

ορ
ΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΛΙΜΑΞ

1867-61

Η ΤΟΙ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ,

διηρημένη κατά τους τρεις βαθμούς της παρ' ἡμῶν
ἐκπαιδύσεως εἰς τρεῖς περιόδους.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΤΗΣ ΔΕΚΑΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΕΚΔΟ-
ΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΜΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Τ Ο Υ

ΕΡΡΙΚΟΥ Α. ΔΑΝΙΗΛ,

ἐφοδρον τοῦ ἐν Ἀλληβασιλικῷ παιδαγωγείου

Κ Α Ι

ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΘΕΙΣΑ

Υ Π Ο

Γ. Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ,

καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γυμνασίου.

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Φ. ΚΑΡΑΜΠΙΝΗ

1867.

Πρὸς τὴν ἐκδότην
καὶ τὸν τυπογράφον
Ψηφιστοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἀπλῶς δὲ, κινῶν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ, καὶ
πολιτικόν, καὶ δημοφιλὲς ὁμοίως, ὥσπερ καὶ τὴν τῆς
ἱστορίας γραφήν.

(Στράβ. γεωγ. βιβλ. α. κεφ. α.)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Επειδή θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ μάθωσιν οἱ σπουδασταὶ τῆς γεωγραφίας, καὶ μάλιστα οἱ περὶ αὐτῶν μεριμνῶντες, τὴν πολλὴν καὶ μεγάλην σπουδαιότητα αὐτῆς, τοῦτο δὲ πληροφοροῦνται οὗτοι, ἐὰν μάθωσιν πάσας προσπάθειας κατέβαλον εἰς πάσας τὰς σπουδαίας μάλιστα ἐποχὰς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας οἱ περὶ τὰς ἐπιστήμας ἀσχολούμενοι ἄνδρες πρὸς τὸν ἐπιμᾶλλον τελειούμενον καταρτισμὸν αὐτῆς, διὰ ταῦτα ἐκθέτω ἐνταῦθα βραχεῖαν σύνοψιν τῆς ἱστορίας τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ἣτις συνδέεται στενότερα καὶ μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις ἐκάστου λαοῦ περὶορίζοντο εἰς τὴν κατόκει οὗτος χώραν· πρῶτοντος ὅμως τοῦ χρόνου αἱ τυχαῖαι ἢ σκόπιμοι μεταναστάσεις, αἱ συνδεόμενοι μεταξὺ τῶν λαῶν σχέσεις, οἱ πόλεμοι, αἱ ἐπιἐμπορικῶ σκοπῶ γενόμενα ὁδοιπορίαὶ καὶ ἡ εἰς ἐν πολλῶν χωρῶν ἐνωσις ὑπὸ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν, πάντα ταῦτα ἐξέτειναν τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις. Ἡ πολλαπλασίασις τῶν περὶ ξένων χωρῶν εἰδήσεων ὀφείλεται κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς Φοίνικας, τοὺς Ἑβραίους, τοὺς Αἰγυπτίους καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ καταφαίνεται, ἐξηρένησαν τὰς γειτονικὰς αὐτῶν χώρας, τὰς τῆς Μικρῆς Ἀσίας καὶ πολλὰς παραλίαις τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ὅποια δὲ αἱ εἰς τὴν γεωγραφίαν πρῶδοι τῶν Ἑλλήνων, καταφαίνεται ἐκ τοῦ βραχέος ἐπομένου λόγου.

Ὁ Ἀναξίμανδρος, γεννηθεὶς ἐν Μιλήτῳ τὸ 610 π. Χ. πρῶτος λέγεται ὅτι ἐσχέδιασε πῖνακα γεωγραφικῶν, τὸν ὁπίσθον διώρθωσε καὶ ἐτέλεσποίησεν ὁ Μιλήσιος Ἐκαταῖος, ὅστις

συνέγραψε και γεωγραφικόν πόνημα «Περίοδον γῆς ἢ περιήγησιν». Ὅτι δ' ἐξέτεινεν ἐπὶ μᾶλλον τὰς περὶ τῶν οἰκουμένων χωρῶν γνώσεις τῶν Ἑλλήνων εἶνε αἱ πρὸς ἀποικίας ἀλλεπάλληλοι μεταναστάσεις, αἱ ἀπαιστοὶ τοῦ ἐμπορίου προῦδοι καὶ αἱ πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων γενόμεναι περιηγήσεις, οἷον τοῦ Ἡροδότου, κτλ.,

Ὁ Ἡρόδοτος, γεννηθεὶς ἐν Ἀλικαρνασσῷ τῆς Καρίας τὸ 484 π. Χ. καὶ περιηγηθεὶς εἰς Ἀσίαν καὶ Αἴγυπτον συνέγραψε τὸ πληρέστατον γεωγραφικόν ἔργον τῆς ἀρχαιότητος, ὅπερ διασωθὲν μέχρις ἡμῶν παριστᾷ μὲν τὴν κατάστασιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν διδάσκει ὅμως καὶ πῶς ἐννοοῦν οὗτοι διατεταγμένα τὰ διάφορα τῆς σφαιρᾶς μέρη.

Ὁ Σκύλαξ, γεννηθεὶς ἐν Καρυάνδῃ τῆς Καρίας κατὰ ἀγνωστον χρόνον, περιέπλευσε κατὰ διαταγὴν Δαρσίου τοῦ Ὑστάτου τὰ παράλια τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· τινὲς ὅμως διατείνονται ὅτι ὁ περίπλους οὗτος ἐγένετο ὑπ' ἄλλου ἐκ Καρυάνδης Σκύλακος, ζήσαντος κατὰ τοὺς χρόνους Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Ὁ Καρχηδόνιος Ἄνων, ζήσας περὶ τὰ μέσα τοῦ 6 π. Χ. αἰῶνος καὶ χρηματίσας στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων, περιέπλευσε κατὰ διαταγὴν τῆς πατρίδος του τὰ δυτικὰ τῆς Ἀφρικῆς παράλια καὶ ἔγραψε περὶ αὐτῶν εἰς Φοινικικὴν γλῶσσαν.

Ὁ Ἀριστοτέλης, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν εὐκλεᾶ μαθητὴν ἡ γεωγραφία ὀφείλει ἀξιολογωτάτας προῦδους, γεννηθεὶς ἐν Σταγείροις τῆς Μακεδονίας τὸ 384 π. Χ., ἀναπτυσσόμενος ἀκριβέστερον τοῦ Ἡροδότου, ὀρίζει τὰ γνωστὰ τότε μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ὅπως σχεδὸν ὀρίζονται καὶ νῦν.

Ὁ Πυθέας, γεννηθεὶς ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ζήσας περὶ τὸ 300 ἔτος π. Χ. πρῶτος πάντων ὁμιλεῖ περὶ Γαλλίας καὶ πλεῦσας εἰς τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἔγραψε τὸν περίπλου αὐτοῦ, δι' οὗ μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων. Ὡσαύτως δὲ ἐξέτειναν τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις καὶ οἱ γενόμενοι κατόπιν κατὰ διαταγὴν τῶν Πτολεμαίων περίπλοι. Τὰ πλεῖστα τῶν πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης γεωγρα-

φθέντων αναφέρονται εἰς διάφορα τεμάχια Ἑλλήνων συγγραφέων, τὰ ὅποια προχειρῶς ὁ βουλούμενος δύναται νὰ εὑρῇ ἐν τῇ κοινῇ γενομένῃ παρ' ἡμῖν συλλογῇ ὑπὸ τὸν τίτλον «συλλογὴ τῶν ἐν ἐπιτομῇ τοῖς πάλαι γεωγραφηθέντων» ἐν ἣ διακρίνεται ὁ περιπλεύσας τὸν Περσικὸν κόλπον Νέαρχος καὶ ὁ βίον Ἑλλάδος συγγράψας Δικαιάρχος.

Ὁ Ἐρατοσθένης, γεννηθεὶς ἐν Κυρήνῃ τὸ 275 π. Χ, ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως ὁ πρῶτος, ὅστις ἀνεβίβασε καὶ κατέστησε τὴν γεωγραφίαν ἐπιστήμην· ἐπειδὴ πρῶτος οὗτος, παραδεχθεὶς μέθοδον ἐπιστημονικῆς ἀποδείξεως δειχθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐξέθηκε καὶ ἀνέπτυξε σύστημα γεωγραφικὸν, μαθηματικὸν καὶ πολιτικὸν, ἔκαμεν ἀποπειράς εἰς καταμέτρησιν τῆς Γῆς, ὑπελόγησε τὴν θέσιν τῶν διαφόρων χωρῶν, στηριζόμενος εἰς τὸ πλάτος καὶ μῆκος αὐτῶν, καὶ ἐθήκεν οὕτω τὰς βάσεις τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας. Τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, καθὼς καὶ τοῦ Ηυθέα, σώζονται μόνον τεμάχια μνημονευόμενα ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου, τοῦ Πλινίου καὶ τοῦ Στράβωνος.

Ὁ Ἰππάρχος, γεννηθεὶς ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας καὶ ζήσας περὶ τὸ 150 ἔτος π. Χ, ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἀστρονόμος τῆς ἀρχαιότητος. Οὗτος ἐδογματίζεν ὅτι ἡ γεωγραφία δύναται ν' ἀναπτυχθῇ, ἐὰν ὑπαχθῇ εἰς ἀστρονομικὰ παρατηρήσεις· ὁ μὲν ἐκ τῆς ὀρθῆς ταύτης σκέψεως δὲν ὠφελήθη πολὺ· ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν γεωγραφικῶν δοξασιῶν τοῦ Ἐρατοσθένους ἢ προσέθηκε μόνον πλάνας, ἢ ἀντικατέστησε δι' ἰδίων, ὅσας ἐκεῖνου ἐπολέμει. Ὀφείλομεν ὅμως εἰς τοῦτον τὴν μέθοδον τῆς σχεδιαγραφῆσεως τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ἥτις εἶνε σπουδαιότατη διὰ τὰς συνεπείας τῆς ἀνακάλυψης.

Ὁ Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος, ζήσας περὶ τὸ 100 ἔτος π. Χ, περιέπλευσε τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἐπλευσεν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ ὡς πιθανολογεῖται, εἰς τὸν μεσημβρινὸν ὠκεανόν, ἐπεσκέφθη τὴν Ἰθρίαν καὶ Γαλατίαν καὶ διώρθωσε τὰς περὶ τῶν τόπων τούτων ἐκθέσεις τοῦ Ἐρατοσθένους.

Ὁ Ποσειδώνιος, γεννηθεὶς ἐν Ἀπαμείᾳ τῆς Συρίας καὶ ζήσας

ματίσας διδάσκαλος τοῦ Πομπηίου καὶ τοῦ Κικέρωνος, ἐπέχειρσε νέαν τῆς Γῆς καταμέτρησιν, ὅπως ἀποδεικνύει ὅτι ὀλίγην πίστιν ἐδίδον τότε οἱ σοφοὶ εἰς τὴν τοῦ Ἐρατοσθένους δόξαν ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἦτο ἔτι μᾶλλον σφαλερὸν.

Ἡ ἐπελθοῦσα τῆς Ἑλλάδος δουλεία, τῆς ὁποίας συνέπεια ἦτο καὶ ἡ κατάπαυσις τῶν μακρῶν εἴτε ἐπὶ ἐμπορίᾳ, εἴτε ἐπὶ θαλασσοπολίᾳ ὁδοιποριῶν, ἐπήνεγκε καὶ τὴν περὶ τὰ γεωγραφικὰ ὀπισθοδρόμησιν.

Οἱ Ῥωμαῖοι διεδέχθησαν μὲν τοὺς Ἕλληνας, ὅμως περιωρίσθησαν εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς γεωγραφίας καὶ διὰ τοῦτο μόνον τὸ πολιτικὸν μέρος αὐτῆς ἐκαλλιέργησαν, καθ' ὅσον τοῦτο ἠδύνατο νὰ ὑπηρετῇ τοὺς σκοποὺς αὐτῶν διὰ ὅσα μέρη ὑπέκυψαν εἰς αὐτοὺς, ταῦτα ἐζητήθησαν μετὰ πλείονος λεπτομερείας, τὸ δὲ ἐπιστημονικὸν μέρος ἤρουνήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, γεννηθεὶς ἐν Ῥώμῃ τὸ 100 ἔτος π. Χ. καὶ ἀσχοληθεὶς περὶ τὰ γεωγραφικὰ μετὰ ζήλου, ἐξέθηκεν εἰς τὰ ὑπομνήματά του πολυτίμους περὶ Γαλλίας καὶ Βρετανίας λεπτομερείας.

Διονύσιος ὁ Περιηγητὴς ἐκ Χάρκου τῆς ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐκτείνας κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐγούστου τὸν πλοῦν αὐτοῦ, ἔγραψε τὸν 4 μ. Χ. αἰῶνα Ἑλληνιστὶ εἰς στίχους ἥρωικὸς Οἰκουμένης περιήγησιν.

Ὁ Στράβων, γεννηθεὶς ἐν Ἀμασειᾷ τοῦ Πόντου τὸν 4 μ. Χ. αἰῶνα καὶ ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὰς ἐκτεταμέναις κατακτίσεις τῶν Ῥωμαίων, ἀνέτρεψε τὴν γεωγραφίαν τοῦ Διονυσίου καὶ συνέταξεν ἰδίαν, δι' ἧς ἀνεδείχθη ὁ πρῶτος τῆς ἀρχαιότητος γεωγράφος. Τὸ πόνημα αὐτοῦ, κεκοσμημένον μετὰ πλήθους ἱστορικῶν περὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐθνῶν λεπτομερειῶν, εἶνε τὸ σπουδαιότατον. Οὗτος, ὅστις ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ Γῆ ἦτο σφαιροειδής, δεικνύει καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν σφαιρῶν.

Ἡλίνιος ὁ πρεσβύτερος, γράψας ἐπὶ Οὔεσπασιανοῦ, εἰς τὰ 83 πρῶτα βιβλία τῆς ἱστορίας του λαλεῖ περὶ τοῦ συστήμα-

τας τοῦ παντός καὶ τῆς γεωγραφίας, ὅπως ἦτο τότε αὕτη γνωστή.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Σουσιανῆς Χάρακκα, τὴν πατρίδα Διονυσίου τοῦ Περιηγητοῦ ἐγεννήθη καὶ ἕτερος Ἕλλην γεωγράφος, ὁ σύγχρονος καὶ ὅμοιος πρὸς τὸν μέγαν Ἴσπανὸν φυσιοδίφην Πομπώνιον Ἰσίδωρος.

Μάξιμος ὁ Τύριος, ζήσας περὶ τὰ τέλη τοῦ 4 μ. Χ. αἰῶνος καὶ συγγράψας σπουδαίαν γεωγραφικὴν πραγματείαν, ἣτις ἐγένετο ἡμῖν γνωστὴ ἐκ τῆς περὶ αὐτῆς κρίσεως τοῦ Πτολεμαίου, λίαν ἐφημίσθη διὰ τὰς εὐρείας περὶ τὰ γεωγραφικὰ γνώσεις αὐτοῦ.

Ὁ Πανσαρίας, γεννηθεὶς ἐν Καισαρείᾳ καὶ ἀκμάσας τὸν 6 μ. Χ αἰῶνα, περιελθὼν διάφορα μέρη τῆς Οἰκουμένης, συνέγραψεν ἐκτετατημένην περιήγησιν, τῆς ὁποίας διεσώθησαν μόνον τὰ περὶ Ἑλλάδος δέκα αὐτοῦ βιβλία, ἅτινα, ὄντα πολυτιμώτατα τῆς ἀρχαιότητος γεωγραφικὰ ἔργα, περιλαμβάνουσι τὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τοὺς πρώτους αὐτῆς χρόνους καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀντικειμένων τῆς τέχνης καὶ τῶν μνημείων.

Ὁ Πτολεμαῖος, γεννηθεὶς ἐν Πηλουσίῳ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ 6 μ. Χ αἰῶνος, ὠφελοῦμενος ἀπὸ τοὺς προγενεστέρους πόνους τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ ἀπὸ μὴ σωζόμενον σήμερον πόνημα τοῦ Τυρίου Μαρίνου, ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης, συμπληρώσας τὰς ἐλλείψεις καὶ διορθώσας τὰς ἐσφαλμένας γνώσεις, καὶ ἰδίως προσδιόρισας μετὰ πλείονος ἀκριβείας τὰ πλάτη καὶ τὰ μήκη τῶν διαφόρων χωρῶν.

Ὁ ἐξ Ἀλεξανδρείας Ἀγαθοδαίμων, ζήσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἐπόμενος τῷ Πτολεμαίῳ, ἐχάραξε γεωγραφικοὺς πίνακας συμφώνους πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πόνημα, τοῦ ὁποίου ἔκκεimen ἐπιτομὴν περὶ τὸν 7 μ. Χ. αἰῶνα ὁ Ἀγαθήμερος.

Περὶ τὸν 5 μ. Χ αἰῶνα (505-534) καὶ κατὰ τὴν μακρὰν ἀγωνίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἡ γεωγραφία, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιστήμαι, περιέπεσον εἰς παρακμὴν διὸ μόνον δύο ἀξιοσημεῖωτα πόνιματα ἐγράφησαν, τὸ ὑπὸ Στεφάνου Βυζαντι-

τιού γεωγραφικόν λεξικόν καὶ ἡ Χριστιανικὴ τοπογραφία Κοσ-
σμά τοῦ Ἰνδοκοπεύστου ἐξ Ἀλεξανδρείας, ἐξ ὧν καταφαί-
νεται ὅτι τὰ σοφὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γεωγραφικὰ ἀξιώ-
ματα ἐντελῶς περιήλθον εἰς λήθην. Τὰ μεταγενέστερα γε-
ωγραφικὰ πονήματα (Ἰουλίου, Ὀνωρίου Ἡθίκου, Ἀωνύμου,
κτλ.) εἶνε κατάλογοι τῶν σπουδαιότερων χωρῶν μετὰ τῶν
ἀποστάσεων αὐτῶν.

Οἱ Ἀραβες ὡσαύτως παρὰ τῶν Ἑλλήνων παρέλαβον τὸν
ἡ μ. Χ. αἰῶνα τὰς περὶ γεωγραφίας γνώσεις αὐτῶν. Ὁ Ἰβὺς
Ἀουκάιλ κατέλιπε τὸν ἰ αἰῶνα λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν
Μωαμεθανικῶν χωρῶν, οἱ δὲ Ἐλεδρίσιος, Ἀβουρέλδασ, κτλ.
ἔδειξαν γεωγραφικὰ ἔργα πλείονος ἀξίας.

Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ Νορμανδοὶ ἐπεχείρησαν
ἀξιολόγους θαλασσίας ἐκστρατείας, δὲν κατέλιπον ὅμως καὶ
γεωγραφικὰ ὑπομνήματα. Ἀλλὰ καὶ αἱ Σταυροφορίαι καὶ
αἱ πρὸς τὰ ἐνδοτέρω καὶ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἀσίας ὁδοιπορί-
αι τοῦ πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Δ' Καρ-
πίου, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἀντίβαρι, τοῦ πεμφθέντος (1253)
ὑπὸ Λουδοβίκου Θ' Ῥουβρουκίου ἐκ Βραβαντίας, τοῦ Ἐνετοῦ
Μαρχοπαύλου (Marc-Paul) τὸ 1271 καὶ αἱ ἀνακαλύψεις τῶν
Ἐνετῶν, Γενοατῶν καὶ Φλωρεντίνων καὶ αἱ μετὰ τὴν ἀνγκά-
λωψιν τῆς Ἀμερικῆς τῶν Ἰσπανῶν καὶ Πορτογάλων ὄχι ὀλί-
γον συνετέλεσαν εἰς τὴν αὔξησιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων.

Ἐπικρατεστέρα παρ' ἀρχαίοις γνώμη ἦτο ὅτι ἡ Γῆ εἶνε τὸ
ἀκίνητον κέντρον τοῦ Παντός καὶ ὅτι περὶ αὐτὴν στρέφονται
κατὰ τειρὰν ἡ Σελήνη, ὁ ἥλιος καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται καὶ
ἐπὶ τέλος ὁ ἑναστρὸς Οὐρανὸς εἰς 24 ὥρας ἐξ ἀνατολῶν πρὸς
δυσμάς. Ἡ γνώμη αὕτη, ἥτις ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ ζήσαντος
τὸ 165 μ. Χ. Πτολεμαίου, ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ ἐκ Θόρου τῆς
Πρωσσίας Νικολάου Κορπενίκου. Κατ' αὐτὸν, ὅστις ἀπέθανε
τὸ 1543 ὁ ἥλιος ἵσταται ἀκίνητος καὶ περὶ αὐτὸν κινῶνται
ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς οἱ πλανῆται μετὰ τῆς Γῆς, οἱ δὲ
ἀπλανεῖς εἰσὶν ἄλλοι ἥλιοι. Τὸ σύστημα τοῦ Κορπενίκου ἐγένε-
το βαθμηδὸν παρὰ πάντων παραδεκτόν· διότι ἐξηγοῦνται

δι' αὐτοῦ, ὀρθοῦ ὄντος, καὶ ὑπολογίζονται ἀπλούστερον πάντα τὰ οὐράνια φαινόμενα.

Οὕτως ἡ πολλαπλασίασις τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων, συνδεομένη καὶ μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου ἀνακαινίσεως τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας, διεσχάραξεν ἐντελῶς νέαν ὁδὸν εἰς τὴν γεωγραφικὴν ἐπιστήμην. Διὸ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἰε' αἰῶνος ἐκδόρυσθη ἐν Μεδιολάνῳ ἰδιαιτέρα τῆς γεωγραφίας ἔδρα. Κατόπιν ὁ ἐκ Νυρεμβέργης Μαρτίνος Βεχάϊμος ἐσχεδιαγράφησε τὸ 1492 γήινην σφαιραν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔγραψεν ὅλας τὰς γνωστὰς τότε γεωγραφικὰς γνώσεις. Πέτρος ὁ Ἀπικανὸς ἐδημοσίευσεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἰς' αἰῶνος τὸν πρῶτον γεωγραφικὸν χάρτην τῆς Ἀμερικῆς, ὁ δὲ Σεβαστιανὸς Μύλλερὸς κοσμογραφίαν μετὰ ἀτλαντος. Ὁ Ὀλλανδὸς Γ. Μερκάτωρ εἰσήγαγεν εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας τὴν ἔτι καὶ νῦν ἐν χρήσει κατὰ μοίρας διαίρεσιν. Ὁ Βρετανὸς Ἐδ. Βρίττιος ἐδημοσίευσεν ἀκριβεστέρους θαλασσίους πίνακας. Ὁ ἀποθανὼν τὸ 1598 Ἀβραὰμ Ὀρτέλιος εἰργάσθη τὸν πρῶτον μέγαν ἀτλαντα (θέατρον τοῦ κόσμου), ὅστις ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀμβέρστῃ τὸ 1603 μετὰ πολλῶν σημειώσεων.

Τὸν ἰς' αἰῶνα Φίλιππος ὁ Κλούβερὸς ἤρχισε τὴν διαλεύκανσιν τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας· ὁ δὲ φιλόπουνος ἐκ Βασιλείας χαλκογράφος Μηριάνος ἐδημοσίευσεν σπουδαίας λεπτομερεῖς γεωγραφικὰς περιγραφὰς μετὰ εἰκονογραφιῶν. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ Ἀκαδημίαι τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου καὶ οἱ σοφοὶ γεωγράφοι Σνέλλος, Μουτὼν, Πικκάρδος καὶ Κασσίνος, βελτιώσαντες τὴν μέθοδον, ἔτι μᾶλλον ἀνέπτυξαν τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις· διὸ ἐκτοτε ἡ ἀστρονομία καὶ ἡ φυσικὴ ἰσορροπία στενότερα συνεδέθησαν μετὰ τῆς γεωγραφίας. Τὰ νῦν ἡ τέχνη τοῦ σχεδιάζειν καὶ χαρῆσαι γεωγραφικοὺς πίνακας, ἵαν ἐτελειοποιήθη, αἱ δὲ ἀνακαλύψεις ἐξῆραν ἔτι μᾶλλον τὸ ἐρευνητικὸν πνεῦμα· διὰ τοῦτο σπουδαίας δαπάνας πρὸς γεωγραφικὰς ἐρεῦνας εἰς πολυαριθμοὺς ἀποστολάς αἱ πολιτισμέναι κυβερνήσεις κατέβαλον.

Αἱ συσταθεῖσαι πολλαχοῦ ἐσχάτως γεωγραφικαὶ ἐταιρεῖαι κατὰ τὴν ἰδρυθεῖσαν ἐν Παρισίοις τὸ 1819 ὑπὸ Μαλτεβρόυν

καὶ Βαρ. Βοκαγίου, μεγάλως συντελέσασαι εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης, κατεστάθησαν κοινὰ κέντρα διὰ τὰς ἰδίους ἀναλώμασι ἐπιχειρουμένας σπουδαίας γεωγραφικὰς ἐρεῦνας· ἡ δὲ ἰδρυθεῖσα ἐν Λονδίῳ τὸ 1830 βασιλικὴ γεωγραφικὴ εἰσαγγελία, τῆς ὁποίας ὁ κανονισμὸς στηρίζεται εἰς εὐρυτέρας βάσεις, ἔχει σπουδαία κεφάλαια ἐν χρήσει εἰς ἀποστολὴν εἰδικῶν ἀνδρῶν πρὸς γεωγραφικὰς ἐρεῦνας καὶ εἰς ἔκδοσιν ἐφημερίδος καὶ γεωγραφικοῦ περιοδικοῦ συγγράματος.

Ἀπάντων τούτων ἕνεκα ἐπ' ἐσχάτων καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ περιφανοῦς γεωγράφου Ριττέρου ἔφθασαν τὰ γεωγραφικὰ πρὸς τοὺς περωτισμένους ἔθνεσιν εἰς τὸν ὑπατόν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως· διόπερ ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν σοφῶν ὡς ταμεῖον γνώσεων πολυτίμων καὶ ἀπαραιτήτων εἰς πᾶσαν τάξιν, ἐὰν θέλη νὰ ἐκτελεθῇ τὰ ἔργα αὐτῆς ὡς τάξις πολιτισμένη, καὶ ὡς μάθημα προσήκον ἐλευθέροις ἀνδράσιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν παρακολουθοῦν.

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις, ἐκλιπούσης τῆς ἐλευθερίας, συνεχῆ ἐλίπον· διότι τῶν διδασκάλων ἡμῶν ἐπὶ τῆς δουλείας τερπνὴ διατριβὴ ἦτο τὰ ξηρὰ γραμματικά. Ἦν ὃ λοιπὸν πάντα τὰ περωτισμένα ἔθνη ἐξιχνιάζον τὴν φύσιν καὶ ἐπλούτιζον τὸν νοῦν μὲ τὰς περὶ τῶν ὄντων γνώσεις καὶ ἐπομένως ἐγνώριζον νὰ ὑπερασπίζωνται τὴν ὑπερτάτην αὐτῶν εὐδαιμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν, οἱ ἐπὶ τῆς δουλείας διδάσκαλοι ἡμῶν κατεκοσκίνιζον ἀποκλειστικῶς τὰ γραμματικὰ αἰνήματα καὶ ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν ὡς τῶν μόνων προγονικῶν κειμηλίων. Ἄμα ὅμως συνετρίβησαν τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας, ἀμέσως ἐξηγέρθη καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἡμῶν, κυρίως τότε στρέψαντες τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ πολύτιμον τῆς γεωγραφίας μάθημα, ἐδημοσίευσαν διὰ μεταφράσεων διαφόρους γεωγραφικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκτεταμένας πραγματείας, αἵτινες εὐηργέτησαν μὲν μεγάλως τὸ ἔθνος ἡμῶν, δὲν πληροῦσιν ὅμως μετὰ τὴν ἐκπλακτικὴν τῆς γεωγραφίας πρόοδον καὶ τὰς χρεῖας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐκπαίδευσως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωγραφία οὐδόλως διδάσκεται ἐν τοῖς Γυμνασίοις, ἐν δὲ τοῖς σχολείοις οὐχὶ ὅπως πρέπει, διὰ τοῦτο

καὶ οἱ ὑπερβάντες τὰ ἔτη τῆς μαθηματικῆς ἡλικίας καὶ οἱ ἐν
 τῷ εἴῳ τῷ δραστηρίῳ ἤδη ἀναστρεφόμενοι ἔχουσι μεγάλην
 χρείαν αὐτῆς, ἐὰν μετὰ παρήσιας θελήσῃ τις νὰ εἴπῃ τὴν
 ἀλήθειαν.

Ἐκ τούτων τῶν σκέψεων ὀρῶμενος, ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας
 ἤδη ἀφιέρωσα πάντα τὸν ἀπὸ τῶν δημοσίων ἔργων ὑπολειπό-
 μενόν μοι χρόνον εἰς θεραπείαν τῆς χρείας ταύτης· διὸ πρὸ εἰ-
 κοσιν ἤδη ἐτῶν ἐδημοσίευσα πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχο-
 λείων γεωγραφικὸν ἐγχειρίδιον τῆς ἀρχαίας καὶ νέας γεω-
 γραφίας μετὰ μαθηματικῆς καὶ φυσικῆς, διασκευάσας τὴν γεω-
 γραφίαν τοῦ Γάλλου γεωγράφου Φέλικοις Ἀνσάρτου, ἣν καὶ
 συνώδευσα καὶ μετὰ τοῦ μεταφρασθέντος ἄτλαντος αὐτοῦ τοῦ
 ἰδίου συγγραφέως. Τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο, τὸ ὅποιον εἰς τὰς ἐ-
 παρμένας ἐκδόσεις μετεφύθημιζον ἐπὶ τὸ τελειότερον, δις ὑπὸ
 ἐξεταστικῶν ἐπιτροπῶν κριθέν, τὸ 1847 καθ' αὐτὸ καὶ τὸ 1854
 κατὰ ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὰ τότε ἐν χρήσει, ἔτυχε τὸ μὲν πρῶ-
 τον ἐγκρίσεως, τὸ δὲ δευτέρον καὶ προτιμήσεως. Ἐπειδὴ ὁ-
 μως εἶχον παρατηρήσει ὅτι αἱ ἀποτελοῦνται τὴν ἐγκυκλοπαι-
 δεϊαν πλάσης ὀρθῆς καὶ ὑγιᾶς παιδείσεως γνώσεις ἄρχονται
 διδασκόμεναι στοιχειωδέστατα μὲν ἐν ταῖς δημοτ. σχολαίαις,
 ἐκτενέστερον δὲ ἐν ταῖς Ἑλληνικοῖς καὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον ἐν
 ταῖς Γυμνασίοις, καὶ ὅτι κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα, πρὸς ὃ ἀπέ-
 βλεπον καὶ οἱ νομοθετήσαντες τὰ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευ-
 σεως, εἶνε ἐπάναγκες νὰ ἦνε συντεταγμένα καὶ τὰ διδακτικὰ
 βιβλία, διεσκεύασα τὸ 1863 ριζικῶς τὴν γεωγραφίαν μου
 κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ Γουλιέλμου Σταλβέργου ἐγχει-
 ρίδιον τὸ πρὸς χρῆσιν τῶν πρὸς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα ἀντιστοι-
 χούντων Γερμανικῶν, διότι προτιμῶ τὸ σοφὸν Γερμανικὸν σύ-
 στημα τοῦ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὸ ὅποιον περιορίζομενον κυρίως
 εἰς ξηρὰν καὶ ἀτερπῆ ὀνοματολογίαν, δὲν περιέχει τι ἐπαγωγόν.
 Τὸ αὐτὸ δ' ἔτος ἐδημοσίευσα καὶ ἕτερον πρὸς χρῆσιν τῶν δημ.
 σχολείων ἐγχειρίδιον κατὰ τὸ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν Γερμανίᾳ
 δημ. σχολείων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Τὰ ἐγχειρίδια ταῦτα,
 πεμφθέντα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου κατὰ παράκλησίν μου εἰς ἐπ-
 ξεταστικὰς ἐπιτροπὰς καὶ κριθέντα ὑπ' αὐτῶν κατ' ἀντιπα-

ράθεισιν πρὸς τὰ ἐν χρήσει, ἐπροτιμήθησαν τῶν ἄλλων κατὰ τὰς γνωμοδοτήσεις τῶν ἐπιτροπῶν. Ταῦτα δὲ, ἐξαντληθείσης τῆς πρώτης ἐκδόσεως, δημοσιεύονται κατ' αὐτὰς τὸ δεύτερον μετὰ πολλῶν βελτιώσεων.

Διὰ δὲ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης γεωγραφίας πληροῦται ἐντελῶς ἡ χρεία τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως, ἅτε ἀπαραιτήτως ἀναγκαίου ὄντος, εἰς τὰς Γυμνασιακὰς σπουδὰς τοῦ μαθήματος τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας· ἄνευ δ' αὐτοῦ οὐδὲ ἡ τῆς νεωτέρας ἱστορίας διδασκαλία εἶνε καρποφόρος. Ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο πρέπει νὰ ᾔη ἐν τῶν οὐσιωδέστερων τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκόμενων, ὅπως ἐν τοῖς παιδευτηρίοις τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν, ὁ ἀμφιβάλλων δύναται νὰ τὸ μάθῃ ἐκ τῆς ἀπλῆς ἀναγνώσεως τῶν προγραμμάτων ἀπάντων τῶν Γυμνασίων ἐκείνων. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην κατιδοῦσα καὶ ἡ κυβέρνησις ἡμῶν πρὸ ἐτῶν, ἐσύστησεν ἐν Πάτραις ἰδίαν τῆς γεωγραφίας ἐδρὰν, ἀφ' ἧς ἐδίδασκε μετὰ πολλῆς τῆς ὠφελείας ὁ πρὸς ἐθνικὴν ζημίαν πρώτως ἀπὸ τοῦ βίου μεταστάς δοκιμώτατος Καθηγητὴς Σταῦρος Σταθοπούλος· πρὸς δὲ καὶ οἱ κατὰ καιροὺς γυμνασιάρχῆσαντες ἐν τῷ Ἀ' τῶν ἐν Ἀθήναις Γυμνασίων (Ψαρὰς, Εὐστρατιάδης καὶ Παυλίδης) κατιδόντες τὴν ἀνάγκην ταύτην, με παρεκάλεσαν καὶ ἀνεδέχθησαν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας, ἣν καὶ μέχρι τοῦ νῦν διδάσκω.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν καὶ βιβλίον σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπ' ἐσχάτων γενομένην ἐκπληκτικὴν τῆς γεωγραφίας πρόοδον, διεσκεύασα, μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐργασθεὶς, τὴν πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν Γερμανίᾳ Γυμνασίων γεωγραφίαν τοῦ περιωνύμου γεωγράφου Ἑβρίκου Α. Δανιήλ, ἐκτείνας τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἡμᾶς καὶ συστειλάς τὰ Γερμανικὰ καὶ παραθεὶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν περίοδον, τὰ ἀρχαῖα γεωγραφικὰ ὀνόματα παρὰ τοῖς νέοις, ὅπερ εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ Δανιήλ δὲν ἀπαντᾷται. Οὕτως ὑπάρχει τανῦν παρ' ἡμῖν ἐγκυκλοπαιδικὸν γεωγραφικὸν σύστημα οὐ μόνον ὁμοιόμορφον καὶ σύμφωνον πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν τρεῖς τῆς ἐκπαιδεύσεως βαθμοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ παρὰ τοῖς σοφοῖς Γερμανοῖς ἐν χρήσει.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ διδασκαλία τῆς γεωγραφίας καὶ ἱστορίας ἀνευ γεωγραφικῶν πινάκων εἶνε ἄκαρπος, ὡς ἡ τῆς μουσικῆς ἀνευ διαγραμμάτων (notes), καὶ αἰ δημοσιευθεῖσαι τὸ παρελθὸν ἔτος πρὸς χρῆσιν τῆς δημ. καὶ Ἑλλ. σχολείων γεωγραφίαι καὶ ἡ δημοσιευθεῖσα τὸ παρελθὸν ἔτος γενικὴ ἱστορία τοῦ Πυθαίου καὶ ἡ δημοσιευμένη νῦν γεωγραφία συνοδεύονται μετὰ ἀρίστων ἀτλάντων, μεταφρασθέντων ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ ἐξεργασθέντων μετὰ πλείστης ὀπτιμῆς ἐπιστάσις. Οἱ ἄτλαντες οὗτοι, μὴ διαφέροντες καὶ καλλιτεχνικῶς τῶν πρωτοτύπων, εἶνε οἱ ἐξῆς, δύο τοῦ Συνδόφου, ὁ εἰς πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν, καὶ ὁ ἕτερος πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλ. σχολείων, δύο τοῦ Πυθαίου, ὁ εἰς διὰ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν καὶ ὁ ἕτερος διὰ τὴν μέσσην γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν καὶ εἰς τοῦ Κεϊπέρτου εἰς μέγα σχῆμα, ἵνα χρησιμεύῃ ὄχι μόνον πρὸς ἰδίαν μελέτην τῶν σπουδάζοντων ἐκτενεστέρας γεωγραφίας, ἀλλὰ καὶ ὡς κρεμαστὸς πρὸς χρῆσιν τῶν παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτηρίων. Τὰ ἀπαντώμενα ἐν τοῖς ἄτλασιν ὀνόματα τῆς μὲν ἀρχαίας καὶ μέσης γεωγραφίας καὶ ἱστορίας ἡ ἐτέθησαν, ὅπως ἀναφέρονται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἢ, μὴ ἀπαντώμενα, μετεφράσθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας ἢ νεωτέρας Λατινικῆς, παρατιθεμένων εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ τῶν Λατινικῶν ὀνομάτων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄτλαντας τῆς νεωτέρας γεωγραφίας καὶ ἱστορίας παρατιθεῖς παρὰ τῷ νέῳ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, ἢ προτιμήσας τὸ ἀρχαῖον τοῦ παρεφθαρμένου σημερινοῦ, ἐτήρησα τὸ αὐτὸ σύστημα εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν νέων ὀνομάτων δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς σημερινῆς προφορᾶς. Τῶν ἀτλάντων τούτων ἐδημοσιεύθησαν δύο, ὁ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας καὶ ἱστορίας καὶ ὁ τῆς μέσης γεωγραφίας καὶ ἱστορίας, οἱ δὲ ἄλλοι εὐρίσκονται ἐτι εἰς τὰ πιεστήρια. Πᾶς δὲ, ἀναλογισθεὶς τὴν μεγάλην ταύτην ἐργασίαν, καὶ τὰς δυσχερείας αὐτῆς, πέποιθα ὅτι θά ᾔνε ἐπιεικῆς κριτῆς, ἂν που εὕρη τι μὴ σύμφωνον πρὸς τὰς ἐπαγγελίας μου. Ἄν δ' ἐπὶ τούτοις ἀναλογισθῇ οὐ μόνον οὖς κατέβαλον ἀτρετοὺς κόπους πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω ἐργῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι μόνον εἰς τοὺς ἄτλαντας ἐδαπάνησα ὑπὲρ τὰς τριακοντακισχιλίας δραχμᾶς, ἐνῶ γινώσκω κατ

λῶς ὅτι ἢ κατ' ἔτος γινόμενη κατανάλωσις οὐδὲ σμικρότατον τόκον αὐτῶν τῶν δαπανηθέντων κεφαλαίων θέλει μοι ἀποφέρει, θέλει πεισθῆ, ὅτι μόνον πόνος ἐθνικός πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀπολύτου ἡμῶν χρείας καὶ ὄχι καπηλικὴ ἐπιθυμία μὲ ὤθησαν νὰ ἀναδεχθῶ καὶ κόπους πολλοὺς καὶ δαπάναις ὑπερβαλλούσαις τὰς δυνάμεις μου.

Ἐὰν ἤδη μετὰ πάντα τὰ ἐν τῷ προλόγῳ τούτῳ ἐκτεθέντα εὑρίσκηται τις ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας δὲν εἶνε ἀπαρακινήτως ἀναγκαῖον εἰς τὰς Γυμνασιακὰς τῶν νέων σπουδὰς, ὅτι δι' αὐτοῦ δὲν λαμβάνουσιν οἱ νέοι, ὡς διὰ σμικροσκοπικοῦ πανοράματος, ἀντίληψιν καὶ γνῶσιν τοῦ ἐπιγείου κόσμου χωρὶς νὰ τὸν περιοδεύσιν, ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο δὲν θεωρεῖται παρ' ἅπασιν τοῖς πεφωτισμένοις ἔθνεσιν ὡς ἐν τῶν σπουδαιοτάτων πρὸς στοιχεῖωσιν τῶν νέων ἐν ταῖς Γυμνασιακαῖς σπουδαῖς καὶ ὅτι ἐν γένει δὲν εἶνε σύμβουλος ὠφελιμώτατος εἰς πᾶσιν κοινωνικὴν τάξιν, εἰς τοῦτον, ὅστις βέβαια εἶνε ἐξ ἐκείνων τῶν λογίων οἵτινες μᾶλλον γινώσκουσι τὴν σανσκριτικὴν ἢ τὴν γεωγραφίαν, κάλλιστα ἐφαρμόζεται τὸ ἀρχαῖον λόγιον «οὔτινος τὴν γνῶσιν ἀφῆρηται, τούτου καὶ κατηγορεῖ προχειρότατα». Ἐὰν δ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἐπιμένῃ νὰ φρονῆ τάναντία, αὐτὸς ἐκυτοῦ καταμαρτυρεῖ, ὅτι οὐ μόνον μετέχει ἀγροικίας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐκ συστήματος εἶνε πολέμιος τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐκφράζω ἐπὶ τούτοις κατὰ καθῆκον πολλὰς τὰς χάριτας εἰς τοὺς ἀξιογάστους φίλους μου Κ. Κ. Ἰωάννην Διμπρίτην καὶ Δ. Κοκιδῆν, οἵτινες διὰ τῆς μεταφράσεως παρέσχον μοι προθυμοτάτην συνδρομὴν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ μου καὶ εἰς πλήρωσιν σπουδαίου ἐθνικοῦ πόθου.

Ἐν Ἀθήναις τῆν 5 Σεπτεμβρίου 1867.

Γ. Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

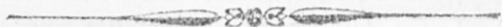
Καθηγητὴς τοῦ Α' ἐν Ἀθήναις Γυμνασίου.

ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΦΡΟΝΤΙΑΕΣ.

Τὰ ἀπὸ τοῦ 6—29 στίχου τῆς 121 μεταποιῶνται οὕτως.
 Ὁ "Αθως καὶ κοινῶς "Αγ. Ὁμοίος ἀπὸ τοῦ δ' μ. Χ. αἰῶ-
 νος ἤρχισε νὰ κατοικῆται ὑπὸ μοναχῶν, οὔτινες, ζῶντες πρῶ-
 τον μεμονωμένοι, συνέστησαν ἐπειτα μονὰς καὶ μονήδρια, ἀ-
 τινὰ κατόπιν ἀπετέλεσαν τὰς καὶ νῦν ὑπαρχούσας εἴκοσι μο-
 νὰς. Οἱ Ἠγούμενοι τῶν μονῶν, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀ-
 δελφότητος, ἐπεκυροῦντο ἄλλο τε ὑπὸ τοῦ ἐν Καρυαίς ἐδρευ-
 οντος Πρώτου, περὶ ὃν συνερχόμενοι πρότερον μὲν δις τοῦ ἐ-
 τους, μετὰ ταῦτα δὲ ἅπαζ, ἐσκέπτονται περὶ τῶν ὑποθέσεων
 τῶν μονῶν. Καταργηθέντος ὅμως τὸ 1662 τοῦ Πρώτου, τὰ
 ἔργα αὐτοῦ ἀνετέθησαν ἕκτοτε εἰς ἐνιαίσιον τετραμελῆ ἐπι-
 στασίαν, ἣτις, λαμβανομένη ἀλληλοδιαδόχως ἐκ τεσσάρων ἐκ
 τῶν εἴκοσι μονῶν, συσκέπτεται μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων πα-
 σῶν τῶν μονῶν (Σύναξις) περὶ τῶν σπουδαιοτέρων ὑποθέσε-
 ων αὐτῶν. Αἱ πλείονες τῶν μονῶν, οὔσαι κτίσματα Βυζαντινῶν
 αὐτοκρατόρων προικισθέντα ὑπ' αὐτῶν καὶ μὲ κτήματα καὶ
 μὲ ἄλλα κειμήλια, παρίστανται ὡς ὄχυρὰ φρούρια· μᾶλλον δὲ
 ἐκτεταμέναι καὶ διαπρέπουσαι κατὰ τε τὴν λαμπρότητα τῆς
 οἰκοδομῆς καὶ τὴν διακόσμησιν εἶνε αἱ μοναὶ τῆς Λαύρας καὶ
 τοῦ Βατοπαιδίου. Πᾶσαι αἱ μοναὶ, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
 εἶνε ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ σεμνύονται ἐπ' ὀνόμα-
 τι μιᾶς τῶν ἑορτῶν αὐτῆς, διαίρουνται εἰς κοινοβίους καὶ ἰδι-
 οβύθιμους. Ἐν μὲν ταῖς πρώταις κυβερνᾷ Ἠγούμενος αὐτο-
 γνωμόως καὶ οἱ μοναχοί, μὴ ἔχοντες ἰδίην περιουσίαν, συνε-
 σιῶνται ἐν κοινῇ τραπέζῃ καὶ ἐνδύονται δαπάνῃ τῆς μονῆς·
 ἐν δὲ ταῖς δευτέραις, ἐν αἷς ἕκαστος μοναχὸς λαμβάνων τὰ κυ-
 ριώτερα τῆς τροφῆς ἐκ τῆς μονῆς τρέφεται ἐν τῷ ἰδίῳ δωμα-
 τίῳ καὶ ἐνδύεται ἰδίῃ δαπάνῃ, διοικεῖ ἐνιαίσιος τριμελῆς
 ἐπιτροπῆ, ἣτις, ἐκλεγομένη ἐκ τῶν προκριωτέρων μελῶν τῆς
 ἀδελφότητος (Σύναξις), διαχειρίζεται τὰ τῆς μονῆς, καλοῦσα
 εἰς τὰς σπουδαιοτέρας ὑποθέσεις καὶ τὴν Σύναξιν.

Τὰ ἀπὸ τοῦ 20 στίχου τῆς 127 σελ. μέχρι τέλους τῆς
 Ἠπειροῦ μεταποιῶνται οὕτως. Εἰς τὴν ΒΔ Ἠπειρον κεῖνται

τὰ ἐξῆς, *Περμέτι* (3500 κ), πατρὶς τοῦ πρώην ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Γκίκα. *Τεπελένι*, πατρὶς τοῦ διαδοχῆτου Ἀλῆ πασσά. *Αὐλών* (6000), παρὰ τὸν ἑμώνυμον κόλπον. *Ἀργυρόκαστρον* (10000), εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ Σωποτίου ὄρους, κορυφῆς τῶν Κεραυνίων, φέρων τὸν καλλίτερον ταμβάκον (φουλι). *Λιβάροβορ* (3000), ἀντικρὺ τοῦ Ἀργυροκάστρου. *Δέλιβορ* (4000), εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τοῦ Σωποτίου ὄρους, ἔχον μεμονωμένας οἰκίας καὶ πολεμικοὺς πύργους. *Βουθρωτόν* (3000), ἀντικρὺ τῆς Κερκύρας, λιμὴν ἔχων νῦν λειψάνα φρουρίον καὶ παρακειμένην λίμνην. *Ἄρτα* (Ἀμβρακία), παρὰ τὰς εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον ἐκβολὰς τοῦ Ἀράχθου, οὗσα ἄλλοτε καθέδρα τοῦ Πύρρου, ἔχει νῦν ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6000 κ. *Πρεβέζα* (7000), εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, Ἰνετικὴ κτῆσις μέχρι τοῦ 1797 καὶ ὁ κυριώτερος πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς Ἠπείρου λιμὴν. Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Πρεβέζης ἀπόστασιν κείνται τὰ εἰσπρία τῆς πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Ἀκτίῳ μάχης κτισθείσης ὑπὸ τοῦ Λυγούστου Νικοπόλεως. *Πάργα*, ἀντικρὺ τῶν Παζῶν καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Θεσπρωτίᾳ, πόλις ὀχυρὰ καὶ παράλιος, ἣτις, ἀνήκουσα πρότερον εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἰς τὸν Ἀλῆ πασσάν τῆς Ἠπείρου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Αί πέντε ἤπειροι.

§ 4. Ἦδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἤρχισαν νὰ διακρίνῃσι τὴν τότεγνωστὴν στερεάν τῆς Γῆς ἐπιφάνειαν εἰς τμήματα μείζονα, τὰς οὕτω δὴ καλουμέναις ἡπείροις. Οὕτως οἱ μακρόποροι Φοίνικες διέκρινον ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν τῆς Γῆς ἡμίσην, Ἀσίαν δηλ. καὶ Εὐρώπην, ὅπερ σημαίνει ἰσπερίαν χώραν (ἐκ τοῦ Φοινικικοῦ ἔρατ) μετὰ δὲ ταῦτα ἤρχισαν νὰ διακρίνωσι τρίτην ἡπειρον, τὴν Λιβύην, ἣτις μετέπειτα ἐκλήθη Ἀφρική. Κατὰ δὲ τὸν 16 αἰῶνα ἀνεκαλύφθη νέα ἡπειρος, ἡ Ἀμερικὴ, καὶ μετὰ ταῦτα βαθμιδῶν πολλά τε ἄλλα συμπλέγματα νήσων καὶ ἡ νῆα Ὀλλανδία, ἅτινα πάντα ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος, περιληφθέντα ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα Αἰστραλία, ἀπετέλεσαν τὴν πέμπτην ἡπειρον. Αἱ τρεῖς πρώται ἡπείροι, δηλ. ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική, ἀποτελοῦσι τὸν παλαιὸν κόσμον, καὶ αἱ λοιπαὶ δύο τὸν νέον. Αἱ περὶ τὸν ἀρκτικὸν πόλον κείμεναι χώραι θεωροῦνται ὡς ἓν ὅλον ἰδιαιτέρον, ὑποκείμενον καὶ εἰς ἰδιαιτέραν ἐξέτασιν. Ἐὰν ἀναμνησθῶμεν ὅσα εἶπομεν ἐν τῇ Φυσικῇ Γεωγραφίᾳ (§. 13) περὶ διαμερισμοῦ τῆς στερεᾶς καὶ τῶν ὑδάτων, βλέπομεν ὅτι, ἀκριβῶς ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, τρεῖς μόνον μεγάλαι καὶ συνεχεῖς ἐκτάσεις ξηρᾶς, ἥτοι ἡπείροι, ὑπάρχουσιν, ἡ πρώτη ἡπειρος ἣτις, κειμένη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου, σύγκειται ἐκ τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἡ δευτέρα, ἥτοι ἡ Ἀμερικὴ, ἣτις, κειμένη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου, διακρίνεται πάλιν καθ' ἑαυτὴν εἰς δύο, τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον,

καὶ ἡ τρίτη, ἥτις σχηματίζεται ἀπὸ τὰς νήσους (τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου τῆς ὅλης στερεᾶς ἐπιφανείας τῆς Γῆς) τὰς κατεχούσας τὸν εὐρὺν χῶρον τὸν πρὸς Δ. τῆς δυτικῆς ἡπείρου καὶ περιλαμβανομένης ὑπὸ τὸ ὄνομα *Αἰστραλία*. αἱ λοιπαὶ νῆσοι συναριθμοῦνται μετὰ τῶν ἡπείρων κατὰ λόγον τῆς θέσεως αὐτῶν, ἢ τῆς κατοικούσης αὐτὰς φυλῆς, κτλ., ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐπικρατεῖ αὐθαιρέσιā μᾶλλον καὶ συνήθεια ἢ τύποι καὶ κανόνες. Παρατηροῦμεν ἐπὶ τέλος, ὅτι ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς Γῆς κατὰ τὰς πραγματικὰς καὶ φυσικὰς αὐτῆς σχέσεις ἀντιστοιχεῖ πῶς πρὸς τὴν διαίρεσιν, ἣν ἔλαβεν ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἱστορίας. Εὐφυῆς μὲν, ἀλλ' ὑπόθεσις πάντοτε, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ παραδοχὴ τριῶν ἡπείρων σχηματιζομένων ἐκ δύο ἡμίσεων, τὰ ὅποια, ἐνούμενα δι' ἰσθμοῦ, φέρουσιν εἰς τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν τῶν μέγαν κόλπον· ὁ τύπος οὗτος εἶνε καταφανέστατος εἰς τὴν πρώτην ἡπείρον, τὴν Ἀμερικὴν (πῶς). Τὴν δευτέραν ἡπείρον σχηματίζει ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀφρική, τῶν ὁποίων ὁ δεσμὸς φαίνεται ὅτι ἐκόπη κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Τὸ βόρειον μέρος ταύτης τῆς ἡπείρου εἶνε συμπερικλυτὸς μετὰ τῆς τρίτης, τῆς Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας, ὧν ὁ δεσμὸς θὰ ἦτο ἐπὶ τῆς μακροῦς χερσονήσου, εἰς ἣν ἀπολήγουσιν αἱ πέραν τοῦ Γάγγου Ἰνδία, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ταυτὴν πορθμὸς.

Ἡ ἀνατολικὴ ἡπείρος, ἡ ὁ παλαιὸς κόσμος.

§ 2. Αὕτη, περιβεβλημένη ὑπὸ πάντων τῶν ὠκεανῶν ἐκτὸς τοῦ νοτίου παγωμένου, εἶνε ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς Γῆς συνεχὴς ἐκτασις στερεᾶς καὶ μικρὸν μόνον μέρος ταύτης κεῖται ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμισφαιρίου, τὸ δὲ μεῖζον κατέχει σύμπασαν σχεδὸν τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην· ἡ διάρθρωσις αὐτῆς καὶ ἡ τῆς παραλίας ἀνάπτυξις εἶνε καθόλου σπουδαιότερα ἢ κατὰ τὴν δυτικὴν ἡπείρον. Ἰδιᾶρον δὲ ὅλος εἰς ταύτην εἶνε εἰσδύουσα τις μεσόγειος θάλασσα, ἥτις οὐδαμοῦ ἄλλοθι τῆς ὅλης Γῆς ἀπαντᾶται· κατὰ τὴν δυτικὴν δηλ. πλευρὰν τῆς ἀνατολικῆς ταύτης ἡπείρου εἰσβάλλει ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἢ κατὰ τοὺς ἡμετέρους προγόνους τῶν *Ἰρακιδίων στηλῶν* εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς στερεᾶς καὶ σχηματίζει τὴν θάλασσαν, ἥτις

διὰ τὴν θέσιν τῆς ἐκλήθη Μεσόγειος. Τυχόν, εἰς τῆς ὁποίας τὰ παράλια παρεστῆσαν τὰ σπουδαιότερα γεγονότα (Ὅποια δὲν ἐγείρουσιν ἀναμνήσεις ἢ Ἱερουσαλήμ, ἢ Κωνσταντινούπολις, αἱ Ἀθήναι, ἢ Ἀλεξάνδρεια ἢ Καρχηδών καὶ ἢ Ῥώμη!), ἀντι-ποιουνται καὶ αἱ τρεῖς ἡπείρου τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Πρὸς τὴν ΒΑ γωνίαν ταύτης ἐπαναλαμβάνεται ἐκ δευτέρου ἢ αὐτὴ μόρ-φωσις, ἢ Ἀσία διὰ πρὸς ἐγγίξει διὰ προβαλλούσης χερσονή-σου τὴν Εὐρώπην κατὰ τὰ *Δαρδαν. Λία* (Ἑλλησποντον), αἱ ἀκτὶ ἀπομακρυνόμεναι μὲν ἐκ νέου σχηματίζουσι τὴν μικρὰν θά-λασσαν τοῦ *Μαργμαρά* (Προποντίδα), συμπληθιζούσαι δὲ πάλιν σχηματίζουσι τὸ σιενὸν τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* (Θρα-κικὸν Βόσπορον)· μετὰ δὲ τοῦτο ἔπεται ἄλλη μεσόγειός τις θάλασσα ἐλάσσων τῆς προτέρας, ἢ παραχῶδης *Μαύρη θάλασσα* ἢ ὁ *Εἰζεινὸς Πόντος*. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τρίτου ἐπαναλαμβάνεται ἢ ἀρχικὴ μόρφωσις, διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Καρφᾶ* (Κυρ-μερίου Βοσπόρου) σχηματίζει πάλιν ὁ Εἰζεινὸς Πόντος κατὰ τὰ ἔσχατα ΒΑ. ἄλλαν μικροτάτην μεσόγειον θάλασσαν, τὴν *Ἀζο-γικὴν* (Μαξιωτιδὰ λίμνην).

Ἐπὶ δὲ τῆς στερεᾶς τῆς ἀνατολικῆς ἡπείρου ἰδιόζουσι τὰ κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐκτεταμένα ὑψίπεδα, ἢ ἐν Φυσ. Γεωγραφίᾳ (§ 20) περιγραφεῖσα ζώνη πῶν ἐρήμων καὶ ἢ μεγάλη ταπεινωσις τοῦ ἐδάφους ἢ περὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ τὴν Ἀράβην λίμνην, ἥτις κεῖται τὸ π. ὑπὸ τὴν ἐπιράνειαν τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσιν αἱ ὕψισταί τῶν ὀρέων σειραὶ καὶ τὸ ὕψιστον ὄρος (ἰδὲ ἐν Φυσ. Γεωγρ § 22) καὶ ἢ μέγιστη λίμνη (§ 28). Τὰ ἴδια αὐτῆς ζῶα ἀνερέρομεν ἐν τῇ Φυσ. Γεωγρ. (§ 31), τὰς δὲ ἐπ' αὐτῆς κατοικοῦ-σας φυλάς περιεγράψαμεν ἐν § 33. Ἡ ἡπειρος αὕτη εἶνε το-σον σπουδαία ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὥστε δύο ταύτης τμήματα, ἢ ἀρ-χαιὰ καὶ ἢ μέση, ἐπ' αὐτῆς μόνον ἀναπτύσσονται· ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀμερικὴν μέχρι τοῦ νῦν τὰ μέγιστα, ὡς εἶδος, ὑπερβάλλει ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν σπουδαιότητα. Ἐπ' αὐτῆς κείνται αἱ ἀρχαὶ πόλεις· καὶ αἱ χῶραι ὅλων τῶν μονοθεϊστικῶν καὶ πῶν λίαν ἐξῆπλωμένων ἐθνικῶν θεοκειῶν καὶ αἰμείβονται καὶ ἰσχυ-ρόταται ἐπικράττει τῆς ὑφ' αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

ΕΥΡΩΠΗ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 3. Ἡ Εὐρώπη κατὰ πρώτην ὄψιν δὲ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰδίᾳ ἡπειρος, ἀλλ' ὡς προέχουσα χερσονήσος τῆς Ἀσίας ὅμως καὶ οὕτω θεωρουμένη διακρίνεται καταφανέστατα πασῶν τῶν λοιπῶν Ἀσιατικῶν χερσονήσων, ὑπερβαίνει αὐτάς κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὸ πολυσχιδές, ἔχει καθ' ἑαυτὴν ἐν μικρῷ πλάτος τὰς σχέσεις καὶ πᾶσαν τὴν ποικίλην ἀνάπτυξιν τῆς ἡπείρου (πολλὰς πλαγίας προβολὰς καὶ χερσονήσους, πολλὰ ἰδιαιτέρα συστήματα ὄρεων καὶ ποταμῶν, κτλ.). Ἐὰν δ' εἰς ὅλα ταῦτα προσθέσωμεν καὶ τὴν ἱστορίαν, καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη ἐμφανίζεται ὡς τὸ κέντρον τῆς συγκοινωνίας τοῦ κόσμου, τότε φαίνεται δικαιουμένη νὰ παρουσιασθῆ ὡς ἡ ἡπειρος.

Τὰ ὅρια μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης εἶνε δύσκολον νὰ ὁρισθῶσιν ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχοντος τούτου, ὡς ὅρια αὐτῶν ἡμεῖς δεχόμεθα πρὸς Α. τὰ Οὐράλια ὄρη, τὸν Οὐράλιον ποταμὸν καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, πρὸς Ν. τὸν Καύκασον, τὸν Εὐξείνον Πόντον καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ πρὸς Β. τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν. Ἡ σπουδαιότερα πασῶν τῶν τὴν Εὐρώπην περιβρεχουσῶν θαλασσῶν, ἡ Μεσόγειος (§ 2) εἰσδύει εἰς τὴν Εὐρώπην βαθύτερον ἢ εἰς τὰς παραλίας τῶν δύο ἄλλων ἡπείρων· ἡ μεσαία τῶν τριῶν μεγάλων μεσημβρινῶν τῆς Εὐρώπης χερσονήσων, ἡ Ἰταλία, ἐκτείνεται ἐκ τῶν ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ πολὺ πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐμ.προσθεν ταύτης κειμένη νῆσος Σικελία δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς Ἀφρικανικῆς παραλίας, σχηματίζεται οὕτω μία Δυτικὴ καὶ ἄλλη Ἀνατολικὴ Μεσόγειος θάλασσα. Ἡ δυτικὴ

σχηματίζει εἰς τὴν Εὐρώπῃν τοὺς κόλπους τῆς *Λυάν* (Γαλατικόν) καὶ τῆς *Γερούης* (Λιγυστικόν), ἐνῶ τὸ μεταξὺ Ἰταλίας καὶ τῶν τριῶν μεγάλων αὐτῆς νήσων μέρος καλεῖται *Τυρρήνικόν πέλαγος*. Ἡ ἀνατολικὴ Μεσόγειος, ἣτις καλεῖται πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Ἰταλίας *Ἰόνιον πέλαγος*, εἰσδύει ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀδριατικὴ θάλασσα* μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἑλληνικῆς χερσονήσου, καὶ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς παραλίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· καλεῖται *Αἰγαῖον πέλαγος*. Ἀνωτέρω εἶπομεν (§ 2) καὶ περὶ τῆς ἄλλης μείζονος προσεγγίσεως τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς εἰς τὰ ΝΔ καὶ ἀναφέρομεν τὴν ὑπόθεσιν περὶ τῆς πάλαι συνεχείας τῶν δύο τούτων ἡπείρων κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. Ὅλην τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς ἡπείρου περιβρέχει ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς, ὅστις αὐτῷ σχηματίζει περιεργοτάτας τινὰς ἐσωτερικὰς θαλάσσας καὶ συντείνει ὄχι ὀλίγον πρὸς διάσχισιν τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸ μέρος, ἐθὰ ἡ Ἰσπανικὴ (Ἰβηρικὴ) χερσονήσος συνέχεται ὑπ' ὀρθὴν γωνίαν μετὰ τοῦ κορυφοῦ τῆς ἡπείρου, σχηματίζεται ὁ ἀνομαζόμενος ἐκ τῶν παρακειμένων χωρῶν *Βισκαῖκος* ἢ *Γασκωνικός* (Κανταβρικὸς) κόλπος. Περαιτέρω πρὸς Β, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὴν ΝΑ. βραχίονα τῆς Εὐρώπης, τὴν Ἰταλίαν, ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ἡπείρου ΒΔ. τις βραχίον, ὅστις πάλαι ποτὲ ἴσως συνέχετο μετὰ τοῦ κυρίου σώματος· εἶνε δὲ οὗτος ἡ νῦν νῆσος τῆς Μεγάλῃ Βρετανίας, ἣτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς ἡπείρου διὰ πορθμοῦ, τὸν ὁποῖον τινες οἱ μὲν Γάλλοι καλοῦσι *Καταλάσιοι* (Γαλατικόν), οἱ δὲ Ἀγγλοὶ *Δοβρίσιοι*. Ὁ πορθμὸς οὗτος φέρει πρὸς τὰ ΒΑ. εἰς εἰσβολὴν τινὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀποτελοῦσαν Μεσόγειον θάλασσαν, τὴν *Βύρειον* ἢ *Γερμανικὴν θάλασσαν*. Διὰ μικροτέρας τινὸς πρὸς Β. φερομένης παραλλήλως τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας χερσονήσου, τῆς *Ἰουτλάνδης* ἢ *Δανικῆς* (Κιμβρικῆς), καὶ τῶν νήσων, αἵτινες κείνται μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς μεγάλης *Σκανδιναυκῆς* χερσονήσου, χωρίζεται ἀπὸ τῆς βορείου θαλάσσης ἡ *Βαλτικὴ* (Σουηδικὸν πέλαγος). Τὴν μεταξὺ τῆς Ἰουτλάνδης καὶ Νορβηγίας θάλασσαν καλοῦσι *Σκαγερίθρακην* (Κόδανον κόλπον), τὴν δὲ μεταξὺ Ἰουτλάνδης καὶ Σουηδίας *Καττεγάτην*, αἵτινες ἐκάστη εἶνε ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομέους· μεταξὺ Ἰουτλάνδης

των νήσων καὶ τῆς Σουηδίας ὑπάρχουσι τρεῖς πορθμοί, ὁ Μεκρός Βέλτης, ὁ Μέγας Βέλτης καὶ ὁ Σουηδικός, αἵτινες ἄγουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ κατὰ τοὺς Γερμανοὺς Ἀνατολικὴν Θάλασσαν. Αὕτη εἶνε ὅλως ἰδιοφυῆς Μεσόγειος Θάλασσα, ἥτις ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν ἐκβαλλόντων εἰς αὐτὴν ποταμῶν ὁμοιάζει διὰ τὴν ἰκανὴν αὐτῆς ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τὴν ὄχι πολὺ μεγάλην ἔκτασιν πρὸς λίμνην γλυκαίαν (ὁ ἴδιον ποσὸν ἄλατος, ἔλλειψις ἀμπώτιδος καὶ πλημμυρίδος (ἰδὲ ἐν φυσ. Γεωγ. § 16) καὶ εὐκόλου σύμπηξις). Οὐδεμίᾳ ἠπειρῷ παρουσιάζει ὁμοίαν θάλασσαν μετὰ τὴν Βαλτικὴν· μόνος δὲ ὑπό τινας ἐπόψεις ὁμοιάζει μετὰ αὐτὴν ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ὅστις ὅμως δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὴν Εὐρώπην, οὐδὲ σχηματίζει τόσον πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους, ὡς ἡ Βαλτικὴ· οἷον τὸν Βοδρῖκον, τὸν Φιρτικόν καὶ τὸν Ρεγακόν. Ὁ Βόρειος παγωμένος Ὠκεανὸς κατὰ τὴν βορείαν τῆς Εὐρώπης παραλίαν, εἰσδύων εἰς αὐτὴν, σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν. Ἐν συνόλῳ δ' ἡ ποικίλη ἐναλλαγὴ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν ὑδάτων εἶνε ὁ ἰδιάζων χαρακτὴρ τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης ἔχει ἡ Εὐρώπη παντοίας φύσεως νήσους, ἀλλ' ἐπί τινων τὰ δικαιοῦματ' αὐτῆς ἀμφισβητοῦνται λ. γ. αἱ Ἀζόροι νῆσοι κείμεναι εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, συγκαταριθμηθήσαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν αὐτῶν Πορτογάλων εἰς τὴν πρώτην. Ἐπίσης μένει ἀμφίβολον ποῦ πρέπει νὰ καταταχθῇ τὸ πολικὸν σύμπλεγμα τῶν Ἰπιαζέβεργειων νήσων (μεταξὺ 76⁰ καὶ 80⁰ Β. πλ.). Τὴν Ἰσλανδίαν, ἥτις προσεγγίζει μᾶλλον εἰς τὴν Γροιλανδίαν ἢ εἰς τὴν Εὐρώπην, συναριθμοῦσιν τινες μετὰ τῆς Ἀμερικῆς· ἐπειδὴ ὅμως ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν καταφύθη καὶ ἐπολιτίθη, συγκαταλέγομεν αὐτὴν εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν κράτος, τὴν Δανίαν, εἰς ἣν καὶ ἀνήκει.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἠπείρου εἶνε περίπου 180000 □ μ. Χαρακτηριστικώτατον τῆς μορφῆς αὐτῆς εἶνε ἡ μεγίστη τῆς παραλίας ἀνάπτυξις καὶ αἱ πολλαὶ προβολαί· διὰ τοῦτο, ἐνῶ ἐπ' αὐτῆς εἰς ἓν μιλ. παραλίαν ἀν' ἰστοιχοῦσι 30 □ μ. στερεᾶς, ἐπὶ τῆς Ἀσίας 100, καὶ ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς 150. Ὁ κορμὸς τῆς Εὐρώπης, περιλαμβάνων ὑπὸ τὰ ἴσα τῆς ὅλης ἐπιφανείας αὐτῆς, σχηματίζει τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου αἱ κορυφαὶ τῶν γωνιῶν κείν-

ται πρὸς τὰ ΝΑ ἐπὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ Βισκαϊκοῦ κόλπου, πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ τοῦ βορείου ἄκρου τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἐπὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. (Τίς πλευρὰ εἶνε ἡ μακροτέρα καὶ τίς ἡ βραχυτέρα; Ἀριθμησον τὰς προβολὰς καὶ τὰς χειρσονήσους, τὰ ὅποια ἔχουσι λόγον πρὸς τὸν κορυμὴν περίπου ὡς 1: 4).

Ἡπειρος τόσον πολυσχιδῆς εἶνε, ὡς εἰκὸς, καὶ λίαν ὄρεινῆ, ἐξαιρουμένης τῆς Ρωσσίας, ἥτις παριστᾷ οἰονεὶ ἐπέκτασιν τῶν Ἀσιατικῶν θαθύπεδων. Εἰς τὴν κυρίως Εὐρώπην τὰ ὑψίπεδα πρὸς τὰ θαθύπεδα (ιδεὲ ἐν Φυσ. Γεωγ. § 19.) ἔχουσι λόγον ὡς 3: 4, ὅμως δὲν ἐναλλάσσονται, ὅπως εἰς τὰς λοιπὰς ἡπείρους, ἀποτόμωι, ἀλλὰ ἡ μία ἐπιρᾶνεια μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην κατὰ θαθμικίας μόνον καὶ λίαν μικρὰς διαφοράς. Ὑπεράνω τῶν μεσημβρινῶν χειρσονήσων, αἵτινες εἶνε ἐξ ὀλοκλήρου ὄρεινῆ, χωραὶ, ὑπάρχει εἰς τὸν κορυμὴν μέγα τι ὄρεινὸν τρίγωνον, οὗτινος τὴν βορείαν κορυφὴν ζητητέον ἐπὶ τοῦ Γερμανικοῦ ἐδάφους ("Αρτσος, Τευτοβουργικὸς δρυμός). Τὰ ὄρη ταῦτα, ἅτινα πληροῦσι τὸ τρίγωνον τοῦτο καὶ καλοῦνται μεσαῖα τῆς Εὐρώπης ὄρη, εἶνε, α) τὰ ἀνατολικὰ μεσαῖα ὄρη ἢ τὰ Καρπάθια, β) τὰ Γερμανικὰ ἢ κεντρικὰ μεσαῖα ὄρη, καὶ γ) τὰ δυτικὰ ἢ Γαλλικὰ. Ἀπὸ τῆς βορείας λοιπὸν γωνίας φέρεται ἡ ΝΑ. πλευρὰ τοῦ τριγώνου πρὸς τὸν Κάτω Ἰήνον καὶ τὴν μέσσην Γαλλίαν, τὸ δὲ παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ΝΑ. τούτου πλευρᾶς δυτικὸν θαθύπεδον, τοῦ ὁποίου ἡ παραλία προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τῆς θαλάσσης διὰ προχωμάτων, καθέκει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Ἡ ΒΑ. πλευρὰ φέρεται ἀπὸ τοῦ "Αρτσου, κορυφῆς τῆς Β. γωνίας, διὰ τῶν ΒΑ. Γερμανικῶν ὄρεων πρὸς τὰ μετ' αὐτῶν συνενούμενα Καρπάθια, ἀπ' αὐτῆς τῆς πλευρᾶς ἀρχεται τὸ ἀνατολικὸν θαθύπεδον, ὅπερ, πολὺ μεγαλείτερον ὂν τοῦ δυτικοῦ, συνδέεται μετὰ τῶν στεππῶν τῆς Ἀσίας τῶν πρὸς Β. τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ ἔχει διπλὴν τινα ἀπόκλισιν, πρὸς τὰ ΒΑ εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον· ἀλλ' εἰς ἀμρότερα τὰ μέρη τὰ χεῖλη τοῦ θαθύπεδου δὲν εἶνε ἐπίπεδα καὶ αἱ δύο θάλασσαι περιζώννυνται ὑπὸ

παρალიών ύψιπέδων, ἅτινα εἶνε ἑκατοστίας τινὰς ποδῶν ύψηλό-
 τερα τῆς μεσογαίας τῶν βαθυπέδων χώρας. Παρὰ τὴν Βαλτικὴν
 θάλασσαν καλύπτονται τὰ ἀνωτέρω ύψιπέδα ύπὸ πολυαριθμῶν
 μεγάλων καὶ μικρῶν λιμνῶν, ὧν μία, ἡ Λαδόγα, εἶνε ἡ μεγα-
 λειτέρα τῆς ἡπείρου. Ταῦτα περὶ τῆς γενικῆς τῆς Εὐρώπης μορ-
 φῆς, παραλειπομένων τῶν νήσων καὶ τῆς ὅλως ἀνεξαρτήτου
 ὄρεινῆς χειρσονήσου Σκανδιναυίας.

Τὰ ὄρη θέλομεν περιγράψει ἰδιαίτέρως εἰς τὰ καθ' ἕκαστ' ἑκαστὸν παρατηροῦμεν ὅμως ἐν γένει περὶ αὐτῶν, καθὼς καὶ περὶ τῶν ποταμῶν, φυτῶν καὶ ζώων, ὅτι ὡς ἐξέχων τῆς Εὐρώπης χαρα-
 κτῆρ εἶνε τὸ μέτριον. Ἡ φύσις δηλ. τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσον
 κολοσσιαία καὶ γιγαντώδης, ὡς ἡ ἄλλων ἡπείρων· διὸ τὸ ύψι-
 ετον τῆς Εὐρώπης ὄρος, αἱ Ἄλπεις, μετὰ τῆς ύψηλοτέρας αὐ-
 τῶν κορυφῆς, τοῦ Λευκοῦ ὄρους (14000 π.), ὡς πρὸς τὰ Ἰμα-
 λάυα καὶ τὰς Κορδιλλέρας εἶνε πολὺ ταπεινόν, καὶ ὅμως ἐκ
 τῶν 400 ὄρέων τῆς Εὐρώπης τῶν ἐχόντων ὕψος πλέον τῶν
 8000 π. τὰ 300 τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἄλπεις· ὅθεν πάντα
 σχεδὸν τὰ λοιπὰ εἶνε ταπεινότερα τῶν Ἄλπεων κατὰ τὸ
 ὕψος. Ἡ χώρα φέρει ὀλίγα εὐγενῆ μέταλλα, πρῶτον τὸν
 σίδηρον, τὸ ὠφελιμώτατον τῶν μετάλλων, εἶνε λίαν ἄφθονος.
 Οὐδὲ ἐστὶναι ὑπογείου πυρὸς ἐλλείπουσιν, ἐπειδὴ κατὰ μῆκος τῆς
 Μεσογαίου θαλάσσης φέρεται σειρὰ τις ἡφαιστειῶν (ιδὲ Φυσ. Γεωγ.
 § 24) τῶν μὲν ἐνεργῶν, τῶν δὲ ἐσθρασμένων (Οὐεστοῖον, Αἶτην,
 Στρόμβολι καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους Στρογγύλια, Θήρα, Μῆλος) ἄλ-
 λά καὶ σεισμοὶ συχνάκις συμβαίνουσιν εἰς τὰς τρεῖς μεσημβρινὰς
 χειρσονήσους. Ὅλως ἀνεξαρτήτως τῆς σειρᾶς ταύτης τῶν ἡφαι-
 στειῶν ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῆς Ἰσλανδίας 7 ἐτι ἡφαιστεια· ἕκαστη ἐσθρασμέ-
 νων ἡφαιστειῶν ἀπαντῶνται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν μέσην Εὐρώπην.

Οἱ ποταμοὶ, ὡς εἶπομεν, δὲν παρουσιάζουσιν ἐπίσης τὴν μεγα-
 λοπρέπειαν τῶν ἐπὶ ἄλλων ἡπείρων· σχετικῶς μάλιστα ὀλιγώ-
 τερον δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς γιγαντώδεις ἐκείνων πο-
 ταμοὺς, ἢ τὰ τῆς Εὐρώπης ὄρη πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἡπείρων. Ἡ με-
 γάλῃ τῆς χώρας διάσχισις καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν μόρφωσιν κολοσ-
 σικῶν ποταμῶν συστημάτων (ιδὲ ἐν Φυσ. Γεωγ. § 25). Ὁ μεγαλει-
 ετερο, τῆς Εὐρώπης ποταμὸς, ὁ Βόλγας (430 γ. μ.), εὐρίσκεται ἡ ἡ

ἐπὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀσίαν κατ' ἄλλους μεταβαίνοντος τμήματος καὶ εἶνε μικρότερος πλείστων ποταμῶν τῶν ἄλλων ἠπειρῶν ἢ ἄρδευσις παρουσιάζει τὸναντίον τὸ ἰδιάζον, ὅτι εἶνε πολὺ περισσώτερον καταμεμερισμένη ἢ εἰς ἄλλας ἠπειρούς. Αἱ ἔρημοι ἐλλείπουσι παντελῶς, ἀλλὰ δὲ στέππαι (ιδὲ ἐν φυτ. Γεωγ. § 20) ἀπαντῶνται μόνον εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Τοὺς τῆς Εὐρώπης ποταμοὺς δυνάμεθα καταλλήλως νὰ διακρίσωμεν ὡς ἐξῆς. 1) Εἰς ῥέοντα ἐπὶ τῶν χερσονήσων. 2) Εἰς ῥέοντα ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς ἠπειροῦ καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ ὄρειου τριγώνου αὐτῆς, εἰς οὗς ἀνήκει ὁ μέγιστος τῶν τῆς κυρίως Εὐρώπης ποταμῶν, ὁ Δανούβιος, ὅς τις διατρέχων τὸν κορμὸν ὡς μεγάλη τις ἀρτηρία καὶ ἔχων μῆκος 380 γ. μ. καὶ ῥέων κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν αὐτοῦ διὰ μεγίστων πεδιάδων τοῦ ὄρειου τριγώνου, ἀπαντᾷ μόνον κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ τὸ βορειανατολικὸν βαθυπέδον. 3) Εἰς ποταμοὺς, οἵτινες ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ὄρειου τριγώνου ἔχουσι τὸν κάτω ἢ καὶ τὸν μέσον αὐτῶν ῥοῦν ἐπὶ τοῦ βορειοδυτικοῦ βαθυπέδου. Οὗτοι, εἰς οὗς ἀνήκει ὁ Ἰήνος (150 γ. μ.), ὁ Σηκουίρας, ὁ Αἰγίηρ, κτλ., κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν ὄρεων ἐξόδους των ἔχουσι λίαν γραφικὰς ὄχθας. 4) Εἰς ποταμοὺς, οἵτινες πηγάζοντες ἀπὸ τοῦ χείλους τοῦ ὄρειου τριγώνου, ῥέουσιν ἐπὶ τοῦ ΒΑ. βαθυπέδου, οἷον ὁ Οὐάδρος, ὁ Οὐίστούλιας, ὁ Δάναστρις, κτλ. 5) Εἰς ποταμοὺς, οἵτινες πηγάζουσιν ἐξ ἀσημάντων ὑψωμάτων τοῦ ἑδάφους τοῦ ΒΑ καὶ ΒΑ βαθυπέδου ἢ ἐκ λιμνῶν.

Ἐπὶ τῶν κλιματικῶν σχέσεων παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ μόνη ἠπειρος, ἣτις οὐδαμοῦ πλησιάζει πρὸς τὴν διακεκαυμένην ζώνην τὸ μεσημβρινώτατον αὐτῆς ἄκρον, τὸ ἀπρωτήριον Ταιταρον, ἀπέχει ἀπὸ τῆς ζώνης ταύτης 195 γ. μ. Ἐπειδὴ δὲ μικρὸν μόνον μέρος αὐτῆς προχωρεῖ 60 μ. ἐντὸς τῆς κατεψυγμένης ζώνης, διὰ τοῦτο ὅλη σχεδὸν ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην. Καθὼς σχεδὸν πανταχοῦ, οὕτω καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ μαθηματικὸν κλίμα (ιδὲ ἐν Μαθ. Γεωγ. § 10) μεταβάλλεται πολλαχῶς ἕνεκα φυσικῶν αἰτίων, πρὸς Α. μὲν διὰ τῆς μετὰ τῶν βορείων Ἀσιατικῶν πεδιάδων συνοχῆς, πρὸς τὰ ΒΑ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. δὲ διὰ τῆς μετὰ τῆς Ἀφρικῆς γειτνιασσεως. Ἐν γένει ἰσχύει ὁ ἐξῆς κανὼν, ὅσῳ ἀνατολικώτερον βαίνομεν, τόσῳ ψυχρότερος ὁ ἔξῆς κανὼν, ὅσῳ δὲ δυτικώτερον, τόσῳ θερμότερος. Οὕτω διακρίεται ἡ

Ευρώπη υπό τὴν ἐποψὴν τοῦ κλίματος εἰς τὰ ἐξῆς κλιματικὰ μέ-
ρη, ἅτινά εἰσι, 1) Ἡ καταψυγμένη ζώνη πρὸς Β. τοῦ πολιτικοῦ κύκλου,
ἥτις ὅμως ἔνεκα μείζονος ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης δὲν εἶνε τόσον
ψυχρὰ, ὅσον χωρὶς τοῦ αὐτοῦ πλάτους εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν
Ἀμερικὴν. 2) Τὸ ΒΑ. βαθυπέδον μετὰ τὴν ἀνωτέρω ζώνην εἶνε
ἡ ψυχροτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης· πρὸς τοῦτο δὲ συντείνει ἡ ἀπὸ
τῆς θαλάσσης ἀπόστασις αὐτοῦ καὶ ἰδίως ὁ ἀπὸ τῆς Σιβηρίας
πνέων ἀνατολικὸς ἄνεμος, ὅστις τὸν μὲν χειμῶνα φέρει ψῦχος, τὸ
δὲ θέρος ξηρὰν θερμότητα· ἐννοεῖται δὲ ὅτι, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴ-
πομεν, πρὸς Δ. τοῦ βαθυπέδου τὸ κλίμα εἶνε ἡπιώτερον ἢ ἐπὶ τῆς
καὶ πρὸς Ν. παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον τὸ νότιον πλάτος με-
τριάχει τὸ ψῦχος. 3) Αἱ ΒΑ νῆσοι καὶ χερσονήσοι ὡς ἐκ τῆς μετὰ
τῆς θαλάσσης γειτνιασεως ἔχουσι θερμοκρασίαν (ιδεὲ § 8 δευτ. πε-
ριόδ.) τὰ μάλιστα μετριάζομένην κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα. Αἱ
Βρετανικαὶ νῆσοι ἔχουσι ἀτμοσφαιρὰν ὑγρὰν καὶ ὀμιχλώδη καὶ
οὐρανὸν σχεδὸν πάντοτε νεφελώδη, ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ὁρέων σπανίως
χιὼνα καὶ ψῦχος κάτωθεν τῶν 12⁰ ὑπὸ τὸ 0. Εἰς τὴν μεσημβρινὴν
παραλίαν τῆς Ἀγγλίας θάλλουσιν εἰς τοὺς κήπους καθ' ὅλον τὸ
ἔτος ἡ δάφνη καὶ ἡ καμέλις, ἐνῶ τὸ θέρος αἱ σταφυλαὶ δὲν
ὀρμιάζουσιν, εἰ καὶ παρὰ τὸν Ἴθηνον, κείμενον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
γεωγραφικοῦ πλάτους, παράγεται θαυμασίως οἶνος. Ἐπίσης καὶ
κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Σουηθίαν καὶ Νορβηγίαν τὸ κλίμα εἶνε
πολὺ ἡπιώτερον ἢ ἐπὶ τοῦ Α. βαθυπέδου. Συχνάκις εἰς τὴν Χρι-
στιανίαν τὸ ὕδωρ εἶνε εἰσέτι ρευστὸν, ἐνῶ εἰς τὴν ΒΑ. Γερμα-
νίαν παγοδρομοῦσιν ἐπὶ τῶν παγωμένων ὑδάτων. Καὶ τὸ Δου-
βλίον ἔχει ἐπίσης ὑψηλοτέραν μέσθην θερμοκρασίαν τοῦ Βερολίνου.
4) Τὸ ΒΔ. βαθυπέδον, ὅπερ ἔχει ὡς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων τῶν
ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πνεόντων πολὺ μείζονα ὑγρασίαν
ἢ τὸ ἀνατολικόν, ἀλλ' ἐννοεῖται καὶ ἡπιώτερον κλίμα. 5) Τὸ ὀρεινὸν
τοῦ κορμιῦ τρίγωνον, ὅπερ προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν δυτικῶν καὶ
ἀνατολικῶν ἀνέμων τῶν βαθυπέδων. Ἡ αὔξησις τῆς θερμοκρασίας,
καθῶσον βαινομεν μεσημβρινιώτερον, λίαν ἐπηρεάζεται ἐκ τοῦ
ὑψους τῶν ὁρέων καὶ τῶν ὑψιπέδων. 6) Τὰ ὄρη, ἅτινα χωρίζουσι
τὰς τρεῖς μεσημβρινὰς χερσονήσους ἀπὸ τοῦ κορμιῦ, ἀποτελοῦσιν
ἐν γείει λίαν σπουδαία κλιματικὰ χωρίσματα· ἡ διαφορὰ τοῦ

κλίματος τῶν Β καὶ Μ αὐτῶν προπόδων εἶνε καταπληκτικῆ· νοσιῖται ὅτι αἱ χειρόνητοι ἐκείνηι εἶ ε τὰ θερμότερα τῆς ἡπίου μέρ'. Η Ἰσπανία, ἐξαιρουμένων τῶν ὑψιπέδων αὐτῆς, εἶνε ἡ θερμότερα. Εἰς τὰ μεσημβρινώτατα αὐτῆς μέρη καταπίπτει τὸ θερμόμετρον καὶ εἰς τὰς ψυχρότερας νύκτας φθάνει μόλις μέχρι τῶν 10⁰, ἐνῶ ἡ θερμότης φθάνει ἐνίοτε μέχρι τῶν 45⁰—47⁰. Οἱ πυκνοὶ καὶ κυστικοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀνεμοὶ ἔρχονται ἐκ διαλειμματικῶν μέχρις Ἰσπανίας, Ἱταλίας καὶ Ἑλλάδος, εἰς σπανίας δὲ τινὰς περιπτώσεις υπερβαίνουσι καὶ αὐτὰς τὰς Ἄλπεις.

Εἰς τὴν βοτανικὴν γεωγ τῆς Εὐρώπης (ιδὲ ἐν Φυσ. Γεωγ. § 31) διακρίνονται 4 ζῶναι, 1) ἡ βορεία, περιλαμβάνουσα τὴν Ἰσλανδίαν, τὴν Σκανδιναβικὴν χειρόνησον πρὸς Β τῶν 64⁰ καὶ τὴν Ρωσσίαν πρὸς Β. τῶν 52⁰. Ἐν αὐτῇ ἡ βλάστησις εἶνε εὐτελής, ἡ Λαπωνία λ. χ. δὲν ἔχει πλείονα τῶν 700 φανερογῶμων. Ἀρθώκος ἀντιπροσωπεύεται αὐτοῦ ἡ οἰογένεια τῶν βρύων, τῶν λειχήνων καὶ τῶν μυκήτων, ἅτινα πάντα ὑπάρχονται εἰς τὰ κρυφίγ·μχ· ἐκ δὲ τῶν σιτοειδῶν ἡ βρούζα, ἡ βρώμη καὶ ἡ κριθὴ φύνται εἰς τὸ μεσημβρινὸν ὄριον τῆς ζώνης ταύτης· ἡ κριθὴ εἶνε ἐν γένει τὸ μάλ·λον πρὸς τὸν πόλον ἀναπτυσσόμενον καλλιέργησιμον φυτὸν καὶ ἀπαιτεῖ κατὰ τὸ θέρος μόνον 8⁰ μέσην θερμοκρασίαν. Τὰ δάση συνίστανται ἐκ σημυδῶν, πευκῶν καὶ ἰταῶν, αἵτινες ὅμας πρὸς Ρ. τῶν 64⁰ εἶνε μικραὶ καὶ χαμηλίζηλοι. 2) Ἡ βορεία μεσαία ζώνη μετὰ τῶν 62⁰—51⁰, περιλαμβάνουσα τὸ βασιλεῖον τῶν σκανδιναβικῶν καὶ σαυρανῶν. Ἐκ τῶν σιτοειδῶν ἐμφανίζεται ἡδη καὶ ὁ σίτος, ἀλλὰ καλλιστεκ αὐξάνει πρὸς τὸ βόρειον ὄριον ἡ βρούζα. Εἰς τὰ δάση ὑπερσχύουσιν αἱ δρυὲς καὶ ἡ φηγός, ἥτις εἶνε γνήσιον Εὐρωπαϊκὸν δένδρον, μὴ ὑπάρχον μήτε εἰς τὴν Ἀσίαν, μήτε εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Εἰς τὸ μεσημβρινὸν ὄριον τῆς ζώνης ταύτης αὐξάνει ἡδη ἡ ἀμπέλος, ἀλλ' ἀθλιώς· ἐν γένει ἡ καλλιέργεια ταύτης ἐπεκτείνεται μόνον μέχρι τῆς 47⁰. 3) Ἡ μεσημβρινὴ μεσαία ζώνη ἀπὸ τῆς 51⁰ μέχρι τῶν Πυρηναιῶν, τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Αἴμου. Ἐνῶ ἡ βλάστησις τῆς πρώτης ζώνης τόσον ὀλίγα ἀριθμεῖ φανερογῶμα, ἡ Γαλλία μόνη ἐπὶ τῆς ζώνης ταύτης ἀριθμεῖ 3455. ἡ δὲ Γερμανία μετὰ τῆς Ἰστρίας καὶ Ἑλβετίας 3410. Ἡ ζώνη αὐτῆ εἶνε ἡ κυρία τοῦ σίτου κοιτίς· εἰς τὰ δάση αὐτῆς αἱ δρυὲς

καὶ αἱ καστανέαι εἶνε συνήθη καὶ ἐπ' αὐτῆς καλλιεργεῖται ἡ ἀμπελος. 4) Ἡ μεσημβρινὴ ζώνη, περιλαμβάνουσα τὰς τρεῖς χειρσονήσους, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι τὰ χειλεανθῆ καὶ τὰ καρποφυλλοειδῆ ἢ τῶν φυτῶν ἀνάπτυξις αὐτόθι οὐδέποτε περιορίζεται τελείως ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σιτοειδῶν αὐξάνουσι προσέτι καὶ ἡ ὄρυζα καὶ ὁ ἀραβόσιτος· δυνατώτατοι οἶνοι παράγονται καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου. Καὶ αὐτὴ ἡ τροπικὴ τῶν φοινίκων οἰκογένεια ἀντιπροσωπεύεται ἐνταῦθα· τὸ εἶδος τοῦ φοινίκου *Chamaerops humilis* εἶνε εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Σαρδηνίαν καὶ Σικελίαν ἐγγώριον· ὁ κοινὸς φοινῆξ ἀναπτύσσεται μέχρι τῆς 44⁰ καὶ μετὰ τὴν Νικαίαν καὶ Γενούης εἰς τὸ προφυλασσόμενον ὁρσπέδιον τῶν θαλασσιῶν Ἀλπεων ὑπάρχει διάσος αὐτῶν ἐκ 4000 περίπου. Ἐν γένει ἡ Εὐρωπαϊκὴ βλάστησις εἶνε μὲν πολὺ κατωτέρα τῆς τῶν ἄλλων ἡπείρων ὡς πρὸς τὸ γιγαντώδες τὴν ζωηρότητα τῶν χρωμάτων καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, ἀλλὰ λιανποικίλη.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ζῶων ἀντιστοιχεῖ ἐν κεραιαίῳ πρὸς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἡπείρου ζῶα καμμέγιστα ἐλλείπουσιν ἐξ ὁλοκλήρου· ἐκ τῶν ἀρπακτικῶν ὑπάρχουσι μόνον ὁ λύκος, ὁ λύγξ καὶ ἡ ἀρκτος· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ δύο τελευταῖα εἶνε λιαν περιορισμένα· ἐρπετὰ ὑπάρχουσι ὀλίγα· ἐν γένει τὰ γιγαντιαῖα, μεγαλοπρεπῆ καὶ δηλητηριώδη ζῶα ἀπολείπονται τῶν ὠφελίμων καὶ τῶν ἐξυπηρετούντων τὸν ἄνθρωπον, καθότι οὐδαμοῦ ὑπάρχουσι πλείονα ἐπωφελεῖ κατοικίδια ζῶα, ἢ εἰς τὴν εὐκρατον ταύτην τῆς Εὐρώπης ζώνην. Τὰ πτηνὰ εἶνε μικρότερα καὶ ἔχουσι ἥττον πολυτέλειαν χρωματισμοῦ ἢ τὰ τῶν ἄλλων ζωνῶν· διακρίνονται ἅμωσ διὰ γλυκεῖας φωνῆς καὶ μελωδικοῦ κελαδήματος. Ἐν τούτοις ὅτι αἱ νῦν ἐπικρατοῦσαι ζωικαὶ σχέσεις ἐμορφώθησαν οὕτω διὰ κλιματικῶν αἰλλοιώσεων, δεικνύουσι καταφανῶς τὰ ἀπολιθωμένα λείψανα, τῶν ἐλεφάντων, λεόντων, ἕκινῶν, ῥινοκερώτων, κτλ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων αὐτῆς δύνάται νὰ φθάσῃ σήμερον τὰ 275 ἐ. ἤτοι τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ αὐξάνει, καθόσον βάνομεν ἐξ Α. πρὸς Δ. Ὡς δ' ἐκ τῆς καταγωγῆς διαιροῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἰς τὰς ἐπομένους φυλάς, 1) τὴν Γερμανικὴν, ἥτις, οὕσα ἡ

μᾶλλον ἐξηπλωμένη, κατοικεῖ τὴν κυρίως Γερμανίαν, τὴν Δανίαν, τὴν Σκανδιναύϊαν, τὴν Ἀγγλίαν, κτλ. καὶ ἀριθμεῖ περὶ τὰ 90 ἐ. 2) Τὴν Ἰωμακίην, εἰς ἣν ἀριθμοῦσαν περὶ τὰ 70 ἐ. ἀνήκουσιν οἱ Ἰταλοὶ, οἱ Ἰσπανοὶ, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βῆλοι, οἱ Μολδαβοὶ καὶ οἱ Ἕλληροὶ. 3) Τὴν Δανικήν, ἣτις, ὑποδιακριθεὶς εἰς πολλὰς ἄλλας φυλάς, κατοικεῖ τὸ Β. βαθύπεδον, ἐν μέρει τὸ βαθύπεδον τοῦ Δανουβίου, καὶ ἐν γένει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὄρειου τοῦ κορμοῦ τριγώνου εἰς ταύτην, ἀριθμοῦσαν περὶ τὰ 60 ἐ, ἀνήκουσιν οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Πολωνοὶ, οἱ Βοεμοὶ, οἱ Μοραβοὶ, οἱ Οὐενδοὶ, οἱ Κροάται, οἱ Δελμάται, οἱ Μυροβουῖοι, οἱ Σλοβάκοι, οἱ Βόσνιοι, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι. 4) Τὴν Κελτικὴν, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς βορείου Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Βρετανικῶν νήσων, οἵτινες, ὄντες περὶ τὰ 10 ἐ. καὶ λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, ἐλαττωθέντες ἐκ τῶν κατκτηθέντων τῶν Ῥωμαίων καὶ ὕστερον τῶν Γερμανῶν καὶ ἀναμιχθέντες κατόπιν μετ' ἄλλων φυλῶν, κατοικοῦσιν εἰσέτι εἰς τὴν δυτικὴν τῆς Γαλλίας προβολὴν (τὴν Βρετανίαν, τὴν Οὐαλίαν, τὴν Ἰρλανδίαν καὶ τὴν ὄρεινὴν Σκωτίαν. 5) Τὴν Ἑλληνικὴν, ἣτις, κατοικοῦσα ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ Ἠπειρῷ, τῇ Θεσσαλίᾳ, τῇ Μακεδονίᾳ, τῇ Θράκῃ, ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου καὶ ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀριθμεῖ περὶ τὰ 6 ἐ. 6) Τὴν Λεττικὴν, ἣτις περιλαμβάνει τοὺς παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν Λιθουανοὺς καὶ Λεττοὺς, ὄντας περὶ τὰ 2 ἐ. 7) Τὴν Ἰθρικὴν, ἣτις, καλουμένη σήμερον Βασκικὴ, περιλαμβάνει τοὺς αὐτόχθονας τῆς Ἰσπανίας κατοίκους, σωζομένους ἔτι κατὰ τὰ δυτικὰ Πυρηναῖα καὶ ὄντας περὶ τὸ 1 ἐ. Πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὗται, ἀποτελοῦσαι τὰ $\frac{1}{17}$ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Κουκασίαν φυλὴν (ιδεὶ Φυσικὴν Γεωγ. § 33) καὶ λαλοῦσι γλώσσας ἀνηκούσας εἰς τὸν μέγαν Ἰνδογερμανικὸν κορμόν. 8) Τὴν Μογγολικὴν, εἰς ἣν ἀνήκουσι λαοὶ Φιννικοὶ (Οὐγγροὶ, Φίννοι, Λάπωνες, Ἔσθοι καὶ Σχοιῖδοι), Τουρκικοὶ καὶ Ταρταρικοὶ ὅλοι οὗτοι ἀριθμοῦνται περὶ τὰ 15 ἑκατομ. καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, ἀλλ' οἱ Οὐγγροὶ καὶ οἱ Ἔσθοι ἀναμίχθησαν ἤδη καὶ μετὰ Κουκασίων

στοιχείων. Ἰπάρχουσιν ἐτι 1 $\frac{1}{2}$ εἰ. Ἰσραηλίται, διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην. καὶ $\frac{1}{2}$ εἰ. περιπλανώμενοι Ἀθιγγάνοι (καταγόμενοι πιθανῶς ἐξ Ἰνδῶν, οἵτινες λατρεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν θεὸν τοῦ τόπου, εἰς ὃν ἐπικιτοῦσιν. Ἄλλοι συγκρατοῦσι καὶ τοὺς Φίνους εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ τοὺς Τούρκους, οἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπίσημοι ἢ ὡς παράσιτα φυτὰ, προσκολληθέντα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν δρῦν. Ἐκτὸς τῶν Μωαμεθανῶν καὶ $\frac{1}{2}$ εἰ. Ἑθνικῶν, κατοκούμετων παρὰ τὴν βορείαν παγωμένην θάλασσαν, καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἐπικρατεῖ ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις ἔχει ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν ὁπαδῶν του. Ἡ παιδείσις καὶ ἡ ἠθικὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν καὶ ἡ φανερά ἐπίστασὶς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου διατελοῦσιν ἔχοντα ἀναγκαίαν πρὸς ἄλληλα ἀλληλεπίδρασιν. Ἐκτὸς τῶν διαφορῶν μεγάλων Χριστιανικῶν αἱρέσεων κατ' εἶδος ἐν γένει ἐν τμήμα τῆς ἡπείρου. ἡ Ἰνδοτική Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία (65 εἰ. τὸ ἀνατολικόν, ἡ Καθολικὴ (125 εἰ.) τὸ μεσημβρινόν καὶ νοτιοδυτικόν, ἡ τῶν Δικυμοκρατορῶν (60 ἐπίσης εἰ. περίπου, τὸ βόρειον.

Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς 42 κράτη ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, τινὰ ὅμως τούτων σχηματίζουσι συνεννοούμενα πολιτικὸν δεσμὸν, οἷον ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἑλλετία. Ἐκτὸς τῆς Τουρκίας ὑπάρχουσι τρεῖς αὐτοκρατορίαι, ἡ Ἀυστρία, ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Γαλλία. 15 βασιλείαι, ἡ Μεγάλη Βρετανία μετὰ τῆς Ἰρλανδίας ἡ Πρωσσία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία, αἱ Κάτω Χῶραι, τὸ Βέλγιον, ἡ Δανία, ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἰταλία ἡ Βαυαρία, ἡ Σαξονία καὶ ἡ Βυρτεμβέργη. 6 μεγάλα δουκάτα, τῆς Βαυαρίας, τῆς Ἀσσίας, τοῦ Μεκλεμβούργου Σχουερίνου, τοῦ Μεκλεμβούργου Στερλίτσου, τοῦ Ὀλδενβούργου καὶ τῆς Σαξονικῆς Βαϊμάρης. 5 δουκάτα, τῆς Βρουσβίργης, τοῦ Σαξονικοῦ Κομβούργου καὶ Γόθης, τῆς Σαξονικῆς Μείνινγκης, τοῦ Σαξονικοῦ Ἀλτεμβούργου, καὶ τοῦ Ἀνάπτου. 8 ἡγεμονίαι, τῆς Λίππης, τοῦ Σχαουεμβούργου, τῆς Βαλδίκης, τοῦ Σβαρτσβούργου Σονδερχαούσης, τοῦ Σβαρτσβούργου τῆς Ρουδολφτάτης, τῆς Ρεούσης ἐκ παλαιότερας γραμμῆς, Ῥεούσης ἐκ νεωτέρας καὶ τοῦ Λιχτενσταϊνου, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἡ πνευματικὴ

αίρετή μοναρχία τῆς Ῥώμης· 3 δημοκρατίαι, τῆς Ἑλβετίας, τοῦ Ἀμβούργου, τῆς Βρέμης, τῆς Λυβέκης καὶ τοῦ Ἁγίου Μαρίνου. Τὰ Ἑρωπαϊκὰ κράτη διαφέρουσι πολὺ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν· ἐνῶ μόνῃ ἡ Ῥωσσία ἔχει ἐπὶ τῆς Ἑυρώπης ὑπὲρ τὰς 90000 □ γ μ., ἡ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου μόλις ἔχει ἐν □ γ μ. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ δύναμις τῶν κρατῶν τούτων εἶνε διάφορος· καὶ οὕτω διακρίνομεν πρώτης, δευτέρας, τρίτης καὶ τετάρτης τάξεως πολιτείας· εἰς τὴν πρώτην ἀνήκουσιν αἱ πέντε μεγάλαι δυνάμεις, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ῥωσσία, ἡ Αὐστρία, ἡ Πρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία, κατέχουσαι ὑπὲρ τὰ $\frac{1}{3}$ τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ πληθυσμοῦ, δυνάμεναι νὰ παράσχωσιν ὅλαι ὁμοῦ ὑπὲρ τὰ 2000000 στρατιωτῶν καὶ ἐξασκοῦσαι ἀπὸ κοινοῦ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν σχέσεων τῆς ἡπείρου. Ἐκτὸς τῆς διακρίσεως ταύτης διακρίνονται ἐπὶ τῆς Ἑυρώπης καὶ πολιτεαὶ ἡπειρωτικαὶ καὶ ναυτικαὶ ἢ ἀποικιακαὶ. Αἱ τελευταῖαι τούτων κατέχουσιν ὅλαι ὁμοῦ ἐπὶ ξένων ἡπείρων ὑπὲρ τὰς 600000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 200 ἑ. κ. Βόρειοι δυνάμεις ὀνομαζόνται ἡ Δανία, ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας καὶ ἡ Ῥωσσία, δυτικαὶ δὲ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία.

Εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν καθ' ἕκαστα κρατῶν θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ἀκολουθησώμεν τὰς φυσικὰς διακρίσεις, αἵτινες ἔχουσιν οὕτω,

A) Αἱ τρεῖς μεσημβριναὶ χερσόνησοι (33—45⁰ Β. π.).

1) Ἡ Ἑλληνική, περιλαμβάνουσα τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον, πλείστα ἐπὶ τῆς Ἑυρώπης Τουρκικὰς κτήσεις καὶ πρὸς τὸ ΒΑ αὐτῆς χεῖλος χώραν τινα ἀνήκουσαν εἰς τὸ στέμμα τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας (τὴν Δαλματίαν).

2) Ἡ Ἰταλική, περιλαμβάνουσα τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν Παπικὴν ἐπικράτειαν.

3) Ἡ Πορτογαλική, περιλαμβάνουσα τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν.

B) Αἱ γῶραι τῆς κεντρικῆς Ἑυρώπης (43—54⁰ Β. π.).

4) Τὸ βόρειον πεδὸν τοῦ Δανουβίου, ὅπερ κείμενον μετὰξὺ Αἴμου καὶ Καρπαθίων ὄρεων, συνέχεται πρὸς ἄ μετὰ τῶν ἐσχάτων προ-

Εσλῶν τῶν Ἄλπεων καὶ περιλαμβάνει τὴν Οὐγγαρίαν, ἄλλας χώρας τοῦ στέμματος τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, πολλὰς ὑποτελεῖς τῆ Τουρκικῆς πολιτείας καὶ μέρος τῆς κυρίως Τουρκικῆς χώρας.

5) Ἡ Γερμανία, ἣτις κειμένη μεταξὺ Ἄλπεων, Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης, τῶν ὀρέων Ἰόρα καὶ Ἀργονίας πρὸς Δ. καὶ τῶν μεταξὺ Οὐϊάδρου καὶ Οὐϊστούλα ὑψωμάτων πρὸς τὰ ΒΑ. καὶ τῶν τελευταίων ἐπεκτάσεων τῶν Ἄλπεων πρὸς τὰ ΝΑ, περιλαμβάνει τὴν βορείαν Γερμανικὴν Ὀμοσπονδίαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πρωσίας, τὰ κράτη τῆς Μεσημβρινῆς Γερμανίας, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Δανίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ἑλβετικὴν Ὀμοσπονδίαν μέρος τῆς πρὸς Δ. χώρας ἀνήκει εἰς τὴν Γαλίαν.

6) Ἡ χώρα καὶ τὸ κράτος τῆς Γαλλίας μεταξὺ Πυρηναιῶν, Ἄλπεων, Ἰόρα, Ἀρδουέννης καὶ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Γ) Αἱ Β. καὶ ΒΔ. νῆσοι καὶ χερσόνησοι 50—7.⁰ Β. π.).

7) Αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι, περιλαμβάνουσαι τὸ κράτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας.

8) Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος, περιλαμβάνουσα τὸ κράτος τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας.

Δ) Ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη (45—72⁰ Β. π.).

9) Αἱ χῶραι τῆς Πολωνίας καὶ Ρωσίας, αἵτινες κείμεναι ἐπὶ τοῦ μεγάλου ΒΑ. καθυπέδου, περιλαμβάνουσιν εἰς μὲν τὸ ΝΑ. χεῖλος Αὐστριακῆς, εἰς δὲ τὸ ΒΔ. Πρωσσικὰς κτήσεις, ἐνῶ τὸ λοιπὸν μέρος ἀποτελεῖ τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κτήσεις τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας.

Α.) Αἱ τρεῖς μεσημβριναὶ χερσόνησοι.

1.) Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος.

§ 4. Ἐκ τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων ἡ Ἑλληνικὴ, στηριζομένη εἰς τὸν κορμὸν τῆς Εὐρώπης ἐπ' ἐκτάσεως 150 γ. μ., χωρίζεται ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν κάτω Δανούβιον χώρας διὰ τοῦ Αἴμου καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἡ μορφή αὐτῆς ὡς χερσονήσου εἶνε ἀνε-

παίσθητος, εθνημῶδὸν ὅμως ἀναπτύσσεται μᾶλλον τῶν ἄλλων· ἡ δὲ ἱστορική σημασία τῆς χώρας ἀπικνῶνται μεγαλειτέρᾳ ἐκεῖ ἔνθα ἕνεκα κόλπων εἶνε καὶ πολυσχιδεστέρα. Οὐδεμία τῶν ἄλλων χερσονήσων εἶνε προωρισμένη νὰ συνδέεται τοσοῦτον στενῶς, εἴτε μετὰ τῆς ὅλης ἡπείρου, εἴτε διὰ τῶν πολλῶν νήσων μετὰ τῆς ἀνατολῆς καὶ δύσεως, ὅσον ἡ Ἑλληνική. Ἡ Ἰταλική, οὕσα στενὴ καὶ ἔχουσα σχῆμα ἴχνους ποδοῦ, ἐκτείνεται πρὸς τὰ ΝΑ καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς χερσονήσου, τῆς Ἑλληνικῆς, διὰ στενῆς ἐσωτερικῆς θαλάσσης, τῆς Ἀδριατικῆς. Ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἀρχεται μὲν ὡς χερσόνησος κατὰ τὸν ἐνοῦντα αὐτὴν μετὰ τοῦ κορμού τῆς Εὐρώπης ἰσθμὸν, ἀλλ' εἰς τὸν περαιτέρω πρὸς Μ. σχηματισμὸν τῆς λαμβάνει ἡπειρωτικὸν χαρακτῆρα καὶ διευθυνομένη πρὸς τὰ ΝΑ. ἀποκλίνει τῆς διευθύνσεως τῶν ἄλλων δύο χερσονήσων, καθήκουσα πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος ἀρχεται ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Φιουμίου (Φλανατικῆς), μέχρι τοῦ ὁποῦ φθάνουσιν αἱ ΝΑ. Ἄλλει, ἔντεῦθεν ἡ παραλία αὐτῆς, ἐκτεινομένη πρὸς τὰ ΝΑ. ἐπὶ 70-80 γ. μ. παραλλήλως πρὸς τὴν 24 γ. μ. ἀπέχουσαν Ἰταλικὴν χερσόνησον φθάνει μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δρίλωνος ποταμοῦ, οὕσα πανταχοῦ βραχέως καὶ ἀπότομος καὶ διασχίζομένη ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ ὄρμων· ἡ Δαλματικὴ παραλία μετὰ τῶν λευκῶν καὶ τιτανωδῶν αὐτῆς βράχων ὑψοῦται ὁμοίᾳ μὲ ὑπερμέγεθος τεῖχος, ἔχουσα πρὸ αὐτῆς μέχρι τῆς 43⁰ Β. π. ἐπιμήκεις, ἀποτόμους καὶ βραχέως νήσους, χωριζομένας καὶ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τῆς στερεᾶς διὰ στενῶν καὶ βαθέων βραχιόνων θαλάσσης καὶ διαιρουμένας εἰς βόρειον καὶ νότιον σύμπλεγμα. Ἐπιστημότεροι πορθμοὶ καὶ ὄρμοι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. εἶνε ὁ Μορλακικὸς πορθμὸς ἢ τοῦ Ὄρους, ὁ τῆς Ζάρας, ὁ τοῦ Σπαλάτρου, ὁ τῆς Βρατίας, ὁ τοῦ Ναρέντα, πρὸς Ν. τοῦ ὁποῦ κεῖται ἡ πρὸς τὰ ΒΑ. διευθυνομένη καὶ 3 γ. μ. μῆκος ἔχουσα χερσόνησος Σαβιουτσέλλος, ὁ τῆς Μελέθης (Μελίτης), ὁ ὄρμος τοῦ Καττάρου καὶ ὁ κόλπος τοῦ Δρίλωνος, ὅστις κλείεται πρὸς Ν. διὰ τῆς ἐξεχούσης χερσονήσου τοῦ Δυρραχίου τῆς ληγούσης εἰς τὸ Ροδόνι ἀκρωτήριον.

Ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρω κόλπου ἡ παραλία, λαμβάνουσα νοτίαν διεύθυνσιν, ἐκτείνεται πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου *Λάγι* ἐπὶ 18 μ. μέχρι τοῦ Ἀκροκεραυνίου, παρὰ τῷ ὁποίῳ κατὰ Στράβωνα χωρίζεται τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος ἀπὸ τοῦ Ἰονίου διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Οτράντου*, ἔχοντος 8—9 μ. πλάτος. Εἶνε δὲ αὐτόθι ἡ παραλία ὄμαλὴ μὲν καὶ ἐπίπεδος, ἀλλὰ καὶ νοσώδης διὰ τὰ σχηματιζόμενα ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν ποταμῶν ἔλη καὶ τὰς λίμνας. Ἀπὸ τοῦ Ἀκροκεραυνίου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν νήσων *Σκροφῶν* (*Ἐγινάδων*) ἐκτείνεται ἡ παραλία ἐπὶ 38 γ. μ., ὡς τεῖχος, ἀπότομος καὶ γυμνή, διατεταμένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ τετραγωνίων πεδιάδων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἐκβολαὶ ποταμῶν. Πρὸς Β. τῆς *Λευκάδος* ὁ πορθμὸς τῆς *Πρεβέζης* (2 γ. μ. μακρὸς καὶ 1000 ἐτημάτων πλατὺς) ἐνόησι τὸ Ἰόνιον πέλαγος μετὰ τοῦ 6 γ. μ. μακροῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν βορρεια παραλία χώρα ἀποτελεῖ εὐρρορον βαθύπεδον, ἡ δὲ λεκάνη εἶνε ἕνεκα τῶν σκοπέλων καὶ συρτίδων δύσπλοος. Ἐντεῦθεν τοῦ Ἀκροκεραυνίου ἡ χερσόνησος ἀρχεται πάλιν νὰ συνοδεύεται ὑπὸ νήσων, τῆς *Κερκύρας*, τῆς *Λευκάδος*, κειμένης ἀντικρὺ τοῦ *Κεφάλου* ἀκρωτηρίου, κτλ. Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν νήσων *Σκροφῶν* ἐκτείνεται πρὸς Α. τετραγωνίως παραλία μεθ' ἑλῶν καὶ συρτίδων ἐπὶ 13 γ. μ., ἧς κατὰ τὸ ἀκρωτήριον *Ἀρτίρριον* πλησιάζει τὴν προσεχόχην τῆς Πελοποννήσου *Ρίον* μέχρις ἀποστάσεως ἐνὸς μόνον μ. Τὰ ἐφ' ἑκατέρων τῶν ἀκρωτηρίων τούτων νεώτερα φρούρια, ἐφ' ὧν ἔκειντο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ναοὶ τοῦ Ποσειδῶνος, καλοῦνται νῦν καὶ μικρὰ *Δαρδανέλλια*, ἡ μεταξὺ αὐτῶν *Θάλασσα στεγὸν τῆς Ναυπάκτου*, καὶ ἡ μεταξὺ τῆς στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου κόλπος τῶν *Πατρῶν*, πρὸ τοῦ ὁποίου πρὸς Δ. κεῖται ἡ *Κεφαλληνία*.

Ἀπὸ τοῦ στενοῦ τῆς *Ναυπάκτου* ἡ παραλία, καλυπτομένη μόνον ὑπὸ χαμηλῶν ὄρέων, ἐκτείνεται ἐπὶ 3½ γ. μ. μέχρι τῆς πρὸς Α. *Ἀλκυονίδος* θαλάσσης καὶ σχηματίζει μεταξὺ τῶν ἀκρωτηρίων *Ἀνδρομάχης* καὶ *Ἁγ. Πασχάλη* τὸν *Κρυσσαῖον* κόλπον, καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου *Βελαριδιᾶ* τὸν κόλπον τῶν *Ἀσπρῶν Σπητιῶν* (τῆς Ἀντικίθρας). Ἡ Ἀλκυονὶς Θάλασσα

καὶ ὁ κόλπος τοῦ Λουτρακίου (Λεχαίου) ἐπὶ 1 γ. μ. πρὸς τὰ ΝΑ. ἔρχουσι τὸν ἀπότομον ἐνταῦθα Ἰσθμὸν, ὅστις ἐνόησε τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν μεγαλειτέραν χερσόνησον καὶ ἔχει ἐπ' αὐτοῦ τὸ Ἡραῖον ἀκρωτήριον. Ἀπὸ τοῦ Λουτρακίου μέχρι τοῦ Ῥίου ἐκτείνεται ἡ παραλία ἐπὶ 24 γ. μ., ἀπότομος ἐνιαχοῦ καὶ βραχύδης. Οὕτως ἡ ἐντὸς τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου παραλία περιβάλλει τὸν 17 γ. μ. μακρὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὅστις ἀποτελεῖ μικρὰν μεσόγειον θάλασσαν.

Ἀπὸ τοῦ Ῥίου μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Πάπα καὶ Ἀράξου ἡ ἀπόστασις εἶνε 6 γ. μ., ἀλλ' ἡ παραλία καθύπαιται πρὸς Ν. διὰ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Πάπα μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Γαρέντης καὶ Χελωνάτα, τῆς δυσμικωτάτης ἄκρας τῆς Πελοποννήσου, ἐκτείνεται ἡ παραλία ἐπὶ 6 γ. μ. πρὸς τὰ ΝΑ καὶ ἀποτελεῖ τὸν Κυλλήνιον κόλπον. Ἐνταῦθεν ἡ παραλία τῆς Πελοποννήσου, λαμβάνουσα διεύθυνσιν ΔΝΑ, ἐκτείνεται ἐπὶ 10 γ. μ. μέχρι τοῦ λιάν ἐξέχοντος ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα, καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτα μέχρι τοῦ Κατακόλου (Ἰχθύος), ἔχουσα πρὸς Δ. τὴν Ζάκυνθον, ἀποτελεῖ τὸν κόλπον Χελωνάτα, ἐκείθεν δὲ βαθυνομένη τὸν Κυπαρισσιακὸν, ὅστις ἔχει παραλίας λιμνικὰς καὶ πολλὰς χαμηλὰς καὶ τελματώδεις θέσεις.

Ἐὰν ἀχθῆ κατ' ἐπίνοιαν εὐθεῖα γραμμὴ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα μέχρι τοῦ τῶν Μαλεῶν, αὕτη ἔχει μῆκος μόνον 16 γ. μ., ἀλλ' ἡ ἀναπτυσσομένη ἐνεκα τῶν βαθέων κόλπων παραλία εἶνε 40 γ. μ. Ὁ πρὸς Δ. κόλπος, ὅστις κεῖται μεταξύ τῶν ἀκρωτηρίων Ἀκρίτα καὶ Ταινάρου καὶ ἔχει ἐπὶ τῆς δυτικῆς Λακωνικῆς παραλίας τὰ ἀκρωτήρια Κεράλια καὶ Γρόσον (Θυρίδες), καλεῖται Μεσσηνιακός, ὁ δὲ πρὸς Α. ὁ μεταξύ τῶν ἀκρωτηρίων Ταινάρου καὶ Μαλεῶν Λακωνικός, πρὸ τοῦ ὁποῦ κεῖται ἡ νῆσος τῶν Κυθῆρων. Ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου Ταινάρου ὑπῆρχεν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἐν αὐτῷ σπήλαιον, διὰ τοῦ ὁποῦ, λέγεται, ἐξήχθη ὁ Ἡρακλῆς ἐκ τοῦ Ἄδου τὸν Κέρβερον. Παρὰ τὸ Ταινάρον ἀπεβιβάσθη καὶ ὁ λυρικὸς ποιητὴς Ἀρίων ὑπὸ τοῦ δελφίνου εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐνεκα τούτου ὑπῆρχεν ἐν τῷ ναῷ χαλκοῦς ἀνδριάς ἀμφοτέρων. Τανῶν ὑψού-

ται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ μεταξύ βράχων, ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν καταπιπτόντων, τοῖχος κατεστραμμένου ὄχυρώματος.

Ἀπὸ τῶν Μαλεῶν ἄρχεται τὸ *Αἰγαῖον* πέλαγος καὶ Τουρκιστὶ *Ἀκδενιζ* (ἄγουν Λευκὴ θάλασσα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Μαύρην), τὸ ὁποῖον ὀρίζομενον πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κρήτης καὶ κείμενον μεταξύ Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας, διακρίεται δι' εὐθείας ἀγομένης ἀπὸ τοῦ Γεραιστοῦ, Ν. ἀκρωτηρίου τῆς Εὐβοίας, πρὸς τὴν Χίον εἰς *θόρειον* καὶ *νότιον Αἰγαῖον* (ὃ καὶ μᾶλλον πολύνησον), ἢ εἰς *ἡπειρωτικὸν* καὶ *ὠκεάνειον*, τοῦ ὁποῦ ἡ θλασσοπλοῖα (ιδίως ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰανουαρίου) δὲν εἶνε ἀκίνδυνος. Τὸ δύσπλοον ἀκρωτήριο τῶν Μαλεῶν εἶνε ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς Χόρντον ἐκ τούτου προήλθε καὶ ἡ ἀρχαία γνώμη «Μαλεῶν κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἰκαδῆ».

Ἀπὸ τῶν Μαλεῶν ἐκτείνεται παραλία ὑψηλὴ καὶ ἀπότομος ἐπὶ 20 γ. μ. μέχρι τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος πρὸς τὰ ΒΑΒ, παραλλήλως τοῦ Κυπριασιακοῦ κόλπου, κατεχομένη ὑπὸ ὑφάλων καὶ ἔχουσα τὰ ἀκρωτήρια *Χαμηλὸν* (Ἐπιδόλιον), *Αἰμεναριά*, *Ἰέρακα*, *Βαθὺ*, *Τραχηλι* καὶ *Τουρκοβίγλια*. Ἀπὸ τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος ἐκτείνεται ἡ 4—6 γ. μ. πλατεῖα Ἀργολικὴ χερσόνησος ἐπὶ 6 γ. μ. πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ σχηματίζει μετὰ τοῦ κορμοῦ τῆς Πελοποννήσου τὸν Ἄργον ἴκον κόλπον. Ἡ Ἀργολικὴ χερσόνησος δὲν καθίκει εἰς ὄζον, ἀλλὰ προεσιάζει πρὸς τὰ ΑΝΑ. ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἄγ. *Αἰμιλιανοῦ* μέχρι τοῦ *Σκυλλαίου* ὁ κόψιν 5 γ. μ. μακρὸν, ἔχουσαν ἀπέναντι τὰς νήσους *Σπέτσας* (Ἀλιούσας), *Τρίκρανα*, *Ἰδρον*, κτλ. Ἐκ τοῦ Σκυλλαίου ἡ παραλία ἐκτείνεται πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ 9 γ. μ. μέχρι τοῦ Ἴσθμου, ἔχουσα τὴν νῆσον *Πόρον* (Καλαυριαν) καὶ ὡς μέλος τὴν μικρὰν ἐκ τραχίτου λίθου χερσόνησον τῶν *Μεθάρων*, ἥτις οὖσα ἡραιοταίῳ κατασκευῆς ἐνοῦται μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, καὶ τὸ ἀκρωτήριο *Τραχηλι*. Ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ ἐπὶ 8 γ. μ. ἐκτείνεται ἡ παραλία πρὸς τὰ ΑΝΑ. παραλλήλως τῆς κόψεως τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ 8 γ. μ. πρὸς τὰ ΝΑ. παραλλήλως τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου μέχρι τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς *Σουρῶν* ἀκρωτηρίου, ἐνθα σώζονται μαρ-

μάρινα στήλαι τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Σουναδος Ἀθηνᾶς. Ὁ αὐτόθι σχηματιζόμενος κόλπος εἶνε τετράγωνος καὶ περιλαμβάνει πολ-
 λὰς νήσους, ὧν ἐπισημότεραι εἶνε ἡ *Σαλαμὶς* καὶ ἡ *Αἴγινα*. Ὁ
 κόλπος οὗτος, καλούμενος *Σαρωνικός*, διὰ διαγωνίου διερχο-
 μένης διὰ τῶν ἀνωτέρω νήσων καὶ τῶν Μεθάνων διαιρεῖται εἰς
 δυτικὸν κεκλεισμένον καὶ ἀνατολικὸν ἀνοικτόν.

Ἀπὸ τοῦ Σουνίου κἀμπτεῖ ἡ παραλία πρὸς τὰ ΒΑ. ἐπὶ 8 γ. μ.
 μέχρι τῆς ἄκρας *Κυνόσουρα* παρὰ τὸν Μαραθῶνα, καὶ οὕτως μετὰ
 τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου σχηματίζει τὴν χερσονήσον τῆς Ἀττικῆς.
 Παρὰ τὸ ἀκρωτήριο Κυνόσουραν πλησιάζει ἤδη ἡ ἐπιμήκης
 νῆσος *Εὐβοία* τὴν ἀντικρὺ ξηρὰν καὶ συνοδεύει αὐτὴν πρὸς τὰ
 ΒΑ. ἐπὶ 20 γ. μ. Παρὰ τὴν παραλίαν πόλιν Χαλκίδα τὸ στε-
 νὸν τοῦ *Εὐρίπου*, ἐνθα γίνεται παλῖρροια, τοσοῦτον στενοῦται,
 ὥστε γέφυρα συνδέει τὴν νῆσον μετὰ τῆς ἀπέναντι στερεᾶς. Ἡ
 πρὸς Ν. τοῦ στενοῦ ἐκτεινομένη θάλασσα καλεῖται *Εὐρίπος*, ἡ
 δὲ πρὸς Β. πορθμὸς τῆς *Ἰταλάντης* ὅμως εἰς τοὺς ἀρχαίους
 χρόνους καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐκαλοῦντο *Εὐβοϊκὴ θάλασσα*, ἐν ᾗ
 ὑπῆρχεν ὁ Ὀπούντιος κόλπος. Ἀπέναντι τοῦ ΒΑ. ἀκρωτηρίου τῆς
 Εὐβοίας (Κληαίου) κεῖται ὁ *Μαλιακὸς κόλπος*, ἀπὸ τοῦ ὁποίου
 ὁ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς στερεᾶς πορθμὸς *Τρίκερι* ἄγει εἰς
 τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. Ἀμέτωπος ὅμως ἀντικρὺ τοῦ ΒΑ. ἀκρωτη-
 ρίου τῆς Εὐβοίας (Ἀρτεμισίου) ἀοίγεται ὁ *Παγασητικὸς κόλπος*,
 τετράπλευρος καὶ ποικίλως ἐσχηματισμένος, διότι ἡ πρὸς τὴν
 θάλασσαν ἀνοικτὴ αὐτοῦ πλευρὰ κλείεται μέχρι στενῆς διόδου
 ὑπὸ χερσονήσου ἐκτεινομένης εἰς Α. πρὸς τὰ ΝΑ. Ὡσαύτως κατὰ
 τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀνωτέρω χερσονήσου ἡ ἀπέναντι δυτικὴ παρα-
 λία σχίζεται ὑπὸ μικροῦ κόλπου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν δυτικὴν
 εἴσοδον κεῖται τὸ ἀκρωτήριο *Σταυρός* (Ποσειδίου). Ἀπὸ τοῦ
 μυχοῦ τοῦ *Μαλιακοῦ κόλπου* μέχρι τοῦ ἀντικρὺ τῆς *Σκιάθου*
 ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀγ. Γεωργίου (τῆς *Σηπιάδος*) πρὸς τὰ ΒΑ. ἡ
 παραλία ἐκτείνεται ἐπὶ 20 γ. μ.

Ἐκεῖθεν ἡ παραλία ἐκτείνεται ἐπὶ 22 γ. μ. πρὸς τὰ ΒΑΒ, εἴτα
 ἐπὶ 4 πρὸς τὰ ΒΑΒ μέχρι τῆς *Θεσσαλονίκης*, τὸ πλεῖστον ὑψηλὴ
 καὶ βραχῶδης, ἐνισχυθὺ ὅμως διακόπτεται, καθὼς παρὰ τὰς *Θερ-*
μοπύλας καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Πηνειοῦ*, ὑπὸ τελευτωδῶν παρα-

Θηλασίων λιμνῶν. Μετὰ ταῦτα ἀπατάται ὀχυράτια καὶ ποικίλη ἀνάπτυξις τῆς παραλίας κατὰ τὴν 8 γ. μ. πλάτος ἔχουσαν εἰς τὴν μετὰ τοῦ κορμοῦ ἔνωσιν *Χαλκιδικὴν* χερσονήσον, ἣτις ἐκτείνεται πρὸς τὰ ΝΑ. ἐπὶ 13 γ. μ., ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ ἡμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεώς τῆς· μένει ἀδιαιρέτος, ἐκείθεν δὲ χωρίζετχι ὡς τρίκινα εἰς τρεῖς μικροτέρας χερσονήσους, τὴν *Κασσάνδραν* (Παλλήνην), τὴν *Λόγγον* (Σιθωνίαν), ἣτις καταλήγει εἰς τὸ *Δρέπανον* (Δεῦρον) ἀκρωτήριον, καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους (Ἀκτὴν). Ἐκ τούτου σχηματίζονται τέσσαρες κόλποι, ὁ τῆς *Θεσσαλορικῆς* (Θυρραϊκῆς) μεταξὺ τῆς στερεᾶς καὶ τῆς *Χαλκιδικῆς* χερσονήσου, τὸν ὁποῖον πρὸς Β. περικλαίει εὐρορος πεδιάς, ὁ *Τορωαῖος* μεταξὺ *Κασσάνδρας* καὶ *Λόγγου*, ὁ τοῦ Ἁγίου Ὄρους (Σιγγιτικῆς) μεταξὺ *Λόγγου* καὶ Ἁγ. Ὄρους, καὶ ὁ τῆς *Κοντίσσης* (Στρομυονικῆς), μεταξὺ *Χαλκιδικῆς* χερσονήσου καὶ στερεᾶς.

Ἀπὸ τοῦ μυχῶ τοῦ κόλπου τῆς *Κοντίσσης* ἡ παραλία ἐκτείνεται μετὰ κάμψεων πρὸς Β. καὶ Ν. ἐπὶ 27 γ. μ. πρὸς Α. μέχρι τοῦ εἰς τὰ ΝΑ. ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου *Πάξου* κλειομένου κόλπου τῆς *Αἴου*, εἶτα κλίνει πρὸς Ν. μέχρι τῆς *Σαρπηδονίης* ἀκρας, ὅθεν ἀνοίγει ὁ βαθύτερος κόλπος *Σάρου* (Μέλας), καὶ ἀποτελεῖ τὴν κατ' ἀρχὰς μὲν στενήν, εἶτα δὲ πλατυνομένην πρὸς τὰ ΝΑ. χερσονήσον τῆς *Καλλιπόλεως* (Θυραϊκὴν), ἣτις μετὰ τῆς ἀνατολικῆς καὶ μέτης ἐντομῆς τῆς *Χαλκιδικῆς* καίτχι εἰς τὸ αὐτὸ πλάτος. Ἀμρότεροι δὲ αἱ χερσονήσοι μετὰ τῆς μεταξὺ αὐτῶν κειμένης νήσου *Λήμου* ἀποπερατοῦσι τὸ βόρειον μέρος τοῦ *Αἰγαίου* πελάγους, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κεῖνται αἱ νῆσοι *Τυμβρος*, *Σαμοθράκη* καὶ *Θάσος*. Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου *Γενίτσειον* (Μακισοῦσία), νοτιωτάτου τῆς *Θυραϊκῆς* χερσονήσου, ἡ χερσονήσος *πλατύνουσα* εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ἠπειρον ἐκτείνεται ἐπὶ 40 γ. μ. πρὸς τὰ ΒΑ. μέχρι τοῦ *Θυραϊκοῦ* *Βοσπόρου*, σχηματίζουσα μετὰ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας τὸν *Ἑλλησπορτον* καὶ τὴν *Προπορτίδα*, περὶ ὧν θέλομεν ὁμιλήσει εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*.

Ἀπὸ τοῦ *Θυραϊκοῦ* *Βοσπόρου* ἄρχεται ἤδη ὁ *Ἐξέειρος Πόντος*. Ἐντεῦθεν ἡ παραλία κάμπτει πρὸς τὰ ΒΑ. ἐπὶ 24 γ. μ. μέχρι τοῦ *Βουρῆ* (κόλπου τῆς Ἀπολλωνίης). Περὶ τὸ *Αἰμόιον*.

ἀκρωτήριον ἐξέχουσι προεξοχαί τοῦ Αἴμου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐντεῦθεν ἄρχονται τὰ ὄρια τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου.

Ἄπασα ἡ ἕκτασις τῆς παραλίας τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἣτις εἶνε ἡ μᾶλλον πολυσχιδῆς χώρα τῆς Γῆς, εἶνε 560 γ. μ. ἡ δὲ ἐπιφάνεια αὐτῆς 6600 □ γ. μ. Τὸ πλατὺ ἠπειρωτικὸν τεμάχιον τῆς χερσονήσου τὸ ἐνούμενον μετὰ τοῦ κορμοῦ ἐπὶ 450 μ. καὶ στενούμενον μέχρις 400 ἔχει μὲν ἐν γένει μονότονον ἀνάπτυξιν κατὰ τὰ παράλια, ἀλλὰ διὰ τῶν Δαλματικῶν κόλπων, τῶν χερσονήσων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Καλλιπόλεως καὶ ἰδίως τῆς Χαλκιδικῆς προαναγγέλλει τὸν πρὸς Μ. λίαν ποικίλον σχηματισμὸν τῆς ἄλλης χερσονήσου. Ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης πρὸς Α. καὶ τοῦ Ἀκροκεραυνίου ἀκρωτηρίου πρὸς Δ. (ἕκτασις 40 γ. μ.) ἄρχεται ἡ χερσονήσος τῆς ὅλης χερσονήσου, ἣτις ἐπὶ 20 γ. μ. πρὸς Ν. τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Παγασητικοῦ ἔχει πλάτος 20 γ. μ. Ἡ τρίτη στένωσις παρουσιάζεται ἔτι νοτιώτερον εἰς τὴν σχεδὸν νῆσον Πελοπόννησον, ἣτις συνέχεται μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ μόνου τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ διατέμνεται εἰς 4 μικροτέρας χερσονήσους (τίνας;) Τοῦ λοιποῦ θέλομεν καλεῖ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου Ἡπειρον, τὸ μεσαῖον Χερσονήσον καὶ τὸ μεσημβρινὸν Πελοπόννησον. Ἡ μὲν χερσονήσος (τὸ μεσαῖον μέρος) ἐπὶ 1 γ. μ. παραλίαν παρουσιάζει 11 □ μ. ἐπιφάνειαν, ἡ δὲ Πελοπόννησος 3 □ μ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν νήσων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶνε μεγάλη, καὶ ὅσον προβαίνει τις ἐκ Β. πρὸς Ν, τόσον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν αὐξάνει· παρατηρεῖται ὅτι ἄρχονται αὐταὶ ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅθεν αὐτῆσυναρμύζεται μετὰ τοῦ κορμοῦ καὶ ὅτι εἰς τὰς πρὸς Α. Τουρκικὰς σποράδας ἀντιστοιχεῖ ἡ πρὸς Δ. Κέρκυρα. Ἡ στένωσις πάλιν αὐτῆς κατὰ τοὺς κόλπους Παγασητικὸν καὶ Ἀμβρακικὸν συνοδεύεται ὡσαύτως ὑπὸ νήσων· διὸ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς τοῦ Αἰγαίου Σποράδας ἀντιστοιχοῦσιν αἱ μεσαῖαι Ἴονιοι νῆσοι. Ἡ ἐπιμήκης Εὐβοία παριστᾷ ὠραίαν καὶ οὐχὶ μικρὰν ἀνάπτυξιν κατὰ τὰ ἀνατολικά παράλια. Πλουσιοπαρόχως διεσπαρμένα εἶνε εἰς τὸ Μυρτώων πέλαγος αἱ Κυκλάδες, διὰ τῶν ὁποίων, καθὼς καὶ διὰ τῶν νοτίων Σποράδων, ὡσεὶ διὰ γεφύρας συνδέεται ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος μετὰ τῶν Ἀσιατικῶν νήσων. Τέλος ἡ

Κρήτη, ὡς πλατεία πλευρά, κλείει πρὸς Ν. τὸ πλούσιον σύμπλεγμα τῶν νήσων.

Σχηματισμὸς τοῦ ἐδάφους καὶ ὑδρογραφικὴ περιγραφὴ τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου.

§. 5. Ἡ ποικιλία ἀλλαγῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐδήλωσε μὲν ἡμῖν ἤδη ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος εἶνε δικερμημένη εἰς πολλὰ μέρη, ὅμως καθαρωτέραν γνῶσιν θέλομεν λάβει αὐτῆς, ἐὰν πρὸς τούτοις ἐξετάσωμεν καὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους τῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος, χωριζομένη πρὸς τὰ ΝΑ ἀπὸ τοῦ ὑψιπέδου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ στενῶν θαλασσίων διόδων (τίνων;), συνδέεται πρὸς τὰ ΒΑ μετὰ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἄλπεων, καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμον τῶν δύο ἡπείρων. Ἐπ' αὐτῆς δὲ, οὔσης ἐντελῶς ὄρεινῆς χώρας, ἀπαντῶνται βαθύπεδα σπανιώτερον, ἢ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἰσπανίας, καὶ ταῦτα περιορισμένα εἰς στενάς κοιλάδας καὶ παραλίαις ταινίας.

Τὰ ἐν μέρει ἐτι ἀνεξέταστα αὐτῆς ὄρη καλοῦνται ἐν γένει σύστημα τοῦ Ἄϊμου (ιδὲ Φυσ. Γεωγ. §. 21.), ἀν καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνήκει εἰς μίαν μόνον σειρὰν, καὶ ταύτην οὐχὶ τὴν ὑψίστην. Ἄν τοῦ συστήματος τούτου θεωρήσωμεν ὡς κέντρον τὴν πρὸς Α. τῆς Ἀλβανίας ὑψίστην ἴσως τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου σειρὰν τοῦ Σκάρδου, διακρίνομεν ἐξ αὐτῆς τρεῖς κυριωτέρας διευθύνσεις, τὴν βορειοδυτικὴν, τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν νοτιοανατολικὴν. Ἡ πρώτη καὶ δευτέρα περιλαμβάνει τὰς σειράς, αἵτινες χωρίζουσι τὴν χερσονήσον ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τῆς ἡπείρου καὶ πλησιέστερον ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου καὶ μὴ διακλαδούμεναι πολὺ πρὸς Β. σχηματίζουσι γωνίαν ἀμβλείαν ἀνοικτὴν πρὸς τὰ ΒΑ, ἢ τρίτη ὅμως διεύθυνσις, ἡ νοτιοανατολική, περιλαμβάνει σειρὰν πολὺ διακλαδουμένην, πληροῦσταν ὅλην τὴν Χερσονήσον καὶ φερομένην παραλλήλως τῶν Ἀπεννίνων. Διὰ δὲ τῆς διασταυρώσεως τῶν διαφόρων ὄρειων κλάδων σχηματίζονται πολλαὶ μικραὶ κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων χώραι, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν ἄγουσι τοὺς ἐν αὐταῖς κατοικοῦντας εἴτε εἰς τὸν νομαδικόν, εἴτε εἰς τὸν γεωρ-

γικόν, εἴτε εἰς τὸν ναυτικὸν βίον. Τὰ πάντα ὁμῶς ἄγονται πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τὴν ἑλλησπινικῶν μέσων τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας (1).

Ἐξετάσωμεν νῦν τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ἀνωτέρω τριῶν διευθύνσεων τῶν ὁρέων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

1) Ταπεινὸς ὁρεινὸς κλάδος ὁ γ. μ. μακρὸς συνδέει παρὰ τὸν Φλανατικὸν κόλπον τὸ σύστημα τοῦ Αἴμου μετὰ τῶν Ἰουλιακῶν Ἄλπεων. Ἐντεῦθεν τοῦ κλάδου τούτου ἐκτείνεται πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ σειρά τῶν Διναρικῶν καὶ Δαλματικῶν Ἄλπεων, τῶν ὁποίων ἡ κυρία δειρὰς (ἰδὲ Φυσ. 21 § καὶ 23) συνοδεύεται ὑπὸ ἀποτόμων προπόδων (§ 23). Παραλείπομεν πρὸς τὸ παρὸν τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνατολικῶν προπόδων, οἵτινες χωρίζουσι τὴν Βοσνίαν ἀπὸ τῆς Σερβίας. Ὁ δυτικὸς πρόπους καλύπτων τὴν Δαλματικὴν παραλίαν χώραν συνδέεται πρὸς Β. πολλαχοῦ μετὰ τῆς κυρίας δειράδος δι' ὁρεινῶν ἐγκαρσίων κλάδων καὶ κατακλίπτων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν λίαν ἀποτόμως, ἀνγκραίνόμενος μετὰ διάλειψιν, σχηματίζει τὰς Δαλματικὰς νήσους. Πρὸς Ν. ὁ δυτικὸς πρόπους τοσοῦτον ἀποχωρεῖ τῆς θαλάσσης, ὥστε κατὰ τὴν Ἐρζεγοβίαν σχηματίζεται πεδινὴ παραλία χώρα, ἔχουσα ἰκανὴν ἕκτασιν. Περαιτέρω πρὸς Ν. χωρῶν ἐνοῦται ὑπὲρ τὸ Κάρτταρον μετὰ τῆς κυρίας δειράδος τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων, ἐνθα σχηματίζεται ὁ εὐρὺς ὄγκος τῶν ὁρέων τοῦ Μαυροβουνίου. Πᾶσα ἡ χώρα τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων εἶνε ὁρεινὴ καὶ τιτανώδης, ἔχουσα πολλὰ σπήλαια, σωροὺς λίθων καὶ ὀλίγας εὐφόρους κοιλάδας. Ποταμοὶ ἢ μᾶλλον χεῖμαρροι, παρουσιάζονται ὅτε μὲν ὡς λεπταὶ ταινίαι ὕδατος, ὅτε δὲ ὡς ὀρμητικὰ ρεύματα, καλύπτουσι τὰς κατακλυζομένας πεδιάδας μὲ τρόχμαλα.

2) Περαιτέρω πρὸς τὰ ΝΑ ἀνιψοῦται τὸ ὕψιστον ὄρος τῆς χερσονήσου, ὁ Σκάρδος (Τσάρ-Δάγ, ὑψόμενος μέχρις 8000 π. Ἡ σειρά, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Σκάρδου πρὸς Α. ὡς δίκρανον τῶν

(1) Κατὰ τὸν Ῥόωνα δὲν ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ γῶρα ἐκτὸς τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, ἥτις ἐπὶ ἴσης ἐπιφανείας νὰ ᾖ ἐπὶ τοσοῦτον ἀπρόσιτος καὶ ἀδιέξοδος. Αἰτία δὲ τούτου εἶνε ἡ πολιτικὴ κατάστασις, καὶ πρὸ πάντων ἡ φύσις τῆς γῶρας καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους.

ὕδατων τῶν χυνομένων πρὸς Β. μὲν εἰς τὸν Δανούβιον, πρὸς Ν. δὲ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, φέρει διάφορα ὀνόματα, οἷον *Ἀργετόρατος*, *Ἐγρῖσος*, *Σχόμιον* καὶ νῦν *Κουρβέτσκα* καὶ *Πλανίνα*, *Ὀρβήλος* (4000 π.) καὶ σχηματίζει λίαν δασυῶδες ὄροπέδιον ἔχον μέσον ὕψος 3—4000 π. Αἱ μὴ καλῶς ἔτι ἐρευνηθεῖσαι, σειραὶ αὗται, εἰς τὰς ὁποίας συνεννοῦνται αἱ τρεῖς κύριαι διακλαδώσεις τῶν ὀρέων τῆς χερσονήσου, ἀποτελοῦσι τὸν πρῶτον καὶ κυριώτατον κόρυθον ἢ κορμὸν (ιδεὲ Φυσ. Γεωγ. § 23) τῶν ὀρέων αὐτῆς. Καὶ ἂν δὲν ᾔνε τὸ ὑψίπτον σημεῖον τῆς χερσονήσου, εἶνε ὅμως τὸ κυριώτατον χῶρισμα τῶν ὑδάτων αὐτῆς. Ἀπ' αὐτοῦ ρέουσιν ὁ μὲν *Μοραῦς* καὶ *Ἰσκερος* εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Δανουβίου, ὁ δὲ *Ἄξιός* καὶ ὁ *Στρυμών* εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ δὲ *Λευκὸς Δρίλων*, εἰς ἃν χύνεται καὶ ὁ ἀπὸ τῆς *Λυχνιδίας* λίμνης ῥέων μέλας *Δρίλων*, εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

3) Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς ἀνατολικῆς διακλαδώσεως τῶν ὀρέων τῆς χερσονήσου ἀποτελεῖ τὸν *Αἶμιον* καὶ νῦν *Βαλκάνια*, ὅστις πρὸς Δ. μὲν ἔχει μίαν μόνον κυρίαν *δειράδα*, πρὸς Α. δὲ πολλὰς παραλλήλους, ἐξ ὧν ἡ μὲν Β. καλεῖται *μικρὸς Αἶμος*, ἡ δὲ Μ. *μέγας Αἶμος*, περατούμενος εἰς τὸ *Αἰμάριον* ἀκρωτήριον καὶ νῦν *Ἐμινὲ Βουρνῶν*. Ἡ πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Δανουβίου παράπλευρος χῶρος τοῦ Αἴμου εἶνε ὑψίπεδον, κλίνον βαθυμῆδὸν πρὸς τὸν Δανούβιον, ἡ μεσημβρινὴ ὅμως πλευρὰ αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἀπότομον τεῖχος. Ἀπὸ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται δύο κλώνες πρὸς τὰ ΝΑ καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τὸ οὐδαμῶς ὑπὲρ τοῦ 4000 π. ὑψηλὸν καὶ σύνδεστρον ὄρος *Στράντσα*, τὸ ὁποῖον ἐκτείνομενον παραλλήλως τῆς ἀκτῆς τοῦ *Εὐξείνου Πόντου* παρά τὸν *Βίσπορον* ἀπολήγει εἰς σειράν λόφων 700 π. ὑψηλῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ δυτικοῦ ἄκρου ἀπὸ σημείου συνδέοντος πολλοὺς κλώνας ἐκτείνεται ἡ *Ροδόπη* καὶ νῦν *Δουσιπάτ*, ἧτις, οὔσα κατ' ἀρχὰς εὐρεία, κλίνει βαθυμῆδὸν καὶ καλυπτομένη ὑπὸ ὀδοντωτῶν κτενίων περατοῦται πρὸς τὰ ΝΑ. εἰς τὸ ὄρος *Τεκίρ*, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τεπεινὸν καὶ πετρώδες ὑψίπεδον, ἀπολήγον εἰς τὴν *Προποντιδα*.

4) Ἀπὸ τῶν ὀρέων τοῦ *Μαυροβουνίου* καὶ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν δύο θαλασσῶν ἐκτείνεται ὁ *Πίνδος*, ὑψύμενος μέχρις 7000 π. Οὗτος διακλαδιζόμενος πρὸς Δ. σχηματίζει τὰς ἀ-

γρίαις καὶ εἰσέτι ἀγνώστους κλιμακωτὰς χώρας (ιδὲ Φυσ. Γεωγ. § 23) τῆς Ἀλβανίας. Εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην αὐτοῦ κεῖται ὁ 6500 π. ὑψηλὸς κόμβος Λάκμων, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐκπέμπονται πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις σειραὶ ὄρέων, πρὸς Α. μὲν ὁ Ὀλύμπος, ὅστις φθάνει μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, πρὸς τὰ ΒΑ. δὲ καὶ ΝΑ. ἐκτείνονται τὰ ἄγρια καὶ δύσβατα ὄρη τῆς Ἠπέρου, εἰς τὰ ὁποῖα κορυφαίτινες ὑψοῦνται μέχρι 7000 π. Ἀμφοτέραι αἱ σειραὶ οὕτω καλύπτουσι τὴν χώραν ταύτην, ὥστε ἐξ αὐτῆς ἀποτελεῖται λαβύρινθος ὄρέων. Ἀπὸ τοῦ Λάκμωνος πρὸς τὰς λοιπὰς διευθύνσεις ἐκτείνονται σειραὶ ὄρέων, αἵτινες περικλείουσιν εὐφόρους πεδιάδας. Ὅπως ὁ πρῶτος κύριος κόμβος τοῦ Σκάρδου, οὕτω καὶ οὗτος τοῦ Λάκμωνος ὀρίζει τὴν ῥοὴν τῶν νοτιωτέρων ὑδάτων καὶ πρὸς μὲν τὰ ΒΑ. χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ὁ Ἄψος, πρὸς δὲ τὰ ΝΑ. ὁ Ἀχελ. ος, πρὸς δὲ τὰ Α. ὁ Πηγεῖς.

Ἡ ἰδίως Ἑλληνικὴ χερσόνησος μέρρῳται ὑπὸ δύο σχεδὸν παραλλήλων σειρῶν ὄρέων, ἐκτενομένων ἐκ τῶν ΒΑΒ. πρὸς τὰ ΝΑΝ. Ἡ ἀνατολικὴ ἐκ τούτων, τῆς ὁποίας πολλαχοῦ ἢ συνέχεια διακόπτεται, συνέχεται μετὰ τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐκτενομένη ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν παραλίαν μέχρι τοῦ Παγατητικοῦ κόλπου σχηματίζει τὴν Ὀσταν (6000) καὶ τὸ Πήλιον (4990), εἴτα ἐξοκαλοῦσθαι σχηματίζει τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν βορείων Κυκλάδων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τρόπον τινα συνέχειαν τῆς σειρᾶς ταύτης. Ἡ δυτικὴ σειρά, ἀποτελοῦσα τὸν μεσημβρινὸν κλῶνα τοῦ κόμβου τοῦ Λάκμωνος, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου, σχηματίζουσα τὸν Τυμφοστὴν καὶ τὸν Βελούχι (7130), τὸν Κόραϊα καὶ τὸν Βαρδοῦσι (7785), τὸν Παρνασσόν (7510), τὸν Ἐλικῶνα (4700), τὸν Κιθιρῶνα (4940), κτλ. Ἐπέκτασις ταύτης εἶνε αἱ δυτικαὶ Κυκλάδες. Ἀμφοτέραι αἱ παραλλήλοι αὗται σειραὶ πολλαχοῦ συνδέονται πρὸς ἀλλήλας διὰ κλώνων ἀποτελούντων οἰοῦναι γεφύρας καὶ σχηματίζοντων χώρας ὑπὸ ὄρέων οὕτω περιβαλλομένας, ὥστε τὰ ὕδατα αὐτῶν ἢ στεροῦνται φυσικῆς πρὸς τὴν θάλασσαν διεξόδου, ἢ διασπῶσι χαράδραν εἰς ἓν τῶν περικυκλούντων τὴν λεκάνην ὄρέων. Τὰ ὄρη τῆς χερσονήσου, περατούμενα εἰς τὸν Ἰσθμὸν δὲν συνδέονται μετὰ τῶν ὄρέων τῆς σχεδὸν νήσου Πελοποννήσου.

Πρὸς Ν. τοῦ Ἰσθμοῦ ἀρχεται ἡ Πελοπόννησος, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ ὡς πηρὴν ὑψίπεδον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου διακλαδίζονται διάφοροι πρὸς τὴν παρακλιαν κλῶνες, ἐξ ὧν ὁ ΒΑ (Κυλλήνη) ὑψοῦται μέχρις 7700 π. Ὁ χαρακτήρ τῶν ὄρέων αὐτῆς εἶνε διάφορος εἰς τὰς δύο πλευράς. Ἡ δυτικὴ καλύπτεται ὑπὸ πολλῶν ὄρέων οὐχὶ τόσον ὑψηλῶν, ὅσον πολυπλόκων, αἱ κορυφαὶ ὅμως αὐτῶν πολλαχοῦ εἶνε σύνδενδροι καὶ περικλείουσιν ὠραίους λειμῶνας· ἡ δὲ ἀνατολικὴ παρουσιάζει κανονικὰς σειρὰς καὶ γυμνάς καὶ φαιὰς κορυφὰς ἀποτόμως ἀνυψουμένων τιτανωδῶν ὄρέων· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ὕδατα ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο πλευρῶν.

Σύμπλεγμα ὄρέων, διηρημένον εἰς τόσους πολλοὺς βράχους, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ διαρρέηται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Ὁ Ἰέρος, τοῦ ὁποίου ἡ λεκάνη κεῖται μεταξὺ Ροδόπης καὶ Στράντης, ἂν καὶ εἶνε ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς χερσονήσου, ὅμως, ὅπως ἅλοι οἱ ποταμοὶ αὐτῆς, τὸ θέρος φέρει ὀλίγον ὕδωρ, ἐνῶ τὸν χειμῶνα προξενεῖ πολλάκις κατκλύσεις. Οἱ λοιποὶ ποταμοὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ ἰδίως τῶν ἀνατολικῶν μερῶν αὐτῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἶνε χειμᾶρροι, τὸν μὲν χειμῶνα καὶ τὸ ἑαρ ῥέοντες ἀκανονίστως, τὸ δὲ θέρος ὄντες ἢ ὀλιγοῦδροι ἢ ἐντελῶς στῆροι. Οἱ ποταμοὶ τῶν δυτικῶν μερῶν, ῥέοντες οἱ πλεῖστοι ἐντὸς στενῶν κοιλάδων ἐκ Β. πρὸς Ν., εἶνε πολυῦδροτεροι. Οὕτως ἡ φύσις τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου δὲν εἶνε καταπληκτικὴ οὔτε ἕνεκα τῶν ὑδάτων οὔτε ἕνεκα τῶν ὄρέων αὐτῆς. Οἱ κάτοικοι δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐντελῶς ἀδιαβάτων ὄρέων, οὐδ' ὅμως πάλιν συγκοινωνοῦσι μονοτόνως διὰ μεγάλων ποταμῶν· ἕνεκα δὲ τούτου δὲν ὑπάρχει φυσικὴ τις θέσις κατάλληλος, ἵνα δεσπόζη τῶν λοιπῶν μερῶν. Λαὸς πλήρης ποικιλίας καὶ μεγάλης νοημοσύνης εἶπετο ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθῆ ἑνταῦθα· καὶ τρώντι τὸ ὠραιότερον καὶ τὸ πᾶσι γνωστὸν προσὸν τῆς χερσονήσου ταύτης δὲν εἶνε τὰ φυσικὰ θελγητρά αὐτῆς, ἀλλ' ἡ ἱστορία, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἱστορικὴ ἔποψις τῆς χώρας.

§. 6. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, δικαιοῦμενοι εἰς τέσσαρας φυλάς,

Ἴωνας, Δωριεῖς, Ἀολεῖς καὶ Ἀχαιοὺς, κατόικουν μόνον τὰ μεσημέριον μέρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, τὰς διακλαδώσεις δηλαδή τοῦ Πίνδου, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, τὰ δὲ βόρεια αὐτῆς μέρη κατεῖχον βάρβαροι (οὕτως ἐκάλουν οἱ Ἕλληνας πάντας τοὺς μὴ Ἕλληνας), οἵτινες ἢ οὐδέποτε, ἢ ἐραδέως ἔσχον ἱστορικὴν σημασίαν· ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν βορειοτάτων μερῶν τῆς Ἑλλάδος τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ῥηθῆ. Ἐνθα ἀρχεῖται ἡ μεγίστη μεταξὺ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης συγκοινωνία, αὐτόθι κατόικουν ἐκεῖνοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες διὰ τῆς παραδοχῆς νόξεων εἰς ἀνατολῶν ἀνάπτυξαν καὶ διέδωκαν τὸν πολιτισμὸν, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας. Ἀνεκαθεν εἴλκυεν ἡ θάλασσα τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' εἰς μὲν τὴν ἀπολίτευτον αὐτῶν ἐποχὴν πρὸς ληστείαν, μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς ἐμπορίαν καὶ θεμελίωσιν πολυαριθμῶν ἀποικιῶν. Ἡ κατ'ἀλλήλους ἀνάπτυξις καὶ ἰδίως τῶν ἀνατολικῶν παραλίων προεκάλει πρὸς Α. οὐ μόνον τὴν θαλασσοπλοίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς ἠρωικῆς ἐποχῆς, ὅπως εἰς τὴν Ἀσίαν. Τῆς ἠρωικῆς ἐποχῆς ἦρωες, οἷον ὁ Ἡρακλῆς, κτλ. ἀναφέρονται ὅτι ἐκαθάρισαν τὴν χώραν ἀπὸ ἀνθρωπίνων τεράτων καὶ ἐπικινδύνων ζώων καὶ ὅτι ἐπεχείρησεν πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, διὰ τῶν ὁποίων αἱ διεσπαρμέναι Ἑλληνικαὶ φυλαὶ ἐπὶ τινα χρόνον τοῦλάχιστον ἠνώθησαν. Τοιαῦτα εἶνε ἡ γενομένη διὰ τὸ χρυσοῦν δέρας Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ ἡ δεκάετη πολιορκία τοῦ Ἰλίου. Ὁ Ὅμηρος ἐψάλεν ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι τὴν ἐκστρατείαν ταύτην καὶ τοὺς ἦρωας αὐτῆς Ἀχιλλεύς, Ἔκτορα, Ὀδυσσεύς, κτλ. ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσειᾷ τὴν πλήρη περιπετειῶν εἰς τὴν Ἰθάκην ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐχθρικοῶς ἀντετάχθησαν κατ' ἀλλήλων ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἀσία, ἀλλ' οἱ Περσικοὶ πόλεμοι ἀποτελοῦσι τὴν λαμπροτέραν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνος (490), ἡ ὑπεράσπισις τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοῦ Λεωνίδα καὶ ἡ νυμαχία τῆς Σαλαμῖνος (480) καὶ τέλος ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν (479 π. Χ.) εἶνε τρανότατα δείγματα Ἑλληνικῆς εὐφυΐας καὶ ἀνδρείας. Ἀλλ' ἀφοῦ ὁ κίνδυνος ἐκεῖνος παρήλθεν, ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ διχονοῶσι πρὸς ἀλλήλους, ἰδίως δὲ ὑπῆρχεν ἡ ἔρις μεταξὺ τῶν κραταιοτέρων πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἴωνι-

κῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Λωρικής Σπάρτης, ὃν ἐκαίνη μὲν εἶχε νομοθέτην τὸν Σόλωνα, αὐτὴ δὲ τὸν Λυκούργον. Τελευταῖον ἠγέρθη μεταξὺ αὐτῶν ὁ μακρὸς Πελοποννησιακὸς πόλεμος (431-404), διὰ τοῦ ὁποῖου ἀμφότεραι αἱ πολιτεῖαι ἐξασθένησαν καὶ οὕτως εὐκολώτερον ἀνυψώθησαν εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα αἱ Θῆβαι διὰ τῶν μεγάλων πολιτῶν αὐτῶν Ἐπαμινώνδα καὶ Πελοπίδα.

Ἐν τούτοις ὁ Μακεδὼν Φίλιππος, αὐξήσας πρῶτον τὴν δύναμιν τοῦ βασιλείου του, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ νικήσῃ τὸ 338 π. Χ. τοὺς Ἕλληνας ἐν Χαιρωνείᾳ. Ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Ἀλέξανδρος δὲν ἀπέδωκε μὲν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλ' ὁμῶς λαβὼν τὴν ἡγεμονίαν ἤγαγεν εἰς πέρας τὰ παλαιὰ ἐκδικητικὰ σχέδια αὐτῶν κατὰ τῆς Ἀσίας. Ὁ μετὰ ταῦτα χρόνος εἶνε ἀπήχησις παρελθόντος μεγαλείου, ἐπειδὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου οἱ Ἕλληνες ἐζήτησαν μὲν καὶ πάλιν νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ ἐσχηματίσθησαν πρὸς τοῦτο δύο δεσμοί, ἡ Ἀχαϊκὴ συμπολιτεία καὶ τὴ Αἰτωλικὴν κοινὴν, ὅμως οὐδὲν κωλύθη. Τέλος ἀνεμίχθησαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐνταῦθα κατέσβεσαν τὸ Μακεδονικὸν κράτος, ἀλλὰ τοὺς Ἕλληνας μετὰ ταῦτα τόσο ἀλαζονικῶς μετεχειρίσθησαν, ὥστε τοὺς ὄθησαν εἰς ἀπηλπισμένην ἀντίστασιν· ἡ νίκη ὁμῶς δὲν ἦτον ὑπὲρ αὐτῶν, ἐπειδὴ ἡ τότε κυριώτερα πόλις αὐτῶν Κόρινθος κατεστράφη τὸ 146 π. Χ. καὶ ἡ χώρα αὐτῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία.

Ἐπὶ ἄλλην ὁμῶς ἐποψιν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες νικηταί· διότι, δεχθέντων τῶν Ῥωμαίων τὴν παιδείαν καὶ τὰς τέχνας τῶν Ἑλλήνων, ἡ γλῶσσα αὐτῶν κατέστη ἐν τῷ εὐρεῖ Ῥωμαϊκῷ κράτει γενική. Μετὰ τὴν διαίρεσιν τὸ 395 μ. Χ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Βυζαντίου) ἐγένετο τὸ κέντρον τῆς Ἑλληνοῤῥωμαϊκῆς ἢ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἣτις ἐν μακρῷ καὶ πλήρει περιπετειῶν βίῳ ἐνίνει τὴν ἀρχαιότητα μετὰ τῶν νεωτέρων χρόνων. Αἱ Σταυροφορίαι οὐδαμῶς ὠφέλησαν τὸ ὑπὸ τῆς ταχέως ἀναπτύξεως τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καταθλιβόμενον κράτος, μάλιστα δὲ οἱ Σταυροφόροι τῆς τετάρτης Σταυροφορίας ἐκυρίευσαν τὸ 1204 ἀντὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ

έθεμελίωσαν αὐτόθι *Λατινικὴν αὐτοκρατορίαν*. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου ἀναφαίνεται ἔπειτα ὁ Γερμανικὸς φεουδαλισμὸς, σχηματίζων βασιλείων ἐν Θεσσαλονίκῃ, δουκάτα ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς νήσοις τῶν Κυκλάδων, κομητίας, κτλ. Ἄν δὲ καὶ ἐπανέκτησαν οἱ Ἕλληνες τὸ 1300 μ. Χ. ἀπὸ τῶν Λατίνων τὸ ἐξιδυνατισμένον καὶ περιορισμένον κράτος τῶν, ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτὸ κατὰ τῶν *Τούρκων*.

Ἡ μυθολογικὴ τῶν Τούρκων ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς τὸν χάνην Ὀγούζ, σύγχρονον τοῦ Ἀβραάμ, ὅστις ἐλάτρευεν ἐν Τουράν ὡσαύτως ἓνα θεόν. Οἱ 24 ἀπόγονοι τοῦ Ὀγούζ (Τουρανικὴ περίοδος) ἐγένοντο οἱ πατριάρχαι τῶν Τούρκων, οἵτινες περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11 αἰῶνος ἐξετάθησαν εἰς τὰς γειτνιαζούσας χώρας. Οἱ καλίφαι περιεστοιχίσθησαν ὑπὸ Τούρκων σωματοφυλάκων καὶ Τούρκοι στρατιῶται ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα τοῦ στρατοῦ αὐτῶν. Οἱ Τούρκοι οὗτοι, ὅπως οἱ Γερμανοὶ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει, κατέλαβον θέσιν ἐπὶ μᾶλλον ἀρχουσαν ἐν τῷ παρακμάζοντι Ἀραβικῷ κράτει, καὶ ἐπὶ τέλος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ κράτους τῶν καλιφῶν ἐθεμελίωσαν νέαν κράτη. Ἐναυτῷ ἐτι τῷ 11 αἰῶνι οἱ Σελδσοῦκοι *Τούρκοι* ἐθεμελίωσαν (Σελδσοῦκικὴ περίοδος) μέγα κράτος, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ, ὅπερ ὅμως μετὰ ταῦτα κατέπεσεν. Ἡ Ὄσμανικὴ περίοδος ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ 1230, ὅτε οἱ Τούρκοι ἀνεράνησαν κατὰ πρῶτον ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ὑπὸ τὸν Ἐρτογρούλ ἐλάβον ὡς ὑποτελεῖς τοῦ σουλτανάτου Ῥούμ, μόνιμον ἐδρὰν εἰς τὴν Ἄγκυραν. Οὗτος τοῦ Ἐρτογρούλ, Ὄσμάν καλούμενος, εἶνε ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων, ὅστις ἐξέτεινε τὸ κράτος αὐτῶν διὰ κατάκτησεων. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ κράτους Ῥούμ τὸ 1304 οἱ Τούρκοι ἐγένοντο ἀνεξάρτητοι καὶ οὕτως ὁ Ὀρχάνης, υἱὸς τοῦ Ὄσμάν, ἔκαμε τὴν Προῦσαν καθέδραν του καὶ ὠνομάσθη σουλτάνος. Τὸ 1358 μετέβησαν οἱ Τούρκοι κατὰ πρόσκλησιν Ἑλλήνων αὐτοκράτορος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τοῦ 1361 ἤδρευεν ὁ σουλτάνος αὐτῶν ἐν Ἀδριανουπόλει. Ἄπαξ ἐτι ἐκλονίσθη ἡ δύναμις τῶν Τούρκων τὸ 1410, ὅτε ὁ Τιμούρ ἐνίκησεν αὐτοὺς καὶ συλλαβὼν ἐκλείσιν εἰς σιδηροὺν κλωβίον τὸν σουλτάνον Βαγιαζήτην. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες δὲν ἠθέλησαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦτο τῶν Τούρ-

κων, και ούτως επήλθεν αναπόδραστο; η τελεία αυτών καταστροφή. Την 29 Μαΐου 1453 εκυρίευσεν ο σουλτάνος Μωάμεθ Β' την Κωνσταντινούπολιν, αντισταθείσαν από της 6' Απριλίου. Ο εκ της οικογενείας των Παλαιολόγων τελευταίος αυτοκράτωρ των Ελλήνων Κωνσταντίνος ΙΑ' ο Δραγάσης, όστις μόνον 5-6000 ανδρών ηδυνήθη να όπλιση εκ της μεγαλοπόλεως αυτού, απέθανεν ήρωικόν θάνατον. Τότε εν τη θεοηλωθείση Αγία Σοφία ήχησεν ή μονότονος φωνή «εις ο Θεός και ο Μωάμεθ προφήτης αυτού». Το αίσθημα του προσκαιρου κατέλαθε και αυτού του Μωάμεθ Β' την ψυχην κατά την άλωσιν της πόλεως, ουχ ήττον όμως ο θάρσαρος κατακτητής, μη άρκούμενος εις τουτο, υπέταξεν ου μόνον τους ανεξαρτήτους δεσπότας της χερσονήσου και της Πελοποννήσου, άλλ' ήπειλει να δώση τροφήν εις τους ήππους αυτού κατέντος του έν Ρώμη ναού του Αγίου Πέτρου. Και τρώντι καταπλημμύρισαν οι Τούρκοι και υπ αυτον και υπό του; διαδόχου; του, ιδίως δέ υπό Σιλιμάνν τον μεγαλοπρεπή, μέγα μέρος της Ούγγαρίας και εξέτειναν τάς εκδρομάς αυτών κατά την παρά τον Δανούβιον Γερμανίαν και το 1529 επολιορήκησαν και αυτήν την Βιέννην. Εκυρίευσαν προς τούτοις και τά εόρεια παράλια του Εύξεινου Πόντου και την Κριμαίαν και ήρπησαν από του; Ένετου; και Γενοάτας τάς πλείστας των έν τη Ανατολική κήτησων αυτών. Σύμπατα τότε ή Εύρώπη έτρεμε τους φοβερούς τούτους κατακτητάς, οι δέ κώδωνες των εκκλησιών τρις της ήμέρας προσεκάλουν τους Χριστιανούς προς ένθερμον προσηυχήν εναντίον του έχθρου της Χριστιανωσύνης. Η συνήθεια όμως αυτή άπόλωσε ύστερον την σημασίαν της, διότι από τάς αρχάς ήδη του ιζ' αιώνος κατέπεσεν ή Τουρκική δύναμις από του φοβερού εκείνου ύψους της και οι σουλτάνοι δέν ήνδρουντο πλέον εις το στρατόπεδον έν τω μέσφ των εκλεκτοτέρων του στρατού αυτών Γιανιτσαρών, άλλ' απέθηλύνοντο, ζώντες έν τω χαρμελίφ μεταξυ γυναικων και μη φροντίζοντες παντάπασι περι του πολέμου. Ναί έφθασαν οι Τούρκοι και πάλιν το 1689 πρό των πυλών της Βιέννης, άλλ' ο μέν Σταρεμβέργης υπερασπίσθη αυτήν άνδρείως, ο δέ βασιλεύ; της Πολωνίας Ιωάννης Σοβιέσκης απηλευθέρωσε την χώραν αυτού, και έκτοτε Γερμανοί και Ούγγροι έβησαν τους Τούρκους προς

τά κάτω κατὰ μῆκος τοῦ Δανουβίου· ἐτέρωθεν δὲ καὶ οἱ Ῥώσοι ἀπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἀνεφάνησαν ὡς κατακτηταί· διότι τὰ Τουρκικὰ μεθόρια κατέβησαν βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος εἰς τὸν Προῦτον. Συνετέλεσεν πρὸς τούτοις εἰς τὴν ἐξασθένησιν τῶν Τούρκων αἱ συχναὶ ἐπανάστασις τῶν πασάδων καὶ αἱ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐπανειλημμένα ἄτακτοι καὶ πολλάκις αἰματηραὶ ἀλλαγαὶ τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένων, προσερχόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς αὐθαδεΐας τῶν Γιανιττάρων. Τέλος Μαχμούτῃς ὁ Β' ἀνέλαβε τὸ σκῆδιον τοῦ πνιγέντος, τὸ 1608 Σελίμη τοῦ Γ' νὰ ἀναπλάσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ, προσάγων αὐτὸν εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν· ἀλλ' ἡ πρώτη ἀπόπειρα αὐτοῦ ἀπέτυχε καὶ ἐν δὲν ἦτον ὁ τελευταῖος ἄρρην ἀπόγονος τῆς οἰκογενείας τοῦ Ὄσμάν, δὲν θὰ ἐπέζη τὸ 1808 ὅμως ἐπὶ τέλους τὸ σῶμα τῶν Γιανιττάρων μετὰ φοβερὰν σφαγὴν κατεστράφη ἐντελῶς καὶ ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ὀργανίσθη Εὐρωπαϊκῶς. Οὕτως ὁ Μαχμούτῃς ἐπεχείρησε καὶ ἄλλας μεταβολὰς κατὰ τὸ Εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα· εἶδεν ὅμως τὴν Αἴγυπτον ἐπὶ μᾶλλον ἀνεξάρτητον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἀπολήξασαν εἰς σύσασιν Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὰ πράγματα ἔβαινον ἐπὶ τὰ χεῖρω καὶ τανῦν ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἐν Εὐρώπῃ Τουρκικοῦ κράτους ὀφείλεται εἰς τὴν ἀντιζήλιαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ καὶ μεταξὺ τῶν Τούρκων παλαιὰ περὶ ἀδόσεις, ὅτι ἡ Ἡμισέληνος θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν Σταυρὸν, ἀνέκασθεν οἱ πλούσιοι τούτων ἐπιθυμοῦσιν ἐκ προλήψεος νὰ θάπτωνται ἐπὶ Ἀσιατικοῦ ἐδάφους.

Α'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

§ 7. Ἡ σημερινὴ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος λίαν ἀπολείπεται τοῦ ἐνδοξοτάτου αὐτῆς παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ σκοτούς τῶν προϊστορικῶν χρόνων· ἀλλὰ καὶ φυσικῶς ἐξετχζομένη δὲν ἔχει πλέον γῆν, ὁποῖαν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὤρχιαν καὶ λαμπράν. «Αἱ πρῶται εἰκόνας, λέγει ὁ τὴν Ἑλλάδα ἀρτίως περιηγηθεὶς Μαυρίκιος Βούσχιος, τὰς ὁποίας ἀναπολῶ εἰς τὴν μνήμην μου, ἀναλογιζόμενος τὴν σημε-

ρινὴν τῆς χώρας κατάστασιν, καὶ τὰ πρῶτα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια θὰ ἀναμιμνήσκωμαι, μεταφέρων τὸν νοῦν μου εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔχουσι κοινόν τι πρὸς τὸν τερπνὸν καὶ φαιδρὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ὃν μακρὰν ὥν ἐνόμιζον ὅτι ἔχει ἡ χώρα. Βλέπω, λέγει, πλητισταίωνεὶς αὐτήν, πρῶτον μὲν νήτους φαιάς ἀναδυομένας ἐκ τῆς θαλάσσης, αἵτινες καὶ ἐγγύθεν ὁρώμεναι δὲν μεταβάλλουσιν ὄψιν, ἀδένδρους, ἀκαλλιεργήτους καὶ μηδὲν δεικνυούσας ἕγνος ἀνθρωπίνης χειρός, ἀλλ' ἀγρίως διεσχισμένας καὶ ὑπὸ μονοχρῶν ῥωπῶν κεκαλυμμένας, ἀξένους καὶ γνοφώδεις, εἰ καὶ ἐπιγελαῖ ἐπ' αὐτῶν λαμπρὸς οὐρανός· ἔπειτα δὲ τὴν ἤπειρον γυμνήν, πετρώδη, κατὰξῆρον, ἄθυμον, πρὸς τὴν θάλασσαν μὲν καθήκουσαν ἀποτόμως, ἔνδον δὲ διατετανομένην λαβυρινθωδῶς ὑπὸ πολλῶν ὀρέων συμπεφυκότων πρὸς ἄλληλα· πρὸς δὲ φάραγγας θαθείας, στεναποῦς μὲ ὑπερκειμένους πετρώδεις τοίχους, ἀφ' ὧν αἵρονται ὑψηλότερα ρίξ, κοιλάδας, ὧν ὁ βυθὸς διασχίζεται ὑπὸ ὀρητικῶν χεμιάρρων, ἀπέξηραμένας κοίτας ποταμῶν, ἀνάνταις καὶ κατάνταις ὁδοῦς, διερχομένους συνήθως ὑπὲρ εὐρωτιῶντας πέτρους, πλατίσματα ἐπικλινῆ καὶ ὀλισθηρὰ καὶ ἐρειπωμένας γεφύρας καὶ διὰ μέσου ρείθρων ὀρητικῶν καὶ ἐξοιδημένων ὑπὸ βετῶν, ἀτραποῦς ἀνωφερεῖς καὶ αἰγιόβτους, ἐφ' ὧν ἀναρρίχῶμενος ὁ ἀναβάτης ἀποφεύγει διὰ τοῦ ὑποζυγίου τὸν ὅποιον κατὰ πᾶν δέκατον ἔημα διατρέχει ἕνεκα τῶν δυσχωριῶν κίνδυνον. Ἀναμιμνήσκωμαι, προσέτει, τὰ ὅποια πολλάκις ὑφίστανται οἱ διαβάται ῥαπίσματα ἀπὸ κλάδων ἀκανθωδῶν δρυῶν καὶ ῥαδάμων βάτων εὐκαμπῶν καὶ συνῤύμη παλιμφοίτων. Ἴδου αἱ ἐπαναλαμβανόμεναι πρῶται ἐντυπώσεις, ἀλλ' ἐνίοτε παρουσιάζεται καὶ εὐρεία καὶ εὐφυτος κοιλάς, ἀλλαχοῦ ὄρμος ἡμίχλωτος ὑπὸ παχείας γῆς καὶ ἔπειτα ἐπ' ἀνέρχονται ἄδενδροι ὄρεων ὄφους καὶ ἐρημοὶ γνοφώδεις χαράδραι. Τῆ ἀληθείᾳ, παρατηρεῖ, ἢ ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Σελήνης ἰππασίᾳ δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀμυχανωτέρα.»

Εἰ δὲ καὶ οἱ λόγοι τοῦ εἰρημέου Γερμανοῦ περιπηκτοῦ εἶνε θαρεῖς καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀδικοὶ, ὅμως δὲν δύναται δικαίως νὰ ἀρνηθῆ τις, ὅτι ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Στερεὰ εἶνε τανῦν ἐκ τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων καταφανῶς μετεβλήθη ἡ ἀρχαία φύσις καὶ ἡ φυσιογνωμία· αἰτία δὲ κυριωτέρα τούτου εἶνε ἡ πολυχρόνιος

δουλεία καὶ ἡ καταστροφή τῶν δασῶν. Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων πολλοὶ ποταμοὶ εἶχον ἄρθρον ὕδωρ καὶ πυκνὰ δάση δὲν ἦσαν σπάνια· τανῦν ὅμως τὰ ὀλίγα δάση περιωρίσθησαν εἰς ὑψηλότερα μόνον ὄρη, τὸ δὲ *πλατανόφυλλον* τῆς Πελοποννήσου εἶνε ἔτι μᾶλλον ἰνώδες καὶ ἤπτον πράσινον, ἢ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ἐπανόρθωσις τῶν παλκιῶν δασῶν ἢ καὶ μόνον συντήρησις τῶν ὑπάρχοντων εἶνε ἐκ τῶν λίαν δυσκίλων, ἐπειδὴ ἡ γενομένη καταστροφή αὐτῶν μετέβαλε πολὺ τὸ κλίμα, αὐξήσασα τὴν θερμότητα καὶ ξηρασίαν τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τιτανώδους ἐδάφους· αἱ πηγαὶ αὐτῶν ἐπὶ μᾶλλον ἔφρασις ἔβησαν καὶ τὸ ξηρὸν ἔδαφος δὲν δύναται πλέον νὰ συγκρατήσῃ τὰ καταπίπτοντα ὕδατα· ὁ νοτιοανατολικὸς ἄνεμος πνέει θερμὸς· ὑπὲρ τὰ ἄσκια ὄρη, ὅπου ἄλλοτε ἴσταντο δάση, μόλις ὑπάρχουσι τανῦν χαμηλοὶ θάμνοι· καὶ ὅπου πρότερον λειμῶνες, τανῦν μόνον στεπῶδες φυτεία. Ἡ καταστροφή τῶν δασῶν κατὰ μέγα μέρος πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς κτηνοτρόφους τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος· διότι οὗτοι μὴ καλλιεργούντες τὰ χόρτα χάριν τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων ποιμνίων των, ἐξαφανίζουσι διέμπρησμού τὰ δάση καὶ τοὺς θάμνους, περιμένοντες νὰ ἀναπτυχθῶσι μικρὰ χόρτα πρὸς νομὴν αὐτῶν ἄλλα μέρη, πλούτια ἄλλοτε διὰ καταλλήλων ὑδραυλικῶν ἔργων, τανῦν εἶνε ἔρημα καὶ τελματώδη. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς δὲν ἦτο, ὡς γνωστὸν, τόσον γόνιμος χώρα· διότι τὸ πολλαχῶς λιθῶδες, ἀργιλῶδες καὶ τιτανῶδες ἔδαφος αὐτῆς καὶ ἄλλα ἀκαταμάχητα προσκόμματα ἀντεστρατεύοντο εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς γεωργίας τῆς. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁμιλῶν περὶ αὐτῆς κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, λέγει, ὅτι ἡ πενία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἐγγύς καὶ μόνον ἡ ἰκανότης καὶ ἐπιμέλεια τῶν κατοίκων ἀπεράριυναν αὐτήν· ὁ δὲ Θουκυδίδης ἐπιλέγει, ὅτι πάτριον εἶνε τὸ νὰ ἀποικτᾷ τις ὠφελείας διὰ κόπου καὶ μόχθου. Ἐκ τῶν προγονικῶν τούτων χριστῶν ἐπῶν, μηδαμῶς πολλοὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων ὠφελούμενοι, ἐτρέπησαν πρόωρα εἰς τὴν βρασιώνην καὶ διὰ μέσων καταστρεπτικῶν καὶ εἰς ἐκυτοῦς καὶ εἰς τὴν πατρίδα ζητοῦσι γλίσχρον πόρον εἰς τὰ δημόσια ἐπαγγέλματα. Εἶνε πρὸς τούτους καὶ ἀληθές, ὅτι πολλὰ καὶ ὠρεῖα προτερήματα ἔχει ἡ χώρα ἀναφαίρετα, οἷον τὰ ζωγραφικὰ σήματα τῶν ὀρέων, τὴν θάλασσαν καὶ πρὸ

πάντων τὸν λίαν κυανοῦν οὐρανὸν, ὅστις παρέχει εἰς αὐτὴν τοὺς λαμπροτέρους χρωματισμούς

Ὁ Φηλεμεράυερ ἐπροσπάθησε νὰ ἀποδείξη, ὅτι ἡ καταγωγὴ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων εἶνε ἐντελῶς Σλαυικῆ, διατεινόμενος, ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ παραδεχθῆ τις ἕτερόν τι, ἀποβλέπων εἰς τὰς τοσαύτας ἐπιδρομὰς ξένων λαῶν. Κατ' ἄλλους οἱ νῦν Ἕλληνες εἶνε μίγμα Ἑλληνικῆς καὶ Ἀθβανικῆς φυλῆς μετὰ σοιχειῶν Σλαυικῶν, τὰ ὅποια ὅμως πάντα ὑπερονέντελῶς ἀφωμοιῶθησαν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην γνώμην τὴν λίαν δικαίαν καὶ ὀρθὴν ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει θάσιν τὴν ἀρχαίαν, τὴν ὁποίαν ὀλονὲν πλησιάζει· ἀπολείπεται δὲ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἐκείνης σχηματισμοὺς καὶ εἶνε μεμιγμένη μετὰ Ἰταλικῶν, Σλαυικῶν καὶ Τουρκικῶν λέξεων, οὐχ ἥττον ὅμως ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἥτις ὀλονὲν καθαρίζεται ἀπὸ τὰς ξενοφωνίας, πλησιάζει πολὺ περισσότερον εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἢ ἡ Ἰταλικὴ εἰς τὴν Λατινικὴν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ θαυμάζωμεν, ἂν μετὰ τοσαύτων αἰῶνων δουλείαν, ὁ χαρακτὴρ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων δὲν ἐτήρησε τὴν ἀρχαίαν ὑπόληψιν, ἥτις ἐν τῇ ἀρχαιότητι εἶχε πολλοὺς ὑπερσπιστάς, διότι μόνον ἡ διακθορὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἠδύνατο νὰ ἐξαχρειώσῃ καὶ τοὺς λαμπροτέρους χαρακτῆρας. Ἐν γένει δὲ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες παρὰ τὴν σωματικὴν εὐεξίαν καὶ ὠραιότητα διετήρησαν τῶν ἐαυτῶν προγόνων προτερήματα μὲν, ζωηρὸν πνεῦμα, ἀγάπην πρὸς τὸ ὠραῖον, ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, κλίσιν πρὸς τὴν ναυτιλίαν, κτλ, ἐλαττώματα δὲ, τὸ ἀσταθές, ἀψίκορον καὶ φίλερι, τὰ ὅποια ἡ πολυχρόνιος δουλεία πύξησεν. Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες λαμπρότατα ἐδείχθησαν ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν Μαραθνομάχων καὶ Σαλαμινομάχων καὶ μιμηταὶ τοῦ Λεωνίδα εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον αὐτῶν.

Οἱ Ἕλληνες, καθ' ἃ καὶ ὁ Ρουγεμόνδος γνωματεύει, ἀποτελοῦντες τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, παρέχουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τὸ μοναδικὸν παράδειγμα ἔθνους ἐπιζήσαντος μετὰ πολλὰς ἐπαναστάσεις, ἐχθρικός εἰσβολὰς καὶ μακρὰν δουλείαν· διότι, ἂν καὶ ἀνemiχθησαν μετὰ διαφόρων φύλων, καὶ ἰδίως Σλαυικῶν, διετήρησαν ὅμως τὴν ἐθνικότητα, τὴν γλῶσ-

θαν, τὰ ἀρχαία ἦθη, τὴν εὐγένειαν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἡ διὰ ταξίς τῆς κατοικίας αὐτῶν καὶ ἡ ἐνδυμασία εἶνε περίπου ὅποια καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι· ὁ δὲ κατ' οἶκον βίος αὐτῶν ὀλίγον μετεβλήθη, διότι ὁ πατήρ ἔχει πρὸς αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τέκνων μεγαλειτέραν ἐξουσίαν ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Εὐρωπαίοις, τὸ ὅποσον ἐνθυμίζει τὴν γειτνίασιν αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἡ γυνὴ ζῆ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἄνευ πολλῆς ἐλευθερίας. Ὡς νεάζον ἔθνος ἀγαπῶσιν οἱ Ἕλληνας ἐμπαθῶς τὰς διασκεδάσεις, τὰς ἐορτάς, τὴν μουσικὴν καὶ τὸν χορὸν καὶ οὐδὲν δυστύχημα δύναται νὰ ταραξῆ τὸ εὐθυμον πνεῦμα αὐτῶν. Ὀμιλοῦσι ζωηρὰν καὶ πλήρη εἰκόνων γλώσσαν, ἥτις μετὰ τῶν πολυπληθῶν καὶ ποικίλων ἐθνικῶν αὐτῶν ἀσμάτων μαρτυρεῖ τὴν πρὸς τὴν ποίησιν ζωηρὰν φαντασίαν των. Πρὸς τὸ ἐμπόριον ἔχουσιν ἐνεργὸν, ἐπιτηδέιον καὶ ἐφευρετικὸν νοῦν, ὅστις ὅμως ἐνίσταται ἐκτρέπεται τοῦ ὀρθοῦ. Ἡ ὠραία αὕτη πατρίς εἶνε τοῖς Ἕλλησι τόσον ἀγαπητὴ, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ζῶσιν εὐτυχεῖς εἰς ξένης χώρας· εἰδὲ καὶ ἀναγκάζονται νὰ ἐπιδημῶσιν εἰς αὐτάς, τοσοῦτος εἶνε ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔρως αὐτῶν, ὥστε πάντα ἢ πολλὰ τῶν ἀποθησαυρισμάτων αὐτῶν, τὰ ὅποια διὰ πολλῶν κόπων καὶ στερήσεων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποκτῶσι, γενναϊότατα θυσιάζουσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος των καὶ εἶνε μοναδικὰ παραδείγματα φιλοπατρίας εἰς ἅπασαν τὴν ὑφήλιον. Εἰς τοὺς τελευταίους ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνας αὐτῶν οἱ Ἕλληνες ἔδειξαν ἀνδρίαν ἀξίαν καὶ τῶν ὠραιότερων χρόνων τῆς ἱστορίας τῶν προγόνων των, ὅπως ὅμως τότε, οὕτω καὶ νῦν ἡ διαίρεσις ἐξασθενεῖ αὐτοῦς. Ἡ οὐδέποτε σβεσθεῖσα ἀνάμνησις τοῦ προγονικοῦ μεγαλείου, ἡ εἰς τὸν Σταυρὸν ἀφοσίωσις τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἐάρβαροι ὠμότιτες τῶν δυναστευόντων Τούρκων, τὰ ὅποια ἀνεζωπύρουν πάντοτε τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πόθον αὐτῶν, τὸ ἀποκλειστικῶς σχεδὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐμπόριον, τὸ ὅποσον ἐτήρει αὐτοῦς εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ πολλοὶ νέοι Ἕλληνες ἐκπαιδευθέντες ἐν Εὐρώπῃ καὶ γενόμενοι οἱ μοχλοὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὁμογενῶν των, ἦσαν τὰ προοίμια τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς κατὰ τὰς πεποιθήσεις τῶν βελτίστων Ἑλλήνων. Ἐν τούτοις Αἰκατερίνη ἡ Β' τῆς Ρωσσίας δις ἐκίνησε τοὺς Ἕλληνας εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν ἀρπάγων Τούρκων (τὸ

1770 καὶ τὸ 1787), χωρὶς ἕως νῦν ἀντιληφθῆ αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς συνθήκαις τῆς εἰρήνης. Ὅμως ἡ ἰδέα τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ μετὰ τὰς ἀποτυχίας ταύτας ἔτι μᾶλλον ἐκρατόνητο· διότι τὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιτευξέως αὐτῆς οἱ Ἕλληνες ἐστήριζον κατόπιν εὖ τοῦς Γάλλους, τὸν Ἀλῆ-Πασσᾶν τῆς Ἠπείρου καὶ τὸν Ῥωσσοικὸν πόλεμον τοῦ 1812. Διὸ ἐσχηματίσθη μετὰ ταῦτα ἡ *γυλιχική ἐταιρεία* καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς, ὅστις πολλὰς εἶχεν ἐλπίδας εἰς Ῥωσσοικὴν συνδρομὴν, προῶρως εἰσέλασεν εἰς τὴν Μολδαυίαν ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις αὐτὴ ἐντελῶς ἀπέτυχε καὶ ἡ λύσσα τῶν Τούρκων ἀγριώτατα ἐξεδηλώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτε τὸ Πάσχα τοῦ ἔτους ἐκείνου, κρεμασθέντος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου πρὸ τοῦ Πατριαρχείου, τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἀπεκεφαλίσθησαν. Ἐνεκὸ δὲ τούτων ἡ ἐπανάστασις ἐγένετο καθολικὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἐπολέμουν μὲ ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀνδρίαν, ἐξήπλωσαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ Αἰγαίου πελάγους τὰ ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Πασσαροβιτοῦ (1718), καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Πελοπόννησος παρεχωρήθη εἰς τοὺς Τούρκους ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, ἀνήκοντα εἰς τὴν Τουρκίαν. Κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα διαλάμπουσι πολλῶν θαλασσομάχων ὀνόματα, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ Μιαούλη, στρατηγῶν δὲ τῆς ξηρᾶς τοῦ Κολοκορώνη, τοῦ Βότσαρη, τοῦ Καραϊσκάκη κτλ. καὶ διαπρέπουσι αἱ νῆσοι Ἰδρα, Σπέτσαι, Ψαρά, κτλ. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, ἐνθουσιασθέντες ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ θρόνων καθήμενοι (Λουδοβίκος ὁ Α΄ Βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας) καὶ ποιηταὶ (Γουλιέλμος Μύλλερὸς κλπ.) ἔκρουσαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τὰς χορδὰς τῆς λύρας αὐτῶν, καὶ ἄλλοι ἔδρουσαν ὡς μαχηταὶ εἰς ἑσθίαιαν αὐτῶν μαχομένων κατὰ τῶν Τούρκων (Λόρδος Βύρων, κτλ.). Ἰπὸ πολλῶν ὁμῶς Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐθεωρήθη ὡς Ῥωσσοικὴ ὑποκίνησις καὶ διατάραξις τῆς ἀρχῆς τῆς νομιμοφροσύνης· διὸ ἡ ἐν Βερόνῃ (Οὐέρων) Σύνοδος τοῦ 1822 δὲν ἐδέχθη τὴν πρεσβείαν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ καρτερίας ἀπαραδειγματούτου ἐξηκολούθουν τὸν πόλεμον. Ὅτε ὁμως ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ 22000 Αἰγυπτίων ὁ ἐμπειροπόλεμος υἱὸς τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ Ἰβραὴμ-Πασσᾶς, ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐκινδύνευσεν.

Ἐλθούσης δὲ ἕκτοτε τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην, παρενέ-
 θησαν μεσάζουσαι ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ρωσσία καὶ μετὰ ἀντί-
 ταιν τῆς Πύλης τοῦ νῦ ἀναγνωρίσῃ τοὺς Ἕλληνας αὐτοδιοική-
 τους μὲν, ἀλλὰ φόρου ὑποτελεῖς τὴν ἠνάγκασαν νῦ ἀναγνωρίσῃ τὴν
 πλήρη αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν, καταστρέψαντες διὰ τοῦ στόλου αὐτῶν
 τὸ 1827 ἐν τῇ ἐν Πύλῳ ναυμαχίᾳ τὸν ἠνωμένον Τουρκοαιγυπτια-
 κὸν στόλον, καὶ διώξαντες διὰ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ τὸ 1828 τοὺς
 Αἰγυπτίους ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Ἀδρια-
 νουπόλεως, γενομένην τὸ 1829, ἀνεγνώρισεν ἡ Πύλη τὴν πλήρη
 ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ τὰ ὅρια τοῦ νέου βασιλείου
 τῶσον σενὰ ὠρίσθησαν ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων, ὥς πολλὰ
 ἀγωνισθεῖσαι ἐπαρχίαι, εἰ καὶ ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἑλληνι-
 κὸν πληθυσμὸν, δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς αὐτό. Γενομένης δὲ
 τῆς ἀναγνωρίσεως, ἀνηγορεύθη Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὁ λίαν
 πεπειραμένος περὶ τὰ πολιτικά καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν ἄστυα
 καὶ νόον γνοὺς Ἰωάννης Α. Καποδίστριας, ὅστις καὶ παρ' αὐ-
 ταῖς ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς αὐλαῖς πολλὴν τὴν ὑπόληψιν ἀπελάμ-
 βανε. Κατ' ἀτυχίαν δὲ τῆς Ἑλλάδος ὁ περινούστατος οὗ-
 τος ἀνὴρ, εἰς ἣν οἱ πάντες ἠτένιζον, ὑπὸ δολοφόνων χειρῶν με-
 τέστη εἰς τὰς σκηνὰς τῶν δικαίων ὅμως αἰ μετὰ τὸν θάνατον
 αὐτοῦ λυπηνάμενοι τὴν χώραν ἐσωτερικαὶ διαιρέσεις ἀπέδειξαν
 πόσον δυσκόλως λαὸς, συνειθίσκας εἰς ἀταξίαν, δύναται νὰ συμ-
 μορφωθῇ εὐχερῶς πρὸς τακτικὰς πολιτικὰς διατάξεις. Ἰπὸ ταύ-
 τας τὰς λίαν δυσκόλους περιστάσεις ἐδέχθη τὸ 1832 τὸ Ἑλληνικὸν
 στέμμα ὁ πρίγκιψ Ὀθων, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς
 Βαυαρίας Λουδοβίκου, καὶ μέχρι μὲν οὗτος γείνη ἐνῆλιξ (1835),
 διεύθυνε τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀντιβασιλεία. Ἡ κατάσταση
 ὅμως τῶν πραγμάτων ἔμενε συγκεχυμένη καὶ ἐκτὸς μεγάλων
 οικονομικῶν δυσχερειῶν διχόνοια, ληστεία καὶ πειρατεία ἐμάστιζον
 τὴν τόπον, ὅστις καὶ ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἰδίως τοὺς Βαυαροὺς
 μίτους οὐκ ἱλίγον ἐταράσσετο. Ὅθεν διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ
 1843 ἠναγκάσθη ὁ βασιλεὺς Ὀθων νὰ ἀπολύσῃ τῆς ὑπηρεσίας πάντας
 τοὺς ξένους καὶ νὰ ὑπογράψῃ τὸ συζητηθὲν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου
 ἔτους ὑπὸ ἐθνικῆς ἐν Ἀθήναις συγκροτηθείσης (1864) συνελύσεως σύν-
 ταγμα. Ὁ τελευταῖος ἀνατολικὸς (1854) πόλεμος ἤγειρε τὰς ὑπὲρ τῆς

Ῥωσσίας ζωηράς συμπαθείας τῶν Ἑλλήνων, μόνον διότι αὕτη ἐπολέ-
 μει τοὺς κατόχους τῆς πατρικῆς αὐτῶν κληρονομίας, καί, ὡς εἶπε-
 το, τὴν ιδέαν τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ὑπὸ δουλείαν ἔτι διατε-
 λούντων Ἑλλήνων, ὅμως ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ἠνάγκασαν αὐτοὺς
 ἄκοντας νὰ τηρήσωσιν οὐδετερότητα. Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἀνακτη-
 θεῖσαι διὰ τοῦ συντάγματος ἐλευθερίαι δ' ἐπέηνεγκον τὴν ποθου-
 μένην βελτίωσιν τῶν πραγμάτων, διότι αἱ κατ' ἔτος ἀυξάνουσαι
 οικονομικαὶ δυσχέρειαί, αἱ ἀντιζηλῖαι, αἱ δικιρέσεις, αἱ ἀνοικονό-
 μητοὶ καὶ ἀτελεύτητοι ἀπαιτήσεις τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα ἀγωνισθέν-
 των, τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν πολλῶν θηρευτῶν τῶν θέσεων, βου-
 θούμεναι ἐτέρωθεν καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴν τῆς Αὐλῆς, νὰ κυλίεται εἰς
 τὸν βόρβορον τῶν ἐπεμβάσεων τῶν ἐλλογῶν, ἤγειραν τὴν Φεβρουαρι-
 νὴν ἐπανάστασιν (1862) καὶ προεκάλεσαν τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ὀθωνος
 καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀνάστασιν (1863) Γεωργίου τοῦ Α' (*), δευτε-
 ροτάκου υἱοῦ τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Δανίας Χριστιανοῦ, ψήφῳ τῆς
 β'. ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ συγκαταθέσει τῶν τριῶν
 προστατῶν δυνάμεων. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὅστις διὰ τῆς
 παραδοχῆς τοῦ στέμματος συνεπήγαγε καὶ τὴν μετὰ τῆς Ἑλ-
 λάδος ἔνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων, ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλ-
 λάδος τὴν 18 Ὀκτωβρίου τοῦ 1863, ὅτε καὶ ἐκυρύχθη ὑπὸ τῆς
 Συνελεύσεως δεκαοκταετῆς ἔτι ἐνηλιξ. Ἄν οἱ Ἕλληνες ἐσωφρό-
 νουν καὶ τρεπόμενοι εἰς ἔργα ἐντιμότερα ἐκέρυττον τὸν πόλε-
 μον κατὰ τῶν διχοστασιῶν, τῶν ἐρίδων καὶ τῶν δημοσίων ἐ-
 παγγελμάτων, τὸ μικρὸν αὐτῶν βασίλειον ἤθελε καταστῆ ζη-
 λωτὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, εἰ καὶ φαίνονται ὅλαις δυνάμεσι προσπαθοῦ-
 σαίτινες τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων νὰ ἀναχαιτίσωσιν τὴν ἀναπό-
 δραστον πτώσιν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

(*) Ὁ τίτλος αὐτοῦ εἶε ἀπλῶς Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ ἐμβλή-
 ματα τοῦ Κράτους φέρουσιν ἐσόπλευρον κυανοῦν θυρεὸν, ὀκνονόμενον εἰς τὸ
 μέσον τῆς κάτω πλευρᾶς καὶ περιέχοντα τὸν Ἑλληνικὸν σταυρὸν ἀργυ-
 ρόχρουν. Ὁ θυρεὸς περιβεβλημένος τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος τὴν
 ταινίαν, ἀφ' ἧς ἤρτηται τὸ δάσημον, καὶ φέρων κεκλεισμένον βασιλι-
 κὸν στέμμα, ἐφ' οὗ φαίνεται σφαῖρα σταυροφόρος καὶ καμαρωτῆ-
 κρατεῖται ἀμφοτέρωθεν ὑπὸ δύο Ἑρακλέων φυσικοῦ χρώματος, κάτω-
 θεν δὲ τοῦ θυρεοῦ ἐπὶ ταινίας κυανῆς, ἐχούσης στεγνὸν ἀργυρόχρουν περι-

Τὸ Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἐπιφάνειαν 950 □ μ. (395 ἢ Πελοπόννησος, 369 ἢ Στερεά, 134 αἰνῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ 51 αἱ τοῦ Ἰονίου) καὶ 1350000 κ. (385000 περίπου τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, 320000 εἰς τὴν Στερεάν, 220000 εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ 245000 εἰς τὰς τοῦ Ἰονίου) καὶ μετὰ τῶν ἀποδημούντων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ὧν οἱ πολλοὶ εἶνε Αἰγαιοπελαγίται καὶ Ἰόνιοι, περὶ τὰς 1600000. Καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα ἀπαντῶνται νῦν καὶ τινες Ἄλβανοί, οἵτινες μετηνάστευσαν αὐτοῖς τὸν ἰδ' καὶ τὸ αἰῶνα· ὁ δὲ πλῆθυσμός αὐτῶν, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ $\frac{1}{7}$ περίπου τοῦ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ, καθὼς καὶ ἡ Ἀλβανικὴ αὐτῶν γλῶσσα, ὅλον ἐν περιορίζονται, συγχωνευομένων μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Εἰς τὰ ἑσθρεια τῆς Ἑλλάδος κατοικοῦσικαί τινες Κουτσόβλαχοι, εἰς τὰς νήσους Ἴταλοι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις ἄλλοι ἐξ' Εὐρώπης μετανάσται.

Ἐπικρατούσα θρησκεία εἶνε ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος, διοικουμένη ὑπὸ πενταμελοῦς Ἱεραῆς Συνόδου ἀρχιερέων, ἐδρευούσης εἰς

Ὠρίον, ὑπάρχει γεγραμμένον χρυσοῖς γράμμασι τὸ ἐξῆς ῥῆμα, Ἰσχύμου ἢ ἀγάπη τοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ ὅλον κεῖται ὑπὸ βασιλικὸν σκήνωμα, ἐξωθεν μὲν πορφυροῦν καὶ ἔχον σποράδην μικροῦ Ἑλληνικοῦ σταυροῦ, πέριξ δὲ καὶ ἐσωθεν κεκοσμημένον δερματι τριχῶδει λευκογαλῆς καὶ γύφῳ μαιάνδρω χρυσοῦ. Τὰ βασιλικὰ ἐμβλήματα, ἢ σφραγῖς τοῦ κράτους καὶ αἱ σφραγίδες τῶν ἀρχῶν εἶνε τροποποίησις τῶν ἐμβλημάτων τοῦ κράτους. Ἡ Σημαία ἔχει πέντε κυανᾶς καὶ τέσσαρας λευκᾶς ταινίας ἐναλλάξ ὀριζοντίους καὶ εἰς τὸ ἄνω ἄκρον τὰ ἐμβλήματα τοῦ κράτους. Παράσημα τοῦ κράτους εἰσὶ τὸ τάγμα τοῦ Σωτήρος, διαιρούμενον εἰς πέντε τάξεις, τὸν Μεγαλόσταυρον, μεγάλην ταινίαν, τὸν τῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν, τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τῶν ἵπποτῶν καὶ τὸν ἀργυροῦν Σταυρὸν τῶν ἵπποτῶν. Ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη τάξις φέρεται εἰς τὸν λαιμὸν καὶ ἡ τετάρτη καὶ ἡ πέμπτη εἰς τὸ στήθος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵπποτῶν τῶν τεσσάρων πρώτων τάξεων εἶνε ὠρισμένος, τῆς δὲ τελευταίας ἀπροσδιόριστος.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος ἐκτὸς τῶν Ἰονίων νήσων εἶνε 46000000 σχεδὸν στρεμμάτων, ὧν ὑπὲρ τὰ 6000000 καλλιεργῶνται πρὸ πάντων εἰς δημητριακοὺς καρποὺς, 1360000 κατέχουσι δενδρευταίαι καὶ ὑπὲρ τὰ 38000000 εἶνε γαῖαι ἀκαλλιέργηται. Ἐκ τῶν καλλιεργου-

τὴν μητρόπολιν τοῦ Βασιλείου καὶ ἀνευμενῆς ἐν μέρει τὴν ἁ. Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας ἐκ τῶν κατ' ἐπαρχίας ἐπισκόπων (17) καὶ ἀρχιεπισκόπων (14). Ἡ ἱερά Σύνοδος εἶνε ἀνεξάρτητος εἰς τὰ καθαρῶς ἐκκλησιαστικά ζητήματα, εἰς μικτὰ δὲ ζητήματα αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς χρῆζονται τῆς βασιλικῆς ἐπικυρώσεως. Ὑπάρχουσι καθ' ὅλον τὸ κράτος ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ περὶ τοὺς 6000 καὶ μοναὶ μετὰ τινῶν γυναικείων περὶ τὰς 200. Ἐτεροδόξοι καὶ ἰδίως Δυτικοὶ τὸ 1864 καθ' ὅλον τὸ Κράτος ἦσαν περὶ τοὺς 10500, ὧν 3433 περίπου κατόικουν ἐν Σύρῳ, 3375 ἐν Τήνῳ, 1200 ἐν Ἐπτανήσῳ, 4173 ἐν Ἀθήναις, 623 ἐν Θήρᾳ, 339 ἐν Πάτραις, 256 ἐν Νάξῳ καὶ 86 ἐν Πειραιῶ. Ἄλλων χριστιανικῶν δογματῶν εἶνε περὶ τοὺς 1850, Ὀθωμανοὶ δὲ καὶ Ἰσραηλιταί, ἐν Χαλκίδι πρὸ πάντων, 550· οἱ δὲ τῶν Ἰονίων νήτων καὶ ἰδίως τῆς Κερκύρας Ἰσραηλιταί εἶνε 5000 περίπου. Οἱ Δυτικοὶ ἔχουσι ἀρχιεπίσκοπον εἰς Νάξον καὶ ἐπισκόπους εἰς Τήνον, Θήραν καὶ Σύρον.

μύλων εἰς 944000 στρέμματα σπείρεται σίτος, εἰς 512000 ἀραβόσιτος, εἰς 362000 κριθή, εἰς 361000 σμιγός, εἰς 41000 βρώμη, εἰς 36000 καλαμπόκι, εἰς 34000 σύκαλη, εἰς 29000 δσπρια, εἰς 26000 καπνός, εἰς 21000 θαμβάκιον καὶ εἰς μικρὰς ἐκτάσεις σησίμι, δῖμνηνον, ῥόδη, κόμινον, κέχρον, βίκος, κτλ. Ἐκ τῶν φυτειῶν 493000 στρέμματα εἶνε ἀμπελοὶ, 370000 ἐλαιῶνες, 153000 σταφιδῶνες, 75000 μωρεῶνες, 18000 συκεῶνες, 13000 βαλανιδῶνες καὶ 238000 ἄλλαι φυτεῖαι.

Τὰ ἐν Ἑλλάδι τρεφόμενα ζῶα τὸ 1863 ἦσαν 5525000, ὧν 2500000 ἦσαν πρόβατα, 2400000 αἰγίς, 168000 εἰς ἀροτῆρες, 84000 ἀγελάδες, 134000 χοῖροι, 83000 ἵπποι, 70000 ἡμίονοι, 68000 ὄνοι, 4160 βούβαλοι, 74 κάμηλοι καὶ 280000 κυψάλαι μελισσῶν. Ἡ ἀκαθάριστος πρὸσδος ἐκ τῆς γῆς, τῶν φυτειῶν καὶ τῶν ζώων λογίζεται περὶ τὰ 110 ἑ. δραχμῶν, ὧν ἀναλογεῖται 3 εἰς ἕκαστον στρέμμα, ἐνῶ ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ἀναλογεῖται 14, ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ 2 περίπου. Ἡ μεγαλειτέρα πρὸσδος προέσχεται ἐκ τοῦ νομοῦ τῆς Ἀχαΐας καὶ Πιλιδος (20 ἑ. περίπου), ἡ δὲ μικροτέρα ἐκ τοῦ νομοῦ τῶν Κυκλάδων (5 $\frac{1}{2}$ ἑ. περίπου), οἱ δὲ νομοὶ Λακωνίας καὶ Εὐβοίας φέρουσιν ὁ μὲν 8 ἑ. περίπου δραχ. ὁ δὲ 7, οἱ δὲ ἄλλοι ἀνά 13. Ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ποιμαντικὴν 240000 περίπου, ὧν 53000 εἶνε γαιοκτῆμονες, 147000 ἐργάται καὶ μισθωτοὶ καὶ 40000 ποιμένες.

Πρὸς ἀπονεμὴν τῆς δικαιοσύνης ὑπάρχουσιν εἰς πᾶσαν ἐπαρχίαν κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἀνάγκην εἰρηνοδικεῖα, εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ πρωτοδικεῖα, καθ' ὅλον τὸ κράτος τέσσαρα ἐμποροδικεῖα, ἐδρεύοντα ἐν Πάτραις, ἐν Ναυπλίῳ, ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Σύρῳ, καὶ τσαῦτα ἐφετεῖα, ἐν Κερκύρα, ἐν Πάτραις, ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐνθα ὑπάρχει καὶ τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ὃ ῥημιος Πάγος λεγόμενον. Πρὸς δὲ τὴν ἐκδίκασιν τῶν κακουργημάτων συνιστᾶται εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκάστου ἐφετείου ἀνα τρεῖς μῆνας ἐν τοῦλάχιστον κακουργιοδικῶν δικαστήριον, μεταφερόμενον κατὰ τὴν ἀνάγκην ἀπὸ ἑνὸς νομοῦ εἰς ἄλλον.

Ἐκάστος δῆμος ὑποχρεοῦται νὰ ἔχη ἐν τοῦλάχιστον δημοτικὸν σχολεῖον· εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν κατὰ τὴν ἀνάγκην ὑπάρχουσιν ἐν ἧ πλείονα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἀνά ἓν Γυμνάσιον ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἐνθα ὑπάρχουσι δύο Γυμνάσια καὶ τὸ Πανεπιστήμιον. Τα δημοτικὰ σχολεῖα ἀποτελοῦσι τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν, τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Γυμνάσια τὴν μέσσην καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τὴν ἀνωτάτην. (*)

Ἡ ἐτήσια πρόσδοσις τὸ 1866 ἦτο ὑπὲρ τὰ 28300000, ἡ δὲ δαπάνη ἕτερα σχεδὸν τσαῦτα· τὸ δὲ δημόσιον χρέος τὸ εἰς ῥηδοσχίλδ ὀφειλόμενον ἀπὸ τοῦ 1832 ἐγγυήσει τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων 14441000, ἡ προκαταβολὴ τῶν αὐτῶν δυνάμεων 66442000, τὸ πρὸς τὴν Βαυαρίαν 1538000 καὶ τὸ γενόμενον ἐν Λονδίῳ τὸ 1824 διὰ τῶν τραπεζιτῶν Ιακῶβ καὶ Σαμιψῶν Ρι-

(*) Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον τὸ λήξαν ἤδη ἔτος 1866 τὰ ἑξῆς ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, 1 Πανεπιστήμιον (1182 φοιτητα), 15 Γυμνάσια (1098 μαθηταί), 123 Ἑλλ. σχολεῖα (6675 μ.), ἡ ῥηζάρειος σχολὴ (70 μ.), 4 θεραπευτικὰ σχολαί (70 μ.), 192 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα ἀρρένων (44102 μ.), 123 κορασιῶν (8481 μ.), 2 ὕψανοτροφεῖα ἀρρένων (78 μ.), 1 κορασιῶν (80 μ.), 6 ἰδιωτικὰ σχολεῖα ἀρρένων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως (350 μ.), 7 κορασιῶν (680 μ.), 39 ἀλληλοδιδασκτικὰ ἀρρένων (2140 μ.), 41 κορασιῶν (2082 μ.), ἰδιωτικὰ γραμματεοδοδασκαλεῖα, ὧν ἄγνωστος ὁ ἀριθμὸς, 8000 μ. περίπου). Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν, ἐν ἅπασιν ἐκπαιδευομένων ἀναβαίνει σχεδὸν εἰς 76000.

κάρδων μετὰ τοῦ ἀπὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταπολιτεύσεως καὶ ἐντεῦθεν ἀναβαίνει ἐκτὸς τῶν τόκων εἰς 140000000 περίπου.

Ὁ μὲν στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἐκτὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς, ἧτις δὲν ὄργα νίσθηεῖ ἐτι, τὸ 1866 ἦτο 11538· τοῦ δὲ ναυτικοῦ 1300. Πολεμικὰ πλοῖα ἀριθμοῦνται 24 (6 ἀτμοκίνητα, 735 ἵπ. δυνάμ., ζέροντα 182 κν). Ἡ ἀτμοπλοϊκὴ ἐταιρεία ἀριθμεῖ 11 ἀτμόπλοια (2190 ἵπ. δυν. σχεδὸν καὶ 600 περίπου τόν.) Τὰ ἔμπορικὰ πλοῖα, ὄντα περὶ τὰ 3000, περιέχουσιν ὑπὲρ τῆς 20000 κούτας καὶ εἶνε πλέον τῶν 300000 τόν. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς κατὰ τὸ ἐνεστώσ ἔτος ἰκανῶς κῦζησεν.

Προκριτότερα προϊόντα τῆς χώρας εἶνε ἔλαιον, Κορινθιακαὶ σαφίδες, μέταξα, οἶνος, κτλ. οἱ κἀτοικοὶ ὅμως ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν, καὶ τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται εἰς ὅλους τοὺς αἰγίλους καὶ τοὺς παραλίους τόπους τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας, τῆς Ρωσσίας, τῆς βορείου Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Πορτογαλίας, τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας οἱ δὲ ἔμποροι τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος ἀνταγωνίζονται οὐχὶ καταδεέστερον πρὸς τοὺς μεγαλεμπόρους τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ βιομηχανία εὐρίσκειται ἐτι ἐπὶ χθιμαλῆς ἑαυθμίδος ἀναπτύξεως, διότι δὲν ἐδόθη εἰσεῖτι ἢ ἀναγκαίᾳ πρὸς τοῦτο ὄθησις. Τὰ εἰσαγόμενα δὲν περιορίζονται εἰς τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλ' ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰ τῆς πολυτελείας, ἧτις, ὡς ἄλλη φαγέθαινα, ἀπηνῶς κατατρῶγει τῆς σάρκας τῶν μόλις ἀναγεννηθέντων καὶ πολλῶν τῶν χρησίων δειρμένων Ἑλλήνων.

Τὸ Ἑλληνικὸν στέμμα καὶ τὰ συνταγματικὰ αὐτοῦ δικαιώματα εἶνε διαδοχικὰ καὶ περιέρχονται εἰς τοὺς κατ' εὐθείαν γραμμὴν γνησίους καὶ νομίμους ἀπογόνους τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α' κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας, προτιμωμένων τῶν ἀρρένων. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ διαδόχου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀρισμένα, ὁ Βασιλεὺς διορίζει αὐτὸν μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Βουλῆς, ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένης, διὰ τῆς ψήφου τῶν $\frac{2}{3}$ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Βουλευτῶν· ἀπαιτεῖται δὲ νὰ πρεσβεύῃ οὗτος τὴν θρησκείαν τοῦ Κράτους.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται νῦν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ

τῆς Βουλῆς, ἡ δὲ ἐκτελεστικὴ ἀνήκει μὲν εἰς τὸν Βασιλέα, ἐνεργεῖται δὲ διὰ τῶν παρ' αὐτοῦ διοριζομένων ἐκάστοτε ὑπευθύνων ὑπουργῶν· ἡ δὲ δικαστικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται μόνον διὰ τῶν δικαστηρίων. Οἱ Βουλευταὶ ἐκλέγονται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνὰ πᾶσιν τετραετίαν, εἰς εἰς δέκα χιλιάδας, οὐδέποτε ὁμοῦ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δύναται νὰ ᾔηνε ἐλάττων τῶν 150. Συνέρχεται δὲ κατ' ἔτος αὐτοδικαίως ἡ Βουλὴ τὴν 1. τοῦ Νοεμβρίου Μηνός, ἐκτός, ἂν ὁ Βασιλεὺς τὴν συγκαλέσῃ πρότερον.

Αἱ Ἴόνιοι νῆσοι, ὑποκύψασαι ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἑνετῶν, τῶν Τούρκων, τῶν Ρώσων καὶ τῶν Γάλλων, ἀπὸ τοῦ 1814 ἀπετέλεσαν συνταγματικὴν πολιτείαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1863 παραχωρήσει τῆς Ἀγγλίας καὶ συγκαταθέσει τῶν προστατίδων δυνάμεων ἠνώθησαν μετὰ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ ἀποτελοῦσι τανῦν μετ' αὐτῆς κράτος ἀδιαίρετον. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν λαλοῦσιν, ὡς εἶκος, τὴν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν· καὶ αἱ μὲν ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ζακύνθου συμφύρουσι τὴν πάτριον ρωνὴν μετὰ τῆς Ἰταλικῆς, πολλὰς ἐξ ἐκείνης εἰσάγοντες καὶ λέξεις καὶ φράσεις εἰς τὰς συνήθεις πρὸς ἀλλήλους συνδιαλέξεις· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς τῶν αὐτῶν νήσων καὶ πάντες οἱ ἄλλοι Ἑπτανήσιοι λαλοῦσι γλῶσσαν πολὺ καθαρεύουσαν πάσης σχεδὸν ξενοφωνίας.

Ὅλον τὸ Βασίλειον διακεῖται φυσικῶς μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεάνκαὶ τὰς Νήσους, πολιτικῶς δὲ εἰς 13 νομοὺς, οὗτοι εἰς 59 ἐπαρχίας, καὶ αὗται μετὰ τῶν Ἰονίων νήσων εἰς 355 δήμους, α', β', καὶ γ' τάξεως ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ἐκάστος δῆμος ἔχει ἴδιον δήμαρχον καὶ ἴδιον δημοτικὸν συμβούλιον, τῶν ὁποίων ἡ ἐκλογή γίνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας καὶ κατὰ σχετικὴν πλειονοψηφίαν. Ἐκάστου νομοῦ πρῶσταται εἰς Νομάρχης, εἰς δὲ ὑπάγονται καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ οἰκείου νομοῦ ὑπὸ τῆς Κυβερτήσεως διοριζόμενοι ἑπαρχοί. Ἐχουσι δὲ καὶ οἱ νομοὶ τὰ νομαρχιακά των συμβούλια, τὰ ὁποῖα εἰσέτι ἀργοῦσι, καὶ αἱ ἐπαρχίαι τὰ ἐπαρχιακά των, συγκροτούμενα ἐκ 12 περιόπου μελῶν, ἐκλεγομένων δι' ἐ-

λευθέρως εκλογῆς τῶν δῆμων καὶ συσχεπτομένων περὶ τῶν κοι-
νῶν τῶν δῆμων τῆς οἰκείας ἐπαρχίας συμφερόντων.

Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος κατέχει τὸ Ν. τῆς Ἑλληνικῆς χερ-
σονήσου καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Τουρκίας διὰ γριμ-
μῆς ἀρχομένης μὲν ἀνωθεν τοῦ ἐν τῷ Παγαστικῷ κόλπῳ Ἡτε-
λεοῦ λιμένος, διερχομένης δὲ διὰ τῆς σειρᾶς τῆς Ὀθρυος καὶ
περατουμένης πρὸς Δ εἰς τὸν ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ λιμένι
τῆς Κορινθίας ἐκ πάντων δὲ τῶν ἄλλων μερῶν ἐρέχεται ὑπ-
τῆς θαλάσσης (Ἰόνιον, Μυρτώον καὶ Αἰγαῖον πέλαγος). Ἐκ τῶν
13 νομῶν 3 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Στερεάν, 5 εἰς τὴν Πελοπόννητον,
2 εἰς τὰς τοῦ Αἰγαίου καὶ 3 εἰς τὰς τοῦ Ἰονίου πελάγους νήτους.

Α'. Ἡ Στερεὰ, ὑποστᾶσα πλείονα δυστοχῆματα ἢ τὰ ἄλλα
μέρη καθ' ὅλας τὰς περιπετείας τῆς Ἑλλάδος, εἶνε τὸ ἀραιό-
τερον κατακκήμενον μέρος, διότι ἐπὶ 1. □ μ. αὐτῆς μόλις κατοι-
κοῦσι 888. Ἀνήκουσι δὲ εἰς αὐτὴν, τὴν ὁποίαν μᾶλλον ἠ-
νόησεν ἢ φύσις κατὰ τὰ ἀνατολικά ἢ κατὰ τὰ δυτικά (α),
οἱ νομοὶ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ
Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Ἴνα δὲ διέλθῃ τις τὴν παραλίαν
αὐτῆς πεζὸς χρειάζεται 160 ὥρας καὶ δι' ἀτμοπλοίου 40.

α) Ὁ νομὸς τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (116 □ μ. καὶ 145824
κ.) περιλαμβάνει 5 ἐπαρχίας, αἰτινὲς εἰσι, 4) ἡ Ἀττικὴ (64000
κ.), νοτιοανατολικὴ χερσόνησος τῆς Στερεᾶς παράλληλος τῆς Ἀργολι-
κῆς χερσονήσου, ἣτις ἔχουσα 6 γ. μ. πλάτος, ἔθα συνέχεται μετὰ
τῆς Στερεᾶς, καὶ ἐκτεινομένη ἐπὶ 14 γ μ. ἀπολήγει εἰς τὸ Σούμιον
ἀκρωτήριο ἢ πρωτεύουσα αὐτῆς Ἀθῆναι ἀπέχει 7 ὥρας ἀπὸ τοῦ Μα-

(α) Ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Βοιωτία εἶνε τὰ πλουσιώτερα μέρη τῆς Ἑλ-
λαδος καὶ ὁ Ἑλληνικὸς βίος ἀνεπτύχθη καθαρώτερος εἰς τὰ ἀνατολικά
ἢ εἰς τὰ δυτικά, εἰς τὴν Θεσσαλίαν δηλ. πλέον, ἢ εἰς τὴν Ἠπειρον, εἰς τὰς
χώρας τῆς Βοιωτίας καὶ Λοκρίδος πλέον, ἢ εἰς τὰς τῆς Αἰτωλίας καὶ
Ἀκαρνανίας, καὶ πάλιν πλέον εἰς τὰ νότια ἢ εἰς τὰ βόρεια αὐτῶν, εἰς τὴν
Αἰτωλίαν δηλαδή πλέον ἢ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ εἰς ταύτην πλέον
ἢ εἰς τὴν Ἠπειρον, εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ Φωκίδα πλέον ἢ εἰς τὴν Θεσ-
σαλίαν εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν ὁμῶς ἀκρὰν αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν
δὲν ἀνταποκρίνεται οὐδεμίαν νοτιοδυτικὴν, ἤγουν εἰς τὴν Ἀττικὴν, συ-
νεκέντρῳ τοῦ ὡς εἰς ἑστίαν ὅλαι αἱ ἀκτίνες τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, αἰτι-
νὲς προεκάλλουν τὴν τελειότητα ἐκὶ παντός.

ραθῶνος, 12 ἀπὸ τοῦ Σουνίου καὶ 8 ἀπὸ τῶν μετὰ τῆς Βοιωτίας ὄριων. Ἐκτὸς ὀλίγων παραθαλασσίων πεδιάδων ἢ ἄλλη χώρα τῆς Ἀττικῆς εἶνε ὀρεινή καὶ φημίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς χώρα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς. Εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν αὐτῆς ἐκτείνεται παραθαλασσία πεδιάς, περικλειομένη ὑπὸ τῶν ὄριων Ὑμηττοῦ πρὸς Α, Πεντελικοῦ πρὸς τὰ ΒΑ, Πάρνηθος καὶ χαμηλῶν κλώνων τοῦ Κιθαιρῶνος, πρὸς τὰ ΒΔ, καὶ Αἰγάλεω πρὸς Δ. Οὗτα δὲ μόνον πρὸς Ν. ἐνοικητῆ, διαβρέεται ὑπὸ τῶν βυάκων Κηφισοῦ πρὸς Δ. καὶ Ἰλισσοῦ πρὸς Α, ὅστις μόνον τὸν χαμῶνα ἔχει ὀλίγον ὕδωρ.

Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω βυάκων, πλησιέστερον ὅμως τοῦ δευτέρου, ἀνυψοῦται τιτανῶδες ὄροπέδιον 150 π. ὑψηλόν, τὸ ὁποῖον, ἔχον 800 π. μῆκος καὶ τὸ ἥμισυ πλάτος, καταπίπτει πανταχόθεν σχεδὸν καθέτως. Ἐπὶ τούτου κεῖται ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηναίων, ἣτις ἦτο προωρισμένη νὰ δεχθῆ τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης, ἕνεκα τῶν ὁποίων πανταχοῦ γῆς λίαν φημίζονται αἱ Ἀθῆναι. Προταναθαίνων τις τὴν Ἀκρόπολιν διὰ τῆς μόνιμης δυνατῆς ἐκ Δ. ἀναβάσεως ἐφθάνεν εἰς τὴν περιφημον εἴσοδον τῶν Προπυλαίων, τὰ ὁποῖα ἔχοντα καὶ δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν πτέρυγα κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Περικλέους ὑπὸ Μνησικλέους. Διὰ θαμνίδων ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ διὰ πέντε πυλῶν ἀνέβαινον εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ναοὺς τῶν πολιούχων θεῶν οἱ ἐορτάζοντες τὰ Παναθήναια, τὰ ὁποῖα ἦσαν μεγάλα καὶ μικρά. Τὰ μεγάλα ἐορτάζοντο κατὰ τετραετίαν μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπειᾶς, ὅτε μετεφέρετο ἐπὶ πλοίου, κινουμένου διὰ τροχῶν, καὶ ὁ ἱερός πέπλος τῆς θεᾶς διὰ τῆς πόλεως εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν θαμνίδων τούτων ἀπηνεῖτο ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης, ὃν κατεσκεύασεν ὁ Κίμων μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, καὶ προσωτέρω τὸ 80 π. ὑψηλὸν κολοσσαῖον ἄγαλμα τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς, τῆς ὁποίας ἡ ἔκλαμπος λόγχη ἦτο ἄποκτος εἰς τοὺς ἀπὸ Σουνίου προσπλέοντας· περαιτέρω πρὸς Β. μὲν ἦτο τὸ Ἐρεχθίδιον, τὸ ὁποῖον κατεσκευασμένον κατὰ τὸν κομψὸν Ἰωνικὸν κόσμον εὐλήφωνεν ἐν αὐτῷ τὰς κατοικίας πολλῶν θεῶν, πρὸς Ν δὲ ὁ Παρθενῶν, ἱερὸν τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἴστατο τὸ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κολοσσαῖον αὐτῆς ἄγαλμα, ἔργον τοῦ Φειδίου, ἔχον 34 π. ὕψος· τὸ δὲ ἱερὸν, κατεσκευασμένον κατὰ Δωρικὸν κόσμον, εἶχεν 210 π. μ. 93 πλ. καὶ 60 ὕψ. Ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως βλέπει τις τὸν Σαρων-

νικόν κύκλον, τὰς νήτους Σαλαμίνα καὶ Αἴγιον, τὸ μόλις φαινόμενον κωνικὸν ὄρος τοῦ Ἀκροκρήνου καὶ τὴν χιονοσκεπὴ Κυλλήνην.

Κύκλω τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἰδίως πρὸς Ν. ἐξετείνεται ἡ πόλις πλήρης μνημείων, ναῶν καὶ θωμῶν, ὧν ἕνα εὗρεν ὁ Παῦλος ἀφιερωμένον τῷ ἀγνώστῳ θεῷ. Πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως ἔκειτο τὸ Διονυσιακὸν θέατρον, ἔνθα ἤγοντο κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ θεοῦ δραματικοὶ ἀγῶνες, καὶ τὸ Ὠιδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ (440 μ. Χ.), εἰς τὰ ΝΑ. ὁ λόφος τοῦ Μουσείου, πρὸς Α. ἔκαστος ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, πρὸς Β. τὸ Πρυτανεῖον, πρὸς Δ. ὁ Ἄρειος Πάγος, ἔνθα συνεδρίαζε τὸ ἀνώτατον δικαστήριον καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὸν ἀληθῆ Θεόν, πρὸς Δ. αὐτοῦ ἡ Πύξ, μεταξύ Ἀκροπόλεως, Ἀρείου Πάγου καὶ Πνυκῶν, ἰσχυρίζονται τινες ὅτι ὑπῆρχεν ἡ Ἀγορὰ περιβαλλομένη ὑπὸ στοῶν, ὧν ἡ Ποικίλη ἦτο ἡ λαμπροτέρα, καὶ πρὸς Β. τῆς Ἀκροπόλεως τὸ Θησεῖον. Ἀρχαῖα μνημεῖα σωζόμενα νῦν εἰσὶν, ἡ πύλη τῆς Ἀγορᾶς, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου Κυρρήστου (κοινῶς ναὸς τοῦ Αἰόλου), ἡ ἀψὶς τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αυσικράτους. Καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν ὑπῆρχον οἰκοδομαὶ ὡς προάστεια, οἷον ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος, οἰκοδομὴ μεταξύ δεινδοστοιχειῶν καὶ κήπων.

Ἡ πόλις κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγαλείου της εἶχε 3 ὥρων περίμετρον· σειρὰ ὁμῶς δυστυχημάτων μετὰ ταῦτα κατεβίβασε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτῶν· ταῦτα δ' εἶνε τὸ ἀτυχὲς πέρας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἡ λεηλασία τοῦ Σύλλα καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀλαρίχου καταστροφή. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν καὶ Τουρκικὴν κυριαρχίαν ἡ πόλις δὲν ἀνέκτησεν οὐδεμίαν ἐπισημότητα (ἂν καὶ οἱ κατὰ καιροὺς κύριοι ἔκαμον εἰς τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν πολλὰς παραχωρήσεις), διότι τὰ ἀρχαῖα λαμπρὰ μνημεῖα αὐτῆς μετετρέποντο εἰς ναοὺς καὶ τζαμιά· Ἐνεστικαὶδὲ βόμβαι, καταπεσοῦσαι τὸ 1687 εἰς τὴν εἰς πυριταποθήκην μεταθεδλημένον τότε Παρθενῶνα, ἐπροξένησαν εἰς αὐτὸν μεγάλην καταστροφήν. Εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα ἐνεργήθη ἡ αἰσχροτέρα σύλησις τῶν ἀρχαιοτήτων ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Λόρδου Ἐλγιν, ὅστις ἔλαβε καὶ ἐκμαγεῖα τῶν ἀκινήτων· ὅλα δὲ ταῦτα τὰ συληθέντα συνεισωρεύθησαν εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον. Ὅσα δὲ μνημεῖα διεσώθησαν ἀπὸ τὰς κατὰ καιροὺς ληθείας, ἔπαθον πολλὰ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα· ἀλλὰ τὸ μαγευτικὸν τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆς Ἀττικῆς δὲν ὑπέστη οὐδεμίαν μεταβολήν.

Νέα εποχή τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἤρχισε τὸ 1834, ὅτε ὁ Βασιλεὺς Ὀθων μετένευγε τὴν πρωτεύουσαν ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου εἰς αὐτήν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ κατερειπωμένον Τουρκικὸν τεῖχος κατεστράφη καὶ αἱ οἰκίαι ἤρχισαν νὰ οἰκοδομῶνται ἐπὶ κανονικοῦ σχεδίου. Τανῦν αἱ Ἀθήναι, οὗσαι πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ καὶ μητρόπολις τοῦ Βασιλείου, ἐκτείνονται πρὸς Β. τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 42000 κ, κανονικὰς πλατείας καὶ εὐθείας καὶ καθέτως τετμημένους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁδούς, ὧν ἡ τοῦ Ἑρμοῦ διατέμνει τὴν πόλιν ἐκ Δ. πρὸς Α καὶ ἔχει εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς τὰ ὠραία ἀνάκτορα μετὰ τοῦ λαμπροῦ βασιλικοῦ κήπου, ἡ δὲ τοῦ Αἰόλου διατέμνουσα καθέτως τὴν πρώτην ἄγει ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως πρὸς Β. καὶ ἔχει παράλληλον τὴν τῆς Ἀθηνῶν. Ἀξιολογώτεραι οἰκοδομαὶ τανῦν εἶνε ὁ ναὸς τῆς Μητροπόλεως καὶ ὁ τῶν Δυτικῶν, τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν νυμφῶν ἀστεροσκοπεῖον, τὰ νοσοκομεία, τὰ ὄρφανοτροφεία, τὸ Ἀρσάκειον παρθεναγωγεῖον, τὸ Βαρβάκειον Λύκειον, τὸ ἀτελὲς ἔτι Στουρνάρειον πολυτεχνεῖον, τὸ νομισματοκοπεῖον, ἡ ἐγειρομένη Συναία Ἀκαδημία, κτλ. Τὰ παντοειδῆ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, δημόσια τε καὶ ἰδιωτικὰ, μετὰ πλῶν ἑταιρειῶν καθιστῶσι τὰς Ἀθήνας αὐ μόνον τῶν φώτων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἑστίαν τῶν τε Πανελλήνων καὶ συμπάσης τῆς Ἀνατολῆς.

Εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι τὸ βεῖθρον τῆς ἐνεακρόνου Καλλιφρόνης, βέρον μεταξὺ γυμνῶν βράχων, μόλις νῦν εἶνε ἐπαισθητὸν, ὅτι ὁ Κηφισὸς, περιτρεφόμενος εἰς τὸν νῦν αὐχὶ τὸσον σκιερὸν καὶ πράσινον ἐλαιῶνα, τὸ θέρος, ὡς μικρὸς βύαξ, μόλις ἐπαρκεῖ εἰς ἄρδουσι τῶν παρ' ἐκατέρας τὰς ὄχρας αὐτοῦ ὠραίων κήπων, ὅτι ἐπὶ τῶν ξηρῶν πλευρῶν τοῦ Ὑμηττοῦ δὲν βυθάουσι, ὅπως εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, αἱ μέλισσαι πολὺ μέλι, ἵνα διατραφῇ ὁ ὑπνώτων παις Γλάτων, ὅτι ματαίως ἀναζητεῖ ὁ περιηγητὴς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Κολωνοῦ τὴν περιβεβλημένην μὲ κλήματα, δάφνας καὶ ἐλαίας θέσιν, εἰς ἣν ἀδεύων πρὸς ἱλασμόν ὁ πολυπαθὴς βασιλεὺς τῶν Θηβῶν εὗρεν ἡσυχίαν διὰ τὰ πραχθέντα ἐν ἀγνοίᾳ ἐγκλήματα αὐτοῦ, ὅτι μία μόνον κυπάριστος ἐγείρεται ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἄλσους τοῦ Ποσειδῶνος, εἰς τὸ ὅποιον ἡ Ἀντιγόνη ὠδήγησε τὸν τυφλὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ὅτι ὁ ξηρὸς λόφος αὐτοῦ καλύπτεται μόνον ὑπὸ ἐρυθρῶν σκολύμων, ὀλίγων ἀνεμωνῶν καὶ ἀσφοδέλων, ὁμοίως πόσον λαμπρὰν εἰκόνα παρουσιάζει ἡ πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ὀρέων καὶ λαμπρῶν χρωμάτων τῆς, ὅταν τὴν ἐσπέραν παρατηρῇ τις αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ! ἀπὸ τοῦ πλη-

σίον τοῦ ὀρίζοντος ἐρυθροειδοῦς οὐρανοῦ ἀνυψοῦνται περίξ ἰσχύρσι δειράδες μετὰ βαθυχρόων χαρδρῶν καὶ χρυσιζουσῶν κορυφῶν, ὑπὲρ τὴν λευκὴν πόλιν ὑψοῦται μεγαλοπρεπῶς ἡ εὐρωτιῶσα Ἀκρόπολις μετὰ τῶν ὑπερῆρανων μνημείων αὐτῆς, εἰς τὰ πλάγια αὐτῆς καὶ παρὰ τὸν γλοερὸν κῆπον τῶν ἀνακτόρων ὑψοῦνται αἱ κολοσσαῖαι σῆλαι τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, μικρὸν ἀπὸ τοῦ ἡρωειδέος πόντου ἀναδύουσιν ἡ πολυκόρυφς Αἴγινα, ἡ ἐπιμήκης Σαλαμῖς καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον (ποῖον;) τοῦ μεγάλου πλατανοφυλλοῦ μετὰ τῶν κόλπων καὶ βράχων αὐτοῦ· τὰ πάντα αὐτόθι ἔχουσι χροιάν καὶ ἀποπνεύουσι θερμότητα, τὰ πάντα ἀντανεκῶσι φῶς μεσημβρινοῦ Ἡλίου· ὁ κῆπος τῶν ἀνακτόρων ἐκπέμπει τροπικὰς εὐωδίας, ἐκ τῶν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Κωλωνοῦ ἀμπελώνων ἀνυψοῦται μεθυστικὴ εὐωδία ἀνθούτων κλημάτων, ἐπὶ συμπλέγματος συκεῶν καὶ κυπαρίσσων, αἵτινες πράσινίζουσιν εἰς τὴν θέσιν, εἰς ἣν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πλάτωνος ὑψοῦντο αἱ πλάτανοι τῆς Ἀκαδημίας, τιτίζουσιν οἱ ἀπόγονοι τῶν χαίριτησάντων ποτὲ τὴν Ἀντιγόνην τεττίγων.

Ἐκ τῶν τριῶν λιμένων τῶν Ἀθηνῶν ἡ Μουνυχία καὶ τὸ Φάληρον κατεχόθησαν ὑπὸ ἄμμα, ὁ δὲ Πειραιεὺς, ὅστις ἐπὶ Τουρκοκρατίας μόλις ἔχωρει δύο δρόμους, ἀπὸ τοῦ 1838 καθαρισθεὶς ἐγένετο ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ὁμώνυμος αὐτοῦ πόλις (6300), ἀφισταμένη ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν σχεδὸν δύο ὥρας, ἔχει καλὰς οἰκίας, εὐθείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς, τὰ ἐπισημότερα ἐν Ἑλλάδι· καὶ καλλίτερα βιομηχαν καὶ καταστήματα καὶ εἰς τὰ περίξ τοὺς τάφους τῶν ἀοιδίμων Μιαούλη καὶ Καραϊσκάκη.

Εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην τῆς Ἀττικῆς κεῖται τὸ ἀργυρῶδες ὄρος Λαύριον, εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν ὁ Μαρθῶν, ὅστις ἄρ. ἀπέχων ἀπὸ τῆς θαλάσσης, κεῖται νῦν εἰς τετρατάωδην πεδιάδα καὶ εἶνε ἐπίσημος διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μελιτιάδου τὸ 490 ἦταν τῶν Περσῶν τὸ φέρον νῦν τὸ αὐτὸ ὄνομα χωρίον ἴσταται εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου πεδίου τῆς μάχης, αἱ δὲ ἀρχαῖοι λόφοι οἱ ὡς μνημεῖα χρησιμεύοντες ἀναγνωρίζονται ἐτι καὶ νῦν. Ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ἵμητου κεῖται ἡ μονὴ Καισαριανῆ, καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Πεντελικοῦ ἡ μονὴ Πεντέλη. Οὐ μακρὰν τῶν βορείων συνόρων κεῖται ἡ Φυλὴ, ὅθεν ὁ Θρασύβουλος ἐξῆλθε κατὰ τῶν 30 τυράνων, καὶ ἡ Δικέλεια, ἣτις κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τὴν τελευταίαν περιόδον (Δικελίην) τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

2) Ἡ ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης (6000) σύγκειται ἐκ τῶν νήσων Ἀγκιστρίου (Κερκυράλεια) καὶ τῆς ὀμωνύμου (1—2 □ μ.) ἧτις, οὕτω λοφώδης καὶ ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας λίαν δύσβατος, ἔχει 8 χωρία, ἀποτόμους ἀκτᾶς, πρὸς Ν. τὸ ὄρος Ἅγιος Ἰλίας 2645 π. ὑψηλόν, λόφους καὶ πεδιάδας, δειδροφύτους καὶ μικροὺς πρασίνοὺς ὄρμους, εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηράν. Ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐβασίλευσεν ὁ Αἰακός, μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων οἱ εἰς τὴν ναυτιλίαν γεφυρασμένοι κάτοικοι τῆς Αἰγίνης, Δωριεῖς τὸ γένος, ἀπετέλουν μετὰ τὴν Κόρινθον ἰσχυρὰν θαλασσίαν δύναμιν καὶ ἔμπορικὴν χώραν, ἀλλ' ὁ Περικλῆς ἐθεώρησε τὴν Αἶγιναν ὡς κάρφος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τῶν Ἀθηνῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ δύναμις αὐτῆς κατεθραύσθη διὰ παντός ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς γείτονος. Ἡ νῦν μικρὰ πόλις, ἐστραμμένη πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἴσταται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καὶ ἔχει 2860 κ. Τὰ λείψανα τῶν κτιρίων τοῦ λιμένος καὶ ἡ καλῶς διατηρημένη προκυμαλία ἐνθὺ μίξουσι τὴν παλαιότεραν τῆς ἀκμὴν. Ὅλον τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως παρὰ τὴν ἀκτὴν εἶνε κεκαλυμμένον μὲ θρόμματα ἀγρείων ἀπὸ τῶν κορυφωτάτων ἐξωγραφισμένων μέχρι τῶν κλινοτάτων πηλίνων. Ἀλλὰ τὸ ὄριον τῆς ἀποφικῆς τῆς Αἰγίνης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ ἀποφικὸς τοῦ Σαρωνικοῦ κίλπου εἶνε μαγευτικὴ, εἶνε ὁ ἐπὶ ὄρους ὑπὲρ τοὺς 600 π. ὑψηλοῦ καὶ 2 ὥρας περίπου ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπέχων ναὸς τοῦ Παναλληγνίου Διὸς, ὅστις βρεχόμενος εἰς τὰ κάτω ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ἔχει μετὰ τὸ Θησεῖον τὰ δευτερεῖα κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Τὸ ἀέτωμα αὐτοῦ ἐκόσμουσιν ποτὲ τὰ κατὰ τὸ 1814 ἀνακαλυφθέντα Αἰγινικὰ ἀγάλματα, τὰ ὁποῖα ἀνασκευασθέντα ὑπὸ τοῦ Θεουράλου ἀποτελοῦσι τανῶν τὸν ὄριον τῆς γλυπτικῆς τοῦ Μονάχου. Τὸ Ἀγκίστριον, κείμενον μεταξὺ τῆς ἀνωτέρω νήσου καὶ τῆς Ἐπιδαύρου, ἔχει τέσσαρα χωρία καὶ 350 κ.

3) Ἡ Μεγαρίς (12700), εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Σαλαμίς, κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἀττικῆς, ἔχουσα ἐπισημότερα ὄρη τὰ Κέρατα παρὰ τὴν Ἐλευσίνα, τὴν Γεράνειαν (4220) παρὰ τὰ δυτικὰ ὄρια, τὸ Ἰκάριον (3360) ἐν τῷ μέσῳ, τὸν Κιθαίρωνα εἰς τὰ πρὸς Β. ὄρια καὶ κατὰ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον τὴν Κακὴν σκάλαν (Σκεῖρωνίδες πέτραι), ὅθεν ὁ ληστής Σκεῖρων ἐσφενδόνιζε κατὰ τῶν κρημνῶν τοὺς διαβαίνοντας εἰς τὴν θάλασσαν. Πρὸς μὲν τὰ ἄνω αὐτῆς ἐπικρέμανται βρ'χοι, κάτωθεν δὲ ῥακύνονται τὰ κύματα τῆς λα-

λίτσης· ἡ δὲ δι' αὐτῆς διερχομένη στενὴ ὁδὸς, κεκαλυμμένη μὲ λίθους καὶ πολλαχοῦ κατακεχωσμένη, ὅτε μὲν ἀνοψοῦται ἀποτόμως ὡς χαρῆρα, ὅτε δὲ προσκολλᾶται τρόπον τινὰ εἰς καταπεσότητας λίθους. Ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἀνωτέρω ὁρέων ἐκτείνεται μικρὸν, εὐφορος καὶ παράλιος πεδιάς, ἀλλ' ἡ Μεγαρίς ἐν γένει, ἂν καὶ τραχεῖα καὶ ὀλίγον εὐφορος, ἦτο ἐπίσημος διὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν θέσιν τῆς καὶ τὴν δι' αὐτῆς διερχομένην ὁδὸν, δι' ἧς διενεργεῖτο πᾶσα πολεμικὴ ἐπιχειρήσις ἢ εἰρηνικὴ ἐπιμιξία μετὰ τῆς Σπυραίας. Τῶν πάλαι Δωρικῶν Μεγάρων, κτισμένων ἐπὶ δικουρόφου ὑψώματος ἐστεμμένου μὲ δύο ἀργυπόλεις, ἐπίνειον ἦτο ἡ Νίσαια ἢ μετὰ τῆς πόλεως συνδεομένη δ' ἀτειχῶν, τῶν ὀπίλων νῦν σώζονται ἱκανὰ λείψανα. Μέγαρον, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 3500 κ., στενὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας μικρὰς καὶ τὰς πλείστας κλιθῆς. Ἡ Ἐλευσίς, κειμένη μεταξὺ Μεγάρων καὶ Ἀθηῶν καὶ ἔχουσα νῦν περὶ τοὺς 900 κ., εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο διάσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, εἰς ὃν ἐφορτάζοντο τὰ Ἐλευσίνια. Ἡ πομπὴ τῶν μεμυγμένων μετέβαινε κατ' ἔτος εἰς τὸν ναόν, τῷ ὁποίῳ καθὼς καὶ τῶν προπυλαίων σώζονται ἔτι λείψανά τινα, ἀπὸ τῶν Ἀθηῶν διὰ τῆς Ἰεραῆς ὁδοῦ. Ἡ Σαλαμίς, κειμένη παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος καὶ ἐκτεινομένη ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. εἶνε ὠρειδῆς καὶ ὀλίγον μικροτέρα τοῦ 1 □ μ. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς αὐτῆς ἀκτῆς ἐκτείνεται τὸ πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς μακρόν καὶ βραχῶδες αὐτῆς ἀκρωτήριον Κουνοσόουρα καὶ νῦν Ἀγ. Βαρβάρα, πρὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ θρόνος Ψυττάλεια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ παραλλήλιος τῆς νήσου ἐκτεινομένη παραλία τῆς Ἀττικῆς ἐξέχει εἰς τὸ Αἰγαίων ἀκρωτήριον, σχηματίζεται μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸς πορθμῶς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κείνται σκόπελοί τινες· ἀλλὰ καὶ τὴν Μεγαρικὴν παραλίαν πλησιάζουσα ἡ νήσος σχηματίζει μετ' αὐτῆς ἄλλον πλεον στενὸν βραχίονα. Εἰς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς στενὸν συνεκροτήθη (480 π. Χ.) ἡ μεταξὺ Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ναυμαχία, καθ' ἣν οἱ μὲν Πέρσαι ἐκλείον τὴν εἰσοδὸν μεταξὺ Κουνοσόουρας καὶ Ἀττικῆς καὶ κατεῖχον τὴν Ψυττάλειαν, τὸ δὲ Μεγαρικὸν στενὸν ἐφυλάσσετο ἀπὸ τὸν Αἰγινητικὸν στόλον, ὁ δὲ Ξέρξης ἐθεώρει καθήμενος ἐν θρόνῳ ὑψηλῷ ἐπὶ τοῦ Αἰγάλειω. Ἡ ἀρχαιοτάτη πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἦτις εἶνε πατρὶς τοῦ Σίλωνος καὶ Εὐριπίδου, ἔκειτο ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐστραμμένης παραλίας, ἡ δὲ νέα κειμένη ἀπέναντι

αὐτῆς, ἔχει 2530 κ. καὶ μετὰ δύο ἄλλων χωρίων καὶ τῆς μονῆς Φανερωμένης 3270.

4 καὶ 5) Αἰ ἐξῆς: ἑπαρχίαι, τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Λεβαδείας, ἦρουν ἢ ἀρχαία Βοιωτία, ἀποτελοῦσι βαθύπεδον, κείμενον μεταξύ Παρνασσῶ, Ἐλικῶνος καὶ Κιθαιρῶνος. Καὶ τῆς μὲν πρώτης (4800), κείμενης πρὸς Β. τῆς Μεγαλίδος, ὄρη μὲν ἀξιολογώτερα εἶνε ὁ Κιθαιρῶν πρὸς Ν, ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἐπ' αὐτοῦ γεννηθέντα Βάκχον, τὸ Πτωσκον (2234) πρὸς Β, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποῦ ὑπῆρχε ναὸς καὶ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ Μεσσάπιον (3450) πρὸς Α, τὸ Ἰπασιον (2304) νοτιώτερον, ὁ Τευμησός (3420) πρὸς Α. τῶν Θηβῶν, τὸ Κηρύκιον ἀνατολικώτερον, ὁ Ἐλικῶν (4700) πρὸς Δ, ὄρος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν, εἰς τοῦ ὁποῦ τοὺς πρόποδας ὑπῆρχεν ἡ ἀνακθεῖσα διὰ τοῦ κτυπήματος τοῦ ποδὸς τοῦ Πηγάσου Ἴπποκρήνη, τὸ Φοινίκιον πρὸς Δ. τῆς Ἰλικῆς λίμνης καὶ τὸ Φίκιον ἢ Σφίγγιον, ἐνθα διέτριβεν ἡ Σφίγξ. Λίμναι δὲ ἀξιολογώτεραι ἢ Ἰλικῆ καὶ μέρος τῆς Κωπαίδος, ποταμοὶ δὲ ὁ Ἰσμηνός, ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἰλικὴν λίμνην, ὁ Ἀσωπός, ῥέων πρὸς Α. καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὸν Ὠρωπὸν καὶ ὁ Κηφισός, διαβρέων μικρὸν μέρος αὐτῆς πρὸς τὰ ΒΔ. Τῆς δὲ δευτέρας (46000), κείμενης πρὸς Δ. τῶν Θηβῶν, ποταμὸς μὲν εἶνε ὁ Κηφισός, λίμνη δὲ ἡ Κωπαῖς καὶ ὄρη ὁ Ἐλικῶν πρὸς Ν, τὸ Ἀκόντιον πρὸς Β, τὸ Λαφύσιον (4037) νοτιώτερον τῆς Λεβαδείας καὶ ὁ Παρνασσός εἰς τὰ πρὸς Δ. ὄρια τὸ δὲ μεταξύ τῶν ὄρεων εὐφρονον βαθύπεδον αὐτῆς ἔνεεἶνε νῦν ὑδρογραφικῶς ἀνεπτυγμένον, διότι οἱ πολλοὶ αὐτῆς ποταμοί, καταπίπτοντες ἀπὸ τῶν ὄρεων, σκορπίζονται εἰς λίμνας καὶ ἔλγ. Τῆς μεγίστης τῶν λιμνῶν αὐτῆς Κωπαῖδος, ἥτις, οὐσα ἐπίσχυρος εἰς τοὺς λαίμαργους διὰ τὰς ἐγγέλεις τῆς, καλύπτει κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀναλύσεως τῶν χιόνων ἐπιφάνειαν 9 □ μ, τὸ πλεονάζον ὕδωρ ἔφερον ἀρχαιότατα καταδόθραι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅμως, ἂν καὶ κεντράρησαν αὐταί, ἢ περιοχὴ τῆς λίμνης εἶνε μικροτέρα ἢ ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ἡ Βοιωτία, οὕτω ἄλλοτε μᾶλλον ἀνεπτυγμένη ὑδρογραφικῶς, ἦτο εὐφρωτάτη, τανῦν ὅμως μεγάλαι ἐκτάσεις αὐτῆς ἀκτήνητησαν τέλματα, ἄλλαι κακῶς ἀρδεύονται καὶ ἄλλαι κακῶς καλλιεργοῦνται. Τὰ χωρία αὐτῆς εἶνε πτωχὰ καὶ οἱ κίτοικοι ἔνεγκ τῶν τελμάτων εὐχ' ἴσον ὕμεις, οἱ δὲ ἀρχαῖοι ἐφημίζοντο μὲν ὡς ῥωμαλεοί, ἀγροῖκεν καὶ τρυφηλοί, ἀλλ' εὐδυστημοῦντο καὶ ὡς νωθροὶ καὶ ἀμβλύνοες. Αἱ πολυάριθμοι καὶ

καλῶς κηρυκόμεναι πόλεις αὐτῶν συχνὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι τὸ βαθύπεδον τῆς Βοιωτίας ἦτο ἡ ἀρχήστρα τοῦ Ἄρειος. Παρὰ μὲν τὰς Πλαταιάς τὸ 479 π. Χ. ὑπερκοπίσθη κατὰ τῶν Περσῶν ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, παρὰ δὲ τὴν Χαϊρώνειαν τὸ 338 κατεστράφη αὕτη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, παρὰ τὴν Τάναγραν ἐνίκησαν οἱ Σπαρτιαῖται τὸ 470 τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ παρὰ τὰ Λεϊκτρα τὸ 374 κατεβραύσθη ἡ δύναμις τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδα. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποχωρισθῶμεν χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν λεῖψανά τινὰ ἐπισήμων ἐν τῇ ἀρχαιότητι πόλεων, οἷον τοῦ παρὰ τὸν Κηφισὸν Ὀρχομενοῦ, ὅστις, εἰς τοὺς Ὀμηρικοὺς ἤδη χρόνους ὢν ἐπίσημος διὰ τὰ πλούτη καὶ τὸ κέντρον τοῦ ποτὲ βορείου Βοιωτικοῦ βασιλείου, ἔκειτο ἐπὶ τῆς νῦν Σκριποῦς, ἐνθα σώζονται ἐκ τοῦ περιφήμου ἠθασαυροφυλακίου τοῦ Μινύου ἡ πύλη καὶ τὸ κάτω μέρος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἀποτόμου βράχου (μάχη τὸ 86 π. Χ.) λεῖψανά τῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀρχαῖος πύργος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου δύναται τις νὰ ἴδῃ τὴν Βοιωτίαν καὶ Φωκίαν τῆς Χαϊρωνείας (Κάπρενα), ἣτις κειμένη ἐπὶ εὐφύρου κλιτύος ἔρους, ἦν πατρὶς τοῦ Πλουτάρχου καὶ πόλις ἐπίσημος διὰ τὰς πρὸ αὐτῆν τὸ 338 καὶ 86 π. Χ. μάχας· περὶ αὐτὴν ἀνεκκλύφθησαν τὸ 4848 τεμάχια τοῦ μαρμαρίνου λέοντος, τὸ ὁποῖον οἱ Θηβαῖοι ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων εἰς τὴν μάχην. Εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Χαϊρωνείας πρὸς τὰς Θήβας ὁδόν, ἣτις εἶχε ΝΑ. διεύθυνσιν, ἔκειντο αἱ πόλεις Λεβαδίαι, περίφημος διὰ τὸ πρὸ αὐτῆν σπήλαιον τοῦ Τροωνίου· Κορώνεια, ἀξιοσημειώτος διὰ τὴν μάχην τοῦ 395 π. Χ. Ἀλίαρτος καὶ νῦν Μάζι, ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 395, Θεσπιαί, ἐν ἣ Ἰλατρεύετο ὁ Ἔρωσ καὶ ὑπῆρχεν ἄγαλμα αὐτοῦ κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Πραξιτέλους, Λεϊκτρα πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω, περίφημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 374 π. Χ. (τὸ πεδῖον τῆς μάχης μὲν ἀπέχον ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν ὅρα ἀναγνωρίζεται καὶ νῦν, φιλονεκίται ὁμῶς ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας πόλεως), Πλαταιαί, εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς καὶ μεταξύ Ἐλικῶνος καὶ Κιθαῖρωνος, ἀρχαία πόλις σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων καὶ πολεμία τῶν Θηβαίων, περίφημος διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν νίκην τῶν Ἑλλήνων· λεῖψανά αὐτῆς καθὼς καὶ πολλὰ μέρη τῶν τειχῶν της σχηματίζοντα τρίγωνον σώζονται ἔτι παρὰ τὸ χωρίον Κόκλα ἐπὶ χαμηλοῦ ἐπιμήκου βράχου. Πρὸς τὸ μέρος τῶν Θηβῶν κείνται ἡ διάσημος Πάρασωπία πεδιάς, ποτιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἄσωποῦ καὶ ἄλλων ῥυάκων καὶ χωρισμένη ἀπὸ τῆς πεδιάδος τῶν Λεϊκτρων πρὸς

Δ. διὰ γηλοφίας· ἡ Τάναγρα, τῆς ὁποίας κειμένης εἰς τὸν κάτω Ἄσω-
πόν καὶ συχνὰ ἀναφερομένης εἰς τοὺς μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων
πολέμους (457 π. Χ.), ἡ παλαιὰ θέσις ἀμφιβεητεῖται· ἡ Ἀύλις εἰς
τὸ στενότερον τοῦ Εὐρίπου, ἐπίσημος διὰ τὴν εἰς αὐτὴν συνάθροισιν τῶν
κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατευσάντων.

Ἐπισημότεραι νῦν πόλεις τῆς μὲν ἐπαρχίας τῶν Θηβῶν Θῆβαι (3000),
ἧτις, κειμένη παρὰ τὸν Ἰσμηνὸν καὶ οὖσα προπύργιον τῆς Βιωτίας,
ἔχει πάσης ἄλλης πόλεως ὀλιγώτερα ἀρχαῖα μνημεῖα· αὕτη, τῆς ὁποίας
ἡ ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Καδμεία ἀπὸ τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῆς Κάδμου,
ἔπαθε πολλὰς καταστροφὰς καὶ ἐρημώσεις καὶ τὸ 1853 ὑπὸ καταστρεπτι-
κωτάτου σεισμοῦ. Δομβραίνα (4000), πρὸς τὰ ΝΔ. παρὰ τοὺς Ν.
πρόποδας τοῦ Ἑλικῶνος. Τῆς δὲ Λεβαθείας πρωτεύουσα εἶνε ἡ ὁμώνυμος
(3150), ἧτις ἀνυψουμένη ζωγραφικῶς παρὰ τὸν ποταμὸν Προβατίαν
καὶ πρὸς Β. τοῦ Λαφυστίου ὄρους καὶ κειμένη ἐπὶ δεινροφύτου ὑψώμα-
τος εἶνε κυρίως ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ βερβακίου. Ράχωβα
(2600), παρὰ τοὺς μεσημβρινοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασοῦ. Δίστομον
(1400), πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς ἀνωτέρω. Ὅσιος Λουκάς, μονὴ ἐπί-
σημος καὶ Δαύλια (900), πρὸς τὰ ΝΔ. εἰς τὰς Α. πρόποδας τοῦ
Παρνασοῦ.

6) Ὁ Νομὸς τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (441,67 □ μ. καὶ 402294
κ.) περιλαμβάνει τέσσαρας ἐπαρχίας, αἵτινές εἰσι, 1) ἡ Λοκρὶς (48500),
τῆς ὁποίας κειμένης πρὸς Β. τῆς Λεβαθείας, ὄρη μὲν ἐπισημότερα εἶνε τὸ
Ἰφάντιον εἰς τὰ ὄρια, ἐν μέρει δὲ Παρνασὸς εἰς τὰ ΝΔ, τὸ
Καλλιδρόμον πρὸς Δ, τὸ Φρέκιον βορειότερον καὶ ἡ Κνημὶς
(2594) ἀνατολικώτερον, ἧς ἡ ΒΑ. πλευρὰ βρέχεται ἀπὸ τῆς Εὐβοϊκῆς
θαλάσσης. Ἐπισημότεραι πόλεις Ἀταλάντη (2250), παρὰ τὸν Ὀπούν-
τιον κόλπον, εἰς ὃν κεῖται ὁμώνυμος νῆσος. Νέα Πέλλη (550), ὄχι
μακρὰν τῆς ἀνωτέρω. Μαρτίνον (1950) πρὸς Α. Λειβαναίται
(670), πρὸς Β. τῆς Ἀταλάντης. Μῶλος (640), εἰς τὰ ΒΔ. παρὰ
τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ἐπὶ τῶν μετὰ τῆς Φθιώτιδος ὀρίων κεῖται
μεταξὺ τοῦ 600 π. ὑψηλοῦ Κελλιδρόμου καὶ ἀβαθοῦς θαλάσσης καὶ
τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ἄλλοτε πολλαχοῦ μόλις
διέθικεν ἄμαξα, τανῦν ἔνεκα τῶν καταθέσεων τῶν ἀπὸ τῶν ὀρέων
φρέοντων ποταμίων καὶ τῆς ἀπικωρήσεως τῆς θαλάσσης ἔχει 1800
π. πλ. Ἀπόθι, ἔνθα εὐρίσκοντι καὶ θερμαὶ θειοῦχοι πηγαί, ἐπο-

ποθετήθη εἰς μὲν τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὁ ἀτρόμητος Σπαρτιάτης Λεωνίδας μετὰ τριακισίων μόνον ἐναντίον ἀπειραρίθμων Περσῶν καὶ ἀπέθανεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς πατρίδος, εἰς δὲ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ὁ γέρος Λεωνίδας Ἀθ. Διάκος, ὅστις συλληφθεὶς ὑπέστη μαρτυρικώτατον θάνατον.

2) Ἡ Π α ρ ν α σ ῖ ς (25500), κειμένη πρὸς Δ. τῆς Λεβαδείας καὶ Ἀρκίδος καὶ ἀποτελουμένη ἐκ τῆς παλαιᾶς Δωριδος πρὸς Β, καὶ μέρους τῆς χώρας τῶν Ὀζολῶν Ἀρκῶν πρὸς Ν, χωρίζεται ἐκ τῆς Δωριδος διὰ νάλαδων τοῦ Πάρνασσοῦ καὶ βρέχεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κ ρ ι σ σ α ῖ ο υ κόλπου, καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ τῆς Ἀντικίρρας διαρρέομένη δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Πίνδου, ὅστις χύνεται εἰς τὸν Κηφισόν, καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Πλειαστοῦ, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Πάρνασσοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κρισσιῶν κόλπον, ἔχει ὄρη ἐπισημότερα τὸν Πάρνασον (7570 π.) πρὸς Α, τὸν Ἐλατόν (5885) καὶ Γκιῶνα (7730) πρὸς Δ, κλάδους τοῦ πρὸς τὰ ΒΔ. Κόρακος, τὰ Ἡυρά καὶ νῦν Κ α τ α θ ὄ θ ρ α (6610 π.) πρὸς Β. καὶ τὸ Καλλιδρομόν (4310) πρὸς τὰ ΒΑ.

Ἡ μὲν πρὸς Β. χώρα αὐτῆς ἀποτελεῖ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Κηφισοῦ, τῆς ὁποῦς ἢ κάτω κεῖται εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τῆν μικρὰν ταύτην ὄρεινὴν κοιλάδα ἐκυρίευσαν οἱ ἐκ Θεσσαλίας διωχθέντες Δωριεῖς καὶ ἐσχημάτισαν αὐτῇ τέσσαρας μικρὰς πόλεις (Δωρικὴ τετράπολις). Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα δὲν ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸν αὔξαντα πληθυσμὸν αὐτῶν, πολλοὶ ὠδήγηθησαν ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ δὲ ἀπομεινάντες ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἰσχυρῶν ἀπογόνων τῶν Σπαρτιανῶν. Τὰ λείψανα τοῦ Κυπνίου κεῖνται παρὰ τὴν νῦν Γραβιάν (500), ἣτις ὡς στρατιωτικὴ ἐπίκαιρος θέσις συχνὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα· ἄλλαι κῶμαι αὐτῆς Σουδάλα (750) καὶ Ἀγόριανη (800) εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, Μαυρολιθᾶρι (4050) καὶ Μουσουνίτσα (800) εἰς τὴν δυτικὴν.

Τῆς δὲ πρὸς Ν. τοῦ Πάρνασσοῦ χώρας, δηλ. τοῦ Α. μέρους τῆς Ὀζολίδος, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Ἀμφισσα (4400), ἡμίσειαν ὄραν μακρὰν τῶν δυτικῶν προπόδων τοῦ Πάρνασσοῦ εἰς θέσιν ζωγραφικῆν. Τὸ ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἐρσιπαμένον αὐτῆς φρούριον, τὸ ὀπίσθιον πρότερον κατόικησαν φράγκοι Βαρῶνοι, ἴσταται ἐπὶ ἀποτόμου λόφου ὑψουμένου ἐν τῇ μέσῃ τῆς πόλεως. Χρισσόν (4500), παρὰ ἑξῆς ἀρχαίαν Κ ρ ῖ σ σ α ν. Κ α σ τ ρ ῖ καὶ πάλαι Δελφοί (950), εἰς τοὺς

μιασημβρινούς πρόποδας τοῦ Παρνασοῦ, ἐνθα ἐπὶ μηνυειδοῦς ἐπιφανείας καὶ εἰς ὕψος 2000 π. ὑπὲρ τὸν Πλειστόν ποταμὸν ἔκειτο τὸ ἐπισημότατον μαντεῖον τῆς ἀρχαιότητος, περιβαλλόμενον ὑπὸ σόβαρξ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὄρεινῆς φύσεως. Πάντα τὰ πέριξ, ἀφιερωμένα εἰς τὸν ναόν, εἶνε πλήρη ἀναμνήσεων. Ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς πόλεως εἶνε ἡ ψυχρὰ καὶ διααυγῆς Κασταλία πηγὴ, ἣτις ἐπότιζεν ἄλλοτε ἄλλος δαφνῶν καὶ ἐπειτα ἔχυντο εἰς τὸν Πλειστόν. Οἱ Δελφοὶ καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν ἔθεωροῦντο ἱερὰ καὶ περιεῖχον ἀπειράριθμα ἀριστουργήματα, ἀφιερῶματα πόλεων καὶ βασιλέων. Τοῦ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐπ. χρόνους διαρπαγέντος πλουσίου νεκρὸ σώζονται μόνον μέρη τῶν θεμελιῶν καὶ ἄλλα τινα λείψανα. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πλειστοῦ ἔκειτο καὶ ἡ Κίρρα, τὸ ἀκμαῖον διὰ τὸ ἐμπόριον ἐπίνειον τῶν Δελφῶν, καὶ ἀνατολικώτερον ἡ Ἀντίκιρρα, εἰς τὰ πέριξ τῆς ὁποίας ηὔξανεν ὁ ἑλληθρορος. Γαλαξείδιον (4200) καὶ πάλαι Οἰάνθεια, εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ Κρισταίου κόλπου, λιμὴν καὶ πόλιν ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς. Τοπέδια (4000), πρὸς Β. τῆς Ἀμφίσσης καὶ ἐπὶ τοῦ Παρνασοῦ.

3) Ἡ Δωρίς (49000) ἀποτελεῖ ἴσσοκελὲς σχεδὸν τρίγωνον, τοῦ ὀπίου κορυφῆ μὲν εἶνε ὁ Κόραξ, βάσις δὲ ἡ βρεχομένη πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πλευρὰ, ἣτις, ἀρχομένη ὄχι μακρὰν τοῦ Γαλοξειδίου καὶ λίγγουσα παρὰ τὴν Ναύπακτον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰλαίθου ποταμοῦ, περιλαμβάνει τὰ δυτικὰ τῆς χώρας τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν πρὸς Ν. καὶ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἐπικτητοῦ Αἰτωλίας πρὸς Β. τὰ κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Ὀφιδέων. Ὀρη αὐτῆς εἶνε πρὸς Β. ὁ Κόραξ (7870), πρὸς Α. οἱ κλάδοι αὐτοῦ Ἐλατος καὶ Γκιῶνας, καὶ τὰ Τρίκορφα (4775), ἐν τῷ μέσῳ. Ὁ διὰ τῶν μέσῳ τῆς χώρας ἐξ Α. πρὸς Δ. ῥέων Ἰλαίθος, λαμβάνων εἰς τὰ ὄρια διεύθυνσιν πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ ῥέων διὰ τῶν δυτικῶν ὀρίων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Ναυπάκτου. Εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον παρὰ τὰ παράλια κείνται αἱ νῆσοι Τριζόγισα. Ἐπισημότεραι πόλεις Ἀηδωρίκιον (830), παρὰ τὸν Ἰλαίθον, πρωτεύουσα, Γρανίτσα (1200), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω. Βυτριλίτσα (700), παρὰ τὰ Α. παράλια καὶ τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Τολοφῶνος. Ἄνω Παλαιωξάριον (750), εἰς τοὺς βραεῖους πρόποδας τῶν Τρικόρφων. Πεντάγισοι (800), Βοστιλίτσα (800) καὶ Ἄρτοσίνα (1250), πρὸς Β.

4) Ἡ Φθιώτις (40000), συγκειμένη ἐκ τῆς χώρας τῶν Λαμιῶν πρὸς

Β, τῆς Μαλίδος πρὸς Ν. καὶ τῆς τῶν Αἰνιάνων πρὸς Δ. ἀμφοτέρων, περιλαμβάνεται μεταξύ τῶν ὄρεων Ὀθρυος (5320 π.) πρὸς Β. Τυμφρηστοῦ (7142) πρὸς Δ, Οἴτης (5933), Κόρακος (7670), Πυρῶν (6625) καὶ Καλλιδρόμου (4230) πρὸς Ν. καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Σπερχειοῦ, ὅστις δεχόμενος εἰς τὴν δεξιάν ὄχθην τὸν Ἰναχον καὶ εἰς τὴν ἀριστεράν τὸν Ἀχελῷον, εἰς οὗ καὶ ἡ Παραχελωίτις χώρα ἢ ποτιζομένη ὑπ' αὐτοῦ καὶ οὕτω ἐκ τῶν εὐρωτέρων καὶ ὠραιοτέρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐκβάλλει εἰς τὸν Λαμιακὸν ἢ Μαλιακὸν κόλπον. Ἐπισημότεραι πόλεις Λαμία (4700), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον καὶ μεταξύ δύο κλάδων τῆς Ὀθρυος, καθέδρα τοῦ Νομοῦ κειμένη οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας θέσεως καὶ πόλις ἐμπορικῆ (ἐμπορικῆ πνήγυρις), ἔχουσα καὶ λείψανα ἐρειπωμένων τσαμίων καὶ μιναρῶδων. Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος αὐτῆς κεῖται ἐπὶ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν θεμελιῶν ἢ τετραγώνου σχήματος ἀκρόπολις αὐτῆς (Ἀκρολαμία). Ἀπὸ τῆς πόλεως ἄγει ὁδὸς πρὸς τὴν Ὀθρυον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν κεῖται ἡ μονὴ Ἀντωνίτσα, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῆς βλέπει τις λαμπρὸν πᾶν ὄραμα ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τοῦ Παρνασοῦ. Ἄλλαι πόλεις αὐτῆς Στυλῆς (2000), πρὸς Α. εἰς μυχὸν κίλπου τῆς βορείας παραλίας τοῦ Λαμιακοῦ κόλπου. Γαρδίκι (300), ἀνατολικώτερον παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κρεμαστὴν Ἀάρισσαν. Σούρπη (4000) καὶ Νέα Μινζέλα (900) παρὰ τὸν Παγασητικὸν κίλπον. Γπάττη (1550), πρὸς Δ. τῆς Λαμίας, ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ λουτρά της καὶ Γαρδίκι (850), πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς Γπάττης (*).

γ) Ὁ νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (438,24 □ μ. καὶ 409392 κ.) συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς Ἠπείρου ὡς χώρα τῷ κάτω Ἀχελῷου καὶ ἀποτελοῦσα πρὸς Β. ἔρημον ὑψίπεδον, κατοικίαν ἀνεκάθεν ληττρικῶν φυλῶν, ἔχει πρὸς Δ. παραλίαν, εἰς ἣν καταθέτουσιν ἄφρον ἰὼν οἱ ἀπὸ τῶν ὄρεων φέροντες ποταμοί, ἀλίμενον σχεδὸν καὶ νοσηρὰν. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελῷου σχηματίζεται ἀκανόνιστος χερσόνησος καὶ πρ' αὐτὴν καὶ τὸν Εὐρῆνον ἐκτείνονται εὐφροσι καὶ λιμνώδεις πεδιάδες. Οἱ Αἰτωλοὶ ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἄγριοι, ἀγροῖκοι καὶ

Σημ. Οἱ δύο ἀνωτέρω Νομοὶ ἀποτελοῦσι τὴν Ἀνατολικὴν λεγομένην Στερεάν Ἑλλάδα πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἐπομένης, Δυτικῆς καλουμένης.

ληστρικοί, και μόνον τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἔσχον σημασίαν τινά (Αἰτωλικὸν κοινόν). Εἰς τὸν Νομὸν τοῦτον ἀνήκουσιν αἱ ἐξῆς ἐπαρχίαι, 4) Τῆς Εὐρυτανίας (26000), ἣτις ἀποτελοῦσα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους πρὸς Δ. μέρος τῆς Ἐπικτήτου Αἰτωλίας καὶ κατοικοῦμένη ὑπὸ τῶν Ἀγραίων, Ἀπεραντῶν, Εὐρυτάνων καὶ Βομιέων καὶ διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Καμπύλου ποταμοῦ χονομένου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀγελῶν, χωρίζεται πρὸς Α. ἀπὸ τῆς Φθιώτιδος διὰ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ πρὸς Β. ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας διὰ κλάδων τοῦ Πίνδου καθιστάντων αὐτὴν, ἣτις πρὸς τὰ ΒΔ. καλεῖται Ἀγραφα, ἐκ τῶν ὄρεινότερων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπισημότεραι πόλεις Καρπενήσιον (4400), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ πόλις ὀνομαστή διὰ τὴν κτὰ τῶν Τούρκων μάχην (1823), καθ' ἣν ἔπεσεν ὁ γενναῖος Μάρκος Βύτταρης. Κρικέλλον (450) καὶ Ἀμπλιανη (600), πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς ἀνωτέρω. Προυσός (4000), πρὸς Ν. Ἁγιος Βλάσης (800) πρὸς Δ. παρὰ τὸν Ἀγελῶν. Κεράσσοβον (600), ἐν τῷ μέσῳ. Φουρνᾶ (4000), παρὰ τὰ ΒΑ. ὄρια. Κλειτσός (200), εἰς μικρὰν πρὸς Β. ἀπέσταν. Γρανίτσα (600) καὶ Ραφτόπομπολον (700) εἰς τὰ παρὰ τὸν Ἀγελῶν ΒΔ. ὄρια.

2) Ἡ Τριγωνία (43000), τῆς ἐπείας ἢ πρὸς Β. χώρα καλεῖται Βλοχός, περιλαμβάνεται μεταξὺ Εὐήνου ποταμοῦ πρὸς Α, Πανατωλικῶ (5928) πρὸς Β, Ἀγελῶν πρὸς Δ, καὶ Ἰρίας καὶ Τριγωνίδος λίμνης πρὸς Ν. Ἐπισημότεραι πόλεις Ἀγρίνιον (3000), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα θερμὰ λουτρά. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς τὰ ΒΔ. ἔκειτο ἡ Θέρμη, εἰς ἀπρόσβατον ὄρεινὴν θέσιν, εἰς ἣν ἐν ἀνάγκῃ ἀποσυρόμενοι ἀπὸ τῆς Νυποπόκου οἱ Αἰτωλοὶ, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ Πανατωλικῶ, συνεκρότου τὸ κατ' ἐνιαυτὸν συγκροτούμενον συνέδριον αὐτῶν Πανατωλίτων.

3) Ἡ Ναυπακτία (24000), ἀποτελοῦσα τετράπλευρον ἀκανόνιστον, ὄριζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐήνου, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Κόρακος καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν κίλπων Πατρῶν καὶ Κορινθιακῶν τὰ δὲ πρὸς Α. ὄρια ἀποτελεῖ ὁ Ἰλαίθος ποταμὸς πρὸς Ν. καὶ τὸ ὄρος Μύηνης πρὸς Β. Ἡ πρὸς Ν. χώρα αὐτῆς, εἰς ἣν κεῖται τὸ Ἀντίρριον ἀκρωτήριον καὶ ὑψοῦται τὸ ὄρος Ταφιασσός (3200) καὶ νῦν Κλοκίβα, καλεῖται ταῦν Βενετικῶν, ἢ δὲ πρὸς Β. Κράβαρο, κατοικοῦμένη ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Ἀποδοτῶν. Ναύπακτος (4400), πρωτεύουσα καὶ πόλις ὄχυρά καὶ παράλιος, εἰς ἣν

ἄλλοτε οἱ Ἀθηναῖοι ἀποκατέστησαν τοὺς ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν διωχθέν-
 τας Μεσσηνίους· κειμένη δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν θέσιν ἐν σχήματι ἰσοσκε-
 λοῦς τριγώνου καὶ ἐπὶ ἀναβαινουσῶν ὄρεινῶν βαθμίδων ἔχει ἐπὶ τῆς ἀ-
 νωτάτης τούτων τετραγωνικὸν φρούριον καὶ εἰς τοὺς πρόποδας λιμένα
 μικρὸν καὶ στρογγύλον. Ἄλλαι πόλεις αὐτῆς Πλάτανος (1250),
 παρὰ τὸν Εὐήνον, Κλεπᾶ (900) καὶ Κόνισκα (950) πρὸς Β. καὶ
 Μεγάλη Λομποτινὴ (750), παρὰ τὰ ἀνατολικά ὄρια.

4) Ἡ ἐπαρχία Μεσολογγίου (18500), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Τρι-
 χωνίας καὶ πρὸς Δ. τῆς Νευπακτίας, ἐξ ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ Εὐήνου
 ποταμοῦ ἔχει πρὸς Ν. τὸν τεναγώδη κόλπον Προκοπάνιστον, τὰς ἐν
 αὐτῷ νήσους Βασιλάδι καὶ Κλείσοβαν καὶ πρὸς τὰ ΒΑ. τὸ ὄρος
 Ζυγὸν, ἐξ οὗ καὶ ὄλη ἡ πρὸς Β. χώρα καλεῖται Ζυγός. Μεσολογγί-
 ον (6030), ἐπὶ ἐξεχούτης γλώττης ξηρᾶς, καθέδρα τοῦ Νομοῦ ὀχυ-
 ρὰ καὶ ἐμπορικὴ, τετράκις πολιορκηθεῖσα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
 ἀγῶνα καὶ ἠρωϊκῶς ὑπερασπισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πολιορκηθέντων
 τὸ 1826 Ἑλλήνων, αἵτινες ἔλαβον ἀμαράντους στεφάνους. Αὐτοῖσι ὑπάρ-
 χουσι καὶ οἱ τάφοι τοῦ Λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μίρκου Βότσαρη. Ὀχι-
 εἰς μεγάλην ἀπόστασιν πρὸς Β. ἔκειτο ἡ ἀρχαία Καλυδῶν, τῆς ὁποίας σώ-
 ζονται λείψανα τειχῶν, πύλης θεάτρου καὶ ἀκροπόλεως. Αἰτωλικὸν
 (2700), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω. Νεοχώρι (400), ἐπὶ τῆς κατὰ
 τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελώου σχηματιζομένης χερσονήσου. Σταμνᾶ (750),
 εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου. Παπαδάται (550) καὶ Ματαράγκα
 (100), πρὸς Α. τῶν Σταμνῶν.

5) Ἡ ἐπαρχία τοῦ Βάλτου (12500), κειμένη μεταξὺ Ἀχελώου πρὸς
 Δ, δι' οὗ χωρίζεται ἐκ τῆς Εὐρυτανίας, καὶ Γαυρόβου ὄρους (5495) πρὸς
 Β, δι' οὗ χωρίζεται ἐκ τῆς Τσουμέρκας τῆς Ἠπείρου, βρέχεται πρὸς Δ.
 ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Πετιτάρου πα-
 τεμοῦ, ὅστις χύνεται εἰς τὴν δεξιᾶν ὄχθην τοῦ Ἀχελώου. Κραθα-
 σαρᾶς (1450) καὶ πάλαι Λιμναΐα, εἰς τοὺς ἀνατολικούς πρόποδας
 τοῦ Θυάμου ὄρους καὶ ἐπὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, πρω-
 τεύουσα ὄχι μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄρ-
 γος, τοῦ ὁποίου σώζονται ἔτι λείψανα. Σύντεκνον (1300), παρὰ
 τὰ βόρεια ὄρη, Φλωριδάδα (150), τὸ πλησιέστερον πρὸς τὴν Ἠπει-
 ρον χωρίον καὶ Λεπενοῦ (600) πρὸς Ν.

6) Ἡ ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου (18500), ἔχουσα

πρὸς Δ. τὴν ἀνωτέρω καὶ πρὸς τὰ ΝΔ. τὴν τοῦ Μεσολογγίου, ἐξ ἄλλων τῶν ἄλλων μερῶν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους. Βόνιτσα (1650), πρωτεύουσα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, σχηματιζομένου ἐκ δύο προεξεχρυσῶν γλωσσῶν, καὶ ὠμακρὰν τοῦ Ἀνακτορίου, ὀρχαίας Κορινθιακῆς ἀποικίας. Εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἔκειτο τὸ Ἄκτιον, πόλις διάσημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὰ κατὰ πᾶν τρίτον ἔτος τελούμενα ἵπποδρομία καὶ τὰς ναυμαχίας πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν περὶ αὐτὸ ναυμαχίαν τὸ 34 π. Χ. κατὰ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Λύγουστου, ὅστις δι' αὐτὸ ἐκόσμησε καὶ ἐμεγάλυνε τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἔτι σώζονται λεῖψανα τοῦ ἵπποδρομίου. Πρὸς Β. ἐπὶ τῆς ἐξεχρύσεως δυτικῆς γλώσσης κεῖται τὸ ὁμώνυμον τῆς πόλεως ἀκρωτήριον. Ἄλλαι κῶμαι Ζαθέρδα (1250), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ἀπέναντι τῆς Λευκάδος κόλπου πρὸς Β. δ' αὐτῆς Μοναστηράκι (800). Κατοῦνα (1000) καὶ Μαχαλάς (970) παρὰ τὰ ἀνατολικά ἔρια. Ἀστακὸς (900) εἰς μυχὸν κόλπου σχηματιζομένου εἰς τὰ ΝΔ. Δραγαμέστον (500) καὶ Κατοχή (800), παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελώου. Ὅχι μακρὰν αὐτῆς πρὸς Δ. περὶ τὴν θάλασσαν ἔκειτο ἡ ὀρχαία πόλις Οἰνιάδα καὶ ἀπέναντι τῆς ΝΔ. παραλίας αἱ ἀκατοίχητοι νῆσοι Ἐχινάδες ἢ Ὀξειαί, πέντε ἢ ἑννέα τὸν ὄρθρον.

Β) Ἡ Πελοπόννησος, ὀνομαζομένη οὕτως ἀπὸ Πέλοπος τοῦ Φρυγῆος καὶ ὀρχαιότατα Αἰγιάλεια, Ἀπία καὶ Πελασγία, ἔχει ἔνεκα τῶν βαθιῶν κόλπων τῆς σχῆμα φύλλου πλατάνου καὶ συγκεντρώνει εἰς ἑαυτὴν ὅλας τὰς ἰδιότητας ἐντελῶς καὶ ποικίλως ἀνεπτυγμένους χώρας. Παρατηρεῖται λοιπὸν εἰς αὐτὴν, ἥτις καὶ εἰς τοὺς τοὺς ὀρχαίους ἔτι χρόνους ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κριεὶς Ἑλλάς, ποικίλη διάρθρωσις, ἀρθρῆς τῶν χωρῶν τῆς διάρρησις καὶ δυτικὴ μὲν παραλία ἤττον, ἀνατολικὴ δὲ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη.

Οὕτα δὲ ἐντελῶς ὀρεινὴ χώρα, παρουσιάζει πεδιάδας μόνον ὑπὸ τὴν μικρὰν λεκανῶν καταχωθέντων ζυγῶν, ἢ ἀνωφθέντων παραλίω. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ὄρη τῆς Χερσονήσου δὲν συνεχόνται μετὰ τῆς Στερεῆς, διὰ τοῦτο αὕτη ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ἀποκεχωρισμένον σύνολον, ἢ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μικρὸν κόσμον. Οὕτως οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ ἰδιοκτῆται οὕτως εἶπεν τῆς ἀκροπόλεως τῆς Ἑλλάδος, θεωροῦντες τὴν χώραν των

μέ νησιωτικήν ἀλαζανείαν ὡς χωριστόν τι καὶ αὐτορχεις, ἀπεστρέφοντο ἐν ἀρχῇ ὑπερισθμίους ἐκστρατείας.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς Πελοποννήσου κεῖται τὸ ὑψίπεδον τῆς Ἀρκαδίας, ὁ κερμὸς καὶ ἡ ρίζα πάντων τῶν ὄρέων τῆς Πελοποννήσου, ἢ ἡ Πελοποννησιακὴ Ἰλλυθία, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται καὶ ὑπ' ὑψηλῶν καὶ ὑπὸ ταπεινῶν ὄρέων, ἐκπεμπόντων κλάδους πρὸς τὴν παραλίαν. Τὸ βῆριον χεῖλος τοῦ ὑψιπέδου εἶνε ὑψηλότερον καὶ μεγαλειότερον· οὕτως ὁ πρὸς Δ. αὐτοῦ Ἐρυθράκιος ὑψιῦται 6845 π., τὰ πρὸς Β. Ἀροράνια 6900 καὶ ἡ πρὸς Α. αὐτῶν πολύμηλος Κυλλήνη 7340. Κεῖμένη δ' αὕτη κατέναντι τοῦ Πορνακοῦ, εἶνε τὸ πρῶτον ἕρος τῆς Πελοποννήσου, τὸ ἑποῖον ἀπαντᾷ ὁ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰσερχόμενος εἰς αὐτήν. Τὸ νοτιοανατολικὸν τοῦ ὑψιπέδου χεῖλος κατέχεται ὑπὸ τοῦ Πόρωνος, ὅστις ἔχει ὀλίγας καὶ ὀχὲ λίαν ἀξιοσημειώτους κορυφάς· τὸ μεσημβρινόν, σχηματίζον τὸ πολλαχῶς συστρεφόμενον χάρισμα τῶν ὀδύτων τῶν ποταμῶν Εὐράτα καὶ Ἀλφειοῦ, κατανατᾷ πάλιν εἰς τὰ ΝΔ. συνεχῆς ἀλυτῆς, περιλαμβάνουσα τὰ ἔρη Νόμια, Λύκαϊον καὶ Κοτύλιον. Τὸ δυτικὸν χεῖλος διατρήγεται ὑπὸ τῶν ὀδύτων τοῦ ὑψιπέδου, τὰ ὅποια συμβάλλουσι πάντα εἰς τὴν Ἀλφειὸν ποταμὸν. Αἱ παράλιοι χῶραι, τὰς ὁποίας διὰ τὴν περιέληθαι, περιπατῶν πλείτε τὴν παραλίαν χρειάζεται 370 ὄρ. καὶ δι' ἀτμοπλοίου 98, ἢ εἶνε κλιτύες τῶν ὄρέων τῆς Ἀρκαδίας, ἢ ἔχουσιν ἰδ' ἂν αἰετῶσιν. Ὁ περιμήκης Ταυγετιος (7445) εἶνε ὅλος ἀνέξ' ῥητος ἀπὸ τῶν ἄλλων τῆς Πελοποννήσου ὄρέων, τὰ ὅποια πάντα παρουσιάζουσι μεγάλην ποικιλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀρχαία διαίρεσις τῆς Πελοποννήσου δὲν ἐτήρησε μέχρι τοῦ νῦν τὰ ἀνέκαθεν ὄρια, θέλωμεν ἐξετάσει αὐτὴν κατὰ τὴν εἰς πέντε Νομοὺς σημερινὴν πολιτικὴν τῆς διαίρεσιν.

δ) Ὁ Νομὸς τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (94, 25 □ μ. καὶ 438249 κ.), κεῖμενος εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχων τὸν ποικιλώτερον σχηματισμὸν εἶνε περίπου ἡ ἀρχαία Ἀργολίς καὶ ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ΒΑ Ἀρκαδικῦ ἔρεινοῦ πυρῆος τῆς Κολλήνης καὶ νῦν Ζίρια, εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν ὡς ἐπ' μήκους πικίλως ἐσχηματισμένη χερσονήσος, ἣτις αὖσα πολυλίμενος περιβάλλεται ὑπὸ πολλῶν νήσων. Ἡ ἀρχαία Ἀργολίς ἀπὸ τῶν μ.θ. κῶν ἤδη χρόνων λέγεται εἶναι εἶχε ζωρὰν ἐπιπέδιον διὰ θαλάσσης μετὰ τῆς ἐπιπέδου Ἀεῆας

καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Διαρεῖται ἐξ-ταυτῶν ὁ Νομὸς εἰς πέντε ἐπαρχίας, αἰτινές εἰσι,

1) Ἡ Ἀργολίς (20725'), κειμένη μεταξύ Ἀργολικοῦ κόλπου, τῶν ὄρεων Ζαθίτσης (3000), Παρθενίου (3570), Κρεσπώλου καὶ τῶν Κτενίων (4020), Ἀρτεμισίου (5455), Τραχέως καὶ τῶν Καρομβάλου (5570), Οἰλιγύρτου καὶ τῶν Σκιπιέζης (5960), Ἀπελαύρου (4980), Καρνεάτου (4500), Λυρκείου καὶ τῶν Μεγαλοβουνίου (3940), Τρητοῦ, ἔνθα ἦν τὸ διπλοῦν ἄντρον τοῦ Νεμείου λέοντος μεταξύ Νεμείας καὶ Μυκληῶν, Τραπεζίωνης (3500) καὶ τῶν πλησίων τοῦ χωρίου Χώνικα, Ἀκραίων, ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Ναυπλίας τὴν κοιλιάδα τοῦ Ἰνόχου, ἣτις ἔχει τρεῖς ὥρας περίπου μῆκος καὶ πρῶτα πλάτος. Οἱ πολυέριθμοι ρύακες αὐτῆς μόνον τὸν χειμῶνα ῥέουσι καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι ἀνέκαθεν κατέφευγον εἰς τεχνητὴν ὄρδυσιν· μόλις δὲ ποταμὸς αὐτῆς διαρκῶς ῥέων εἶνε ὁ Ἐρασίνος, ὅστις ἔχον τὰς πηγὰς αὐτοῦ εἰς τὴν Στυμφαλίδα λίμνην καὶ ῥέων ὑπογείως ἱκανὸν διάστημα ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Ἀργος (9160), πρωτεύουσα ἡ πόλις τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ ἡ πρώτη καὶ ὀρχαιοτάτη πόλις τῆς Πελοποννήσου, ἐξ ἧς οὐ μόνον ἡ χερσόνησος ἐλέγετο Ἀργολίς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἔφερον τὸ ὄνομα αὐτῆς, καλούμενοι Ἀργεῖοι. Ἡ ἀπότομος καὶ κωνοειδὴς ἀκρόπολις αὐτῆς, Ἄαρισα, 900 π. ὑπὲρ τὴν πεδιάδα ὑψηλῆ, συνεχίζεται πρὸς Δ. με βουνὸν πολὺ ταπεινόν. Ἐπὶ τῶν δύο τούτων ὄρεων καὶ παρ' αὐτὰ σώζονται ἐπίσημα ἀρχαῖα λείψανα, φρούριον μὲ βαθύχωρα τείχη, τὰ ὅποια ἐκτός νεωτέρων περιέχουσι καὶ ἀρχαῖα ἐκ πολυγώνων λίθων, κυκλώπεια τείχη, θέατρον λελαξευμένον ἐντὸς ῥάχου, κτλ. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο βουνῶν καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτῶν ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, ἡ δὲ σημερινὴ κατέχουσα μέρος τῆς ἀρχαίας καὶ κειμένη κατὰ μέγα μέρος μεταξύ δένδρων καὶ κήπων πρυκενεῖ ὡραίαν καὶ εὐρέστον ἐντύπωσιν. Ἄλλαι κῶμαι τῆς Ἀργολίδος ἐπίσημοι εἶνε Ἀχλαδόκιμπος (4200), παρὰ τὸ Παρλένιον ὄρος. Καρυά (550), παρὰ τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Ἀρτεμισίου. Μπουγιάτι (700), παρὰ τοὺς Ν. πρόποδας τοῦ Καρνεάτου. Κουτσόποδι, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἰνόχου καὶ Λίμνα (750), εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τῶν Ἀκραίων ὄρεων. Παρὰ τὸ χωρίον Χαρβᾶτι (150) καὶ ἐκ πλατείαις ὁδοῦς κείνται τὰ ῥεῖψια

τῶν Μυκηνῶν, αἵτινες ἦσαν οὐ μόνον φρούριον, ἀλλὰ καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Πελοπιδῶν (Ἀγαμέμνων). Ἐκ τῶν σωζομένων αὐτῆς λειψάνων τὸ περιεργότερον εἶνε κυκλοειδὲς οἰκοδόμημα, τοῦ ὀπίου, ἔχοντος διάμετρον ἐσωτερικὴν 50 π., τὰ τείχη, καμπύλιως ἀναβαίοντα, εἰς τὰ ἄνω συνέρχονται εἰς ἓν σημεῖον· τὸ κωοειδὲς τοῦτο οἰκοδόμημα κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν ἦτο θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἀτρείω· ὁμῶς ὀργαζομένη λέγουσιν ὅτι ἦτο τάφος τῶν Πελοπιδῶν. Ἐκ τῶν εὐροχολίων τῶν Μυκηνῶν σώζονται ἐτι ἡ μεγαλοπρεπὴς πύλη μετὰ λείψανων καὶ ἐξεχόντων μερῶν, κολοσσιαία λείψανα, ἐν μέρει μὲν κλιώπεια, ἐν μέρει δὲ συστεθειμένα ἐκ τεχνικῶν, πολυγώνων λίθων. Μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Ἄργους καὶ εἰς τοὺς μεταμεμβρινοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τῆς Εὐβοίας ἔκτιστο τὸ Ἡραῖον, ναὸς τῆς πολιούχου τοῦ Ἄργους θεᾶς Ἡρας, τοῦ ὀπίου καέντος τὸ 423 π. Χ. ἀνεκαλύφθησαν λείψανα τὸ 1834 καθὼς καὶ ἄλλα τοιαῦτα μετὰ ταῦτα.

2) Ἡ ἑπαρχία τῆς Ναυπλίας (45000), ἰκτετινομένη ἀπὸ τῶν ἐπαρχῶν Τροζηνίας καὶ Ἑρμιονίδος μέχρι τῶν ἑρῶν Τραπεζούνης καὶ Ἀκραίων καὶ τοῦ Ἰνίχου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὸ Ἀραχναῖον ὄρος (3600). Ὁ ἀρχαῖος λιμὴν τοῦ Ἄργους Ναυπλία οὐ μόνον περιεσώθη, ἀλλὰ καὶ κατέστη ἐκ τῶν ἐπισηματέρων πόλεων τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸ ἰσχυρότερον φρούριον τοῦ Βασιλείου. Ἡ Ναυπλία (5250), ὅσα μητρόπολις τοῦ Βασιλείου μέχρι τοῦ 1834 καὶ νῦν πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ καὶ κειμένη ἐπὶ μικρῶς βραχώδους χερσονήσου συνδεομένης μετὰ τῆς μεγάλης, ὅθεν εἶνε προσητὴ διὰ μίδος μόνου πύλης, διὰ στενῆς γλώσσης, ἔχει τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀργολικῆς παραλίας καὶ ὑπερασπίζεται ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν εἴσοδον ἐπὶ σκόπελου ἐχυρώματος (Μπουρζι), τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου Παλαμηδίου φρουροῦ καὶ τῆς Ἀκροναπλίας (Ἰτζ Καλι). Πρόνοια (2000), συνδεομένη σχεδὸν μετὰ τῆς Ναυπλίας, εἶνε ἐπίσημος διὰ τὴν τὸ 1830 ἐθνικὴν συνέλευσιν. Ἀταντῶνται εἰς τὴν Ἀργολίδα λείψανα πόλεων προελληνικῆς ἐποχῆς, τὰ ὅποια καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας τότεν κολοσσιαία καὶ ξένα ἔθεωροντο, ὥστε ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἀπεδίδοτο εἰς ὑπερανθρώπους ἐξ Ἀσίας ἐλθόντας ἀρχιτέκτονας, τοὺς Κύκλωπας. Κεῖνται δὲ ταῦτα εἰς τὸ Α. ὄκρον τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος ἐπὶ μεμονωμένων λόφων, οἵτινες ἦσαν ποιε, πρὶν ἐπιχωθῆ ἡ θάλασσα, γυμνοὶ σκόπελοι, ὁμοιοὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν εἴσο-

δον τοῦ κόλπου τῆς Ναυπλίας. Οὐ μακρὰν τῆς Ναυπλίας πρὸς τὰ ΒΔ καὶ εἰς ἀπόστασιν $\frac{1}{4}$ ὥρ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης (ἐνθα ἄπτονται ἀλλήλων ἀρχαιοτάτος καὶ νεώτατος Ἑλληνικῆς βίος) κείνται τὰ ἐρείπια τῆς Τύρινοντος ἐπὶ σανδαλοειδοῦς λόφου ὑψηλοῦ 40 π. καὶ μακροῦ μὲν, ὅσον ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ρενοτέρου. Τὰ ἐκ κολοτσιαίων λίθων 7—40 π. ὑψηλῶν ἀτέχνως συνδεδεμένα στρογγύλα τεῖχη, ὡς παίγνια ὑπὸ τέκνων γιγάντων κατεσκευασμένα, ἔχουσι ἐξ ἐξοχῆς ὡσεὶ προμαχῶνας· τὰ δὲ τεῖχη τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως, εἰς ἃ δύο κεκαλυμμένοι παράλληλοι διάδρομοι εἰσέρχονται, ἔχουσι πᾶχος 20—25 π. Ἀρχαῖος ἦδη Ἑλλήν λέγει ὅτι τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου φρουρίου δὲν εἶνε ἦττον ἀξιοθαύμαστα τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου. Τανῶν δὲ εἶνε ἐν Τύριθι μόνον γεωργικὸν σχολεῖον. Κῶμαι ἐπίσημοι Μέρμπακα 550), 2 ὥρας πρὸς Β. τῆς Ναυπλίας. Χέλι (850), εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ Ἀραχναίου ὄρους καὶ Λιγουριδὸν (700), εἰς τοὺς νοτιοανατολικούς. Νέα Ἐπίδαυρος (1050), ἐπίσημος διὰ τὴν πρώτην ἐθνικὴν συνέλευσιν καὶ τὸν πάλαι παρ' αὐτὴν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ ὁποίου σώζονται καὶ τανῶν λείψανα. Πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Λιγουριεῦ κείνται καλῶς περισωθὲν ἀρχαῖον θέατρον. Παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου κείνται αἱ νῆσοι Πλατεῖα (Πιτυοῦσαι) καὶ Ἰψηλὴ (Ἐφύρα).

3) Ἡ ἐπαρχία τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ἐρμιονίδος (49600), κείνται πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς Ἀργολικῆς Χερσονήσου, ἧτις αὐτόθι εἶνε μᾶλλον γυμνὴ καὶ ξηρὰ χώρα. Αἱ Σπέτσαι καὶ πάλαι Ἀλιοῦσα; (3 □ μ.), ὅσα νῆσος ἠφαιστείου φύσεως καὶ οὐχὶ τόσοσιν πετρώδης, ἔχει ὀμώνυμον πόλιν (9650), ἧτις εἶνε ὀνομαστὴ ἰὼν διὰ τὸ ἐπισημότερον ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι ναυτικὴν τῆς· οἱ δ' Ἀλβανικῆς καταγωγῆς κάτοικοι αὐτῆς ἔλαβον ἀμοράντους στεφάνους εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα διὰ τὰ κατὰ θάλασσαν ἡρωϊκὰ αὐτῶν ἀνδραγαθήματα καὶ τὰς πολλὰς τῶν θυσίας. Πέριξ τῶν Σπετσῶν, ἐνθα κείνται καὶ τινα πετρώδη καὶ ἀκατοίκητα νησίδια, οἱ ἦρωες ναυτικοὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ 1822 μὲ μικρὰ σκάφη ἠνάγκασαν τὸν ὑπερήφανον Ὀθωμανικὸν στόλον νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπρακτος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Τὸ ἕτερον τμήμα τῆς ἐπαρχίας, ἡ Ἐρμιονίς (40700), κείμενον ἐπὶ τῆς χερσονήσου ἐντεῦθεν τῶν ὄρεων Αὐγοῦ, Διδύμων καὶ Δαρδίτζης, καλεῖται τανῶν μετὰ τμήματός τῆς κατωτέρω ἐπαρχίας Κάτω Ναχαγές. Κρα-

νείδιον (6650), μεσόγειος πόλις ἔχουσα κατοίκους ἀσχολουμένους εἰς τὴν μικρὰν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν. Καστρί καὶ πάλαι Ἐρμιόνη (4060), ἐπίσημος διὰ τὴν αὐτόθι μὲν τὸ 1827 ἀρξαμένην, ἐν Τροιζῆνι δὲ μετατεθεῖσαν τρίτην ἐθνικὴν συνέλευσιν.

4) Ἡ ἐπαρχία τῆς Ἐδρας καὶ Τροιζηνίας (49661) σύγκειται ἐκ τῆς νήσου Ἐδρας, ἄλλων τινῶν βραχωδῶν καὶ ἀκατοικητῶν νησίδων καὶ τῆς Τροιζηνίας, κατεχούσης σχεδὸν τὸ ἄλλο ἥμισυ τῶν ΝΑ. τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Ἐρμιονίδος καὶ τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ παρὰ τὴν Ἐπίδαυρον Κολάκι (Κορυφαίου) ὄρους καὶ περιλαμβάνον τὴν μικρὰν χερσονήσον τῶν Μεθάνων καὶ τὴν νῆσον Καλαυρία ν. Ἡ νῆσος Ἐδρα καὶ πάλαι Ἐδρέα (2 $\frac{3}{4}$ □), κειμένη εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ ἀντικρὺ τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, εἶνε μᾶλλον ξηρὰ καὶ πετρώδης ἢ αἱ Σπέτσαι καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς ὁμώνυμος πόλις (9600), οὐσα ἀκοδομημένη κλιμακοειδῶς ἐπὶ βράχου καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰς κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα θυσίας τῆς καὶ νῦν διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς καὶ ἔχουσα πολλὰς λαμπρὰς οἰκίας, ὠραίας ἐκκλησίας καὶ στενάς μὲν, δυσβάτους καὶ σκολιάς, ἀλλὰ λιθοστρώτους καὶ καθαρὰς ὁδοὺς, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἠρίθμει μέχρι 40000 κ. Οἱ Ἀλβανικῆς καταγωγῆς κάτοικοι αὐτῆς καθὼς καὶ οἱ τῶν Σπετσῶν ἀπὸ τοῦ 1770 εἶχον ἤδη ἀκμάζον ναυτικόν, ἀλλὰ τὸ 1813 ἠρίθμουν 375 πλοῖα (45000 τόν.) μετὰ 5400 ναυτῶν. Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως οἱ Ἐδραῖοι ὤπλισαν 400 πλοῖα μὲ 2000 καν. καὶ ἔλαμψαν ὡς τολμηροὶ θαλασσοπόροι καὶ ἥρωες (Μιαούλης, Κουντουριώτης) ἢ ὑπὸ ποιητῶν ὑμνηθεῖσα δόξα αὐτῶν καὶ τῶν Σπετσιωτῶν μένει ἀνεξάλειπτος, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ προτέρα τῶν Ἐδραίων ὕλική λαμπρότης. Τροιζῆν καὶ νῦν Δαμαλάς (350), μεσόγειος κώμη. Ἡ νῆσος Καλαυρία ἦτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις ὦν πλουσιώτατος καὶ ἀρχαιότερος τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ τοῦ ἐν Δήλῳ καὶ θεωρούμενος ὡς ἀπαραβίαστον αἴυλον ἐχρησίμειυσεν ὡς τοιοῦτον καὶ εἰς τὸν καταφυγόντα καὶ δηλητηριασθέντα ἐν αὐτῷ Δημοσθένην. Ἡ νῆσος αὕτη (4 □ μ. καὶ 6700), καλουμένη σήμερον Πόρος, ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, βασιλικὸν ναύσταθμον, λιμένα λαμπρὸν μὲ διπλὴν εἴσοδον καὶ ἐξάγει ἀφθονα λεμόνια καὶ πορτογάλια. Μεγάλον χωρίον (500), ἐπὶ τῆς χερ-

θηήσου τῶν Μεθάνων. Αἱ νῆσοι Σπέτσαι, Ἰδρα, καὶ αἱ ἐν τῇ Σαρωνινῷ κόλπῳ, Καλαυρία, Αἴγινα καὶ Σαλαμίς καλοῦνται δυτικαὶ Σποράδες.

5) Ἡ Κορινθία (37500), ἐκτεινομένη πρὸς Β. τῶν ἐπαρχιῶν Ἀργολίδος καὶ Ναυπλίας καὶ βρεχομένη πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, χωρίζεται διὰ μὲν τοῦ ἰσθμοῦ ἀπὸ τῆς Μεγαρίδος, διὰ δὲ τῶν ὀρέων Χελυδορέων καὶ νῦν Εὐρώστινα, Κράθιος καὶ νῦν ὄρος Κλουκινῶν, Πεντελείου καὶ νῦν ὄρος Κατσανῶν καὶ Σκιάθιος καὶ νῦν Σαῖτα ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν Καλυβρῦτων. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω ὀρέων καὶ τῶν χωριζόντων τὴν χώραν ἀπὸ τῆς Ἀργολίδος, ὑπάρχουσι καὶ ἐντὸς ἡ Κυλλήνη (7310) παρὰ τὰ δυτικὰ ὄρια ἡ Κοίλωσα καὶ νῦν Βεσίτσα (5440), τὸ Τρικάρανον (2480) μεταξὺ Φλιοῦντος καὶ Νεμέας καὶ ὁ Ἀπέσας (2687) πρὸς τὰ ΒΔ. τῶν Κλεωνῶν. Διαρρέουσα δὲ ὑπὸ τῶν ποταμῶν Σῦθα, Ἀσωποῦ καὶ Λαγγείας καὶ ὀνομαζομένη κατὰ τὴν μεταξὺ τῶν τελευταίων ποταμῶν εὐφορον κοιλάδα Βόχα, ἔχει παρὰ τὰ δυτικὰ ὄρια τὰς λίμνας Φένεον καὶ Στυμφαλίδα. Νέα Κόρινθος (4600), πρωτεύουσα κτισθεῖσα μετὰ τὸν κατασρευτικώτατον τὸ 1858 σεισμὸν κανονικώτατα ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου παρὰ τὸ Λουτράκι (Λέχαιον). Καλαμάκιον (Κεγχρεαὶ) ἐπίνειον τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου. Περαιχώρα (4500) παρὰ τὸ Ἡραϊον ἀκρωτήριον. Σοφικὸν (4800), πρὸς Α, ἀξιόλογον διὰ τὴν ἐξαγομένην αὐτῇ ῥητίνην. Ἀγγελόκαστρον (700), παρὰ τὰ μεθόρια Ἀργολίδος καὶ Ναυπλίας. Γκοῦρα (650) εἰς τοὺς δυτικούς πρόποδας τῆς Κυλλήνης. Τρίκαλα (2600), ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Σῦθα, κωμόπολις συνισαμένη ἐκ τριῶν συνοικιῶν. Καρυά (4400), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω. Πύργος (450), παρὰ τὰ ΒΔ. ὄρια, ἔδρα τοῦ δήμου τῆς Ζαχόλης. Κιάτον (450), ἔδρα τοῦ δήμου τῆς Σικυῶνος παράλιος. Κλιμέντι (750), πρὸς Α. τῶν Τρικάλων, ἔδρα τοῦ δήμου Πελλήνης, Καστανιά (850), μεταξὺ Στυμφαλίδος καὶ Φενεοῦ. Ἄγιος Γεώργιος (4550), παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν. Ἄγιος Βασίλειος (550), ἀνατολικώτερον παρὰ τὰ μετὰ τῆς Ἀργολίδος ὄρια. Ἡ νῦν Κορινθία περιλαμβάνει ὅλην τὴν πάλαι Σικυωνίαν, τῆς πρωτεύουσας τῆς ὁποίας πόλεως λείψανα σώζονται παρὰ τὸ χωρίον Βασιλικὰ, ὅχι ὅμως ἀρχαίας, ἀλλὰ Μακεδονικῆς ἐποχῆς. Εἰς τὴν χώραν τῶν πετρῶν τοῦ

παρά τὴν Σικωῖνα ἐκβάλλοντος Ἀσωποῦ ἔκειτο ὁ Φ λ ι ο ὤ ς, καὶ εἰς τὸν ἔνω ῥοῦν ποταμίου ἐκβάλλοντος ἀνατολικώτερον ἢ Ν ε μ ε ἶ α, χώρα γνωστὴ διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους φονευθέντα φοβερὸν Νέμειον λέοντα καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν αὐτόθι κατὰ τριετίαν τελουμένων Νεμείων· τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμείου Διὸς σώζονται μόνον τρεῖς στῆλαι καὶ συντρίμματα στηλῶν καὶ κιονοκράνων. Ἀνατολικώτερον δ' αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἐρείπια τῶν καλῶς ἄλλοτε φιλοδομημένων Κλεωνῶν. Τὸ μεταξὺ Καλαμακίου καὶ Λουτρακίου στενότατον μέρος τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου σώζονται ἔτι λείψανα τοῦ ἀνεγερθέντος κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους τεῖχος, ἔχει πλάτος 48000 π, τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ τελευταῖον ἐπὶ Νέρωνος πολλάκις ἐπεχείρησαν νὰ διορθώσῃ πρὸς ἔνωσιν τῶν δύο κόλπων, ἀλλ' οὐδέποτε ἐξετελέσθη τοῦτο. Ἡ ἀρχαία Κορινθία ἦτο ἄφορος καὶ πετρώδης, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεταξὺ τῶν δύο κόλπων θέσεώς της καὶ τοῦ ἐμπορίου ἤκμασεν. Ἡ ἀρχαία πόλις ἔκειτο περὶ τὸν ἀπότομον Ἀκροκόρινθον, ὅστις ὦν 2400 π. ὑψηλότερος τοῦ παρά τὰς Κεγχρεὰς Ὀνείου ὄρους, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κλεῖς τῆς Πελοποννήσου. Ἐπὶ τῆς περιοχῆς αὐτοῦ, ἧτις εἶνε ἡμισείας ὥρας, ἴστατο τὸ τεῖχος καὶ παρά τὴν πηγὴν Πειρήνην ναὸς τῆς Ἀφροδίτης· ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἀποψὶς ἐκτεινομένη μακρὰν εἶνε ποικίλη. Ἐκ τοῦ Ἀκροκόρινθου, τοῦ ὁποίου ἡ στρατιωτικὴ σημασία ἀνοψοῦτο ἔνεκα τῆς πηγῆς, φαίνεται ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ Παρθενῶν, ὅταν ὁ καιρὸς ἦνε εὐδύος. Ἡ φιλήδονος καὶ μεγάλη κάτω πόλις, ἧτις ἦτο τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ ὄλων τῶν τεχνῶν, εἶχεν ἐπὶ τῆς λαμπροτέρας ἐποχῆς 300000 κ. καὶ ἐπισκέπτετο ὑπὸ πολλῶν ξένων. Αἱ πολλὰ καὶ παντοῖαι ἀπολαύσεις, ὧν τελευταία δὲν ἦτο ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης μετὰ τῶν χιλίων ἱεροδούλων αὐτοῦ, παρήγαγον τὴν παροιμίαν «εὐ παντός πλεῖν ἐς Κόρινθον». Ἡ ἀρχαία πόλις, ἀπέχουσα $\frac{3}{4}$ ὥρας ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἔνθα ἔκειτο τὸ Λέχαιον, καὶ 3 ὥρ. ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ, ἔνθα ἔκειντο αἱ Κεγχρεαί, ἦτο διάσημος διὰ τὴν ἐκ Κορινθιακοῦ χαλκοῦ κατασκευὴν ὠραίων σκευῶν καὶ τεχνικωτάτων πηλίνων ἀγγείων, διὰ τὸν αὐτόθι εὐρεθέντα Κορινθιακὸν κόσμον, τὰ πολλὰ καὶ πλοῦσια μέγαρα, τὰς ὠραίας ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἕλτινες ὑπερέβαινον τὰς τῶν Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλληνικῆς πόλεως, καὶ τέλος διὰ τὰ μάλ· λινα καὶ ἄλλα ὑφάσματα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Κορίνθιοι ἦνονον τὸ πνεῦμα τῶν Παρισίων, τοῦ Λουγδούγου καὶ τοῦ Διονύου τῶν νεωτέρων

χρόνων. Ἄλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσα ἡ Κόρινθος ἦτο πόλις μόνον τοῦ ἐμπορίου καὶ δὲν ἀνέπτυξε τὰς τέχνας, ὅπως αἱ Ἀθηναὶ ἐπὶ Περικλέους, οὐδὲ ἐγέννησε μὲ ὄλον τὸν πληθυσμὸν τῆς διάσημον φιλόσοφον, ἢ ποιητὴν, ἢ ἱστορικόν. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου Μομμίου γενομένην τὸ 446 π. Χ. καταστροφὴν αὐτῆς, τὴν προσελθοῦσαν ἰδίως ἐκ τῆς ζήλο-τυπίας τῶν Ῥωμαίων ἐμπορέων, ἡ ὑλικὴ εὐδαιμονία τῆς Κορίνθου παρήκμασεν. Ἐνεκα ὁμως τῆς στρατιωτικῆς θέσεως εἶχεν ἡ πόλις ἀξίαν καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ ἐπὶ Τούρκων, οὐχὶ δὲ καὶ οἰκίας ἀξίας λόγου, οὐδὲ ἐμπορίον, διότι τοῦτο ἔκτοτε μετηνέχθη εἰς τὰς Πάτραις. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἰσθμοῦ ὑπῆρχεν ἱερὸν ἄλλοις καὶ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἐπανηγυρίζοντο κατὰ τριετίαν καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ πενταετίαν τὰ Ἰσθμια· τὰ μὲν ἐρείπια τοῦ ναοῦ εἶνε τανῦν σωρὸς, τὸ δὲ στάδιον αὐτοῦ ἀγρὸς κριθῆς.

ε) Ὁ Νομὸς τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (94, 31 □ μ. καὶ 430249 κ), περιλαμβάνων μέρος τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὑψιπέδου καὶ κατέχων τὰ Β. καὶ ΒΔ. τῆς Πελοποννήσου διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας, αἵτινές εἰσι·

4) Ἡ ἐπαρχία τῶν Καλαβρῦτων (38600), ἣτις περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν ὀρέων Χελυδορέων (5445), Κράθιος (5770) καὶ Πεντελείου (6500) πρὸς Α, τοῦ Σκιαθίου (5580) καὶ τοῦ ποταμοῦ Λάδωνος ἐν μέρει πρὸς Ν, τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου (6845) πρὸς Δ. καὶ τοῦ ὄρους τῆς Κερυνείας καὶ νῦν Βουσκίου (4885) πρὸς Β, ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὰ Ἀροάνια (6940) ὄρη καὶ τὰς πηγὰς πολλῶν ποταμῶν (τοῦ Κράθιος, τοῦ Ἐρασίνου, τοῦ Βουραϊκοῦ, τοῦ Κερυνίτου, τοῦ Σελινοῦντος, τοῦ Ἐρυμάνθου, τοῦ Λάδωνος καὶ τῆς Στυγὸς, θανατηφόρου πηγῆς διὰ τὴν ἄκραν τῶν ὑδάτων αὐτῆς ψυχρότητα πηγαζούσης παρὰ τὴν πόλιν Νώνοκριν ἀπὸ τινος ὑψηλοῦ βράχου τῶν Ἀρκαδίων ὀρέων) χυνομένων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τοῦ δὲ Ἐρυμάνθου καὶ Λάδωνος πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἀλφειόν. Ἡ πρὸς τὰ ΒΔ. χώρα καλεῖται Κασίκι, ἢ πρὸς Δ. Κλουκίνα καὶ ἢ πρὸς τὰ ΝΑ Κασάνα. Καλαβρῦτα καὶ πάλαι Κύναιθα (4200), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Βουραϊκοῦ, πρωτεύουσα. Εἰς ἀπόστασιν μὲν $\frac{1}{2}$ ὄρ. πρὸς Δ. καίται ἡ Μονὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας, εἰς ἀπόστασιν δὲ $4\frac{1}{2}$ ὄρ. πρὸς Β. ἐὰν παρακολουθήσῃ τις τὸν ποταμὸν, βλέπει εἰς ἀγρίαν χαράδραν (ἀπὸ τῆς ὁποίας ὑπάρχει λαμπρὰ ἄποψις πρὸς τὰ Ἀροάνια) καὶ ἐπὶ καθέτου

πλευρᾶς βουνῶν κρεμασμένην ὡς φωλεᾶν σφηκῶν τὴν ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ μεγαλειτέρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἣτις εἶνε κτισμένη ἐντὸς σπηλαίου ἔχοντος εἰσοδὸν 480 π. πλατεῖαν, 90 π. βάθος, καὶ 60 π. τοῖχον ὑψηλὸν κτισμένον πρὸ τῆς εἰσοδῶ. Ἐντὸς τοῦ χώρου τούτου κεῖται ἡ ἐκκλησία (ἀλλ' αὕτη ἐντελῶς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου), παρεκκλήσια καὶ ἀποθῆκαι, τὰ ὅποια συνέχονται μὲ τὴν ἀπότομον πλευρὰν τοῦ βουνοῦ, καὶ τὰ κελλία τῶν μοναχῶν καὶ τὰ δωμάτια τῶν ξένων εἰς πολλὰ πατώματα. Ἡ Μονὴ αὕτη ἐκτίσθη τὴν δευτέραν μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα καὶ ἔχει μίαν τῶν τριῶν εἰκόνων, τὰς ὁποίας ἱστόρησεν ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκάς καὶ περὶ τοὺς 450 μοναχοῦς. Κέρτεζι (445), ὡσαύτως παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ. Σουδαινὰ (700), ἀνατολικώτερον. Κερπινῆ (750), πρὸς Β. τῶν Καλαδρῦτων. Λυκούρια (970), παρὰ τὸν εἰς τὰ ΝΑ. μεθόρια ῥέοντα Λάδωνα. Σοποτόν (970), παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἐρμάνθου. Λειθάρτσιον (4350), παρὰ τοὺς Α. πρόποδας τοῦ Ἐρμάνθου. Αἱ δύο τελευταῖαι κῶμαι ἔχουσιν Ἑλ. σχολεῖα διατηρούμενα διὰ τῶν κληροδοτημάτων τῶν μακρορίων Τσίπυρα ἐκ Σοποτοῦ καὶ Σ. Σακελλαρίου ἐκ Λειθαρτσίου.

2) Ἡ ἐπαρχία Αἰγία λείας (42054), ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ διαῤῥεομένη ὑπὸ τῶν πλείστων τῶν ἐν Καλαθρότοις πηγαζόντων καὶ εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐκβαλλόντων ποταμῶν, ὀνομάζεται μεταξὺ Ἐρμάνθου καὶ Βουρῆικοῦ Διακοπτόν καὶ μεταξὺ Συός καὶ Κράθιος Ἀκράτα ἐκ τοῦ μεγαλειτέρου χωρίου. Αἶγιον (3550), παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτεύουσα πολλὰ παθοῦσα τὸ 4864 μετὰ τῶν πέριξ καὶ πολλῶν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ πέραν αὐτοῦ κωμῶν ὑπὸ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ. Εἰς εἰς ἄκρον πρὸς Ν. ἀπόστασιν κεῖται ἡ δευτέρα ἐν Ἑλλάδι μετὰ τὸ Μέγα Σπήλαιον μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ἔχουσα περὶ τοὺς 400 μοναχοῦς. Τέμενη (660), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σελινούντος· ἐπισημότερον δὲ χωρίον τοῦ Διακοπτοῦ εἶνε τὰ Παλλοπαγιαννείκια.

3) Ἡ ἐπαρχία τῶν Πατρῶν (44500), ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Ἀρόξου ἀκρωτηρίου καὶ βρεχομένη πρὸς Β. κατὰ μέγιστον μέρος ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, ἔχει ὄρη μὲν παρὰ τὰ Α. ὄρια τὸ Παναχαϊκόν (5932), παρὰ τὰ ΝΑ. τὸν Ἐρῦμανθον καὶ παρὰ τὰ ΝΑ. τὴν Ὠλενίαν Πέτραν (2243), κορυφὴν τοῦ ὄρους τῆς Σκόλλεως, ποταμούς δὲ

τὸν Φοίνικα εἰς τὰ Δ. ὄρια, τὸν Γλαῦκον πρὸς τὰ ΝΔ. τῶν Πικτρῶν, τὸν Πείρον καὶ τὴν λίμνην Καλόγριαν παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ἀραξόν. Ἡ παρὰ τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων χώρα αὐτῆς καλεῖται Νεζερά, ἢ παρὰ τὴν Αἰγιάλειαν Στετσεβά, ἢ πρὸς Ν. Βουνδοῦκλα καὶ ἢ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πείρου Ἀχαΐα (α).

Πάτραι (48750), πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐμπυρική καὶ ἐπίσημος ἐπὶ Ῥωμαίων διὰ τὴν ἐν αὐτῇ λιθοβολῆσιν τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν ἀποστόλων Ἀνδρέου. Οὐσα δὲ τανῦν ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ πόλις ὀνομαστή διὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μετὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐνεργούμενον ἐμπόριον καὶ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, εὐθείας καὶ εὐρουχώρους ὁδοὺς καὶ πλατείας καὶ ἄφρονι πηγαῖον ὕδωρ, ὑψοῦται ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰ περίξ τοῦ λιμένος ὕψη καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ σταφιδαμπέλων. Προστοβίτσα (600), παρὰ τὸν Ἐρύμανθον, Χαλανδρίτσα (650), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πείρου, καὶ Γουζούρμισα (700), εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Σελινοῦντος ποταμοῦ.

4) Ἡ Ἡλεία (46000), βρεχομένη πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν κόλπων Κυλλήνης καὶ Χελωνάτα καὶ ἐκτεινομένη μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ, ῥόντος διὰ τῶν ΝΑ. ὀρίων, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἔχει ὄρη παρὰ μὲν τὰ Β. ὄρια τὴν Σκόλλιν (3430), παρὰ δὲ τὰ Α. τὴν Λάμπειαν (5325) καὶ τὴν Φολόην (4546), πρὸς Δ. δὲ κείνται τὰ ἀκρωτήρια Κατάκολον (Ἰχθυῶς) καὶ Χελωνάτας καὶ ἡ λίμνη Κοτίχη. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ χώρα, ἣτις ἔχει μόνον μικροὺς λόφους καὶ τὴν εὐφοριετέραν τῆς Πελοποννήσου πεδιάδα, καλεῖται Γουβαί καὶ ἢ πρὸς Β. Κάπελη (β).

(α) Ἡ ἐπαρχία αὕτη μετὰ τῆς Αἰγιάλειας ἀποτελεῖ τὴν πάλαι Ἀχαΐαν, ἣτις, κυρίως εἰπεῖν, εἶνε βαθμὸς τῶν βορείων Ἀρκαδικῶν ὄρεων καὶ μόνον στενὴ παραθαλασσία τοινία εἶνε πεδιάς, διαρρέομένη ὑπὸ πολλῶν βράχων καταθειτόντων ἐπὶ τῶν μεταβαλλόμενων παραλίων πᾶν τὸ παρασυρόμενον. Αἱ πόλεις τῆς Ἀχαΐας Πελλήνη (νῦν ἐν Κορινθίᾳ), Ἐλίκη, Λίγιον, Πάτραι, κτλ, κείμεναι ἀπασαὶ παραθαλάσσιοι, ἀπετέλουσαν ὁμοσπονδίαν ἐκ μικρῶν ὁμοιοσχημῶν πολιτειῶν, ἣτις ἐντὸς ὀλίγου ἐξηπλώθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαϊκῆ συμπολιτεία ἐπὶ τῆς χερσονήσου καὶ κατέστη εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἑλλάδος τόσον ἐπίσημος, ὥστε ὅλη ἡ Ἑλλάς ὡς Ῥωμαϊκῆ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς μικρᾶς αὐτῆς χώρας Ἀχαΐα.

(β) Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἐξησφαλισμένη κατὰ κατα-

Τανῦν ἡ χώρα εἶνε σχεδὸν ἡρημωμένη καὶ ἐπὶ μέγα διάστημα δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη κατοικία, εἰμὴ τὸ παρακείμενον χωρίον Μοιράκα, καὶ σποραδικῶς τμήματα γῆς καλλιεργημένα· Ἡ χώρα, ἥτις νῦν ἀνοψώθη ἔνεκα τῶν καταθέσεων τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ εἶνε κεκαλυμμένη μὲ θάμνους, δάση καὶ λειμῶνας, εἶνε ἀκατοίκητος διὰ τοὺς πολυαριθμούς κώνωπας καὶ ὁ ἀήρ αὐτῆς ὑγρὸς καὶ ὀμιχλώδης. Αὐτόθι, ἐξ ἴθι ἀπὸ τοῦ 1829 ἀνεκαλύφθησαν τὰ κάτω μέρη τοῦ νοσῦ, ὄρχαια λείψανα εἶνε σπάνια. Πύργος (4550), πρωτεύουσα κειμένη πορὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ. Γαστούνη (950), παρὰ τὸς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ. Δερβίς — Τσελεπή καὶ Καλίτσα, βορειότερον, κῶμαι μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρων, ἔχουσι ἀνὰ 850 κ. ἑκάτερα. Ἀνδραβίδα (950), Λεχαινὰ (4650), βορειότερον τῆς Γαστούνης, καὶ Βαρθολομίδον (900), πρὸς Α. Γλαρέντσα (Κυλλήνη), μικρὸν χωρὶον πρὸς Β. τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτζ. Δίβρη, παρὰ τὴν Φολόην, συγκειμένη ἐκ πέντε χωρίων ἐχόντων ἀπάντων 1650 κ.

ς) Ὁ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας (79, 62 □ μ. καὶ 113719 κ), κατέχων τανῦν τὸ ἥμισυ μεσημβρινὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Ἀρκαδίας, εἶνε ὑψίπεδον, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει καὶ λεκάνας ὑπὸ ὄρεων περιβαλλυμένας. Αἱ πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων περικλειόμεναι λεκάναι, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα μὴ ἔχοντα ἔξοδον χύνονται εἰς καταβόθρας, παριστῶσι τὸν χαρακτῆρα τῆς χώρας καὶ σχηματίζουσι τοποθεσίας ὠρισμένας ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ χωριστὰς κατοικίας. Ἡ δυτικὴ Ἀρκαδία εἶνε ἀγρία ὄρεινὴ χώρα καὶ συνδέεται μετὰ τῆς ἀνατολικῆς διὰ τοῦ Ἀλφειοῦ, ὅστις ὢν, οὕτως εἶπεῖν, ἡ φλέψ τῆς μεσογείου Πελοποννήσου

δυναστεῶν ὑπερρίθλων γειτόνων καὶ ἐχθρικών ἐπιδρομῶν διὰ συνθηκῶν διὰ τοῦτο οἱ ἐπιτεκτόμενοι αὐτὴν ξένοι διὰ τὰ πανηγυριζόμενα αὐτόθι Ὀλύμπια κατέθετον τὰ ὄπλα εἰς τὰ ὄρια αὐτῆς. Ἡ Ὀλυμπία δὲν ἦτο πόλις, ἀλλὰ τόπος ἱερὸς παρὰ τὸν Ἀλφειὸν, κεκαλυμμένος μὲ ναοὺς, βωμοὺς, ἄλση καὶ διαφόρους χρησίμους πρὸς τοὺς ἀγῶνας οἰκοδομάς. Ὁ ναὸς κατεσκευασμένος κατὰ Δωρὶον κόσμον εἶχε 235 π. μ. 90 πλ. καὶ 68 ὕψ. καὶ ἐντὸς τὸ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κολοσσαῖον καθήμενον ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, ἀριστουργημα τοῦ Φειδίου. Ἡ Ἄλτις, ἄλσος ἱερὸν, ἦτο κεινομύμων μὲ πλῆθος ἀγαλμάτων. Τὰ κατὰ τετραετίαν τελούμενα Ὀλύμπια κατ' ἀρχὰς ἦσαν μόνον πανήγυρις τῶν Ἡλείων, μετὰ ταῦτα ὅμως τῶν Πανελλήνων.

καὶ πηγάζων ἀπὸ τοῦ Πόρνωνος, ῥέει ὑπογείως εἰς τινὰ μέρη καὶ ἔπειτα διασχίζων διὰ στενῆς χαράδρας τὰ δυτικὰ Ἀρκαδικὰ ὄρη ἐνοῦται μετὰ τοῦ Λάδωνος, τοῦ μεγαλειτέρου παραποτάμου αὐτοῦ (α). Διαίρεται δὲ νῦν ὁ Νομὸς εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας, αἰτινὲς εἰσι:

1) Ἡ τῆς Μαντινείας (37282), κειμένη πρὸς Δ. τῆς Ἀργολίδος, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν ὄρων Παρθενίου, Κρεσπώλου, Ἀρτεμισίου καὶ Τραχέος καὶ καλουμένη πρὸς Μ. Βρούς ο-χώρια, ἔχει ὄρη μὲν ἐντὸς τὸ Βόρειον (3350) πρὸς Δ. τοῦ Μανθρακοῦ πεδίου, τὸ Μαίναλον (6700), καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὴν Ὀσρακίαν (6400), κλάδον τοῦ Μαινάλου, βορειότερον τὸ Ἀλήσιον παρὰ τὸ Ἀργὸν πεδίων καὶ τὸν Κνάκαλον (3840) πρὸς Β, ποταμοὺς δὲ, τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι ῥέουσι μόνον τὸν χειμῶνα, τὸν Ἀλφειὸν πρὸς Ν. πηγάζοντα ἀπὸ τοῦ Πόρνωνος, τὸν Γαράτην καὶ νῦν Σαρανταπόταμον, ῥέοντα διὰ τῆς Τεγεάτιδος, τὸν Ὀφιν, ῥέοντα διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Μαντινείας, τὸν Ἐλισσόντα καὶ τὸν Μαλοῖταν, ὧν ὁ μὲν ῥέει πρὸς Δ. ὁ δὲ πρὸς τὰ ΒΔ. Τρίπολις (7300), ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅτε εἶχε περὶ τοὺς 20000 κ, τοῦ διοικούντος τὴν Πελοπόννησον Ὀθωμανοῦ σατράπου καὶ πόλις βιομήχανος (β). Κῶμαι νῦν ἀξιολογώτεραι Βλαχοκρασιά (4000) καὶ Κολλίνα (4500) πρὸς Ν, Βερσοβὰ (4250) παρὰ τὸ Παρθένιον ὄρος, Τσιπιανὰ (4450) εἰς τοὺς Μ. πρόποδας τοῦ Ἀλησίου ὄρους, Πιάννα (400) εἰς τοὺς Δ. πρόποδας τοῦ Μαινάλου, Λεβίδι (4500) εἰς τοὺς Δ. πρόποδας τῆς Ὀσρακίης, Κανδύλα (4450), εἰς τὰ

(α) Ἐπειὶ ἡ χώρα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διεκρίνετο διὰ τὴν ἀγρίαν καὶ ἰσχυρὰν φύσιν αὐτῆς· εἰς τὰ πυκνὰ αὐτῆς δάση ἔζων ἄρκτοι, κάπροι καὶ λύκοι, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ὄντες ἀνδρικοὶ καὶ καρτερικοί, ἔκλινον πάντοτε εἰς τὸ ἄγρον καὶ ἀγροίκον. Ἡ Ἀρκαδία ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου διηγεῖτο εἰς πολλὰς μικρὰς πολιτείας μὴ ἐχούσας οὐδὲν ἄλλο κοινόν, εἰμὴ τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν κοινὴν ἄμυναν ἔρωτα κατὰ πάσης ξενικῆς κυριαρχίας.

(β) Περὶ φημι: ἀρχαίαι Ἀρκαδικαὶ πόλεις εἶνε ἡ Τεγέα, πρὸς Ν, τῆς ὁποίας σώζονται καὶ τινὰ εἰρεῖπια, ἡ Μαντινεία, πρὸς Β, ἐπίσημος διὰ τὴν τὸ 362 π. Χ. μάχην καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμινώνδα, καὶ ὁ Ὀρχομενὸς, ἔτι βορειότερον.

μετὰ τῆς Ἀργολίδος Β. ὄρια. Δάρα (750) εἰς τὰ μετὰ τῶν Καλαρρίτων ὄρια.

2) Ἡ Γορτυνία (39460), περιλαμβανομένη περίπου μεταξύ Μαλοῖτα ποταμοῦ καὶ Θαυμασίου (4950) ὄρους πρὸς Α, τῶν ὄρέων Ὀλύμπου (4330) καὶ Κοτυλίου (4444), πρὸς Ν, τοῦ Ἐρυμάνθου ποταμοῦ καὶ τοῦ ὄρους Θέλπουσα πρὸς Δ. καὶ τῶν ὄρέων Ἀφροδισίου (4546) καὶ Σκιαθίος (5560) πρὸς Β, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Λάδωνος καὶ τοῦ Γορτυνίου καὶ πρὸς Β. Λουσίου (χρονόμενων εἰς τὸν Ἀλφειὸν) καὶ ἐν μέρει ὑπ' αὐτοῦ τούτου, εἶνε συνέχεια τοῦ Ἀρκαδικῆ ὑψιπέδου καὶ καλεῖται πρὸς Β. παρὰ τὸν Λάδωνα Ἀκωθα καὶ πρὸς Ν. Λιοδόρα. Δημητσάνα, ἐπὶ τοῦ Λουσίου ποταμοῦ, πρωτεύουσα καὶ πατρίς τοῦ αἰδίδιμου πατριάρχου Γρηγορίου, καὶ πόλις ἐπίσημος διὰ τὸ ἐν αὐτῇ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Καρύταινα (4200), ἐπὶ τοῦ Γορτυνίου. Στεμνίτσα (2950), ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ. Ζάτουνα (4450), πρὸς Δ. τῆς Δημητσάνας. Παλούμπα (450), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω. Λαγκάδια (3350), βορειότερον. Βυτίνα (800). Μαγούλιανα (559). Βαλτεσινίκος (4400), παρὰ τὸν Μαλοῖταν ποταμόν. Βερβίτσα (4400), παρὰ τὸν Λάδωνα. Κοντοβάζινα (4200), κατὰ τὰ ΒΔ. μεθόρια.

3) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μεγαλοπόλεως (44560), συνεχομένη μετὰ τῆς Μαντινείας πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ μετὰ τῆς Γορτυνίας πρὸς Ν. διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ Ἐλισσόντος καὶ Καρνίωνος καὶ ἔχει εἰς τὰ πρὸς Δ. ὄρια τὰ Νόμια ὄρη (4270), καὶ τὸ Λύχαιον (4370). Σινάνον (650), πρωτεύουσα παρὰ τὸν Ἐλισσόντα καὶ ἐπὶ τῶν ἑριπίων τῆς Μεγαλοπόλεως, ἥτις ἦτο πατρίς τοῦ Φιλοπόιμενος καὶ τοῦ Πολυβίου, ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαρινώνδου καὶ συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τριάκοντα ὀκτὼ Ἀρκαδικῶν χωρίων. Λεοντάριον (460), παρὰ τὸν Καρνίωνα. Ἀκωθος (470) εἰς τὰ πρὸς Ν. ὄρια καὶ Ἴσαρι (4200), εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Νομίων ὄρέων.

4) Ἡ Κυνουρία (22800), ἐκτεινομένη παρὰ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ἔχει ὄρη πρὸς Δ. τὸν Πάρνωννα (6300) καὶ πρὸς Β. τὴν Ζάβιτσαν, τὰ ὅποια ἐξαιρουμένων τῶν παρὰ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον μικρῶν κοιλάδων τοῦ Ἄστρου, τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ τοῦ Λεωνιδίου καθιστῶσιν ἀ-

τὴν ἐκ τῶν ὀρεινοτέρων ἐπαρχιῶν. Χεΐμαῦροι αὐτῆς, πηγάζοντες ἀπὸ τοῦ Πόρνωνος εἶνε ὁ Τάνος, ῥέων διὰ τῆς Θυρεάτιδος πεδιάδος καὶ ὁ Χάραδρος; ῥέων διὰ τῆς πεδιάδος τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Τὰ νότια μέρη τῆς Κυνοῦρας καλεῦνται Κωνωποχώρια, τὰ πρὸς Β. τούτων Ὀλυμπιοχώρια καὶ τὰ μεσαῖα Τσακωνιά. Ἐπισημότεραι πόλεις Ἄγιος Πέτρος (3400), παρὰ τοὺς δυτικούς πρόποδας τοῦ Μαλεβοῦ, κορυφῆς τοῦ Πόρνωνος, πόλις κατάφυτος καὶ κατοῦτος. Καστρί, (4050), παρὰ τὸν Τάνον ποταμὸν, συνιστάμενον ἐξ ἑπτὰ συνοικιῶν διισταμένων μέχρι 2 ὥρῶν. Δολιανὰ (4350) καὶ Βέρβαινα (450), ἐπίσημοι διὰ τὰς παρ' αὐταῖς γενομένας εἰς τὰς ὄρχας τῆς ἐπαναστάσεως μάχας. Ἄγιος Ἰωάννης (4460), κώμη ἐχρῦσα θερινὴν καὶ χειμερινὴν κατοικίαν καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον διατηρούμενον ἐν μέρει ἐκ τοῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου Καριτσιώτου. Ἄστρος, παρὰ τὰς ὑπαιρέας μικρᾶς χερσονήσου καὶ τὸ ὑφορμὸν παράλιον τῆς Θυρέας, ἐπίσημον διὰ τὴν οὐ μακρὰν αὐτοῦ συγκροτηθεῖσαν τὸ 1823 δευτέραν ἐθνικὴν συνέλευσιν. Λεωνίδιον (3750), παρὰ τὰς ὑπαιρέας δύο ὑψηλῶν καὶ ἀπογρήμων ὄρεων καὶ 3 ὥρ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, πόλις νεωρῆ συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ 7 ὥρας κατὰ τὰ ΒΔ. ἀπέχοντος Πραστοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν καὶ παρκειμένων τινῶν χωριῶν λαλοῦσι τὴν Τσακωνικὴν γλῶσσαν, ἧτις ἔχει πολλοὺς ἰδιωτισμοὺς καὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας Δωριῆς.

Ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Ἀρκαδικῶν ὄρειων ἀρχεται ἀνεξάρτητος ἄλυσις ὄρειων, ἧτις ἀναλαμβάνουσα τὴν ἀρχικὴν διεύθυνσιν τῶν ὄρειων τῆς Σπερτιάς Ἑλλάδος, ἐκ Β. δηλ. πρὸς Ν, ὑψοῦται οὐχὶ μόνον πλέον τῶν Ἀρκαδικῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Κυλλήνης ὑπὲρ τοὺς 400 π. καὶ προβαίνει μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἀκρωτηρίου τῆς Πελοποννήσου Ταινάρου. Ἡ ἄλυσις αὕτη, τὸ ὄρος Ταῦγετον (7446 π.), εἶνε ἡ μακροτάτη, ὑψίστη καὶ βορειοτάτη σειρὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχει ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸν Εὐρώταν καὶ τὸν Πάμισον, οἵτινες διαρρέουσι τὰς μεσημβρινὰς χώρας τῆς Πελοποννήσου τὰς ἀποτελοῦσας τοὺς δύο ἐπομένους Νομοὺς.

ζ) Ὁ Νομὸς τῆς Λακωνίας (84, 78 □ μ. καὶ 408554 κ.), διαισούμενος εἰς πέντε ἐπαρχίας εἶνε τόσον λαμπρὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἱστορίαν, ὅσον ἡ δόξα τῆς Σπάρτης. Ὁ πρὸς Δ. Ταῦγετος καὶ ὁ πρὸς Α. Πάριον κλείουσι τὸν Λακωνικὸν κόλπον καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα,

ἤτις διηρείτο εἰς τέσσαρα μέρη. Τὸ ἄνω μέρος τὸ κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ Εὐρώτα εἶνε ὄρεινόν, τραχὺ καὶ οὐχὶ τὸσον προσιτὸν ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας· ὑψίπεδα, κλιτύες ὄρεων, στεναὶ ὑπὸ ρυάκων διαρρέομεναι κοιλάδες καὶ χραδραὶ ἐναλάσσονται αὐτόθι καὶ εἶνε κατάλληλοι πρὸς νομὰς, ἀμπελοφυτεῖαν καὶ δενδροφυτεῖαν, ἀλλὰ δὲν παράγουσι καὶ ἱκανοὺς δημητριακοὺς καρποὺς· παρὰ τὸν Οἶνου ὄντα, ἀριστερὸν παραπόταμον τοῦ Εὐρώτα, ἔκειτο ὡς προεξέχων ὄχυρός σταθμὸς ἡ Σελλασία, ἔθα δ βασιλεὺς Κλεομένης ἠττήθη ὑπὸ τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας. Τὸ δευτερον μέρος, ἔχον ἐντελῶς διάφορον χαρακτῆρα καὶ σχηματιζόμενον διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ὄρεων Πάρνωνος καὶ Ταυγέτου, εἶνε εὐφορος καὶ μεγάλη πεδιάς, ἡ κοίλη Λακεδαίμων, περιβαλλομένη ὡς μαλακὸς καρπὸς ὑπὸ σκληροῦ πυρήνος. Ἡ ὄψις μακρὰ καὶ 1-2 πλατεῖα καλλιερρημένη αὕτη κοιλάς, κατὰ τὸν ὑπὸ πολυανθῶν ἐλαιοδένδρων περιλειόμενον μέσον Εὐρώταν σχηματίζει τὸ κέντρον τῆς χώρας καὶ περιλαμβάνει φυσικῶς οὐ μόνον τὴν χώραν τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκτὸς αὐτῆς κατὰ τὰς κλιτύας τοῦ Πάρνωνος καὶ Ταυγέτου κειμένας χώρας μετὰ τῆς πρωτευούσης. Ἐν γένει δὲ ὁ Εὐρώτας ῥεεῖ παρὰ τὴν πρόποδα τῶν ἀνατολικῶν ὄρεων, τὰ ὅποια ὑψοῦνται ὑπὲρ αὐτὸν γυμνά, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὑπὸ τοὺς βράχους αὐτῶν. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁμοῦς δυτικῆς τοῦ ποταμοῦ πλευρᾶς ἐκτείνεται λοφώδης πεδιάς μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Ταυγέτου, ὅστις μετὰ τῶν ὠραίων αὐτοῦ χρωμάτων καὶ τῶν χιονιδῶν κορυφῶν ἀποτελεῖ περίεργον ἀντίθεσιν πρὸς τὰ δάση τῶν κάτω μερῶν αὐτοῦ καὶ τὴν πλουσίαν τῆς πεδιάδος φυτεῖαν. Πολυὺρίθμοι πηγαὶ καὶ ρυάκες πηγάζουσιν ἀπὸ τῶν χραδρῶν αὐτοῦ καὶ ἀρδεύουσιν ἀφθόνως τὴν εὐφορον κοιλάδα, τῆς ὁποίας οἱ λόφοι πανταχοῦ καλύπτονται μὲ παχεῖαν γῆν. Τὸ τρίτον μέρος τῆς κοιλάδος ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν ὄρεων στενωπέως αὐτῆς· τὸ δὲ τέταρτον εἶνε ἡ τελματώδης πεδιάς τοῦ Ἐλλους, διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης Ἕλλητες, ἀντισταθέντες γενναϊότατα κατὰ τὸν εἰσβαλόντων Δωριέων, ἐγένοντο μετὰ ταῦτα δοῦλοι.

Ἐπὶ τῆς πρὸς Ν. ἐκτεινομένης καὶ ὑπὸ τοῦ Ταυγέτου καλυπτομένης χερσονήσου κατοικεῖ ὁ ἄγριος καὶ ἀνδρείος ὄρεινὸς λαὸς τῶν Μανιατῶν, οἵτινες οὐδέποτε ἐντελῶς ὑπετάγησαν οὔτε εἰς τοὺς Ἑνετοὺς, οὔτε εἰς τοὺς Τούρκους, ἀλλ' εἶχον πάντοτε εἰδὸς τι ἀνεξαρτησίας καὶ μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων παρείχον πιστὴν εἰκόνα τῶν ἠθῶν καὶ ἀταξιῶν τοῦ

μεσαιωνικῷ φεουδαλισμοῦ. Ὅτι δὲ διαδοχικῶς καπιτάνιοι, διαμοραζόμενοι τὴν ἐξουσίαν, ὑπέκειντο εἰς Βέην ἢ ἡγεμόνα ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων καὶ τελούντα μικρὸν φόρον εἰς τοὺς Τούρκους. Μετὰ τὴν ἀνταρσίαν τοῦ 1834 οἱ πλείστοι τῶν ὀχυρῶν αὐτῶν πύργων κατεστράφησαν καὶ τανῶν οἱ Μανιάται ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, πληρῶντες μόνον ἐξαγωγῆς τέλη. Συνίστανται δὲ ὁ Νομὸς ἐκ πέντε ἐπαρχιῶν, αἰτινές εἰσι,

4) Ἡ τῆς Λακεδαίμονος (41560), ἣτις, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως καὶ πρὸς Δ. τῆς Κυουριάς, ὀνομάζεται παρ' ἑκατέρας τὰς ὀχθὰς τοῦ Οἰνοῦντος Πέρι Πίρις, ἐντεῦθεν τοῦ Εὐρώτα ἐν τεῦθεν Πίρις, πρὸς Ν. Βαρδοουχωνώρια, καὶ κατὰ τὰ παράλια τοῦ Λακωνικῷ κόλπου Ἐλος, τὸ ὅποιον ἀνήκει ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν Ἐπίδαυρον Λιμνάν. Σπάρτη (2400), παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, ἔδρα τοῦ Νομοῦ, κτισθεῖσα κανονικώτατα ἐσχάτως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Σπάρτης καὶ ἔχουσα εὐρείας ὁδοὺς καὶ πλατείας. Ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως ὀχυρὰ ἀρχαία Σπάρτη εἶχε περίμετρον δύο ὁρῶν, τείχη τὰ στήθη τῶν κατοίκων τῆς καὶ οἰκίας πολὺ διίσταμένας ἀπ' ἀλλήλων. Τὰ ὑπὲρ τὴν περιοχὴν τῆς Σπάρτης φαινόμενα λείψανα εἶνε ἀσήμαντα καὶ τὰ πλείστα Ῥωμαϊκῆς ἢ Βυζαντινῆς ἐποχῆς· καταφανέστερα δὲ πάντων εἶνε τὰ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, τὸ ὅποιον ἦτο ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εἰς τὰ περίξ συνδέονται αἱ διάφοροι ἐποχαὶ τῆς ἱστορίας μὲ κτίρια καὶ λείψανα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον καλῶς διατηρημένα· ὀλίγον δὲ πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποταμοῦ σώζονται λείψανα τῶν Ἀμυλλῶν καὶ τοῦ ἐν αὐταῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλα προδωρικῆς ἐποχῆς. Πρὸς Δ. ἐπὶ τῶν πρώτων βαθμίδων τοῦ Ταυγέτου ἀπαντῶμεν τὴν Φραγκικὴν καὶ τὴν μεσαιωνικὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν· αὐτοῖσι ὑπάρχει καὶ ὁ ὑπὸ Φράγκου αὐθέντου ἰδρυθεὶς Μιστράς (4000), ἀρχαιότερα ἔδρα τοῦ Νομοῦ. Ἄγιος Ἰωάννης (4250), εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς Σπάρτης. Ἄναβρυτὴ (4250), πρὸς Δ. εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταυγέτου. Ἐηροκάμπι (670) καὶ Γοράνοι (600), νοτιώτερον. Λεβέτσοβα καὶ πάλαι Κροκιάι (4100). Σχάλα (600), ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα. Γεράκι καὶ πάλαι Γερόνθραι (4000) παρὰ τὰ μετὰ τῆς Ἐπιδιῦρου ὄρια. Τσίιντσινα (4550), πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω. Χρῦσαφα (600), πρὸς Α. τῆς Σπάρτης. Βρέσθαινα (4050). Βασσαρᾶς (4460).

Βαμβακοῦ (4400) καὶ Ἀράχωθα (4400), παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Οἰνοῦντος. Βουρλιᾶς (900), παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν. Καστανιὰ (4300), εἰς τὰς Β. ὑπερείας τοῦ Ταυγέτου. Γεωργίτσι (4500), ὡσαύτως ὀλίγον πρὸς Β. καὶ Λογκανίξος (750), βορειότερον.

2) Ἡ ἐπαρχία τῆς Οἰτύλου ἢ δυτικῆς Μάνη (25800), ἐκτεινόμενη κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ ἔχουσα πρὸς Α. τὸν Ταυγέτον, καλεῖται παρὰ μὲν τὸν Ταυγέτον πρὸς Α. Σταυροπήγι, παρὰ τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον πρὸς Δ. Ζαρνάτα, ἐν τῷ μέσῳ Ζυγὸς καὶ πρὸς Ν. Μέσα Μάνη καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς Μεσομανιᾶται ἢ Κακαθούλια. Σέλιτσα (550). Πηγάδια (600) καὶ Κάμπος (500) πρὸς Β. Ἄλμυρὸν, ἐπίσημος δι' ἀποτυχίαν ἀποβάσεως τοῦ Ἰβραῆμ. Πασᾶ. Προάστειον (500) καὶ Καρδαμύλη (250) νοτιώτερον. Πλάτσα, (660), ἔτι νοτιώτερον. Ἀρκόπολις (4400), πρωτεύουσα, καὶ Οἰτύλος, παρὰ τὸν λιμένα Λιμένι. Πύργος (4000), νοτιώτερον. καὶ Κύτα (600), πρὸς Ν. παρὰ τὸ ἀκρωτήριο Γρόσον (Θυρίδες.)

3) Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἢ Ἀνατολικῆς Μάνη (43420), χωριζομένη ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω διὰ τοῦ Ταυγέτου καὶ βρεχομένη πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, καλεῖται πρὸς Β. Μαλεῦριον, ἐν τῷ μέσῳ Τρίγωνα καὶ πρὸς Ν. Κολοκυνθία καὶ ἀπολήγει εἰς τὸ Γαίναρον ἀκρωτήριο. Γύθειον (4680), πρὸς Β. πρωτεύουσα. Πάνιστα (700), εἰς τοὺς Α. πρόποδας τοῦ Ταινάρου. Πολυάραβος ἢ Πολυτσοάραβος (242), ἐπίσημος διὰ τὴν δευτέραν ἀποτυχίαν τῆς ἀποβάσεως τοῦ Ἰβραῆμ. Πασᾶ. Λάγια (600) πρὸς Ν.

4) Ἡ ἐπαρχία Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς (45200), ἐνομιμένη πρὸς Β. μετὰ τῆς Κυνουρίας καὶ Λακεδαίμονος, ἐκτείνεται πρὸς Ν. μέχρι τῶν Μαλεῶν, ἔχουσα πρὸς Α. τὸν Ἀργολικὸν κόλπον καὶ πρὸς Δ. τὸν Λακωνικὸν μετὰ τῆς Ἐλαφονήσου ἢ Ὄνου Γνάθου, κειμένης πρὸς Δ. τοῦ κόλπου τῶν Βοιωτῶν. Ἡ πρὸς τὰ ΒΔ. χώρα αὐτῆς καλεῖται καὶ αὐτόθι Ἐλος, τὸ πρὸς Α. ὑψηλότερον ὄρος Κουλοχέρα (Ζάραξ), ἢ πρὸς Δ. αὐτοῦ χώρα Λευκὴ πεδιάς, ἢ πρὸς Ν. Τοπαλτί, καὶ ἡ παρὰ τὸν κόλπον τῶν Βοιωτῶν Βάτικα. Μονεμβασιά (680), ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας, πόλις ὄχυρά κειμένη ἐπὶ ἀποτόμου νησιδίου συνεχομένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ γεφύρας καὶ συνισταμένη ἐκ τοῦ

ἐπὶ τῆς κρυφῆς τοῦ λόφου φρουρίου καὶ τῆς εἰς τὰ κάτω πόλεως καὶ ἔχουσα ἀρχαίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν. Μολάοι (600), ἐν τῷ μέσῳ, πρωτεύουσα. Βοιαί (600), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Κρεμαστή (650), πρὸς Β. καὶ Ἀπιδιά (550), νοτιώτερον.

5) Ἡ ἐπαρχία τῶν Κυθῆρων (43000), περιλαμβάνουσα τρεῖς δήμους, συνίσταται ἐκ τῆς ὁμώνυμου νήσου, τῶν Ἀντικυθῆρων (Αἰγίλεια), τὰ ὁποῖα κεῖνται μεταξύ Κυθῆρων καὶ Κρήτης καὶ κατοικοῦνται ἐξ ὀλίγων οἰκογενειῶν, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ἀσημάντων νησίδων (Δραγκονάροι, Κέθροι, Πρασονῆσι, Διακοπή, Χύτρα, κτλ.) Ἡ νῆσος τῶν Κυθῆρων (5 $\frac{1}{2}$ □ μ.), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Λακωνίας καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ τραχεῶν καὶ ἀποτόμων βράχων, ἔχει μετὰ τῶν ἀποδημούντων περὶ τοὺς 20000 κ. καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους οὔσα ἀφιερωμένη εἰς τὴν Ἀφροδίτην, ἐξηρτάτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς Σπάρτης. Ὅρη μὲν αὐτῆς ἄξιζ λόγου εἶνε τὸ τῆς Ἀγίας Μόνης εἰς τὰ ΒΑ. καὶ τὸ Τουρκοβοῦνι, ἀκρωτήρια δὲ πρὸς Β. ὁ Πλατανιστοῦς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνηγγέρθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν μέγας φάρος, ὁ Τράχηλος καὶ τὸ Γράσσον πρὸς Ν. καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος πρὸς Α, λιμένες δὲ ὁ Αὐλέμων (Δελφίνιος) πρὸς τὰ ΝΑ, ὁ Κυψελιακὸς, καὶ ὁ τοῦ Μυλοποτάμου πρὸς Δ. καὶ ὁ τοῦ Μελιδονίου πρὸς τὰ ΝΔ, καὶ τέλος ἀλίπεδα τὰ τῆς Παλαιοπόλεως πρὸς τὰ ΝΑ. τὰ τῶν Ὁχελλῶν πρὸς τὰ ΝΔ. καὶ τὰ τῆς Ἀγ. Πελαγίας πρὸς Β. Ἡ ὄρεινὴ αὕτη νῆσος, ἣτις περιέχει πολλὰ κλιώματα καὶ λαθυρινθώδη ἄντρα, φέρει διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς μεσημβρινοῦς καρποῦς, ἐκλεκτὸν εἶνον, ἔλαιον καὶ μέλι καὶ γέμει τὸ φθινόπωρον ἀποδημητικῶν πτηνῶν (ὄρνυγων, κτλ.). Ἡ ὁμώνυμος αὐτῆς πρωτεύουσα, ὑπερασπιζομένη ὑπὸ Ἑνετικῷ φρουρίου καὶ ἀρισταμένη ἀπὸ τῆς νοτίου περαλίας τέσσαρα σάδια, κεῖται πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια καλούμενα Παλαιόπολις εἶνε πύργοι καὶ λείψανα τειχῶν, τεμάχια σηλῶν ἐκ τοῦ ἐπὶ ὑψώματος ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ μνήματα ἐντὸς βράχων ἔχει δὲ νῦν 4300 κ, Ἑλ. σχολεῖον, διατηρούμενον ἐν μέρει ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου ἱερέως Βιτσαμάνου, καὶ ἐπίνειον τὸ οὐχὶ τόσον ἀσφαλές Καψάλιον ἢ Κυψέλην, ἐνθα ὑπάρχει καὶ τὸ τελωνεῖον μετὰ τοῦ λοιμοκαθαρηρίου. Κῶμαι δὲ, ἔχουσαι πλεόν τῶν 4000 κ, εἶνε Λειβάδιον, Μυλοπόταμος, Λογοθετιάνικα καὶ Ποταμὸς (4750).

η) Ὁ νορὸς τῆς Μεσσηνίας (62,52 □ μ. καὶ 447200), συγκείμενος ἐκ πέντε ἐπαρχιῶν, περιλαμβάνει τὴν πολυδένδρον κοιλάδα τοῦ Παμίσου, ὅστις, καθὼς καὶ ὁ Εὐρώτας, ἅμα μὲν ἐξερχόμενος πρὸς Β. ἐκ τῶν ὄρεων εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὐφορον πεδιάδα τῆς Στενουκλάρου, καθέδρας τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Μεσσηνίας· μετὰ ταῦτα ὅμως, κλειόμενος μεταξὺ ὄρεων, εἰσέρχεται ἐντεῦθεν εἰς τὴν εὐρείαν καὶ ὠραίαν χώραν Μακαρίαν καὶ ἔπειτα ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Εἰς τὸν πυρῆνα τῶν δύο πεδιάδων προσεκολλᾶτο ἡδυτικὴ κατάβασις τῶν πρὸς Ν. τῆς Νίδας Νομίων ὄρεων, καθὼς καὶ ἡ κατὰ μῆκος ἐκτεινομένη πρὸς τὴν θάλασσαν χερσονήσος. Γλυκύτης κλίματος, ἀφρονία ὑδάτων καὶ εὐφορον ἔδαφος καθιστῶσι τὴν Μεσσηνίαν εὐδαίμονα τόπον, ἐπειδὴ οὐδαμῶ τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει τόσοον παραγωγικὴ ἢ γεωργία καὶ ἡ φυτεία τῶν μεσημβρινῶν καρπῶν, ὑψηλαὶ αἵμασιαὶ κάκτων χωρίζουσι ἀπ' ἀλλήλων τοὺς κλῶς καλλιεργουμένους ἀγρούς, ἡ μεγάλη ἀλωὰ ἀπαντᾶται εἰς πυκνοὺς θάμνους καὶ λεμονέζι καὶ πορτογαλεῖα εὐκόλως ἀναπτύσσονται αὐτόθι, ἔνθα καὶ αὐτοὶ οἱ φοῖνικες σχεδὸν ὠριμάζουσι. Τὸ πλεόνασμα τοῦ ἐλαίου, τῶν σύκων, τῆς μεταξῆς καὶ τοῦ οἴνου εἶνε σπουδαῖα ἀντικείμενα ἐξαγωγῆς. Οἱ αὐτόθι εἰσβαλόντες Δωριεῖς, ὡς ἐκ τῆς γλυκυτέρας φύσεως τῆς χώρας ἐγένοντο ἡμερώτεροι ἢ οἱ παρὰ τὸν Εὐρώταν ὀμόφυλοι αὐτῶν· ἐπειδὴ ὅμως ἔλειπεν ἐν αὐτοῖς πλήρης ἐνότης, ἡ χώρα ὑπέστη πολλὰ δυστυχήματα καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰς δύο μ. κροὺς πολέμους ὑπετάγησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. Εἰς τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον (743—724 π. Χ.) ἤρωσ τῶν Μεσσηνίων ὑπῆρξεν ὁ Ἀριστόδημος καὶ τὸ πᾶν περιστρέφετο ἰδίως εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς ὄρεινης καὶ ὄχυρᾶς Ἰθώμης, ἐπὶ τῆς ὁποίας τανῦν κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Βουλιάνου. καὶ σώζονται ἔτι λείψανα κυκλωπέων τειχῶν καὶ ἄλλα μεταγενεστέρων χρόνων. Ἀπὸ τῆς Ἰθώμης, καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἡ ἀποψις εἶνε λαμπρά. Εἰς τὸν δευτέρου Μεσσηνιακὸν πόλεμον (682—668) ἤρωσ ἀνεφαίνεται ὁ Ἀριστομένης καὶ ἡ ἐπὶ ὄρους ὄχυρὰ Εἶρα ἢ κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τῆς Νίδης καὶ παρὰ τὰ Ἀρκαδικὰ ὄρια ἦτο τὸ τελευταῖον καταφύγιον. Ἐκεῖτο δ' αὐτῆ, ἣτις ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη, ἐπὶ ἀπροσίτου σχεδὸν προεκοχῆς τῶν Ἀρκαδικῶν μεθωρίων ὄρεων μεταξὺ Νίδης καὶ δύο παραποτάμων αὐτῆς, ἔνθα σώζονται καὶ ἱκανὰ λείψανα τειχῶν. Ἡ Μεσσηνία, ἣτις δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐλευθερίαν, ἔμεινεν εἰς τὴν

Σπαρτιατικὴν πολιτείαν ἀνοικτὴ πληγὴ· διὸ τὸ 469—459 ἐγένετο τρίτος πόλεμος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων καὶ Εἰλιώτων, εἰς ὃν πολὺν κύριον ἀντικείμενον ὑπῆρξεν ἡ Ἰθώμη καὶ μετὰ τὴν πτώσιν αὐτῆς οἱ Ἀθηναῖοι μετήνεγκον τοὺς Μεσσηνίους εἰς τὴν Ναύπακτον. Οὗτοι κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἐνθυμηθέντες τὸ τρωτὸν μέρος τῆς Σπάρτης, ὠδήγησαν τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, εἰς ἣν εἰσδύει ἡμικυκλοειδῶς ὠραῖος κόλπος κλειόμενος ὑπὸ τῆς προκειμένης νήσου Σφακτηρίας. Ἡ βορεῖα εἴσοδος αὐτοῦ καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν προσηχώθη, ἡ δὲ μεσημβρινὴ εἶνε μόνον 4000 π. πλατεῖα. Εἰς τὴν βορείαν ἄκραν τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ Πύλος, καθέδρα τοῦ Νέστορος, ἣν ἄλλοι μεταθέτουσιν εἰς τὴν Πύλον τῆς Ἡλείας· εἰς τὰ βόρεια αὐτοῦ ὑπάρχουσι λείψανα τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τοῦ μεσαιῶνος. Ἐρείπια μεγάλου τείχους ἐκ λίθων ἀτέχνως κεκομμένων, ἀπαντώμενα αὐτόθι, δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Νέστορος. Τὴν σημαντικὴν ταύτην θέσιν κατέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὸ 425. Ὅτε ὅμως ὁ Ἐπαμινώνας ἐζήτησε νὰ καταστρέψῃ πανταχοῦ τὴν δύναμιν τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐθεμελίωσε τὸ 369, ὅπως ἐν Ἀρχαδίᾳ τὴν Μεγαλόπολιν, παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ἰθώμης μετὰ τοῦ φρουρίου αὐτῆς τὴν νέαν πρωτεύουσαν Μεσσήνην, τῆς ὁποίας τὰ παρὰ τὸ χωρίον Μαυρομμάτι μεγαλοπρεπῆ λείψανα δίδουσι τὴν καθαρωτέραν ἰδέαν ἀρχαίου φρουρίου· εἰς τινὰ μέρη σώζονται καλῶς τὰ τεῖχη μετὰ σειρᾶς τετραγωνικῶν πύργων καὶ πυλῶν, προσέτι δὲ καὶ λείψανα θεάτρου, σταδίου, κτλ. οὕτως ἄγει ὑπὸ κισσοῦ περιβαλλομένη 3½ π. ὑψηλὴ πύλη εἰς αὐλὴν περικλειομένην ὑπὸ τοίχων 20 π. ὑψηλῶν, καὶ ἐκ ταύτης δευτέρα πύλη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως.

Αἱ πέντε ἐπαρχαίαι τοῦ Νομοῦ εἰσι,

1) Ἡ Ὀλυμπία (23550), ἣτις ἔχει πρὸς Δ. τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον, πρὸς Β καὶ Α. τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν, δι' οὗ χωρίζεται ἐκ τῆς Ἡλείας καὶ Γορτυνίας, πρὸς τὰ ΝΑ. τὸ Λύκαιον (4370), δι' οὗ χωρίζεται ἐκ τῆς Μεγαλόπολεως, καὶ πρὸς Ν. τὰ Νόμια (4270) καὶ τὸν ποταμὸν Νέδαν. Ἀνδρίτσαινα (2000), πρωτεύουσα κειμένη εἰς τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Λυκαίου ὄρους. Ἀγουλινίτσα (4600), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ. Κρέσεννα (360), πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω. Ζάχα (650) παρὰ τὰ Α. ὄρια. Ζούρτσα, πρὸς Δ. τῆς Ἀνδριτσαινῆς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τῆς Νέδης Φιγαλίαν,

ἣτις δὲν ἔχει πολλήν ἱστορικὴν σημασίαν, διετηρήθη διὰ τὸ ἀπόκριντρον εἰς καλὴν κατάστασιν ναὸς ἀνεγερθεὶς παρὰ τὸ χωρίον Β α σ σ α ἰ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ τὴν ὁποῖαν παρέσχεον αὐτοῖς βοήθειαν εἰς ἐνσκήψαντα λοιμόν. Ὁ ναὸς οὗτος κείμενος ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 3400 πύψηλοῦ Κοτολίου ὄρους, ὅθεν ἐβλεπέ τις τὴν μελαγχολικὴν καὶ σύνδενδρον κοιλάδα τῆς Νέδης, οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ τοῦ κτίσαντος τὸν Παρθενῶνα, εἶνε παρὰ τὰ ἐν Ἀττικῇ ἐκ τῶν καλῶς διατηρουμένων ἀρχαίων λειψάνων τῆς Ἑλλάδος.

2) Ἡ Τριφυλία (2600), ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τοῦ Κυπαρισιακοῦ κόλπου καὶ πρὸς Ν. τῆς Ὀλυμπίας, ἐξ ἧς χωρίζεται διὰ τῶν Νεμίων ὄρέων καὶ τῆς Νέδης, καὶ ἔχουσα πρὸς Ν. τὸ ὄρος Αἰγάλεων (3775) καὶ βορειότερον τὸ Ψυχρὸν καὶ νῦν Σέχι (4280), καλεῖται πρὸς Δ. τοῦ Αἰγάλεω Κάμπος, πρὸς Α. Κοντοβοῦνια καὶ πρὸς Ν. Χῶραι. Ἐπισημότεραι πόλεις Κυπαρισσία (3250), πρωτεύουσα κειμένη εἰς τοὺς ΒΑ. πρόποδας τοῦ Ψυχροῦ ὄρους. Σουλιμᾶ (950), εἰς τοὺς Ν. πρόποδας τῆς Νέδης. Φιλιατρά (3750). πόλις παράλιος. Γαργαλιάνοι (2000), νοτιώτερον. Λιγούδιστα (1650), πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω.

3) Ἡ Πυλία (18750), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Τριφυλίας, ἔχει πρὸς Δ. τὴν νῆσον Σφακτηρίαν, πρὸς Ν. τὰς νήσους Σαπιέντσαν καὶ Καθρέραν (Οἰνούσας) καὶ τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν, καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου. Πύλος (4500), πρωτεύουσα καὶ πόλις ὄχυρά, ἔχουσα μεσαιωνικὰ ἐρείπια φραγκικοῦ ἱπποτικοῦ φρουρίου καὶ κειμένη ἀντικρὺ τῆς νήσου Σφακτηρίας καὶ ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας εὐρυχώρου λιμένος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ 1827 ἐπυρπολήθη ὁ Ὀθωμανικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας. Μεθώνη (700), φρούριον πρὸς Ν. τῆς ἀνωτέρω, ἔχον ὄχυράματα Ἐνετικῆς ἐποχῆς. Κορώνη (4800), ἕτερον φρούριον εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ Πεταλίδι (500), λιμὴν πρὸς Β.

4) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μεσσηνίας (26250), ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Νεμίων ὄρέων πρὸς Β. καὶ ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Παμίσου καὶ ἔχει πρὸς Δ. τὴν Κυπαρισσίαν, ἐν τῷ μέσῳ τὴν Ἰθάμην καὶ πρὸς Β. τὴν χώραν Ἐμβλάκια. Ἐπισημότεραι πόλεις Νησί (4800), πρωτεύουσα, κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς

ἔχθης τοῦ Παμίσου. Μελιγαλά (550), πρὸς Β τῆς Ἰθάμης. Διαβολίτσι (450) καὶ Γαράντσα (950), εἰς τὰ πρὸς Β. ὄρια.

5) Ἡ ἐπαρχία τῶν Καλαμῶν (27800), συνορεύουσα πρὸς Β. μετὰ τῆς Μεγαλοπόλεως, ἐξ ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ ὄρους Μακροπλάγι, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Μεσσήνης, ἐξ ἧς χωρίζεται κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τοῦ Παμίσου, καὶ βρεχομένη πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Νέδοντος καὶ ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὸ Γομοθοῦνι (3930), πρὸς Α. τὸν Μαλεθὸν (4945) καὶ τὴν Ἀλαγονίαν εἰς τὴν δυτικὴν κλιτὸν τοῦ Ταύγετου. Καλάμαϊ (6300), παρὰ τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ πόλις ἐμπορικὴ, κειμένη εἰς τὴν εὐφορον κάτω κοιλάδα τοῦ Παμίσου καὶ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Κορτσασοῦσι (950) καὶ Μικρομάνη (900), πρὸς Β. τῆς ἀνωτέρω. Ἀσλάναγα (4250), εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Παμίσου. Σίτσοβα (4150), παρὰ τὸν Ταύγετον, ἡ ἐπισιμωτέρα πόλις τῆς Ἀλαγονίας, καὶ Ἀρφαρά (4000), πρὸς Β.

Γ) Αἰνῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, κείμενοι κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Βασιλείου, ἀποτελοῦσι δύο Νομούς, τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν Κυκλάδων.

Θ) Ὁ Νομὸς τῆς Εὐβοίας (79,95 □ καὶ 79364 κ), συγκείμενος ἐκ τῆς ἐπιμήκους νήσου Εὐβοίας καὶ τῶν βορείων Σποράδων, περιλαμβάνει τέσσαρας ἐπαρχίας, ὧν αἱ τρεῖς κεῖνται ἐπὶ τῆς Εὐβοίας καὶ ἡ μία ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν βορείων σποράδων. Ἡ Εὐβοία (60 □ μ. καὶ 67482), ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ καὶ ἔχουσα ἀπὸ τοῦ βορείου ἀκρωτηρίου Ἀρτεμισίου μέχρι τοῦ νοτίου Γεραίου 30 γ. μ. καὶ ὄ μέγιστον πλάτος καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῆς στερεᾶς διὰ στενοῦ βραχίονος θαλάσσης, περιλαμβάνει τὰ ὄρη Τελέθριον (2937) πρὸς Β, Δίρφην (5370) καὶ Ὀλυμπον (3600), ἐν τῷ μέσῳ, καὶ Ὀχην (4322) καὶ Γεραιστὸν (4490) πρὸς Ν, τὰ ἀκρωτήρια Ἀρτεμισιον, Κηναῖον καὶ Φαλασίαν πρὸς Β., τὴν Χερσονήσον πρὸς Α. καὶ τὸν Καφηρέα καὶ Γεραισὸν πρὸς Ν καὶ τοὺς ποταμοὺς Κάλαντα καὶ Βούδορον πρὸς Β καὶ τὸν Κηρέα πρὸς Β τῆς Χαλκίδος. Ἐν γένει δ' ἡ μὲν νῆσος εἶνε ὄρεινὴ καὶ πρὸς Α. μὲν καταβαίνει ἀποτόμως, πρὸς Δ. δὲ ἠπίως, ἡ δὲ παραλία αὐτῆς ζώννυται μὲ σκοπέλους καὶ ὑφάλους καὶ εἰς τὰ ΒΑ. ἰδίως δὲν ἔχει ὄρους. Ἡ κρᾶσις τοῦ κλίματος καὶ τὰ εἶδη

καί ἡ ποιότης τῶν προϊόντων αὐτῆς συµμεταβάλλονται, διότι ἡ μὲν βορεία χώρα μέχρι τοῦ μέσου, ἔνθα ὑπάρχει τὸ Ἀ ἤ λ α ν τ ο ν πεδῖον, ἔχει γῆν εὐφορον καὶ ὄρη δενδρόφυτα, ὧν τὰ πλεῖστα γεωργήσιμα, πρὸς Μ. δὲ, ἔνθα κεῖται ἡ Κ α λ ῆ Ἀ κ τ ῆ, ἡ γῆ εἶνε ἤττον γόνιμος καὶ πετρώδης καὶ τὰ ὄρη τιτανώδη καὶ γυμνά. Τῆς Εὐβοίας, ἧτις ἦτο εἰς μὲν τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ σιταποθήκη τῶν Ἀθηνῶν, νῦν δὲ παράγει ἱκανοὺς δημητριακοὺς καὶ μεσημβρινοὺς καρποὺς, αἱ 4 ἐπαρχίαι εἰσὶ

1) Ἡ ἐπαρχία Κ α ρ υ ς ῖ α ς, τῆς ὁποίας κειμένης πρὸς Ν, ἐπισημότεραι πόλεις εἰσὶ Κ ά ρ υ ς ο ς (3400), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Σ τ ῦ ρ α (600), παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν. Ἀ λ ι θ έ ρ ι ο ν (550), ὡσαύτως παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν. Ἀ ὕ λ ω ν ά ρ ι (600), πρὸς τὰ ΒΑ παρὰ τὴν Α. παραλίαν. Κ ὕ μ η (3600), βορειότερον παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ ἀπέναντι τῆς Κύμης Σκύρος (3 □ μ. καὶ 2600) μετὰ τῶν περὶξ νησίδων, ἔχουσα μίαν μόνην πόλιν, καὶ ἡ πρὸς Ν. Π ε τ α λ ῖ α μετ' ἄλλων τινῶν σκοπέλων.

2) Ἡ ἐπαρχία τῆς Χ α λ κ ῖ δ ο ς (34650) ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Δίρφης μέχρι τοῦ Τελεθρίου, καὶ ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ Χ α λ κ ῖ ς (6350), ἧτις, κειμένη παρὰ τὸν διάσημον διὰ τὴν παλιόρροιον Εὐριπον, ἦτο καὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐκ τέχνης τοσοῦτον ὄχυρά, ὥστε Φίλιππος ὁ Δημητρίου, ἐθεώρει αὐτὴν ὡς μίαν τῶν τριῶν κλειδῶν τῆς Ἑλλάδος, αἱ δὲ δύο ἄλλαι ἦσαν ἡ Κόρινθος καὶ ἡ Μαγνησία. Ἐπὶ δὲ Τουρκοκρατίας ἦτο ἐπίσημος πολεμικὸς σταθμὸς καὶ ἔδρα διοικήσεως, εἰς ἣν ὑπήγετο καὶ ἡ ἀνατολικὴ Στερεὰ Ἑλλάς. Οὐσα δὲ νῦν ἔδρα τοῦ Νομοῦ, ἔχει στενάς καὶ καμπύλας ὁδοὺς, ὑψηλάς καὶ ἀκανονίστους οἰκίας, Ἑνετικὰ φρούρια καὶ θέαν Τουρκικῆς πόλεως καὶ κατοικεῖται καὶ ὑπὸ τινῶν Ὀθωμανῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν. Ἀπέναντι αὐτῆς ἐπὶ τῆς Εὐβοικῆς παραλίας κεῖται τὸ Τουρκικὸν φρούριον Κ α ρ α μ π α μ π ᾶ ς. Σ τ ε ν ῆ (800), παρὰ τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τῆς Δίρφης. Ἀ γ ῖ α Ἄ ν ν α (850), πρὸς Β. παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν. Ἀ ἱ μ ν ο ς (4550), εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν.

3) Ἡ ἐπαρχία τοῦ Ξ η ρ ο χ ω ρ ῖ ο υ (9800) κατέχει τὰ ΒΔ. καὶ ἐπισημότεραι κῶμαι αὐτῆς εἶνε Ξ η ρ ο χ ῶ ρ ι ο ν (2350), πρωτεύουσα παρὰ τὴν ΒΔ. παραλίαν. Ἀ ἱ δ η ψ ὶ ς (450) εἰς τὰ Β. τοῦ Εὐβοικοῦ κόλπου, ἔχουσα καὶ λαμπρὰ θερμὰ λουτρά.

4) Ἡ ἐπαρχία τῆς Σ κ ο π ἑ λ ο υ συνίσταται ἐκ τῶν ἐξῆς κατωχῆ-

μένων νήσων καὶ ἄλλων τινῶν ἀκατοικητῶν νησιῶν, αἵτινες ὁμοῦ καλοῦμεναι βόρειοι Σποράδες εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐθεωροῦντο ὡς φωλεαὶ πειρατῶν. Γενομένης δ' ἀρχῆς ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ξηρὰν παρακειμένης εἶνε αἱ ἐξῆς, ἡ Σκίαθος (2900), ἔχουσα μίαν μόνον πόλιν· ἡ Σκόπελος καὶ πάλαι Πεπάρηθος (6400), ἔχουσα τὰς πόλεις Σκόπελον (4850), ἣτις εἶνε καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, καὶ τὴν Πλάτανον (4300) πρὸς Β καὶ ἡ Ἀλώνησος καὶ πάλαι Ἴκθός (300), ἀνατολικώτερον. Ἄπασαι φέρουσι ἄφθονον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πολὺ καλὸν οἶνον. Ἀνατολικώτερον κεῖνται αἱ ἐξῆς ἀκατοικητοὶ νησιδες, Γεροντία, Πολύαιγος, Εὐδημία καὶ Σκανδίλα μετὰ τινῶν ἄλλων σκοπέλων.

1) Ὁ Νομὸς τῶν Κυκλάδων (49, 86 □ μ. καὶ 148430 κ.) περιλαμβάνει τὰς κατὰ τὸ Αἰγαῖον διεσπαρμένας νήσους, ὧν αἱ μὲν κείμεναι κύκλῳ τῆς ἀκατοικητοῦ Δήλου ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κυκλάδες, αἱ δὲ ἐκτὸς τοῦ κύκλου τούτου Σποράδες. Πᾶσαι δὲ (49), ὧν καὶ τινες ἡφαιστίου ποιότητος, εἶνε βραχῶδεις καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε πυραμοειδῆ, ὑψοῦνται μέχρι 3000 π. καὶ μόνον τὸ ἐπὶ τῆς Νάξου ὄρος τοῦ Διὸς 3096. Ἐνεκα τῆς εὐφορίας καὶ τοῦ γλυκεροῦ κλίματος ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οἱ μαργαρίται τῆς Ἑλλάδος, εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς ὅμως χρόνους ἀπέβαλον τὴν σημασίαν τῶν ταύτην καὶ τινες ἐχρησίμευσον ὡς τόποι ἐξορίας. Τανῦν αἱ νῆσοι αὗται, ὧν τινες νοσηραὶ, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμναί, ἄνδρσι, πετρώδεις, τὸ θέρος θερμαὶ καὶ τὸν χειμῶνα ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς σφοδρούς βορείους ἀνέμους. Ἐνεκα δὲ τῆς θέσεως καὶ τῶν πολλῶν λιμένων τῶν εἶνε ἅπασαι εὐθεταὶ πρὸς ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν καὶ χρησιμεύουσι καὶ ὡς ἀνάπαυλα τῶν ἀποδημητικῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια αὐτόθι ἀντὶ τῆς ποθητῆς ἡσυχίας εὐρίσκουσιν ἀπηνῆ καταδιώξιν. Ὁ Νομὸς οὗτος περιλαμβάνει 7 ἐπαρχίας, αἵτινές εἰσι

4) Ἡ τῆς Ἀνδρου, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Εὐβοίας διὰ πορθμοῦ δυσπλοῦ ἔνεκα τῶν σκοπέλων καὶ τῶν συνεχῶν καταγίδων καὶ συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, ἐχούσης 4 $\frac{1}{2}$ μ. □ καὶ 48400 κ., εἶνε ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων Κυκλάδων καὶ κοσμεῖται πολλαχῶς ὑπὸ τερπνῶν πεδιάδων. Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους φαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔζων πενιχρῶς· διό, ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ἤτησε παρ' αὐτῶν χρήματα, λέγων «ἦκειν δύο Θεοὺς κομιζῶν, Πειθῶ καὶ Βίαν, οἱ Ἄν-

ἔριοι ἔφασαν εἶναι καὶ παρ' αὐτοῖς Θεοὺς μεγάλους δύο, Πενίαν καὶ Ἀπορίαν, ὅφ' ὧν κωλύεσθαι δοῦναι χρήματα ἐκείνῳ.» Ἐπισημότεραι πόλεις Ἄνδρος (1600 κ), πρωτεύουσα, κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν. Λάμαρα (1650), πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω, μεσόγειος. Μεσαρία (1000) πρὸς Ν. τῆς ἀνωτέρω. Γαύριον (900), τὸ ὁποῖον, κείμενον εἰς τὴν ΝΔ. παραλίαν, ἔχει λιμένα μέγαλον καὶ διαιρεῖται εἰς ἄνω καὶ κάτω Γαύριον. Κόρθιον καὶ νῦν ἄνω Κάστρον (350), εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

2) Ἡ τῆς Τήνου, συγχειμένη ὡσαύτως ἐκ τῆς ὁμώνυμου νήσου, ἐχούσης 4 □ γ.μ. καὶ 44000 κ, καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω δι' ἐπικινδύνου εἰς τοὺς ναυτιλλομένους θαλασσίους 4000 βήματα ρενοῦ βραχίονος, περιέχει μὲν μακρὰν καὶ τραχεῖαν σειρὰν γυμνῶν ὄρεων, τῶν ὁποίων τὸ κυριώτερον ὀνομάζεται Τσικνιάς, ἀλλ' ἐν γένει εἶνε ἐκ τῶν εὐγεωργήτων καὶ ἀκμαζουσῶν Κυκλάδων. Ἐπισημότεραι πόλεις Τήνος (2400), εἰς τὴν ΝΔ. παραλίαν, πρωτεύουσα ἐπίσημος διὰ τὸν ἀνεγερθέντα τὸ 4823 ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὃν ὄντα περικολλῆ καὶ πλοῦσιον ἐπισκέπτονται δις κυρίως τοῦ ἔτους πολυάριθμοι καὶ παντοδαποὶ προσκυνηταί. Τριπόταμος (300), χωρίον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ξωμπούργου ἢ Ἐξωπούργου, ἔνθα σώζονται λείψανα Ἐνετικῶν φρουρίου καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καθορᾶται ἅπαν τὸ σύμπλεγμα τῶν Κυκλάδων καὶ πρὸς Α. ἤ μέχρι Ἰκονρίας καὶ Σάμου θάλασσα. Πύργος (4000), πρὸς τὰ ΒΔ, ἀξιόλογος διὰ τὰ περ' αὐτὴν λατομεῖα τοῦ λευκοῦ καὶ πρασίνου μαρμαροῦ, ἐξ οὗ κοσμεῖται καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις ναὸς τῶν Καθολικῶν. Κώμη, ἄνω καὶ κάτω (450), μεσόγειος καὶ πρωτεύουσα τοῦ ὑπὸ Καθολικῶν κατοικοῦμένου δήμου τῆς Περγίας, εἰς ὃν ἀνήκει καὶ ἡ Ξυνάρα (420), εἶδος τοῦ Καθολικῶ ἐπισκόπου. Στενή (460), παρὰ τὰ Α. παράλια, κατοικουμένη ἀναμιξ ὑπὸ Ἀνατολικῶν καὶ Καθολικῶν.

3) Ἡ τῆς Νάξου (19000 κ), ἣτις περιλαμβάνει τὴν ὁμώνυμον νῆσον, τὴν Πάρον, τὴν Ὠλίαν ἢ Ἀντίπαρον καὶ ἄλλα τινὰ νησίδια.

Ἡ νῆσος Νάξος (6 □ μ. καὶ 42000 κ), οὕσα σχήματος ὠρειοῦς καὶ ἡ μεγίστη τῶν Κυκλάδων καὶ προσαγορευομένη ἕνεκα τῆς εὐφορίας τῆς βασιλῆς, ἦτο ἱερά τοῦ Διονύσου, ὅστις ἐνταῦθα ἔλαβεν εἰς σύζυγον τὴν ὑπὸ τοῦ Θησέως ἐγκατολειφθεῖσαν Ἀριάδην καὶ ὁ οἶνος αὐτῆς ἐσυγκρίνετο πρὸς τὸ νέκταρ. Καὶ νῦν ἡ νῆσος, εἰς ἣν

ξερύσσεται ἡ σμίρις, εἶνε ἱκανῶς πλουσία καὶ ἔχει καὶ τινὰς διαυγεῖς πηγὰς συντελοῦσας εἰς τὸ γόνιμον καὶ τὸ δροτερόν αὐτῆς· διὸ αἱ πορτογαλέαι, λεμονέαι, κιτρέαι καὶ βοδέαι, πληροῦσαι διὰ τῆς εὐωδίας τῶν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς νήσου, φέροσσι καρποὺς εὐχύμους καὶ ὠραίους. Τοὺς ἀγροὺς αὐτῆς, εἰς οὓς βόσκουσι καὶ ἱκανὰ ποίμνια, καθωραΐζουσι καὶ ἐλάϊαι, συκῆαι καὶ μωρέαι. Πολλοὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, οἵτινες ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀπελάμβανον ἱκανὰς ἐλευθερίας, ἀνήκουσιν εἰς εὐγενεῖς οἰκογενεῖας Φράγκων καὶ Ἑνετῶν. Ἡ ἀλίμενος αὕτη νῆσος ἀπετέλει ἄλλοτε τὸ κέντρον τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἑνετοῦ Μάρκου Σανούδου θεμελιωθέντος δουκάτου τῆς Νάξου τοῦ περιλαμβάνοντος πάσας τὰς νήσους, εἰς ἃς ἔκτοτε κατέβησαν πολυάριθμοι Καθολικοί. Ἐπισημότεραι πόλεις Νάξος (2100), εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἔχουσα ἀκρόπολιν κτισθεῖσαν ἐπὶ λόφου ὑπὸ τοῦ πρώτου Ἑνετοῦ Δουκὸς Μάρκου Σανούδου. Κωμιακὴ (1000). Ἀπεύρανθος (1450) εἰς τοὺς Β. πρόποδας τοῦ Φαναρίου ὄρους. Φιλότιον (1400) εἰς τοὺς Μ. πρόποδας τοῦ αὐτοῦ ὄρους.

Ἡ Πάρος (4 □ μ. καὶ 6600 κ), οὖσα πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ἀρχιλόχου καὶ διῶσταμένη τῆς Νάξου 4 γ. μ., εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο περίφημος διὰ τὰ λευκὰ μάρμαρά της καὶ τὸ ἀκμαῖον ἐμπόριον. Τὸ 1627 ὁ κόμης Ἀρουνδέλης εὐρῶν αὐτόθι πίνακα μαρμάρινον περιέχοντα τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀπὸ Κέρκρος μέχρι τοῦ 263 π. Χ. (1318 ἐτῶν) τὸν μετήνεγκεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ εὐρίσκειται νῦν τεθραυσμένος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ὁξονίας. Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς Παροικία (2000), παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἐπίσημος διὰ τὸν ἑκατόμυλον ναὸν τῆς Παρθένου, ὅστις εἶνε ἐκ τῶν ὠραιωτέρων ἐν Ἑλλάδι. Νάουσα (1200), εἰς τὴν βορείαν παραλίαν, ἐπίσημος διὰ τὸν εὐρύχωρον λιμένα της, εἰς ὃν δύναται νὰ προσορμισθῇ ὀλόκληρος στόλος. Λεῦκαι (1600), παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν.

Ἡ Ὠλίαρος (½ □ μ. καὶ 450 κ), χωριζομένη ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω διὰ στενῆς διόδου, εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ ἐπ' αὐτῆς σπήλαιον, εἰς ὃ μὴ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διὰ στοᾶς ἐκ φύσεως θολωτῆς εἰσέρχεται τις εἰς στενὴν χαμηλὴν διόδον καὶ ἐξ αὐτῆς καταβαίνει διὰ κρεμαμένου σχοινίου εἰς τὰ κάτω καὶ ἐκεῖθεν ὀλισθαίνων ἐμβαίνει εἰς στοᾶν ὑψηλὴν, τῆς ὁποίας ἡ ὄροφὴ ἐκ τοῦ ὕψους μόλις διακρίνεται.

έντεῦθεν πόλιν γενή ὁδὸς φέρει διὰ κλίμακος εἰς νέαν κατάβασιν καὶ δι' ἄλλων διόδων φθάνει τις εἰς τὸν μυχὸν τοῦ σπηλαίου, τὸ ὅποιον ὄν αὐτόθι 300 π. μακρὸν, 400 πλατὺ καὶ 80 ὕψηλόν, εἶνε πανταχόθεν κεκοσμημένον μὲ ὠραιστάτους σταλακτίτας· ἡ δὲ μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων συνέχεια αὐτοῦ, ὡς διατείνονται οἱ ἐγγχώριοι, εἶνε ὑπερβολή.

4) Ἡ τῆς Μήλου (44072) ἦτις σύγκειται ἐκ τῆς ὁμώνυμου νήσου, τῆς Σίφνου, τῆς Κιμώλου, τῆς Φολεγάνδρου καὶ τῆς Σικίνου. Ἡ δυτικώτατη τῶν Κυκλάδων καὶ ἡφαιστείου φύσεως Μήλος (3 □ μ. καὶ 3100 κ, ὧν πολλοὶ χρησιμεύουσιν ὡς πλωρεῖς τῶν διαπλεόντων τὸ Αἰγαῖον πλοίων), ἀποπνέουσα θεϊώδεις ἀτμοὺς ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ Καλαυροῦ ὄρους καὶ ἔχουσα σχῆμα πεταλοειδές, θερμὰς πηγὰς, ὑπόγειον θερμότητα συντελοῦσαν εἰς πλουσίαν βλάστησιν, μυλίτας λίθους, θεῖον προκριτώτερον καὶ τοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ λιμένα ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς Μεσογείου μετὰ θερμῶν πηγῶν, φέρει ἄφθονον θεῖον καὶ γέμει ἀρχαίων λειψάνων, οἷον ἀτελοῦς ἀμφιθεάτρου, κυκλωπέων τειχῶν, κτλ. Ἡ περίφημος Ἀφροδίτη τῆς Μήλου κοσμεῖ σήμερον τὸ μουσεῖον τοῦ Λούβρου. Ἀξιολογώτεραι κῶμαι Πλάκα (900) καὶ Κάστρον (300) ἀπέχουσι ἑξ ὧν, πρωτεύουσα οὐ πόρρω τῆς ΒΑ ὁχθῆς τοῦ λιμένος μετοικισθεῖσα διὰ τὴν ὑγιεινὴν θέσιν της ἀπὸ τῆς νοσώδους Ζεφυρίας καὶ κτισθεῖσα κλιμακοειδῶς ἐπὶ ὑψηλῆς κορυφῆς. Τρυπητὴ (750), ἀνατολικώτερον ἐπὶ λόφου, ὀνομαζομένη οὕτως ἐκ τῶν πολλῶν μικρῶν τάφων, δι' ὧν εἶνε κατατρυπημένος ὁ λόφος. Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ χωρίου ἀνεκαλύφθησαν μεγάλαι κρύπται, περιέχουσαι περὶ τοὺς δισχιλίους τάφους τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ. Τριοβάσάλος (800), ἐτι ἀνατολικώτερον. Ἀδάμας (550), κώμη συνοικισθεῖσα μετὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ὑπὸ Κρητῶν.

Ἡ Σίφνος (4 ½ □ μ. καὶ 4300 κ), παρὰ τὰ ΒΑ τῆς ἀνωτέρω, οὐσα ἐκ τῶν ὠραιότερων κυκλάδων, εἶχε διάσημα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μεταλλεῖα, δι' ὧν ἐπλούτου μὲν οἱ κάτοικοι αὐτῆς θαυμασίως, ὅμως τὰ ἔθνη αὐτῶν ἦσαν ἐπιλήψιμα. Ὑπῆρχεν ἐτι ἐν Σίφνῳ καὶ μύλυδος, ὅστις εὐκόλως ὑελοῦμενος καθίστα ἐξαιρέτους τὰς χύτρας τῆς νήσου. Οἱ νῦν κάτοικοι κατασκευάζουσιν ἀχύρινα σιιάδια καὶ πῆλινα ἀγγεῖα, πρὸς γάνωσιν τῶν ὁποίων ἔχουσιν ἐν χρήσει τὸν εὐρισκόμενον πανταχοῦ τῆς νήσου ἄριστον λιθάργυρον. Ἐπισημώτεραι κῶμαι Ἀπολλωνία

(4050), εἰς τὴν ΒΑ παραλίαν. Ἄρτεμων (1700) καὶ Ἐξάμπελα (850).

Ἡ Σίκινος (4 □ μ. καὶ 4000 κ), πρὸς Α. τῆς Μήλου, ἔχουσα ἀποτόμους καὶ ἀλιμένους ἀκτὰς καὶ μίαν κώμην ὁμώνυμον.

Ἡ Κίμιωλος (4 □ μ καὶ 3000 κ), δισταμένη ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ΒΑ. ἄκρου τῆς Μήλου, ἔχει θερμὰς πηγὰς, αἰτίνες κρατύνουσι τὴν γνῶμην ὅτι πηγάζουσιν ἐξ ἠφαιστειῶν ὀρέων, γῆν ἄγονον, ὄρη σκληρὰ καὶ τραχέα καὶ μίαν μόνην κώμην καὶ φέρει τὴν ἐξ αὐτῆς ὀνομαζομένην παρχίαν καὶ σαπωνώδη κιμωλίαν γῆν καὶ πωρίνους λίθους.

Ἡ Φολέγανδρος (4 □ μ καὶ 950 κ), κειμένη πρὸς Δ. τῆς Σικίνου, ἔχει ἀκτὰς ὑψηλὰς, ἀποτόμους καὶ ἀλιμένους. Κατὰ τὴν πρὸς τὴν Πάρον πλευρὰν 5—6 ὀργυῖας ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ὑπάρχει τὸ σπύλαιον Χρυσοσπηλιά, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ μὲν εὐρύχωρον στόμιον ὑπάρχει πηγὴ ψυχροῦ ὕδατος, εἰς δὲ τὴν ὀροφὴν σταλακτίται διαφόρων σχημάτων.

5) Ἡ τῆς Θήρας (24777), ἥτις συγκειμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, τῆς Θηρασίας, τῆς Ἀμοργοῦ, τῆς Ἴου καὶ τῆς Ἀνάφης, εἶνε ἡ μεσημβρινωτάτη ἀπασῶν.

Ἡ Θήρα (3 $\frac{1}{3}$ □ μ καὶ 45450 κ) καὶ ἐκ τῆς προστατρίας τῆς νήσου Ἀγίας Εἰρήνης Σαντορήνη, ἔχουσα σχῆμα ἰσπίου πετάλου καὶ οὐσα περιέργου φύσεως, οὐδέποτε ἐν τῇ ἀρχαιότητι μετέσχεν, ὡς φαίνεται, τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων. Ἡ μνησιδὴς δυτικὴ αὐτῆς πλευρὰ, ἀπατόμως εἰς τὴν θάλασσαν καταβαίνουσα, εἶνε τὸ ἀνατολικὸν χεῖλος μεγάλου ἠφαιστείου κρατῆρος, τοῦ ὁποίου τὸ δυτικὸν κατεποντίσθη. Αἱ μεταβολαὶ καὶ οἱ σχηματισμοὶ τοῦ ἀπαύστως ἀνησύχου αὐτῆς ἐδάφους δύνανται παρὰ πᾶν ἄλλο μέρος νὰ καταδειχθῶσιν ἱστορικῶς: τεμάχιον τοῦ ἀνατολικοῦ χεῖλους τοῦ κρατῆρος, μόλις τὸ 235 π. Χ. ἀποσπασθὲν, κατέπεσεν εἰς τὴν βαθεῖαν λεκάνην τῆς θαλάσσης τὴν περικλειομένην ὑπὸ τῆς ἰδίας νήσου. Μεταξὺ τῆς νησιδος Ἀσπρονησίου καὶ τῆς Θήρας ἀνυψώθη τὸ 496 π. Χ. ἡ παλαιὰ Καῦμένη, τὸ 4575 μ. Χ. ἡ μικρὰ Καῦμένη, τὸ 1707 ἡ νέα Καῦμένη καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος 1866 ἡ Ἀφρόεσσα, αἰτίνες πᾶσαι συνίστανται ἐκ τραχίτου λίθου καὶ καλύπτονται ἀπὸ κίσσηριν καὶ πορσελάνην. Ἡ ἀλιμένος Θήρα, συγκειμένη ἐκ τετριμμένης κισσῆρεως, εἰ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον εἶνε ξηροτάτη καὶ ἀκαρπος, ὅμως ὑποκειμένη εἰς διη-

νεκῆ ὑγρασίαν εἶνε ἅπανα δεκτικὴ καλλιεργείας, οὐδὲ τῶν ὀρέων καὶ τῶν βράχων αὐτῆς ἐξαιρουμένων· καιαστᾶσα δὲ διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν κατοίκων τῆς ὡς κῆπος παραβαλλομένη πρὸς τὰς παρακειμένας νήσους, φέρει καλλίστους οἴνους, θαμβάκιον καὶ ποσελάνην. Αἱ νεωστὶ κτιζόμεναι διὰ πετρῶν μετὰ ἀσβέστου καὶ ἀργιλώδους ἐπιτοπίου ἀσπροχώματος οἰκίαι εἰσὶ στερεώταται, αἱ δὲ παλαιαὶ καὶ μάλιστα αἱ τῆς πτωχῆς τάξεως, ὠκοδομημέναι ἐντὸς θράχων ἢ στρωμάτων κισσῆ-ρεως, δὲν εἶνε κάθυγροι. Τὰ ἐπὶ τῆς νήσου εὐρεθέντα ἐξωγραφισμένα ἀγγεῖα ἀνέκουσιν εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν.

Ἐπισημότεραι πόλεις Φηρά (4700), εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν. Ἡμεροβίγλι (4100). Κοντοχωρι (4100) καὶ Καρτεράδος (4000) πορὰ τὴν Α. παραλίαν. Πύργος (1300). Γωνία (4400) καὶ Μεσαρία (950), πρὸς Ν. τῶν ἀνωτέρω. Οἶα καὶ νῦν Ἐπανωμεριά (2550) εἰς τὴν ΒΔ. ἄκρην. Ἐμπορεῖον (4450) εἰς τὰ ΝΑ.

Ἡ Θήρασια (600), κειμένη πρὸ τῆς μηνοσιδοῦς δυτικῆς παραλίας τῆς Θήρας, ἔχει τέσσαρα χωρία καὶ γῆν ἀμπελόφυτον καὶ καλῶς καλλιεργημένην.

Ἡ Ἴος (4 □ μ. καὶ 2450 κ), εἰς ἣν κατὰ παράδοσιν ἀπέθανεν ὁ Ὅμηρος μεταβαίνων ἐκ Σάμου εἰς Ἀθήνας, κειμένη πρὸς Β. τῆς Θήρας καὶ οὐσα εὐλίμενος καὶ ὄχι τόσον κρημνώδης, ἔχει μίαν μόνην κώμην.

Ἡ Ἀνάφη (½ □ μ. καὶ 700 κ), κειμένη πρὸς Α. τῆς Θήρας, εἶνε ἀλίμενος καὶ ἔχει ὁμώνυμον πολίχινον, ½ ὥραν μακρὰν τοῦ παρακειμένου ὄρμου, καὶ λείψανα ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἡ Ἀμοργὸς (2 ½ □ μ. καὶ 3200 κ), κειμένη πρὸς Β. τῆς ἀνωτέρω καὶ οὐσα ἐν μέρει δασώδης καὶ πρὸς Ν. κρημνωδεστάτη, ἔχει μεγαλύτεραν πόλιν τὴν Χώραν (4700), ἣτις εἶνε κτισμένη ἀμφιθεατρικῶς περὶ βράχου.

6) Ἡ τῆς Σύρου (27684), ἣτις σύγκειται ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, τῆς Μυκόνου καὶ ἄλλων τινῶν νησίδων.

Ἡ Σύρος (2 □ μ. καὶ 23100 κ), οὐσα ὀρεινὴ, τραχεῖα καὶ 4400 π. ὑψηλὴ καὶ κειμένη ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῶν Κυκλάδων, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἶχεν ὀλίγους μόνον κατοίκους, ὧν οἱ πλείστοι Καθολικοί. Ἐπισημότεραι πόλεις Ἐρμούπολις (18500), εἰς τὴν

Α. παραλίαν, ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς Ἑλλάδος, συνοικισθεῖσα κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τῶν αὐτόθι καταφυγόντων Χίων, Σμυρναίων καὶ Ψαριανῶν. Εἰς ταύτην, ἣτις ἔχει λαμπράς οἰκοδομὰς καὶ εἶνε ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ σχεδὸν ἡ βιομηχανικωτέρα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ σύνδεσμος ὄλων τῶν γραμμῶν τῶν ἀτμοπλοίων, καταπλέουσι κατ' ἔτος καὶ ἀποπλέουσι περὶ τὰ πεντακισχίλια πλοῖα καὶ ναυπηγοῦνται εἰς τὸ ἀξιόλογον αὐτῆς ναυπηγεῖον ὑπὲρ τὰ 300. Ἄνω Σύρος (4600), $\frac{1}{2}$ ὥρ. μακρὰν τῆς ἀνωτέρω καὶ ἐπὶ βραχῶδους καὶ κωνοειδοῦς λόφου, περίξ τοῦ ὁποίου εἶνε ἰδρυμένη ἡ πόλις καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἡ μητρόπολις τοῦ Καθολικοῦ ἐπισκόπου.

Ἡ Μύκονος (4 □ μ. καὶ 4600 κ), εἰς ἣν ἐπεχωρίαζεν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ φαλάκρα, κειμένη πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω εἶνε ξηρὸς καὶ ἄγονος ἐκ συηνίτου λίθου βράχος ἔχει ὁμώνυμον πόλιν καὶ ἐπιτηδείους ναύτας. Τὰ δύο κύρια ὄρη αὐτῆς ὀνομάζονται κοινῶς προφήτης Ἡλίας καὶ τὸ πάλαι Δίμαστοι.

Ἡ Δῆλος ($\frac{1}{2}$ □ μ), κειμένη μεταξὺ Σύρου καὶ Μυκόνου, ἀνέδη ποτὲ κατὰ τὸν μῦθον ἐκ τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῶ τοκετῶ τῆς Λητοῦς καὶ ἦτο διάσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Δηλίας Ἀρτέμιδος καὶ τὰ πανηγυριζόμενα κατὰ πενταετίαν Δήλια, πρὸς ἃ ἀπεστέλλοντο πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος θεωρίαί. Κατὰ τὴν μεγάλην τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν ἡ Δῆλος ἦτο τὸ κέντρον καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸ συμμαχικὸν ταμεῖον· μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Κορίνθου ἤκμασε καὶ ὡς ἐμπορικὴ πόλις καὶ κατέστη ἐπίσημος ἰδίως διὰ τὴν δουλμπορίαν. Τανῶν δὲ οὕσα ἀκατοίκητος καὶ νοσώδης καλύπτεται μὲ πολλὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καθὼς καὶ τοῦ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα κατασκευασθέντος.

Ἡ Ῥήνια (4 □ μ. σχεδὸν), χωριζομένη ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω διὰ 400 πῆχ. πλατῆος βραχίονος θαλάσσης καὶ συνδεομένη μετ' αὐτῆς διὰ γεφύρας, ἐχρησίμευεν ὡς ταφεῖον, διότι δὲν ἐπετρέπετο ἐπὶ τῆς Δήλου οὔτε γέννησις, οὔτε θάνατος, οὔτε ἐνταφιασμὸς θνητοῦ.

Ἡ Γύαρος (4 □ μ), κειμένη εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Σύρου, εἶνε ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος καὶ ἐχρησίμευεν ἐπὶ Ῥωμαίων ὡς τόπος ἐξορίας.

7) Ἡ τῆς Κέας (9050), ἣτις σύγκειται ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, τῆς Κύθου καὶ τῆς Σερύφου.

Ἡ Κέα (3 □ μ. καὶ 3500 κ), κειμένη πρὸς Α. τοῦ Σουνίου ἀ-

κρωτηρίου καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς διὰ πορθμοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ Μακρονῆσι, ἔχει σχῆμα ὠσειδῆς καὶ περιλαμβάνει μίαν μόνον πόλιν, ἣτις ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης κεῖται ἐπὶ λόφου καὶ παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἰουλίδος.

Ἡ Κύθνος (2 $\frac{1}{2}$ □ μ. καὶ 2850 κ), κειμένη πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω, εἶνε ὄρεινὴ καὶ πετρώδης καὶ ἔχει θερμὰς ἱαματικὰς πηγὰς καὶ δύο κώμας, τὴν Κύθνον (4500) καὶ τὴν Δρουοπίδα καὶ τὴν Σύλλακα (4350), ἀμφοτέρας παρὰ τὴν Δ. παραλίαν. Ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ ΝΑ. σκοπέλου Πιπέρι ναυαγήσας ἐπνίγη τὸ 1829 ὁ σοφὸς διδάσκαλος Κωνσταντῖνος ὁ Βαρδαλάχος.

Ἡ Σέριφος (4 □ μ. καὶ 2700 κ), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κύθνου, καὶ οὖσα πετρωδεστάτη, ἦτο ἐπίσημος παρ' ἀρχαίους διὰ τὰ μεταλλεῖά της καὶ τὴν ἐξέλευσιν τοῦ περιέχοντος τὸν Περσέα κιβωτίου καὶ ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ὡς τόπος ἐξορίας. Ἡ ἐπὶ ἀποτόμου βράχου ὀμώνυμος πόλις αὐτῆς ἔχουσα 2300 κ ἀπέχει 4 $\frac{1}{2}$ ὥρ. ἀπὸ τοῦ ἀρίστου λιμένος.

Δ) Αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους παρηκολούθουν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰς τύχας τῆς παρακειμένης χώρας μέχρι τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ἡ ἀδυναμία αὐτῆς ἐκίνησε κατὰ τὸν γ' αἰῶνα τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Νεαπόλεως νὰ κυριεύσῃ τὴν Κέρκυραν, ὅμως δὲν κατώρθωσαν τοῦτο διαρκῶς. Τὸ 1386 ἡ Κέρκυρα παρεδόθη ἐκουσίως εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Ἑνετίας, ἣτις καταλαβούσα καὶ τὰς λοιπὰς νήσους, ἀφῆκε τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἀστυκὰς διατάξεις ἀβίκτους καὶ μόνον διώριζεν ἐφορίαν ὡς ἀνωτάτην ἐπιβλέπουσαν ἀρχήν. Ἀποκρούσασα δ' ἡ Ἑνετία καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς της τοὺς Τούρκους, πολλὴν ἔχοντας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ καταλάβῃ τὰς Ἰονίους νήσους, ὑπερασπίσθη καὶ ἐκράτυεν αὐτὰς, αἰτίνας κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν κυρίων τῶν ἔμμενων ἄγνωστοι καὶ ξένοι εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Σύγχυσις τῆς καταστάσεως αὐτῶν συνέβη μετὰ τὴν τὸ 1797 διάλυσιν τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους, διότι οἱ τροπαιοῦχοι Γάλλοι ἔλαβον τὴν κατοχὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐδιώχθησαν ἀμέσως τὸ 1798 καὶ 1799 ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Τούρκων. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐσύστησε τὸ 1800 ἀριστοκρατικὴν δημοκρατίαν τῶν ἠνωμένων ἑπτὰ νήσων ὑπὸ Ῥωσικὴν καὶ Τουρκικὴν προστασίαν. Ἡ μετὰ ταῦτα πρόσκαιρος φιλία τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας ἐπανήγαγε

καὶ πάλιν τὰς νήσους ὑπὸ τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' αὕτη μόνον τὴν Κέρκυραν καὶ τοὺς Παξοὺς ἠδυνήθη νὰ ὑπερασπιεθῇ κατὰ τῶν Ἑγγλων, εἰτινες τέλος τὸ 1844 κατέλαβον πάσας τὰς νήσους. Διὰ συνθήκης μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας τὸ 1845, τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ἐδέχθη καὶ ἡ Τουρκία, αἱ Ἴονιοι νῆσοι ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀπετέλουν ἰδίαν πολιτείαν. Αἱ νῆσοι αὗται, αἰτινες τανῦν ἐκτὸς τῶν Κυθῆρων ἀποτελοῦσι τρεῖς Νομοὺς, εἰ καὶ ὄρειναι, εἶνε ὁμως εὐφροτάταται καὶ ἰδίως εἰς ἔλαιον, Κορινθιακὰς σταφίδας καὶ οἶνον. Ἐν τούτοις, ὅπως ἐπὶ πολλῶν τιτανωδῶν νήσων, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων ὑπάρχει ἔλλειψις ὕδατος (ἀναπληρωμένη δι' ὑετίου), δασῶν καὶ λειμῶνων. Μόλις τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων ζῆ ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας (προβάτων καὶ αἰγῶν), οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τούτων ἀποδημοῦσι κατὰ τὰς ἐποχὰς τῆς καλλιτεργείας τῶν ἀγρῶν εἰς τε τὴν Στερεάν καὶ τὴν Πελοπόννησον πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων.

ΙΑ. Ὁ Νομὸς τῆς Κερκύρας (100412), συγκείμενος ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, τῶν Παξῶν καὶ τῆς Λευκάδος, διαιρεῖται εἰς πέντε ἐπορχίας, τῆς Κερκύρας, τῆς Μέσης καὶ τοῦ Ὄρου (αἰτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας) καὶ τῶν Παξῶν καὶ τῆς Λευκάδος.

Ἡ νῆσος Κέρκυρα (12 □ μ. καὶ 76203), εἰς ἣν παράκεινται καὶ αἱ νησίδες Ὀθρωνὸς (800), Ἐρικουσα (600) καὶ Μαλθάκη καὶ νῦν Φανὸς, κατοικουμένη ὑπὸ ἀλιέων τινῶν, εἶνε ἡ βορειοτάτη καὶ ἡ ἐπισημοτάτη, πλησιάζουσα διὰ τῆς πλατείας βορείας αὐτῆς πλευρᾶς πολὺ τὴν Ἠπειρον· εἶτα ὁμως καμπτομένη καὶ βαθμηδὸν στενουμένη ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀμφίπαγος. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς, κείμενα παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἔχουσιν ὕψος πλέον τῶν 3000 π., ἐνῶ τὰ πρὸς Α (Ἰστώνη) μόλις ὑψοῦνται ἕως 4900 π. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο Σχερία καὶ ἐκατοικεῖτο ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων Φαιάκων· εἰς δὲ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἡ Κορινθιακὴ ἀποικία Κέρκυρα ἀπετελεῖ ἐπίσημον θαλασσίαν δύναμιν καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον 420 πλοῖα, ὁμως αἱ περιπέτειαι τοῦ πολέμου τούτου καὶ ἔτι μᾶλλον ἐμφύλιοι πόλεμοι κατεβίβασαν ἀπὸ τῆς ἀκμῆς τῆς αὐτῆν, εἰς ἣν κατὰ καιροὺς εὐρέθησαν καὶ παντοειδεῖς ἀρχαιότητες. Ἡ ἐπαρχία τῆς Κερκύρας περιλαμβάνει τρεῖς δήμους, τῶν Κερκυραίων,

τῶν Ὀθρωνῶν καὶ τῶν Ἐρικουσίων. Ἐπισημότεραι πόλεις Κέρκυρα (1740), εἰς τὸ μέτον περίπου τῆς πρὸς τὴν Στερεάν ἐστρωμμένης πλευρᾶς καὶ ἐπὶ τριγωνικῆς γλώσσης ξηρᾶς καὶ ὁμαλῶς ἀνυψουμένου ἐδάφους, πρότερον μὲν μητρόπολις τῆς Ἰονίου πολιτείας, νῦν δὲ ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ μία τῶν πολυπληθεστέρων καὶ ἐμπορικωτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων 25000 κ., εὐρύχωρον λιμένα, ἰσχυρότατα ὀχυρώματα (παλαιὸν φρούριον, νέον φρούριον καὶ τοῦ Ἀθραῶμ, καταστραφέν πρὸ τῆς ἐνώσεως) λαμπράς οἰκοδομὰς, Γυμνάσιον, Ἱερατικὸν σχολεῖον, νοσοκομεῖον, σωφρονηστήριον, φρενοκομεῖον καὶ ναὸς, ὧν διακρίνεται ὁ τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἁγίου Σπυρίδωνος, εἰς ὃν ὑπάρχει καὶ τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον. Ἐμπροσθεν τοῦ λιμένος καὶ εἰς ἀπόστασιν $\frac{1}{2}$ μιλ. κεῖται ἡ νήσος Βίδον (Πτυχία), ἣτις πρὸ μὲν τοῦ 1800 ἦτο κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ἀνηγγέρθησαν ἐπ' αὐτῆς φρούρια ἀπόρθητα, τὰ ὅποια πρὸ τῆς ἐνώσεως κατηδαφίσθησαν. Προάστεια τῆς Κερκύρας εἰσὶ τὸ Μανδούκιον (4600), ἡ Γαρίτσα (4700), ὁ Ἁγιος Ῥόκος (750), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος. Κῶμαι ἄλλαι ἔχουσαι ὑπὲρ τοὺς 4000 κ. εἶνε Ξυναράδες (4200), Ποταμὸς (4500), Γασοῦρι (4024) πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Μέσης Κορακιάνα (2300). Σκριπερόν (4665), δυτικώτερον, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ὀρους, καὶ Κρασάδες (4200). Εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῶν Κρασάδων κεῖται ὁ ἀρχαῖος λιμὴν τοῦ Ἀλκινόου, ἔνθα ἔκειτο ἡ πρωτεύουσα τῶν Φαιάκων Χρυσόπολις. Αὐτόθι ὑπῆρχον ἀλικαί, αἵτινες διὰ τὸ νοσηρὸν κλίμα ἐγκατελείφθησαν. Ὑπὲρ τὸν ὄρμον ἀρχαία τοποθεσία φέρει τὸ ὄνομα κῆποι τοῦ Ἀλκινόου καὶ εἶνε ὁ ἀγαπητὸς περίπατος τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας.

4) Ἡ ἐπαρχία τῶν Παξῶν (5500), συνισταμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου, τῶν Ἀντιπᾶξων καὶ τριῶν ἄλλων νησίδων, περιλαμβάνει δύο δήμους. Ἡ νήσος τῶν Παξῶν ($4\frac{1}{2}$ □ μ. καὶ 8500 κ.), κειμένη ἀντικρὺ τῆς ἐν Ἠπείρῳ Πάργας εἶνε ἐν γένει κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν, πετρώδης καὶ ἀνδρὸς καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀντλοῦσι τὸ ὕδωρ ἐξ ὀκτώ δεξαμενῶν κατεσκευασμένων εἰς διάφορα τῆς νήσου μέρη. Ἀξιολογώτεραι κῶμαι Γάϊος (450), ἐν τῷ μέτῳ τῆς βορείου παραλίας, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα ὠραίαν καὶ ἐκτενῆ προκυμαίαν καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποίου ἴσταται ἐπὶ τινος νη-

σίδος φάρος. Λ ο γ γ ό ς και Λ ά κ κ α, ἣτις ἔχει φάρων ἀξιόλογον, παρκαείμενον μεγαλοπρεπῆ ναόν τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ ἀσφαλέστατον πρὸς Α. λιμένα, καλούμενον Ὁ ξ ι ᾱ ν.

5) Ἡ ἐπαρχία τῆς Λ ε υ κ ᾶ δ ο ς (48888), συνισταμένη ἐκ τῆς ὁμώνυμου νήσου, τῆς νησίδος Γ ᾶ φ ο υ (975), κειμένης μεταξύ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, καὶ ἄλλων τινῶν μικροτέρων, περιλαμβάνει 8 δήμους.

Ἡ Λ ε υ κ ᾶ ς (8 □ μ καὶ 48000), ὀνομαζομένη οὕτως ἐκ τῶν ἐπικαλυπτόντων αὐτὴν τιτανωδῶν ὄρέων καὶ Ἀγία Μαύρα ἐκ τῶν λειψάνων τῆς Ἀγίας Μαύρας, ἦτο ἄλλοτε μικρὰ χερσονήσος τῆς Ἀκαρνανίας, τὴν ὁποίαν οἱ Κορίνθιοι ἐχώρισαν ἀπὸ τῆς στερεᾶς δι' ἀβαθυῶς προθμοῦ, ἔχοντος τανῦν 3—4 π. βάθος. Ἡ βορεία αὐτῆς πλευρὰ καταπίπτει σχεδὸν καθέτως καὶ τὸ αὐτόθι ὄρος Ἀ γ. Ἡ λ ί α ς ἔχει 3000 π. ὕψος· εἴτα ἔπονται πρὸς Ν. κωνικὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα, κείμενα ἐπ' εὐθείας γραμμῆς καθ' ὅσον πλησιάζουσι πρὸς Μ. ταπεινοῦνται. Ἐκ τοῦ Μ. ἀκρωτηρίου Λ ε υ κ ᾶ τ α, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐκρημνίζοντο οἱ ἀτυχεῖς ἐρασταὶ καὶ ἡ πτώσις αὐτῶν παρομιωδῶς ὠνομάζετο π ἦ δ η μ α τ ο ὕ Λ ε υ κ ᾶ τ α ἢ δὲ ποιήτρια Σαυφῶ, καταφρονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φάωνος, ἦτο τὸ ἐπισημότερον θῦμα. Ἡ νῆσος, ἔχουσα ἕδαφος ἠφαιστείου ποιότητος, πολλάκις ἐπάθεν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἰδίως ὅμως οἱ γινόμενοι τὸ 4766, 4824 καὶ τὸ ἐνεστῶς ἔτος 4867 ἀριθμοῦσι καὶ πολλὰ θύματα. Ἐπισημότεραι πόλεις Λ ε υ κ ᾶ ς (4395), πρὸς Β, πρωτεύουσα ἔχουσα καὶ Γυμνάσιον. Κ α ρ υ ᾶ (4480). Σ φ α κ ι ῶ τ α ι (4750) πρὸς Ν. Ἀ γ ι ο ς Π έ τ ρ ο ς (4000).

1B) Ὁ νομὸς τῆς Κεφαλληνίας (92889 κ), συνιστάμενος ἐκ τῆς ὁμώνυμου νήσου καὶ τῆς Ἰθάκης, διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας, τῶν Κ ρ α ν ι ῶ ν, τῆς Σ ᾶ μ η ς, τῆς Π ᾶ λ η ς καὶ τῆς Ἰ θ ᾶ κ η ς.

4) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία (16 □ μ καὶ περὶ τὰς 84000 κ), χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἰθάκης διὰ στενοῦ βραχίονος θαλάσσης καὶ ἔχουσα περί τὰς ἀκτοικήτους νησίδας Λ η τ ῶ, σκόπελον Δ ι ὸ ς καὶ Ἀ σ τ ε ρ ρ ι ᾶ ν, εἶνε ἡ μεγίστη τῶν Ἰονίων νήσων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τῶν Β Δ πρὸς τὰ Ν Α ὑπὸ τιτανώδους καὶ χιονοσκεποῦς τὸν χειμῶνα σειρᾶς ὄρέων, τῆς ὁποίας ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶνε Α ἴ ν ο ς, Β ο ῖ ο ς καὶ Ε ὕ γ ε ρ ο ς. Τὸ μὲν Β Δ αὐτῆς ἀκρωτήριο Γ υ ῖ σ κ ᾶ ρ δ ο ν (Πάνορμον)

ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Λευκάδος Λευκάτα 5 θαλάσσια μίλια, τὸ ΝΑ Σκιάλα ἀπέχει ἀπὸ μὲν τοῦ ἐπὶ τῆς Ζακύνθου Σχοιναρίου 8, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἠλείας ἀκρωτηρίου τῆς Κυλλήνης 23. Ἡ Κεφαλληνία, ἀπέχουσα ἀπὸ μὲν τῆς Ἰθάκης 2—3 μ, ἀπὸ δὲ τοῦ πλησιεστάτου τῆς Ἀκαρνανίας σημεῖου 24, φέρει κυρίως Κορινθιακὴν σταφίδα, οἶνον, ἔλαιον, βαμβάκιον καὶ λίνον· ἰδίως ὅμως οἱ κάτοικοι αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ νῦν φημίζονται ὡς ναυτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματικοί. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου καὶ μάλιστα τῆς Παλικῆς χερσονήσου εἶνε ἀργιλῶδες, κοῦφον καὶ ἡφαιστείου ποιότητος· διὸ πολλάκις μὲν ὑπέστη καταστρεπτικωτάτους σεισμούς, ἰδίως ὅμως οἱ γενόμενοι τὸ 1766 καὶ τὴν 23 Ἰανουαρίου τοῦ ἐνεσῶτος ἔτους 1867, κλονίσαντες ἐκ βάθρων τὴν νῆσον (καθὼς καὶ τὰς παρακειμένας Ἰθάκην καὶ Λευκάδα), ἔβλαψαν πάσας σχεδὸν τὰς οἰκίας, ἰδίως δὲ κατέστρεψαν τὰς τοῦ Ληξουρίου, τῶν περιχώρων αὐτοῦ καὶ τοῦ δήμου Θηναίας, ἔνθα ὑποτίθεται ὅτι ὑπάρχει ἡ ἑστία τοῦ ἡφαιστείου, ἢ μᾶλλον ὁ ὑπόγειος αὐτοῦ κρατῆρ. Ἐπενεγκόντες δ' ἐκάτεροι ἀνὰ 400 περίπου θύματα, ἐπροξένησαν πολλοῦ τῆς νήσου ῥήγματα (ἐξ ὧν ἀνῆλθον τὰ τοῦ ὑπογείου ἡφαιστείου ἀέρια) ἀνοιδήσεις τοῦ ἐδάφους καὶ ἀποκοπὰς βράχων. Εἰς πᾶσαν τὴν Παλικὴν χερσονήσον συνεχῶς ἀκοίει τις καὶ νῦν ὑπογείους θρόμους, ὡς ἐκπυροκρατήσεις μεγάλου πυροβύλου, τὸ ὅποιον τεκμηριοῖ τὴν ὑπαρξίν ὑπογείου ἡφαιστείου. Τῶν κατὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος τοῦ Ἀργοστολίου ἀληθόντων μύλων τὸ ὕδωρ, ῥέον ἐκ τῆς θαλάσσης ἐναντίον τῶν νόμων τῆς ἰσορροπίας καὶ μεταβαλλόμενον ἐκ τοῦ ὑπογείου ἡφαιστείου εἰς ἀτμούς, δὲν ἔχει φανεράν ἀποταμίευσιν. Κατὰ τὴν Δ. ἄκραν τῆς Παλικῆς χερσονήσου ὑπάρχει στρογγύλη πέτρα, κου νό π ε τ ρ α κοινῶς κχλουμένη, ἣτις μὴ ἀπτομένη οὔτε τοῦ περιβάλλοντος βράχου, οὔτε τοῦ θαλασσίου ὕδατος, παρέχει φυσικὸν φαινόμενον, τὸ ὅποιον μέχρι τοῦδε ἄλλοι ἄλλως ἐξηγοῦσιν. Αἱ τρεῖς ἐπὶ τῆς νήσου ἐπαρχίαι περιλαμβανουσιν 20 δήμους, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Ἀργοστόλιον (9700), ἔδρα τοῦ Νομοῦ καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας τῶν Κρανίων κειμένη οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας τῶν Κρανίων πόλεως, καὶ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ εἰσπλέοντος τὸν 8 μ. εἰσδύοντα ἐντὸς τῆς νήσου ὁμώνυμον κόλπον, ὅστις ὀλόκληρον στόλον δύναται νὰ περιλάβῃ. Ἐπὶ Ἐνετοκρατείας πρωτεύουσα τῆς νήσου ἦτο τὸ πρὸς τὰ ΝΑ. φρούριον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, περὶ τὸ ὅποιον κίτται ἡ περιοχὴ Λιθώθω, φημι-

Ξημένη διὰ τὴν γονιμότητα καὶ τοὺς καλοὺς ναύτας τῆς. Παρὰ τοὺς Δ. πρόπιδας τοῦ Αἴνου κεῖται τὸ διάσημον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἁγ. Γερασίμου μοναστήριον, ἐν ᾧ σώζεται καὶ τὸ σεπτὸν τοῦ Ἁγίου λείψανον. Δειλινάτα (3000), πρὸς Β. τοῦ Ἀργοστολίου. Λιξούριον (8530), ἐπὶ τῆς Παλικῆς χερσονήσου καὶ οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Πύλης, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Πάλης, ἔχουσα θέσιν πρωτοφωτέραν καὶ μᾶλλον ὑγιεινὴν τῆς τοῦ Ἀργοστολίου, ἀλλ' ἀτυχῶς καταστραφεῖσα ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ τελευταίου σεισμοῦ. Γυϊσκάρδος, παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριο, φερόνυμον τοῦ ἀποθανόντος αὐτόθι Νορμανδοῦ Γυϊσκάρδου, βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Ἄσσος πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω, φρούριον καὶ πόλις παράλιος. Κατώλειος, ὄρμος πρὸς Ν. τῆς νήσου. Αἰγιαλὸς (429), ἐπὶ τῆς Α παραλίας, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Σάμης.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Ἰθάκης (42400) συνισταμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου, νήσου, τῶν νησίδων Καλάμου (Κάρνου) καὶ Καστῶν (κειμένων πρὸς τὰ ΒΑ καὶ κατοικουμένων ὑπὸ 4300 κ) καὶ ἐκ πασῶν τῶν ἐτι μικροτέρων τῶν μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Ἀκαρνανίας, περιλαμβάνει 4 δῆμους. Ἡ νῆσος Ἰθάκη (4 □ μ. καὶ 44000), διαιρουμένη εἰς δύο μέρη ἐνούμενα δι' ἰσμοῦ $\frac{1}{2}$ μ. πλατέος, εἶνε ἰκνῶς ὄρεινὴ καὶ εἰς μὲν τὸ πρὸς Β. τμήμα αὐτῆς ὑψοῦται τὸ ὄρος Ἀνωγῆ (Νήριτον), εἰς δὲ τὸ πρὸς Ν. ὁ Στέφανος (Νήϊον). Κυριώτερα ἀσχολία τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία (ἔχει 40 μεγάλα πλοῖα, ὧν 3 ἀτμόπλοια διαπλεοῦσι τὸν Δανούβιον). Ἡ νῆσος αὕτη, ἥτις ὡς ἐκ τοῦ ἡφαιστείου ἐδάφους πολλάκις ὑπέστη δεινὰ ὑπὸ σεισμοῦ, φέρει ἔλαιον, σταφίδας Κορινθιακὰς καὶ οἶνον. Ἀξιολογώτεραι πόλεις αὐτῆς Βαθὺ (4500), ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας καὶ εἰς ἀπόσασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἰθάκης, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ πόλις εὐλίμενος, ἔχουσα ναυπηγεῖον. Ὑπὸ τὸ κατὰ τὴν ἀρχαίαν Ἰθάκην ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσεῶς εὐρέθησαν 200 περίπου τάφοι καὶ ἐντὸς αὐτῶν ψέλλια, δακτύλιοι, ἐνώτια, ἀργυρᾶ νομίσματα, κτλ. Περαιχώριον (4200), ἐπὶ τοῦ Νηϊτοῦ ὄρους καὶ ὄχι μακρὰν τῆς ἀνωτέρω. Ἀνωγῆ (900), πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Νηϊτοῦ. Κιόνιον (4300) καὶ Ἐξωγῆ, βορειότερον. Πρὸς Ν. τῆς νήσου κεῖται καὶ ἡ θρούσα πηγὴ Ἀρέθουσα.

II) Ὁ Νομὸς τῆς Ζακύνθου (44760 κ), συνιστάμενος ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ ἀκατοικητῶν τινῶν νησίδων, ἀποτελεῖ μίαν μόνον ἐπαρ-

χίαν, διαιρουμένην εἰς δέκα δήμους. Ἡ νῆτος Ζάκυνθος (7 □ μ καὶ 44760), οὕσα ἦν γόνιμος τῆς Κερκύρας, ἀλλὰ μᾶλλον καλλιεργουμένη καὶ ὁμοιάζουσα μὲ ἐκτεταμένον ἀμπελῶνα, φέρει σταφίδας Κορινθιακάς, ἔλαιον, οἶνον, ὀπώρας, κτλ. καὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, τὰς τερπνάς κόμας καὶ τὰς γραφικὰς καὶ πλουσίας αὐτῆς ἐπαύλεις, πολλὰ τῶν ὀποιῶν ὁμοιάζουσι τὰς ἐν Ἰταλίᾳ, καλεῖται Ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς (fior di Levante). Πρὸς Δ. ὑπάρχει ὄρεινὴ σειρὰ ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ πρὸς Β. Σχοιναρίου ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ πρὸς Ν. Κηρίου, ἔνθα κεῖνται τὰ ὑπὸ τοῦ Προδότου μνημονεύμενα νάυθης φρέατα, τὰ ὅποια Ἀγγλαμερικανῶν ἐταιρία ἀνέλαβεν ἤδη πρὸς ἐξαγωγήν πετρελαίου. Ἡ πρὸς Δ. πλευρὰ τῆς σειρᾶς ταύτης, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ Βραχίσινα ἔχει ὕψος πλέον τῶν 2275 π., εἶνε ἀπότομος, ἡ δὲ πρὸς Α. καταντᾷ βαθμηδὸν πεδιάς καὶ ἔχει μεμονωμένα τινὰ ὄρη, ὧν ὁ Σκοπὸς καὶ πύλαι Ἐλατος (4220 π.) εἶνε τὸ ὑψηλότερον ὄρος καὶ ἀπολήγει εἰς τὰ ἀκρωτήρια Ἰέρακα καὶ Βασιλικὸν, ἔνθα ὑπάρχει λατομεῖον πωρίνου λίθου. Ὁ ἀσφαλέστερος λιμὴν τῆς νήσου εἶνε πρὸς Ν. ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Κηρίου, ὅστις ἕνεκα τῶν βλαπτικῶν ἀναθυμιάσεων τῶν ἐκπεμπομένων ἐκ τῶν παρακειμένων ἀσφαλτωδῶν ἐλῶν μένει ἐν ἀσχυσίᾳ. Ζάκυνθος (20000), ἔδρα τοῦ Νομοῦ, ἦντις κειμένη ἐπὶ κλιτύος λόφου, ἐφ' οὗ ἴσταται καὶ ἀκρόπολις (Ψωφίς), καὶ φέρουσα τύπον Ἰταλικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, εἶνε οὐχὶ τόσον εὐλίμενος καὶ ἔχει ἀξιολόγους ναοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, εὐρείας καὶ καλὰς ὁδοὺς, λέσχης εὐπρεπεῖς, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον καὶ γηροκομεῖον. Τινὲς τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς χρυσᾶ τινὰ πλέγματα καὶ ὄχι εὐτακαφρόνγητα μεταξωτὰ ὑφάσματα. Ἀπὸ τῶν πέριξ τῆς πόλεως, ἅτινα περικυκλοῦνται ὑπὸ λόφων καὶ ὄρεων κατὰ φύσιν ὑπὸ δένδρων καὶ ἀμπελώνων, ἡ νῆτος, ἐφ' ὅσων ὁ ὀφθαλμὸς φθάνει, φαίνεται καλῶς καλλιεργημένη. Εἰς τὸ νότιον ἀκρον τῆς πόλεως κεῖται ἡ λαμπρὰ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, προστάτου τῆς νήσου, ἐν ἣ ὑπάρχει καὶ τὸ θαυμα-

Σημ. Κατὰ τὸν νῦν ὑποβληθέντα εἰς τὴν Βουλὴν προϋπολογισμὸν τὰ μὲν ἔσοδα τοῦ ἔτους 1867 ὀρίζονται εἰς δραχ. 32292335, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 28458698. Καὶ ἡ μὲν κατὰ γῆν δύναμις τῆς ξηρᾶς, διαιρουμένη εἰς τακτικὴν καὶ ἑκτακτον, ἐψηφίσθη διὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς 34300 ἀνδρ., ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν εἰς 2000, διαιρουμένη ὡσαύτως εἰς τακτικὴν καὶ ἑκτακτον.

τουργόν τοῦ Ἁγίου λείψανον. Οἱ λοιποὶ τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατοικοῦσι 48 κώμας καὶ χωριά, ἅτινά εἰσιν οὐχὶ πολλοῦ λόγου ἄξια.

Β'. ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.

§. 8. Εἰ καὶ ἀπέβαλεν ἐσχάτως ἡ Τουρκία χώρας τινάς, ὅμως καὶ πάλιν, ἔχουσα κτήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ἡπείρων τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τῶν Ἄλπεων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου μέχρι τῶν διακλαδώσεων τῶν Καρπαθίων ὄρεων, ὅπως ἐμφαίνεται καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ τίτλῳ τοῦ Σουλτάνου «ἡ Α.Μ. ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ὀθωμανῶν, ὁ μέγας καὶ ἔκλαμπρος μεταξὺ τῶν Σουλτάνων Σουλτάνος, βασιλεὺς τῆς Μέκκας καὶ Μεδίνης, ὑπερασπιστῆς τῆς Ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ ἐκτεταμένων ἐπαρχιῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ καὶ παρὰ τὴν Ἄσπριν (Λίγατον πέλαγος) καὶ Μαύρην θάλασσαν, ὁ λίαν ἔκλαμπρος, ἰσχυρὸς καὶ μέγας αὐτοκράτωρ Σουλτάνος, υἱὸς τῶν Σουλτάνων, βασιλεὺς καὶ υἱὸς τῶν βασιλέων, Σουλτάν Ἀπτούλ—Ἀζίζ—Χάν, υἱὸς τοῦ τροπαιούχου Σουλτάν Μαχμούτ». Ἄμεσοι μὲν ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις τῆς Τουρκίας εἰσὶν 1) πολλαὶ ἐπαρχίαι ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἡ Θράκη, ἡ Μακεδονία, ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἡπειρος, ἡ Ἀλβανία καὶ ἡ Βοσνία καὶ 2) ἡ Βουλγαρία· ὑποτελεῖς δὲ αἱ ἡγεμονίαι τοῦ Μαυροβουνίου, καὶ αἱ τῆς Σερβίας καὶ Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, κείμεναι μετὰ τῆς Βουλγαρίας εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ κάτω Δουναβίου (α). Αἱ ἐν Ἀσίᾳ κτήσεις ἔχουσι 25000 □ μ. καὶ 16 ἑ. κ. Αἱ δ' ἐν Ἀφρικῇ ὑποτελεῖς χῶραι εἰσιν ἡ Αἴγυπτος, ἡ Τρίπολις, καὶ ἡ Τύνις, ἔχουσαι 44958 □ μ. καὶ 5 ἑ. κ. Ὅλοι δὲ αἱ ὑποκείμεναι

(α) Ἄπασαι αὗται αἱ ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις ἔχουσιν ἐπιράνειαν 900574 □ γ. μ. καὶ περὶ τὰ 46 ἑκ. κ. ὧν 70000 εἰσὶ Σλαῶν, 430000 Ῥουμῶν (Βλάχοι καὶ Μολδαῶν), 305000 Ἕλληνας, 160000 Ἀλβανοί, 105500 Ὀθωμανοί, 45000 Ἀρμένιοι, 425000 Ἰσραηλῖται, 8000 Ἀθιγγάνοι καὶ 25000 Τάρταροι. Κατὰ δὲ τὰ θρησκευόμενα εἶνε 4000000 Ὀρθόδοξοι ἐν οἷς καὶ οἱ Ἀρμένιοι, 650000 Δυτικῶν, 4500000 Μωαμεθανοὶ καὶ 70000 Ἰσραηλῖται καὶ ἄλλοι ὑπαγόμενοι εἰς ἄλλας ἀίρέσεις.

εἰς τὴν Τουρκίαν χῶραι ἔχουσιν 70—80000 □ μ. καὶ 37 ἑ. κ. Οὕτω λοιπὸν ἡ Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία κατέχει τὰς χώρας τῆς ἀνατολικῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τῶν Γραικοβ-
 ρωμαίων μετὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ Θεοδοσίου, δηλ. τὰς ἀνατο-
 λικὰς παραλίας χώρας τῆς Μεσογείου.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, μετὰ τισαύτας ἀλ-
 λαγὰς κυριαρχίας εἶνε μίγμα διαφόρων ἐθνικοτήτων. Οἱ Ὄθω-
 μανοὶ, οἵτινες τὸ ὄνομα Τοῦρκοι (λχσταὶ;) θεωροῦσιν ὡς ὕβριν
 καὶ τὸ ἔχουσιν ἐν χρήσει διὰ τὰς ἐν βαρβάρῳ ἔτι καταστάσει
 διατελούσας ὀρδὰς τῶν Τουρκομάνων, ἀποτελοῦσι τὴν δεσπό-
 ζουσαν φυλὴν καὶ οὐδαμοῦ κατοικοῦσι μεγάλην ὀπωσοῦν ἔκτα-
 σιν χώρας, ἀλλ' εἶνε διεσπαρμένοι μεταξὺ τῶν ἄλλων φυλῶν.
 Καταγόμενοι δὲ κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἱστορικὴν εἰκασίαν ἐκ
 τῶν παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν ζώντων Ταρταρικῶν λαῶν
 ὀμιλοῦσι Ταρταρομογγολικὴν γλῶσσαν, συμπεφυρμένην μετὰ
 Ἀραβικῶν καὶ Περσικῶν λέξεων. Πολλοὶ συγγραφεῖς ἐκ-
 φράζονται κατ' αὐτῶν πολὺ δυσμενῶς· ὑπάρχουσιν ὅμως καί
 τινες, οἵτινες θαυμάζουσι πολλὰ προτερήματα αὐτῶν. Ἄν ἀ-
 φήσωμεν κατὰ μέρος τὰς ἐκατέρωθεν ὑπερβολὰς, δυνάμεθα νὰ
 εἴπωμεν ὅτι οἱ Ὄθωμανοὶ χαρακτηρίζονται ὡς ὑπεροπτικοί,
 σοβαροί, εὐεργετικοί, φιλάνθρωποι, ἐλεήμονες, ἀφροντιδες, ὑπο-
 μενετικοί, δυσκίνητοι, ἀπαθεῖς, ἀξιοπρεπεῖς, μεγαλόδωροι καὶ
 δεσποτικοί, ἀλλὰ καὶ δυσμαθεῖς, φυγόπονοι, φιλήδονοι, φανα-
 τικοί, δεισιδαίμονες, ἄρπαγες, ἀθαιρέτοι, ἄγριοι καὶ πολλὰκις
 σκληροί.

Οἱ Ἕλληνες, ἀποτελοῦντες τὴν κυριωτέραν τῆς Ὄθωμανι-
 κῆς αὐτοκρατορίας φυλὴν, κατοικοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς
 πρὸς Δ. χώρας, τὰς νήσους καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας πό-
 λεις τῆς Τουρκίας, ὄντες, ὅπως καὶ οἱ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου,
 ζωηροί, ἀγγίνοες, φιλελεύθεροι, εὐθυμοὶ, εὐφυεῖς, εὐκίνητοι,
 ἐπιχειρηματικοὶ καὶ μεγαλεπήβολοι παρὰ πάντας τοὺς ἄλ-
 λους τῆς Τουρκίας λαοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀψίχοροι καὶ φιλέριδες καὶ
 ἀσταθεῖς.

Οἱ Σλαῖοι, κατοικοῦντες πρὸς Β. διαιροῦνται εἰς τοὺς Ἰλ-
 λυριοὺς καὶ Βουλγάρους, φυλὰς παραλλαττούσας ἀπ' ἀλλή-

λων κατά τε τὴν διάλεκτον, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διαίταν. Εἰς μὲν τὴν πρώτην φυλὴν ὑπάγονται 1) οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Σαλμάται, οἵτινες, ὁμιλοῦντες τὴν καθαρωτέραν Σλαυϊκὴν διάλεκτον, χαρακτηρίζονται ὡς γενναῖοι, φιλελεύθεροι καὶ ἀπλοὶ τὰ ἦθη, ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμαντικὴν καὶ εἶνε οἱ πλεῖστοι Ὀρθόδοξοι, καὶ 2) οἱ Βόσσοι, οἱ Κροάται, καὶ οἱ Μαυροβούριοι, ὧν οἱ δύο πρῶτοι, ὄντες πρὸ πάντων Μωαμεθανοὶ καὶ Καθολικοὶ καὶ ὁμιλοῦντες ἰδίως τὴν Σλαυϊκὴν διάλεκτον, χαρακτηρίζονται ὡς πολεμικοὶ καὶ ῥωμαλέοι· οἱ δὲ Μαυροβούριοι, ὄντες Ἀνατολικοὶ τὴν θρησκείαν, διακρίνονται διὰ τε τὸ φιλελεύθερον καὶ ῥιψοκίνδυνον. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀνήκουσιν οἱ Βούλγαροι, οἵτινες ὁμιλοῦντες τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς Σέρβους γλῶσσαν, συμπεφυρμένην μετὰ πολλῶν Ταρταρικῶν καὶ Τουρκικῶν λέξεων, ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν νῦν κατοικουμένην ὑπ' αὐτῶν χώραν ἀπὸ τοῦ 540 περίπου μ. Χ, ὡς Ἀσιανὴ φυλὴ, καὶ ἀνήκουσιν ἀπὸ τοῦ 866 ἔτους εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργίαν καὶ μικρὰ ἐργόχειρα.

Οἱ Ἄλβανοι, καλούμενοι ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Ἀργασῶτοι καὶ κατοικοῦντες ἰδίως πρὸς Δ, εἶνε ἔτι ἀμφιβόλου καταγωγῆς· διότι ὑπ' ἄλλων κατατάττονται εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν φυλὴν, ὑπ' ἄλλων θεωροῦνται ὡς τὰ μόνα λείψανα τῆς Ἰλλυρικῆς φυλῆς καὶ ὑπ' ἄλλων ὡς μίγμα Σλαύων καὶ Ἑλλήνων. ὄντες δὲ ῥωμαλέοι, μάχιμοι, μεγάλαυχοι, τραχεῖς, λιτώτατοι, εὐθυμοι, ἐρασταὶ τοῦ χοροῦ καὶ τῆς μουσικῆς καὶ οἱ πλεῖστοι Μωαμεθανοὶ, ὁμιλοῦσιν ἰδίαν γλῶσσαν συμπεφυρμένην μετὰ Γοθικῶν, Σλαυϊκῶν, Ἰταλικῶν καὶ Τουρκικῶν λέξεων καὶ μισθούμενοι εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ καλούμενοι σκυπιτάροι (κάτοικοι τῶν ὄρεων) διάγουσι βίον ἐνοπλον. Κυριώτεραι φυλαὶ αὐτῶν, γενομένης ἀρχῆς ἀπὸ Β εἶνε οἱ Γλέγκιδες, οἱ Τοξίδαι, οἱ Λιάπιδες, ἡ Ἰάπνες καὶ οἱ Τσάμιδες, εἰς οὓς ἀνήκουσι καὶ οἱ Σουλιῶται καὶ οἱ Παργηνοί.

Οἱ Ῥουμιοῦνοι (Βλάχοι καὶ Μολδαυοί), καταγόμενοι ἐκ παλαιῶν Δαχορῶμαίων καὶ Μοισῶν καὶ ὁμιλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, παρεφθαρμένην Ῥωμαϊκὴν καὶ συμπεφυρμένην μετὰ πολ-

λῶν Σλαυικῶν λέξεων, εἶνε εἰς ἄκρον ῥάθυμοι, φυγόπνοιο καὶ φιλήδονοι καὶ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὸ ἐμπόριον, ζῶσιν οἱ πλεῖστοι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν εὐγενῶν, *βογιάρων* καλουμένων.

Οἱ Ἰσραηλίται, ἐσπαρμένοι καθ' ὅλας τὰς πόλεις, ὀμιλοῦσιν Ἰσπανοαραβικὴν γλῶσσαν, συμπεφυρμένην μετὰ Τουρκικῶν λέξεων, καὶ ἀσχολοῦνται πρὸ πάντων εἰς τὸ ἐμπόριον.

Οἱ Ἀρμένιοι, καταγόμενοι ἐκ τῆς παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Εὐφράτου χώρας καὶ ἀσχολούμενοι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἐμπόριον, ζῶσιν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ ὀμιλοῦσιν ἰδίαν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν.

Οἱ Ἀθίγγανοι, ἔχοντες κατὰ τὴν γνώμην τῶν περισσοτέρων Ἰνδικὴν καταγωγὴν καὶ ὀμιλοῦντες γλῶσσαν ἀτελῆ καὶ ἄμωρον, πολλοὶ δὲ καὶ τὴν Βλαχομολδαυικὴν καὶ Τουρκικὴν, κατοικοῦσιν οἱ πλεῖστοι ἐντὸς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας καὶ ζῶντες βίον δουλικὸν καὶ σκηνίτην εἰσὶν εἰς ἄκρον ῥυπαροὶ καὶ χαμερπεῖς καὶ μετέρχονται βάναυσα ἔργα.

Πάντες οἱ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι, Φράγχοι ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καλούμενοι, μετερχόμενοι αὐτῷ διαφόρους τέχνας καὶ ἐμπόριον καὶ χαίροντες παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς μεγάλα δικαιώματα καὶ προνόμια, ζῶσιν ἐλεύθεροι.

Τὰ Κοράνιον, ἤγουν τὸ ἱερὸν τῶν Ὀθωμανῶν βιβλίον, εἶνε διὰ τὸν Μουσουλμάνον ἡ πηγὴ πάσης σοφίας καὶ ἀληθείας. Οἱ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σεχουλισλάμ Οὐλεμάδες, ἤγουν σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι, οἵτινες δὲν πρέπει νὰ συγγέωνται μὲ τοὺς ἱερωμένους, ἐρμηνεύουσι καὶ ἐξηγοῦσι τὸ Κοράνιον. Ὁ Σεχουλισλάμ, μὴ ὢν οὔτε ἱερατικὸν, οὔτε δικαστικὸν πρόσωπον, θεωρούμενος ὡς τοποτηρητὴς τοῦ Σουλτάνου, περιζωννύει αὐτὸν κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν μὲ τὴν σπάθην τοῦ Ὀσμάν καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ, *φειφάδες* καλούμεναι, ἔχουσι πολλὴν τὴν σημασίαν παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς. Οἱ καταγινομένοι περὶ τὰ δικαστικὰ καλοῦνται *Μολάδες* καὶ *Καδίδες*· οἱ δὲ *Δερβίσαι* εἶνε μοναχοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς διάφορα τάγματα. Οἱ *Σχέικαι* (ἐφημέριοι), οἱ *Κατίβαι* (ἱεροκλήρυκες) καὶ οἱ *Ἰμάμμαι* ἐκτελοῦσι τὰ τῆς θρησκείας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ναῶν

(τσαμιά), ἀπὸ τῶν ὁποίων τῶν ὑψηλῶν πύργων (μιναρέδων) προσκαλοῦσιν οἱ *Μουεσίνοι* τοὺς πιστοὺς πεντάκις τῆς ἡμέρας εἰς τὸ *Ναμάζ*, ἤγουν τὴν προσευχὴν. Ἀγία ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος παρ' Ὀθωμανοῖς εἶνε ἡ Παρασκευὴ, μεγίστη δὲ ἑορτὴ τὸ *Βαϊράμ*, ἣτις ἀκολουθεῖ μετὰ τὸ *Ραμαζάν*, νηστεϊαν διαρκούσαν ἓνα Σεληνιακὸν Μῆνα.

Οἱ ἐν τῷ Τουρκικῷ κράτει ζῶντες Ἕλληνες καὶ Ἰσραηλιταί, καλούμενοι *ραγιαδες*, δὲν διέπονται ὑπὸ δικαίου τινός· ἐσχάτως ὅμως ἐδημοσιεύθησαν ὑπὲρ αὐτῶν νόμοι τινές, οἵτινες διεγείραντες εἰς τινὰς ἐπαρχίας τὸν φανατισμὸν τοῦ Ὀθωμανικοῦ ὄχλου ἐναντίον αὐτῶν μένουσιν ἔτι ἀνεφάρμοστοι.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἔχει ἐκ παλαιοῦ χρόνου τέσσαρας πατριάρχας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἱερουσαλῆμ καὶ τῆς Ἀλεξανδρίας. Ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης, καλούμενος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης καὶ Οἴκουμενικός Πατριάρχης, προεδρεύει τῆς ἱεράς Συνόδου τῆς συγχροτουμένης ἐκ τῶν τριῶν ἄλλων πατριαρχῶν (ἐχόντων περιορισμένας ἐπαρχίας καὶ μικρὰ εἰσοδήματα) ἐκ δώδεκα μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ δώδεκα ἐπισήμων κοσμικῶν. Μετὰ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνδέεται καὶ ἡ Μεγάλῃ λεγομένη σχολὴ τοῦ γένους, ἀλλ' ἡ ἀμάθεια ἐν γένει τοῦ κλήρου καὶ ἡ ἐξώνησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιομάτων εἶνε δύο μεγάλαι πληγαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχουσαι πολλὴν τὴν ἐπιβροχὴν καὶ εἰς τὸν ἄλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους βίον.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἐν μέρει μὲν ἐκ Λατίνων Χριστιανικῶν, ἐν μέρει δὲ ἐκ διαφόρων ἄλλων λαῶν ἀσπασθέντων τὸ Καθολικὸν δόγμα, οἷον Ἀρμενίων, κτλ. καὶ ἔχει ἐν Τουρκίᾳ πέντε πατριάρχας καὶ τινὰς ἀρχιεπισκόπους.

Ἐκάστη τῶν ὑπὸ τῆς Πύλης ἀνεγνωρισμένων θρησκειῶν (μιλλέτ) ἀντιπροσωπεύεται ἐνώπιον τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Ἀρχηγοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ Πατριάρχης τῶν Ὀρθοδόξων, ὁ τῶν καθαρῶν Ἀρμενίων, ὁ τῶν Οὐνιτῶν Ἀρμενίων, ὁ πολιτικὸς ἀρχηγὸς τῶν Καθολικῶν, ὁ τῶν Διαμαρτυρομένων, ὁ Ἀρχιχαχάμης τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ οἱ Καθολικοὶ ἐπί-

σκοποι τοῦ Ἀντίοχαρι, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἐπιδάμνου.

Αἱ πρόσοδοι (1863—4) ἐλογίσθησαν 385 ἑ. δραχ. περίπου, αἱ δαπάναι ἴσαι σχεδόν, καὶ τὸ χρέος τὸ ἐξωτερικὸν μὲν 632 ἑ. τὸ δὲ ἐσωτερικὸν 2067 ἑ. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ὁ ἐν ἐνεργείᾳ εἶνε 148 χ., ὁ εἰς ἀποσπάσματα 21 χ., ὁ ἐν ἐφεδρίᾳ 110, ὁ ἐπικουρικὸς 100 καὶ ὁ ἄτακτος 80. Τὸ ναυτικὸν συνέκειτο ἐκ 48 πλοίων (18 ἀτμόπλοια) 1218 τηλεβόλων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1860—2 κατεσκευάσθησαν ἔτι 23 ἐλικοκίνητα 820 τηλ. καὶ ἐσχάτως 4 θωρακωτά (α).

Ὁ Σουλτάνος προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότης καὶ συγκεντρόνων εἰς ἑαυτὸν πᾶσαν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἢ καλιφίαν, ἀρχεὶ ἀπολύτως, καὶ ἐπειδὴ θεωρεῖται ὡς διάδοχος τοῦ Προφήτου, τὸ μὴ ὑπακούειν εἰς αὐτὸν εἶνε παρακοὴ εἰς τὸν Θεόν. Ὁ θρόνος αὐτοῦ μεταβαίνει μόνον εἰς ἄρρῶνας διαδόχους καὶ κατέχεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ζῶντος πρεσβυτέρου μέλους τῆς οἰκογενείας τοῦ Ὁσμάν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐνглиκιοτής ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 16. ἔτους. Ἡ ἀπόλυτος ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου περιορίζεται ὑπὸ τῶν παραδόσεων, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν παραγγελημάτων τοῦ Ἰσλαμισμού, στηριζομένων εἰς τὰ ἐξῆς, ὁ ἡγεμὼν πρέπει νὰ ᾔηνε θεοσεβῆς, δίκαιος, σοφός, γλυκὺς καὶ εὐεργετικὸς. Χάτ σε-ρίφ (ἐκλαμπρος γραφὴ), χάτ-χουμαγιούν (ὑψηλὴ γραφὴ), ἢ ἀπλῶς χάτ (γραφὴ εἰς τὴν ὑψίστην ἔννοιαν) εἶνε ὀργανικοὶ νόμοι, τοὺς ὁποῖους ὁ Σουλτάνος ἀμετακλήτως ἐκδίδει· φερ-μάνια δὲ εἶνε διατάγματα πραγματευόμενα περὶ τῆς διοικη-

---

(α) Τὰ αὐτοκρατορικὰ σύμβολα (Τέγγρα) ἀποτελοῦσι γραμματοσύμπλεγμα, τὸ ὁποῖον παρὰ τοῦ πρώην Σουλτάνου συνίστατο ἀπὸ τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, τοῦ πατρὸς του καὶ τῶν λέξεων ἀκαταμάχητος αὐτοκράτωρ μετὰ ἐξαφύλλου βόδου. Τὰ δὲ παράσημα τοῦ κράτους εἶνε πράσινοι θυρεὸς μετὰ ἀργυρᾶς ἡμισελήνου, περιβαλλόμενος ὑπὸ λεοντῆς καὶ κεκαλυμμένος μετὰ τιάραν καὶ πτερὸν ὀπισθεν, τοῦ ὁποῖου φαίνονται τόξα μετ' ἵππων· ἀριστερῶθεν δὲ τῆς τιάρας ὑπάρχει ἐξάκτινος χρυσοῦς ἀστὴρ καὶ δεξιῶθεν αὐξουσα ἡμισέληνος. Παράσημα τοῦ Κράτους εἶνε τὸ Νισάν-Ἰφτιχάρ καὶ τὸ Μετσίτιέ.

σεως τοῦ κράτους, κτλ. Τὴν νομοθετικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἐνεργεῖ ὁ Σουλτάνος διὰ τῶν φερόντων τίτλον Ἴψηλότητος Μουφτῆ καὶ μεγάλου Βεζύρου, ὅστις φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ Κράτους καὶ προεδρεύει τοῦ Διβανίου. Τοῦτο δὲ σύγκαιται ἀπὸ τοῦ Μουφτῆ, τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν ὑπουργῶν, οἵτινες εἶνε ὁ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ τῶν Στρατιωτικῶν (σερασκέρης), ὁ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ τῶν Ναυτικῶν (καπετάμπασας), ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ, ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν φρουρίων, ὁ ὑπουργὸς τοῦ ἐμπορίου, ὁ τῆς γεωργίας καὶ τῶν δημοσίων ἔργων, ὁ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὁ τῆς Δικαιοσύνης, ὁ τῆς Ἀστυνομίας, ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν βακουφίων, ἀναθημάτων ἀνηκόντων εἰς τὰ τσαμιά, ὁ ὑπουργὸς τοῦ θησαυροφυλακίου καὶ τοῦ νομισματοκοπείου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐργοστασιῶν. Οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους καὶ οἱ στρατηγοὶ φέρουσι τίτλον Πάσσά (ἐνός, δύο, ἢ τριῶν ἰπποῦρεων), οἱ κατώτεροι αὐτῶν ἐφφένδου, οἱ υἱοὶ αὐτῶν, οἱ υἱοὶ τῶν πασσάδων καὶ οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ βέη, πάντες δ' οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπάλληλοι ἀγᾶ (α).

Τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ κλίματος, τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἴσως κατέχει τὴν πρώτην θέσιν τῆς ὑψηλίου, ἐπειδὴ συνδεδεμένον διὰ μὲν τοῦ Δανουβίου μετὰ τῆς Μεσαιᾶς Εὐρώπης, διὰ δὲ τῶν μεσημβρινῶν μερῶν αὐτοῦ μετὰ τῆς Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, κεῖται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ εἰς ὅλην τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Μεσογείου. Οὐδὲν δὲ μέρος τῆς Εὐρώπης εἶνε ὑπὸ τῆς φύσεως τόσον

(α) Αἱ γυναῖκες τοῦ αὐτοκρατορικοῦ χαρεμίου (γυναικωνίτης), 300—400 καὶ ἐκ Κιρκασίας αἱ πλείους, διαιροῦνται εἰς διαφόρους τάξεις, εἰς δὲ αἱ Κ α δ ἰ ν α ἰ, αἵτινες εἶνε αἱ σύζυγοι τοῦ Σουλτάνου καὶ ὁ ἀνώτατος ἀριθμὸς αὐτῶν ἑπτὰ, αἱ Ὅ δ α λ ἰ κ α ἰ, ὑπηρετρίαι τοῦ Σουλτάνου 60—70, καὶ αἱ δοῦλαι τῆς κατωτάτης τάξεως αἵτινες εἰσι χρήσιμοι διὰ τὰς κατωτέρας ὑπηρεσίας. Ἡ μήτηρ τοῦ Σουλτάνου, Βαλιδὲ—Σουλτάνα καλούμενη, κατέχει μετ' αὐτὸν εἰς ὅλον τὸ Κράτος τὴν ἀνωτάτην θέσιν· τοῦ δὲ γυναικωνίτιδος προϊστάται ὁ μαῦρος ἀρχιευνούχος, κ ἰ σ λ ἄ ρ α γ α ς καλούμενος, τῶν δὲ λευκῶν εὐνούχων ὁ Κ α π ο ὦ — ἄ γ ᾶ ς.

προωρισμένον διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον, ὅσον ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀλλ' ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν ἐξουσίαν τοιαῦτα προτερήματα καὶ δῶρα τῆς φύσεως μένουσιν ἀνεκμετάλλευστα καὶ ἡ παραγωγή μ' ὅλον τοῦτον τὸν πλοῦτον μόλις ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ κράτους. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία εἰς πολλὰ ἔτι μέρη ἐνεργεῖται διὰ καμήλων καὶ ἡμιόνων· ὅλον δὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους δὲν εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὸν πλοῦτον τῆς χώρας.

Ἡ Τουρκικὴ πολιτικὴ, ἣτις δὲν ἠδυνήθη νὰ σταματήσῃ τὸ καταρρέον κράτος, προσπαθεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀναπόδραστον πτώσιν αὐτοῦ διὰ τῆς παραδοχῆς ἀναμορφώσεων στηριζομένων εἰς Εὐρωπαϊκὰς χριστιανικὰς διατάξεις. Ὑπὸ Μαχμουτ τοῦ Β', ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη, ὀργανίσθη ὁ στρατὸς κατ' Εὐρωπαϊκὸν τρόπον· ὁ Ἀπτούλ Μετσιτ, ἐνδίδων εἰς τὰς συστάσεις τῶν ξένων πρέσβειων, ἐξέδωκε τὸ 1844 τὸ *Χατ-Σερῖφ* τοῦ Γκιουλχανέ, διὰ τοῦ ὁποῦ παρεχώρει εἰς τοὺς βασιλιάδας τὰ αὐτὰ σχεδὸν μὲ τοὺς Μουσουλμάνους δικαιώματα καὶ ἐκανόνιζε τοὺς φόρους καὶ τὴν στρατολογίαν, ἀλλ' ὑπελείποντο διατάξεις τινὲς ἢ *τακτισμάτια* διὰ νὰ κανονίσωσι βαθμηδὸν τὰ καθ' ἕκαστα κατὰ τὰς νέας ἀρχάς. Κατὰ τὸν τελευταῖον ἀνατολικὸν πόλεμον αἱ δυτικαὶ δυνάμεις, ὅλαις δυνάμεσι ἀνταχαιτίσασαι ἐναντίον τῆς Ῥωσσίας τὴν πτώσιν τῆς Πύλης, εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν εἰρήνην τῆς 18/30 Μαρτίου τοῦ 1856 εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν δεσμὸν καὶ ἀναγνωρίσασαι τὴν συμμετοχὴν αὐτῆς εἰς τὰς ὠφελείας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν ἐγγυήθησαν τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς. Τὸ δὲ ἐκδοθὲν τὴν 6/18 Φεβρουαρίου *Χατ-χουμαγιὸν* περιέχει 21 ἄρθρα, ἅτινά εἰσι 1) διατήρησις τοῦ τανσιματίου καὶ χατ-σερῖφ τοῦ Γκιουλχανέ, 2) παραχώρησις τῶν παλαιῶν προνομίων εἰς τὰς τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Καθολικῶν ἐκκλησίας, 3) ἀπαλλαγὴ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν Συνόδων πάσης κοσμικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, 4) ἰσότης ὀνομασίας τῶν Πατριαρχῶν, σταθερὰ μίσθωσις τοῦ κλήρου καὶ ὀργανισμὸς ἰδιαίτερων διοικητικῶν ἀρχῶν διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ Ἀρμενίους βασιλιάδας, 5) ἰσότης τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων καὶ θρησκευμάτων τοῦ Κράτους καὶ ἄδεια πρὸς

ἀνέγερσιν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, 6) τὸ ἀκαταδίωκτον τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸ Μωαμεθανικὸν θρήσκευμα, 7) εἰσαγωγὴ τῶν Χριστιανῶν εἰς πάντα τὰ ἀξιώματα, 8) ὀργανισμὸς γενικῶν σχολείων πρὸς μόρφωσιν ὁμοῦ Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν, 9) εἰσαγωγὴ ἰδιαιτέρας πολιτικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας διὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ σύνθεσις τῶν δικαστηρίων αὐτῶν ἐκ Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν εἰς μικτὰ ζητήματα, 10) ἀναμόρφωσις τῶν ὑπαρχόντων ποινικῶν καὶ πολιτικῶν νόμων, 11) Δημοσίευσις τῶν κωδίκων αὐτῶν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ Κράτους, 11) ἀναμόρφωσις τῆς Ἀστυνομίας, 12) τῶν δεσμοτηρίων, 13) τοῦ νημισματικῆς συστήματος, 14) στρατολογία καὶ τῶν χριστιανῶν καὶ προαγωγὴ αὐτῶν μέχρι τῶν ἀνωτάτων στρατιωτικῶν βαθμῶν, 15) ἀναμόρφωσις τῶν Διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἀντιπροσώπευσις τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ κράτους, 16) παραχώρησις ἀδείας πρὸς κτῆσιν ἀκινήτου περιουσίας εἰς Φράγκους, 17) εἰσαγωγὴ ἀμέσων φόρων καὶ κατάργησις τῆς ἐνοικιάσεως τῶν φόρων ὑπὸ ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, 18) βελτίωσις τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν μέσων τῆς συγκοινωνίας, 19) εἰσαγωγὴ προῦπολογισμοῦ, 20) ἀντιπροσώπευσις τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνώτατον συμβούλιον διὰ δύο ἀντιπροσώπων ἐξ ἑκάστης ἐθνικότητος καὶ 21) συστάσεις ἐμπορικῶν τραπεζῶν.

Ἐσχάτως αἱ δυνάμεις ἐπροσπάθησαν ἰδίως νὰ κανονίσωσι τὰ ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει διατελοῦντα οἰκονομικὰ καὶ νὰ περιορίσωσι τὴν σπάταλον τοῦ χαρεμίου διαχειρίσιν, ἀλλ' αἱ λαμπραὶ ἐκεῖναι ἀναμορφώσεις κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν ἐξήλθον τοῦ χάρτου καὶ ἔνεκα τῆς ἀντιθέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν ἀληθῆ Τουρκισμὸν συνέτειναν μόνον εἰς ἐξασθένησιν καὶ διάλυσιν τοῦ Κράτους. Τὸ νὰ ἦνε τανῦν ὁ μὲν Σουλτάνος, ἡ σκιά τοῦ Ἀλλάχ, ἡ γοῦν Θεοῦ, καὶ ὁ κυρίαρχος τῆς Γῆς ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν Χριστιανικῶν δυνάμεων, ἡ δὲ Πύλη νὰ συγκαταστῇ ἤδη εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν Εὐρωπαίων, τοὺς ὁποίους οἱ Τούρκοι θεωροῦσιν ὡς γκαιοῦριδας (ἀπίστους), ἔτι δὲ οἱ μὲν ἄπιστοι κύνες (δηλ. οἱ Χριστιανοὶ) νὰ ἦνε ἴσοι μὲ τοὺς Μουσουλμάνους, ὁ δὲ Σουλτάνος νὰ περι-

ρίση τὴν πρὸς τὰς Καδῖνας μεγάλην μεγαλοδωρίαν του, πάντα ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἶνε τοσοῦτον ἀντίθετα πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὸν ὅλον βίον τῶν Τούρκων, ὥστε οὐδὲ τὸ δυνατόν τῆς ἀφομοιώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους δύναται νὰ φαντασθῆ τις. Οὕτω λοιπὸν ὑπολείπεται μόνη ἡ ἐντελής διάλυσις τῆς ἐθνικότητος καὶ τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον πάλιν ἐπὶ Τουρκικῶν διατάξεων στηρίζεται.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀναμορφώσεων ἡ δύναμις τῆς Τουρκίας ἐθραύσθη καὶ ὅλα τὰ πειράματα, ὅσα γίνονται εἰς τὴν παλαιὰν καὶ εὐρωτιῶσαν μηχανὴν, καθιστῶσιν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον ἄχρηστον. Οὕτω λίαν ὀρθῶς παρέβαλέ τις τὴν κατάστασιν τῆς Τουρκίας πρὸς ἐτοιμόρροπον πύργον, ὃν πάντες στηρίζουσι· διότι εἶνε πάντες βέβαιοι, ὅτι οὐδὲν τῶν ἐτοιμίμων νὰ πέσωσιν ἄνευ ἔριδος εἶνε δυνατόν νὰ τεθῆ εἰς τὴν θέσιν του. Ἐν τούτοις ὁλονὲν πίπτουσι ἀπ' αὐτοῦ λίθοι μὲ ὅλην αὐτὴν τὴν στήριξιν, ἀλλὰ μόλις κατορθοῦται ἐνίοτε νὰ τεθῆ εἷς. Ὅμως ἡ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας Νικολάου τοῦ Α' παραβολὴ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους πρὸς πάσχοντα ἄνθρωπον εἶνε συντομωτέρα καὶ ἐκφραστικωτέρα· καὶ τῶντι ἡ ἀσθένεια αὐτοῦ φαίνεται ἀνίατος καὶ πάντα τὰ θεραπευτικὰ μέσα ἀληθῶν ἢ καὶ προσπεποιημένων φίλων καὶ ἰατρῶν χεῖρονα κάμνουσι τὴν κατάστασιν αὐτοῦ. Τὸ Τουρκικὸν κράτος λέγει ὁ ἐν Ἄλλῃ καθηγητῆς εἶνε πλήρες ἀναθρασμοῦ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῶν ὀνύχων. Ὁ Σουλτάνος καὶ οἱ ὑπουργοὶ αὐτοῦ ἀδυνατοῦσι νὰ ἀποτινάξωσι τὴν ἐπιβρόχην τῶν Φράγγων, τὸ ὁποῖον εἰς ὅλον τὸ Τουρκικὸν Κράτος εἶνε ἐπιθυμητὸν, οὐδὲ δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν ἱκανοποιήσεις εἰς αὐτοὺς ἀντιμαχομένας πρὸς τὴν Μωαμεθανικὴν ὑψηλοφροσύνην.

Τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς 36 κυβερνεῖα (ἐγιαλέτια), ὧν οἱ τοπάρχαι φέρουσι τὸν τίτλον βελῆδες· ταῦτα ὑποδιαιροῦνται εἰς 171 νομοὺς (λιβάδες). Διοικουμένους ὑπὸ νομαρχῶν (καϊμακάμαι)· οὗτοι πάλιν εἰς 1636 διοικήσεις (καζάδες) καὶ αὗται εἰς κοινότητας (ναΐδες). Αἱ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κτήσεις ἀπαρτίζονται ἐκ 14 ἐγιαλετιῶν, 43

λιβάδων καὶ 376 καζάδων. Μόνον ἀναφέρομεν ταῦτα, διότι τὰ καθέκαστα τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης Ὀθωμανικοῦ κράτους θέλομεν ἐξετάσει ἀκολουθοῦντες τὴν φυσικὴν καὶ παλαιὰν ἱστορικὴν διαίρεσιν.

A) Θράκη.

Αὕτη περιλαμβάνει δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἐν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ ἄλλο τῆς Ἀδριανουπόλεως.

1) Ἡ Κωνσταντινούπολις, εἰς ἣν κυρίως, καθὼς καὶ εἰς τὰ περίεξ αὐτῆς, στρέφονται τὰ βλέμματα πάντων, δὲν ἀνήκει εἰς οὐδὲν ἐγιαλέτιον. Διὰ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἡ Εὐρώπη πλησιάζει τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν καὶ οὕτω γεννᾶται ὁ Ἑλλησποντικός, ὅστις ἔχει 6 μ. μ. καὶ διάφορον κατὰ τὰ διάφορα μέρη πλάτος. Τὰ ἐξαισιῶς ὑπὸ τῆς φύσεως κεκοσμημένα παράλια αὐτοῦ εἶνε πλήρη κόλπων καὶ χωρίων συνδεομένων μετὰ μεγάλων ἀναμνήσεων. Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς πλευρᾶς ἔκειτο ἡ Σηστός, ἔχουσα ἀπέναντι ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς πλευρᾶς τὴν Ἀβυδὸν, ἐνθα ὁ Ξέρξης διέταξε καὶ ἐμαστίγωσαν τὴν θάλασσαν καὶ διὰ δύο γεφυρῶν μετεβίβασε τὸν πολυάριθμον στρατὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ Αἰγῶδες ποταμοὶ εἶνε διάσπηροι, διότι αὐτόθι κατεναυμαχήθησαν τὸ 404 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου καὶ ἀπεπερατώθη οὕτως ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Τανῦν ὁ πορθμῶς οὗτος, ὠχυρωμένος διὰ πολλῶν φρουρίων, καλεῖται στενὸν τῶν *Dardanelles*, καὶ εἰς μὲν τὴν μεσημβρινὴν εἴσοδον αὐτοῦ κεῖνται τὰ σημαντικώτερα τῶν φρουρίων νέα Δαρδανέλλια, τὸ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης *Kilid-Bār* καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Ἀσίας *Kale-Soultanié*, εἰς δὲ τὸ στενότερον μέρος αὐτοῦ (ἔχον 300 μόνον βήματα πλ. καὶ κλειόμενον ἐν ἀνάγκῃ δι' ἀλύσεων), τὸ μετὰξὺ Ἀβύδου καὶ Σηστοῦ, κεῖνται τὰ παλαιὰ φρούρια, ἔχοντα προμαχῶνας μετὰ ὑψηλῶν ἐντὸς αὐτῶν πύργων, εἰς δὲ τὸ ἄνω ἄκρον αὐτοῦ κεῖται τρίτον ζεῦγος φρουρίων· ἀπὸ δὲ τοῦ 1807, ὅτε ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Δουκουῶρθος διήλθεν ἄνευ μεγάλης βλάβης τῶν πλοίων διὰ τῶν κακῶς φρουρουμένων τούτων φρουρίων, ἔτι μᾶλλον ἐξησφαλίσθη ἡ μεσημβρινὴ κλεῖς

τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πάντα τὰ φρούρια ταῦτα, διὰ τῶν ὁποίων ἔκτος ὀλίγων περιστάσεων προβλεπομένων ὑπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ 1856 οὐδὲν ξένον πολεμικὸν πλοῖον δύναται νὰ διέλθῃ ἀνευ ἰδιαιτέρου φερμανίου, εἶνε ἰσχυρῶς ὠπλισμένα διὰ πολλῶν τηλεβόλων καὶ ὄλμων. Παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας ἐπὶ προεξεχούσης χερσονήσου κεῖται ἡ *Καλιπόλις*, ἡ πρώτη πόλις, ἣν οἱ Τοῦρκοι τὸ 1357 ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατέλαβον, ἐνεργοῦσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ ἔχουσα ἐργαστᾶσια κρόκου, μαροκινῶν δερμάτων καὶ ὑφασμάτων καὶ 50000 κ. Ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου μεταβαίνομεν εἰς τὴν Προποντιδα, ἣτις ἔχει 16 μ. πλ., 32 γ. μ. ἔκτασιν καὶ παράλια ὠραῖα καὶ καλῶς καλλιεργημένα, τὰ δὲ Ἀσιατικὰ εἶνε καὶ πολύορμα. *Μποῦβουροῦ*, ἡ ἄκρα τῆς μεταξὺ τῶν κόλπων Ἰνδγῖρ καὶ Ἰσικιδ κειμένης χερσονήσου. *Ραιδεστός* καὶ ἀρχαιότερον *Βισάνθη*, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 18000 κ. ὧν οἱ πλεῖστοι Ὄθωμανοὶ καὶ Ἀρμένιοι. Ἄλλαι πόλεις *Ἡράκεια* καὶ ἀρχαιότερον *Πέρινθος* καὶ *Σηλυμβρία*. Εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Προποντιδος συνέρχονται καὶ οὕτως τὰ παράλια τῶν δύο ἡπείρων καὶ οὕτω σχηματίζεται ὁ Θρακικὸς Βόσπορος.

Κατὰ τὸ Μ. ἄκρον τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα ὁ 4 μ. βαθὺς Κεράτιος κόλπος σχηματίζει ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τριγωνικὴν, ἀλλὰ λαμπύλην ὀλίγον πρὸς Β. χερσονήσον, εἶνε τόσον τερπνὴ καὶ θαυμασίως κεκοσμημένη ὑπὸ τῆς φύσεως ἢ θέσεως, ὥστε ὀλίγοι τοῦ κόσμου δύνανται νὰ παραληθῶσι πρὸς ταύτην. Ὁ Κεράτιος κόλπος, εἰς ὃν χύνονται μικροὶ παράλιοι ποταμοί, σχηματίζει ἓνα τῶν ἰσχυροτέρων καὶ ἀσφαλεστέρων λιμένων τῆς ἡπείρου. Ἡ παρ' αὐτὸν κειμένη πόλις, ἣτις ἔνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ θέσεώς της εἶνε τὸ κέντρον τῆς συγκοινωνίας τῶν τε δύο ἡπείρων καὶ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐκτείνεται σχεδὸν μέχρι τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου. Αὐτόθι ἔκειτο τὸ παλαιὸν Βυζάντιον τὸ ἐκ Μεγαρέων ἀποίκων ὑπὸ τὸν Βύζαντα τὸ 658 π. Χ. θεμελιωθὲν καὶ εἶτα ὑπὸ τῆς Μιλήτου ἐκ νέου ἀποικισθὲν. Μετὰ δὲ διαφύρουσ αὐτοῦ τύχης ἔκτισεν αὐτόθι τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ καθέδραν ὁ πρῶτος Χριστιανὸς αυτοκράτωρ Κωνσταντῖνος, ὅστις αὐτὸς μὲν ὠνόμασε τὴν ἐπτόλῳρον πόλιν νέαν Ῥώμην, ὁ δὲ λαὸς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ Κωνσταντινοῦ πο-

λι ν. Ἡ καθ' αὐτὸ πόλις, καιμένη ἐπὶ τῆς ῥηθείσης τριγωνικῆς χερσονήσου, ἔχει τριῶν μ. περίμετρον καὶ περιορίζεται πρὸς Ν. μὲν ὑπὸ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Βασπόρου καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου, ἔνθα ἔκειτο τὸ Βυζάντιον, εἶνε νῦν τὸ Σεράϊον, ἀποτελοῦν ἰδιαίτερον τμήμα τῆς πόλεως, ἔχον μιᾶς ὥρ. περίμετρον, 40000 κ, ἑπτὰ αὐλὰς, πολλὰ ἀνάκτορα, κήπους, κτλ, καὶ ἐπισκεπτόμενον ὑπὸ τῶν ξένων διὰ χρηματικῶν δώρων (Μπαξίς) κατὰ τὰς δύο ἐξωτερικὰς αὐλὰς. Ἐν λαμπρᾷ αἰθούσῃ φυλάττονται αὐτόθι τὰ κειμήλια τοῦ Κράτους, τὰ ξίφη τῶν καλιφῶν καὶ ἡ σημαία τοῦ Προφήτου, ἡ ἐντὸς 42 ἐκ μεταξοπτίλου καλυμμάτων κεκαλυμμένη καὶ μόνον εἰς μεγάλους κινδύνους ἀναπεταννομένη, κτλ. Παρ' αὐτὸ ἔκειτο τὸ τέως μέγαρον τοῦ μεγάλου Βεζύρου, ἡ ὑψηλὴ Πύλη, ἀφ' ἧς πολλάκις ὀνομάζεται καὶ ὄλον τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, τὸ Ἰσκι Σεράϊ, ἦγουν παλαῶν παλάτι, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν αἱ χῆραι τῶν Σουλτάνων καὶ αἱ ἀγαμοὶ θυγατέρες τοῦ ζῶντος Σουλτάνου, ἡ μεγάλη ἀγορὰ, μέγα τετραγωνικὸν κτίριον θολωτὸν ἀνωθεν, διατεμνόμενον κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ὑπὸ σειρῶν ἐργοστασίων, καὶ ἡ Ἁγία Σοφία, ἡ ἐπίσημοτέρα οἰκοδομὴ τῆς πόλεως καὶ ἡ κροωνὶς τῶν θολωτῶν ἐκκλησιῶν, οἰκοδομηθεῖσα τὸ 533 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, ὅστις μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς λέγεται ὅτι ἐξεφώνησεν «ἐνίκησά σε Σολομών». Ἡ οἰκοδομὴ ἔχει σχῆμα σταυροῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ θόλον, παρὰ τὸν ὁποῖον ἀνυψοῦνται δύο ἕτεροι μεγάλοι καὶ ἑξ μικροὶ οὕτως, ὥστε ἡ κλιμακῆδὸν ὑψομένη στέγη ἔχει ἐννέα θόλους, ὧν μέγιστος εἶνε ὁ μεσαῖος, ἔχων 24 παράθυρα καὶ 445 ποδῶν διάμετρον. Ἐσωτερικῶς ἡ οἰκοδομὴ ἔχει ἕκτασιν 453 π. ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ 269 ἐξ Α. πρὸς Δ, 470 στήλας, ὧν 8 ἐκ πορφυρίτου λίθου ληφθέντες ἐκ τοῦ ἐν Ῥώμῃ ναοῦ τοῦ Ἡλίου καὶ 6 ἐξ ἰάσπιδος ληφθέντες ἐκ τοῦ ἐν Ἰφέσῳ τῆς Ἀρτέμιδος. Τανῶν ἡ Ἁγία Σοφία, περιβαλλομένου τοῦ μεσαίου θόλου ὑπὸ 4 μιναρῶδων καὶ ἡμισελήνου ἐχούσης 50 πηχ. διάμετρον, εἶνε τὸ κυριώτερον τσαμίον.

Ἔτερα ἐπίσημα τσαμία εἶνε τοῦ Σουλτάνου Ἀχμέτ, ἔχον 6 μιναρῶδες, τὸ Σουλεϊμανιέ, τοῦ Βαγιαζίτου καὶ τὸ Ἐγιούπ, τὸ ὁποῖον χρησιμεῖον ἵνα περιζώνηται ὁ Σουλτάνος τὴν σπάθην τοῦ Ὀσμάν κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν καὶ θεωρούμενον ὡς ἱερώτερον τῶν ἄλλων Χριστιανὸς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πατήσῃ. Ὑπὲρ πάντας τοὺς μιναρῶδας

ἔχει ὁ μεταξὺ Γαλιταίων καὶ Πέρσων, ὅστις, κεκαλυμμένος μὲν ὀρείχλακον καὶ παραβαλλόμενος ὑπὸ Τούρκου ἱστορικοῦ πρὸς τὴν ἐναέριον φωλεάν τοῦ παραδισείου πτηνοῦ, χρησιμεύει νῦν ὡς σκοπιὰ πρὸς τὰς συχνὰς συμβαινούσας πυρκαϊάς. Εἰς τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς πόλεως κεῖνται οἱ Ἐπιτάπύργοι, ἄλλοτε πολιτικὸν δεσμοκτήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφυλακίζοντο καὶ οἱ πρέσβεις τῶν μετὰ τῆς Πύλης ἐμπολέμων δυνάμεων. Ἐν τῇ εἰσέτι δεικνυομένη αὐτόθι δεξαμενῇ, τοῦ αἵματος καλουμένη, ἐρρίπτοντο τὰ πτώματα τῶν φυλακισμένων, ὅσοι ἐφονεύοντο· τανῦν δὲ ἴστανται μόνον τέσσαρες στρογγύλοι πύργοι, ἔρημοι καὶ παρημελημένοι. Ἡ πύλη Τόπκασί (τοῦ πυρβολικοῦ), ἡ πάλαι ποτὲ τοῦ Ἀγ. Ῥωμανοῦ, ἀναπολεῖ τὸν ἥρωϊκὸν θάνατον τοῦ τελευταίου Παλαιολόγου. Παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον κεῖται τὸ Φανάριον, τὸ ὁποῖον μόνον σχεδὸν ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικεῖται, Φαναριωτῶν καλουμένων. Ὑπὲρ τὸν Κεράτιον κόλπον καὶ κατὰ τὸ μέσον περίπου αὐτοῦ ἄγρουν νῦν δύο γέφυραι 637 π. μακρῆι, κατεσκευασμέναι ἐκ πλοίων καὶ διαιρουσαι τὸν λιμένα εἰς ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικόν. Ὁ Γαλατᾶς κεῖται ἐπὶ τῆς ἄκρας, ἔνθα συναπαντῶνται ὁ λιμὴν καὶ ὁ Βόσπορος, καὶ σχηματίζει ἐντελῶς ἰδίαν μεγάλην πόλιν. Ἀπὸ τοῦ ἰα. ἡδη αἰῶνος ἀπετέλει τὴν συνοικίαν τῶν Ἑνετῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἤρπασαν αὐτὸν τὸ 4358 οἱ Γενοᾶται· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Γαλατᾶς κατοικεῖται ἰδίως ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ οἱ ἔμποροι τοῦ Πέρα ἔχουσιν ἐντὸς τῶν αὐτόθι λιθοκτίστων οἰκιῶν (χανίων) τὰς ἀποθήκας των. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βοσπόρου ἐνεῦται μετὰ τοῦ Γαλατᾶ ὁ Τοπχανᾶς, ὅστις καθωραϊζόμενος νῦν διὰ λαμπρῶν ἀγορῶν καὶ εὐρείων ὁδῶν εὐρίσκεται εἰς ἄμεσον σχέσιν μετὰ τοῦ λιμένος καὶ τῶν πολλῶν αὐτόσε ἀφικνουμένων πλοίων.

Κατὰ μῆκος τοῦ Βοσπόρου κεῖνται τὰ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχεδὸν ἡνωμένα χωρία Φιντικλί, Δολμά—Μπαξέ, ἔχον μεγαλοπρεπῆς Σουλτανικὸν παλάτιον, ἀνεγειγερμένον μὲ ποικίλον ρυθμόν, Μπεσικτασί καὶ Ὁρτάκιοϊ, κατοικούμενον ὑπὸ 25000 Ἰσραηλιτῶν ἐξ Ἰσπανίας ἄλλοτε μεταναστευσάντων. Εἰς τὸ ὑπὲρ τὰ χωρία ταῦτα ὑψώμα ἐκτείνεται τὸ Πέρα ἢ Σταυροδρόμιον, ἔχον, καθὼς καὶ ὁ Γαλατᾶς, εὐρείας ὁδοῦς, πολυαρόφους οἰκίας, ἐργαστήρια κατ' Ἑυρωπαϊκὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοῦ ἰσ'. αἰῶνος τὰ μέγαρά ὄλων σχεδὸν τῶν πρέσβειων. Ἀπὸ τοῦ Γαλατᾶ πρὸς τὸν Κεράτιον κόλπον κεῖν-

ται τὰ ἤττον σημαντικὰ προάστεια, Κασσίμ—πασσᾶ, Χάσκιοῦ, Μπίμπασσι, Σιδλισσὲ μέχρι τοῦ Καρά—Άγασί (μαύρης Δρυός), κειμένου ἀπέναντι τοῦ Ἐγιοῦπ. Αὐτόθι κεῖται καὶ τὸ μέγαρον τοῦ ἀρχιναύρχου (Καπετὰν πασσᾶ) καὶ ὁ ναύσταθμος τῶν πολεμικῶν πλοίων, τὰ ὅποια ἀροπλιζόμενα διαχειμαζοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ὅλα τὰ προάστεια μετὰ τῆς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Χρυσοπόλεως (Σκούταρι), ἧτις περιβάλλεται ὑπὸ κυπαρίσσων καὶ νεκροταφείων, ἀριθμῶνται εἴκοσι τέσσαρα. Τὰ ὑπὲρ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑψώματα καλύπτονται ὑπὸ ἐξοχῶν καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ νεκροταφείων, ὧν τὰ μὲν τῶν Μωαμεθανῶν καλύπτονται ἀπὸ ἄλση κυπαρίσσων, τὰ δὲ τῶν Ὀρθοδόξων, Καθολικῶν, Λουθηρανῶν, Ἑγγλων καὶ Ἀρμενίων εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνοικτά. Ἀπὸ τοῦ τελευταίου νεκροταφείου, περιβαλλομένου ὑπὸ μωρεῶν, ἔχει τις ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς πλευρῆς τὸ ὠραιότερον πανόραμα τῆς πόλεως, τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντιδος καὶ εἶνε ἴσως ὁ μόνος τόπος τοῦ Κόσμου, εἰς ὃν δύναται τις νὰ κατανοήτῃ τόσον καλῶς τὴν λαμπρότητα τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ τὴν ματαιότητα συγχρόνως αὐτοῦ. Τὰ νεκροταφεῖα εἶνε καὶ τόποι περιπάτων· διὸ κατὰ τὰς ἐντὸς δύναται νὰ ἴδῃ τις πλείστους ἀνθρώπους αὐτόθι διαχεομένους. Ἐν γένει δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν παρέχουσιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἢ ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας ἐξαισιάν ὄψιν, ἴως καὶ μοναδικήν· μόνον δ' ἡ Λισβῶνα, ἡ Νεάπολις καὶ ἡ Στοχχόλμη δύνανται κίπως νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτὴν. Εἶδον, ἀναφωνεῖ ὁ Λόρδος Βύρων, τοὺς ἱεροὺς τόπους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἐρέσου, ἐπηρεύθην εἰς τὴν Δῆλον, περιῆλθον ὅλην τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου καὶ ἐπεσκέφθην τὰ ἱερώτερα μέρη τῆς Ἀσίας, ἀλλ' οὐδέποτε εἶδον τι δυνάμενον νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὅπως ἡ παλαιὰ, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ῥώμη εἶνε ἀκοδομημένη ἐπὶ ἐπτά λόφων, ἐφ' ἐνὸς τῶν ὁποίων κεῖται τὸ Σεράϊον καὶ μετ' αὐτὸ ἔπονται ἐπὶ τῶν λόφων διάφοροι συνοικίαι, καὶ πρὸ μὲν ἀναφαίνεται σύμπλεγμα κυπαρίσσων ὑπὲρ τὰς οἰκίας, πρὸ δὲ κατῆρσιον τεῖχος διαχωρίζει αὐτάς. Ἐφ' ὅλης τῆς πόλεως εἶνε ἐσπαρμένοι στίλβοντες πύργοι τσαμίων καὶ τάφων καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δάσος μιναρῆδων. Ὁ λιμὴν εἶνε πλήρης πλοίων πικνὸς ἔθνους καὶ διασχίζεται ὑπὸ πολυαριθμῶν μακρορύγχων καὶ ταχείων ἀκατιῶν· ὅταν ὁμως πλησιάζῃ τις τὸ πρὸς τὴν ξηρὰν πέρασ τῆς πόλεως, θαυμάζει τὴν περίεξ ἔρημίαν· διότι μόνον εἰς τοὺς παρὰ τὴν Κεράτιον κόλπον λιμῶνας ὑπάρχουσι χωρία, τὰ ὅποια φαίνονται ὅτι

ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ὄλου τῆς πόλεως, ὅπως τὸ Ἐγίσιπ εἰς τὰ μεσημβρινά.

Ἡ ἐσωτερικὴ ὄψις τῆς πόλεως εἶνε πάντη διάφορος τῆς ἐξωτερικῆς, διότι πᾶσαι σχεδὸν αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶνε στενότεραι καὶ ἔχουσιν ἐκατέρωθεν πυκνάς ξυλῖνας οἰκίας, ἐξ ὧν προέρχονται καὶ αἱ πολλαὶ πυρκαϊαί. Ἔχει δὲ νῦν ἡ Κωνσταντινούπολις 4400000 κ. σχεδὸν, ὧν 650000 εἶνε Ὀθωμανοί, 270000 Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι καὶ Ἀρμένιοι, 50000 Φράγκοι, 40000 Ἰσραηλῖται καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες ἐκ διαφόρων ἐθνῶν. Ἐν τῇ πόλει κατοικοῦσιν οἱ πτωχότεροι, οἱ δὲ πλουσιώτεροι ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Βοσπόρου. Ἄν καὶ αἱ πλείους τῶν ὁδῶν ἦσαν ἄλλοτε λιθόστρωτοι, ἔνεκα ὁμως τῆς μεγάλης χρήσεως ἐδαθύνθησαν κατὰ τὸ μέσον καὶ σχηματίζουσι νῦν μὲ τὴν παραμικρὰν βροχὴν ἀκάθαρτα ρυάκια. Εἰς ἐκατέρας τὰς ἄκρας τῶν ὁδῶν ἕνεκα τῆς μὴ μεγάλης χρήσεως ὑ τάρχουσι καὶ τινες λίθοι τοῦ λιθοστρώματος ἐν εἴδει πεζοδρομίου, χρήσιμοι ὁμως διὰ τὸν δυνάμενον νὰ περῆ ἀπὸ λίθου εἰς λίθον, ὡς ἦττον ὁμως αἱ ὁδοὶ αὗται, εἰ καὶ εἶνε στενότεραι, δὲν εἶνε καὶ αἱ μᾶλλον ἀκάθαρτοι τῆς πόλεως, ὅπως αἱ τῶν μᾶλλον πολυστίβων συνοικιῶν. Αἱ πλείους ὁδοὶ φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν παρ' αὐτάς ἐργαζομένων συντεχνιῶν ἕτεροι πάλιν ὀνομάζονται ἐκ παρακειμένων ἀνακτόρων, περιέργων κτιρίων, πυλῶν, πύργων, κτλ. οὕτως ὑπάρχει ὁδὸς σανδαλοποιῶν, λιθοκόπων, ὄλευροποιεῖου, λευκοῦ ἀνοκίτρου, πύλης τοῦ πυροβολικοῦ, κτλ. Ἐπὶ τῶν ὁδῶν, ἃς ἄμαζαι δὲν διατρέχουσιν ὡς εἰς ἄλλας μεγαλόπολεις, δὲν ἀκούεται ἄλλη φωνή, εἰ μὴ ἡ τῶν ἀλητῶν πωλητῶν, σιμιτοποιῶν, ὀπωροπωλῶν, κτλ. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ Μπανά-μτάκ (ἀτοχόρητον) τῶν καμηληγατῶν καὶ ὄνηλατῶν. Διατρέχουσι δ' ἐντός καὶ πλήθος ἀκαθόρτων καὶ βδελυρῶν κυνῶν, οἵτινες εὐρίσκουσιν ἱκανὴν περιποίησιν παρ' Ὀθωμανοῖς.

Δείψανα ἀρχαῖα σωζόμενα ἔτι ἐν αὐτῇ εἰσὶν ὁ ἐν τῇ πελαγῇ ἱπποδρομίῳ (Ἀτμειδᾶν) Αἰγυπτιακὸς ὀβελίσκος, περὶ τὸν ὁποῖον ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐμάχοντο τὰ κόμματα τοῦ ἱπποδρομείου, ἐπὶ δὲ τοῦ Μαχμούτ κατεσφάγησαν οἱ Γιαγισσάροι, ἡ ὀβελισθὴς ἐξ ὀρειχάλκου κίων, ὁ Δελφικὸς τρίπους, ὃν ἀνέθηκαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς νίκην, κορυμὸς στήλης ἐχούσης ὑπὲρ τὰς 50 πηχ. μῆκος καὶ ὀργυιᾶν πλάτος, ἐφ' ἧς ἄλλοτε ὑπῆχε τὸ ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ Ἥλιου, τὰ λαμπρὰ ὑδραγωγεῖα τῶν αὐτοκρατόρων Οὐάλεντος καὶ Οὐάλεντινιανοῦ, τῶν ὁποίων τὰ φεῖα καὶ κίλοσσιαῖα τῶνα

τὰ ὑπὲρ ἄλλα ὄροφθὸν ἰστάμενα καὶ μετὰ κισσοῦ περιβεβλημένα ἀποτελοῦσι παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀθλίαις Τουρκικαῖς οἰκίας, καὶ αἱ δεξαμεναί, δι' ὧν μετοχιτεύεται τὸ ὕδωρ εἰς πλεῖστα λουτρά, ἐργοστάσια καὶ οἰκίας* ἐξοχωτέρα δὲ τούτων εἶνε ἡ ὑπόγειος, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντινίου καλουμένη, ἣτις ἔχουσα ἄλλοτε χιλίας μίαν εἴλας (Μπίν-Μπ'ρ διρέκ), ἐρείθεται νῦν ἐπὶ 600 μαρμαρίνων ὑψηλῶν στηλῶν καὶ χρησιμεύει εἰς κατεργασίαν νημάτων ἐκ μετάξης.*

Ὁ Βόσπορος, ὧν 4 μ. περίπου μακρὸς καὶ κατὰ μὲν τὸ πλατύτερον μέρος ὀλιγώτερον τῆς ὥρας πλατὺς, κατὰ δὲ τὸ στενότερον μίχρη 500 βημάτων, καὶ λαβὼν τὸ ὄνομα ἐκ τῆς κολυμβήσεως τῆς ὑπὸ τῆς Ἰβρας διωκομένης καὶ εἰς ἔσθην μεταμρφωθείσης Ἰούς, ἔχει ὄχθας γραφικωτάτας καὶ ποιητικωτάτας. Ὁ δι' αὐτοῦ πλοὺς εἶνε ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ἐπὶ τῆς Γῆς ἀπολαύσεων καὶ παρέχει συνεχῆ σειράν ποικίλων καὶ ἐξαισιῶν προσόψεων. Εἰς ἑκατέρας τὰς ὄχθας αὐτοῦ ὑπάρχουσιν

(* Σημ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀριθμοῦνται 80000 περίπου οἰκίαι, ὧν αἱ πλεῖσται ἀνάξαι λόγου· ἐκάστη δὲ κατοκεῖται συνήθως ὑπὸ μίας οἰκογενείας, διότι ὁ Τουρκικὸς βίος δὲν ἐπιτρέπει τὴν εἰς ξένον παραχώρησιν μέρους τῆς οἰκίας. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις 400 μεγάλα τσαρμιά καὶ 5000 μετζίδ, ἧγουν μικρὰ νοαί, 500 περίπου ἀνώτερα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, 4200 ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα, σχολεῖον τῆς Μαθηματικῆς καὶ Ναυτικῆς, Ἀκαδημία τῆς Ἰατρικῆς, 43 δημόσιοι βιβλιοθῆκαι ἐξ Ἀραβικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ Ἑλληνικῶν χειρογράφων, ὑπὲρ τὰ 40 χάνια καὶ ὑπὲρ τὰ 4200 δημόσια λουτρά.

Οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουσιν 23 ἐκκλησίας. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Καθολικῶν, οἵτινες ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 18 ἐνοριακὰς ἐκκλησίας καὶ τινὰ μοναστήρια, ἴσταται ὁ ἐν Πέρᾳ Καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος ἢ πατριάρχης, ποιμαίνων 40000 περίπου ψυχὰς, ὧν 9000 κατοικοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Λατίνικοι διατηροῦσι σχολεῖον ἔχον 25 ἐσωτερικοὺς καὶ 80 ἐξωτερικοὺς μαθητάς. Αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ἑλέους ἔχουσι σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι 200 περίπου κοράσια. Οἱ Λατίνοι ἔχουσιν ἐτι τρία σχολεῖα διατηρούμενα ὑπὸ τῆς κοινότητος, δύο λοιμοκομεῖα καὶ δύο νοσοκομεῖα διὰ Γαλλοὺς, Αὐστριακοὺς καὶ Ἰταλοὺς. Ἡ κοινότης τῶν μετὰ τῶν Καθολικῶν ἠνωμένων Ἀρμενίων, ἀριθμοῦτα 20000 ψυχ., ὧν οἱ πλεῖστοι διακρίνονταί διὰ τὰ πλοῦτη, ἔχει ἐν Πέρᾳ καὶ Γαλατῆ μοναστήρια. Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπιστήθησαν καὶ Διομαρτυρομένων κοινότητες. Οἱ Ἰσραηλιταὶ κατοικοῦσιν ἰδίαν παρὰ τῶν Κερατίῳ κόλπῳ ῥυπαρὰν συνοικίαν, ἐνθα ἔχουσιν καὶ συναγωγὰς.

ὄρη ἔχοντα ἰκανὸν ὕψος καὶ χωρία διίστάμενα ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων καὶ κείμενα εἰς ἐξαισίας καὶ ζωγραφικωτάτας τοποθεσίας· ὄρμοι πολλοὶ, ὁ εἰς τοῦ ἄλλου ὠραιότερος, σύσκιον ἐκ κυπαρίσσω, δαφνῶν καὶ πλατάνων, διαδέχονται ἀλλήλους· δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν διανοίγουσιν εὐώδεις κοιλάδες, εἰς τὰς ὁποίας πλάτανοι, ἔχοντες αἰῶνων ἡλικίαν, ἐκτείνουσι τοὺς μακροὺς αὐτῶν κλώνας· κατόπιν δ' αὐτῶν ἔπονται πάλιν μεγάλα ἄλση κυπαρίσσω. Καὶ αὐτὸς ὁ Βόσπορος ἔχει τὴν ζωηρότητα τῶν ὄχθων του, ἐπειδὴ χιλιάδες πλοίων πλεόντων καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις διασαυροῦνται ἐν αὐτῷ· καὶ ἀγέλαι θαλασσίων πτηνῶν ἵπτανται ὑπὲρ αὐτὸν, ἐνῶ οἱ δελφίνες παίζουσιν ἢ ἠλιάζονται περὶ τὰ πλοῖα. Ἡ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης παραλία αὐτοῦ εἶνε κεκαλυμμένη, ὡς ἐρρέθη, ἀπὸ χωρία, ἐπαύλεις καὶ ἐξοχικὰ ἀνάκτορα· ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσιατικῆς ἀντικρῦ τοῦ Ὀρτάκιοῦ κεῖται τὸ ἀνάκτορον Μπεϋλέρμπεϋ· $1\frac{3}{4}$ ὥρας μακρὰν τοῦ Τοπχανᾶ κεῖται τὸ ἐσχάτως κατεδαφισθὲν καὶ ἐκ νέου νῦν ἀνεγειρόμενον λαμπρὸν ἀνάκτορον *Ταιμαγὰν* (κρυστάλλινον), συνήθως διατριβὴ τοῦ Σουλτάνου, περαιτέρω πρὸς Β. κεῖνται τὰ ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πρωτεύουσος ἀνεγερόμενα φρούρια *Ἀνατολῆ-Ἰσαρ* ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς, καὶ *Ρούμελη-Ἰσαρ* ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας.

Ὅπως πᾶσαι αἱ διὰ ῥήξεις γεννηθεῖσαι λεκάναι, οὕτω καὶ ὁ Βόσπορος εἰς τὸ μέσον εἶνε στενότερος· μέχρις οὗτοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὄχθης ὑψοῦνται κατὰ συνέχειαν οἰκίαι καὶ εἶτα ἀνοίγει ὁ ὄρμος τοῦ Γενίκιοῦ καὶ ἄρχεται τὸ πλατύτερον μέρος τοῦ πορθμοῦ. Ὑπὲρ τὰς 3 ὥρας μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κεῖνται τὰ *Θεραπειὰ*, ἐνθα κατοικοῦσιν οἱ πρέσβεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, καὶ ὑπὸ ἑπτὰ κολοσιμαίας ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης ἐξερχομένης πλατάνους, αἵτινες ὑπὸ τῶν Τούρκων καλοῦνται ἑπτὰ ἀδελφία, λέγεται ὅτι ἐστρατοπέδευσεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς πρώτης σταυροφορίας Γοδοφρέδος ὁ Βυλλιόνου· ἐκεῖθεν διανοίγει ὁ ὠραῖος καὶ μαγευτικὸς κόλπος τοῦ Βαθυρρύακος (*Μπουγιόκ-Λερέ*), εἰς ὃν ἡ φύσις ἐξήντησεν ὅλα τὰ δῶρά της· αἱ εἰσαχθεῖσαι αὐτόθι ὑπὸ τῶν πρέσβων πολλαὶ Εὐρωπαϊκαὶ συνήθειαι ἀποτελοῦσι περίεργον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀνατολικὰς. Παρὰ

τόν κόλπον τοῦ Μπουγιούκ Δερέ κεῖται τὸ μέγα καὶ ἄγριον δάσος τοῦ *Βελιγιάδιου*, ἔνθα ὑπάρχουσιν αἱ ὕδατιθῆκαι τῆς πόλεως· αἱ ὄχθαι, γινόμεναι αὐτόθι ἐπὶ μᾶλλον βραχῶδεις, ἀπομακρύνονται καὶ παύουσιν, ἔχουσαι πολλὰ χωρία καὶ κατοικίας. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἕτερα πάλιν φρούρια φυλάττοντα τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου καὶ ἐκεῖθεν διὰ πλατέος στομίου εἰσέρχεται τις εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ταχὺ ῥέυμα ἄγει εἰς τὴν Προποντιδα. Ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας ὑψοῦται ὁ *Φάρος* τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ ὑψηλότερον ἕρος τοῦ Βοσπόρου *Γιγάντιον*, ἔχον ἐρείπια Γενοατικοῦ φρουρίου, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ὁ *Φάρος* τῆς Ρούμελης, ἔχων ἰσχυρὰς παραλίας κανονοστοιχίας. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κεῖνται αἱ *Συμπληγάδες* (νησίδες), αἵτινες κατὰ τὸν μῦθον κινούμεναι συνέτριβον πᾶν τὸ δι' αὐτῶν διερχόμενον πλοῖον, ὕστερον ὁμως ὁ Ὀρφεὺς ἐστερέωσεν αὐτὰς διὰ τῆς κιθάρας του.

2) Τὸ ἐγιαλέτιον τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐκτεινόμενον ἐντεῦθεν τῶν μεσημβριῶν προπόδων τοῦ Αἴμου καὶ περιοριζόμενον πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ροδόπης, ἀποτελεῖ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ πλωτοῦ Ἐβρου καὶ εἶνε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εὐφορὸς πεδιάς, φέρουσα ὄρυζαν, βαμβάκιον καὶ καπνόν. Θεωρούμενον δὲ τοῦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς τραχεῖα ὑπὸ βαρβάρων κατοικουμένη χώρα, εἶχε κατὰ τὰ παράλια Ἑλληνικὰς ἀποικίας, οἷον τὰ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέστου καὶ τὴν Βιστονίδα λίμνην *Ἀβδηρα*, τὰ ὅποια ἦσαν πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Δημοκρίτου καὶ ἐθεωροῦντο ὡς πόλις τῶν μωρῶν, καὶ αἱ ἐπὶ τῆς Κικονίας *Δίκαια*, *Μαρώνεια* καὶ *Μεσημβρία*.

Ὀὐχὶ μακρὰν τῶν εἰς δύο βραχίονας διαιρουμένων ἐκβολῶν τοῦ Ἐβρου κεῖται ἡ *Αἶνος*, ἐξ ἧς ἐχούσης 6000 κ. ὀνομάζεται καὶ ὁ παρακείμενος κόλπος. Ἀναβαίνωντις τὸν ποταμὸν ἀπαντᾷ τὴν *Διδυμόστειχον*, ἣτις συχνὰ κατοικουμένη ὑπὸ Σουλτάνων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχει νῦν 8000 κ. καὶ εἶνε ἐπίσημος διὰ τὴν αὐτόθι διατριβὴν Καρόλου τοῦ IB' τῆς Σουηδίας. Περαιτέρω πρὸς Β. 6 μ., ἔνθα ὁ ἀπὸ τῶν πηγῶν πρὸς τὰ ΝΑ ῥέων κύριος βραχίον τοῦ Ἐβρου, ἐνωθεὶς πρότερον μετὰ τοῦ Ἀρτίσκου, στρέφεται πρὸς Ν. καὶ εἰς τὸ σημεῖον τῆς στροφῆς του δέχεται τὸν ἐκ Β. ῥέοντα *Τόνζον*, κατὰ

ταύτην τὴν λίαν ἀνεπτυγμένην ὑδρογραφικῶς θέσιν τὴν ἐπὶ ὠραίας καὶ εὐφύρου πεδιάδος, περιβαλλομένης ὑπὸ λόφων, κίτται ἡ δευτέρα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας Ἀδριανούπολις, ἣτις, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ ὁλωθεῖσα τὸ 1366 ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔτο καθέδρα τῶν Σουλτάνων μέχρι τοῦ 1453. Μαρτύρια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε τὸ πολυὸν καὶ νέον σεραῖον καὶ πλῆθος λαμπρῶν τσικμιῶν, ὧν τὸ τοῦ Σελίμ Β', θεωρούμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς τὸ ὠραιότερον τῆς Γῆς, σχηματίζει τετράγωνον (ἢ πλευρὰ αὐτοῦ 180 π.) καὶ ὁ μὲν ὑπὸ στηλῶν ἐκ πορφύριτου φερόμενος κύριος θόλος περιβάλλεται ὑπὸ 4 κομψῶν σχήματος μιναρῶδων, ἔχόντων 380 βαθμίδας μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἐξώστου αὐτῶν, τὸ δὲ προαύλιον αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἐπίσης σχηματίζει τετράγωνον, κοσμοῦσιν ἀπὸ τῶν τριῶν πλευρῶν 24 θόλοι· ἐξαισιον πρὸς ταῦτα 5 κτίριον εἶνε καὶ ἡ ἀγορὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τῆς ὁποίας ἡ λαμπρὰ στοὰ ἔχει μῆκος $\frac{1}{2}$ ὥρας. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως τῆς πόλεως, μὴ ἀνταποκρινόμενον παντάπασιν εἰς τὴν μαγευτικὴν ἐξωτερικὴν θέαν (διότι αἱ Τουρκικαὶ πόλεις διμοιάζουσι μὲ λαμπρὰ ἐνδεδυμένους μαρούς ἀνδρώπους), ἔχει ἀσημάντους οἰκίας, ξύλινα παραπήγματα, στενάς, κομπύλας καὶ ῥυπαρὰς ὁδοὺς καὶ ἀκαθόρτους καὶ ἀκκονότους πλατείας· κατ' ἀντίθεσιν δὲ τούτων ὑπερέχουσιν ὠραῖαι κυπάρισσοι καὶ εὐρηγται κῆποι μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ ῥοδωνιάς, ἅτινα καὶ ὄλην τὴν πόλιν περιβάλλουσιν ὡς στέφανος· ἐν γένει δὲ ἡ Ἀδριανούπολις (κυδωνόπαστον, ῥοῦ ἔλαιον) εἶνε ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Τὸ παλαιὸν παρὰ τὸν Τόνζον ἐπὶ ὑψώματος τετραγωνικὸν φρούριον αὐτῆς δὲν ἀνέτεχε τὸ 1829 νὰ ἀναχαιτίσῃ τοὺς Ῥώσους, οἵτινες ἐντεῦθεν ὑπηγάρευσαν τὴν εἰρήνην εἰς τὸν Σουλτάνον. Ἐκ τῶν 440000 κ. αὐτῆς, 40 εἶνε Ἕλληνας, 30 Ὀθωμανοί, 10 Βούλγαροι, 8 Ἰσραηλίται καὶ 41 Ἀλβανοί. Φιλίππουπολις, κτίσμα Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, κειμένη 25 μ. πρὸς Δ ἐπὶ τοῦ Ἑβρου καὶ μεταξὺ δύο κρ. φῶν ὁρέων, ἐφ' ἑνὸς τῶν ὑπῳίων εἶνε κτισμένον φρούριον· οὗσα δὲ πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς, ἔχει περὶ τὰς 60000 κ. καὶ εἰς τὰ περίξ ὠραίαν καὶ εὐφρονον πεδιάδα, φέρουσιν ἄφθονον σίτον, ἔλαιον, ὄρυζαν καὶ βελγδάκιον. Παρ' αὐτὴν ἀποπερατοῦται ἡ βραχῶδης χώρα ἡ εἰς τὸ μεταξὺ Αἴμου καὶ Ῥοδόπης δικεκλιονεῖς ὁ ῥεεὶ ὁ ποταμὸς καὶ ἀρχεται τὸ εἰς μικρὰ πλοιοῦρια πλώιμον αὐτοῦ. Τατάρ—Παζαρζίκ, ἐτι βορειότερον, πόλις ἔχουσα 8000 κ. Ἐνεῖεν στενωπὸς, διερχομένη διὰ βράχων ἀγει διὰ τῆς σιδηρᾶς Πύλης.

(Δεμίρ-καπού) ὑπὲρ τὸν Αἶμον εἰς τὴν Σόφριαν, ἀκολουθοῦσα τὰ ἔχνη τῆς πελαγίως μεταξὺ Βέννης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὁδοῦ. Ἐσκι-σεράϊ, μεταξὺ τοῦ ἄνω Ἐβρου καὶ τοῦ Τόνζου, πόλις ἔχουσα 20000 κ. Παρὰ τὸν ἄνω Τόνζον Ἰάμπ-πολις, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουσαν 4000 κ, λήγει κοπιώδης διὰ τοῦ Αἶμου ἀπὸ τῆς Σούμλης ὁδός. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐκτείνεται στενὴ πολυστίβος ὁδός πρὸς τὴν παρὰ τὸν Εὐξείνιον Καρναβάδην καὶ ἄλλη λήγουσα παρὰ τὴν σὺ μακρὰν τοῦ αὐτοῦ Εὐξείνου Πόντου Ἀϊδον, ἣν ἐβάδισε τὸ 1829 καὶ ὁ Ῥωσικὸς στρατὸς. Παρὰ τὴν ἐξ Ἀδριανουπόλεως πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁδὸν κείνται αἱ Κίρκ-Κλισσέ, ἦγον τεσσαράκοντα ἐκκλησιαί, ἔχουσα 46000 κ, ὧν ὀλίγοι τανῶν εἶνε Χριστιανοί, οἱ δὲ πλεῖστοι Ἰσραηλίται· αὐτοὶ ἐλθόντες ἐκ Ποδολίας καὶ λαλοῦντες ἐφθαρμένην Γερμανικὴν γλῶσσαν, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς κατασκευὴν βουτύρου καὶ τυροῦ, πεμπομένων εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰσραηλίτας ἐνσφραγίστων διὰ τὴν γνησιότητα. Παρὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν Βιζύη. Πρὸς Α. δὲ τῆς Ἰαμπόλεως καὶ παρ' ὄρμον τοῦ Εὐξείνου Πόντου (Βουργᾶς Ἀπολλωνία). Σέλιμνος παρὰ τὰ μεθόρια, κατοικοῦμένη ὑπὸ δι-χιλίων Ὀθωμανικῶν καὶ Βουλγαρικῶν οἰκογενειῶν καὶ οὐσα ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐτησίως συγκροτουμένην ἐμπορικὴν πανήγυριν, τὰ ἐπιουργεῖα τῶν ἀμπάδων καὶ καπῶν καὶ τὸ πρὸ τριακονταετίας ἤδη συστηθὲν αὐτόθι αὐτοκρατορικὸν ἐπιουργεῖον πρὸς ἱματισμὸν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ.

B) Μακεδονία.

Αὕτη, ἐρειδουμένη πρὸς Δ. μὲν ἐπὶ τοῦ ῥαχιαίου ὄστου τῆς χερσονήσου, πρὸς Β. δὲ εἰς τὴν μεθόριον σειρὰν (Σκάρδος), χωρίζεται πρὸς Α. μὲν ἀπὸ τῆς Θράκης διὰ τῆς Ἰσοδόπης, πρὸς Ν. δὲ ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας διὰ τοῦ τραχεῖος τὴν μαρφήν Ὀλύμπου, τοῦ ὁποίου πολλαὶ κορυφαὶ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χιονοσκεπεῖς· διατέμνεται δὲ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπὸ τεσσάρων ἐξ Α. πρὸς Δ. διεθυνομένων παραλλήλων σειρῶν, μὲ τὰς ὁποίας διασταυρούμενοι οἱ ἐκ Β. πρὸς Ν. ῥέοντες ποταμοὶ ἀνοίγουσιν οὕτως ὁδοὺς διὰ τῶν βράχων. Μεταξὺ δὲ τῶν ὁρέων τῶν σειρῶν τούτων, αἵτινες περι' ἀμβάνουσι καὶ εὐφόρους κοιλάδας, ἀξιολογώτερα εἶνε τὸ πρὸς Δ. Λύγκον, τὸ Βέμμιον, νοτιώτερον, ὁ Πίερος, παρὰ τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τὸ Δύσορον, πρὸς

Β. τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Κισσός, πρὸς Ν. καὶ τὸ Βέρτισκον, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Στρυμόνος. Ἐπισημότεροι δὲ ποταμοὶ ὁ Νέστος, πρὸς Α. ὁ Στρυμῶν, ὅστις δεχόμενος εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν Ἀγγίτην, ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ὁ Ἐχέδαρος, ὁ Ἀξίος καὶ ὁ Ἀλιάκμων δεχόμενος εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν διὰ τῶν ἐλῶν τῆς Πέλλης Καρὰ-ἀσμάκ (Βόρβορος) ῥέοντα *Αυδία*· οἱ τρεῖς τελευταῖοι ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Λίμναι δὲ ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ Πρασιάς καὶ ἡ Κερκινίτις, δι' ὧν διαρρέει ὁ Στρυμῶν, ἡ Βόλβη, παρὰ τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου καὶ ἡ Βεγορρότις (Vegorritis), πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ Βερμίου ὄρους. Ἡ Μακεδονία παρουσιάζει ποικιλωτέραν κατασκευὴν τοῦ ἐδάφους ἢ ἡ πρὸς Δ. Ἰλλυρία· ἔ, εἰ προσέτι πρὸς Ν καὶ τὴν ποικίλως διατεμνομένην Χαλκιδικὴν χερσονήσον, ἣτις διὰ παραλίων λιμνῶν καὶ τελματώδους βαθυπέδου χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κορμοῦ καὶ μόνον πρὸς Δ. συνδέεται μετὰ τῆς νοτιωτάτης σειρᾶς τῶν ὀρέων αὐτῆς.

Ἡ Θεσσαλονίκη, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Κασσάνδρου πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεσσαλονίκης, κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ εἶνε διάσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου συστηθεῖσαν κατὰ τὸ δεύτερον αὐτοῦ ταξείδιον χριστιανικὴν κοινότητα, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπέστειλε καὶ δύο ἐπιστολάς. Ἡ πόλις, κτισμένη παρὰ τὸν κόλπον μηνοσιῶς καὶ στηριζομένη εἰς ζωγραφικὰ ὕψη, ἔχει τείχη μετὰ πολλῶν πύργων, πολλοὺς θόλους, τιαμιά, ἀνάκτορα καὶ ἄλλα κυπαρίσσιων καὶ προξενεῖ ἀπὸ τῆς θαλάσσης λαμπρὰν ἐντύπωσιν· ἀλλ' αἱ πολυστιβοὶ ὁδοὶ αὐτῆς εἶνε στενὰ καὶ ῥυπαρά. Ἀρχαῖα ἐν αὐτῇ λείψανα ἦσαν ἡ ἀψὶς τοῦ Ἀντωνίου καὶ λείψανα ἐπὶ Νέρωνος εἰκοβομηθείσης στῆς μετὰ ἀγαλμάτων, ἅτινα ἐσχάτως μετεφέρθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἶνε δὲ μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἡ ἐπισημοτέρα παράλια πόλις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ ἔχει 70000 κ, ὧν 25000 εἶνε Ἰσραηλίται, ἐπίσημα ἐργαστάσια καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον καπνοῦ, μετάξης, μαλλίων, κτλ.

Ἐκ τῶν τριῶν ὀδόντων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ὁ πρὸς Α. ἀποπερατοῦται εἰς τὸν Ἄθω, ὅστις δὲν εἶνε μεμονωμένον ὄρος, ἀλλὰ μι-

κρά χερσονήσος, ἔχουσα 12 μ. μ. καὶ 2—3 πλ. καὶ συνδεομένη μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ στενωῦ ἰσθμοῦ, ὃν ποτε ὁ Ξέρξης ἠθέλησε νὰ διερύξη. Τεμνομένη δὲ ἡ χερσονήσος αὕτη ὑπὸ χαραδρῶν καὶ κοιλάδων καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν κολπίσκων καὶ ἐσοχῶν βρῖχων ὑψοῦται εἰς τὴν μαρμαρίνην κορυφὴν τοῦ καθ' αὐτὸ "Αθω, ἣτις 6400 π. ὑψηλὴ, εἶνε καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆ φύσεως χώρα προωρισμένη πρὸς ἀσκησιν.

"Ὅπως πανταχοῦ, οὕτω καὶ αὐτόθι, πρὶν ἢ συγκροτηθῶσι μόνιμοι κατοικίαι μοναχῶν, προηγῆθησαν μεμονωμένοι ἀσκηταί. Περί τὰ 900 μοναχός τις Ἀθανάσιος, μετέβη μετ' ἄλλων εἰς τὸν "Αθων καὶ κατῴρθωσε νὰ καθυποβάλλῃ τοὺς ἐν ἐάσει κατοικοῦντας εἰς μοναστηριακὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν. Τὸ 968 ἐκτίσθη ἡ κοινῶς ὡς ἀρχαιότερα θεωρουμένη Μονὴ τῆς Λαύρας· αἱ δὲ Βυζαντιναὶ δυναστεῖαι καὶ ἰδίως ἡ τελευταία τῶν Παλαιολόγων, ὡς καὶ ἡ τῶν Κομνηνῶν τῆς Τραπεζοῦντος, ἐξέτειναν καὶ ἐπροίκισαν τὴν μοναχικὴν ταύτην ἀποικίαν. Οὕτως ἀπὸ τοῦ 968—1375 ἐθεμελιώθησαν 24 μοναστήρια, εἰς τὰ ὅποια διανέμεται ὅλη ἡ χερσονήσος. Ἐκάστη μονὴ ἔχει διὰ τὴν ἀλείψαν καὶ τὸ μικρὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἴδιον πολλαχοῦ ὠχυρωμένον μὲ μικρὸν φρούριον ὄρμον· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ μοναὶ διὰ τῶν περιβαλλόντων αὐτὰς τοίχων λαμβάνουσι θείαν φρουρίαν. Ὡς πρὸς τὴν δόξαν, τὴν ἔκτασιν, τὴν λαμπρότητα τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὴν διακόσμησιν κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν αἱ μοναὶ τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Βατοπεδίου· μετ' αὐτὰς δ' ἔπονται ἡ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου καὶ ἡ τοῦ Ξηροποτάμου. Ὅλοι αἱ μοναὶ εἶνε πρὸ πάντων ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ἕκαστη εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ βίου αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Γενεσίου μέχρι τῆς Κοιμήσεως. Ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις ἕκαστης μονῆς δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ· εἰς τὰ κοινόδια πάντες ὑπακούουσιν εἰς τὸν Ἡγούμενον, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει οὔτε θέλησιν εἰς τὰ μέλη, οὔτε ἰδιοκτησίαν· εἰς δὲ τὰ ἰδιόρρυθμα ὁ μὲν Ἡγούμενος ἐκλέγεται κατ' ἕτος ὑπὸ τῶν μοναχῶν, τὰ δὲ κοινὰ συμφέροντα ἀποφασίζονται διὰ τῶν ψῆφον ἔχόντων ἐξ αὐτῶν. Ὁ βίος τῶν μοναχῶν, οἵτινες φθάνουσιν εἰς βαθύ γῆρας, εἶνε αὐστηρὸς, διότι κρεωφαγία σχεδὸν δὲν ἐπιτρέπεται καὶ ἰχθύες μόνον εἰς ἑορτάς· τροφὴ δὲ συνήθης αὐτοῖς εἶνε ἄρτος, κηπεύματα, ἐλαίαι, σῦκα, κρόμμουα, ὄσπρια, ὀπῶραι καὶ τυρός. Ἐκτὸς τῶν εὐαγῶν μονῶν ὑπάρχουσι ἐτι αὐτόθι 44 σκῆται καὶ 490 κελλίαι, ἐξαρτώμενα ἀπ' αὐτῶν· αἱ σκῆται εἶνε χωρίδια συνιστάμενα ἀπὸ 60 περίπου οἴκους, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ζῶσι 4—5 μοναχοὶ ὑπὸ

ὄρχηγόν, δίκαιον καλούμενον, καὶ αἱ ἀσκήσεις αὐτῶν εἶνε αὐτηρό-
 τεροι τῶν ἐν ταῖς μοναῖς· διότι μὴ ἔχοντες οὗτοι κτήματα, ὅπως οἱ
 τῶν μονῶν, ἀπολαμβάνουσι τὰ πρὸς τὸν βίον κατασκευάζοντες καλυμμά-
 φια, σταυροὺς, ξύλινα κοχλιάρια, κτλ. Τανῦν ἀριθμεῖ ὁ Ἄθως περὶ τοὺς
 6000 μοναχοὺς καὶ ἀναχωρητάς, οἵτινες οὐδένα ἀναγνωρίζουσιν ἀνώτε-
 ρον πάντων, εἰ καὶ τινες τῶν ἡγουμένων ἐξασκοῦσιν ἐπιβρόχην τινα. Ἡ
 γενικὴ διάταξις καὶ διευθέτησις τῶν οἰκονομικῶν ἀνατίθεται κατ' ἔ-
 τος εἰς συμβούλιον, ἐδρεῦον ἐν Καρυαῖς. Τὸ γόνιμον ἔλαρος τῆς χειρο-
 νήσου, παρέχον τὰ ἀρκούντα πρὸς τὸν βίον, τῶν μοναχῶν, οἵτινες ἀπο-
 λαμβάνουσιν ἰκανὴν πρόσδοτον καὶ ἀπὸ τῶν χειροτεχνημάτων, φέρει
 οἶνον, ἔλαιον καὶ κηπεύματα ἰκανά. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πρόσδοτοι δὲν ἐπορ-
 κοῦντι καὶ πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐτησίου πρὸς τὴν Τουρκίαν φόρου
 (100000 γρ.), ἀνεπληροῦτο πρότερον τὸ ἔλλειμμα ἐκ τε τῶν ἐν ταῖς Πα-
 ρα' οὐναβίοις ἡγεμονίαις μετοχίων (τῶν ὁποίων τανῦν δυστυχῶς τὰ κτή-
 ματα ἐδημεύθησαν) καὶ ἐκ τῶν ἐν Τίφλιδι καὶ Μόσχῃ, κτλ. Ἐκ τῶν ἐν
 ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν μονῶν χειρογράφων ἢ πολὺ ὀλίγον ἢ καὶ
 ποτῶς δὲν δύναται νὰ ἀφρηληθῇ ἡ κλασικὴ φιλολογία, καθότι ἀπὸ τῆς
 ἀλώσεως ἤδη τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ κόλλιστα τούτων ὑπεξηρέ-
 θησαν ὑπὸ φυγῶδων πεπαιδευμένων καὶ πολλὰ κατήνησαν εἰς Παρι-
 σίους (Bibliotheca Colbertiana). Ἡ ἀρχαιότης καὶ ὠραιότης τινῶν ἐκ-
 κλησιαστικῶν χειρογράφων, νοτισομένων καὶ μετὰ εἰκόνων καὶ ἰδιογρά-
 φων ὑπογραφῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μετὰ σφραγίδων ἐκ
 χρυσοῦ, μελύδου, κηροῦ καὶ Ἰσπανικοῦ κηροῦ, καθιστῶσιν αὐτὰ πολὺ
 τιμὰ κειμήλια τῆς διπλωματίας καὶ παλαιογραφίας.

Μεταξὺ τοῦ μεσαιῶν καὶ δυτικῶ ὁρόντος ἔκειντο αἱ Ἑλληνικαὶ πό-
 λεις Ὀλυνθος καὶ Ποτίθαια, αἱ συχνὰ ἀνατερόμεναι ἐπὶ τοῦ
 Πελοποννησιακοῦ καὶ τῶν Φιλιππικῶν πολέμων. Ὅχι μακρὰν τῶν ἐκβο-
 λῶν τοῦ Στρυμόνος ἔκειτο ἡ Ἀθηναϊκὴ ἀποικία Ἄμφιπολις, συχνὰ
 καὶ αὕτη ἀναφερομένη. Μεταξὺ τοῦ Στρυμόνος καὶ Νέστου Κρηνίδες
 καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Ἀμόντου Φίλιπποι, ἀποικία τῆς
 νήσου Θάσου, πλουσία εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐξορυσσόμενον εἰς τὸ
 παρακείμενον ὄρος Παγγαῖον. Παρ' αὐτὴν ἠετήθησαν τὸ 42 π. Χ.
 ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος ὑπὸ τοῦ Ὀκταβιανοῦ καὶ Ἀντωνίου εἰς διπλὴν
 μάχην, ἣτις κατέστη ἐπίσημος διὰ τὸς συνεπείας τῆς. Ἐκτὸν περ' ἑνὸς
 ἔτη μετὰ ταῦτα ἄλλος νικητὴς, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἐκήρυξεν ἐν αὐ-

τῆ τὸ Εὐαγγέλιον (Αυδία, ὁ δεσμοφόρος) καὶ ἐσύστησε κοινότητα, πρὸς ἣν ἐπέστειλε καὶ ἐπιστολὴν.

Νεώτεροι πόλεις Σέρβια, 9 μ. πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Θεσσαλονίκης, ἔχουσα ἀξιόλογα τεχνουργεῖα βαμβακίων καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, 35000 κ. καὶ ἐπίσημον ἐμπορικὴν πανήγυριν. Εἰς τὸ βαθύπεδον τῶν Σερβῶν, τὸ ὁποῖον φέρει ἀφθονον βαμβακίον καὶ ὄρυζαν, εἶνε διεσπορευμένα 300 περίπου χωρία, τὰ ὁποῖα, κείμενα παρ' ἀλλήλα καὶ ὀρώμενα ἐκ παρακειμένου ὑψηλοῦ μέρους, φαίνονται ὡς μία πόλις. Προσαναβαίνων τις τὸν Ἄξιόν ἀπαντᾷ τὸ Κιουπρόλι, ἔχον 25000 κ, καὶ πρὸς Β αὐτοῦ τὴν Σκόπιαν, ἐξ ἧς λίαν πλούστιος ὁδὸς ἀγεί θ' ἀ τοῦ Κ α ἰ τ ζ α ν ἰ κ ὑπὲρ τὸ ὄρος Τσορ πρὸς τὴν ἐν Σερβίᾳ Πριστιαν. Ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ἄξιου, χυνομένου εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην, κείνται: τὰ Βιτώλια ἢ Μοναστήριον, δεσπόζοντα τοῦ μεταξὺ Ἀλβανίας καὶ Μακεδονίας συνδέσμου καὶ ἔχοντα περὶ τὰς 32000 κ. Κορυσά, πρὸς Ν, ἔχουσα περὶ τὰς 12000 κ. Κασορία, πρὸς τὰ ΝΑ. παρὰ τὴν ἰσώνυμον λίμνην καὶ ἐπὶ τῆς διαστοιρώσεως ἐμπορικῶν ὁδῶν, ἔχουσα περὶ τὰς 15000 κ. Λάψιστα, Σιάτιστα καὶ Κοζάνη, κῶμαι πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω. Βέροια, πρὸς Δ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλιάκμοιο. Βοδινά, πρὸς Β τῆς ἀνωτέρω. Ἐπὶ ἀριστερῶν παραποτάμων τοῦ Ἑβρου κείνται ἡ βιομηχανικὴ πόλις Ἴστιβ, ἔχουσα περὶ τὰς 20000 κ. καὶ ἡ Καρατοβα, πρὸς τὰ ΒΑ εἰς λεκάνην, ἔχοντα ὄργυρᾶ μεταλλεῖα καὶ 40000 κ.

Γ) Θεσσαλία.

Αὕτη κείται μεταξὺ Πίνδου καὶ δύο ἐγκαρσίων διακλαδώσεων αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδος· ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ὑψοῦται ὁ σχηματιζόμενος ὑπὸ τῆς Ὀσσης (6017 π) καὶ τοῦ Πηλίου (4987) κλάδος, ὅστις ὡς φυσικὸν πρόχωμα καταλήγει εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Οὕτως ἡ Θεσσαλία εἶνε λεκάνη μεταξὺ ὑψηλῶν ὀρέων κεκλεισμένη, καὶ ἴσως ἀλλοτε ἦτο θάλασσα. Ὁ μόνος ποταμὸς, εἰς ὃν γίνονται ἔλα τὰ ὕδατα τῆς χώρας, εἶνε ὁ Πηγεῖς, ὅστις δι' εὐεργετικοῦ, μακροῦ καὶ ἐλικοειδοῦς ῥοῦ διαρρέει τὴν εὐφορον κοιλάδα, ἧτις εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα κατοικία τῶν ἐν πόλεσι κατοικησάντων ἀνθρώπων καὶ μόνον μεταξὺ τῶν ὀρέων Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης διαρρύγνυται. Ἡ πολλαχῶς λίαν στενὴ αὕτη ῥωγμὴ, διὰ τῆς ὁ-

ποιάς ὁ ποταμὸς εὕρισκει διέξοδον, προελθοῦσα ἴσως ἐξ ἠφαι-
στίων κλονισμῶν, εἶνε τὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν φημιζόμενα *Τέμ-
πη*. Ἐπισημότεραι λίμναι αὐτῆς εἶνε ἡ πρὸς Δ. τοῦ Πηλίου
Βοιθῆς, ἡ πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Λαρίσσης *Νεσσωνίς* καὶ ἡ βο-
ρειότερον αὐτῆς *Ἀσκουρίς* (*Ascuris*). Πολλοὶ καὶ ὠραιότατοι
ὄρμοι, ἔργα τῆς φύσεως, κοσμοῦντες τὴν χώραν, φαίνονται
ὡς νὰ κατεσκευάσθησαν ἐξ ἐπίτηδες πρὸς καθωράσιν αὐτῆς.
Τανῦν ἄγει μεγάλη καὶ πολύστιβος ὁδὸς διὰ τῆς Θεσσαλίας
πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην.

Περιηγηταὶ τινες εὕρισκousι τὰς περὶ Θεσσαλίας περιγρα-
φὰς τῶν ἀρχαίων λίαν ὑπερβολικὰς· ἕτεροι δὲ ἔτι καὶ
νῦν φημιζουσι τὰς γιγαντιαίας μορφὰς τῶν βράχων, τὴν εὐ-
θαλῆ φυτείαν, τὰ διαυγῆ ὕδατα τῶν ποταμῶν τὰ ἀπὸ τῶν ὀ-
ρέων καταρρέοντα, καὶ μάλιστα τοῦ *Τιταρησίου* ποταμοῦ, περὶ
ὧν πολλὰ λέγουσιν ἀρχαῖοι συγγραφεῖς. Ἡ Θεσσαλία, οὐσα μόνον
πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον ἀνοικτὴ, ἔχει λίαν κατάλληλον
γῆν πρὸς γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὸ μεγαλεῖον ὁμως αὐ-
τῆς ὑπῆρξεν εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ὅτε ἐχορημάτισεν
ἡ κοιτὶς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ πατρίς τῶν περιφημοτέρων ἡ-
ρώων. Εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἀπέβαλε τὴν πρώτην ἐ-
πισημότητά της, οὐχ ἦττον ὁμως ἀμυδρὰ λάμψις τῶν μυ-
θικῶν χρόνων περιέβαλε καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὴν, ἥτις ἐθεω-
ρεῖτο ὡς ἡ χώρα τῆς μαγείας. Θεσσαλικαὶ μάγισσαι καὶ εἰς
τοὺς ὑστέρους χρόνους τῆς Ρώμης ἦσαν περίφημοι ἐντεῦθεν καὶ
ὁ Γοίθιος εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Φαρσάλων ἔθηκε τὴν κλασι-
κὴν Βαλπούργιον νύκτα αὐτοῦ.

Ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα *Λάρισσα*, κειμένη παρὰ τὸν Πηνειὸν, εἶνε
καὶ τανῦν ἐπίσημος καὶ ἔχει 25000 κ., βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.
Ἀμπελάκια, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, ἔχουσα 4000 κ.
καὶ *Ἀγιά* πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω. Εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀνω Πη-
νειοῦ *Τρίκκαλα* (Τρίκχη), πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40000 κ. καὶ
ζωηρὸν ἐμπόριον. *Τύρναβος*, παρὰ τὸν Τιταρήσιον, ἔχουσα 4000
κ. *Φάρσαλος*, ἐπὶ τοῦ Ἐνιπέως, δεξιοῦ παραποτάμου τοῦ Πη-
νειοῦ, πόλις ἐμπορικὴ μετὰ ὑψηλῆς ἀκροπόλεως καὶ ἐκτεταμένης πρὸς
Β. πεδιάδος, εἰς ἣν ἐνίκησεν ὁ Καῖσαρ τὸν Πομπήϊον. *Δομοκὸ*

(Θαυμακός), παρὰ τὰ Ἑλληνικά ὄρια. Εἰς τὴν ἀνωτάτην κοιλάδα τοῦ Πηνειοῦ Σταγοί. Παρ' αὐτὴν λήγει σειρὰ ὄρεων, ἧτις ἐξερχομένη ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν μεθορίων συνίσταται ἐκ πολλῶν ὁμοίων μὲ στήλας καὶ κώνους βράχων, οἵτινες ἰστάμενοι μεμονωμένοι πλησίον ἀλλήλων φαίνονται ὡσεὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους ἐξερχόμενοι· ὁ δὲ ὑψηλότερος τούτων, ἔχων 500 π. ὕψος, ἴσεται πλησίον τῶν Σταγῶν. Ἐπὶ τῶν βράχων τούτων ὑπάρχουσι τὰ Μετέωρα, μοναστήρια Ὀρθοδόξων ἐγερθέντα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Εἰς τὰς βιβλιοθήκας αὐτῶν εἰκάζεται, ὅτι ὑπόρχουσι πολύτιμα χειρόγραφα. Καλαμπάκα, πρὸς Α. παρὰ τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Βῶλος, ἐμπορικὸς λιμὴν ἔχων περὶ τὰς 3100 κ. καὶ πρὸς Δ. Βελεστίνον (Φεραί.) Ἄλμυρός, ἐπίσημος διὰ τὸν ἀξιόλογον καπνόν. Πορταριά καὶ Ζαγορό, ἡ πρώτη παρὰ τοὺς δυτικoὺς καὶ ἡ δευτέρα παρὰ τοὺς ἀνατολικoὺς πρόποδας τοῦ Πηλοῦ· πλησίον τῆς πρώτης ἔκειτο ἡ Ἴωλικός, ἐξ ἧς ἀπέπλευσαν οἱ Ἀργοναῦται.

Ἀπὸ τοῦ κόμβου τοῦ Τυμφρηστοῦ ἔχοντος ὕψος 7000 π. ἐκτείνονται πρὸς Α. δύο βραχίονες, πρὸς Β. μὲν ἡ Ὀθρυς ὑπὲρ τοὺς 6000 π., πρὸς Ν. δὲ ἡ Οἶτη, περικλείοντες τὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ καὶ χωρίζοντες τὴν εἰς τὸ Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος ἀνήκουσαν μικρὰν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς μεγάλης, ἣ πεδιάδος τῆς Λαρίσσης.

Δ) Ἡπειρος

Ἡ Ἡπειρος, οὕτως ἀνέκαθεν καλουμένη κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὰς παρὰ τὰ παράλια αὐτῆς νήσους, ἔνεκα ἠφιστείων δυνάμεων εἶνε τόσον φοβερῶς διεσχισμένη, ὥστε πολλοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διὰ τοῦτο αὐτῆσι ἔθετον τὴν εἰς τὸν Ἄδην μυθολογούμενην κατάβασιν καὶ τὰς ἠπειρωτικὰς σκηνογραφίας ἐθεώρουν ὡς ἀπεικονίσματα τοῦ Ταρτάρου. Οὕτως ἡ Ἀχιρουσία λιμνη (τῶν Ἰωαννίνων), εἰς ἣν ἐχύνετο ὁ Ἀχέρων μετὰ τοῦ Κωκυτοῦ, ἐθεωρεῖτο ὡς ἄγουσα εἰς τὸν Ἄδην. Τὰ ὕδατα αὐτῆς ἔνεκα τοῦ ἐκ τύρφης ἐδάφους ἦσαν μελανόχροα, ὡς καὶ τὰ τοῦ Ἀχέροντος· τὰ δὲ πέριξ μελαγχολικά. Μόνον δ' ὑπὸ τὸν μεγαλεπήβολον βασιλέα Πύρρον ἡ Ἡπειρος κατέστη ἐπίσημος καὶ φοβερὰ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, Καρχηδονίους καὶ Μακεδόνας· ἄλλως ἡ Ἰλλυρικὴ παραλία ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἔμενε καταδεδικασμένη εἰς

αιωνίαν βαρβαρότητα. Εἰς τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνος ἡ χώρα αὕτη ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων ἐστιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι διέλαμψεν ἐν αὐτῇ ἡ σχολή τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὑμνήθη τὸ ἡρωϊκὸν Σούλιον καὶ ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθησαν μεγάλοι εὐεργέται τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (Ζωσιμάδαι, Καπλάναι, κτλ.)

Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Ἰωάννινα κεῖται ἐπὶ 4200—4500 π. ὑψ. λ. ὑψιπέδου παρὰ τὴν ὀρεινὴν λίμνην (Παρβῶτις), τῆς ὁποίας τὰς ἀνατολικὰς ὄχθας περιβάλλουσι γυμναὶ μονότοναι σειραὶ ὄρεων ὄρατῆ αὐτῆς ἔκκουςι δὲν ὑπάρχει, πιθανῶς ὅμως ὑπάρχει ὄρεοί φέρουσι τὸ ὕδωρ αὐτῆς εἰς τὸν ἐπὶ διάστημα τι ὑπογείως βέντα Ἀχέροντα. Ἡ μὲν πόλις κεῖται εἰς τὰς δυτικὰς τῆς λίμνης ὄχθας, ἔχουσα ἀθλίαν ἐξωτερικὴν ὄψιν, τὸ δὲ παλάτιον τοῦ Πασσᾶ ἐπὶ ἐξεχούσης παρὰ τὴν λίμνην γλώσσης. Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς λίμνης κεῖται νῆσος, ἐφ' ἧς ὑπάρχει χωριδίον, μοναστήριον καὶ τὰ εἰρηστικά τοῦ αὐτοῦ κτισθέντος παλατίου ὑπὸ τοῦ ἐκ Τεπελένης νέου Φαλάριος Ἀλῆ Πασσᾶ, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1788 κατ' ὄνομα μόνον ἀναγνωρίζων τὴν κυριαρχίαν τῆς Πύλης μόλις τὸ 1822 κατετροπώθη εἶνε ὅμως ἀληθὲς ὅτι ὁ δεσπότης ὅσως μετερχόμενος τὴν βίαν ἐτήρει καὶ τάξιν τινα καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἠνείχετο φαινομένην ὑλικὴν εὐδαιμονίαν. Τὰ Ἰωάννινα, τὰ ὁποῖα ὑπ' αὐτὸν εἶχον 40000 κ, νῦν ἔχουσι 30000 καὶ ἐργασάσια χρυσῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ μαροκινῶν. Πλησίον τῶν Ἰωαννίνων καὶ κατὰ τὴν παρὰ τὴν Καστρίτσαν ὁδὸν ἔκειτο τὸ ἀρχαιότατον καὶ πάλαι περίφημον ἐν Ἑλλάδι Δωδωναῖον μαντεῖον τοῦ Διὸς ὁ ναὸς αὐτοῦ ἰστάμενος ἐντὸς ἄλλοις δρυῶν καὶ κατὰ Λῆχ ἐπὶ τῆς γλώσσης, ἐφ' ἧς νῦν κεῖται τὸ παλάτιον τοῦ Πασσᾶ, ἀπέχεν ὀλίγον ἀπὸ τῆς πόλεως Δαδώνης· οἱ δὲ ἱερεῖς αὐτοῦ ἐμάντευον ἢ παρατηροῦντες τὸν ἦχον, ὃν ἀπετέλει κινουμένη ἱερά τις δρυς, ἣν ὁ Σοφοκλῆς παλὺγλωσσον διοικεῖ, ἢ τὸν κρῖτον χαλκίνων λεδήτων, κρεμαμῶν ἐν τῷ ἄλλει.

Ἐπτά γ. μ. πρὸς τὰ ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων ἐν ῥωμαντικῇ ὀρεινῇ καὶ ἀποτόμῳ χώρῳ, παρὰ τὰ μαῦρα, ὀρητικὰ καὶ ὀρεινὰ ὕδατα τοῦ Ἀχέροντος, ἔζη ἄλλοτε ὁ μικρὸς λαὸς τῶν Σουλιωτῶν, μίγμα Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, καὶ τὰ 38 χωρία αὐτοῦ, ὧν τὸ μεγαλύτερον Σούλιον, ἔστεφον ὡς φ' ὄρια τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων· ἀλλὰ μόλις μετὰ μακροῦς καὶ αἱματηροῦς πολέμους κατάρθρωσεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τὴν ταπεινώσιν αὐτῶν, διότι ἀναγκασθέντες ὑπὸ τοῦ λιμεῦ τὸ 1822 ἔκαμαν μετ' αὐτοῦ συνθή-

κην, δι' ἧς ἐγκαταλιπόντες τὴν χώραν των, ἦτις καὶ νῦν εἶνε ἔρημος καὶ ἐγκαταλειμμένη, δι' Ἀγγλικῶν πλοίων ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν τότε ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν Κεφαλληνίαν, καὶ ὄχι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως ἡ συνθήκη διαλύμβανεν· ὅμως καὶ πάλιν οἱ ἀπρόμητοι οὗτοι ἤρωες κατόρθωσαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα καὶ νὰ γήσωσι πολλὰ κατὰ τῶν Τούρκων τρόπαια. Πρὸς τὰ ΒΔ. τοῦ Σουλίου Παρὰ μυθία, ἔχουσα φροῖρια ἐπὶ ἀποτόμου βράχου καὶ 3000 κ. Πρὸς Β. τῆς λήμνης τῶν Ἰωαννίνων κεῖται τὸ Ζαγόρι, χώρα σχηματίζουσα ἀπὸ τοῦ 1850 μικρὰν καὶ ὡσανεὶ ἐλευθέραν, ἀλλ' ὑποτελή πολιτείαν ἐκ 44 χωριῶν, καὶ κυβερνωμένη ἀπὸ τοῦ 1850 ἀπ' ἐαυτῆς· οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς λαλοῦσι τὴν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν, τινὲς δὲ καὶ τὴν κάτω Ῥουμουνικὴν ἢ κουσοβλικὴν.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἠπείρου ἀποτελοῦσιν αἱ κοιλάδες τοῦ Ἀργήθου ποταμοῦ καὶ ἡ ἄνω βραχώδης κοιλάς τοῦ Ἀχελῷου. Εἰς τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν ποταμῶν τούτων κεῖνται τὰ χωρία Τσίμοθον, Συράκον καὶ Κασορύται, τῶν ὁποίων τὰς δυσβάτους ὁδοὺς μόνον ἐπὶ βακτηρῶς δύναταί τις νὰ ὀδεύσῃ. Μέτσοθον, τόπος διαστυρώσεως μεγάλων ἐδῶν καὶ κόμη ὁμώνυμος ἐπαρχίας, ἔχουσα 5000 κ. περίπου ὁμιλοῦντας ὡσαύτως τὴν κάτω Ῥουμουνικὴν γλῶσσαν. Κόνιτσα, εἰς τὴν ἀνωτάτην κοιλάδα τοῦ Ἀφίου. Εἰς τὴν ΒΔ. Ἠπειρον κατὰ τὴν χώραν τοῦ κάτω Ἀφίου Ἀργυροκόκιστρον, ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρεόν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὄρητικὰ ὕδατα ἀνέσκηψαν βαθεῖς κίτας· αἱ πλείσται τῶν οἰκιῶν αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι λογιζονται περὶ τὰς 6000, εἶνε μεμονωμέναι καὶ ἔχουσι πολεμικοὺς πύργους· ἡ δὲ περὶ αὐτοῦ χώρα φέρει τὸν καλλίτερον Τούρκικόν ταμβάκον (τοῦλι). Εἰς τὸ μέρος, ἐνθα τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη καταλήγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, κεῖται ἡ περιοχή τῆς Χειμάρρας, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀρθόδοξων ζώντων ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ληστείας καὶ ἐχόντων ἐν χρήσει καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὰς μάχας των. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸς τὰ ΝΔ. Λιθόχοθον, ἔχον περὶ τὰς 6000 κ. Δέλβινον, ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῶν Ἰωαννίνων πρὸς τὴν Ἀδλῶνα ὁδὸν καὶ εἰς δάσος ὡραίων ὀπωροφόρων δένδρων, ἔχουσα περὶ τὰς 6000 κ. Πρὸς Ν. αὐτοῦ Φιλιάται, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Παρακαλάμου, ἦτις μετὰ τῆς Παραμυθίας ἀποτελεῖ τὴν περιοχὴν Τσιαμουριάν.

Πορταλίσι τινες πόεις, αἵτινες ἦσαν ἄλλοτε Ἑνετικαὶ κτήσεις, μετὰ

τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας περιῆλθον εἰς ἀβεβαιότητα, ἀλλ' ἐπὶ τέλος διὰ ποσὸν τι χρημάτων (πρᾶξις ἀξιοκατάκριτος) ἡ Ἀγγλία τὰς ἔδωκεν εἰς τὸν ἀπὸ πολλοῦ ἐπορθαλιμῶντα αὐτὰς Ἀλῆ πασσᾶν. Αὐταὶ δ' ἦσαν ἡ Πάργα, τῆς ὁποίας οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων ἀπὸ πολλοῦ μετηνόστευσαν, καὶ τὸ Βουθρωτόν, ἀπέναντι τῆς Κερκύρας, ἔχουσα 3000 κ περίπου καὶ παρακειμένην ὁμώνυμον λίμνην. Ἄρτα (Ἀμβρακία), εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον (Σαλαόρα), καθέδρα ποτὲ τοῦ Πύρρου μικρὸν διασταμένη τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀράχθου καὶ ἔχουσα νῦν ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6000 κ. Πρέβεζα, εἰς τὴν πρὸς τὸν κόλπον εἰσοδόν, Ἑνετικῆ κτῆσις μέχρι τοῦ 1797 καὶ ὁ κυριώτερος τανῶν λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς Ἠπείρου, ἔχουσα περὶ τὰς 7000 κ. Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Πρεβέζης ἀπόστασιν πρὸς Β. κείται τὰ ἐρείπια τῆς πάλαι Νικοπόλεως, ἣν ἔκτισεν ὁ Αὐγούστος πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Ἀκτιῶν νίκης του.

Ε) Ἀλβανία

3) Μετὰ τῆς Ἠπείρου συνορεύει πρὸς Β. ἡ Ἀλβανία, ἡ ἢ παλαιὰ Ἰλλυρία, ἣτις εἶνε ἅπασα ὡς ἐκεῖνη πολὺπλοκος καὶ ἀγρία ὄρεινὴ χώρα, διατεταμένη ὑπὸ ὄρητικῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων ὄροπέδια δὲ τινὰ αὐτῆς ἔχουσι καὶ λίμνας. Ὅπως δ' ἡ χώρα, οὕτω καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἄγριοι. Εἰκάζεται δ' ὅτι μετηνέχθη αὐτόσε ὁ Ἀλβανικὸς οὗτος λαὸς εἰς τοὺς ὑστέρους Ρωμαϊκοὺς χρόνους, ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ εἶνε περίεργος, διότι ἐκ 4000 Ἀλβανικῶν λέξεων 60 εἶνε Σλαυικαί, 200 Τουρκικαί, 400 Ἑλληνικαί, 500 Γερμανικαί καὶ 650 Λατινικαί, αἱ δ' ἄλλαι Ἀλβανικαί. Ὅτε οἱ Τούρκοι εἰσέβαλον αὐτόσε, ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν Γεώργιος Καστριώτης καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων σκεντέρβειος ἠμύνθη μέχρι τοῦ θανάτου του ἡρωϊκῶς. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶνε ῥωμαλέα καὶ φιλοπόλεμος φυλὴ, ὅμως ὑπηρετεῖ πάντοτε τὸν τὰ πλείονα δίδοντα. Οὐδένας ὑπερβαίνουσιν αὐτοὺς κατὰ τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς σκληρότητα. Αἱ διάφοροι ἐν τῇ χώρᾳ φυλαὶ ζῶσιν, ἀπαύστως ἐρίζουσαι, ὁ χωρικὸς γεωργεῖ κρατῶν τὴν σπάθην εἰς τὰς χεῖρας, καὶ κρύπτει τοὺς καρποὺς φόβῳ ἀρπαγῆς ὑπὸ τὴν γῆν. Πολλοὶ ἀποδημῶντες ὑπηρετοῦσιν εἰς τὸν Τουρκικὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν στρατόν. Ἐκ τῶν 1 $\frac{1}{2}$ ε. κατοίκων αὐτῆς καὶ τῆς ἀνωτέρω Ἠπείρου

περὶ τὰς 500000 εἶνε Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, ἐν οἷς καὶ ἱκανοὶ Καθολικοὶ οἱ δεύτεροι ἀριθμοῦσιν ἐπὶ τὰ ἐπισκοπὰς καὶ ὁ κληρὸς αὐτῶν, τὸ πλεῖστον ἐξ ἐγγχωρίων συνιστάμενος, ἐκπαιδεύεται εἰς τὴν ἐν Ῥώμῃ προπαιχάνδαν. Διαρρέουμένη δ' ὑπὸ τῶν ποταμῶν *Μελαροὶ* καὶ *Λευκαῖοι Δριλιωνίς*, "*Αἴψου* καὶ *Λάου*, καὶ βρεχομένη ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης πρὸς Δ. καὶ τῶν λιμνῶν *Λυβιάτιδος* καὶ *Λυχνιδίας*, διαιρεῖται εἰς κάτω καὶ ἄνω Ἀλβανίαν, ἢ μᾶλλον εἰς τὴν *Διαπουριαν* πρὸς Ν, τὴν *Τοσκαριαν*, ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τὴν *Γκιουκαριαν* πρὸς Β.

α) Εἰς μὲν τὴν κάτω Ἀλβανίαν, ἐνθα ὑπερισχύουσιν οἱ Καθολικοὶ καὶ κίτται ἡ *Λυχνιδία* λίμνη (5 □ μ) ἔχουσα ὄριον καὶ διαυγὲς ὕδωρ, ἐπισημότεραι πόλεις *Λυχνιδός*, ἔχουσα 8000 κ. καὶ ἐνεργουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον τοριχουμένων ἰχθύων. Κατὰ τὰ παράλια, 6 μ. ἀπὸ τοῦ Καττίρου, κίτται ἡ *ὀχυρὰ* πόλις *Ἐπίδαμνος*, ἧτις ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μετονομασθεῖα *Δυρράχιον*, εἶνε ὀζυηρότερη λιμνὴ ὅλης τῆς χώρας καὶ ἀποτελῶν ἄλλοτε μετὰ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Βρεντεσίου τὴν Δούβρην καὶ τὴν Καλιετῆς Ἀδριατικῆς, ἔχει νῦν περὶ τὰς 10000 κ. καὶ ἀβαθὴ ὕδατος, τὰ ὅποια κολύουσι νῦν τὴν προσόρμιον μεγάλων πλοίων. Ἐλθασσάν, μεταξὺ Λυχνιδίου καὶ Ἐπιδάμου. Βεράτι, μεταξὺ Ἐλθασσάν καὶ Αὐλώνος, ἔχ. ν. 42000 κ. καὶ Περμέτι, ἀμφότεραι μεσόγειοι. Πρὸς Ν. αὐτοῦ καὶ Β. τοῦ Ἀκροκεραυνίου ἀρωατῆρου Αὐλώνος, παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ἔχουσα 6000 κ. Τεπελένη, πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Αὐλώνος, παρ' ἑς τοῦ διαβολῆτου Ἀλῆ πασσᾶ. Ἀργυρόκαστρον, πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω, ἐπίσημος διὰ τὸν καλὸν ταρβάκον τῆς.

β) Τῆς δ' ἄνω Ἀλβανίας, εἰς ἣν ὑπερισχύουσιν οἱ Ὀρθόδοξοι, πρωτεύουσα καὶ μητρόπολις εἶνε ἡ *Σκόδρα*, ἧτις οὐσα πάλαι ποτε καθέδρα τοῦ βασιλέως Γεντίου, ἦν ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν Ἑνετῶν Μωάμεθ ὁ Β', κίτται ἐπὶ βράχων ἀποτόμου ὑψηπέδου παρὰ τὴν ὑπὸ ὀρέων περικλεισμένην ὁμώνυμον λίμνην καὶ ἐπὶ τῆς δικτατωρῶσεως τριῶν ὁδῶν καὶ ἔχει περὶ τὰς 25000 κ. καὶ διάφορα ἐργαστήσια. Κατὰ τὰ παράλια κίτται ἐκ Β. πρὸς Ν. αἱ πόλεις *Ἀντίβαρι*, *Δούλτσιγον* καὶ *Ἀλέσσιον*, εἷνα εἶνε καὶ ὁ τάφος τοῦ Σκινδέρμπεη, οὐσαι καὶ αἱ τρεῖς λιμένες μετὰ ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ ἔβραι Καθολικῶν ἐπισκόπων. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, *Περσερίνη*, ἧτις κειμένη εἰς ὁμώνυμον στενὸν διερχό-

μενον δ' α τοῦ ὄρους Τ σ α ρ και οὐσα φρούριον και πόλις κτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ ὄρους, ἔχει περί τὰς 26000 κ και ὑπὲρ αὐτὴν ἀκρόπολιν, ἐν ἣ ἄλλοτε κατοικοῦν Σέρβου βασιλεῖς. Παρὰ τὰ ὄρια τοῦ Μαυροβουνίου Ποδογορίτσα, και πρὸς Ν. τοῦ Δρίλωνος Ἀκχισσαρ και πρότερον Κρότσα, ἡ κλιθερα τοῦ Σιενδέρβεθ, πρὸς Ν. και Τιράννα.

ς) Μαυροβούνιον

Ἡ ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου και Σλαβιστὶ Τσερναγόρα περιλαμβάνει τὸν κόμβον τῶν ὄρεων τὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν συνάντησιν τοῦ δυτικοῦ και μέσου βραχίονος τῶν Ἀθηατικῶν Ἄλπεων μετὰ τῶν ὀμαλωτέρων πρὸς τὰ ΝΔ. διακλαδώσεων αὐτῶν. Ὀριζομένη δὲ πρὸς Α ὑπὸ τοῦ περιφύμου ὄρους τοῦ Καττάρου, πρὸς Β. και τὰ ΒΑ ὑπὸ τῆς Ἐρζεγοδίνης και Βοσνίας και πρὸς Α και Ν. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας και τῆς ὠραίας και ἰχθυοσφόρου λίμνης τῆς Σκόδρας (Λαβεατία), ἔχει 140 ὠρῶν περίμετρον και 80-90 □ μ. Ἐν γένει δ' ἡ χώρα περιλαμβάνει σειρὰν ὑψηλῶν δειράδων, αἵτινες περιέχουσαι ἐνιαχοῦ ὑψηλὰς κορυφὰς (Δορμίτορ 7600 π). προξενουσι πολλαχοῦ ἐντύπωσιν ἀπολελιθωμένων κυμάτων. Μεταξὺ μὲν τῶν βράχων οὐξάνουσι δένδρα και θάμνοι, ἀλλ' αἱ ὑψηλαὶ πλευραὶ τῶν κοιλάδων κατέχονται (τανῶν ἀραιότερον ἢ τὸν μεσαίωνα) ὑπὸ δρυῶν, πρίνων, φυγῶν, καρυῶν και χρουσοξύλων. Οἱ γυμνοὶ βράχοι, ἔχοντες πολλαχοῦ ρωγμὰς, εἰς τὰ ὑψηλότερα και ἀποτομώτερα μέρη ὀμοιάζουσι μὲ παγωμένην θάλασσαν, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἵππος δὲν δύναται νὰ διαβῆ, χωρὶς νὰ θραύσῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ὅλα τὰ ὄρη εἶνε τιτανώδη, ὅπως και ἐν Δαλματία, ἀλλ' οὐδαμοῦ αὐτῆς δὲν συσσωρεύονται τόσον ἀποτόμως, ὅσον ἐν Μαυροβουνίῳ, ἐνθα καμπύλη σενωπὸς, μόλις παρέχει εἰς τὸν πεζὸν τὴν εὐκολίαν νὰ μεταβῆ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην κορυφὴν. Ἐκ τούτου και οἱ κάτοικοι παιδιᾶς χάριν λέγουσιν, ὅτι ὅτε ὁ Θεὸς περιεπάτει διχομοιράζων τοὺς λίθους ἐπὶ τῆς Γῆς, διαβράχεντος τοῦ σάκκου, οἱ πάντες ἔπισον ἐπὶ τοῦ Μαυροβουνίου.

Ὀλίγοι μόνον και ἀτήμνητοι ποταμοὶ (Ρίετας, Ζίθας και Μοράισας οἱ μεγαλύτεροι) δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσιν εἰς

τόσον ὄρεινὴν χώραν χύνονται δὲ οὗτοι εἰς τὴν Λαβεάτιδα λίμνην, πρὸς τὴν ὁποίαν κλίνει καὶ ἡ χώρα. Μόνον δ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς, δι' ὧν δύναται τις νὰ διαθῆ πορευόμενος ἐκ Μ. πρὸς τὰ ΒΔ, εἶνε ἐπίσημοι, διότι εἶνε αἱ μόναι πηγαί, δι' ὧν προμηθεύεται ἡ μικρὰ αὕτη χώρα τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα. Ἡ ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα τοῦ Μαυροβουνίου χώρα, ὀλίγη μόνον τροφήν παρέχουσα εἰς πρόβατα καὶ αἴγας, μάλιστα παράγει τὰ ἀπὸ τοῦ 1786 εἰσαχθέντα αὐτόθι γεώμηλα. Εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἀνήκουσι καὶ τινες νῆσοι, κείμεναι ἐν τῇ Λαβεάτιδι.

Τὸν μεσαιῶνα ἡ ὄρεινὴ αὕτη χώρα ἀπετέλει μέρος τοῦ μεγάλου Σερβικοῦ βασιλείου· καταστραφέντος ὅμως τούτου ἐν τῇ μάχῃ τῆς Κοσόβης, γενομένη τὸ 1389, τὸ Μαυροβούνιον ἔχον μεγαλειτέραν ἔκτασιν ἢ νῦν ἔμεινεν ἀνεξάρτητον ὅτε ὅμως τὰ ἀνατολικά μέρη αὐτοῦ βαθμηδὸν ὑπετάσσοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἡ Πύλη ἐπροσπάθει νὰ κάμῃ ὅλην τὴν χώραν φόρου ὑποτελῆ, μέρος αὐτοῦ περιήλθεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑνντίας καὶ κατοπιν ὑπὸ τὴν τῆς Αὐτρίας. Ἡ δ' Ἑνετία, ἣτις εἶχε ποτε ἀποκτήσει ἡγεμονικά τινα δικαιώματα ἐπὶ μέρους τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ἔνεκε τούτου ἐθιῶρει αὐτὸ ὡς ὑποτελές, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Πασσαροβιτίου παρεχώρησεν αὐτὸ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἣτις ἐντεῦθεν ὀρμωμένη ἐπανειλημμένως ἀπεπειράθη νὰ τὴν ὑποτάξῃ. Διαιρεῖται δὲ νῦν εἰς 7 μεγάλας ἐπαρχίας, καὶ τὰς καλουμένας, αἵτινες συνίστανται ἐκ πλείωνων κοινοτήτων φερουσῶν ἰδιαιτέρη ὀνόματα. Τὸ καθ' αὐτὸ Μαυροβούνιον, ἢ πρὸς Δ. ἀπρσίτος χώρα, περιλαμβάνει 4 ναῖας, ὧν ἡ *Ράικσκα* περιλαμβάνει πέντε κοινότητες, ἡ *Τσερίτσα* ἑπτὰ, ἡ *Λισογράσκα*, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ἡ πρωτεύουσα *Κετίλη*, τρεῖς, καὶ ἡ *Κατούγκα*, ἡ μεγίστη, ἑννέα. Ἡ πρὸς Α. χώρα, ἀποτελουμένη ἀπὸ τοῦς ἥττον ἀπρσίτους κλάδους τῶν *Δηναρινῶν Ἄλπεων*, φέρει τὸ γενικὸν ὄνομα *Βέρδα* καὶ διαιρεῖται εἰς τὰς ἐπαρχίας *Βιελπανλίκι*, *Πιλέρι* καὶ *Μοράσκα*, περιλαμβανούσας ἀνὰ τρεῖς κοινότητας.

Τὸ πολίτευμα τοῦ Μαυροβουνίου ἦτο περίεργον μίγμα πατριαρχικῶν καὶ δημοκρατικῶν διατάξεων· ἡ δὲ πνευματικὴ καὶ κοσμικὴ ἐξουσία συνεκεντροῦτο εἰς τὴν *Βλαχίαν*, ὅστις ἦτο συγ-

χρόνως ἀρχιερεὺς, ἡγεμὼν, δικαστὴς, νομοθέτης καὶ ἀρχηγὸς πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς. Κυρίως δὲ τὸ πρὸς αὐτὸν σεβας βάσιν εἶχε τὸ πνευματικὸν ἀξίωμα καὶ τὰ προσωπικὰ αὐτοῦ προτερήματα. Ἄλλοτε οὗτος ἐξελέγετο ὑφ' ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1658 ὁ οἶκος Πέτροβιτς Νιερότση κατέλαβε διαρκῶς τὸ ἀξίωμα τοῦτο διὰ μελῶν τῆς οἰκογενείας του. Ἡ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος ἐπιβροχὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Βλαδίκια καὶ ἡ χειροτονία αὐτοῦ ὑπὸ Ρώσων ἀρχιερέων ἔσχε φυσικῶ τῷ λόγῳ μεγάλην σημασίαν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Βλαδικιαν ὡς ἀρχιερέα ὁ γάμος δὲν ἐπετρέπετο, ἔμεινε τὸ ἀξίωμα εἰς τὴν οἰκογένειαν Νιερότση, διαδεχομένων αὐτὸν τῶν ἀδελφῶν ἢ ἀνεψιῶν αὐτοῦ. Καὶ ἐνῶ ἐκκλησιαστικῶς ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ὁστρούκου κατεῖχε τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν Βλαδικιαν ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά, πολιτικῶς ὅμως ἐκάστη κοινότης ἐδιοικεῖτο ὑπὸ Κνεζοῦ καὶ Βαϊρακτάρου, ἐκάστη δὲ ναῖα ὑπὸ Σιρδάρου καὶ ἐνὸς Βιβόδα. Τὰ ἀξιώματα ταῦτα ἦσαν διαδοχικὰ καὶ ἀνήκον εἰς ὠρισμένας οἰκογενείας, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι (Γραμματεὺς τοῦ Κράτους, Καγγελάριος καὶ τεσσαράκοντα καπιτάνοι, οἵτινες ἐξετέλουν ἔργα ἐπαρχιακῶν δικασῶν) ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅστις εἶχε συγχρόνως τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χωριῶν. Τέλος τριάκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν ἐξετέλουν χρῆσιν σωματοφυλάκων τοῦ ἡγεμόνος (Περιανίκοι) καὶ ὀκτακόσιοι ἐθνοφύλακες ὑπηρετοῦν εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς χώρας. Ἡ δὲ ὅλη κοινότης τῆς χώρας, ἀντιπροσωπευμένη ὑφ' ὕλων τῶν ἡλικιῶν ἐχόντων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους, εἶδεν ψῆφον εἰς ὅλα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὰ γενικὰ συμφέροντα αὐτῆς. Ἐν καὶ αἱ ἀποφάσεις τοῦ Βλαδικια εἶχον μεγάλην σημασίαν εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, οὐχ ἦττον ὁ λαὸς ἀνάκαθεν εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς μᾶλλον ἐλευθέρας συζητήσεως. Αἱ συναθροίσεις τοῦ λαοῦ, συνεργουμένου εἰς παρακείμενον εἰς τὴν Κεττίγγην ἀμφιθεατρικὴν καὶ γλοσφὸν τόπον καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα καὶ συνεδριάξαστος ἐπὶ τῆς γλοσφῆς καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν λευκῶν, σπανίως δι' ἀκόπτοντο ὑπὸ θυροβωδῶν σκηναῶν· μόνον δ' ὁ κώδων τοῦ μοναστηρίου τῆς

Κεττίγγης ἔχει, ὅτε ἤδη εἶχε παρέλθει ὁ νόμιμος χρόνος τῶν συζητήσεων, προκαλῶν αὐταῖς εἰς ἀποφασιστικὴν ψηφοφορίαν. Ἡ πρώτη σημαντικὴ μεταβολὴ ἠέπενεχθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1516 εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Μαυροβουνίου ἦτο ἡ καθιέρωσις μεσαζούσης ἀρχῆς μεταξὺ τοῦ Βλαδίκαι καὶ τῆς κοινότητος· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιματαίω ὁ αὐτοκράτωρ Παῦλος τῆς Ρωσσίας ἐπροσπάθησε νὰ καθιερωθῇ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἐξ ἐξήκοντα γερόντων συνισταμένη, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων αὐτὸς ὑπέσχετο νὰ παραχωρήσῃ σύνταξιν ἐτησίαν 2000 φλωρίων, ὁ τελευταῖος Βλαδίκαις κατώρθωσε τοῦτο περὶ τὰ 1830, καταρτίσας γερουσίαν. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπέτελουν 12 πρόσωπα ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων οἰκογενειῶν τῆς χώρας, ἐκλεγόμενα ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ διεθλόμενα ὑπὸ τοῦ Βλαδίκαι καὶ ἀντιπροέδρου ἐκλεγμένου ὑπὸ τῶν ἰδίων. Ἔργον τῆς γερουσίας ἦτο νὰ ἐπιτηρῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων καὶ νὰ προβουλεύεται τὰ καθυποβληθσόμενα εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ νομοσχέδια. Ἐτι μᾶλλον σπουδαία μεταβολὴ ἦτο ἡ γενομένη τὴν 19/31 Ὀκτωβρίου τοῦ 1851, καθ' ἣν ὁ Δανιὴλ Πετροβίτς, γεννηθεὶς τὸ 1826, αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν τὴν κυβέρνησιν μὲ τὸν τίτλον ὑψηλότης ἀνεκνήρυχθη διαδοχικῶς ἡγεμῶν καὶ κύριος τοῦ ἐλευθέρου Μαυροβουνίου καὶ τῆς Βέρδης, ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ὁστρούκου ἀνώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἀρχων. Ἐκαστον χωρίον ἔχει τὴν ἐκκλησίαν του καὶ ἑκάστη ναῖα καὶ μοναστήρια· ἅπαντες δ' οἱ ἱερεῖς ἀριθμοῦνται περὶ τοὺς 200. Τὰ οἰκόσημα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ὡσεὶ δὴς θυρεὸς μετὰ τριῶν πλαγίων δοκῶν, κτλ.

Ὅπως ποτὲ τὸ τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν τῆς Ἱερουσαλήμ ἔγινε ἀπύστωσις πόλεμον κατὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἡμισελήνου, οὕτω καὶ οἱ Μαυροβουνιώται ἔχουσιν ἀπύστωσις ὀκροβολιστικὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων. Ἐκδικήσας κατὰ τῶν ὑβριστῶν τοῦ Σταυροῦ, ἔτι δὲ καὶ ἐπιθυμίαις εἰς ἐλαύνουσι τοὺς Μαυροβουνιώτας ἀπὸ τῶν ὀρέων εἰς τὰς εὐφρόους πεδιάδας τῆς Τουρκίας· ὁ δὲ τρόπος τοῦ πολεμεῖν δὲν εἶνε Χριστιανικῶς διάφορος τοῦ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Οἱ Μαυροβουνιώται, ὄντες κολοσσαίου ἀναστήματος, ῥωμαλ'οὶ καὶ ὠραῖοι, ἔχουσι καὶ ἀρετὰς καὶ ἐλαττώματα, ἀθλητικὰ σώματα, ἀγρίαν ἐπιρονίην καὶ ἰδέας παρελθόντων οἰώνων. Συνειθισμένοι εἰς τοὺς ἀγῶνας νὰ μὴ ζητῶσιν ἔλεος καὶ νὰ κόπτωσι

τὰς κεφαλὰς τῶν τραυματιζομένων φίλων των μᾶλλον, παρὰ νὰ ἀρί-
νωσιν αὐτοὺς ζῶντας εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, ἀποτέμνουσιν ὡσαύτως
τὴν κεφαλὴν παντὸς αἰχμαλώτου Τούρκου καὶ φέροντες αὐτὴν εἰς τὸν Βλα-
δίκαν λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ ἀμοιβήν. Αἱ κυριευθεῖσαι κεφαλαί, φερό-
μεναι εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, γήνονται ἐν εἶδει τροπαίου, οἱ δὲ ἀνδρείο-
τεροι μαχηταὶ τιμῶνται καὶ διὰ νομισματοσήμεων. Ἀπέναντι τοιοῦτων
βαρβάρων συνηθειῶν, τῶν ὁποίων τελικὸς σκοπὸς εἶνε ἡ διαρπαγὴ καὶ
δήλωσις τῆς ἐχθρικῆς χώρας, ὑπάρχουσι καὶ τινα ἔθιμα, τὰ ὁποῖα
παριστῶντα ἀπλότητα χαρακτῆρος ἐνθυμίζουσι τοὺς Ὀμηρικὸς χρόνους.
εἶνε δὲ ταῦτα ἡ συνηθεια τοῦ νὰ ἐξυβρίζωσι καὶ ἐριβίζωσι τὸν ἐχθρὸν
ἀπὸ ἀσφαλοῦς τύπου, καὶ νὰ ἄδωσιν, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις
Ἕλλησιν ἐπικρατεῖ, ἐν εἰρήνῃ, ὡς καὶ ἐν πολέμῳ, συνοδεύμενοι ὑπὸ
γούσλας (μονοχ' ῥόδου εἶδους κητόρας) τὰ κατορθώματα παλαιῶν ἡρώων
τῆς Σερβίας, ἡγουν τοῦ Ἀλβανῶ Σκενδέρβεη, τοῦ Καραγεώργη, τοῦ
Μιλίση, Ὀθρίνοβιτς, κτλ.

Διατὶ διαφόρους τρέφουσι συμπαιθείας αἱ διάφοροι Εὐρωπαϊκῆ καὶ
δυνάμεις πρὸς τοὺς Μαυροβουνιώτας, εὐκόλως ἐξηγεῖται ἐκ τῶν
ἐξῆς, ἄλλοι μὲν ἐνθουσιάζονται διὰ τὸν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν μετ' Ἀ-
νηκούσου ἀνδρείας τήρησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς
κυριαρχίας τοῦ Ἰσλαμισμού, ἄλλοι δὲ ἀποστρέφονται αὐτοὺς
ἀκούοντες ὅτι ἐκόψαν Τουρκικὰς κεφαλὰς, ὧτα καὶ ρίνας, ἐξώρου-
ξαν ὀφθαλμοὺς, προσέτι δὲ ἐξέκοψαν καὶ τομπανιστῶν βραχίονας.
Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1853 ἐξήκοντα χιλιάδες Τούρκοι ὑπὸ
τὸν Ὀμέρ-Πασσάν ἠπέιλουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Μαυροβου-
νίου, ἡ Ῥωσσία καὶ ἡ Αὐστρία παρενέβησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐκκρα-
γείσης δὲ πάλιν τὸ 1858 ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων ἐν
Ἰρζεγοβίνη, πάλιν οἱ Μαυροβουνιώται ἐδραζαν τὰ ὄπλα, ἀλλ'
αἱ διαθέσεις τῶν δυνάμεων εἶχον μεταβληθῆ· ἡ Αὐστρία ἦτο
κατὰ τῶν Μαυροβουνιωτῶν, ἐνῶ ἡ Γαλλία ἦτο ἐνθερμος ὑπὲρ
αὐτῶν. Τὴν 3/15 Ἰουλίου τοῦ 1858 συνεληθῆσα ἐπιτροπὴ τῶν
δυνάμεων ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς κανονισμόν τῶν ὁρίων
τοῦ Μαυροβουνίου ὑπέγραψε τὴν 27 Ὀκτωβρίου (8 Νοεμβρίου)
τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὸ περὶ τούτου τελικὸν πρωτόκολλον, καθ' ὃ
τὸ διαφιλονεικούμενον χωρίον Γράχσβον ἐδόθη εἰς τὸ Μαυ-
ροβούνιον, ἀλλ' ἡ ἐνθερμία αὐτῶν τοῦ νὰ ἀπο-

κτῆσῳσι λιμένα, τὴν Κλέκην, ἢ τὴν Σουττορίαν, δὲν ἐξεπληρώθη. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1862 δι' αἰμακτηροῦ πολέμου ἠναγκάσθη τὸ τέως ἐλεύθερον Μαυροβούνιον ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς Πύλης, ἀλλὰ ζηλότυπον πάλιν εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του καὶ ἀδιαλείπτως πρὸς τοῦτο ἐργαζόμενον οὐδὲ στί μὴν δὲν μένει ἥσυχον. Τανῶν ἀριθμῆι τὸ Μαυροβούνιον 196000 κ, ἐξ ὧν 20000 περίπου δύνανται νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα· ὅταν ὅμως ἐν ἀνάγκῃ γέροντες καὶ παιδιά λάβωσι τὰ ὄπλα, ὁ ἀνωτέρω ἀριθμὸς δύναται νὰ διπλασιασθῇ. Διανέμεται δὲ ὅλος ὁ πληθυσμὸς εἰς τριακόσια περίπου χωρία.

Ἐδρα τοῦ ἡγεμόνος εἶνε ἡ Κεττίγη, κειμένη εἰς κοιλάδα 3500 π. ὑψηλὴν περικλειομένην ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὄρεων· τὸ κέντρον αὐτῆς ἀποτελεῖ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον ἔχον μοναστήριον, περὶ τὸ ὁποῖον ὑπάρχουσιν ἡ κατοικία τοῦ ἡγεμόνος καὶ 30 περίπου οἰκίαι κατοκούμεναι πρὸ πάντων ὑπὸ γερουσιαστῶν (Περιανίκων) καὶ ἄλλων προσώπων ἀνηκότων εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν τοῦ ἡγεμόνος. Οἰκίαι τινὲς, κείμεναι πλησίον τῆς κατοικίας τοῦ ἡγεμόνος, χρησιμεύουσιν ὡς τόπος τῶν συνελεύσεων, ἐν αἷς ἀτοφασίζονται πάντα τὰ ζητήματα, εἰρηνικά τε καὶ πολεμικά. Ντε γότση, πόλις κτισμένη εἰς ὑψηλότατον τόπον καὶ μᾶλλον εὐρύθμως ἢ ἡ ἀνωτέρω.

Z) Ἑρζεγοβίνα.

Ἡ παρὰ πάσας τὰς ἄλλας βορειοδυτικὴ χώρα τῆς Τουρκίας Ἑρζεγοβίνα, ἢ Δουκάτορ τῆς Ἁγίου Σαββῆ, ὅσιν αὐτόθι εἶρε μαρτυρικὴν στέφανον καὶ θάνατον, οὔσα ὄρεινὴ καὶ ἀποτελοῦσα ἄλλοτε μέρος τοῦ Ἰλλυρικῶν βασιλείου, ὑπῆρξε πατρίς πολλῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἐκτισμένη ὑπ' αὐτῶν μὲ πόλεις καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς. Τὸν μεσαίωνα ἀνήκυσσα ἐναλλάξ εἰς τὴν Κροατίαν καὶ Βοσνίαν, κατασταθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φρεδερίκου τοῦ Γ' ἀνεξάρτητον δουκάτον, ἐδόθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Β' Ἡβέρτου, ἀλλὰ τὸ 1466, ἀλωθεῖσα ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β', ἔμεινε τὸ 1699 μετὰ μακρὰν μετὰ τῆς Αὐστρίας διένεξιν κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Καρλοβιτίου ὑπὸ τὴν Τουρκίαν, καὶ μόνον στενὴ παρυκία αὐτῆς ταινία (βασιλείαν Δαλματίας) μετὰ τοῦ διαστήματος Καττάρου, δοθεῖσα τότε εἰς τὴν Ἑνε-

τιαν, ἀνήκει τανῦν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἡ Τουρκικὴ Ἑρζεγοβίνα ἀποτελεῖ τανῦν σαντσακίον τοῦ ἐγιαλετίου τῆς Βοσνίας καὶ ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς οἱ Χριστιανοὶ εἶνε πολυπληθέστεροι, καὶ τούτων πάλιν οἱ μὲν πλεῖστοι Ὀρθόδοξοι, οἱ δ' ἄλλοι Καθολικοί.

Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς Μοστάρη, παρὰ τὸν Νάρεντα καὶ πάλκι Νάρονα (Ῥομαϊκὴ γέφυρα) τὸν ἀξιολογώτερον ποταμὸν τῆς χώρας καὶ οὐ μικρὰν τῆς λίμνης Βλότzu, πόλις ὄχυρῆ, ἔχουσα 40000 κ. Μωχμεθανούς, ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ ἐργαστᾶσια δαματικῶν ξιφῶν. Τρεβίγγνη, πόλις ὄχυρῆ καὶ ἔδρα Καθολικοῦ ἐπισκόπου.

Δύο στεναὶ ταινίαι τοῦ Τουρκικοῦ ἐδάφους φέρουσιν ἀπὸ τῆς Ἑρζεγοβίνης εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ Κλέκη, μεταξὺ τῶν Δαλματικῶν κύκλων Σπαλάτρου καὶ Ραγούσης, καὶ ἡ Σειττιρία, πεδιάς μεταξὺ τῶν κύκλων Ραγούσης καὶ Καττάρου, ἔχουσα ἀθλίας καλύβας.

II) Νῆσοι.

Τὸ Τουρκικὸν ἐγιαλέτιον *Τσιζαῖρ* περιλαμβάνει τὴν ἀποτελοῦσαν ἴδιον πασσαλίκιον Κρήτην καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους Εὐρωπαϊκὰς καὶ Ἀσιατικὰς νήσους.

1) Ἡ Κρήτη, οὕσα ἡ μεγίστη καὶ ἐπισημοτάτη πασῶν τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἀνηκουσῶν ἔτι εἰς τὴν Τουρκίαν νήσων καὶ ὀνομαζομένη ἀρχαιότερον *Μίκαρις* μὲν καὶ *Αερία* διὰ τὸ εὐκραές καὶ λαμπρὸν κλίμα, *Δολίχη* δὲ διὰ τὸ ἐπίμηκες σχῆμα, ἔτι δὲ καὶ *Λθορία*, *Ἰδαία* καὶ *Γελυαία*, ἔχει περὶ τὰ 480 □ μ. καὶ 230000 κ. περίπου καὶ ἀποτελεῖ τὰ πρὸς Ν. ὄρια τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἀπέχουσα δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Ἀφρικανικῆς παραλίας 50 γ. μ., ἀπὸ δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς 17, ἀνήκει εἰς τὴν Εὐρώπην οὐ μόνον ἕνεκα τῆς μικροτέρας ἀποστάσεως, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς πολυλιμένου βορείας παραλίας τῆς. Τὸ μέγιστον αὐτῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. μῆκος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Βούζου (Κωρούκου) μέχρι τοῦ Σιδέρου. (Σαμωνίου) εἶνε 36 γ. μ., διάστημα διατρεχόμενον εἰς δέκα ἡμέρας ὑπὸ ἐφίππου, τὸ δὲ μέγιστον ἐκ Β. πρὸς Ν. πλάτος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Σασσόσου (Δίου) μέχρι τοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Λεθίνα ἀκρωτηρίου Λέοντος 8 γ. μ., διάστημα διατρεχόμενον εἰς δύο ἡμέρας ὑπὸ

ἐπίπλου. Βρεχρμένη δ' αὐτὴ πρὸς Μ ὑπὸ τοῦ Λιθικοῦ πελάγους καὶ πρὸς Β ὑπὸ τοῦ ὀμωνύμου καὶ κειμένη ἐν τῷ μέσῳ περίπου τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἦτο οἶονεὶ σημεῖον ἐπαφῆς καὶ τὸ κέντρον αὐτοῦ.

Ἡ βορεία παραλία αὐτῆς, ἣτις καταπίπτει ἠπίως πρὸς τὴν θάλασσαν, εἶνε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀνεπτυγμένη, διότι αὐτὴ σχηματίζει ἰκανὰς εἰς τὴν θάλασσαν προβολὰς, ἀποληγούσας εἰς τὰ ἀκρωτήρια Σπάδα (Ψάκον), Μαλέκα (Κύαμον), Δρέπανον, Δίον, Ζιφύριον καὶ Σιδέρον (Σαυώνιον), καὶ βαθεῖς κόλπους, οἷον τῆς Σούδας, τῶν Διδύμων, κτλ, ἐνῶ ἡ νοτιὰ παραλία, ἣτις καταπίπτει ἀποτόμως, εἶνε σχεδὸν εὐθεία. Ἡ Κρήτη, καθὼς ὅλαι σχεδὸν αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, διατέμνεται ὑπὸ μακρᾶς ἐκ Δ. πρὸς Α ὀρέων σειρᾶς, συνισταμένης ἐκ τριῶν διακεκριμένων ὄρειων ὄγκων, τῆς Σιτειας (Δίκτης) πρὸς Α, τοῦ Ψηλορείτου (Ἰδης, ἐφ' ἧς ἀνετράφη ὁ πατὴρ τῶν Θεῶν Ζεὺς) ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τῶν ὀρέων τῶν Σφακιῶν (Λευκῶν) πρὸς Δ. Ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τῆς Ἰδης, καλυπτομένης ὑπὸ διηνεκοῦς χιόνος καὶ ὑψυμένης πλεον τῶν 7300 π., βλέπει τις οὐ μόνον τὴν Κρήτην ἅπασαν, ἀλλὰ καὶ τὸ Ταύγετον, ὅλον τὸ πρὸς Α σύμπλεγμα τῶν νήσων μέχρι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰς νήτους Κύθηρα, Μῆλον, Σίφνον, Φολέγανδρον, Σίκινον, Θήραν, Ἀνάφην, Ἀσυτάλαιαν, Κῶν, Κῆσον, Κάρποθον, καὶ Ρόδον, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἔχουσαν τυπεινὰ παράλια Ἀφρικήν. Ἡ ἀνωτέρω σειρὰ, διήκνουσα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου καὶ διαιροῦσα τὴν νῆσον εἰς δύο μεγίστας κλιτύας, τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν, κανονίζει κατ' αὐτάς καὶ τὴν ροὴν τῶν ὑδάτων· διὸ εἰς μὲν τὴν βορείαν κλιτὴν ῥέουσι πρὸς τὸ Κρητικὸν πέλαγος ἀπὸ μὲν τῶν Λευκῶν ὀρέων οἱ ποταμοὶ Ἰαζδαρος καὶ Πυλιός, ἀπὸ δὲ τοῦ Ψηλορείτου ὁ Ἀμυρὸς (Ἀμφιμάτριος), τὸ Ἀρχάδι (Θαξός), ὁ Γάσιος (Τεθρῖν), ὁ Τρίτωρ, ὁ Κάρτειος (Ἀμνισός) καὶ τὸ Ἀποσιλέμι (Καίρατος), ἀπὸ δὲ τῆς Δίκτης ῥέουσι μόνον ῥύχκες ἀνάξιοι λόγου· οἱ δὲ ῥέοντες εἰς τὴν νοτίαν κλιτὴν, πηγάζοντες πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς Ἰδης, εἶνε τὸ Μεγαλοποταμὸν (Μασσαλίας), τὸ Καλίγι (Ἠλέτρα), ὁ Μαλογιήτης (Ληθαῖος) καὶ τὸ Ζουζιυρον (Καταρρόακτης).

Εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχ ἐπὶ τῆς ὑπὸ Δωριέων κατοικουμένης ἑκατονταπόλεως νήσου τὸ βασίλειον τοῦ σοφοῦ Μίνως, τοῦ ὁποίου ἡ γυμνοθεσία ἐφημίζετο παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰς μὲν τὴν βασίαν κλιτὺν τῆς Ἰδης ἦτο πρὸς Δ. μὲν ἡ *Κιδωνία*, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα τῆς ὀπώρας, πρὸς Α. δὲ ἡ καθέδρα τοῦ Μίνως *Κνωσσός*, εἰς δὲ τὴν νοτίαν ἡ *Γόρτυνα*. Περὶ δὲ τοὺς χρόνους τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν φαίνεται ὅτι οἱ Κρήτες ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν εἶχον πολὺ ἐξαχρειωθῆ καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λαλεῖ ὅτι εὐνοϊκῶς περὶ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸν μεσαίωνα ἡ Κρήτη ὑπέκυψεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς, τοὺς Ἀραβικοὺς καὶ τοὺς Ἰνετοὺς, ἀφ' ὧν τὸ 1669 τὴν ἐκυρίευσαν οἱ Τούρκοι, ὅτε καὶ ἀπέβαλεν ὑπ' αὐτοὺς τὴν προτέραν τῆς ἐπισημότητα. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ἔλαβον οἱ Κρήτες τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ πολλὰ κατ' αὐτῶν ἔστησαν τοόπαια μαχόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς νήσου αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ὅμως ἡ ἀπηνῆς Χριστιανικὴ διπλωματία ἀπέκλεισεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐλευθερωθείσης Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἡ Κρήτη περιῆλθεν εἰς τὸν Ἀντιβασιλεῖα τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ Ἀλῆν διὰ τὰς ὁποίας ἔκαμεν οὗτος δαπάνας μαχομένων μετὰ τοῦ Σουλτάνου διὰ νὰ σβεσθῇ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἀλλὰ μετὰ τινα καιρὸν ἀπεδόθη πάλιν μετὰ τῆς Συρίας εἰς τὴν Τουρκίαν. Οἱ Κρήτες, φύσει ἐλεύθεροι, πολλὰκις μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἔλαβον τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ μετὰ αἰματηροὺς ἀγῶνας διεφύεσθησαν τῶν ἐλπίδων. Ἀπὸ δὲ τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου (1866) ἐπικυλήθη πάλιν ὁ ἀγὼν ζωηρότερος καὶ πολλὰ ἐν αὐτῷ φοιμαλέα διεδοματίσθησαν (Ἀρκαδί) καὶ σφαγὴ ἀμοιβαία ἐγένετο, ὅμως ὑπόφασις τις δείκνυσιν ἵνα ὅτι ὁ ἡρωϊκὸς αὐτῶν ἀγὼν ἐγγίζει νὰ στεφανωθῇ. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς νήσου εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι καὶ τινες Ἰσραηλιταὶ καὶ Ἰταλοί.

Ἡ ὑπὸ πολλῶν φυσικῶν καλλονῶν προικισμένη αὕτη νήσος εἶνε ἡ ὠραιότερη τῆς Μεσογείου καὶ ἔχει ἕδαφος καθ' ὅλον τὸ ἔτος πράσινον, διότι αἱ πορτογαλαί, αἱ ρωδιωναί, αἱ ὑάκινθοι,

οὐ νόμισμα, τὰ λευκίτη, κτλ, ἀπαύστως ἀνθούσιν. Ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς νήσου μεγαλειτέρα εἶνε ἡ 7 γ. μ μακρὰ τῆς Μεσαράς. Τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε ἐν γένει βραχῶδες καὶ ἀμμῶδες, παρίσταται καὶ κατὰ τὰς μαρτυρίας ἀρχαίου ποιητοῦ (Κρήτη τιμήσασα τίθνη Διός, ἧς τὸ μέγεθος περιούσιον, πολλή τε λιπαρά τε καὶ εὐβωτος) καὶ τοῦ Ἀραβος Ἀποχάψ (ἰδοῦ γῆ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι) λίαν γόνιμον διὸ δαφιλῶς ἀνταμείβει τοὺς οὐχὶ τοσοῦτον φιλοπόνους κατοίκους αὐτῆς. Εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐτι γρόνους ὁ οἶνος, τὸ μέλι καὶ τὸ ἔλαιον τῆς νήσου ἦσαν ὀνομαστά· προκριτώτεια δὲ νῦν ἐξαγόμενα εἶνε ἔλαιον, σακῶνον, οἶνος, κάστανα, κεράτια, μεσημβρινοὶ καρποὶ, σταφίδες, ἀμύγδαλα, κερύδια, λιόσπυρος, γλυκὺ ῥίζα, λήθανον, κηρίον, μέλι, μέταξα καὶ τυρὸς, τὰ ὅποια πάντα σχεδὸν εἶνε ἀρίστης ποιότητος. Ἡ Κρήτη κατὰ τὰς τρεῖς σειρὰς τῶν ὀρέων της διαιρεῖται φυσικῶς εἰς τρία διακεκριμένα μέρη, τῆς Δίκτης, τῆς Ἰδης καὶ τῶν Λευκῶν ὀρέων, τὰ ὅποια βαθμικῶς ἀπετέλεσαν ἐκάστοτε καὶ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν, ἀλλὰ κατὰ πλατυτέραν ἔννοιαν διαιρεῖται τανῶν εἰς τέσσαρα τμήματα, τῶν Χανίων, τῆς Ρεθύμνου, τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Σιτειας, καὶ ταῦτα πάλιν εἰς ἐπικλήσια.

Ἐπισημότεραι πόλεις Χανίαι (Κυδωνία), πρὸς Δ, ἔδρα τοῦ διοικητοῦ καὶ ὀρθοδόξου μητροπολίτου καὶ πόλις εὐλίμενος, ἔχουσα περὶ τὰς 45000 κ, ὧν 5000 εἶνε Μωαμεθανοὶ καὶ 4000 περίπου ξένοι. Ἡ πόλις μετὰ τοῦ λιμένος ἀποτελεῖ ἀκινόνιστον τετράπλευρον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς ξηρᾶς περιβάλλεται ὑπὸ τειχῶν καὶ τάφρων· ὁ λιμὴν αὐτῆς, εἰ καὶ προσβάλλεται ὑπὸ τοῦ βρείου ἀνέμου, προφυλάσσεται ὁμως ὑπὸ προχώματος 4200 π. μακροῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ. Πρὸς Β. τῆς νήσου ὑπάρχει εἶδος φρουρίου, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὸ ὄπλοστάσιον καὶ τὸ νεκρῶν. Σοῦδα, πρὸς Α. τῶν Χανίων, λιμὴν ἐκ τῶν ἐπισημότερων τῆς Μεσογείου. Ῥέθυμνος (Ῥιθυμνία), πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω, ἔχουσα 6000 κ. Ἐτι ἀνατολικώτερον Μεγάλον Κάστρον ἢ Χάνδαξ (Ἡράκλειον), ἔδρα νῦν Ὀθωμανοῦ ὑποδιοικητοῦ καὶ πρότερον τοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου, ἔχουσα περὶ τὰς 47000 κ, Ἐνετικὰ φρούρια, ἠρωϊκῶς ὑπερασπισθέντα ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν τὸ 1645-1665, ἔνδεκα τσαμιά, δύο ὀρθοδόξων ἐκκλησίας, μίαν Ἀρμενίων

καὶ ἐν μοναστήριον καπουτσίνων. Παρὰ τὸ χωρίον Καττέλλι καὶ κατ' ἄλλους παρὰ τὸ Κυνῶτα κείνται τὰ ἐρείπια τῆς πολυαῖας Κνωσσοῦ. Τὰ φυσικὰ σπήλαια καὶ οἱ τεχνητοὶ τάφοι τὰ εὐρισκόμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἰῶης θεωροῦνται ὡς ἔχνη τοῦ παλαιοῦ λαβυρίνθου, ἐνθα κατὰ τὸν μῦθον κατοῦκει ὁ Μινώταυρος. Παρὰ τὴν ἀλίμενον μεσημβρινὴν παραλίαν Σφρακιά, πρωτεύουσα τῶν ἀνδρείων καὶ ὄρειων Σφρακιανῶν, οἵτινες διακρινόμενοι διὰ τὴν ὠραίότητα καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα ἀνέκωθεν εἶνε ἀνεξήρητοι ἀπὸ πάσης καταδυναστείας, καθὼς καὶ οἱ κατοικοῦντες πρὸς Μ. τῆς Ἰῶης Ἀβαδιῶται, λείψανα Σαρακηνῶν, οἵτινες εἶνε μελιχχολικοί, μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἐκδικητικοί. Μάταλα καὶ Λεβήν, ἐπίκεια τῆς παλαιᾶς Γορτύνης, τῶν ὀπίωι σῶζονται ἐστὶ ἐρείπια. Οὐ μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς Γορτύνης φαίνεται ὁ ὑπὸ λόφου κατασκευαστὴς λαβυρίνθος, ἄλλος παρὰ τὸν ἀνωτέρω. Ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας κείνται καὶ οἱ εἰς τὰς πρῆξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφερόμενοι κατὰ τὰ ταξίδια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τόποι. Γόττον (Κλαῦδος), νησίς εἰς τὰ ΝΔ.

2) Αἱ μεταξὺ Χαλκιδικῆς καὶ Θρακικῆς χερσονήσου καὶ μικρᾶς Ἀσίας Βόρειαι Σποράδες εἰσὶν

ἡ Θάσος (3-4 □ μ. καὶ περὶ τὰς 6000 κ), ἥτις διίσταμένη μόνις 1 γ. μ. ἀπὸ τῆς Θρακικῆς παραλίας καὶ ἔχουσα σχῆμα πεντάγωνον καὶ ὄρη 3000 π. ὑψηλὰ καὶ δασώδη καὶ φέρουσα σῖτον, ἔλαιον καὶ οἶνον, ἦτο περίφημος διὰ τὰ χρυσᾶ μεταλλεῖα τῆς καὶ τὰ λατομεῖα ὠραίων μαρμάρων καὶ ποικιλοχρῶν λίθων. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Κάστρον κείται εἰς τὴν βορείαν παραλίαν.

Ἡ Σαμοθράκη (1 $\frac{1}{2}$ □), κειμένη πρὸς τὰ ἈΝΑ τῆς ἀνωτέρω καὶ οὔσα ἄλλοτε ὀνομασθῆ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα μυστήρια τῶν Καθεύρων, ἔχει πολλαχοῦ πολλὰ ἐρείπια καὶ εἰς τὴν Α. παραλίαν ἐπισημοτέραν πόλιν τὸ Κάστρον.

Ἡ Ἰμβρος (4 □ μ. καὶ 4000 κ), κειμένη πρὸς Μ τῆς ἀνωτέρω, ἔχει ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη, εὐφόρους πεδιάδας καὶ ἐπισημοτέραν πόλιν τὸ Κάστρον, κειμένην εἰς τὴν Α. πλευράν.

Ἡ Λήμνος (8 □ μ. καὶ 10000 κ), οὔσα μεγάλη ἠφαίστειος νῆσος, εἰς ἣν κρημνισθεὶς ὁ Ἥφαιστος ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἔστησεν αὐτόθι τὸ χαλκεῖόν του καὶ εἰργάζετο

τοὺς κεραυνούς αὐτοῦ, τανῦν δὲν ἔχει ἐνεργὸν ἠφαιστειον, διότι μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ καὶν ὄρος αὐτῆς Μόσυχος κατέπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων αὐτῆς παρυσιάζουσι τιτανωμένους βράχους, σκωρίας καὶ βαθεῖαν ἐρυθροειδῆ γῆν, ἡ δὲ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε ἀδενδρος καὶ ἔχει ἀφθότους ὄφεις. Αἱ ὑπὸ γονίμου γῆς κεκαλυμμένοι καὶ ὑπὸ βυάκων διαρρέζομεναι κοιλάδες αὐτῆς ἔχουσιν ἀξιόλογον φυτεῖαν καὶ φέρουσιν ἀφθονον σῖτον, οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν, σῦκα, μέλι καὶ κηρίον. Ἡ Λημνία λεγομένη γῆ αὐτῆς, οὔσα περίφημος καὶ ἐπὶ Γαληνοῦ διὰ τὴν ἱαματικὴν αὐτῆς ἐνέργειαν καὶ ἐξαγομένη ἐνσφράγιστος καὶ μεμαρτυρημένη, εἶνε καὶ ἴν παρ' Ὀθωμανοῖς ἐν χρήσει ὡς ἀντιφάρμακον κατὰ τῶν δηλητηριάσεων καὶ τῶν δηγμάτων τῶν ὄρειων. Ἡ ὀμώνυμος αὐτῆς πόλις, ἔχουσα 1000 κ., κεῖται ἐπὶ ὄρους εἰσχωροῦντος εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔχοντος ἐπ' αὐτοῦ τὸ φρούριον *Παλαιόκαστρον*.

Ἡ *Ἀσιτυλάια* ($2\frac{1}{2}$ □ μ καὶ 2000 κ.), κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν σειρὰν τῶν Κυκλάδων, ἐκαλεῖτο ἄλλοτε διὰ τὴν εὐφροίαν τῆς τράπεζα τῶν θεῶν. Συνισταμένη δὲ ἐκ δύο μεγάλων βράχων, συνδεομένων διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, ἔχει πολλὰς ἐκκλησίας καὶ παρεκκλησία ἐπὶ ἐρειπίων παλαιῶν ναῶν, ἐπιτηδεῖους εἰς ἐξαγωγήν σπόγγων δύτας καὶ πρωτεύουσιν ἔχουσαν περὶ τοὺς 1500 κ.

Γ) ΤΟ ΔΑΔΑΜΑΤΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ.

§. 9. Τμήμα καὶ τοῦτο τῆς Ἐνετικῆς δυναστείας ὃν πρότερον, ἀπὸ τοῦ 1814 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἔχει 230 □ μ., ἀλλὰ μόλις $\frac{1}{4}$ ε. κ. Εἶνε δὲ σπηταῖα γῆς ἥτις κειμένη πρὸ τῶν πολυσχίστων καὶ ἀνύδρων Δηναρικῶν τιτανωδῶν Ἄλπεων καὶ τῶν ὄρειων τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ἐκτείνονται παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ὑψοῦται συχνάκις ἀπ' αὐτῆς δίκην τείχους ἕνεκα τῶν λευκῶν τιτανωδῶν αὐτῶν ὄγκων. Ἡ χώρα αὕτη, ἃφ' ἧς πολλάκις κατακρημνίζονται χειμαρροὶ διὰ μεγάλων καταρράκτων πρὸς τὴν πολυσχίστον καὶ εὐμοιροῦσαν λιμένιον παραλίαν, ἔχουσα πρὸ αὐτῆς σειρὰν ἐκ μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων, διαιρεῖται εἰς 4 τμήματα,

τῆς Ζάρας, τοῦ Σπαλάτρου, τῆς 'Ραγούσης καὶ τοῦ Κατάρου, τὰ ὁποῖα εἶνε ὁμώνυμα τῶν πρωτευουσῶν αὐτῶν. Ἡ Ζάρα, κειμένη πρὸς Β. ἔχει 19000 κ., τὸ ὄχυρόν Σπάλατρον 11000 καὶ πλησίον τὴν ἀρχαίαν πόλιν Σάιλωα, γνωστὴν ἐκ τοῦ Διοκλητιανοῦ· τὸ μέγιστον μέρος τοῦ νῦν Σπαλάτρου κεῖται ἐπὶ τῆς περιοχῆς παλατιοῦ ἰδριθέντος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος. Μεσημβρινώτερον κεῖται ἡ Ραγούσα, ἣτις ἀπετέλει πρότερον ἰδίαν μικρὰν δημοκρατίαν. Μεσημβρινώτατα εἰς τὸν μυχὸν εὐρέος κόλπου, ἐγκλείοντος πολλοὺς ὄρμους καὶ ἔχοντος στενὴν καὶ ὄχυρωμένην εἰσόδον, κεῖται παρὰ τὰ ὄρια τοῦ Μυροθουνίου τὸ φρούριον Κάτταρον. Αἱ μείζονες τῶν νήσων εἶνε ἡ Β, αἰτία, ἡ Κοιρζόλια καὶ ἡ Μελέδα.

Αἱ Ἄλπεις.

§. 10. Τὸ ὕψιστον τῆς Εὐρώπης ὄρος καὶ ὁ ὄρεινός τῆς ἠπαίρου πυρῆν, αἱ Ἄλπεις, κεῖνται ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ βορείου πόλου καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ περίπου μὲ τὸν Κεῦκασον πλάτους. Αὗται πρὸς Δ. μὲν προσεγγίζουσι κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐάρου διὰ τῶν προπόδων αὐτῶν τὴν Μεσόγειον καὶ συνδέονται μετὰ τῶν Ἀπεννίνων, πρὸς Α. δὲ διαιροῦνται εἰς δύο κλάδους, τὸν ΒΑ. καὶ ΝΑ, ὧν ὁ μὲν πρῶτος κεῖται παρὰ τὸν Δανούδιον καὶ τὰ ὄρια τοῦ βαθυπέδου αὐτοῦ, ὁ δὲ δεύτερος, ἀπολήγων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Φιουμίου (Φλανατικόν), συνδέεται μετὰ τῶν ὄρεων τῆς Ἑλ. χερσονήσου. Ἐν γένει δὲ παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μὲν ΝΑ. πλευρὰ τῶν Ἀλπεων ἔχει σχῆμα περίπου μηχανοειδές, τοῦ ὁποῖου τὸ μὲν κοίλον μέρος εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὸ δὲ κυρτὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν, ἡ δὲ ΒΑ. σχηματίζει ἀμβλείαν γωνίαν, ἧς ἡ κορυφή κεῖται περίπου κατὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐνθα ὑπάρχουσι καὶ αἱ ὑψηλότεραι κορυφαί· καθ' ὅσον δὲ βαίνομεν πρὸς Α. αἱ Ἄλπεις καθίστανται μὲν ταπεινότεραι, ἀλλὰ πλατύνονται καὶ μᾶλλον τέμνονται. Τὸ μῆκος τῶν Ἀλπεων εἶνε περὶ τὰ 150 μ., ἡ δὲ ἐπιφάνεια αὐτῶν καλύπτουσα περίπου 6000 □ μ. κατέχεται 1) ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν χωρῶν, τοῦ Πεδεμοντίου καὶ τῶν βορείων τῆς Λομβαρ-

δίας και Ένετίας, 2) ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν, τῆς Νικαίας, Σαβαυδίας, Προβηγκίας και Δελφινάτου, και 3) ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν, τῆς Ἐλβετίας, Τυρόλου, Μεσημβρινῆς Βαυαρίας, Ἰλλυρίας, Στειρίας και τῆς ἰδίως Αὐστρίας τῆς πρὸς Ν. τοῦ Δαναβίου.

Ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν τῶν Ἄλπεων διακρίνομεν τὴν Μεσαίαν ζώνην, συνισταμένην ἰδίως ἐκ πυρρόποικίλου (γραφίτου) φλεβώδους (gneies) και πηγματίτου (glimmerschiefer) ἀπὸ τῶν τιτανωδῶν Ἄλπεων, συνισταμένων ἐκ τιτανολίθου, ἀμμολίθου και σχιστολίθου. Καὶ ἐκεῖναι μὲν περιβάλλουσι τὴν μεσαιαν ζώνην ἐκ Α. πρὸς Β, ἀπὸ τῆς Μασσαλίας μέχρι τῆς Βιεννης, αὗται δὲ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν, ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς Οὐερβανοῦ λίμνης, και εὐρυνόμεναι καθ' ὅσον εἰναιουσι πρὸς Α.

Ὡς ἐκ τοῦ ὕψους διακρίνομεν, α) τὰς προαίτιας Ἄλπεις, αἵτινες, ὑψύμεναι μέχρι τῶν 5000 π. ἐνθα παύει τῶν δένδρων ἡ ἀνάπτυξις, ἀποτελοῦσι τὴν ζώνην τῶν δασῶν και τῶν εαρινῶν λειμώνων και σύγκεινται ἐκ τῶν λεγομένων τριτογενῶν στρωμάτων ἢ μολάσσων (molasse), ἧτοι χαλαροῦ ἀμμολίθου μεμιγμένου κατὰ τρόπον ἰδιον μετὰ τιτάνου. Καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων τούτων ἀπαντῶνται ἐτι κωνοειδεῖς λόφοι, οἵτινες περικυκλοῦσι τὸ μνηροειδὲς τῶν Ἄλπεων και ἰδίως τὸ κυρτὸν μέρος αὐτῶν. Ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχουσι πολυπληθεῖς κοιλάδες μετὰ χωρίων, και πεδιάς μετὰ πόλεων· β) τὰς μεσαίας Ἄλπεις, αἵτινες, ὑψύμεναι μέχρι τῶν 8000 π. και ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς τῶν δένδρων ἐλαστώσεως μέχρι τῆς διαρκοῦς χιόνος, ἔχουσι ἄγριον και εὐθύγραμμον σχηματισμὸν και δύνανται ὡς ἐκ τῆς συστάσεώς των νὰ ὀνομασθῶσι τιτανώδεις. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἀρχικῆς τιτάνου, ἣν πρέπει νὰ διακρίνωμεν ἀπὸ τῆς τιτάνου τῶν μολάσσων, ὑπάρχουσιν ἰδίως και ἀργιλώδεις σχιστολίθοι. Ἀπαντῶνται και ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ πάντων τῶν τιτανωδῶν ὄρεων, πολλὰ σπήλαια. Ἐπὶ τῶν μεσαιῶν Ἄλπεων ἀπαντῶμεν τὰς Ἄλπειους νομάς μετὰ τῶν βοτανῶν και ἀνθῶν, αἵτινα ὑπενθυμίζοντα τὴν πολικὴν ζώνην κατακομοῦσι τοὺς ὑψίστους θερινοὺς λειμῶνας. Αὐτοῦ ἐπίσης εἶνε ἡ πατρίς τῶν ἰδίων τῶν Ἄλπεων ζώων, ἧτοι τῶν αἰγάγων, τοῦ αἰγόκερω, τοῦ μυαζοῦ, κτλ, και γ) τὰς ὑψηλὰς Ἄλπεις,

ἢ τὴν χώραν τῆς διαρκoῦς χιόνος, αἵτινες ὑψοῦμενοι ὑπὲρ τὰς 8000 π. καὶ συγκείμενοι ἐκ πυρροποικιλίου, χρυσιτιδoῦς καὶ πηγματίτου καὶ καταδεικνύουσι τὸν εὐθύγραμμον αὐτῶν σχηματισμὸν μὲ ἐπι μεγαλειτέραν μεγαλοπρέπειαν, ἔχουσι ὄξυγώνους ζυγούς, στενάς βραχῶδεις δειράδας καὶ κορυφάς, ἀποτόμους κλιτύας καὶ βαθείας φάραγγας. Αἱ κορυφαὶ παρουσιάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡσπερ ἀπότομα κέρατα, ὀδόντες, ἢ βελόνας. Ἐπειδὴ δ' ἡ τῆς χιόνος ἐπὶ τῶν Ἄλπεων γραμμὴ ἀρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ τοῦ ὕψους τῶν 7—8000 π, διὰ τοῦτο αἱ ὑψηλαὶ Ἄλπεις, ὅπου δὲν παρουσιάζονται ἀπότομοι κρημνοί, ὧν τινες γυμνοί, εἶνε κεκαλυμμένοι ὑπὸ διαρκoῦς χιόνος, ἥτις δὲν σύγκειται ἐκ νιφάδων, ἀλλ' ἐκ λεπτῶν κόκκων θαμβούντων πάντα διὰ τῆς λευκότητος ὑπεράνω δὲ τῶν 10000 π ἡ χιών εἶνε τόσον στερεὰ, ὥστε καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος ὁ πoῦς σχεδὸν δὲν ἀπολείπει τύπους. Κάτωθεν τῶν ὀριῶν τῆς χιόνος κείνται χρυσταλλῶνες, αἵτινες, συνήθως δίδουσι κατὰ τοὺς πρόπους τὴν ἀρχὴν εἰς βύακα θολὸν καὶ τιτανόχρουν τινὲς τούτων, ὀρίζονται μᾶλλον ἢ κατωφερεῖς, καλοῦνται καὶ παγωμένοι λίμναι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν χρυσταλλῶνων ἀναβαίνει μέχρι τῶν 300, ἡ δὲ καλυπτομένη ὑπ' αὐτῶν ἐπιφάνεια ὑπολογίζεται μέχρι 50 □ μ. Εἰς τὰ ἀγριώτερα μέρη τῶν ὑψηλῶν Ἄλπεων ὑπάρχουσι μέγιστοι ὄρεινοὶ ὄγκοι, τοὺς ὁποίους ἀνθρώπινος πoῦς εἰσέτι δ' ν' ἐπάτησε, καὶ ὑψεῦνται ἀκατανόμαστα κέρατα, εἰς τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἠκούσθη φωνὴ ἀνθρώπου, εἰμὴ μόνον τὸ συρίζον πτερύγισμα τοῦ πωγωνίου γυπῆς, ὅπερ κινεῖ τὸν ἀέρα. Κοιλιάδας τινὰς ἐπὶ τῶν κατεσχισμένων γλάδων τῶν ὑψηλῶν Ἄλπεων μόλις ἐπάτησεν ὁ πoῦς κυνηγοῦ καὶ εἶνε αὐταὶ μᾶλλον ἀγνωστοί, ἢ αἱ ἀκταὶ τῶν μᾶλλον μεμακρυσμένων συμπλεγμάτων τῶν νήσων, ἢ τῶν παροχθίων χωρῶν τοῦ Νεῖλου καὶ τοῦ Μισσισίππου.

Οἱ ἐκ χιόνος καὶ πάγου γιγαντώδεις ὄγκοι, αἵτινες ἰδίως κατὰ τὸ θερμότερον θέρος παρέχουσι τὸ πλεῖστον ὕδωρ καὶ αἱ πολλαὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ὄρειν καταπτώσεις τοῦ ὕδατος ἐξηγοῦσι τὴν μεγίστην αὐτῶν τῶν ὕδατων ἀξθονίαν. Πόλυάριθμα μικρὰ καὶ ἀνυδρα ὄρη, εἰάν ἠδύναντο νὰ ποτισθῶσι διὰ τῶν πλεονα-

ζόντων υδάτων τῶν Ἄλπεων, ἤθελον κατασταθῆ μαγευτικᾶ. Ἄλλ' οὐ μόνον αἱ πολυάριθμοι λίμναι, οἱ ποταμοί, οἱ καταρράκται, κτλ. μαγεύουσι τὸν περιηγούμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπερίγραφτον πράσινον χρῶμα τῶν καθαρῶν καὶ διαυγῶν αὐτῶν υδάτων.

Τινὲς μόνον τῶν κατοικούντων τὰ ἀνατολικά μέρη τῶν Ἄλπεων, εἶνε Σλαῦν, οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν κατοικούντων τὴν λίαν ἐκτεταμένην βορείαν αὐτῶν κλιτὸν εἶνε Γερμανοί, οἵτινες πολλάκις ὑπερασπίσθησαν ἀνδρείως τὴν ἐλευθερίαν τῶν ὀρέων αὐτῶν· κατὰ δὲ τοὺς Δ. καὶ Α. πρόποδας αὐτῶν κατοικοῦσι λαοὶ Λατινικῆς καταγωγῆς. Εἰ καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν Ἄλπεων ἡ καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν εἶνε ἐντελῶς ἀσήμαντος, ὅμως καὶ οὕτως αὐταὶ εἶνε ἐν γένει λίαν κατωκημένοι ὑπὸ λαοῦ γενναίου καὶ ἰσχυροῦ ἐκ τῶν Κρετινῶν, ἀνθρώπων δυστυχῶν καὶ βλακῶν σχεδόν, φερόντων βρογχικαίλην. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ἐνασχόλησιν τῶν κατοικούντων τὰ ὑψηλὰ ὄρη, οἵτινες τὸν μὲν χειμῶνα τρέφουσι τὰ κτήνη τῶν εἰς ποιμνιστάσια, τὸ δὲ θέρος (12-18 ἐβδομάδας) ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν νομῶν, ἀναβαίνοντες καὶ ἐπανερχόμενοι πανηγυρικῶς.

Ὁ σχηματισμὸς τῶν πλείστων ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων τῶν Ἄλπεων εἶνε ὡς ἐξῆς, μετ' ἀπότομόν τινα ἀνάβασιν ἔρχεται τις ἐπὶ τῆς κατωτέρας χώρας, ἧτις εἶνε πεδιάς βαθμηδὸν ἀνυψουμένη, μετ' αὐτὴν ὑψοῦται ἀπίτομος πλευρὰ ὄρους, ἧτις ἐνιαχοῦ εἶνε πάντη φαλακρά, ἀλλὰ συνήθως δασώδης· μετὰ τὴν δύσβατον ταύτην δασώδη χώραν φθάνει τις εἰς τὰς ἀνωτέρω ῥηθείσας νομάς, ὅθεν μεταβαίνει εἰς τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον μέρος τὸ καθ' αὐτὸ κτένιον ἢ τὴν δειράδα. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν πεδίων τῶν διακοπτομένων ἐνιαχοῦ ὑπὸ μικρῶν λόφων δὲν αὐξάνουσι πλεόν καλῶς τὰ δένδρα, ἀλλὰ ἀντὶ τούτου βοτάναι χυμώδεις καλύπτουσιν αὐτὰ, περιζητούμεναι παρὰ τῶν ἀπὸ μελωδικοῦ κωδωνίσματος πληρουσῶν τὸν καθαρὸν ἀέρα ἀγγελῶν. Οἱ ποιμένες καὶ πρὸς Α μᾶλλον ποιμενίδες κατοικοῦσι ἐν καλύβαις κατασκευαζομέναις ἐξ ἐπαλλήλων ἐπιβετομένων δοκῶν. Εἰς τὰς καλύβας ταύτας ἐπανέρχονται

καὶ τὰ εἰς τοὺς πλουσίους τῶν κοιλάδων ἀνήκοντα κτήνη τὴν ἐσπέραν καὶ ἀλμέγονται, τὸ δὲ λιπαρὸν καὶ εὐχυμον αὐτῶν γάλα, ὃ τυρὸς καὶ τὸ ἀνθόγαλα εἶνε περίφημα· βούτυρον ὅμως κατασκευάζεται μόνον εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἄλπεις. Ἄλλοι κάτοικοι τῶν Ἀλπεων ἐνσχολοῦνται εἰς τὴν θήραν· καὶ ἐπειδὴ ἄρκτοι καὶ αἰγοκέροι εἶνε αὐτόθι σπάνιοι, διὰ τοῦτο καταγίνονται εἰς τὴν θήραν τῶν ταχυπόδων αἰγάγων, ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ πολλῶν κινδύνων. Ἄλλοι πάλιν πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, εἴτε γλύφοντες ὄστα, κέρατα καὶ ξύλα, εἴτε ὑφαίνοντες ἐπιτηδείως παντοῖα εἶδη ὑφασμάτων, εἴτε ἐμπορευόμενοι εἰς τὰ βαθύπεδα τὰ διάφορα αὐτῶν ἔργα, εἴτε ἄδοντες τὰ ἐγγύωρα αὐτῶν ἄσματα, εἴτε κατασκευάζοντες γλυκύσματα· οἱ δὲ ἀποδημοῦντες τούτων κατέχονται ἀπὸ ἀκατάσχετον νοσταλγίαν. Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ζῶσιν αὐτόθι ἀθλίως καὶ ἀπειλοῦνται ὑπὸ πολλῶν κινδύνων, ὅσον τῶν κατὰ τὸ ἔαρ φοβερὰς ἐρημώσεις ἐνίοτε φερουσῶν λαβρινῶν καὶ τῶν ἐτι σπανιώτερον καταπιπτόντων ὄρεινῶν ὄγκων, ἀλλ' ὅμως τὰ τέκνα τῶν Ἀλπεων οὐδαμοῦ ἄλλοθι εἶνε τόσον εὐδαίμονα. Τὸ φαινόμενον τῆς νοσταλγίας οὐδέποτε παρατηρεῖται ἰσχυρότερον, ἢ ὅταν Ἐλβετὸς, μακρὰν τῆς πατρίδος εὐρισκόμενος, ἀκούῃ ἀδόμηνα τὰ συνήθη παρὰ τοῖς ποιμέσι τοῦ τόπου τοῦ ἄσματα. Ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ αἰσθάνονται ἀκάθεκτον ἐπιθυμίαν πρὸς τὰς Ἄλπεις, ἐπειδὴ αὐταὶ ἐγκαπαλείπουσι πάντοτε εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους ἀνεξάλειπτον τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ὕψους καὶ τοῦ μεγαλείου. Δύσκολον εἶνε νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν τὸ μάλιστα συναρπάζον, ἀνυψοῦν καὶ μαγεῦον τοὺς πολυαριθμούς περιηγητὰς, οἵτινες ἐτησίως ἐπισκέπτονται τὰς Ἄλπεις· εἶνε ἄρα γε ἢ μακρόθεν θεὰ τῆς πολυσχίστου καὶ λευχείμονος αὐτῶν δευράδος, ἢ τὸ κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ ἐσπέραν φλογῶδες αὐτῶν χρῶμα, ἢ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι μετὰ τῶν ὅτε μὲν ἀποτόμων καὶ ἀγρίων, ὅτε δὲ ὑψηλῶν αὐτῶν ὄχθων, ἢ οἱ μεγαλοπρεπεῖς καταρράκται, ἢ ἡ ζωηρὰ χλόη αὐτῶν μετὰ τῶν ἀφθόνων καὶ βραχυμίσχων ἀνθέων, ἔνθα θαλλεῖ ἡ γεντιανή, ἡ ἀνεμόνη καὶ τὰ Ἄλπεια ῥόδα, ἢ ἡ ἀντίθεσις τοῦ φοβεροῦ πρὸς τὸ θελτικόν, κείμενα αὐτόθι ἐνίοτε ἀμέσως παρ' ἀλληλα, ἢ ὁ

καθαρός και δροσερός άνεμος, η αι ποδ μεν χαρίεσαι, ποδ δε εκτεταμένοι και μεγαλοπρεπεις απόψεις; Ξένους τινὰς δὲν ἐλ- κύνει βεβαίως εἰς τὸν ναὸν τοῦτον τῆς φύσεως πόθος, ἀλλὰ νεω- τερισμός· οὔτοι εἶνε ἰδίως οἱ διὰ τῆς πολυτελείας και τῆς ἀσε- βειας των μετατρέψαντες εἰς τινα μέρη τὴν φύσιν τῶν κατοί- κων τῶν Ἄλπεων και καταστήσαντες αὐτὴν πλεονεκτικὴν και θηλυπρεπῆ.

Μετὰ τὴν τριαύτην τῶν Ἄλπεων γενικὴν εἰκόνα θέλομεν ἀ- ναφέρει τὰ ὁποῖα ἐκ παραδόσεων φέρουσι μέρη τινὰ αὐτῶν ὀνό- ματα, ὄντα μόνον παρὰ τοῖς γεωγράφοις εὐχρηστα, κοθὼς και τὰς μᾶλλον σπουδαίας πολυστίθους ὁδοὺς, ὧν μόνον τὰς χρη- σίμους πρὸς πεζοὺς, ἢ ἡμιόνους και ὑποζύγια. καλοῦσιν ἑδδοὺς ὑπόζυγιων. Αἱ Ἄλπεις διαιροῦνται εἰς δυτικὰς, μεσαίαις ἢ κει- τρικὰς, και εἰς ἀνατολικὰς.

Α) Αἱ δυτικαί, ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης και βαίνουσαι μέχρι τοῦ Λευκοῦ ὄρους και ἔχουσαι καθολοῦ βο- ρεῖαν διεύθυνσιν και ἀπότομον μὲν πρὸς Α. κλιτὺν, ἡπιάν δὲ πρὸς Δ, κατοικοῦνται κατὰ μὲν τοὺς ἀνατολικοὺς αὐτῶν πρό- ποδας ὑπὸ Ἰταλῶν, κατὰ δὲ τοὺς δυτικοὺς ὑπὸ Γάλλων, και ὀνομάζονται

1) Θαλάσσιαι μὲν αἱ ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ στενοῦ τῆς Τένδης, ἐνθα προσεγγίζουσι τὰ Ἀπέννινο, και φερόμεναι πρὸς τὰ ΒΔ εἰς τὸ ὄρος Βίζον, τὸ ὁποῖον ὑψόμενον 42000 περίπου πόδας κείται με- ταξὺ Νικαίας, Πεδεμοντίου και Προβηκίας· αὐταὶ ἀνήκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς μεσαίαις προσβίαις Ἄλπεις, 2) Κόττιαι δὲ (ἀπὸ Κοττίου τινος βασιλέως ὑποτελοῦς τοῖς Ῥωμαίοις και συγχρόνου τοῦ Αὐ- γούστου) αἱ ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ ὄρους Βίζου και φερόμεναι τοξοειδῶς ὑπὲρ τὸ 43000 π. ὑψηλὸν Πέλβουσον ὄρος και τὸ τῆς Γενέ ὄρης και φθάνουσαι μέχρι τοῦ 4'000 π. ὑψηλοῦ Κενίσου τοῦ κειμένου μεταξὺ Πεδεμοντίου και Δελφινάτου. Καὶ ἐπὶ τῶν δύο τελευταίων ὄ- ρεων ὑπάρχουσι διαβαταὶ ὁδοί, ἀλλ' ἢ ὑπὲρ τὸ ὄρος Κένισον, ἥτις εἰς τὸ ὑψηλότατον αὐτῆς σημεῖον ἔχει ὕψος περὶ τοὺς 6000 π. εἶνε ἢ σπουδαιότερα και τεχνικώτερον κατασκευασμένη. Αὕτη οὖσα ἢ κυριότερα μεταξὺ Γαλλίας και Ἰταλίας ὁδὸς και φερρμένη τεχνητῶς ἐπὶ 4' μ. ὑπεράνω θαράθρων και διὰ θάλων ἐσκαμμένων ἐν τοῖς βράχοις, ἔχει

ἐπὶ τῆς κορυφῆς μονὴν Βενεδικτίνων. Οἱ δυτικοὶ κλάδοι τῶν Ἄλπεων τούτων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τὰς ὕψηλάς Ἄλπεις ἐκτὸς τοῦ Βεν τοῦ ὄρους ὄρους τοῦ κειμένου ἐγγυτάτω τοῦ Ροδανοῦ καὶ ἀνήκοντος εἰς τὸ τμήμα τῶν μεταίων Ἄλπεων, εἶνε οἱ δυτικώτατοι τῆς ὅλης σειρᾶς, 3) Ἑλληνικαὶ δὲ (ἐξ Ἑλλήνων διαβάντων κατὰ τὸν μῦθον ταύτας) αἱ ἀπὸ τοῦ ὄρους Κενίσου φερόμεναι πρὸς Α. τοξοειδῶς καὶ ἐνούμεναι πρὸς Β μετὰ τοῦ Λευκοῦ ὄρους μεταξὺ Πεδεμοντίου καὶ Σαβαυδίας. Εἰς ταύτας ἀνήκει τὸ 42000 π. ὕψηλόν Ἰσέρα νον ὄρος καὶ ὁ μικρὸς Ἅγιος Βερνάρδος, ὃν διέρχεται Ἄλπεια ὄδος ὀλίγον πολυστίβος. Εἰσέτι δὲν ὠρίστη ἂν ὁ Ἀννίθως διέβη ἐντεῦθεν, ἢ διὰ τοῦ ὄρους Κενίσου, ἢ διὰ τοῦ ὄρους τῆς Γενέβρης, τὸ ὁποῖον σήμερον θεωρεῖται πιθανώτερον. Τῶν Ἄλπεων τούτων τὸ πλεῖστον μέρος ἀνήκει εἰς τὰς ὕψηλάς, τὰ δὲ δυτικὰ εἰς τὰς μεταίας καὶ προύθιας.

Β) Αἱ κεντρικαὶ, τὰς ὁποίας κατοικοῦσι Γερμανοὶ, ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Λευκοῦ ὄρους μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν Γριῶν Κιριῶν, σχηματίζουσι τὸν κύριον τῶν Ἄλπεων πυρῆνα καὶ σύγκεινται εἰς το μικρότερον μὲν αὐτῶν δυτικὸν ἥμισυ ἐκ δύο παραλλήλων σειρῶν, εἰς δὲ τὸ μεγαλειότερον ἀνατολικὸν ἐκ τριῶν μέχρι τεσσάρων.

α. Δυτικὸν ἥμισυ.

Εἰς τὴν δυτικὴν γωνίαν τῶν κεντρικῶν Ἄλπεων προέχει τὸ Λευκὸν ὄρος, τὸ ὁποῖον, ὃν τὸ ὑψίστον τοῦ συστήματος τούτου καὶ τῆς ἡπείρου, ὑψοῦται 44760 π. μεταξὺ τῆς πολυστίβου κοιλάδος τῆς Σαβαυδίας Σχαμουνοῦ καὶ τῆς τοῦ Πεδεμοντίου τῶν Ἐν τρεβῶν ὡς καμμεγεθῆς πυραμὶς πάγου καὶ χιόνος, ἀποτεταμημένη πρὸς Ν. καθέτως σχεδόν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ὀρώμενον ἐκ τῶν ΑΒΑ. παριστᾷ ὄβον καμῆλου καὶ ἔχει τρεῖς κορυφάς, προέχει ἄλλας ὀξυκορφῶν ἐκ πυρροποικίλω βράχων, βελωνῶν καλούμενων. Ἐκ τεσσάρων μεγάλων καὶ δύο μικρῶν κρυστολλώνων ἀπ' αὐτοῦ κατερχομένων πρὸς τὴν κοιλάδα Σχαμουνοῦ μάλλον πολυστίβος εἶνε ἡ περίφημος θάλασσα τοῦ πάγου ἐν γίνεσι δὲ περιβάλλεται ὁ ὄρειος οὗτος γίγας ὑπὸ 18 κρυσταλλῶνων. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἀνάβασις ἐγένετο τὸ 1796, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα καὶ ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένοντο πλάσι, τῶν ὁμοίων ἀφειρητὰ εἶνε ἡ θελικτικὴ κοιλάς Σχαμουνοῦ. Ἡ ἀπόψις ἐντεῦθεν ἐκτείνεται ἐπὶ πασῶν τῶν σειρῶν τῶν Ἄλπεων, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μέχρι τῆς Μεσογαίου.

4) Ἡ πρώτη παράλληλος σειρά τοῦ δυτικοῦ ἡμίσειος ἀποτελεῖ τὰς Βαλλισιακὰς ἢ Ποινινίας Ἄλπεις, αἵτινες, ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ Λευκοῦ ὄρους, διέρχονται διὰ τοῦ Πεδεμοντίου καὶ τοῦ Ἐλβετικοῦ καντωνίου τῆς Βαλλισίας. Ἐπὶ τῶν Ἄλπεων τούτων κεῖται ὁ μέγας Βερνάρδος, διὰ τοῦ ὁποίου τῶν δύο κορυφῶν ἀγεί κυρία τις ὁδὸς ἀπὸ Πεδεμοντίου εἰς Βαλλισίαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους αὐτοῦ ὑπάρχει ἐν εἴδει φάραγγος καὶ εἰς ὕψος 7000 π. μονή, ἐν ἣ ζῶσι 40—42 μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου. Οὗτοι, φιλοξενούντες τοὺς διαβαίνοντας καὶ μόνον παρὰ τῶν πλουσιωτέρων δεχόμενοι ἀμοιβὴν (τὸ 1849 ἐκ 18—49000 διελθόντων ἔλαβον 3500 φράγ.), κατακρίνονται ἰδίως νὰ ἀναζητῶσι καὶ σώζωσι τοὺς καλυπτομένους ὑπὸ τῆς χιόνος πρὸς τοῦτο δὲ βοηθοῦνται ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ εὐφυῶν αὐτῶν κυνῶν, αἵτινες εἰς τὰς κινδυνώδεις ἐποχὰς περιφέρονται, ἰχνηλατοῦντες τὰ πέρξ καὶ φέροντες εἰς τὸν λαίμῶν αὐτῶν ἄρτον καὶ μικρὰν ξιάλην ὄνου διὰ τοὺς κινδυνεύοντας (εἰς κύων καθ' ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν του ταύτην ἀνεῦρε καὶ ἔτρωσε 40 ἀνθρώπους). Ἐξ περιπόου μ. πρὸς Α. τῆς διόδου ταύτης κεῖται τὸ 4284 π. ὑψ. γλῶν ὄρος Ῥόζα. Πρὸς Α. λήγουσιν αἱ Ποινινίαι Ἄλπεις, τὸ ὑψιστον καὶ ἀτοσιμώτατον μέρος παρὰ τῶν Ἄλπεων, παρὰ τὸν Σιμπλῶνα, ὑπὲρ τὸν ὁποῖον ἀγεί ἡ ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Α' κατασκευασθεῖσα μεγαλοπρεπὴς Σιμπλωνία ὁδός. Ἀπὸ τῆς Βαλλισιακῆς Βρεΐγης μέχρι τοῦ ἐν τῷ Πεδεμοντίῳ Δομοδόσσαλα ἐπὶ 14 ὥρας ὑψῶνται ἡ ὁδὸς αὕτη ὑπὲρ τοὺς 6000 π. καὶ διέρχεται διὰ στοῶν καὶ διόδων λελαξευμένων ἐντὸς βράχων ἐπιμηχεστέρᾳ δὲ τούτων εἶνε ἡ τοῦ Γόνδου, 700 σχεδὸν βημάτων μακρὰ, ἣτις εἶνε λελαξευμένη εἰς τὸν σκληρότατον πυρροποίνιλον καὶ εἰς τὸ ἀγριώτατον μέρος τῆς ὁδοῦ καὶ μεταξύ μεγαλοπρεπεστάτων καταρράκτων. Καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ὑπάρχει μονή, ἐν ἣ εὐρίσκαι τις καταρῆγοι κατὰ τῶν κατακρημιζομένων λαβινῶν.

2) Ἡ βορεία παράλληλος σειρά ἀποτελεῖ τὰς Βερνικὰς Ἄλπεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων κεῖνται τὰ ὄρη Φινστεράχορνον (40000π) καὶ Παρθένιον (42800), ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι αἱ ἀτραποὶ τοῦ Γριμσέλου καὶ Γεμμίου.

6. Ἀνατολικὸν ἡμισυ.

3) Αἱ Ἀηπόντιαι Ἄλπεις, αἵτινες, καλούμεναι οὕτως ἀπὸ τῆς ὀρεινοῦ ὄρχαίου ναοῦ καὶ ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τοῦ Σιμπλῶνος μέχρι

τοῦ Σπλιγένου, εἶνε τὸ κέντρον τῆς ὅλης τῶν Ἑλπεων χώρας καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ τὸ ὄρος τοῦ Ἁγίου Γοττάρδου (8000 π.), τὸ ὁποῖον εἶνε μεγάλη βραχώδης βόχς, περιέχουσα πολλοὺς μικροὺς κρυσταλλῶνας καὶ λίθινας καὶ σχηματίζουσα εἶδος καταθύβσεως, ἐπειδὴ περὶ ὑψοῦνται κορυφαὶ 4000 π. ὑψηλά. Εἶνε δὲ λίαν περιεργον τὸ ὄρος τοῦτο, διότι εἶνε ὁ ὄρεινός κορυμὸς καὶ ὁ δεσμὸς τοῦ συστήματος, ἐξ οὗ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις διακλαδίζονται σειραὶ τῶν Ἑλπεων καὶ πηγάζουσι μεγάλοι ποταμοί. Διὰ τοῦ ὄρους τούτου ἄγει ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Τικίνου εἰς τὴν τοῦ Ῥοδανοῦ παναρχαία τις ἐμπορικὴ δόξ ἐκ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐπίσης ἀξιόλογος τεχνιτὴ δόξ εἶνε καὶ ἡ κειμένη 9 μ. πρὸς Α. τοῦ Ἁγίου Γοττάρδου καὶ ἄγουσα διὰ τοῦ Σπλιγένου ἀπὸ τῆς Χιαβέννης εἰς τὴν κοιλάδα τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήου. Αἱ ἐκ τῶν Ἑλπεων τούτων διακλαδιζόμεναι σειραὶ εἶνε, α) αἱ Βιερβαλδισταίτιαι, αἵτινες φέρονται ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Γοττάρδου πρὸς Β, β) αἱ Γλαρικαὶ, καὶ γ) αἱ Σχουζερικαὶ, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε τὸ Δαίδιον ὄρος (4000 π.). Περὶ τῶν τελευταίων τούτων θέλομεν εἰπεῖ πλείονα ἐν Γερμανίᾳ.

4) αἱ Ῥαιτικαὶ, αἵτινες καλούμεναι καὶ Τυρολικαὶ καὶ Γριζωνικαὶ, ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Σπλιγένου ὄρους πρὸς τὰ ΒΑ. μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν Τριῶν Κυρίων. Ἀπὸ τοῦ Σεπτίμου ὄρους ἄρχεται ἡ σειρά διαιρουμένη εἰς δύο κλάδους, ἧτινες, περιβίλλοντες τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνου, συμπίπτουσιν ἐκ νέου πρὸς τὴν Λανδέκην. Εἰς τὴν ΒΑ. σειράν τῶν Σελβερετταίων Ἑλπεων ὑπάρχει ἡ δίοδος τοῦ Γουλιού καὶ πολλὰ κορυφαὶ ὑπὲρ τοὺς 4000 π. ὑψηλά, ὅσων ἡ τοῦ Κέσχου καὶ ἡ τοῦ Λινάρδου. Εἰς τὴν ΝΑ. σειράν τῶν Βερνικῶν Ἑλπεων κείνται ἡ κορυφὴ Βερνίνα (4256 π.) καὶ ἡ τοῦ Λαγγουάρδου (4000 π., ἦν, ἔχουσαν ὠραίας ἀπόψεις, ἀπὸ τοῦ 1856 πολλοὶ ἀνέβησαν. Ἐκ τῶν διόδων τῶν ἐκ νέου συνενουμένων Ῥαιτικῶν Ἑλπεων μᾶλλον πολυστιθὸς εἶνε ἡ ὑπὲρ τὸν Βρέννο, ἧτις ἄγει ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Σίλου εἰς τὴν τοῦ Ἀϊσάκκου. Πρὸς Β. κείνται αἱ Ἀλγαβικαὶ καὶ αἱ Βαυαρικαὶ Ἑλπεεις, περὶ ὧν πλείονα θέλομεν εἰπεῖ ἐν Γερμανίᾳ.

Ἔτι αἱ κεντρικαὶ Ἑλπεεις ἀποτελοῦσι τὸν κύριον πυρῆνα τοῦ ὅλου

συστήματα εξάγεται όχι μόνον εκ του ύψους και της αγριότητος ούτων, ἀλλὰ και εκ των πολυαριθμων παραλλήλων σειρών, ὅρ' ὧν περικυκλῶνται. Τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίως πρὸς Β, ἔνθα ἡ Ἑλβετικὴ και ἡ τῆς Ν. Βαυαρίας χώρα πληροῦνται καθ' ὅλοκληρίαν ὑπὸ τοιούτων παραλλήλων σειρῶν και διακλαδώσεων, αἵτινες εἰς τινα σημεία λαμβάνουσι τὸ ὕψος τῆς κυρίας σειρᾶς. Καὶ πρὸς Ν. ἐπίσης ἐκτείνονται εκ των Ῥαιτικῶν Ἄλπεων δύο παράλληλοι σειραὶ, αἱ Τριδεντικαὶ και Ἄλπεις, ἐκτεινόμεναι εκ τῆς κορυφῆς τῶν Τριῶν Κυρίων πρὸς τὰ ΝΔ, και αἱ Ὀρτλέσιαι, ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῶν πρὸς τὰ ΝΔ πηγῶν τοῦ Ἀθέσιος πρὸς Ν. τοῦ ἄνω Ἀδούνα και πρὸς Δ. τοῦ ἄνω Ἀθέσιος ἐκλήθησαν δ' οὕτως ἀπὸ τοῦ 42000 π. ὕψηλοῦ ὄρους Ὀρτλέτου, κειμένου πλησίον τοῦ σημείου, ἔνθα ἡ σειρά αὕτη ἐνοῦται μετὰ τῆς κυρίας σειρᾶς. Τὸ ὄρος τοῦτο ὑψῆται ὡς τριγωνικὴ πυραμὶς ἐν μέσῳ ἐρήμου χώρας, τὸ Τέλο - τοῦ Κόσμου καλουμένης, και μεγαλοπρε εστάτη τεχνητῆ ὁδὸς ἄγει διὰ τῶν κρυσταλλῶνων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Τυρόλου εἰς τὴν Λιμβαρδίαν· ἡ ὁδὸς αὕτη, ἣτις εἶνε ἡ ὑψηλότερα τῆς Εὐρώπης, ἦτο πολὺ δυσκολωτέρα τῆς Σιμπλωνίας κατὰ τὴν κατασκευὴν, διότι ἀνέρχεται τις εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος αὐτῆς (8600 π) ἀπὸ τοῦ Τυρόλου διὰ 52 ἐλιγμῶν και κατέρχεται εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ 33. Ἐχουσιν δὲ και αὕτη στοὰς και καταφύγια, ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἄνω Ἰταλίαν πολιτικῶν μεταβολῶν πρημελήθη.

Μόνον αἱ κεντρικαὶ Ἄλπεις και αἱ πρόσθιαι αὐτῶν σειραὶ, διακρινόμεναι πρὸς Β. και Ν. διὰ πολυαριθμων και μεγάλων Ἄλπειων λιμνῶν, ἔχουσι τὴν μεγίστην πικιλίαν και ἀφθονίαν φυσικῶν καλλωνῶν και ἀποτελοῦσι τὰ κυριώτατα τῆς συναθροίσεως τῶν κατοίκων κέντρα. Καθὼς οἱ κρυσταλλῶνες ἀποτελοῦσι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ὄρεων τὰ κεκοιμημένα δοχεῖα τῶν ὕδατινων θησαυρῶν, οὕτω και αἱ λίμναι κατὰ τὰ γεῖλη τῶν ὄρεων τὰ δοχεῖα και τὰς μεταγωγὸς λεκάνας τῶν Ἄλπειων ὕδατων, αἵτινες εἶνε αἱ ἀποθήκαι τῆς κόπρου τῶν Ἄλπεων, διότι τὰ ὕδατα ἐρχόμενα μὲν εἰς τὰς λίμνας και κατακρημιζόμενα εἰς αὐτὰς συμπαρασύρουσιν ὕλας και εἶνε ἀκάθαρτα, καθαριζόμενα δὲ ἐν αὐταῖς ἐξέρχονται και ἐξακαλοῦθασι τὸν εἰς τὰ περαιτέρω εὐεργετικὸν ῥοῦν αὐτῶν.

γ) Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἄλπεις, ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν

τριῶν Κυρίων, ἀπολήγουσιν εἰς τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον καὶ ὑποδιαιρούμεναι εἰς ΒΑ καὶ ΝΑ κλάδον κατοικοῦνται ὑπὸ Γερμανῶν καὶ Σλαύων.

α) Ὁ ΒΑ. κλάδος καλεῖται ἐπὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους ἐν γένει Νωρικαὶ "Ἀλπεῖς, ἀλλ' ἰδιαιτέρως ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν Τριῶν Κυρίων ἐπὶ 42 μ. ὑψηλαὶ Ταυέρναι, ὧν αἱ κορυφαὶ ὑψοῦνται 10-42000 π (ὑψηλότερον τὸ Μέγα Γλόκνερον)· κατὰ δὲ τὸ μῆκος αὐτῶν πρόκεινται πρὸς Β. αἱ Σαλτσουργικαὶ, ὧν ὑψηλότερα κορυφή ὁ Βάτσμαννος. Αἱ Νωρικαὶ "Ἀλπεῖς, φερόμεναι ἀπὸ τῶν Ταυερνῶν πάντοτε πρὸς τὰ ΒΑ, ἐξοκολουθεῖσι διαιρούμεναι εἰς πολλοὺς κλάδους (Στειριακαὶ, Αὐστριακαὶ, κτλ.) καὶ ἀπολήγουσι διὰ τῶν ἐσγμάτων αὐτῶν κλάδων πλησίον τοῦ Δαινοβίου.

β) Ὁ ΝΑ. κλάδος περιλαμβάνει 4) τὰς Καρινθιακὰς "Ἀλπεῖς, αἵτινες, ἀρχόμεναι πρὸς Ν. τῆς κορυφῆς τῶν Τριῶν Κυρίων καὶ συγκείμεναι ἐκ πλλῶν παραλλήλων σειρῶν φέρονται μεταξὺ τοῦ ἄνω Δράβου καὶ τῆς Ἰταλικῆς πεδιάδος πρὸς τὰ ΝΑ καὶ φθάνουσι μέχρι τοῦ ὄρους Τέργλου, τὸ ὁποῖον περιορίζομενον ἀποτόμως καθ' ὅλας τὰς πλευράς, ἔχει τρεῖς κωνοειδεῖς ὑψηλὰς κορυφὰς καὶ τοὺς ἀνατολικωτέρους χρυσταλλῶνας τῶν "Ἀλπεων, 4000 π. ὑψηλοῦς. Τὸ ὄρος τοῦτο ὑπ' ἄλλων καταλέγεται εἰς τὴν ἐπομένην σειρῶν.

2) Τὰς Καρινθιακὰς ἢ Ἰουλιανὰς "Ἀλπεῖς (ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ῥωμαϊκῆς πόλεως (Forum Iulii), αἵτινες ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ Τέργλου καὶ φερόμεναι πρὸς τὰ ΝΑ. κυρτεῦνται περὶ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Φιουμίου καὶ καθ' ὅσον βαίνουσι πρὸς Α. ἐπὶ μᾶλλον ἀνήκουσιν εἰς τὰς προεθίας "Ἀλπεῖς. Συγκείμεναι δ' αὐταὶ ἐκ λευκῆς καθαρᾶς τιτάνου, εὐκόλως φερομένης, εἶνε πλήρεις σπηλαίων, κοιλωμάτων, χωνῶν καὶ ὑπογείων-υπονόμων, ἐν οἷς πρὸς μὲν βυβίζονται νά ὕδατα, πρὸς δὲ ἐξέρχονται ὡς μεγάλοι ποταμοί· ὁ εἰς τὸν κόλπον τῆς Τεργέστης ἐκβάλλων Τίμαυος ἔχει ροὴν ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, καὶ ὁμοῦ φέρει μέχρι τῶν πηγῶν του μέγιστα τλιτὰ. Πρὸς Ν. τῶν "Ἀλπεων τούτων καὶ πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν κεῖται μεταξὺ τῶν κόλπων Τεργέστης καὶ Φιουμίου τὸ ὄρος Κάρστον, τὸ ὁποῖον σχηματίζει βραχῦδες ἐκ τιτάνου ὄροπέδιον, κατεσχισμένον καὶ κατεβῆρημένον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ δὲν ἔχει ὁμοῦν του σχεδὸν ἄλλο κκτὰ τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀκαρπίαν. Ἡ ὅλη περὶ, εἰς τὴν

ὅποιαν ἐξελείφεται ὁ χαρακτήρ τῶν Ἄλπεων, σπανίως ὑψοῦται μᾶλλον 3-4000 π.

2) Π ΤΩΝ ΑΛΠΕΩΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΙΤΑΛΙΑ.

§. 11. 1) Αἱ μνησοειδεῖς Ἄλπεις ἔχουσι τὸ ἰδιόζον, πρὸς Β μὲν νὰ κατέρχωνται βαθμικῶς διὰ προσθίων σειρῶν εἰς τὴν πεδιάδα, πρὸς Ν δὲ νὰ καταπίπτωσιν ἀποτόμως· ἐπομένως πᾶσαι σχεδὸν αἱ ὁδοὶ αἱ πρὸς τὴν χερσονήσον ἀγούσαι ἀνέρχονται μὲν ἠπίως ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους, καταπίπτουσι δὲ ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ, εὐκολοῦνται οὕτω τὰς εἰσβολὰς τῶν ἐκ Β. ἐπερχομένων λαῶν. Καὶ ἐνῶ εἰς τοὺς βορείους τῶν Ἄλπεων πρόποδες, οἵτινες κεῖνται ἤδη πολὺ μακρὰν τῆς κυρίας σειρᾶς, ὑπάρχουσι ὑψίπεδα, οἱ μεσημβρινοὶ πρόποδες αὐτῶν καταπίπτουσι σχεδὸν ἀμέσως ἐπὶ βαθυπέδου. Ἐνεκα τούτου ἡ βορεία Ἰταλία, ἢ μᾶλλον αἱ Ἰταλικαὶ Κάτω Χῶραι, κλίνουσαι πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, σχηματίζουσι τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ἐφ' οὗ πολλάκις διὰ μεγάλων μαχῶν ἀπεφασίσθη ἡ τύχη τῆς ὅλης Ἰταλίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα αὕτη ἐναντίον τῆς Ἰταλικῆς φύσεως εἶνε ἐπίπεδος καὶ πρὸς τὰ ΝΔ. περιορίζεται ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Ἀπεννίνων, οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ μακρὸν χρόνον δὲν τὴν συγκατέλεγον εἰς τὴν Ἰταλίαν, καλοῦντες αὐτὴν Γαλλίαν ἐντεῦθεν τῶν Ἄλπεων· ἀλλὰ καὶ ὁ Ναπολέων διέκρινεν ἡπειρώτιδα Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς κυρίας Χερσονήσου.

Τὸ Ἰταλικὸν ἢ μᾶλλον Λομβαρδικὸν βαθυπέδον ἐκτὸς ὀλίγων μεμονωμένων ὑψωμάτων εἶνε σχεδὸν ἐπίπεδον ὀριζόντιον καὶ ἡ κοιτὶς τοῦ Ἄλπειου ποταμοῦ Πάδου, ἢ κατὰ τὴν μυθολογίαν Περσίδαου, ὅστις, πηγάζων ἀπὸ τοῦ Βίξου ὄρους, δέχεται εἰς μὲν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην τοὺς ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων ῥέοντας παραποτάμους, Τάναρον, Τρεβίαν, ἐνθα ὁ Ἀννίβας ἐπολέμησε τοὺς Ῥωμαίους, Πάναρον (Σκουτάνας) καὶ Ῥήνον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τοὺς ἀπὸ τῶν Ἄλπεων, οἵτινες, ἔχοντες ὕδατα ἄφθονα, κατὰ πρῶτον μὲν σχηματίζουσι βραχείας ἐπιμήκεις κοιλάδας, εἶτα δὲ διασχίζουσι διὰ μακρῶν, βαθειῶν καὶ στενῶν ἐγκαρσίως φερομένων κοιλάδων τὰς μεσαίας καὶ προσθίας Ἄλπεις καὶ σχηματίζουσι συχνάκις λίμνας κατὰ τὰς εἰς τὰς

πεδιάδας μεταβάσεις. Ἦντε δὲ οὗτοι ὁ Δομαρβιπέρας, πηγάζων ἀπὸ τοῦ Δ. τόξου τῶν Κορτιῶν Ἄλπεων, ὁ Δοραβαλιέας ἀπὸ τοῦ Λευκοῦ ὄρους, ὁ Σικίας ἀπὸ τοῦ Ρόζα καὶ ὁ Τιχι-νος, ἔνθα ὁ Ἀνίθας ἐκέρδησε τὴν πρώτην κατὰ τῶν Ρωμαίων νίκην· οὗτος ῥέει διὰ τῆς ὠραιᾶς Οὐεργανοῦ λίμνης, ἥτις ἔχει 10 μ. μ. καὶ ὀλίγον ὑπὲρ τὸ 1 μ. πλ. καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων πρὸς Β. καὶ ταπεινῶν λόφων πρὸς Ν. Αὐτόθι συνάπτεται τὸ ἄγριον τῶν Ἄλπεων μὲ τὸ χάριεν τοῦ Ἰταλικοῦ οὐρανοῦ. Πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω λίμνης κεῖται ἡ τρί-κερως Κῶμις (τὸ ἐν κέρασ εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὰς Ἄλ-πεις καὶ τὰ δύο πρὸς τὴν πεδιάδα) αὕτη ὀνομαζομένη πάλαι Λάρμις, ἥδη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο περίφημος διὰ τὰς θελι-κάς αὐτῆς ὄχθας, αἵτινες καὶ σήμερον, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἀρ-χαίους χρόνους, εἶνε κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἐπαύλεων καὶ ἀγροκη-πίων. Εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κέρασ ῥέει ἐκ τῆς κοιλάδος Βελ-τελιρίας ὁ Ἀθιάς, ὅστις φέρει εἰς τὸν Πάδον τόσον πολλὰ ὕδατα, ὥστε καθίσταται καὶ εἰς μεγάλα πλοῖα πλωτός. Πρὸς Α. πάλιν τῆς ἀνωτέρω εἶνε ἡ Ἰοσις (Σεβουσι), δι' ἧς χύνε-ται εἰς τὸν Πάδον ὁ Ὀλλιοι· ἔτι δὲ ἀνατολικώτερον ἡ Γάρ-δα (Βέιακοι), ἡ μεγίστη τῶν Ἰταλικῶν Ἀλπειῶν λιμνῶν, ἥτις ἔχει ὕδατα διαφανέστατα καὶ ὠραῖα, τὰ ὁποῖν, φαινόμενα πρὸς Ν. βαθέως πράσινα, καθ' ὅσον βαίνει τις πρὸς Β λαμβάνου-σι τὸ κάλλιστον κυανοῦν χρῶμα· οἱ πνέοντες αὐτόθι κανονι-κοὶ ἀνεμοὶ εὐκολύνουσι μεγάλως τὸν ἐπ' αὐτῆς πλοῦν. Αἱ ὄχθαι καὶ ἰδίως πρὸς Β. εἶνε ἄγριαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς, ἀλλὰ τὰ μάλιστα καλλιεργημένοι καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν καὶ ἰδίως κατὰ τὴν Δ. ὄχθην ὑπὸ πολυαριθμῶν λιμνῶν. Ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σερμίωνος τῆς προβαλλούσης εἰς τὴν λίμνην ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ὄχθης εἶχεν ὁ Κάτουλος Ρω-μαῖος ποιητὴς ἀγροκήπιον, ὅστις καὶ ἐπήνεσεν αὐτὴν ὡς τὴν ὠραιότεραν πασῶν τῶν χερσονήσων. Ἐκ τῆς λίμνης ταύτης ῥέει ὁ Μίγκις ποταμὸς εἰς τὸν Πάδον. Τὰ περίξ τῶν με-γάλων τούτων λιμνῶν καὶ τινῶν μικροτέρων ἀνήκουσιν εἰς τὰ θελκτικώτατα καὶ εὐφορώτατα τῆς Ἰταλίας μέρη καὶ ἔχουσιν ἔνεκα τῆς τῶν ὄρεων συγκεντρομένης ἡλιακῆς θερμότητος

καὶ τῆς ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων διὰ τῶν Ἄλπεων προφυλάξεως αὐτῶν πολὺ μεσημβρινώτερον κλίμα καὶ φέρουσι πολὺ μεσημβρινωτέρους καρπὺς ἢ ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου. Ὁ περαιτέρω πρὸς Α. ἐπόμενος ποταμὸς Ἰθεις καὶ Ἰταλιστὶ Ἀδύγης, πηγάζων ἀπὸ τῶν Ραιτικῶν Ἄλπεων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κλάδος ἀπλῶς τοῦ δέλτα τοῦ Πάδου, διακρινόμενος τῶν λοιπῶν ἕνεκα τοῦ μεγέθους καὶ μεγάλης τινος βαθείας εἰς τὰς Ἄλπεις εἰσδούσης κοιλάδος.

Τὸ βαθύπεδον ἕνεκα τῆς ἀφθόγου φυσικῆς ἀρδεύσεως, ἐξ-πλουμένης καὶ εἰς ἄλλα μέρη διὰ πολυαρίθμων διωρούχων, καθίσταται ἐκ τῶν εὐφρωτέρων χωρῶν τῆς Γῆς· οἱ λειμῶνες θειρίζονται αὐτόθι ἐξάκις τοῦ ἔτους καὶ θαυμασίως ἐπιδιδούσιν ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ ὄρουζα, ἣτις ἔχει ἀνάγκη ἐλωδῶν καὶ εἰς πλημμύρας ὑποκειμένων χωρῶν· ὁ ἀραβόσιτος σπείρεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀγρῶν μετὰ τὸν θειρισμὸν τοῦ σίτου, καὶ ὅμως πάλιν ὠριμάζει. Αἱ γαῖαι αὗται δὲν ἀνήκουσιν ὡς καὶ παρ' ἡμῶν εἰς πολλοὺς ἰδίους κτήτορας, ἀλλ' εἰς ὀλίγους πλουσίους, οἵτινες διανέμουσιν αὐτὰς εἰς πληθὺν μικροτέρων μισθουμένων κτημάτων, χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ μωρεῶν καὶ πετεῶν, ἐφ' ὧν ἀνερχόμενα τὰ κλήματα μεταβαίνουν ἀπὸ κορυφῆς εἰς κορυφὴν ἐν εἴδει στεφάνων· τὰ δένδρα ταῦτα μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν διασταυρώσεων φυτευμένων λευκῶν παρέχουσιν εἰς τὴν χώραν τὴν ὄψιν ἀραιοῦ δάσους. Αἱ καστανεαί, αἱ συκαὶ καὶ αἱ ἀμυγδαλεαὶ εἶνε αὐτόθι ἐγγύρια δένδρα, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐσχηματίσθησαν καὶ δάση λεμονεῶν καὶ πορτογαλέων, διότι ταῦτα αὐξάνουσι μόνον εἰς κλιῶς προφυλαγμένους τόπους, ἐνῶ ὁ νυκτερινὸς παγετὸς, διαρκῶν αὐτόθι καὶ μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, ἀρχίζει πολλάκις ἐκ νέου τὸν Νοέμβριον. Ἐνίοτε ὁ παγετὸς εἶνε τόσοσ δριμύς, ὥστε πήγνυται καὶ τὸ βορειότατον μέρος τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Καὶ ἡ παραλία τῆς θαλάσσης ταύτης εἶνε ἀξία ἰδιαιτέρας προσοχῆς ὡς ἀνήκουσα εἰς τὰς τὰ μάλα πικίλας χώρας. Ὁ Πάδος μετὰ τῶν πικραποτάμων του, ὁ Ἰθεις καὶ οἱ πρὸς Β. τούτου παράλιοι ποταμοὶ, ὁ Βρέντας (Μεδόακος) πηγάζων ἀπὸ τῶν Τριδεντικῶν, ὁ Πιάκος καὶ ὁ Γαλλιαμέντος ἀπὸ τῶν Καρνικῶν

καὶ ὁ Ἰσόνζος ἀπὸ τοῦ Τέργλου) καταφέρουσιν ἀπὸ τῶν ὄρεων πληθὺν βραχωδῶν χωμάτων καὶ συντριμμάτων, τὰ ὅποια συσσωρεύονται κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν. Ἐπομένως ἐπειδὴ ἡ κίττη αὐτῶν ἀπαύστως ὑψοῦται, τὰ πέριξ εἶνε ἀνάγκη νὰ προσφυλάσσονται διὰ προχωμάτων ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν· ὅθεν ἡ ὅλη παραλία ἔχει διὰ τοῦτο ἐλώδη τινὰ δελτοειδῆ μὸρφωσιν. Ὁ Πάδος αὐτὸς ἐκβάλλει δι' ἑπτὰ στομιῶν, ὧν τὸ τοῦ μεγάλου Πάδου εἶνε τὸ εὐρύτερον, τὸ δὲ τῆς Δελλαγνόκκας τὸ μᾶλλον πλωτόν. Ἰδιάζοντα δ' εἶνε αὐτοὶ καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰσόνζου τὰ τενάγη (Lagunen). συγκείμενα ἐκ συμμίγματος ἐλῶν, ἰλύων, λειμώνων καὶ ἀβοθῶν παραλίων λιμνῶν καὶ χωρίζοντα διὰ πλάτους 1-2 μ. τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς στερεῆς· πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπάρχουσιν ὡς ὄρια μακρὰ ἀμμόδεις ταινίαι, τὰς ὅποιαις αὕτη διαρρήγνυσα πολλάκις σχηματίζει ἐπιμήκεις λίμνας (Lidi). Ἡ θάλασσα αὐτοῖσι ἀπαύστως μεταβάλλεται εἰς στερεάν· διὸ ἡ πόλις Ἀδρία, κειμένη ἐπὶ Ῥωμαίων εἰς τὴν παραλίαν, τανῦν ἀπέχει ταύτης 2 μ., ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πάδου χώρα ἀπὸ τοῦ 1600 οὐσιωδῶς ἠλλοιώθη, ἐπεκταθεῖσα πρὸς Α. Ἰπολογίζουσιν ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐναποθέτει κατ' ἑτὸς ἰλὸν, ἥτις κατὰ μέσον ὄρον σχηματίζει ξηρὰν 260 π. Παρατηρεῖται πρὸς τούτοις ὅτι ἐκ τούτου τὰ τενάγη καθίστανται ἐπὶ μᾶλλον ἀβαθῆ καὶ ἐπὶ τέλος ἀποξηραίνονται.

2) Ἡ κυρίως Ἰταλικὴ χερσόνησος εἶνε σχεδὸν ὄρεινῆ, διότι ἐκ τῶν 5000 □ μ. περίπου μόλις ὑπὲρ τὰ 100 ἀνήκουσιν εἰς τὰ τέσσαρα παράλια βαθύπεδα αὐτῆς, τὸ Τοσκανικόν, Ῥωμοτικόν, Καμπανικόν καὶ τὸ Ἀπουλικόν. Ἡ μορφή αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν Ἀπεννίνων καὶ τῶν κ' ἄδων αὐτῶν δυναμένων νὰ διαιρεθῶσιν εἰς βόρεια, μετὰ καὶ νότια Ἀπέννινα.

α) Τὰ βόρεια συνέχονται μετὰ τῶν θαλασσίων Ἄλπεων καὶ κυρτούμενα κατόπιν ὡς ἐπίπεδον ἕδαφος ἐκ γυρνῶν καὶ τραχέων βράχων, ἐν οἷς ὑπερισχέει ἐτι ἡ τοῦ πυρροποικίλου μὸρφωσις, περικυκλοῦσι τὴν κόλπον τῆς Γενούης (Λυγιστικὸν πέλαγος) μέγχι τῶν πηγῶν τοῦ Τιβέρεως. Τὸ μέρος τοῦτο εἶνε στενὸν καὶ

ὕψηλὸν μέχρι 3000 π. ἡ δὲ κλιτύς αὐτῶν καὶ ἰδίως πρὸς τὸν κάλπρον τῆς Γενούας εἶνε ἀπότομος. Ἡ στενὴ καὶ ὑπὸ χαριεστάτων κόλπων διακοπτομένη παραλία (Λιγυστική), προφυλαττομένη ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τὰς θερινὰς τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας, παράγει προϊόντα μεσημβρινωτέρου πλάτους. Πρὸς Β. πρὶκειται ἡ ὄρεινὴ χώρα τοῦ *Μοντιφεράτου*· ἀπὸ δὲ τοῦ Πεδεμοντίου φέρει εἰς τὴν Γενούαν τὸ στενὸν *Βοκχρέττω* πρὸς τὰ ΝΑ ἐνοῦται μετὰ τῶν *Τοσκανικῶν* ἢ *Ἐτρουρικῶν Ἀπενίνων* (τὸ ὄρος *Κιμόνη* ἔχει ὕψος 6671 π). Τὸ στενὸν *Ποιτρέμολι* καὶ τὸ ἔτι μεσημβρινώτερον *Μιετραμάλα* φέρουσι πρὸς τὴν Φλωρεντιαν.

ε) Τὰ μεσαῖα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ μεγαλείτερον μέρος, φέρονται πρὸς τὰ ΝΑ. μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Οὐρυλτούρνου καὶ μετ' αὐτῶν ἄρχεται προφανῶς καὶ τιτανώδης μύρρωσις· ἡ στενὴ αὐτῶν δειρὰς μετὰ κορυφῶν ὑπὲρ τοῦς 6000 π. ὑψηλῶν εὐρύνεται θαμηδῶν καὶ μεταβάλλεται πρὸς Ν εἰς εὐρὺ ὄροπέδιον· ὑψηλότερα δὲ εἶνε τὰ Ἀπέννινα εἰς τὰς ἀγρίας ὄρεινὰς χώρας τῶν Ἀβρουζῶν (Ποικιτεία). Οὕτω τὸ ὑψίπεδον τῆς ἀπὸ τοῦ 1862 ἀποξηρῆνθεις λίμνης Κελάνου (Φοικίνα) περιβάλλεται ὑπὸ ὄρεων 7000 π. ὑψηλῶν καὶ αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ δὲν κεῖνται ἐπὶ τῆς κυρίας δειράδος, ἀλλὰ πλαγίως ἐπὶ τινος σειρᾶς παραλλήλου, κειμένης πρὸς Α. τοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἀκουίλης· τὸ ἐπ' αὐτῆς ὑψηλότερον ὄρος *Μεγάλη Πέτρα* τῆς *Ἰταλίας* (*Gran Sasso d'Italia*) εἶνε 9208 π. Ὅλως μεμονωμένον ὄρος τῆς Α. πλευρᾶς εἶνε τὸ τιτανώδες ὄρος *Γάργανον*, τοῦ ὁποίου οἱ προφανῶς εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς Α. προέχοντες ὕψοι ἔχουσι ὕψος 4960 π. Ἐν γένει δὲ τὰ Ἀπέννινα τόσον προσεγγίζουσιν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ὥστε δὲν μένει κατὰ τὴν Α. παραλίαν τόπος οὔτε δι' ἴδια ὄρεων συστήματα, οὔτε διὰ ποταμοὺς μεγάλους· μόνον δὲ ὄρεινοί τινες ποταμοὶ κατέρχονται ὀρμητικῶς διὰ τῶν ἐγκαρσίων κοιλάδων εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπισημότερος τούτων εἶνε ὁ *Ποσκάρα*, ὅστις κατὰ τὸν Α. αὐτοῦ ῥοὴν ἐπὶ τῶν Ἀβρουζῶν σχηματίζει μετὰ τῶν δύο παραλλήλων σειρῶν ἐπιμήκη κοιλάδα.

Ὅλως διαφόρως ἔχουσι τὰ τῆς δυτικῆς κλιτύος τῶν Τοσκα-

νικῶν καὶ μεσαίων Ἀπεννίνων, ἅτινα καὶ κατὰ τὸ κλίμα διαφέρουσι τῶν ἀνατολικῶν, ὄντα θερμότερα καὶ ὑγρότερα. Κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἀπέχουσι τὰ Ἀπέννινα ἀπὸ τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης πλειότερον ἢ κατὰ τὰ ἀνατολικά. Ἐπὶ τῆς εὐρείας ταύτης παραλίας, τῆς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι τὸ μὲν βόρειον ὠνόμαζον *Ἐιρουσίαι*, τὸ δὲ νότιον *Λίτιον*, ὑπάρχουσι σημαντικαὶ πρόσθια ὄρειναι σειραὶ καὶ διακλαδώσεις καὶ μεγάλοι ποταμοί, οἵτινες ὅμως παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς Ἀλπεῖους, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος, εἶνε ὀλιγόυδροι καὶ ὄχι ἐπὶ μακρὸν πρὸς τὰ ἔνδον πλωτοί. Τῶν μεμονωμένων τούτων ὄρεων, ἅτινα, φέροντα ἴφιστείους λίμνας, λόφους κωνοειδεῖς καὶ χαράδρας, ἀποπνεύσας θειώδεις ἀτμούς, καὶ καταδεικνύοντα τὴν κατασθεθεῖσαν αὐτῶν ἠφαιστειανὴν ἐνεργητικότητα, περιλαμβάνονται ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα *Προαπέννινα* ἢ *Ἰταπέννινα*, ἀναφέρωμεν 1) τὰ μαρμαροῦχα Ἀπέννινα τῆς *Καρράρας*, κείμενα πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Ποντρέμολι στενοῦ ἕως 6000 π. 2) μεσημβρινώτερον τούτων ῥέον ὁ *Ἄρνος*, ὅστις κατὰ τὸν ἄνω αὐτοῦ ῥοὴν ἐνοῦται διὰ τῆς μακρᾶς τοῦ *Χιάα* διώρυχος μετὰ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς ποταμοῦ, παραποτάμου τοῦ *Τιθέρεως*, κατὰ δὲ τὸν κάτω ῥέει ἐπὶ εὐρείας λεκάνης, ἣτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγας καὶ θαλερὸς κήπος. 3) Πρὸς Ν. τοῦ Ἄρνου ἐκτείνεται τὸ ὑψίπεδον τῆς *Τοσκάνης*, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἴδιοι προέχοντες βουνοὶ μέχρι τοῦ *Οὔμβρου* ποταμοῦ. Ἡ παραλία εἶνε αὐτόθι ἐλώδης καὶ νοσώδης, τὸν χειμῶνα μόνον κατοικήσιμος καὶ χρήσιμος εἰς νομὰς, ἐν αἷς βόσκουσι, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἔλη τῆς δυτικῆς παραλίας (*Μαρέμμι* τῆς *Τοσκάνης*), καὶ βούβαλοι. 4) Μεταξὺ *Οὔμβρου* καὶ *Τιθέρεως* κεῖνται τὰ κατὰ τὸ Βιτέρβον συμπλέγματα τοῦ Ἀργενταρίου ἀκρωτηρίου καὶ *Σοριάνου* ὄρους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν οὐ μακρὰν τοῦ *Τιθέρεως* δύο ὄρειναι λίμναι, πρὸς Β μὲν ἡ *Περουγία* (*Τρασιμένη*), ἡ μεγαλειτέρα τῆς χερσονήσου, ἔχουσα σκυθρωπὸν γραφικὸν χαρακτῆρα καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ ἐλαιοφύτων ὄρεων, ἕνεκα τῶν ὁποίων σπανίως ταραττεται ἡ ἡσυχος αὐτῆς ἐπιφάνεια (*Ἄννίβας* καὶ *Φλαμινῆος*), πρὸς Ν δὲ τῆς ἀνωτέρω ἢ τοῦ *Βιτέρβου* (*Οὐελουίτορ*), περιβαλλομένη

ἐπίσης ὑπὸ ὑψωμάτων καὶ τῶν χειλέων τοῦ κρατῆρος ἐσβε-
σμένου ἠφαιστείου. 5) Ὁ Τιβερις, ὅστις, ὢν ὁ μακρότερος
(35 μ.) καὶ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς ἰδίως Ἰταλικῆς χερσον-
νήσου καὶ πηγάζων οὐ μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Ἄρνου, εἶνε
περίφημος ὡς ἐκ τῆς Ῥώμης. Ἡ κυρία αὐτοῦ διεύθυνσις εἶνε
πρὸς Μ, κατὰ δὲ τὸν κάτω αὐτοῦ ῥοδὸν σχηματίζων πρὸς Δ.
καὶ Α πολλοὺς ἐλιγμούς, ἔχει θοὰ τὰ ὕδατα καὶ πλημμυ-
ρεῖ συχνάκις. Ἐκτὸς τοῦ Χιάνα ἔχει ἔτι παραποτάμους εἰς
τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν Νάρα καὶ 5 μ. μακρὰν τῶν ἐκβο-
λῶν του τὸν Ἀλτοκα. 6) Μεταξὺ τοῦ κάτω Τιβέρεως καὶ
τοῦ σπουδαίου ποταμοῦ Γαριλιάνου (Λεῖρις) κεῖνται τὰ Ἀί-
ταρικά ὄρη (Σαβίνων καὶ Οὐόλσκων ὄρη), ἅτινα μαγεύουσι διὰ
τῶν γραφικῶν καὶ θελκτικῶν τῶν ὄψεων τοὺς ζωγράφους.
Εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν ὑπάρχει τὸ ἔργμον φαῖν καὶ νο-
σῶδες βαθύπεδον τῆς Καμπανίας, ἐφ' οὗ κεῖται ἡ Ῥώμη.
Κατὰ δὲ τὴν παραλίαν αὐτῆς μέχρι τῆς γωνίας τοῦ Κιρ-
καίου ἀκρωτηρίου ὑπάρχουσιν ἐλώδεις ἐκτάσεις, καλούμεναι ἐξ
ἀρχαίας πόλεως Πωμετιου ἔλος Πωμεντίνον, τὸ ὁποῖον ἔχον
μῆκος δρόμου ἡμέρας, διασταυροῦται ὑπὸ πολλῶν διωρύχων καὶ
περιλαμβάνει ἐξαιρέτους πρὸς κτηνοτροφίαν λειμῶνας. Ἄλλο
ἀπὸ τὰ δύο ἀνωτέρω βαθύπεδα τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Μα-
ρεμμῶν δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν μεσαίαν Ἰταλίαν. Αἱ Ἀβροῦζαι
μετὰ τῶν συνορευουσῶν δυτικῶν σειρῶν εἶνε ἡ πατρίς τῶν ἀρ-
χαίων Σιμνιτῶν καὶ ἐπειδὴ σχηματίζουσι τὸ ἀληθὲς φρού-
ριον καὶ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ἰταλίας, οὐδεμία ἡσυχία δύναται
νὰ ὑπάρχη ἐπὶ τῆς χερσονήσου ἄνευ τῆς κατοχῆς αὐτῶν.

γ) Τὰ νότια Ἀπεννίνα, ὑψόμενα 6—7000 π. συνέχονται
ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως μετὰ τοῦ ὑψιπέδου, εἰς ὃ ἀπολήγουσι
τὰ μεσαῖα, καὶ παριστῶσιν ἐκ νέου μόρφωσιν ἐλευθέρων καὶ
ἀνεξαρτήτων συστημάτων ἀντὶ τῆς εἰς σειρὰν μορφώσεως.
Πρὸς Α. τούτων καὶ πρὸς Ν. τοῦ Γαργάνου ὄρους κεῖται ἡ
στεπποειδὴς παραλία πεδιάς Ἀπουλλία, δυτικῶς ἡ παραλία
πεδιάς Καμπανία, ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ μεμονωμένον ἠφαιστειον
ὄρος Οὐέσσου ν. Πρὸς Μ. λαμβάνει τὸ ὄρος ἐκ νέου τὴν μορ-
φήν ἐπιμήκους βάρχεως καὶ φέρεται πρὸς τὰ ΝΑ. μέχρι τοῦ

Ταραντίνου κόλπου του διχάζοντος πρὸς τὰ κάτω τὴν χερσόνησον. Βίς το Α. μικρότερον τμήμα (τὴν παλαιὰν Κιλαδρίαν, ἐνῶ ἡ σήμερον οὕτω καλουμένη χώρα κεῖται ἐπὶ τοῦ δυτικῷ τμήματος) τὸ ἀπολλήγον διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Λευκῶν (Ἰαπυγία ἄκρα) φέρεται ἀσήμαντος σείρα λόφων, εἰς τὸ δυτικὸν ὁμῶς τμήμα τὸ ἐπιμηκέστερον, ἐνθα ἡ παλαιὰ Λευκανία καὶ Βρεττία, ἐκτείνονται τὰ Ἀπέννινα μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Σπαρτιθέντου (Ζεφυρίου) καὶ Λευκοπέτρας (Cap-dell' Argini) ἀνευ διακοπῆς. Οἱ ποταμοὶ τῶν ὀρέων τούτων οἱ ῥέοντες πρὸς τὴν Τυρρῶνικὴν καὶ Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος εἶνε ἀσήμαντοι, αἱ δὲ ἀκταὶ μόνον τῆς τελευταίας θαλάσσης εἶνε ἐπίπεδοι βαθύπεδα δὲ αὐτόθι οὐδαμῶς ἀπαντῶνται. Τὸ μεσημβρινὸν τοῦτο χεῖλος ἔχει κλίμα καὶ φυτὰ σχεδὸν Ἀφρικανικὰ, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀνω Ἰταλίαν ἐπὶ μῆνας τινὰς ὑπάρχει χιῶν καὶ πάγος· εἰς τὴν Νεάπολιν σπανίως νίφει καὶ ἡ χιῶν δὲν διατηρεῖται· ἐπι δὲ μεσημβρινώτερον μόνον κατὰ τινὰς μῆνας βλέπουσι τὴν χιῶνα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἡ δὲ θερμότης τοῦ Ἡλίου αὐξάνει εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὴν ἕνεκα τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς πνέοντος θερμοῦ ἀνέμου Συρόκου (Εὐρόνοτος). Ἡ χώρα τῶν κυρίως μεσημβρινῶν καρπῶν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Ηωμεντίνου ἔλθου παρὰ τὴν *Τετράκιαν*. Πλατύφυλλοι σικαῖ, βαθυπράσινοι κισσῶαι, ροκαὶ μετὰ πυροειδῶν ἀνθῶν, πολύχυμαι θάμνοι τῆς Ἰνδικῆς κάκτου, ἡ ἀλόη τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐναχοῦ ὕψηλοι φοῖνικες σχηματίζουσιν ὁμοῦ βελύσκιον ἄλσος, ὑπεράνω τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ *Τετράκινα*, περικυκλουμένη ὑπὸ μύρτων καὶ ἐλαιῶν. Μετὰ τὴν εἴσοδον ταύτην εἰς τὸν κήπον τῶν Ἑσπερίδων ἀπαντᾷ τις τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα δένδρα ἀξάνοντα ἐν ὑπαίθρῳ καὶ σχηματίζοντα δάση. Καὶ αὐτόθι εἶνε ἡ Ἰταλία ὑπὸ τὴν κυρίαν αὐτῆς σημασίαν ἡ χώρα τοῦ ποιητοῦ «ἐν ἧ ἀνθοῦσιν αἱ κισσῶαι καὶ εἰς πυκνὸν φύλλωμα λάμπουσιν ὡς πῦρ τὰ χρυσοῦ πορτογαλίου, καὶ ἐλαφρὰ αὔρα πνέει ἀπὸ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ, ἡ δὲ μύρτος ἴσταται ἡσυχος καὶ ἡ δάφνη ὕψηλή» (Γεωργ. Βιργ. 2, 140—176).

3) Ἡ μορφή τῆς χερσονήσου ταύτης, ἥτις ἐκ τῶν τριῶν

μεσημβρινῶν εἶνε ἡ στενοτέρα καὶ μικροτέρα, παρεβλήθη ἀνεκαθεν πρὸς ὑπόδημα, τοῦ ὁποίου πτέρνα μὲν εἶνε τὸ ὄρος Γάργανον, ἴχνος δὲ τὸ ἀκρωτήριο τῶν Λευκῶν, καὶ ἄκρον τοῦ ποδὸς τὸ Σαρτιθέντον (τοῦ Ἡρακλέους)· ἀλλὰ πολὺ σπουδαιότερον ἤθελεν εἶναι, ἐὰν περιλάβῃ τις εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ τὴν μορφήν τῆς χώρας σῆτως, ὥστε νὰ δύναται εὐκόλως νὰ εἰκονίζῃ αὐτὴν διὰ τῆς μνήμης ὀρθῶς πως· τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε τόσο εὐκολοεῖς τὴν Ἰταλίαν. Προσπάθησον δὲ νὰ κρατήσης εἰς τὴν μνήμην σου τὰ ἐξῆς σημεῖα, ἡγουν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μὲν σχεδὸν γεωγραφικοῦ πλάτους κείνται αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν Ἄρνου καὶ Οὐάρου, τὸ Κιρκαῖον ἀκρωτήριο καὶ οἱ μεσημβρινοὶ πρόποδες τοῦ Γαργάνου, ὡσπύτως τὸ αὐτὸ ἀκρωτήριο καὶ ἡ βορεία κορυφή τῆς Σαρδηνίας, ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ μήκους αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Πάδου καὶ τοῦ Τιβέ, εως, τὸ Γάργανον καὶ τὸ Σαρτιθέντον, τὸ Κιρκαῖον καὶ ἡ ΒΔ ἄκρα τῆς Σικελίας. Ἡ Ἰταλία, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσογείου, ἔχει προσφορωτάτην θέσιν πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν μετὰ πασῶν τῶν χωρῶν τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, τῆς βορείας Ἀφρικῆς καὶ τῆς δυτικῆς Ἀσίας καὶ εἶνε ἐκ φύσεως τὸ κέντρον τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν τῆς Μεσογείου ἀκτῶν.

4) Καὶ ἡ ἱστορία αὐτῆς εἶνε λίαν σπουδαία, ἐπειδὴ δις κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαίωνα ἤρξεν ὅλου σχεδὸν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, διαφοροτρόπως μὲν ἐκάστοτε, ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις διὰ τῆς Ῥώμης, ἥτις ὠκοδομήθη τὸ 753 π. Χ. ὑπὸ σύγκλυδος ὄχλου. Αὕτη κατ' ἀρχὰς ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ βασιλείων (ἀπὸ τοῦ ἴδρυτοῦ Ῥωμύλου μέχρι τοῦ Ταρκυνίου Συπερέβου τὸ 510), ἔπειτα ἐδημοκρατήθη μέχρι τοῦ Αὐγούστου (31 π. Χ.), μετὰ δὲ ταῦτα τὸ πολίτευμα αὐτῆς ἐγένετο μοναρχικόν, ὅτε καὶ ἀπὸ εὐτελοῦς ληστρικῆς ἀποικίας κατέστη παμμέγιστον βασιλείον καὶ εἶχεν ὑποτελεῖς ὅλας τὰς κατὰ τὴν Μεσόγειον παραλίαν χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, καὶ ἡ κυριαρχία τῶν ἀνδρείων μὲν καὶ ἐπιμόνων, ἀλλ' ἐνίστη σκληρῶν καὶ βαρβάρων Ῥωμαίων, ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ καταβάκτου τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Κλύδου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος μέχρι τοῦ Εὐφράτου. Ὑπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Αὐ-

γούστου, τοὺς αὐτοκράτορας, κατεστράφη ἐκ νέου ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία καὶ νέοι λαοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Γερμανικῆς καταγωγῆς, ἀνεφάνησαν, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν μεγάλην τῶν ἔθνων μετανάστασιν (400 περίπου μ. Χ.), ὅτε ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἀπεσπῶντο αἱ ἐπαρχίαι ἀπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους τοῦ διαιρεθέντος τὸ 395 εἰς Δυτικὴν καὶ Ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ δυτικὴ κατεστράφη ταχέως τὸ 476 ἢ μᾶλλον τὸ 480, ὅτε ἐπῆλθον κακοὶ διὰ τὴν Ἰταλίαν καιροί, διότι οἱ Ὄστρογότθοι (Θεοδώριχος), τὸ Βυζαντινὸν κράτος (Βελισάριος καὶ Ναρσῆς), οἱ Λογγοβάρδοι καὶ οἱ Ἄραβες ἤρριζον περὶ τῆς κυριαρχίας τῆς ὥραιας ταύτης χερσονήσου. Εἰς τὸν Κάρολον τὸν Μέγαν ὑπήκουσε περὶ τὰ 800 τὸ μεγαλύτερον τῆς Ἰταλίας μέρος· διὸ ἔλαβεν οὗτος καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος. Ὁ τίτλος οὗτος καὶ ἡ ἐπικυριαρχία τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Ὄθωνος τοῦ Μεγάλου (962) μετέβησαν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Γερμανῶν. Αἱ μεγάλαι ἰδίως πρὸς Β. τῆς Ἰταλίας πολιτεῖαι ἤττον ἔστεργον νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν κυριαρχίαν καὶ ἐπομένως τὸ ἐθνικὸν κόμμα τῶν Οὐέλφων ἢ Γουέλφων ἦτο πολὺ ἰσχυρότερον ἢ τὸ αὐτοκρατορικὸν τῶν Γιβελίνων· καὶ ἀλθῶς τὸ 1500 ἡ ἐπιβρόχῃ τῶν Γερμανῶν λίαν ἠλαττώθη, ὥστε ἤδη ὁ Ροδόλφος τοῦ Ἀψβούργου ἐνόμιζεν ὅτι ἡ χώρα τῶν Οὐέλφων (οὕτως ἐκάλουν οἱ Γερμανοὶ τοὺς Ἰταλοὺς) ἦτο διὰ τοὺς Γερμανοὺς σπῆλαιον λεόντων, εἰς τὸ ὀπίσθιν πολλοὶ ἔφερον εἰσοδοί, ἀλλ' ὀλίγαι ἔξοδοι· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἀπεπειράθησαν νὰ γείνωσι κύριοι τῆς Ἰταλίας. Ἡ δευτέρα μινικρατορία τῆς Ῥώμης ἤρριξεν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, ὅστις ἐγεννήθη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐστάυρώθη ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Τιβερίου. Οἱ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πιεζύοντες, εἰ καὶ πολλὰς ὑφίσταντο καταδιώξεις, ταχέως ἐποπλασιασθήσαν. Εἰς πολλὰς Ῥωμαϊκὰς πόλεις ὑπῆρχον Χριστιανικαὶ κοινότητες, ὧν ἠγούντο πνευματικοὶ ἀρχηγοί, ἐπίσκοποι καλούμενοι. Εἰς τὴν Ῥώμην οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος ἐπεσφράγισαν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἵματος τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν· διὸ ἔκτοτε ἡ Ῥωμαϊκὴ κοινότης καὶ ὁ Ῥω-

μαῖος ἐπίσκοπος ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν, ἣτις ἔτι μᾶλλον ἠὔξανε, παρερχομένου τοῦ χρόνου. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς κοινότητος αὐτῆς, ἡ Πάπας, ὅ ἐστι πατὴρ, ἀνεγνωρίσθη ὡς διάδοχος τοῦ Πέτρου, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης, καὶ ἐτιμᾶτο ὡς ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Διὰ δωρεᾶς τινος τοῦ βασιλέως τῶν Γάλλων Πιπίνου ἐγένετο ὁ Πάπας τὸ 752 καὶ κοσμικὸς ἡγεμὼν Κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἠὔξησεν ἡ δύναμις τῶν Παπῶν εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν, διότι βασιλεῖς ἀνυφούντο καὶ κατεπιβάλλοντο ὑπ' αὐτῶν, καὶ αὐτοκράτορες ἐκράτουν καὶ ἐστήριζον τοὺς ἀναβιβαζόμενους αὐτῶν. Ἀκολούθως δὲ λίαν περιωρίσθη ἡ δύναμις τῶν Παπῶν, διότι καὶ οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς αὐτοκρατορίας ἀπετέλεσαν ἰδίαν ἐκκλησίαν καὶ μέγα μέρος τῶν Χριστιανικῶν χωρῶν ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν κατὰ τὴν θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν, ἀλλ' ὅμως καὶ πάλιν ὁ μὲν Πάπας εἶνε ἔτι ἡ πνευματικὴ κεφαλὴ ὀλοκλήρου τῆς Ἰταλίας καὶ πολλῶν ἄλλων ἑκατομμυρίων ἐπὶ τῆς Γῆς, ἡ δὲ Ῥώμη τὸ κέντρον τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας.

Ἡ Ἰταλία ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑπῆρξε τὸ μῆλον τῆς ἔριδος· ἀπὸ δὲ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Ναπολέοντος ἡ πολιτικὴ αὐτῆς κατάστασις ἐντελῶς μετεβλήθη· διότι διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ Συνόδου (1815) ἡ Ἰταλία ὀργανίσθη ἐκ νέου καὶ κύριαι ἐπικράτειαι ἀνεγνωρίσθησαν ἡ Νεάπολις, ἡ Σαρδηνία, ἡ Παπικὴ ἐπικράτεια καὶ τινὰ δουκάτα. Ὁ πυρὴν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου εἶνε ἡ Σαβαυδία· διότι αὐτόθι ἤρχεν οἶκος κόμητός τινος, ὅστις τὸ 1400 κληρονομήσας καὶ τὸ Πεδεμόντιον ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Δουκῆ. Κατὰ δὲ τοὺς πολλοὺς Ἰταλικοὺς πολέμους οἱ Δούκες τῆς Σαβαυδίας τόσον καλὰ ἐγνώριζον νὰ ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ ἰδίως διὰ τῆς παρὰ τῶν ξένων δυνάμεων ὑποστηρίξεως, ἣτις λίαν περιεζητεῖτο παρ' αὐτοῖς, ὥστε ἡ ἐπικράτεια αὐτῶν ταχέως ἐμεγαλύνθη καὶ τὸ 1720, προσκτήσασα καὶ τὴν νῆσον Σαρδῶν, προσέλαβε καὶ τὸν βασιλικὸν τίτλον. Κατὰ συμβουλήν, ἣν ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας ἔδωκεν εἰς τὸν υἱὸν του, ὅτι δηλ. «ἡ Λομβαρδία ὁμοιάζει κινάραν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τρώγῃ τις φύλλον πρὸς

φύλλον» ἐκέρδιζον πάντοτε τεμάχια ταύτης, καὶ κατόπιν τὸ Δουκάτον τοῦ Μοντφερράτου εἰς ταῦτα μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος προσετέθη καὶ ἡ πρὶν δημοκρατία τῆς Γενούας. Τὸ δὲ 1859 κατεβροχθίσθησαν καὶ τὰ τελευταῖα τῆς κινάρας φύλλα, διότι ἡ Αὐστρία ἐγκατέλιπε μετὰ ἀτυχῆ κατὰ τῆς Γαλλίας καὶ Σαρδηνίας πόλεμον τὴν Λομβαρδίαν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἣτις πάλιν τὴν προσήνεγκεν εἰς τὴν Σαρδηνίαν, λαβούσα παρ' αὐτῆς ὡς ἀντάλλαγμα τὴν Σαζαυδίαν καὶ Νίκαιαν. Ἡ δὲ ἀνέκαθεν φιλόδοξος καὶ χωρῶν ἀπληγστος πολιτεία ἐθεώρησεν ὡς προορισμὸν αὐτῆς τὸν παλαιὸν τῶν Ἰταλῶν πόθον, νὰ ἀποτελέσωσιν δηλ. ἓν ἔθνος καὶ ἓν βασίλειον, τὸ ὁποῖον νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ πάσης θυσίας καὶ παντὸς ἰσχύοντος μέχρι τοῦδε διεθνoῦς δικαίου τὸ ἀνωτέρω σχέδιον. Διὸ ἡ Τοσκάννα, ἡ Πάρμα, ἡ Μοδένα καὶ ἡ Ρωμανία (τὰ ΒΑ. τοῦ Παπικοῦ κράτους) ἀπεσπίασθησαν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1859 ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτῶν κυρίων, διαρκούντος ἔτι τοῦ πολέμου, καὶ ἐνωθέντα μετὰ τῆς Σαρδηνίας ἐσχυμάτισαν ἓν Ἰταλικὸν βασίλειον. Τὸ 1860 ὁ Γαριβαλδῆς μετὰ τῶν ἐθελοντῶν αὐτοῦ ἤναψε τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν Σικελίαν, ἣτις ἐξηπλώθη καὶ ἐπὶ τὴν Νεάπολιν, εἰς ἣν αἰφνης εἰσῆλθον Σαρδηνιακὰ στρατεύματα. Αἱ χῶραι αὗται μετὰ τῶν ὀλίγων πρότερον ἐνωθειῶν παπικῶν ἐπαρχιῶν Οὐμβρίας καὶ Μαρκῶν ἀπετέλεσαν τὸ 1861 τὸ Ἰταλικὸν βασίλειον, εἰς ὃ προσετέθη ἐσχάτως (1866) καὶ ἡ πρόην Αὐστριακὴ ἐπαρχία Ἑνετικὴ. Τὸ βασίλειον τοῦτο, ὄντων ὑπὸ τὸν βασιλέα Βίκτωρα Ἐμμανουὴλ τὸν Β', ἔχει περὶ τὰ 5365 □ μ καὶ 24 $\frac{1}{2}$ ἐ. κ. ἡ δὲ Ῥώμη μετὰ τῶν κατὰ τὰ παράλια τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης ἀρχαίων Παπικῶν ἐπαρχιῶν διατηρεῖται ἔτι ὑπὸ τὸν Πάπαν.

Ἡ γλῶσσα τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων, ἡ Λατινικὴ, εἶνε παρὰ τοῖς Καθολικῶς καὶ τῆς ἐκκλησίας· διὸ δι' αὐτῆς ἐκτελοῦνται αἱ σπουδαιότεραι τελεταί. Ἡ γλῶσσα αὕτη εἶνε ἐξηπλωμένη καὶ εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ πεπαιδευμένους καὶ διὰ τὴν τελειότητα καὶ διὰ τὰ εἰς αὐτὴν γεγραμμένα βιβλία τῶν κυριωτέρων διδαγμάτων πάσης σχολῆς. Ἐκτός τούτου τὸ Δίκαιον τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων τιμᾶται εἰσέτι καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις λαοῖς καὶ σπου-

δάξεται ἐπιμελῶς ὑπὸ τῶν νομομαθῶν. Ἡ σημερινὴ Ἰταλία, ἣτις διατελεῖ ἔτι οὔσα ἡ πατρίς τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἔσχε μεγάλους ποιητάς, τὸν Δάντην, Ἀρίστον, Τάσσον καὶ ἄλλους, καὶ ποιητικὴ τις εὐφυΐα εἶνε κτῆμα τοῦ ὄλου λαοῦ αὐτῆς (αὐτοσχεδιασταὶ improvisatori). Πανταχόθεν συρρέουσι ζωγράφοι εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἵνα σπουδάσωσι τὰ ἔργα τοῦ Τιτιανοῦ, τοῦ Ραφαήλ, τοῦ Κόρρεγίου καὶ πλείστων ἄλλων τεχνιτῶν. Ἐπὶ τέλος ἡ μουσικὴ (καθὼς καὶ οἱ τεχνικοὶ αὐτῆς ὄροι μαρτυροῦσιν) ἔχει πατρίδα τὴν Ἰταλίαν διότι οὐδεμίαν γλῶσσαν κάμπτεται μαλακώτερον καὶ καταλληλότερον πρὸς τοὺς τόνους, ἢ ἡ εὐφωνὸς Ἰταλική, ἣτις ἐν Τροσκάνη καὶ Ῥώμῃ λαλεῖται καθαρώτερον. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀναπληροῦσι σχεδὸν τὴν ἀπόλειαν τῆς κοσμικῆς τῶν Ἰταλῶν κυριαρχίας, διότι καὶ νῦν ἔτι πανταχόθεν συρρέουσιν αὐτόσε πολυάριθμοι περιηγηταί, ἵνα θαυμάσωσιν ὑπὸ τὸν αἴθριον καὶ κυαναυγῆ τῆς Ἰταλίας οὐρανὸν τὰς ὠραίας τοπίθεσίας, τὰ ἔνδοξα τῆς ἀρχαιότητος λείψανα καὶ τὰ ἐξοχα ἔργα τῆς νεωτέρας τέχνης· ἡ δὲ Ἰταλία εἶνε καὶ θὰ μένη τὸ κέντρον τῶν πόθων τῆς ὅλης Εὐρώπης. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ μεμφίμοιροι περιηγηταί, οἵτινες ὑπὸ πάντῃ διάφορον ὕφος περὶ Ἰταλίας οὐλοῦντες, εὐρίσκουσι τὰς χώρας αὐτῆς γυμνάς, κατεστραμμένας καὶ ἄχρους, κακιζοῦσιν αὐτὴν διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν, τοὺς φύλλους καὶ ἄλλα ἔντομα, τὴν πλεονεξίαν τῶν ξενοδόχων, τὴν κακοίθειαν τῶν ἀμαξηλατῶν, τὴν ὑπὸ ληστῶν ἐνόχλησιν, καὶ ἐν γένει φέγουσι τοὺς Ἰταλοὺς, ὡς λαὸν πανούργον, φιλοχρήματον, ἐκδικητικὸν, ὀκνηρὸν, ἐπαίτην καὶ καθ' ὅλα ταπεινόν. Εἶνε μὲν πολλὰ τούτων ἀληθῆ, ἀλλ' ὅμως δὲν λείπουσι καὶ ἐξαίσια τῶν ἐναντίων παραδείγματα. Ὅστις δ' ἀναλογίζεται ὅτι εἰς πᾶσαν χώραν πρέπει νὰ θα μάζη τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῆς καλλονὴν, καὶ αἰσθάνεται τὴν καρδίαν πάλλουςαν διὰ τὴν ἱστορικὴν, ἐπιστημονικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν τῆς Ἰταλίας σπουδαιότητα, οὗτος δύναται μὲν ἐνίοτε νὰ συμμερισθῇ τὰ παράπονα ἐκείνων, ἀλλ' ἀποβλέψας εἰς τὴν ὅλην καὶ μεγαλοπρεπῆ τῶν ἀνωτέρω ἀπόλαυσιν δὲν θὰ διαταραχθῇ πολὺ ἐκ τῶν ρηθέντων κακῶν.

Ἡ Ἰταλία σύμπασα μετὰ τῶν νήσων αὐτῆς ἔχει ἐπὶ 5400 □ μ. περὶ τὰ 27 ἑ. κ. καὶ διαιρεῖται εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας, τὴν Παπικὴν ἐπικράτειαν, τὴν δημοκρατίαν τοῦ Ἁγίου Μαρίνου καὶ τὰς νήσους Κύρνον καὶ Μελίτην.

Α) Βασίλειον τῆς Ἰταλίας.

§. 12. Τοῦτο διαιρεῖται εἰς 41 μεγάλα τμήματα καὶ ταῦτα εἰς 68 νομούς. Τὰ τμήματά εἰσι τὰ ἑξῆς,

α) Τῆς νήσου Σαρδουῶς (430 □ μ.), ἣτις, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Κύρνου διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἁγίου Βενιφατίου, περιέχει ὄρη, τὰ ὅποια κολύπτοντα ἰδίως τὰ ἀνατολὰ καὶ αὐτῆς καὶ ὑψόμενα μέχρις 6000 π. εἶνε πάντη διαφόρου φύσεως ἢ τὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου. Ἡ νῆσος περιελθούσα ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Καρχηδονίων, Ῥωμαίων (οἵτινες μεταχειρίσθησαν αὐτὴν ὡς τόπον ἐξορίας), Ἀράβων, Πισατῶν καὶ Ἰσπανῶν, ἔχει κλίμα ἄστατον καὶ κάτι νοσερὸν καὶ κατοικεῖται ὑπὸ $\frac{1}{2}$ ἑ. κ. περίπου, οἵτινες, ὄντες ὀκνηροὶ, ἀγροῖκοι καὶ δεισιδαίμονες, τηροῦσι τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος. Αὕτη δ' ἀνήκει εἰς τὰς εὐδαιμονεστεράς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀγνώστους καὶ ἀκαλλιεργήτους χώρας τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Κάρραλις, κειμένη πρὸς Μ. κατὰ τὸν ὀμώνυμον κόλπον, ἔχει 31000 κ. καὶ πανεπιστήμιον.

β) Τοῦ Πεδεμοντιῦ (εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἄλπεων), τὸ ὅποιον εἶνε ἡ χώρα τῶν φρουρίων καὶ τῶν Ἀλπείων στενωπῶν. Ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ καὶ πρῶτην μητρόπολις τοῦ Σαρδηνικοῦ βασιλείου Τουρῖνον κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἑχθῆς τοῦ Πάδου καὶ πρὸς Ν. τῆς συμβολῆς τοῦ Δορρᾶρρίπερα, οὗσα ἀτελείστος, κανονικὴ καὶ ὠραία πόλις καὶ ἔχουσα ὁδοὺς εὐθείας καὶ ὀρθογωνίους, ὠραίας πλατείας, ἰσχυρὰν ἀκρόπολιν, 205000 κ, βιομηχανικὰ καταστήματα μεταξύ καὶ μεταξοπτεῖλου καὶ ὠραία περίχωρα μετὰ θελκτικῶν ἀπόψεων τῶν Ἄλπεων. Κατὰ τὴν ἄνω τοῦ Πάδου χώραν κεῖται τὸ φρούριον Σουσσα, ἡ κλεῖς τῶν ὑπὲρ τὸ ὄρος Γενέβρης καὶ Κενίσου ὁδῶν, πρὸς τὰ ΝΑ τὸ Πιγνέρολον, περίφημον πρότερον διὰ τὴν ὀχυρὰν θέσιν του. Εἰς τὰς στενάς τῶν Ἄλπεων κοιλάδας τὰς μεταξύ τοῦ μέρους τούτου καὶ τοῦ ὄρους Βίξου κατοικοῦσι κοινότητες Βαλδησίων, ἀποτελούντων ἀξίαι, ἣτις τὸν ἰβ' καὶ ιγ' αἰῶνα κηρυχθεῖσα μετὰ ζήλου κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας καὶ αἱματηρῶς καταδιωχθεῖσα διατηρήθη αὐτόθι καὶ σύγκειται ἐκ 20000 περίπου ψυχῶν. Ἀπὸ τοῦ φρουρίου Κόνι ἄγει ὑπὲρ τὰς

Ἄλπεις ὁδὸς διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Τένδης. Πρὸς Β. τοῦ Πάδου κεῖται ἡ Ἄστα (Αὐγουστα Πραιτωρία), ἐν ἣ, κειμένη ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Δοραβαλτέα διαχωρίζονται ὑπὲρ τὸν μέγαν καὶ μικρὸν Βερνάνδον ἄγουσαι ὁδοὶ καὶ ὑπάρχουσι λείψανα Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς. Αὐτόθι κατὰ τὴν περίξ πεδιάδα τῶν Οὐερκελλῶν κατετροπώθησαν οἱ Κίμβροι ὑπὸ τοῦ Μαρίου καὶ τοῦ Κατούλλου. Ἐν τῇ ποιῆ μαρκιωνία τοῦ Μοντφεράτου κεῖται ἐπὶ τοῦ Πάδου τὸ φρούριον Κασάλη, περίξ τοῦ ὁποῦ φόνται περίφημα ὕδνα, καὶ ἡ πόλις Ἀκουάι, ἔχουσα θερμὰ λουτρά. Ἐπὶ τοῦ παρά τὴν Οὐερβανὸν λίμνην ὄρους Δημοδόσσολα (Osella) κεῖται ἡ Ἀρόνα, ἔχουσα κλοσσιαῖον ἀγαλμα τοῦ Ἀγ. Καρόλου Βορρόμέου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ τῆς κεφαλῆς δύνανται νὰ καθίσωσι παρά τράπεζαν τέσσαρες ἄνθρωποι. Αὐτόθι κεῖνται καὶ αἰνῆτοι Βορρόμέαι. Μεσημβρινώτερον κεῖται τὸ φρούριον Νοβάρα, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἐργασταίσι μετᾶξης καὶ ἐνίκησαν τὸ 1849 οἱ Αὐστριακοὶ τοὺς Σαρδῶους. Ἐπὶ τοῦ Τανάρου ποταμοῦ κεῖται ἡ Ἀλεξάνδρεια, κτισθεῖσα ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Οὐέλφων καὶ Γιβελίνων ὑπὸ τῶν πρώτων καὶ ὀνομασθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Πάπα Ἀλεξάνδρου Γ'. Ἐχει δὲ νῦν 56000 κ, ἐμπόριον μετᾶξης, ἐμπορικὰς πανηγύρεις καὶ ἀκρόπολιν ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων τῆς Εὐρώπης. Ὅχι μακρὰν ταύτης πρὸς Α. κεῖται τὸ Μαρέγγον, ἔνθα ὁ Ναπολιῶν τὸ 1800 ἐκέρδησε κατὰ τῶν Αὐστριακῶν λαμπροτάτην νίκην.

γ) Τῆς Γενούας, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀπετέλει δημοκρατίαν ταύτης, κατεχούσης τὴν μετὰξὺ Ἀπεννίνων καὶ Λιγυστικῆς θαλάσσης στενὴν χώραν, οἱ ἰσόβιοι ἄρχοντες Δόγαί, εἶχον πρ' ἑαυτοῖς καὶ συμβούλιον (Signoria) ἐκ τῶν εὐγενῶν. Ἐρ' ὅσον ἢ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας ὁδὸς ἦτο ἄγνωστος καὶ ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ὁδὸς, διασχίζουσα τὴν Μεσόγειον, ἤρχετο πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐκείθεν πέραν τῶν Ἄλπειων, ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος ἦτο ἡ κυρία ἐμπορικὴ τῆς Εὐρώπης χώρα καὶ περιεῖχεν ἀκμαιοτάτας καὶ ἰσχυροτάτας ἐμπορικὰς πολιτείας (ἐξ οὗ καὶ οἱ πολλοὶ εἰς τὴν ἐμπορικὴν γλῶσσαν Ἰταλικοὶ ὄροι). Οἱ Γενοῖται, ἀριερωθέντες ἤδη εἰς τὴν θάλασσαν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς χώρας αὐτῶν, εἶχον τὰ δευτερεῖα μετὰ τοὺς Ἐνετοὺς καὶ κτήρεις ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Κριμαίας καὶ ἀπετέλουν λαὸν ἐμπορικόν, φιλοχρήματον καὶ πανοῦργον, ἦτο ὅμως ἡ Γενουὰ καὶ ἡ πατρίς τοῦ μεγάλου Κολόμβου καὶ ἐναὐτῇ ἰδρύθη ἡ πρώτη Τράπεζα καὶ ἐφευρέθη, καθ' ἃ λέγουσι, τὸ λαχεῖον (οἰο). Ἡ δ' ἀλλαγὴ

τῆς ἐμπορικῆς ὁδοῦ, οἱ ἐσωτερικοὶ σπαραγμοὶ καὶ ἡ ἐπέκτασις τοῦ Τουρ-
κικοῦ κράτους ἐπήνεγκον εἰς αὐτὴν μεγάλην βλάβην. Κατὰ τὰς τρικυμίας
τῆς ἐπαναστατικῆς ἐποχῆς ἐγένετο καὶ ἡ Γενούα μέρος τῆς Γαλλικῆς
αὐτοκρατορίας καὶ ἔκτοτε δὲν κατέστη πλέον ἀνεξάρτητος. Ἡ ὁμώνυ-
μος πόλις, καλουμένη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ὑπερήφανος (superba), θεω-
ρουμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ διὰ δύο προεξεχουσῶν προκυμαίων
περικλειομένου ὠραίου αὐτῆς λιμένος, παρέχει μεγαλοπρεπῆ θέαν· φέρε-
ται δ' ἡ πόλις ἀμφιθεατρικῶς ἀπὸ τῆς ἀκτῆς εἰς οὐχὶ μικρὸν ὕψος, καὶ
λόφοι πολλοὶ, κείμενοι κατὰ τὰ ἔνδον αὐτῆς, καλύπτονται ὑπὸ ναῶν καὶ
παλατιῶν καὶ ὅλως πρὸς τὸ βάθος φαίνονται αἱ χιονοσκεπεῖς τῶν Ἄλ-
πεων κορυφαί. Αἱ ἐντὸς τῆς πόλεως ὁδοὶ εἶνε σκολιαὶ καὶ στεναί, αὐ-
τὴ ὅμως ἔχει μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ πλάτια, πολλὰ τῶν ὁποίων
εἰσὶ μαρμάρινα ἀπὸ θεμελίων μέχρι κορυφῆς. Ἡ κυριωτέρα ὁδὸς Βάλ-
βη καὶ ἡ μόνη, τὴν ὁποίαν ἐποχος δύναται τις νὰ διέλθῃ, ἔχει πολλὰ
μεγалоπρεπῆ οἰκοδομήματα. Ἡ πόλις φέρει τὸν χαρακτηριστῆρα τοῦ ὄγ-
κώδους, καὶ καθὼς εἰς ἀποθήκην ἐμπορευμάτων τὰ δέματα κείνται
ἐπάλληλα, οὕτως αὐτόθι αἱ οἰκίαι. Αἱ ὁδοὶ πολλαχῶς δὲν εἶνε εὐρύτεραι
ἢ ὅσον δύναται νὰ ἐκτείνῃ τις τοὺς βραχίονας, καὶ ἐν τούτοις αἱ οἰ-
κίαι ὄχι σπανίως ἔχουσιν 8-9 πατώματα. Ταῦν ἔχει 128000 κ.,
πανεπιστήμιον καὶ ἐμπόριον ὄχι ἀσήμαντον· εἰς δὲ τὴν λιμένα αὐτῆς,
κηρυχθέντα ἐλεύθερον, εἰσπλέουσιν ἐτησίως 3000 περίπου πλοῖα. Εἰς
τὸ ἀνατολικώτατον τῆς Γενεῦκῆς παραλίας μέρος κείναι ὁ ὠρεῖος καὶ
χαρίεις κόλπος Σπέτζια, τοῦ ὁποῖου ἡ ὁμώνυμος πόλις ἔχει τὸν
εὐρύτερον καὶ ἀσφαλέστερον λιμένα τῆς ὅλης Ἰταλίας.

δ) Τῆς Λομβαρδίας, ἣτις, ἔχουσα ἐπὶ 369 □ μ. 2700000 κ.,
καλεῖται οὕτως ἀπὸ τῶν Λογγοβάρδων, Γερμανικῆς φυλῆς, ἰδρυσάντων
αὐτόθι τὸ 568 ὑπὸ τὸν Ἀλβουῖνον τὸ βασιλεῖον αὐτῶν τὸ καταστραφέν ὑπὸ
Καρλόου τοῦ Μεγάλου. Ὁ δεσμὸς τῶν Λογγοβαρδικῶν πόλεων ἐπολέ-
μησε τὸν μεσαιῶνα πεισματωδῶς κατὰ τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων καὶ
ἔκτοτε παρήχθησαν δοκῆα τινά, ὧν τὸ μεγαλειότερον καὶ ἰσχυρότε-
ρον ἦτο τὸ τῶν Μεδιολανίων. Ἐκλιπόντων δὲ τῶν ἐγχωρίων ἡγε-
μονικῶν οἰκῶν, ξένοι λαοί, ἔχοντες ἀντιποιήσεις, ἐπολέμησαν περὶ τῆς
κατοχῆς αὐτῶν.

Ἡ πρωτεύουσα Μεδιόλανον, ἔχουσα σχεδὸν κυκλικὸν σχῆμα καὶ
2 μ. περίμετρον, συνδέεται μετὰ τοῦ Τικίνου καὶ Ἀδούα διὰ διωρύχων.

Πρὸ τῶν θυρῶν τῆς πόλεως κίτται ἡ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ὑψωθείσα θριαμβευτὴ κῆ ἀψίς ἢ μετὰ ταῦτα τῆς εἰρήνης μετακληθεῖσα, εἰς ἣν ἀπολήγει ἡ μεγάλη Συμπλαγία οἰκίας. Αἱ εὐρεταὶ καὶ εὐθεταὶ αὐτῆς οἰκοδομῶν αὐτῆς ἀξιοπεριέργως πρὸ πάντων εἶνε ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς, κείμενος εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως καὶ ὦν μετὰ τὸν ἐν Ῥώμῃ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ὁ μεγαλειότερος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ οὗτος, καλυπτόμενος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, φέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς του πηλὰ μικρὰ μαρμάρινα κωδωνοστάσια καὶ ἀγάλματα καὶ ἔχει εἰς ὑπόγειον παρεκκλήσιον τὸν πλουσίως κεκοσμημένον τάφον Καρόλου τοῦ Βερρόμεου, ἀρχιεπισκόπου τῶν Μεδιολανίων, ὅλλ' ὁ κύριος προπρωσιάτης αὐτῆς εἶνε ὁ ἐτι ὀρχαιότερος ὀρχιεπίσκοπος Ἁγιος Ἀμβρόσιος. Εἰς τὸ ἐστιατώριον μονῆς Δομενικανῶν ὑπάρχει καὶ ἡ σχεδὸν ἐξαρῆσιθεῖσα τοιχογραφία τοῦ Λεονάρδου Βιγκίου, ὁ μυστικὸς δειπνος, ἣτις ἀντεγράφει ἤδη ἀπειράκις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων εἶνε 496000 καὶ μετὰ τῶν πρῶστων 24000. Εἰς τὰ πλησιέστερα τοῦ Μεδιολάνου περίχωρα ὑπάρχει ὁ ἀγροτικὸς οἶκος τῆς Σιμωνέττης, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἡχώ 50-60 φ'ράς· περαιτέρω δὲ κίτται ἡ μικρὰ πόλις Μόντζα, ἐν ἣ φυλάσσεται τὸ σιδηρῶν στέμιον, δι' οὗ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Λομβαρδίας· εἶνε ὁμοῦ γρυσῶν, ἀλλὰ φέρει σιδηρῶν τινα κύκλον, κατασκευασθέντα κατὰ τὴν παράδοσιν ἀπὸ ἡλίου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Οὐ μακρὰν τοῦ Μεδιολάνου κίτται καὶ τὸ χωρίον Μαρινιάνον, ἐνθα τὸ 1545 ἐπολέμησαν Γάλλοι καὶ Ἑλβετοί.

Μεταξὺ Μιγκίου καὶ Ἀδοῦα κίτται ἡ Κοιστόζα, ἐνθα τὸ 1848 καὶ τὸ 1866 οἱ Αὐστριακοὶ ἐνίκησαν τοὺς Πεδεμοντίους, καὶ τὸ Σολφερίνον, ἐνθα τὸ 1859 οἱ πρῶτοι ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν δευτέρων· προτέτι δ' ὑπάρχει καὶ ἡ Βροσκία, ἔχουσα 40000 κ, βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ Ῥωμαϊκὰς ἀρχαιότητας.

Ἡ κοιλάς τοῦ Ἀδοῦαμέγρι τῆς Λαρίου λίμνης, Οὐβελτελίνον καλουμένη, ἀνῆκε πρότερον εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ ὡς ἔριδος μήλον. Ἀπὸ τῆ Βορμίου πόλεως ἄγει ὁ Στιλιφέριος ζυγὸς ἀπὸ τῆς Χιαβέννης διὰ τῆς ὁδοῦ Σπλιγένου ὑπὲρ τῆς Ἁλπις, ἐπομένως ἡ κοιλάς εἶνε ἡ κλεῖς τῆς Ἰταλίας. Ἀξιοπεριέργως εἶνε αἱ συχάκις συμβαινούσαι αὐτῷ ἐκπληκτικαὶ κατακρημνίσεις

βράχων, ὧν ἡ γνωστοτέρα, γενομένη τὸ 4618, κατεπλάκωσεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ χωρὶον Πλύρσον. Εἰς τὸν δυτικὸν μυχὸν τῆς λίμνης ἐπὶ θελκτικῆς τοποθεσίας κεῖται ἡ πατρὶς τοῦ ἐπισήμου φυσικοῦ Βόλτα Κῶμον, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι περιερχόμενοι τὴν Εὐρώπην πωλοῦσι τηλεσκόπια, ὕδατοβαρόμετρα, κτλ. Εἰς παραπόταμόν τινα τοῦ Ἀδοῦα κεῖται ἡ Βέργαμος, ἔχουσα βιομηχανικὰ καταστήματα μετάξης, ἐμπορικὴν πανήγυριν καὶ 38000 κ. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀδοῦα τὸ Λόδι, τοῦ ὁποίου τῆς γεφύρας ἡ ἐξ ἐφόδου ἄλωσις τὸ 1796 ἀποτελεῖ ἕν τῶν μεγαλύτερων κατορθωμάτων τοῦ Ναπολέοντος. Εἰς τὸ Λόδι καὶ τὰ περὶ παράγεται ὁ Πορμεζάνειος τυρὸς, ἐξαγόμενος παντοχόσως πρὸς ἐμπορίαν. Ἡ Κρεμώνη ἔχει περίμετρον ἑνὸς μιλίου, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε μόνον 31000· διακρίνεται δὲ διὰ τὰ ἐργαστήσια τῶν βαρβίτων (violons) καὶ τῶν χορδῶν. Ἐπὶ τοῦ Τικίνου κεῖται ἡ Παῦτα, ἡ πρωτεύουσα τῶν παλαιῶν Λομβαρδῶν βασιλείων, ἔχουσα 34000 κ. καὶ πανεπιστήμιον, καὶ παρ' αὐτὴν ἡ περίφημος μονὴ Κερτσόσα, εἰς ἣν τὸ 1525 ἐγένετο μάχη μεταξὺ τῶν Ἰσπανῶν καὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος βασιλέως τῆς Γαλλίας Φραγκίσκου. Ὀλίγον δὲ ἀνωτέρω τοῦ Τικίνου κεῖται ἡ Μαγέντα, ἐπίσημος διὰ τὴν γενομένην τὸ 1859 μάχην.

ε) Τῆς Ἑνετικῆς, ἣτις ἔχει ἐπὶ 456 □ μ. ἑκτασιν 2 ½ ἐ. κ. Ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα αὐτῆς, ἣτις εἶνε ἐκ τῶν περιεργότερων τοῦ κόσμου, ἰδρυθεῖσα τὴν ἐ. ἑκατονττετηρίδα μ. Χ. ὑπὸ φυγόντων τὸν βασιλέα τῶν Οὐννων Ἀτίλαν καὶ καταφυγόντων εἰς τὰ τεναγὴ τῆς παραλίας αὐτῆς, ἐγένετο πόρτα μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις καὶ ὑπερκοσπίζετο κατὰ παντὸς ἀπειλοῦντος τὴν ἐλευθερίαν της. Αἱ προκοιτώτεραι οἰκογένειαι, ἣ οἱ εὐγενεῖς, σημειούμενοι εἰς ἰδίαν χρυσὴν βίβλον, ἀπετέλουν τὸ μέγα συμβούλιον τῆς δημοκρατίας (Signoria). Ὑπὲρ ἄνω αὐτοῦ ἴσατο ἰσοθίως ἐκλεγόμενος ἀρχηγός, Δόγη· ἢ Δοῦξ, ἀλλὰ καὶ οὗτος ὑπέκειτο εἰς τὸν νόμον, ὅστις μετὰ ἀκάμπτου αὐστηρότητος ἐξετελεῖτο καὶ ἠδύνατο νὰ ἀνεύρη τὰ θύματα αὐτοῦ, ὅσον πολὺ καὶ ἂν ἐκρύπτοντο. Ὑπὸ τὸ πολίτευμα τοῦτο ἡ Ἑνετία ἐγένετο μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ καὶ δὴ ἡ πρώτη ἐμπορικὴ τοῦ κόσμου πολιτεία. Περὶ τὸ 4400 μ. Χ. ἀνῆκον εἰς τὴν δημοκρατίαν ἐκτὸς τῆς νῦν Ἑνετικῆς ἡ Δαλματία, ἡ Πελοπόννησος, ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος καὶ πολλοὶ τόποι ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Δὲν ἦτο δὲ κενὴ ἡ ἐτησίως γενομένη τελετὴ

κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, καθ' ἣν ὁ Δόγης ἐπὶ μεγαλοπρεπῆς πλοίου, βυκεντάουρου (bucentoro) καλουμένου, ἐκπλέων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔρριπτε δακτύλιον ἐντὸς αὐτῆς καὶ συνεξέβυνε τὴν Ἑνετίαν διὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐτησίως μετὰ τῆς θαλάσσης ταύτης. Ἐπὶ πασῶν τῶν μεσημβρινῶν θαλασσῶν ἐκυμάτιζεν ἡ σημαία τοῦ πτερωτοῦ λέοντος, τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ἐπειδὴ τὸν Εὐαγγελιστὴν τοῦ-
 τρον, τοῦ ὁποίου σύμβουλον εἶνε λέων, ἐξέλεξεν ἡ δημοκρατία ὡς πά-
 τρωνα αὐτῆς. Τὰ αὐτὰ αἷτια, τὰ ὅποια προὐκάλεσαν τὴν καταστροφὴν
 τῆς Γενούας, ἀτέσβησαν καὶ τὸν ἀστέρα τῆς Ἑνετίας. Ἡ πολιτεία
 παρήκμαζε καὶ ἐξηφανίζετο διηλεκτῶς κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας
 ὅτε δ' ὁ Ναπολέων κατεπολέμησε τοὺς Αὐστριακοὺς ἐν τῇ Ἄνω Ἰτα-
 λία καὶ ἐπανάστασις κατὰ τῶν Γάλλων ἐξεβράχη εἰς Ἑνετίαν τὸ
 1797, τότε ἐσήμανε καὶ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου αὐτῆς καὶ μετὰ πολλὰς ἀλ-
 λαγὰς κυρίων ἐγεινεν ἡ τότε χώρα αὐτῆς μέρος τῆς Αὐστριακῆς μο-
 ναρχίας. Ἐσχάτως ὅμως διὰ τοῦ τελευταίου πολέμου τοῦ 1866 ἠνώ-
 θη καὶ ἡ Ἑνετικὴ μετὰ τῆς ἄλλης Ἰταλίας.

Ἡ πόλις Ἑνετία, ἔχουσα μοναδικὴν εἰς τὸ εἶδος τῆς θέσιν, κεῖται
 ἐν μίλιον μακρὰν τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ πολλῶν νησίδων, χωριζομένων διὰ
 πολλῶν διωρύχων. Ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων τούτων, Μεγάλη καλουμέ-
 νη, διασχίζει τὴν πόλιν ἐν σχήματι Λατινικοῦ S· ὑπεράνω δ' αὐτῆς κεῖται
 καὶ ἡ ὠραιότερα τῶν 450 γεφυρῶν τῆς πόλεως, καλουμένη Πρίαλτον.
 Οὕτως εἰς τὸν ἐξ Α. ἐρχόμενον ἡ πόλις μετὰ τῶν πύργων καὶ τῶν
 μαρμαρινῶν αὐτῆς παλατιῶν φαίνεται ὡς ἀναδύουσα ἐκ τῶν κυμά-
 των. Οἱ οἴκοι στηρίζονται ἐπὶ πασσάλων, οἵτινες ὅμως εἰς τὸ βάθος
 ἔχουσι στερεὸν ἕδαφος. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δύναται τις νὰ μεταβαίῃ
 καὶ πεζῶς εἰς πᾶσαν θέσιν διὰ στενῶν πρὸς τὰς οἰκίας ἀγροῦσων κλι-
 μάκων (ἀμαξαὶ καὶ ἵπποι δὲν εἶνε παντάπασιν αὐτόθι ἐν χεῖρσι), ἀλλ'
 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταχειρίζονται ἐπιμήκη καὶ μελανῶς κεχρωμα-
 τισμένα πορθμεῖα, τὰ καλούμενα αὐτόθι Γόνοδραι, τὰ ὅποια οἱ
 πορθμεῖς διευθύνουσιν ἐπιτηδεύοντα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγίστης συνω-
 θήσεως. Τὸ λιμπρότερον τῆς πόλεως μέρος, ἔνθα γίνεται ἡ μεγίστη
 σφύρη, εἶνε ἡ πλατεῖα τοῦ Ἀγίου Μάρκου, ἣτις εἶνε ἐστρωμένη ὑπὸ
 μεγάλων πλαινῶν καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ ἀψιδοειδῶν διόδων· ἐγγυτάτω
 ταύτης ὑπάρχει μικροτέρα τις πλατεῖα (riacetia), ἣτις περιβρέχεται
 ἀμέσως ὑπὸ τῶν τεναγῶν. Αἱ πλατεῖαι αὗται περιβάλλονται ὑπὸ με-

γαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, οἷον ἡ παλαιὰ θαυμασίως ᾠκοδομημένη καὶ ἐσωτερικῶς πλουσιατάτῃ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ ὑψηλότατον καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας κεχωρισμένον (ὅπως συχνάκις συμβαίνει ἐν Ἰταλίᾳ) κωδωνοστάσιον, τὸ παλαιὸν τῶν Δογῶν παλάτιον, ἡ πολιτικὴ φυλακὴ, οἱ ἐστεγασμένοι διὰ μολύβδου θάλαμοι (εἰρκταί), κτλ. Ἐπὶ τῶν προπολαίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ὑπάρχουσιν οἱ τέσσαρες περὶ φημοὶ χαλκοὶ ἵπποι, ἔργον τοῦ Λουσίππου, οἵτινες, ὑδρυθέντες ἀρχικῶς ἐν Χίῳ, μετηνέχθησαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸ 4204 ἤρπάζησαν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, τὸ 4795 ἀπήχθησαν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος εἰς Παρισίους καὶ τὸ 48 ὑμετηνέχθησαν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἑνετίαν· ἀξιοπεριέργον αὐτόθι εἶνε καὶ τὸ γιγαντώδες ναυπηγεῖον. Ὡς πρὸς τὴν προτέραν λαμπρότητα εἶνε τανῦν ἡ Ἑνετία νεκρὰ καὶ ἔρημος, ἔχει ὅμως ἔτι 420000 κ. Νέαν ζωὴν ἔφερον εἰς τὴν πόλιν ὁ σιδηρόδρομος, ὅστις διὰ μεγαλοπρεποῦς γεφύρας ἄγει ὑπεράνω τῶν τεναγῶν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν στερεάν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης ἀπειλεῖται ἡ πόλις ἐκ τῆς ἀνυψώσεως τῆς ἄμμου καὶ τῆς τῶν τεναγῶν ἐπιχώσεως δι' ἰλλοῦς, ἤδη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὑψώθησαν ὑπερμυγέθη ἐκ λίθων προχώματα κατὰ τῆς θαλάσσης, ἅτινα ὁμοίως δὲν ἐκπληροῦσιν ἔτι ἐντελῶς τὸν σκοπὸν τῶν. Πλησιέστατα τῆς Ἑνετίας κεῖται ἡ νῆσος καὶ τὸ πλῆξιον Μουράνον, ἔνθα ὑπάρχουσι μεγάλα ἐργαστᾶσια κατόπρων.

Αἱ τρεῖς μείζονες μετὰ τὴν Ἑνετίαν πόλεις, οὗσαι τανῦν σικὰ τοῦ προτέρου αὐτῶν μεγαλείου, εἶνε ἡ ὀχυρὰ Βερόνα (Οὐέρων), τὸ Παταύιον καὶ ἡ Βικεντία, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἔχει 70000 κ., ἡ δὲ δευτέρα 55000 καὶ ἡ τρίτη 35000. Ἄπασαι, παρέχουσαι ὄψιν ἀρχαϊκὴν, ἔχουσιν οἴκους ὑψηλοῦς, ὁδοὺς στενὰς μετὰ στοῶν εἰς τὰ πλάγια καὶ πληθὺν μεγαλοπρεπῶν ναῶν καὶ μαρμαρίνων παλατιῶν· ἔχει δὲ ἐκάστη καὶ τὰ ἴδια ἀξιοπεριέργα, ἡ μὲν Βερόνα ἀμφιθέατρον Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῶν 45 μαρμαρίνων βαθμίδων ἐκάθητο 25000 θεαταὶ καὶ πλέον ἢ διπλάσιοι ἠδύνατον νὰ ἴστανται, οὕσα συγχρόνως καὶ ὁ γενέθλιος τόπος τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων, Νέπωτος, Κατούλλου καὶ Πλινίου τοῦ πρεσβυτέρου· τὸ δὲ Παταύιον (τὸ εὐπαίδευτον), ἡ πατρίς τοῦ Ῥωμαίου ἱστορικοῦ Λιβίου, ἔχει περίφημον πανεπιστήμιον, ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, μοναχῶν Φραγκισκανοῦ, καὶ

οὐ μακρὰν πρὸς Δ. μεμονωμένα ὄρη 4000 π. ὑψηλὰ, εὐγάνιοι λόφοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καλούμενα· ἡ δὲ Βικεντία ἔχει πρὸ πάντων πολυλά ἀριστοτεχνήματα τοῦ αὐτοῦ γεννηθέντος ἀρχιτέκτονος Παλλαδίου.

Ἄξιοσημείωτα εἶνε πρὸς τούτοις ἡ Οὐδίνη, ἔχουσα 25000 κ. καὶ κειμένη πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ τῆς Φριαύλου πεδιάδος, παρὰ τὴν ὁποίαν κεῖται τὸ χωρίον Καμποφόρμιον, ἐνθα τὸ 1797 συνωμολογήθη ἡ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας εἰρήνη. Ἐστὴ (Atest), πρὸς Ν. τοῦ Παταύτου, ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς τῆς ἡγεμονεύουσας ἐν Βρουνσίγῃ, Ἀνωτέρῳ καὶ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ οἰκογενείας. Ἀδρία, μεταξὺ Ἀθέσιος καὶ Πάδου. Ρίβολι, κατὰ τὰ περίεξ τῆς Βερόνης, ἐπίσημος θέσις, δι' ἣν ἐκέρδησεν αὐτοῦ ὁ Ναπολεὼν νίκη. Μάντουα, ἥτις, κειμένη ἐπὶ τοῦ Μιγκίου ἢ μᾶλλον ἐπὶ τινος ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζομένης λίμνης καὶ συνδεομένη διὰ γεφυρῶν καὶ προχωμάτων μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς ὄλλης ὄχθης προαστείων, προασπίζεται δι' ἐλῶν κατὰ τὴν μόνην προσιτὴν πλευρὰν αὐτῆς καὶ εἶνε ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων τῆς Εὐρώπης φρουρίων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἀνδριάς τοῦ Βιργιλίου, ὅστις ἐγεννήθη μίαν ὥραν μακρὰν αὐτῆς. Πρὸς Μ. τοῦ Πάδου ὑπάρχει ἡ Γονζάγα, ὁ γενέθλιος τόπος τῆς βασιλευούσης πρότερον ἐν Μαντούα οἰκογενείας. Ἡ Μάντουα, ἡ Βερόνη καὶ τὰ δύο μικρὰ φρούρια, ἡ Πεσκέρα, κειμένη κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς Οὐερβανῶ λίμνης ἔξοδον τοῦ Μιγκίου, καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀθέσιος Λεγνάγον, σχηματίζουσι τὸ ὄχρον τετράγωνον, περὶ τοῦ ὁποῦ τσακίς κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους ἐγένετο λόγος.

ς) Τῆς Αἰμιλίας, ἥτις περιλαμβάνει τὰ πρότερον δουκάτα τῆς Μοδένης καὶ Πάρμης καὶ τὴν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πάπα πρότερον ἀνήκουσαν Ῥωμανίαν. Τὸ δουκάτον τῆς Μοδένης εἶνε χώρα εὐφορὸς καὶ ὠραία, ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, ὠραίαν καὶ κιοθρὰν, καὶ 55000 κ. Ῥέγγιον (Ῥήγιον), πρὸς τὰ ΒΔ, ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ Ἀριστοῦ, ἔχων 5000 κ. Πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ τῶν Ἀπεννίνων Κανούσιον, φρούριον τῆς Μαθλιλῶς, καμῆσης τῆς Τοσκάνης, τὸ ὅποιον, περιεζωσμένον ἄλλοτε ὑπὸ τριπλοῦ τείχους, εἶνε τανῶν ἐρείπιον (μετάνοια Ἐρρίκου Δ'). Πρὸς δὲ τὰ ΒΑ. Κορρέγιον, πατρίς τοῦ ὁμώνυμου ζωγράφου. Πέραν τῶν Ἀπεννίνων κεῖται ἡ ὄρειγῃ μικρὰ χώρα Γαρφανιάνα καὶ παρὰ τὴν Οὐλασσαν τὰ δουκάτα Μάσσα καὶ Καρφάρα, τόποι ἐξῆς καὶ περὶ φημι διὰ τὰ μάρμαράτων. Τὸ Δου-

κάτον τῆς Πάρμης, μεθ' οὗ ἦσαν συνηνωμένα καὶ τὰ Δουκάτα τῆς Πλακεντίας καὶ Γουαστάλλης, εἶνε ὠραία καὶ εὐφορωτάτη χώρα, ἣτις μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νικηολέοντος ἐδόθη ἰσοβίως εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ Μαρίαν Λουίζαν. Πρὸς μὲν τὰ Α. ὄρια ὑπάρχει ἡ πρωτεύουσα Πάρμα, ἔχουσα 47000 κ., καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς· πρὸς δὲ τὰ ΒΔ ἡ ἐπὶ τοῦ Πάδου Πλακεντία, ἣτις εἶνε πόλις μεγάλη, ἀλλ' ὄχι καὶ πολυάνθρωπος ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της, διότι μόλις ἔχει 47000 κ. Ὑπὲρ τὰ Ἀπέννινα ἄγει τὸ στενὸν Ποντρέμολι.

Ἡ Ῥωμανία κεῖται πρὸς Β. τῆς Παπιπῆς ἐπικρατείας καὶ ἐπὶ τῆς Α. κλιτίος τῶν Ἀπεννίνων. Φερόρα, ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Πάδου, πρωτεύουσα ἄλλοτε ἀκμαία ἰδίου Δουκὸς καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐνώσεως τῶν μεγίστων ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν (Γάσσου, Ἀρισόστου), ἔχουσα νῦν 18000 κ. ἀντὶ τῶν ποτὲ 100000 καὶ τὸ φρούριον Κομμάκχιον. Πρὸς Ν. πρὸς τὰ Ἀπέννινα κεῖται ἡ Βονωνία, ἔχουσα 169000 κ., ἀρχαῖον πανεπιστήμιον καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς. Ἀνατολικῶς πρὸς τὴν θάλασσαν Ῥάβεννα, ἣτις, οὔσα ἄλλοτε ὁ κύριος τῶν Ῥωμαίων λιμὴν, ἔπειτα κωθῆδρα τῶν Ὀστρογότων βασιλείων καὶ σήμερον κειμένη ἐντὸς ἐλῶν καὶ μακρὰν ἐν μ. τῆς παραλίας, πολὺ ὑστερεῖ ὡς πρὸς τὴν προτέραν αἰτῆς λαμπρότητα. Εἰς τῶν πρὸς Β. αὐτῆς ἐκβαλλόντων μικρῶν ποταμῶν εἶνε ὁ Ῥουβίκων τῶν ἀρχαίων. Καὶ σήμερον ἐστὶ ἡ κυριωτέρα πρὸς Μ. τοῦ Πάδου ὁδὸς ἡ ἄγουσα διὰ Πλακεντίας, Πάρμης, Μοδένης καὶ Βονωνίας, συμπύπτει καθ' ὀλοκληρίαν μετὰ τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς ὁδοῦ Λίμιλιας.

ζ) Αἱ Μάρκαι κεῖνται πρὸς Ν. τῆς Ῥωμανίας καὶ παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ἀγκῶν, ἣτις λαβύσα τὸ ὄνομα ἐξ ἀγκωνοειδοῦς τινος προεκτάσεως τῆς ξηρᾶς, ἔχει λιμένα, κάλλιστον κατὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ἐμπόριον, ὀγιονομεῖν, ἰσχυρὰν ἀκρόπολιν καὶ 46000 κ. Σην ογάλλια (Sena Gallica), πρὸς τὰ ΒΔ, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν πανήγυριν καὶ τὴν διερχομένην δι' αὐτῆς καὶ τῆς Ἀγκῶνος ἀνωτέρω ὁδόν. Πρὸς Ν. τῆς Ἀγκῶνος Λαύρεντον, περίφημος διὰ τὴν μεγάλην συρροὴν τῶν προσκυνητῶν καὶ διὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ πλούσιον ναὸν ἐγκλείοντα, ὡς πιστεύεται, τὸν οἶκον τῆς Μαρίας, ὃν Ἄγγελοι μετνεγκόντες ἐκ Ναζαρέτ ὑπεράνω τῆς θαλάσσης τὸν κατέθεσαν αὐτόβι.

η) Ἡ Ὀμβρική, κειμένη πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω, περιέχει τὸ

Οὐρβινον, τὸ ὁποῖον κίεται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τῶν Ἀπεννίνων καὶ εἶνε πατρίς τοῦ Ῥαφαήλ.

θ) Ἡ Τοσκάνη καὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα Τοουσκία ἦτο ἐν τῶν κυριωτέρων θεάτρων τῶν ἐρίδων τῶν Ἰταλικῶν πόλεων. Ἡ Οὐέλφικὴ Φλωρεντία ἐταπεινώσε μὲν τὴν Γιβελλίνειον Πίσαν, ἀλλ' ἀπέβαλε περὶ τὰ μέσα τοῦ 13 αἰῶνος τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, μοναρχηθεῖσα ὑπὸ τῆς πλουσίας ἐμπορικῆς Φλωρεντινῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων, αἰεὶς ὑποτάξαντες βαθμηδὸν καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Τοσκάνης πόλεις καὶ λαβόντες τὸν τίτλον μεγάλου Δουκὸς ἐδοξάσθησαν ὡς ἔνθερμοι προστάται τῶν ἐπιστημῶν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 17 αἰῶνος, ἐκλιπόντος τοῦ οἴκου τούτου, ἡ Τοσκάνη περιῆλθε τότε εἰς πλάγιον κλάδον τοῦ Αὐστριακοῦ οἴκου μέχρι τοῦ 1859, ὅτε συνηνώθη μετὰ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου.

Ἐπὶ τῆς θελικτικῆς κοιλίδος τοῦ Ἄρνου καὶ ἐφ' ἐκτέρας τὰς ὄχθας αὐτοῦ, ἔχοντος πλάτος 40 βημ. καὶ κειμένου ἐν μέσῳ χροικέντων λόφων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων τὰς κρυφὰς φεῖνονται αἱ ὑψηλότεραι κρυφαὶ τῶν Ἀπεννίνων, ὑπάρχει ἡ μητρόπολις τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου καὶ καθέδρα τοῦ βασιλέως Φλωρεντία, ἔχουσα χαρίεσσαν θέσιν, γλυκὸν κλίμα, μεγαλοτρεπεῖς οἰκοδομὰς (ὧν ἐξέχει ἡ θολωτὴ μητρόπολις, σεμνοπρεπῶς κεκαλυμμένη ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὑπὸ μαρμαρίνων πλாகῶν, ὁ ναὸς τοῦ βαπτίσματος μετὰ τῶν περιφήμων χιλκῶν πλαγίων θυρῶν, τὸ παλάτιον τοῦ Πιττίο, κτλ) πολυαριθμοὺς καλλιτεχνικὰς θησαυροὺς (Ἀφροδίτη τῶν Μεδίκων, σύμπλεγμα Νιόβης, κτλ) ἐργαστάσια μετᾶξης, ψαθίνων σκιαδίων, κτλ, καὶ 415000 κ, ὧν πολλοὶ εὐγενεῖς καὶ πεπαιδευμένοι, ἐπισκεπτομένη καὶ ὑπὸ πολλῶν περιηγητῶν καὶ οὕσα πατρίς τοῦ Δάντου. Πίσαν, τανῶν 4 μ. μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄρνου, πατρίς τοῦ Γαλλογαίου, ἔχουσα κατὰ μὲν τὸν μεσαιῶνα, ὅτε ἦτο ἰσχυρὰ ὡς ἡ Γενοῦα καὶ ἡ Ἑνετία, 450000, νῦν δὲ 51000. Ὅλη ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς πλαιαῖς Πίσσης περιωρίσθη ἐπὶ τῆς πλκτείας τῆς μητροπόλεως, ἔνθα ὑπάρχουσι ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς, τὸ βαπτιστήριον, τὸ νεκροταφεῖον, ἐπίμηκες τετράγωνον περικυκλούμενον ὑπὸ κεκαλυμμένων στοῶν, ἔχουσῶν τοιχογραφίας περιφήμων ἀριστοτεχνῶν, καὶ ὁ κεκλιμένος πύργος, τοῦ ὁποίου ἡ κρυφὴ ἀποκλίνει 42 π. ἀπὸ τῆς καθέτου. Πρὸς Β. ὑπάρχουσι τὰ θερμὰ λουτρά τῆς Πίσσης, πρὸς Δ. δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἑπαυλὶς, ἔνθα διατηρεῖται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν σταυροφόρων καμψοτροφεῖον, καὶ

παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄρνου πλούτια μεταλλεῖα ὑδραργύρου. Ἀρβή-
τιον, πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρου, πατρὶς τοῦ Μεκίνα, τοῦ Πετράρχα
καὶ τοῦ ἐφευρετοῦ τῶν μουσικῶν σημείων (note) Γουίδου. Σιένο, ἤτις
κειμένη ἐπὶ πολλῶν λόφων, ἔχει τανῦν περίπου 22000 κ. ἀντὶ τῶν
450000, ὅς εἶχε τὸν μεσαιῶνα, καὶ μεγαλοπρεπῆ μαρμάρινον μη-
τροπολιτικὸν ναόν. Πρὸς Ν. κατὰ τὰ ὄρια τῆς Τυσκάνης κεῖται τὸ
ἀγριον στενὸν Ῥαδικόφανι, κείμενον παρὰ τὸ Χιούσιον (Κλου-
σον) καὶ κρεμάμενον, οὕτως εἶπειν, ἐπὶ βραχωδῶν προβολῶν. Εἰς
τὰ παράλια κεῖνται αἱ Μαρέμμαι. Λιθόρνος, πρὸς Ν. τῆς Πί-
σης, πόλις ὄχυρά καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα
ἐλεύθερον λιμένα, ὠραία θαλάσσια λουτρά καὶ 96000 κ, ὧν πολλοὶ
Ἰσραηλίται, κατοικοῦντες ὡς εἰς ὅλας τὰς Ἰταλικὰς πόλεις, εἰς ἰδίαν
συνοικίαν (Γέττον). Λοῦκα, ἤτις κειμένη πρὸς Δ. τῆς Φλωρεντίας,
εἰς ὠραίαν θέσιν καὶ οὕσα πρωτεύουσα ἄλλοτε ἰδίου δουκάτου, ἔχει νῦν
ἐργαστάσια μεταξῆς, 65000 κ. ἐνεργούντων μετὰ τῶν πέρξ σποδαῖον
ἐμπόριον ἐλαίου καὶ εἰς τὰ πέρξ πλούσια λουτρά.

Παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Τυσκάνης κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος
Καπραρία καὶ ἡ ὑψηλὴ νῆσος Ἐλβα (Ἰλουά καὶ Ἑλληνιστὶ Αἰ-
θάλη), ἔχουσα παραλίαν ὑψηλὰς καὶ ἀποτόμους ὡς πύργους, 7 □ μ,
ἐπιφάνειαν, ἀνεξάντλητα μεταλλεῖα σιδήρου, ἄφθονον ἀλιεῖαν θύνων,
καὶ τοὺς λιμένας Φερόράτιον καὶ Λογκόνην. Τὸ 4844 ὤρισθη ὡς
κτῆμα τοῦ ἡττηθέντος Ναπολέοντος, ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν νῆσον εἰς
δέκα μῆνας, ἀλλ' εἶτα ἀπ' βίας εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπέστη τὸ πεπρωμένον.

1) Τῆς Ν. ἀπό. Δεως, ἤτις, καλουμένη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρό-
νους ἕνεκα τῶν πολλῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν Μεγάλη Ἑλλάς,
μέχρι τῆς ἐποχῆς Καρόλου τοῦ Μεγάλου συνεμερίζετο τὴν τύ-
χην τῆς ὅλης Ἰταλίας· κατόπιν ὁμως ἐπολέμησαν αὐτὴν χάριν
τῶν πλουσιῶν καὶ ἀνθηρῶν τῆς χωρῶν Γερμανοί, Ἕλληνες καὶ
Ἀραβες. Τέλος τὸ 1000 μ. Χ. μετανάσται Νορμανδοὶ ἱδρυ-
σαν αὐτόθι βασιλεῖον, ὅπερ περιέλαβε καὶ τὴν Σικελίαν, ἀλ-
λὰ μετὰ 200 περίπου ἔτη περιήλθε τὸ βασιλεῖον τοῦτο δι' ἐ-
πιγαμίας εἰς τὸν Γερμανικὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῶν Ὁ-
χενσταουφιδῶν. Ὅτε δ' ὁ οἶκος οὗτος ἐλθὼν εἰς ἐρι-
δας μετὰ τῶν Παπῶν κατεστράφη, ὁ τελευταῖος τούτου ἀ-
πόγονος, ὁ ἀτυχῆς Κορράδινος, προσεπάθησε νὰ ἀνακτῆσθαι

ἐκ νέου τὸ βασίλειον, ὅπερ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἠγάπησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, πολεμῆσας κατὰ τοῦ ἐπεισάκτου Γάλλου Καρόλου τῆς Ἀνδραγαυίας, ἀλλ' ἠττηθεὶς τὸ 1268 ἀπεκεφαλίσθη· μόνοι δ' οἱ Σικελοὶ, διώξαντες διὰ φρικωδεστάτης σφαγῆς (Σικελικοὶ ἑσπερινοὶ) τοὺς Γάλλους ἀπὸ τῆς νήσου, ἐδέχθησαν συγγενῆ τινα τοῦ Κορράδινου, τὸν βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας, δι' οὗ εἰς τὴν Ἰσπανίαν προσετέθη κατόπιν καὶ ἡ Νεάπολις. Ἄν δὲ καὶ διὰ τῶν τελευταίων Εὐρωπαϊκῶν πολέμων καὶ ἰδίως τῶν ἐπὶ Ναπολέοντος τὸ βασίλειον πολλάκις ἤλλαξε κυρίου, ὅμως καὶ ἡ παλαιὰ, ἐκλιπούσης δὲ ταύτης, καὶ ἡ νέα δυναστεία διετήρησε μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων τὴν ἐπὶ τῆς χώρας κυριαρχίαν (Φραγκίσκος ὁ Β'), ἀλλὰ τὸ 1860 ἠνώθη καὶ τὸ βασίλειον τοῦτο μετὰ τῆς λοιπῆς Ἰταλίας.

Ἡ παλαιότερα αὐτῆς διαίρεσις, συμφωνοῦσα μᾶλλον μὲ τὴν φυσικὴν, εἶνε αὕτη,

4) Ἡ Κ α μ π α ν ί α, ἥτις, κειμένη μεταξὺ τῶν Ἀπεννίνων καὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, ἐκαλεῖτο παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων χώρα τῆς ἔριδος μεταξὺ Δῆμητρος καὶ Βάκχου, παρὰ δὲ τῶν νεωτέρων εὐδαίμων. Τὸ ὠραιότερον τῆς ὠραίας ταύτης χώρας εἶνε ὁ κόλπος τῆς Νεαπόλεως, ὅς τις, εἰσδύων εἰς τὴν ξηρὰν, σχηματίζει ἀκανόνιστον τετράγωνον, τοῦ ὁποίου αἱ ἄκραι ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων περίπου 4 μ. διακρίνομεν δ' ἐπ' αὐτοῦ βορείαν, ἀνατολικὴν καὶ μεσημβρινὴν παραλίαν. Πρὸ τῆς ΒΔ. γωνίας τοῦ παλαιοῦ ἀκρωτηρίου Μισσηνοῦ, ἐνθα ἦτο μέγας ναυτικὸς σταθμὸς τῶν Ῥωμαίων, κεῖνται αἱ θελκτικαὶ νῆσοι Πρὸ χύτη καὶ Ἴσχια (Αἰναρία)· ἡ Β. πάλιν παραλία τέμνεται ὑπὸ μικροτέρου κόλπου φερωνύμου τῶν πάλαι Ποτσολών (νῦν Ποτσουόλι ἐκ τῆς ἠφαιστείου γῆς ποτσολάνης). Ἡ μικρὰ αὕτη ἐντομὴ εἶνε εἰς τὴν παλαιὰν γεωγραφίαν σπουδαίωτος τόπος, διότι αὐτόθι ἔκειντο τὰ περίφημα τῶν Ῥωμαίων λουτρά αἱ θελκτικαὶ Βαῖται (Ὁράτιος), ἡ περίφημος Ἄσρνος λίμνη, εἰς ἣν οἱ παλαιοὶ ποιηταὶ ἔθετον τὴν εἰς τὸν Ἄδην κατάβασιν, τὸ Κυμαῖκόν τῆς Σιβύλλης σπήλαιον, κληθὲν οὕτως ἐκ τῆς πλησίον αὐτοῦ κειμένης παλαιᾶς Ἑλληνικῆς ἀποικίας τῆς Κυμῆς, μητροπόλεως τῆς Νεαπόλεως. Ἡ Λουκρινὶς θάλασσα, ἥτις ἦτο περίφημος παρὰ τοῖς λίγχοις Ῥωμαίοις διὰ τοὺς ἰχθῦς καὶ τὰ ὄστρεα, τὸν ἰσ' αἰῶνα δι' ἠφαιστείου ἐνεργείας μετεβλήθη εἰς

ἀπλοῦν ἔλος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετὰ ταῦτα ἀνυψώθη τὸ Νέον Ὄροσ. Πάντα τὰ ἀνωτέρω κεῖνται πρὸς Δ. τῶν Ποτεσίων, πρὸς Α. δὲ ἡ Σολφάρα (Φλέγγραι), ἡφαίστειος φλεγόμενος κρατῆρ, ἐξ οὗ, περιβαλλομένου ὑπὸ λόφων, ἐκπέμπονται διαρκῶς θειώδεις ἀτμοί· ὅπως ἡφαίστειας ἐπίσης καταγωγῆς εἶνε καὶ ἡ στρογγύλη λίμνη Ἄγνανος (Anianus), ἣτις ἀναρρίπτει διηλεκτῶς πομφόλυγgas· οὐ μακρὰν ταύτης ὑπάρχει τὸ σπηλαίον τῶν Κυνῶν, ἐν ᾧ εἰς ὕψος ἐνὸς ποδὸς ἐξαπλευται θανατηφόρον ἀέριον, τὸ ὁποῖον φονεύει τὰ εἰσερχόμενα μικρὰ ζῶα, οἷον κύνas, κτλ., ἔτι ἀνατιλ κώτερον τὸ γραφικὸν καὶ ὑπὸ χαριστάτης βλαστήσεως κεκαλυμμένον ἕρος Παισίλυπον, δι' οὗ ἐξ ἐσακμμένου ἐπιμήκους σπηλαίου $\frac{1}{2}$ ὄρ. μακροῦ ἄγει ἡ μόνη ἀπὸ Ποτεσίων εἰς Νεάπολιν ὁδός. Ἐκ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ τῆς πρὸς τὴν Νεάπολιν φαίνεται ὁ ὑπὸ θαρῶν οικιζόμενος τάφος τοῦ Βιργιλίου. Ἡ πρωτεύουσα πόλις κεῖται περὶ τοῦ, ἐνθα συμπίπτει ἡ Β. καὶ Α. παραλία τοῦ μεγάλου κόλπου· εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν αὐτοῦ τὴν πυκνῶς ὑπὸ ἀγροκηπίων καλυπτόμενην προίχει τὸ στέμμα τῆς ὅλης χώρας, τὸ 3500 π. ὑψηλὴν καὶ μεμονωμένον κωνοειδὲς ἡφαίστειον Οὐεσσούϊον, χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ ὄρους Σόμμα δι' ἀποτόμου ῥωγάδος· τοῦ Οὐεσσούϊου ἡ πρώτη ἐκρηξίς ἐγένετο τὸ 79 μ. Χ ἐπὶ αὐτοκράτορος Τίτου (μέχρι τοῦδε ἐγένοντο πλείονες τῶν 30 μεγάλων ἐκρηξέων)· φοβεροὶ τότε χεῖμαρροι λάβας καὶ βροχὴ στάκτης κατέχρυσαν τὰς πόλεις Ἡράκλειον, Πομπηίαν καὶ Σταβίας, ἡ δὲ στάκτη, ἣτις ἐσκότισε τὸν ἥλιον καὶ μέχρι τῆς Ῥώμης, λέγεται ὅτι ἔνεκα θυέλλης ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Τὸ 4743 ἔνεκα ἀνορύξεως φρέατος ἀνεκαλύφθη τὸ Ἡράκλειον, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ παύσωσι τὴν ἀνασκαφήν, διότι κεῖνται ἐπ' αὐτῆς ἡ Ῥεσίνα καὶ οἱ Πόρτικοι. Τὴν Πομπηίαν, κειμένην μεσημβρινώτερον, ἀνεκάλυψαν τὸ 1755 κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀγροῦ τινος, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε μόνον τὸ $\frac{1}{2}$ ἐξεχώσθη, τὸ ὁποῖον παρέχει ἀκριβῆ εἰκόνα ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς πόλεως, διότι οὐδὲν ἀπωλέσθη καὶ ἡ Γῆ διεφύλαξε τὰ πάντα πιστῶς. Τὸ Οὐεσσούϊον ἀνέρχεται τις συνήθως δι' ὁδηγῶν καὶ ὄνων ἀπὸ τῆς Ῥεσίνης, τὴν κάτω τοῦτου χώραν περιβάλλουσι θαλαραὶ ἄμπελοι, διασχιζόμεναι ὑπὸ χαρῶν ἀποτόμων πεπληρωμένων ἐκ λίθης, εἰς τὸ μέσον περιπέου τοῦ ὄρους κατοικεῖ ἐρημίτης, παρὰ τῷ ὁποίῳ καταλύουσιν, ἐγγράφονται καὶ πίνουσι δάκρυ τοῦ Χριστοῦ οἱ τὸ Οὐεσσούϊον ἀναβαίνοντες.

ιδίως δύσβατος εἶνε ἡ ἀτοτομωτάτη τελευταία κωνική κορυφή, ἐφ' ἧς ἡ ἐκ στάκτης ἄμμος καθιστᾷ δύσκολον τὴν περαιτέρω προχώρησιν. Ἐάν τὸ ἠφαίστειον εὑρίσκεται εἰς τελείαν ἡσυχίαν, δύναται τις νὰ καταβῆ ἐπὶ τι καὶ ἐντὸς τεῦ κρατῆρος. Ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ κόλπου κεῖται τὸ Σὺρρέντον, ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ Τάσσου· πρὸ τῆς ΝΔ τοῦ κόλπου γωνίας κεῖνται αἱ θελκτικαὶ καὶ βραχῶδεις νῆτοι Καπρέαι, ἃς ἄλλοτε μὲν ἀνεξήτησεν ὁ Τιβέρης, ἵνα κρύψῃ τὰς βδελυρίας του, ὅμως σήμερον συχνάκις ἐπισκοπεύονται καὶ θαυμάζονται ὑὸ τῶν περιηγητῶν (τὸ κυανὸν σπύλαιον).

Τοιαύτη ἡ σύντομος περιγραφή τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, ἡ δὲ ὅλη χώρα συνενόει τὰ θελγητρά τοῦ Οὐρανοῦ μὲ τὰ τῆς φρίκης τοῦ ὑπογείου κόσμου. Ἡ Νεάπολις καὶ πρῶτον Παρθενόπη εἶνε ἡ πολυπληθεστέρα καὶ λαμπρύτερα τῆς χερσονήσου πόλις, ὠχυρωμένη διὰ τῶν κατὰ τὸν λιμένα καὶ τὰ περίξ ὑψώματα φρουρίων καὶ ἔχουσα 450000 κ. Ἀπὸ τῆς θελκτικῆς παραλίας μέχρι τῶν ἄνω τεῦ ὄρους ἐκτείνεται ἡ πόλις ἄνευ τειχῶν καὶ πυλῶν, αἱ ὁδοὶ αὐτῆς, ὧν κολλίστη ἡ τοῦ Τολήτου, ὄσαι στεναὶ καὶ ἐστρωμέναι μὲ λάβυν, πληροῦνται θορυβῶς ἀπὸ τὸν ὄχλον τοῦ θορυβώδους λαοῦ, ὅστις ζῆ μᾶλλον ἐκτὸς ἢ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Ἐκ τῶν γῶν ὁ μητροπολιτικὸς περιέχει τὸ θαυματουργὸν αἷμα τοῦ προστάτου τῆς πόλεως Ἀγ. Ἰανουαρίου· ἀλλὰ τὸ θάμβος τῆς Νεαπόλεως δὲν συνίσταται τότεν εἰς τὰ ἀριστοτεχνήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς, ὅσον εἰς τὴν θέσιν καὶ τὸν θῖον τοῦ λαοῦ τῆς ἐν αὐτῇ, ἐν ἧ ἡ φύσις παρέχει ἄπειρον πλοῦτον, ζῶσι περὶ τὰς 80000 Λοζαρόνων, ἀρέγων καὶ ἀργῶν, διότι ἡ τροφή αὐτῶν, καὶ ἰδίως τὰ ἀγαπητὰ αὐτοῖς μακαρώνια, εὐκολώτατα ἀπικτιῶνται. Πρὸς Β. τῆς Νεαπόλεως παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἐπὶ ἀποτόμου καὶ μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ στενοῦ μόνον ἰσθμοῦ συνδεομένου βροχώδους ἀκρωτηρίου κεῖται τὸ φρούριον Γαέτα τὸ φημισθὲν διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ καὶ μάλιστα τὴν κατὰ τὰ 1860 καὶ 1861, ὅτε ἐχρησίμωσεν ὡς τελευταῖον καταφύγιον εἰς τὸν ἐξωσθέντα βασιλέα Φραγκίσκον Β'. Πρὸς Μ. κεῖται τὸ Ἀμάλφιον, ἐν ᾧ ἀνεκαλύφθη ἡ ναυτικὴ πυξίς, καὶ κατόπιν τὸ Σάλερνον, ἐν ᾧ ἤκμασε τὸν μεσαίωνα περίφημος Ἱατρικὴ σχολή. Εἰς τὴν μητρόπολιν Σόλερνον, ἐν ᾧ γίνονται καὶ ἐπίσημοι ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, κεῖται ὁ τάφος Γρηγορίου τοῦ Ζ', εἰς τὰ περίξ τὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Παίστου, περιφθίμου διὰ τοῖς ναοῦς καὶ τὰ ῥόδα τῆς, καὶ εἰς τὰ ἐνδοτέρω κατὰ τὰ

Ῥωμαϊκὰ ὄρια τὰ Ἄρπινα, ἐν οἷς ἐγεννήθησαν ὁ Μάριος καὶ ὁ Κικέρων. Τὸ φρούριον Καπύη κεῖται ἐπὶ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἡ δὲ παλαιὰ πόλις Καπύη, κειμένη εἰς ἄλλην θέσιν, ἦτο γνωστὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὴν μαλθακότητα, ἐκ τῆς ὁποίας ὀλόκληροι στρατοὶ κατεστράφησαν. Ἐπὶ ὄρους τινοῦ ἀποτόμου, Κασσίου καλουμένου, κεῖται ἡ τῶν Βενεδικτίνων μονή, ἡ ἀρχαιοτέρα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

2) Αἱ Ἀβροῦζαι, κείμεναι εἰς τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν κλιτύος αὐτῶν, εἶνε χώρα τῶν πόλει μαχίμων Σαμνιτῶν καὶ ἐπισημοτέρα πόλις αὐτῶν ἡ Ἀκουίλα.

3) Ἡ Ἀπουλία, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Γαργάνου ὄρους παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, περιλαμβάνει τὸ ἐρημωθὲν ἤδη Βρεντέσιον, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἐβαλλεν καὶ ἦτο εἰς τῶν κυρίων ναυστάθμων τῶν Ῥωμαίων καὶ ὁ ἀπόπλους τῶν Σταυροφόρων. Κάλλιον διετηρήθη ἡ παλαιὰ πόλις Τάρας, κτίσμα Σπαρτιατῶν, ἧτις οὐσα τότε ἀκμαία ἐμπορικὴ πόλις προσεκάλεσε τὸν Πύρρον κατὰ τῆς Ῥώμης. Εἰς τὰ περὶ χώρα αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἀράχνη Ταραντέλα, περὶ τῆς ὁποίας τοῦ δειγματος διηγούντο ἄλλοτε πολλὰς ὑπερβολάς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κεῖνται αἱ πόλεις Λέκκη (Ἀλητία) καὶ Φογγία, αἵτινες μετὰ τὴν Νεάπολιν εἶνε αἱ μεγαλειότεραι τῆς χώρας· παρὰ τὴν τελευταίαν κεῖται τὸ πεδῖον τῆς μάχης τῶν Καννῶν. Εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν τῆς χερσονήσου κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνας. Ἡ παρὰ τὴν μεσόγειον πόλις Ὀτραντον εἶνε ὄχυρόν φρούριον.

4) Κλαβρία καλεῖται ἡ μεταξὺ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους μικρὰ χερσονήσος, ἧτις εἶνε ἡ ἐστία κειρομμένου ἡφαιστείου πυρὸς (σεισμοὶ 4783) καὶ χώρα εὐφροωτάτη, ἀλλ' εἰσέτι ἀκαλλιέργητος. Ἀντικρὺ τῆς Σικελίας κεῖται ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ῥήγιον. Κατὰ τὴν παραλίαν ὑπάρχουσιν ἐρείπια παλαιῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, οἷον τῆς παρὰ τὸν Ταραντίνον κόλπον Συβάρεως, τῆς ὁποίας τῶν κατοίκων ἡ μαλθακότης καὶ ἡ ἠδυπάθεια κατέστη παροιμιώδης.

1α) Ἡ Σικελία, ἔχουσα 600 □ μ. καὶ 2 ἐ. κ., ἀπαιδεύτους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὀκνηροὺς καὶ πτωχοὺς, καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς χερσονήσου, μεθ' ἧς ἄλλοτε συνείχετο, διὰ τοῦ $\frac{3}{4}$ μ. πλατέος Φάρου τῆς Μεσσηνίας, εἶμι μορφῆν τριγώνου (ἐξ οὗ καὶ τὸ παλαιὸν ὄνομα Τρινακρία), τοῦ ὁποίου ἡ μὲν βορρεια πλευρὰ εἶνε ἐστραμμένη πρὸς τὴν Τυρρηνικὴν θά-

λασαν, ἡ δὲ Α. πρὸς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, ἡ δὲ ΝΔ. πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπ' αὐτῆς ὁ Ὀμηρος θέτει τοὺς ἱερούς βοδὸς τοῦ Ἡλίου, ἐπὶ μικρᾶς τινοῦ παρὰ τὴν παραλίαν νήσου τὸ γιγάντιον γένος τῶν Κυκλώπων καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τὰ δύο φοβερὰ τέρατα, τὴν Σκύλλαν ἐπὶ Ἰταλικῷ καὶ τὴν Χάρυβδιν ἐπὶ Σικελικῷ ἐδάφους, τὰ ὁποῖα ἔσυρον τὰ διαβαίνοντα πλοῖα εἰς τὸν πυθμένα ἢ κατεβρόχιζόν τινας τοῦ πληρώματος αὐτῶν· οἱ δὲ διὰ τοῦ μύθου τούτου σημαίνοντες στρόβιλοι, δῖνοι καὶ ὕφαλοι, σήμερον εἶνε ὅλως ἀκίνδunami (εἰς τὸν πορθμὸν τοῦτον ἰδίως παρατηρεῖται νῦν πολλάκις μόνον τὸ ὀπτικὸν φαινόμενον ἀντικατοπτρισμός). Οἱ μετὰ ταῦτα Ἕλληνας δὲν ἐθεώρουν πλέον τὴν Σικελίαν ὡς μυθικὴν χώραν, διότι εἰς τὰς θελκτικὰς αὐτῆς παραλίας ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας. Καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἐπεχείρησαν νὰ καταλάβωσι τὴν νῆσον καὶ νὰ κυριεύσωσι τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἐπὶ ἠνεγκον τὴν μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐχθρικὴν συμβίωσιν αὐτῶν. Μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον Καρχηδονικὸν πόλεμον ἡ Σικελία ἐγένετο ἡ πρώτη τῆς Ῥώμης ἐπαρχία καὶ ἡ σιταποθήκη αὐτῆς. Τὰς μετὰ ταῦτα τύχας τῆς νήσου εἶπομεν ἀνωτέρω. Ἡ Σικελία εἶνε ὁμοία κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα μὲ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Νεαπόλεως, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια, τὸ ἐμπόριον καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶνε ἥττονος λόγου ἄξια, ἢ εἰς προτέρους χρόνους. Διακρίνονται δὲ τρεῖς κοιλάδες ἢ βαθμιῶδες ἐπὶ τῆς νήσου, ἥτις σχηματίζει κυματόμορφον ὑψίπεδον 1500 π. ὑψηλὸν μετὰ στενῶν παραλίων ταινιῶν. Μεμονωμέναι σειραὶ τινες, ὁμοιάζουσαι τὰ τιτανώδη Ἀπέννινα, ὑψοῦνται ἐπὶ τοῦ ὑψιπέδου καὶ αἱ ὑψηλότεραι τούτων, ἔχουσαι ὕψος ἕως 6000 π, κεῖνται πρὸς Β., τὸ δὲ ἠφαίστειον ὄρος τῆς Αἴτνης (11000π.) εἶνε πάντῃ μεμονωμένον.

4) Εἰς τὴν ΒΔ. παραλίαν, ἔνθα ἦτο τὸ παλαιὸν ἀκρωτήριον Λιθύβαιον, κεῖνται αἱ Ἀ ἱ γ ἄ δε ς νῆσοι (ὁ Λουτάτιος Κάτουλος ἐπεραιώσεν αὐτῶν διὰ τῆς κατὰ Ἀλάσσαν νίκης τοῦ πρῶτου Καρχηδονικοῦ πόλεμου)· τὸ ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας Τ ρ ἄ π ἂ ν ἰ ἀναμιμνήσκει ἡμῖν τὰς παλαιὰς ὀχυρὰς πόλεις Δ ρ ἑ π ἂ ν ο ν, καλούμενον οὕτω ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ἀκρωτηρίου, καὶ Ἐ ρ υ κ ἂ ἰ ἀνατολικώτερον κεῖται ἡ παλαιὰ Ἐ γ ε σ τ ἂ, καὶ κατόπιν εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστάτην καὶ εὐφοριωτά-

την πεδιάδα Κογκάδορον (C. nca d'ore) τὸ Παλέριον (Πά-
νορμος), ἣτις ἰδρυθεῖσα ὑπὸ Φοινίκων εἶνε ἢ νῦν πρωτεύουσα τῆς νῆ-
σου, καὶ ἔχουσα 200000 κ., ἀποτελεῖ κανονικὸν τετράγωνον, διαιρούμε-
νον ὑπὸ δύο διασταυρουμένων ὠρικών καὶ μεγάλων ὁδῶν εἰς τέσσαρα
τμήματα καὶ ἔχον ἐν τῷ μέσῳ τῆς συμπτώσεως αὐτῶν μεγάλην ἀγο-
ράν. Εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως ὑπάρχουσι τῆφοι αὐτοκρατόρων
ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ὀχενσταυριδῶν. Οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ὑψοῦται τὸ
περιέργον κατὰ τὴν μορφήν ὄρος Πελλεγρίνον, ἐνθα ὑπάρχει λαμπρὰ
ἄψιψις πρὸς τὸν ἀξιόλογον λιμένα, ἐξ οὗ προῆλθε τὸ παλαιὸν ὄνομα τῆς
πόλεως, παρεκλήσιον καὶ σπήλαιον τῆς Ἀγ. Ροζαλίας τῆς πάτρωνος τῆς
πόλεως, ὑπὸ πλείστων ἐπισκεπτόμενα. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτης τὴν
μετὰ μεγίστης πομπῆς πανηγυριζομένην συρρέουσιν εἰς τὸ Παλέριον οἱ
πλείστοι ξένοι. Ἀνατολικῶς τοῦ Παλέρμου ἡ βορρεια παραλία κάμπτε-
ται πρὸς Ν καὶ κατὰ τὸ Ἀ ἄκρον αὐτῆς τῆς οὕτω κολουμένης κεῖται τὸ
Μιλάτσον (Μυλάι), ἐνθα οἱ Ῥωμαῖοι ἐκέρδησαν τὴν πρώτην οὐτῶν
ναυμαχίαν ὑπὸ τὸν Δουίλιον. Πρὸς Β. πρὸ τοῦ Μιλάτσου κεῖται τὸ σύμ-
πλεγμα τῶν ἡραισιείων, ἀλλ' εὐφόρων Λιπαρίων νήσων, ὧν ἡ μὲν
μεγαλειτέρα καλεῖται Λιπάρα, ἡ δὲ βορειοτάτη Στρογγύλη,
ἔχουσα ἐνεργὸν ἡραισιεῖον.

2) Εἰς τὴν Α. παραλίαν ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον τὴν ὄχυρὴν Μεσ-
σήνην, ἣτις μετὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1783 ἀνωκοδομήθη ὠραιότερα καὶ
ἔχει ὠραῖον ἐλεύθερον λιμένα, ὅχι ἀτήμικτον ἐμπόριον (μεσημερινοὶ
καρποὶ) καὶ 103000 κ. Περαιτέρω πρὸς τὰ ΝΔ. ὑψοῦται τὸ διὰ τα-
πεινώσεων τοῦ ἐδάφους ἐκ τῶν λοιπῶν ὄρεινῶν σειρῶν τῆς νήσου χωρι-
ζόμενον ὑψηλὸν ὄρος Αἶτνη (40000 π), ἐνθα ἦτο κατὰ τοὺς μύθους τῶν
ἀρχαίων τὸ ἐργοτάσιον τῶν Κυκλώπων, οἵτινες κατεσκευάζον τοὺς κεραυ-
νοὺς τοῦ Διὸς οἱ πρόποδες τοῦ γιγαντώδους καὶ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων
ἐνεργοῦ τούτου ἡραισιεῖου, οἵτινες σχηματίζονται ἐκ συμπλέγματος
μικροτέρων ἐσβεσμένων ἡραισιείων κώνων, ἔχουσι 45 μ. περίμετρον
καὶ εἰ καὶ ἐπαπειλοῦνται ὑπὸ πολλῶν κινδύνων αἰ κλιτύες αὐτοῦ, ὅμως
ἀποτελοῦσι τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ κατοικημένα μέρη τῆς Σικελίας.
Ἡ ἀνάβασις κατορθοῦται εὐκολώτερον ἀπὸ τῆς Κατάνης, ἣτις εἶνε
καλλίστη παραλία πόλις, ἔχουσα 69000 κ. οἵτινες πολλῶν ἤδη ἔπαθον
ἀπὸ τῶν ἐκρήξεων τῆς Αἶτνης, διότι ἡ λάβα πολλῶν ὑπερεπήδησε τὰ
τείχη τῆς πόλεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας μέχρι τῆς κορυφῆς ἀπαιτοῦνται 9

ᾶραι, ἀλλ' οἱ διαβάται διανυκτερεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ Νικολόσι, τὸ ὁποῖον κεῖται κατὰ τὴν κάτω τοῦ ὄρους μοῖραν τὴν κλυπτομένην ὑπὸ ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελώνων. Οἱ τὴν Αἴτην ἀναβαίνοντες ἐκκινουῦσι τὴν πρώτην νύκτωρ ἔτι, διέρχονται τὴν δασώδη μοῖραν, καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν γυμνὴν ἢ χιονώδη· εἰς ὕψος 1000 π. ὑπάρχει ὁ Ἀγγλικὸς οἶκος, εἰς ὃν καταφεύγουσιν οἱ περιηγηταί· ὁ κυρίως ἐκ στάκτης κῶνος ὑψύται ἔτι 4000 π., ἀλλ' ἡ ἀνάβασις του δὲν εἶνε τόσοσ δύσκολος, ὅσον ἡ τοῦ Οὐετσουῦτου, τοῦ ὁποῦ οὐ κρατῆρ εἶνε τρίς μικρότερος τούτου. Ἡ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Αἴτης ἀποψις εἶνε ἐξαισία καὶ μεγαλοπρεπής, διότι ἡ Σικελία ὅλη κεῖται ὑπὸ τὸν θεατὴν ὡς γεωγραφικὸς πίναξ, καὶ ἀπ' αὐτῆς φαίνονται ἡ Καλαβρία, αἱ Λιπάριοι νῆσοι καὶ ἡ ἄχανῆς θάλασσα· μόνον δ' ἡ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς Τενερίφης ὄψις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς ταύτην ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ κορυφῆς ὄρους ἀποψιν τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ προεξιχῆς, κειμένης οὐ μακρὰν τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας, ἔκειτο ἡ παλαιὰ τῆς Σικελίας πρωτεύουσα, αἱ Συρακοῦσαι, ἰδρυθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων Δωριέων· ἡ πόλις αὕτη, ἔχουσα τότε ὑπὲρ τὸ 4 ἑ. κ. εὐτόλμως ἀντετάχθη κατὰ τῆς Κορρηθόνος, τῶν Ἀθηναίων (ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου) καὶ τῆς Ρώμης (πολιορκία τοῦ Μαρκελλοῦ, Ἀρχιμήδης). Ἐκ τῶν τότε πέντε ἀκμαίων αὐτῆς τμημάτων ἡ νῦν κάπως ὠχυρωμένη καὶ οἰνοφόρος πόλις κατέχει ἔν μόνον, τὴν μικρὴν νῆσον, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 20000 κ. Ὁ λιμὴν αὐτῆς εἶνε κατακεχωσμένος ὑπὸ ἄμμου καὶ αἱ ἀκταὶ κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἐρείπιων παρελθόντος μεγάλειου. Εἰς τοὺς ξένους δείκνυνται ἰδίως τὰ φρικώδη λατομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Συρακοῦσαιο καθέδρον τοὺς αἰχμαλώτους καὶ κικούργους. Πόλεμοι, σεισμοὶ καὶ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἐπήνεγκον τὰς ἀλλοιώσεις ταύτας. Πρὸς Ν. τῶν Συρακοῦσῶν κεῖται ὁ μόνος τῆς Εὐρώπης τόπος, εἰς ὃν αὐξάνει ὁ Αἰγύπτιος θάμνος πάπυρος.

3) Εἰς τὸ μέσον περίου τῆς ΝΔ. παραλίας ἐκβάλλει ὁ Σάλτος (Γιμέρς), ὅστις εἶνε ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τῆς νήσου ποταμῶν· περαιτέρω πρὸς τὰ Βλ. κεῖται τὸ Γεργέντι (Ἀκράγας), ἧτις, νῦν μὲν ἔχουσα περὶ τὰς 20000 κ καὶ ἐξαίσια ἐρείπια, πόλις δὲ 200000, ἦτο ἄλλοτε ἡ δευτέρα τῆς Σικελίας πόλις. Εἰς τὰ πέριξ κεῖται τὸ μικρὸν καὶ περιεργὸν ἰλυῶδες ἠφαίστειον Μακαλοῦθα, ἐξερευγὸν κολλώδη ἰλὸν· περαιτέρω δὲ πρὸς Δ. κεῖται ἡ θέσις τῆς παλαιᾶς πόλεως Σελινούντος·

4) Εἰς τὰ ἔνδον τῆς νήσου, ἔνθα ἐπιστεύετο ὅτι ὁ Πλούτων ἤρπαξε τὴν Περσεφόνην, δὲν ὑπῆρχον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους σπουδαῖαι πόλεις· μόνον δ' αἱ πεδιάδες αἱ περὶ τὴν Αἴτην, αἵτινες ἔκειντο σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον, ἐφημιζόντο ὡς θαλεροὶ καὶ χερῖεντες λειμῶνες· σήμερον ὅμως εἰς τὰ ἔνδον τῆς νήσου κείνται αἱ ἀξιόλογοι πόλεις, Καλτανισέττα καὶ Καλταγίρονη.

B) Παπική Ἐπικράτεια.

§. 13. Αὕτη (214 □ μ καὶ 700000 κ), τὸ μόνον ἱεροκρατικὸν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου κράτος, ἀποτελεῖ αἰρετὴν μοναρχίαν, περιοριζομένην ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τῶν καρδινάλιων. Οὗτοι, τῶν ὁποίων ὁ μέγιστος ἀριθμὸς δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς ἐβδομήκοντα, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν Παπῶν, λαμβάνονται μὲν ἐξ ὄλων τῶν Καθολικῶν λαῶν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι εἶνε Ἴταλοὶ καὶ φέρουσι τὸν τίτλον ἐξοχότης καὶ ἐρυθρὸν ἔνδυμα. Ἄμα Πάπας τις ἀποθάνῃ, συνέρχεται ὁ σύλλογος τῶν καρδινάλιων πρὸς ἐκλογὴν ἄλλου· ὁ δ' ἐκλεχθεὶς, ἀλλάσων τὸ ὄνομά του, λαμβάνει κατὰ βούλησιν ἄλλο καὶ στέφεται μετὰ μεγίστης τελετῆς εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου Πέτρου (τριπλοῦν στέμμα, τίτλος Ἅγιος πατὴρ, ἀσπασμὸς ποδός). Αἱ μεγάλαι αὐτοῦ ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐγκύκλιοι καλοῦνται *Βουλῆαι*, τὰς ὁποίας ἡ ἱστορία ἀναφέρει διὰ τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν λέξεων, αἱ δὲ μικραὶ *Βρέβαι*. Ὁ τόπος κυβερνᾶται διὰ καρδινάλιων, ὡς ἄλλα, οὐδ' ὑπουργῶν, καὶ οἱ εἰς τὰς διαφόρους Καθολικὰς αὐλὰς πρέσβεις τοῦ Πάπα καλοῦνται *Νούντσιοι*.

4) Τὸ δυτικὸν ἡμισυ ἀποκλίνει πρὸς τὴν μεσόγειον θαλάσσαν· ἡ ἐκ τούτου παλαιὰ Ῥώμη ἔκειτο 3 μ. μισρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τιβέριως καὶ τὸ μέγιστον μέρος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ ὄχτης. Κάλλιστα δὲ δύναται τις νὰ περιγράψῃ αὐτὴν, παρακολουθῶν τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ ποταμοῦ· οὗτος δηλ. σχηματίζει πρὸς Δ. τόξον, ἐφ' οὗ ἔκειτο τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως· μετὰ τοῦτο ἔπεται ἕτερα κόμψις πρὸς Α, ἔνθα ἐπὶ μὲν τῆς δεξιᾶς ὄχτης ἔκειτο μικρὸν τμήμα τῆς πόλεως, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς καὶ κατὰ τὸ ἐν τῇ πόλει ἀνατολικώτατον σημεῖον τοῦ ποταμοῦ ὁ Καπιτώλιος λόφος, ἐφ' οὗ τὸ Καπιτώλιον, καὶ ὁ Παλατῖνος λόφος (ἃ κατὰ πρῶτον ἐκτίσθησαν)· ἐλίγον τι περαιτέρω πρὸς Α. ἔκειτο

το ἡ ἀγορὰ (Forum)* ἐκ τρίτου κάμπτεται ὁ ποταμὸς ἐκ νέου πρὸς Δ. καὶ ἐντὸς τῆς κάμψεως ταύτης ἔκειτο ὁ Ἄβεντινὸς λόφος. Πρὸς Α. τῶν τριῶν τούτων λόφων ἔκειντο οἱ λοιποὶ τέσσαρες καὶ ὁ μὲν βορειότατος ἔκαλεῖτο Κυρινίος λόφος, ὁ δὲ ἐπόμενος Οὐμίμινάλιος, ὁ ἀνατολικώτατος Ἡσκυλῖνος καὶ ὁ πρὸς τὰ ΝΑ. Καίλιος λόφος* μεταξύ τούτων ὑπῆρχεν ἡ κυριωτάτη τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ὁδός, ἱερὰ καλουμένη, ἄγουσα πρὸς τὸ Καπιτώλιον. Ἡ πόλις ἔκαλεῖτο Ἐπτόλοφος καὶ κατὰ τὴν μεγίστην αὐτῆς ἀκμὴν εἶχε 2 ἐ. κ. Ἐκ τῶν Πυλῶν ἢ Φλαμινία, ἢ κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον, ἄγει διὰ τῆς ὁμωνύμου ὁδοῦ πρὸς τὴν βορείαν Ἰταλίαν, ἢ δὲ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ἄκρον, πύλη Καπιννατία, πρὸς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν. Ἡ νέα Ῥώμη περιλαμβάνει μὲν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς τὴν παλαιάν, ὅμως δὲν εἶνε πανταχοῦ κεκαλυμμένη ὑπὸ οἰκῶν, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος κατέχεται ὑπὸ κήπων καὶ ἀγροκηπίων καὶ ἰδίως πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημβρίαν· διὰ τῶν μερῶν τούτων ἄγουσιν ὁδοὶ ἔρημι μὲχρι τῶν πυλῶν, ὁ δὲ κύριος τῆς πόλεως πυρὴν κεῖται μεταξύ τῶν λόφων Καπιτωλίου καὶ Κυρινίου καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλοτε μὴ καλλιεργουμένου πεδίου τοῦ Ἄρεως. Ἀντικρὺ τούτου καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τιβέρεως, ἣτις δὲν εἶχεν ἔτι περιληφθῆ εἰς τὴν παλαιάν Ῥώμην, ὠκοδομήθη καὶ τὸ παλαιὸν πέτρων τοῦ Τιβέρεως προάστειον. Εἰσερχόμενός τις διὰ τῆς παλαιᾶς πύλης Φλαμινίας καὶ νῦν τοῦ λαοῦ εὕρισκει τρεῖς κυρίας ὁδοὺς ἀγούσας εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς πόλεως, α) τὴν δυτικὴν, παρακολουθοῦσαν τὸν βόθυν τοῦ Τιβέρεως, ὃν διαβαίνων τις διὰ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀγγέλου ἀπαντᾷ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ῥώμης, καὶ τὸ φρούριον τοῦ Ἀγγέλου, τὸ ὅποιον κατὰ πρῶτον ἐχρησίμωσεν ὡς τάφος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ· ἐντεῦθεν ἄγει ὁδὸς πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ πλατεῖαν τοῦ Ἀγίου Πέτρου, ἣν περιβάλλουσι στοῖι ἐκ κιόνων, ἐνῶ ἐν τῷ μέσῳ, κοσμομένη ὑπὸ ὀβελίσκου καὶ δύο ἀναβρυτηρίων, περιβάλλεται ὑπὸ στοῶν, καὶ κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῆς ἄκρον κεῖται ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τῶν 400 τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ κόσμου ὅλου, ὅστις ἀνεγερθεὶς ὑπὸ πολλῶν κατασειρὰν Παπῶν διὰ μεγάλων δαπανῶν κατέχει μεγάλην ἐπιφάνειαν καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ εἶνε κατὰ τὴν νεωτέραν Ἰταλικὴν καθ' ἣν αἱ διαστάσεις αὐτοῦ εἶνε κολοσσιαίαι. Εἰς τὸ μέσον κεῖται τὸ θυσιαστήριον ὑπὸ ὀρειχαλκίνῃν στέγγῃ, τὴν ὁποίαν φέρουσι τέσσαρες ὀρειχάλκινοι στύλοι 120 π. ὑψηλοί. Ὑπ' αὐτὸ δὲ εὕρισκονται οἱ τάφοι

τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ὑψοῦται ὁ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου κατασκευασθεὶς περίφημος θόλος, ὅστις μὲ τὰς προσθήκας ἔχει ὕψος 487 π. Παρὰ τὸν ναὸν κεῖται τὸ παλάτιον τῶν Παπῶν, Βατικανόν, ἔχον μεγίστην εὐρυχωρίαν, περίφημον βιβλιοθήκην καὶ ἐξαισίας ἀρχαιότητος (Ἀπόλλων τοῦ Βελθεδέρου, Λαοκόων, κτλ.). β) ἡ μεσαία ὁδὸς Κόρσον φέρει ἀπὸ τῆς πόλεως τοῦ λαοῦ κατ' εὐθείαν εἰς τὰ πέρα τοῦ παλαιοῦ Καπιτωλίου· καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσιν αὐτοῦ ἐν ὄρει παλάτια καὶ ναοί, ἀλλ' ἡ παλαιὰ ἀγορὰ (Forum), καλουμένη σήμερον ἀγρὰ ἀγγελίδων (campo Vaccino), εἶνε ἔρημος. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὁδοῦ κεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ Μάρκου Ἀγρίππα, στρατηγῶ τοῦ Αὐγούστου, οἰκοδομηθὲν Πάνθειον, στρογγύλον θολωτὸν οἰκοδόμημα λαμβάνον φῶς μόνον ἐκ τῆς ὀπῆς τοῦ θόλου, τὸ ὅποσον καὶ τανῦν εἶνε ναός· γ) ἡ ἀνατολικὴ ὁδὸς ἄγει πρὸς τὸν Κυρίνιον λόφον. ἔνθα ὑπάρχει παπικὸν παλάτιον καὶ ὄχι μακρὴν αὐτοῦ ἡ θριαμβευτικὴ ἀψὶς τοῦ Τραϊανοῦ. Εἰς τὰ πλεον ἀκατοίκητα τῆς πόλεως μέρη μεταξὺ τῶν λόφων Παλατίνου, Ἡσκυλίνου καὶ Καιλίου ὑπάρχουσιν ἡ θριαμβευτικὴ ἀψὶς τοῦ Τίτου καὶ τὸ ἐν μέρει ἔτι σωζόμενον κολοσσαῖον ἀμφιθέατρον, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 400000 ἀνθρώπων. Πρὸς τὰ ΝΑ. κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πόλεως ὑπάρχει ἡ κυρία ἐνορία τῶν Παπῶν, Ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Λατερανοῦ, ἔχουσα καὶ ὁμώνυμον παλάτιον μὴ χρησιμεῖον πλέον πρὸς κατοικίαν τῶν Παπῶν. Ἐπὶ μέγα τῆς πόλεως μέρη ἐκτείνονται αἱ κατακόμβαι, ὑπόγειοι δηλ. δίδοι καὶ σπήλαια, τὰ ὅποια ἐχρησίμευον πρότερον εἰς ταφὴν τῶν νεκρῶν καὶ ὡς τόποι ἐκκλησιαστικῆς καὶ μαρτυροῦ τῶν πρώτων Χριστιανῶν.

Ἡ Ῥώμη ἔχει 201000 κ, ζώντων κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τῶν ξένων, οἵτινες ὡς ζωγράφοι ἢ ἄλλοι καλλιτέχνη διαμένουσιν ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν αἰωνίαν πόλιν, ἢ ὡς περιηγηταὶ διατρίβουσιν ἐν αὐτῇ ἐπὶ μικρὸν. Ἰδίως δὲ ἐπισκέπτονται αὐτὴν οἱ περιηγηταὶ πρὸ τοῦ Πάσχα, ἵνα παραβρεθῶσιν εἰς τὰς τελετὰς τῶν ἑορτῶν (διανομὴ τῶν βατίων κατὰ τὴν φερώνυμον Κυριακὴν, ἡ ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου ἐν τῇ Σιζτείῳ παρεκκλησίῳ, τὸ νύψιμον τῶν ποδῶν δωδεκα γερόντων ὑπὸ τοῦ Πάπα, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου κατὰ τὸ Πάσχα εὐλογία, ὁ φωτισμὸς τοῦ θόλου τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ ἰδίως ἡ πολύφωτος λυχνία (girandola), ἣτις εἶνε δέσμη ἀφειτηρίων (Paquette) ἀφαιμένων ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀγγέλου). Ἡ πόλις δὲν ἐπισκέπτεται ὑπὸ ξέ-

νων ιδίως τὸν Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον, ὅτε ὁ κακὸς ἀήρ (orgia cattiva) προκαλεῖ ἐπικινδύνους πυρετούς. Ὁ ἀήρ οὗτος εξαπλοῦται ἐπὶ πᾶσαν τὴν πεδιάδα τῆς Ῥώμης καὶ καθιστᾷ τὰ ἄθλια λείψανα τῆς Ὡστίας τῆς ὑπὸ Ἀγγοῦ Μαρκίου κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως ἰδρυθείσης σχεδὸν πάντῃ ἀκατοίκητα καὶ φαίνεται ὁλονὲν ἐπεκτείνων τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ.

Εἰς ἀπόστασιν μιλίων τινῶν πρὸς Α. καὶ Β. περιβάλλουσι τὴν πόλιν αἱ θελκτικαὶ προαπέννι οὐ δρειναὶ σειραί· τὸ μᾶλλον προσεγγίζον τὴν πόλιν πρὸς Β. ὄρος εἶνε τὸ Ἴερὸν, κείμενον ἐν μίλιον μακρὰν τῆς πόλεως, ἐνθα συμβάλλουσιν ὁ Τίβερις καὶ ὁ Ἀνίων (ἀποχώρησις τοῦ λαοῦ καὶ δήμαρχοι). Ἐπὶ τῶν Σαβινικῶν καὶ Ἀλβανικῶν ὀρέων (4 μ. μακρὰν τῆς Ῥώμης) καὶ ὄχι μακρὰν τοῦ Ἀνίωνος κεῖται τὸ Τίβολι (Τίβουρα), παρὰ τὸ ὅποιον σχηματίζονται μεγαλοπρεπεῖς καταρράκται καὶ σώζονται ἔτι εἰς τὰ θελκτικὰ περὶ χώρα αὐτοῦ πολλὰ ἀρχαῖα λείψανα καὶ ἀγροκήπια ἀρχαίων καὶ νέων χρόνων (Ὀρατίου καὶ Μαικίνα). Πρὸς Μ. κεῖται ἡ Παλαιστρίνα (Πραίνεστος), πλητιέστερον πρὸς τὴν Ῥώμην τὸ Φρασκάτι (Τούσκουλον), ἀγροκήπιον τοῦ Κικέρωνος· ἡ δὲ παλαιὰ Ἀλβὰ Λόγγα εἶνε τὸ νῦν Ἀλβανόν, κείμενον παρ' ὁμώνυμον λίμνην ἡφαιστείου καταγωγῆς. Καὶ σήμερον ἔτι σώζεται παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν ἰδρυματικόν, φέρον τὰ πλεονάζοντα ὕδατα πρὸς τὴν θάλασσαν· ἡ δ' ἀποχευτικὴ αὕτη διώρυξ ἐκτίσθη κατὰ χρησμόν δοθέντα ἐπὶ τῆς πολιτείας τοῦ Οὐρήεντανῦ κατὰ τὰ 404-396 π. Χ. Μικροτέρα μὲν, ἀλλὰ θελκτικωτέρα εἶνε ἡ λίμνη καὶ τὸ ἄλσος Νέμι, ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Ἀρικίας.

Παριγράφομεν καὶ τοὺς ἐπομένους τόπους, ἀκολουθοῦντες τὰς ὁδοί·
 α) ἡ ὁδὸς τῆς Φλωρεντίας ἢ ἀγοῖσα ἀπὸ τοῦ Ῥαδικοφάνι εἰς τὸ Παπικὸν κράτος, διερχομένη παρὰ τὴν Οὐλοσηνίαν λίμνην, ἐφάπτεται τοῦ περιφήμου διὰ τοὺς οἴνους Μοντεφιασκόνου, τοῦ Βιτέμβου καὶ ἐπὶ τέλους διέρχεται τὸν Τίβεριν οὐ μακρὰν τῆς Ῥώμης κατὰ τὴν Μουλδίαν γέφυραν. β) Ἡ ἑτέρα τῆς Φλωρεντίας ὁδὸς ἢ διὰ τοῦ Ἀβέρητιου ἀπτεται τῆς λίμνης Περουγίας καὶ πρὸς Α. τῆς ἄλλοτε ἀκμαίας ὁμώνυμου πόλεως. Πρὸς Α. ταύτης, διαβαίνων τις τὸν Τίβεριν, διέρχεται παρὰ τὸ Ἀσίσιον, τὸν γενέθλιον τόπον τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ φερωνύμου μοναχικοῦ τάγματος Φραγκίσκου· ἡ ὁδὸς ἄγει ἀκολουθῶς πρὸς τὸ Σπολήτιον, κείμενον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ὡσπερ χρυστάλλου δια-

φανοῦς ῥύακος Κλιτούμου· πέραν τούτου διὰ τινος ὄρεινοῦ στενοῦ ἡ ὁδὸς καθήκει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νάρνου, εἰς ὃν οὐ μακρὰν τεῦ Τερνίου κατιπίπτει ὁ Βελίνος διὰ θορυβώδους καταρράκτου· περαιτέρω θάινει ἡ ὁδὸς κατὰ μῆκος τῆς στενῆς καὶ ἀγρίας κοιλάδος τοῦ Νάρνου παρὰ τὴν Ναρνίαν, μεχριστοῦ καμφθῆ πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Τιβέριως, καὶ μετὰ ταῦτα ἐνοῦται παρὰ τὴν Νέπετον μετὰ τῆς ἀνωτέρω. Ἡ ἀπὸ τῆς Ῥώμης πρὸς τὴν Νεάπολιν ὁδὸς ἀγεί ἀπὸ τῆς καλιζῆς πόλης Καπιννατίας διὰ τῆς ἀρκετὰ καλῶς σωζομένης Ἀππίας ὁδοῦ πρὸς τὸ Ἄλβανὸν ὄρος καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Πωμεντίου ἔλους πρὸς τὴν Τεβέρρα κίαν. Ὁ μόνος σπουδαῖος λιμὴν τῆς ὅλης ταύτης παραλίας εἶνε ἡ ὠχυρωμένη πόλις Σιταθέκκια.

Γ) Ἅγιος Μαρίνος.

§. 14. Ἡ μικρὰ αὕτη δημοκρατία, ἀπὸ 1300 ἤδη ἐτῶν μέουσα ἀπρόσβλητος, ἔχει ἔκτασιν μόλις 4 □ μ. καὶ περιλαμβάνει μόνον ὑψηλὸν τι ὄρος καὶ τινας λόφους· ἡ ὁμώνυμος αὐτῆς πόλις ἔχει 6000 κ. καὶ μετὰ τῶν πέριξ 7800.

Δ) Κύρνος.

§. 15. Αὕτη (460 □ μ. καὶ 250000 κ.) εἶνε ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα (Στρογγύλον ὄρος ὑπὲρ τοὺς 8000 π), καὶ ὄμως τὸ πετρῶδες ταύτης ἔδαφος παράγει σίτον, οἶνον καὶ μεσημβρινούς καρπούς. Οἱ ὄρεινοὶ αὐτῆς κάτοικοι, ὄντες ἀπλοὶ καὶ τραχεῖς, ἀλλ' ἀνδρείοι, φιλελεύθεροι καὶ φιλόξενοι, ἔχουσιν ἀγρία ἤθη καὶ τηροῦσι τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος. Ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἔσχον τὴν αὐτὴν μετὰ τῶν Σαρδῶων τύχην, περιτῆλον ὕστερον ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς Γενοατικῆς δημοκρατίας, ἧτις χάριν τῆς νήσου ταύτης ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τῶν συμβόλων αὐτῆς βασιλικὸν στέμμα· κατὰ δὲ τὸν 17. αἰῶνα ἐξερράγησαν αὐτοῖσι αἱματηραὶ ἐπαναστάσεις. Οἱ Κύρνιοι ἐξέλεξαν ὡς βασιλεία αὐτῶν Βέστρολόν τινα εὐγενῆ, Θεόδωρον τῆς Νερχόρης, ὅστις ὅμως δὲν κατώρθωσε νὰ διατηρηθῆ. Μετὰ δὲ μακρὰς περιπλοκάς κατέλαβον τὴν νῆσον οἱ Γάλλοι, εἰς οὓς καὶ σήμερον ἀνήκει, ἀποτελοῦντα ἴδιον νομόν. Ἡ μεγαλειτέρα πόλις αὐτῆς Βαστία, ἔχουσα 48000 κ. κεῖται κατὰ τὴν Α. παραλίαν ἐπὶ στενῆς τινος πρὸς Β. προβαλλούσης γλώτσης· ἡ δὲ ὠραιωτέρα πόλις καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς Αἰάκκιον, κειμένη ἐπὶ κόλπου τινος τῆς Δ. παραλίας, ἔχει 43000 κ. καὶ εἶνε πατρὶς τοῦ Ναπολέοντος Βονα-

πόρτου, γεννηθέντος τὸ 1769. Ἀμφότεραι αἱ πόλεις εἰσὶν ἄχυραι.

Ε) Σύμπλεγμα τῶν νήσων τῆς Μελίτης.

§. 46. Δέκα μίλια πρὸς τὰ ΝΔ. ἀπὸ τῆς Μ. ἄκρας τῆς Σικελίας κεῖνται τρεῖς νῆσοι τὸ Γότσον ($1 \frac{7}{10}$ □), τὸ Κόμινον καὶ ἡ μεγαλύτερα Μελίτη (150 □ μ). Τὰς νήσους ταύτας καλύπτει τιτανωδῶν βράχων γυμνὴ ἐπιφάνεια, ἐπὶ τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἀπειρία σπηλαίων καὶ κοιλωμάτων, καὶ αἱ ἀκταὶ αὐτῶν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπότρομοι. Ὑπῆρξαν δὲ ἀλληλοδιαδόχως κτήσεις τῶν Φοινίκων, Καρχηδονίων, Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων καὶ ἰσχυρὰ συνηνώθησαν μετὰ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ τὸ 1530 ἐδωρήθησαν ὑπὸ Καρόλου τοῦ εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν, οἵτινες τότε ἐξειδιώθησαν ἐκ τῶν προτέρων αὐτῶν κτήσεων. Οἱ Ἰωαννίται, οἵτινες ἔκτοτε ἐκαλοῦντο καὶ Μελιταῖοι, ὑποχρεούμεοι διὰ τοῦ ὅρκου αὐτῶν, νὰ εὐρίσκωνται εἰς διηνεκῆ μετὰ τῶν Τούρκων πόλεμον, μετέπλασαν ὁλόκληρον τὴν Μελίτην (εἰς τὴν ὁποίαν μόνον κατὰ τὴν Β. αὐτῆς παραλίαν δύναται τις ν' ἀποβιβασθῆ), εἰς φρούριον ἐντὸς βράχων καὶ ἠδυνήθησαν ν' ἀντιταχθῶσιν αὐτόθι κατὰ τῶν πολὺ ἰσχυροτέρων δυνάμεων τῶν ἔχθρῶν τῶν περιφημοτάτη αὐτῆς πολιορκία εἶνε ἡ γενομένη τὸ 1565. Ἡ ἰσχυρῶς ὠχυρωμένη αὐτῆς πρωτεύουσα, ἔχουσα 60000 κ, καλεῖται ἐκ τοῦ ἤρωος ὑπερασπιστοῦ αὐτῆς καὶ τότε μεγάλου μαγίστρου τοῦ τάγματος Βαλέττα. Ἐφ' ὅσον ἡ δύναμις τῶν Τούρκων ἐξησθῆναι, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπέβαλλε καὶ τὸ τάγμα τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ἰσχὺν καὶ σημασίαν· καὶ οὕτως ὁ Ναπολέων, ὅτε μετέβαινε εἰς τὴν Αἴγυπτον (1798) ἐγένετο δι' ἐνὸς τολμήματος κύριος αὐτῆς· ἀλλὰ ταχέως ἤρπασαν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Γάλλων οἱ Ἄγγλοι, οἵτινες καὶ τὴν κατέχουσι μέχρι τῆς σήμερον. Ἡ νῆσος εἶνε διὰ τοὺς Ἄγγλους σπουδαία, δι' ὃν λόγον καὶ πάλαι εἰς τοὺς Φοινίκας κατὰ πολιὸν τινα ἱστορικόν, λέγοντα «εἶχον τὴν νῆσον (οἱ Φοίνικες), ἣτις παρείχεν εἰς αὐτοὺς καλοὺς καὶ ἀναπαυτικούς λιμένας καὶ ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης ὡς τόπος καταφυγῆς». Ἡ μικρὰ αὐτῆς ἔκτασις ἔχει πληθυσμὸν 150000 κ, λαλούντων περιεργόν τινα γλῶσσαν, μίγμα Ἰταλικῆς, Ἀραβικῆς καὶ Φοινικικῆς. Διὰ γῆς ἐκ Σικελίας κομισθείσης, γενομένη ἡ νῆσος εὐφορος, παράγει σίτον, κίον βαμβάκιον καὶ τὰ ὠραιότερα πορτογάλια τῆς Εὐρώπης, καὶ εἶνε σπουδαῖο, ἔμπορικὸς τόπος.

3) ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.

§. 17. Ἡ δυτικωτέρα τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων, προβάλλουσα ὡς μέγα πρόχωμα κατὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, εἶνε 10000 □ μ καὶ συνέχεται μετὰ τοῦ κορμοῦ τῆς ἠπείρου διὰ βραχυτέρας ἐκτάσεως, ἢ αἱ ἄλλαι δύο. Δύο θάλασσαί βρέχουσι τὴν ὠγί τόσον πολυσχιδῆ παραλίαν αὐτῆς, ἧτις εἶνε μᾶλλον βραχύδης ἢ ἡ τῶν ἄλλων, καὶ πρὸς τὰ ΒΑ λίαν ἀπόκρημος. Νοτιοδυτικώτατον μὲν ἀκρωτήριο καὶ τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου καὶ τῆς Εὐρώπης εἶνε τὸ τοῦ Ἀγ. Βικεντίου, βορειοδυτικώτατα δὲ τὸ Φικιστέρρον (Ἀρταβρῶν) καὶ τὸ Ὀρτεγάλον· τὸ δ' ὅλον αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ λοξόν τι τετράγωνον, ἔχον πρὸς τὰ ΒΑ καὶ τινα ἐπέκτασιν. Τὰ πρὸς τὴν Γαλλίαν βόρεια ὄρια, τὰ *Hydrunta* ὄρη (ἐκ τῆς Κελτικῆς λέξεως *riga* = ὄρος) ἐκτείνονται μὲ ὀξέως προβάλλουσαν ἀκρόρειαν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰ ὄρια ποταμοῦ *Bidasia* (Magrada), τοῦ πρὸς τὰ ΒΑ, μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου *Κρεαύσου*. Ἀποτομωτέρα τοῦ ὄρους τούτου κλιτὺς εἶνε ἡ πρὸς Β. ὃν δὲ πρὸς Δ. χαμηλότερον ἢ πρὸς Α. ἔχει εἰς τὰ κεντρικά Πυρηναια τὰς κυρίας κρηφὰς *Ma. ladéttan* καὶ *Περδοῦ* (10800 π). Εἰς ἑκάτερα τὰ ἄκρα τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν Πυρηναιῶν δὲν ὑπάρχουσι διαβατὰ στενὰ διὰ τῆς κυρίως ἀκρωρείας. Αἱ κοιλάδες τῶν *Ρορσεβαλλῶν* καὶ τῆς *Ρο. λανδοβρέσχης*, κείμεναι εἰς τὰ κεντρικά Πυρηναια, ἐνθυμίζουσι τὴν ἐποχὴν Καρόλου τοῦ Μεγάλου. Εἰς ὑψηλὴν τινα κοιλάδα πρὸς Α κεῖται ἡ μικρὰ δημοκρατία Ἀνδοζόρα, διατελουσα ὑπὸ Ἰσπανικὴν καὶ Γαλλικὴν προστασίαν.

Τὰ λοιπὰ τῶν ὄρειων συστήματα ἐπὶ τῆς χερσονήσου ἐκτὸς τῆς Κανταβρικῆς σειρᾶς, ἧτις πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπέκτασις τῶν Πυρηναιῶν, δὲν ἔχουσι ἀδύνα μετὰ τούτων σύνδεσμον, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀλλήλων ἐλάχιστον συνδέονται. Ταῦτα καλούμενα εἰς τὴν Ἰσπανίαν *σιέρρα* (ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως *Scharrat* = ὄρος) ἔχουσι ἐν τῷ μεταξῷ, ὅπερ χαρακτηρίζει ἰδίως τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χερσονήσου, εὐρέα, ἀνυδρα καὶ γυμνά ὑψίπεδα, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα τὸν μὲν χειμῶνα εἶνε λίαν ψυχρὸν, τὸ δὲ θέρος ξηρὸν καὶ θερμὸν. Βαθύπεδα δὲ ἀπαντῶν-

ται μόνον κατὰ τὸν παρά τὴν Βα.λητίαν κάτω Ἴθηρα καὶ τὸν κάτω Γουαδαλιβίρου. Τὰ ὀνόματα τῶν ὀρέων καὶ ποταμῶν συχνάκις ἀναμιμνήσκουσιν ἡμῖν ὅτι οἱ Ἄραβες καφόκησαν ποτὲ τὴν χώραν ἐπειδὴ τὸ πολλάκις ἀπαντῶμενον Gouadal προέρχεται ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ Wadi=ποταμὸς καὶ τοῦ αἰθρου al.

Τὸ μέγα τῶν ὑδάτων χώρισμα τὸ μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης σχηματίζει ἐπὶ τῆς χερσονήσου ἐπιμήκη καὶ μηνοειδῆ σειρὰν ὀρέων, κυρτὴν πρὸς Α καὶ ἀνοικτὴν πρὸς Δ. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου διεύθυνσιν φέρονται σειραὶ ὀρέων ἢ σιερρόων, ἅτινα οἱ γεωγράφοι περιλαμβάνουσι συνήθως ὑπὸ τὸ καινὸν ὄνομα Ἴθηρικά ὄρη. Ἐκ Δ. φαίνονται αἱ σειραὶ αὗται ὡς χεῖλος μόνον τῶν μεγάλων ὑψιπέδων, καὶ ἐξ Α. πρὸς τὰ ΝΑ ὡς μικρὰ ὄροπέδια, ἀνυψούμενα, ἵνα σχηματίσωσιν ὑψηλὰ ὄρη· κλάδοι τινὲς τούτων φέρονται μέρει τῆς ἀνατολικῆς παραλίας. Ἄλλ' οὐ μόνον τὸ Ἴθηρικὸν τοῦτο σύστημα δὲν σχηματίζει συνεχῆ ὀρέων σειρὰν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα αὐτοῦ δὲν ἔχουσι παράλληλον τῶν ὑψωμάτων του διεύθυνσιν. Τὰ ὄρη εἶνε μᾶλλον ὑψηλαὶ χῶραι καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ὕδατα, ἀντὶ τὰ παρακολουθήσωσι τὴν ἐπιπεδὸν χώραν, ἀναζητοῦσι συχνάκις τὴν ὑπὸ ὄρους τινος κατεχρῆμένην πλευρὰν τῶν ὄροπέδιων καὶ ρέουσιν εἰς βαθείας καὶ ἀποτόμους κοιλάδας. Οὕτω σχηματίζονται εἴκοσι ποταμοὶ ἐπὶ τῆς Καστιλιλικῆς πεδιάδος, οἵτινες διασχίζοντες τὰ Ἴθηρικά ὄρη σχηματίζουσιν ὁδὸν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Πρὸς Ν. ὑπάρχει τὸ ὄρος *σιέρρα Νεβάδα*, ἥγουν τῆς χιόνος, καὶ τὸ τραχὺ σύμπλεγμα τῶν ὀρέων τῆς *Α.Α.ποιιάρρας*, ὅπερ φέρει τὴν ὑψηλοτέραν τῆς χερσονήσου κορυφὴν *Μουλαραχένην*, ἥτις οὕσα ὑψηλοτέρα καὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν Πυρηναίων, ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς 14000 π. Ἐπ' αὐτῆς κείνται οἱ μεσημβρινώτατοι τῆς Εὐρώπης πάγοι καὶ πηγάζει ὁ ποταμὸς *Ξερίλος*, ὁ κυριώτερος κλάδος τοῦ Γουαδαλιβίρου. Τὸ στενὸν πρὸς Μ. μέρος, ὅπερ ἀφίνει ἢ *σιέρρα Νεβάδα*, ἔχει ὅλως Ἀφρικανικὸν κλίμα (ὁ ἄνεμος Σολανὸς πνέει πολλάκις ἐφ' ὅλης τῆς Χερσονήσου) καὶ Ἀφρικανικὰ προϊόντα (καὶ ἡ περιποίησις τοῦ

Ερυθρακκόκου (Cochenille) εισηχθη αὐτόθι πρό τινων δεκαετηρίων). Ἰνα σχηματισθῶσι ποταμοί, χυνόμενοι εἰς τὴν Μεσόγειον, καταδείκνυται ἐξ ὧσων εἶπομεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἰκανὴ ἔκτασις εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ ἰδίως πρὸς τὰ Ν καὶ ΝΑ, ἔνθα μόνον παράλιοι ποταμίσκοι βέουσι. Πρὸς τὰ ΒΑ. μόνον ὑπάρχει ἰκανὴ ἔκτασις, εἰς ἣν ῥέει ὁ ἕνεκα τῆς μεγάλης κλίσεως δυσκόλως γενόμενος πλωτὸς Ἰβηρ καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχει εἰς ἔκτασίν τινα ἡ αὐτοκρατορικὴ διώρυξ. Ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμίσεως ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Βιδασσόα τὰ *Καρταβρικὰ ὄρη* πρὸς Δ. ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, τὰ ὅποια, ὄντα 10000 π. ὑψηλά, ἐχρησίμευον πολλάκις εἰς τοὺς πολυαριθμούς πολέμους τοὺς γενομένους ἐπὶ τῆς χερσονήσου ταύτης ὡς τελευταῖον τῶν ἠττωμένων καταφύγιον. Κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτῶν ἄκρον, ἀποβάλλοντα πλεόν τὸν χαρακτῆρα τῶν ὄξυκορυφῶν ὄρέων, μεταβάλλοντι εἰς διακλαδούμενον ὑψίπεδον καταπληροῦν τὸ δυτικὸν μέρος τῆς *Λεγεόνας*, τὴν *Γαλιχίαν* καὶ τὰς δύο βορείους ἐπαρχίας τῆς Πορτογαλίας· μεταξὺ τῶν κλάδων αὐτοῦ ῥέει ὁ *Μίνιος*. Πρὸς Ν. τῶν *Καρταβρικῶν ὄρέων* ἀρχεται τὸ ὑψίπεδον τῆς παλαιᾶς *Καστιλλίας*, *Λεγεόνας* καὶ *Βεΐρας*, τὸ ὁποῖον ταχέως ἀποκλίνει πρὸς τὰ ΝΑ, ὑψύμενον 2500 π. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ διαβρέζόμενον ὑπὸ τοῦ *Δουρίου*, ἔχοντος ἐπίσης ὀρμητικὸν ῥοῦν. Πρὸς Ν. συνέχεται μετὰ τοῦ ὑψιπέδου τούτου ἡ *σιέρρα Γουαδαράμα*, ἥτις πρὸς τὰ ΝΑ ἐπὶ τῆς Πορτογαλίας ὡς *σιέρρα Ἐστρέλλα*, ὑψουμένη ὑπὲρ τοὺς 8000 π, ἀπολήγει ἔπειτα ἀποκρήμνως πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἀκολουθῶς ἔπεται τὸ κάτωθι ταπεινότερον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένον ὑψίπεδον τῆς *Νέας Καστιλλίας*, τῆς *Ἐστρεμαδοῦρας* καὶ τοῦ *Ἀλεμτείου*, διαιρούμενον εἰς δύο μέρη διὰ τῶν ταπεινῶν ὄρέων τοῦ *Τολήτου*. Πρὸς Β. τῶν ὄρέων τούτων εἶνε ἡ βαθέως ἀυλακωμένη κοιλὴς τοῦ κιστίνου καὶ ὀρμητικοῦ ποταμοῦ *Τάγον*. Πρὸς Ν. τοῦ ὄρους τοῦ *Τολήτου* ὑπάρχει ἡ εὐρεῖα καὶ κοιρτώδης πεδιάς τῆς *Μάγλης*, πατρὸς τοῦ *Δογκισότου*, ἔνθα πηγάζει ὁ ποταμὸς *Γουαδιάνας*. Τὸ ὄροπ.διον τῆς *Καστιλλίας* κλείει ἡ *σιέρρα Μορέρα*, ἔχουσα πρὸς Ν. ἀποκρήμνους κλιτύας. Μεταξὺ ταύτης καὶ

τῶν κατὰ τὸ μεσημβρινὸν χεῖλος ὀρέων τῆς χιόνος ὑπάρχει ἡ λαμπρὰ κοιλάς τοῦ Γουαδαλκιβίρου, ἥγουν μεγάλου ποταμοῦ. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Ἰσπανίας ἔχουσι σχετικῶς ὀλίγα ὕδατα καὶ μεγάλας κλίσεις, ἐπομένως εἶνε ὀλίγον κατάλληλοι πρὸς πλοῦν, ἐξαιρουμένης τῆς καλῶς διαβροχομένης ταύτης κοιλάδος, ἧς ὁ ποταμὸς εἶνε πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης· ἔχει δὲ καὶ ἀξίεραστον κλίμα καὶ ἄφθονα προϊόντα καὶ τὸ πᾶν πλῆρες μεσημβρινῆς θερμότητος· διὰ τὴν κοιλάδα ταύτην ἀρμόζει ἰδίως τὸ τοῦ ποιητοῦ «Ἰσπανία ἡ καλλίστη τοῦ οἴνου χώρα καὶ τῶν ἀσμάτων».

Παραλείποντες ἐνταῦθα διὰ τί εἰς τὴν χερσόνησον ταύτην ἀποδίδεται λίαν συμμετρικὴ διάρθρωσις, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ κύριον σῶμα αὐτῆς σχηματίζουσι δύο ὑπίπεδα, τὰ ὅποια ὀρίζονται ὑπὸ βαθυπέδων, χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ δύο ὑψηλῶν σειρῶν ὀρέων, καὶ περιορίζονται πρὸς Β καὶ Ν ὑπὸ δύο χειλικῶν (τῶν Κανταβρικῶν καὶ τῆς σιέρρας Μορένας), χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων δι' ὄρους τινος κειμένου ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν.

Ἡ χερσόνησος αὕτη, κατοικουμένη εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους ὑπὸ Ἰβήρων, εἴκυσεν ὡς ἐκ τοῦ ἀργύρου αὐτῆς (ὃν μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ νέου κόσμου δὲν ἀνορύττουσι πλέον) πρωιαιτάτα ξένους λαοὺς. Οἱ Φοίνικες κατὰ πρῶτον ἴδρυσαν αὐτῆσι ἀποικίας· ὕστερον δὲ ἤρσαν περὶ τῆς χώρας οἱ Καρχηδόνοι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ὧν οἱ τελευταῖοι μετὰ μακροῦς ἀγῶνας κατενίκησαν τοὺς σχεδὸν ἀκαταγωνίστους ὀρεινοὺς ἐκείνους λαοὺς, καταστρέψαντες τὴν παρὰ τὸν Δούριον ποταμὸν ἡρωικὴν πόλιν Νομαντίαν. Περὶ τὸ 412 μ. Χ. Γερμανικοὶ λαοὶ ἀφῆρσαν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Τὸ δὲ Χριστιανικὸν τῶν Βεσιγόθων βασίλειον διέμεινεν αὐτόθι· μέχρι τοῦ 711, ὅτε Ἄραβες, διαβάντες τὸν πορθμὸν ὑπὸ τὸν Ταρίκον (ὄθεν Gibel al Tarik = βράχος τοῦ Ταρίκου = Γιβραλτάρ) καθυπέταξαν πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἰσπανίαν, ἣτις ἐξαρτωμένη κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τῶν καλιφῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐγένετο ἀκολοῦθως ἀνεξάρτητος. Ἀπὸ τοῦ 1091 οἱ Ἄραβες καλίφαι ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ βορείων Ἀφρικανῶν Μωαμεθανῶν καὶ Μαυρουσίων (ἰδὲ ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐν Ἀφρικῇ Βάρκας) καὶ μόνον πρὸς Β. ἐπὶ τῶν Κανταβρικῶν

ορέων διατηρήθη μικρόντι Χριστιανικόν κράτος, τὸ ὁποῖον μετὰ καὶ ἄλλων κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀναπτυχθέντων ἀφῆρσεν ἀπὸ τῶν Μαυρουσίων δι' ἥρωικῶν ἀγώνων (ὁ Σιδος, ἡγουν δυνάστης, οὕτως ὠνομάζετο ὁ Ροδερίγος Διάζος) ἀλλεπάλληλα διάφορα τεμάχια τῆς χώρας· τοιαῦτα δὲ Χριστιανικὰ κράτη ὑπῆρξαν λ. χ. ἡ Λεγεῶν, ἡ Ἀραγονία, ἡ Καστιλλία, κτλ. Ἐκ τῆς τελευταίας ἰδρύθη τὸ 1100 ἡ κομητῖα Πορτογαλία, ἣτις ἀκολούθως, κατακτήσασα καὶ τὴν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Βικεντίου χώραν, κατέστη βασιλείον. Καθ' ὅσον δὲ πλείονα χριστιανικὰ βασιλεία συνηθύντο, ἐπὶ τοσοῦτον ἐνισχύετο ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ. Ὅτε δὲ πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1. αἰῶνος συνηθώθη καὶ ἡ Καστιλλία μετὰ τῆς Ἀραγονίας (Ἀραγονία, Καταλονία καὶ πρότερον Ταρράκωνησίς, Οὐαλεντία καὶ Βαλεαρίδες) κατέπεσε καὶ τὸ τελευταῖον τῶν Μαυρουσίων βασιλείον, ἡ θάλλουσα Γρενάδα, μετὰ μακρὰν πολιορκίαν. Ἐκτοτε ἔμειναν δύο βασιλεία, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία, τὰ ὁποῖα ἀπεδίωξαν ὕστερον ἐντελῶς τοὺς ἀπογόνους τῶν πρώην κυρίων, Μαυρίσκους καλουμένους.

Πορτογαλία.

§. 18. Αἱ περὶ τὰ 1500 δεκκετηρίδες ἀποτελοῦσι τὴν ἀκμὴν τῆς Πορτογαλίας, περιλαμβάνουσιν τὴν ἐποχὴν τῶν θαλασσοποριῶν καὶ ἀνακαλύψεων. Ὁ Βάσκος Δεγάμας, ὃν ὕμνησεν ὁ ποιητὴς Καμρένσος, ἀνεκάλυψε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, αἵτινες μετὰ τῶν πλουσίων αὐτῶν νήσων ἐπὶ πολὺ ἐπεσκέπτοντο ὑπὸ μόνων τῶν Πορτογάλων. Ἡ Πορτογαλία ἦτο τότε τὸ πρῶτον ἐμπορικὸν τοῦ κόμου κράτος, ἀλλὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς 15. ἐκατονταετηρίδος τὰ πάντα μετέλλαξαν, διότι, ἀφού ὁ βασιλεὺς Σεβαστιανὸς ἔπεσεν εἰς τὴν ἐν Ἀλκασάρα τοῦ Μαρόκου μάχην, ἐκλιπούσης τῆς παλαιᾶς δυναστείας, ἡ Πορτογαλίς περιήλθεν ὑπὸ τὴν μισομένην Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἰσπανίας, οἱ μεγαλυθέντες ἐμπορικὸι λαοὶ Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ, κατέστρεψαν τὸ ἐμπόριον τῆς Πορτογαλίας καὶ κατέκτησαν τὰς ἀποικίας τῆς. Κατὰ τὸ 1640 ἀπεσπάσθη τῆς Ἰσπανίας ἡ Πορτογαλία, διότι οἰκογένειά τις ἐγγώριος, ἡ τῆς Βραγάνσης (Brigantia), ἦλθεν εἰς

τὸν θρόνον· ἀλλ' ὅμως ἡ μετὰ ταῦτα Πορτογαλία ὑπῆρξε σκιά μόνον τῆς ἀρχαιοτέρας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτάτους χρόνους διαρκεῖς ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐξησθῆναι ἐπὶ μᾶλλον τὴν χώραν, ἐν ἧ βασιλεύει τὰ νῦν Λουδοβίκος ὁ Α' (ἰδὲ καὶ ἐν Βρασιλία).

Ἡ Πορτογαλία ἔχει μετὰ τῶν Ἄζορων καὶ τῆς Μαδέρας 1770 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 4 ἑ. κ. Κοθολικῶν. Τὰ ὅρια καὶ ἡ μορφή αὐτῆς φαίνονται καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου, περὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας καὶ τῶν ποταμῶν ἐγένετο λόγος εἰς τὸν προηγούμενον §. Αἱ ἐπαρχίαι εἰς ἃς διηροῖτο πρότερον ἡ χώρα ἦσαν, 1) ἡ μετὰξὺ Δουρίου καὶ Μιρίου, ἧτις νῦν διαιρεῖται εἰς τὴν τοῦ Μιρίου καὶ Δουρίου, 2) ἡ ὑπερόρειος, 3) ἡ Βεῖρα, διαιρουμένη τανῦν εἰς ἄνω καὶ κάτω, 4) ἡ Ἐστρεμαδούρα, 5) ἡ Ἀλεμτεῖος, ἧγουν ἡ πέτρα τοῦ Τάγου, 6) τὸ βασίλειον τῆς Ἀλγάρθης, ἧγουν ἐσπερίας χώρας, τὸ ὁποῖον χωρίζεται ἀπὸ τῶν λοιπῶν διὰ σειρᾶς τινος ὀρέων, ἅτινά εἰσι· ἐπεκτάσεις ΝΔ τῆς σειρᾶς Μορένας, καὶ εἶνε τὸ λειψανον προτέρου τινὸς μεγάλου ὀμωνύμου βασιλείου τῶν Μυρουσιῶν. Ὀλίγαι πόλεις τῆς Πορτογαλίας εἰσὶ μεγάλαι (διότι δύο μόνον ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 30000 κ), πολλαὶ δὲ εἰσιν ὠχυρωμέναι, ἀλλὰ τὰ ὠχυρώματα αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε τρίτης τάξεως· τὸ ὠχυρώτερον δὲ φρούριον αὐτῆς, Ἄλβα καλούμενον, κεῖται ἐν τῇ Ἀλεμτεῖῳ.

Ἐπισημοτέρα πόλις Λισβῶνα (Ὀλιοσειῶν), μητρόπολις καὶ ἐμπορικωτάτη, ἧτις κεῖται ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ προεχόντων λόφων παρὰ τὰς ἐν εἶδει λίμνης ἐκβολὰς τοῦ Τάγου, καὶ, παθεῦσα τὸ 1755 ὑπὸ κατασρεπτικωτάτου σεισμοῦ, ἔχει τὴν ὠραιότεραν μετὰ τὴν Νεάπολιν καὶ Κωνσταντινούπολιν θέσιν, ἀλλ' ὁδοὺς στενάς, σκιλιάς καὶ ῥυπαράς, 275000 κ. καὶ ἀντὶ λιμένος τὰς εὐρείας ἐκβολὰς τοῦ Τάγου. Αἱ δύο ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ κατέχονται ὑπὸ πύργων καὶ ἐπαύλεων, ὧν μία, ἡ κλιουμένη Βελέμ, ἧγουν Βηθλεέμ, ἐνοῦται σχεδὸν μετὰ τῆς μητροπόλεως καὶ περιλαμβάνει μοναστήριον, ἐν ᾧ ἐθάπτοντο πρῶτον τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Λισβῶνης ὑπάρχει τὸ ἀπίκρημον ὄρος τῆς σιέβρας τῆς Κέντρας, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομα τῆς παρακειμένης ὀμωνύμου πόλεως· αὐτόθι ἡ χώρα, ῥωμαντικὴ οὖσα, καλύπτεται ὑπὸ ἀνακτόρων καὶ ἐπαύλεων τῶν πλουσιῶν. Ὁ πόρτον (Πόρτος), δευτέρα μετὰ τὴν Λισβῶναν καὶ πόλις ἐμπορικὴ, ἧτις κειμένη, ἀμφιθεατρι-

κῶς ἐπὶ τινῶν κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουρῖου ὑψωμάτων, ἔχει 82000 κ. καὶ ἐξάγει ἰδίως διὰ τὴν Ἀγγλίαν τὸν περίφημον οἶνον τοῦ Ὀπρίτου, ὅστις παράγεται 40 μ. πρὸς τὰ ἐνδοτέρω κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Τὸ μελανὸν ἔδαφος τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους, ἐφ' ὧν κείνται αἱ ἀμπέλοι, ἀπορροφῶν τὰς πλείστας τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνας, μεταδίδει εἰς τὸν οἶνον πολὺ πνεῦμα. Κοϊμβέρη (Combriga), πόλις πρὸς Ν. τῆς ἀνωτέρω, ἔχουσα πανεπιστήμιον.

Ἰσπανία.

§. 19. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς Καστιλλίας καὶ Ἀραγονίας σχηματισθεῖσαν Ἰσπανίαν συνετέλεσαν πρὶ τὸ 1500 πολλαὶ περιστάσεις, ἵνα τὴν καταστήσωσι μεγάλην καὶ πλουσίαν· ἐπεὶ δι' ἐπιγαμίας συνωνήθη μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ οὕτω Κάρλος ὁ Β', ἕγγονος τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ, ἔφερεν ἐκτὸς τοῦ Ἰσπανικοῦ καὶ τὸ Γερμανικὸν στέμμα καὶ ἦτο κύριος τῶν χωρῶν τοῦ Αὐστριακοῦ στέμματος. Καὶ ἐνῶ οὗτος περιήρχετο νικηφόρος τὴν Εὐρώπην, τολμηροὶ ἦρωες, ἐκ τῆς Ἰσπανίας ἀπερχόμενοι, ἀνεκάλυπτον καὶ κατέκτων διὰ τὴν πατρίδα των ὀλοκλήρους αὐτοκρατορίας, βριθούσας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Κολόμβου ἀνακαλυφθεῖσα Ἀμερικῆ. Ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰδίως ἄρχεται ἡ ἀπερίγραπτος ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια, ἣτις καὶ σήμερον ἐτι ὑπάρχει εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἐμφαινομένη μάλιστα καὶ εἰς τὴν ἡγεμονικῶς ἠχοῦσαν γλῶσσαν αὐτῶν. Ὀλόκληρος σχεδὸν νέα ἡπειρος προσεκύνη τὸν Κάρλον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Φίλιππον τὸν Β', εἰς ὃν ὁ μὲν πατὴρ ἐκτὸς τῶν Γερμανικῶν τῆς Αὐστρίας χωρῶν ἐγκατέλιπε τὰ πάντα, αὐτὸς δὲ προσεκτήσατο καὶ τὴν Πορτογαλίαν. Ὁ Ἥλιος οὐδέποτε ἔδυσεν εἰς τὸ βασιλεῖον αὐτοῦ, καὶ ὅμως ὁ τῆς τύχης τῆς Ἰσπανίας Ἥλιος ἐπ' αὐτοῦ ἤδη ἤρχισε νὰ ὠχρᾷ· διότι αἱ Κάτω Χῶραι ἀπεσπίασθησαν, Ἀγγλοὶ καὶ Ὀλλανδοὶ κατέλαβον τὸ ἐμπόριον αὐτῆς, καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς χώρας ἐντελῶς παρημελήθη. Οἱ διάδοχοι τοῦ Φιλίππου ὑπῆρξαν ἀσθενεῖς βασιλεῖς καὶ τὸ 1700 ἐξέλιπεν ἡ οἰκογένεια αὐτῶν· ὁ ἐντεῦθεν ἀρξάμενος μέγας περὶ διαδοχῆς πόλεμος (μέχρι τοῦ 1713) ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ἀποθάλῃ ἡ Ἰσπανία τὰς ἐξαρτωμένας ἐπὶ τῆς Εὐρώπης χώρας αὐτῆς καὶ νὰ ἀναβῇ τὸν θρόνον κλάδος τις ἐκ

τοῦ Γαλλικοῦ οἴκου τῶν Βουρβῶνων. Ἐπιφρικωδεστέρα ἐποχὴ ἦλθεν ἐπὶ τῆς χώρας ἓνα αἰῶνα μετὰ ταῦτα· ὁ Ναπολεὼν δηλ. ἀνεμίχθη μετὰ τὸλμης εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἰσπανίας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωσήφ ἐγένετο βασιλεὺς. Ἀπὸ τῆς σιγμῆς ἐκείνης μέχρι σήμερον οὐδεμία διὰ τὴν Ἰσπανίαν ἐπῆλθεν διαρκῆς ἡσυχία. Κατὰ τῆς ξένης κυριαρχίας ἐπολέμησαν οἱ Ἰσπανοὶ ἐπαξίως τῆς παλαιᾶς αὐτῶν φήμης, ὡς λέοντες, ἀλλ' ὅτε ὁ ἐγγχώριος αὐτῶν βασιλεὺς ἐπέστρεψε κατὰ τὸ 1814, ἐσωτερικαὶ ταραχαὶ ἐξερράγησαν καὶ ἔριδες περὶ τῆς διαδοχῆς, αἰτινες δὲν ἐξέλιπον ἔτι ἐντελῶς ἕνεκα τοῦ πολιτεύματος. Ἡ κατάστασις τῆς Ἰσπανίας ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ταλαντευομένη· διότι κατὰ τὸ ὑπάρχον σύνταγμα συμμερίζονται τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν μετὰ τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλης τῆς Β' αἱ δύο βουλαὶ (Cortes). Ἐν τῷ μέσῳ τῶν θορύβων τούτων αἱ χῶραι τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ Ἰσπανία ἔχει τανῦν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης 9000 □ μ. καὶ 16 $\frac{1}{2}$ ἑ. κ. μετὰ τῶν *Καραίων νήσων*, ἐνῶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων εἶχε 40 καὶ ἐπὶ τῶν Ἀράβων 20, ὡς λέγεται. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ Καθολικὴ, πρὸς στερέωσιν τῆς ὁποίας πρότερον τὸ *ἱερὸν δικαστήριον*, δεῖξαν μέγιστον ζῆλον, ἀπείρους κατέκαυσαν· πρὸς τιμὴν ὅμως τοῦ Χριστιανισμοῦ παρατηρητέον ὅτι τὸ δικαστήριον τοῦτο ἦτο μᾶλλον ὄργανον κοσμικῆς ἐξουσίας, ἢ τῆς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὑπεροχῆν ζυλοτυπούσης ἐκκλησίας. Ἐπὶ τῶν προμνημονευθέντων πολέμων κατηργήθη καὶ τὸ ἱερὸν δικαστήριον καὶ οὐσιωδῶς ἠλαττώθη ὁ πλοῦτος τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἡ διαίρεσις τῆς χώρας ἐπίσης μετεβλήθη· διότι ὑπάρχουσι σήμερον 49 ἐπαρχίαι, καλούμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν πρωτεύουσων αὐτῶν (αἱ *Κανάρια νῆσοι*, ἅς οἱ Ἰσπανοὶ συγκαταλέγουσι μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης χωρῶν, σχηματίζουσι τὴν 49)· ἡμεῖς ὅμως ἐμμένοντες εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν παλαιῶν βασιλείων καὶ χωρῶν, διακρίνομεν χώρας τοῦ στέμματος τῆς *Καστιλλίας* καὶ χώρας τοῦ στέμματος τῆς *Αραγονίας*.

Α) Χῶραι τοῦ στέμματος τῆς *Καστιλλίας* εἰσὶ

α) Ἡ *Νέα Καστιλλία*, εἶνε ὁ πυρὴν καὶ ἡ κεντρικὴ χώρα τῆς Ἰσπανίας καὶ ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς *Μαδρίτογ*, κειμένη ἐπὶ μο-

νοτόνου, τροχίας, ὀλίγον εὐφύρου καὶ 2000 π ὑψηλῆς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν πεδίοδος, περικυκλουμένης ὑπὸ ὑψηλῶν κυανῶν ὄρεων, καὶ οὐσα ἀπὸ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ Φιλίππου τοῦ Β' πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ Ἰσπανικοῦ βασιλείου· κειμένη δὲ ὑψηλότερον πάσης ἀλλης μεγαλοπόλεως τῆς Εὐρώπης, περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν τειχῶν σχηματιζόντων τετράγωνον, ἔχον περίμετρον $3\frac{1}{2}$ ὁρῶν, καὶ ἔχει ὁδοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρείας καὶ εὐθείας, οἰκίας καλῶς ὀικοδομημέναις, πολυαριθμους πλατείας, πρὸς Α. τὸ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐκ νέου ἀνοικοδομηθὲν ἀνάκτορον, τανῦν μόνον 300000 κ. σχεδὸν καὶ πρὸ τῆς πόλεως τὰ βασιλικά ἐξοχικὰ παλάτια καὶ τὸ Πράδον, δημόσιον περίπατον. Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν ῥέει ὁ Μανσανάρης, χυνόμενος εἰς τὸν Τάγον καὶ ἔχων ὑπὲρ αὐτὸν δύο μεγαλοπρεπεῖς γεφύρας. Ἄραγουέζη, κειμένη εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Τάγου καὶ παραποτάμου τινὸς αὐτοῦ, εἶνε πολίχνιον, τὸ ὁποῖον, ἔχον ἑαρινὸν ἀνάκτορον, θαυμασίους κήπους καὶ ὕδατοπαίγνια, ἐχρησίμευε πρότερον ὡς βασιλικὴ διατριβὴ κατὰ τοὺς πρώτους θερινοὺς μῆνας. Εἰς τὴν Ἰσπανικὴν αὐλὴν, ἔνθα ἐπεκράτει αὐστηροτάτη ἐθιμοταξία, ἦτο ἄλλοτε ἀκριβῶς ὠρισμένον ἐπὶ πόσον χρόνον ἔπρεπε νὰ παραμείνῃ ἡ αὐλὴ εἰς ἕκαστον τῶν ῥηθέντων ἢ ῥηθησομένων ἀνακτόρων. Τόλητον, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Τάγου καὶ μίλιά τινι κατωτέρω τῆς ἀνωτέρω ἐπὶ κατάντους κλιτύος ὄρους τινὸς, παλαιὰ πρωτεύουσα, διάσημος διὰ τὰ φερόνυμα Τολήτια ξίφη καὶ ἔδρα τοῦ πρώτου τῆς χώρας ἀρχιεπισκόπου, ἔχουσα τανῦν μόνον 19000 κ. ἀντὶ τῶν ἐπὶ μεσαίῳ 200000 καὶ τὸ ἀνάκτορον τῶν Μαουρούσιων Ἀλιαζάρ, τὸ ὁποῖον τανῦν εἶνε νοσοκομεῖον. Ἀλικάλα, μικρὸν πρὸς Α. τοῦ Μαδρίτου, περίφημος διὰ τὸ πανεπιστήμιον καὶ πατρίς τοῦ Σερβάντου, συγγραφέως τοῦ Δονκισότου. Ἀλμάδη, μέγα μεταλλεῖον ὕδραργύρου ἐπὶ τῆς σιέρρας Μορένης.

β) Ἡ παλαιὰ Καστιλλία, ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, λιμένος ὄχρου καὶ ἐμπορικοῦ, περιλαμβάνει τὰς εὐρείας καὶ ἀκαλλιεργήτους ποιάδας τοῦ ὀμωνύμου ὑψηπέδου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τὸ θέρος πλανῶνται καὶ διαρκῶς ἐν ὑπαίθρῳ διαμένουσιν αἱ πλεῖσται ἀγέλαι τῶν περιφήμεων διὰ τὸ μαλλίον των Μερινῶν προβάτων. Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς, ὧν οὐδεμία ἔχει ὑπὲρ τὰς 20000 κ, εἰσὶ Βοῦργος, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ μητρόπολιν, εἰς ἣν ἐνταφιάζοντο οἱ παλαιοὶ ἡγεμόνες, καὶ μοναστήριον παρ' αὐτὴν, εἰς ὃ ὑπάρχει ὁ τάφος

τοῦ Σίδου. Σε γ ο υ β ί α, πόλις παλαιά, ἔχουσα ὕδραγωγεῖον, κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ. Πρὸς τὰ ὄρια τῆς νέας Καστιλλίας καὶ ὄχι μακρὰν τῆς σιέρρας Γουαδαράμης κείνται δύο ἀνάκτορα, πρὸς Β. τῆς δευράδος τὸ τοῦ Ἄγ. Ἰλδεφόνσου καὶ πρὸς Ν. τὸ Ἐσκοριάλ.

γ) Ἡ Ἀστούρια, ἐξ ἧς καλοῦνται καὶ οἱ διάδοχοι (οἱ λοιποὶ πρίγκιπες καλοῦνται Ἰνφάνται, ἤγουν τέκνα τῆς Ἰσπανίας) εἶνε καλῶς γεωργημένη, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἐπισήμους πόλεις.

δ) Ἡ Γαλικία εἶνε ἐπίσης ἐπιμελῶς καλλιεργημένη· ἐπειδὴ ὅμως ἡ φύσις δὲν φέρει ἄφθονα προϊόντα, πολλοὶ πτωχοὶ, καλούμενοι Γαλέγοι, περιοδεύοντες, ὡς οἱ ἐκ Σαβαυθίας, ἐργάζονται παρὰ τοῖς συμπατριώταις αὐτῶν καὶ τοῖς Πορτογάλοις ὡς ὕδρσφόροι, θερισταί, κτλ. Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς Κοροῦννα καὶ Φέβρολον, ἔχουσαι σπουδαίους πολεμικοὺς λιμένας. Ἄγιος Ἰάκωβος (τῆς Κομπόστλης), τόπος προσκυνήσεως, διότι οἱ Ἰσπανοὶ πιστεύουσιν ὅτι ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ πρεσβύτερος, ἐδίδαξε τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς πρόγονους αὐτῶν καὶ ἀποθανὼν ἐτάφη αὐτόθι.

ε) Αἱ Βισκαῖκαὶ ἡ Οὐσκιονικαὶ ἐπαρχίαι, Ἀλάβα, Γουῖποουσκόα καὶ Βισκαῖτα, κείμεναι κατὰ τὸν Βισκαῖκὸν κόλπον, κατοικοῦνται καθὼς καὶ ἡ πέραν τῶν Πυρηναίων χώρα, ὑπὸ τῶν Βάσκων (Οὐασκόνων), λειψάνων τῶν παλαιῶν Ἰσθρων, λαλούντων ἰδίαν γλῶσσαν. Οἱ κάκοικοι αὐτῶν εἶνε φίλεργοι, γενναῖοι, ὑπερήφανοι διὰ τὴν ἐθνικότητά των καὶ λίαν ζηλότυποι διὰ τὰ παλαιὰ αὐτῶν προνόμια, τὰ ὅποια ἡ Ἰσπανικὴ κυβέρνησις ἀνέκαθεν προσεπάθει νὰ περιορίσῃ· εἶνε δὲ τόσοσ ἀκοινώνητοι, ὥστε περὶ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας ὁμιλοῦσιν ὡς περὶ ξένων χωρῶν. Ἐπισημότεροι τόποι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε Βικτωρία καὶ Βίλβαο, παρὰ δὲ τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας Ἴρουνον, καὶ Ἄγιος Σεβαστιανὸς, φρούριον παραθαλάσσιον.

ς) Ἡ Ναβάρρα, ἔχουσα πρὸς Β. Βασικὸν πληθυσμὸν, κεῖται πρὸς Ν. τῶν Πυρηναίων, ἐνῶ τὸ παλαιὸν ὁμόνομον βασιλεῖον ἐξετείνετο καὶ ἐπὶ τῆς βορείου αὐτῶν κλιτύος. Πρωτεύουσα ἡ Παμπελών.

ζ) Ἡ Λεγεών, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Βαλλαδόλιδος, παλαιὰ πρωτεύουσα τῶν βασιλείων τῆς Καστιλλίας, ἔχουσα τότε μὲν 400000 κ, νῦν δὲ μόνον 20000. Σαλαμάγκα (Σαλμαντική), ἔχουσα πανεπιστήμιον.

η) Ἡ Ἐστρεμαδοῦρα εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξηρὰ καὶ ὀλίγον καλλιεργημένη, διότι ἐπὶ 4 μῆνας πολλάκις δὲν βρέχει ἐπ' αὐτῆς. Τὸ παρά τὰ ὄρια ἰσχυρὸν φρούριον Βαδαϊόζη κείται ἀπέναντι ἄλλου Πορτογαλικῷ. Μέριδα (Αὐγουστα Ἡμέριτα), ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Γουαδιάνου ("Ἄνας), διάσημος ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἀλλὰ τανῦν μικρὰ, ἔχουσα καὶ πολλὰς Ῥωμαϊκὰς ἀρχιότητες καὶ οἴκους τινας φθοδομημένους καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ κιονοκράνων καὶ σπονδύλων παλαιῶν κίωνων. Εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν τῆς ἐπαρχίας ὑπάρχει τὸ μοναστήριον Ἅγιος Ἰερώνυμος, ἐν ᾧ Κάρολος ὁ Β' διήνυσε τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του.

θ) Ἡ Ἀνδαλουσία, ἦγον ἡ χώρα τῶν Βανδάλων, λαοῦ Γερμανικοῦ, κατοικήσαντός ποτε αὐτοῦ, εἶνε ἡ πολυπληθεστέρα καὶ εὐδαιμονεστέρα ἐπαρχία τῆς Ἰσπανίας. Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς, Σεβίλλα ("Ἰσπαλις), κειμένη κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Γουαδαλκιθίου καὶ ἔχουσα μεγαλειτέραν περιφέρειαν, ἢ αἱ ἄλλαι τῆς Ἰσπανίας πόλεις, ὀδοῦς σενάς, πλείστος οἰκίας κατὰ ἀνατολικὸν κόσμον, πανεπιστήμιον, τὰ μεγαλιτέρα ἐν Εὐρώπῃ ἐργοστάσια τῶν σιγάρων (ἡ Ἰσπανικὴ λέξις σιγάρον σημαίνει κύλινδρον), ἐμπόριον ἀμμάτων καὶ 400000 κ. ἀντὶ τῶν ἄλλοτε 400000· πρότερον ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ καὶ σχολεῖον τῆς προσφιλοῦς αὐταῖς ταυρομαχίας, τοῦ ὁποίου οἱ μαθηταὶ ἐκαλοῦντο Ματαδόροι, ἦγον φονεῖς, ὡς θανατόνοντες τοὺς Ταύρους. Κόρδουβα, εἰς τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ, πατρίς τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων Σενέκα καὶ Λουκανοῦ καὶ πρωτεύουσα τῶν Ἀράβων καλιφῶν, ἔχουσα τότε 200000 κ. καὶ σχολὰς περιφήμους εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην· ὁ νόος τῆς μητροπόλεως, ὅστις πάλαι ἦτο τὸ πρῶτον ταμίον, ἔχει 400 παρεκκλήσια καὶ 4000 λεπτοὺς μορμαρίνους κ' ὄνας· τὸ ἀρχαῖον τῶν Μαυρουσιῶν παλάτιον εἶνε σήμερον ἱπποφορβεῖον τῶν γνωστῶν Ἀνδαλουσιῶν ἵππων· σήμερον δ' ἡ πόλις ἔχει μόνον 40000 κ. καὶ ἐργοστάσια δερμάτων. Ξέραι Φροντέρας ("Ἄστα Ῥηγία), κειμένη κατὰ τὴν μεσημβρινὴν γωνίαν καὶ οὕσα διάσημος διὰ τὴν παρ' αὐτὴν μεταξὺ Γόθων καὶ Ἀράβων (744) μάχην ἔχει τανῦν σχεδὸν τὸν αὐτὸν πληθυσμὸν μὲ τὴν ἀνωτέρω καὶ πολλοὺς οἴκους. Κατὰ τὴν παραλίαν κείται τὸ εὐλίμενον πολίχνιον Πάλος, ὅθεν ἀπέπλευσεν ὁ Κολόμβος, καὶ ἡ διὰ σενοῦ πορθμοῦ ἀπὸ τῆς στερεᾶς χωριζομένη νῆσος τοῦ Λέοντος, ἐφ' ἧς κείται πρῶτον ὀμώνυμος ναυτικὴ πόλις καὶ ἔπειτα κατὰ

τὴν ΒΔ. αὐτῆς ἄκραν ἢ Φοινικικὴ πόλις Γάδ ει ρ α, ἣτις οὖσα σπουδαία ἐμπορικὴ καὶ ἐλεύθερος λιμὴν, κανονικὴ, καθαρὰ, καὶ χαρίεσσα, φαίνεται ὡς ἀνοφουμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει ἐν τῶν ἰσχυροτέρων φρουρίων τοῦ κόσμου, λευκοὺς καὶ σχεδὸν ὁμοιομόρφους οἴκους μετὰ ἐπιπέδων δωμάτων, τετραγώνων ἐσωτερικῶν αὐλῶν καὶ δεξαμενῶν δι' ἐλλειψιν ποτίμου ὕδατος, καὶ 62000 κ. ὧν πολλοὶ εἶνε ξέ.οι. Πρὸς τὰ ΝΑ. ταύτης κεῖται τὸ Τ ρ α φ ἄ λ γ α ρ ο ν ἀκρωτήριον (Ἡραία ἄκρα), παρὰ τὸ ὅποῖον τὸ 1805 ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Νέλσον κατανικήσας τὸν Γαλλικὸν στόλον ἀπέθανε.

ι) Γ ρ ε ν ἄ δ α, καὶ ἄλλοτε ἄνω Ἄ ν δ α λ ο υ σ ί α, οὖσα ὡς ἐκ τῆς θερμότητος καὶ τῶν προϊόντων ἢ Ἀφρικῆ τῆς Εὐρώπης· ἡ δ' ὁ μῶνιμος αὐτῆς πρωτεύουσα, κτισμένη ὅλως κατὰ Ἀραβικὸν κόσμον, κεῖται ἐπὶ θαλασσιῷ ὄροπέδιου καὶ ἔχει τανῶν 67000 κ. ἀντὶ τῶν πάλαι 400000. Ἐπί τινος ὑψώματος κεῖται ἡ συνοικία Ἄ λ ἄ μ β ρ α, ἐνθα ὑπάρχει τὸ καταρρῖον παλαιὸν ἀνάκτορον τῶν Μαυρουσίων ὁμωνύμων βασιλέων, ἔχον λεπτοὺς καὶ πολυπληθεῖς ὡς δάσος κίονας καὶ μεγαλοπρεπεῖς αἰθούσας καὶ αὐλὰς (αὐλὴ τῶν Λεόντων). Μ α λ ἄ κ α, παρὰ τὴν θάλασσαν, πόλις ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος, ἔχουσα 75 000 κ. καὶ ἐξάγουσα οἴνους καὶ μεσημβρινοὺς καρπούς. Εἰς τὰ περίξ τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν 7000 στρεμ. ἀμπελώνων.

ια) Μ ο υ ρ κ ί α, ἐν ἣ γίνεται ἄφθονος τῆς μετᾶξης παραγωγὴ καὶ κεῖται ὁμωνύμος πόλις, ἔχουσα 74000 κ. Κα ρ χ η δ ῶ ν, πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν κατὰ τὴν Ἰσπανίαν Καρχηδονικῶν ἀποικῶν καὶ νῦν ὄχυρὰ παραλία πόλις μὲ πολεμικὸν λιμένα.

Β. Χῶραι τοῦ στέμματος τῆς Ἀραγονίας,

ιβ) Ἀ ρ α γ ο ν ί α, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Σαραγῶσσα, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἔχουσα 300 00 κ. καὶ συχναζομένη ὑπὸ πολλῶν προσκυνητῶν διὰ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀραγονίας ἐπὶ Νηπ λείοντος ἀντέστησαν 60 ἡμέρας κατὰ τῶν Γάλλων· ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Ἰσπανοὶ φημίζονται ὡς κάλλιστοι ὑπερασπισταὶ φρουρίων ἕκαστῆς ἀνδρίας αὐτῶν καὶ εἶνε ἐπίμονοι, σώφρονες καὶ λίαν ἐγκρατεῖς· διὸ ἡ προσηγορία οἰνόβλυθ· θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς ὡς ἡ μεγαλειτέρα ὕβρις.

ιγ) Κ α τ α λ ο ν ί α ἢ μᾶλλον Κ α τ α λ α υ ν ί α, ἣτις καλῶς καλλιεργημένη καὶ κατοικημένη θεωρεῖται ὡς ἡ μᾶλλον βιομήχανος ἐπαρχία. Ἐπισημότεραι δὲ αὐτῆς πόλεις εἶνε Β α ρ κ ε λ ῶ ν α (Βαρκινῶν), ὄχυρὰ καὶ ἐμει-

πορική, κειμένη μνηοειδῶς παρά τὴν θάλασσαν καὶ ἔχουσα πολλά ἔργασά-
 σια, καλὰς οἰκοδομὰς, καὶ μάλις εἰς τὸ πρᾶξιον τὸ καλούμενον Βαρκε-
 λονέτην, καὶ 424000 κ. Πρὸς Α. αὐτῆς κείται ἡ ἀκρόπολις καὶ πρὸς
 Δ. ἐπὶ ὀρθόμων ὑψωμάτων τὸ φρούριον Μοντηούϊον, ἀμφοτέρω δε-
 σπόμενον τοῦ λιμένος, ὅστις εἶνε μὲν ἀσφαλῆς, ἀλλ' ἀβαθής. Ἐξ μίλια ἐνδο-
 τέρω πρὸς τὰ ΒΔ κείται τὸ Μονσεβράτον, ἤγουν πριονισμένον ὄρος,
 4000 π. ὑψηλόν, τὸ ὅποιον κείμενον μεμονωμένον ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ
 θεωρούμενον ὡς ἅγιον ὄρος, ἔχει ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν ἐπίσημον μονὴν καὶ ἐπὶ
 τῶν τραχειῶν καὶ βραχωδῶν σχισμάτων αὐτοῦ 43 σκῆτας· εἰς τὴν ἐπὶ
 τῆς κορυφῆς κειμένην κατῴκει πάντοτε ὁ νεώτερος τῶν ἀσκητῶν, ὅστις,
 ἀποθνήσκοντος τινος τῶν κατοικούντων εἰς τὰς κάτω, κατέβαινε ἐκεῖ-
 θεν καὶ οὕτως οἱ πρεσβύτεροι ἤρχοντο ὅλον ἐγγυτέρω τῆς Μονῆς. Ἡ
 μὲν μονή, οὕσα ἔτι καὶ νῦν τόπος προσκυνήσεως, ἕνεκα τῶν ταραχῶν τῶν
 τελευταίων ἐτῶν ἀπέβαλε τὴν προτέραν ἐπισημότητα, αἱ δὲ σκῆται μέ-
 νουσι κεναί. Μάταρον, πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Βαρκελώνης, πόλις ἐμ-
 πορική καὶ παράλιος· Πέουσον, πρὸς Ν. ἣτις οὕσα πρὸ 50 μὲν ἐτῶν
 χωρίον, τανῦν δὲ ἀκμαία ἐμπορική πόλις, ἔχει ἀξιόλογον λιμένα, καλού-
 μενον Σαλῶνα. Μεταξὺ τῶν πολλῶν τῆς ἐπαρχίας φρουρίων ἀξιο-
 σημεῖωτον εἶνε ἡ κατὰ τὰ Γαλλικὰ ὄρια Γερόνα. Ἐκ τῆς Ταβρά-
 γόνης (Ταβράκων) ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι μέγα μέρος τῆς Ἰσπανίας
 Ταβρακωνησίαν.

ιδ) Οὐαλεντία, τῆς ὁποίας, οὕσης θελκτικῆς καὶ εὐφόρου παρα-
 λίας χώρας, ἡ ὁμώνυμος πόλις, κειμένη ἐπὶ εὐθαλοῦς παραδεισειοῦ
 τόπου, καλουμένου κήπου τῆς Οὐαλεντίας, ἔχει ἀργυροῦν ἀλτάριον
 540 κυβικῶν ποδῶν. Ἡ Οὐαλεντία οὕσα μητρόπολις ἔχει 70000 κ, πα-
 νεπιστήμιον, μεγάλα ἐργοστάσια μεταξοπίλου καὶ μετάξης καὶ ὠραίας
 ἀλαμέδας, περὶ πάντους πεφυτευμένους μὲ δενδρστοιχίας, ὑπὸ τὰς ὁποίας
 κατὰ τὰς ὁροτέρας ἐσπέρας γίνεται ζωηρὰ τῶν κατοικῶν κίνησις, ἡχοῦν-
 των συγχρόνως τῶν ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων (κιθάραι, κασταγνέται)
 καὶ χροεύοντων πολλῶν τὸν ἐθνικὸν χροὸν φανδᾶγγον. Ἀλβουφέ-
 ρα, πρὸς Ν, λίμνη παραθαλασσία, ἐν ἣ οἱ κάτοικοι τῆς Οὐαλεν-
 τίας ἐορτάζουσιν μεγάλην πανήγυριν καὶ δις τοῦ ἔτους ἀκωλύτως
 θηρῶσιν εἰς τὴν ἐν αὐτῇ ἄφθονον θήραν καὶ ἀλιεῖαν. Ἀλικάντη
 (Λούκεντον), ἔτι νοτιώτερον, πόλις εὐλίμενος καὶ ἐμπορική, παράγουσα
 εἰς τὰ περίξ οἶνους ἀξιολόγους καὶ μεσημβρινοὺς καρπούς.

ιε) Ἀπέναντι τῆς ἀνωτέρω ἐπαρχίας κεῖνται δύο συμπλέγματα νήσων ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, 1) τῶν Βαλεαρίδων, παραγομένων ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ῥήματος βάλω, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἦσαν τότε οἱ καλλίτεροι σφενδοῦνται, καὶ 2) τῶν Πιτυουσῶν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ὠσαύτως λέξεως πίτυος. Αἰέπισημότεροι τούτων νῆσοι εἶνε ἡ Ἐβουσοσ, ἀπέχουσα 12 γ.μ. ἀπὸ τῆς παραλίας, ἡ Μαϊόρκα (Μεγάλη) ἔχουσα τὴν ὀχυρὰν πόλιν Πάλμαν, καὶ ἡ Μινόρκα (Μικρὰ), ἔχουσα τὸ φρούριον Μαχῶν καὶ ἓνα τῶν καλλίστων λιμένων τῆς Μεσογείου.

Πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας κεῖται τόπος, ὅστις, ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὸ ἀνατολικὸν δηλ. ἄκρον τοῦ μεγάλου πορθμοῦ συνεχεται μετὰ τῆς στερεᾶς δι' ἀμμόδους χαμηλώματος, τοῦ καλυμένου οὐδετέρου ἐδάφους, βραχώδης γλῶσσα ξηρᾶς ὑψηλῆ 4400 π. ὡς πύργος, ἣτις ἐκ Β. πρὸς Μ. ἔχει μῆκος ἐντὸς τῆς θαλάσσης μιᾶς ὥρας καὶ πλάτος ἡμισείας. Ἐκ τῆς βορείου καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς εἶνε ἀδύνατος ἡ ἀνάβασις τοῦ τιτανῶδους τούτου ὄρους, ἐνῶ πρὸς Δ. κεῖται ἐπὶ τοῦ βράχου ἡ πόλις Γιβραλτάρ, περὶ τῆς ὁποίας, ἐχούσης 30000 κ. καὶ οὔσης σχεδὸν ἐσκαμμένης ἐντὸς τοῦ ὄρους, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἕνεκα τῶν ὀχυρωμάτων της, ὅπως ἐπιμονώταται πολιορκίαι ἀπέδειξαν, εἶνε ἀπόρητος καὶ ἡ κλεῖς τῆς Μεσογείου.

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ Δανουβίου

(Τουρκικαὶ ἐπαρχίαι καὶ ὑποτελεῖς αὐτῶν χῶραι καὶ ἡ Οὐγγαρία μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ Αὐστριακοῦ στέμματος)

§. 20. Ὁ κυριώτερος τῆς μεσαιᾶς Εὐρώπης ποταμὸς Δανούβιος, ὅστις ῥεεῖ ἐκ Δ. πρὸς Α., ἀνήκει κατὰ τὸν ἄνω μὲν αὐτοῦ ῥοῦν εἰς τὴν Γερμανίαν, κατὰ δὲ τὸν μέσον εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ κατὰ τὸν κάτω εἰς τὴν Τουρκίαν· καὶ ἡ μὲν πρὸς Δ. χώρα, δι' ἧς διέρχεται, σχηματίζει ὑψίπεδον, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ δὲ πρὸς Α. βαθύπεδον, τὸ ὅποιον δι' ὄρεινῶν κλάδων καὶ ὑψιπέδων διαιρεῖται εἰς τρία ἄλλα βαθύπεδα, τὸ ἐν τοῦ ἄλλου ταπεινότερον. Ταῦτα πάντα θέλουσι γείνει μᾶλλον καταληπτὰ, ἐὰν πρῶτον ρίψωμεν βλέμμα τι ἐπὶ

τῶν ὄρέων, ἅτινα περιβάλλουσι μὲν τὸ βαθύπεδον πρὸς Β, καὶ Μ, χωρίζουσι δὲ αὐτὸ πρὸς Δ. ἀπὸ τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Δανουβίου.

Τὰ πρὸς Μ. ὄρη εἶνε τὰ διασχίζοντα (§. 5, 1), τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον ἐκ τῶν ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ. καὶ παρουσιάζοντα τὴν αὐτὴν μὲν σχεδὸν διακλάδωσιν καὶ πρὸς Β. οἷαν καὶ πρὸς Μ, ἀλλὰ μᾶλλον περιορισμένην, σχηματίζοντα ὅμως τὰς βουνώδεις χώρας τῆς Τουρκικῆς Κροατίας, τῆς Βοσνίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας. Κλάδοι αὐτῶν κτερέχονται μάλιστα καὶ εἰς ἕκτασιν τινα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δανουβίου καὶ συνοδεύουσι τὸν κάτω ροῦν αὐτοῦ ὅχι εἰς πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν.

Τὰ πρὸς Β. ὄρη εἶνε τὰ *Καρπάθια*, ὁ ἀνατολικὸς κλάδος τῶν Εὐρωπαϊκῶν κεντρικῶν ὄρέων, ἅτινα, κυρτούμενα ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅθεν ἄρχεται ὁ μεσαῖος ροῦς τοῦ Δανουβίου, σχηματίζουσι τόξον 160 μ. μακρὸν, ἔχον τὸ κοῖλον ἐστραμμένον πρὸς τὸν Δανουβίον, καὶ προσεγγίζουσι ἐκ νέου τὸν ποταμὸν, ἐνθα ἄρχεται ὁ κάτω αὐτοῦ ροῦς καὶ ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῶν διακλάδωσεων, τῶν πρὸς Μ. ὄρέων. Καθὼς τὰ πρὸς Μ. ὄρη, οὕτω καὶ τὰ *Καρπάθια* ὀλίγον διακλαδοῦνται πρὸς Β πρὸς τὸ ἀνατολικὸν βαθύπεδον, περισσότερον ὅμως πρὸς τὴν λεκάνην τοῦ Δανουβίου. Τὰ ὄρη ταῦτα διαιροῦνται εἰς τέσσαρα μέρη. α) Τὰ *μικρὰ Καρπάθια*, ἀπὸ τοῦ Δανουβίου μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Οὐϊστούλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι τὰ μεταξὺ Γερμανίας καὶ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου ὄρια καὶ ἔπειτα μεταβαίνουσι πρὸς τὰ ΒΑ κατὰ τὴν ἀπότομον βορείαν κλιτὸν τῆς ἐπομένης σειρᾶς εἰς τὰ *Βεσκίδια* ὄρη, ἔχοντα ὕψος μέχρι τῶν 4600 π. β) Τὰ *κεντρικὰ Καρπάθια*, ἢ ὁ *Γάτρας*, ἔχουσι περὶ τὰ 10 γ. μ. καὶ, ἀποτελοῦντα νησιεῖδῃ ὑψηλὴν δευράδα ἐκ πυρρόποικίλου καὶ σχιστολίθου, ὑψοῦνται ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ ὑψιπέδου, ὥσπερ τεῖχος γιγαντώδες· αἱ δ' ἀπὸ τῆς δευράδος αὐτῶν ὑψούμεναι κορυφαὶ φαίνονται γωνιώδεις καὶ ὀδοντοταὶ ὡς αἱ Ἄλπεις, ἀλλ' ἡ ὄρεινὴ γῶρα αὐτῶν εἶνε ἔρημος, καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητος καὶ ἀγρία. Ἡ ὑψηλοτέρα αὐτῆς κορυφὴ (Γερλοσδόρφη) μετὰ τῶν ὄρειων οὐτῆς ἀπόψεων ἔχει περὶ τὰς 8350 π. ὑψ. ἰδιάζον δὲ ἐπὶ τῶν ὄρέων τούτων εἶνε μικραὶ 4—6000 π. ὑψηλὰ κείμεναι λίμναι μὲ ὕδατα μελανο-

πράσινα, ὧν ὁ παγωμένος φλοιὸς μόλις τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστου ρήγνυται. Τὴν βορείαν κλιτὸν τῶν κεντρικῶν Καρπαθίων σχηματίζουν τὰ Βεσκίδια ὄρη, τὴν δὲ μεσημβρινὴν τὰ Οὐγγρικά μεταλλικά. γ) Τὰ ὄρη τῆς Καρπάθια, τὰ ὁποῖα, ἀποτελοῦντα τὸ ἐπιμηκέσερον μέρος τῶν Καρπαθίων ὄρεων, ἐκτείνονται πρὸς τὰ ΝΑ 50-60 γ μ., εἶνε ὅμως καὶ τὰ ταπεινότερα, 3000 π. περίπου, καὶ ἔχουσι μορφήν μᾶλλον ὑψηπέδων. Μεταξὺ τῶν κλάδων, οὗς πέμπουσιν εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Δανουβίου, εἶνε καὶ τὸ κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ Τισία ποταμοῦ ὄρος *Εἰγνύλλα*, εἰς τὸ ὁποῖον παράγεται ὁ κάλλιστος τῶν πυρωδῶν Οὐγγρικῶν οἴνων, *Τοκάϊος*. δ) Πρὸς τὰ ΝΑ. ὑψοῦται πάλιν οὐσιωδῶς ἡ σειρὰ καὶ περιζωννύει τὸ τετράγωνον ὑψηπέδον τῆς Τρανσυλβανίας πρὸς Α. δὲ καὶ Μ. αὐτῶν ὑψοῦται ἡ κυρία σειρὰ, ἣτις εἰς τὸ *Νεγοῦιον* ὄρος ἔχει 8000 π. ὑψ. Πρὸς Β δὲ καὶ Δ. τοῦ Τρανσυλβανικοῦ τετραγώνου φέρονται ταπεινὰί σειραί, ὥστε τὸ τετράγωνον φαίνεται ὡς πανταχόθεν περιτειχισμένον. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ διασχίζουν τρεῖς ὑψηλαὶ σιραι ἐκπεμπόμεναι ἀπὸ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸ ὄρεων. Ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν φέρουσι στενὰ πρὸς τὰ ἔξω, τὴν λεκάνην τοῦ μέσου καὶ κάτω Δανουβίου, δηλ. πρὸς τὸ βαθύπεδον τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Ὀλόκληρος τῶν Καρπαθίων ἡ σειρὰ εἶνε πλουσία εἰς μέταλλα (τὰ Οὐγγρικά μεταλλικὰ ἔχουσι τὸν πλεῖστον χρυσὸν πάντων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὄρεων) καὶ εἰς τὴν βορείαν καὶ νοτιαν αὐτοῦ κλιτὸν ἐξορύσσονται ἄφρονα ἄλατα.

Ἐπανερχόμεθα ἤδη εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ μέσου καὶ κάτω ῥοῦ τοῦ Δανουβίου· α) ἔνθα δηλ. τὰ μικρὰ Καρπόθια ἀπολήγουσι πρὸς τὰ ΝΑ, αὐτόθι συνέρχονται ἐκ τῶν δυτικῶν οἱ τελευταῖοι κλάδοι τῶν Νωρικῶν Ἄλπεων, καλούμενοι ἀπὸ τινος παραποτάμου τοῦ Δανουβίου ὄρη τοῦ *Λείθα*. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὄρεινῶν σειρῶν προβαίνει ὁ ποταμὸς παρὰ τὸ Πρεσβούργον· εἰς τὸν μέσον αὐτοῦ ῥοῦν καὶ εἰς τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου, τὴν μικρὰν πεδιάδα τῆς ἀνω Οὐγγαρίας, διαρρέει αὐτὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διαρροῦμενος ἐνιαχοῦ εἰς κλάδους. Ἀριστερόθεν συμβάλλουσι μεγάλοι παραπόταμοι, πηγάζοντες ἀπὸ τῶν Καρπαθίων, οἵτινες εἰς τὸ αὐτόθι λίαν

προεξέχον ὄρος διατέμνουσι βαθείας κοιλάδας· δεξιόθεν δὲ ὁ 'Ραάβης (Ἀρράβων), ὅστις πηγάζει ἀπὸ τῶν Ἄλπεων. Ἡ κυρία πεδιάς ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ πυθμὴν ἀποξηρανθείσης ἢ ἀπορρέουσάσης λίμνης, τῆς ὁποίας λείψανον δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ἀβαθῆς λίμνη *Νεοσιδ-λέρη*, παρὰ τὴν ὁποίαν κεῖνται εὐφροὶ ἀμπελώνες καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἐκτεταμένα ἔλη. β) Ἐκ νέου συνέρχονται πάλιν ἀριστερόθεν μὲν κλάδοι τῶν Καρπαθίων, δεξιόθεν δὲ ὁ *Βακόγιος* ὄρυμνος, ὅστις ὑπὸ ὄξειαν γωνίαν περιβάλλει αἴφνης αὐτὸν καὶ ῥεεῖ ἐκ Β. πρὸς Ν. διὰ τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς κάτω *Οὐγγαρίας* ἐπὶ 50 μ. Καὶ αὕτη ὡσαύτως ἡ πεδιάς πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀποξηρανθεῖσα λίμνη. Ἐνῶ ὅμως κατὰ τὴν ἄνω *Οὐγγαρίαν* εἰς τὴν δεξιᾶν ὄχθην ἦτο ἡ κυρία πεδιάς, ἐντεῦθεν συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Ἡ περιφέρεια τῆς βαθείας λίμνης *Βαλατωῆς*, καθὼς καὶ ἡ χώρα ἢ μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων ἀπὸ Γερμανίας ἀρχομένων παραποτάμων τοῦ *Δανουβίου*, *Δράβου* καὶ *Σάου*, εἶνε λοφώδης, ἀριστερόθεν ὅμως ἐκτείνεται ἀπέραντος πεδιάς, συνισταμένη ὄχι σπανίως ἢ ἐξ ἐρήμων, ἀδένδρων καὶ ἀμμωδῶν ἐκτάσεων, καταξήρων τὸ θέρος, ἐνθα ἡ ἄμμος σχηματίζει σποράδην τραπεζοῦς λόφους, ἢ ἐκ στεπεπῶν καὶ ἐκτεταμένων λειμώνων καὶ ἔλων, κεκαλυμμένων ὑπὸ πυκνῶν καλαμώνων. Ἐπ' αὐτῶν νέμονται λευκὴ καὶ ἰσχυροὶ βῆες καὶ ἑλαφροὶ καὶ ταχεῖς ἵπποι. Τὰ χωρία εἶνε αὐτόθι ἀραιὰ, ἀλλὰ καὶ μεγάλα. Ἡ καλλιέργεια τῶν ἀγρῶν γίνεται τοῦτο μὲν ἀπὸ τῶν οἰκῶν, οὗς ἕκαστος ἰδιοκτῆτης ἔχει εἰς τὸ κέντρον τῶν κτημάτων τῆς, ἐνθα διέρχεται καὶ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας καὶ τὴν ὥραιαν ὥραν τοῦ ἔτους, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῶν ἐπαύλεων τῶν εὐγενῶν, αἵτινες εἶνε μεγαλειότεραι οἰκοδομαὶ, ὁμοίαι ἐνίοτε πρὸς ἐκτεταμένα χωρία. Διὰ μέσου τῆς πεδιάδος ταύτης ἔρπει διὰ πολλῶν ἐλιγμῶν, καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν κάτω τοῦ *Δανουβίου* ῥοῦν, μεθ' οὗ σχηματίζει τὴν *Οὐγγρικὴν Μεσοποταμίαν*, ὁ πολὺ ἰχθὺς *Τισίας*, ὅστις εἶνε πλωτὸς εἰς 60 μ. μῆκος καὶ δέχεται τὸν κύριον ποτάμῳ τῆς *Τρανσυλβανίας Μάρισου*. γ) Ὁ *Δανούβιος*, προσλαβὼν οὕτω τὸν *Τισίαν*, *Δράβον* καὶ *Σάον* μετὰ πέντε πλωτῶν παραποτάμων καὶ τὸν *Μορκῶν* (*Μάργος*) ἐκ τῆς *Σερβίας*, σρέφεται

τότε πάλιν ἐκ νέου πρὸς Α καὶ ἐξακολουθεῖ ἤδη στενότερον, ἢ μέχρι τοῦδε, νὰ περιορίζεται κατὰ τὸν ῥοδὸν του ὑπὸ ὀρέων. Ὅπως ἤδη ἀνωτέρω ἐρρήθη, συνοδεύουσι ἐνταῦθα εἰς ἀπόστασιν 20 μ. τὸν ποταμὸν, ἔχοντα αὐτόθι στενάς καὶ βραχῶδεις ὄχθας, κλάδοι τοῦ Αἴμου καὶ τοῦ Τρανσυλθανικοῦ ὑψιπέδου.

Πρὸς Ν. τῆς ἐν τῷ Οὐγγροβανατικῷ στρατηγεῖῳ πόλεως τῶν Λευκῶν Ἐκκλησιῶν (Βαίς-κίρχεν) καὶ παρὰ τὴν παλαιὰν Μολδόβαν ἄρχεται φοβερὰ χαράδρα, 900 βημάτων πλατεῖα, ἣν ἤνοιξε μεταξὺ τῶν δύο ὀρέων ὁ Δανούβιος, ὅστις αὐτόθι: ῥέει ταχέως καὶ ὀρητικῶς ὑπὲρ σκοπέλους. Κάτωθεν τῆς δινης *Γάργλι* καὶ ὑπεράνω τῆς Ὀρσόβης εἶνε τὸ στενότερον καὶ μάλ-
λον ἐπικίνδυνον μέρος τοῦ ποταμοῦ *Διμίρ Καποῦ* (Σιδηρὰ Πύλη). Αὐτόθι κατὰ μὲν τὴν δεξιὰν ὄχθην ὑψοῦται βράχος, ὅστις συστέλλει τὸν ποταμὸν μέχρι 360 π. πλ. κατὰ δὲ τὴν ἀριστερὰν καταβαίνει ἄλλος βράχος καθέτως, ὁ δὲ ποταμὸς διερχόμενος δι' αὐτῶν, σχηματίζει τρεῖς καταρῶντας καὶ ὑψύ-
μενος αὐτόθι ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 440 π. ἔχει κατὰ τὸ στενότερον μέρος βάθος 168 π. Ἡ διὰ βράχων πολύστροφος κοίτη τοῦ ποταμοῦ λήγει παρὰ τὴν πόλιν Κλάδο-
βον καὶ δὲν ἔχει πολλαχοῦ οὐδὲ μικρὰν παρόχθιον ὁδόν.

Ἐντεῦθεν ὁ ποταμὸς π. πται εἰς τὸ *βαθύπεδον* τῆς Βλα-
χίας, καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ, οὗσαν ἐπίπε-
δον, σχηματίζονται λίμναι, τέλματα καὶ φυσικαὶ διώρυχες ἀδιέξοδοι, κατὰ δὲ τὴν δεξιὰν ὑπάρχουσιν ἐνιαχοῦ ἀνυψώσεις μέτριαι, οἷον παρὰ τὸ Βίδδινον, τὸ Ρουτσουχι καὶ τὴν Σιλι-
στρίαν. Τὸ πλάτος παρὰ τὸ Ρουτσουχι εἶνε 2000 βημ., παρὰ τὴν Σιλιστρίαν 4000 καὶ πολλαχοῦ φθίνει μέχρι $\frac{1}{2}$ γ. μ. Ἀπὸ τῆς Ὀρσόβης ὁ ποταμὸς ῥέει πρὸς τὰ ΝΑ, ὅπως καὶ ἐν Οὐγγαρία, δεχόμενος εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τὸν *Τίμακον*, ὅστις χωρίζει τὴν Σερβίαν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν. Μέχρι δὲ Σιστό-
βης ἐπὶ 15 γ. μ. ῥέων πρὸς τὰ ΑΝΑ δέχεται εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν *Σχέλην* καὶ τὸν *Αλοῦταρ*, ὅστις δια-
τρυπᾷ τὸ μεσημβρινὸν τεῖχος τῆς Τρανσυλθανίας εἰς τὸ στε-
νὸν τοῦ *Ἐρυθροῦ Πύργου* (1200 π), εἰς δὲ τὴν δεξιὰν τὸν *Ἰσκερ* (Ὀσκιον). Ἀπὸ τῆς Σιστόβης μέχρι τῆς Τσερναβόβης

ρέει ΑΒΛ και δέχεται εἰς ἑκατέρας τὰς ὄχθας πολλοὺς ποτάμους, ὧν ἀξιολογώτεροι εἰς μὲν τὰ ἀριστερὰ εἶνε ὁ μέγας Ἀρδίσχηρ (Ὀρδησσός) μετὰ τῆς Δουμβροβίτσης, εἰς δὲ τὰ δεξιὰ ὁ Αἰμης (Τίβισις) καὶ Γαβάρ (Ἄτλας). Περὰ τὴν Τσερναβόδαν ὁ ποταμὸς ἀπέχει ἀπὸ τῆς θαλάσσης μόνον 8 γ. μ., ἀλλὰ τὰ ἐπιπροσθούντα ἐγκάρσια ὄρη τὸν ἀναγκάζουσι νὰ παρεκκλίνῃ μὲ μεγάλην καμπὴν πρὸς Β. καὶ ἐπὶ 16 μ. νὰ τηρῇ τὴν διεύθυνσιν ταύτην· μεταξὺ δὲ τοῦ Δανουβίου καὶ τῆς Θιλάσσης κεῖται ἡ εὐφορος πεδιάς Δοβροῦδζα, ἔχουσα ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τέλματα. Ὁ ποταμὸς αὐτόθι μὲν δέχεται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὴν Ἰα.λομίτσαν (Νάπαρις), κατὰ δὲ τὴν πρὸς Β. στροφὴν του ὡσαύτως εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην του τοὺς ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς τῶν δρυμωδῶν Καρπαθίων ὄρεων παραλλήλως καὶ εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν βέοντας ποταμοὺς Σερέθηρ (Ἄραρος) καὶ Προῦτορ (Πυρετός). ὧν ὁ μὲν πρῶτος δέχεται τὸν Σουζάβαρ, τὸν Μολδαβάρ, καὶ τὴν Βιστρίτσαν, ὁ δὲ δεύτερος, ἔχων τὰς πηγὰς του πρὸ τοῦ Μαύρου Τιτία, εἰσέρχεται εἰς τὸ βαθύπεδον ὑπὲρ τὸ Ἰάσσιον. Ἀπὸ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Σερέθου μέχρι τῆς θαλάσσης ὁ ποταμὸς, κωλυόμενος ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου Μολδαυοβασσαραβικοῦ πεδίου, ἀλλάσσει καὶ πάλιν τὸν ροὴν του ἐπὶ 18 γ. μ. καὶ ἡ μὲν δεξιὰ ὄχθη αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ θαμνωδῶν λειμώνων καὶ πλησίον τῆς θαλάσσης ὑπὸ δονάκων, περαιτέρω δὲ ἐκτείνονται ἐκτεταμέναι λίμναι καὶ ἔλη κακαλυμμένα ὑπὸ βρύων καὶ ἐνυδρῶν φυτῶν. Ἐνιαχοῦ δὲ φαίνεται ἐπὶ τοιούτων ἐρυσφόρων νήσων ἡ νᾶνος σημύδα. Αὐτόθι ἡ ἀριστερὰ ὄχθη εἶνε ὀλίγον ὑψηλότερα τῆς δεξιᾶς. Κάτωθεν τῆς Δούλτσης ἄρχεται τὸ Δέλτα, τοῦ ὀπίου τοῦ μέσου καὶ στενώτερον στόμιον τοῦ Σουλινᾶ (600—800 π. πλ. καὶ 60 π. β.) εἶνε τὸ καταλληλότερον πρὸς τὸν πλοῦν Ἐπισωρεύσεις δονάκων καὶ ξύλων ἐπικαθημένων ἐπὶ ῥηχωμάτων ἢ καὶ γεῖψανα καθισμένου πλοίου προκλιούσι πολλάκις τὴν προσοχὴν τῶν αὐτόθι ναυτιλλομένων. Αἱ ὄχθαι μόνις ὑψοῦνται αὐτόθι ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ ἐφ' ἑκατέρων αὐτῶν ὁ ὀφθαλμὸς βλέπει ἀπεράντους ἐκτάσεις τελμάτων καὶ καλαμῶνων, ὅθεν ἐξέρχονται ἄπειροι ἀκρί-

δες. Παρά τὴν ἐκβολὴν κεῖται ἐπὶ πασσάλων ἡ μικρὰ πόλις Σουλινᾶ μετὰ φάρου. Ἡ ἐκβολὴ ἀπέχει ἀπὸ τῶν πηγῶν κατ' εὐθείαν 220 γ. μ., ἐνῶ ἡ ὄλη ἀνάπτυξις τοῦ ποταμοῦ εἶνε 370 καὶ ἡ κατάπτωσις 2077 π. Βορειότερον 3 γ. γ. ἐκβάλλει τὸ στόμιον Κίλια, τὸ ὅπιον ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δαναστρίου λιμάνου ἀπέχει 4 1/2 γ. μ. Ἡ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δανουβίου χώρα εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτὴ μὲ τὰς Ποντικὰς στέππας. Οἱ μεταξὺ Δαναστρίου καὶ Δανουβίου ποταμοὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ ποταμολιμνῶν. Νοτιώτερον 5 γ. μ. ἐκβάλλει τὸ στόμιον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἢ ἡ Κεδρίλιτα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ στόμιον τοῦ Σουλινᾶ ἔνεκα τῆς αὐξούσης ἐπιχώσεως ἀπαιτεῖ προσοχὴν. (*)

Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δανουβίου κεῖται τριγωνικὴ νῆσος, ἣτις ὑπὸ μὲν τῶν ἀρχαίων, ἔχουσα καὶ ναὸν τοῦ Ἀχλλέως, ἔκαλεῖτο Λευκὴ, τανῶν δὲ διὰ τοὺς πολλοὺς ὄφεις Ὀφιοῦσα. Ἀπὸ τοῦ στομίου Πορτιγίου ἡ ἀκτὴ ἐκτείνεται εἰς τὰ ΝΑ πρὸς τὴν Κωνσταντσαν, ἔνθα λήγει τὸ τεῖχος τοῦ Τραϊανοῦ, ἐπὶ 9 γ. μ., εἶτα πάλιν πρὸς Ν. ἐπὶ 11 γ. μ. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Καλιῆ Ἄκρα, ἔνθα καθήκει ὁ μικρὸς Αἴμος. Ἐντεῦθεν πρὸς τὰ ΔΝΑ μέχρι τοῦ Βαλτζικ 5 μ. μετὰ προεξοχῆς πρὸς Ν. Ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς τὰ ΝΑΝ 10 γ. μ. μέχρι τοῦ Αἰ-

(*) ΣΗΜ. Εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Βουκουρεσίου τὴν γενομένην τὸ 1812 τὰ Ῥωσικὰ ὄρια ἐφθασαν μέχρι τοῦ στομίου Κίλια, εἰς δὲ τὴν ἐν Ἀκκερμὰν τὸ 1826 ὄριον ἐτέθη τὸ στόμιον τοῦ Σουλινᾶ· ἡ δὲ συνθήκη τῆς Ἀδριανουπόλεως (1829) ἔφερε τὰ ὄρια μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἀλλὰ, καθὼς οἱ Τούρκοι, οὕτω καὶ οἱ Ῥῶσοι οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν στομίων, ἐφρόντισαν δὲ μόνον νὰ ἐπιβαρύνωσι τὴν ποταμοπλοῖαν διὰ δασμῶν. Ἐνεκα δὲ τούτου ἡ Αὐστρία κατὰ τὴν γενομένην τὸ 1856 συνθήκην ἐν Παρισίοις κατώρθωσε νὰ ἀρεθῆ ἐλευθερὸς ὁ πλοῦς τοῦ Δανουβίου καὶ νὰ ὑποκηνηταὶ τὰ πλοῖα εἰς τὸν ἀναγκαῖον διὰ τὴν ποταμοπλοῖαν δασμὸν, μόνον ὅταν ἐκφορτώωσι τὰ φορτία των. Ἐπιτροπὴ δὲ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Παρὰδουναβίων δυνάμεων, Βυρτεμβέργης, Βυαρίας, Αὐστρίας, Ῥουμανίας καὶ Τουρκίας συνέταξε τὸ 1857 τὸν κανονισμὸν τῆς ποταμοπλοῖας καὶ ἐλαβε πρόνοιαν καὶ περὶ συντομωτέρας ὁδοῦ διὰ διώρυχος ἀπὸ τῆς Τσερναβόδης πρὸς τὴν λίμνην Καρκοσιῦ καὶ τὴν Κωνσταντσαν, ἣτις διοικητικὴν Ἀβδούλ-Μετζίδ θ' ἔχρη μῆκος ἀνευ τῆς λίμνης 6 1/2 γ. μ.

μορίου άκρωτηρίου, ένθα κείται ο όρμος τής Βάρνης και προς Ν. αὐτῆς ο παράλιος ποταμός *Καμτσίκης*, όστις ρέει μεταξύ μεγάλου και μικροῦ Αΐμου.

Όλον τὸ Βλαχικόν βαθύπεδον ἤτό ποτε θαλάσσιος κόλπος, εἰς τὸν ἴποτον ἐχύνετο ὁ Δανούβιος, διερχόμενος διὰ δύο μεγάλων λιμνῶν τῆς ἄνω και κάτω Οὐγγαρίας. Μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν ὁμως αὐτῶν και συσσώρευσιν χωμάτων ἢ παρὰ τὰς ἐκβολὰς πεδιάς ἐγένετο εὐφρωτέρα τῶν πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ πεδιάδων και κατέστη ἀνέκαθεν Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν Σκυθικῶν στεππῶν μέχρι τῆς Σιδηρᾶς Πύλης ἀποκατασταθέντας αὐτόθι νομαδικούς λαούς, Οὐννους, Βουλγάρους, Τούρκους, Ταρτάρους, κτλ. Σπουδαῖαι διὰ τοῦ Αΐμου ὁδοὶ συνέδεον ἀνέκαθεν τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ κάτω Δανουβίου, ἀλλ' ὁ πόλεμος πολλάκις ὠδήγει και πλήθη ἐχθρῶν διὰ τῶν ὁδῶν τούτων, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ἡ ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ Βάρνης και Σούμβλης.

Τὸ κλίμα τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου εἶνε μέχρι τῆς κατωτάτης λεκάνης αὐτοῦ ἡπειρωτικόν μετὰ ἄκρων θερμοκρασιῶν, ἀπεχουσῶν πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. Ἐξ εἴκοσι χειμῶνων μάλιστα εἰς εἶνε τοσοῦτον γλυκὺς, ὥστε νὰ μὴν παγῶσῃ ὁ Δανούβιος· ἡ δὲ θερμοκρασία καταβαίνει μέχρις 23° Ρ. κάτωθεν τοῦ 0· ἡ θερμότης ὁμως, μὴ διακοπτομένη πολλάκις ἐπὶ μῆνας ὑπὸ βροχῆς, φθάνει τὸ θέρος εἰς τὰς μεσημβρινὰς πεδιάδας εἰς τοὺς 33°, ἀλλὰ και τὸ θέρος αἱ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας εἶνε πολὺ μεγάλαι, διότι μετὰ θερμοτάτην ἡμέραν ἔπεται ψυχρὰ νύξ. Ἐντεῦθεν βλέπων τις ὅτι ἡ θερμοκρασία ἔφθασε κάτωθεν τοῦ 0, περιβάλλεται μὲ τὴν γόνναν, ἣτις ἔχει πολλὴν σημασίαν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν πασῶν τῶν Παραδουναβίων χωρῶν· εἰς τὰς περικλειούσας ὁμως τὰς πεδιάδας λοφώδεις και βουνώδεις χώρας αἱ ἀντιθέσεις δὲν εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον μεγάλαι. Ἐκτεταμένα δάση καλύπτουσιν αὐτόθι τὴν χώραν, παρέχοντα ἄφθονον ξυλείαν και θήραν· οἱ ποταμοὶ τρέφουσι πλῆθος ἰχθύων και τὰ τέλματα παρέχουσι πρὸς ἐξαγωγήν βδελγας και κοχλίας. Ὡσούτως φέρει ἡ γῆ ἄσθονα σιτηρὰ και ὀπώρας και τρέφει ἀγέ-

λας ἵππων, βοῶν καὶ χοίρων. Προβιόνων τις ἀπὸ τῆς Δοροχίης πρὸς τὸν Προῦτον δὲν βλέπει ἄλλο τι, εἰμὴ ἐκτεταμένας στέππας, κεκαλυμμένας μὲ ἀφθονώτατα χόρτα καὶ ὠραίας ἀγέλας ζῶων. Οἱ κάτοικοι τῆς παρὰ τὸν κάτω Δανούβιον χώρας εἶνε Ρομιοῦνοι καὶ Βούλγαροι, ἀποτελοῦντες Τουρκικὰς ἐπαρχίας, ἢ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Τούρκους ἡγεμονίας.

Α) Τουρκικαὶ ἐπαρχίαι καὶ ὑποτελεῖς αὐτῶν χωροί.

Βουλγαρία.

§ 21. Ἡ μεταξὺ Αἴμου καὶ Δανουβίου Βουλγαρία ἀπετέλει μετὰ τῆς Σερβίας τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Μοισίαν. Τὰ μεταναστεύσαντα αὐτίθι περὶ τὰ 680 Σλαυικὰ φύλα τῶν Βουλγάρων, οἵτινες κατοικοῦντες πρότερον παρὰ τὸν κάτω Βόλγαν ἦσαν ὑποτελεῖς τῶν Λυάρων, ἐσχημάτισαν ἐνταῦθα ἴδιον κράτος, πρὸς τὸ ὁποῖον τὸ Βυζαντινόν, ὑπέστη φοβερὸς ἀγῶνας. Κατὰ τὸν 4 αἰῶνα ὁ χάνης Βόγωρ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Μεθόδιος παρέστησε φοβερὰν τὴν εἰκόνα τῆς δευτέρας παρουσίας, προσήλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐπὶ τέλους οἱ Ἕλληνες αὐτοκράτορες κατώρθωσαν τὸ 972 τὴν ἐντελῆ ὑποταγὴν τῶν Βουλγάρων· ὅμως τὸ 1186 ἀνιδρῦθη νέον Βουλγαροβλαχικὸν κράτος. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1392 ἡ Βουλγαρία, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Τούρκους, ἔχει ἐπιφάνειαν 1266 □ μ. καὶ 3300000 κ, ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ εἶνε Χριστιανοὶ καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ Μωαμεθανοί, καὶ διαιρεῖται εἰς τρία ἐγμάλετια τῆς Σιλιστρίας, τοῦ Βιδδίνου καὶ τῆς Νίσσης.

Ἡ Βουλγαρία εἶνε ἡ ἐπισημοτέρα διὰ τὴν Πύλγην ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Αἴμου χωρῶν. Εἰς ὅσον χθαμαλὴν βαθμίδα καὶ ἀνυπάρχωσιν εἰς τὴν χώραν ταύτην ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία, οὐχ ἦπτον, ὑπὸ τὴν γεωργικὴν καὶ οἰκονομολογικὴν ἐποψίν ἐξεταζομένη, ἔχει πολλὴν τὴν ἐπισημότητα παρὰ τῇ Πύλγῃ· διότι αὕτη λαμβάνει ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους ἢ ῤαγιαδας, ὅπως συνήθως ὀνομάζονται ἐν Τουρκίᾳ οἱ μὴ Ὀθωμανοί, πολλοὺς φόρους, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν ὅλων τοῦ κράτους προσόδων, καὶ ἡ χώρα εἶνε ἡ καθ'αυτὸ σιταποθήκη τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἰδίως δὲ ἡ Κωνσταντινούπολις ἐντεῦθεν λαμβάνει τὸ ἥμισυ τῶν χρυσίμων αὐτῇ σιτηρῶν. Ὄποταν πόλεμος ἢ ταραχαὶ ἐπιφέρωσιν αὐτοῖσι διακοπὴν τῆς καλλιέργειας, εἰς τὴν Κων.

σταντινούπολιν ἐπέρχεται ὑπερτίμησις τῶν πραγμάτων. Ἐκτὸς τῶν πολλῶν σιτηρῶν ἔχει ἡ χώρα ἀξιόλογο δάση, ἀγέλας βοῶν καὶ βουβάλων καὶ παρὰ τὸν Δανουβίον ἀφθονον οἶνον. Ἐπιθετικὸν μᾶλλον ἐπίσημος διὰ τὴν Πύλην εἶνε ἡ στρατηγικὴ θέσις τῆς χώρας, ἥτις εἶνε ἡ φυσικὴ πρὸς Ν. ὁδός· διότι ἀφ' οὗτου ἔπαυτεν ἡ Βουλγαρία νὰ ᾔηνε ἡβάσις τῆς πρὸς Β. ἐπιθέσεως τῶν ἐξησθενέντων τανῦν Τούρκων, κατέστη ὁ κύριος φραγμὸς τῶν ἐκ Β. ἐχθρικῶν προσβολῶν, ὅστις εἶνε ἐτι μᾶλλον διάσημος, ἀφ' οὗτου ἡ Σερβία ἐγένετο ἀνεξάρτητος καὶ αἱ Τουρκικαὶ προφυλακαὶ περιορίσθησαν εἰς τοὺς ποταμοὺς Τίμακον καὶ ἄνω Μοραῦνον. Ἡ Βουλγαρία, εὐρισκομένη εἰς ἐχθρικός χεῖρας, παρᾶλλοις ὅλας τὰς ἀμυντικὰς δυνάμεις τῆς Τουρκίας, καὶ οὕτως αὕτη ἄνευ ἐκείνης δὲν δύναται νὰ ἀντιῆξῃ εἰς ἐχθρικός ἐπιδρομάς. Διὰ τοῦτο ἀπώλεια τῶν Ἡγεμονιῶν, ἡ καὶ αὐτῆς τῆς Βουσίας, εἶνε ἥττον σπουδαία καὶ τῆς ἐν μέρει μόνον ἀπαλλοτριώσεως τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ Τουρκικῆς ἐξουσίας· διότι ἄνευ ταύτης ἡ Πύλη θὰ ᾔηνε ὑποχρεωμένη εἰς πᾶσαν προσβολὴν νὰ ἀρχίσῃ τὸν ἀγῶνα πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

α) Ὁ Δανουβίος ἀποτελεῖ τὴν πρὸς Β. ἰσχυρὰν ἀμυντικὴν γραμμὴν τῆς Τουρκίας, ἥτις διὰ τῶν φρουρίων τῶν ἐπὶ τῶν Βουλγαρικῶν ὄχθων ἐξουσιάζει καὶ τὴν ἀπέναντι ταπεινὴν καὶ ἐλώδη Βουλγαρικὴν ὄχθην. Τὸ Βιδυνοῦν (Βιμινάκιον), κείμενον εἰς τὸ ὑψηλότερον τοῦ ποταμοῦ μέρος καὶ ἐνισχυόμενον διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ὄχυρῶν φρουρίων, τῆς ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὠχυρωμένης νήσου Ἄδᾶ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς τελμάτων, εἶνε ἐκ τῶν ὄχυρωτέρων καὶ ἐπισημοτέρων τῆς αὐτοκρατορίας πόλεων καὶ ἔδρα Πασσᾶ, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25000 κ. πρὸ πάντων Μωαμεθανῶν. Νικόπολις, πρὸς Ἀ ἐπὶ τοῦ Δανουβίου καὶ ἐπὶ ζωγραφικῆς θέσεως ὡς κειμένη ἐν τῷ μέσῳ δύο ἀνοψωμάτων, ὅσα διάσημος διὰ τὴν γενομένην τὸ 1396 μετὰ τὸ Βαγιαζήτου καὶ Σιγισμόνδου τῆς Οὐγγαρίας μάχην καὶ παρακαταθήκη τῶν ἐκ Βουλγαρίας φερομένων ἐμπορευμάτων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 17000 κ. καὶ ὑπὲρ τὴν πόλιν κακῶς διατηρούμενον φρούριον, τοῦ ὁποῦ τοῦ τείχευ ἐκτείνονται πρὸς τὸν Δανουβίον. Σίστοβον, ἔχον ἰσχυρὸν φρούριον, ζωρὸν ἐμπόριον καὶ 20000 κ. περίπου, εἶνε ἐπίσημον διὰ τὴν μετὰ τὸ Αὐστρίας καὶ Πύλης γενομένην τὸ 1791 εἰρήνην. Ροουτσούκι, πόλις ἐμπορικῆ, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25000 κ. Σελιστρία (Δουρόσορον),

ἐπὶ τῆς γωνίας, ἣν σχηματίζει ὁ Λόμης μετὰ τοῦ Δανουβίου, ἔδρα πασσαὶ καὶ πόλις ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ἐχυροτέρων τοῦ Δανουβίου, ἔχουσα περὶ τὰς 23000 κ. Ῥάσσοβα, ἀνατολικώτερον, ἔχουσα περὶ τὰς 8000 κ. Ὁ Δανουβίος εἰς τὸν κάτω ῥυθὸν αὐτοῦ σχηματίζει, ὡς ἐβρέθη, τὴν Δομβρούτζαν, ἣτις παρακειμένη εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ οὖσα ἐκ φύσεως ἄχυρᾶ, ἐμποδίζει πᾶσαν διάβασιν πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ. Παρὰ τὸν Δανουβίον Τσερναβόδα, Χιρσόβα μὲ φρούριον, Ματσίνοη μὲ φρούριον, Ἰσάξα καὶ Δοῦλτσα, ἐπὶ τοῦ μεσημβρινωτέρου στομίου τοῦ Δέλτα. Πρωτεύουσα δὲ τῆς Δομβρούτζης εἶνε ἡ μεσόγειος πόλις Βαθαδάγ, ἔχουσα περὶ τοὺς 40000 κ. Νῆσοι τοῦ Δέλτα τοῦ Δανουβίου εἶνε ἡ δασώδης Μιρίς, μεταξὺ Κεδρίλλης καὶ Σουλινᾶ, καὶ ἡ Τσετάλ καὶ Λέτι, μεταξὺ Σουλινᾶ καὶ Κίλια, αἵτινες πᾶσαι ἀπὸ τοῦ 1856 ἐγένοντο πάλιν Τουρκικαί. Ἐν τῇ Δομβρούτζῃ ὑπάρχουσι 3000 ποιμένες Τρανσυλθανοί, αἵτινες διὰ συνθήκης μεταξὺ Αὐτρίας καὶ Πύλης ἔχουσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐν αὐτῇ νομῆς, εἰς δὲ τὸ θηλακτικὸν χωρίον αὐτῆς Ἀράπκισὶ ἰδρύθη ἐπὶ Μοχμούτ τοῦ Β' ἀποικία Ἀράβων.

6) Τὴν δευτέραν μεγάλην ἀμυντικὴν γραμμὴν ἀποτελεῖ ὁ Αἴμος, ὅστις ἔχει τέσσαρα στενά εἰς τὰ ἀνατολικά του μέρη. Μετὰ ἔκτασιν 48 γ. μ., ἀφ' ἧς δὲν ἀπαντᾷται στενὸν, ἔπειτα ἡ περίφημος ὁδὸς τοῦ Τραϊανοῦ. Αἱ πρὸς Α. διαβάσεις ὑπὸκεινται εἰς τὴν ἐχυρὰν Σοῦμλαν, ἣτις ἐποπτεύουσα συγχρόως καὶ τὰς διὰ τοῦ Δανουβίου παρὰ τὸ Ῥουτσούκι καὶ τὴν Σιλιβρίαν, καθὼς καὶ τοὺς λιμένας Βαλτζίκι καὶ Βάρναν, κεῖται ἐπὶ ἀμύλητος εἰς τὰ ὑψηλά αὐτοῦ μέρη βράχου, περιβεβλημένου ὑπὸ τῆς τέχνης διὰ τάφρου καὶ τείχους, καὶ περιέχει ἔκτεταμένον ἀποθήκος, ἰκανὴν βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60000 κ. Τῶν ἐπισημῶν δυτικῶν διαβάσεων δεσπόζει ἡ παρὰ τὸν Ὀσκιον πρῶτην καθέδρα Πασσαὶ Σόφια (Ὀύλπια Σαρδική) καὶ Βουλγαρισὶ Τριαδίτσα, ἔχουσα περὶ τοὺς 3000 κ. καὶ τείχος, πολλαχῶς ἤδη καταρρέυσαν· ἡ κεντρικὴ ὁμως θέσις αὐτῆς εἶνε ἐπίσης σχεδὸν ἐπίσημος μὲ τὴν ἦς Σούμλης. Ἡ Δυτικὴ Βουλγορία, μεταβληθείσης τῆς Σόφιας εἰς κεντρικὸν σταθμὸν, ἔχει ἤδη πολλὴν σημασίαν κατὰ πάσης Σλαβικῆς ἐπαναστάσεως· ἡ δὲ Σόφια, ἣτις ἦτο ἡ χώρα τῶν διαβάσεων, ἀποτελεῖ ταῦν τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας καὶ Θράκης μετὰ τῆς Βοσνίας. Τοποθέτησις στρατευμάτων μεταξὺ Σόφιας καὶ Νίσσης κίμνει δυνατὴν τὴν ἐντεῦθεν ἐπιχράτησιν καὶ ὑ-

πακοήν τῶν ὑψιπέδων καὶ λαθουρινωδῶν ὄρεων τῆς βορείας Μακεδονίας καὶ αὐτῆς τῆς ἄνω Ἀλβανίας. Πρὸς τὰ πρόσω πρόσδος τῶν Σέρβων δύναται τὰ μέγιστα νὰ ἀναχαιτισθῆ ἀπὸ τῆς Σόφιας, Νίσσης καὶ Βιττόβου, καθὼς καὶ ἐπέκτασις γενικῆς ἐν Βοσνίᾳ ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν Βουλγαρίαν.

Βουλγαρικαὶ μεσόγειοι πόλεις εἰσὶ Νί σ σ α (Ναῖσος), ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (οὐχὶ τὸ Ἐβέρικον) καὶ ἔδρα Πασσᾶ, ἔχουσα περὶ τὰς 20000 κ. καὶ κειμένη ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Μοραύαν (Βρίγγος) συμβολῆς τοῦ Νισσάβχ. Μεταξὺ Νίσσης καὶ Σόφιας κείται τὸ φρούριον Μ ο υ σ τ ο φ ᾶ—Π α λ ᾶ γ κ α. Λ ε σ κ ο β ᾶ τ σ η, παρὰ τὸν Μοραύαν, ἔχουσα περὶ τὰς 45000 κ. Τύρναβος ἢ Βοουλγαρικὴ, ἀρχαία πρωτεύουσα καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μία τῶν βιομηχανικωτέρων πόλεων καὶ τὸ κέντρον τοῦ Βουλγαρικοῦ ἐμπορίου, ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 45000 κ. Λ ο β ᾶ τ σ η, ἔχουσα περὶ τὰς 47000 κ. Κ ο υ τ σ ο ῦ κ—Κ α ἰ ν α ρ τ σ ῖ κ, πρὸς Ν. τῆς Σιλιστρίας, ἐπίσημος διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1774 μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Τουρκίας. Ῥ α σ γ ρ ᾶ δ η, φρούριον μεταξὺ Σούμλης καὶ Ῥουτσούκι, ἔχον 45000 κ. Γ ι ο ῦ μ ι, παρὰ τὴν Σούμλαν, πόλις ἀνωφωθεῖσα κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἔνεκα τῶν ἐμπορικῶν πανηγύρεων καὶ καταστάσα ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Βουλγαρίας.

γ) Κωνσταντῖνα, παρὰ τὰ παράλια, ἰδρυθεῖσα πρὸς τιμὴν τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ οὕσα πάλαι μὲν ἀκμαία, νῦν δὲ μικρὰ, ἔχουσα 3000 κ. καὶ ἄβλιον λιμένα. Ἡ περὶ αὐτὴν χώρα φέρει καὶ νῦν τὸν ἀκαλλιέργητον χαρακτῆρα, ὃν περιγράφει ὁ Ὀβίδιος ἀπὸ τῆς 2 ὥρ. μακρὰν αὐτῆς ἀρχαίας Τόμιδος, τόπου τῆς ἐξορίας του. Β α λ τ ζ ῖ κ, πόλις εὐλίμενος, ἐπίσημος ἀπὸ τοῦ 1840 διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐξαγωγὴν Βουλγαρικῶν σιτηρῶν. Β ᾶ ρ ν α, εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ὀδησσού καὶ τὸν μυχὸν ὄρμου κλειομένου ὑπὸ δύο σειρῶν λόφων, ἔχουσα στενάς, καμπύλας καὶ ἀκαθόρτους ὁδοὺς, σημαντικὸν ἐμπόριον, λιμένα ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς νοτίους καὶ νοτιοανατολικούς ἀνέμους καὶ περὶ τὰς 42000 κ. καὶ οὕσα ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1444, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Βλαδίσαος ἠττήθη ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ἀμουράτ. Ἡ ἀπὸ τῆς πορκαλίας ἀνωφουμένη πόλις μετὰ τῶν πολλῶν μινωρέδων καὶ τῶν ἐρυθρῶν κεράμων προξενεῖ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὥραιαν ἐντύπωσιν.

B) Ρουμανία.

§ 22. Αί παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, Μολδαυία καὶ Βλαχία, μέρη τῆς ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας Δακίας (*), ἀποτελοῦσιν ἐν μέσῳ Σλαυικῶν καὶ Μαγυαρικῶν στοιχείων χώραν λαοῦ καὶ γλώσσης Ρωμαϊκῆς φυλῆς, ἥτις οὐδέποτε συνεχωνεύθη ἐντελῶς μετὰ τῶν ἐπιδραμόντων αὐτὴν Γότῶν, Οὐννων, Βουλγάρων, Αὐάρων, Κουμάνων, κτλ. Οἱ κάτοικοι καλοῦσιν ἑαυτοὺς Ρουμάνους, ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν παρήχθη μὲν ἀπὸ τῆς Λατινικῆς, ἀλλ' ἐπέδρασεν εἰς αὐτὴν καὶ ἡ Σλαυικὴ. Ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη ἐθνογραφικὴ θέσις ἐπένευκε καὶ ἰδίας ἱστορικὰς σχέσεις. Ἀπὸ τοῦ γ. αἰῶνος ἤρχον τῆς Βλαχίας, ἀπὸ δὲ τοῦ ιδ. καὶ τῆς Μολδαυίας, ἴδιοι ἡγεμόνες ἢ βσιβόδοι. Κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους οἱ ἡγεμόνες προσεκολλῶντο ὡς φέουδον, ὅτε μὲν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ὅτε δὲ εἰς τὴν Πολωίαν. Ἀπὸ τοῦ 1417 εἰσέβαλον οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ τὴν ὑπέταξαν, ἀλλὰ παρεχώρησαν τὸ 1460 εἰς αὐτὴν ἀντὶ μικροῦ φόρου τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἰδίων ἡγεμόνων καὶ τῆς αὐτονομίου διοικήσεως τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1529 ἐγένετο ἐπίσης καὶ ἡ Μολδαυία, εἰς τὴν ὁποίαν ἡγεμόνευε τὸ γένος τοῦ Δραγότου, ὑποτελὴς χώρα τῆς Τουρκίας. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου οἱ Σουλτάνοι ἐξέλεγον τοὺς ἡγεμόνας ἐκ τῶν Φαναριωτῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τὴν αὐξουσαν παρακμὴν τῆς Ὀθωμανικῆς δυνάμεως ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα εἰς γειτονικὰς δυνάμεις νὰ ἐξασκήσωσιν ἐπιρροὴν καὶ δικαιώματα προστασίας ἐπὶ τῶν ἡγεμονιῶν τούτων· ἰδίως δ' ἡ Ρωσσία ἀπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἐπροσπάθησε νὰ συνειθίσῃ τοὺς ὀσπιδάρους τῶν ἡγεμονιῶν νὰ θεωρῶσι τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωσσίας ὡς τὸν φυσικὸν προστάτην αὐτῶν· διὸ εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ 1829 ἀνεγνωρίσθη ἐπισημῶς ἡ προστασία καὶ τῆς Ρωσσίας καὶ ἐκατονίσθη ἐκ νέου ἡ σχέσηις τῶν ἡγεμονιῶν πρὸς τὸν Σουλτάνον.

(*) ΣΗΜ. Ἡ ὑπὸ Τραϊανοῦ κατακτηθεῖσα καὶ ὑπὸ Ἀδριανοῦ πάλιν ἐλευθερὰ ἀφειθεῖσα Δακία περιελάμβανε τὴν Βλοχίαν, Σερβίαν, Τρανσυλβανίαν, Μολδαυίαν καὶ Βουκοβίαν καὶ διηρῆτο εἰς παράχθιον, ὄρεινὴν καὶ μεσαίαν.

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω συνθήκην οἱ ὀσποδάροι ὠρίσθη νὰ ἐκλέγωνται ἰσόβιοι ὑπὸ τῶν τῆς πρώτης τάξεως βογιάρων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ἐμπορικῶν σωματείων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀνώτατον συμβούλιον ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων βογιάρων συνεμερίζετο τὴν νομοθετικὴν δυνάμιν μετὰ τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἤτο συγχρόως καὶ ἡ ἀνωτάτη δικαστικὴ ἀρχή. ἡ δὲ Πύλη ἐλάμβανεν ἐτήσιον φόρον ἀπὸ μὲν τῆς Βλαχίας 283000 φρ. ἀπὸ δὲ τῆς Μολδαυίας 141000. Ἐπειδὴ δ' ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατάχρησις τῶν δικαιωμάτων τῆς προστασίας, καταλαβούσης πολλάκις τὰς ἡγεμονίας διὰ Ῥωστικοῦ στρατοῦ, ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856 ἔθεσε τὰς ἡγεμονίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πέντε μεγάλων δυνάμεων, ἡ δὲ σχέσις αὐτῶν ἐκανονίσθη δι' ἰδιαιτέρας συνθήκης τὴν 7/19 Αὐγούστου τοῦ 1858. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην τὰ δικαιώματα τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῶν ἡγεμονιῶν λίαν περιωρίσθησαν, διότι οὗτος, λαμβάνων ἀπὸ μὲν τῆς Βλαχίας ἐτήσιον φόρον 2 $\frac{1}{2}$ ἑ. γροσίων, ἀπὸ δὲ τῆς Μολδαυίας 1 $\frac{1}{2}$, μόνον ἐπεκύρου τὸν ἐκλεγόμενον ὀσποδάρον ἄνευ τοῦ δικαιώματος καὶ τῆς ἀκυρώσεως ἐν καιρῷ δ' ἀταξιδίων δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπέμβῃ ἄνευ προηγουμένης συννενοήσεως μετὰ τῶν πέντε μεγάλων δυνάμεων, οὐδὲ ἐν καιρῷ πολέμου εἶχε τὴν ἀνωτάτην στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν, ἀλλ' ὤφειλε διὰ τὴν ἄμυναν τῆς χώρας νὰ συννενοῆται μετὰ τῶν ἡγεμονιῶν. Τὸν δ' Ἰαννουάριον τοῦ 1859 ἡγεμὼν καὶ τῶν δύο ἡγεμονιῶν ἐξελέχθη ὁ Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Κούζας καὶ τὴν ἔνωσιν ταύτην ἀνεγνώρισαν αἱ δυνάμεις, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κούζα· συγκατετέθη δ' εἰς ταῦτο καὶ ἡ Πύλη, ἀλλὰ μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν. Ὅμως διὰ τῆς ἐπικρασίας τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1866, ἐκδιωχθέντος τοῦ Κούζα, ἐξελέχθη διαδοχικὸς ἡγεμὼν καὶ τῶν δύο ἡγεμονιῶν ὁ ἡγεμὼν Κάρολος τοῦ Ὁχενζολέρνου, ὃν ἀνεγνώρισαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις καὶ αὐτὴ ἡ Πύλη ἐπὶ τέλους, ἀλλὰ μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν. Παρεχωρήθησαν δὲ κατόπιν ὑπὸ τῆς Πύλης καὶ ἄλλα δικαιώματα· ἐλλείπουσιν ὅμως καὶ ἄλλα διὰ νὰ κατασταθῇ ἡ χώρα ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον βασιλείον. Ἐσχάτως παρεχωρήθη καὶ εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες πρότερον ἐξηρτῶντο ἰδίως ἀπὸ τῶν κυρίων τῶν κτημάτων εἰς

τὰ ὁποῖα κατέχουν, μέρος τοῦ ἐδάφους· ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀθλίας καταστάσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ αὐτῆς τῆς κατωτάτης, τῆς μακρᾶς πιέσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς δικαιοσύνης, ἂν καὶ φύσει εὐφρεῖς οἱ κάτοικοι, ἔπαθον ἠθικὴν πτώσιν καὶ ἐγένοντο δύσπιστοι καὶ ἀποθεῖς, καὶ μόνον εἰς τοὺς κατοικοὺς τῶν κλάδων τῶν Καρπαθίων ὁρέων παρατηρεῖ τις φρόνημά τι ἐλεύθερον· οἱ δ' εὐγενεῖς εἶνε διεφθαρμένοι, καὶ μέση τάξις αὐτοῖσι δὲν ὑπάρχει.

Αἱ κυριώτεραι πηγαὶ τοῦ πλοῦτου εἶνε αὐτοῖσι εἰς χθαμαλὴν βαθμίδα ἀναπτύξεως· διότι ἡ γεωργία τοῦ εὐφορωτάτου τούτου βαθυπέδου εἶνε πλήρως ἐλλειπής, καὶ ἡ βιομηχανία ἐλλιπής· τὰ δὲ μᾶλλον προσδοφῶρα ἐπαγγέλματα εἰς τὰς χεῖρας Ἰσραηλιτῶν καὶ ξένων. Πρὸς τούτοις ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῶν πλείστων τάξεων καὶ ἰδίως τῶν ὑπαλλήλων εἶνε ἐπιλήψιμος· ἀλλὰ καὶ αἱ ῥαδιουργίαι τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων οὐ μικρὸν συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀθλίαν τῶν χωρῶν τούτων κατάστασιν.

Καὶ αἱ δύο ἡγεμονίαι διαιροῦνται εἰς 33 νομοὺς καὶ οὗτοι εἰς διοικήσεις· ἀλλ' εἰς μὲν τὴν Μολδαβίαν ἀνήκουσι 44 πόλεις καὶ 1933 χωρία, εἰς δὲ τὴν Βλαχίαν 36 καὶ 3343 χωρία.

1) Ἡ *Μολδαβία*, ἣτις ὀνομάζεται οὕτως ἀπὸ παραποτάμου τοῦ Σερῆθου, κατέχουσα τὴν ἀνατολικὴν κλιτὸν τῶν Τρανσυλβανικῶν ὁρέων καὶ ἀποτελοῦσα τὴν γῶραν τοῦ Σερῆθου καὶ Προῦτου, περιελάμβανε πρότερον καὶ τὴν νῦν εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀνήκουσαν Βουκοβίαν καὶ τὸ παραχωρηθὲν εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὸ 1812 μέρος αὐτῆς, τοῦ ὁποίου ὅμως μικρὸν μέρος τὸ 1856 ἐπεστράφη. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 958 □ μ. καὶ οἱ κάτοικοι 1600000, ὧν οἱ πλείστοι εἶνε Ὀρθόδοξοι, παιμαίνοντες ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου τοῦ Ἰασίου καὶ δύο ἐπισκόπων, 45000 Καθολικοὶ ὑπὸ ἰδίων ἐν Ἰασίῳ ἐπίσκοπον, 3600 Ἀρμένιοι καὶ 55000 Ἰσραηλιταί. Τὸ ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας ἐπιστραφὲν τεμάχιον ἔχει περὶ τὰς 180000 κ.

α) Εἰς τὴν Ἄνω Μολδαβίαν, ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Δοροχόην, κεῖνται παρὰ τὰ σύνορα τῆς Βουκοβίνης διάφοροι πόλεις, ἐξ ὧν ἐνεργεῖται μεγάλη ἐξαγωγή βῶων. Εἰς ταύτας ἀνήκουσι τὸ Μιχαηλένι καὶ Φαλτισχένι· ἐπισημοτέρα δὲ πασῶν εἶνε ἡ Βοτουσχάνη, ἣτις

κειμένη εις έκτεταμένην πεδιάδα και ούσα άκανονίως κτισμένη, ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυλίνας οἰκίας, πολλὰς Ὀρθοδόξων ἐκκλησίας και μίαν Καθολικὴν, 20000 κ περίπου, ὧν πολλοὶ Ἰσραηλιταὶ και Ἀρμενίαι, και ἀξιόλογον ἐμπόριον μὲ τὸ Βρόδου, τὴν Βιέννην και τὴν Λειψίαν. Ἐρλάμη, ἔδρα ποτὲ τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδαυίας. Ῥώμανον, εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Μολδαίου και Σερέθου, εἰς ὠραίαν και ζωγραφικὴν θέσιν. Ὀκνα, ἔχουσα ἀξιόλογα μεταλλεῖα ἄλατος.

6) Εἰς τὴν κάτω Μολδαυίαν Ἰάσιον, 2 ὠρ. μακρὰν τοῦ Προῦτου και ἐπὶ τῆς ὀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Βάγλου, πρωτεύουσα κειμένη κατὰ μῆκος κλιτύς βουνοῦ ἠπίως πρὸς Ν. κατερχομένης· ἡ πόλις φαίνεται ὠραιοτέρα ἀπὸ τῶν ἀπέναντι αὐτῆς λόφων, κεκαλυμμένων μὲ ἀμπελῶνας, κήπους και ἐπαύλεις βογιάρων, ὅθεν βλέπει τις τοὺς θόλους 80 ἐκκλησιῶν, τὸ παλάτιον τοῦ ἡγεμόνος και πολλὰ ὠραία μέγαρα βογιάρων, παρὰ τὰ ὁποῖα κείνται ἐν ἀντιθέσει πτωχικαὶ ξυλίνας καλύβαι. Τὸ ἐσωτερικόν, ὄν ἄχαρι και διασχιζόμενον ὑπὸ ἀκανονίσιων και καμπύλων ὁδῶν διερχομένων μεταξὺ οἰκιῶν και κήπων και οὐστῶν ὀλίγων λιθαστρώτων, γέμει τὸν μὲν χειμῶνα πηλοῦ, τὸ δὲ θέρος ὄχληροῦ κονιορκοῦ και ἔχει ἐκτὸς τῶν ναῶν τῶν Ὀρθοδόξων και τῶν συναγωγῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν και ἀνά ἓνα ναὸν τῶν Καθολικῶν, Διαμαρτυρομένων και Ἀρμενίων και περὶ τὰς 70000 κ, ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶνε Ἰσραηλιταὶ. Φοξάνι, εἰς τὰ πρὸς Ν. ὄρια, διαιρουμένη ὑπὸ ρύακος εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἀνήκει εἰς τὴν Μολδαυίαν, τὸ δ' ἄλλο εἰς τὴν Βλαχίαν, και ἔχουσα περὶ τὰς 20000 κ. και ἐμπόριον σίτου μετὰ τοῦ Γαλαζίου, πρὸς ὃ χρησιμεύει ὡς σημαντικὴ ἀποθήκη τὸ μεταξὺ Βερλάτι· Οὔσχα και Φάλτσι, παρὰ τὸν Προῦτον, περιώνυμα διὰ τὴν ἀτοχῆ ἐκστρατείαν Πέτρου τοῦ Μεγάλου τὸ 1714. Γαλάζιον, 2 γ. μ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Προῦτου, ἐκτεινόμενον ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ ἠπίως κατερχομένης κλιτύς λόφου, τοῦ ὁποῖου τοὺς πρόποδας βρέχει ὁ Δανούβιος· ἐκτὸς δὲ τῶν ἐκκλησιῶν και τῶν προξενείων ἢ ἐπὶ τοῦ λιμένος πόλις συνίσταται τὸ πλεῖστον ἐκ ξυλίνων μονωρόφων οἰκιῶν, αἵτινες ὅμως περιλαμβάνουσι τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, διότι αὐτοὶ ὑπάρχουσι πλεῖστα ἀποθηκικαὶ σίτου και ἄλλαί πλήρεις ἰδίως ἀνατολικῶν πραγμάτων και πλουσιώταται τραπεζικαὶ οἰκίαι· εἶνε πρὸς τούτοις τὸ Γαλάζιον και ὁ κύριος λιμὴν τῶν ἐκ Μολδαυίας ἐξαγομένων προϊόντων, ἢ ἀποθήκη τῶν εἰσαγομένων, ὁ κύριος σταθμὸς τῆς ἀτμοπλοίας

τοῦ Δανουβίου καὶ ἐλεύθερος λιμὴν, ἔχων περὶ τὰς 40000.

Τὰ ὅρια τοῦ ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας παραχωρηθέντος καὶ πολλὰς Βουλγαρικὰς ἀποικίας ἔχοντος μέρους τῆς Βασσαραβίας ἐκανονίσθησαν ἕνεκα ἐγερθείσης ἀμφισβητήσεως ἀκρίβέστερον διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 25 Δεκεμβρίου 1855. Οὕτω προσετέθη κατὰ πρῶτον στενὴ ταινία γῆς πρὸς Α. τοῦ Προύτου μέχρι τῆς Ἰαπούλκης λίμνης, μὴ περιέχουσα ἐπισήμους πόλεις. Πρὸς Ν. ἡ ὄρθογώνια γραμμὴ διατέμνει τὰς μεγάλας λίμνης, αἵτινες εὐρίσκονται εἰς συγκοινωνίαν μὲ τὸ Δέλτα τοῦ Δανουβίου καὶ τὸ τεῖχος τοῦ Τραϊανῦ τὸ κατασκευασθὲν εἰς διάστημα 50 ἐτῶν (105-455 μ. Χ) ὑπὸ Ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων. Βολγράδη, εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Ἰαπούλκης. Παρὰ τὸς ἐκβολὰς τοῦ Προύτου κεῖται ἡ ὠχυρωμένη πόλις Πένι, ἔχουσα ἐπίσημον ναυτιλίαν, ζωηρὴν ἐμπόριον καὶ 7500 κ. Ἰσμαήλ, παρὰ τὸ βόρειον στόμιον τοῦ Δανουβίου, πόλις ἐκ τῶν ἀκραιότερων τῆς Βασσαραβίας μέχρι τῆς ὑπὸ Σουβαρόβου τὸ 1790 ἀλώσεως αὐτῆς, ὅμως ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν ἀπὸ τοῦ 1812 κυρ.αρχίαν, ὅτε ἦτο ὄχυρὰ καὶ σταθμὸς τοῦ κατὰ τὸν Δανούβιον Ῥωσικοῦ στόλου, βραδέως ἀνελέμβανεν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς ἔχει δὲ νῦν μετὰ τοῦ νεοκτίστου Τουτσκόβου 26000 κ. Κίλια, παρὰ τὸ ὁμώνυμον στόμιον, πόλις ὄχυρὰ, ἔχουσα ἀξ. ὄλογον ἐμπόριον καὶ 7000 κ. Ὀφιοῦσα, νῆτος, περὶ ἧς καὶ ἀνωτέρω ἐγγεγετολόγος.

2) Ἡ Βλαχία, κατέχουσα τὴν πρὸς τὸν Δανούβιον κλιτὺν τῶν περιβαλλόντων τὴν Τρανσυλθανίαν ὀρέων, διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ διαφρέοντος αὐτὴν Ἀλούτα (Τυραντὸς) εἰς δύο ἄμισα μέρη, εἰς δυτικὴν μικρὰν, καὶ εἰς ἀνατολικὴν μεγάλην Βλαχίαν, καὶ ἔχει 1330 □ μ. καὶ 2600000 κ. Ἐκτὸς τῶν Ῥουμούνων καὶ χιλιάδων τινῶν Ἀρμενίων ὑπάρχουσι καὶ 5000 Οὐγγροὶ, Ἰσραηλιταί, Ἀθιγγάνοι, κτλ. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ποιμαίνοντο ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τριῶν ἐπισκόπων ὑπάκουσι δὲ καὶ 50000 Καθολικοὶ καὶ 5000 Διαμαρτυρούμενοι. Αἱ πρόσοδοι (1865) ἀνέβαινον εἰς 160000000 γρ. Βλαχικὰ, αἱ δὲ δαπάναι εἰς 200000000 (ἡ Μολδαυία ἐπλήρως πρὸ τῆς τελευταίας μεταβολῆς εἰς τὴν Πύλην 1 ἔ. δρ. καὶ ἡ Βλαχία 600 χ). Ὁ πεζὸς στρατὸς (1864) ἀνέβαινεν εἰς 32000, τὸ ἵππι-

κὼν εἰς 8320, τὸ δὲ ναυτικὸν καὶ τότε καὶ νῦν εἶνε ἀνάξιον λόγου. Τὰ σήματα αὐτῆς εἶνε κόραξ μὲ δακτύλιον εἰς τὸ ράμφος.

Πόλις τῆς Μεγάλης Βλαχίας Βουκουρέσιον, μακρὰν τοῦ Δουβού 6-7 γ. μ καὶ παρὰ τὴν θολὴν Δουμβοδίτσαν, πρωτεύουσα ἀπὸ τοῦ 1498, φαινομένη πλέον ὠραία εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Δουβού ἐρχόμενον, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 80000 κ, μεγάλην ἔκτασιν, καὶ πλῆθος κήπων καὶ παρέχουσα ὠραίαν θέαν διὰ τὴν μίξιν τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν στεγῶν, τῶν πολυαριθμῶν θόλων καὶ τῶν ἐξεχόντων ὑπὲρ τὰς οἰκίας δένδρων ὑπερῆκον δὲ πάντων τούτων κεῖται ἐπὶ λόφου ἢ οὐχὶ τόσοῦ λαμπρὰ μητρόπολις. Αἱ καμπύλαι καὶ κικῶ: ἐστρωμέναι ὁδοὶ καὶ μάλιστα αἱ διὰ ξύλων τῶν προαστείων, οὔσαι ἀνάξια λόγου, ἔνεκα τῶν συνεχῶν βροχῶν λιμνάζουσι καὶ καθίστανται ἀδιάβατοι καὶ εἰς φορηγὰς ἀμάξας ἐπερχομένης ὁμως τῆς καλοκαιρίας, ὁ πηλὸς μεταβάλλεται εἰς ἀφόρητον κονιορικτὸν. Μεταξὺ ἀθλίων ξυλίνων οἰκίσκων ἀνοψοῦνται καὶ ὠραῖαι οἰκοδομαί, αἵτινες δυστυχῶς δὲν ἀντέχουσιν ἀπέναντι τῆς καταστροφικῆς ἐπιρροῆς τοῦ κλίματος καὶ ἔνεκα τούτου καὶ αἱ ὠραιότεραι αὐτῶν, καὶ τοὶ περιβαλλόμενοι ὑπὸ ὠραίων κήπων, ἔχουσιν ἀθλίον ἐξωτερικόν. Ὅτι δὲ μᾶλλον κινεῖ αὐτόθι τὴν περιέργειαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε ἡ παικίλια τῶν τύπων καὶ τῶν ἱματισμῶν τῶν εἰς πολλὰς ἐθνικότητας ἀνηκόντων κατοίκων. Ἐκ τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῆς καταστημάτων διακρίνεται ἡ ἐθνικὴ σχολὴ τοῦ Ἀγ. Σάββα.

Αἱ ὄρεινα εἰεπαρχίαι, ἐκτεινόμεναι παρὰ τὰ Καρπάθια, ἔχουσιν ἐκτεταμένα δάση, ἄφθονον θήραν καὶ ὠραίας ὁπώρας, ἢ συγκοινωνία ὁμως αὐτῶν, διὰ τὴν ἔλλειψιν καλῶν ὁδῶν εἶνε οὐχὶ τόσοῦ εὖκλος. Πηλοὶ ποταμοὶ τῶν ὀρέων, βρόντες μὲ ὄρμην, διασχίζουσι τὰ πεδία καὶ συναθροίζουσι διὰ τοῦ πολλῆς καταστροφικῶν αὐτῶν ῥοῦ σωροὺς τροχμάλων καὶ λίθων. Αἱ πλεῖστα πόλεις, κείμεναι εἰς ὠραίας θέσεις, θεωροῦνται ἀπὸ τῶν ὀρέων, τέρπουσι μὲν πολὺ τὴν ὄρασιν, ὁμως οἱ κάτοικοι αὐτῶν (Μουντένοι) εἶνε λίαν ἀγροῖκοι. Ῥιμνίκον, παρὰ τὸν Ἀλούταν, ἔχουσα περικείμενα ἄφθονα μεταλλεῖα ὀρυκτοῦ ἁλατος. Ἀρδίσχη, παρὰ τὴν πρὸς τὸ στενὸν τοῦ Ἐρυθροῦ Πύργου ἄγουσαν ὁδόν. Κιμπολούγγη, πρὸς Α. τοῦ Ῥιμνίκου, ἔχουσα μεταλλικὰς πηγὰς καὶ περὶ τὰς 9000 κ. Τιργοβέτση, θερινὴ διατριβὴ πρότερον τῶν ἡγεμόνων, ὅτε εἶχε καὶ 30000 κ. ἀντὶ τῶν νῦν 3000. Πλο-

γέστι, πόλις μεγάλη καὶ πλουσία, ἔχουσα περὶ τὰς 25000 κ. καὶ περιφήμους ἐμπορικὰς πανηγύρεις μαλλίων. Βούσσειον, ἐπὶ τοῦ ὁμο-
νόμου ποταμοῦ, ἔχουσα 9000 κ. καὶ ἐμπορικὴν πανήγυριν.

Αἱ παρὰ τὸν Δανούβιον ἐπιρχίαι, παράγουσαι ἄφθονα σιτηρὰ, ἔχουσι
θερμὸν θέρος, συνοδευόμενον καὶ μετὰ πυρετῶν. Ἐπιστημότεραι πόλεις
αὐτῶν, γενομένης ἄρχῆς ἐξ Α. πρὸς Δ, εἶνε Ἴβραΐλα, ἐπὶ τοῦ Δα-
νουβίου, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 25000 κ, μέχρι
δὲ τοῦ 1829 ἦτο Τουρκικὸν φρούριον. Ὀλτενίτσα, ὑγειονομικὸς
σταθμὸς καὶ δόδος διὰ τοῦ Δανουβίου. Γιούργεθον, ἀπέαντι τοῦ
Ῥουτσούκ, ὄνομα ἐπίκειται τοῦ Βουκουρεστίου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἀπέ-
χει διὰ τῆς ἀμάξης 4 ὥρ, καὶ συνδεόμενον μετὰ τῆς ὠχυρωμένης διὰ
φρουρίου νήσου Σλοβότσης διὰ γεφύρας, ἔχει περὶ τὰς 44000 κ, ὧν
πολλοὶ ξένοι, ἐδοῦς ρυπαρὰς ἐκτὸς τῆς παρὰ τὸν ποταμὸν νεας συνοι-
κίας, ἐμπόριον ἀξιόλογον καὶ μέγα μέλλον. Σιμνίτσα, ἔχουσα
8000 κ. Καρακάλη, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα καὶ Ῥωμαϊκὰς ἀρ-
χαιότητας. Κραϊῶβα, πρωτεύουσα τῆς μικρᾶς Εὐλαχίας, ἔχουσα περὶ
τὰς 25000 κ. καὶ ζωερὸν ἐμπόριον, ἀνήκειν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς
Ἰσραηλίτας. Καλαφάτι, λιμὴν παρὰ τὸν Δανούβιον. Τζερνέτζη
καὶ Τουρνοσεβερίνον, παρὰ τὸν Δανούβιον καὶ κάτωθεν τῆς Ὀρ-
σόβης, πόλεις ἐπίσημοι· διότι ἡμίσειαν ὥραν πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω
τῶν περὶ τὴν Τσερνέτζην ὑπάρχουσι λειψανα ἀρχαίων τειχῶν, ὀχυρωμά-
των, τάφων καὶ προχωμάτων, τὰ ὅποια ἐχρησίμευόν ποτε πρὸς ὑπερά-
σπισιν τῆς περιέργου γεφύρας τοῦ Τραϊανοῦ, ἧτις ἔφερον ὑπὲρ τὸν Δα-
νούβιον. Εἰς ἀκανόνιστον παρὰ τὴν πόλιν τετράπλευρον, ἐξέχον διὰ τὰ
τείχη αὐτοῦ, ἴστανται καὶ νῦν ἐρείπια τετραγώνου πύργου, φέροντο τὸ
ὄνομα τοῦ Σεβερίνου.

Γ) Σερβία.

§. 23. Ἡ Σερβία, κειμένη μεταξὺ ἐγκαρσίων κλάδων τοῦ συ-
στήματος τῶν ὀρέων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ διαρρέου-
μένη ὑπὸ τοῦ Μοραβά (Βρόγγος), κατοικεῖται ὑπὸ τῆς νοημο-
νεστέρας καὶ ἐπιδεκτικωτέρας πολιτισμοῦ νοτίας Σλαυικῆς
φυλῆς τῶν Σέρβων, οἵτινες μετηνάστευσαν αὐτοὶ τὸ πρῶτον
ἡμισυ τοῦ 7. αἰῶνος μ. Χ. Ἡ χώρα αὐτῶν ὑπέκειτο εἰς τὴν
Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, ἀλλ' ὁ Στέφανος Δουσάν περὶ τὸ
1340 ἐστέφθη αὐτοκράτωρ αὐτῆς, ἧτις τότε περιελάμβρα-

νε καὶ τὴν Βοσνίαν καὶ ἄλλας γειτονικὰς χώρας. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἰδ. αἰῶνος ἤρχισαν οἱ κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνες αὐτῶν, οἵτινες ἐδίωκαν τὴν ἀφορμὴν εἰς τὸ μουσικὸν Σερβικὸν ἔθνος τῶν ἥρωικῶν ἀσμάτων· ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ποίησις αὐτῶν εἶνε ἐπίσης πλουσία καὶ εἰς ἐρωτικὰ ἄσματα. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἰδ. αἰῶνος οἱ Σέρβοι βασιλεῖς ἐγένοντο ὑποτελεῖς τῶν Σουλτάνων· τὸ δὲ 1459 Μωάμεθ ὁ Β' ἔκαμε τὴν χώραν Τουρκικὴν ἐπαρχίαν, ὅτε ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπεκράτει φρικώδης κατεπίεσις, γενομένη πλέον ἐπαισθητὴ κατὰ τὴν τὸ 1719-1739 βραχεῖαν Αὐστριακὴν τῆς χώρας κατοχὴν. Τὸ 1804 ὁ Γεώργιος Πέτροβιτς καὶ κοινῶς Καραγεώργης λεγόμενος ὑψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Διὰ δὲ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ εἰρήνης τοῦ 1812 μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Πύλης παρεχωρήθη μὲν εἰς τοὺς Σέρβους ἡ ἐσωτερικὴ αὐτονομία· ἀλλὰ τὸ 1813, ἐπαναληφθέντος τοῦ ἀγῶνος, ὁ Καραγεώργης ἠναγκάσθη νὰ καταφύγη εἰς Αὐστριακὸν ἔδαφος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνέλαθεν αὐτὸν ὁ Μιλόσης Ὁβρένοβιτς, ὅστις διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἀνδρείας του ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους τὸ 1817 νὰ συνομολογήσωσι συνθήκην μὲ εὐνοϊκώτερος ὅρους καὶ ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας· ὅμως ἡ κατάστασις τοῦ τόπου ἔμενε μετέωρος καὶ μόλις τὸ 1829 ἐκανονίσθη μονιμώτερον ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ὁ Μιλόσης τὸ 1830 ἀνεγνωρίσθη ὡς διαδοχικὸς ἡγεμὼν τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ῥωσσία ὡς συμπροστατικὴ δύναμις. Ἀλλὰ καὶ ἡ Σερβία, ἀκολουθοῦσα τὸν γενικὸν κανόνα, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐλευθερίαν μετάβασις συνοδύεται πανταχοῦ μετὰ ταρχῶν καὶ ἀποπημάτων, ἐδίωξε τὸ 1842 ἀπὸ τὸν θρόνον τὴν οἰκίαν τῆς τοῦ Ὁβρένοβιτς καὶ ὠνόμασεν ἡ ἐθνικὴ αὐτῆς συνέλευσις Σκόπτσινα, ἡγεμόνα διαδοχικὸν τὸν δεῦτερον υἱὸν τοῦ Καραγεώργη Ἀλέξανδρον Καραγεωργεβιτς, γεννηθέντα τὸ 1806. Κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦ 1848 ἐκτὸς τοῦ διὰ τεσσάρων ὑπουργῶν κυβερνῶντος ἡμερόνου ὑπῆρχε καὶ ἡ ἐκ 17 μελῶν συγκειμένη Γερουσία. Τὰ ὑπὸ τῆς Πύλης παρεχωρήθέντα δικαιώματα ἦσαν ἐλευθέρως ἐξάσκησις τῆς Ὀρθοδόξου λατρείας, ἣτις ἔχει 298 ἐκκλησίας, 38 μοναστήρια καὶ ἓνα μητροπολιτικὸν, τοῦ Βελιγραδίου, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγεμόνου,

ἡ ἐσωτερικὴ αὐτονομία, ἡ ἀκεραιότης τῆς Σερβικῆς χώρας, ὁ ἀμετάκλητος ἐτήσιος φόρος εἰς 550000 δραχ., ἡ ἐλευθέρια τοῦ ἐμπορίου ἐξάσκησις εἰς ὅλον τὸ Τουρκικὸν κράτος μετὰ Σερβικῶν διαβατηρίων, ἡ διοικήσις τῶν ἐν Σερβίᾳ Τουρκικῶν κτημάτων, ἡ ἀνεγέρσις νοσοκομείων, σχολείων καὶ τυπογραφείων καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐν Σερβίᾳ διαμονῆς Τούρκων, ἐκτὸς ὠρισμένων φρουρίων. Ἀλλ' ὁ διηνεκὴς ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο οἰκογενειῶν τῆς διωχθείσης τοῦ Ὄβρένοβιτς, ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, καὶ τῆς ἡγεμονεύουσας, ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, δὲν ἀφῆκαν ἐντελῶς τὸν τόπον ἤσυχον. Τὸ 1858 νέαι μεταβολαὶ ἠπέλουν τὸν τόπον, ὅστις ἀπῆται νὰ συγκαλεσθῆ ἡ Σκουπτσίνα, ἡ κατὰ παράβασιν τῆς ὑποσχέσεως τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ 1848 μὴ συγκαλεσεῖσα. Συνελθούσης δὲ αὐτοδικαίως τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως, συγκατεμένης ἐκ 500 ἀντιπροσώπων καὶ συνοδευομένης ὑπὸ 1500 ταυλάχιστον ὀπλοφόρων, ἐκηρύχθη τὴν 4/16 Δεκεμβρίου 1858 ἡ ἐκπτώσις τοῦ ἡγεμόνος, προσκληθέντος πάλιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ γέροντος Μιλόση καὶ ἐπικυρωθέντος πάλιν μετὰ τινῶν δυσκολιῶν ὑπὸ τῆς Πύλης. Τὸν Μιλόσην, γεννηθέντα τὸ 1769 καὶ ἀποθανόντα τὸ 1861, διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μιχαήλ Ὄβρένοβιτς, ὁ νῦν ἡγεμονεύων. Διάφοροι προσπιθῆναι ἐγένοντο ἀπὸ τινος πρὸς ἐπέκτασιν τῶν προνομίων καὶ ἐντελῆ ἐκδίωξιν τῶν Τούρκων ἐκ τῶν Σερβικῶν φρουρίων, ὅπερ τὸ ἐνεστὸς ἔτος κατωρθώθη ὅμως τῶν Σέρβων κύριον μέλημα εἶνε νὰ ἀποκτήσωσι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν πλήρη τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν των.

Ἡ Σερβία ἔχει ἐπιφάνειαν ὑπὲρ τὰ 1000 □ μ. καὶ (1865) 1157000 κ. ἐκτὸς τῶν ἀλητῶν Ἀθιγγάνων εἶνε δὲ ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ 106000 Βλάχοι, οἵτινες ἔχουσι καὶ γλώσσαν καὶ ἰματισμὸν Σερβικά, ὀλίγοι χιλιάδες Βούλγαροι, 16000 Τούρκοι, 18000 Ἀθιγγάνοι καὶ 7000 Εὐρωπαῖοι. Ἐκτὸς δὲ 900 Καθολικῶν καὶ 300 Διαμαρτυρομένων οἱ λοιποὶ εἶνε Ὀρθόδοξοι. Ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία κατὰ Τόμον, συναθθέντα τὸ 1832 μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἶνε ἀνεξάρτητος, διοικουμένη ὑπὸ Ἱεραῶς Συνόδου, συγκατεμένης ἐκ τοῦ Μητροπολίτου καὶ τριῶν ἐπισκόπων. Ὁ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τίτλος εἶνε ἡγεμῶν τῆς

Σερβίας. Η σημαία τῆς ἡγεμονίας εἶνε ἐρυθρὰ, κυανῆ καὶ λευκῆ, φέρουσα τέσσαρα χρυσὰ ἄστρα εἰς τὸ ἄνω ἐρυθρὸν δάπεδον καὶ τὰ σήματα εἰς τὸ κυανοῦν μεσαῖον. Ἡ πρόσδος αὐτῆς (1866) ἐλογίζετο 13 ἑ. ὄρ. καὶ ἡ δαπάνη ἴση περίπου εἶνε δὲ ἐντελῶς ἀπὴλλασμένη χρεῶν. Ἡ ἐθνοφυλακὴ συνεκροτεῖται ἐξ 100 000 ἀνδ. ὁ δὲ τακτικὸς στρατὸς ἐκ 2 ταγματῶν πεζικοῦ, 2 λόγων εὐζώνων, 2 ἰλῶν ἵππικοῦ, 8 κανονοστοιχιῶν πυροβολικοῦ (4 ὄρειναι) καὶ 1 σώματος σκαπανέων. Ἐκαστὸς Σέρβος ἀπὸ τοῦ 18-30 ἔτους τῆς ἡλικίας του εἶνε ὑποχρεωμένος εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἡ Σερβία ἐκτὸς τῆς πόλεως τοῦ Βελιγραδίου διαιρῆται εἰς 17 διοικήσεις ἢ ναΐας, καὶ αὗται εἰς 54 ἐπαρχίας, ἐχούσας 39 μετρίας πόλεις καὶ 2306 χωρία· πόλεις καὶ περιωρισμένους τοπούς μὴ ἀγαπῶν ὁ Σέρβος, προτιμᾷ νὰ διαμένῃ εἰς χωρίον, ἔχοντα μεγάλην ἔκτασιν.

Ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Σερβίας, Βελιγραδίον (Singidunum), κεῖται μεταξὺ τῶν ὑπὸ ὀξείαν γωνίαν συμβαλλόντων ποταμῶν Δανούβιου καὶ Σάου καὶ ἐπὶ ἀποτόμιον καταπίπτοντος βραχέως λόφου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου 400 π. ὑψηλοῦ ὑπὲρ τὸν Δανούβιον ἴσται τὸ ἐπάνω φρούριον μεθ' ὑψηλῶν πύργων (τοῦτο ἀπέρθητον θεωροῦμεν· οὐκ ἀλλοίως ἐπιλοικήθη καὶ τὸ 1717 ἐνώπιον τοῦ εἰς Αὐστριακὴν ὑπηρεσίαν διατελέσαντος Εὐγενίου) ἡ δὲ κάτω πόλις, Παλάγκα λεγομένη, κεῖται πρὸς Ν. τοῦ φρουρίου καὶ ἀμέσως πρὸ αὐτῆς παρὰ τὸν Δανούβιον ἡ παράποταμος πόλις, ἣτις εἶνε τὸ ὠραιότερον μέρος τοῦ Βελιγραδίου, πρὸς Δ. δὲ παρὰ τὸν Σάον ἡ πόλις τῶν Ραΐτων ἢ Σέρβων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναβαίνουναι δι' ἀποτόμων ὁδῶν. Αἱ χαμηλαὶ, ξύλινοι καὶ ποικίλως χρωματισμέναι οἰκίαι, τὰ λευκὰ τσαμιά μετὰ τῶν μινερέδων, ὑπὲρ τοὺς ὁπούς ὅμως ταυτὸν ἐξέχει ὁ θέλος τῆς Ὀρθοδόξου Μητροπόλεως, οἱ μεταξὺ κείμενοι κῆτοι καὶ τὰ νεκροταφεῖα μετὰ τῶν κυπαρίσσων, παρέχοντα μακρόθεν ὠραίαν θέαν, δίδουσιν εἰς τὴν πόλιν ἀνατολικὸν χαρακτῆρα· τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως εἶνε χῶρος κατοικῶν ἢ μᾶλλον καλυπῶν, διασχιζομένων ὑπὸ στενῶν, καμπύλων καὶ ἀκανονίστων ὁδῶν· ἐν τούτοις ἤρχισεν ἡδὴ ἡ πόλις νὰ ἐξευρωπαϊκῆται καὶ ἐπισημότεραι νέα οἰκοδομαὶ εἶνε ὠραίαί τινες οἰκίαι Πρεξένων καὶ τὸ ὠραῖον παλάτιον τοῦ ἡγεμόνος. Τὸ Βελιγραδίον εἶνε ἡ ἑδρα τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν, ἡ ἐστία τῶν ἐκπαιδευ-

τικῶν καταστημάτων, κτλ. καὶ πάλις ἔχουσα ἐργοστάσια, ἐμπορίον διαμετοχομίσεως μετὰ τῆς Βιέννης, Πέστης, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης καὶ περὶ τὰς 30000 κ. Σεμένδρια, ἤγουν Ἄγ. Ἀνδρέας, παρὰ τὸν Δανούβιον καὶ εἰς τὰ κάτω ἀνιψώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει φρούριον. Σαβάτση, παρὰ τὸν Σάον, καλουμένη εἰς τὰ ἐθνικὰ ἄσματα τῶν Σέρβων Λευκὸν φρούριον. Σοκόλη, φρούριον παρὰ τὰ ὄρια τῆς Βοσνίας. Οὐσίτσα, τὸ μᾶλλον πολυάνθρωπον φρούριον μετὰ τὸ Βελιγράδιον, ἔχον 7000 κ. ὦν 3700 Γκυρκοί. Κλάδοβον, παρὰ τὸν Δανούβιον καὶ Ἀδακαλέ, φρούρια ἄθλια καὶ παρημελημένα. Νέε Ὀρτοβα, ἐπὶ νήστου τοῦ Δανουβίου καὶ ἀπέναντι τῆς Αὐστριακῆς Ὀρτόβης. Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χώρας κεῖται ἡ Κραγιουγεβάτση, εἰς εὐρείαν κοιλάδα, καὶ ἡ Κρουσεβάτση, παρὰ τὸν Δανούβιον. Πασσαροβίτιον, ἔχον 4600 κ. καὶ ὄν γνωστὸν διὰ τὴν ἐνταῦθα συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην τὸ 4718 μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Τουρκίας.

Τὸ μεσημβρινώτατον μέρος τῆς Σερβίας, Ῥασκία καλούμενον, ὃ ὀκεῖται εἰς ἐτι ἀμέσως εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἐγιαλιτίου τῆς Βοσνίας, περιέχει τὸ Νοβιπαζάρ, τὸ ὁποῖον, κατέχον ἐπίσημον στρατιωτικὴν θέσιν, κεῖται παρὰ τινι τῶν πολυαριθμῶν παραιοτάμων τοῦ Μοραύα καὶ δεσπόζον ἐντὼς τῆς στενῆς ταινίας, ἣτις χωρίζει τὸ Μαυροβούνιον ἀπὸ τὰ Σερβικὰ ὄρη, ἀποτελεῖ τὸ μόνον μέσον συγκοινωνίας μεταξὺ Βοσνίας καὶ τῶν πρὸς τὰ Β. τῆς Μακεδονίας Τουρκικῶν ὑψιπέδων ἔχει δὲ περὶ τὰς 40000 κ. καὶ τάφος ἡγεμόνων τῆς Σερβίας ἐν τῇ μητροπόλει.

Δ) Βοσνία.

§. 24. Περὶ τὸν κόμβον, εἰς ὃν διὰ τῶν Ἀθηναρικῶν Ἄλπεων καὶ Μαυροβουνιωτικῶν ὄρέων συνέχονται αἱ Ἄλπεις μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, κεῖται ἡ ὄρεινὴ χώρα Βοσνία, ἣτις φαίνεται ὡσεὶ προωρισμένη εἰς δυσκαταγωνίστους μικροὺς πολέμους. Ἡ κλιτύς αὐτῆς εἶνε διπλῆ, καὶ εἰς μὲν τὴν μεγαλειτέραν τὴν πρὸς τὰ ΒΑ, τὴν καθ' αὐτὸ Βοσνίαν, ῥέουσι ὁ Βέρβας, ὁ Βόσνας καὶ ὁ Οὔννας, οἵτινες χύνονται εἰς τὸν Σάον, εἰς δὲ τὴν μικροτέραν ΝΔ, τὴν Ἐρζεγοβίαν, περὶ ἧς ἤδη ἐγένετο λόγος, ῥέουσι διὰ τῶν παρὰ τὴν παραλίαν ὄρέων εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ὀρμητικοὶ χεῖμαρροι. Σλαβικῆς φυλῆς Σέρβοι

ἀπὸ τοῦ ζ'. αἰῶνος ἀποτελοῦσι τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας, οἵτινες μέχρι τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου ὑπέκειντο εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος· εἶτα ὁμως, γενομένων τῶν Σκουπανῶν αὐτῶν ἀνεξαρτήτων, θυελλῶδεις καιροὶ κατέλαβον τὴν χώραν, διότι ἀναμιξ ἔνηλάσσετο ἡ κυριαρχία τῶν Δαλματῶν καὶ τῶν Βυζαντινῶν, ἀφαιρούντων αὐτὴν παρὰ τῶν πρώτων· ἄλλοτε πάλιν ἡ χώρα ἐγένετο ὑποτελής τῶν Βουλγάρων, καὶ ἄλλοτε ἀπετελεῖ μέρος τῶν Κροατικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Οὐγγαρίας. Οὕτω τὸ 1138 Βέλας ὁ Β', βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, ἤνωσε τὴν Βοσνίαν μετὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ· ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ ιγ'. αἰῶνος ἐγένετο ἡ χώρα ἀνεξάρτητος, καὶ οἱ Βῆνοι αὐτῆς ὑπερασπίθησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς γενναίως κατὰ τοὺς πρὸς τοὺς γείτονας ἀπαύστους ἀγῶνας τῶν κατοίκων τῆς. Ὁ δὲ Βενος Γβάρτος τὸ 1366 ἐκηρύχθη βασιλεὺς τῆς χώρας· ὁμως ἡ μικρὰ Βοσνικὴ ἐπικράτεια, ὡς εἰκός, ἀπὸ τοῦ ιε'. αἰῶνος ἐπαπειλεῖτο διηνεκῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες τὸ 1465 κατέκτησαν ἐντελῶς αὐτὴν, ὅτε καὶ ὁ τελευταῖος βασιλεὺς αὐτῆς Στέφανος ἐφονεύθη. Ἡ Οὐγγαρία καὶ Αὐστρία πολὺάκις μετὰ ταῦτα ἐπροσπάθησαν νὰ κυριεύσωσι τὴν χώραν, ἀλλ' ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐπιθυμίας των δὲν ἦτο καὶ διαρκῆς. Τὰ ἔσωτερα καὶ αὐτῆς διερρύθμισθησαν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν κατὰ τρόπον περιέργον· οἱ τὸ ἔδαφος κατέχοντες εὐγενεῖς προσήλθον σχεδὸν ὅλοι εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν, οἱ δὲ πολλοὶ ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐγένετο αὐτόθι καὶ τις μεταστάσις Τούρκων. Οὕτως ἐκ τῶν 300000 κ. τῆς Ἑρζεγοβίνης 60000 περίπου, οἱ Σλαβὶ εὐγενεῖς, ἀνήκουν εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν, 190000 εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ 50000 εἰς τὴν Καθολικὴν. Ἡ τῆς πατρῴως πίστεως ἀπάρνησις τῶν εὐγενῶν τῆς Βοσνίας ἐπήνεγκεν εἰς αὐτοὺς σημαντικὰς ὑλικὰς ὠφελείας, ἐπειδὴ διαδοχικαὶ καπιτάνοι ἐξ αὐτῶν ἐκυβέρνησαν καθ' αὐτὸ τὴν χώραν καὶ τὰ προνόμια αὐτῶν ἦσαν τόσον ἐκτεταμένα, ὅσον ἡ κατάθλιψις τῶν Χριστιανῶν φρικώδης. Ἡ εἰσαγωγή ὅμως τῆς Χάτ-Σερῖφ ἐχρησίμευσε μόνον νὰ καταστήσῃ τοὺς προνομιοῦχους βέηδας καὶ ἀγάδας μανιώδεις καὶ οὕτως ἡ μεταξὺ πιεζόντων καὶ πιεζο-

μένων σχετική θέσις κατέστη ἐχθίστη· ὅθεν κατ' ἔτος σχεδὸν συμβαίνουσιν αὐτόθι ἐπαναστάσεις τῶν Χριστιανῶν κατὰ τῶν τυράννων των, καθ' ἃς ἐκατέρωθεν διαπράττονται μέγιστα ὠμότητες.

Τῆς Βοσνίας, ἐχοῦσης 4268 □ μ. καὶ 4400000 κ., ὧν περὶ τὰς 400000 εἶνε Καθολικοί, ποιμενόμενοι ὑπὸ δύο ἐπισκόπων καὶ ἀποστολικοῦ τοιοῦτητοῦ τοῦ Πάπα, ἐπιστημότεραι πόλεις εἶνε Βοσνασεράϊον, πρῶην καθεδρὸν πασῶ καὶ νῦν πρωτεύουσα ἐπαρχίας, κειμένη ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως ἐξ ἐδῶν καὶ εἰς θελκτικὴν θέσιν καὶ ἔχουσα περὶ τὰ 400 τσαμία, πολλὰς Ὀρθοδόξων καὶ Καθολικῶν ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια, βιομηχανίαν καὶ περὶ τὰς 70000 κ. Βανυαλοῦκα, παρὰ τὸν Βέρβαν καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 45000 κ. Τραύνικος, ἐν τῷ μέτῳ σχεδὸν τῶν δύο ἀνωτέρω, ἔχουσα περὶ τὰς 8000 κ. Παρὰ τὰ Σερβικὰ μεθόρια Σβόρνικον, ἔχον περὶ τὰς 42000 κ., ὧν οἱ πλείστοι Σέρβοι· καὶ αἱ τέσσαρες ἀνωτέρω πόλεις ἔχουσιν ἰσχυρὰ φρούρια. Τὸ παρὰ τὸν Σίον ὄχυρόν Τουρκικὸν Βρόδου κεῖται ἀπέναντι τοῦ Οὐγγαρικῆ. Τὰ ΒΔ. τῆς χώρας, χωριζόμενα ἀπὸ τῆς Αὐστρίας διὰ τοῦ Οὐννα, ἀποτιλοῦσι τὴν Τουρκικὴν Κροατίαν, τῆς ὁποίας αἱ μικραὶ ὄχυραὶ πόλεις Βιχάξη καὶ Νόβι εἶνε αἱ ἀξιολογώτεραι.

Β) Χῶραι τοῦ Αὐστριακοῦ στέμματος.

Α) Οὐγγαρία.

§. 25. Τὸ Βασίλειον τῆς Οὐγγαρίας κεῖται εἰς τὴν χώραν τοῦ μέσου Δανουβίου, περιλαμβάνον τὰς πρότερον Ῥωμαϊκὰς ἐπαρχίας Παννονίαν καὶ Δακίαν. Αὐτόθι, ἔνθα ὕστερον εἶχον ἀποκατασθῆ οἱ Οὐννοι, ἦλθε περὶ τὰ 900 μ.Χ. ὁ νομαδικὸς λαὸς τῶν Οὐγγρων ἢ Μαγυάρων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα Τσουδικῆς φυλῆς, ἐκ τῶν πεδιάδων τῆς Σιθηρίας. Ἀφοῦ δὲ διὰ τῶν ληστρικῶν αὐτῶν (ιδίως κατὰ τῶν Γερμανῶν) ἐπιδρομῶν ἐγένοντο λίαν ὄχληροί, διὰ καὶ ἐτιμωρήθησαν ὑπ' αὐτῶν (Ἑρρίκος Α' παρὰ τὸ Μερσεβοργον τὸ 933 καὶ Ὄθων Α' εἰς τὸ Λήχιον πεδίον τὸ 955), ὁ Χριστιανισμὸς μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἠπιότητά τινα. Ὁ ἡγεμὼν Στέφανος ὁ ἀπόστολος (καὶ κατόπιν ἅγιος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πατέρων) ἔλαβε παρὰ τοῦ Πάπα τὸν τίτλον ἀποστολικῆς

ἡγεμόνων, τὸν ὁποῖον φέρουσιν ἔτι οἱ αὐτοκράτορες τῆς Αὐστρίας. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πολλάκις ἐξετάθη ἡ Οὐγγαρία ἐφ' ὅλου τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου, ἀλλ' ἀκολούθως ἐσμικρύνθη πάλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρξεν ἡ Οὐγγαρία ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ καὶ τὸ πρόπυργιον τῆς Εὐρώπης κατὰ τοῦ Ἰσλαμισμού. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ 1309 τὸ γένος τοῦ Στεφάνου (οἱ Ἄρπαδα) ἐξέλειπε τὸ πολίτευμα ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐγένετο αἰρετὴ μοναρχία καὶ τὸ 1526, περιελούσης εἰς τὸν Αὐστριακὸν οἶκον τῆς δυναστείας, ἔκτοτε οἱ ἡγεμόνες τῆς Αὐστρίας εἶνε καὶ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας. Τούτους δ' ἀντιπροσώπευεν εἰς τὸ βασίλειον ὁ *Παλατῖνος* εἰς τὴν ἀνάπασαν τριετίαν συγκαλουμένην ἐθνικὴν διαίταν, ἣτις διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, τὴν βουλὴν τῶν *μεγιστάνων*, ἐν ἣ ἦσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν εὐγενῶν, καὶ τὴν τῶν ἀντιπροσώπων, δηλ. τῶν ἀπεσταλμένων τῶν κατωτέρων εὐγενῶν καὶ τῶν οὕτω δὴ καλουμένων βασιλικῶν ἐλευθέρων πόλεων. Ἐπὶ τῆς νομοθεσίας καὶ φορολογίας εἶχον αἱ βουλαὶ αὗται τὴν μερίστην ἐπιβρῶν καὶ εἰς τὰς συνεδριάσεις ἤρχοντο ἔνοπλοι. Ἡ γλῶσσα, εἰς ἣν συνδιελέγοντο, ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ Λατινικὴ, ἣτις ἐν γένει ἐν Οὐγγαρίᾳ, καίτοι μὴ οὕσα πάντοτε ὡς ἡ τοῦ Κικέρωνος καθαρὰ, ἦτο εἰς πολλὴν κατὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν χρῆσιν. Ἀφοῦ δὲ ἡ ἐπανάστασις τῆς Οὐγγαρίας τὸ 1848 καὶ 1849 κατεπνίγη, ἀφκρέθη τὸ παλαιὸν τῆς χώρας πολίτευμα καὶ ἡ Οὐγγαρία συνεδέετο ὅλον ἐν στενότερον μετὰ τοῦ ὅλου κράτους τῆς Αὐστρίας κατὰ τε τὸ πολίτευμα καὶ τὴν διοίκησιν· ἀλλὰ τὸ 1859 τὸ παλαιὸν σύνταγμα ἀνεκλήθη πάλιν κατὰ μέγα μέρος.

Τὸ βασίλειον τῆς Οὐγγαρίας περιλαμβάνει 3896 □ μ. καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς λογίζεται περὶ τα 10 ἐ. κ., ὧν μόλις τὸ ἕμισυ κυρίως Μαγυάροι, κατοικοῦντες τὰ μεσαῖα καὶ ἐπίπεδα μέρη, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἀποστρέφονται. Τὸ ἀρχαῖον νομαδικὸν αὐτῶν αἷμα διατηρεῖ καὶ νῦν ἐτι τὴν ἀποστροφὴν τοῦ πρὸς τὸν βίον τῶν πόλεων καὶ τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον εἶνε εἰς τὰς χεῖρας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἑλλήνων, καὶ προτιμᾷ τὸν ὡς οἶόν τε ἐλευθέρων βίον ἐπὶ

των ἐλαφρῶν ἵππων τῆς χώρας. Ἡ ἐθνικὴ τῶν κατοίκων ἐνδυμασία εἶνε γραφικωτάτη καὶ πολεμικὴ· αἱ δὲ γούνα, φερόμεναι θίρος καὶ χειρῶνα, εἶνε ἐν πολλῇ χρήσει εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν των. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦσι Σλαῦοι· ὑπάρχουσι δὲ καὶ Γερμανοὶ ὑπὲρ τὸ $\frac{1}{2}$ ε. καὶ ἰδίως πρὸς Δ. καὶ ἐπὶ τῶν Οὐγγρικῶν μεταλλούχων ὀρέων, καὶ ὀλίγοι τινες Ἀθιγγάνοι. Λί διάφοροι φυλαὶ κατοικοῦσι συνήθως λίαν ἀνεμιγμένα· ὅθεν ὑπὲρ τὰ 5 ε. εἶνε καθολικοὶ, 2 Διαμαρτυρόμενοι· καὶ οἱ λοιποὶ Οὐνῖται καὶ Ὀρθοδοξοί.

Τὸ βασιλεῖον διαιρεῖται εἰς 5 νομοὺς, τοῦ Πρεσβούργου, τῆς Κασαθίας, τοῦ μεγάλου Βαραδεῖνου, τῆς Βούθης καὶ Πέστης καὶ τοῦ Οἰδεμβούργου. Ἡ παλαιότερα ἱστορικὴ διαίρεσις διακρίνει 4 τμήματα (πέραν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Δανουβίου, καὶ πέραν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Τισία) καὶ ὑπὲρ τὰς 40 κομητίας.

α) Ὁ νομὸς τοῦ Πρεσβούργου (Ἰσρόπολις) περιλαμβάνει τὸ πρὸς Δ. τμήμα τὸ κείμενον εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν εἰσοδὸν τοῦ Δανουβίου· ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς αὐτοῦ κεῖται ἡ πρὶν εὐδητος ὁμώνυμος πρωτεύουσα, ἔχουσα 48000 κ. Ἐν αὐτῇ συνήρχοντο αἱ βουλαὶ καὶ ἐστέροντο οἱ βασιλεῖς, οἵτινες πρὸ τῆς στέψεως, φέροντες Οὐγγρικὴν σὺλῆν, ἀνέβαινον ἐφιπποεῖ ἐπὶ τοῦ Λόφου τοῦ Βασιλέως καὶ ἔπαλλον τὸ ἅγιον τοῦ Στεφάνου ξίφος κατὰ τὰ τέσσαρα τὸ ὀρίζοντος μέρος, δεικνύοντες διὰ τούτου ὅτι θέλουσιν ὑπερασπισθῆ τὴν χώραν καθ' ὅλον τὸ κόσμον. Ὑπὲρ τὸ Πρεσβούργον καὶ ἐπὶ τῶν τελευταίων κλάδων τῶν μικρῶν Κορπαθίων ἔκειντο ἀλλ-τε τὰ ἀνάκτορα, ἔνθεν εἶχε τις καλλιστάς ἀπόψεις τῆς πεδιάδος τῆς κάτω Οὐγγαρίας. Κατὰ τὸ Πρεσβούργον κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς νήσου τοῦ Δανουβίου Σχύττης, οὕτω κατὰ τὸ τέλος αὐτῆς τὸ Κόμορνου, τὸ ἐχυρότερον τῆς Οὐγγαρίας φρούριον. Ἐπὶ τῶν Οὐγγρικῶν μεταλλούχων ὀρέων κεῖνται αἱ σπουδαίταται μεταλλουργικαὶ πόλεις Σχεμνίτση μὲ 20000 κ. καὶ Κρεμνίτση (ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα τῶν Αὐστριακῶν φλωρίων Κρεμνίτσοι)· εἰς τὴν πρώτην ὑπάρχει καὶ ὀρυκτολογικὴ ἀκαδημία.

β) Ὁ νομὸς τοῦ Οἰδεμβούργου (Σεμπρώνιον) ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μετὰ 46000 κ, κειμένην παρὰ τὴν Νεοσιδλέρην λίμνην· παρ' αὐτὴν καὶ τὴν γειτνιαζούσαν Ρούσην παράγεται ἀφθονος οἶνος. Ράαβη (Ἀρράβων), εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ ὁμώνυμου ποταμοῦ μετὰ τοῦ

Δανουβίου, ὅσα ὄχρῳά καὶ ἔχουσα 30000 κ. Πρὸς τὰ Σλαβονικὰ ὄρια Τσιγιέθη, γνωστὴ διὰ τὸν κατὰ τὰ 1566 ἥρωϊκὸν θάνατον τοῦ Ζρι-
νίου (Zrinys).

γ) Ὁ νομὸς τῆς Βουδῆς καὶ Πέστης ἐκτείνεται ἀνατολικώ-
τερον. Εἰς τὴν πεδιάδα τῆς κάτω Οὐγγαρίας καὶ μιλιά τινα πρὸς Ν.
τῆς καμπῆς τοῦ Δανουβίου κείνται ἀπέναντι ἀλλήλων αἱ πόλεις Βυ-
δα καὶ Πέστα, συνδεόμενοι διὰ γεφύρας 4400 π. μικρῶς. Ἡ Βουδα, ἡ
νῦν πρωτεύουσα καὶ ἀλλοτε ἔδρα τοῦ Παλατινοῦ, κίται ἐπὶ τῶν δυτι-
κῶν ὑψηλῶν καὶ οἰνοφόρων ὄχθων τοῦ ποταμοῦ, παύχουσα, καὶ ἰδίως
ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων, εὐρεῖται ἀποψιν καὶ ἔχουσα 55000 κ. καὶ φρού-
ριον, περὶ τὸ ὁποῖον πολὺ ἐρρέυσεν αἷμα ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν πολέμων.
Ἡ ἑτέρα τῶν διδύμων τούτων πόλεων, ἡ Πέστα, ὑποκειμένη εἰς πλημ-
μύρας, εἶνε λίαν ταπεινὴ, κενονικὴ καὶ ζωηροτάτη ἐμπορικὴ πόλις
καὶ ἔχει περὶ τὰς 132000 κ. Ὡν πολλοὶ Γερμανοί, καὶ ἀκμαῖον πα-
νεπιστήμιον. Γράνη, ἐπὶ τοῦ Δανουβίου, ἔχουσα περὶ τὰς 15000 κ.
καὶ τὸν μέγιστον ἐν Οὐγγαρίᾳ ναόν (ὁ ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς εἶνε ὁ πρῶ-
τος τοῦ βασιλείου). Ἀγρία (Erlau), ἀρχιεπισκοπὴ, ἔχουσα περὶ τὰς
20000 κ. Σεγεδίνον, ὄχρῳά πόλις, κειμένη εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ
Τισίαι καὶ Μαρίσου καὶ ἔχουσα 63000 καὶ Κεσκεμέτη, βρειότερον,
ἔχουσα 40000 κ.

δ) Ὁ νομὸς τοῦ Κασσοβίας ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μὲ
15000 κ. Κατὰ τὸν ἄνω Τισίαν καὶ τὴν κλιτὸν τοῦ ὄρους Ἐγυάλλα
κείται ἡ περίφημος οἰνοφόρος χώρα Τοκάι.

ε) Ὁ νομὸς τοῦ μεγάλου Βραδεῖνου κείται εἰς τὴν
ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα αὐτοῦ ἔχει 21000 κ,
ἀλλ' ἡ πρὸς Β. Δεβρετσίνη, κατοικουμένη ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Μα-
γυάρων καὶ ὅσα γνησίᾳ Οὐγγρικὴ πόλις ἔχει 37000 κ. (Ὡν κ ρ' α
ἐνασχόλησις εἶνε ἡ γεωργία) οἰκοδομὰς, ἤθη καὶ βιομηχανίαν μὴ
ὁμοιάζοντα μὲ τὰ τῶν ἄλλων πόλεων· αἱ εὐρεῖται χωρικά ὁδοί, οἱ
ταπεινοὶ οἰκίσκοι καὶ τὰ τοπικὰ ἤθη ἀποτελοῦσι μεγίστην ἀντίθε-
σιν πρὸς τὰς ἄλλας μεγάλας τοῦ βασιλείου πόλεις καὶ ἰδίως τὴν Πέ-
στα, ἐν ἣ ὑπάρχουσι Γερμανικὰ ἤθη καὶ Βιενναῖα πολιτέλεια. Ἐνε-
κα τῆς μεγάλης τοῦ αὐτοῦ ἐμπορίου ζωηρότητος ὑπάρχει παροιμία,
ὅστις δὲν εἶδε τὸν τρυγετὸν τοῦ Ἐγυάλλα καὶ τὴν ἐτησίαν ἀγορὰν τῆς
Δεβρετσίνης οὐδὲν ἐν Οὐγγαρίᾳ εἶδε.

B) Βοϊβοδίνα τῆς Σερβίας.

§. 26. Αὕτη μετὰ τοῦ Βανάτου τῆς Γεμισέης, κειμένη μεταξὺ Δανουβίου, Τισία καὶ Μαρίου, ἔχει 544 □ μ. καὶ 1574000 κ., οἵτινες εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Σερβικῆς φυλῆς καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ὀρθόδοξοι.

Ἐπισημότεραι πόλεις Γεμισθάρ (Tivisum;), ἰσχυρὸν ἐπὶ ἑλῶν φρούριον μὲ 23000 κ. Νέα Ἀράδη, φρούριον ἐπὶ τοῦ Μαρίου. Θηρρεσία, ἔχουσα 54000 κ. Νεοσάτση, ἐπὶ τοῦ Δανουβίου καὶ ἀπὸ τικρὸ τοῦ Πετροβαρδεῖνου, ἐμπορικὴ πόλις μὲ 42000 κ.

Γ) Κροατία καὶ Σλαβονία.

§) 27. Τὰ βασίλεια τῆς Κροατίας καὶ Σλαβονίας, κείμενα μεταξὺ Δράβου, Δανουβίου καὶ Σάου, σχηματίζουσιν ὁμοῦ μίαν τῶν χωρῶν τοῦ Στέμματος, ἔχουσαν 333 □ μ. καὶ 967000 κ., οἵτινες εἶνε Σλαβικῆς καταγωγῆς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Καθολικαί. Ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς πέντε νομοῦς, τῆς Ἀγράμης, τοῦ Βαρασδίνου, τῆς Φιούμης, τῆς Ποσέγης καὶ τῆς Ἐσσέκης.

Ἀγράμη, πρωτεύουσα τῆς Κροατίας, ἐλίγον πρὸς Β. τοῦ Σάου, ἔχουσα 47.00 κ. Φιούμη, ἐπὶ τοῦ Φλανατικῦ κόλπου, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα 3000 κ. Ἐσσέκη, φρούριον ἐπὶ τοῦ Δράβου καὶ πρωτεύουσα τῆς Σλαβονίας, ἔχουσα 43000 κ.

Δ) Στρατιωτικαὶ μεθόριοι χῶραι.

§. 28. Τὸ ὄνομα τοῦτο φέρει ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἕτερον πλατεῖα τῆς χώρας ταινία ἢ ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Δαλματίας καθ' ὅλον τὸ μήκος τῶν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Τουρκίας ὁρίων καὶ διαιρουμένη εἰς τὰ Κροατοσλαβονικὰ καὶ Σερβοσλαβονικὰ στρατιωτικὰ μεθόρια, ἔχουσα 600 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὸ 4 ἐ. κ. καὶ ἀποτελοῦσα στρατιωτικὴν ἀπικίαν μοναδικὴν εἰς τὸ εἶδος τῆς. Ὅλαι αἱ ἀρχαὶ εἶνε στρατιωτικαί, πάντες οἱ ὑπάλληλοι ἔχουσι βαθμὸν καὶ τίτλον ἀξιωματικοῦ, οἱ ἰδιῶται εἶνε γεωργοὶ καὶ στρατιῶται συνάμα, καὶ πάντες οἱ ἀγροὶ στρατιωτικὰ φέρουσα. Πάντες οἱ κάτοικοι διαιροῦνται εἰς 16 συντάγματα πεζικὰ, ἐν σύταγμα Οὐσάρων καὶ ἐν τάγμα νυζυτῶν. Ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν ὁρίων ἐκτὸς τῶν πολλῶν φρου-

ρίων υπάρχουν εἰς ὠρισμένας ἀποστάσεις καὶ φυλακεία καὶ ὄχυροὶ σινομοί. Ταῦτα φυλάττονται ἀκριβῶς τοῦτο μὲν πρὸς πρόληψιν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν, τοῦτο δὲ ὡς λοιμοκαθαρτήριον τῆς Εὐρώπης. Μὴ υπάρχοντος μὲν κινδύνου, εἶνε εἰς τὰ ὄπλα διὰ τὴν καθημερινὴν ὑπηρεσίαν 4000 ὄροφύλακες, υπάρχοντος δὲ, 11 καὶ ἐντὸς τεσσάρων ὥρων δύναται νὰ τεθῇ ἐπὶ τῶν ὀπλων ὀλόκληρος ἢ ἐκ 200 μ. μεθόριος γραμμῆ.

Ἐκ τῶν φρουρίων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὡς ἐπισημότερα τὸ Π ε τ ρ ο - β α ρ β ε ἴ ν ο ν, τὸ Οὐγγρικὸν Γιβραλτάρ, κείμενον ἐπὶ βραχῶδους λόφου προσβάλλοντος εἰς τὸν Δανουβίον, καὶ τὴν Ὀ ρ σ ο β α ν, ἐπὶ τοῦ ὡς εἴρηται, στενώματος τοῦ Δανουβίου. Τὸ δὲ Σεμλίνον (Malanville) κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Σάου καὶ Δανουβίου, εἶνε ἐμπορικὴ πόλις κειμένη ἀντικρὺ τοῦ Βελιγραδίου καὶ συχνάκις ἀναφερομένη εἰς τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων πολέμους· ἐπίσης ἄξιον λόγου εἶνε καὶ τὸ λουτρὸν Μεχαδία.

Ε) Τρανσυλβανία.

§. 29. Ἡ μεγάλη ἡγεμονία τῆς Τρανσυλβανίας περιέχει 1000 □ μ. καὶ 2. ἑ. κ. Οὐγγρων, Ρουμούνων, Τσέκλων καὶ Σαξόνων. Οἱ Τσέκλοι, ὧν τὸ ὄνομα σημαίνει κυρίως ὄροφύλακας, εἶνε ἄγνώστου, ἴσως ὅμως Τουρκικῆς καταγωγῆς· οἱ δὲ Σάξονες μετανάσται ἐκ τῆς βορείου Γερμανίας. Καθὼς πολλοὶ γὰρ, οὕτως υπάρχουν αὐτόθι καὶ πολλαὶ θρησκείαι, ἡ Καθολικὴ, ἡ Ὀρθόδοξος, ἡ Διαμαρτυρομένη καὶ ἡ τῶν Οὐνιταρίων, ἀρνούμενη τὸ δόγμα τῆς ἐν Τριάδι θεότητος. Διαιρεῖται δὲ εἰς 10 τμήματα, ὀνομαζόμενα κυρίως ἐκ τῶν πρωτευουσῶν πόλεων, ἀλλ' ἡ γενικωτέρα διαίρεσις εἶνε εἰς Σαξονικὴν, Τσεκλικὴν καὶ Οὐγγρικὴν χώραν.

Εἰς μὲν τὴν τελευταίαν, ἣτις εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρη, ἀνήκει τὸ Κλαουσεμβούργον, ἔχον 25000 κ., εἰς δὲ τὴν Σαξονικὴν, καὶ ἰδίως τὸ δυτικὸν μεγαλειότερον τμήμα, ἡ εὐδμητος Ἐρμανούπολις, ἔχουσα 21000 κ. οἵτινες εἶνε πάντες σχεδὸν Διαμαρτυρόμενοι. Ἐντεῦθεν φέρεται ἡ 5 μίλια μακρὰ Κορολίνα ὁδὸς κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλούττα εἰς τὴν Βλαχίαν διὰ τοῦ λίαν ὠχυρωμένου στενοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Πύργου. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν μικρότερον μέρος τῆς Σαξονικῆς χώρας κείται ἡ Κρονστάτη, ἡ μεγίστη τῶν ἐν Τρανσυλβανίᾳ πόλεων, ἔχουσα 32000 κ. καὶ

κειμένη εἰς βιβαίαν ὄρεινὴν κοιλάδα, καὶ ὅμως εἰς ὕψος 4900 π. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Καὶ αἱ τρεῖς ῥηθεῖσαι πόλεις εἶνε ὄχυραί.

ΣΤ) Γαλικία.

§. 30. Τὸ βασιλείον τῆς *Γαλικίας* μετὰ τῆς Λοδομερίας, τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Κρακοβίας καὶ τινων ἄλλων μικροτέρων, ἔχον 1425 □ μ. καὶ 4600000 κ., καίτοι φυσικῶς ἀνηκόντων εἰς τὸ Σαρματικὸν βαθύπεδον, περὶ οὗ θέλει γεῖναι λόγος κατωτέρω, ἐνοῦμεν αὐτὸ, καθὼς καὶ τὸ δουκάτον τῆς Βουκοβίνης, μετὰ τῶν ἀνωτέρω χωρῶν χάριν τῆς συναφείας. Πρὸς Δ. κατοικοῦσι γνήσιοι Πολωνοὶ καὶ πρὸς Α, εἰς τὴν καλουμένην *Έρυθρὰν Ρωσσίαν* οἱ Ῥουθῆνοι, φυλὴ Ῥωσσική. Διαιρεῖται δ' ἡ χώρα αὐτῆ τοῦ στέμματος εἰς δύο τμήματα, τῆς Λεμβέργης καὶ τῆς Κρακοβίας, ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνει 12, ἡ δὲ 7 νομοῦς.

α) Ἡ *Λεμβέργη* ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν καὶ 73000 κ., ὧν 30 εἶνε Ἰσραηλίται, καὶ πανεπιστήμιον. Βρόδου παρὰ τὰ Ῥωσσικὰ ὄρια, ἔχον ἐμπόριον ζωηρὸν μετὰ τῆς Βλαχίας καὶ Ῥωσσίας καὶ 30000 κ., ὧν 48000 Ἰσραηλίται. *Στανισλόβοβον* καὶ ἡ βιομηχανικὴ *Γαρνόπολις*, ἔχουσαι ἀνὰ 40000 κ.

β) Ἡ *Κρακοβία*, ἔχουσα πάλιν ὁμώνυμον, ὄχυρὰν, πανεπιστήμιον καὶ 44000 κ. ἀντὶ τῶν ἄλλοτε 400000, κεῖται ἐπὶ τῆς ὄρστερᾶς ὄχθης τοῦ ἰὼν αὐτῷ πλωτοῦ Οὐίστουλα καὶ διὰ τὰ πολλὰ κωδωνοστάσια καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρου παλάτιόν της φαίνεται λίαν ὡραία, περιέχουσα κενονικὰ καὶ μὲ καλὰς οἰκοδομὰς τμήματα καὶ πολλὰ παλάτια σωζόμενα ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἤδριμον αὐτῷ οἱ βασιλεῖς τῆς Πολωνίας. Ἐἰς τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως ὑπάρχουσιν ἐντὸς ἀργυροῦ φορέϊου τὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου Στανισλάου, προστάτου τῆς Πολωνίας, πολλῶν βασιλέων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Πολωνίας, ἐν οἷς καὶ τοῦ Κοσκιούσκου, ὅς τις τὸ 1794 δι' ἥρωικὸν ἀγῶνα ἐπροσπάθησε νὰ εἰσή τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς πατρίδος του. Πρὸς ἀνόμνησιν τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ ὑψώθη κατὰ τὸ Σλαβικὸν ἔθιμον $\frac{1}{2}$ μ. πρὸς Δ. τῆς πόλεως λόφος 420 π. ὑψηλός, ἐφ' οὗ ἤδη ὑπάρχει φρούριον. Ἡ Κρακοβία συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βιέννης, τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Βαρσοβίας. *Βελίσσκα*, μεταλλεῖον ἄλατος ἀντικρὺ τῆς Κρακοβίας, τὸ ὁποῖον, φέρων ἐτησίως 4 ἐ. σκτ. ὄρυκτοῦ ἄλατος φαιοπρασίνου, ἔχει 5 πατώματα, καὶ τὸ βαθύτατον κεῖται 1000 π. ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Δεικνύου-

σι δὲ εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους, τὸ μεταλλεῖον τοῦτο μεγάλην τινα ἐνίστηεν ἔν χρήσει χρυσοῦ αἰθουσαν καὶ δύο παρεκκλήσια μετ' ἀγαλμάτων, τὰ πάντα κατεσκευασμένα ἐξ ἄλατος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτῶν ἐργαζομένων καθ' ἑκάστην εἶνε 500-800, οἵτινες πάντες μετὰ τὴν ἐργασίαν των ἐξέρχονται ἐκ τοῦ μεταλλείου.

Z) Βουκοβίνα.

§. 31. Τὸ δουκάτον τῆς *Βουκοβίνης*, ἥτοι χώρα τῶν δρυῶν, κατέχον τὴν ἄνω γῶραν τοῦ Προύτου καὶ Δανάστριος, ἔχει ἐπιφάνειαν 190 □ μ. καὶ 460000 κ. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ Τσερνοβίτση, ἔχουσα 26000 κ.

Γαλλία.

§. 32. Ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου βαίνοντες πρὸς Δ, ἀπαντῶμεν τὸ κέντρον τῆς μεσαίας Εὐρώπης, τὴν Γερμανίαν, τῆς ὁποίας ὅμως τὴν ἐξέτασιν παραλείποντες ἐπὶ τοῦ παρόντος, μεταβαίνομεν εἰς τὴν δυτικὴν τῆς μεσαίας Εὐρώπης πτέρυγα, τὴν Γαλλίαν. Ἐκ πρώτης ὄψεως παρατηροῦμεν τὴν μεταξὺ δύο θαλασσῶν ἐπίκαιρον θέσιν αὐτῆς, ἥτις οὕτως ἀποτελεῖ τὸ στενότερον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κορμοῦ μέρος.

Ἡ παραλία τῆς Μεσογείου, ἥτις διὰ τοῦ κόλπου τῆς Λυῶν (Γαλατικῆς) εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ξηρὰν, εἶνε βραχυτέρα τῆς τοῦλάχιστον τετρακίς ἐπιμηκεστέρας καὶ μᾶλλον πολυλιμένου παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς ὃν προβάλλει ἡ Γαλλία διὰ μεγάλης προεξοχῆς πρὸς τὰ ΒΔ. Ἐκ τούτου γεννῶνται δύο μεγάλοι κόλποι, ὧν ὁ μὲν, ὅστις εἰσχωρεῖ βαθέως μεταξὺ τοῦ ΒΔ. τούτου ἄκρου τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἀκρωτηρίου *Φινιστέρρον*, εἶνε ὁ τῆς *Βισκαίας* ἢ *Οὐασκοτίας* (*Καντάβριος*), ὁ δὲ, τῆς *Μάγχης* καλούμενος, σχηματίζεται ὑπὸ τῆς ΒΔ. παραλίας τῆς Γαλλίας καὶ τῆς παραλλήλως σχεδὸν βαινούσης μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Ἀγγλίας, αἵτινες συνέρχονται κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ *Καλαί* (Γαλατικῆς) εἰς ἀπόστασιν 4 μ. Ἡ Ἀγγλικὴ τοῦ κόλπου παραλία εἶνε τόσον ὁμοία κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν σύστασιν πρὸς τὴν Γαλλικὴν, ὥστε ἡ ὑπόθεσις προτέρας τινὸς συνεχεῖς ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν δὲν φαίνεται τολμηρά. Ταῦτα περὶ τῶν δύο θαλασσῶν τῶν βρεχουσῶν τὴν Γαλλίαν.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ δύο ὄρη τὰ χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῶν δύο μεσημβρινῶν χερσονήσων καὶ περιλαμβάνοντα τὰς πηγὰς ἕκαστον ἐνὸς τῶν κυριωτέρων αὐτῆς ποταμῶν. Τὰ *Pyrenæa*, τὰ ὁποῖα ἐξετάσθησαν ἤδη ἐν Ἰσπανίᾳ, πρὸς τὴν Γαλλίαν δὲν εἰσχωροῦσι πολὺ, πέμπουσιν ὅμως πολλοὺς ποταμοὺς, αἵτινες λαμβάνουσι τὰς πρώτας αὐτῶν ἀρχὰς εἰς μικρὰς μὲν, ἀλλὰ χαριεστάτας κοιλάδας. Οἱ μεγαλειότεροι εἶνε ὁ *Adour* (Ἄτουρις), ὅστις κυρτοῦται τοῖσιδε πρὸς Β, καὶ ὁ *Garonne*, ὅστις περιγράφει τόξον πρὸς Α. ἀμφότεροι δὲ ἀκολουθίως στρέφονται πρὸς τὰ ΒΑ. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ Γαρόνα ἀπολήγει ἡ 30 μ. μακρὰ περίφημος διώρυξ τοῦ *Lagunet* ἢ τῆς *Μεσημβρίας* ἡ ἐνόουσα τὸν ποταμὸν τοῦτον μετὰ τῆς *Μεσογείου*. Τοὺς μεγαλειότερους παραποτάμους δέχεται ὁ Γαρόνας ἐκ τῶν ὀρέων τῆς μέσης Γαλλίας, οἷον τὸν *Tarn*, τὸν *Λῶτον* (Ὀλτις) καὶ τὸν *Δουρῶνην* (*Δουράνιος*), ὅστις, ὢν σπουδαιότερος τῶν ἄλλων, συμβάλλει μετὰ τοῦ Γαρόνα, ὀνομαζομένου νῦν ἐντελθεν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Γιρόνδου*.

Ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν αἱ Ἄλπεις καὶ ἀπ' αὐτῶν πηγάζει ὁ ἕτερος τῶν σπουδαιωτέρων ποταμῶν αὐτῆς, ὁ *Rodanus*, ὅστις εἶνε καθαρῶς Γαλλικὸς ποταμὸς καὶ κεῖται ἐντελῶς ἐπὶ τῶν φυσικῶν τῆς Γαλλίας ὀρίων. Οὗτος, πηγάζων ἀπὸ τῶν μεγαλοπρεπῶν ὁμωνύμων κρυσταλλῶνων τῶν κειμένων ἐπὶ τῆς πρὸς Δ. τοῦ Ἁγ. Γοττάρδου κυρτῆς Φούρκας, διαρρέει τὴν ὀρεινὴν κοιλάδα Βαλλισίαν (*Ballis*) πρὸς τὰ ΒΑ. καὶ στρεφόμενος διὰ λίαν καμπύλων ΒΑ. στρωφῶν μεταξὺ τῶν Βερνικῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Λευκοῦ ὄρους εἰσέρχεται πρὸς τὴν Λεμανὸν ἢ τῆς Γενεύης λίμνην. Ἡ μνησειδὴς αὕτη λεκάνη, συσταμένη ἐξ 11 □ μ., ἔχει ποικιλωτάτας ὄχθας πρὸς Μ. Ἐπὶ τῆς Σαβαυδικῆς πλευρῆς αἱ ὄχθαι εἶνε ἀγροῖαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς, πρὸς Β. δὲ μᾶλλον θελκτικαὶ καὶ γελώσται. Εἰς ταῦτα προστίθεται καὶ ἡ ὠραία ἀποψὶς τῶν πρὸς Μ. ὑπὲρ ἄλλα ὑψουμένων ὀρέων τῶν Ἄλπεων, τῶν ὁποίων ἐξέχει τὸ παμμέγιστον *Λευκὸν* ὄρος. Ὁ ποταμὸς ἐξερχόμενος παρὰ τὴν πόλιν Γενεύην ἐκ τῆς λίμνης λίαν κυανοῦς, δέχεται ἐκ τοῦ Λευ-

κοῦ ὄρους τὸν Ἄρβην καὶ διαρρήγνυει εἰς στενὴν τινα καὶ ἀπότομον φραγκώδη ῥωγμὴν τὸν Ἰόραν. Ἐπὶ τινα μίλια ἀναγκάζεται νὰ συμπιέζηται εἰς 50-90 π. καὶ νὰ ἔρπη εἰς τὴν βραχώδη στενὴν κοίτην του· δις μάλιστα διατρυπᾷ ὁ ποταμὸς ὁδὸν διὰ μέσου τῶν κωλύοντων βράχων καὶ ῥέει ἐπὶ τινα χρόνον ὑπογείως (la perte du Rhône). Κάμψας δὲ πρὸς Ν διὰ μεγάλης στροφῆς ῥέει ἔπειτα πρὸς Δ. ἔνθα δέχεται τὸν μεγαλύτερον του παραπόταμον *Σαώνην* (Ἄραρ), ὅστις αὐξανόμενος ἀπὸ τὸν θαυμασικῶς ἐλισσόμενον *Δουβιν*, ὑπερβάλλει σχεδὸν καὶ τὸν *Ῥοδανὸν* κατὰ τὸ μέγεθος. Οἱ δύο οὔτοι ποταμοὶ εἶνε λίαν διάφοροι πρὸς ἀλλήλους, ὁ *Ῥοδανὸς* εἶνε ὀρμητικὸς καὶ ἀκράτητος, ὁ δὲ *Σαώνης* ἤπιος καὶ ἡσυχος, καὶ ὅμως ὑπέικων ὁ ἄγριος τῷ ἡπίῳ, ἐγκαταλείπει τὸν μέχρι τοῦδε ἐξ Α, πρὸς Δ. ῥοῦν του καὶ ῥέει τούντευθεν ὀριστικῶς πρὸς Μ. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης, ἔνθα τὰ ὄρη τῆς μεσαίας Γαλλίας λίαν προσεγγίζουσι, δὲν δύναται ὁ ποταμὸς νὰ δεχθῇ σπουδαίους παραποτάμους, ὅμως ἀριστερόθεν δέχεται τοὺς ὀρμητικὸς ποταμοὺς *Ἰσαρα* καὶ *Δρορεντίαν*. Εἰς δὲ τὴν κατὰ τὸν κόλπον Λυῶν (Γαλατικὸς) ἐκβολὰς του σχηματίζει Δέλτα.

Ἐξετάσωμεν νῦν καὶ τὰ πρὸς τὴν Γερμανίαν ὄρια. Ἀπὸ τῆς Λεμανοῦ λίμνης μέγρι τῆς περὶ τὴν Βασιλείαν χώρας, εἴτε ἀπὸ τῆς διεκβολῆς τοῦ *Ῥοδανοῦ* μέγρι τῆς διεκβολῆς τοῦ *Ῥήνου*, σχηματίζονται προφανῶς τὰ ὄρια ὑπὸ τοῦ κυρίου, εἴτε Ἑλβετικοῦ *Ἰόρα*, ὅστις σύγκειται ἐκ πολλῶν παραλλήλων ὀρεινῶν σειρῶν, ἀποκλινουσῶν ἀποτόμως μὲν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, βαθμηδὸν δὲ πρὸς τὴν Γαλλίαν. Ὁ ἐπικρατῶν λίθος εἶνε τετονώδης διάβρωτος, ὃν ὀνομάζουσι κατ' ἐξοχὴν *Ἰοραϊὸν τίτινον*. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἑλβετικῶν τοῦ *Ἰόρα* σειρῶν καλοῦνται *Χασσέραλδορ* καὶ *Δόλδη*, ὑψύμεναι 5-6000 π. Ἀπὸ τοῦ ΒΑ ἄκρου τοῦ *Ἰόρα* μέγρι τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ *Οἰογέσου*, τοῦ ὄρους *Βαλλῶνος* τῆς Ἀσίας, σχηματίζονται τὰ ὄρια ὑπὸ τοῦ χωρίσματος τῶν ὑδάτων τοῦ *Ῥήνου* καὶ *Ῥοδανοῦ*. Τὸ χωρίσμα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ ἀσημάντων ὑψωμάτων καὶ διὰ τοῦτο διώρυξ τις εὐκόλως δύναται νὰ συνδέσῃ τὸν *Δουβιν* μετὰ τοῦ *Ἰλλου* (Elsus), παραποτάμου τοῦ *Ῥήνου*. Ἀπὸ

τοῦ Βαλλῶνος τῆς Ἀλσατίας κυρτοῦνται τὰ ὄρη τῆς *Φωκίλλης* (Δρεπάνια), 1500 π. ὑψηλὰ, ἐξ ὧν καταρρέει ὁ Σιώνης δρεπανοειδῶς πρὸς τὰ κάτω εἰς τὸ ὑψίπεδον τῶν *Λαγγρῶν* (Ἄνδομάτουνον), ὅθεν πηγάζει ὁ *Μόσας*. Τὸν ποταμὸν τοῦτον παρακολουθεῖ ἀπὸ τοῦ ὑψιπέδου ἡ ταπεινὴ σειρά τοῦ Ἀργοννίου ὄρητος (Ardennes), ἣτις ἐντεῦθεν σχηματίζει τὰ φυσικὰ ΒΑ. ὄρια τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ, ἔνθα ὁ Μόσας ἄρχεται τρεπομενος πρὸς τὰ ΒΑ, ἐγκαταλείπεται τὸν ποταμὸν καὶ ἐξακολουθοῦσιν ὅλον ἐν ὡς σειρά ταπεινῶν λόφων, μὴ διατηρούντων πλέον τὸ ἀρχικὸν αὐτῶν ὄρημα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Καλαί. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο χωρίζουσι τὴν χώραν τοῦ Σκάλδιος ἀπὸ τὴν τοῦ Σηκουάνα καὶ τῶν παρακτίων τοῦ πορθμοῦ ποταμῶν.

Ἀπὸ τῶν ὀρίων εἰς τὰ ἐνδον μεταβαίνοντες ἀπαντῶμεν τὰ χειρουργικὰ Γαλλικὰ ὄρη, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ μεσημβρινὸν ἡμισυ τῶν οὐχὶ τόσον ὑψηλῶν δυτικῶν Εὐρωπαϊκῶν ὀρέων. Οὐχὶ ἀκαταλλήτως καλεῖται Ἑψηλὴ Γαλλία ἡ χώρα ἡ πληρουμένη ὑπὸ τῶν ὀρέων τούτων καὶ κείμενη μεταξὺ τοῦ ἄνω Γαρούνα, τοῦ ἄνω Λείγηρος καὶ τοῦ κάτω Ροδανοῦ. Οἱ ὀρεινοὶ αὐτῆς ὄρηται σχηματίζουσι τριδάκτυλόν τινα κρεάγραν, ἧς ἡ μὲν λαβὴ βλέπει πρὸς Μ, οἱ δὲ δάκτυλοι πρὸς Β. Πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου, ὅπερ προσεγγίζει ὁ Γαρούνας, καὶ οὐ μακρὰν τῆς Μεσογείου ὑψοῦται ἡ σειρά τοῦ κυρίως Κεμμένου (Cevennes), ὑψομένη ἐνιαχοῦ μέχρι 5000 π. Κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτῆς κλιτὸν βέβουσι πρὸς τὸν Ροδανὸν ὁ *Όλις* καὶ ὁ *Γάρνις*. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν θρησκευτικῶν πολέμων κατέχει τὸ ὄρος τοῦτο λίαν αἰματηρὰν θέσιν· διότι καταδιωκόμενοι ὀπαδοὶ τῶν Διαμαρτυρομένων ὑψωσαν ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας εἰς τὰς φάραγγας αὐτοῦ κατὰ τοῦ δυνάστου αὐτῶν. Κατὰ τὸ ΒΑ. χεῖλος τοῦ Κεμμένου πηγάζει ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὁ *Λείγηρ*, καὶ ὁ μέγιστος αὐτοῦ παραπόταμος *Ελαβρος*. Ἀπὸ τοῦ μέρος τούτου ἄρχεται ἡ σειρά εἰς τρία διαιρουμένη, 1) Ἡ δυτικὴ προέκτασις αὐτοῦ σχηματίζει τὴν ἀξιοσημείωτον ὀρεινὴν χώραν *Αρουμερνίδα*, ἔχουσαν τὰς κορυφὰς *Μουδάμορ* 4700 π, *Χρυσὸν ὄρος* 6000 π, καὶ *Κάργαλον* 5900. Τὸ πᾶν ἐν τῇ Ἀρουμερνιδί ἀναμιμνήσκει

μεγαλοπρεπές σύστημα έσβεσμένων ήφαιστειών, οϊον οί κό-
λουροι όρεινοί κώνοι, αί λακκοειδείς τών κορυφών κοιλότη-
τες και ό έπικρατϊών φαίος βασανίτης. Έκτός του Δορδώνου,
περί οϋ άνωτέρω είπομεν, πηγάζουσιν έντειθεν ό Χέξης
(Caris) και ό Βιέννης (Vigenna), χυόμενοι είς τόν Λεί-
γγρα· 2) ή μεσαία προέκτασις, τά Φορέϊα όρη, χωρί-
ζουσι τόν άνω Έλαβρον από τής βαθείως έγκεκρομένης του
άνω Λείγγρας κοιλάδος· 3) ή ανατολική προέκτασις μένει
πλησίον του Ρεθανου και κατόπιν του Σάωνου και λαμβά-
νει κατά τας διαφόρους χώρας, δι' ών διέρχεται, διάφορα
όνόματα, άλλ' έπικρατεστέρα όνομασία αυτών εϊνε Λουγδου-
νικά όρη· τó βορειότατον άκρον, Πλευρά του Χρυσου, όν
ή πηγή του Σικουάνα, φέρει περίφημον οϊνον (τής Βουργουν-
δίας) και απολήγει είς τó ύψιπεδον τών Λαγγρών, ένθα δέν
υπερβαίνει τους 2000 π. Η διώρυξ τής Βουργουνδίας δέν δύ-
ναται να ένωση τόν Σάωνην μετά του Σικουάνα.

Έκατέρωθεν τής ύψηλϊς Γαλλίας εκτεινονται βαθύπεδα, α)
εις τά ΝΑ. τó μικρόν του κάτω Ροδαγου, β) προς Δ. τó
μέγα (4000 □ μ. περίπου) και κύριον Γαλλικόν βαθύπεδον,
τό όποϊον όμως δέν πρέπει να εκληφθῆ ως πάντη όριζοντία
και όλίγον ύπερ τήν θάλασσαν υπερέχουσα έπιφάνεια, εϊνε
τυδαντίον κυματομόρφον έδαφος, έχον διεσπαρμένας λοζώδεις
χώρας, εκατοστίας τινας ποδών πάντοτε ύπερ τήν έπιφάνειαν
τής θαλάσσης. Δια τούτο οί ποταμοί έρουσι βαθείως έσοκρομέ-
νην κρίτην και ουδεμίαν τάσιν προς σχηματισμόν Δέλτα· εϊνε
όμως κατά τόν κάτω ροδν αυτών και είς θαλάσσια πλοια πλω-
τοί. Και έλη επίσης και λίμναι άπαντϊωνται, άλλά μόνον είς
τας άρμώδεις εκτάσεις τών Λαυδών μεταξϋ τών έκβολών του
Γαρούνα και Άδούρου. Υπό τήν στενοτέραν σημασίαν τής
λέξεως βαθύπεδον εϊνε ή παρά τόν κάτω Σικουάνον χώρα και
τους δεξιούς αυτου παραποτάμους *Albar (Aube), Ματρόναι
και Ισαρα (Oise). Άλλά προς τά ΒΔ ύψοϋται ή όρεινή χώ-
ρα του Άργοννίου δρυμου και σχηματίζει αποτόμους όχλους προς
τόν πορθμόν του Καλαί. Πάντη μεμονωμένον όρος εϊνε τó
κατά τήν ΒΔ. προεκτεινομένην γωνίαν, τήν Βρετανία, μι-

κρὸν ὄρεινὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὰ Ἄρβια, ὄρη (Αγγεῦ) οὐχὶ πλέον τῶν 4000 π. ὑψηλά.

Ἡ Γαλλία, ἔχουσα πλέον τῶν 10000 □ μ. εἶνε ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ φύσεως αὐτῆς μία τῶν ἀνθηροτέρων καὶ πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ὀλίγαι μόνον ἐκτάσεις αὐτῆς εἶνε ἀνεπίδεκτοι καλλιιεργείας. Ἐχει δὲ κλίμα ἥπιον, σηματοῖζον τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ μεσαίου πρὸς τὸ μεσημερινὸν Εὐρωπαϊκὸν καὶ εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυτῶν. Ἡ Γαλλία εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ὀπωροφόρος χώρα τῆς ἡμετέρας ἡπείρου καὶ ἡ κριτὶς τῶν ἐξοχωτέρων οἴνων, καλλιιεργουμένων ἐπὶ ἐκτάσεως πλέον τῶν 300 □ μ. Εἰς τὰ ΝΑ. ἐπιτυγχάνει θευμασίως ἡ ἐλαία καὶ ἡ βορβυκοτροφία. Τὰ μέταλλα δὲν εἶνε ἄφθονα ἐν Γαλλίᾳ, εἰς ἣν ἐλλείπουσιν οἱ ἰδίως πρὸς τὸν στρατὸν χρήσιμοι ἵπποι, προμηθευόμενοι ἐκ ξένων χωρῶν. Ὅχι μόνον ἔνεκα τῆς θέσεως ἡ Γαλλία εἶνε προσφορωτότη πρὸς τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα τῶν πολλῶν ποταμῶν, τῶν διωρύχων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, δι' ὧν ἡ συγκοινωνία γίνεται εὐκολωτάτη· ἔχει προσέτι καὶ βιομηχανίαν ἐξαισίαν καὶ ἐργαστάσια ἀκμαῖα.

Ἐκ τῶν 37 $\frac{1}{2}$ ἑ. κ. 1 $\frac{1}{2}$ εἶνε διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ Καθολικοί. Εἰς τὰ Πυρηνία κατοικοῦσι Βάσκοι, εἰς τὴν Βρετανίαν Κέλται καὶ πρὸς Α. εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀργοννίου δριμυτὸν Γερμανοί· τὸν κυριώτερον ὅμως πληθυσμὸν (30 ἑ.) ἀποτελοῦσιν οἱ κυρίως Γάλλοι. Ὅτι ὁ Καῖσαρ εἶπε πρὸ 2000 ἐτῶν περὶ τῶν παλαιῶν Γαλατῶν, ὅτι δηλ. εἶνε λαὸς εὐκίνητος καὶ φίλος τῶν νεωτερισμῶν, τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἵτινες ὀλιγώτερον ἀνემίχθησαν μετὰ τῶν Γερμανῶν ἢ τῶν Ῥωμαίων, ὥστε ἀναγκαζόμεθα νὰ τοὺς κατατάξωμεν εἰς τὴν γενικὴν τάξιν τῶν Λατινικῶν φύλων· διὸ καὶ ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα μεγίστην ἔχει συγγένειαν πρὸς τὴν Λατινικὴν, διαιρουμένη εἰς δύο μεγάλας διαλέκτους, τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν. Ἡ πρώτη καὶ γραφομένη εἶνε διὰ τὴν χαριστάτην αὐτῆς εὐστροφίαν ἡ γλῶσσα τῶν συναναστροφῶν εἰς τοὺς πολιτισμένους κύκλους τῶν ξένων ἔθνων· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξώρισε καὶ ἀπὸ τῶν διπλωματικῶν κύκλων τὴν Λατινικὴν

γλώσσαν, ἥτις ἦτο ἐν χρήσει μέχρι τέλους τοῦ ἰζ' αἰῶνος. Ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τοῦ συρμοῦ ἢ διὰ τῆς γλώσσης ἄρχει ἡ Γαλλία τῶν ἄνω τάξεων ὄλων τῶν ἐθνῶν, ὃ ἔστι διὰ τῆς κατὰ τὸς ἰδιοτροπίας τῆς πρωτεύουσας τῆς ποικιλομένης μορφῆς τοῦ ἱματισμοῦ, τὸν ὁποῖον μετὰ προθυμίας ἀπομιμοῦνται οἱ ξένοι. Λεπτότης, εὐγένεια καὶ εὐάρεστος εὐστροφία ἀπαντῶνται εἰς τὸν Γαλλικὸν λαόν· προσέτι δὲ ζωηρὸν αἰσθηματικῆς καὶ δόξης καὶ πολλάκις ἀποδειχθεῖσα ἀνδρία. Σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς ἐπιστήμας ἔχουσιν ἄνδρας ἐξόχους· ἀλλ' ἡ ἐκπαίδευσίς τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε τόσο ἐξηπλωμένη καὶ σχεδὸν τὸ ἥμισυ οὔτε νὰ γράφῃ οὔτε νὰ ἀναγινώσκῃ γινώσκει, τοῦλάχιστον πρὸς τὴν μεσημβρινήν, ἥτις ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σπουδαίως ὑστερεῖ τῆς βορείας Γαλλίας. Ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Γαλλικοῦ χαρακτῆρος θεωρεῖται καὶ ἡ κουφότης, ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν ἀπέχει πολὺ καὶ ἡ ὑπερηφία καὶ ἡ σκληρότης. Ἐν τούτοις ὁ βορρᾶς καὶ ἡ μεσημβρία τῆς Γαλλίας, ὡς καὶ αἱ κατὰ μέρη ἐπαρχίαι παρουσιάζουσιν οὐσιώδεις διαφοράς. Ὁ κομφύτατος Παρισινὸς δίσταται πολὺ τοῦ εὐσεβοῦς μὲν, ἀλλὰ τραχέος κατωίκου τῆς *Μικτανίας*, ὁ εὐστροφὸς *Οὐάσκων* τοῦ σκαιοῦ Ἀρουέρνου, ὁ κίβδηλος *Νορμανδὸς* τοῦ τιμίου *Βουργουνδίου*, κτλ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκαλεῖτο ἡ χώρα *Πέραν* τῶν Ἄλπεων Γαλλία. Ὁ Καῖσαρ, ὅστις περὶ τὸ 50 π. Χ. κινετήσθησεν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, περιέγραψε τοὺς πολέμους τοῦ καὶ τὰ ἦθη τῶν Γαλατῶν. Ἐπὶ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν ἐγκατέστη αὐτόθι ὁ Γερμανικὸς λαὸς τῶν Φράγκων ὑπὸ τὸν *Κλοδοβίκον*. Οἱ μετὰ ταῦτα τῶν Φράγκων βασιλεῖς ἐπέξετειναν τὸ βασιλεῖόν των δι' εὐτυχῶν κατακτήσεων καὶ *Κάρολος ὁ Μέγας* τὸ 768-714 κατεῖχε καὶ τὴν Γερμανίαν μέχρι τοῦ Ἄλθιος ποταμοῦ καὶ τοῦ *Ἐπιδώρα* πρὸς Β μέχρι τοῦ *Ραάβου* πρὸς Α, τὴν Ἰσπανίαν μέχρι τοῦ Ἰβηρος καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Ἰταλίας. Ὄθεν οὐχὶ ἀλόγως τὰ Χριστούγεννα τοῦ 800 ἔτος προσηγορεύθη ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τοῦ Πάπα ὡς νέος Δυτικὸς Ῥωμαῖος αὐτοκράτωρ. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπῆλθε καὶ ἡ διάλυσις, διότι οἱ τρεῖς ἔγγονοι αὐτοῦ διενεμήθησαν τὸ μέγα Γαλλικὸν βασίλειον τὸ 843 ἐν *Βεροδούνῳ* καὶ ὁ μὲν

πρεσβύτερος, Λοθάριος, διατηρήσας τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος, ἔλαβε τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ Ῥοδανοῦ, Μόσα καὶ Ἄραρος χώραν, ἧτις, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Ἄλπεων μέχρι τῆς Βορείου θαλάσσης, ἐκλήθη ἀπ' αὐτοῦ Λοθαριγγία, ὁ δὲ δεύτερος υἱός, Λουδοβίκος, ἔλαβε τὴν κυρίως Γερμανίαν τὴν πρὸς Α. τοῦ Ῥήνου, καὶ ὁ τρίτος, Κάρολος ὁ Φαλοκρός, τὴν κυρίως Γαλλίαν τὴν πρὸς Δ. τοῦ Μόσα καὶ Ῥοδανοῦ, ἧτις ὡς πρὸς τὰς ἄλλας ἦτο κατ' ἀρχὰς ὀλίγον ἀσθενής. Ἐκλιπόντος δὲ τὸ 987 τοῦ οἴκου τοῦ Μεγάλου Καρόλου ἐν Γαλλίᾳ, τὸ στέμμα μετέβη μέχρι τοῦ 1328 εἰς τοὺς Καπετίδας καὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν πλάγιον κλάδον τῆς Βαλεσίας καὶ νῦν Valois (Ουαδικάσσοι). Οἱ Γάλλοι βασιλεῖς οὐ μόνον ματαιῶς ἠγωνίσθησαν νὰ γείνωσι κύριοι τῆς Λοθαριγγικῆς κληρονομίας, ἧτις περιήλθεν εἰς τὴν Γερμανίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν κατεπιέζοντο ὑπὸ ὑποτελῶν ἰσχυρῶν καὶ σχεδὸν ἐγένοντο σκιά βασιλέων, ὀλίγην κατεχόντων ἰδίαν χώραν· τὸ δὲ χεῖριστον πάντων ἦτο, ὅτι μεταξὺ τῶν ἰσχυροτάτων τούτων ὑποτελῶν ἦσαν καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπὶ τέλους ἀνήκεν ὀλόκληρος ἡ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν παραλίχ χώρα, ἐκτεινομένη βαθέως καὶ εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς χώρας. Μετὰ ταῦτα ἠθέλησαν οἱ Ἄγγλοι νὰ λάβωσι καὶ κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Γαλλίας· δὲ ὁ ἰδ' καὶ ἐ. αἰὼν εἶνε πλήρεις πολέμων μεταξὺ Ἀγγλων καὶ Γάλλων, ὧν οἱ τελευταῖοι ἐγένοντο ἐπὶ πολὺ εὐτυχεῖς, ὅτε ἐπαρουσιάσθη σῶτεира τῆς πατρίδος τῆς ἡ Λύρηλιανῆ παρθένος, ἧτις ἔπεσε μὲν ἐπὶ τέλους (1431) εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλων καὶ ἐκὰν ζωῶσα ἐν Ῥουάνῃ (Ῥωτόμαγος) ὡς μάγισσα, ἀλλ' ἡ τύχη ἐγκατέλειπεν ἕκτοτε τοὺς Ἀγγλους, διότι ἀπέβαλον ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς ἠπειροῦ Γαλλικὰς κτήσεις τῶν ἐκτὸς τοῦ Καλαί, τὸ ὅποιον ἦτο Ἀγγλικὸν μέχρι τοῦ μέσου τοῦ ἐς' αἰῶνος (Μέχρι τῆς νεωτάτης ἐποχῆς οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας ἔφερον τρία χρυσὰ κρίνα ἐπὶ κυανοῦ ἐδάφους εἰς τὸν θυρεὸν αὐτῶν ὡς σημάτα τῆς Γαλλίας). Περὶ τὰ μέσα τοῦ μεσαιῶνος ἤρχισεν ἡ Γαλλία νὰ αὐξάνῃ σπουδαίως· ὁ συνετὸς καὶ ὠμὸς ἐνταυτῷ Λουδοβίκος ἰά. κατέστρεψεν ἐντελῶς τὴν βαθμηδὸν ἐλαττου-

μένην τῶν ὑποτελῶν δύναμιν· τὰ σχέδια ὅμως τῶν διαδόχων αὐτοῦ, τοῦ νὰ ἀποκτήσῃσι κτήσεις ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπέτυχον. Κατὰ τὸν 15. αἰῶνα διεσπαράσσετο ἐσωτερικῶς ἡ Γαλλία ἐξ ἐμφυλίων καὶ θρησκευτικῶν πολέμων, μεχρισθὺ τὸ 1589 ἡ οἰκογένεια τῶν Βουρβῶνων (συγγενὴς τῆς προηγουμένης) ἀνέβη τὸν θρόνον δι' Ἐρρίκου τοῦ Δ'. Ἡ ἐξασθένησις καὶ διαίρεισις τῆς Γερμανίας παρέσχεν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Γάλλους εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποτυχιῶν· διότι τὸν 15^{ον} ἤδη αἰῶνα κατέλαβον οὗτοι (οἵτινες ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ἐξήλειψαν τὴν θρησκείαν τῶν Διαμαρτυρομένων διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ τὴν ὑπεσήμεριζαν) τὰς Μέτας (*Διουόδορον*) τὸ Τουλλον (Toul) καὶ τὸ Βερύδοιτον. Λαβόντες δὲ μέρος καὶ εἰς τὸν τριακονταετῆ πόλεμον ἐκέρδησαν εἰς τὴν Βεσφαλικὴν εἰρήνην τὴν πεδινὴν Ἀλσατίαν. Νῦν ὅμως παρηκολούθησεν ἡ λαμπρὰ βασιλεία Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. μέχρι τοῦ 1715 λαμπρὰ, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀκμὴν τῆς φιλολογίας (τραγωδοὶ Κερνήλιος καὶ Ρακίνας, κωμῶδοι Μολιέρος, κτλ), ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἐπιτηδείους ὑπουργοὺς καὶ στρατηγούς (Κονδαῖος, Τουρένης, κτλ). Οὗτοι ὑπεστήριζαν διὰ τῆς εὐφυΐας τῶν τὰ ἄδικα κατακτητικὰ σχέδια τοῦ βασιλέως τῶν, ὅστις ἐκυρίευσεν τὴν Ἀρτεσίαν, τὴν Φλάνδριαν καὶ τὴν ἐλευθέραν κομητίαν τῆς Βουργουνδίας, ἐνῶ τὸ Στρασβουργον καὶ τὰς ἐν Ἀλσατίᾳ ἐλευθέρας πόλεις τοῦ Γερμανικοῦ κράτους κατέλαβεν ἐν πλήρει εἰρήνῃ. Μέγα αἴσχος ἔπαθε τότε ἡ Γερμανία ὑπὸ τῶν Γάλλων, οἵτινες ἐπολιτεύοντο εἰς τὸν ἄνω Ῥήνον ὡς ἐμπρησταὶ καὶ ἀνασκάπτοντες πρὸς εὗρεσιν θησαυρῶν ἠνοίζαν εἰς τὴν Σπείρην (Νοουίμαγος) τοὺς τάφους τῶν αὐτοκρατόρων καὶ διεσκόρπισαν τὰ ὄστα αὐτῶν. Κατὰ τὸν 17. αἰῶνα ἐπὶ τῆς μικρᾶς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ' ἀνέκτησεν ἡ Γαλλία πάλιν τὴν σπουδαίαν Λοθαριγγίαν, ἃν καὶ κατὰ τὸν ἑπταετῆ πρὸς Φρεδερικὸν τὸν Μέγαν πόλεμον δὲν ἐκτῆσατο δόξαν. Εἰ δὲ καὶ ἐξωτερικῶς ἐθριάμβευον, ὅμως ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις ἦτο ἀξιοθρήνητος· αἱ τάξεις τοῦ κράτους δὲν συνεκαλοῦντο πλέον, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν ἀκολασία καὶ σπατάλη καὶ ἐπὶ τέλους τὰ χρέη ἐγείναν ὑπέρογκα, καὶ ὅμως οἱ φόροι ἐπεβάρυνον μόνον τὴν

τρίτην τάξιν, τοὺς πολίτας καὶ τοὺς χωρικοὺς. Ἐπειδὴ δὲ συγ-
 γραφεῖς (οἷος ὁ Βολταῖρος καὶ ἄλλοι) κατέδειξαν μετὰ πολλῆς
 ἀπροσεξίας ὅλα τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἠέπα-
 νάστασις τῆς βορείου Ἀμερικῆς ἀνεζωπύρησεν οὐκ ὀλίγον τὸ
 πνεῦμα τῶν Γάλλων, ἐξεβράγη οὕτως κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ
 ἀμέμπτου μὲν καὶ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἀσθενοῦς Λουδοβίκου ΙΣΤ' ἃ
 τὸ 1789 ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, καθ' ἣν πάντα τὰ παλαιὰ
 καθεστῶτα ἀνετράπησαν αἰφνιδίως καὶ βιαίως, ἡ δὲ Γαλλία
 ἐγένετο δημοκρατία καὶ ὁ βασιλεὺς ἐφονεύθη τὸ 1793 διὰ τῆς
 λαϊμητόμου. Κατὰ τὴν φρικώδη ταύτην κατάστασιν πάμπολλα
 τραγικὰ διεδραματίσθησαν· καὶ ὅμως θαυμαστὸν εἶνε τὸ θάρρος
 καὶ ἡ ἐπιμονή, δι' ἧν ἡ νέα καὶ αἰμοχαρὴς δημοκρατία ὠπλί-
 σθη καθ' ὅλης τῆς Εὐρώπης. Μετὰ πολλὰς μεταβολὰς ἐγένετο
 τέλος ἡ Γαλλία ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα Βονοπάρτην τὸ 1804
 αὐτοκρατορία, ἥτις διὰ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ αὐτοκράτορός της
 ἐπαρουσιάσθη ὡς κυρίαρχος ἀπάσης τῆς Εὐρώπης. Ἡ Γαλλικὴ
 αὐτοκρατορία περιελάμβανε 14000 □ μ. καὶ ἡ Ῥώμη πρὸς
 Μ. καὶ ἡ Λυβέκκη πρὸς Β. ἦσαν πόλεις Γαλλικαί, τὰ δὲ λοι-
 πὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας ἢ ἐξήρτωντο κατὰ τὸ
 μᾶλλον καὶ ἤττον ἀπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ἢ ἤρχον αὐτῶν συγ-
 γενεῖς αὐτοῦ. Τὸ 1812 ἐξεστράτευσεν ὁ Ναπολεὼν, ἵνα κα-
 ταβάλη καὶ τὸ Ῥωσικὸν βασίλειον, ἀλλ' ἐκ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ
 στρατοῦ λείψανα μόνον ἐπέστρεψαν, διότι ὁ Ῥωσικὸς χειμὼν
 ἐξεμάνη κατ' αὐτοῦ Ἀποτυχόντος τοῦ σχεδίου, οὐποδοιωθέντες
 λαοὶ ἐσχρημάτισαν μεγάλην κατὰ τοῦ Ναπολέοντος συμμαχίαν.
 Ἡδὴ ἡ μάχη τῆς Λειψίας (16—19 Ὀκτωμ. 1813) ἀπέβη κατὰ
 τὸν πρῶτον ὑπὲρ ἐλευθερίας πόλεμον ὑπὲρ τῶν συμμαχῶν, οἵτινες
 κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1814 εἰσῆλθον νικηταὶ εἰς τοὺς Παρισίους.
 Ὁ μὲν Ναπολεὼν τότε ἔλαβε τὴν νῆσον Ἐλβαν ὡς ἀνεξάρτητον
 ἡγεμονίαν, Λουδοβίκος δ' ὁ ΙΙ', ἀδελφὸς τοῦ καρατομηθέντος
 βασιλέως, ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον, ἔδωκε μὲν εἰς τὸν λαόν του θεμε-
 λιωδὴν νόμον, τὸν Χάρτην, ἀλλὰ πάραυτα ἠναγκάσθη νὰ φύγη,
 ἐπανελθόντος τοῦ Ναπολέοντος ἐκ τῆς Ἐλβας, ὅστις ὅμως ἀμέ-
 σως μετὰ ταῦτα κατανικηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ Πρώσων εἰς
 τὸ Βαρτελόον μετηνέχθη εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐλένην, ὅπου ἀπέ-

θανε τὸ 1821. Ὁ λαὸς ὅμως δὲν ἦτο εὐχαριστημένος ἀπὸ τοῦς ἐπανακάμψαντας Βουρβώνους· διὸ ἐπὶ Καρόλου τοῦ 1', διαδόχου Λουδοβίκου III', ἐξεβρόάγη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1830 δευτέρα ἐπανάστασις, Ἰουλιανὴ συνήθως ὀνομαζομένη, καθ' ἣν ὁ παλαιότερος κλάδος τοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων ἐξεδιώχθη ἐκ νέου, ὁ δ' ἄρχηγός τοῦ νεωτέρου κλάδου τῆς Αὐρηλιανῆς, Λουδοβίκος Φίλιππος, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ νέος οὗτος βασιλεὺς δὲν ἀπεκαλεῖτο πλέον ὡς οἱ πρόγονοί του βασιλεὺς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ναβάρρας, ἀλλὰ βασιλεὺς τῶν Γάλλων, οὐδὲ ὁ διάδοχος ἐκαλεῖτο ὡς πρότερον Δελφίν· κατὰ δὲ τὴν μεταβολὴν ταύτην ἀφιερέθησαν καὶ οἱ κρίνοι ἀπὸ τῶν σημάτων καὶ τὸ ἄλλοτε λευκὸν ἐθνικὸν χρῶμα ὑπεχώρησεν εἰς τὴν τρίχρουν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως (κίανον, λευκὸν, ἐρυθρόν). Τρίτη ἐπανάστασις, γενομένη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1848, ἐξεδιώξε καὶ τὸν ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Αὐρηλιανῆς βασιλέα καὶ ἡ Γαλλία ἐδημοκρατήθη πάλιν ἐπὶ τινα ἔτη. Ἀπὸ δὲ τοῦ Δεκεμβρ. τοῦ 1852 μετεβλήθη πάλιν εἰς αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὸν Λουδοβίκον Ναπολέοντα (υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βονοπάρτου Λουδοβίκου), τῷ ὁποῖου τὴν δύναμιν περιορίζουσιν Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, Γερουσία καὶ νομοθετικὸν σῶμα, ἀλλὰ μικρὸν μόνον. Αἱ ἐπὶ ξένων ἡπείρων κτήσεις, περὶ ὧν γεννήσεται λόγος ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ, ἔχουσιν 6 ἐ. κ.

Καθὼς τὰ πάντα τῆς Γαλλίας μετεβλήθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως, οὕτω καὶ ἡ παλαιὰ διαίρεσις αὐτῆς κατὰ χώρας καὶ ἐπαρχίας. Διὰ τὰ κάμωσιν οἱ ἐπαναστάται νὰ λησμονηθῇ ἡ παλαιὰ διαίρεσις ἔπλασαν νέα μικρότερα τμήματα (departement=νομοὺς), ἅτινα ὠνομάσθησαν ἐκ ποταμῶν, ὀρέων καὶ σπανιώτερον ἐξ ἄλλων φυσικῶν φαινομένων. Ἡ διαίρεσις αὕτη διετηρήθη καὶ μετὰ ταῦτα· διὸ καὶ σήμερον μετὰ τὴν πρόσκτησιν τῆς Νικαίας καὶ Σαβαυδίας ὑπάρχουσιν 69 νομοί, ἐν οἷς καὶ ἡ ἤδη περιγραφεῖσα Κύρνος. Ἐπειδὴ ὅμως διὰ τὴν ἰσορίαν αἱ παλαιότεραι ἐκεῖναι ὀνομασίαι εἶνε λίαν σπουδαῖαι καὶ ἔτι ἐν συχνῇ χρήσει σήμερον, θέλομεν παρακολουθήσει τὴν παλαιότεραν διαίρεσιν καὶ μόνον ἐπὶ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων θέλομεν ἀναφέρει ἐνίοτε καὶ τὸν νομὸν, εἰς ὃν ἀνήκουσι.

Α) Ἡ νῆσος Φράντσα (Φραγκία) εἶνε ἡ παλαιὰ κληρονομία τῶν Καπετιδῶν καὶ ἐν αὐτῇ συμβάλλουσιν ὁ Σηκουάνας καὶ ὁ Ματρίνας (Magne)· τούτων ὁ μὲν πρῶτος, περικλείων νήσους τινάς, διασχίζει κατὸ πιν στρῶμα τι τιτανῶδες, τὸ ὅποιον σχηματίζει πρὸς Β. ὑπὸ τὸ ὄνομα Μοντμάρτον ἀπότομόν τι χεῖλος κοιλάδος (ὁ περὶ τῶν Παρισίων ἀγῶν τῷ 1844). Αὐτόθι εἰς τὸν νομόν τῷ Σηκουάνα κείνται οἱ Παρίσιοι (Λουκατοκία), μητροπολις τῆς αὐτοκρατορίας, συγκειμένη ἐκ πολλῶν μερῶν, α) ἐκ τῆς παλαιᾶς πόλεως (la Cité=τὸ ἄστυ), κειμένης ἐπὶ δύο νησίδων τοῦ Σηκουάνα, ἧς ἀξιολογώτερα τῶν συνδουσιῶν αὐτὴν 24 γαφυρῶν εἶνε ἡ νέα γέφυρα μὲ τὸν ἀνδριάντα Ἐρρίκου Δ. Εἰς τὸ Ἄστυ ὑπάρχει ἡ ὠραία ἀρχαία Γοτθικὴ ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου· καὶ ἐνῶ ἄλλοτε ἦτο βυπαρὸν καὶ εἶχε στενάς ὁδοὺς, συνεκροτήθη ἤδη σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν ἐκ νέων οἰκοδομῶν β) ἐκ τῆς κυρίας πόλεως (la ville), κειμένης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἄκθης καὶ ἐχούσης ἐπὶ τῶν παροχθίων ὁδῶν αὐτῆς πρὸς τὰ κάτω τῶν νήσων τὸ λαμπρότερον τῆς πόλεως μέρος· αὐτόθι εἶνε τὸ Κεραμεικὸν (Guilerie) ἀνάκτορον, τὸ ὅποιον ἔχον κήπους μεγαλοπρεπεστάτους, ἐπὶ τῆς νῦν αὐτοκρατορίας συνεδέθη διὰ νέων οἰκοδομῶν μετὰ τοῦ Λουΐβρου, ἐνθα πρότερον μὲν ἤδρευον οἱ βασιλεῖς, νῦν δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ συλλογαὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Πρὸς Δ. συνδέεται μετὰ τοῦ κήπου τοῦ Κεραμεικοῦ ἡ πλατεῖα τῆς Ὀμοιοῖας, ἡ μεγίστη τῆς πόλεως, εἰς ἣν κωσμουμένην διὰ τινος ἐξ Αἰγύπτου μετενεχθέντος ὀβελίσκου, ἐκράτομήθη Λουδοβίκος ὁ ΙΣΤ΄. Ἐπιπεραιτέρω πρὸς τὰ κάτω τοῦ Σηκουάνα ὑπάρχει τὸ δάσος τῶν Ἡλυσίων πεδίων, εἰς δὲ τὰ ἔσχατα πρὸς Δ. ἡ μεγαλοπρεπὴς θριαμβευτικὴ ἀψὶς τοῦ Ἀσέρου. Ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτου ἀνατολικοῦ ἄκρου τῆς πόλεως ὑπάρχει ἡ πλατεῖα τῆς Βασίλλης, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως καταστραφεῖσα Βαστίλλη, πύργος ὄχυρός, χρησιμεύων πρὸς κάθερισιν πολιτικῶν καταδίκων· τανῦν δὲ ἴσταται ἐπ' αὐτῆς ἡ 130 π. ὑψηλὴ ὀριχθαλίνη Ἰουλιανή σήλη, ἀνεγερθεῖσα πρὸς ἀνάμνησιν τῶν θυμάτων τῆς Ἰουλιανῆς ἐπαναστάσεως. Ἄλλα ἀξιοσημεῖα τοῦ μέρους τούτου τῆς πόλεως εἶνε τὸ μακρὸν τοῦ Κεραμεικοῦ βασιλικὸν παλάτιον, τὸ ὅποιον ἀνδρῶν ὑπότινος τῶν περιφημοτέρων ὑπουργῶν τῆς Γαλλίας, τοῦ Ῥιχελιοῦ, συνδέει ἐν αὐτῷ ἀνάκτορον καὶ λαμπρὰν ἐμπορικὴν στοὰν ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς· εἶνε δὲ νῦν ἐν Παρίσιος τόπος συναθροίσεως, φωτιζόμενος τὴν ἐσπέραν μεγαλοπρεπέστατα· γ) τὸ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς

ὄχθης μέρος τῆς πόλεως καλεῖται τοῦ Πανεπιστημίου ἢ Λατινικὸν τμῆμα, ἐπειδὴ αὐτοῦ κεῖνται αἱ οἰκοδομαὶ τοῦ πανεπιστημίου καὶ πολλῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ὁ ὠραίος γνωστός βοτανικὸς κήπος μετὰ θηριοτροφείου, ὁ ναὸς τῶν ἀπομάχων (ἐνθα κεῖνται ὁ Τουρένης, ὁ Βωβάν, κατασκευαστῆς πολλῶν Γαλλικῶν φρουρίων, καὶ ἀπὸ τοῦ 1840 ὁ Ναπολέων). Κατὰ τὸ ἔσχατον Δ. ἄκρον τῆς πόλεως καὶ παρὰ τὸν Σηκουάναν κεῖται τὸ πεδίον τοῦ "Αρως, ὑπερμεγέθης πλατεῖα, περιβαλλομένη ὑπὸ τάφρων καὶ δενδροτοχιῶν καὶ χρησιμεύουσα πρὸς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, πανηγύρεις τοῦ λαοῦ, κτλ. Καὶ τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα τμήματα τῶν Παρισίων περιβάλλονται ὑπὸ τῶν Βουλεβάρτων, ἅτινά εἰσι τὰ εἰς εὐρείας ὁδοὺς μεταβληθέντα προχώματα καὶ αἱ τάφροι τοῦ μεσαιωνικοῦ φρουρίου τῶν Παρισίων εἰς μέρη τινὰ τούτων ὑπάρχει ἡ ζωηροτέρα καὶ θορυβωδέστερα κίνησις· δ) περίξ τῶν Βουλεβάρτων κεῖνται τὰ 14 ἐσωτερικὰ προάστεια, περιβαλλόμενα ὑπὸ τείχους, ἐκ τοῦ ὁποῦ φέρουσι 58 ἐξοδοὶ πρὸς τὰ ἔξω. Τὸ περιγραφέν ἤδη μέρος τῶν Παρισίων ἔχει πέντε μίλ. περίμετρον, ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν τειχῶν ἐκτείνεται ἡ γιγαντώδης αὕτη πόλις· διότι πληθὺς χωρίων σχηματίζουσι σήμερον ἐξωτερικὰ προάστεια· ὁλόκληρος δὲ ἡ κολοσιαία αὕτη πόλις εἶνε ὠχυρωμένη καὶ τὰ ὄχυρά της σύγκεινται ἐξ ὄχυροῦ τινος τείχους καὶ 16 ἐκτὸς τούτου κειμένων ἰσχυρῶν πύργων. Πλεῖστα ἐγένοντο καὶ γίνονται ὑπὸ τοῦ νῦν αὐτοκράτορος πρὸς κλλωπισμὸν τῆς πόλεως, διότι ἐδοὶ δὺςμορφοὶ καταστρέφονται, ἀντικαθίσταμενα ὑπὸ νέων, ὁλόκληρα τμήματα τῆς πόλεως ἀνεγείρονται καὶ κεντρικόν τι Βουλεβάρτιον, ἀποπερατωθὲν ἤδη, διασχίζει τὴν πόλιν ἐκ Β. πρὸς Μ. Οἱ αὐτοκρατορικοὶ Παρίσιοι, ὠραία καὶ μεγαψοπρεπῆς πόλις, ἀπομακρύνεται ὅλον ἐν τῆς παλαιᾶς καὶ ρυπαρᾶς καὶ καθίσταται διὰ τὰς εὐρείας αὐτῆς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἰσχυροὺς στρατῶνας ἀνεπιτηδεῖα πρὸς ἐπαναστάσεις τοῦ λαοῦ. Κάλλιστα λημβάνει τις ἄποψιν τῆς ὑπερμεγέθους ταύτης πόλεως ἐκ τοῦ Μοντμάρτου, ὅθεν αὕτη παρίσταται θάλασσα οἰκιῶν, τῆς ὁποίας προέχουσι κωδωνοστάσιά τινα καὶ θόλοι καὶ ἀπειρόριθμοι κωνοδόχοι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀπὸ τοῦ 1859, ὅτε πάντα τὰ ἐκτὸς κείμενα χωρία συνηνώθησαν μετὰ τῆς κοινότητος τῶν Παρισίων, εἶνε 4700000.

Οἱ Παρίσιοι εἶνε πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ ὑπὸ ἄλλην τιὰ διάφορον ἔποψιν, ἢ ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶνε αἱ τῶν λοιπῶν χωρῶν, εἶνε δηλ. τὸ κέντρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ, βιομηχανικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου· ἐπειδὴ εἰς

τούς Παρισίους, καθὼς καὶ εἰς τὸ Στρασβοῦργον, εἶνε τὸ μόνον τέλειον πανεπιστήμιον, τὸ ἀρχαιότερον μετὰ τὰ πανεπιστήμια τοῦ Σκληρνοῦ καὶ τῆς Βονωνίας, ὡσαύτως πολλαὶ ἀκαδημίαι καὶ ἀπέραντο βιβλιοθήκαι καὶ συλλογαί, μετενεχθεῖσαι ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ βασιλείου. Οἱ Παρισίιοι εἶνε ἀναντιρρήτως καὶ ἡ πρώτη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ τῆς Γαλλίας πόλις (μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του εἶνε τὸ ἐργαστάσιον τῶν Γοβελίνων, ὃ εἶσι ταπήτων μετὰ εἰκόνων). Ἀπὸ τῶν Παρισίων ἐπιβάλλονται καὶ αἱ πολιτικαὶ δοξασίαι εἰς πᾶσαν τὴν Γαλλίαν, διότι ὅλαι αἱ μεγάλαι πολιτικαὶ μεταβολαὶ ἤρχισαν αὐτόθι καὶ ἡ ἱστορία τῶν Παρισίων εἶνε συγχρόνως καὶ ἱστορία τῆς Γαλλίας.

Ἀξιοσημεῖωτοι τόποι τῶν περὶ τῶν Παρισίων εἶνε πρὸς Β. Ἄγ. Διο-
 νύσιος μετὰ παναρχαίας τινὸς μονῆς ἀφιερωμένης εἰς τὸν προστάτην
 τῆς Γαλλίας Διονύσιον, ὅστις πρῶτος λέγεται ὅτι ἐδίδαξεν αὐτόθι τὸ
 Εὐαγγέλιον. Αὐτῷ ἐφυλάσσετο κητὰ τὸν μεσαῖωνα ἡ σημαία τοῦ βα-
 σιλείου (Ὁριφλάμμη καλουμένη=φραινικίς) καὶ εἶνε οἱ τάφοι τῶν βα-
 σιλέων τῆς Γαλλίας. Πρὸς τὰ ΝΑ. τῶν Παρισίων ὑπάρχει τὸ ὄχυ-
 ρὸν φρούριον τῶν Βικενῶν (Vincennes)· πρὸς Δ. ὁ Ἄγ. Κλοδόαλ-
 δος, κώμη, ἐν ἣ ὑπάρχει βασιλικὸν παλάτιον· πρὸς τὰ κάτω τοῦ Ση-
 κουάνα τὸ Νεϊλλο (Neuilly ἐκ τοῦ Lulliacum) παλάτιον, εἰς ὃ διέτριβεν
 ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος, καὶ μεταξὺ ἀμφοτέρων τὸ χωρίον Βονωνία
 (Boulogne), ἔχον ὠραιότατον δάσος. Ἀπωτέρω τῶν Παρισίων ὄχι πλέον
 τῶν δύο μ. πρὸς τὰ ΝΔ. κείνται αἱ Βερσαλιαι, αἵτινες μεταβληθεῖσαι
 κατὰ πρῶτον ὑπὸ Λουδοβίκου ΙΔ' ἀπὸ χωρίου εἰς λαμπρὰν καθέδραν, δια-
 μείνασαν τοικύτην μέχρι τοῦ 1789, ἔχουσι 40000 κ, λαμπρὰν πινακοθή-
 κην ἐν τῷ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεπεῖ παλατίῳ τῷ περιβαλλομένῳ καὶ ὑπὸ με-
 γίστου κήποι, καὶ περὶ πολλὰ ἐξοχικὰ παλάτια. Πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ση-
 κουάνα Ἄγιος Γερμανὸς (εἰρήνη τοῦ 1679). Ἐπὶ τοῦ Σηκουά-
 να 8 μ. πρὸς τὰ ἄνω τῶν Παρισίων Φονταινεβλώ (Fons Bella-
 queus), ἔχουσα ἐπίσης μεγαλοπρεπεῖς παλάτιον μετὰ δάσους καὶ ἀναφε-
 ρομένη συχνάκις εἰς τὴν ἱστορίαν. Τὸ παλάτιον καὶ ἡ πόλις Κομ-
 πιένη (Compiègne) κείται πρὸς Β. τοῦ ποταμοῦ Ἰσαρος (Oise). Κατὰ
 τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ χώραν ὑπάρχουσι πολλοὶ τόποι ἐπίσης ἀξιοση-
 μείωτοι ἱστορικῶς, οἷον ἡ Αὐγουστα Σουεσσιόνων καὶ πρότερον
 Νοουϊόδουνον (Soisson, Χλωδοβίκος καὶ Σωάγριος 486), ὁ Ἄγ.
 Κόιντος ἐπὶ τοῦ Σαμάρα (Somme) καὶ διώρυχός τινος συνδεούσης τὸν

Σκάλδιν και Ἰσάρα (νίκη τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τῶν Γάλλων 1557).
Λᾶον (Laudunum), ἐπὶ ὄρους (νίκη τῶν συμμαχῶν κατὰ τῶν Γάλλων 1844).

B) Χῶραι παρὰ τὸν πορθμὸν.

2) Ἡ Γαλλικὴ Φλανδρία καὶ ἡ Ἐννεγαυῖα ἢ Ἀνω-
νία ἐκτὸς τῶν φυσικῶν ὁρίων τῶν κειμένων εἰς τὴν χώραν τοῦ Μόσα καὶ
Σκάλδιος εἶνε πλήρης φρουρίων, ἅτινα περιβάλλουσι πανταχοῦ τὴν Γαλ-
λίαν· τὸ δὲ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον εἶνε τὸ ἀριστούργημα τοῦ Βουβάνος
ἢ Αἰλλη (Νῆσος), ἔχουσα 132000 κ. Ἄλλα ὄχυρά μέρη αὐτῆς εἶνε τὸ
Δούακον (Douay), αἱ Βαλεντιαναί, τὸ Καμέρακον (Cambrai)
πᾶσαι πρὸς Ν. τῆς Αἰλλης, παρὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν τὸ πρὶν σπου-
δαῖον ἐπιθαλάσσιον φρούριον Δουγκέρκη. Ρουβαίξη, πόλις βιο-
μήχανοι, ἔχουσα 50000 κ.

3) Ἡ Ἀρτεσία, τεμάχιον τῶν κάτω Χωρῶν, τοῦ ὁποῦ προτεύ-
ουσα καὶ ὄχυρόν φρούριον εἶνε ἡ Ἀρρᾶς (Ἀτρεβάτιοι), ἔχουσα 27000
κ. Καλαί (Κάλητον), ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ, ἢ ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας
ἀποβάθρα, ἔχουσα Ἀγγλικὸν χαρακτῆρα. Πρὸς Ν. Βονωνία, ἔχουσα
32000 κ. καὶ οὐσα ἡ συνήθης πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ἐπιβάθρα. Ἀζιγ-
κοῦρτον, φρούριον ἐπίσημον διὰ τὴν παρ' αὐτὸ τὸ 1445 μάχην. Ἡ
Ἀρτεσία καὶ ἡ Φλανδρία εἶνε ἐπικρατεῖαι βιομήχανοι, ἔχουσαι ἀξιόλογα
ἐργαστᾶσια λινῶν, ἡμιτυβίων (batistes), τριχάπτων, κτλ.

4) Ἡ Πικαρδία, ἥτις εἶνε εὐφορὸς καὶ καλῶς καλλιεργημένη, διαρ-
φέεται ὑπὸ τοῦ παρακτίου ποταμοῦ Σαμάρα (Somme) καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς
εἶνε τὸ Ἀμβιανόν (Amien), ἥτις, ἔχουσα 59000 καὶ ὠραῖον μητρο-
πολεως γαόν, εἶνε πατρὶς τοῦ ἱεροκήρυκος τῆς πρώτης Σταυροφορίας
Πέτρου τοῦ ἐξ Ἀμβιανοῦ. Περαιτέρω πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποταμοῦ κεί-
ται ἡ Ἀβθεβίλλη, φρούριον, καὶ βορειότερον τὸ Κρεσσῦ, ἔνθα οἱ
Γάλλοι τὸ 1346 ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγγλίων.

5) Ἡ Νορμανδία ἐκλήθη οὕτως ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν τῶν ἀπο-
βασθέντων αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ῥώλονα, ὅστις, δεχθεὶς τὸ βάπτισμα
τὸ 911, παρέλαβε τὴν ὠραίαν ταύτην χώραν ὡς φέουδον παρὰ τοῦ βα-
σιλέως τῆς Γαλλίας Καρόλου τοῦ Εὐθύου. Εἰς τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ,
Γουλιέλμος ὁ Κατακτητῆς, ἐγένετο τὸ 1066 βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας. Ἡ
πρωτεύουσα αὐτῆς Ῥουάνη (Ῥωτόμαγος), κειμένη ἐν τῶ νομῶ τοῦ
κάτω Σηκουάνα καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ καὶ ἔχουσα

μεγαλοπρεπή μητροπόλεως ναόν, εἶνε μὲν δυσειδής, ἀλλὰ σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις καὶ ἔχει 403000 κ. Ἐννέα μιλ. ἀπὸ ταύτης καὶ ἐπὶ τῶν κυρίων ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα κεῖται ὁ μέγας ἐμπορικὸς καὶ πολεμικὸς λιμὴν Ἄβρη, ἔχουσα 75000 κ. καὶ σπουδαίαν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Βρεῖου Ἀμερικῆς. Σπουδαιότερος δὲ καὶ ὄχυρῶτερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἶνε τὸ ἐπὶ τῆς εἰς τὸν πορθμὸν προβαλλούσης χερσονήσου Κοτεντίνης, ἧτοι τοῦ Κωνσταντίνου, Χερβούργον (Coriallum), διὰ τὸ ὅποιον ὁ Ναπολεὼν ἐδικιπάνησεν 750000000 δραχ. Διέππη, πρὸς τὰ ΒΑ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, ἔχουσα ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ θαλάσσια λουτρά. Ἐκ τῶν μεσογείων πόλεων μεγαλειτέρα μετὰ τὴν Ἰουάνην εἶνε ἡ ὠραία Καένη (Cadomus), ἔχουσα 44000 κ. Κατὰ τὴν ΝΑ. ἄκρην τῆς Νορμανδίας εἰς ἔρημον καὶ τραχεῖαν χώραν ὑπάρχει ἡ Μονὴ Τράππη, ἡ πρώτη κοιτίς τοῦ αὐστηροτάτου μοναχικοῦ τάγματος τῶν Τραππιστῶν.

Γ) Χῶραι παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

6) Ἡ Βρετανία, ἡ ΒΔ προβολὴ τῆς Γαλλίας, ἐκλήθη οὕτως ἐκ Βρετανῶν ἐκδιωχθέντων ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ Σαξόνων καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε Νάντεις (Ναμνήται, νομὸς τοῦ κάτω Λείγερως), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἔχθης τοῦ Λείγερως καὶ 6 μ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, εὐδητος καὶ σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 445000 κ. Εἰς μὲν τὰ Β. τῆς Βρετανίας κεῖται ὁ ὄχυρός λιμὴν Ἄγ. Μάλος ("Ἀλετον), πρὸς δὲ τὸ δυτικώτατον ἡ Βρέστη (Gescribate), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἔχων 67000 κ. Πρὸς Μ. ἡ ἰσχυρὰ παρὰλιος πόλις Λοριέντι καὶ εἰς τὰ ἐνδοτέρω ἡ πρὶν πρωτεύουσα Ρένναϊ (Coudate), ἔχουσα 46000 κ.

7) Ἡ Πικταυία μετὰ τινῶν μικροτέρων χωρῶν κεῖται πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς ἀνωτέρω. Ἐπισημότεραι πόλεις Πικταυία (Λίμωνον), καὶ νῦν Poitiers ἐπὶ ὄρους, πόλις μεσόγειος, ἔχουσα περὶ τὰς 25000 κ. Ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς εἶνε ἐπίσημος διὰ τὴν κατὰ τῶν Ἀράβων τὸ 732 μάχην τοῦ Κορόλου Μαρτέλου καὶ τὴν νίκην τῶν Ἀγγλῶν τὸ 4350 κατὰ τῶν Γάλλων. Παρὰ τὴν θάλασσαν κεῖνται αἱ ὄχυραὶ πόλεις Ροχέλλη (Rupella), σπουδαῖον φρούριον τῶν Οὐγενότων ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν πολέμων, καὶ Ῥοχεφόρτη (Rupifortium). Μεταξὺ Ῥοχέλλης καὶ Ναντῶν κεῖται ἡ Βανδέα, ἐν ἧ ὁ ὁπαδοὶ τῆς βασιλείας καὶ παλαιᾶς θρησκείας ἀντέστησαν ἐπὶ μακρὸν ἀήττητοι κατὰ τῆς δη-

μοκρατίας, βοηθούμενοι ὑπὸ πλήρους λόφων, φαρμάγγων καὶ μικρῶν δασῶν ἐδάφους.

8) Ἡ Γουθεννη καὶ ἡ Ούασκονία (Ακουϊτανία), πρὸς Ν τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι Οὐάσκονες εἶνε διαβόητοι διὰ τὰς μεγαλυχίας των. Ὁ παλαιὰ πρωτεύουσα Βορδώ (Βορδίγαλλα ἐν τῷ νομῷ τοῦ Γαρούνα), κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ $\frac{1}{2}$ ὥρ. εὐρέως αὐτόθι ποταμοῦ εἶνε ἡ τετάρτη πόλις τῆς Γαλλίας καὶ ἔχει 463000 κ, σπουδαῖον ἐμπόριον, καὶ ἰδίως οἴνων, οἷτινες παράγονται ἰδίως κάλλιστοι κατὰ μῆκος τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ.

9) Αἱ ἐπὶ τῶν δυτικῶν Πυρηναίων χῶραι περιλαμβάνουσι τὴν Γαλλικὴν Ναυάρραν καὶ Βεάρνην (Beneharnum), ἐνωθείσας μετὰ τῆς Γαλλίας δι' Ἐρρίκου τοῦ Δ', ὅστις, γεννηθεὶς εἰς τὴν πρωτεύουσαν Πῶ, ἦτο ἐν ἀρχῇ βασιλεὺς τῆς Ναυάρρας. Ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀδούρου Βαϋόννη (Lapurdum), λίαν ὄχυρά. Ἐπὶ τῶν Πυρηναίων, δι' ὧν διέρχεται ἡ ἀξιόλογος ὁδὸς ἡ ἄγουσα ὑπὲρ τὸν Βιδασσοῦν ποταμὸν, Βαγνέραι καὶ Βαρέγαι, περίφημα λουτρά.

Δ) Χῶραι παρὰ τὴν Μεσόγειον.

10) Τὸ Φοῦξον (Foix) καὶ ἡ Πουσιλλῶν, εἰς ἃς ἀνήκει τὸ φρούριον Περπιγιάνιον (Perpennianum).

11) Ἡ Λαγκουεδόκη, ἧς ἀνήκει ἐπὶ πολὺ εἰς τοὺς ἰσχυροὺς κόμηντας τῆς Τολώσης· ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Τολῶσσα (ἐν τῷ νομῷ τοῦ ἄνω Γαρούνα), κειμένη παρὰ τὸν Γαρούναν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς μεσημβρινῆς διώρυχος, ἔχει 444000 κ. καὶ εἶνε ἀκμαία, ὡς καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἡ ἐπικρατοῦσα ἐτι αὐτόθι συνήθεια τοῦ νὰ διανέμωσιν ὡς βραβεῖον ποιήσεως, εὐγλωττίας, κτλ, ἄνθη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ. Φρικώδης ἐξεμάνη καὶ εἰς τοὺς τόπους τούτους κατὰ τὸν μεσαίωνα ὁ ἐξολοθρευτικὸς πόλεμος κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν Ἀλβιγγείων (ὀνόμασθησα ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ Γάρνου Ἀλβιγγης). Πρὸς τὴν θάλασσαν κεῖται ἡ ἔχουσα πολλὰς ἀρχαιότητας Νάρβων, ἐξ ἧς οἱ Ῥωμαῖοι ὠνόμασαν Ναρβωνίτιδα, μέρος τῆς Γαλατίας. Περαιτέρω πρὸς τὰ ΒΑ καὶ πρὸς Β. τῆς προακτίου λίμνης Θῶ, εἰς ἣν ἀπολήγει ἡ μεσημβρινὴ διώρυξ, κεῖται τὸ Μοντπελλιέρον (Mont Puellarum), ἔχον 52000 κ, περιφύμους ἰατροὺς καὶ ἥπιον κλίμα, ἐξ οὗ συρρέουσιν αὐτόθι πολλοὶ ξένοι πάσχοντες. Κέττη πόλις ἐμπορικὴ, κειμένη ἐπὶ τῆς μεταξύ τῆς Θῶ καὶ τῆς θαλάσσης γνώσεως.

Πλησιέστερον πρὸς τὸν Ῥοδανὸν Νέμαυσος (Nîmes) ἔχουσα 58000 κ. καὶ ἐργοστάσια μετάξης. Ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐρείπιων, ὧν πλεῖστα ὑπάρχουσιν αὐτόθι, εἶνε καὶ ἀμφιθέατρον χωρητικότητος 47000 ἀνθ. εἰς δὲ τὰ περίξ ἡ γέφυρα τοῦ Γάρδωνος, λείψανον Ῥωμαϊκοῦ ὑδραγωγείου καλῶς διατηρηθὲν, διερχομένη ὑπὲρ τὴν 480 π. βαθεῖαν κοιλάδα τοῦ Γάρδωνος, παραποτάμου τοῦ Ῥοδανοῦ. Ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ Βωκαίρη, ἐν ἣ γίνεται ἡ διασημότερα τῆς Γαλλίας ἐμπορικὴ πνήγυρις.

42) Ἡ Προβιγκία, τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὑποταγὲν μέρος τῆς Γαλατίας, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα, εἶνε θαυμασία μεσημβρινὴ χώρα μετ' ἡπιον καὶ ὠραῖον κλίμα, μεταβληθεῖσα νῦν εἰς θερμὴν καὶ ξηρὰν διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο ἡ κυρία πατρὶς τῶν Τρουβαδούρων ἢ Προβιγκιανῶν ποιητῶν, οἵτινες ἐκόσμου τὴν αὐλὴν τοῦ φιλομούσου κόμητος αὐτῆς. Ἡ πρωτεύουσα Μασσαλία (νομὸς ἐκβολῶν Ῥοδανοῦ), ἡ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος τῆς Γαλλίας πόλις, ἰδρῦθη ὑπὸ Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, φυγόντων τὸν Κῦρον, 5 μ. πρὸς Α. τοῦ Δέλτα τοῦ Ῥοδανοῦ. Ἡ πόλις, κειμένη μνησειδῶς περὶ τὸν λιμένα, ὅς τις εἶνε τὸ ἀριστούργημα τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, περιλαμβάνει πάντοτε ὑπὲρ τὰ 4000 πλοῖα, καὶ ἔχει σπουδαῖον ἐμπόριον, ἐνεργαίον μετὰ τῆς Ἰταλίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀνατολῆς, καὶ 261000 κ. Τὰ περίξ αὐτῆς, μαγευτικὰ ὄντα, εἶνε κεκαλυμμένα ὑπὸ 5000 ὠραίων καὶ λευκῶν ἐξοχικῶν ἐπαύσεων καὶ ἰδίως τὰ μίλια τινα πρὸς Β. κείμενα Σέξτια Ἰδατα, ἅτινα ἔχοντα περὶ τὰς 30000 κ. εἶνε διάσημα διὰ τὴν αὐτόθι γενομένην τὸ 402 π.Χ. νίκην τοῦ Μαρίου κατὰ τῶν Τευτόνων. Πρὸς τὰς ΝΑ τῆς Μασσαλίας 7 μ. κεῖται ἡ Τουλών (Telo Martius), ὁ σπουδαιότερος τῆς Μεσογείου πολεμικὸς λιμὴν, ἔχων 85000 κ. ναύσαυτον, ναυπηγεῖον καὶ φυλακὴν τῶν καταδίκων, ὧν ὑπάρχουσιν αὐτόθι ἕκαστε περὶ τὰς 4000. Αἱ νῆσοι Ἰέραι (Argos) ἐξέχουσι διὰ τὸ ἡπιον κλίμα καὶ τὴν ὠραίαν μεσημβρινὴν φυτείαν αὐτῶν. Ἀπωτέρω πρὸς τὸν Οὐάργον ποταμὸν κεῖνται αἱ μικραὶ Λερινικαὶ νῆσοι, ἐπὶ μιᾶς τῶν ὀπείων ἐφυλάσσετο ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' ἀκχατάνότης τις πολιτικὸς, τὸ σιδηρεῦν, προσωπεῖον καλούμενος. Εἰς τὰ ἐνδον κεῖται ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ ἡ Ἀρελάτη, ἄλλοτε μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἐπὶ τοσαῦτον, ὥστε τὸ ἐκ τῆς Λοθαριγγίας σχηματισθὲν βασίλειον τῆς Βουργουνδίας ὠνομάσθη ἐκ ταύτης Ἀρελατικόν. Πρὸς Β. τοῦ Δουρεντία κεῖνται αἱ χῶροι Ἀβενιῶν καὶ Βεναισσίνη, αἵτινες ἀνήκον εἰς τὸν Πάπαν μίχα: τῆς

ἐπαναστάσεως. Εἰς τὴν πρώτην, ἔχουσαν 35000 κ, κατήκησαν οἱ Πάπαι τὸν ἰδ' αἰῶνα ἐπὶ 70 ἔτη. Πρὸς Α. τῆς Ἀβενιῶνος ὑπάρχει ἡ ῥωμαντικὴ κοιλάς Βω κ λ ο ὦ σ η, περίφημος διὰ τὴν διαμονὴν καὶ τὰ ἄσματα τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ Πετράρχη. Ἀπὸ τῆς Ὀρά ν ζ ης (Ἀραουσίω), κειμένης πρὸς Δ. τῆς Ἀβενιῶνος, φέρει τὴν ὀνομασίαν κλάδος τις τοῦ Γερμανικοῦ οἴκου τῆς Νασσαυίας, ὅστις ἐκκληρονόμησε τὴν ἡγεμονίαν ταύτην, ἀλλὰ μετὰ τοῦτα τὴν ἀπώλεσε.

43) Πρὸς Μ. τῶν θαλασσίων Ἀλπεων κεῖται ἡ παρὰ τῆς Σαρδηνίας παραχωρηθεῖσα ἐπαρχία Νί κ α ι α, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, οὐσα παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ κειμένη μεταξὺ λεμονώνων καὶ πορτοκαλιώνων, ἔχει 37000 κ, κλίμα θαυμάσιον καὶ ἰδίως ἀέρα τοσοῦτον γλυκὸν, ὥστε διηλεκτῶς διαμένουσιν αὐτοῖσι πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ μάλιστα φθισικοί. Πρὸς τὰ ΒΑ. εἰς τὴν παραλίαν κεῖται ὁ Μόνου κ ο ς, πρωτεύουσα μικρᾶς τινος ὁμώνυμου ἡγεμονίας.

Ε) Ἀνατολικάι καὶ Βορειοανατολικάι μεθόριοι χωρῖαι.

44) Ἡ παρὰ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου παραχωρηθεῖσα Σα β α υ δ ῖ α εἶνε χώρα πτωχὴ καὶ τραχεῖα, μὴ δυναμένη νὰ θρέψῃ ὅλους αὐτῆς τοὺς κατοίκους· διὸ πολλοὶ τούτων ζητοῦσι μακρὰν τὸν ὄρτον αὐτῶν καὶ ἰδίως εἰς Παρισίους ἢ ὡς καπνοδοχοκαθαρισαί, ἢ ὡς σανδαλοσιλβωταί, ἢ ὡς ὀδηγοὶ πηλίκων· ὅταν δὲ οὕτω κερδήσωσι μικρὸν ποσόν, ἐπανέρχονται εἰς τὴν φίλην αὐτῶν πατρίδα. Πρωτεύουσα Κα μ β ε ρ ῆ (Cambesiacum), ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ῥοδανῶ, στενὴ καὶ σκοτεινὴ, ἔχουσα 19000 κ. Ἐντεῦθεν φέρει περίφημος εἰς ἑρ'χους λελιξευμένη ὁδὸς εἰς τὸ Λοῦγδουνον. Κατὰ τὸ ἥμισυ μικροτέρα εἶνε τὸ Ἄ ν ν ε σ ὺ (Annesim), ἐπὶ παραποτάμου ὡσαύτως τοῦ Ῥοδανῶ. Χα μ ο υ ν ῖ, χωρὶὸν καὶ κοιλίς ἐπὶ τοῦ Ἄ ρ β ο υ.

45) Τὸ Δ ε λ φ ι ν ἄ τ ο ν ἐκυβερνᾷτο τὸν μεσαιῶνα ὑπὸ ἰδίων κλημάτων, καλουμένων Δ ε λ φ ῖ ν ω ν, καὶ ὁ τελευταῖος αὐτῶν παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ Γαλλικὸν στέμμα ὑπὸ τὸν ὄρτον οἱ διάδοχοι τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου νὰ φέρωσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὸν τίτλον Δελφίνος. Ἡ λίαν ὀχυρὰ πρωτεύουσα αὐτοῦ Γ ρ ε ν ὀ β ῆ κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰσαρος. Ὡρας τινὰς βορειότερον πρὸς τὸς Ἀλπεῖς ἐπὶ ἐρήμου τινος καὶ τραχείας θέσεως κεῖται ἡ μονὴ μ ε γ ἄ λ η Κ α ρ θ α ο ὦ σ η, ἣτις εἶνε ἡ ἑστία τοῦ αὐτῆροῦ τάγματος τῶν Καρθασαίων μοναχῶν. Ἐπὶ τοῦ Ῥοδανῶ κεῖται ἡ Βιέν ν α, ἣτις ἐπὶ Ῥωμαίων ἦτο ἀκμαία.

46) Ἡ Βουργουνδία εἶνε τμήμα τῆς μεγάλης κληρονομίας τοῦ τελευταίου δουκὸς αὐτῆς Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ, περιελθὼν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ 1477. Πρωτεύουσα αὐτῆς Δίβιον (Dijon), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν Βουργουνδικῶν οἴνων, ἔχουσα 30000 κ.

47) Ἡ Ἐλευθέρα κομητεία τῆς Βουργουνδίας, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Βεσανσὼν (Βεζοντιον), φρούριον ὄχυρόν ἐπὶ τοῦ Δούβις, ἔχον 40000 κ.

48) Ἡ Ἀλσατία εἶνε ἡ χώρα τοῦ Ἰλλου ποταμοῦ· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς Στρασβούργον καὶ πρότερον Ἀργεντόρατον (ἐν τῶν ῥῶ τοῦ κάτω Ῥήνου), ἴσῳραν μακρὰν τοῦ Ῥήνου καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰλλου, σπουδαία ἤδη καὶ ἐπὶ Ῥωμαίῳ, κατόπιν δὲ ἐλευθέρα Γερμανικὴ πόλις, τὴν ὁποίαν οἱ Γάλλοι νῦν ἔτι μᾶλλον ὠχέρωσαν. Τὸ μέγιστον τῆς πόλεως θέμα εἶνε ὁ τῆς μητροπόλεως ναὸς (ἀρχιτέκτων Ἑρβίνος Σταϊμβάχσις), ἔχων κωδωνοστάσιον Γοθικὸν 450 π. ὕψηλόν καὶ καλλονῆς ἐξαισίου· τὸ ἀνώτατον αὐτοῦ τμήμα εἶνε διατηρητὴ τις πάντοθεν ὅλως διαφανῆς πυρραμῖς. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἔχούση 82000 κ, εὐρέθη ἡ τυπογραφία ὑπὸ τοῦ Γουτεμβέργου. Κολμαρία (Ἀργεντολαρία), πρωτεύουσα τῆς ἄνω Ἀλσατίας.

49) Ἡ Λοθαριγγία, τῆς ὁποίας τελευταῖος δούξ ἦτο ὁ σύζυγος τῆς Αὐστριακῆς αυτοκρατορίδος Μαρίας Θηρεσίας, περιτλήθη εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ 1735. Πρωτεύουσα αὐτῆς Νάνσειον (Nancy) καλῶς ἑκδομημένη, ἔχουσα 50000 κ. Αὐτόθι ἔπασσε μαχόμενος κατὰ τῶν Ἑλβετῶν τὸ 1477 Κάρολος ὁ Τολμηρός. Μετά (Δισυόδουρον), φρούριον ἰσχυρόν, ἔχον 65000 κ. Βερόδουον, ἐπὶ τοῦ Μόζα, πόλις ὄχυρά. Αὐτόθι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ὄχυρά μέρη. Πρὸς Μ. τοῦ Βροζούου ἐπὶ τῷ Μόζα κεῖται τὸ χωρίον Δομρεμῦ, πατρὶς τῆς Αὐρηλιανῆς Παρθένου. Πρὸς τὰ ΝΑ. τοῦ Νανσίου κεῖται ἡ Λουνεβίλλη, ἔνθα ἡ Γερμανία ἀπέβαλε κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1801 τὴν ὀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ῥήνου.

20) Ἡ Καμπανία, πρὸς Β. τῆς ἀνωτέρω, εἶνε διάσημος διὰ τὸν οἶνον της, φυτόμενον ἰδίως περὶ τὴν Ἀσπρενκίαν (Epernay) ἐπὶ ἐδάφους τιτανώδους καὶ κιμωλιώδους· τὸ δὲ μεσαῖον μέρος αὐτῆς διὰ τὸ ἀθλιοῦ ἔδαφος καλεῖται Φθειροκαμπανία. Μεγαλειότεραι πόλεις εἶνε αἱ Τρόυαι (Αὐγουσοβόνα)· πρὸς Β. ταύτης Ῥῆμοι (Ρωτόμαγος), ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ναὸν καὶ 56000 κ. Αὐτόθι ἐβάπτισεν ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως τὸν βασιλέα τῶν Γάλλων Χλοδοβίκον, τὸν ὁποῖον ὁ ὑπερευχαρι-

στηθείς διὰ τοῦτο Πάπας ἐκόλλησε τὸ πρωτότοκον τῆς Ἐκκλησίας τέκνον καὶ χριστιανικώτατον βασιλέα, τίτλος παραμείνας καὶ εἰς τοὺς διαδόχους του, οἵτινες ἐστέφοντο ἐν Ῥήμοις καὶ ἐχρίνοντο ἀπὸ φιαλίδιου τινος ἐλαίου, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν ἔφερεν ἐξ οὐρανοῦ περιστερά τις διὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Χλοδοβίκου.

ΣΤ'. Κεντρικὰ ἰχθῶραι.

21) Ἡ Μαινία, Ἀνδεγαυτὰ καὶ Τούραίνη (Turones, ὁ κῆπος τῆς Γαλλίας). Ἐπισημότεραι πόλεις Τούρσαι (Caisarodunum), πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν παρ' αὐτὴν τὸ 732 κατὰ τῶν Ἀράβων νίκην τοῦ Καρόλου, Μαρτέλλου, ἔχουσα 40000 κ. Ἀγγέραι (Ἰουλιόμαχος), ἔχουσα 52000 κ. καὶ ἐργοστάσια.

22) Ἡ Αὐρηλιανή, ἥτις οὕσα ἐκ τῶν πολυπληθεστέρων καὶ μᾶλλον καλλιεργημένων τῆς Γαλλίας χωρῶν, διασχίζεται ὑπὸ διώρυχος ἐνούσης τοὺς ποταμοὺς Λείγγρα καὶ Σηκουάνν. Αὐρηλιανή, ἐπὶ τοῦ Λείγγρας, ἐλευθερωθεῖσα ἄλλοτε διὰ τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου ἀπὸ τῆς Ἀγγλικῆς πολιτορίας, ἔχει 50000 κ. καὶ εἶνε λίαν βιομήχανος (ἄγαλμα τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου). Πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχουσι αἱ Σάρτραι, ἔχουσαι διάσημον μητρόπολιν.

23) Ἡ Βιτουριγία, Βοурβωνία καὶ Νιθερνία κεῖνται ἀρβῶς εἰς τὸ μέσον τῆς Γαλλίας. Βοῦργοι (Αὐάριον), ἔχουσα ὠραίαν μητρόπολιν.

24) Ἡ Ἀρουερνίς μετὰ τῆς Λιμωσίνης καὶ Μάρκης. Κλερμόντιον, οὐ μικρὰν τοῦ Πουδῶμου, ἔχουσα 30000 κ. καὶ οὕσα ἐπίσημος διὰ τὴν γενομένην τὸ 1095 Ἐκκλησιαστικὴν Σύνοδον.

25) Ἡ Λουγδουνησία, τῆς ὁποίας ἐπισημοτέρα πόλις εἶνε ἡ Λυών (Λούγδουον), οὕσα καὶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἤδη πολὺ σπουδαία, διαίρειται νῦν εἰς δύο, τὴν πόλιν τοῦ Σαῶνου, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν πόλιν τοῦ Ῥοδανοῦ, κειμένην εἰς τὴν γωνίαν, ἣν σχηματίζουσι οἱ δύο ἀνωτέρω ποταμοί· ἡ πρώτη εἶνε παλαιὰ καὶ ῥυπαρὰ, ἀλλ' ἀμφοτέραι μετὰ τῶν προαστείων ἔχουσι 349000 κ. καὶ ἐκτός τῶν παροχθίων ὁδῶν οὐδὲν ἄλλο ὠραῖον παρουσιάζουσι. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία τῶν μεταξωτῶν καὶ ἄλλων ὑφασμάτων εἶνε σπουδαιότατα· διὸ εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς μετὰξῆς μόνον ἀσχολοῦνται 90000 ἄνθρωποι. Πρὸς τὰ ΝΑ. Ἁγιος Στέφανος, πόλις βιομήχανος, ἔχουσα τανῶν 9100 κ. καὶ πρὸ τριακονταετίας μόλις 40000.

Γ.) ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ.

Βρετανικαὶ νῆσοι.

§. 59. Ἀντικρὺ τῆς θέσεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ χερσόνησος τῶν Ἑλλήνων ἀρχεται ἀποχωρίζομένη τοῦ πορθμοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐκτείνεται λοξῶς ἢ 120 μ. μακρὰ νήσος Μεγάλη Βρετανία (Ἀλβίων) πρὸς τὸν Βόρειον Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ἀλλαχοῦ (σελ. 5) ὠμιλήσαμεν περὶ τοῦ χωρίζοντος αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἡπείρου πορθμοῦ καὶ περὶ τῶν τιτανωδῶν καὶ γυψωδῶν βράχων τῶν περιβαλλόντων τὰ παράλια αὐτῆς, τὰ ὅποια κατὰ τὴν μορφήν ἀντιστοιχοῦσιν, ὡς εἴπομεν, πρὸς τὰ ἀπέναντι Γαλλικά· ὅθεν καὶ ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ἡνοῦτό ποτε ἡ νῆσος μετὰ τῆς ἡπείρου. Ἡ νῆσος παρουσιάζει τὸ μέγιστον αὐτῆς πλάτος πρὸς Ν, τὸ δὲ σθενότερον μέρος αὐτῆς (43 μ.) κεῖται, ἐνθὺ τὸ μεσημβρινὸν βασίλειον, ἢ Ἀγγλία, χωρίζεται ἀπὸ τοῦ Β, τῆς Σκωτίας. Πρὸς Δ. ταύτης κεῖται ἄλλη μικροτέρα νῆσος, ἢ Ἴρλανδία (Ἱερνίς), ἥτις διὰ μὲν τῆς ΒΑ. παραλίας προσεγγίζουσα εἰς τὴν Σκωτίαν εἰς ἀπόστασιν 3-5 μ. σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὸν βόρειον πορθμόν, διὰ δὲ τῆς ΝΑ προσεγγίζουσα τὴν Ἀγγλίαν εἰς ἀπόστασιν 8-10 μ. σχηματίζει τὸν πορθμὸν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο πορθμῶν θάλασσα καλεῖται Ἰρλανδική. Ἰπάρχουσι προσέτι καὶ ἄλλαι νῆσοι διεσπαρμέναι πρὸ τῶν μεγαλύτερων, αἵτινες ὅλαι ὅμοι ἐχουσι 5700 □ μ. καὶ 29 ½ ἔ. κ.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐξουσία ἐξηπλοῦτο μέχρι τῶν ὑπὸ Κελτῶν κατοικουμένων τούτων χωρῶν· διὸ ἡ Ἀγγλία καὶ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Σκωτίας ἀπετέλουν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βρετανία, ἥτις εἰς δύο θέσεις ἐπροφυλάσσετο διὰ τειχῶν κατὰ τῶν πρὸς Β. ἀγρίων ὄρεινῶν λαῶν. Ὁ χριστιανισμὸς ἐξηπλώθη αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γ'. μ. Χ. αἰῶνος· ὅτε ὅμως κατὰ τὸν ε'. αἰῶνα οἱ Ῥωμαῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν νῆσον, οἱ Βρετανοὶ, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπερασπισθῶσι μόνον κατὰ τῶν βορείων ἐκείνων λαῶν, Πίκτων καὶ Σκώτων, ἐπροσχάλεσαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κάτω Ἄλβιος Ἀγγλους καὶ Σαξῶνας, Γερμανικοὺς λαοὺς, οἵτινες ἐλθόντες τὸ 449 ἐγένοντο ἀπὸ προστατῶν κύριοι. Οἱ ἐθνικοὶ Σάξονες ἴδρυσαν ἐν Ἀγγλίᾳ 7 βασιλεία,

τῆς Ἑσσεξίας, Σουσεξίας, Ουεσσεξίας, Κέντης, Μερκίας, Ὀσταγγλίας καὶ Νορθουμβρίας (Ἀγγλοσαξονικὴ ἑπταρχία). Οἱ δὲ ἀρχαῖοι κάτοικοι Βρετανοὶ κατέφυγον εἰς τὰ πρὸς Δ. ὄρη καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν κληθεῖσαν Γαλλικὴν Βρετανίαν. Τὰ ἑπτὰ βασιλεία, ἅτινα παρεδέχθησαν βαθμηδὸν τὸ Εὐαγγέλιον, συνηώθησαν περὶ τὸ 800 εἰς ἓν, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε ἐκλήθη Ἀγγλία (Ἀλφρέδος ὁ μέγας). Κατὰ τὸ 1066, ἐκλιπόντος τοῦ Ἀγγλοσαξονικοῦ βασιλικοῦ οἴκου ἐγένετο βασιλεὺς ὁ νικηφόρος δούξ τῶν Νορμανδῶν Γουλιέλμος, ὁ διὰ τοῦτο Κατακτητὴς ἐπικληθεῖς. Ἢδη κατὰ τὸν 16' αἰῶνα διεδέχθη τὸν οἶκον τούτου ὁ Γαλλικὸς αἶκος τῶν Πλανταγενετῶν, ὅστις ἐβασίλευσε μέχρι τέλους τοῦ μεσαίωνα καὶ παρέσχε πολλοὺς ἀξιόους ἡγεμόνας. Ἀμέσως ὁ πρῶτος τούτων κατέκτησε τὸ 1170 τὴν Ἰρλανδίαν, ἣτις ἐν τούτοις οὐδέποτε ἔσχε τὴν Ἀγγλίαν ἀγαθὸν κύριον. Ἀπὸ τίνος διαδόχου αὐτοῦ, τοῦ ἀσθενοῦς Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος, ἀπέσπασαν οἱ Ἀγγλοὶ βαρῶνοι τὸ 1215 τὴν μέγαν χάρτην, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη θάσις τοῦ Ἀγγλικοῦ συντάγματος. Κατὰ τὸν 13' καὶ 14' αἰῶνα οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας ἦσαν νικηφόροι κατὰ τῶν Γάλλων καὶ πρῶτος Ἐδουάρδος ὁ Γ' (ἰδρυτὴς τοῦ πρώτου Ἀγγλικοῦ τάγματος τῆς περικνημίδος) κατόπιν ὁμοῦς κατεσπαράχθη ἡ χώρα δι' αἱματηρῶν περὶ τοῦ θρόνου ἀγῶνων δύο κλάδων τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, τῆς Λαγκαστρίας καὶ τοῦ Ἐβορῆικον (ὁ πόλεμος τοῦ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ ῥόδου). Ἔως τὴν νέαν ἰσορίαν ἀπαντῶμεν ἀπὸ τοῦ 1500 νέον τινὰ οἶκον πλάγιον τοῦ προτέρου, τῶν Τυρόδων ἢ Θεοδωριδῶν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἡ Ἀγγλία ἐγένετο μεγάλη. Ὑπὸ Ἐρῶρικον τὸν Η', ὅστις ἀπεχώρισε τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τοῦ Πάπα, καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ἰδιόρρυθμὸς τις ἐθνικὴ ἐκκλησία. Ἀπὸ τῆς Ἐλισάβετ (1558-1603) ἄρχεται ἡ ἀκμὴ τῆς Ἀγγλίας, καὶ οὐ μόνον ὑπερασπίζεται αὐτὴ κατ' ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων (ἰσπανικὸς ἀήτητος στόλος), ἀλλ' ἔκτοτε ἐπαρουσιάσθη προφανῶς ὡς θαλασσία καὶ ἀποικιακὴ δύναμις, ἐνῶ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ Γερμανικὴ Ἄνσα ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τοῦ κόσμου θαλασσία δύναμις. Ὁ μέγιστος τῆς Ἀγγλίας ποιητὴς Σακσπῆρος ἤχησεν ἐπὶ τῆς Ἐλισάβετ καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτῆς Ἰακώβου Στουάρτου, βασι-

λέως τῆς Σκωτίας· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἠνώθησαν ἡ Ἀγγλία, ἡ Σκωτία καὶ ἡ Ἰρλανδία, ἀλλ' ὁ ἰζ' αἰὼν εἶνε λίαν ταραχώδης περίοδος διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν τριῶν βασιλείων. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακώβου, Κάρολος Α', διέκειτο δυσμενῶς πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· διὸ, ἐκραγέντος ἐμφυλίου πολέμου καὶ καταδικασθέντος τοῦ βασιλέως τὸ 1649 εἰς θάνατον, εἰσῆχθη ἡ δημοκρατία. Ἐφ' ὅσον ἠγεῖτο ὁ ἐμφρων Ὀλιβέρος Κρόμβελος, ὅστις ἦτο καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐπίφοβος, συνεκρατεῖτο καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πλασθεῖσα στρατοκρατία· ὅμως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπανῆλθε τὸ 1660 εἰς τὸν θρόνον ὁ οἶκος τῶν Στουαρτῶν, ὅστις ὅμως τὸ 1688 ἐκ νέου ἐξεδιώχθη καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ γαμβρὸς τοῦ ἐκδιωχθέντος βασιλέως Γουλιέλμος ὁ ἀπὸ Ὁράνζης (Ἀραουσίω). Κατὰ τὸ 1714 δι' ἔλλειψιν πλησιεστέρων κληρονόμων προσεκλήθη διὰ τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὸν θρόνον ὁ Γερμανικὸς οἶκος τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ Ἀνοβέρου (Ἀνωρυρία), ὅστις ἔτι καὶ νῦν βασιλεύει. Κατὰ τὸν αἰὼν αὐτὸν ἐγένετο τὸ Βρετανικὸν κράτος ἡ πρώτη τῆς ὑψηλίου θαλασσίας δύναμις, καὶ ἡ ἐπιβρῶν αὐτοῦ ἐκτείνεται ἐφ' ὅλας τὰς ζώνας καὶ τὰς θαλάσσας. Καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Εὐρώπῃ ἔχει ἡ Ἀγγλία σπουδαίους σταθμούς, οἷον ἐν τῇ Μεσογείῳ (Γιβραλτάρ, Μελίτη) καὶ πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλβιος καὶ Οὐῖσούργιδος (τὸ βραχῶδες νησίδιον Ἐλγολάνδην). Τὸ Ἀγγλικὸν βασίλειον ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν πέντε ἡπείρων 150000 □ μ. καὶ περὶ τὰ 190 ε. κ. ἀποτελοῦν οὐ μόνον τὴν πρώτην θαλασσίαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρώτην τῆς Γῆς ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν πολιτείαν.

Συγχωρητέα τῇ γηραιᾷ Ἀγγλίᾳ ἡ διὰ τὸ μεγαλεῖον ὑπερηφάνεια, ὡς ἀγαπᾶ νὰ σεμνύνεται ὁ Ἄγγλος, ἐὰν τὸ ἔθνικόν τοῦτο αἴσθημα δὲν μετετρέπετο ἐνίστε εἰς ὑπεροψίαν πρὸς τοὺς ξένους. Οἱ Ἄγγλοι ἀποδίδουσι συνήθως τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος τῶν εἰς τὸ πολίτευμά των, τὸ ὁποῖον, ἀναπτυχθὲν καὶ δοκιμασθὲν εἰς τὸ διάστημα τῶν αἰῶνων, διανέμει σοφώτατα τὴν δύναμιν μεταξὺ λαοῦ καὶ βασιλέως. Παρὰ τὸν βασιλέα, ἡ τὴν βασιλοῦσαν (ἐπειδὴ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ἰσχύει ὁ Σάμιος νόμος, καθ' ὃν ἀποκλείονται αἱ γυναῖκες τοῦ θρόνου) ὑπάρχει τὸ κοινοβούλιον, διαιρούμενον εἰς δύο βουλὰς· καὶ εἰς μὲν τὴν ἄνω καθήνται

οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ ἀνώτατοι εὐγενεῖς, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ εἶνε οἱ πατρίκιοι τοῦ βασιλείου, εἰς δὲ τὴν κάτω οἱ καὶ ἐκ τῶν τριῶν βασιλείων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐλεγγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων καὶ κομητιῶν. Αἱ δαπάναι ἐξαρτῶνται κυρίως ἀπὸ τῆς κάτω βουλῆς καὶ τὰ νομοσχέδια ἰσχύουσιν, ἐὰν ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τε τῶν δύο βουλῶν καὶ τοῦ βασιλεύοντος προσώπου.

Α) Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Οὐαλίας (Cambria) ἔχει 2750 □ μ. καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας δύο βαθεῖας εἰσχύσεις, ἀντικρῦ τῶν ὁποίων ἀντιστοιχοῦσιν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐπίσης δύο ἄλλαι ἦττον βαθεῖαι. Εἶνε ἀναγκαῖον νὰ μνημονεύη τις τούτων ὄχι μόνον διὰ τὴν ὀρθὴν σχεδιαγράφειν τῆς περιμέτρου τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ποταμῶν αὐτῆς, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοιαύτας ἐκβάλλουσιν εἰσχύσεις. Ὁ ποταμὸς Σεβέρνης (Sabrina), ὁ μέγιστος τῶν δυτικῶν ποταμῶν τῆς μεσαίας Ἀγγλίας, ἐκβάλλει εἰς τὸν βαθύτερον εἰσχωροῦντα πορθμὸν τῆς Βριστόλης, διὰ τοῦ ὁποίου σχηματίζεται πρὸς Ν. ἡ μικρὰ χερσόνησος Κορνουαλλία (Cornoubia), ἣτις ἀπολήγει εἰς τὰ ἀκρωτήρια Λαρδσέρδον (Βολλέριον) καὶ Λιζάρδον (Δουμνόνιον). Σχεδὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους μετὰ τοῦ Σεβέρνου ἐκβάλλει ὁ ἀνατολικὸς κύριος ποταμὸς τῆς μεσαίας Ἀγγλίας, ὁ Τάμεσις (Tamesis), ἀλλ' ὁ κόλπος, εἰς ὃν ἐκβάλλει, εἶνε μικροτερος πρὸς μεσημβρίαν δὲ τοῦ ποταμοῦ κεῖται ἡ χερσόνησος Κέντη, οὔσα μικροτέρα τῆς Κορνουαλλίας. Ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Βριστόλης πρὸς Β περίπου 30 μ. ὑπάρχει πάλιν τετράγωνός τις θαλασσία εἰσχύσις, μέρος τῆς Ἰρλανδικῆς Θαλάσσης, τῆς ὁποίας ἡ Μ. καὶ Α. παραλία ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ δὲ Β, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ εἰσχύσις εἶνε ἰδίως βαθεῖα, εἰς τὴν Σκωτίαν. Κατὰ τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἀνοικτὴν πλευρὰν αὐτῆς κεῖται ἡ νῆσος Ἀγγλεσέη (Μόνα), ἣτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας διὰ στενοῦ μόνον πορθμοῦ καὶ συνδέεται διὰ καταπληκτικὸν σιδηροδρόμου, διερχομένου διὰ τῆς γεφύρας τῆς Βρεταρίας. Εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἐνδότερον εἰς τὴν θάλασσαν, κεῖται ἡ νῆσος Μάρη (Monabia). Εἰς τὴν μεσημβρινὴν γωνίαν τοῦ μεγάλου κόλπου ἐκβάλλει ὁ

Μερσέυς, ὅστις ἔχει βραχὺν ροῦν, ἀλλ' εὐρείας ἐκβολάς. Μεταξὺ τοῦ κόλπου τῆς Βριστόλης καὶ τοῦ περιγραφέντος κεῖται ἡ χερσόνησος *Οὐαλία*: ἀντιστίχως δὲ πρὸς ταύτην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ὑπάρχει γαστροειδῆς τις προβολὴ τῆς χώρας πρὸς Β τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ταμέσεως, ἐνθα κεῖνται αἱ χῶραι *Νορρόλκη* καὶ *Σουφρόλκη*, χωριζομένη πρὸς Β ἀπὸ τοῦ κυρίου κορμοῦ διὰ τοῦ τετραγωνικοῦ κόλπου τῆς *Βάσσης*. Οὐ μικρὰν εἰσχυσιν σχηματίζει ἐπὶ τέλος ὁ *Οἰμβερος* (Ἄβρος), ἀποτελούμενος ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐκβολῶν πολλῶν ποταμῶν, ὧν ὁ *Οἶσσης* πρὸς τὰ ΒΔ. καὶ ὁ *Τρέντας* πρὸς Μ. εἶνε οἱ μεγαλείτεροι.

Ἐν γένει παρατηροῦμεν ὅτι αἱ δυτικαὶ χερσόνησοι καὶ τὰ δυτικὰ μέρη εἶνε ὄρειά, τὰ δὲ ἀνατολικά πεδινά. α) Ἡ κυματοειδῆς ἕνεκα τῶν λόφων καὶ τῶν μικρῶν κοιλάδων αὐτῆς πεδινὴ ἀνατολικὴ πεδιάς ὁμοιάζει πρὸς τὴν βορείαν Γαλλικὴν, ὁ δὲ ὁμιχλώδης καὶ ὑγρὸς τῆς Ἀγγλίας οὐρανὸς προκαλεῖ τοσοῦτον χλοερὰν καὶ χυλώδη πόαν, ὅποια οὐδαμοῦ ἀπαντᾶται. Ἡ σχέσις τῶν λειμῶνων πρὸς τοὺς ἀγρούς, ἔχουσα λόγον 3 : 2, λίαν εὐνοεῖ τὴν κτηνοτροφίαν, ἣτις αὐτόθι εὐρίσκεται εἰς ἀκμὴν· βόες, ζυγίζοντες 14-16 σατήρας δὲν εἶνε σπάνιοι, καὶ ἀπὸ καλὴν δάμαλιν ὁ κύριος ἀπαιτεῖ 22 ὄκ. (30 quart) γάλακτος· τῶν δ' ἵππων καὶ τῶν κυνῶν τῆς Ἀγγλίας ἡ εὐγένεια παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου ἴσταται εἰς ὑψηλὴν βαθμίδα, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς χρεῖας τῆς χώρας. Οἱ πολυάριθμοι κῆποι καὶ τὰ ἀγροκήπια εἶνε τρανότερα τεκμήρια τοῦ πλοῦτου τῶν εὐγενῶν κτηματιῶν· ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῦσια καὶ πολυάριθμα χωρία παρέχουσιν ὄψιν καθαριότητος καὶ εὐεξίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν ὑπάρχει ἡ ἀλλαχόθι συνήθως ἀπαντωμένη διαφορὰ μεταξύ πόλεων καὶ χωρίων ἕνεκα τῆς πολλαπλῆς καὶ ταχείας συγκοινωνίας τῆς ὑπὸ τοῦ πεδινοῦ ἐδάφους εὐνοουμένης καὶ τῶν ποταμῶν, οἵτινες ἕνεκα τῆς πλημμυρίδος εἶνε πλωτοὶ καὶ εἰς θαλάσσια πλοῖα. Ἡ Ἀγγλία ἔχει 100 διώρυγας, ὧν μία ἀρχομένη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Ταμέσεως ἄγει κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς ἐκβολάς τοῦ Μερσέυς, ἔχουσα καὶ πολλοὺς κλάδους πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τ' ἀριστερά· β) Τὰ ὄρη πρὸς Δ, καὶ Β. διαίρονται εἰς τὰ ἐξῆς συμπλέγματα, τὰ ὅποιά εἰσι, 1) ἡ ὀ-

ρεινή χώρα τῆς χερσονήσου Καρνουαλλίας καὶ Δεβῶνος, ὑψομένη μόνον μέχρις 1200 π. καὶ ἔχουσα ἄφθονον χαλκόν, μόλυβδον καὶ κασσίτερον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν βουνώδη χώραν τῆς Γαλλικῆς Βρετανίας· 2) τὸ ὑπίπεδον τῆς Οὐαλίας, ὑψόμενον κατὰ τὸ *Στρόβδον* ὑπὲρ τὰς 3000 π. 3) τὰ Βόρεια τῆς Ἀγγλίας ὄρη ἢ τὰ Πικία, τὰ ὁποῖα, σχηματίζοντα τὸ χώρισμα τῶν ὑδάτων μεταξύ βορείας καὶ Ἰρλανδικῆς θαλάσσης, διαιροῦνται πρὸς Μ. εἰς τὰς βουνώδεις χώρας τοῦ Ἐβοράκου καὶ τοῦ Δέρβυ, ὧν ἡ ὑψηλότερα κορυφή ἔχει περὶ τὰς 3000 π. 4) ἡ βουνώδης χώρα τῆς Κομβερλάνδης καὶ τῆς Οὐεστμοσελάνδης, κειμένη κατὰ τὴν τετράγωνον εἰσχυσιν τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰ ὄρια τῆς Σκωτίας καὶ ἔχουσα κορυφὰς ὑπὲρ τὰς 3000 π. ὑψηλὰς καὶ θελκτικὰς ὄρεινὰς λίμνας καὶ τοποθεσίας· 5) τὰ Σκωτικὰ μεθόρια ὄρη ἢ τὰ Χεβιότια, χωρίζοντα τὴν ΒΑ. χώραν τῆς Ἀγγλίας Νορθουμβρίαν ἀπὸ τῆς Σκωτίας. Τὰ πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἔσχατα αὐτῶν ὄρια μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας σχηματίζει ὁ Τουῆδος ποταμός.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων εἶνε ὑπὲρ τὰ 20 ἑ. ἐκτὸς τῶν κατοίκων τῆς Οὐαλίας, οἵτινες, ὄντες Κελτογαλλικῆς καταγωγῆς, λαλοῦσιν ἰδίαν γλῶσσαν, τὴν Κελτικὴν. Τὸ κύριον μέρος τῶν Ἄγγλων εἶνε Γερμανικῆς καταγωγῆς ἀναμίχτου μετὰ σιχειῶν Νορμανδογαλλικῶν ὅθιν καὶ ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἣν ἤδη ἤρχισαν νὰ ἐκμανθάνωσι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς ἡπείρου, εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς. Καθὼς ἡ γλῶσσα πολλῶν παραλίω λαῶν ἔχει ψιθυρισικόν τι καὶ συρισικόν, οὕτω καὶ αὕτη· διὰ τοῦτο Κάρολος ὁ Ε΄ ὠνόμασεν αὐτὴν γλῶσσαν τῶν πτηνῶν. Ὁ χαρακτήρ τοῦ λαοῦ εἶνε προφανῶς μᾶλλον Γερμανικὸς ἢ Γαλλικὸς, εἶνε δηλ. τραχὺς καὶ ἰσχυρὸς, ὅπως ἡ ἐθνικὴ αὐτῶν τροφή (Μπουντίγγα, Προσμπίφ, Μπιφστέκ), ὁ δυνατὸς ζῦθος (Αἴλ), καὶ τινὰ τῶν ἠθῶν αὐτοῦ καὶ παιγνιδίων· ἔχει τὸ αἶσθημα τοῦ οἰκιακοῦ βίου καὶ καθαρὰν τινὰ θελκτικὴν καὶ ἀναπαυτικὴν διάταξιν τῶν οἰκιακῶν σχέσεων, συγχρόνως ὅμως καὶ μέγιστον ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ ζωηρὸν πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ αἰσθημα. Κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας λίαν ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπορικὸν τῶν Ἄγγλων πνεῦμα· ἡ δὲ γενικὴ μανία τῶν στοιχημάτων

καὶ τῶν τολμηρῶν ἐπιχειρήσεων ἐξηπλώθη λίαν εἰς τὸν λαὸν καὶ κάμνει τοὺς Ἄγγλους συχνὰ νὰ φαίνωνται στενόκαρδοι καὶ ἰδιοτελεῖς, ὥς ὡς παρατηρήτις μετὰ πικρίας διὰ τὸν Ἄγγλον τὸ $1 + 1 = 2$ θεωρεῖται ὡς ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου. Τοὺς ξένους δὲν προσεγγίζει εὐκόλως ὁ Ἄγγλος καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ εἶνε τόσο ἰδιότροπον καὶ δύσκαμπτον πρὸς τὰ ξένα, ὥστε Ἄγγλοι περιηγηταί, οἵτινες κατὰ στίφη διατρέχουσι τὰς ὠραίας τῆς ἡπείρου χώρας, πάραυτα σχεδὸν ἀναγνωρίζονται ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας των ἐν γένει δὲ οὐδαμῶς ἀπαντῶνται τόσοι θαυμασιοὶ ἰδιότροποι, ὅσον αὐτόθι. Τὸ Ἀγγλικὸν σπ.λὴν, εἰδὸς τι μελαγχολικῆς ἐμβριθείας, εἶνε λίαν διαβόητον. Θρησκεία τῶν Ἄγγλων, εἰς ἣν μένουσιν ἀκλόνητοι καὶ πιστοί, εἶνε κατὰ μέγα μέρος ἡ κυρίως Ἀγγλικανὴ ἢ Ἐπισκοπικὴ λεγομένη, ἣτις εἶνε ὡς πρὸς τὰς διδασκαλίας μὲν αὐτῆς Διαμαρτυρομένη, ὡς πρὸς τὴν λατρείαν ὅμως ἔχει ὁμοιότητά τινα πρὸς τὴν Καθολικὴν· καὶ ἡ Καθολικὴ ἐκκλησία ἔχει πολλοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ ὀπαδοὺς· προσέτι δὲ ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ πλῆθος ἄλλων αἱρέσεων, Κουάκαιροι, κτλ. Ὅλοι οἱ μὴ Ἀγγλικανοὶ Ἄγγλοι, ὀνομαζόμενοι ἐν γένει ἑτερόδοξοι, ὑπόκεινται καὶ ἔτι εἰς πιστικoὺς τινὰς περιορισμοὺς πρὸς ὄφελος τῆς ἐπικρατοῦσης ἐκκλησίας.

Διαιρεῖται ἡ μὲν κυρίως Ἀγγλία εἰς 40 κομητίας, ἡ δὲ Οὐαλλία εἰς 12, ὧν τινὰς μὲν ἀνεφέρομεν ἀνωτέρω, ἄλλὰς δὲ θέλομεν ἀναφέρει κατωτέρω.

1) Ἡ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ Βρετανικοῦ βασιλείου Λονδῖνον κεῖται ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ὅςτις, εὐρυνόμενος αὐτόθι 4200—4500 π. καὶ καμπτόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως μικρὸν τι ἐκ τῶν ΝΔ πρὸς τὰ ΒΑ. ἐκβάλλει κατόπιν πρὸς τὴν θάλασσαν 40 μ. κατωτέρω· ὅμως ἡ πλημμυρίς τῶν παλλιδροῶν τῆς θαλάσσης φθάνει μέχρι τοῦ Λονδίνου. Τὸ μεγαλύτερον τῆς πόλεως μέρος κεῖται ἐπὶ τῆς κομητίας Μιδλεσσεξίας (βασιλείον Ἐσσεξίας) καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης, ἔνθα ἐκτείνεται πρὸς Α. μὲν τὸ Ἄρσν, πρὸς Δ. δὲ ἡ Οὐέστμινστερ, μεθ' ὧν συνηνώθησαν κατ' ὀλίγον καὶ πολλοὶ ἄλλοι τόποι, ἐπὶ τῆς κομητίας Σουσεξίας καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τὸ τμήμα Σουθουάρκον. Ἀμφότεραι αἱ ὄχθαι συνδέονται δι' ἑπτὰ γεφυρῶν καὶ διὰ τινος ὑπογείου ὑπὸ τὸν ποταμὸν

χρησίμου πρὸς πεζοὺς ὁδοῦ, ἥτις οὐτα καταρτίσιμος δι' αἰρίου, ἔχει στοὰς μετὰ κίωνων καὶ ὠραία ἐμπορικὰ καταστήματα. Ὑποκίτω δὲ τῆς πόλεως φέρεται ὁ ὑπόγειος σιδηρόδρομος· ἀπὸ δὲ τῆς νέας γεφύρας τοῦ Λονδίνου ἄλλος σιδηρόδρομος, φέρει ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν ἀπὸ Σουθούρκου πρὸς τὸ Γρηνβίχον. Τὸ ὅλον τῆς πόλεως τοῦ Λονδίνου (2 γ. μ. μ. καὶ 4 π). ἔχει τριπλασίαν ἔκτασιν τῶν Παρισίων, σχεδὸν πενταπλασίαν τοῦ Βερολίνου καὶ τρεῖς καὶ τριακοντάκις μεγαλειτέραν τοῦ Ἀμβούργου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων προσεγγίζει τανῶν τὰ 3 ἐ. (τὸ ἔτος 1377 εἶχε μόνον 35000) καὶ μόνοι τμήματά τινα τῆς πόλεως εἶνε κανονικῶς ἐκτισμένα καὶ ὠραία. Ἐν γένει ἡ πρώτη ἐντύπωσις τοῦ Λονδίνου εἶνε μὲν καταπληκτικὴ διὰ τὸ ἀπειρόριθμον πλῆθος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀτερπής· διότι αἱ οἰκίαι εἶνε ἀπλαῖ καὶ μονότονοι, ἔχουσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον 3 μόνον παράθυρα κατὰ πλῆθος καὶ οὐσαι κατάμαυροι· ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν ἀνθράκων, καὶ ὅλη ἡ ἀτμοσφαῖρα πυκνοῦται ἐκ καπνοῦ καὶ ὀμίχλης, ὥστε πολλάκις ἀναγκάζονται οἱ κάτοικοι νὰ ἀνάπτωσι φῶς καὶ ἐν καιρῶ ἡμέρας· τὴν ἐσπέραν ὁμοίως ἡ πόλις καθίσταται ὠραιότατη, ἐπειδὴ ὁ δι' αἰρίου φωτισμὸς εἶνε ἀφθονος καὶ μεγαλοπρεπής. Ἰδίως δὲ ἐλκύουσι τὴν προσοχὴν τῶν ξένων τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, αἵτινα ἔχουσιν ὀπισθεν τῶν μεγάλων αὐτῶν ἐκ χρυστάλλων παραθύρων ἀφθονον φῶς. Ἀξιοσημείωτα ἐν Λονδίῳ εἶνε, 1) ἐν τῷ Ἄστει, τὸ ὅποιον εἶνε παλαιότερον καὶ μᾶλλον ἀκανόνιστον μέρος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἕδρα τοῦ μεγάλου ἐμπορίου καὶ τῶν εὐεχτούντων πολιτῶν, ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Παύλου, ὅστις οἰκοδομηθεὶς σχεδὸν εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως μετὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊάν τοῦ 1666, εἶνε ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου· εἰς δὲ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ Ἄστεως καὶ παρὰ τὸν Τάμεισιν ποταμὸν κεῖται ὁ πύργος τοῦ Λονδίνου, πρότερον βασιλικὸν παλάτιον καὶ κατόπιν πολιτικὴ φυλακὴ, ἐνθα πολλαὶ συνεβησαν σίματρηαὶ σκηναί· αὐτόθι εἶνε καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ χρηματικὸν ἔθρονον· 2) ἐν τῇ Οὐεστμινσέρη τῇ κανονικῇ πόλει, τῆς αὐλῆς, τῶν προλόχων καὶ τῶν πλουσίων, μετὰ τῶν ὠραίων αὐτῆς ὑπόπας καλυπτομένων καὶ μετὰ δένδρων καὶ θάμνων πεφυτευμένων πλατειῶν τῶν περιβαλλομένων διὰ κιγκλίδων, ὑπάρχουσι ὁ μεγαλοπρεπής Γοτθικὸς ναὸς τῆς Οὐεστμινσέρης, κτισθεὶς κατὰ τὸν μεσαίωνα μετὰ πολλῶν μνημείων ἐπισήμων ἀνδρῶν· ἀντικρὺ δὲ τούτου κεῖται ἡ σοὰ τῆς Οὐεστμινσέρης, ἔχουσα μίαν τῶν μεγίστων αἰθουσῶν τοῦ κά-

σμου (ἐν ἧ στέφονται οἱ βασιλεῖς) καὶ ἀποτελεῦσα τανῶν μέρος τῶν νέων, μεγαλοπρεπῶν καὶ κατὰ Γοθικὸν κότμον ἀνεγερθέντων βουλευτηρίων αὐτοῦ πλησίον κεῖται καὶ ἡ λευκὴ σοὰ, Οὐίτεχάλλη, ἐκ τῆς ὁποίας τῶν ποραθύρων ἀνέβη εἰς τὸ ἰκρίωμα Κάρλος ὁ Α΄. Εἰς τὸ ΜΔ ἄκρον τῆς Οὐεστιμινσέρης κεῖται τὸ ἀτήμαντον καὶ ὀλίγον τανῶν κατοικούμενον ἀνάκτορον τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου, κέριξ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν μεγάλοι λειμῶνες, πλήρεις δένδρων ἀκανονίστως περυτευμένων, οἷον τὸ πράσινον ἄλσος τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου καὶ τοῦ Ὑδου (Hyde park), ἐν τῇ μέσῃ δὲ κεῖται δεξαμενὴ ὕδατος καὶ περὶ αὐτὴν δενδριστοχία. Ὁ κόσμος αὐτῶν κόσμος, καθὼς καὶ ὅλων τῶν Ἀγγλικῶν κήπων, εἶνε ἡ ἀμίμητος χλοερὰ πᾶσα, δυνατὴ μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν ἐκείνο κλίμα. Πρὸς Β. τῆς Οὐεστιμινσέρης ἐσχηματίσθησαν νεωστὶ τὸ ἄλσος τοῦ Ἀντιβασιλέως, περιέχον τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου θηριοτροφεῖον, καὶ περὶ αὐτὸ νέαι καὶ κομφαὶ ὁδοί. Τὸ Λονδίνον εἶνε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ τοῦ κόσμου πόλις, εἰς ἣν εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται ἐτησίως περὶ τὰς 16000 πλοίων, ὃ δὲ Τάμισις καλύπτεται σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ δάση ἰσῶν. Δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ τὸ μέγαλον τῆς πόλεως ἐμπόριον, ἐὰν ἀναλογισθῇ ὅτι τὸ Λονδίνον ἐκ μόνου τοῦ θαλασίου αὐτοῦ ἐμπορίου φέρει 40 ἑ. λ. χρ. εἰς τὸ κράτος τελωνιακὰ τέλη.

2) Τὰ περὶξ τοῦ Λονδίνου εἶνε κατεσπαρμένα ὑπὸ χωρίων καὶ πόλεων· καὶ αὐταὶ ἐτι αἰ συνδέουσαι αὐτὰ ὁδοί, φωτιζόμεναι τὴν νύκτα, εἶνε πολλὰ καὶ εἰς μακρὰν ἔκτασιν κεκαλιμμένα ὑπὸ οἰκῶν. Πρὸς τὴν κάτω τῆς πόλεως ἀπαντῶνται κατὰ πρῶτον διάφοροι μεγάλαι δεξαμεναὶ ὕδατος, συνδεόμεναι μετὰ τοῦ Ταμέσεως, εἰς τὰς ὁποίας φορτόνονται καὶ ἐκφορτόνονται πλοῖα. Ἐτι κατωτέρω ἐπίσης πρὸς τὸν Τάμισιν κεῖται τὸ Γρηνὸβιχον, περίφημον διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον καὶ τὸ νοσηκομεῖον τῶν ἀπομάχων ναυτῶν, καὶ τὸ Βουλβίχιον, ὄπλοστάσιον. Πρὸς τὰ ἄνω ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης καὶ πρὸς ὁμώνυμον πόλιν εἶνε τὸ περίφημον ἐξοχιδὸν παράλιον Οὐίτνδουρον μετὰ ὠραιστάτου ἄλσους. Ἀπέναντι τούτου καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ κεῖται ἡ Ἐτῶν, τὸ μᾶλλον διάσημον λυκεῖον τῆς Ἀγγλίας. Πᾶσα ἡ ὄχθη τοῦ Ταμέσεως ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου μέχρι τοῦ Λονδίνου εἶνε πλήρης ἐπαύλεων.

3) Εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀγγλίαν, πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Βριστόλης καὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ κατὰ τὰς παλαιὰς ὀνομασίας τῆς Οὐεσεξίας,

Συσσεξίας καὶ Κέντης, κείνται αἱ ἐξῆς πόλεις, Καντερβούρη, ἐν τῇ Κέντῃ, ἔχουσα τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ ἁ. ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλικῆς ἐκκλησίας· μίλιά τινα μεσημβρινώτερον καὶ ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ κείται ἡ Δούβρη· περαιτέρω δὲ πρὸς τὰ ΝΔ τὸ Βρίγaton, θαλάσσια λουτρά μετὰ βασιλικῷ παλατίου κτισμένου κατὰ ἀνατολικὸν κόσμον, ἔχον 78000 κ. ἐτι περαιτέρω ἡ Σουθαμπτών, ἐμπορικὴ πόλις καὶ κύριος ἀτμοπλοίων σταθμός, ἔχουσα 34000 κ. Πορτσμουθ, ἥτις ἔχουσα 95000 κ. καὶ οὔσα σπουδαῖον φρούριον καὶ κύριος ναύσταθμος κείται ἐπὶ νησιδίου κατὰ τὴν εἴσοδον κόλπου δυναμένου νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον τὴν θαλασσίαν τῆς Ἀγγλίας δύναμιν· κατὰ τὴν δυτικὴν εἴσοδον τούτου ὑπάρχει ἡ πόλις Γόσπορτον· μεταξύ τῶν δύο τούτων πόλεων καὶ τῆς ἐμπροσθεν αὐτῶν κειμένης νήσου Ἰκτιος εἶνε ὁ περίφημος ὄρμος Σπιθέαδος (εἰς τὰς ναυτικὰς ταύτας πόλεις ὑπάρχουσι παμμέγιστα ἰδρύματα πρὸς πᾶν ἀπαιτούμενον πρὸς ἐξοπλισμὸν πλοίων)· περαιτέρω πρὸς τὸ ΝΔ. ἄκρον κείνται ἐπὶ βαθέος τινὸς καὶ ἀσφαλῶς κόλπου δίδυμοι πόλεις, ἡ ὄχυρὰ Πλυμουθ μετὰ 63000 κ. καὶ ἡ Δεβομπόρτ μετὰ 50000 κ. μίλιά τινα μακρὰν τοῦ λιμένος ἴσταται ἐπὶ τινος σκοπέλου ὁ φάρος Ἐδδυστών, ὅστις εἶνε ἤδη τὸ τρίτον οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον ἰδρυθὲν αὐτόθι δι' ἀνυπολογίστων δαπανῶν, ἀνθίσταται κατὰ τῆς μανίας τῶν στοιχείων. Βριστόλη, ἔχουσα 155000 κ· οὐ μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου καὶ μίλιά τινα πρὸς τὰ ἔνδον τῆς χώρας εἶνε ἡ ὄρεινὴ πόλις Βάθη, ἔχουσα τὰ ὠραιότερα τῆς Ἀγγλίας λουτρά καὶ 54000 κ. οὐ μακρὰν τοῦ ἀκρωτηρίου Λανδσένδου κείται ἡ Φαλμουθ, ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὄχυρὸν λιμένα καὶ 45000 κ. Τὸ σύμπλεγμα τῶν Σκιλλύων νήσων, ἔχον πλούσια μεταλλεῖα κασιτέρου, εἶνε πιθανῶς αἱ ὑπὸ τῶν Φοινίκων ἐπισκεπτόμεναι Κασσιτέριδες νῆσοι. Πλησιέστατα πρὸς τὴν Γαλλικὴν παραλίαν κείνται αἱ Νορμανδικαὶ νῆσοι, αἱ τελευταῖαι κτήσεις ἐπὶ Γαλλικῷ ἐδάφους, ὧν μεγαλειότεραι εἶνε ἡ Ἰερσέη (Καيسάρεια) καὶ ἡ Γουερνεσέη (Sarnia).

4) Εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀγγλίαν μεταξύ Ταμέσεως, Σεβέρνου, Οὐμβέρνου καὶ Μερσέως, ἥ εἰς τὰ Ἀγγλοσαξονικὰ βασίλεια Μερκίαν καὶ Ὁσαγγλίαν, ὑπάρχουσιν ἡ Ὁξφόρδη (Oxonium), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἐντεῦθεν πρὸς τὰ ΒΑ. Κανταβριγία, ἀμφότεραι ἔχουσαι τὰ δύο παλαιὰ Ἀγγλικὰ πανεπιστήμια, σήμερον ὁμως ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ Λονδίον ἓν. Ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀνατολικὴν προβολὴν πόλεως Ἀρούιχης ἀποπλέουσι πρὸς τὸ Ἀμ-

βοῦργον, τὴν Ὀλλανδίαν καὶ τὴν Σουηδίαν. Πρὸς Β. ταύτης ὑπάρχει ἡ

Νορρουϊκή, ἔχουσα 75000 κ. καὶ ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὠφασμάτων.

Εἰς τὴν Οὐαλίαν, ἐξ ἧς καὶ ὁ διάδοχος φέρει τὸν τίτλον, μεγαλειτέρα πόλις εἶνε ἡ Μαρθουντυδβίλη, ἔχουσα 63000 κ. Οἱ κάτοικοι τῆς Οὐαλίας, ἀναμιμνησκόμενοι τῶν παλαιῶν χρόνων, δὲν ἀγαπῶσι τόσον τοὺς Ἀγγλοὺς, τοὺς ὁποίους ἀποκαλοῦσι Σάξονας. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀγγλίας ὑπάρχουσι τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἐργατικὰ τμήματα, ἡ χώρα τῆς σφύρας, τῶν μηχανῶν καὶ τῶν μεταλλείων, καὶ αὐτόθι κείνται μεγάλαι πόλεις, αἵτινες, οὔσαι πρὸ 60 ἐτῶν μικραὶ, τανῶν εἶνε κεκαλυμμένα διαρκῶς ὑπὸ καπνοῦ καὶ φέρουσι καπνοδόχους ἐργαστασίων ὑψηλότερας πολλᾶκις κωδωνοστασίων. Αὐτόθι παρὰ τὸν πλοῦτον τῶν μεγάλων ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων ὑπάρχει καὶ ἡ λυπηρὰ τῶν ἐργατῶν πτωχεία, τῶν ὁποίων ὁ μισθὸς εἶνε μικρὸς καὶ ὀλονὲν ἐλαττῶται ἕνεκα τῶν μηχανῶν. Ἐπικίνδουνοι ἐπαναστάσεις ἠπειλήσαν πολλᾶκις αὐτόθι τὴν ἡσυχίαν τοῦ βασιλείου. Σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀγγλίας κείται ἡ Βιρμιγχαμία, ἔχουσα 296000 κ. καὶ οὔσα τὸ κέντρον ἑνὸς τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν τμημάτων εἰς μεταλλικὰ ἐμπορεύματα. Πρὸς τὰ ΒΔ. ταύτης Βολθεραμπτῶν, ἔχουσα 420000 κ. Βορειότερον Σχεφφίλδη, ἔχουσα 185000 κ. καὶ οὔσα τὸ κυριώτατον κέντρον τῶν χαλυβδίνων ἐμπορευμάτων (μαχαίρια ἀπὸ 30 λεπτῶν μέχρις 440 δραχ. ἀξίας).

5) Εἰς τὴν βορείαν Ἀγγλίαν, ἢ τὸ παλαιὸν βασίλειον Νορθουμβρίαν, ὑπάρχει κατὰ τὴν ποταλίαν ἐπὶ τοῦ Οὐμβέρου ποταμοῦ ἡ Οὐλλη, οὔσα ἡ τετάρτη ἐμπορικὴ τῆς Ἀγγλίας πόλις καὶ ἔχουσα ἀλιεῖαν φαλαίνων καὶ 405000 κ, πρὸς δὲ τὰ ΒΔ αὐτῆς καὶ τὰ ἐνδοτέρω τῆς χώρας Ἐθόρακον, ἡ β' ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ἀγγλίας περαιτέρω πρὸς Β. καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν Ἀρτλεπούλη, ἀκμαία ἐμπορικὴ πόλις βορειότερον Σηδεργάνδη, ἔχουσα 403000 κ. καὶ μεγάλη ναυπηγεία. Πρὸς τὰ ΒΔ. ταύτης Νεοκάσελλον, ἔχουσα 90000 κ. καὶ μετὰ τινων παρακειμένων πόλεων 470000 καὶ τὰ μεγαλειτέρα τοῦ κόσμου μεταλλεῖα τῶν λιθανθράκων, δυνάμενα νὰ προμηθεύωσιν ἔτιεις τὴν Εὐρώπην ἐπὶ 4000 ἔτη ἀνθρακας. Ὑπεράνω τῆς βραχέως κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Τύνου φέρει γιγαντώδης γέφυρα, τῆς ὁποίας τὸ μὲν κάτω μέρος χρησιμεύει πρὸς κοινὴν συγκοινωνίαν, τὸ δὲ ἄνω πρὸς σιδηρόδρομον. Ἀπὸ τοῦ Νεοκαστέλλου φέρει ὑπεράνω τῶν Πικίων ὄρεων καὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς αὐτῶν

κλιτύς σιδηρόδρομος πρὸς τὴν Καρλιόλην ὅπου δὲ νῦν εἶνε σιδηρόδρομος, ἦσαν πρότερον τὰ ὄχυράματα τῶν Πίκτων. Βαίνων τις ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης πρὸς Β. κατὰ μῆκος τῆς παραλίας ἀπαντᾷ τὴν Πρεζώνην, ἔχουσαν 83000 κ. καὶ μεσημβρινώτερον τὸν κόλπον, εἰς ὃν ἐκβάλλει ὁ Μερσεύς. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ κεῖται ἡ Λιβερούλη, ἡ μεγαλειτέρα σήμερον μετὰ τὸ Δουδίνον ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 444000 κ. (τὸ 180 εἶχεν 77000). Ἐπτά μίλια μακρὰν τῆς Λιβερούλης συνδέεται διὰ τεχνικωτάτου σιδηροδρόμου ἡ Μαγχέστρη, ἡ κυριώτερα εἶδος τῶν βαμβακίνων ὕφασμάτων καὶ τὸ κέντρον δευτέρου βιομηχανικοῦ τμήματος, εἰς ὃ εἰσι κατεσπαρμέναι πόλεις, ἔχουσαι ἐργασία βαμβακίνων ὕφασμάτων ἡ πόλις αὕτη μετὰ τῆς ἐγγυτάτω αὐτῆς κειμένης Σαλφόρδης ἔχει 450000 κ. καὶ εἶνε ἐπομένως μετὰ τὸ Λονδίνον ἡ πολυπληθεστέρα τοῦ βασιλείου· καὶ αὐτῆσι ἐπίσης ἡ ἀθλιότης τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἶνε ἀπειλητικωτάτη· εἰς Μαγχέστρη καὶ τὰ περίεξ ὑπάρχει περίπου $\frac{1}{2}$ ἐ. τοιούτων ἐργατῶν ἐργαστασίων, ὧν 100000 περίπου εἶνε παῖδες· τὸ 1801 εἶχεν ἡ Μαγχέστρη 94000 κ. Ἡ διώρυξ Βριδγεβάτερη, μία τῶν τεχνικωτέρων τῆς Ἀγγλίας, διευκολύνει τὴν μεταφορὰν τῶν λιθανθράκων ἀπὸ τῶν μεταλλείων μέχρι Μαγχέστρης καὶ Λιβερούλης καὶ οὕσα 6 μ. μακρὰ διέουχεται ἑκτασίν τινα ὑπὸ τὴν γῆν. Τὰ βιομηχανικὰ τμήματα, εἰς ἃ ὑπάρχουσιν ἡ Λιβερούλη καὶ ἡ Μαγχέστρη, ἀποτελοῦσι τὴν πολυπληθεστέραν τῆς Εὐρώπης χώραν καὶ ἀριθμοῦνται αὐτῆσι 25000 ἄνθρ. εἰς ἕκαστον. □ μ. Πρὸς τὰ ΒΑ τῆς Μαγχέστρης πρὸς τὸ Ἐβόρακον κεῖται ἡ Λύδση, ἔχουσα 207000 κ. καὶ οὕσα τὸ κέντρον τρίτου τινὸς μεγάλου τμήματος ἐργαστασίων μαλλίνων ὕφασμάτων. Πρὸς Δ. τῆς Λύδσης εἶνε ἡ Βραδφόρδη, ἔχουσα 107000 κ. πρὸς δὲ τὰ ΝΔ. ἡ Οὐδδερσφείλδη, πόλις ταχέως ἀναπτυσσομένη.

6) Ἱστορικῶς μόνον ἀξιοσημεῖωτοι πόλεις εἶνε ἡ Ἀσυγξ, ἐπὶ τοῦ πυρῆμοῦ καὶ μεταξὺ Βριγάτου καὶ Δούβρης, ἐνθα ἐνίκησε Γουλιέλμος ὁ Κατακτητής. Βοσσωόρθη, σχεδὸν εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας, ὅπου ὁ πρῶτος Τυδώρος, Ἐρρίκος τῆς Ῥιχμόνδης, κατενίκησε τὸν τελευταῖον Πλανταγενέτην, τὸν θδελυρὸν Ῥιχάρδον Γ'. Μαρστομούρη, πρὸς Β. τοῦ Ἐβοράκου, καὶ Νασέβη, εἰς τὸ μέσον τοῦ Α. μέρους, οὕσαι περίφημοι διὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους τοῦ 1649. Παρὰ τὴν Βορχέτερην, ἐπὶ τοῦ μέσου Σεβέρνου, ἐνίκηθη ὁ υἱὸς Καρόλου τοῦ Α'. τὸ

4650· πέντε μιλ. πρὸς Α. ταύτης κείται ἡ Στρατόφορδη, ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ Σακεσπέρου.

Β) Ἡ Σκωτία (1400 □ μ) εἶνε χώρα ὄρεινὴ, πολλαχῶς διασχιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα βραχεῖς μὲν, ἀλλὰ πολυὺς ποταμούς. Οἱ κόλποι αὐτῆς, τὰ ὄρη καὶ αἱ λίμναι παρυσιάζουσι πάντα περιέργον ὁμοιόμορφον διεύθυνσιν, δηλ. ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία φυσικὰ τμήματα, α) τὴν μεσημβριτὴν Σκωτίαν, ἣτις ἐκτείνομένη ἀπὸ τῶν ὀρίων μέχρι τῶν κόλπων Φόρδου πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ Κλύδου πρὸς τὰ ἀριστερὰ, συνδεομένων διὰ τῆς διώρυγος τῆς Γλασκόθης, πληροῦται ὑπὸ ὀρέων συνεχομένων μετὰ τῶν κατὰ τὰ Ἀγγλικά μεθόρια, β) τὴν μεσαίαν Σκωτίαν, εἰς ἣν ὑψοῦνται πέραν τῆς διώρυγος τῆς Γλασκόθης τὰ Γραμβιανὰ ὄρη εἰς πολλὰς παραλλήλους τειρὰς χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγάλων καταβυθίσεων ταῦτα, μίλις ὑψόμενα 100 π. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, πληροῦνται ὑπὸ στενῶν καὶ ἐπιμήκων λιμνῶν. Οὐ μακρὰν τῆς δυτικῆς παραλίας ὑπάρχει τὸ ὑψηλότερον τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὄρος Βέννεβις, ὑψόμενον ὑπὲρ τὰ 4000 π. Ὡραῖαι ὄρειναι λίμναι ἐπ' αὐτῶν εἶνε ἡ Τὰ, ἡ Λομώρδη καὶ ἡ Αἰκατερίνη· αἱ ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν Γραμβιανῶν ὀρέων θέαι χωρῶν, λιμνῶν καὶ θαλάσσης λίαν φημίζονται. γ) εἰς τὴν ΒΔ. κλιτὸν τῶν Ἰμπερρεσσίων ὀρέων ἔπεται πάλιν ἐντομὴ τις κοιλάδος, περιλαμβάνουσα δύο ἐπιμήκεις λίμνας, τὴν Νέσσην καὶ τὴν Λόχον, αἵτινες ἀμφοτέραι ἐνοῦνται διὰ τῆς Καληδορικῆς διώρυγος καὶ μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τῆς θαλάσσης· οὕτω δύναται τις ἀπὸ τοῦ Μουρράουος κόλπου, ὅστις εἰσβάλλει τριγωνικῶς εἰς τὴν ἐπίπεδον ΒΑ. παραλίαν τῆς Σκωτίας, νὰ διαπλεύσῃ ἐγκαρσίως μέχρι τῆς βραχέως ΝΔ. πλευρᾶς αὐτῆς. Πέραν τῆς διώρυγος κατὰ τὴν ΒΔ. Σκωτίαν ὑπάρχουσι τὰ κυρίως Σκωτικὰ ὑψίπεδα μετὰ τῶν γυμνῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαλακρῶν βορείων Καληδορικῶν ὀρέων, ὧν ὅμως οὐδεμία κορυφὴ φθάνει τὰς 4000 π. Ἐν τῶ μέσῳ αὐτῶν ἐκτείνονται παμμέγιστοι λειμῶνες καὶ ἔλλα, τὰ ὅποια πάντα γέμουσι μετάλλων καὶ λιθασθράκων.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας λογίζεται περὶ τὰ 3 $\frac{1}{8}$ ἑ, ὧν οἱ Σκῶτοι

κατοικοῦσι τὴν μεσημβρινὴν καὶ Μεσαίαν Σκωτίαν καὶ εἶνε κυρίως Κέλται, οὐδὲν κοινὸν μετὰ τῶν Ἀγγλῶν ἔγοντες· ἀπό τινων ὁμῶς αἰῶνων ἐνωθέντες μετὰ πολυαριθμῶν μεταναστῶν ἐξ Ἀγγλίας, παρέλαβον γλῶσσαν καὶ ἦθη Ἀγγλικά, καὶ ἤδη ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ σχεδὸν δὲν διακρίνεται. Οἱ Σκῶτοι διακρίνονται διὰ τὴν μεγαλειτέραν ἐκπαίδευσιν καὶ ἰδίως τῆς κάτω τοῦ λαοῦ κλάσεως, διὰ τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὴν μείζονα πρὸς τοὺς ξένους φιλοφροσύνην. Οἱ κάτοικοι τῶν ὑψηπέδων, ἢ οἱ ὄρεινοι Σκῶτοι, εἶνε καθαροὶ Κέλται, φέροντες ὀλίγιστοι καὶ σήμερον ἔτι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἐνδυμασίαν καὶ διατηροῦντες ἐν μέρει καὶ τὴν παλαιὰν διαίρεσιν εἰς φυλάς· ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν, ἡ Κελτικὴ, λαλεῖται ἔτι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἄσματα παλαοῦ τινος Κέλτου ἀοιδοῦ, τοῦ Ὀσσιανοῦ, ὅστις, παραβάλλομενος ὑπὸ πολλῶν πρὸς τὸν Ὀμηρον καὶ ζήσας περὶ τὸ 300 μ. Χ. ἔτος, ἔφαλλεν ἰδίως τὰς πράξεις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιγγάλλου. Ἀναγινώσκων τις τὰ ποιήματα τοῦ Ὀσσιανοῦ νομίζει ὅτι ἔχει ὑπ' ὄψιν του τοὺς ὀμιχλώδεις λειμῶνας καὶ τὰς πολυφλοίσθους παραλίας μετὰ τῶν ἀφριζόντων σκοπέλων τῆς Σκωτίας. Πόλεμος καὶ ληστεία ἦσαν πρότερον τὸ προσφιλὲς ἐπάγγελμα τῶν ὀρεινῶν Σκῶτων· τανῦν ὅμως ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιεῖαν, τὴν θήραν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἀπεξηραμένοι ἰχθῦς, τυρὸς καὶ ἄρτος ἐκ βρώμης ἀποτελοῦσι τὴν κυριώτεραν αὐτῶν τροφήν, τὸ δ' οὐίσχυ (οἰνόπνευμα ἐκ κριθῆς) εἶνε τὸ προσφιλὲς αὐτοῖς ποτόν. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ Σκῶτοι εἶνε τὸ πλεῖστον Πρεσβυτεριανοὶ καὶ ἔχουσιν εἰδὸς τι δημοκρατικῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως· διὸ ἐφ' ἐκάστης κοινότητος ἴστανται οἱ πνευματικοὶ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, αἱ δὲ γενικαὶ ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις αὐτῶν ὑποβάλλονται εἰς συνόδους.

Ἡ Σκωτία διαιρεῖται εἰς 33 κομητίας, τὰς ὁποίας περιγράφομεν ἐπόμενοι τῇ φυσικῇ διαίρεσει. 4) Εἰς τὴν μεσημβρινὴν Σκωτίαν κεῖνται αἱ πολυπληθέστεραι πόλεις, οἷον τὸ *Ἰ. δι. μ. θ. οὐ ρ. γ. ο.* πρωτεύουσα κειμένη $\frac{1}{2}$ ὥραν μακρὰν τῆς Μ. ἀκτῆς τοῦ κόλπου Φόρθου καὶ ἔχουσα ὅλως ἰδιάζουσαν θέσιν· δύο ἐκ Δ. πρὸς Α. περίπου παραλλήλως ἐκτεινόμενα τμήματα τῆς πόλεως χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ βαθειῶν

κοιλιάδων· εἰς τὸ βορειότατον μέρος ὑπάρχει ἡ κανονικὴ καὶ κορυφὴ νεάπολις, εἰς τὸ μέσον ἡ παλαιὰ πόλις, ἔχουσα ὁδοὺς γενὰς καὶ σκολιάς καὶ οἴκους μὲ 44—43 πατώματα· πρὸς Μ. ὁ λόφος τοῦ Ἀγ. Λεονάρδου χωρίζεται διὰ μακρὰς τινος βαθύτητος ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πόλεως· ἡ μεσαία πόλις ἔχει 2 μόνον εὐθείας καὶ εὐρείας ὁδοὺς, τὴν μίαν ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ τὴν ἄλλην ἐκ Β. πρὸς Μ. ἡ τελευταία διὰ δύο γεφυρῶν, φερουσῶν οἴκους εἰς τὰς δύο αὐτῶν ὄχθας, ἐνοῦται μετὰ τῶν ἄλλων τῆς πόλεως τμημάτων· ἡ βορεία γέφυρα εἶνε ὑπὲρ τὰς 4400 π. μακρὰ, ὑπὸ δὲ τὴν μεσημβρινὴν διατρέχει εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ἐγκαρσὰ τις ὁδός· εἰς τὸ Α. ἄκρον τῆς παλαιᾶς πόλεως κεῖται τὸ παλαιὸν ἀνάκτορον Ὀλυροῦδον, τοῦ ὁποῦοῦ πολλά πράγματα ἀναμνήσκουσι τὴν ἱστορίαν τῆς ἀτυχοῦς βασιλείσης Μαρίας Στουάρτης (οἱ παλαιότεροι βασιλεῖς ἤδρευον εἰς τὸ Στίρλιγγον τὸ κατὰ τὸν ἄνω Φόρβη). Εἰς τὴν μεσημβρινὴν πόλιν κεῖται τὸ οἰκοδόμημα τοῦ διασήμου αὐτῆς πανεπιστημίου, ἔνθα διδάσκονται κάλλιστα αἱ ἱατρικαὶ καὶ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι. Μετὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Φόρβου ἐλλείμνου πόλεως Λεϊθης ἔχει τὸ Ἐδιμβούργον 200000 κ. καὶ ἀξιόλογον μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης ἐμπόριον. Πρὸς Δ. τοῦ Ἐδιμβούργου 20 μ. κεῖται ἐπὶ ὀμωνύμου διώρυχος ἡ πολυπληθεστέρα πόλις τῆς Σκωτίας Γλασκόβιον, ἔχουσα μετὰ τῆς περιοχῆς τῶν παρακειμένων τόπων 440000 κ. (τὸ 4800 μόνον 86000), πανεπιστήμιον καὶ πρὸ πάντων πολυάριθμα ἄκμαῖα ἐργοστάσια καὶ παγκόσμιον ἐμπόριον. Τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς πόλεως δὲν εἶνε τὸ κωδινοστάσιον, ἀλλ' ἡ 452 π. ὑψηλὴ καπνοδόχος χημικοῦ τινος ἐργοστασίου. Τὰ μεγαλεύτερα πλοῖα ἐκφορτόνεται εἰς τὴν παράλιον πόλιν Γρη νό σ κ η ν. Πρὸς τὰ ΝΔ. τοῦ Γλασκοβίου 2 μ. κεῖται ἡ σπουδαία καὶ βιομηχανὸς πόλις Πάισλεϋς, ἔχουσα 65000 κ.

2) Εἰς τὴν μεσαίαν Σκωτίαν παρὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν ἐκ Ν. πρὸς Β. κεῖνται αἱ ἐξῆς πόλεις· Ἀγ. Ἀνδρέας, οὐσα πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἡ ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς χώρας· πληθὺς ὄμως κατεστραμμένων νοῶν καὶ παρεκκλήσια μαρτυροῦσι νῦν τὸ παλαιὸν μεγαλεῖόν της. Πρὸς Β. ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Τάβος (Tay), ὁ μεγαλειότερος τῆς Σκωτίας. Ἐπὶ τῆς Β. ὄχθης τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ κεῖται ἡ Δούνη (Alectum), ἔχουσα 400000 κ. Μακρὰν τῶν ἐκβολῶν 4 μ. ἴσταται ἐπὶ τινος σκοπέλου, ὅστις μόνον κατὰ τὴν ἀμπωτιν ἐξέ-

χει τοῦ ὕδατος ἐπὶ 3-4 ὥρ, ὁ περιφημότερος φάρος τῆς Μεγάλης Βρετανίας Βελλορόκος, 415 π. ὑψηλός· μέχρι δὲ τῶν 70 π. οὐδὲν ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ στόμιον· αὐτόθι ὁμοῦ γίνεται ἡ εἴσοδος προσιτῆ μόνον διὰ πλεκτῶν κλιμάκων καὶ τερχιλίων. Πλέον ἢ 20 μ. πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάβου κείνται παρ' ἀλλήλαις ἡ παλαιὰ καὶ νέα Ἄβερδίνη (Derana), ἔχουσα πανεπιστήμιον· ἡ νέα εἶνε σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 73000 κ. Εἰς τὰ ἔνδον τῆς χώρας οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάβου καὶ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ σχηματιζομένου ὑπ' αὐτοῦ κόλπου κείται ἡ Πέρθη, σπουδαία μὲν καὶ σήμερον, ὅλλα σπουδαιότερα τὸν μεσαίωνα. Σκόνη, ἐν ἣ ἐστέφοντο οἱ παλαιοὶ βασιλεῖς τῆς Σκωτίας.

3) Πρωτεύουσα τοῦ ἀνατολικοῦ ὑψιπέδου εἶνε ἡ Ἴμβερνέσση, (Invernum), κειμένη εἰς τὸ τέλος τῆς Καληδονικῆς διώρυχος. Εἰς τὰ ΒΑ. ταύτης κείνται ἐρείπια παλαιῶν ἀνακτόρων. Οὐ μακρὰν κείται ἡ πόλις Κοσολλόδη, ἔθα τὸ 4746 κατενικήθη ὁ τελευταῖος Στουαρτιδῆς, ὅστις ἐδοκίμασε νὰ ἀνακτήσῃ τὸ στέμμα τῶν προγόνων του. Εἰς τὰ δυτικὰ ὑψίπεδα καὶ εἰς τὸ τέλος στενοῦ κόλπου εἰσχωροῦντος 20 μ. εἰς τὴν χώραν κείται ἡ Ἴμβέραρς.

4) Ἡ δυτικὴ παραλία συνοδεύεται ὑπὸ πολλῶν συμπλεγμάτων νήσων, αἵτινες ὁμοῦ καλοῦνται Ἐβρίδες καὶ εἶνε πᾶσαι πλήρεις γυμνῶν ὀρέων κεκαλυμμένων ὑπὸ ἐρίχης· οἱ κάτοικοι οὐ ὦν ζῶσιν ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀλιείας, ἐτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν φωλεαζόντων ἐπὶ τῶν αὐτόθι θράχων καὶ σκοπέλων πτηνῶν, εἶδος νησσῶν, ἐνθα πολλάκις οἱ κάτοικοι ζητοῦσι τὰ πολυτίμα αὐτῶν πτίλα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των· πᾶσα μήτηρ ὑποστρωννύει τρὶς τὴν φωλεάν αὐτῆς διὰ τῶν πτίλων τῆς καὶ κατόπιν τὴν ἐγκαταλείπει. Αἱ μέγιστα τῶν νήσων τούτων εἶνε ἡ Λεβίς, ἡ Μούλλη, ἡ Ἴσλα καὶ ἡ Σκύη, ἀλλὰ περιεργότερα εἶνε ἡ μικρὰ καὶ βροχώδης Στάφφα, ἥτις οὐκ εἶνε ἐκ βασανιτικοῦ τινοσ ὄγκου, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσχωρεῖ τὸ περίφημον τοῦ Φιγγάλου σπήλαιον, προχωροῦν ὑπὲρ τοὺς 200 π. πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἔχον εἰς τὸ ἔδαφος τὴν εἰσβάλλουσαν θάλασσαν, ἥτις θραυομένη αὐτόθι ἀποτελεῖ θαυμάσιον ψιθουρισμόν. Τοιαῦται βασαντικαὶ μορφώσεις, πρὸς τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦσι καὶ ἄλλαι ἀπαντῶμεναι ἐπὶ τῆς Β. παραλίας τῆς Ἰρλανδίας, παρουσιάζονται καὶ ἐπὶ ἄλλων πρὸς Μ. κειμένων νήσων. Αἱ νῆσοι Ὀρκάδες, κείμεναι ὑπεράνω τῆς ἐσχάτης ΒΔ. ἄκρας τῆς

Σκωτίας, ἔχουσι καθ' ὅλου τὴν αὐτὴν φύσιν μετὰ τῶν Ἑβρίδων. Κυριωτέρα τούτων εἶνε ἡ Πομόνα. Ἐπι θριβιότερην πρὸς τὰ ἔνδον τῆς θαλάσσης κείνται αἱ Σχετλανδικαί, περὶ ὧν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅ,τι καὶ περὶ τῶν ἀνωτέρω. Μόνον δ' ἐπὶ τῶν δύο πρώτων συμπλεγμάτων ἐπικρατεῖ μεγαλειτέρα ζωηρότης. Ἡ μᾶλλον ΒΑ. τῶν νήσων τούτων ἀπέχει ἐξίσου ἀπὸ τε τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Νορβηγίας, εἰς ἣν ἀνῆλθεν ἐπὶ πολὺ πρότερον τὸ ἀποικισθὲν ὑπὸ Νορβηγῶν σύμπλεγμα τοῦτο τῶν νήσων. Ἀξιολογώτερα δ' εἶνε ἡ Μαϊλλάνδη.

Γ. Ἡ Ἰρλανδία καὶ Κελτιστὶ Ἐρίνη (4530 □ μ) εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε ταπεινὴ χώρα, οὐδαμοῦ ὑπερέχουσα τοὺς 300 π. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, εἰς δὲ τὰ παράλια ἔχει ἰκανοῦ ὕψους μεμονωμένας σειράς. Πρὸς Μ. ὑψοῦνται τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς, τὰ ὅποια φθάνοντα μέχρι τῶν 3000 π. ἔχουσι ἀγρίας μορφάς· ἐν γένει δὲ ἡ Ἰρλανδία, καθὼς καὶ ἡ Ἀγγλία, εἶνε ταπεινοτέρα πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ. Μεταξὺ δὲ τῶν πολυαριθμῶν λιμνῶν αὐτῆς ἡ πρὸς τὰ ΒΑ. Νεάγη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα, ἡ δὲ πρὸς τὰ ΝΔ. Κιλλάρνεϊς εἶνε ἡ μᾶλλον ἐπισκεπτομένη διὰ τὰ ὠραῖα αὐτῆς περίχωρα. Ἐκτὸς τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ βαθέως εἰς τὴν χώραν εἰσχωροῦντες κόλποι. Ὁ κύριος τῆς χώρας ποταμὸς Σχάννων (Senus), ῥέων διὰ σειρὰς λιμνῶν, χύνεται εἰς τινὰ 12 μ. μακρὰν καὶ λίαν εὐρείαν δεξαμενὴν, ἣν, κειμένην ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ καὶ ἐκβουλὰς τοῦ ποταμοῦ καὶ θαλάσσιον κόλπον. Ὁ Σχάννων ἐνοῦται διὰ διώρυχος μετὰ τῆς πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν ἀντιθέτου παραλίας τῆς νήσου, τῆς ὁποίας μέγα μέρος κατέχουσι ἔλη καὶ τέλματα. Τὸ κλίμα εἶνε αὐτῶς ὑγρότερον καὶ μᾶλλον ὀμιχλῶδες, ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ, διὰ τοῦτο καὶ ἡ πόα εἶνε ζωηρότερα καὶ χυλωδεστέρα. Οὐδαμοῦ αὐξάνει τοσοῦτον ὁ κισσὸς, ὅσον ἐν Ἰρλανδίᾳ· διὸ αὐδὲν σχεδὸν ἐρείπιον (καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ ἐν Ἰρλανδίᾳ) μένει χωρὶς νὰ καλύπτεται ὑπὸ πυκνοῦ στρώματος κισσοῦ· ἐπομένως μετ' εὐχαρίστησεως ὁ Ἰρλανδὸς ἀποκαλεῖ τὴν πατρίδα του πρασίνην νῆσον, ἢ νῆσον τοῦ σμαράγδου. Ὁ πληθυσμὸς ἕνεκα τῶν μεγάλων πρὸς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστάσεων ἐλαττοῦται καθ' ἑκάστην. Ἐκ τῶν 5 $\frac{3}{4}$ ἑ. χ. αὐτῆς τὰ $\frac{3}{10}$ εἶνε Ἰρλανδοί, ἤγουν Κέλ.

ται, λαλοῦντες ἔτι Ἰρλανδικὴν (Κελτικὴν) γλῶσσαν. Ὁ Ἅγ. Πατρίκιος εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τὸν 5. αἰῶνα, ὅτε οἱ Ἰρλανδοὶ ἦσαν καὶ ἰσχυροὶ καὶ ἀνεξάρτητοι (ἀνωτέρω ἐρρήθη τότε περιῆλθον εἰς τὴν Ἀγγλίαν). Ὅτε οἱ Ἰρλανδοὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν Διαμαρτυρομένων ἔμειναν Καθολικοὶ καὶ ἐπιέζοντο σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, ὁλόκληρος ἡ νῆσος διηρέθη εἰς Ἀγγλικανικὰς ἐνορίας καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς ἠναγκάζετο ἐκτὸς τῶν ἰδίων του ἱερέων νὰ διατηρῇ καὶ πολλοὺς ἔτι ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, μὴ ἔχοντας πολλὰς οὐδόλως ποιμνιον· ἀλλὰ τούτο καὶ σήμερον ἔτι διατηρούμενον κατὰ τὰ οὐσιωδέστερα αὐτοῦ μέρη προξενεῖ ἰκανὴν δυσαρέσκειαν. Ἐκ τῶν ὄλων κατοίκων $\frac{4}{5}$ εἶνε Καθολικοὶ καὶ $1 \frac{1}{2}$ Διαμαρτυρόμενοι. Ὁ μὲν κοινὸς λαὸς ζῆ ἐν μεγάλῃ πτωχείᾳ, διότι γεώμηλα καὶ γάλα εἶνε ἡ μόνη αὐτοῦ τροφή, καὶ εἰς ἔχη ταῦτα διαρκῶς, θεωρεῖται εὐτυχής· αἱ δὲ μεγάλαι παράλια πόλεις εἶνε καὶ πλούσιαι καὶ εὐδαίμονες.

Ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα καὶ ταῦτα εἰς 32 κομητίας· καὶ τὰ μὲν τμήματα εἶνε τὸ Λείνσερον (Lagenie) ἀντικρὺ τῆς Ἀγγλίας, τὸ Μύνσερον (Munonie), τὸ μεσημβρινώτερον, τὸ Κορνάουκτον (Connacia), τὸ πτωχότερον καὶ ἀθλιώτερον κείμενον παρά τὸν Ὠκεανόν, καὶ τὸ Οὐλσερον (Ultonie), ἀντικρὺ τῆς Σκωτίας, τοῦ ὁποίου οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἶνε Διαμαρτυρόμενοι. Ἡ πρωτεύουσα Δουβλίνον (Ἐβλανα) κεῖται εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ τινος κόλπου καὶ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, διαιρουμένη διὰ τοῦ ποταμοῦ Λίφφους εἰς δύο· οὐσα δὲ σχεδὸν κυκλικὴ περιβάλλεται ὑπὸ ὠραίας δενδροσοιχίας καὶ ἔχει 250000 κ., πανεπιστήμιον καὶ σπουδαῖον ἐμπόριον. Τὸ δυτικὸν ἡμικύκλιον εἶνε παλαιὸν καὶ ἄσχημον, τὸ δὲ ἀνατολικὸν νέον καὶ χόριον, ἔχον πλῆθος μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν. Πρὸς τὰ ΒΑ κεῖται παραθαλάσσιος ἢ ἐμπορικὴ πόλις Βελφάστη, ἔχουσα 420000 κ. Ἐκ τῆς ΒΑ. ἄκρας ἐκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν γιγαντῶδες πρόχωμα, τὸ ὁποῖον, συγκεῖμενον ἐκ βασανιτικῶν στηλῶν διαφόρου μήκους, εὐρίσκεται εἰς στενὴν σχέσιν μετὰ τῶν βασανιτικῶν ὄγκων τῶν Ἐβρίδων νήσων. Πρὸς τὰ ΝΑ. κεῖνται τρεῖς σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις, ἡ Κόρκη, ἔχουσα 79000 κ., τὸ Λιμέρικον, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σχάνωνος, ἔχον 45000 κ. καὶ ἡ Βατερφόρδη, ἔχου-

εα 50000 κ. Οἱ λιμένες αὐτῶν, κείμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς τὸν μυχὸν βαθύων κόλπων, εἶνε ὠχυρωμένοι. Ἐκ τῆς Κόρκης ἐξάγεται τόσον πολὺ ἀλατισμένον βόειον κρέας, ὥστε αὕτη καλεῖται Ἴρλανδικὸν σφαγεῖον.

Σκανδιναυικὴ Χερσονήσος (Σουηδία καὶ Νορβηγία).

§. 34. Ἡ 14000 □ γ. μ. σχεδὸν μεγάλη αὕτη χερσονήσος, ἥτις πρὸς Α. καλεῖται Σουηδία καὶ πρὸς Δ. Νορβηγία (Norigon), ἐκτείνεται ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. ἐγκαρσίως πρὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἥτις μεταβάλλεται οὕτως εἰς ἐσωτερικὴν θάλασσαν καὶ ὑψοῦται ὅλον ἐν περὶ τὸν Βοθηρικὸν κόλπον. Ἀριβεῖς καὶ συνεχεῖς καταμετρήσεις κατὰ τὴν Σουηδικὴν παραλίαν ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ προσχωσις κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ κόλπου τούτου ἔφθασεν ἐντὸς αἰῶνος εἰς $\frac{1}{4}$ π. Οὕτω κατὰ τὸ 1620 προσωρμίζοντο εἰς τὸν λιμένα τῆς Τορνίας τὰ μεγαλειότερα θαλάσσια πλοῖα, τανῦν δὲ καὶ τὰ μικρότερα ἐξοκείλουσι χωρία τινα ἀλιέων ἠναγκάσθησαν ἐντὸς 60 ἐτῶν τρεῖς νὰ παρακολουθήσωσι τὴν ἀποχωροῦσαν θάλασσαν. Τινὲς παραδέχονται ὅτι καταβυθίζεται ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων καὶ ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ κόλπος βαθμηδὸν θέλει ποτὲ κλεισθῆ κατὰ τὴν θέσιν τῶν νήσων Ἀλανδῶν καὶ μεταβληθῆ οὕτως εἰς λίμνην.

Ἡ μεσημβρινὴ τῆς χερσονήσου ἄκρα ἀφίσταται τῆς Γερμανίας μόνον μίαν μοῖραν πλάτους, ἐνῶ πρὸς Β. αὕτη, τῆς ὁποίας τὸ ὅλον μῆκος, εἶνε 250 γ. μ. συνέχεται μετὰ τῆς Βορείου παγωμένης θαλάσσης. Ἐὰν ἡ μεγίστη αὕτη Εὐρωπαϊκὴ χερσονήσος κατοικῆται μόνον ὑπὸ 5 ἑ. κ, ὁ λόγος πρέπει ν' ἀποδοθῆ μᾶλλον εἰς τὴν βορείαν αὐτῆς θέσιν, ἢ εἰς τὴν ἀγρίαν καὶ τραχεῖαν αὐτῆς φύσιν. Ὅρη ἀπότομα, λίμναι καὶ ἔλη κατέχουσι τὸ πλείστον τῆς χερσονήσου· εἰς τὴν Σουηδικὴν λ. χ. τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς ἐπιφανείας τῆς εἶνε δάση. Τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς ὄρη, ἅτινα πολλάκις φέρουσι τὸ κοινὸν ὄνομα Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις, δὲν ἐκτείνονται, ὅπως ἐπὶ κακῶν ἀτλάντων παρίστανται, πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ὁρίων τῶν δύο χωρῶν· οὐδὲ συνίσταται ἡ δειρὰς ἐκ μιᾶς ὀξείως ἐκφαινομένης ράχως, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἐκ

κυματοειδῶν ὄρειων ἐπιφανειῶν, αἵτινες εἰς τὴν Μ. Νορβηγίαν, ἔχουσαι συχνάκις πλάτος 10-15 μ. καὶ λίμνας ἐκτεταμένας ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν, ὑψοῦνται 2000-4000 π. καὶ ἐπ' αὐτῶν πάλιν δίκην νήσων κεῖνται αἱ ὑψίσται κορυφαί. Τὸ ὕψος τῶν ὄρειων τούτων ἐπιφανειῶν καὶ τῶν ὄρέων αὐτῶν αὐξάνει ἐκ Β. πρὸς Μ. Διαιροῦνται δὲ τὰ ὄρη ταῦτα εἰς βόρειον κύριον σύστημα, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει μᾶλλον μὲ ὄρεινὴν σειρὰν, καὶ εἰς ἄλλο μεσημβρινόν, μᾶλλον πολὺκλαδόν, διαιρούμενον εἰς πολλὰ μερικὰ συμπλέγματα ὄρέων. Τὸ Β. σύστημα σύγκεται πάλιν ἐκ τριῶν τμημάτων, τῶν *Λαπωνικῶν* Ἀλπεων, αἵτινες εἶνε αἱ ταπεινότεραι, τῶν *Κιολιῶν* μετὰ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς *Σουλτέλιμης* ἐχούσης 5796 π. ὑψ. καὶ τοῦ *Δοβρεφιέλιου* μετὰ τῆς ὑψίστης κορυφῆς *Στρεχαιττάνης* ἐχούσης 7056 π. ὑψ. Πρὸς Ν. τῆς 62° Β. πλ. ἄρχεται τὸ τμήμα τοῦ συμπλέγματος τὸ πληροῦν τὴν μεσημβρινὴν Νορβηγίαν. Ἐπὶ τῆς *Αρδαγγεργιέλιθης* (φιέλθαι καλοῦνται εἰς τὰ μέρη ταῦτα αἱ ὄρειναι ἐπιφάνειαι) ἡ κορυφή *Σκαγεστοιλιτίνδη* εἶνε 7600 π. Αἱ πρὸς Α. καὶ Δ. κλιτύες διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἐπεὶ δὴ πρὸς Δ. ἀποκλίνουν εἰς τὰ ὄρη τραχέως καὶ ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν· συχνάκις δὲ φιέλθη προχωρεῖ εἰς ἄρκετον μῆκος καὶ πλάτος, εἶτα ἀπολήγει ἀποτόμως κατὰ τὸ χεῖλος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πολλάκις κατερχόμενον ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν σπηματίζει κάθετον βραχώδη τοῖχον μέχρι 2000 π. ὑψηλόν. Εἰς τὴν θάλασσαν καταβαῖνον τὸ ὄρος ἐκ νέου πάλιν ὑψοῦται νησοειδές καὶ οὕτω πληθὺς ὄρειων νήσων συνθεύει τὴν παραλίαν κατὰ μῆκος τῆς Νορβηγίας· σπουδαιότεραι δὲ τούτων εἶνε τὸ συμπλέγμα τῶν *Δοφωδῶν* νήσων. Ὁ δὲ *Όκεανὸς* πάλιν εἰσδύει διὰ βαθειῶν γλωσσῶν, *γορδῶν*, ἐνίστε καὶ 10 μ. ἐντὸς τῆς χώρας. Πολλάκις τείνει τις νὰ παραδεχθῆ ὅτι τὰ μέρη ταῦτα τῆς θαλάσσης εἶνε ἢ ποταμοί, ἢ ἐσωτερικαὶ λίμναι, καὶ περιστρέφεται ὡς ἐν *Λαδουρίνω* ἐντὸς τῆς πληθῆος τῶν νήσων, χερσονήσων καὶ προθμῶν. Ἐν Νορβηγίᾳ ὑπάρχουσιν, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις ὄρειναῖς χώραις, ἀγρία φύσις ὑψηλῶν ὄρέων, κρυσταλλῶνες, λίμναι καὶ μεγαλοπρεπεῖς καταρράκται, ἀλλ' ἰδιάζοντα ἐν αὐτῇ εἶνε τὰ λίαν ἐκτεταμένα καὶ αἰωνίως

ὑπὸ χιόνος κεκαλυμμένα πεδία, ἅτινα ἐπὶ τῆς ὅλης χερσονήσου ἔχουσι 350 □ μ. μεγαλοπρεπὲς δὲ φαινόμενον εἶνε αὐτόθι ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοσιούτων ὑψηλῶν καὶ ἀγρίων ὄρεινῶν ὄγκων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς τὰ Β. ταῦτα μέρη ξένων περιηγητῶν αὐξάνει ὄχι ἄνευ λόγου τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον οὗτοι εὐχαριστοῦνται καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ εὐλιχρινεῖς κατοίκους, οἵτινες ἐν μέσω τῶν ὄρεων αὐτῶν ἐτήρησαν εὐθυμον, ἐλεύθερον καὶ εὐσεβὲς φρόνημα. Πρὸς Α δὲ, ἐπομένως πρὸς τὴν Σουηδίαν, τὸ ὄρος ἀποκλίνει βαθμηδόν, κατὰ πρῶτον μὲν εἰς τὸν Βοθηκὸν κόλπον, πρὸς τὸν ὁποῖον ῥέει πληθὺς παραλλήλων ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποταμῶν (ἐλαφῶν) τούτων δὲ σπουδαιότερος εἶνε ὁ Δάλης, συγκείμενος ἐξ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ Δάλου. Ἡ παραλία συνοδεύεται καὶ ἐνταῦθα ὑπὸ σειρᾶς μικρῶν βραχιδῶν νήσων καὶ ὑφάλων, ἃς καλοῦσι σκαίρας, ἐξ ὧν καὶ τμημά τι τοῦ Σουηδικοῦ στόλου καλεῖται στόλος τῶν σκαίρων. Ἐκτὸς τῆς Α. ταύτης κλιτύς ἔχει τὸ ὄρος καὶ μεσημβρινὴν τινα ἀποκλίνουσαν πρὸς μεγάλην τινὰ σειρὰν λιμνῶν, κειμένων πρὸ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτοῦ χείλους· ἡ μεγαλειτέρα καὶ δυσμικωτέρα τούτων εἶνε ἡ Βέντερ (100 □ μ), ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Γόθης ῥέει πρὸς τὸν Καττεγάτην ὀλίγον πρὸς τὰ ΝΑ. κεῖται ἡ Βέττερ, πρὸς δὲ τὰ ΒΑ. ἀμφιτέρων ἡ Χιελμάρη καὶ ἡ ἐπιμήκης καὶ βοήθουσα νήσων Μαυλάρη, ἣτις συνέχεται μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ ἔχει ὑπὲρ τὰ 1300 νησιδρια (ὄλμαι) καὶ θελτικὰς ὄχθας. Πᾶσαι αἱ λίμναι αὗται κεῖνται εἰς μεγάλην τινα τῆς χερσονήσου βαθύτητα. Ἡ διώρυξ· τῆς Γόθης, βοηθουμένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, φέρει ἀπὸ τῆς Βορείας θαλάσσης εἰς τὴν Βαλτικὴν. Πρὸς μεσημβρίαν τῆς βαθύτητος ταύτης ἐκτείνεται ἡ πεδινὴ χώρα τῆς μεσημβρινῆς Σουηδίας· ἀλλὰ καὶ αὕτη διασχίζεται ὑπὸ μεμονωμένων ὄρεινῶν σειρῶν 1000 π. ὑψηλῶν καὶ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ κυρίως βαθύπεδα.

Εὐφοροὶ γαῖαι ἐκ προσχώσεων κεῖνται μόνον ἐπιτεθειμέναι ἐν εἶδει λεπτῶν στρωμάτων ὅμως τὸ κύριον ἔδαφος καὶ αὐτόθι εἶνε βραχῶδες καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἀναφαίνεται πετρώδης ἐπιφάνεια, καθιστῶσα τὴν γεωργίαν λίαν δύσκολον. Ἀλλὰ καὶ ἡ φύ-

εις τῶν ποταμῶν μᾶς ἀποτρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν χώραν ὡς κυρίως βαθυπέδον, διότι πάντες σχεδόν, καὶ αὐτοὶ οἱ μείζονες, διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν κλίσιν, τοὺς καταρράκτας καὶ τοὺς σκοπέλους τῶν εἶνε ἄπλωτοι. Ὁ Δάλης σχηματίζει καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς ἐκβολὰς τοῦ καταρράκτην 50 π. ὑψηλόν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Γόθῃ εἰς μέρητινά, καὶ ἰδίως παρὰ τοὺς καταρράκτας τῆς Τρολλαίττης, ἡ ποταμοπλοῖα εἶνε ἀδύνατος, διὰ τοῦτο ἠναγκάσθησαν νὰ σχηματίσωσι διὰ μεγάλης δαπάνης τὴν διώρυγα τῆς Τρολλαίττης παρὰ τὸν ποταμόν. Παρατηροῦμεν προσέτι ὅτι καὶ τὸ σύστημα τῶν Σκανδιναβικῶν ποταμῶν εὐρίσκεται εἰς ἀσάθειάν τινα ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑδάτων· διότι ποταμοὶ διαφύρων μερῶν, ὅταν τὸ ὕδωρ αὐτῶν αὐξάνῃ, συνέχονται καὶ ἡ αὐτὴ λίμνη ἐκτέμπει ἐνίοτε ὑδάτα εἰς διάφορα συστήματα ὑδάτων.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβηγοὶ εἶνε Γερμανικῆς καταγωγῆς, ῥωμαλέοι, γλαυκοὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ξανθοὶ τὰς τρίχας, ἀγαθοὶ, τίμιοι, φιλόξενοι καὶ σταθεροὶ, ὡς ὁ σίδηρος τῆς χώρας τῶν. Ἐκτὸς δὲ τῶν κατοικούντων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς παραλίαις πόλεσι, οἵτινες παρέλαβον πολλὰ ξενικὰ καὶ ἰδίως Γαλλικὰ ἔθνη, ὁ λαὸς διετήρησε πολλὰ ἀρχαῖα ἔθιμα καὶ ἐορτάς, οἷον τὴν πανήγυριν τοῦ ἔαρος κατὰ τὴν πρώτην Μαΐου, τὴν τοῦ μέσου θέρους κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ κυρίως τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων. Ἐάν τις ἐν πίστει μεταβῇ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων εἰς τὴν πολλάκις ὄλα μίλια ἀπέχουσαν ἐκκλησίαν, δίδεται κατόπιν εἰς εὐθυμον καὶ διασχεδαστικόν κατὰ τὰς ἐορτάς βίον· διότι ἐπὶ 12 ἡμέρας μένει ἡ τράπεζα τῶν πλουσιωτέρων χωρικῶν ἐστρωμένη εἰς πάντα ξένον, γνωστὸν, ἢ μὴ. Τὰ βορειότατα τῆς χερσονήσου μέχρι τῶν ἐπὶ Ῥωσικοῦ ἐδάφους χωρῶν κατοικεῖ ἡ φυλὴ τῶν Λαπώνων ἢ, ὡς αὐτοὶ καλοῦνται, Σάμων, Τσουδικῆς καταγωγῆς, ἀριθμουμένων τανῦν μέχρι 10000 καὶ ὄντων τῶν πλείστων Χριστιανῶν. Οἱ μὲν ἀλιεῖς Λάπωνες ἔχουσι σταθερὰς κατοικίας, οἱ δὲ Γαρανδολάπωνες περιφέρονται νομαδικῶς μετὰ τῶν τάρανδων αὐτῶν, οἵτινες, παρέχοντες αὐτοῖς τροφήν καὶ ἐνδυμασίαν καὶ χρησιμεύοντες καὶ ὡς φορτηγὰ ζῶα καὶ διὰ νὰ σύρωσι τὰ ἔλλαθα, εἶνε τὸ πᾶν δι' αὐτούς· ὁ πλοῦτος τοῦ Λάπωνος ὑπολογίζεται

ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ταρανδῶν αὐτοῦ, ὅπως ὁ παρ' ἡμῖν πλούσιος ἐκ τῶν πολλῶν φλωρίων του. Ἡ χρῆσις ὅμως ἰσχυρῶν πνευματωδῶν ποτῶν, πρὸς εὐ ἐδόθησαν οἱ Λάπωνες ἀκατασχέτως, ἀπειλεῖ τὴν ἐξάλειψιν ὀλοκλήρου τῆς ἱκανῶς ἤδη περιορισθείσης φυλῆς αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ Φίννοι καὶ Κουαῖνοι μετανάσται κατοικοῦσιν εἰς τὰ βορειότατα ταῦτα μέρη.

Νορβηγοὶ, Σουηδοὶ καὶ Λάπωνες εἰνεῦν οἱ κάτοικοι τῆς χειρσονήσου. Εἰς δὲ τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους ὑπῆρχον αὐτόθι πολλὰ μικρὰ βασίλεια, ἅτινα βαθμηδὸν συνεχωνεύθησαν εἰς δύο, τὴν Νορβηγίαν καὶ Σουηδίαν. Ὁ κύριος θεὸς τῶν Σκανδιναυῶν ἦτο ὁ Ὀδῶνος· ἀπὸ τούτου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Φρίγγης κατάγονται οἱ λοιποὶ θεοί, τὸ γένος τῶν Ἀσῶν, οἷον ὁ θεὸς τῆς βροντῆς Θῶρ μετὰ τῆς πάντα συντριβούσης σφύρας αὐτοῦ, κτλ. Οὗτοι πάντες κατοικοῦσιν ἀργυρᾷ παλάτια εἰς τὴν πόλιν τῶν Θεῶν Ἀσγάρδην· αἰδοὶ ἅγιοι, οἱ Σκάλλδοι, ὕμνου τοὺς θεοὺς, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν μετέβαινον εἰς τὴν Βελγιάλλαν. Ἄλλ' ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις ἐδιδάσκειτο αὐτόθι ἀπὸ τοῦ θ' ἤδη αἰῶνος, ἐρρίψεν ρίζας κατὰ τὸ 1000 ἔτος καὶ ἔκτοτε τὸ Εὐαγγέλιον ἤνεγκεν αὐτόθι μὲν τὴν ἠθικὴν, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ὑπέφερε τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὰς ληστροικὰς τῶν Νορμανδῶν ἐπιδρομὰς. Ἀπὸ τῆς Νορβηγίας μετηνέχθη ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὰς Φαρῶας νήσους, τὴν Ἰσλανδίαν, τὴν Γροιλανδίαν καὶ τὴν Βελγανδίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Σουηδίας εἰς τὴν ἀπέναντι Φιννίαν. Τὸ 1397 κατώρθωσεν ἡ βασίλισσα τῆς Δανίας Μαργαρίτα κατὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Καλμάρης νὰ ἐνώσῃ τὰ τρία στρέμματα, τῆς Δανίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας. Μετ' αὐτὴν ἐβασίλευσαν ἐπὶ ἓνα αἰῶνα βασιλεῖς καὶ τῶν τριῶν ἠνωμένων χωρῶν, ἀλλ' οἱ τρεῖς βόρειοι λαοί, καίτοι ὑπὸ πλείστας ἐπόψεις τοσοῦτον συγγενεῖς, ἀπεσρέφοντο ἀλλήλους· ἰδίως δὲ παρετηρεῖτο τοῦτο τὸ μῖσος ἐκ μέρους τῶν Σουηδῶν πρὸς τοὺς Δανοὺς καὶ Νορβηγούς. Ἰπὸ τὸν ὠμόν Χριστιανὸν Β', ὅστις τὸ 1520 διὰ τῆς αἱματηρᾶς σφαγῆς τῆς Στοκχόλμης ἐπροσπάθησε ν' ἀπαλλαχθῆ τῶν ἐπιφόβων Σουηδῶν εὐγενῶν, ἐξεβράβη ἐν Σουηδίᾳ ἐπανάστασις. Ὁ Γουσταῦος Βάζας, υἱὸς ἐνὸς τῶν πεσόντων κατὰ τὴν σφαγὴν ἐκείνην, ἐγένετο μετὰ πολλοὺς κινδύ-

νους ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν συμπατριωτῶν του καὶ ὁ ἰδρυτὴς νέας βασι-
 λικῆς δυναστείας. Ἐπὶ τοῦ νέου τούτου βασιλέως ἐγένετο καὶ ἡ χώρα
 Λουθηρανικὴ· διετηρήθησαν ὅμως ἐν αὐτῇ οἱ ἐπίσκοποι. Τότε ἦτο
 ἡ Σουηδία ἀσήμενον βασιλεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον μία μόνη Γερ-
 μανικὴ ἐμπορικὴ πόλις, ἡ Λυβέκη, ἀντέστη ἐπιτυχῶς. Ἡ Νορ-
 βηγία καὶ ἡ μεσημερινὴ Σουηδία ἀνήκον τότε εἰς τὴν Δανίαν,
 ἀπ' ἐναντίας ἡ Φιννία ἦτο Σουηδική. Τὸ βασιλεῖον ἐγένετο
 κατὰ πρῶτον ἰσχυρὸν διὰ Γουσταύου Ἀδόλφου, ὅστις ἀεμίχθη
 ἐνδύξως εἰς τὸν τριακονταετῆ πόλεμον καὶ ἀπέθανε τὴν 6 Νο-
 εμβρίου 1632 ἡρωϊκῶς ἐπὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους παρὰ τὴν Λύ-
 τσην καὶ ἀπέκτησε Γερμανικὰς χώρας. Εἰς τὴν Βεστφαλικὴν
 εἰρήνην ἀπέκτησεν ἡ Σουηδία τὸ μεγαλύτερον καὶ καλλίτερον
 τῆς Ποιμερανίας μέρος, προσέτι τὴν πόλιν *Βισμάρη* καὶ τὰς
 χώρας *Βρέμνη* καὶ *Βέρδαν* τὰς μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλ-
 βιος καὶ Οὐϊσούργιδος. Ἡ θυγάτηρ τοῦ Γουσταύου Ἀδόλφου
 Χριστίνα εἶνε γνωστὴ διὰ τὴν πολυμάθειαν, τὴν μετάβασιν αὐ-
 τῆς πρὸς τὴν Καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου
 παραίτησιν. Μετ' αὐτὴν περιῆλθεν ὁ θρόνος εἰς τὸν Γερμανικὸν
 οἶκον τῶν Δύο Γεφυρῶν, συγγενῆ πρὸς τὸν τοῦ Βάζα, ὅστις ἐ-
 ξηκολούθησεν εὐτυχέστερον τὰς κατακτήσεις. Πρὸς τὸ τέ-
 λος τοῦ 17 αἰῶνος ἀνήκεν εἰς τὸ Σουηδικὸν βασιλεῖον ὁλόκλη-
 ρος ἡ Σουηδία, ἡ Φιννία, ἡ Ἰγγερμανία, ἡ Ἑσθονία, ἡ Λιβονία
 καὶ αἱ προμνησθεῖσαι Γερμανικαὶ χῶραι. Ἡ Σουηδία ἦτο τότε
 μεγάλη Ἑυρωπαϊκὴ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἡ Δανία, ἡ Ρωσία καὶ
 ἡ Πολωνία ἐφθόνουν καὶ ἐφροῦντο. Ὅτε δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι ἐχ-
 θροὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ νέου Καρόλου ΙΒ' τὸ 1697-1718,
 οὗτος παρουσιασθεὶς ἐν ἀρχῇ ὡς δεῦτερος Μέγας Ἀλέξανδρος,
 πανταχοῦ ὢν νικητὴς, κατεδίωξε τὸν βασιλέα τῆς Πολωνίας
 Αὐγουστον, ὅστις ἦτο συγχρόνως καὶ ἐκλέκτωρ τῆς Σαξο-
 νίας, μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Γερμανίας. Ἄλλ' ἡ μεγάλη αὐτοῦ
 ἰσχυρογνωμοσύνη κατέστρεψε πάντα· διὸ τὸ 1709 μαχόμενος
 κατὰ τοῦ Πέτρου τῆς Ρωσίας ἠττήθη ἐν Πολταύα. Ἐξῆσεν ὁ
 Κάρολος κατόπιν ἔτη τινὰ παρὰ τοῖς Τούρκοις, οἵτινες ἀνεγνώρι-
 σαν τὴν τε ἀνδρίαν καὶ τὴν ἐπιμονὴν του· ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῷ με-
 ταξὺ αἱ χῶραι αὐτοῦ πρῶσεβάλλοντο πανταχοῦθεν, ἐπέσρεψε τέλος

ἀλλ' ἔπεσε μαχόμενος ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα (1718) πρὸ τοῦ Νορθηγικοῦ φρουρίου τῆς Φρεδερικογράλλης. Κατὰ τὸν 17 αἰῶνα κατέπιπτεν ἐπὶ μᾶλλον ἢ Σουηδία, ἔνθα εἶχεν ἀναθῆ τὸν θρόνον ὁ οἶκος τοῦ Ὀλστείνου Γοττόρπου, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἐσωτερικαὶ ἐριδες δὲν ἔλειπον. Διὰ τίνος δ' ἐπαναστάσεως, γενομένης τὸ 1809, ὁ βασιλεὺς Γουσταῶς Ἀδόλφος ἐξώσθη μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἐκ τοῦ θρόνου, ἐφ' οὗ ἐκάθισεν ὁ ἄτεκνος θεῖός του, ὅστις ἐξέλεξε διάδοχόν του στρατάρχηνα τινὰ τοῦ Ναπολέοντος, τὸν Βερναδότον, τοῦ ὁποῦ ἐγγονος, Κάρολος ὁ 18, ἵσταται σήμερον ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἡ Σουηδικὴ χώρα περιωρίζετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπὶ τῆς κυρίας Σουηδίας καὶ τῆς πρόσω Πομμερανίας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Πεένου, ὅμως εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος πόλεμον ἀπέβαλεν ἡ Δανία πρὸς τιμωρίαν διὰ τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας συμμαχίαν τῆς τὴν Νορθηγίαν ἄνευ τῶν παραρτημάτων τῆς ταύτην δὲ ἔλαβεν ἡ Σουηδία, ἐγκαταλιποῦσα εἰς ἐκείνην τὸ ἐπὶ τῆς Πομμερανίας μέρος τῆς, τὸ ὅποιον ὅμως ἐξηγόρασεν ἡ Πρωσσία. Τὰ δύο λοιπὸν βασιλεία ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ 1814 τὸν αὐτὸν μὲν κύριον, ἀλλ' ἴδιον πολίτευμα καὶ διοίκησιν.

Α) Ἡ Σουηδία, ἔχουσα περίπου 8000 □ μ. καὶ 4 ἑ. κ. χωρίζεται πρὸς τὰ ΒΑ. ἀπὸ τῆς Ῥωσικῆς χώρας κατὰ πρῶτον διὰ τοῦ Τορνέα, κατόπιν δὲ δι' ἀριστεροῦ τίνος παραποτάμου αὐτοῦ Μουονίου. Κατὰ τὸ σύνταγμα ὀφείλει ὁ βασιλεὺς νὰ λαμβάνῃ ἐπὶ πολλῶν σπουδαίων ἀντικειμένων τὴν συγκατάθεσιν τῶν δύο βουλῶν. Τὸ βασιλείον διαιρεῖται εἰς τρεῖς κυρίας χώρας, τὴν *μεσημβρινὴν Γοθλανδίαν*, ἣτις μόνη ἔχει ὄσους καὶ αἱ δύο ἄλλαι ὁμοῦ κατοίκους, τὴν *μεσαίαν Σουηδίαν*, καὶ τὴν *βορείαν Νορλανδίαν*, ἧς τινος ἡ μὲν ἑκτασις εἶνε, ὅση καὶ τῶν δύο ἄλλων ὁμοῦ τμημάτων, ὁ δὲ πληθυσμὸς ἀναβαίνει μόλις εἰς $\frac{1}{4}$ ἑ. Τὰ μεγάλα ταῦτα τμήματα ὑποδιαιροῦνται πάλιν εἰς 24 ἐπαρχίας (λαίνας). Ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τὴν κυρίαν διαίρεσιν θέλομεν ἀνεφέρει μόνον τὰ ἱστορικῶς σπουδαῖα ὀνόματα τῆς παλαιᾶς διαιρέσεως. Ἀπρικίας ἔχει ἡ Σουηδία μόνον τὴν μικρὰν νῆσον τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου ($\frac{3}{4}$ □ γμ. καὶ 2800 κ) ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἰνδίαῖς.

1) Εἰς τὴν κυρίως Σουηδίαν αἱ σπουδαιότεραι καὶ μᾶλλον καλλιεργημένοι χώροι αὐτῆς, κείμενοι περὶ τὴν ὠραίαν λίμνην Μαιλάρην, καλοῦνται Οὐπλανδία καὶ Σουδερμαλλανδία. Ἡ πρωτεύουσα Στοκχόλμη κεῖται, ἔνθα ἡ λίμνη διὰ στενῆς τινος ἐξόδου χίνεται εἰς κόλπον τινα τῆς Βαλτικῆς. Ἐπὶ τινος νήσου, χωριζούσης τὰ ἀλμυρὰ ἀπὸ τῶν γλυκίων ὑδάτων, κεῖται ἡ πυκνῶς ὠκοδομημένη παλαιὰ κυρία πόλις, ἔχουσα στενάς μὲν ὁδοὺς, ἀλλὰ μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γέφυρα, ἐκ τῶν κυριωτέρων κοσμημάτων τῆς πρωτεύουσας, φέρει ἐπὶ τῆς βορείας τῆς λίμνης ὄχθης εἰς τὸ τμήμα τῆς πόλεως Νορδέρμαλμον, ὅπερ, ὄν δωδεκάκις μείζον τῆς κυρίας πόλεως, ἔχει ὠραίας καὶ εὐρείας ὁδοὺς. Καὶ ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ὄχθης ὑπάρχει τμήμα τῆς πόλεως Σουδέρμαλμον, ὄν οὐχὶ μόνον ἦττον ὠραίων, ἢ τὸ βόρειον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀνώμαλον. Ἐκτὸς τούτων ἀνέκουσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ πολλὰι κατοικημένοι νῆσοι. Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἡ Στοκχόλμη ἔχει τὴν ὠραιότεραν θέσιν ὄλων τῶν πρωτευουσῶν, ἐπειδὴ μόνον εἰς αὐτὴν ἀπαντᾶται μεγίστη ποικιλία τῶν περιχώρων καὶ στενότατος σύνδεσμος τοῦ βίου τῶν μεγαλοπόλεων μετὰ τοῦ θελκτικῶ καὶ ἀπλῶ ἐξοχικῶ, ἐπειδὴ οἱ ἀγροὶ καὶ δάση περᾶσκονται συχνότατα πρὸς ἄλληλα. Ἡ πόλις ἔχει 125000 κ. καὶ σπουδαίον ἐμπόριον. Πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ὑπάρχουσι φοῖβια, τὰ ὅποια προφυλάττουσι τὸν ὠραῖον λιμένα, καὶ εἰς τὰ περίξ ἐξοχὰ πολύτεια, ὅν ἡ Δροτνιγκόλμη, ἡ Ἄγα, ἡ Γριψόλμη, κτλ. Πρὸς τὰ ΒΔ. 8 μ. κεῖται ἡ Οὐψάλα, ἔχουσα 92000 κ. πανεπιστήμιον, τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ κράτους καὶ μεγαλοπρεπῆ ναόν, ἔνθα ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Λιναίου καὶ τοῦ Γοτταύου Βάβα. Περὶ τὴν Οὐψάλαν κείνται αἱ κύριαι μεταλλουργικαὶ τῆς Σουηδίας πόλεις· μίλια δὲ τινα πρὸς Β. ἡ Δαννεμόρα, τῆς ὁποίας τὰ μετολλεῖα τοῦ σιδήρου φέρουσιν ἑτησίως 270000 σατ. πρὸς δὲ τὰ ΒΔ. κεῖται ἡ ἀργυροφόρος Σάλα· κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν περαιτέρω εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικῶ Δάλου, ἡ Φαλρύνη, ἔχουσα μεταλλεῖα χαλκοῦ. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τοῦ Δάλου Δαλάρνη ἢ Δαλεκαρλία, κατοικεῖται ὑπὸ λίαν ῥωμαλέας φυλῆς, ἣτις πρὸς τὸν βασιλέα λαλεῖ διὰ τοῦ σὺ, ὅμως καὶ θυσιάζει προθύμως ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ζωῆν καὶ περιουσίαν.

2) Εἰς τὴν Γόθλανδία ν, κειμένην ἐπὶ τοῦ Καττεγάτου καὶ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γόθου, κεῖται ἡ μεγίστη μετὰ τὴν Στοκχόλμην πόλις

Γοθεμ βοῦργον, ἔχουσα 42000 κ. καὶ οὖσα ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς.
Ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης κείται ἡ Καλμάρη, ὄχυρος λιμὴν ἀντι-
κρὸ ταύτης ἡ μικρὰ καὶ στενὴ νῆσος Οἰλανδία ἐνδοτέρω τῆς θαλάσσης
πρὸς τὰ ΒΑ. ἡ μείζων ταύτης Γοθλανδία μὲ τὴν ἐπ' αὐτῆς πόλιν
Βισθῦν, ἥτις ἦτο κατὰ τὸν μεσαιῶνα μεγάλη καὶ μία τῶν σπουδα-
τέρων καὶ ἀχμαιοτέρων ἐμπυρικών πόλεων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. τῆς
Καλμάρης καὶ ἐπὶ τοῦ Μοτάλαεῖνε τὸ Νορκσάπιγγον, πόλις ἐμπο-
ρικὴ, ἔχουσα 22000 κ.

Αἱ μεσημβρινώτεραι χῶραι καλοῦνται Βλεκίγγη καὶ Σχόνη, ὧν
ἡ δευτέρα φέρει ἀφρολα σιτηρά. Αὐτόθι ἐπὶ τοῦ περθεμοῦ Σούνδου καὶ ἀν-
τικρὸ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ ἰδίως τῆς πόλεως αὐτῆς Ἐλ-
σιγγόρης κείνται αἱ πόλεις Ἐλσιγγόβοργον, Μαλμόη, ἔχουσα
49000 κ. καὶ Ἰσταδη, οὖσαι καὶ λιμένες τῆς Βαλτικῆς ζωρῶς συγ-
κρινωσύντες μετὰ τῶν τῆς Βαλτικῆς Γερμανικῶν λιμένων. Ἀπὸ τῆς
Ἰσταδῆς μεταβαίνει τις δι' ὀκταῶρου πλοῦ εἰς τὴν Στραλσούνδην. Ἡ
Καλσκρόνα εἶνε ὄχυρος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας καὶ ἔχει
46000 κ. Μεσόγειος πόλις εἶνε ἡ Λούνδη, ἥτις ἔχουσα τὸ δεύτερον
τῆς χώρας πανεπιστήμιον, κατὰ τὸν θ' καὶ ἰαῖωνα ἦτο ἡ πρώτη ἀρ-
χιεπισκοπὴ, ἐξ ἧς ἐπέμποντο πρὸς Β. ἱερὰ πύστοιοι.

3) Εἰς τὴν Νορλανδιαν μεγαλειτέρα πόλις εἶνε ἡ Γέφλη, ἥτις, κει-
μένη οὐ μακρὴν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δόλου, ἔχει 42000 κ. καὶ σπου-
δαῖον ἐμπόριον. Ὅσον τις προβαίνει πρὸς Β, τοσοῦτον ὁ πληθυσμὸς
εἶνε ἀραιότερος καὶ ἡ φύσις ἐρημοτέρα. Εἰς τὴν Λαπωνίαν οὐδ' ἀνεῖ σπο-
ραδικῶς ἡ βρώμη καὶ ἀπαντῶνται μόνον ἡ πίτυς καὶ ἡ νῶνος σημύδα.
Ἐπὶ τοῦ Τορνέα ἡ μεγίστη νύξ καὶ ἡ μεγίστη ἡμέρα διορακοῦσιν
24 ὥρ. καὶ ἀλιεῖα καὶ κτηνοτροφία ταρανδῶν παρέχουσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.
βρώμης καὶ κριθῆς ἄλευρον, ἀνάμικτον μετὰ ριζῶν καὶ κατατετημημένων
ἀνθερίκων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ φλοιοῦ πίτυρος, χρησιμίζει αὐτόθι καὶ
εἰς τὰ εὐρρωτῆρα ἔτη ὡς ἄρτος. Αἱ ἐνορίαὶ ἔχουσιν ἕκτασιν, καθὼς καὶ
εἰς τὴν Β. Νορβηγίαν, πολλάκις 20-30 □ μ. διὸ πολλοὶ ἐνερῆται ἔρχον-
ται μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτε διὰ τῶν ἐλκθήρων
δύνανται νὰ διατρέξωσι μακρὰς ἐκτάσεις εἰς ἀπιστεύτως βραχὺ διάστη-
μα χρόνου.

Β) Ἡ Νορβηγία, περιλαμβάνουσα 5800 □ μ. καὶ 1 ½ ἑ.
καὶ ἔχουσα ἐλευθερώτερον πολίτευμα καὶ βουλὴν μετὰ μει-

ζόνων δικαϊωμάτων ἢ ἐν Σουηδία, διαίρεται· εἰς τέσσαρα τμήματα.

1) Εἰς τὸ τμήμα τῆς Χριστιανίας καὶ Χριστιανσάνδης, κείμενον πρὸς Μ. ἐπὶ τοῦ Σκαγερράκου ἢ πορθμοῦ τῆς Ίουτλανδίας. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ ταῦτα μέρη, καθὼς καὶ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Σουηδίαν, ἰσχύει ὅτι ἀνωτέρω ἐν σελ. 40^ο περὶ τοῦ κλίματος εἶπομεν, ὅτι δηλ. εἰς κοιλάδας προφυλαττομένας δύναται νὰ καρποφορήσῃ καὶ ἡ ἀμπελος καὶ ἡ βερικοκκία. Ἡ χώρα αὕτη εἶνε ἡ εὐφρωτέρα καὶ ἡ πολυπληθεστέρα τοῦ βουοιλείου. Ἐπὶ ἐνὸς μόνου τετάρτου τοῦ Νορβηγικοῦ ἐδάφους κατοικοῦσι τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Ἡ πρωτεύουσα Χριστιανία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ 42 μ. μακροῦ ὁμωνύμου κόλπου, τοῦ ὁποίου αἱ ὄχθαι πληροῦνται μικρῶν πόλεων, χωρίων καὶ ἐξοχῶν· ἡ θέσις τῆς πόλεως, ἣτις ἔχει ἐμπόριον ἐκτεταμένον, πανεπιστήμιον καὶ 65000 κ. εἶνε ὠραία καὶ αἰσχοδομαὶ κολαὶ καὶ κανονικαί. Μεταβαίνων τις ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ κόλπου τῆς Χριστιανίας πρὸς τὰ ΝΑ. ἀπαντᾷ ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ μεγίστου τῶν ποταμῶν τῆς Νορβηγίας Γλόμμου ἔχοντις 20 καταρράκτας καὶ ἐγγύτατα τῶν Σουηδικῶν ὀρίων τὸ φρούριον τῆς Φριδερίκοχαλῆς, ἱστορικῶς γνωστὸν διὰ τὸν θάνατον Καρόλου τοῦ ΙΒ'. Ὀλίγον δυτικώτερον τοῦ κόλπου τῆς Χριστιανίας κεῖται ἡ Κογγισβέργη, ἔχουσα μεταλλεῖα ἀργύρου· μίλια δέ τινα μακρὰν τοῦ Λινδενάισου ἀκρωτηρίου κεῖται ἡ Χριστιανσάνδη, ἔχουσα 40000 κ.

2) Τὸ τμήμα τῆς Βέργης ἔχει ἐπίσης κίπων ἤπιον, ἀλλὰ λίαν βετώδες κλίμα, διότι αὐτοῦ πίπτει ἡ πλείστη ἐν Εὐρώπῃ βροχή. Ἡ Βέργη, οὕσα καθ' ὀλοκληρίαν ἐμπορικὴ πόλις, εἶνε τὸ Νορβηγικὸν Ἀμβουζιον καὶ ἔχει 74000 κ. ἰδίως δ' ἐν αὐτῇ ἐνεργεῖται τὸ ἐμπόριον τῶν ἰχθύων, τῶν ὁποίων ἡ θήρα ἐκτείνεται καθ' ὅλα τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας· ἐντεῦθεν φέρονται καὶ εἰς ὅλην τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην ἰχθῆς, καὶ ἰδίως γάδοι, βέγγαι καὶ σολομοί. Αἱ βέγγαι παρουσιάζονται αὐτοῦ εἰς στρώματα, ἔχοντα μῆκος καὶ πλάτος μιλίων καὶ βάθος πολλῶν πήχεων εἰθβάλλουσιν εἰς τοὺς μακροὺς κόλπους (φιόρδας) κατὰ πυκνὰ στίφη· αἱ δὲ φάλαιnai, αἰτινες ποθοῦσι λίαν τὴν τροφήν ταύτην, τοποθετούμεναι πρὸ τῶν κολλάκις στενωῶν εἰσοδῶν, καθιστῶσιν ἄφθνον καὶ εὐκολὴν τὴν θήραν.

3) Ἡ Δρογθείμη, ἡ πρωτεύουσα τοῦ τετάρτου τμήματος, κεῖται

εἰς τὴν Μ. ὄχθην βαθείας φιορδης καὶ ἔχει 47000 κ. Ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρξε πρότερον ἢ ἔδρα καὶ ἡ πόλις τῆς στέψεως τῶν παλαιῶν βασιλέων, διὰ τοῦτο ἦτο αὐτόθι μεγαλοπρεπὴς ναὸς, τοῦ ὁποίου μέρος μόνον τὴν σήμερον ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως. Μεσογειῶς κεῖται ἡ πόλις Ροιραάση, οὕσα 5500 π. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ ἔχουσα πλοῦσια μεταλλεῖα χαλκοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀένναον σχεδὸν χειμῶνα.

4) Ἡ βορειοτάτη ταινία τῆς χώρας, ἣτις δὲν ὑπάγεται ἀμέσως ὑπὸ τὸ τμήμα τῆς Δρονθείμης, περιλαμβάνει τὰς βορείας χώρας καὶ τὰς Φιννικὰς Μάρκας. Εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν κατοικοῦσι Λάπωνες καὶ Κουαῖνοι, εἰς δὲ τὴν παραλίαν Νορβηγοί, καταγινομένοι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἁλιείαν. Αὐτοῦ ἡ ὄψις τῆς χώρας εἶνε φοβερά. Ἐπὶ τῶν Λοφοδῶν νήσων, τὰς ὁποίας φρικωδῶς μαινόμενος ὠκεανὸς περιβάλλει, τὸ ψῦχος καὶ αἱ καταγιίδες οὐδὲν ἀφίνουσι νὰ ἀναπτυχθῆ δένδρον. Αὐτόθι ὑπάρχουσι πολλοὶ στρόβιλοι καὶ δῖναι, ἀλλ' ἡ Μαστρούμη, ἣτις κεῖται πρὸς Μ. τοῦ συμπλέγματος, εἶνε ἡ φοβερωτέρα· ὅμως αἱ περὶ αὐτῆς διηγῆται εἶνε λίαν ὑπερβολικαί, ἂν καὶ σπικνίως παρέρχεται ἔτος, χωρὶς νὰ συμβῆ αὐτόθι καὶ δυσύχημα τι. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν ἐπικινδύων τούτων νήσων συσσωρεύονται καὶ αἱ πλείστοι ἰχθῦς, τὸν Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον συναθροίζονται ἰδίως μεταξὺ τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Βάγης περίπου 3-4000 πλοίων καὶ ἕκαστον συλλαμβάνει κατὰ μέσον ὄρον τοῦλάχιστον 3000 γάδων. Ἐπὶ τῆς νήσου Κουακλώης πέραν τῶν 70° β. πλ. κεῖται ἡ σήμερον σπουδαῖος λιμὴν Ἄμμέρφεστος, ἔχων 400 κ. καὶ ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας. Τὸ κυρίως βόρειον ἀκρωτήριον εἶνε ἡ βορεία ἄκρα νήσου τινος ἐχούσης παραδόξως ἥπιον κλίμα, ἐπειδὴ τὸ ψῦχος οὐδέποτε εἶνε αὐτόθι ὑπὸ τοὺς 15°. τὸ δὲ βόρειον Κύνον εἶνε ἀκρωτήριον τῆς Στερεᾶς. Πρὸς τὰ ΝΑ. τῶν μερῶν τούτων κεῖται ἐπὶ νησιδίου ἡ Βαρδοιχούση, ἄλλοτε φρούριον καὶ νῦν ἐμπορικὴ πόλις. Περὶ τοὺς τόπους τούτους μαινόνται φοβεραὶ τρικυμῖαι καὶ τὸ ψῦχος φθάνει εἰς τὰ ἐνδότερα μέχρι τῶν 38°.

Ἡ Σκανδιναβικὴ χερσόνησος δὲν εἶνε χώρα τῶν πόλεων, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν διεσπαρμένων χωρίων καὶ τῶν μεμονωμένων ἐπαύλεων, ἐπειδὴ εἰς ἀμφοτέρωτα τὰ βασίλεια ὑπάρχουσι μόνον ἕξ πόλεις, ἀριθμοῦσαι ἐκάστη ὑπὲρ τὰς 10000 κ. Ἐκτὸς δὲ τούτου μόνον εἰς τὴν Στοκχόλμην, τὸ Γοθεμβόργον, τὴν Χριστιανίαν καὶ τὴν Βέργην ἀπαντᾷ τις στερεὰς οἰκίας, εἰς δὲ τὰ ἄλλα μέρη εἶνε γενικώταται αἱ ξύλιναι οἰκοδομαὶ καὶ ἡ στέγασις γίνεται διὰ

σχινδαλάμων. Τὰς οἰκίας ταύτας κατασκευάζει ὁ λαὸς μετὰ μεγίστης τέχνης· οὕτως εἰς τὴν Νορβηγίαν ὑπάρχουσι πανάρχαιοι ναοὶ ἐκ ξύλων λίαν τεχνικῶς κατασκευασμένοι.

Δ) ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.

Τὸ ἀνατολικὸν ἢ Σαρματικὸν βαθύπεδον.

(Πολωνία, Πρωσσία καὶ Ρωσσία)

§. 35. Ὁ ἀπέραντος οὗτος χώρος χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν περιγραφέντων ἤδη ἐν σελ. 4 ὁρίων· πρὸς δὲ τὸν κορυμνὸν τῆς Εὐρώπης τὰ ὅρια τὰ χωρίζοντα τὸ Σαρματικὸν βαθύπεδον ἀπὸ τοῦ Δανουβίου ἀποτελοῦσι τὰ Καρπάθια ὄρη (ἰδὲ ὅσα περὶ τούτου εἶπομεν ἐν § 20 περὶ Καρπαθίων ὀρέων)· μόνον δὲ κατὰ τὰ μεσημβρινιώτατα τὸ βαθύπεδον τοῦτο μεταβαίνει ἄνευ διακρίσεως εἰς τὴν τελευταίαν Βλαχικὴν τοῦ Δανουβίου λεκάνην· δυσκολώτερον δ' εἶνε νὰ ὀρισθῶσι φυσικὰ ὅρια πρὸς τὴν Γερμανίαν, ἢ ἀκριθέστερον πρὸς τὸ Γερμανικὸν βαθύπεδον· συμφώνως ὅμως πρὸς τοὺς πλείστους γεωγράφους παραδεχόμεθα ὡς τοιαῦτα τὸ χωρίσμα τῶν ὑδάτων τὸ μεταξὺ Οὐιάδρου καὶ Οὐϊσττούλα. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ παραγνωρισθῇ ἡ συνέχεια τοῦ ἀνατολικοῦ βαθυπέδου μετὰ τοῦ Γερμανικοῦ, Βλαχικοῦ καὶ Σιθηρικοῦ πεδίου.

Τὸ Σαρματικὸν βαθύπεδον εἶνε ἕδαφος θαλάσσης ἀνυψωθὲν διὰ βαθμιαίας προσχώσεως, ἡ δὲ πρὶν καλύπτουσα αὐτὸ θάλασσα συνεχίετο μετὰ τῆς Κασπίας καὶ Ἀράλης. Ὡς περιορίζουσαι ὄχθαι ταύτης τῆς ποτὲ θαλάσσης πρέπη νὰ θεωρηθῶσι τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὰ Καρπάθια, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων εὐρύματα ὀρυκτοῦ ἁλατος καὶ προσχώσεις κατὰ στρώματα μαρτυροῦσα τὴν προτέραν ἀναμφίβολον ὑπαρξίν τοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις ἀπεσύρθη ἤδη. Μεγίστη μονοτονία εἶνε αὐτόθι ὁ ἰδιαίτερος τρόπος τῆς μωρφώσεως τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σαρματικοῦ βαθυπέδου, ἐνθα μόνον εἰς τὰ μέσα ὑψοῦται τὸ Βαλδάϊον ὑψίπεδον εἴτε ὁ Βολχόσκιος ὄρη, ἀπέχων περίπου 50 μ. ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ τούτου αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ δὲν ὑπερβαίνουσι τοὺς 1000 π. Τὸ δ' ὑψίπεδον τοῦτο εἶνε μέρος τῆς ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐκτεινομένης βορείας Οὐραλικῆς ῥάχews. Πρὸς Δ.

ἐξαπλοῦται τὸ εὐρὺ τοῦτο τῆς χώρας ὑψωμα μέχρι τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου. Ἐτέρα τις ῥάχης χώρας, ἡ νοτιὰ Οὐραλική, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς κάμψεως τοῦ ποταμοῦ Οὐράλη πρὸς τὴν βουνώδη χώραν τῆς Σαρδομίρας πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων προχωρεῖ κατόπιν εἰς τὸ Γερμανικὸν βαθυπέδον. Μετὰ τὴν προεισαγωγικὴν ταύτην ἀρχόμεθα τῆς περιγραφῆς τῶν ποταμῶν τοῦ βαθυπέδου κατὰ τὰς τέσσαρας θαλάσσας, εἰς ἃς χύνονται.

1) Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα, περιβρέχουσα τὰς παραλίας τῆς Πρωσσίας, Κουρλανδίας, Λιβονίας, Ἐσθονίας, Ἰγγεμανίας καὶ Φινλίας, εἰσχωρεῖ ὡς Φίννιος καὶ Ριγαϊκὸς κόλπος εἰς τὴν χώραν· α) ὁ εἰς τὴν θάλασσαν ταύτην χυνόμενος μαγαλιέτερος ποταμὸς εἶνε ὁ Οὐίστούλας, τοῦ ὁποῦ πηγάζοντος ἀπὸ τῶν Βεσκιθίων ὄρεων, αἱ πηγαὶ καὶ ἐκβολαὶ καίμεναι ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχεδὸν γεωγραφικὸν μῆκος ἀπέχουσι 70 μ. π. μόνον ἀπ' ἀλλήλων, ἅπας ὅμως ὁ ῥοῦς αὐτοῦ εἶνε 140 μ. καὶ κάμπτεται σημαντικῶς πρὸς Α. Εἰς τὸ μέρος, ἐνθα στρέφεται πρὸς Δ. δέχεται τὸν μέγιστον τῶν παραποτάμων τοῦ Βούργου (μετὰ τοῦ Ναρεύου), ἐρχόμενον ἀπὸ τῶν βορείων προϋψωμάτων τῶν Καρπαθίων· πέντε δὲ μ. μακρὰν τῆς παραλίας διαιρεῖται εἰς δύο κλάδους, τὸν *Νογάτον* καὶ *Οὐίστούλαρ*· 1) ὁ τελευταῖος οὗτος, ὁ καὶ ἀριστερὸς κλάδος, διαιρεῖται πάλιν, καὶ ὁ μὲν δυτικὸς *Οὐίστούλας* ἢ *Δαντιστικὸς* ῥέει ἐτι εἰς ἕκτασιν βίνα παραλλήλιος τῆς θαλάσσης, ἀφ' ἧς χωρίζεται μόνον διὰ στενῆς ταινίας γῆς, καὶ ἐκβάλλει ἐν μιλ. κατωτέρῳ τοῦ Δαντίσκου εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν (κατὰ τὴν πλημμύραν τοῦ 1840 ἠνεώχθη καὶ δευτέρον σόμιον διὰ τῆς στενῆς ἐκείνης ταινίας), ὁ δὲ ἀνατολικὸς ἢ Ἐλθιγγικὸς *Οὐίστούλας* χύνεται εἰς τὸ Φρίσσιον (Ψυχρὸν) λιμνόστομα· 2) ὁ δεξιὸς κύριος κλάδος *Νογάτος* χύνεται ἐπίσης εἰς τὸ *Φρίσσιον* λιμνόστομα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου φερόμενον 9 μ. πρὸς τὰ ΒΑ. χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ τῆς Πομμερανικῆς Φρίσσιου γλώσσης *Νερούγγης*, ἣτις ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ τενάγη τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης. Αἱ *Νερούγγαι* προέρχονται ἐξ ἄρμυδῶν καταθέσεων τῶν ἐκβαλλόντων ποταμῶν, αἵτινες ὑπὸ τῆς

ώθησεως τῶν κυμάτων μεταβλήθησαν εἰς γλώσσας. β) Ἐτερός ποταμὸς ἐκβάλλων πρὸς Α. εἶνε ὁ *Πρεγάλος*, ὅστις παραβαλλόμενος πρὸς τὸν Οὐίστούλαν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀπλῶς παράλιος ποταμὸς. Πολλαὶ λίμναι χύνουσι τὸ ὕδωρ αὐτῶν εἰς τοῦτον, οἷον ἡ *Σπιρδιγγιος* καὶ ἡ *Μαουέρη*. γ) ὁ *Νιέμος* ἢ *Μέμελος* χύνεται ἐπίσης διὰ δύο βραχιόνων εἰς τὸ λιμνόστομα τῆς Κουρλανδίας· δ) ὁ *Δύρας*, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Βαλδαίου ὑψιπέδου χύνεται εἰς τὸν *Ριγαϊκὸν κόλπον*. ε) ὁ *Ναρόβας*, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῆς Πείπου λίμνης ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον· ς) ὁ *Νεύας*, πηγάζων ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων λιμνῶν τοῦ Α. βαθυπέδου, τῆς *Ὀνέγας* καὶ τῆς ὀλίγον κατωτέρω κειμένης μεγαλειτέρας *Λαδόγας* (300 □ μ.), αἵτινες ἀμφότεραι εἶνε λειψανα θαλάσσης ἐνούσης ποτὲ τὴν Λευκὴν θάλασσαν μετὰ τοῦ Φιννίου κόλπου καὶ χωριζούσης τὰ δι' ἡφαιστείου ἐκρήξεις χωρισθέντα Σκανδιναυικὰ ἐκ πυρρόποικίλου ὄρη ἐκ τῶν καθέτων ἐκ τιτανολίθου στρωμάτων τῆς ἀπέναντι χώρας. Τὰ μέρη ταῦτα παρουσιάζονται πανταχοῦ ὡς ἀποτόμως χωρισθέντα. Ἐκτὸς τοῦ Πρεγάλου, *Ναρόβα* καὶ *Νεύα*, οἵτινες ὡς λιμνοπόταμοι ἀναπτύσσονται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς βορείου γηλοφίας, αἱ λοιποὶ ποταμοὶ διαρρήγνυουσιν τὴν ἀνύψωσιν ἐκείνην τοῦ ἐδάφους καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ πλάτος μετὰ στρωβίλων καὶ δινῶν. Ὁ Οὐίστούλας εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτοῦ ῥοὺν διαρρήγνυει καὶ τὰ νότια Οὐραλικὰ ὑψώματα, καθὼς καὶ τὰ βόρεια, ὀλίγον πρὸ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῶν. Ὁλόκληρος ἡ παραλία τῆς Βαλτικῆς ἢ ἀνήκουσα εἰς τὸ βαθύπεδον αὐτὸ ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ καλύπτεται μὲ ἀπειρίαν μεγάλων καὶ μικρῶν λιμνῶν, αἵτινες αὐξάνουσι κατὰ μέγεθος ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. Εἰς τὴν Φιννίαν ἡ πεδιάς αὕτη τῶν λιμνῶν ὑψοῦται περισσότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἀποκλίνει πρὸς τοὺς κόλπους Βοθνικὸν καὶ Φίννιον καὶ τὴν *Λαδόγαν* λίμνην. Μικραὶ ὄρειναι σειραὶ μέχρι τῶν 1200 π. ἴστανται ἄνευ συνεχείας ἐπὶ τοῦ Φιννίου τούτου λιμνώδους ὑψιπέδου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλανητικοὶ λίθοι ἐκ πυρρόποικίλου καὶ σχιστολίθου, κτλ. εἶνε ἀτάκτως ἐρρόιμμένοι. Τόσον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰ μὴ ἀνεπτυγμένα ἐτι μικρὰ ποτάμια συ-

στήματα, παρουσιάζεται ομοιότης τις πρὸς τὸ ἀρκτικὸν λιμνῶδες ὑψίπεδον τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τὸ βαθύπεδον εἰς τὴν Φινλανδίαν προσλαμβάνει προφανῶς τὸν χαρακτῆρα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου.

2) Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ διὰ τοῦ κόλπου τῆς Λευκῆς Θιλάσσης εἰς τὴν χώραν. Εἰς τοῦτον χύνεται ὁ Δουίνας, οὔτινος οἱ πηγαῖοι παραπόταμοι προέρχονται ἐκ τοῦ χείλους τῆς βορείας γηλοφίας· διὰ τοῦτο δ' οὐδένα φέρων καταρράκτην, εἶνε πλωτὸς μέχρι τῶν πηγῶν του καὶ σχηματίζει πρὸ τῶν ἐκβολῶν του λιμάνον (οὔτω καλοῦσι τὰς εὐρυνομένας ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, πρὸ τῶν ὁποίων κεῖνται μικραὶ νῆσοι, μὴ χωριζόμεναι ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ὅπως τὰ λιμνοστόματα). Ἀπὸ τῶν Οὐραλίων πηγάζων χύνεται εἰς τὴν παγωμένην θάλασσαν ὁ Πετσόρας.

3) Εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν χύνεται ἐκτὸς τοῦ Οὐράλη ὁ Βόλγας, ἡγοῦν μέγας ποταμὸς, ὅστις εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ τῆς κοίτης αὐτοῦ χώρα εἶνε 30000 □, αἱ δὲ πηγαὶ του κεῖνται ἐπὶ τοῦ Βαλδαίου ὑψιπέδου κειμένου 50 μ. μακρὰν τῆς Βαλτικῆς καὶ σχεδὸν 200 μακρὰν τῆς Κασπίας θαλάσσης. Διασχίζων δ' ὁ ποταμὸς οὗτος τὴν μεσημβρινὴν γηλοφίαν, εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀλατοῦχον Κασπίαν στέππην καὶ σχηματίζει Δέλτα ἔχον ἐκβολὰς πλεον τῶν 60. Δικαίως καλοῦσι τὸν Βόλγαν οἱ Τάρταροι τὸν γενναϊόδαρον, ἐπειδὴ εἶνε πιθανῶς ὁ μᾶλλον πολυύχθυσ τῆς Γῆς (χαθιάριον, ἰχθυόκολλα). Ὁ μέγιστος ἀριστερὸς παραπόταμος τοῦ Βόλγα εἶνε ὁ Κάμας, καὶ μέγιστος δεξιὸς ὁ Ὄκας, τοῦ ὁποίου παραπόταμος εἶνε ὁ Μοσκόβας. Ἐπὶ τούτου παρὰ τὸ Μοσαΐσκον καὶ Βοροδίνον ἐκέρδησαν οἱ Γάλλοι τὸ 1812 αἱματηρὰν νίκην κατὰ τῶν Ῥώσων.

4) Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον χύνονται, α) ὁ Τάναϊς, ὅστις διασχίζων τὴν μεσημβρινὴν γηλοφίαν προσεγγίζει τὴν Βόλγαν κατὰ 8 μ. περίπου, ἐπεὶτα δὲ κάμπτων πρὸς τὰ ΝΔ. σχηματίζει μεγάλην παραλίαν λίμνην, τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ἣτις ὅμως, μόλις τανῶν ἔχουσα ὕδωρ διὰ μικρὰ θαλάσσια πλοῖα, καθίσταται ἀπαύστως ἀβαθεστέρα. Πρὸ ταύτης κεῖται ἡ τρι-

γωνική χερσόνησος *Κριμαία* (Ταυρική), τῆς ὁποίας γλῶσσα σχηματίζει μετὰ τῆς ἀπέναντι *Σερεᾶς* τῆς ἐπίσης εἰς χερσόνησον ἀποληρῦσος τὸν παρθμὸν *Καρυγᾶν* ἢ τῆς *Θεοδοσίας* (Κιμμέριος Βῆσπορος) β) ὁ *Δανάπρις* ἢ Βορυσθένης, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τῆς βορείας γηλοφίας καὶ διαρρήγνυων τὴν μεσημβρινὴν κάτωθεν τῆς *Κιοβίας*, ἔχει ἀποτόμους ὄχθας μετὰ καταρράκτων καὶ δινῶν καὶ σχηματίζει ἀβοθὸς λιμανον. Ἐκ τῶν παρροπαμῶν αὐτοῦ οὐχὶ ὁ μέγιστος, ἀλλ' ὁ ἐπισημότερος εἶνε ὁ *Βερεζίνας*, ὅστις χύνεται εἰς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην (φοβερά διάβασις τῶν φευγόντων Γάλλων κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1812). Εἰς τὸ λιμανον τοῦ *Δανάπριος* χύνεται ὁ ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς γηλοφίας πηγάζων *Βοῦγρος* (Ἰπαις), γ) ὁ *Δάναστρις* ἢ *Τύρας*, ὅστις σχηματίζων κατὰ τὸν ἄνω αὐτοῦ ῥοὺν τὴν ἐγκαρσίαν κοιλάδα τοῦ *Καρπαθικοῦ* δρυμοῦ, ῥέει ἀκολούθως ἐπὶ τῆς εὐρείας ῥάχως τῆς μεσημβρινῆς γηλοφίας καὶ χύνεται εἰς τὸ βαθύπεδον μετὰ δινῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ποταμοὶ ἀρδεύουσι κατὰ τὸν κάτω αὐτῶν ῥοὺν τὰς ἀπεράντους στέππας, αἵτινες ἐκτείνονται περὶ τὸν *Εὐξείνιον Πόντον*. Μεταξὺ πάντων σχεδὸν τῶν μεγάλων ποταμῶν τοῦ βαθυπέδου καὶ ἐπομένως μεταξὺ πασῶν τῶν περιβεχουσῶν αὐτὸ θαλασσῶν ὑπάρχει *συγκοινωνία* διὰ *διωρύχων*, αἵτινες, ἐπειδὴ οἱ ποταμοὶ εὐθὺς ἀπὸ τῶν παγῶν τῶν εἶνε πολυὺδροὶ καὶ τὰ χωρίσματα τῶν ὑδάτων αὐτῶν δὲν εἶνε μεγάλα, ἐξετελέσθησαν εὐκόλως· ἡ ποταμοπλοία ὅμως ἐμποδίζεται ὅχι ὀλίγοι ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων καταρράκτων καὶ δινῶν.

Εἰς τόσον ἀπέραντον χώραν ἔπεται ὅτι καὶ τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις καὶ ἡ εὐφροία, κτλ. λίαν διαφέρουσι κατὰ τὰ διάφορα μέρη. α) Τὰ μέρη τὰ πρὸς Β. τῆς βορείας Οὐραλικῆς γηλοφίας πρὸς τὴν παγωμένην θάλασσαν εἶνε, ὡς εἰκὸς, τὰ σκυθρωπότερα καὶ ἐρημότερα. Λί παραλία καὶ οἱ κόλποι τῆς θάλασσης ἐκεῖνης καλύπτονται ὑπὸ πάγου κατ' ἔτος ἐπὶ ἐννέα σχεδὸν μῆνας· ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς χώρας τὸ ψυχρὸς φθάνει μεχρι τῶν 34°. Πρὸς Α. τοῦ Δουίνα ἐκτείνονται ἀπέραντα ἔλη, ἅτινα ἐπίσης μένουσι παγωμένα κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους. Ὅσῳ δὲ ἀνατολικιώτερα τὰ μέρη, τόσῳ καὶ ψυχρότερα. Εἰς τὴν

Πέρμην ὑπὸ τὴν 58^ο τοῦ πλάτους κεῖται ἤδη κατὰ τὸ τέλος τοῦ Νοεμβρίου τοσοῦτον ὑψηλὰ ἢ χιών, ὥστε τὰ παράθυρα τῶν κάτω πατωμάτων, ἅτινα πρότερον ὑψοῦντο ἐν ἀνάστημα ὑπεράνω τῆς ὁδοῦ, λαμβάνουσι τότε τὸ αὐτὸ μετ' αὐτῆς ὕψος. Ὁ πάχος ἐπὶ ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἔχει πολλάκις τρεῖς πήχεις πάχος· οἱ ἄνθρωποι διὰ παντὸς μέσου προσυλάττονται ἀπὸ τὸ αὐτόθι ψυχρος, καὶ ὅμως συχνάκις παγώνουσι μέλη τινὰ τοῦ σώματος, οἷον ἡ ρίς. Συχνότατα θεωρεῖται εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα μεγάλη εὐεργεσία, νὰ σαματήσῃ τις διαβάτην τινὰ, τοῦ ὁποῖοῦ ἡ ρίς ἤρχισεν ἤδη νὰ γίνεταί λευκὴ, ἵνα τρίβων αὐτὴν διὰ χιόνος τὴν ἐκπαγώσῃ. Ἀλειὰ καὶ θήρα γουναροφόρων ζώων ἐπασχολοῦσι τοὺς αὐτόθι κατοικοῦντας. Κατὰ τὴν ἄνω χώραν τοῦ Δουίνα ὑπάρχουσιν εἰσέτι δάση ἀπὸ σημύδας καὶ ἐλάτους, καὶ καλλιιεργεῖται αὐτόθι μόνον ἡ κριθή, ἐπειδὴ ἡ τῶν ἄλλων σιτηρῶν καλλιέργεια διὰ τὸ βραχὺ θέρος καὶ τὸν συχνὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς εἶνε ἀδύνατος. Ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8-9 μῆνας, τὸ δὲ θέρος 3-4, ἔαρ δὲ καὶ φθινόπωρον δὲν διακρίνονται. β) Αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν γῶραι ἔχουσιν, ὡς εἰκὸς, πολὺ ἠπιώτερον κλίμα, ἐπειδὴ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτῆς ἡ δυτικωτέρα καὶ μεσημβρινωτέρα θέσις καὶ ἡ θάλασσα· ἀλλὰ καὶ αὐτόθι τὸ ψυχρὸν εἶνε πολὺ μεγαλειότερον ἢ εἰς ἔτι δυτικωτέρας χώρας κειμέναις ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ γῶραι αὗται, καὶ ἰδίως εἰς τὰς λεκάναις τῶν μεγάλων ποταμῶν, εἶνε λίαν σιτοφόροι· οὕτω καὶ αὐτὴ ἡ μεσημβρινὴ Φιννία παράγει τόσον πολὺν σῖτον, ὥστε πρότερον ἐκαλεῖτο ἡ σιταποθήκη τῆς Σουηδίας. Εἰς τὰ δάση ὑπερισχύουσιν αἱ σημύδαι, καὶ μόνον εἰς τὰ ἀμμώδη ἐδάφη ἐπιδίδει τὸ γένος τῶν βελονοφόρων δένδρων. γ) Ἡ μεγάλη ἔκτασις ἡ μεταξὺ τῆς Βορείας καὶ Νοτίας γηλοφίας περιέχει εἰσέτι σποράδην ἔλη καὶ τέλματα· οὕτως ἐκτείνονται κατὰ τὴν ἄνω κοίτην τῶν δεξιῶν παραποτάμων τοῦ Δανάριος καὶ Νιέμου ἔλη ἔχοντα 4000 □ μ., ἀλλ' ἐν γένει ἡ χώρα εἶνε ἡ εὐφορον εἰς σιτήρᾳ ἔδαφος, καὶ ἰδίως εἰς ἰνάριον καὶ βρύζαν, ἢ κεκαλυμμένη ὑπὸ ἐξοισίων δασῶν· πρὸ πάντων δὲ ὑπερισχύουσι τὰ ἐκ φιλυρῶν δάση, τὰ ὁποῖα εἶνε τόσον συχνὰ, ὥστε ὁ μὲν τῆς ἀνθίσεως αὐτῶν, ὁ Ἰούλιος, καλεῖται παρὰ τῶν Ῥώσων Μῆν τῶν φιλυρῶν. Αἱ πολ-

λαί ἐξημερωθεῖσαι, ἥ καὶ ἄγραι ἔτι μέλισσαι, παρέχουσιν εἰς τὰς
 χώρας ταύτας ἀξιόλογον μέλι. Ὀπῶραι ὁμῶς δὲν αὐξάνουσι πλεόν
 αὐτόθι, ἢ μόνον πρὸς Δ. εἰς τὴν γῶραν τοῦ Οὐίστουλα. Ὀλό-
 κληρον τοῦτο τῆς χώρας τὸ μέρος ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν. δ)
 Τὸ τμήμα τὸ πρὸς Μ. τῆς μεσημβρινῆς γηλοφίας ὁμοιάζει μὲ
 τὸ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀνατολικῆς αὐ-
 τοῦ θέσεώς ἔχει θερμότερον θέρος καὶ ψυχρότερον χειμῶνα.
 Κάλλιστα αὐξάνουσι αὐτόθι σίτος καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλ-
 λά μένει μικρὰ πρὸς τὴν καλλιέργειαν ἔκτασις. Ἀπὸ τῶν ἐκ-
 βολῶν τοῦ Δανουβίου μέχρι τῆς Ἀσίας ἐκτείνεται παρὰ τὸν
 Εὐξείνιον Πόντον ἢ στέππη, ἥτις ἐκ Δ. πρὸς Α. γίνεται πλα-
 τυτέρα. Ἡ βᾶσις τῆς χώρας ταύτης εἶνε ἐκ πυρρόποικιλίου, κα-
 λυπτομένου ὑπὸ στρωμάτων πηλοῦ καὶ ἀργίλου. Ὁ ὀφθαλμὸς
 εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκείνας πεδιάδας δὲν βλέπει οὔτε δένδρον,
 οὔτε ἀνθρωπίνην κατοικίαν. Ἐκτὸς τῶν διαθαινόντων διὰ τῆς χῶ-
 ρας ταύτης μεγάλων ποταμῶν ὑπάρχουσι μόνον σέππατοι ποταμοὶ
 καὶ ἀλατιῶδη τέλματα· ἀλλὰ καὶ ἡ σέππη αὕτη παρισῶ κατὰ
 τὸ ἔαρ μεγαλοπρεπεστάτην βλάστησιν, διότι ἡ ἀνθηροτέρα πῶα
 καὶ τὰ ὠραιότατα ἄνθη ἀπαντῶνται αὐτόθι, ἀλλὰ τὸ θερμότατον
 θέρος, κατακαῖον πάντα, διαρρύνει καὶ τὸ ἔδαφος. Νομαδικαὶ
 μῖνον φυλαὶ διατρέχουσιν ἐπὶ τῶν στεππῶν, αἵτινες χρησιμεύ-
 ουσιν ὡς ἀξιόλογοι λειμῶνες πρὸς ἄπειρα σίφη ἵππων καὶ βοῶν.
 Ἰδοῦ πῶς περιγράφει γεωγράφος τις τὰς ἀπαντωμένας εἰς τὸν
 ζωικὸν καὶ φυτικὸν κόσμον διαφορὰς τοῦ μεγάλου τούτου βα-
 θυπέδου, «ἐνῶ, λέγει, εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Κριμαίας
 αὐξάνουσι κάλλιστα αἱ λεπτοκαρμαὶ, αἱ ῥοαὶ, αἱ κυδωνεαὶ, αἱ
 συκαὶ, αἱ καστανεαὶ, αἱ ἐλαῖαι, ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μύρτος, περὶ
 τὴν Λευκὴν θάλασσαν παγώνουσι αἱ γῶραι καὶ μένουσιν ἔρη-
 μοι ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ ἔτους». Τὰς μεσημβρινὰς στέππας δια-
 τρέχουσι κάμηλοι παρὰ δὲ τὸν Τάναϊν καὶ Δάναστριν καὶ τὸν
 Οὐίστουλαν νέμονται ἐλαφροὶ καὶ πτερόεντες ἵπποι, παρὰ τὸν
 Δάναπριν ἰσχυροὶ βόες καὶ εἰς τὴν Κριμαίαν φαιόμαλλα πρό-
 βατα, ἀπὸ τοῦ δέρματος τῶν ὁποίων κατασκευάζονται γουνα-
 ρικὰ, τὸναντίον δὲ πρὸς Β. διατρέχουσι τὴν χιονοσκεπῆ γῶ-
 ραν ταχεῖς τάρανδοι, κυανόφαιοι ἀλώπεκες, μελανόφαιοι Πόν-

τιοι μῦς καὶ λευκαὶ ἄρκτοι. Εἰς τὸ 40 □ γ. μ. ἔχον μέγα πανάρχαιον δάσος τῆς Βιαλοβίτσας (κυβερνεῖν Γρόδνου) ζῶσιν ἔτι, καὶ δὴ αὐτοῦ καὶ μόνον τῆς Γῆς, βόνασοι, προσέτι ἔλαφοι, δορκάδες, κάστροες, κάπροι, ἄρκτοι, λύγγες καὶ λύκοι, (οἱ τελευταῖοι εἰς ἅπαν σχεδὸν τὸ βαθύπεδον εἶνε μεγίστη μάστιγξ). Εἰς τὰ δάση τῆς Πρωσσίας, Λιθουανίας καὶ Λιθονίας ὑπάρχει τὸ εἰσέτι νῦν ἐπιμελῶς προστατευόμενον ζῶον ἡ ἀλκή.

Εἰς τὸ ἀνατολικὸν βαθύπεδον κατοικοῦσιν ὑπὲρ τὰ 70 ε. κ, ὧν οἱ πλείστοι εἶνε Σλαῦοι, ὑποδιαιρούμενοι εἰς δύο κυρίους λαοὺς, τοὺς Ῥώσους καὶ τοὺς Πολωνούς. Εἰς τὰ Μ. μέρη τῆς παραλίας τῆς Βαλτικῆς τὸ κύριον μέρος τῶν κατοίκων εἶνε Λιθουανικῆς φυλῆς, καὶ εἰς τὰ Β. Φιννικῆς πρὸς τὰ Α. καὶ ΝΑ. ὑπάρχουσιν ἔτι πολλοὶ Τάρταροι, Μογγόλοι, κτλ. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσιν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Βαλτικῆς πολλοὶ Γερμανοὶ, ἀποτελοῦντες ἐν τῇ Πρωσίᾳ τὸν κύριον πληθυσμὸν καὶ ἐξαπλούμενοι ὡς ἀποικοὶ ἐφ' ὅλου τοῦ βαθυπέδου. Ἰσραηλῖται οὐδαμοῦ τῆς Γῆς ὑπάρχουσι τόσοι πολλοί, ὅσον εἰς τὴν χώραν τοῦ Οὐίστούλα. Ἐκτὸς ἐκτάσεών τινων, κειμένων ἐπὶ τῶν χωρῶν τοῦ Οὐίστούλα καὶ τοῦ ἄνω Δανῆστριος καὶ ἀνηκουσῶν εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Πρωσίαν, περιῶν γίνεται λόγος ἐν τοῖς οἰκείαις κράτεσιν, ὅλην τὸ βαθύπεδον ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσίαν. Πρῶτον δὲ ἐκτὸς τῶν παρὰ τὴν Βαλτικὴν Σουηδικῶν καὶ τὸν Εὐξείνδον Πόντον Τουρκικῶν κτήσεις ὑπῆρχον ἐν τῷ μεγάλῳ Σαρματικῷ βαθυπέδῳ τρία κράτη, τὸ βασιλεῖον τῆς Πολωνίας, ἡ εἰς τὸ Τευτονικὸν τάγμα ἀνήκουσα Πρωσία καὶ ἡ Μοσκοβικὴ ἡγεμονία.

Ῥωσικὴ αὐτοκρατορία.

§. 36. Σκύθαι καὶ Σαρμάται κατόικουν ἀρχαιότατα τὴν Ῥωσίαν ἀλλὰ περὶ τὸν 9. αἰῶνα κατὰ πρῶτον ἐμφανίζεται λαὸς τις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥῶσοι, ὅστις διετάραττε τὰς περὶ τὸν Εὐξείνδον Πόντον κτήσεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ ἰδρυσις Ῥωσικῆ βασιλείου ἀποδίδεται εἰς ξένους διότι περὶ τὸ 860 ἰδρυσεν ὁ Ῥυρίκας, ἀρχηγὸς ἀποσπασμῆτος Νορμανδῶν, κλινομένων αὐτόθι Οὐδαράιγωι, μικρὸν τι κράτος,

ὅπερ ὁμῶς πάραυτα ἐμεγαλύνθη. Βλαδιμίρος ὁ ἰσαπόστολος ἐδέχθη κατὰ τὸ 1000 ἔτος μετὰ τοῦ λαοῦ του τὸν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διδαχθέντα αὐτοῖς Χριστιανισμόν, δι' ὅπερ οἱ Ῥῶσοι ἀνήκουσιν ἔκτοτε εἰς τὴν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, καὶ διήρσεσε τὸ βασίλειον εἰς τοὺς υἱοὺς του. Ἡ Ῥωσσία συνίστατο πρότερον ἐκ πολλῶν ἡγεμονιῶν ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐνὸς μεγάλου Δουκάτου (κατὰ πρῶτον τῆς Κιοβίας, κατόπιν τῆς Μόσχας). Οὕτω κατώρθωσαν οἱ Μογγόλοι, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1223 ὑπερέβησαν τὰ ὄρια τῆς Εὐρώπης νὰ καταστήσωσι τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ῥωσσίας ὑποτελεῖς. Ὅταν ἤρχετο ἀπεσταλμένος τοῦ Χάνου πρὸς αὐτοὺς, ὤφειλεν ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν νὰ ἐξέλθῃ πεζὸς εἰς προῦπάντησιν αὐτοῦ, νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν κύλικα ἰππεῖου γάλακτος, καὶ τοὺς τυχόν χυνομένους στραγόνους νὰ λείψῃ ἀπὸ τῆς χαίτης τοῦ ἵππου, καὶ τέλος αὐτὸς καὶ ἡ θεραπεία του νὰ ἀκούωσι γονυκλιτῶς τὸ ἔγγραφον τοῦ Χάνου. Ἡδὴ περὶ τὸ 1480 κατώρθωσεν ὁ μέγας Δουξ τῆς Μόσχας Ἰωάννης (Ἰβάν) Βασιλιέβιτς ν' ἀποτινάξῃ τὸν τότε χαλαρωθέντα κάπως ζυγὸν καὶ νὰ ἐνώσῃ ὁλόκληρον τὴν Ῥωσσίαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. Καὶ ἄλλην μίαν φορὰν ἔτι ἐμποδίσθη τὸ κράτος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μεγαλείου του, ὅτε περὶ τὸ 1690 ἐξέλιπεν ὁ οἶκος τοῦ Ῥουρίκου καὶ πολλὴ σύγχυσις παρηκολούθησε τὸ γεγονός τοῦτο (ὁ Ψευδοδιμήτριος). Ἡ Πολωνία καὶ ἡ Σουηδία ἐπλούτισαν τότε πρὸς ζημίαν τῆς Ῥωσσίας. Ἰπὸ τὸν οἶκον τοῦ Ῥωμανῶφ ἀπὸ τοῦ 1613 καὶ ἰδίως ὅτε Πέτρος ὁ Μέγας ἀνέβη τὸν θρόνον τὸ 1689-1725 ἠύξησε τῆς Ῥωσσίας ἡ δύναμις μὲ τὴν καταπληκτικὴν ταχύτητα, ὥστε τανῦν αὕτη εἶνε μία τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων. Ἀπὸ τῶν Σουηδῶν ἀφῆρέθη ἡ παραλία τῆς Βαλτικῆς, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, καὶ ἡ Περσία κατενικήθη ὅμως κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὀλιγώτερα κατωρθώθησαν κατὰ τῶν Τούρκων. Πέτρος ὁ Μέγας ἔλαβε κατὰ πρῶτον ἐκτὸς τοῦ παλαιοῦ Ῥωστικοῦ τίτλου τῆς *τῆς* καὶ τὸν Εὐρωπαϊκὸν αὐτοκράτορα. Καὶ πραγματικῶς ἐδοκίμασε κατὰ πάντα τρόπον καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος νὰ προσεγγίσι τὸν ἀνθιστάμενον αὐτοῦ λαὸν εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἤθη. Κατόπιν ὅμως ἠλλάξεν ὁ αὐτοκρατορικὸς τῆς Ῥωσσίας οἶκος, καθότι

τὸ 1762 κλάδος τοῦ Γερμανικοῦ οἴκου Ὀλστεινοῦ Γοττόρ-
που διεδέχθη τὸν ἐκλιπόντα οἶκον τοῦ Ῥωμανῶφ, ἀλλὰ καὶ οἱ
αὐτοκράτορες καὶ αἱ αὐτοκράτειραι τοῦ οἴκου τούτου (καὶ κυ-
ρίως Αἰκατερίνη ἡ Β΄ τὸ 1762-1796) ἠκολούθησαν τὰ σχέδια
τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τῆς ἐπεκτάσεως δηλ. καὶ ἐκπολιτίσεως
τῆς χώρας.

Ὁ νῦν αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Β΄, τζάρος καὶ αὐτοκράτωρ
πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν καλούμενος, ἄρχει ἀπεριορίστως ἐπὶ τοῦ
βασιλείου του, ὅπερ, ὄν κατὰ συνέχειαν ἐπὶ δύο ἡπείρων καὶ ἔχον
ἕκτασιν 2000 γ. μ. κατέχει ὑπὲρ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς σφαιρᾶς ὅλης τῆς Γῆς.
Τὰ διατάγματα αὐτοῦ ἢ ὀκάζια ἰσχύουσι, συμπεριλαμβανομέ-
νης καὶ τῆς χώρας τοῦ Ἀμοῦρ, ἐπὶ ἐκτάσεως 370000 □ γ. μ.
ἐξ ὧν εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνήκουσιν 100000, καὶ ἐκτελοῦνται
εὐπειθῶς ὑπὸ 74 ἑ. κ. Τούτων τὰ 67, κατοικοῦντα εἰς τὴν
Εὐρώπην, ἀνήκουσιν εἰς 100 περίπου λαοὺς, τῶν ὁποίων κυ-
ριώτεραι φυλαὶ εἶνε οἱ Σλαῦοι, οἱ Φιννοὶ, οἱ Λιθουανοὶ, οἱ Τάρ-
ταροι καὶ οἱ Μογγόλοι. Ἡ Σλαυικὴ φυλὴ ἀποτελεῖ περίπου
τὰ $\frac{5}{7}$ τῶν κατοίκων. Ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὰς γλώσσας καὶ
τὴν θρησκείαν ἐπικρατεῖ εἰς τὸ γιγάντιον τοῦτο Κράτος με-
γίστη ποικιλία· ὑπάρχουσι πόλεις, ὅπου εὐρίσκονται ναοὶ ἑπτὰ
διαφόρων θρησκευμάτων (συναγωγὴ, τσαμίον καὶ Ἰνδικὴ πα-
γῶδα), ἀλλ' ἢ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία, ἔχουσα 80 ἑ. κ. ὑπερβαίνει
πάσας τὰς λοιπὰς τοσοῦτον, ὥστε τὸ ὁμοίομορφον τοῦ μεγάλ-
ου τούτου κράτους ὑπάρχει καὶ κατὰ τοῦτο.

Ὁ κατοικῶν πανταχοῦ τοῦ κράτους δεσπόζων λαὸς εἶνε οἱ
Ῥῶσοι, οἵτινες διαιροῦνται μὲν εἰς Μεγαλορῥώσους, Μικρορῥώ-
σους καὶ Ῥουθῆνους, ὅμως οἱ πρῶτοι εἶνε οἱ πολυπληθέστεροι.
Πολλοὶ ἐκθειάζουσι φυσικὴν τινα ἀγαθότητα αὐτῶν, ἣτις κατα-
φαίνεται καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν δυστυχῶς συχνάκις ἀπαντωμέ-
νην μέθην. Φιλοξενία, εὐθυμία καὶ ἐπιτηδιότης εἰς ἐμπόριον
παντὸς εἶδους, ἀγάπη πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ εἰς τὰ λουτρά,
ἐπιτηδειότης εἰς μίμησιν τῶν ξένων τεχνῶν καὶ ζωηρὸς πρὸς
τὴν πατρίδα ἔρωσ διακρίνουσι τὸν Ῥωσικὸν λαόν. Ἀλλὰ καὶ
κατακρίνονται συχνάκις οὗτοι διὰ τὸ δουλικόν, περιδεές, καὶ ἔρ-
πον πνεῦμα ἀπέναντι τῶν προϋχόντων καὶ ἰσχυρῶν προσέτι δὲ

ὑποδίδεται εἰς αὐτοὺς ἡ φυσικὴ ἔλλειψις αἰσθήματος πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ πολὺ μεγάλη κλίσις πρὸς δωροδοκίαν καὶ μάστιστα ὑπερβολικὴ ἀδιαφορία πρὸς τὴν ξένην ἰδιοκτησίαν. Οἱ Ῥώσσοι εἶνε θρησκοὶ καὶ τηροῦσι μετὰ μεγάλῃς αὐστηρότητος τὰς νηστείας. Οἱ εὐγενεῖς αὐτῶν εἶνε ἐπιδεικτικὸι καὶ δαπανηροὶ, καὶ ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς μέση τάξις πολιτῶν σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, διαιροῦνται εἰς εὐγενεῖς καὶ χωρικοὺς, οὐχ ὅμως καὶ δούλους, διότι ἡ δουλεία ἐσχάτως κατηργήθη. Κατὰ τὸν κάτω Τάναϊν καὶ Βόλγαν κατοικοῦσιν οἱ Καλιμοῦχοι, λαὸς Ταρταρικὸς, εἰδωλολάτρης καὶ νομαδικός· παρὰ τὸν Οὐράλῃν καὶ τὸν κάτω Βόλγαν οἱ Μωσμεθανικῆς καταγωγῆς Βασκίροι, τῶν ὁποίων κύριον ἔργον εἶνε ἡ μελισσοτροφία, παρὰ τὸν Πετσχόραν οἱ Σαμοῦέδαι, οἵτινες ὄντες μικρὸσωμοὶ, δυσειδεῖς, ἀγροῖκοὶ καὶ ἐν μέρει εἰδωλολάτραι, καταγίνονται εἰς τὴν θήραν, τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ταρανδῶν· ἐπὶ τῆς Κόλης κατοικοῦσιν οἱ Λάπῶνες· οἱ δὲ πρὸς Ν. Φινγκοὶ εἶνε πτωχοὶ, σοβαροὶ, ἐπιμελεῖς καὶ Διαμαρτυρόμενοι τὴν θρησκείαν· οἱ Κοϊάκοι, συγγενεύοντες πρὸς τοὺς Ῥώσσους καὶ κατοικοῦντες μεταξύ Δανάπριος καὶ Οὐράλου, εἶνε πολεμικοὶ, ἐξαιρετοὶ ἵππεῖς, παρὰ πάντας τοὺς ἄλλοι λαοὺς ἐλεύθεροὶ καὶ φύλακες τῶν συνόρων τοῦ κράτους ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Ἐτμάννου. Ἔνεκα τῆς θέσεως, τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων τῆς ἡ Ῥωσσία ἀποτελεῖ τὴν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν μετάβασιν καὶ φαίνεται προωρισμένη νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἀσίας, τὴν ὁποίαν αὕτη ἐδέχθη παρὰ τῆς δύσεως Εὐρωπαϊκὴν παιδείαν. Κυρία ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἔτι δὲ ἡ δασοκομία, ἡ μεταλλουργία καὶ τὸ ἐμπόριον· ἡ δὲ μόρφωσις τῶν κατοίκων, εἰ καὶ πολλάκις μόνον φαινομένη καὶ εἰς τὴν κάτω τάξιν μικρὰ, οὐχ ἦττον ἀπαύστως βελτιοῦται· ὅμως μᾶλλον μορφωμένοι κάτοικοι αὐτῆς εἶνε οἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν Γερμανοί.

Ὅλον τὸ Κράτος διαίρεῖται ἄνευ διακρίσεως διοικήσεως μεταξὺ Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἰς 58 κυβερνεῖα, εἰς τὰ ὅποια προσθετέα τὸ βασιλεῖον τῆς Πολωνίας καὶ τὸ μέγα δου-

κάτον τῆς Φιννίας (ἅτινα ἐν Ῥωσσίᾳ ἴστανται ἐν ἰδιαιτέρᾳ καὶ καλλιτέρᾳ θέσει σχετικῶς πρὸς τὰ ἄλλα). Ἐνταῦθα θέλομεν περιγράψει τὰ μεγαλείτερα τῆς μοναρχίας τμήματα, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Πολωνικοῦ βασιλείου.

Α) *Βασιλείου τῆς Πολωνίας*. Χάρται πρὸ 100 ἐτῶν περιστάνουσι μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ῥωσσίας ἐκτεταμένον βασίλειον, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν Καρπαθίων ὀρέων πρὸς Δ. μέχρι τῶν ποταμῶν Δύνα καὶ Δανάπριος πρὸς Α. Τοῦτο δὲ εἶνε τὸ παλαιὸν *Πολωνικὸν βασίλειον*, τὸ ὁποῖον, περιλαμβάνον 13000 □ μ. καὶ 16 ἑ. κ. διηρεῖτο εἰς τὸ κυρίως Πολωνικὸν βασίλειον καὶ εἰς τὸ μέγα δουκάτον τῆς Λιθουανίας. Τὸ μὲν Πολωνικὸν βασίλειον ὑποδιηρεῖτο εἰς *Μεγάλην* καὶ *Μικρὰν Πολωνίαν*, καὶ ἡ μὲν μεγάλη, εἰς ἣν ἀνήκε καὶ ἡ νῦν Πολωνικὴ Πρωσσία, ἐσχισμάτιζε τὸ δυσμικιώτατον τοῦ βασιλείου μέρος πρὸς τὰ ὄρια τοῦ Βρανδεμβούργου καὶ τῆς Πομερανίας, ἡ δὲ μικρὰ ἐξηπλοῦτο κατὰ τὴν βορείαν κλιτὸν τῶν Καρποθίων ὀρέων μέχρι τοῦ Δανάπριος. Τὸ δὲ δουκάτον τῆς Λιθουανίας, ὃν ἤττον εὐφρονον καὶ πολυάνθρωπον, ἀπετέλει τὸ ΒΑ μέρος τοῦ βασιλείου μέχρι τοῦ Δανάπριος καὶ Δύνα καὶ παραδεχθὲν τὸν Χριστιανισμόν μετὰ πάσας τὰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης χώρας (πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἰδ' αἰῶνος) ἠνώθη ἔκτοτε μετὰ τῆς Πολωνίας διὰ τοῦ δουκὸς αὐτῆς Ἰαγγέλωνος, ὅστις νυμφευθεὶς τὴν κληρονόμον τοῦ στέμματος τῆς Πολωνίας, ὠνομάσθη βασιλεὺς αὐτῆς. Ὑπὸ τοὺς Ἰαγγέλωνας ἦτο ἡ Πολωνία τὸν 11. καὶ 15. αἰῶνα ἰσχυρὸν καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τὸ Τευτονικὸν τάγμα καὶ τὴν Ῥωσσίαν κράτος καὶ προμαχὼν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἐκλιπόντος δὲ τοῦ οἴκου τῶν Ἰαγγέλωνων πρὸς τὰ τέλη τοῦ 15. αἰῶνος, ἐγένετο ἐν Πολωνίᾳ ἡ *Βασιλεία αἰρετῆ*, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ πρῶτον πρὸς τὴν παρακμὴν βῆμα. Ἐχρημάτισαν μὲν καὶ κατοπιν γενναῖοι κυβερνήται (Ἰωάννης Σοβιέσκης), ἀλλ' ὅμως ἔριδες περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ βασιλέως ἐπῆνεγκον ἔκτοτε σχεδὸν διαρκῆ τὴν σύγχυσιν εἰς τὴν χώραν. Περιοριζομένης δ' ἀπαύστως τῆς βασιλικῆς δυνάμεως, τὸ πολίτευμα ἔφερε καὶ τὰ δύο ὀνόματα, τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς βασιλείας. Τὴν ἐξουσίαν κατεῖχον οἱ πολυάριθμοι εὐγενεῖς (ἐπὶ 14 ἀνθρώπους εἰς εὐγενῆς), καταδιη-

ρημένοι σχεδὸν πάντες εἰς φατρίας. Ἡ βουλὴ τῆς Πολωνίας, τῆς ὁποίας μία καὶ μόνη ψῆφος ἤρκει νὰ ἐμποδίσῃ πᾶσαν ἀπόφασιν (*liberum veto*), ἐγένετο παροιμιώδης διὰ τὴν θορυβώδη καὶ θυελλώδη ἱστορίαν της. Ἐκτὸς δὲ τῶν πολιτικῶν ὑπῆρχον καὶ θρησκευτικαὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν ἐπικρατούντων Καθολικῶν καὶ τῶν ἑτεροδοξούντων Ὀρθοδόξων καὶ Διαμαρτυρομένων. Ὅθεν ζῆναι δυνάμεις προσεκλήθησαν κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῶν Πολωνικῶν φατριῶν, ἵνα ἀναμιχθῶσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς συνταρασσομένης χώρας των. Ὅθεν ἡ Ῥωσσία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Πρωσσία κατῴρθωσαν μετὰ ταῦτα νὰ διανείμωσι πρὸς ἀλλήλας ὅλον τὸ Πολωνικὸν βασίλειον εἰς τρεῖς ἀλλεπαλλήλους διαμελισμούς (1772, 1793 καὶ 1795), ἡ δὲ Βαρσοβία ἐγένετο Πρωσσικὴ πόλις καὶ ὁ τελευταῖος ἀσθενὴς βασιλεὺς Στανισλάος Πονιατόβσκις ἐτέθη ὑπὸ Ῥωσσικὴν σύνταξιν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς θυέλλας τῆς Ναπολεοντείου ἐποχῆς ἡ Αὐστρία καὶ ἰδίως ἡ Πρωσσία ἀπώλεσαν μέγα μέρος τῶν Πολωνικῶν χωρῶν, τανῦν ὑπὲρ τὰ $\frac{5}{6}$ τῆς Πολωνίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ Πρωσσίαν.

Οἱ Πολωνοὶ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Καθολικοὶ καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν, συγγενὴς πρὸς τὰς λοιπὰς Σλαυϊκὰς, γραφομένη μὲν φαίνεται διὰ τὰ πολλὰ σύμφωνα τραχεῖα, προφερομένη δὲ εἶνε εὐλύγιστος καὶ μελωδική. Ὁ Πολωνὸς ἔχει ὠραῖον καὶ ῥωμαλέον σῶμα, ζωηρὸν καὶ εὐδιέγερτον πνεῦμα, ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν καὶ μεγαλοπρεπῆ φιλοξενίαν· ἐλαττώματα ὅμως αὐτοῦ εἶνε ἡ κουφότης, ἡ ὀξυθυμία καὶ ἡ πολυτέλεια. Ἡ κατάστασις τοῦ κάτω λαοῦ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐβελτιώθη, ἀλλ' ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ μέθη καὶ ἡ κουφότης μένουσιν ἔτι. Τὰ Πολωνικὰ πολίχνια εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥυπαρὰ, καὶ ἰδίως ἐνθα κατοικοῦσι πολλοὶ Ἰσραηλιταὶ· τὸ $\frac{1}{10}$ σχεδὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς Γῆς κατοικεῖ εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ἐνασχολεῖται εἰς παντοῖον ἐμπόριον· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἶνε μυλωθροὶ, ἀμαξηλάται, ξενοδόχοι καὶ πωληταὶ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν πινομένου αὐτόθι οἴνοπνεύματος.

Τὸ νῦν Πολωνικὸν βασίλειον, ἰδρυθὲν τὸ 1815 καὶ ἔχον ἰδίαν συνταγματικὴν κυβέρνησιν, ὤφειλε ν' ἀναγνωρίζῃ πάντο·

τε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας ὡς βασιλέα· ὁμῶς μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1830-4 ἀφηρεθήσαν ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ προνόμια καὶ διετηρήθη μόνον ἡ ἰδία διοίκησις. Περιλαμβανόν δὲ τανῦν τὸ πλεῖστον τῆς Μεγάλῃς Πολωνίας καὶ μέρος τῆς Μικρᾶς, διαιρεῖται εἰς πέντε κυβερνεῖα καὶ ἔχει 2260 □ μ. καὶ περὶ τὰ 5400000 κ, ὧν $\frac{1}{2}$ εἶ. εἶνε Ἰσραηλίται.

Ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ Βαρσοβία, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Οὐϊστούλα, συνδέεται διὰ γεφύρας μετὰ τοῦ προαπτείου τῆς Πράγης, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει 2 $\frac{1}{2}$ μ. περίμετρον, συμπεριλαμβανομένων καὶ πολλῶν κήπων. Ἡ πόλις, οὕσα καλῶς καὶ κλιονικῶς ὠκοδομημένη, ἐμπορικὴ καὶ τὸ κέντρον τῆς Πολωνικῆς βιομηχανίας, ἔχει 463000 κ. καὶ ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἀκρόπολιν δεσπόζουσαν τῆς πόλεως. Ἀόδζη, πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς ἀνωτέρω, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, ἔχουσα περὶ τὰς 32000 κ. Ἐγγυτάτω τῶν Πρωσικῶν ὄριων κεῖται ἡ Κάλισχη, κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Πρόσνα καὶ ἔχουσα 4500 κ. Τζενστόχαον, τόπος προσκυνήσεως κείμενος πρὸς Δ. εἰς τὰ ὄρια. Μοδλῖνον κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Οὐϊστούλα καὶ Βούγου, ἰσχυρὸν φρούριον, καθὼς καὶ ἡ Ζαμόσκη, κειμένη εἰς τὴν ΝΑ. ἄκραν. Ὀλίγον πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω Λουβλῖνον, εἰς τὴν ὁποίαν, ἔχουσαν περὶ τὰς 47000 κ, γίνονται κατ' ἔτος τρεῖς μεγάλα ἐμπορικὰ πανηγύρεις.

Β) *Δυτικὴ Ῥωσσία.* Αὕτη ἔχουσα 7—8000 □ μ. καὶ περὶ τὰ 4 ε. κ. συνίσταται ἐκ Πολωνικῶν ἐπαρχιῶν, ἐνωθεισῶν ἐντελῶς μετὰ τῆς Ῥωσσίας καὶ κειμένων πρὸς τὰ Α. καὶ ΒΑ. τῆς Πολωνίας. Κατοικεῖται δὲ εἰς μὲν τὰ Δ. ὑπὸ Πολωνῶν καὶ Λιθουανῶν, εἰς δὲ τὰ Α. καὶ ΝΑ. ὑπὸ πολλῶν Ῥουσιάνων, αἵτινες, ἀνήκοντες ἄλλοτε εἰς τοὺς Ῥώσσοις, εἶχον κυριευθῆ ὑπὸ τῶν Πολωνῶν. Οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἦσαν Καθολικοὶ, ἢ Οὐνῖται, Ὁρθόδοξοι δηλ. ἐνωθέντες μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἐν Οὐγγαρία, ἀλλὰ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας πάντες οἱ Οὐνῖται οὗτοι Ὁρθόδοξοι τῆς παλαιᾶς Πολωνίας ἐπανῆθλον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας ἀνήκει τὸ παλαιὸν μέγα δουκάτον τῆς Λιθουανίας, ἧς πρωτεύουσα εἶνε ἡ Βίλνα, κειμένη ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Νιέμου καὶ ἔχουσα 52000 κ. Δυναβουῖργον, φρούριον παρὰ τὸν Δύναν. Ἔτι δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας αἱ ἄλλοτε εἰς

τὴν Μικρὰν Πολωνίαν προσκεκολλημένα: ἑπαρχίαι Βολινία καὶ Ποδολία μετὰ τινος τμήματος τῆς Οὐκραίνης, κειμένου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δανύστριος. Ἡ τελευταία ἰδίως ἑπαρχία παρέχει ἀφθονον αἶτον καὶ ζῶα, καὶ ἰδίως οἱ βόες τῆς Ποδολίας φημίζονται πολὺ. Οὐ μακρὴν τοῦ Δανύστριος κεῖται ἡ Καμινιέτση, σποδαίου φρούριον τῆς παλαιᾶς Πολωνίας κατὰ τῶν Ταύρκων, ὅπερ νῦν εἶνε κατηδαφισμένον.

Γ) Χῶραι τῆς Ῥωσσίας παρὰ τὸν Φίννιον καὶ Βοθρικὸν κόλπον καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Α) Ἡ Ἰγγερμανία ἢ Ἰγγερμαλλανδία, ἐν ἣ κεῖται ἡ ἑτέρα τῶν δύο πρωτευουσῶν τῆς Ῥωσσίας, ἡ Πετρούπολις, ἰδρυθεῖσα κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου τὸ 1703. Αὕτη, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Φιννίου κόλπου καὶ ἀρισταμένη τῆς ἑτέρας πρωτευούσης, τῆς Μόσχας, 80 γ. μ. ἢ 600 Ῥωσσικὰ βέρσια, ὁμοιάζει πρὸς τὰς πόλεις τῆς Δ. Εὐρώπης. Ἡ Πετρούπολις κεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νεύα καὶ ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ εἰς πολλοὺς βραχίονας αὐτόθι διηρημένου ποταμοῦ. Τὸ ἔδαφος τῆς πάλεως εἶνε ἐπίπεδον καὶ ἰλυῶδες καὶ ὑπόκειται εἰς πλημμύρας, ἅμα θέλλά τις ἀπαθήσῃ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἐκ δυσμῶν πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὰ περὶ τὴν πόλιν εἶνε μονότονα καὶ τὰ πρὸς Α. καὶ Δ. ὀλίγον καλλιεργημένα, ἀλλ' αὕτη ἡ πόλις, ἔχουσα ἐμπόριον καὶ πανεπιστήμιον, ὡς πρὸς τὴν κανονικότητα καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ εὐρυχωρίαν πιθανῶς εἶνε ἡ ὠραιότερα τοῦ κόσμου. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐθύταται, λίαν πλατεῖαι καὶ πολλαχῶς ἐστρωμέναι μὲ στελέχη δένδρων. Τὰ παρόχθια, ἐκτισμένα μὲ τετράγωνα ἐκ πυρρόποικίλου παρὰ τὰ κυανᾶ καὶ διαφανῆ ὕδατα τοῦ Νεύα, ἀνήκουσιν εἰς τὰ ὠραιότερα τῆς πόλεως μέρη. Ἐπὶ νήσου τοῦ Νεύα κεῖται ἡ ἀκρόπολις, λοξῶς δὲ ἀντικρὺ ταύτης καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τὸ χειμερινὸν παλάτιον, ἡ συνήθης τοῦ αὐτοκράτορος διαμονή· πρὸ ταύτης ἡ ὑψηλὴ στήλη τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκ μονολίθου πυρρόποικίλου· πλησίον τοῦ παλατίου πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ ναυαρχεῖον, ὅπερ εἶνε πολυτελέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον ὀπλοστάσιον· ἀπὸ τὴν περιέχουσον ὀξεῖαν στέγην τοῦ πύργου τοῦ ἔχει τις τὴν ὠραιότεραν θέαν τῆς πόλεως, ἣτις μετὰ τῶν πολλῶν κήπων ἔχει 4 γ. μ. περίμετρον. Ἐκ τῶν ναῶν αὐτῆς κάλλιστος εἶνε ὁ τοῦ Ἰσαάκ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος κατοικεῖ εἰς τὸ ἔσχατον πρὸς Α. ἄκρον. ἐντὸς τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ.

Ἀλεξάνδρου Νεβσκίου, μεγάλου Δουκὸς τοῦ ἰγ'. αἰῶνος, ὅστις ἐκέρθησεν παρὰ τὸν Νεῦαν μεγάλην κατὰ τῶν Σουηθῶν νίκην καὶ ἐτάφη αὐτόθι εἰς μεγαλοπρεπῆ τινα ναόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ὑπερβαίνει τὰς 540000, ὧν 50000 Γερμανοί, ἀλλ' εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἑκτασιν δὲν βλέπει τις, ἦν ἀπαντᾷ συρρόηθ' ἀνθρώπων εἰς τὸς ἄλλας μεγαλοπόλεις, ὑπάρχει ὅμως ἡ μεγαλειτέρα ποικιλία εἰς τὰ ἐνδύματα, ὀχήματα, κτλ. Πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως χρησιμεύει ὁ ὀχυρώτατος πολεμικὸς λιμὴν Κρονοστάτη ἐπὶ νήσου κειμένης κατὰ τὴν ἐσχάτην ἀνατολικὴν προβολὴν τοῦ κόλπου. Ἡ ἀκρόπολις Κρονολότη καὶ πολλὰ ἄλλα ὀχυρώματα, κατασκευασθέντα ἐκ πυθροποικίλου τῆς Φιννίας, κείνται κατὰ μῆκος τῆς πρὸς τὴν Πετρούπολιν ὁδοῦ, τῆς οὐσιωδεστάτης διὰ τὸ Ῥωσικὸν ἐμπόριον, διότι $\frac{2}{3}$ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου διέρχονται διὰ τῆς Κροστάτης, ἣτις ἔχει 48000 κ.

Εἰς τὸν σιδηρὸδρόμον τὸν διευθυνόμενον εὐθύτατα πρὸς τὴν Μόσχαν ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον τὸ Τσαρσκοῖε σέελον, εἰς ὃ ὑπάρχει μεγαλοπρεπὲς ἐξιχικὸν παλάτιον, τὸ ὁποῖον, καθὼς καὶ τὸ πορσεκίμενον Πάυλοβσκον, συνδέεται μετὰ τῆς πόλεως δι' ἰδιαίτερον σιδηροδρόμου. Νοβογορόδον, 25 μ. μακρὰν τῆς Πετρούπολεως, ἔχον κατὰ τὸν μεσαῖωνα 400000 κ. καὶ ὄν ἀκμαῖον καὶ ἰσχυρὸν διὰ τὸ μετὰ τῆς Δ. καὶ Β. Εὐρώπης ἐμπόριόν του· ἀλλὰ περὶ τὸν 15. αἰῶνα ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀποτελουμένη δημοκρατία ὑπετάγη εἰς τὸν μέγαν Δούκα τῆς Μόσχας μετὰ πολλὴν αἱματοχυσίαν· ταῦν δ' ἔχει 48000 κ. καὶ πολλὰ μαρτυροῦντα τὴν παλαιὰν λαμπρότητα ἐρείπια, ὧν εἶνε καὶ ναὸς μετὰ περιφήμους χαλκᾶς πύλας. Ἀπὸ τοῦ Νοβογορόδου φέρει ἡ ὁδὸς ὑπεράνω τοῦ Βαλδαίου ὕψιπέδου εἰς τὴν Τβέρην, ἔχουσαν 20000 κ. καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν Μόσχαν, ἀπέχουσαν ὀλίγον πλέον τῶν 20 μ. Εἰς τὴν Ἰγγερμαλλανδίαν κείται καὶ ἡ παρὰ τὸν Ναρόβαν Νάρβα, ἐνθ' ἡ Κάρλος ὁ IB' μετὰ 8000 Σουηθῶν κατενίκησεν 80000 Ῥώσων.

2) Ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Βαλτικῆς ἡ Κουρλανδία, Λιβονία καὶ Ἑσθονία καλεῖνται Γερμανικαί, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἐξαιρουμένης τῆς ἐργατικῆς τάξεως, τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ὀλίγων Ῥώσων ἐμπόρων καὶ ὑπαλλήλων, εἶνε Γερμανοὶ καὶ ὀμιλοῦσι τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν (430000). Οἱ χωρικοὶ τῆς Ἑσθονίας καὶ τῆς νήσου Οἰσέλης, ὄντες Ἑσθονοὶ, κατοικεῦσιν εἰς τὰ χωρία· ἡ δὲ Λιβονία καὶ ἡ Κουρλανδία κατοικεῖται ὑπὸ Λεττῶν, οἵτινες ζῶσιν εἰς μεμονωμένας

ἐπαύλεις καὶ εἶνε Λιθουανικῆς φυλῆς. Οἱ Γερμανοὶ εἶνε Λουθηρανοὶ, καθῶς καὶ οἱ Ἑσθονοὶ καὶ οἱ Λέτται, ἐξαίρουμένων 100000 Λιβωνῶν, ἀσπασθέντων ἐσχάτως τὸ Ὀρθόδοξον δόγμα.

Ἡ Κοιρανδία, οὕτα πρότερον ὑποτελής ἡγεμονία τῆς Πολωνίας, ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Μίταο ν με 18000 κ. καὶ πόλιν παράλιον τὸ Λίβκον.

Τῆς Λιβονίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ῥίγα, κειμένη 4 $\frac{1}{2}$ μ. μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δύνα, τοῦ ὁποῖου τὸ στόμιον δεσπόζεται ὑπὸ τοῦ φρουρίου τῆς Δυναμένδης, ἔχει 75000 κ. καὶ εἶνε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους μετὰ τὴν Πετρούπολιν καὶ τὴν Ὀδησσόν. Δορπάτη, πόλις κειμένη ζωγραφικῶς ἐπὶ τῶν κλιτύων κοιλάδος ποταμοῦ, εἰς ἣν χύνεται ὁ Ἐμβαχος εἰς τὴν Πείπον λίμνην, καὶ ἔχουσα 15000 κ. καὶ τὸ μόνον Πανεπιστήμιον διὰ τὰς 500000 τῶν κατοικούντων τὴν Ῥωσσίαν Γερμανῶν. Πρὸ τῆς εἰς τὸν Ῥιγαϊκὸν κόλπον εἰσόδου κεῖται ἡ νῆτος Οἰσέλη.

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑσθονίας Ῥεβάλη εἶνε ὄχυρά, ἐμπορικὴ καὶ παράλιος καὶ κειμένη ἐπὶ γραφικῷ κόλπου ἔχει περὶ τὰς 27000 κ.

3) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιννίας (τὰ χωρία κατοικοῦνται ὑπὸ Φιννῶν καὶ αἱ πόλεις ὑπὸ Σουηδῶν) ἔχει μετὰ τῆς Ῥωσσίας κοινὸν μόνον τὸν ἡγεμόνα, διοίκησιν ὁμως ἰδίαν. Κυριώτεροι πόλεις αὐτῆς τανῶν εἶνε ἡ Ἐλσιγγφορσκη, ἥτις, κειμένη ἀπέναντι τῆς Ῥεβάλης, ἔχει 45000 κ, πανεπιστήμιον καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς. Μακρὰν ταύτης πρὸς Ν. $\frac{3}{4}$ μ. κεῖται τὸ ἀπόρθητον φρούριον Σβεαβόργκη, ὑπερασπιζόμενον τὴν ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης εἰσόδον καὶ κείμενον ἐπὶ ἑπτὰ σκαίρων, ἡγουν βραχωδῶν νήσων ὀλίγων ἐξεχουσῶν τοῦ ὕδατος, ὑφ' ὧν περιβάλλεται ἡ Φιννικὴ παραλία. Ἡ προτέρα πρωτεύουσα Ἄβω, κειμένη δυτικώτερον καὶ ἀντικρὺ τῶν Ἀλανδικῶν νήσων, ἔχει 45000 κ. Ὅπως πρὸς Β, ἐνθα πλέον-ζῶσι Λάπωνες, κεῖται ἡ Τερνεά, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν, συχνάκις ἐπισκεπτομένη ὑπὸ τῶν περιηγητῶν, ἵνα ἐπὶ τινος παρακειμένου ὄρους ἴδωσι τὸν ἥλιον ὀλόκληρον θερινὴν νύκτα ὑπάρχοντα εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἐν γένει δὲ πᾶσα ἡ Φιννία συχνὰ ἐπισκέπτεται ὑπὸ περιηγητῶν χάριν τῶν γραφικῶν αὐτῆς λίμνῶν, τῶν σκαίρων καὶ τῶν καταβάκτων.

Δ) Μεγάλη Ῥωσσία. Εἰς τὴν κυρίως Μεγάλῃν Ῥωσσίαν ὑπάρχουσι ἡ Μόσχα, ἔχουσα περίμετρον ὑπὲρ τὰ 5 μ. καὶ κειμένη ἐπὶ λό-

φων, εἶνε δὲ μακρόθεν λίαν μεγαλοπρεπῆς καὶ ὁ Ἅγιος τῶν Ῥώσων τόπος καὶ ἔχει 390000 κ. καὶ 300 ναοὺς. Οἱ τῶν ὀρθοδόξων ναοὶ ἔχουσι μέγαν θόλον καὶ περὶ αὐτὸν τέσσαρας ἀλλοιους μικροτέρους· αἱ στέγαι καλύπτονται ὑπὸ ποικιλοχρῶν κεράμων, οὗσαι ἐνίοτε κατάχουσοι καὶ φέρουσαι κυανοῦς ἀστέρας. Ἐφ' ἐκάστης κορυφῆς ὑψεῖται χρυσοῦ ἡμισέληνος καὶ νικηφόρος ἐπ' αὐτῆς, κατάχρυσος σταυρὸς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐνίοτε κρέμανται ἀλυσείας. Ὄταν τὸ καθαρόν τοῦ Ἥλιου φῶς φωτίζη πάντα ταῦτα, γεννᾶται ἀληθῶς μαγευτικὸν θέαμα. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως παρίστα ἄλλοτε ῥυπαρὰν, στενὸρρομον καὶ ξυλίνην πόλιν, ἀλλ' εὐθὺς τὸ 1822 μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Γάλλων κατεκάησαν τὰ τῆς πόλεως, ἥτις ἀνικοδομήθη κανονικωτέρα. Εἰς τὸ κέντρον καὶ ἐπίτινος λόφου ὑπὲρ τὴν Μόσχαν κεῖται τὸ φρούριον Κραμλῖνον, ἐφ' οὗ ὑπάρχει τὸ παλαιὸν τῶν τζάρων παλάτιον, πλῆθος ναῶν καὶ τὸ μέγιστον τῶν κωδωνοσασίων τῆς Μόσχας. Περὶ τὴν Μόσχαν ὑπάρχουσιν ἱκανὰ προκίστεια καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς εἶνε χαριέστατα καὶ κολλῶς καλλιεργημένα. Πρὸς Β. παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δούνα κεῖται ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ἀρχάγγελος, ἔχουσα 20000 κ. καὶ ξυλίνας οἰκοδομίας. Αὐτοῦτι ἡ βραχυτέρα ἡμέρα διαρκεῖ 3 ὥρ. καὶ 25'. Ἡ νῆσος τοῦ παγωμένου Ὠκεανοῦ Βαϊγὰττῆ καὶ ἡ νέα Σεμλία ἐπισκέπτονται μόνον τὸ θέρος χάριν τῆς θήρας τῶν γουναροφόρων ζώων. Σπανιώτατα δὲ κυνηγοὶ διαχειμάζουσιν εἰς τὴν ζώνην ταύτην τοῦ πάγου. Πρὸς Α. Κάτω Νοβογόροδον κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ὄκα καὶ Βόλγα, ἔχουσα 42000 κ. Ἐν αὐτῇ γίνεται ἡ μεγαλειτέρα πανήγυρις τῆς Ῥωσίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου. Πρὸς Δ. Σμολένσκη, κατὰ τὸν ἄνω Δάναπριν, ἥτις εἰς τὴν παλαιότεραν ἱστορίαν ὑπῆρξε μῆλον τῆς ἐριδος μεταξὺ Πολωνῶν καὶ Ῥώσων καὶ τὸ 1812 θέατρον αἱματηρᾶς μάχης μεταξὺ Γάλλων καὶ Ῥώσων. Πρὸς Μ. Τοῦλα, πόλις βιομήχανος, ἔχουσα 58000 κ. καὶ μεγάλα ὄπλοποιεῖα· τὰ περίχωρα ταύτης εἶνε αἰσιταποθῆκαι τῆς Ῥωσίας.

Ε) Ἀνατολικὰ κυθερνεῖα. Εἰς ταῦτα κείμενα κατὰ τὸν Οὐράλην καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ συγκαταριθμούμενα ὑπὸ τινων γεωγράφων ὄχι ὀρθῶς εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀσίας κεῖται ἡ Πέρμη, πόλις ὀρυκτοφόρος, κειμένη εἰς τὴν δυτικὴν κλιτὸν τῶν ἐφρονίαν πλατίνης καὶ ἀδαμάντων ἐχόντων Οὐραλίων ὀρέων. Καζάν, κείμενον ἔνθα ὁ Βόλγας κάμπτεται πρὸς Ν, εἶνε πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος καὶ ἔχει 64000 κ. ὧν οἱ

πλείστοι Τάρταροι, καὶ πανεπιστήμιον (ὕπῆρξε παλαιὰ πρωτεύουσα κατὰ στραφέντος Ταρταρικοῦ βασιλείου). Εἰς τὸν Κάτω Βόλγαν καὶ ἰδίως περὶ τὴν Σαρκτόβην, ἔχουσαν περὶ τὰς 63000 κ, κατοικοῦσι Γερμανοὶ καὶ Ἑλβετοὶ ἄποικοι, προκληθέντες ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Αἰχτερίνης τῆς Β'. οὗτοι λαλοῦσιν ἔτι τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν καὶ εἶνε οἱ πλείστοι Διαμαρτυρόμενοι. Ἄστραχάν, ὃν κύριος σταθμὸς τῆς Ῥωσικῆς ἀτμοπλοίας μετὰ τῆς Περσίας, κεῖται ἐπὶ τῆς νήσου τοῦ Δέλτα τοῦ Βόλγα 6 μ. μακρὰν τῶν ἐκβολῶν του καὶ ἔχει 46000 κ, οἵτινες εἶνε πικρὸν μίγμα λαῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλλείας ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει ἔτι κατὰ 20000. Εἰς τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὸν Οὐράλιν ποταμὸν κεῖται τὸ Ὀρεμβουργον, οὐσιώδης πολεμικὸς σταθμὸς κατὰ τῶν νομαδικῶν λαῶν τῶν Σιβηρικῶν στεππῶν καὶ κύριον ἐμπορίου κέντρον μετὰ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας ἐπισκέπτεται δ' αὐτὴ ὑπὸ ἐμπόρων καὶ αὐτῆς τῆς Κίνας καὶ τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τὰ Α. ταῦτα μέρη ζῶσι πολλοὶ Τάρταροι καὶ ἄλλαι φυλαὶ Ταρταρικαὶ καὶ Μογγολικαὶ, ὡς Βασκίροι, Κιργίσοι, Καλμουῖκοι, κτλ.

ΣΤ) Μικρὰ Ῥωσία. Ταύτης πρωτεύουσα εἶνε ἡ Κιοβία, ἣτις ἄλλοτε ὑπῆρξε καθέδρα τοῦ Μεγάλου Δουκός, ἔχουσα 62000 κ. καὶ πανεπιστήμιον· οὗτα δὲ ἔδρα ἐμπορίου, διαίρεται εἰς τρία μέρη· ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Κιοβίας ὑπάρχει ἡ Ἀγιωτάτη τῶν ἐν Ῥωσίᾳ Μονῶν, κλυομένη τῶν Σπηλαίων, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ κέντραι εἰς ἐκατόμβαι τὰ ἀποξηρανθέντα λείψανα 400 περίπου Ἀγίων τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, χάριν τῶν ὁποίων πολλοὶ μεταβαίνουσιν αὐτοῖς προσκυνηταί. Χάρκοβον, ἔχουσα 52000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Βερδίσεβον, ἔχον 51000. Πουλταύσ, γνωστὴ διὰ τὴν μεταξὺ τοῦ Μεγάλου Πέτρου καὶ Καρόλου τῆς Σουηδίας μάχην. Αὐτοῦ κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Δανάριος διαρρέομένην Οὐράλιν ἀπαντῶμεν Κοζάκους. Οὗτοι, Ῥωσικῆς καταγωγῆς ὄντες, πιθανῶς τὸν μεσαῖον ἀπεφάσισαν ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς ἀκατόκητα μέρη διὰ νὰ φυλάξωσι τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐπὶ ξένων κατακτητῶν ἐντεῦθεν προῦλθε καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν, τὸ ὁποῖον σημαίνει ἢ ἐπίπλους πολεμιστὰς, ἢ περιπλανωμένους ἀνθρώπους. Ὅτε ὅμως τὸ Ῥωσικὸν κράτος ἐξηπλώθη, οἱ Κοζάκοι ἦλθον μετὰ τῶν Ῥώσων εἰς οὐσίαν προστατευομένων μὲν, ἀλλ' ἐλ' υβέρων. Οἱ Κοζάκοι εἶνε ὠφελιμώτατοι ὡς φίλοι ἵπποις πρὸς παρενόχλησιν καὶ κατα-

δίωξιν ἐχθρῶν. Ἐκτός δὲ τούτου ὅλον τὸ Μ. καὶ ΜΑ. τοῦ βασιλείου φυλάσσεται ἀπὸ στίφη Κοζάκων ὡς ὄροφυλάκιων.

Ζ) Ἡ Μεσημβρινὴ Ῥωσσία. Αὕτη σύγκειται ἐκ χωρῶν ἀνηκουσῶν πρότερον εἰς τὴν Τουρκίαν· ὑπάρχουσι δὲ αὐτόθι καὶ ὑπὲρ τὰς 40.000 Διαμαρτορομένων Γερμανῶν ἀποίκων. Μεταξὺ Προύτου καὶ Δανάστριος κείται ἡ Βασσαραβία, πλήρεις φρουρίων, διὰ τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς μετὰ τῶν Τούρκων πολέμους πολὺ ἔρρευσεν αἷμα· εἶνε δὲ ἐπισημότερα τὸ Ἀκκερμὰν καὶ τὸ Βενδέρι (Κάρολος ΙΒ΄) καὶ τινὰ ἄλλα. Κισχινέβη, πρωτεύουσα ἔχουσα 92000 κ. Ὁδησός, ὄμμακράν τοῦ λιμάνου τοῦ Δανάστριος, ἰδρυθέισα τὸ 1793, εἶνε ὠρεῖα καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα τοῦ Εὐξείνου καὶ ἔχει περὶ τὰς 120000 κ. καὶ περίχωρα στεππαῖα. Χερσῶν, πόλις ὄχυρά, κειμένη εἰς τὸ λιμάνον τοῦ Δανάστριος καὶ ἔχουσα 40000 κ. Εἰς τὸν Βοῦγον κείται τὸ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἰδρυθέν Νικολαίεβον, ἔχον 35000 κ. Εἰς τὸν κάτω Τανάϊν κατοικοῦσιν οἱ εὐγενέστεροι τῶν Ταναϊκῶν Κοζάκων, ἔχοντες ἴδιον Ἐτμαννον, ἐδρεύοντα εἰς τὴν νέαν Τσερκάσκιην. Παρ' αὐτοῖς ἀπαντᾷ τις χορὰς καὶ ἄσματα τοῦ λαοῦ μετὰ θαυμασιῶν καὶ συγκινητικῶν μελῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μελαγχολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνοντα· ἐπὶ τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊθου Ταϊγάνι, ἔχον περὶ τὰς 20000 κ.

Η) Κριμαΐα. Ἡ χερσονήσος αὕτη (Ταυρίς) συνίσταται πρὸς Β. ἐκ σέπτης τινὲς ἀποτελούσης τὰ $\frac{1}{4}$ τῆς ὅλης χερσονήσου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ μεμολωμένων τιτανωδῶν ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Τσατίρ, 5000 π. σχεδὸν ὑψηλόν. Τὸ Μ. χεῖλος τὸ προφυλαττόμενον ἀπὸ τὰς βορείας θυέλλας· ἔχει μεσημβρινὸν κλίμα καὶ προϊόντα. Μέχρι τοῦ 1774 ἤρχον αὐτόθι Τάρταροι Χάνοι, ἀναγνωρίζοντες κύριον τὸν Σουλτᾶνον τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ἔκτοτε ἐγένοντο ὑποτελεῖς εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ κατόπιν τὸ 1793 ἐγένετο ἡ Κριμαΐα Ῥωσσικὴ ἐπαρχία. Εἰς τὴν βορείαν κλιτῶν τῶν ὄρεων κείται οἱ σπουδαιότεροι τόποι Μπαξέσαράϊ, παλαιὰ ἔρχ τῶν Χανῶν, καὶ Συμφερόπολις, ἡ νῦν πρωτεύουσα, ἔχουσα 30000. Εἰς τὴν Δ. παραλίαν Σεβαστούπολις, ἐπὶ κόλπου δυναμένου νὰ περιλάβῃ ὁλόκληρον στόλον, πρότερον ὄχυρὸς πολεμικῆς λιμῆν καὶ νῦν ἔρημος· ἕνεκα τῆς πολιορκίας τοῦ 1854-5. Ἐπὶ τοῦ 4 μ. μόνον εὐρέως ἐσθμιῦ κείται ἡ Περεκόπη. Δέκα μιλ. πρὸς τὰ ΝΔ. τοῦ πορθμοῦ Θεοδοσία, ἥτις πρότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοφρᾶς ἦτο σπουδαιο-

τάτῃ ἐμπορικῇ πόλιν τῶν Γενοατῶν. Ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ κεῖται καὶ τὸ Κέρτσι (Παντικάπαιον). Χερσόνησος, οὔσα παρὰ τὴν σημερινὴν Σεβαστούπολιν, ἦτο πρότερον ἢ σπουδαιότερα πόλις. Ἡ Κριμαία ἔχει σπουδαίαν κτηνοτροφίαν προβάτων.

Θ) Καύκασος. Ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ θέλομεν ὠμιλήσει περὶ τούτου νῦν δὲ περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ κατοικούντων καὶ εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἐπικράτειαν ἀνηκόντων, οἵτινες λογίζονται περὶ τὰ 4½ ἑ. Οὐδαμοῦ τῆς Γῆς εἰς τόσον περιωρισμένον μέρος ἀπαντᾷ τις τοσαύτην πληθὺν διαφόρων λαῶν καὶ γλωσσῶν. Πάντες σχεδὸν διακρίνονται διὰ τὴν ὡραίαν καὶ κανονικὴν τοῦ σώματος μορφήν· προσφιλεῖς δὲ αὐτῶν ἐνασχολήσεις εἶνε ἡ ληστεία, ἡ θῆρα καὶ ὁ πόλεμος. Θρησκεία αὐτῶν εἶνε ἡ ἀσθενὴς μόνον ἀνάμνησις τοῦ διδασθέντος ποτὲ ἐν αὐτοῖς Χριστιανισμοῦ, ἢ ὁ Ἰσλαμισμός. Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων αὐτῶν φυλῶν ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ τῶν Τσερκέσων, κατοικοῦσα πρὸς Δ. εἰς τὴν βορείαν κλιτὸν καὶ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πρόποδας τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ὄρους Καβάρδα, ἢ τῶν Ὀσσητῶν, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὄρους, καὶ ἡ τῶν Λεσγιῶν. Πρὸς Α. τῆς ἐντεῦθεν Κιρκασίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Σταυρόπολις· εἰς δὲ τὴν πέραν Καυκασίαν ἀνήκουσιν αἰχῶραι Μιγγρελία, Ἰμερτία, Γεωργία καὶ Ῥωσικὴ Ἀρμενία. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ πρὶν ἔδρα τῶν χριστιανῶν βασιλέων τῆς Γεωργίας Τίφλις, ὅ ἐστι θερμόπολις διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς λουτρά, κειμένη ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ καὶ ἔχουσα 38000 κ. Ἐπὶ τινος εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν εἰσχωρούσης χερσονήσου κεῖται ἡ ἐμπορικὴ πόλις Βακοῦ, ἧς πάντα τὰ περίχωρα κείνται ἐπὶ ὑπογείου πυρός· ἐντεῦθεν καὶ ἡ πληθὺς τῶν φλεγόμενων ἢ φλεκτικῶν ἀτμῶν, οἵτινες ἐκπηγάζουσιν ἐκ σχισμῶν τῆς Γῆς, καὶ ἡ ἀφθονος νάφθα. Αὐτόθι, ἐνθα ἡ φύσις φαίνεται οἰκοδομήσασα ναὸν ἑαυτῇ, διατηροῦνται καὶ σήμερον πυρολάτραι, ἢ Γουέβροι, τιμῶντες τὰς ἀγίας φλόγας.

Γερμανία. (ἀνήκει εἰς τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην)

§ 37. Ἡ Γερμανία ἔχουσα μετὰ τῶν ἐν τῷ Σαρματικῷ βαθυπέδῳ Ῥωσικῶν ἐπαρχιῶν 9550 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 38 ἑ. κ. κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτελεῖ τὴν μετὰ βασιν ἀπὸ τῶν θερμῶν μεσημβρινῶν εἰς τὰ ψυχρὰ βόρεια καὶ ἀπὸ τῶν ἠπειρωτικῶν ἀνατολικῶν εἰς τὰ ὠκεάνεια δυτικά, ἀνήκουσα ἕνεκα δὲ τῶν πλείστων ποταμῶν μᾶλλον εἰς τὴν ΒΔ.

Ευρώπην. Ὄριζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω χωρῶν, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας, Ἰταλίας καὶ Αὐστρίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ Αὐστριακῶν χωρῶν (τῆς Κροατίας, Οὐγγαρίας, Γαλικίας καὶ Πολωνίας) καὶ Ρωσικῶν πρὸς Β. δ' αὐτῆς ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος Ἰουτλανδία.

Ὑδατα. 1) Περὶ τοῦ κάτω καὶ μέσου ῥοῦ τοῦ Δανουβίου ὠμιλήσαμεν ἤδη ἐν σελ. 205, ἐνταῦθα δὲ θέλομεν ὀμιλήσει περὶ τοῦ ἄνω ῥοῦ αὐτοῦ, τοῦ ὁποῦ αἱ πηγαὶ κεῖνται εἰς τὸν *Mélanos Δρυμόν*, συνεχόμενον μετὰ τοῦ *Σοηβικοῦ Ἰόρα*. Ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ συνερχόμενοι τρεῖς ῥύακες σχηματίζουνσι τὸν ποταμόν, ὅστις παρακολουθεῖ εἰς χαριεστάτην κοιλάδα μέχρι τῆς *Οὐλμης* τὴν μεσηθρινὴν κλιτὺν τοῦ *Σοηβικοῦ Ἰόρα* καὶ διασχίζει ἰδίως παρὰ τὴν *Σιγμαρίγγην* προεκβολὰς τινὰς αὐτοῦ. Εἰς τὸ μέχρι τῆς *Οὐλμης* διάστημα ἡ κλίσις αὐτοῦ εἶνε 7 π. κατὰ μίλιον· ἐκεῖθεν δ' ἄρχεται νὰ γίνεται πλωτὸς, οὐχὶ ὁμῶς καὶ πρὸς τὰ ἄνω καθ' ὅλον τὸ Δανουβικὸν ὑψιπέδον, διότι διὰ τὸν ταχὺν αὐτοῦ ῥοῦν καὶ δι' ἀβαθεῖς τινὰς θέσεις ἀπαντῶνται πολλὰ προσκόμματα εἰς τὸν πλοῦν. Παρὰ τὸ *Ῥεγενσθούργον* (*Reginum*), ἐνθα ὁ ποταμὸς φθάνει τὸ βορειότατον σημεῖον, ἡ κλίσις εἶνε 9 π. κατὰ μίλιον. Ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου πλέουσιν ἀτιμόπλοια, ἅτινα, ὅταν τὰ ὕδατα ᾔνε ὀλίγα, διακόπτουσι τὰ ταξειδιά των. Ἀπὸ τοῦ *Ῥεγενσθούργου* ὁ ποταμὸς ῥεεῖ ἐπὶ 30-40 μ. ΝΑΝ. ἔχων αὐτόθι ὠραιότερας τὰς ὄχθας του· ἡ καθαρὰ τίτανος τοῦ *Ἰόρα* παύει καὶ παρουσιάζονται ἀριστερόθεν μὲν ὄρη ἐξ ἄμμολίθου καὶ πυρροποικίλου καὶ οἱ πορφυροεῖδεις κῶνοι τοῦ *Βαυαρικοῦ* καὶ *Βοημικοῦ* Δρυμοῦ, δεξιόθεν δὲ, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς *Παταύιας* (*Passau*), ἄρχονται αἱ *Νωρικαὶ Ἄλπεις*· τὸ συνοδεύοντα τὸν ποταμόν ὑψώματα ὅτε μὲν εἶνε φαλακρά, ὅτε δὲ δασώδη, καὶ πάλιν ὅτε μὲν ἀποκλίνουσιν ἠπίως, ὅτε δὲ τέμνονται ἀποτόμως, συχνὰ δὲ κοσμοῦνται ὑπὸ γραφικωτάτων ἐρειπίων πυργῶν ἢ μονῶν· ἡ κλίσις κατὰ τὴν ἔκτασιν ταύτην εἶνε 11 π. κατὰ μίλιον. Παρὰ τὸ *Γράϊον* πρότερον ἐράχοι ἐκ πυρροποικίλου διέσχισον τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ προεκάλουν

στριβίλους καὶ δίνας, σήμερον ὁμως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν βράχων ὁ πλοῦς ἐγένετο ἀκίνδυνος. Ἡ τελευταία πάλιν πρὸς Α. ἔκτασις τοῦ Δανουβίου ὑψιπέδου διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις κείμενος ἐστὶ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 500 π. παρὰ τὴν κρέμσιν καὶ γινόμενος πρᾶγτερος, δεικνύει μεγάλην τάσιν πρὸς μόρφωσιν νήσων, διασχισιν καὶ λιμνώδη εὐρυσιν, διότι τὸ πλάτος αὐτοῦ κωκίλλεται ἀπὸ 400-2400 π. Ἐκατέρωθεν ἔχει μέχρι τῆς Σιδηρᾶς Πύλης τὴν Αὐστριακὴν πεδιάδα, ἣτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἄνω Οὐγγρικῆς διὰ τῶν μικρῶν Καρπαθίων καὶ τοῦ ὄρους τῆς Λεΐθης. Τὸ ὕδωρ τοῦ Δανουβίου εἶνε σχεδὸν πάντοτε ὀλίγον θολὸν καὶ πηλῶδες, τὸ δὲ χρῶμα αὐτοῦ, μόνον ὅταν δὲν γείνωσιν ἐπὶ μακρὴν ἔροχαι, εἶνε ἀνοικτὸν πράσινον. Οἱ παραπόταμοι τοῦ Δανουβίου τῆς μὲν ἀριστερᾶς ὀχθῆς εἶνε ἀδύνατον νὰ ἦνε σπουδαῖοι, ἐπεὶδὴ αὕτη προσεγγίζει πολὺ περισσότερον τὰ θόρεια ὄρια τοῦ ἄνω Γερμανικοῦ ὑψιπέδου, ἢ τὰ νότια· ὁμως εἰς τὴν δεξιᾶν ὀχθὴν αὐτοῦ χύνονται ὁ *Ἰλλερος* (Illegus), ὁ *Λέχος* (Leica) μετὰ πτόχθιον πόλιν τὴν *Λόγοδοταν*, ὁ *Ἰσάρας* μετὰ πτόχθιον πόλιν τὸ *Μάραχορ*, ὁ *Ἰννος* (Ainos), ὅστις πηγάζων ἀπὸ τὰς Ῥαιτικὰς Ἄλπεις ἔχει πατόχθιον πόλιν τὴν ἐν Αὐστρίᾳ *Ἰνσβρούκην* καὶ παραπόταμον τὸν *Σάλσαρ* (Isonza) μετὰ τῆς παροχθίου αὐτοῦ πόλεως *Σαλσβοῦργου* (Jouvanun), ὁ *Τραῦνος* (Truna), ὁ *Ἐνσης* (Ansis), ὁ *Ραάβης* (Ἀρράβων), ὁ *Δράβος* μετὰ τοῦ παραποτάμου *Μούρου* καὶ τῆς παροχθίου αὐτοῦ πόλεως *Γράττης* καὶ ὁ *Σάος*. Εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν ὁ *Παλαιόμωνος* (Alcimona), ὁ *Νάβας* (Nava), ὁ *Ρέγκερος* (Reganus), ὁ *Μάργος* μετὰ πτόχθιον πόλιν *Οὐμύτσην* (Esbouron), ὁ *Βάγος* (Aucha), ὁ *Τισίας* (Tiscus), ὁ *Σερέθης* (Τιαραντός) καὶ ὁ *Ηροῦτος* (Πυρέτός). Ἡ εἰς τὸ σύστημα τοῦ Δανουβίου ἀνήκουσα περιοχὴ ἔχει 14400 □ μ.

2) Ἐνῶ ὁ Δανουβίος ἐν μέρει μόνον ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανίαν, ὁ *Ῥήνος* ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του περικυκλούμενος ὑπὸ Γερμανῶν εἶνε ὁ διασημότερος τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανίας διὰ τε τὸ μέγεθος, τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὰ διαυγῆ πράσινα ὕδατα, τὰς θελκτικὰς ὀχθὰς καὶ τοὺς οἶνους καὶ διὰ τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς Γερμα-

νικὰς παραδόσεις. Πηγάζων δ' ἀπὸ τῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων καὶ ἔχων 160 γ. μ. ῥοὺν, ῥέει διὰ τῆς Κωνσταντίας λίμνης. Ὁ κάτω ῥοὺς αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς Βόννης· εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ διαιρούμενος εἰς τὸν Βάλαν (Οὐάλις), Δέκκων ἢ παλαιῶν Ῥήνων, Ῥάσελιν (Ναβάλια) καὶ Οὐέχτην (Vidrus), σχηματίζει Δέλτα. Πόλεις παρόχθιοι αὐτοῦ εἶνε ἡ Στεῖρη (Αὐγοδοστα Νεμῆτων), τὸ Μαρέϊμον, ἡ Βορματία, τὸ Μογορτιακόν, ἡ Κομφλουεντία (Σύμβολα), ἡ Βόρνα, ἡ Κολωρία, ἡ Δουσελδούρη καὶ ἡ Βεσέλη. Εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ ὄχθην χύνονται ὁ Ἄραρος (Aragus), ὁ Νάχης (Nava), ὁ Μοσσέλας μὲ παρόχθιον πόλιν Τριωνήρους (Trier) καὶ παραπόταμον τὸν Σαζαν (Saranus), καὶ ὁ Μόσας· εἰς δὲ τὴν δεξιὰν ὁ Μοῦργος μὲ παρόχθιον πόλιν Ῥαστάτην, ὁ Νέκερ (Nicer) μὲ παροχθίους πόλεις Τυβίγγην, Αἰλβρόρτην καὶ Αἰδελβέρην, ὁ Μοῦνος μὲ παροχθίους πόλεις Βαῦρεούθην, Βιρτσβούργον, Ἀραον καὶ Φραγκοφύτην καὶ παραπόταμον τὸν Ῥεγνίτσην (Rendantia) μετὰ τῶν παροχθίων πόλεων Φέρθης, Ἐρλάγγης καὶ Βαυβέρης· ὁ Λάνος μὲ παροχθίους πόλεις Μαγβούρην, Γεϊτσην καὶ Βετσλάρην, ὁ Σιέγης (Siga), ὁ Βούππερος μὲ τὰς παροχθίους πόλεις Βάμνην καὶ Ἐλβεργέλην, ὁ Ῥούρας (Ruga) μὲ παρόχθιον πόλιν Ἀρτσβέρην καὶ ὁ Δουπίας μὲ παρόχθιον πόλιν τὴν Βεσέλην. Ἡ περιοχὴ τοῦ συστήματος τοῦ Ῥήνου εἶνε 4000 □ μ.

3) Ὁ Ἀμασίας, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Τευτοβουργικῶ Ἀρυμοῦ καὶ ἔχων 43 γ. μ. ῥοὺν ἐκβάλλει εἰς τὸν Δολλάρτην κόλπον καὶ ἔχει παρόχθιον πόλιν τὴν Ἐδμην. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ συστήματος αὐτοῦ εἶνε 250 □ μ.

4) Ὁ Οὐῆσουργις, ὅστις ἔχων 70 γ. μ. ῥοὺν σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Φούλδα πηγάζοντος ἀπὸ τῶν Ῥοιρίων ὄρεων καὶ τοῦ Βέρρα πηγάζοντος ἀπὸ τοῦ Θυριγγεῖου Ἀρυμοῦ· ὁ κάτω ῥοὺς αὐτοῦ ἄρχεται παρὰ τὴν πόλιν Μύνδην καὶ ἐκβάλλει πρὸς Ἀ. τοῦ κόλπου τῆς Ἰάδης. Παρόχθιοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε Ἰλδουρχαούση, Μαϊνίγγη, Φούλδα, Κασσέλη, Μύνδη καὶ Βρέμη. Εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ ὄχθην χύνονται ὁ Οὐῆτης μὲ παρόχθιον πόλιν τὸ Ὀλδελβούργον καὶ εἰς τὴν δεξιὰν ὁ

² *Αλάρας* με παρόχθιον πόλιν τὴν *Κέλλινην* μετὰ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ *Λατρου* (*Lagina*) καὶ τῶν παροχθίων αὐτοῦ πόλεων *Γοττίγγης* καὶ *Αρροβέρου*. Ἡ περιοχὴ τοῦ συστήματος τούτου εἶνε 870 □ μ.

5) Ὁ ³ *Ἄλβις*, πηγάζων ἀπὸ τῶν *Γιγαντίων* ὀρέων οὐ μακρὰν τῆς *Χιονώδους* κορυφῆς καὶ ἔχων 160 γ. μ. ῥοῦν, ἄρχεται νὰ καθίσταται πλωτὸς παρὰ τὴν εἰς αὐτὸν εἰσβολὴν τοῦ *Μαλδαίου*. οὗτος, τοῦ ὁποίου ὁ κάτω ῥοῦς ἄρχεται παρὰ τὴν *Μαύσσην* ἢ *Μισρίαν*, ἐκβάλλει ἀντικρὺ τῆς νήτου *Ἐλγολάρδης*. Παρόχθιοι πόλεις αὐτοῦ εἶνε *Δρέσδη*, *Μαύσση*, *Μελβέργη*, *Τοργαία*, *Βαπτεμβέργη*, *Μαγδεβοῦργον*, *Ἀρβοῦργον*, *Ἀμβοῦργον*, *Ἄλτορα* καὶ *Γλυκστάδη*. Εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην αὐτοῦ χύνονται ὁ ἐν *Βοεμία* *Μοῦλδαυος* με παρόχθιον πόλιν *Βουδδβικον* καὶ *Ηράραν*, ὁ *Ἐγκερος* με παροχθίους πόλεις ἐν *Βοεμία* *Ἀγγρίαν* καὶ *Καρλσβάδην*, ὁ *Μούλδης* με παροχθίους πόλεις *Φραϊβέργην*, *Ἀϊλεμβούργην* καὶ *Δεσσαυτάρ*, ὁ *Σάλας* με παροχθίους πόλεις *Ρουδολστάτην*, *Ἰέταν*, *Μερσεβοῦργην* καὶ *Ἄλλιην* καὶ παραποτάμια ἀριστερόθεν μὲν τὸν *Ὀνστρουδτον* (*Onestrudis*) μετὰ τῆς παροχθίου *Μελγασίσης*, δεξιόθεν δὲ τὸν *Λευκὸν Ἐλστερον*, εἰς δὲ τὴν δεξιάν ὁ *Μέλας Ἐλστερος* καὶ ὁ ἀληθὴς λιμνοπόταμος, βραδύς καὶ πολὺ ῥοῦς *Ἄφελος* με παροχθίους πόλεις *Ποτσδάμην*, *Βρανδεμβούργον*, *Ἀφελβέργην* καὶ παραπόταμον τὸν *Σπρέον* μετὰ τῶν παροχθίων *Βαύτσης*, *Βερολίνου* καὶ *Καρλοττεμβούργης*. Ἡ περιοχὴ τοῦ συστήματος τούτου εἶνε 28000 □ γ. μ.

6) Ὁ ⁴ *Ἐπιδώρας* με παρόχθιον πόλιν *Ρειδσοῦργον*.

Εἰς τὴν *Βαλτικὴν* θάλασσαν χύνονται οἱ ἑξῆς,

7) Ὁ *Τραῖος* με παρόχθιον πόλιν τὴν *Λοβέκην*.

8) Ὁ *Βαρνὸβης*, με παρόχθιον τὴν *Ρουτόκην*.

9) Ὁ *Ὀυάδρος* (*Viadrus*), ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν *Σουδήτων* ὀρέων καὶ ἔχων ῥοῦν 120 γ. μ. ἄρχεται τοῦ κάτω ῥοῦ παρὰ τὴν πόλιν *Γλογαίαν* καὶ ἐκβάλλει διὰ τριῶν στομιῶν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς θαλάσσης σχηματιζόμενον *Στεττίγειον* λιμνοστόμα πρὸ τοῦ ὁποίου κεῖνται αἱ νῆσοι *Βολλίνη* καὶ *Ὀυσεδόμη*. Πόλεις παρόχθιοι αὐτοῦ *Ρατιβόρη*, ἔνθεν ἄρχεται τὸ

πλώϊμον τοῦ ποταμοῦ, Ὀππέλην, Βρείγη, Βρεσλαντά, Γλο-
 γατά, Φραγκοφόρτη, Κύστρινον καὶ Στέττινον. Εἰς τὴν ἀ-
 ριστερὰν ὄχθην ἐξελλουσιν ὁ Ναύσσης μὲ τὰς παροχθίους
 πόλεις Γλάτσην, καὶ Ναύσην, ὁ Κατσβάγης μὲ παρόχθιον
 Λειγνίτσην, ὁ Βόβερρος μὲ παρόχθιον Χρισβέργην ὁ Λαυ-
 σιτιτικὸς Ναύσσης μὲ παροχθίους πόλεις Παϊχμεβέργην καὶ
 Γορλίτσην. Εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην ὁ Βάρθις μὲ παροχθίους
 πόλεις Ποσνίαν καὶ παραποτάμους τὸν Ὄμβραν καὶ τὸν Νέ-
 τσην καὶ ὁ Ἰρας μὲ παρόχθιον τὴν Σταργάρδην. Ἡ περιοχὴ
 τοῦ συστήματος τούτου εἶνε 2400 □ μ.

10) Ὁ Ράγας.

11) Ὁ Περασάντης μὲ παρόχθιον πόλιν Καλβέργην.

12) Ὁ Στόλπης μὲ παρόχθιον ὁμώνυμον.

13) Ὁ Οὐϊστούλας ῥέων διὰ τῶν Πρωσικῶν ἐπαρχιῶν, τῆς
 Ποσνίας καὶ τῆς ἰδίως Πρωσσίας, ἀποτελεῖ, ὡς ἀνωτέρω εἴπο-
 μεν, τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Σαρματικοῦ βαθυπέδου. Ἐκεῖ ἐξητά-
 σαμεν καὶ αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς πρὸς Α. αὐτοῦ ποταμούς.

Λίμναι ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ Κωνσταντία (Venetus, 9 □
 μ.) ἡ Γάρδα (Βήνακος), ἡ Σβερίνη, ἡ Μυρίσση καὶ ἡ Σπιρδίγ-
 γη. Διὼνυχες δὲ ἡ Λουδοβίκειος, μεταξὺ Ἀλτμύλης καὶ Ρηγνί-
 τσης, συνδέουσα τὸν Μοῖνον καὶ Δανούβιον, ἡ Φρεδερικογοουλιέ-
 μείος τὸν Σπρέον καὶ Οὐιάδον, ἡ Φινόβιος τὸν Ἄφελον καὶ Οὐί-
 δον, ἡ Πλαοιϊκὴ τὸν Ἄφελον καὶ Ἄλβιον, ἡ Ἐπιθωρικὴ τὸν Ἐπι-
 δώρην καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ἡ Βρομβέργειος τὸν Νέτσην
 καὶ Οὐϊζούλαν καὶ ἡ Ὁβερλανδικὴ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Πρωσσίᾳ.

Ἡ Γερμανία παρουσιάζει τρεῖς διαφόρους μορφάς, τὴν ἀλπώ-
 δη, τὴν βουνώδη καὶ τὴν πεδινήν, ἀλλὰ διὰ μὲν τῶν Σουδή-
 των ὀρέων καὶ τοῦ Ἑρτσου χωρίζεται ἀπὸ τῶν Αὐστριακῶν ἐπαρ-
 χιῶν, τῆς Αὐστριακῆς Σιλεσίας, τῆς Μοραβίας καὶ τῆς Βοημίας,
 διὰ δὲ τοῦ Φιχτέλου, τοῦ Θυριγγεῖου Δρυμοῦ, τῶν Ροινιῶν ὀρέων,
 τοῦ Φογέλου καὶ τοῦ Ταύνου διαιρεῖται εἰς βορείαν καὶ εἰς με-
 σσημβρινὴν Γερμανίαν. Καὶ ἡ μὲν ἀλπώδης Γερμανία, περιλαμ-
 βάνουσα καὶ μέρη τῆς Αὐστρίας, ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Κωνσταν-
 τίας λίμνης, τοῦ Ὀρτλέσου καὶ τῆς Γάρδης λίμνης διὰ τῆς
 Βαυαρίας καὶ Αὐστρίας πρὸς Α. μέχρι τοῦ Δανουβίου καὶ τῆς

Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἡ δὲ βουνώδης, κειμένη πρὸς Β. τῆς ἀνωτέρω καὶ οὖσα ποικίλως ἐσχηματισμένη, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Οὐϊάδου, ἀποτελοῦσα τὸ μέσον τῶν μεσαίων ὁρέων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διαιρουμένη εἰς μεσημβρινὴν καὶ βορείαν Γερμανικὴν βουνώδη χώραν.

1) Εἰς τὴν παρὰ τὴν Βασιλείαν καμπὴν τοῦ Ῥήνου ἄρχονται ὄρη ἐκτεινόμενα ἐπὶ 36 γ. μ. μέχρι τοῦ Μοίνου ποταμοῦ, ἅτινα πρὸς Α. κατέρχονται ἠπίως καὶ πρὸς Δ. ἀποτόμως. Ταῦτα μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Νέκερος ποταμοῦ, καλούμενα *Μέλας Δρυμὸς* καὶ ὄντα ἀπότομα καὶ δασώδη, ἔχουσιν ὠραίας κοιλάδας (ἡ τοῦ Μούργου), τὸ μέγιστον αὐτῶν ὕψος πρὸς μεσημβρίαν, ὑψηλοτέραν κορυφὴν 4600 π. (Φέλδοι) καὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δανουβίου καὶ Νέκερος. Μεταξὺ Νέκερος καὶ Μοίνου κεῖται ὁ ταπεινότερος καὶ πλεῖν εὐάρετος Ὀδένιος Δρυμὸς, ὅστις ὑψηλοτέρας μὲν κορυφὰς ἔχει τὸ Κατσεμιθόκελον (Χάρις Γαλῆς 2200 π.) καὶ τὸν *Μελλβοκορ*, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν κλιτὴν τὴν μεταξὺ Δαρμιστάτης καὶ Ἄιδηλθέργης ὠραίαν ὁδόν. Πρὸς Δ. τοῦ Δρυμοῦ τούτου ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Βασιλείας μέχρι τοῦ Μογγοντιακοῦ τὸ μέχρις 6 γ. μ. πλατὺ κάτω Ῥηρικὸν βαθύπεδον, χώρα εὐφροωτάτη καὶ λίαν τερπνὴ, ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Γαύνου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Οὐογήσου, τοῦ ὁποῦ τὰ χαμηλὰ βόρεια ἄκρα εἶνε τὸ Ἄρδον καὶ τὸ Δοννερσθέργον (ὄρος Βροντῶν) 2000 π. ὑψηλόν.

2) Πρὸς Α. τοῦ Μέλανος καὶ Ὀδενίου Δρυμοῦ καὶ πρὸς Ν. τῶν ὁρέων Σπεσσάρτου, Ῥοινίων καὶ τοῦ Θουριγγείου Δρυμοῦ κεῖνται σὶ πεδιάδες Σοηβικὴ καὶ Φραγκόνειος, διηρρέομεναι ὑπὸ τοῦ Νέκερος, Παλαιομούλου, Ῥεγνίσου καὶ Μοίνου καὶ οὖσαι 500-1000 π. ὑψηλαί τούτων ἡ μὲν πρώτη εἶνε ὠραία καὶ εὐφροος λοζώδης χώρα, ἡ δὲ δευτέρα μᾶλλον μονότονος. Παρὰ τὸν Μοῖνον, ὅστις διαρρέει εὐφροον καὶ πολλαχού μὲ ἀμπέλους πεφυτευμένην κοιλάδα, ὑψοῦται ὁ Στατγερὸς Δρυμὸς. Τὰ ἀνατολικά ὄρια τῶν πεδιάδων σχηματίζει ὁ Γερμανικὸς Ἰόρας, ἐκτεινόμενος 60 γ. μ. ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, παρὰ τὸν ὁποῖον συνέχεται μετὰ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, μέχρι τοῦ Φιχτέλου, διαρρήγνυμενος ὑπὸ τοῦ Δανουβίου καὶ τοῦ Παλαιομούλου. Εἶνε

δὲ οὗτος τιτωνῶδες ὄρος, γέμον μὲν ῥωγμῶν καὶ σπηλαιῶν, ἔχον δὲ ὀλίγα ὕδατα καὶ δένδρα, εὐρεῖται ὅμως ῥάχιν καὶ ἀπότομον πρὸς Δ. κατάπτωσιν. Ἰψηλότερον δὲ μέρος τούτου εἶνε τὸ Σοηδικὸν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ὑψούμενον ὑπὲρ τοὺς 3000 π. καὶ κείμενον μεταξύ Νέκερος καὶ Δανουβίου, εἶνε τραχύ· ἀντίθεσιν δὲ πρὸς τὰ ἄφρα ὑψηλὰ μέρη αὐτοῦ ἀποτελοῦσιν αἱ ἐγκάρσιαι κοιλάδες. Τὸ βόρειον μέρος τοῦ Γερμανικοῦ Ἰόρα ἀποτελεῖ ὁ Φραγκόγειος Ἰόρας καὶ ἡ Φραγκόγειος Ἑλβετία μεταξύ Βαυρουθίας καὶ Ἑρλάγγης.

3) Μεταξὺ τοῦ Ἰόρα, τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Βοημικοῦ Δρυμοῦ ἐκτείνεται τὸ εἰρημένον ὑψίπεδον τοῦ ἄνω Δανουβίου ἢ τῆς ἄνω Σοηθίας, Βαυαρίας καὶ ἄνω Παλατινάτου, ὅπερ χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ Ἑλβετικοῦ ὑψιπέδου διὰ τῆς Κωνσταντίας λίμνης καὶ τοῦ Ῥήνου, εἶνε 1000 π. ὑψηλόν, ἀνωμαλώτατον πρὸς Δ. τοῦ Ἰλλέρου, ἐν μέρει πτωχόν, ἀδενδρον, ἀκαλλιέργητον καὶ πολλαχθὺ παρὰ τοὺς ποταμοὺς γυμνόν καὶ ἐλώδες· εὐφορος δὲ εἶνε ἡ πεδιάς τοῦ Λέχου ἢ πρὸς Ν. τῆς Αὐγούστης καὶ θελκτικὴ καὶ πολὺλίμνος καὶ λοφώδης ἢ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἄλπεων χώρα.

4) Πρὸς Β. τῆς λοφώδους χώρας Βοημίας καὶ Μοραβίας ἐκτείνονται ἐπὶ 42 γ. μ. μεταξύ Ἄλβιος καὶ Οὐιάδου τὰ Σούδητα, τὰ ὁποῖα χωριζόμενα ἀπὸ τῶν Καρπαθίων διὰ τοῦ Οὐιάδου σχηματίζουσι κατ' ὀμρότερα τὰ ἄκρα βουνώδεις χώρας, εἰς δὲ τὸ μέσον ὄρεινόν τεῖχος ἀδιάσχιτον ὑπὸ ποταμῶν. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος καλεῖται Κατήφορος τῆς Μοραβίας καὶ εἶνε δασώδης ἢ καλλιεργημένη λοφώδης χώρα, κειμένη μεταξύ Μάρχου καὶ Οὐιάδου καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέραν κορυφὴν 4600 π. (Ἄλφάτερον=γέρων πατήρ). Πρὸς Δ. ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Γλάτσης μετὰ τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Ναῖσου, τὸ Γλατσιακὸν Χιονῶδες ὄρος (4400 π.), ἐφ' οὗ κεῖνται αἱ πηγαὶ τοῦ Ναῖσου καὶ Μάρχου, οἱ ἐξ ἀμμολίθου Ἀδερσβάχιοι θράχοι καὶ πρὸς Β. τὸ Ζόπτερον ὄρος. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω μεταξύ Βαβέρου καὶ Ναῖσου ἔπονται τὰ ὄρη τῶν Γιγάρτων, τὰ ὑψηλότερα τῆς βουνώδους Γερμανικῆς χώρας ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑψοῦνται ἡ Χιονώδης κορυφὴ 5000 π. καὶ ἡ Ταφελφί-

στη 3500 π. κειμένη εις τὰ σύνορα τῆς Βοημίας, Σιλεσίας καὶ Λουσατίας. Ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν ὄρεων τούτων, ἔνθα ὑπάρχουσιν καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἄλβιος, Βοξέρου, καὶ Ναΐσου, ἀπαντῶνται μόνον θάμνοι καὶ βρύα καὶ ἐπὶ τῆς βορείας κλιτύος πολλαὶ ἰαματικαὶ πηγαί. Ἐκείθεν δὲ μέχρι τοῦ Ἄλβιος ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Λουσατίας, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζει ὁ Σπρέος. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος διαρρέχθην δυτικὸν μέρος αὐτῶν ἀποτελεῖ τὴν ὠραίαν Σαξονικὴν *Ἐλβετίαν* μετὰ τῶν ἐξ ἄμμολίθου παράδοξα σχήματα ἐχόντων βράχων αὐτῆς.

5) Πρὸς Β. τοῦ Ἐγέρου μεταξὺ τοῦ Ἄλβιος, Σάλα καὶ Φιχτέλου ὄρους κεῖται ἡ Σαξονικὴ βουνώδης χώρα, τῆς ὁποίας τὸ μεσημβρινὸν χεῖλος, δηλ. τὰ ὄρη τοῦ *Ἐρτσου*, εἶνε 20 γ. μ. μακρὰ καὶ ἔχοντα ὑψηλότερας κορυφὰς τὸ *Κάϊλον* (3800 π.) καὶ τὸ *Φίχτελον* εἶνε πλούσια εἰς ἄργυρον καὶ κασίτερον, ἐν μέρη δασώδη καὶ ἐν μέρει καλλιεργημένα, καὶ περιέχουσι πολυαριθμούς καὶ φιλοπόνους κατοίκους. Πρὸς Ν ἡ βουνώδης αὕτη χώρα, καταπίπτουσα ἀποτόμως, πρὸς Β. κατέρχεται εἰς τὸ βαθύπεδον διὰ βαθειῶν κοιλάδων, διαρρέομένων ὑπὸ τοῦ Μούλδου καὶ Ἐλτέρου. Τὸ ΝΔ. μέρος τὸ μεταξὺ Μούλδου καὶ Σάλα κατέχει ἡ *Φαίχτις* χώρα, πρὸς Ν. δ' αὐτῆς καὶ ἐν τῷ μέσω τῆς Γερμανίας τὸ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Μοίνου, Σάλα, Ἐγέρου καὶ Νάβου *Φίχτελον* ὄρος (ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶνε τὸ Χιονῶδες ὄρος 3200 π. καὶ ἡ *Βοδὸς κεγαλὴ*), μικρὰ ὁμάς ὄρεων, ὑπὸ κοιλάδων διατεμνομένη καὶ ἔχουσα στριγγύλας καὶ πολὺ δασώδεις κορυφὰς. καλλιεργημένους μέχρι τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν χωρίζεται δὲ ἀπὸ τὰ πλησίον ὄρη διὰ πεδιάδων.

6) Μεταξὺ Σάλα καὶ Βερόρα ἐκτείνεται ἡ *Θυρίγγιος βουνώδης* χώρα. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Σάλα καὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ Βερόρα ἐκτείνονται ἐπὶ 18 γ. μ. πρὸς τὰς ΒΔ μέχρι τοῦ *Αἰσιεράχου* δασώδη ὄρη, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐρέα, εἶτα δὲ στενούμενα, τὰ ὅποια σχηματίζουν τὸν *Φραγκόνειον Δρυιὸν* καὶ τὸν *Θυρίγγειον* (Βεβεέργον 3100 π. καὶ *Ισελβέργον*), ἔνθα ὑπάρχουσι καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Βερόρα. Πρὸς Β. αὐτῶν κεῖται ἡ *Θυρίγγια*, ἥτις διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Οὐνστρόουτου εἶνε λοφώδης καὶ εὐφορος καὶ διατέμεται ὑπὸ χαμηλῶν ὄρεων, ὧν

ὕψηλότερα εἶνε τὸ *Κρη.γραΐσερον* (1400 π.) καὶ ὁ *Χρυσοῖς Λειμῶν* πρὸς Β. τοῦ πρώτου. Τὰ δυτικά ὅμως αὐτῆς, ἔνθα ὑπάρχουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Οὐνστρούτου καὶ Λαίνου, εἶνε ἡ τραχεῖα καὶ ἄγονος *Εἰχσφέλδη*. Εἰς τὸ βόρειον δὲ χεῖλος κεῖται ὁ *Ἄρτσος* (*Μελίβοκος*), ὄρος μεταξὺ Σάλα καὶ Λαίνου, ἔχων 15 μ. μῆκ. καὶ 5 πλ. καὶ βαθείας καὶ στενὰς κοιλάδας. Τὸ δυτικὸν μικρότερον μέρος τούτου εἶνε ὁ ἄνω *Ἄρτσος* μετὰ τῆς 3500 π. ὑψηλῆς κορυφῆς Βροκκένου, τὸ ἀνατολικὸν τὸ ἐξοχον διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ὠραιότητας ὁ κάτω *Ἄρτσος*.

7) Εἰς τὰ ΒΔ τοῦ Ἄρτσου καὶ τῆς *Εἰχσφέλδης* κεῖνται παρ' ἀμφοτέρας τὰς ὄχθεις τοῦ Οὐϊσούργιδος τὰ χαμηλὰ *Οὐϊσουργικὰ ὄρη*, μίγμα μικρῶν ὑψιπέδων καὶ χαμηλῶν βουνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων παρὰ τὴν πόλιν Μίνδην ἐξέρχεται ὁ ποταμὸς διὰ τῆς Βεστφαλικῆς πύλης. Μεταξὺ Ἀραοίου καὶ Οὐϊσουργίδος κεῖται ὁ *Τευτεβουργικὸς Ἄρτσος*, 1400 π. ὑψηλός. Μεταξὺ τοῦ Θυριγγεῖου Ἄρτσου, τῶν Οὐϊσουργικῶν ὀρέων καὶ τῆς κάτω Γήρικῆς βουνώδους χώρας, ἐκτείνεται ἡ μεταξὺ Φούλδα καὶ Βέβρα 800 π. ὑψηλὴ *Ἀσσιατικὴ βουνώδης χώρα*, εἰς ἣν ἐναλλάσσονται ποικίλως βουνά, κοιλάδες καὶ δρυμοί· καὶ τὰ μὲν ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς εἶνε τραχεῖα καὶ ψυχρὰ, αἱ δὲ παρὰ τοὺς ποταμοὺς κοιλάδες εὐφορώταται. Εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν αὐτῆς ὑψοῦνται τρία μικρὰ ὄρη, τὸ *Σπέσσαρτορ*, τὸ ὁποῖον ὄν νετιώτατον κεῖται εἰς τὰς δυτικὰς καμπὰς τοῦ Μοίνου καὶ ἀποτελεῖ ἀκαλλιέργητον καὶ δασώδες ὑψιπέδον (*Γαϊεροβέργον*, 1900 π.), κατοικουμένον μόνον εἰς τὰς κοιλάδας. Ὁ *Ραϊνός*, ὅστις ἔχων τὰς πηγὰς τοῦ Φούλδα καὶ κωνικὰ ὄρη (ὄρος τοῦ Σταυροῦ, 2900 π.) εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη αὐτοῦ ἦνε βραχὴν, ἔρημος καὶ γυμνός, καὶ τὸ δασώδες *Φόγκελλορ* (Πτηνοῦ ὄρος, 2500 π. ὑψηλόν) μεταξὺ Λαίνου καὶ Φούλδα, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν μεσημβρινοδυτικὴν πλευρὰν ἔχει τὴν σιτοφόρον χώραν *Βεττέροκ*.

8) Εἰς τὰ δυτικά τῆς Ἀσσιατικῆς βουνώδους χώρας μέχρι τῆς Λοθαριγγικῆς λεωφόδος κεῖται ἡ κάτω *Ῥηνικὴ βουνώδης χώρα*, ἐκτεινομένη ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. ἐπὶ 50 γ. μῆκ. καὶ 20 πλ. καὶ ἀποτελούσα ὑψιπέδον μέχρι 1800 π. ὑψηλόν, ἔχον βαθείας κοιλάδος καὶ διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Ῥήνου

Λαΐνου, Σιέγου, Βουπέρου, Ρούρου και Μοσέλλα. Ίδίως ὀνομαστή αὐτόθι διὰ τὴν μεγάλην ὠραιότητα καὶ ἀμπελοφυτεῖαν εἶνε ἡ κοιλάς τοῦ Ῥήνου, ὅστις διαρρήγνυει τὴν βουνώδη χώραν μεταξὺ τῶν πόλεων Βιγγίης καὶ Βόννης. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Ῥήνου ἐκτείνονται μεταξὺ Μοίνου καὶ Λαΐνου τὰ ὠραῖα καὶ δασώδη ὄρη τοῦ Ταύνου, ἔχοντα ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ *Φελδθέργον* καὶ πολλὰς θερμὰς ἰαματικὰς πηγὰς καὶ σχηματίζοντα παρὰ τὸν Ῥήνον ὠραῖαν καὶ οἰνοφόρον κοιλάδα. Μεταξὺ Λαΐνου καὶ Σιέγου ἐκτείνεται ὁ *Δυτικὸς Δρυμὸς*, τοῦ ὁποῖου τὰ ΒΔ. εἶνε τὰ θελκτικὰ καὶ πολυκόρυφα *Ἐπτὰ ὄρη*. Μεταξὺ τοῦ Σιέγου καὶ Ῥούρου κεῖται ἡ μεταλλοῦχος καὶ ἀνθρακοῦχος *Σαουερλάδη* μετὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Βουπέρου, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἀνατολικά ἐκτείνεται τὸ ὄρος *Ἐρυθρόστρομα* καὶ μεταξὺ Ῥούρου καὶ Λουπία ὁ στενὸς *Ἀρσστράγγος* 1000 π. ὑψηλός. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ῥήνου μεταξὺ Μοσέλλα καὶ Νάγου καὶ ἀντικρὸ τοῦ Ταύνου κεῖται ὁ *Οἰστρούκιος* («κυνὸς ῥάχης»), ἔχων πολλὰς δασώδεις δειράδας μέχρι 2500 π. ὑψηλᾶς, τῶν ὁποίων αἱ κλιτύες ἔχουσι πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους. Πρὸς Δ. τοῦ Ῥήνου καὶ τῆς στενῆς καὶ οἰνοφόρου κοιλάδος τοῦ Μοσέλλα καὶ ἀντικρὸ τοῦ Δυτικοῦ Δρυμοῦ κεῖται τὸ *Ἐίρελον*, τραχεῖα καὶ γυμνὴ χώρα μετὰ ἀποτόμων καὶ στενῶν βραχωδῶν κοιλάδων, κωνοειδῶν βουνῶν καὶ ἰχνῶν ἡφαιστειῶν δυνάμεων (ὑψηλὸν Ἄχτον, 2200 π. ὑψηλόν). Πρὸς Δ. ἐξακολουθεῖ πρὸς τὸν Μόσαν ἡ ὑψηλὴ *Βεένη*, ἀδενδρον καὶ ὑπὸ βρύων κεκαλυμμένον ὑψίπεδον. Πρὸς Δ. καὶ τὰ ΝΔ. τοῦ Ἐϊφέλου καὶ τῆς Βεένης κεῖται ἡ ὑπὸ τῆς ὠραίας κοιλάδος τοῦ Μόσα διατεμνομένη ὑψηλὴ *Ἀρδουέννα*, χώρα διασώδης, ἀλλ' ὀλίγον καλλιεργημένη καὶ ἀνθρακοῦχος, ὑψουμένη μέχρι 2200 π. καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν Γερμανίαν, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γαλλίαν.

Τὸ Γερμανικὸν Βοθύπεδον ὀρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς βουνώδους χώρας τῆς ἐχούσης τὰς πόλεις Ἀκυϊτγρανον, Βόνναν, Παδερβόρδην, Μίνδην, Ἰλδεσχέμην, Ἀλθερστάτην, Ναουεμβούργον, Βαούτσην, Γορλίτσην, Ῥατιβόρην, πρὸς Β. δὲ ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Α. διὰ τῆς

χώρας τοῦ Οὐίστουλα συνέχεται μετὰ τοῦ Σαρματικοῦ θα-
 θυπέδου ἢ τῆς ἀνοτολικῆς Εὐρώπης. Πρὸς Δ. δὲ τὸ στε-
 νοῦμενον ἀπαύστως μέχρι τοῦ Οὐϊσούργιδος μεταβαίνει εἰς
 τὸ κάτω Ῥηνικὸν βαθύπεδον. Ποταμοὶ αὐτοῦ εἶνε ὁ Ῥή-
 νος μετὰ τοῦ Λουπία, ὁ Ἀμασίας, ὁ Οὐϊσουργίς μετὰ
 τοῦ Οὔντου, Ἀλλέρου καὶ Λαίνου, ὁ Ἄλβις μετὰ τοῦ Μούλ-
 दा, Σάλα, Ἐλστέρου, Ἀφέλου, Σπρέου, ὁ Ἐπιδώρας, ὁ Ταδος,
 ὁ Βαρνόθης, ὁ Οὐϊάδος μετὰ τῶν παραποτάμων του, ὁ Ῥήγας,
 ὁ Περσάντης, ὁ Στόλπης καὶ ὁ Οὐϊστούλας. Τὰ δυτικά τοῦ θα-
 θυπέδου εἰσέρχονται ὡς κόλπος εἰς τὴν βουνώδη χώραν μετα-
 ξὺ Ἀφέλου καὶ Σαουερλάνδης καὶ μεταξύ Ἀαρστράγγου καὶ
 Τευτοβουργικοῦ δρυμοῦ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων κεῖται
 εὐφορος λοφώδης χώρα, ἡ εὐφορος πεδιάς (Βοϊρδη) τῆς Σρέ-
 στης, ἐνῶ ἔτι ἀπωτέρω αὐτῶν ἐκτείνονται μεταξύ τῶν ποτα-
 μῶν ἀμμώδεις ἐρείκαι, ἔχουσαι ἐκτεταμένας ἰλυώδεις γαίας
 κεκαλυμμένας μὲ τύρφην, τὴν Βουρτάγγειον ἐρείκην πρὸς Δ.
 τοῦ Ἀμασία καὶ τὴν στεπποειδῆ Αντεβουργικὴν μεταξύ Ἀ-
 λάρα καὶ Ἄλβιος. Πυρὰ τοὺς ποταμοὺς, ὅπως καὶ παρὰ τὴν
 Γερμανικὴν θάλασσαν, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἐπιδώρα παχεῖα
 χώρα, προφυλαττομένη ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν διὰ προχωμάτων
 καὶ θινῶν καὶ ἀποτελοῦσα ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ὑψηλότερας κει-
 μένας ἀμμώδεις τὰς ὑπὸ ἐρείκων καλυπτομένας.

Ἡ Γερμανικὴ θάλασσα βρέχει τὴν Γερμανίαν μεταξύ Ἀμα-
 σίου καὶ Ἐπιδώρα ἐπὶ ἐκτάσεως 40 γ. μ. Ἡ παρ' αὐτὴν παρα-
 λία, διατεμνομένη ὑπὸ τῶν κόλπων Δολλάρτου καὶ Ἰάδου,
 εἶνε ἐπίπεδος, ἡ δὲ θάλασσα ἀβαθής, ἔχουσα πρὸ τῆς ξηρᾶς
 σειρὰν σύρτειων καὶ νήσων (Νορδενῆ, Ἐλγολάνδη). Ἡ αὐτῆθι
 θάλασσα, ἥτις σχηματίζει ἐπίσημον παλιόρριαν, ἀνέκαθεν ἡ-
 πείλει τὴν παραλίαν καὶ πολλάκις εἰσέβαλεν εἰς αὐτὴν, κατα-
 στρέφουσα πᾶν τὸ προστοχόν. Τὸ μεγαλείτερον ἀνατολικὸν
 μέρος, ἡ ἐντεῦθεν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης χώρα, διατέμνεται
 ὑπὸ δύο γηλοφῶν, καὶ ἡ μὲν μεσημβρινὴ ἄρχεται παρὰ τὴν
 Λυνεβούργειον ἐρείκην καὶ σχηματίζει μεταξύ Ἄλβιος καὶ Ἀφέ-
 λου τὴν ἀμμώδη Φλαιμίγγειον βίχιν, ἀνατολικώτερον δὲ τὰ
 Δουσσατικά ὄρη, εἶτα διέρχεται διὰ τῆς Σιλεσίας, ἐνθα εἶνε

δασώδης καὶ σχηματίζει πρὸς Α. τοῦ Ουϊάδου τὰ μεταλλικὰ Ταρνοβιτικὰ ὑψώματα μέχρι 1000 π. ὑψηλά· εἶτα δὲ διὰ τῆς Πολωνίας, Γαλιτίας καὶ μεσημβρινῆς Ῥωσίας διερχομένη φθίνει εἰς τὰ Ουράλια ὄρη (Ουραλοκαρπαθικὴ γηλοφία). Ἡ δὲ πρὸς Β. Βαλτικὴ γηλοφία, σχηματίζουσα ὑψηλὴν καὶ πολὺλιμνον ῥάχιν ἐκ σρογγύλων καὶ πολλαχοῦ δασωδῶν λόφων, ἄρχεται ἀπὸ τῆς Ἰουτλανδίας καὶ διερχομένη πλησίον τῆς Βαλτικῆς, διὰ τοῦ Ὀλοστεινοῦ, Μεκλεμβούργου, Πομμερανίας, Πρωσίας, εἶτα διὰ τῆς Ῥωσίας, φθίνει εἰς τὰ Ουράλια ὄρη· ὑψηλότερον δὲ μέρος αὐτῆς εἶνε ὁ *Τουρναβέργος* (ὄρος Πύργου) παρὰ τὸ Δάντισκον, 4000 π. ὑψηλός. Αἱ δὲ ἀξιολογότεραι λιμναι, ἃς αὕτη περιλαμβάνει, εἶνε ἡ Σβερίνη, ἡ Μυρίτση, ἡ Σπιρδιγγη καὶ ἡ Μαουέρη· ἔχει δὲ φύσιν διάφορον, ὅπως ἡ πρὸ αὐτῆς κειμένη παραλία χώρα. Οὕτως εἰς τὰ ἀνατολικὰ τοῦ Ὀλοστεινοῦ ἔχει θελτικὰ μέρη, ἐν τῇ Πομμερανίᾳ τὸ πλεῖστον εἶνε ἀμμώδης καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Πρωσίᾳ πολὺὺδρος, δασώδης καὶ εὐφορος. Πρὸς Ν. αὐτῆς ἐκτείνεται χαμηλῶσις τοῦ ἐδάφους, εἰς ἣν ἀνήκουσιν ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Ἄλθιος, ἡ παρὰ τὸν Ἄφελον χαμηλῶσις καὶ αἱ ῥωγμαὶ τοῦ Ουϊάδου, Βάρθου καὶ Νέτσου. Παρὰ τοὺς βορείους πρόποδας τῶν ὄρεων κεῖται εὐφορος χώρα, ἡ μεταξὺ τῶν Γιγάντων ὄρεων καὶ τοῦ Ουϊάδου ποταμοῦ πεδιάς, ἐπίσης εὐφορος εἶνε καὶ ἡ περὶ τὴν Σταργάρδην χώρα, μέρη τῆς Νέας πρὸσω Πομμερανίας καὶ Ουκερμάρκης, ἡ Μαγδεμβουργικὴ εὐφορος πεδιάς (Βαίρδη), αἱ παρὰ τοὺς ποταμοὺς χαμηλώσεις, αἱ ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτῶν διὰ προχωμάτων προφυλαπτόμεναι, ὅπως ἡ παρὰ τὸν κάτω Ἄλθιν, ἡ ῥωγμὴ τοῦ Ουϊάδου ἀντικρὺ τῆς εἰς αὐτὸν ἐκβολῆς τοῦ Βάρθιος καὶ ἡ παρὰ τὸν Ουϊστούλαν καὶ Μέμελον χαμηλώσεις. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων σειρῶν ὑπάρχουσι πολλαὶ ταπειναὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις, κεκαλυμμέναι μὲ θελονόφυλλα δένδρα, εἰς τὰς ὁποίας ὅμως ἡ καλλιέργεια οὐδαμοῦ λείπει. Παρὰ τὴν Λοίβδην κεῖται τὸ ὑλῶδες καὶ ὑπὸ πολυαριθμῶν φυσικῶν τε καὶ τεχνητῶν διωρύχων διατεμνόμενον δάσος τοῦ Σπρέου. Ἡ παραλία τῆς Βαλτικῆς, ἣτις ἐκτείνεται ἐπὶ 450 γ. μ. μέχρι τῆς Ῥωσίας, εἶνε ἐπίπεδος καὶ πανταχοῦ περιβάλλεται ὑπὸ ἀμμωδῶν

λόφων, άνευ παχείας γῆς καὶ ἀλίμενος· ἰδιάζοντα αὐτόθι εἶνε τὰ λιμνοστόματα. Κόλποι ἐπίσημοι εἶνε ὁ τοῦ Κιέλου καὶ ὁ τῆς Λυβέκης, εἶτα ἡ εὐφορος νῆσος Ῥύγη μετὰ τοῦ ἐκ κηρωλίας γῆς λόφου Στουββεργαμμέρον, ὑψηλοῦ ὑπὲρ τοὺς 400 π, εἶτα ὁ Πομμερανικὸς κόλπος (Σβινεμίνδιος), τὸ Στεττίνειον λιμνοστόμα, τὸ ὁποῖον ἀντὶ τὰ χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ γλώσσης, χωρίζεται διὰ νήσων, τῆς Οὐσεδάμης πρὸς Δ. καὶ Βολλίνης πρὸς Α. Ἔνεκα δὲ τούτου σχηματίζονται τρία θαλάσσια χάσματα, τὸ Βιδέροβοθρον πρὸς Α, τὸ Σβίγειον ἐν τῷ μέσῳ, καὶ τὸ Ηέερον πρὸς Δ. ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Πομμερανικὸν κόλπον, ὁ Δαντίσκιος κόλπος καὶ ὁ τῆς Πουτσόγης μετὰ τῆς χερσονήσου Ἑλγης καὶ τὸ Φρίσσιον (Ψυφρόν) λιμνοστόμα μετὰ τῆς ταπεινῆς Φρισσίου περαλίας (Νερούγγη). Ἡ Γερμανία εἶνε τὸ χῶρισμα τῶν ὑδάτων τῆς Γερμανικῆς, Βαλτικῆς καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας εἶε μετρίως θερμὸν, ἐν γένει δὲ ὑγιεινὸν καὶ πρὸς Β. μᾶλλον ἄστατον, τραχύτερον καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν· πλεόν ὀμιχλώδες ἢ πρὸς Ν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Β. ὠριμάζουσιν ἔτι ὀπώραι. Ἡ χώρα τῶν Ἄλπεων ἔχει, ὡς εἰκὸς, ψυχροτέραν ἀτμοσφαῖραν· ἡ θερμοκρασία τοῦ Βαυαρικοῦ ὑψιπέδου εἶνε ἡ αὐτὴ σκεδὸν μετὰ τὴν τοῦ βελγικοῦ πῆδου τῆς βορείου Γερμανίας. Γλυκὺς καὶ ὠραῖος εἶνε ὁ ἀήρ εἰς τὸ ἄνω Ῥηνικὸν βαθύπεδον παρὰ τὸν Νέκερα καὶ Μοῖνον. Ἡ θερμότης ἔλαττοῦται, ὅσον προβαίνει τις πρὸς Α, διότι ὁ μὲν Ῥήνος κατὰ μέσον ὄρον μένει παγωμένος 26 ἡμέρας κατ' ἔτος, ὁ δὲ Οὐιάδος 70. Ἐπικρατοῦσι δὲ ἐν Γερμανίᾳ οἱ δυτικοὶ καὶ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι,

Τὰ προϊόντα τῆς Γερμανίας εἶνε ποικίλα· ἐκ μὲν τοῦ βασιλείου τῶν μετάλλων ὑπάρχουσιν ἄργυρος εἰς τὸν Ἔρτσον καὶ Ἄρτσον, κασσίτερος εἰς τὸν Ἔρτσον, ψευδάργυρος εἰς τὴν ἄνω Σελεσιάν, χαλκὸς εἰς τὴν Πρωσσοικὴν Σαξονίαν, σίδηρος σχεδὸν πανταχοῦ, καθὼς καὶ ὄρυκτὸν ἄλλας καὶ λιθάνθρακες (ἰδίως ἐν Πρωσσίᾳ). Ἱαματικαὶ πηγαὶ εὕρηται πολλαὶ (Βισθάδη, Πυρμόν-τη, Ἀκυττγρανον καὶ Βάδη)· ὄχι δὲ ὀλιγώτερα εἶνε τὰ προϊόντα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, οἷον ξυλεία, σιτηρὰ καὶ ὀπώραι ἄφθονα, οἶνος παρὰ τὸν Ῥήνον, Μοῖνον, Νέκερα, Μοσέλλαν, Δανούδιον, καὶ

βρωγία, χρήσιμος εἰς κατασκευὴν ζύθου (ιδίως ἐν Βυαρία). Ἐν τῷ Μεκλεμβούργῳ καὶ τῷ Ὀλστείνῳ τρέφονται κάλλιστοι ἵπποι, βόες ἐπὶ τῶν Ἀλπεων καὶ εἰς τὰς παρὰ τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν παχείας χώρας (τὴν Φρεισίαν, τὸ Ὀλδεμβούργον, τὸ Ὀλστεῖνον). ἔξοχος δὲ εἶνε ἡ προβατοτροφία ἐν Σαξονίᾳ καὶ Σιλεσίᾳ.

Κάτοικοι καὶ κράτη τῆς Γερμανίας.

§. 38. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Σλαυικὴν φυλὴν, καλούμενοι *Κασσοῦβοι* ἐν Πομμερανίᾳ, Βένδοι ἢ Οὔενδοι ἐν Λουσσατία καὶ Πολωνοὶ ἐν Σιλεσίᾳ, Ποσνία καὶ ἰδίως Πρωσσία· ὑπάρχουσι δὲ αὐτοῖσι καὶ τινες Λιθουανοὶ ἐν τῇ Β. Ἀ. ἄκρᾳ τῆς ἰδίας Πρωσσίας. Τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν τῆς χώρας ἀποτελοῦσιν οἱ Γερμανοὶ, τῶν ὁποίων καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ τάσις εἶνε ἐστραμμένα μᾶλλον πρὸς τὰ ἔσω ἢ πρὸς τὰ ἔξω. Γίνεται δὲ τοῦτο καταφανές ἐκ τῆς πρὸς τὸν κατ' οἶκον βίον κλίσεως αὐτῶν, μετὰ τῆς ὁποίας συνέχεται ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ καλοκαγαθία, καθὼς καὶ ἡ σύντονος ἐπιμέλεια καὶ ἡ ἀνεκαθεν ὁμολογούμενη πίστις καὶ εὐκρίνεια αὐτῶν. Ὡσαύτως διακρίνονται διὰ τὸν σοβαρὸν, ἤσυχον καὶ περίσκεπτον χαρακτήρα, τὸ βαθύνουν καὶ τὸ ἀληθές θρησκευτικὸν αἶσθημα, ἐξ οὗ προήλθεν αὐτοῖσι καὶ ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις. Ἀγαπῶσινὰ θερῶσι τὰ τοῦ βίου μὲ ἐταστικὸν βλέμμα, καὶ ἐνῶ οἱ Γάλλοι εἶνε λαὸς λαλῶν, οἱ Γερμανοὶ εἶνε λαὸς σιωπῶν καὶ σκεπτόμενος. Οἱ Γερμανοὶ μεγάλως ἐνδιαφέρονται εἰς τὰ πνευματικὰ προϊόντα, εἴτε ἐγχώρια, εἴτε ξένα· ἡ βαθύτης τῆς Γερμανικῆς παιδείας ὁμολογεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ξένων, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις αὐτῶν (19 Πανεπιστήμια) δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰς σημαντικωτέρας πόλεις· οὐδαμοῦ γίνεται τόση μεγάλη φροντίς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, ὅσον ἐν Γερμανίᾳ. Οἱ Γερμανοὶ κατηγοροῦνται ὅτι σκεπτόμενοι πολλάκις πολὺ, οὐδὲν ἀποφασίζουσι, ὅτι ἐλλείπει εἰς αὐτοὺς ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἐθνικότητος καὶ ἡ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια, ὅπως παρ' Ἀγγλοῖς, καὶ ὡς ἐκ τούτου εὐκόλως ἐγκαταλείπουσι τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν εἰς ξένας χώρας εὐρισκόμενοι, ὅτι πολλάκις καταφρονοῦσι τὸ

πάτριον ἔδαφος, ἀνταλλάσσοντες αὐτὸ μὲ ὠραίαν ξένην γῆν, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους ἢ πρὸς χωρισμὸν κλίσεις ἄγει αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ μὴν ἔχῃσι κοινόβιον πνεῦμα. Κατὰ δὲ τὰς διαφόρους χώρας διόφορος εἶνε ὁ χαρακτήρ αὐτῶν, ὁ μεσημβρινὸς Γερμανὸς εἶνε εὐθυμότερος, εὐκίνητοτερος, εὐαισθητότερος, ὁ δὲ βόρειος ψυχρότερος, βραδύτερος, νουεχεστέρος. Καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς Τυρόλιος εἶνε πιστός, εὐθυμος, εὐκίνητος, ἐπιτήδειος, τολμηρὸς, ὁδὲ Βαυαρὸς τραχὺς καὶ δυσκίνητος, ὁ δὲ Σάξιος νοήμων ἀπλοϊκός, ἀγαθὸς, θεῖος, ὁ δὲ Σιλέσιος εὐθυμος, ὁμιλητικὸς, εὐκαμπτος, ὁ δὲ Σάξιον εὐπρόσιτος, πολὺλογος, φίλος ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως καὶ φιλόπρονος, ὁ δὲ Θυρίγγιος ὑποχρεωτικὸς, ζωηρὸς, φιλόμουσος καὶ τέλος ὁ Φρείσιος ἐπίμονος, σκληρὸς καὶ θαλασσοπόρος.

Ἡ Γερμανικὴ γλῶσσα, ἥτις καὶ παρὰ τῆς ἐν Γερμανίᾳ κατοικοῦσι Σλαύοις ἐπὶ μᾶλλον ἐξαπλοῦται, εἶνε ἐξοχος διὰ τὸν πλοῦτον, τὸ ἔντονον καὶ τὴν περὶ τοὺς σχηματισμοὺς εὐκολίαν καὶ διαιρεῖται εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Γερμανικὴν διάλεκτον, ὑπεράνω τῶν ὁποίων κεῖται ἡ λαλουμένη καὶ γραφομένη ὑψηλὴ Γερμανικὴ γλῶσσα τῶν πεπαιδευμένων. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ ἐπικρατεῖ ἡ Καθολικὴ ἑκαλησία, εἰς δὲ τὰ βόρεια ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων, μᾶλλον δὲ τῶν δύο ἐξηπλωμένη εἶνε ἡ δευτέρα. Κυρία ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία, ἡ σπουδαία μεταλλουργία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, τὰ ὅποια ἀπαύστως ἐκτείνονται, βοηθούμενα διὰ τῆς Γερμανικῆς τελωνιακῆς ἐνώσεως τῶν πολυαριθμῶν διωρύχων καὶ σιδηροδρόμων. Ἐκτὸς τῶν ἐν Πρωσσίᾳ ἐπισήμων ἐμπορικῶν πόλεων πολλοῦ λόγου εἶνε ἡ Ἐμδν, ἡ Βρέμη, τὸ Ἄμβουργον, ἡ Λυβέκη, ἡ Ροσσόκη, ἡ Αὐγοῦστα, ἡ Νορμβέργη, ἡ Λειψία, ἡ Βρουνοβίγη καὶ ἡ παρὰ τὸν Μοῖνον Φραγκοφύρτη.

Ἡ προσπάθεια τῶν Ῥωμαίων νὰ καθυποτάξωσι τὴν Γερμανίαν ἐματαιώθη τὸ 9 μ. Χ. ἔτος ὑπὸ τοῦ Ἑρμάννου. Κατὰ δὲ τὴν τῶν ἐθνῶν μετανάστασιν ἡ δυτικὴ αὐτοκρατορία ὑπέκυψεν εἰς Γερμανικοὺς λαοὺς (Ὀδόακρος τὸ 476), οἵτινες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐταῖς ἵδρυσαν νέα βασίλεια· ἐξ ἐναντίας ὁμως φύλα Σλαυικὰ εἰσέβαλον μέχρι τοῦ Ἄλβιος, τοῦ Σάλα καὶ τοῦ Βοη-

μικροῦ δρυμοῦ καὶ ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ὕστερον μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν Γερμανῶν μακρὸς καὶ πεισματώδης ἀγὼν. Ἐκ τῶν Γερμανικῶν λαῶν περὶ τὰ 500 μ. Χ. ἰσχυρότεροι ἦσαν οἱ Φράγκοι (Χλοδοβίκος), τῶν ὁποίων τὸ κράτος ὑπὸ τὸν Μέγαν Κάρολον (800) κατέστη μέγιστον καὶ ἐκτεινόμενον διέδιδε καὶ τὸν πολιτισμὸν. Ἐν τούτοις καὶ ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ πολλοῦ ζήλου διεδίδετο εἰς τὴν Γερμανίαν, διὰ πολλῶν ἀποστόλων καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Ἁγ. Βονιφατίου, ὅστις ὠνομάσθη ἀπόστολος τῶν Γερμανῶν. Τὸ 843 ἡ Γερμανία κατέστη ἴδιον βασιλεῖον καὶ τὸ 911, ἐκλιπόντων τῶν Κρολιδῶν, ἐκλεκτικὴ βασιλεία. Ἀλλὰ τὸ 962, ὅτε ὁ Σάξων Ὄθων ὁ Μέγας ἀνηγορεύθη Ῥωμαῖος αὐτοκράτωρ, τὸ Γερμανικὸν βασιλεῖον ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν «Ἁγίον Ῥωμαϊκὸν κράτος τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους» καὶ κατέστη τὸ πρῶτον κράτος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ αὐτοκράτορες ὁμῶς αὐτοῦ ὑπέστησαν βαρεῖς ἀγῶνας καὶ πρὸς τοὺς Πάπας (Κράτος καὶ Ἐκκλησία, κοσμικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξουσία) καὶ πρὸς τὴν Ἰταλίαν, καθὼς καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς μεγιστᾶνας τῆς Γερμανίας καὶ τοὺς ὑποτελεῖς αὐτῶν, οἵτινες ἤθελον νὰ κατασθῶσιν ἀνεξάρτητοι. Ἐπὶ τοῦ Φράγκου αὐτοκράτορος Εἰθρῆκου τοῦ Δ' ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις λίαν ἐταπεινώθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Ζ'. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἡγεμόνες τοῦ Ὀχενσαουφικῦ αἵμου, οἵτινες ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς Σταυροφορίας, δὲν ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι εἰς τοὺς κατὰ τῶν Παιῶν ἀγῶνάς των, καθ' ὅς ἐγεννήθησαν τὰ δύο περιώνυμα κόμματα τῶν Γουέλφων ἢ Οὐέλφων καὶ Γιβελλίνων. Ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορας αὐτοὺς ἦνθον αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ πόλεις ἤρχισαν νὰ ἀποκτῶσι μεγάλην δύναμιν, οἷον ἡ Ἄνσα (δεσμὸς πολλῶν πόλεων καὶ ἰδίως ἐμπορικῶν), θεμελιωθεῖσα τὸ 1241. Τὸ δὲ 1273 ὁ ἐξ Ἀψοδούργου Ῥοδόλφος ὁ ἐξολοθρευτὴς τῶν ληστρικῶν εὐγενῶν καὶ θεμελιωτὴς τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους ἀνέβη τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον· ἡ δύναμις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους ἀντιθέτως ἢ ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ μᾶλλον ἐλαττοῦτο, ἡ δὲ παιδεία διὰ πανεπιστημίων (πρῶτον τὸ τῆς Πράγης) ἀνεπτύσσετο· τότε ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ τυπογραφία. Ὑπὸ τὸν Μαξιμιλιανὸν Α' ἐπῆλθε τὸ 1495 ἡ γενικὴ εἰρηνεποιήσις

τῆς χώρας. Ἐκ τῆς Γερμανίας ἐξῆλθε τὸ 1517 ἡ αἵρεσις τῶν Διαμαρτυρομένων, εἰς οὐδὲ παρεχωρήθησαν μὲν τὸ 1648 κατὰ τὴν Βεσφαλικὴν εἰρήνην μετὰ τὸν τριακονταετῆ θρησκευτικὸν πόλεμον εἰς τὴν ἐξίσχικον τῶν θρησκευτικῶν τὰ αὐτὰ μὲ τούτους Καθολικὸς δικαίωματα καὶ ἀνεγνωρισθῆ ἢ ἀνεξαρτησία τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῶν διαφόρων τῆς Γερμανίας κρατῶν, ὅμως τὸ Γερμανικὸν κράτος ἀπέβαλε χώρας τινὰς, ἃς ἔλαβον ἡ Σουηδία καὶ ἡ Γαλλία. Οὕτως ἡ δυναμὶς τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ἐπὶ μᾶλλον ἐξήκοθεν καὶ πολλὰ δεινὰ ὑπέστη τοῦτο ἀπὸ τὰς προβολὰς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Ἡ ἐκλεκτορία ὅμως τοῦ Βρανδεμβούργου ταχέως ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν ἡγεμονικὸν οἶκον τοῦ Ὁχενζοιλερνου (Φρεδερίκου Γουλιέλμου ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ), ἐπὶ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐγένετο βασιλεῖον, τὸ ὁποῖον ἰδίως ἀνεπτύχθη ὑπὸ Φρεδερικὸν τὸν Β', ὅστις καὶ μέγας ἐπωνομάσθη εἰς τοὺς διλεσιακοὺς πολέμους. Ἡ Γερμανικὴ φιλολογία ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κλοποτωκίου, Λεσσιγγίου, Βειλνδου, Ἐρδέρου, Γαίθου καὶ Σχιλλέρου. Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐπῆνε καὶ ἀτυχεῖς καὶ εὐτυχεῖς διὰ τὴν Γερμανίαν συνεπείας, ἐπειδὴ τὸ Γερμανικὸν κράτος διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ναπολεόντος συστάσεως τοῦ Ῥηνικοῦ δεσμοῦ κατελύθη μὲν, ἀλλ' ἐκ τῆς πίεσεως αὐτοῦ ὁ Γερμανικὸς λαὸς ἐξηγέρθη καὶ ἀπικλευθέρωθη διὰ τῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμων τοῦ 1813-15. Διὰ δὲ τοῦ τελευταίου πολέμου (1866) ἡ Γερμανία, χωριθεῖσα ἀπὸ τῆς Αὐστρίας, διαίρειται εἰς τὴν βόρειον Γερμανικὴν ὀμοσπονδίαν τὴν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πρωσίας, κειμένην πρὸς Β. τοῦ Μάινου ποταμοῦ, καὶ εἰς τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ κράτη, τὰ ὁποῖα ἐσχάτως συνεμάχησαν μετὰ τῆς Πρωσίας. Ἡ βόρειος Γερμανικὴ ὀμοσπονδία περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς 21 κράτη, τὰ ὁποῖα ἔχοντα 7480 □ μ. καὶ σχεδὸν 0 ε. κ. εἶνε τὰ βασιλεῖα τῆς Πρωσίας καὶ Σαξονίας, τὰ μεγάλα δουκάτα τοῦ Μεκλεμβούργου Σχουερίνου, Μεκλεμβούργου Στρελίτσου, Ὁλδελβούργου καὶ Σοξονικῆς Βοϊμάρης, τὰ δουκάτα Βρουνσβίγης, Ἀνάλτου ἢ Ἀσκανίας, Σοξονικοῦ Ἀλτεμβούργου, Σοξονικοῦ Κοσβούργου καὶ Γόθης καὶ Σοξονικῆς Μαϊνίγης, τὰς ἡγεμονίας Ῥεύσου Γραϊτσης, Ῥεύσου Σλαϊτσης

Σβαρτσοβούργου Ρουδολφάτης, Σβαρτσοβούργου Σονδερσχαούσης, Λίππης Δετμόλδης, Λίππης Σχαουεμβούργης και Βαλδέκης, και τὰς ἐλευθέρας πόλεις Ἀμβούργον, Βρέμνην και Λυβέκην. Ἡ δὲ μεσημβρινὴ Γερμανία περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς 4 κράτη, τὰ βασίλεια τῆς Βυαρίας και Βυρτεμβέργης, και τὰ μεγάλα δουκάτα τῆς Βάδης και Ἀσσίας Δαρμιστάτης, περιλαμβάνοντα ὁμοῦ 2150 □ μ., και 8 $\frac{3}{4}$ ἑ. κ.

Α) Κράτη τῆς Μεσημβρινῆς Γερμανίας.

§. 39. 1) Τὸ βασίλειον τῆς Βυαρίας, ἔχον 1370 □ μ. και 4 $\frac{3}{4}$ ἑ. κ., Καθολικῶν τῶν πλείστων, ἐγένετο βασίλειον ἀπὸ τοῦ 1806. Τὸ μεγαλειότερον ἀνατολικὸν μέρος αὐτοῦ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Δανουβίου, Ἰλλέρου, Λέχου, Ἰσάρα, Ἰννου, Νάβου, Ρεγίνου (Regeninn), Μοίνου, Ρεγνίτση (Radantia) και τῆς Λουδοβικείου διώρυχος και διατέμενεται ὑπὸ τῶν Αλγαυικῶν Ἀλπεων, τοῦ Φραγκονείου Ἰόρα, τοῦ Βοημικοῦ Δρυμοῦ, τοῦ Φιχτέλου, τοῦ Φραγκονείου Δρυμοῦ, τοῦ Σταϊγέρου Δρυμοῦ, τοῦ Ροίνου και Σπессάρτου, τὸ δὲ μικρότερον δυτικὸν, ἦτοι ἡ *Ρηγικὴ Βαυαρία* ἢ τὸ *Παλατινάτορ*, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ρήνου και διατέμενεται ὑπὸ τοῦ Ἄρδου και Δοννεσβέργου. Προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὄρυκτὸν ἄλας, ὀπώραι, οἶνος, βρυωνία και καπνός.

Ἐπισημότεραι πόλεις, α) ἐν τῇ Βαυαρίᾳ, Μόναχον, παρὰ τὸν Ἰσάραν, πρωτεύουσα και πόλις ὠραία, ἔχουσα καλὰς οἰκοδομὰς, πολλὰ ἀριστουργήματα τέχνης, πανεπιστήμιον και 470000 κ. Βερχτεσγάδη, ἐξ ἧς γίνεται ἐξαγωγή ἄλατος. Ἰγγολσταδην, παρὰ τὸν Δανουβιον, πόλις ὄχυρά ἔχουσα 20000 κ. Πασαυτὰ (Passau), παρὰ τὸν Δανουβιον, ἔχουσα 43000 κ. και οὕσα ὄχυρά και ἐπίσημος διὰ τὰς ἐν αὐτῇ συνθήκας τοῦ 1552. β) Ἐν τῷ ἄνω Παλατινάτῳ, Ρεγενσβούργον, παρὰ τὸν Δανουβιον, ἔχουσα 28000 κ. και οὕσα ἐπίσημος διὰ τὴν γενομένην παρ' αὐτὴν τὸ 1809 μάχην. Πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ βαλχάλλα, ναὸς τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Γερμανίας. γ) Ἐν τῇ Σοηβίᾳ, Αὐγούστα, παρὰ τὸν Λέχον, οὕτα ἡ πλουσιωτέρα και ὠραιωτέρα τὸν 15. αἰῶνα τῶν ἐλευθέρων πόλεων, ἔχει νῦν 50000 κ., ἐργασία και ἐμπόριον και εἶνε ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1530 συνέ-

λευσιν τοῦ Γερμανικοῦ κράτους καὶ τὴν ὀρθοκευτικὴν εἰρήνην τοῦ 1555. Νορδλίνγγη, ἐπίσημος διὰ τὴν παρ' αὐτὴν τὸ 1634 μόχνη. δ) Ἐν τῇ Φραγκονίᾳ, Ἀνοσβάχη, ἔχουσα 41000 κ. Νοριμβέργη, ἄλλοτε ἐλευθέρη πόλις, ἐν ἣ ἦθλουν αἱ τέχναι καὶ ὑπῆρχε μεγάλη βιομηχανία, τῶν εἶνε ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανία καὶ ἔχει περὶ τὰς 70000 κ. Φύρθη, ἔχουσα ἐργαστάσια καὶ 49000 κ. Ἐρλάγγη, παρὰ τὸν Ῥηγνίτσην, ἔχουσα 42000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Βαῦρεοῦθη, παρὰ τὸν Μοῖνον, ἔχουσα 48000 κ. καὶ παρακαίμενα τὰ Μουγγενδορφικὰ σπύλαια. Βαμβέργη, παρὰ τὸν Ῥηγνίτσην, ἔχουσα 24000 κ. καὶ παράγουσα ὀπώρας καὶ λαχανικά. Βυρσβοῦργον, παρὰ τὸν Μοῖνον, ἔχουσα 41000 κ. καὶ πανεπιστήμιον καὶ ἐνεργοῦσα ἐμπόριον οἴνων. Κισίγγη, λοιπόν. ε) Ἐν τῇ Παλατινάτῳ, Σπείρη, παρὰ τὸν Ῥήνον, ἔχουσα 43000 κ. καὶ οὕσα ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1529 εἶαιταν. Λάνδσον, πόλις ὄχυρά.

2) Τὸ Βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης, ἔχον 350 □ μ. καὶ $1\frac{3}{4}$ ἐ. κ. τῶν πλείστων Λουθηρανῶν, καὶ γενόμενον βασίλειον τὸ 1806, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Δανουβίου, τοῦ Ἰλλέρου καὶ τοῦ Νέκερος. Περιλαμβάνον δὲ τὴν Κωνσταντιανὴν λίμνην καὶ τὸ Σαηθικὸν ὑψίπεδον καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ καὶ τῶν Τραχειῶν Ἄλπεων, κυριώτερα προϊόντα ἔχει σιτηρὰ, ὀπώρας, οἶνον καὶ ξυλείαν.

Ἐπισημότεραι πόλεις Στουτγάρτη, πρωτεύουσα, ἐν ἣ ἐνεργεῖται ἐμπόριον βιβλίων καὶ ὑπάρχουσι πλείον τῶν 70000 κ. Λουδοβικοσβοῦργον, δευτέρα καθέδρα, ἔχουσα 4200 κ. Μαρβάχη, πατρίς τοῦ Σχιλλέρου (1759). Αἰλθρόννη, παρὰ τὸν Νέκερα, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανία πόλις, ἔχουσα 44000 κ. Βαϊνσβέργη, παρὰ τὴν ἀνωτέρω. Ἐχλίγγη, παρὰ τὸν Νέκερα, ἔχουσα 44000 κ. καὶ ἐργαστάσια. Τυθίγγη, παρὰ τὸν Νέκερα, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Φρουτλίγγη, ἔχουσα 43000 κ. Οὔλμη, παρὰ τὸν Δανούβιον, οὕτα φερόμενον καὶ ἔχουσα ἐργαστάσια, ἐμπόριον καὶ 23000 κ.

3) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Βάδης, ἔχον 280 □ μ. καὶ σχεδὸν $4\frac{1}{2}$ ἐ. κ. ὧν $\frac{2}{3}$ Καθολικοὶ, καὶ διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, Νέκερος καὶ Μοίνου, περιλαμβάνει τὴν Κωνσταντιανὴν λίμνην καὶ μέρος τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, τοῦ Ὀδενίου, τοῦ Σαηθικοῦ

Ύψος καὶ τοῦ ἄνω Ῥήνικου βάλυπέδου καὶ φέρει σιτηρὰ, ὀπώρας, οἶνον, κικνόν, ξυλείαν καὶ ὠρολόγια.

Ἀξιολογώτεροι πόλεις Κωνσταντία, παρὰ τὴν δλιώνυμον λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1414—18 ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Φραϊθουόρογρον, ἐν τῇ Βραϊσγαυίτῃ, ἔχουσα 19000 κ., πανεπιστήμιον καὶ περίφημον μητροπόλιον ναὸν Μύστεριν ἀλούμενον, τοῦ ὁποῦ τοῦ κωδωνοστάου εἶνε 356 π. ὑψ. λόγ. Ραςάτη, παρὰ τὴν Μοργον, πόλις ὄχυρὰ. Βάδη, Φορτσχαίμη, πόλις βορρῆχνης, ἔχουσα 40000 κ. Καρλοσρούη, πρωτεύουσα, ἔχουσα 34000 κ. Μανέίμον, παρὰ τὸν Ῥήνον, δευτέρα καθέδρα καὶ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 27000 κ. Εἰλδεβέργη, παρὰ τὸν Νέκερ, ἔχουσα 18000 κ. καὶ πανεπιστήμιον καὶ ἀνήκουσα ἄλλοτε εἰς τὴν ἐκλεκτορίαν τοῦ Πλατινάτου.

4) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἀσσίας Δαρμιστάτης, ἔχον 140 □ μ. καὶ 820000 κ., Διαμαρτυρομένων τῶν πλείστων, καὶ διαβρέθμενον ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, Μοίνου καὶ Λάνου, περιλαμβάνει τὸ φθόγιλον ὄρος, μέρος τοῦ Ὄδενιου Δρυμοῦ καὶ τοῦ ἄνω Ῥήνικου βάλυπέδου καὶ φέρει ὀπώρας, οἶνον, σιτηρὰ, ξυλείαν καὶ λίνον.

Δαρμιστάτη, πρωτεύουσα ἔχουσα 36000 κ. Ὁφφεμβάφη, παρὰ τὸν Μοῖον, λίαν βορρῆχνης πόλις ἔχουσα 17000 κ. Μογοντιακόν, παρὰ τὸν Ῥήνον, ὄχυρὸν φρούριον, κατεχόμενον ὑπὸ Πρωσσικῆς φρουρᾶς, καθέδρα ποτὲ ἐκλεκτορος, ὅστις ἦτο συγχρόνως καὶ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1440 ὑπὸ τοῦ Γουτεμβέργου ἀνακάλυψιν τῆς τυπογραφίας, ἔχουσα νῦν 42000 κ., ἐργαστᾶσια καὶ ἐμπόριον. Βορματία, παρὰ τὸν Ῥήνον, αὐτὰ ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1524 δίαιταν τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, ἔχει νῦν 44000 κ. Γείσση, παρὰ τὸν Λάνον, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἄνω Ἀσσία, ἣτις ἔχουσα 60 □ μ. καὶ 25000 κ. καὶ κειμένη πρὸς Β τοῦ Μοίνου ποταμοῦ, ἀνήκει εἰς τὴν βόρειον Γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν.

Β) Κράτη τῆς Βορείου Γερμανίας.

§. 40. Δυτικὰ κράτη. 1) Ἡ ἡγεμονία τῆς Βαλδέχης, ἔχουσα 22 □ μ. καὶ 60000 κ., κεῖται παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευ-

ρὰν τῆς κάτω Ρήνικῆς βουνώδης χώρας. Ἀρόλση, πρωτεύουσα, καὶ Πυρμόντη, λουτρόν.

2 καὶ 3) Αἱ ἡγεμονίαι τῆς Αἰππης Δειμόλδης καὶ Αἰππης Σχαουεμβούργης, ἔχουσαι 30 □ μ. καὶ 140000 κ, κατέχουσι μέρος τοῦ Δυτικῆς Δρυμοῦ. Δειμόλδη, πρωτεύουσα τῆς πρώτης, ἔχουσα παρ' αὐτὴν τὸ μνημεῖον τοῦ Ἑρμάννου, καὶ Βυκεβούργη, πρωτεύουσα τῆς δευτέρας ἡγεμονίας.

Μεσαία κράτη (Σαξονικὰ καὶ Θυρίγγεια). 1) Τὸ βασίλειον τῆς Σαξονίας, ἔχον 270 □ μ. καὶ 2 $\frac{1}{2}$ ἐ. κ. τῶν πλείστων Διαμαρτυρομένων, καὶ γενόμενον βασίλειον ἀπὸ τοῦ 1806, διαβρῖεται ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος, Μούλδου, Ἐλζέρου, Σπρέου, Ναίσσου καὶ σχηματιζόμενον ἐν μέρει ἀπὸ τῶν ὁρέων τοῦ Ἑρτσου, τῆς μεσαίας Γερμανικῆς βουνώδης χώρας, τῶν ὁρέων τῆς Λουσατίας καὶ τοῦ μεγάλου βαθυπεδοῦ τῆς βορείου Γερμανίας, φέρει ἄργυρον, μόλυβδον, κασίτερον, χαλκὸν. (ἡ μεταλλουργία αὐτοῖσι εἶνε ἐπίσημος), ὀπώρας καὶ πρόβατα. Οἱ φίλεργοι κάτοικοι αὐτῆς ὄντες λίαν βιομηχανοί, ἐργάζονται εἰς λινὰ, μάλλινα καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ εἰς πορτσελάνην καὶ μετέρχονται ὀνομαστὸν ἐμπόριον βιβλίων.

Δρέσδη, παρὰ τὸν Ἄλβιν, πρωτεύουσα ἔχουσα 130000 κ. καὶ πλούσιος συλλογὸς ἀριστοτεχνιῶν τῶν ὠραίων τεχνῶν. Μαισση, παρὰ τὸν Ἄλβιν, ἔχουσα 10000 κ. καὶ ἐργοστάσια πορσελάνης καὶ ποράγουσα οἶνον. Φραϊβέργη, παρὰ τὸν Μούλδην, ἔχουσα μεταλλουργεῖα καὶ ἀκαδημίαν πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς. Λειψία, κέντρον τῆς Γερμανικῆς βιβλιοπωρίας καὶ ἐπίσημος ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 78000 κ, πανεπιστήμιον καὶ τρεῖς περιφήμους ἐμπορικὰς πανηγύρεις καὶ οὖσα ἐπίσημος διὰ τὰς πρὸς αὐτὴν τὸ 1631 καὶ 1813 μάχας. Σβεκαβία, παρὰ τὸν Μούλδην, ἔχουσα μετολλεῖα ἀνθρώπων, ἐργοστάσια καὶ 20000 κ. Χεμνίτση, πρώτῃ βιομηχανικὴ πόλις τοῦ βασιλείου, ἔχουσα 45000 κ. Βαούτση, παρὰ τὸν Σπρέον, ἔχουσα 14000 κ. καὶ οὖσα ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1813. Ἐργχούτη, κατὰ τῆς τὸ 1722 συγχροτηθείσης ἀδελφότητος. Ζίτταον, παρὰ τὸν Ναίσσην, πρώτη πόλις ὡς πρὸς τὰ λινὰ ὑφάσματα.

2) Τὸ δουκάτον τοῦ Σαξονικοῦ Ἀλτεμβούργου, ἔχον 24 □

μ. καὶ 140000 κ. Διαμαρτυρουμένων, κεῖται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Σαξονικὴν βουνώδη χώραν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἐλστέρου. *Αλτεμβούργου*, πρωτεύουσα ἔχουσα 17000 κ.

3) *Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Σαξονικῆς Βαϊμάρης*, ἔχον 67 □ μ. καὶ 270000 κ. Διαμαρτυρουμένων, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Σάλα, Ἐλστέρου καὶ Βέρρα καὶ συνίσταται ἐκ τριῶν κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων τεμαχίων. Τοῦ δυτικοῦ πόλεις εἶνε ἡ *Αἰσενάχη* καὶ ἡ *Βαρτβούργη*, ἐν ἧ ἐπὶ πολὺ ἔμεινε κεκρυμμένος ὁ Λούθηρος, τοῦ μεσαίου ἡ *Βαϊμάρη*, ἣτις εἶνε πρωτεύουσα καὶ ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ διατριβὴν τοῦ Βαϊλάνδου, Ἐρδέρου, Γουίλου καὶ Σχιλλέρου, καὶ ἡ *Γέρα*, παρὰ τὸν Σάλαν, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὴν παρ' αὐτὴν τὸ 1806 μάχην.

4) *Τὸ δουκάτον τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου καὶ Γόθης*, ἔχον 38 □ μ. καὶ 160000 κ. Διαμαρτυρουμένων, συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς Γόθης, κειμένης εἰς τὴν βόρειον κλιτὴν τοῦ Θουριγγείου Ἀρυμοῦ καὶ ἐχούσης ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μετὰ 17000 κ. καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον, καὶ τοῦ Κοβούργου, κειμένου εἰς τὴν μεσημβρινὴν κλιτὴν τοῦ αὐτοῦ Ἀρυμοῦ καὶ ἔχοντος ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μετὰ 12000 κ.

5) *Τὸ δουκάτον τῆς Σαξονικῆς Μαϊρίγγης*, ἔχον 45 □ μ. καὶ 172000 κ. διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Βέρρα καὶ Σάλα καὶ κεῖται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν δυτικὴν κλιτὴν τοῦ Θουριγγείου Ἀρυμοῦ. *Μαϊρίγγη*, παρὰ τὸν Βέρραν, πρωτεύουσα.

6 καὶ 7) *Αἱ ἡγεμονίαι Ρεϋσσοῦ*, ἔχουσαι 22 □ μ. καὶ 120000 κ. διαρρέονται ὑπὸ τοῦ Σάλα καὶ Ἐλστέρου. Ὁ πρεσβύτερος κλάδος τῆς ἡγεμονίας ἔχει καθέδραν τὴν *Γρατσην*, καὶ ὁ νεώτερος τὴν *Σχλάτσην*. *Γέρα*, ἔχουσα 14000 κ. καὶ ἐργαστήσια.

8 καὶ 9) *Αἱ ἡγεμονίαι Σβαρτσοβούργου Ρουδολφάτης καὶ Σβαρτσοβούργου Σορδερχαούσης*, ἔχουσαι 34 □ μ. καὶ 140000 κ. συνίστανται ἐκ δύο μερῶν, ὧν τὸ μὲν κεῖται ἐν τῷ Θουριγγίῳ Ἀρυμῷ, τὸ δὲ πρὸς Ν. τοῦ Ἄρτσου. Τοῦ πρώτου πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Ρουδολφάτη*, παρὰ τὸν Σάλαν, καὶ τοῦ δευτέρου ἡ *Σορδερχαούση*.

Βόρεια κράτη. 1) Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Ὀλδεμβούργου, περικλειόμενον ὑπὸ τοῦ εἰς τὴν Πρωσσίαν ἀνήκοντος Ἀνοβέρου καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης καὶ ἔχον 115 □ μ. καὶ 300000 κ. Διαμαρτυρομένων, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Οὐίσοουργιδος καὶ Οὔντου καὶ εἶνε ἐπίπεδον· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ὀλδεμβούργον, παρὰ τὸν Οὔντην πρωτεύουσα ἔχουσα 12000 κ. εἰς αὐτὸ ἀνήκει καὶ ἡ ἐν τῷ Ὀλσταίνῳ ἡγεμονία Λοβέκη ἢ Ἐϋτίρη.

2) Τὸ δουκάτον τῆς Βρουμβίτης, ἔχον 70 □ μ. καὶ 280000 κ. συνίσταται ἐκ τριῶν μεγάλων τμημάτων. Τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀλλέρου διαρρέεμένου βορείου πρωτεύουσα καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἶνε ἡ Βρουμβίτη, ἔχουσα 42000 κ. καὶ ἐμπορικὰς πανηγύρεις. Τὸ μεσημβρινὸν τμημα καίται εἰς τὸν Ἄρτσον καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Οὐίσοουργιδος.

3 καὶ 4) Τὰ μεγάλα δουκάτα Μεκλεμβούργου Σχουερίνου καὶ Μεκλεμβούργου Σρελίτσου, ἔχοντα 290 □ μ. καὶ 650000 κ. Διαμαρτυρομένων καὶ κείμενα παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, διαρρέονται ὑπὸ τοῦ Βαρνόβου καὶ Ἀλβιος καὶ βρέχονται ὑπὸ τῆς Μυρίτσης λίμνης, καὶ ὄντα πεδινὰ ἔχουσι κατοίκους ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. α) Σχουερίνον, πρωτεύουσα ἔχουσα 22000 κ. Βισμάρη, ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 13000. Ῥοστόκη, παρὰ τὸν Βαρνόβην, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 26000 καὶ οὗτα ἡ ἐπισημοτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ μεγάλου δουκάτου. Λοββεράνη, θαλάσσια λουτρά. Νέου Στρέλιτσου, πρωτεύουσα.

5. 6 καὶ 7) Αἱ τρεῖς Ἀνσεατικαὶ πόλεις Ἀμβούργον, ἀπέχουσα 18 μ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλβιος καὶ κειμένη παρ' αὐτὸν εἶνε ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Γερμανίας καὶ ἔχει 187000 κ. (Ἐπισημότεραι ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς Εὐρώπης εἶνε τὸ Λονδίνον, ἡ Λιβερπούλλη, τὸ Ἀμβούργον, ἡ Μασσαλία, καὶ ἡ Τεργέστη), Βρέμη, ἀπέχουσα 15 μ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τῆς Οὐίσοουργιδος καὶ κειμένη παρ' αὐτὸν, ἔχει 72000 κ. καὶ ἐπίσημον ἐμπόριον. Λοβέκη, παρὰ τὸν Τραῦον, οὗσα ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἄνσης, ἔχει 32000 κ. ἐνεργούντων ἀξιόλογον ἐμπόριον.

8) Τὸ δουκάτον Ἀνάλτου ἢ τῆς Ἀσκανίας, ἔχον 43 □ μ. καὶ 193000 κ. διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἄλβις, Μούλδου καὶ Σάλα καὶ σχηματίζεται ἐν μέρει ἀπὸ τοῦ Ἄρτσου καὶ τοῦ βαθυπέδου τῆς βορείου Γερμανίας. *Δεσαντ*, παρὰ τὸν Μούλδην, πρωτεύουσα ἔχουσα 16000 κ. *Κοίθη*, ἔχουσα 11000 κ. *Βερμβούργον*, παρὰ τὸν Σάλαν, ἔχουσα 11000 κ. καὶ *Ζέρβστη*, ἔχουσα 10000.

Βασιλείον Πρωσσίας.

§. 41. Τὸ βασιλείον τῆς Πρωσσίας, τὸ μέγιστον κράτος τῆς Γερμανίας, ἔχον 6400 □ μ. καὶ σχεδὸν 24 ἑ. κ. ἀπὸ τοῦ 1866 περιλαμβάνει ἐκτὸς τοῦ προτέρου Πρωσικοῦ βασιλείου τὰ πρῶν ἀνεξάρτητα κράτη τοῦ Ἄνοβέρου, τῆς Ἀσίας Κασσέλης, τῆς Νασσαυίας καὶ τὴν ἐλευθέρην πόλιν Φραγκοφύρτην, τὰ μέχρι τοῦ 1864 εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκοντα δουκάτα τοῦ Σλεσουίτου, Ὀλστείνου καὶ Λαυεμβούργου, τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν Δαρμιστάτην ἀνήκουσαν μέχρι τοῦ 1866 χωροκρητίαν τῆς Ἀσίας Ὀμβούργου, Βαυαρικὰς τινὰς χώρας (10 □ μ. καὶ 33000 κ.), κειμένας παρὰ τὰ Ἀ. ὅρια τῆς Ἀσίας Κασσέλης, καὶ χώρας τινὰς τῆς Ἀσίας Δαρμιστάτης (15 □ μ. καὶ 48000 κ.). Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Ἰουτλανδίας καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Παλαρινάτου τῆς Βαυαρίας, τῆς Ἀσίας Δαρμιστάτης, τῆς ἰδίως Βαυαρίας, τῶν Θυριγγίων κρατῶν, τῆς Σαξονίας, τῆς Βοημίας, τῆς Μοραυίας καὶ τῆς Αὐστριακῆς Σιλεσίας, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γαλικίας καὶ τῆς Ῥωσσίας. Πρὸς Δ. κεῖνται τὰ ὄρη τοῦ Οὐϊσούργιδος, ἡ Ἀσσιατικὴ βουνώδης χώρα, ὁ Ταῦνος, ὁ Δυτικὸς Δρυμὸς, ἡ κάτω Ῥηνικὴ βουνώδης χώρα καὶ μέρος τοῦ κάτω Ῥηνικοῦ βυθυπέδου, καὶ πρὸς Α. ἡ Θυρίγγειος βουνώδης χώρα μετὰ τοῦ Ἄρτσου καὶ τοῦ Θυριγγικοῦ Δρυμοῦ, τὰ Σούδητα καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ βορείου Γερμανικοῦ βαθυπέδου.

Ἐκ τῶν κατοίκων 21 ἑ. εἶνε Γερμανοί, οἱ δὲ λοιποὶ κατοικοῦντες τὰ ἀνατολικά, Σλαῶι, ἀλλὰ Βένδοι ἢ Οὐένδοι μὲν ἐν τῇ Λουσατία, Κασσοῦδοι δὲ ἐν τῇ Προμμερανία καὶ τῇ ἐπαρ-

χία Δυτικῆ Πρωσσία καὶ Πολωνοὶ ἐν τῇ Σιλεσίᾳ, Ποσνία καὶ τῇ ἰδίῳ Πρωσσίᾳ. Ἐκτὸς δὲ τούτων κατοικοῦσι καὶ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀνατολικῆ Πρωσσία καὶ Δανοὶ ἐν τῷ βορείῳ Σλεσουίῳ. Ἐξ ὅλων τούτων 15 $\frac{1}{2}$ ἑ. εἶνε Διαμαρτυροῦμενοι, ἔχοντες ἀνωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον, 8 ἑ. Καθολικοὶ, ἐπικρατοῦντες ἐν τῇ παραρρήνιῳ ἐπαρχίᾳ, τοῖς νομοῖς τοῦ Μυστέρου, Ὀππέλνης καὶ ἐν τῇ Ποσνίᾳ καὶ ἔχοντες δύο ἀρχιεπισκόπους ἐν Κολωνίᾳ καὶ ἐν Ποσνίᾳ, καὶ 315000 Ἰσραηλιῖται. Τὸ μὲν ἀραιότερον κατοικούμενον μέρος τοῦ βασιλείου εἶνε ἡ Πομμερανία (ἰδίως ἡ διοίκησις τοῦ Κοισλίνου), τὸ δὲ πυκνότερον ἡ Παραρρήνιος ἐπορχία (ἰδίως ἡ διοίκησις τῆς Δυσσελδόρφης). Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, διαμεμερισμένοι εἰς 1200 πόλεις, ἀποτελοῦσι τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ.

Ἡ αὐξήσις τῆς Πρωσσίας ἐγένετο ταχέως· κοιτὶς δὲ αὐτῆς ὑπῆρξε τὸ Βρανδεμβούργον, τὸ ὅποιον ἔλαβε τὸ 1415 Φρεδερίκος ὁ ἐξ Ὁχενζολλέρνου, ὀνομασθεὶς Ἐκλέκτωρ αὐτοῦ Ἰωακείμ ὁ Β΄ εἰσήγαγε τὸ 1539 τὴν *Μεταρρύθμισιν*. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15 αἰῶνος προσηρτήθησαν εἰς τὸ Βρανδεμβούργον ἡ *Ἀνατολικὴ Πρωσσία* καὶ μέρος τῶν Ἰουλιχικῶν καὶ Κλεβικῶν χωρῶν. ὑπὸ τὸν Ἐκλέκτορα Φρεδερίκον Γουλιέλμον τὸν Μέγαν, ἡγεμονεύσαντα ἀπὸ τοῦ 1640-88, προσεκτίθησαν ἡ πρόσω Πομμερανία καὶ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Μαγδεμβούργου, ἡ ἐπαρχία Πρωσσία ἔπαυσε τοῦ νὰ ᾔνη ὑποτελής εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ ἐν γένει ὑπ' αὐτὸν ἡ Πρωσσία κατέστη ἀνεξάρτητον καὶ ἐπίσημον κράτος. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνηγορεύθη τὸ 1701 βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Φρεδερίκος Α΄. Εἰς μεγάλην δὲ Εὐρωπαϊκὴν δύναμιν ἀνύψωσε τὴν ἐπικράτειαν Φρεδερίκος Β΄, ὁ Μέγας, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 1740-86, ὅςτις προσεκτίησεν τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν ἐπικρίαν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ὁμως ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Ναπολέοντος ἐταπεινώθη ἡ χώρα πολὺ ἐπὶ Φρεδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ΄, κατὰ τὴν τὸ 1806 μάχην τῆς Ἰένης καὶ τὴν ἐν Τιλαίτῃ τὸ 1807 εἰρήνην· ὁμως διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀναδιοργανώσεως αὐτῆς (τῆς βελτιώσεως τῶν στρατιωτικῶν διατάξεων, τῆς ἀ-

πελευθερώσεως τῶν χωρικῶν, κτλ) ἡ Πρωσσία διέπρεψε κατὰ τοὺς ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμους τοῦ 1813-15 καὶ προσήνεγκε τὰς μεγίστας θυσίας. Μετὰ τὴν τὸ 1815 πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος ἐκτίησατο ἡ Πρωστικὴ ἐπικράτεια μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Σαξονίας καὶ διχοφόρους ἄλλας ἐπαρχίας καὶ οὕτω κατὰ τὸ 1866 εἶχεν ἐπιφανείαν 5100 □ μ. καὶ 19 $\frac{1}{2}$ ἑ, κ. περίπου. Διὰ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ 1866 ἐκτίησατο τανῶν ὅρια καὶ κατέστη ἡγεμὼν τῆς βορείου Γερμανικῆς Ὄμοσπονδίας.

Ἡ γεωργία, ἡ μεταλλουργία (καὶ ἰδίως ἐν ταῖς διοικήσεσι τῆς Ὀππέλνης, Αρνσβέργης, Τριουήρων καὶ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς τοῦ Ἄννοβέρου), ἡ βιομηχανία (ἰδίως ἐν τῇ Παραρρήνιῳ ἐπαρχίᾳ καὶ πρὸ πάντων ἐν Ἐλβερφέλδῃ καὶ Βερολίῳ, κατ' ἐλάχιστον δὲ λόγον ἐν Ποιμερανίᾳ, Ποσνίᾳ καὶ ἐπαρχίᾳ Πρωσσίας) καὶ τὸ ἐμπόριον (ἐπισημώταται ἐμπορικαὶ πόλεις Στέττινον, Λάντισκον, Καινισβέργη, Μέμελος, οὐσαι ἅπασαι πλησίον τῶν ἐκβολῶν μεγάλων ποταμῶν καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν, Βρεσλαυία, Φραγκοφύρτη ἢ παρὰ τὸν Μοῖνον καὶ Φραγκοφύρτη ἢ παρὰ τὸν Οὐιάδον, Βερολίνον, Μαγδεμβούργον, Ἐλβερφέλδῃ, Κολωνία καὶ Ἀκνίσκρανον) ὑπάρχουσι εἰς ἀθηρὰν κατάστασιν. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ ἴστανται ἐπὶ ὑψηλῆς βαθμίδος, διότι αὐτόθι ἡ κατωτέρω ἐκ αἰδουσι εἶνε ὑποχρεωτικὴ. ἔχει δὲ διὰ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν 9 πανεπιστήμια (ἐν Βόννη, Γραϊφσβάλδῃ, Βερολίῳ, Ἄλλῃ, Βρεσλαυία, Καινισβέργῃ, Γοττίγγῃ, Μαγδούργῳ καὶ Κιέλω). Ἡ δύναμις αὐτῆς τε καὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν βορείου Γερμανίας, καθὼς καὶ τῆς μεσημβρινῆς, διαίρεται εἰς μόνιμον στρατὸν καὶ εἰς ἐθνικὴν φρουρὰν ἐν ἀνάγκῃ δὲ ὁ ἐξοπλισμὸς εἶνε γενικὸς, διότι ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία εἶνε ὑποχρεωτικὴ πρὸς πάντας. ἔχει 8 φρούρια πρώτης τάξεως (τῆς Κολωνίας, Κομφλουεντίας, Μαγδεμβούργου, Στεττίνου, Ποσνίας, Δαντίσκου, Καινισβέργης καὶ Ρενδσβούργου) κατέχει πρὸς τούτους ἡ Πρωσσία καὶ τὰ φρούρια τοῦ Μογοντικῶδ ἐν τῇ Ἀσσίᾳ Δαρμιστάτῃ καὶ τοῦ Κεισταίνου ἐν τῇ Σαξονίᾳ. Πολεμικοὶ λιμένες εἶνε τὸ Δάντισκον, τὸ Κιέλον, ἐν τῇ Βαλτικῇ Θαλάσσει καὶ ἡ Σταδῆ καὶ Ἰάδῃ ἐν τῇ Γερμανικῇ Θαλάσσῃ. Ἡ δικηδικασία γίνεται δημοσία καὶ ἡ δικαιοσύνη διανέ-

μεται διὰ τῶν Πρωτοδικείων, Ἐφετείων καὶ τοῦ Ἀκυρωτικῆς· τὰ δὲ κακοργήματα δικάζονται ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τῶν ἐνόρκων.

Ἡ Πρωσσία εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς, μόνος ἔχων τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ, ὀνομάζει τοὺς ὑπουργοὺς, οἵτινες προϊστάνται τῶν διαφόρων κλάδων τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους· ἡ νομοθετικὴ ὁμως ἐξουσία ἀνήκει κοινῶς εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὴν ἀντιπροσωπίαν τοῦ λαοῦ, ἥτις συνισταμένη ἐκ δύο βουλῶν, τῆς Γερουσίας καὶ τῆς τῶν ἀντιπροσώπων, ἀποφασίζόντων περὶ τῶν φόρων καὶ τῶν δανείων ἐν ἀνάγκῃ. Τὰ δὲ κοινὰ συμφέροντα τῆς ὅλης βορείου Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων κρατῶν καὶ συνεργουμένης ἐν Βερολίῳ.

Ἡ παλαιὰ Πρωσσία διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ τμήματα, τῆς Βεσφαλίας, τῆς Παραρρήνιας, τῆς Πομμερανίας, τοῦ Βρανδεμβούργου, τῆς Σαξονίας, τῆς Σιλεσίας, τῆς Ποσνίας καὶ τῆς ἰδίως Πρωσσίας. Τὰ νεωστὶ προσηκτικῶντα τμήματα τοῦ Σιλεσουίου, Ὀλστείνου καὶ Λαουεμβούργου, καὶ τοῦ Ἀνοβέρου, τῆς Ἀσίας Κασσέλης, τῆς Νασσαίας, τῆς Ἀσίας Ὀμβούργου καὶ τῆς πρώην ἐλευθέρως πόλεως Φραγκοφύρτης τηροῦσιν ἔτι τὴν παλαιὰν αὐτῶν διοίκησιν ὑπὸ Πρώσσους τοποτηρητάς. Ἐκαστον τμῆμα διαιρεῖται εἰς νομοὺς, καὶ οὗτοι ὑποδιαιροῦνται εἰς ἐπαρχίας.

Α) Τὰ παλαιὰ τμήματα.

1) Ἡ Βεσφαλία, ἀποτελοῦσα τὸ μικρότερον τμῆμα, ἔχει 368 μ. καὶ 4 ½ ἐ. κ, ἐξ ὧν πλείονες ἢ οἱ ἡμίσεις εἶνε Καθολικοί. Διαφύεται δὲ ὑπὸ τοῦ Οὐϊτούργιδος, Ἀμασία, Λουπίου, Ρούρου καὶ Σιέγου καὶ σχηματιζομένη ἀπὸ τῶν ὄρειων τοῦ Οὐϊτούργιδος μετὰ τοῦ Τευτοδουρ-γικοῦ Δουμ. Ὑ, τῆς κάτω Ῥηνικῆς βουνώδους χώρας καὶ τοῦ κάτω Ῥηνικοῦ βουνοπέδου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομοὺς. Προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὀρυκτὸν ἄλλας, λιθάνθρακες, σίδηρος καὶ λιναὺ ὑφάσματα. α) Μονστέρη ἢ Μοναστήριον, πρωτεύουσα ἐπαρχίας ἔχουσα 27000 κ. καὶ Καθολικὴν ἀκαθάρμιαν. Ἐν αὐτῇ ἀνευρέθησαν κατὰ πρῶτον τὸ 1535 οἱ ἀναβαπτι-

σταί καὶ συναμολογήθη ἡ εἰρήνη τοῦ 1648· β) Μίνδη, παρὰ τὸν Οὐτ-
 σουργιν, πόλις ὄχυρά ἔχουσα 45000 κ. Βεϊλεφέλδη, κειμένη ἐν
 τῇ πάλαι κομητιᾷ τῆς Ῥαδενσβέργης, εἶνε ἐπίσημος διὰ τὰ λιὰ ὑ-
 φάσματά της καὶ ἔχει 43000 κ. Παδερβόρνη, ἔχουσα 44000 κ.
 γ) Ἡ Ἀρνσβέργη, διαρρέουμένη ὑπὸ τοῦ Ρούρου, ἔχει πόλεις τὴν Σο-
 ἐστην μὲ 4400 κ. τὴν Δοοτμοούνδην μὲ 23000 καὶ τὴν Ἴ-
 σερλόνην, ἔχουσαν ἐργαστᾶσια καὶ 44000 κ. καὶ κειμένη ἐν τῇ
 πόλει κομητιᾷ τῆς Μάρκης.

2) Ἡ Παραρρήνια, ἔχουσα 487 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 3 ἑ. κ.
 τῶν πλείστων Καθολικῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ 3 τοῦ πληθυσμοῦ της,
 εἶνε τὸ πικνότερον κατοκούμενον τμήμα τοῦ Πρωσικοῦ βασιλείου καὶ
 συγχρόνως τὸ πλέον βιομήχανον, φέρον καὶ καλλίστους οἶνους. Ἐν αὐτῇ
 ὑπάρχουσιν αἰθρυχαιότεραι πόλεις τοῦ βασιλείου καὶ ἐπικρατεῖ τὸ σχετικῶς
 γλυκύτερον κλίμα. Διαρρέεται δ' ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, Νάχου, Μοσέλλα, Σιέ-
 γου, Βουπέρου, Ρούρου καὶ Λουπίου καὶ ἀποτελεῖται ὑπὸ τοῦ Ούν-
 αρούκου, τοῦ Ἐϊφέλου, τῆς ὑψηλῆς Βεένου, τοῦ Δυτικοῦ Δρυμοῦ, τῆς
 Σαουερλίνδης τοῦ Ἀαστράγγου καὶ τοῦ Ῥηνικοῦ βαθυπέδου. Προϊόν-
 τα αὐτῆς εἶνε λίνον, καννάδιον, ὀπῶραι, οἶνος, λιθάνθρακες, σιδήρης
 καὶ μόλυβδος. Διαιρεῖται δ' εἰς πέντε νομούς· α) Δουσελδόρφη,
 παρὰ τὸν Ῥήνον, ἀνήκουσα πρότερον εἰς τὸ πρῶτον δουκάτον τῆς Βέρ-
 γης, ἔχει ἐργαστᾶσια, ἐμπόριον, ἀκαδημίαν τῆς ζωγραφικῆς καὶ 30000
 κ. Ἐλθερφέλδη, ἔχουσα πολλὰ ἐργαστᾶσια βουδαικίων ὑφα-
 σμάτων καὶ κλωστῶν, ἐμπόριον καὶ 56000 κ. καὶ Βάρμη, ἔχουσα
 ἐργαστᾶσια καὶ 50000· ἀμότεραι δὲ κίενται εἰς τὴν κολάδα τοῦ Βουπ-
 πέρου καὶ εἶνε αἰβιομηχανικώτεραι τῆς Γερμανίας ἀπάσης. Σολίγγη,
 οὔσα ἐπίσημος διὰ τὴν κτεργασίαν τοῦ σιδήρου καὶ ἔχουσα 46000 κ. Μυλ-
 χάτμη, παρὰ τὸν Ρούρν, ἔχουσα ἐμπόριον λιθανθράκων καὶ 43000 κ.
 Δουϊσβοῦργον, ἔχουσα 43000 κ. Ἐσοη, ἔχουσα μεταλλεῖα λιθαν-
 θράκων καὶ 24000 κ. Βεσέλη, παρὰ τὸν Ῥήνον, πόλις ὄχυρά ἔ-
 χουσα 47000 κ. Κρεφέλδη, ἔχουσα ἐργαστᾶσια μετοξοπτίλου καὶ με-
 τάξης καὶ 54000 κ. Γλαδβάχη, ἔχουσα 48000 κ. β) Κολω-
 νία, παρὰ τὸν Ῥήνον, οὔσα ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Γερμανίας,
 ἦτο τότε μὲν ἐλευθέα, νῦν δὲ ὄχυρά καὶ λίαν ἐμπορικὴ καὶ ἔχει
 420000 κ. καὶ μητρόπολιν τὴν μεγίστην τῶν ἀπαντωμένων κατὰ Γοτ-
 θικὸν κόσμον. Βόννα, παρὰ τὸν Ῥήνον, ἔχουσα 20000 κ. καὶ πα-

νεπιστήμιον. γ) Κομφλουεντία, παρὰ τὸν Ῥήνον, πόλις ὄχυρά ἔχουσα 31 000 κ. Ἀπέναντι αὐτῆς κεῖται ὁ ὠχυρωμένος βρόχος Ἐρεν-
 θρεϊτστέινου. δ) Τριούηροι, παρὰ τὸν Μοσέλαν, ὡσα κατέ-
 ὄρα ἄλλοτε ἡγεμονεύοντες ἀρχιεπισκόποι, ἔχει νῦν 24 000 κ, γλυκὺ
 κλίμα καὶ ἀρχαῖα Ῥωμαϊκὰ λείψανα. Σααρβρούκη, παρὰ τὸν Σά-
 ραν, ἔχουσα 42 000 κ. καὶ ἐξίγυρα αἰθρον καὶ λιθάνθρακας. ε) Ἀ-
 κούσγραναν, ὡσα ἄλλοτε ἡ συνήθης διατριβὴ Κυρόλου τοῦ Μεγά-
 λου ἔχει νῦν 63 000 κ, ἐμπόριον, ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων
 καὶ λουτρόν. Βοῦπη καὶ Ἰουλίχη.

3) Ἡ Πομμερανία, ἔχουσα 576 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὸ 4 ἑ.
 κ, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Στόλου, Περσάντου, Οὐτάδου (ὅστις διαιρεῖ
 αὐτὴν εἰς πέραν καὶ ἐντεῦθεν Πομμερανίαν), Ἴνα, Οὐκέρου καὶ Πε-
 ἔνου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Στεττινείου λιμνοστόματος καὶ τῆς
 Βαλτικῆς. Σχηματιζομένη δὲ ὑπὸ τοῦ βρείου Γερμανικοῦ β. θυπέδου
 καὶ τῶν ἀνωφωμάτων τῆς Βαλτικῆς, φέρει σιτηρὰ, χῆνας, ξυλείαν
 καὶ ἔχει ἰκανὴν ναυτιλίαν. Διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομοὺς, α) ἐν τῇ πέ-
 ραν Πομμερανία Στραλασούνδη, παρὰ τὴν θάλασσαν, πό-
 λις ὄχυρά ἔχουσα ἐμπόριον καὶ 24 000 κ. Γραϊφσβαλδη, πόλις ἐμ-
 πορικὴ ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 46 000 κ. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ ὠραία
 καὶ εὐφρυνῆσος Ῥύγη, ἔχουσα 20 □ μ. καὶ βράχον ἐκ κιμαλίας.
 β) Στεττινον, παρὰ τὸν Οὐτάδον, πόλις ὄχυρά ἔχουσα ἐργαστᾶσια,
 ἐπίσημον ἐμπόριον καὶ 64 000 κ. Σβινεμύνδη, παρὰ τὰς κοιλὰς τοῦ
 Οὐτάδου, πόλις παραθαλασσία ἔχουσα θαλάσσια λουτρόν καὶ πρρυκεμέ-
 νας τὰς νήσους Βολλίνην καὶ Οὐσεδόμην. Ἀγκλάμη, παρὰ
 τὸν Πέενον, πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα 42 000 κ. Σταργάρδη, παρὰ
 τὸν Ἴναν, ὡσα ἄλλοτε πρωτεύουσα, ἔχει νῦν 46 000 κ. γ) Κοισλί-
 νη, ἔχουσα 42 000 κ. Κολβέργη, παρὰ τὸν Περσάντην, πόλις ὄ-
 χυρα καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα 42 000 κ. Στόππη, παρὰ τὸν ὁμώνυμον
 ποταμὸν, πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα 44 000 κ.

4) Τὸ Βρανδεμβούργον, ἔχον 736 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 2
 ἑ. κ, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Οὐτάδου, Βοβέρου, Νάιτσου, Οὐκέρου, Βέρθιος,
 Νέτσου, Ἀλβιος, Ἐλπτέρου, Ἀφελου, Σπρέου καὶ τῶν διαρύχων Φρε-
 δερικογουλιελμείου καὶ Φινοβίου καὶ σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ βαθυ-
 πέδου καὶ τῆς Φλαμιγγεῖου ῥάχους. Προϊόντα αὐτῆς εἶνε ξυλεία, σιτη-
 ρὰ, τελοθικά δαυκία, κηπὸς καὶ πρόβατα. Διαιρεῖται εἰς δύο νομοὺς,

α) Ποτσδάμη, παρά τὸν Ἄφελον, δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου ἔχουσα 42000 κ. καὶ παρ' αὐτὴν τὸ ὑπὸ Φρεδερίκου τοῦ Μεγάλου οἰκισμένην Πρασίλμπουργον. Βερολίνον, παρά τὸν Σπρέον, μητρόπολις ὅλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα 600000 κ. πανεπιστήμιον, ἀκαδημίαν, ἐπίσημον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, καὶ ἰδίως τῶν μηχανῶν, ἀνάκτορα, μουσεῖα, διάφορα μνημεῖα καὶ κτίρια ἐπίσημα καὶ οὐσα τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς βορείου Γερμανίας. Πρὸς Δ. παρά τὸν Σπρέον Καρλοτεμβούργον, ἔχον 42000 κ. Γροσβήρη, ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1843. Σπάνδαον, παρὰ τὸν Ἄφελον καὶ Σπρέον, πόλις ὄχρᾶ, ἔχουσα ἐργαστάσια ὀπλων καὶ 43000 κ. Βρανδεμβούργον, παρά τὸν Ἄφελον, πόλις ἀρχαιστάτη ἔχουσα ἐργαστάσια καὶ 24000 κ. Λουκεμβάλδη, ἔχουσα ἐργαστάσια καὶ 40000 κ. Δεννεβίτση, παρά τὰ Σαξονικὰ ὄρια, χάριον περιήγμον διὰ τὴν μάχην τοῦ 1843. Περλεβέργη καὶ Φερβελλίνον, ἐπίσημον διὰ τὴν μάχην τοῦ 1675. Πρενσλαυτᾶ, παρά τὸν Οὐκερον, ἔχουσα 45000 κ. καὶ ἐμπόριον σιτηρῶν. β) Φραγκοφύρτη ἢ παρὰ τὸν Οὐτάδον, ἔχουσα 37000 κ. ἐπίσημον ἐμπόριον, ἐμπορικὰς πανηγύρεις καὶ παρακείμενον τὸ χωρίον Κουνερσδέρφην, ἐπίσημον διὰ τὴν μάχην τοῦ 1759. Λανδσβέργη, παρά τὸν Βάρθιν, ἔχουσα 47000 κ. Γούβη, ἐν τῇ κάτω Λουσατίᾳ καὶ παρὰ τὸν Νάιτσην, ἔχουσα ἐργαστάσια καὶ 46000 κ. καὶ φέρουσα οἶνον. Κότθος, παρά τὸν Σπρέον, ἔχουσα ἐργαστάσια μαλλίνων ὕρασματῶν καὶ 44000 κ. Λύβη, παρὰ τὸν Σπρέον.

β) Τὸ τεμῆμα τῆς Σαξονίας, ἔχον 460 $\square$ μ. καὶ 2 ἐ. κ. συνίσταται ἐκ δύο ὀλίγων μόνον συνεχόμενων μερῶν καὶ διαβρέεται ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος, τοῦ Μέλανος Ἐλατέρου, Ἄφελου, Μούδα, Σάλα, Οὐνερσούτου, Βέβρα, Ἀλάρου, Λαίτου καὶ τῆς Πλαουτκῆς διώρυχος καὶ σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Θουριγγεῖου Δουμοῦ, τῆς λοφώδους Γερμανικῆς χώρας, τοῦ Ἄρτσου καὶ τοῦ Γερμανικοῦ βασιλείου. Προϊόντα αὐτῆς εἶνε ἄλας ὄρυκτον, ἀνθρακίς, χαλκός, ἀργυρός, σιτηρὰ καὶ ὀπῆραι. Δαιρείται δὲ εἰς τρεῖς νομοὺς, α) Μαγδεβούργον, παρά τὸν Ἄλβιν, πόλις λίαν ὄχρᾶ, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα ἀρχαῖον ναὸν μητρόπολεως καὶ 36000 κ. καὶ οὐσα γνωστὴ διὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς κατὰ τὸν τριακονταετῆ πόλεμον (1631). Σχαινεβέκκη, ἔχουσα τὸ μεγελλέτερον μεταλλεῖον τοῦ ἔλατος. Βούργη, ἔχουσα ἐργο-

στάσια μαλλίνων ύρασματων και 43000 κ. Άλβε ρσ τιάδ η, έχουσα 23000 κ. Κουεδλιμθούργη, έχουσα 46000 κ. Άσχε ρσ λέβη, έχουσα 44000. Είς τόν νομό του Μαγδεβούργου κείται ή ύψηλοτέρα κορυφή του Άρτσου Βρόκινοσ, 3500 π. ύψηλή. β) Με ρσεβούργον, παρά τόν Σάλαν, έχουσα 42000 κ. Αί παρ' αύτην Ροσβάχη, και Λύτση είνε επίσημοι διά τας μάχας ή μέν πρώτη του 1737, ή δέ δευτέρα του 1632 και 1813. Βατισσεμφέλση, παρά τόν Σάλαν, έχουσα 44000 κ. Ναούμθούργον, παρά τόν Σάλαν, φέρουσα οίνον και έχουσα 43000 κ. Παρ' αύτην είνε τὸ έκπαιδευτήριον της Σουλφόρτησ και τὸ χωρίον Άουε ρσ ταίδη, επίσημον διά τήν μάχην του 1803. Άλλη, παρά τόν Σάλαν, έχουσα πανεπιστήμιον, 45000 κ. και πλούσιον μεταλλείον ούλιτοσ. Άϊσλέβη, πατρις του Λουθήρου και επίσημοσ διά τὸ μεταλλουργείον της. Μανσφέλδη, ὡσαύτωσ μεταλλουργική πόλισ. Άϊλεμβούργον, παρά τόν Μολλδη, έχουσα εργοστάσια και 40000 κ. Βιρτεμβέργη, παρά τόν Άλβιν, πόλισ ὄχυρά έχουσα 42000 κ. και ούσα πρότερον ή ἔδρα του έν Άλλη πανεπιστημείου, ἐξ οὗ ἐξήλθεν ή του Λουθήρου τὸ 1517 Μεταρρύθμισισ. Βαρτεμβούργον, επίσημον διά τήν μάχην του 1813. Τοργαύτα, παρά τόν Άλβιν, πόλισ ὄχυρά και επίσημοσ διά τήν μάχην του 1760, έχουσα 40000 κ. Μυλβέργη, ὡσαύτωσ παρά τόν Άλβιν, επίσημοσ διά τήν πρώτην τὸ 1547 μάχην. γ) Έρφύρτη, πόλισ ὄχυρά, έχουσα εργοστάσια, καλοὺσ κήπους και 37000 κ. Μυλχαούση, παρά τόν Ούναστρῦτον, έχουσα 46000 κ. Νορδχαούση, έχουσα 48000 κ. Σύλη, ἐπὶ της μεσημερινῆσ κλιτύσ του Θουριγγείου Δρυμοῦ, μεταλλουργική πόλισ.

6) Η Σαξία, έχουσα 742 □ μ. και ὑπὲρ τὰ 3 ἐκ. ὧν τὸ $\frac{1}{2}$ Σλεῦσι και τὸ $\frac{1}{2}$ Καθολική, κατεκτήθη ὑπὸ Φρεδερίκου του Μεγάλου τὸ 1742 ἀπὸ της Αὐστρίας και δ ἀρξερμένη ὑπὸ του Ούιστουλα, Βάρτσου, Ούτάδου, Ναϊσσοῦ, Καταϊβόχου, Βοβέρου και του Λουσακικῦ Ναϊσσοῦ, σχηματίζεται ὑπὸ τῶν Σουήτων, του βαθυπέδου και της Σουδητικῆσ βάρχεισ. Προϊόντα ούτης, περιλαμβάνου ησ και Ιαματικά ὕδατα, είνε λιθάιθρακιεσ, σίδηροσ, κασσίτεροσ, λινα ὕψισματα και πρόβατα. Διαιρείται εἰς τρεῖσ νομοὺσ, α) Λειγνίτση, παρά τόν Καταϊβόχην, έχουσα 48000 κ. εργοστάσια και ὄχαιουσ κήπουσ. Παρ' αύτην, εἰς ἣν ἐγένετο τὸ 1760 μάχη, κείται ή Βαλστιάδη, επίσημοσ διά τὰς

μάχας τοῦ 1244, ὅτε ὁ Μογγόλος Γουγκισιχάνης νικηθεὶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἱπποτῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τοῦ 1843. Ὁ Χεμφρεϊδ-βέργη, ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1745. Γλογαυῖα, παρὰ τὸν Οὐϊνδον, πόλις ὄχρᾶ ἐχουσα 18000 κ. Γρουμβέργη, ἐχουσα 12000 κ. καὶ φέρουσα οἶνον. Γορλίτση, παρὰ τὸν Ναϊσσην, ἐχουσα ἐργαστᾶσι λιπῶν καὶ μαλλίνων ὑρασμάτων καὶ 28000 κ. καὶ κειμένη εἰς τὴν ἄνω Λουσατίν. β) Βρεσλαυῖα, παρὰ τὸν Οὐϊνδον, ἐχουσα πανεπιστήμιον, ἐργαστᾶσια, ἐμπόριον, καὶ ἰδίως μαλλίνων ὑρασμάτων, καὶ 140000 κ. Παρ' αὐτὴν Λεούθη, ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1757. Βορείγη, παρὰ τὸν Οὐϊνδον, καὶ παρ' αὐτὴν Μολβίτση ἐπίσημος διὰ τὴν μάχην τοῦ 1741. Γλάτση, πόλις ὄχρᾶ, ἐχουσα 14000 κ. γ) Ὁππέλνγη, παρὰ τὸν Οὐϊνδον, ἐν τῇ ἄνω Σιλεσίᾳ. Ναϊσση, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν, πόλις ὄχρᾶ ἐχουσα 19000 κ. Κοστέλη, παρὰ τὸν Οὐϊνδον, πόλις ὄχρᾶ. Γλατβίτση, ἐχουσα 11000 κ. καὶ χυτήρια σιδήρου.

7) Ἡ Πρωσσία, ἐχουσα 536 $\square$ μ. καὶ $1\frac{1}{2}$ ἑ. κ. ὧν τὸ ἥμισυ σχεδὸν Γερμανὶ καὶ $1\frac{1}{2}$ ἑ. Καθολικοί, καὶ ἀποτελεῖ ἄλλα τε μέρη τοῦ Πολωνικοῦ βασιλείου, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Βάρτην, Βάθιος, Ὄδου, Νέτσου, Οὐϊστούλα, Βράχου καὶ τῆς Βρομβεργίου διώρυγης καὶ εἶνε ἡμεῶν τετρα ἐπαρχία, φέρουσα ἰδίως σιτηρά. Διαιρεῖται εἰς δύο νομούς. α) Πρωσία, παρὰ τὸν Βάρτην, ἐχουσα 51000 κ. Λίσσα, ἐχουσα ἐργαστᾶσια καὶ 40000. Ραβίτση, ἐχουσα 11000 κ. β) Βρομβεργη, ἐχουσα 22000 κ.

8) Ἡ ἰδίως Πρωσσία, ἐχουσα 1178 $\square$ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ $2\frac{1}{2}$ ἑ. κ. ὧν 2 ἑ. Γερμανοὶ καὶ Διαμικτρούμενοι, εἶνε ἡ μεγαλειτέρα, πλουδρότερα καὶ θαυωδεστέρα χώρα τοῦ βασιλείου Διαρρέομένη δὲ ὑπὸ τοῦ Οὐϊστούλα, Βράχου, Πασσάγου, Πρεγέλου, Νιεμένου, τῆς Σπιρδύγγης καὶ Μαουέρης λίμνης καὶ τῆς Ὁβερανδικῆς διώρυγης, βοῖχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῶν λιμνοτομάτων Φρίσσιου καὶ Κουρικῶ. Σχηματιζομένη δὲ ὑπὸ τοῦ βαθυπέδου καὶ τοῦ ὑψηπέδου τῆς Βαλτικῆς γηλοφίας καὶ φέρουσα σιτηρά, ξυλείαν, ἵππους καὶ ἤλεκτρον καὶ ἐχουσα ναυτιλίον, διαρρεῖται εἰς τεσσαρὰς νομούς. Ἐν τῇ Α. Πρωσσίᾳ, α) Καννισβέργη, παρὰ τὸν Πρεγελον, ὄχρᾶ καὶ ἐπίσημος ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, ἐχουσα πανεπιστήμιον καὶ 95000 κ. Πίλλαον, πόλις ὄχρᾶ, κειμένη παρὰ τὸ Φρίσσιον λιμνόστομα. Μέμελος, παρὰ τὸ

Κυριακὸν λιμνόστομα, πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα 48000 κ. Ἐὐλάου καὶ Φρειδλάνδη, ἐπίσημος διὰ τὰς μάχης τοῦ 1807. Βραουνοσβέργη, παρὰ τὸν Πιασάργην, ἔχουσα 40000 κ. Αὐτόθι κεῖται ἡ Ὁβερλανδικὴ διώρυξ. β) Γουμβίνη (Πρωσσικὴ Λιθουανία) καὶ παρ' αὐτὴν Τρακένη, ἱπποφορβείον. Ίνστερβοῦργον, ἔχουσα 12000 κ. Τιλσίτη, παρὰ τὸν Μέμελον, ἔχουσα 47000 κ. καὶ οὕτω ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ εἰρήνην τοῦ 1807. γ) Δάντισκον, παρὰ τὸν Οὐϊτσούλαν, ὀχυρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 82000 κ. Διρσχαυία, παρὰ τὸν Οὐϊτσούλαν. Μαριεμβοῦργον, παρὰ τὸν Νογάτον, ἔχουσα παλάτιον τοῦ Γερμανικοῦ ἱποπτικοῦ τάγματος. Ἐλθίγγη, ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 25000 κ. δ) Μαριεμβερόδη, καὶ παρ' αὐτὴν Γραουδέντση, φρούριον ἔχον καὶ 13000 κ. Θόρνον, παρὰ τὸν Οὐϊτσούλαν, φρούριον ἔχον καὶ 46000 κ.

Εἰς τὴν Πρωσσίαν ἀνήκουσιν ἔτι ἀπὸ τοῦ 1850 αἱ πρότερον ἡγεμονίαι Ὁχενζολλέρνου Σιγμαρίγγης καὶ Ἐχίγγης, κείμεναι ἐν τῇ μεσημβριῇ Γερμανίᾳ καὶ περικλειόμεναι ὑπὸ τῆς Βάδης καὶ Βυρτεμβέργης καὶ ἔχουσαι 24 □ μ. καὶ 65000 κ. Καθολικῶν. Διοικουόμεναι δὲ κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως τῆς Παρὰρηνίας ἐπαρχίας, διαρρέονται ὑπὸ τοῦ Νέκερος καὶ Δανουβίου καὶ κεῖνται εἰς τὰς Τραχίας Ἀλπεις. Ἐχίγγη καὶ παρ' αὐτὴν ὁ πύργος τοῦ Ὁχενζολλέρνου. Σιγμαρίγγη, παρὰ τὸν Δανούσιον.

Ἡ Πρωσσία ἔχει ἐξ ἀγορᾶς παρὰ τοῦ Ὀλδεμβούργου καὶ τὴν παρὰ τὸν κόλπον τῆς Ἰάδης χώραν, ἐνθα ἴδρυσε πολεμικὸν λιμῆνα, ὅστις δὲν ἔχει ἔτι πλὴν τῶν 4000 κ.

β) Τὰ νέα τμήματα.

1) Τὰ δουκάτα Ὀλστεϊνον (ἔχον 154 □ μ. καὶ $\frac{1}{2}$ ἑ. κ. καὶ διαρρέόμενον ὑπὸ τοῦ Τραύου, Ἄλβιος καὶ Ἐπιδώρα), Σλεσοϊνον (ἔχον 167 □ μ. καὶ 395000 κ.) καὶ Λαουεμβούργον (ἔχον 120 □ μ. καὶ 51000 κ.), ἀπρσπασθέντα τὸ 1864 ἀπὸ τῆς Δανίας δι' αἵματηροῦ πολέμου, ἐνώθησαν ἐσχάτως μετὰ τῆς Πρωσσίας. Τὸ Ὀλστεϊνον εἶνε πεδινὸν καὶ εἰς μὲν τὰ δυτικὰ ἔχει σύρτικα, παχείας γαίας καὶ προχώματα, εἰς δὲ τὰ ἀνατολικὰ λίμνας, λόφους, δάση φηγῶν καὶ θάμνους, εἰς δὲ τὰ μέσα ἀμμώδεις ἐρείκας καὶ ἔλη. Γλεκοτάδη, παρὰ τὸν Ἄλ-

ειν, ἐλεύθερος λιμὴν, ἔχον 7000 κ. *Αλιόρα*, παρὰ τὸν Ἄλ-
 βιν, λίαν ἐμπορικὴ πόλις καὶ βιομήχανος, ἔχουσα 46000 κ.
Κιέλορ, ἀσφαλὴς καὶ εὐρύχωρος λιμὴν, ἔχον 18000 κ. καὶ
 πανεπιστήμιον. *Ρενδσβοῦργον*, φρούριον παρὰ τὸν Ἐπιδώ-
 ραν, ἔχον 10000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Τὸ Σλεσουίον, μὴ ἀ-
 νῆκον πρότερον εἰς τὸν Γερμανικὸν δεσμὸν, ἔχει τὰ μεσημβρι-
 νώτατα μέρη λίαν εὐφροα· ἀλλὰ τὰ μὲν Β. αὐτοῦ κατοικοῦνται
 ὑπὸ Δανῶν, τὰ δὲ μεσημβρινὰ ὑπὸ Γερμανῶν. Ἐπισημότεραι
 πόλεις *Σκερνεβόρδη*, *Σλεσουίον*, ἔχον 14000 κ. καὶ κείμενον
 εἰς τὸν μυχὸν τοῦ σενοῦ καὶ μακροῦ κόλπου *Σλατου* καὶ *Φλεν-
 σβοῦργη*, πρὸς Β, λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 20000 κ. καὶ οὕσα
 τὸ ὄριον τῆς Δανικῆς καὶ Γερμανικῆς ἐθνικότητος. Τὸ Λαουεμ-
 βοῦργον, κείμενον μεταξὺ Ὀλστεινοῦ καὶ Μεκλεμβούργου, ἦτο
 κυρίως Σαξονικὴ κτήσις καὶ ἀπὸ τοῦ 1689 Ἀνοβερικὴ· ὅμως
 τὸ 1814 περιῆλθεν εἰς τὴν Πρωσσίαν, ἥτις τὸ ἀντήλλαξεν
 ἀντὶ τῆς πρὶν Σουηδικῆς Πομμερανίας μετὰ τῆς Δανίας· ἀπὸ
 δὲ τοῦ 1864 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πρωσσίαν. Πόλις ἔχουσα πλέον
 τῶν πεντακισχιλίων κατοίκων αὐτόθι δὲν ὑπάρχει. Πρωτεύ-
 οῦσα εἶνε τὸ *Ρατσεβάλλορ*, ἡ δὲ ὁμώνυμος εἶνε ἔδρα τῶν πα-
 λαιῶν δουκῶν.

Παρὰ τὰ ΒΑ. παράλια τοῦ Σλεσουίου κεῖται ἡ νῆσος
Ἄλση, ἐφ' ἧς κεῖνται αἱ πόλεις *Σονδερβοῦργον* καὶ *Ἀν-
 γουστεμβοῦργον*, καθὼς καὶ ἡ *Φεμάρνη*, κατὰ τὴν ἀνατο-
 λικὴν παραλίαν τοῦ Ὀλστεινοῦ. Ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τοῦ
 Σλεσουίου κεῖνται αἱ πόλεις *Φριδερικεία*, *Οὐσοῖμη* καὶ *Τον-
 δόρνη*, οὗσα ἐμπορικὴ καὶ ἐπίσημος διὰ τὴν ἀλιεΐαν τῶν ὀ-
 στρέων, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι *Σάλτη* καὶ *Φοίρη*, ἔχουσαι θα-
 λάσσια λουτρά.

2) Τὸ πρῶτον βασιλείον τοῦ Ἀνοβέρου, ἔχον 700 □
 μ. καὶ σχεδὸν 2 ἐ. κ. τῶν πλείστων Διαμαρτυρομένων, καὶ γενόμενον τὸ
 1815 βασιλείον, ἀνῆκε μέχρι τοῦ 1837 εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Ἀγγλίας,
 διὰ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ 1866 περιῆλθεν εἰς τὴν Πρωσσίαν. Διαρρέεται
 δὲ ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος, Οὐϊτούργιος, Ἀλάρου, Καίνου καὶ Ἀμασία καὶ σχη-
 ματίζεται ἐν μέρει ἐκ τοῦ Ἄρτσου, τῶν Οὐϊτούργικῶν ἑρέων καὶ τοῦ
 μεγάλου βορείου Γερμανικοῦ βαθυπέδου, ὃν πλέον ἢ τὸ ἥμισυ ἐρεΐται

καὶ ἔλη. Προϊόντα αὐτοῦ εἶνε ἄργυρος, μόλυβδος καὶ σίδηρος εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, τύρφη εἰς τὰ ἐλάδη, μελισσοτροφία εἰς τὰς ἐρείκας καὶ σιτηρὰ εἰς τὰς παχείας γαίας, ἔνθα καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀκμαία. Οἱ κάτοικοι τῶν παρὰ τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν παραλίων ἀτχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀρβούργον, παρὰ τὸν Ἄλβιν, ἔχον 42000 κ. καὶ ἐμπόριον. Λυ νε β ο ὁ ρ γ ο ν, ἔχον 44000 κ. καὶ ἀλατώδη πηγὴν. Κέλλη, παρὰ τὸν Ἄλλερν, ἔχουσα 45000 κ. Ἀ ν ο β ε ρ ο ν, πρωτεύουσα παρὰ τὸν Λάινον, ἔχουσα 72000 κ. Χιλδεσχαίμη, ἔχουσα 47000 κ. Γοσλάρη, εἰς τὸν Ἄρτσον, ἔχουσα μεταλλεῖα. Γοτίγγη, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 13000 κ. Κλαουσθάλη, εἰς τὸν ἄνω Ἄρτσον, ἔχουσα 14000 κ. καὶ μεταλλεῖα. Ὄσναμβρούκη, ἔχουσα 17000 κ. καὶ οὐσα ἐπίσημος διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1648, Ἐμδη, παρὰ τὸν Δολλάρτην κίλπον, ἔχουσα 43000 κ. καὶ κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν Φρεισίαν. Αἱ νῆσοι Νορδερνέη, ἔχουσα θαλάσσια λουτρὰ, καὶ Ἐλγολάνδη, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἄγγλους.

3) Ἡ Ἐκλεκτορία τῆς Ἀσσίας Κασσέλης, ἔχουσα 473 □ μ. καὶ 740000 κ. καὶ μετὰ τῶν ἀπὸ τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Ἀσσίας Δαρμιστάτης ληφθεισῶν χωρῶν 498 □ μ. καὶ 820000 κ. τῶν πλείστων Διαμεκτρομένων, καὶ διαβρέομένη ὑπὸ τοῦ Οὐτσοργιδος, Βέρρα, Φούλδα καὶ Μοίνου, περιλαμβάνει τὴν Ἀσιατικὴν βουνώδη χώραν καὶ φέρει ξυλείαν καὶ λίθον. Κασσέλη, παρὰ τὸν Φούλδαν, πρωτεύουσα λίαν βιομηχανίας, ἔχουσα 39000 κ. Μαρβούργη, παρὰ τὸν Λάνον, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Ἄναον, παρὰ τὸν Μοῖνον, ἔχουσα 48000 κ. καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ οὐσα ἐπίσημος διὰ τὴν παρ' αὐτὴν τὸ 1813 μάχην. Φούλδα, παρὰ τὸν ἐμώνυμον ποταμὸν, ἐπίσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ θάνατον τοῦ ἀποστόλου τῶν Γερμανῶν Βονιφατίου. Σμαλάλδη, ἐντελῶς κεχωρισμένη εἰς τὸν Θουρίγγειον Δρυμόν, ἔχει ἐργαστάσια πρὸς κατασκευὴν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ εἶνε γνωστὴ διὰ τὸν δεσμόν τοῦ 1834.

4) Τὸ Δουκάτον τῆς Νασσαυίας, ἔχον 86 □ μ. καὶ 460 000 κ. τῶν πλείστων Διαμεκτρομένων, καὶ διαβρέομένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, Μοίνου καὶ Λάνου, περιλαμβάνει μέρος τοῦ Ταύνου καὶ τοῦ Δυτικῦ Δρυμοῦ καὶ φέρον οἶνον, σπύρας, ξυλείαν, ἔχει ἱαματικὰς πηγὰς. Βεισβάτη, πρωτεύουσα ἔχουσα ἱαματικὰς πηγὰς καὶ 20000 κ. Ἐμση, λουτρῶν.

5) Ἡ χωροκομητία τῆς Ἀσίας Ὀμβούργης, ἔχουσα 5 □ μ. καὶ 27 000 κ. καὶ σχηματιζομένη ἐν μέρει ἀπὸ τῶν ὄρεων Ταύνου καὶ Οὐν-ορούκοι. Ὀμβούργη, πρωτεύουσα ἔχουσα ἱματικὴς πηγᾶς.

6) Ἡ πρῶην ἐλευθέρα πόλις Φραγκοφύρτη ἢ παρὰ τὸν Μοῖνον, οὗτα πατρὶς τοῦ γεννηθέντος τὸ 1749 Γαίλιου καὶ ἔχουσα 2 □ μ, 74000 κ, ἐπίσημον ἐμπόριον καὶ ἐμπορικὰς πανηγύρεις, ἦτο πρότερον ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας.

Αὐστρία,

§. 42. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρίας, μία τῶν ἑξ̄ μεγάλων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων, περιλαμβάνει περὶ τὰ 1300 □ μ. καὶ περὶ τὰ 33 ἐ. κ. ὧν 8 ἐ. εἶνε Γερμανοὶ, 17 Σλαῦοι, 3 Ρουμῦνοι καὶ 5 Μαγυάροι· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὠμιλήσαμεν ἐν τῷ Σαρματικῷ βαθυπέδῳ, περὶ δὲ τῆς Οὐγγαρίας, Τρασυλθανίας Κροατίας καὶ Σλαβονίας ἐν τῷ βαθυπέδῳ τοῦ Δανουβίου, περὶ δὲ τῆς Δαλματίας ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ. Πᾶσα ἡ Αὐστρία κατὰ μὲν τὸν κύριον ποταμὸν αὐτῆς εἶνε ἐπικράτεια τοῦ Δανουβίου, κατὰ δὲ τὸν κύριον πληθυσμὸν Σλαυικῆ, κατὰ δὲ τὸν πολιτισμὸν Γερμανικῆ, κατὰ δὲ τὸ θρησκευμα Καθολικῆ, ἐπειδὴ 22 ἐ. εἶνε Καθολικοὶ, 3 ½ Οὐνῖται, 3 Ὀρθόδοξοι, 3 ½ Διαμαρτυρόμενοι καὶ 1 Ἰσραηλίται. Ἰδρυτὴς τοῦ κράτους αὐτῆς εἶνε ὁ ἑξ̄ Ἀψβούργου Ροδόλφος (1273—91), ὅστις ἐκτήσατο διὰ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ τὸ Ἀρχιδουκάτον τῆς Αὐστρίας· ἡ δὲ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοημία προσελήφθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15. αἰ-ῶνος, ἡ δὲ Γαλικία περὶ τὰ τέλη τοῦ 17. Οἱ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος πόλεμοι λίαν ἐταπεινώσαν αὐτήν, ἀλλὰ τὸ 1815 ἔλαβεν ἦν μέχρι τοῦ 1859 εἶχεν ἕκτασιν. Κατόπιν ὅμως τὸ μὲν 1859 ἀπέβαλλε τὴν Λομβαρδίαν, τὸ δὲ 1866 τὴν Ἑνετικὴν, ὅτε καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ τῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας. Τανῶν καταβάλλει ἡ Αὐστρία πολλὰς προσπάθειας πρὸς στενωτέραν ἔνωσιν τῶν διαφόρων αὐτῆς χωρῶν καὶ ἐθνῶν, ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ διαρρύθμισις αὐτῆς δὲν ἐκανονίσθη εἰσέτι ὀριστικῶς. Αὕτη, τῆς ὁποίας οἱ ἡγεμόνες φέρουσι τίτλον ἀρχιδουκός, ἔχει 7 πανεπιστήμια, ὧν 4 Γερμανικά. Σύμπασα ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει 18 κτήσεις τοῦ στέμματος, ὧν 11 ἀνήκουσιν εἰς τὸ

Γερμανικὸν μέρος τῆς Αὐστρίας· εἰσὶ δὲ ἡ Ἄνω Αὐστρία, ἡ Κάτω Αὐστρία, τὸ Σαλτσβοουργον, ἡ Στυρία, ἡ Καρινθία, ἡ Καρνιόλη, ἡ Παραλία χώρα, τὸ Τυρόλον, ἡ Βοημία, ἡ Μοραυία καὶ ἡ Σιλεσία, περὶ ὧν μόνον θέλομεν ὠμιλήσει ἐνταῦθα.

Πρὸς Ν. τῶν Σουδήτων κεῖνται δύο ἐκτεταμέναι λοφώδεις χῶραι, ἡ *Μοραυία* πρὸς Α. καὶ ἡ *Βοημία* πρὸς Δ. Τούτων ἡ μὲν Μοραυία ἡ γῶρα τοῦ Μάρχου καὶ Μοραυιστὶ Μοραύου, πηγάζοντος ἐκ τῶν Σουδήτων, χωρίζεται διὰ μὲν τῶν Καρπαθίων πρὸς Α. ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Δανουβίου, διὰ δὲ τῆς Μοραυικῆς ἀνυψώσεως πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Βοημίας. Ὁ Μάρχος, δεχόμενος πάντας τοὺς ποταμοὺς τῆς Μοραυίας, ὧν ἐπισημότερος ὁ *Ταίας* μετὰ τοῦ *Σβάοτσα*, διαρρέει εὐρείαν κοιλότητα πλήρη λειμώνων καὶ τελματωδῶν χθαμαλῶν γαιῶν, κατὰ δὲ τὸν κάτω ῥοὺν αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν *Αὐστριακὴν* πεδιάδα, εἰς τῆς ὁποίας τὸ βόρειον μέρος, καλούμενον *πεδίου τοῦ Μάρχου*, συνήφθησαν πολλαὶ μάχαι, οἷον τῶν Ῥωμαίων κατὰ τῶν Μαρκημάτων, Καρόλου τοῦ Μεγάλου κατὰ τῶν Λυάρων, Ὄττοκάρου τοῦ βασιλέως τῆς Βοημίας κατὰ τοῦ Ῥοδόλφου τοῦ Ἀψουργικῆς καὶ τοῦ Ναπολέοντος κατὰ τοῦ ἀρχιδουκῆς τῆς Αὐστρίας Καρόλου. Ἡ Αὐστριακὴ πεδιάς, διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Μάρχου καὶ Δανουβίου, περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ θελικῶν ἀνυψώσεων καὶ κατὰ μὲν τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν εἶνε καλῶς καλλιεργημένη, ὅμως ἐνδοτέρω εἶνε γυμνὴ καὶ ἔρημος. Ἡ δὲ Βοημία, οὕσα χώρα λεκανοειδῆς καὶ πολλαῖς λίαν ταπεινὴ καὶ περιβαλλομένη ὑπὸ χειλικῶν ὄρεων, περιλαμβάνει πολλὰς λεκάνας χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν διερχομένων διὰ τῆς χώρας σειρῶν. Πάντα τὰ ὕδατα αὐτῆς χύνονται εἰς τὸν *Ἄλβιν*, ὅστις εἰς ταπεινὴν τινα θέσιν, διαρρήξας τὰ ὄρη, ἐξῆλθε πρὸς Β. Ἡ Βοημία εἶνε λοφώδης καὶ εὐφρωτάτη χώρα, ἔχουσα σιτοφόρα πεδιά, ὀπωροφόρα δένδρα, ἐκτεταμένα δάση καὶ κατὰ τὸ βόρειον χεῖλος πλούσια μεταλλεῖα.

Αἱ πηγαὶ τοῦ Ἄλβινος μετὰ τὰς τοῦ Ῥήνου εἶνε αἱ ὑψηλότεραι πάντων τῶν ἄλλων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης (4000 π). Κατὰ τὴν μεσογερμανικὴν κλιτὴν τῶν Γιγαντίων ὄρεων ἐκτείνον-

ται ἔλη, ἐξ ὧν ρέουσι πολλαὶ πηγαὶ, ἐνῶ ἄλλαι διασκεδάννυνται ὑπὸ τὴν λεπτὴν σκέπην τῶν περὶ τὰ ἔλη φυτῶν. Πρὸς Ν. τοῦ μεγάλου *Τροχου*, κωνοειδοῦς κορυφῆς τῶν Γιγαντίων ὄρέων, κρήνη περιβαλλομένη ὑπὸ λίθων θεωρεῖται ὡς ἡ πηγή τοῦ Ἄλβιος, ἣτις, συρρέόντων καὶ ἄλλων ρυάκων, ἀποτελεῖ τὸν *Ἀλβειον* ρύακα, ὅστις οὐχὶ μετὰ πολὺ διάστημα ἔχει καταρράκτην 200 π. ὑψηλὸν, πίπτοντα εἰς χαράδραν. Ἐξ Α. δὲ χύνεται εἰς τὸ ὕδωρ αὐτοῦ τὸ *Λευκὸν ὕδωρ*, ἔχον κοίτην διπλασίαν. Μετὰ τὴν συμβολὴν τούτων ἐνοῦται περαιτέρω ὁ *Ἰσερος* (εἰς ποίαν ὄχθην;), καθὼς καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ *Βοημικοῦ Ἀργμοῦ* ἀρχόμενος *Μολδαῦος*, ὅστις κατὰ τὴν συμβολὴν εἶνε μᾶλλον πολυὺς τοῦ Ἄλβιος καὶ ἔχει παρόχθιν πόλιν τὴν Πράγαν. Ἐντεῦθεν ὁ Ἄλβιος, καθιστάμενος πλωτὸς, ἐξακολουθεῖ τὸν πρὸς τὰ ΒΔ. ροὴν αὐτοῦ, δεχόμενος περαιτέρω τὸν ἀπὸ τῶν φιχτελικῶν ὄρέων ἐρχόμενον *Ἐγέρον*. Ἡ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἄλβιος καὶ Ἐγέρου χώρα τῆς Λαίτμερίτσης εἶνε ὁ Βοημικὸς παράδεισος, καὶ φέρει σιτηρὰ καὶ οἶνον ἄφθονα. Πρὸς Β. τοῦ Ἐγέρου ὑψοῦνται τὰ μεσαῖα Βοημικὰ ὄρη, χωριζόμενα ἀπὸ τοῦ ἔρτσου διὰ τῆς Βιελίου κοιλάδος καὶ φέροντα πολλοὺς εὐμόρφους μεμονωμένους ἐκ βατανίτου κώνους, ὧν ὁ 2500 π. ὑψηλὸς *Μιλισχραούερος*, ὁ διάστημα διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἄποψιν, εἶνε ὁ ὕψιστος γνωστὸς ἐκ βασανίτου κώνος. Πολλὰ θερμαὶ καὶ μεταλλικαὶ πηγαὶ, καθὼς καὶ τὰ στρώματα τοῦ βασανίτου, ἀναμιμνήσκουσιν ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν αὐτόθι ἠφαιστειαὴν ἐνέργειαν. Ὁ πρὸς Α. τοῦ Βαυαρικοῦ ὑψιπέδου κείμενος *Βοημικὸς Ἀργμὸς* (μεταλλεῖα καὶ ὑελουργεῖα), ἐκτείνόμενος ἐπὶ 30 μ ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Νάβου πρὸς τὰ ΝΑ πρὸς τὸν Δανούβιον μέχρι τῆς Λίντσης συνίσταται ἐκ τραχέων καὶ ὑπὸ πυκνῶν δασῶν βελονοφόρων δένδρων καλυπτομένων ὄρέων καὶ περιέχει τὰς πηγὰς τοῦ Μολδαύου. Ὑψηλότερον μέρος αὐτοῦ καὶ μᾶλλον δυσπρόσιτον διὰ τὰς θαθείας χαράδρας καὶ τὰ ἔλη αὐτοῦ εἶνε τὸ μεσαῖον (*Ἄρβερος*, 4500 π). Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς εὐκραοῦς, χαριέσσης καὶ εὐφόρου κοιλάδος τοῦ Δανουβίου ἐκτείνεται πρὸς Α. ἡ *Ἀυστριακὴ βουνώδης* χώρα ὑπὸ διάφορα ὀνόματα μέχρι τοῦ Μάρχου,

ένθεν μεταβαίνει εἰς τὴν Αὐστριακὴν πεδιάδα.

Πὸς Α. τοῦ Γοθάρδου ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Σπιλιγενείου στενοῦ μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν *Τριῶν Κυρίων* ἡ κεντρικὴ σειρά τῶν Ἄλπεων, αἵτινες καλοῦνται *Ραιτικάι*· ἐκεῖθεν κατὰ τὸν Σέπτιμον διαιρεῖται ἡ ἔτι ἀπλῆ δεξιὰς τῆς σειρᾶς ταύτης εἰς δύο κλάδους, οἵτινες περιβάλλουσι τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰννου (ἄνω καὶ κάτω Ἐγγαδῖνον καὶ Τυρολικὴ ἄνω κοιλάς τοῦ Ἰννου), ὅστις ἀπὸ τῆς *Λαυδέκκης* σχηματίζει μεταξὺ τῶν ἰδίως Ἄλπεων καὶ τῶν βορείων Τιτανωδῶν βαθεῖαν χαράδραν. Ἡ ἐξακολούθησις τῆς κυρίας σειρᾶς τῶν Ραιτικῶν Ἄλπεων ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἰννου περιέχει τὸν φοβερὸν κορμὸν τῶν *Οἰτθαλιῶν κορυφῶν* (230 τὸν ἀριθμὸν ἄνευ τῶν μικροτέρων) μεταξὺ τοῦ Ἰννου, ἄνω Ἄθέσιος καὶ Ἀϊσάκκου ὄρους, τὸ ὁποῖον φθάνον μέχρι 12000 π. ὕψους σχηματίζει ὑψηλὴν χωρὴν περιχλειομένην ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων καὶ ἔχουσαν περίμετρον 25 ὥρ. καὶ περιβαλλομένην ὑπὸ πολυαριθμῶν κοιλάδων (στουβαῦα, Πασσαυρικὴ, Οἰτθαλή, Σχαμουνὶ ἐν Τυρολίᾳ, κτλ.). Ἐπὶ τούτων κεῖνται τὰ ὑψηλότερα χωρία τῆς Γερμανίας, ἢ μᾶλλον πάσης τῆς Εὐρώπης, κεχωρισμένα τοῦ ἄλλου κόσμου, (Φένδον καὶ Γουργλον ὑπὲρ τοὺς 6000 π. ὑψηλά). Μετὰ τὸ Οἰτθαλικὸν σύμπλεγμα ἔπεται ἡ ταπεινῶσις τοῦ στενοῦ τοῦ *Βρέγγου*, εἶτα τὸ *σύνπλεγμα τῆς Ζυλλερθάλης*. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἰννου κεῖνται πρὸ τῆς κυρίας σειρᾶς τὸ *Ἄρλορ* ὄρος καὶ αἱ *Ἀλγανικάι* καὶ *Βαυαρικάι Ἄλπεις*. Ὁ Κοχφόγελος ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς 8000 π., οἱ δὲ βόρειοι πρόποδες τῶν προπῶδων αὐτῶν περιβάλλονται καὶ αὐτοὶ ὑπὸ λιμνῶν.

Ἡ κορυφὴ τῶν *Τριῶν Κυρίων* εἶνε εἰς τὸ σύστημα τῶν Ἄλπεων ὑψηλὸς δεσμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ Ἀνατολικαὶ Ἄλπεις διαίρουνται εἰς ΝΑ καὶ ΒΑ κλάδον, χωριζομένους ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δράβου· καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἀποτελῶν τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν φυσικὰ ὄρια τῆς Αὐστρίας περιεγράφη ἐν σελ. 152, ὁ δὲ ΒΑ φέρει ἐν γένει τὸ ὄνομα *Νωρικήαι Ἄλπεις*. Αὗται ἐκτείνονται πρὸς Α. ἐπὶ 12 μ. μέτρι τῶν πρυμνῶν τοῦ *Ἰννοῦ* καὶ φθάνουσι μέχρι 10

—12000 π. καλοῦνται *Γήλαι Ταύραι* (Μέγα Γλόκνερσον, 13000 π). Ἀντικρὺ τῶν Ταυερνῶν πρὸς τὰ Β καὶ ΒΑ κεῖνται αἱ σειραὶ τῶν *Σαλιτσοβουργικῶν καὶ Σαλιτσοκαυμεργουτίων Ἀλπεων*, ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τοῦ Ἰννου μέχρι τῆς πρὸς Β κορυφῆς τοῦ Ἰνσου καὶ ἔχουσαι ἑνιαχοῦ 10000 π. ὕψ. καὶ πολλὰς λίμνας. Ἡ κυρία Νωρικὴ σειρά ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ταυερνῶν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὰ ΒΑ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Στυριακαὶ καὶ Αὔστριακαὶ Ἀλπεις*, αἵτινες πολλαχοῦ χωρίζονται εἰς παραλλήλους σειρὰς, περιβαλλούσας τὰς μεγαλειτέρας ὑπὸ ποταμῶν διαρρέομενας λεκάνας. Τὸ ὕψος αὐτῶν ἐλαττοῦται πρὸς τὰ ΒΑ καὶ μόνον 10 μ. μικρὰν τοῦ Δανουβίου ἀνυψοῦται ἔτι τὸ 6000 π. *Χιοιῶδες ὄρος*, τὸ ὁποῖον μεμονωμένον φρουρεῖ τρόπον τινὰ τὴν *Αὔστριακὴν Λογῶδη χώραν* καὶ τὴν Οὐγγρικὴν πεδιάδα. Πρὸς Ν. τοῦ ὄρους τούτου κεῖται τὸ *Σοιμμερίγγιον* στενόν. Τὸν τελευταῖον ΒΑ κλάδον τῶν Νωρικῶν Ἀλπεων ἀποτελεῖ ὁ *Βιενναῖος Ἀρμὸς*, ὅστις διὰ τοῦ *Φαλακροῦ ὄρους* λήγει παρὰ τὸν Δανουβίον.

Τὸ μεταξὺ τῶν Νωρικῶν, Καρνικῶν καὶ Ἰουλιακῶν Ἀλπεων ὄρεινόν τρίγωνον εἶνε χώρα δύο μεγάλων παραποτάμων τοῦ Δανουβίου, ὧν τὸ πλεῖστον τοῦ ῥοῦ ἀνήκει εἰς τὸ βαθύπεδον αὐτοῦ. Τούτων ὁ *Δράβος*, πηγάζων πρὸς Ν. τῆς κορυφῆς τῶν *Τριῶν Κυρίων*, εἰς τὴν κοιλάδα Πούστερον, εἰσέρχεται εἰς τὴν Αὔστρια ἐπὶ 40 μ. πλωτὸς καὶ δέχεται τὸν κύριον ποταμὸν τῶν Νωρικῶν Ἀλπεων *Μοῦρον*, ὁ δὲ *Σάος*, πηγάζων ἀπὸ τοῦ *Τέργλου* (σελ. 152) εἰς ἐν αὐτῇ ἔτι τῆς Αὔστριας πλωτὸς.

Τὸ κλίμα πρὸς Β μὲν εἶνε γλυκὺ μέσον Εὐρωπαϊκόν, πρὸς Ν. δὲ, ἐν Ἰστρία, Ἰταλικόν, τραχὺ ὅμως κατὰ τὰς ὑψηλὰς Ἀλπεις. Κυριώτερα δὲ προϊόντα εἶνε αἰτηρὰ, ὀπώραι, οἶνοι παρὰ τὸν Δανουβίον καὶ ἐν Βοημία, μέταλλα καὶ ὑδράργυρος ἐν ταῖς Ἰουλιακαῖς Ἀλπεσιν· ἔχει ἔτι ἰαματικά ὕδατα ἐν τῇ βορείᾳ Βοημία καὶ βιομηχανίαν καὶ ἰδίως ἐν Βοημία (ὕλοι). Τὰ μὲν βόρεια κατοικοῦσι Σλαῦοι (Βοημοὶ καὶ Μοραυοὶ), καθὼς καὶ τινὰ μεσημβρινὰ (Ἰστρία, Καρνιόλη, Καρινθία), τὰ δὲ μεσαῖα καὶ δυτικὰ Γερμανοί.

Α. Τὸ ἀρχιδουκάτον τῆς Αὔστριας, τὸ κέντρον

τῆς μοναρχίας, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Δανουβίου, τοῦ Ἴννου, Σαλτσάχου, Τραῦνου, Ἐνσου καὶ Μάρχου καὶ ἔχει ὄρη μὲν τὸν Βοημικὸν Δρυμόν, τὰς Σαλτσβοργικὰς καὶ Αὐστριακὰς Ἄλπεις καὶ τὸν Βιενναῖον Δρυμόν, προϊόντα δὲ ἄλας ὄρυκτὸν, σίδηρον, ὀπώρας καὶ οἶνον. α) Κάτω Αὐστρία ἢ χῶρα κάτωθεν τοῦ Ἐνσου, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Βιέννη, παρὰ τὸν Δανουβίον, ἔχουσα 65000 κ. καὶ πανεπιστήμιον καὶ οὐσα πρωτεύουσα ὅλου τοῦ Κράτους καὶ ἡ βιομηχανικώτερα καὶ ἐμπορικώτερα πόλις. Περὶ τὴν κυρίως πόλιν κεῖνται 36 προάστεια, ἐν αὐτῇ δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, μητρόπολις, ἔχουσα 430 π. ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον καὶ παρακείμενον τὸν ὠραῖον περίπατον Πράτερ. Ἡ Βιέννη ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1529 καὶ 1683. Ἀσπερνον καὶ Βαγράμη, ὀνομαστὴ διὰ τὰς μάχας τοῦ 1809. Ναϊστάδη (Νεάπολις), ἔχουσα 45000 κ. β) Ἄνω Αὐστρία ἢ ἄνωθεν τοῦ Ἐνσου χῶρα, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Λίντση, παρὰ τὸν Δανουβίον, πόλις ὄχυρά, ἔχουσα 24000 κ. Αὐτῇ ἀνήκει καὶ ἡ περιοχή Σαλτσκαμεργούτη μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ λουτροῦ Ἴσλου, παρὰ τὸν Τραῦνον. γ) Σαλτσβοῦργον, ἔχον ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, παρὰ τὸν Σαλτσβάχην, καὶ 48000 κ. Χαλλάινη, ἔχουσα μεταλλεῖα ἄλατος. Γαστάινον, λουτρὸν πρὸς Α. τοῦ μεγάλου Γλοκνέρου.

Β) Τὸ Δουκάτον τῆς Στυρίας, διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Ἐνσου, Μούρου, Δράβου, Σάου καὶ Ῥαάβη καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τῶν Στυρικῶν Ἄλπεων, φέρει σίδηρον, ὄρυκτὸν ἄλας, ξυλικήν, ὀπώρας καὶ οἶνον καὶ ἔχει πόλεις τὴν Γράτσην, ἧτις, οὐσα πρωτεύουσα ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ καὶ κειμένη παρὰ τὸν Μούρον, ἔχει 72000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Μαριατσέλλη, πρὸς Β, περιφημὸς τόπος προσκυνήσεως,

Γ) Τὸ βασιλείον τῆς Ἰλλυρίας, ὁ μεσημβρινιώτατος τόπος τῶν Αὐστριακῶν χωρῶν, διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Δράβου καὶ Σάου καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τῶν Καρνικῶν καὶ Ἰουλιακῶν Ἄλπεων, φέρει ὕδραργυρον, μέλυθρον καὶ σίδηρον, εἰς δὲ τὰ μεσημβρινὰ οἶνον, ἔλαιον καὶ μέταξον. α) Τεργέστη, πόλις παραθαλασσία, ἔχουσα 107000 κ. καὶ οὐσα ἐλεύθερος λιμὴν καὶ ἡ διασημότερα παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους. β) Ἐν τῇ Καρνιόλῃ ἐπισημότεραι πόλεις Λαττβάχη (Αἷμονα), ἔχουσα 24000 κ. Ἰδρία, ἐξ ἧς ἐξάγεται ὕδρῳρ-

γυρος. Ἄδελσβέργη, σπήλαιον, Ζιρκνίτσιος, λίμνη. Ἐν τῇ Καρινθίᾳ Κλαγεμφύρτη, ἔχουσα 44000 κ.

Δ) Ἡ κομητεία τοῦ Τυρόλου μετὰ τῆς Φοραλβέργης εἶνε ἡ δυτικωτάτη ἐπαρχία τοῦ κράτους ἡμῶν, διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Ἴννου καὶ Ἀθείσιος καὶ διατεμνομένη ὑπὸ τῶν Ἀλγαυικῶν, Νωρικῶν, καὶ Τριδεντικῶν ἄλπεων, φέρει ὄρυκτὸν ἄλλος, χαλκόν, σίδηρον, ἑπώρας, οἶνον καὶ μέταξαν. Ἡ πίστις, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἀνδρία τῶν Τυρολῶν εἶνε τοῖς πᾶσι γνωσά. Ἴνσβρούκη, παρὰ τὸν Ἴννον, ἔχουσα 44000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Αὐτόθι κεῖνται ἡ Ζιλλέριος κοιλάς, τὸ στενὸν τοῦ Βρέννου καὶ ἡ Βότση, ἐν ἧ γίνονται ἐμπορικαὶ πανηγύρεις. Τρίδεντον, παρὰ τὸν Ἀθείσιον, ἔχουσα 45000 κ. καὶ οὔσα ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τὸ 1545—63 σύνοδον.

Ε) Τὸ βασιλεῖον τῆς Βοημίας, διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Ἀλβίως, Μολδαύου καὶ Ἐγέρου, καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ Βοημικοῦ Δρυμοῦ τοῦ Ἐρτσου καὶ τῶν Σουδήτων φέρει λιθάνθρακας, κασσίτερον, ἄργυρον, μόλυβδον, πολυτίμους λίθους, ἱαματικά ὕδατα, ξυλείαν, σιτηρὰ, ὀπώρας, οἶνοι, βρωμίαν, μάλλινα, βαμβακερά καὶ λινὰ ὑφάσματα καὶ ὑάλινα διάφορα πράγματα καὶ εἶνε ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Αὐστρίας. Πράγα παρὰ τὸν Μολδαῦον, πρωτεύουσα καὶ πόλις ὀχυρὰ, ἔχουσα 442000 κ. καὶ πανεπιστήμιον καὶ οὔσα τὸ κέντρον τοῦ βιομηχανικοῦ ἐμπορίου. Παρ' αὐτὴν κεῖται ὁ Ῥαδσίος καὶ τὸ Λευκὸν ὄρος καὶ συνήθησαν τὸ 1620 καὶ 1757 μάχαι. Βουδόβικον, παρὰ τὸν Μολδαῦον, ἔχον 44000 κ. Ἐγερσ, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν, ἔχουσα 42000 κ. Γνωσά εἶνε αὐτόθι τὰ λουτρὰ τῆς Μαρριεμβάδης, Καρλσβάδης καὶ Τεπλίτης. Κούλμη, ὀνομαστή διὰ τὴν μάχην τοῦ 1813. Ρατχενμβέργη, παρὰ τὸν Νάισσην, πόλις βιομηχανος, ἔχουσα 49000 κ. Φρειδλάνδη, Ἄδερσβάχη καὶ Κολλίνη, παρὰ τὸν Ἀλβίον, γνωστὴ διὰ τὴν μάχην τοῦ 1757.

ΣΤ. Τὸ Ὀροκομητεῖον τῆς Μοραβίας μετὰ τοῦ βορείου μέρους τῆς Αὐστριακῆς Σιλεσίας, διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Μάργου καὶ Ουιάδου καὶ διατεμνόμενον ὑπὸ τῶν Μοραυτικῶν ὄρεων, τῶν Σουδήτων καὶ τῶν Καρπαθίων, φέρει λιθάνθρακας καὶ λινὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα. Ἐπισημότεραι πόλεις Βρύννη, πρωτεύουσα, ἔχουσα 62000 κ. καὶ σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Ἄουστερλίτση, παρὰ τὴν ἀνωτέρω, διάσημος διὰ τὴν ὁ 1805

μύχην τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων. Ἰ γ λ ο β ί α (Iglau), ἔχουσα 21 000 καὶ ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων. Ὀ λ μ ὕ τ σ η, παρὰ τὸν Μάρχον, πόλις ὄχυρά ἔχουσα 46000 κ. Τ ρ ο π α υ ῖ α (Gropau) ἔχουσα 14000 κ. Γ ρ α ῖ μ φ ε μ β ἔ ρ γ η, ἔχουσα ὑδροθεραπευτικὰ καταστήματα.

Ἑλβετία.

§. 43. Ἡ Ἑλβετία, συνηρεύουσα μετὰ τῆς Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, ἔχει ἐπὶ τῶν ὁρίων τρεῖς μεγάλας λίμνας, τὴν Κωνσταντίαν, τὴν Γενεύην καὶ τὴν Οὐερβαρόν. Περὶ τῶν ὁρέων, τῶν ποταμῶν, τῶν λιμνῶν, τοῦ κλίματος, τῶν προϊόντων, κτλ. ἐγένετο λόγος ἐν §. 10. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰσὶν ἀγαθοὶ, πιστοὶ, φιλελεύθεροι καὶ φιλοπάτριδες, ἀλλ' ἡ μετὰ πολλῶν περιηγητῶν ἐπιμιξία εἰς τινὰς πόλεις ἐπέδρασεν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν ἠθῶν αὐτῶν.

Οἱ ποιμένες τῶν Ἄλπεων ζῶσι πάντοτε βίον καθαρὸν, εὐσεβῆ καὶ ἐλεύθερον· πολλοὶ δὲ τῶν κατοικούντων τῆς βαθείας κοιλάδος τῆς Βαλλισίας καὶ τῶν Γριζῶνων, ὄντες πνευματικῶς καὶ σωματικῶς ἄθλιοι, ὀνομάζονται Κρετίνοι. Ζῶσι δὲ οἱ κατοικοῦντες τὰ ὄρη ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, οἱ τὰς πεδιάδας ἐκ τῆς γεωργίας, καὶ οἱ κάτοικοι βορείων τινῶν καὶ δυτικῶν καντωνίων ἐκ τῆς βιομηχανίας· ἔπεται δὲ τὸ ἐμπόριον καὶ αἱ εἰς παρακείμενα κράτη ἀποδημίαι τινῶν πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἡ Ἑλβετία κατὰ τὴν μετανάστασιν τῶν ἐθνῶν κατελήφθη ὑπὸ Βουργουνδίων καὶ Ἀλμανῶν, κατόπιν ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Φραγκικοῦ βασιλείου καὶ ὕστερον τοῦ Γερμανικοῦ. Μετὰ ταῦτα πολλοὶ πνευματικοὶ καὶ κοσμικοὶ ἀρχόντες εἶχον αὐτῷ κτήσεις· πόλεις δὲ τινες διὰ χρημάτων ἐξηγόρασαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἐν ᾧ χώραι ἄλλαι, καὶ ἰδίως αἱ κατὰ τὰ ὄρη, ἐκυβερνῶντο δι' αὐτοκρατορικῶν ἐπιτρόπων. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλβέρτος ὁ Α' διώρισεν εἰς τὰ τρία καντῶνα τῶν Ἄλπεων, τῆς Ὑρίας (Οὐρονίας), Σβιτσέρας καὶ Οὐντερβαλδης ἐπιτρόπους σκληροὺς καὶ κακῆθεις· ἔνεκα τούτου συνώμοσαν οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν τούτων καντωνίων εἰς τὸν λειμῶνα Ρύτ-

λιον τὸν παρὰ τὴν λίμνην τῶν Τεσσάρων Καντωνίων καὶ τὴν 1 Ἰαννουαριου τοῦ 1308 ἐπανάστησαν καὶ ἐδίωξαν τοὺς ἐπιτρόπους. Ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ δολοφονία ἔσωσε τοὺς ἰοσποδιακοὺς ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεως αὐτοῦ· τὰ δὲ περὶ Γουλιέλμου Τέλλου ἱστορούμενα δικαίως ἀμφιβάλλονται. Κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τῆς Αὐστρίας ἀνέστησαν οἱ Ἐλβετοὶ ἀνδρείως καὶ νικηφόρος (μάχη πρὸ τῆς Μοργάτης τὸ 1345 καὶ τῆς Σεμπάχης τὸ 1386, Αρνόλδος τοῦ Βιγκελρείδου), μάλιστα δὲ ἐκυρίευσαν καὶ πολλὰς Αὐστριακὰς χώρας παρὰ τὸν Ἄαρ. Ἐκτοτε ὁλονὲν προσήρχοντο πόλεις καὶ χῶραι εἰς τὸν δεσμὸν τῶν, ὅστις ὅμως μόλις τὸ 1648 ἐκηρύχθη ἐντελῶς ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους. Πρὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχον 13 καρτώνια, ἡ Ὑρία, ἡ Σβίτσερα, ἡ Οὐντερβάλδη, ἡ Λουκέρνη, ἡ Ζυρίχη (Turicum), ἡ Γλάρος (Glaronia), ἡ Ζύγη (Tugium), ἡ Βέρνα, τὸ Σολθουρον, ἡ Φρειβούργη, ἡ Στραφουσία, ἡ Βασιλεία καὶ ἡ Ἀππεντέλλη (Abbatiscella), τὰ ὅποια εἶχον καὶ ἄλλας χώρας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν. Ταραχαὶ καὶ ἐσωτερικαὶ διενέξεις οὐδέποτε ἔλειψαν αὐτοῖσι· διὸ τὸν 15. μάλιστα αἰῶνα διηρέθη καὶ ἡ Ἐλβετία εἰς Καθολικὰς καὶ Διαμαρτυρομένους, ὅτε ἔπεισιν εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ὁ Ἐλβετὸς ἀναμορφωτὴς Σβίγγλιος εἰς τόποις ὅμως τινὰς ἐμάχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἀριστοκρατικὸν κόμμα κατὰ τοῦ δημοκρατικοῦ· ἐπεκράτει δὲ καὶ γενικὴ συνθήκη τὰ τέκνα τῆς ἐλευθέρου Ἐλβετίας νὰ μεταβαίνωσιν ὡς μισθοτοὶ στρατιῶται εἰς ξένας χώρας. Εἰς τὰς θυέλλας τοῦ 1789—1814 ὅλαι αἱ σχέσεις τῆς Ἐλβετίας ἠλλοιώθησαν καὶ μετεβρῦθμισθησαν. Ἡ Βιενναία σύνοδος ἐτακτοποίησεν αὐτὰς ἐκ νέου· κατὰ τρίτην ἡ Ἐλβετία ὄφειλε νὰ τηρῇ διηκεῖν οὐδετερότητα καὶ διηρέθη εἰς 22 καρτώνια, ὧν τρία, τῆς Βέρνης, Λουκέρνης καὶ Ζυρίχης, ὄφειλον νὰ διευθύνωσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰς γενικὰς τοῦ δεσμοῦ ὑποθέσεις, συνεργουμένων πρὸς σύσκεψιν τῶν ἀντιπροσώπων ἀπάντων τῶν καντωνίων εἰς τὰ ῥηθέντα τρία. Ἀλλὰ μετὰ τὸ 1830 νέα ἠγέρθησαν ταραχαί, καθ' ἃς τὸ μὲν καντώνιον τῆς Βασιλείας διηρέθη εἰς δύο τμήματα, εἰς δὲ τὰ πλεῖστα μετεβλήθη τὸ πο-

λίτευμα, καὶ εἰς ἄλλα αἱ ἀνατροπαὶ εἶνε ἀτελεύτητοι. Ἦναψεν ἐπίσης καὶ ἡ εἰς τῶν δύο θρησκευμάτων, ἀναζωπυρομένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔνεκα τῶν πολιτικῶν παθῶν. Ἐν ἔτει 1848 ἡ Ἑλβετία ἔλαβε νέον πολίτευμα, καθ' ὃ ἡ μὲν ἐκτελεστικὴ δύναμις ἀπόκειται εἰς τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον, διευθυνόμενον ὑπὸ προέδρου, ἡ δὲ νομοθετικὴ εἰς τὴν ὁμοσπονδιακὴν συνέλευσιν, συνισταμένην ἐκ τῆς τῶν τάξεων καὶ τῆς ἐθνικῆς βουλῆς. Ἡ διαρκὴς ἔδρα τῶν ὁμοσπονδιακῶν ἀρχῶν εἶνε ἡ Βέρνα.

ἔχει δὲ νῦν ἡ Ἑλβετία 739 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 2 ½ ε. κ., ὧν τὸ 1 Καθολικοὶ καὶ οἱ λοιποὶ Διςμάρτυρομένοι. Ἐπειδὴ δὲ φυσικῶς καὶ γλωσσικῶς ἡ Ἑλβετία ἀνήκει εἰς τρεῖς χώρας, ἡ περιγραφή τῶν καντωνίων θέλει γείνει ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην, ἀλλ' ἔνθα πλεονάζουσιν οἱ Καθολικοὶ, τὰ καντώνια θὰ σημειῦνται διὰ τοῦ †, ἔνθα δὲ οἱ Διςμάρτυρομένοι διὰ τοῦ *, καὶ ἔνθα εἶνε ἰσάριθμοι οἱ τῶν δύο δογμάτων ὀπαδοὶ δι' οὐδενὸς σημείου.

1) Ἡ Γερμανικὴ Ἑλβετία (§. 40). α) Ἡ Βέρνα*, οὗτα τὸ μείζον καὶ πολυπληθέστερον καντώνιον, ἔχει 120 □ μ. καὶ ½ ε. κ. Ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, περιβραχυμένη κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς πλευρὰς ὑπὸ τοῦ Ἄαρως, εἶνε κανονικῶς κτισμένη, ὠραία καὶ φειδρά, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30000. Αἱ τρεῖς κύριαι ὁδοὶ αὐτῆς ἔχουσιν οἰκίας μετὰ σταῶν. β) Ἡ Φρεϊβούργη †, κειμένη ἐπὶ τοῦ Σαάνου, παραποτάμου τοῦ Ἄαρως, ἔχει μοναδικὴν θέσιν ἢ κάτω πόλιν κείται παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ ἐκ ταύτης φέρει ἀπότομος τις ὁδὸς πρὸς τὴν ἄνω, ἣτις κείται ἐπὶ τινος ὑψηπέδου ἐξ ἀμμολίθου, ὑψουμένου ὑπὲρ τὸν Σαάνην 450—200 π. Μετὰ τῆς ἀπέναντι ὄχθης τοῦ Σαάνου ἐνοῦται ἡ ἄνω πόλις, διὰ δύο γεφυρῶν ἐκ συρμάτων, ἔχουσῶν τῆς μὲν 944 π. μῆκ. τῆς δὲ 89½, αἵτινες αἰωροῦνται 450 π. ὑπὲρ τὴν κοιλάδα. Οἱ πλείστοι τῶν 41000 κ. αὐτῆς ὀμιλοῦσι τὴν Γαλλικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν. Πρὸς Β. τῆς Φρεϊβούργης κείται ἡ Μούρτη, παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, περιώνυμος διὰ τὴν παρ' αὐτὴν νίκην τῶν Ἑλβετῶν κατὰ Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ τὸ 476. γ) Τὸ Σολόθουρνον †, παρὰ τὸν Ἄαρα, ἔχον ὁμώνυμον πῶλιν, μακρὰν τῆς ὁποίας τρεῖς ὥρας ὑπάρχει ἡ Λευκὴ πέτρα, ὄρος τοῦ Ἰόρα μετὰ μεγκ-

γαλοπρεποῦς ἀπόψεως. δ) Ἡ Β α σ ι λ ε ί α *, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πόλις εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῆς Ἑλβετίας κατὰ τὴν περίμετρον· ταύτης τὸ μὲν μεγαλειτέρον μέρος κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερῆς ὄχθης τοῦ Ῥήνου, τὸ δὲ μικρότερον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς· ἀμφοτέρω δὲ ἐνδύνται διὰ γεφυρῶν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς πύλεως, ἣτις ἔχει 38000 κ. καὶ πανεπιστήμιον, εἶνε ἀρχαϊκὴ καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῆς ὠραία (σύννοδος τοῦ 4431—4443). Οὐ μακρὰν αὐτῆς Ἄ γ . Ἰ ά κ ω β ο ς, χωρίον ἐπίσημον διὰ τὴν μάχην τοῦ 1444. Ὁ αὐτόθι παραγόμενος οἶνος καλεῖται αἴμα τῆς Ἑλδοτίας. Ἡ πόλις τῆς βασιλείας ἀποτελεῖ ἐν καντωνίον καὶ ἡ περὶ αὐτὴν χώρα ἄλλο μὲν πρωτεύουσαν τὴν Λ ε ι σ ά λ η ν . ε) Ἡ Ἀ ρ γ ο β ί α, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε τὸ Ἄ α ρ ο ν, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμόν. ς) Ἡ Ζ υ ρ ί χ η *, τῆς ὁποίας ἡ καλῶς τοποθετημένη ὁμώνυμος πρωτεύουσα ἔχει 20000 κ, πανεπιστήμιον καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Παρὰ τὸν πύργον τῆς Λαούφης ὑπάρχει ὁ 300 π. πλκτύς καὶ 60-70 ὑψηλὸς κατὰ ῥάκτιος τοῦ Ῥήνου ἑκατὸν δεθῆματα περίπου ἀνωτέρω αὐτοῦ ἄγει σιδηρόδρομος ὑπὲρ τὸν ποταμόν. ζ) Ἡ Σ κ α φ ο υ * ε ί α *, τὸ μόνον παρὰ τὴν δεξιάν τοῦ Ῥήνου ὄχθην καντωνίον μὲ ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, ἔχουσαν 9000 κ. η) Ἡ Θ υ ρ γ ο β ί α *, ἔχουσα μικρὰ μόνον πολίχνια καὶ πρωτεύουσαν τὴν Φ ρ α ο υ ε μ φ ἔ λ δ η ν . θ) Ὁ Ἄ γ ι ο ς Γ α λ η ν ὸ ς †, τοῦ ὁποίου ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, ἀπέχουσα 4 μ. ἀπὸ τῆς Κωνσταντίας λίμνης καὶ ὀνομαζομένη ἀπὸ τοῦ Ἀγίου Γολληνοῦ, ὅστις τὸν ζ'. αἰῶνα ἐδίδαξεν αὐτόθι τὸν χριστιανισμόν, ἔχει 45000 κ. Πρὸς Μ· τοῦ καντωνίου παρὰ τὸν ὀρηκτικὸν ῥύακα Τ α μ ἱ ν α ν, χυρόμενον εἰς τὸν Ῥήνον, κεῖται ἡ Ῥ α γ ά τ σ η, ἐνθα φέρονται τὰ θερμά ὕδατα τοῦ Λουτροῦ Φ ε φ φ ἔ ρ ο υ, κειμένου εἰς οὕτω στενὴν φάραγγα, ὥστε καὶ κατ' αὐτὰς τὰς μεγαλειτέρας τοῦ θεόρου ἡμέρας ὁ Ἥλιος μόνον 4 ὥρας φωτίζει αὐτήν· ἡ ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τοῦ οἴκου τῶν λουτρῶν ὁδὸς ἀνήκει εἰς τὰς φρικωδεστέρας τῆς ὑψηλοῦ τοποθεσίας. ι) Ἡ Ἄ π π ε ν ζ ἔ λ η, διαιρουμένη εἰς ἐντεῦθεν τοῦ Ῥόδου † ἔχουσαν τὸ χωρίον Γ ά ἱ σ ο ν, εἰς ὃ πολλοὶ ξένοι κάμνουσι τὴν θεραπείαν τοῦ ῥῥοῦ, καὶ εἰς πέραν τοῦ Ῥόδου* ἔχουσαν τὸ χωρίον Ἐ ρ ἱ σ α ο ν. Ὁ ποικνότετος καὶ βιομηχανικώτατος πληθυσμὸς τῆς (ὑπὲρ τὰς 100000 εἰς ἕκαστον □ μ) ζῆ εἰς ἀπλουστάτος κοινωνικὰς σχέσεις καὶ ἔχει ἀπλούστατον πολιτεύμα καθ' ὃ οὐδεὶς δικηγόρος εἶνε ἀνεκτός. ια) Ἡ Γ ρ α ο υ μ β ῦ γ δ η ἢ τῶ ν Γ ρ ι ζ ῶ ν ω ν *, διαιρου-

μένη εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Χούρη ν, $\frac{1}{2}$ ὥρ. μακρὰν τοῦ Ῥήνου. Αὐτόθι κεῖται ἡ κοιλάς Ἐγγαδίνον μετὴν πρωτεύουσαν Σαμάδην· ἡ δὲ κοιλάς Μυυστέροου ἀνήκει εἰς τὸν ἄνω Ἄθρσιν. Εἰς τὰ Μ. τοῦ καντωνίου κατοικιοῦσι Ῥωμᾶνοι, λαλεῦντες ἰδίαν διάλεκτον. ιβ) Ἡ Γλάρος*, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα κατεκάθη σχεδὸν ὀλοσχερῶς τὸ 1864. ιγ) Ἡ Ζύγητ, ἣτις ἔχει τὴν μικροτέραν ὄλων τῶν καντωνίων ἐπιφάνειαν (4 □ μ) καὶ πρωτεύουσαν παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην· αὐτόθι κεῖται καὶ ἡ Μοργαρίτη, ὄρος. ιδ) Ἐρίατ, ἔχει τὸν ὀλιγώτερον πληθυσμὸν καὶ περὶ τὰς 15000). Βύργλη, ὁ γενέθλιος τόπος τοῦ Τέλλου, καὶ Τελλεμπλάττη, ἔνθα ὁ Τέλλος ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ πλοίου. ιε) Σβίτσερατ, ἔχουσα ὁμώνυμον πρωτεύουσαν. Ἄϊνσειδέλην, μονὴ καὶ χώρα τῶν Βενεδικτίνων, εἰς ἣν συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταὶ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Γόλδαον, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ Ῥιγίου ὄρους, ἐχώθη μετὰ τινῶν ἄλλων χωρίων τὸ 1806 ἐκ κατακρημνίσεως ὄρους. ις) Οὐντερβάλδητ, διαιρουμένη εἰς δύο καντόνια, τῶν ὁποίων κύριαί πόλεις εἶνε ἡ Στάνζη καὶ ἡ Σάρνη. ιζ) Ἡ Λοουκέρνητ, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, κειμένη κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς λίμνης ἔξοδον τοῦ ποταμοῦ Ῥεούσου εἰς ὠραίαν καὶ μαγευτικὴν θέσιν, ἔχει 42000 καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Σεμπάχη. Εἰς τὰ ὅρια τοῦ καντωνίου κεῖται τὸ ὄρος Πιλάτον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατὰ παράδοσιν τοῦ λαοῦ ὁ Πόντιος Πιλάτος ἐκρημνίσθη ἐξ ἀπελπισίας εἰς τὴν λίμνην.

2) Γαλλικὴ Ἐλβετία (§ 32) ιη) Βαλλισίατ, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Σίττη ἢ Σιὼν (4600 κ), κειμένη, καθὼς καὶ ἄλλα τὰ παρὰ τὸν Ῥοδανὸν μεγάλα πολιχνία εἰς μαγευτικὴν θέσιν. Οὐ μακρὰν τοῦ πολιχνίου τῆς Λεούκης καὶ εἰς τοὺς μεσημβρινοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Γεμμίου ὑπάρχουσι περίφημα θερμὰ λουτρά. Παρὰ τὸν Ἅγιον Μαυρίκιον τοσοῦτον στενεύει ἡ κοιλάς, ὥστε καὶ διὰ πύλης δύναται νὰ κλεισθῇ. Αὐτόθι ὑπάρχει ἡ ὁδὸς τοῦ Σιμπλῶνος καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἁγ. Βερνάρδου κατάλυμα. ιθ) Ἡ Βααδλάνδη*, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα Λαουσάνη (Lausonium) κεῖται $\frac{1}{3}$ ὥρ. μακρὰν τῆς Γενεύης λίμνης καὶ ἔχει 21000 κ. περίχωρα λίαν χαριέεντα καὶ κλίμα τόσον ἥπιον καὶ ὑγιεινόν, ὥστε εἶνε ἡ ἀγαπητὴ διαμονὴ τῶν ξένων καὶ μάλιστα τῶν Ἄγγλων. Βεθάυ, εἰς ὠραίαν παρὰ τὴν λίμνην θέσιν,

καθώς καὶ ἡ Μοντρεύξη, χειμερινὴ καὶ ἑαρινὴ διαμονὴ πασχόντων. Ἐβέρδουον, εἰς θέσιν ἐκ τῶν θελκτικωτέρων τῆς Ἑλβετίας. Γρανσὼν, ἐπίσημος διὰ νίκην τῶν Ἑλβετῶν κατὰ Καρόλου τοῦ Τολμηροῦ. κ) Ἡ Γενεύη*, τῆς ὁποίας ἡ ὀμώνυμος πόλις, οὔσα ἡ πολυπληθεστέρη καὶ βιομηχανικωτέρα τῆς Ἑλβετίας (ὠρολόγια), ἔχει 42000 κ. πανεπεστήμιον καὶ περίχωρα χαριέστατα. Ἡ λίμνη καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενος παρὰ τὴν πόλιν Ῥοδανὸς καὶ ἡ ἀπ' αὐτῆς τῶν Ἄλπεων θέα εἶνε τὸ καλλίστον τῶν κοσμημάτων τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δεύτερος ἰδρυτὴς τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων ἐκκλησίας Καλθίνος ἐδίδαξεν ἐν Γενεύῃ ἐπὶ πολὺ, διὰ τοῦτο αὕτη εἶνε ὑπὸ τινα ἔποψιν διὰ τοὺς Μεταρρυθμισμένους ὅτι ἡ Βιτεμβέργη διὰ τοὺς Λουθηρανούς. κα) Τὸ Νεοκάστελλον*, ἔχον 43 □ μ καὶ 74000 κ, κεῖται ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ Ἰόρα πρὸς τὴν ὀμώνυμον λίμνην. Ἡ ὀμώνυμος αὐτοῦ πρωτεύουσα, κειμένη εἰς θέσιν ἐκ τῶν θελκτικωτέρων τῆς Ἑλβετίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ καλλίστων οἰνοφόρων λόφων καὶ ὠραίων ἐξοχικῶν οἰκῶν, ἔχει 44000 κ. Βαλεγγίνη, πρωτεύουσα ἰδίας κομητείας. Εἰς τὰς τρεῖς τῆς χώρας κοιλίας ὑπάρχουσι πολλὰ πολίχνια πλούσια καὶ βιομηχανικὰ (ὠρολόγια, καταργασία χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τριχάπτων).

3) Ἡ Ἰταλικὴ Ἑλβετία (§ 44) περιλαμβάνει μόνον τὸ κδ) κεντῶνιον τοῦ Τικίνου†, εἰς ὃ ἐπεχύθη ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ· ἡ θελκτικωτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρη φύσις περιβάλλει ποικίλως αὐτὸ καὶ μεταβάλλει εἰς παράδεισον τὴν μεσημβρινὴν ταύτην τῶν ἄνω Ἄλπεων ἄκραν. Κυριώτεραι πόλεις Βελλιντζόνα καὶ αἱ βιομηχανικαὶ Λούγανον καὶ Λόκαρνον.

Βασιλεῖον Βελγίου καὶ Κάτω Χωρῶν.

§. 43. Τὰ βασίλεια τοῦ Βελγίου καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν, ἔχοντα 2180 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 8 $\frac{1}{2}$ ἐκ κ. περιορίζονται ὑπὸ τῆς Πρωσίας πρὸς Α, τῆς Γαλλίας πρὸς τὰ Ν καὶ Δ. καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης πρὸς τὰ Β. καὶ τὰ ΒΔ, σχηματιζούσης αὐτοῦ τοὺς κόλπους Δολλάρτην καὶ Ζουϊδέρην. Ἐπίσημοι ἄρχοι ταμοὶ εἶνε 1) ὁ Σκάλδης, ὅστις, διαιρούμενος παρὰ τὰς ἐκβολὰς του εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν καὶ περιλαμβάνων καὶ νήσους, ἔχει παροχθίους πόλεις τὴν Γάνδην καὶ Ἀντβέρπην.

2) ὁ Ῥήνος, διαιρούμενος εἰς πολλοὺς βραχίονας, ἀποτελεῖ Δέλτα· καὶ οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀριστερὰ βραχίονες αὐτοῦ Βάαλ (Οὐαλις) καὶ Λέκος χύνονται εἰς τὸν Μόσα, οἱ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ Ἰσσελος καὶ Οὐέριτης εἰς τὸν Ζουϊδέρην. Πόλεις παρόχθιοι τοῦ μὲν Ῥήνου εἶνε Ἀργχέιμη, Οὐτρέχτη, Λεῦδη (Λούγγδουνον Βαταυῶν), τοῦ δὲ Βάαλ ἡ Νυβέγη (Νουϊόμαγον). 3) ὁ Μόσα, πηγάζων ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν Λαγγρῶν, ἔχει παροχθίους πόλεις Νάμουρκορ, Αυτίχηρ, Μαστρέιχτηρ καὶ Ῥοτερδάμηρ. Ἐκτὸς τῶν ΝΑ. ἔνθα εἰσχωρεῖ ἡ κάτω Ῥηνικὴ βουνώδης χώρα διὰ τοῦ Δρυμοῦ τῆς Ἀρδουέντης καὶ τῆς Βέης, ἡ λοιπὴ χώρα ἀποτελεῖ μέρος τοῦ μεγάλου Ῥηνικοῦ βαθυπέδου, διαφρεζόμενον ὑπὸ τοῦ Σκάλδιος, τοῦ Μόσα καὶ τοῦ Ῥήνου καὶ προφυαττόμενον ἀπὸ τὰς κατακλύσεις τῆς ὑψηλοτέρας πολλαχοῦ θαλάσσης καὶ τῶν ποταμῶν διὰ θινῶν καὶ προχωμάτων. Διασχίζεται ἐτι καὶ ὑπὸ πολυαριθμῶν διωρύχων (ἡ μεγάλη βουρεια ἐνόνηυσα τὸ Ἀμστελόδαμον μετὰ τῆς Βουρείου θαλάσσης), αἵτινες χρησιμεύουσι καὶ πρὸς ἀποξήρανσιν ἐλῶν καὶ πρὸς συγκοινωνίαν. Πρὸς Β, ἔνθα ὑπάρχει ἔλλειψις ποτίμου ὕδατος, εἶνε μᾶλλον λειμῶνες, ἢ ἀγροί, πρὸς Ν. δὲ ἡ χώρα εἶνε προσφορωτάτη εἰς κτηνοτροφίαν, γεωργίαν (κηπουρικὴ καλλιέργεια καὶ ἰδίως ἐν Φιλανδρία) καὶ μεταλλουργίαν· ἐν δὲ τῷ κέντρῳ δὲν ἐλλείπουσιν ἀμμόωδεις ἐπιφάνειαι καὶ ἐκτεταμένα τέλματα τύρφης (ὁ Πέελος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχτης τοῦ Μόσα).

Τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ, ὑγρὸν, ὀμιχλῶδες καὶ ἐνιαχοῦ νοσηρόν. Ἡ μὲν ὀλλανδία εἶνε πτωχὴ εἰς μέταλλα καὶ ξυλείαν, ἀλλὰ πλουσία εἰς τύρφη καὶ ποίμνια (βούτυρον, τυρὸς), τὸ δὲ Βέλγιον φέρει πολλοὺς γαιάνθρακας, σίδηρον, κασίτερον καὶ σιτηρά. Οἱ ὀλλανδοὶ ἔχουσι κάπως ὁμοιότητα πρὸς τοὺς Γερμανοὺς· τὸ ἀποφασιστικὸν καὶ ἐπίμονον αὐτῶν, τὸ φιλήσυχον καὶ περιεσκεμμένον καὶ ἡ παρὰ πάντων ὁμολογουμένη καθαριότης προέρχονται ἐκ τῆς φύσεως τῆς χώρας αὐτῶν, τὴν ὁποίαν κατέκτησαν δι' ἀπαύστων ἀγῶνων, παλαιόντες πρὸς τὸ ὕδωρ. Γεννημένοι πρὸς τὸ ἐμπόριον, διακρίνονται κατὰ τὴν τιμιότητα, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν οἰκονομίαν. Ἐνεργουσι δὲ καὶ νῦν ἐτι σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ ἔχουσι ὀξιόλογα ἐργαστάσια (χάρτου, λινῶν

ὕφρασματων, κτλ.) καὶ δημοτικὰ σχολεῖα καλῶς ὀργανισμένα. Οἱ Βέλγαι (Φλανδρῶν καὶ Βαλλόνων), συγγενεῦντες μᾶλλον πρὸς τοὺς Γάλλους, εἶνε διὰ τοῦτο ζωηροὶ, ἄστατοι, εὐκίνητοι, βιομήχανοι (τρίχαπτα, λιὰ, μάλλινα ὑφάσματα καὶ δέρματα) καὶ ἀποτελοῦσι τὸν πρῶτον βιομηχανικὸν λαὸν ἐπὶ τῆς ἡπείρου. Γλῶσσα δὲ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων αὐτῶν εἶνε ἡ Γαλλικὴ. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ὀλλανδῶν εἶνε Διαμαρτυρόμενοι, αἱ δὲ Βέλγαι πάντες σχεδὸν Καθολικοί.

Αἱ ἀποτελοῦσαι τανῦν τὰ βασίλεια τοῦ Βελγίου καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν χωραὶ περιήλθον μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Βεροδούνου τὸ μὲν εἰς τὴν Γερμανίαν, τὸ δὲ εἰς τὴν Λοθαριγγίαν ὕστερον ὅμως ἐγένετο τὸ ὅλον χώρα τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, ἀλλὰ πάραυτα κατετμήθη αὐτὴ εἰς πολλὰ δουκάτα καὶ κομητείας, τὰ ὅποια ἀναμιμνήσκουσι καὶ νῦν ἔτι τὰ ὀνόματα τῶν ἐπαρχιῶν οὕτω λ. χ. ἡ Φανδρία ἐθεωρεῖτο ἡ καλλίστη τοῦ κόσμου κομητεία. Κατὰ τὸν 13 αἰῶνα κατάρθωσεν ὁ Βουργουνδικὸς οἶκος τὴν ἐνῶσιν πάσας σχεδὸν τὰς μικρὰς ταύτας πολιτείας ὑπὸ τὸ δουκικὸν στέμμα του. Ἐπειδὴ δ' ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου, Κάρολος ὁ Τολμηρὸς, ἔπεσε τὸ 1477 καὶ δὲν κατέλιπεν ἄρρενας διαδόχους, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρία ἔφερε τὰς πατρικὰς κτήσεις εἰς τὸν Αὐστριακὸν ἀρχιδούκα Μαξιμιλιανόν. Διὰ τοῦ ἐγγόνου τούτου Καρόλου ἐγένοντο αἱ Κάτω Χωραὶ κτήσεις τῆς Ἰσπανικῆς Μοναρχίας. Ἰπὸ τὸν υἱὸν τούτου Φίλιππον Β' τῆς Ἰσπανίας ἐξεβράβη ἐπανάστασις, τὸ μὲν διὰ θρησκευτικούς λόγους (μέρος τῶν Κάτω Χωρῶν ἐγένετο Διαμαρτυρόμενον), τὸ δὲ διὰ τὰς ἐπεμβάσεις τοῦ βασιλέως εἰς τὰ προνόμια τῶν κομητιῶν καὶ τῶν πόλεων. Μετὰ μακρὸν ἀγῶνα, ὅστις ἔληξεν ἰδίως τὸ 1648, ἀνεγνώρισεν ἡ Ἰσπανία τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐπὶ βορείων ἐπαρχιῶν αἱ δὲ μεσημβριναὶ, Καθολικαὶ τὸ πλεῖστον, ἀποτελοῦσαι τὸ νῦν Βέλγιον, ἔμειναν συννηνωμένα ὡς Βουργουνδικὸς κύκλος μετὰ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, ὅμως ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰσπανίας, ἀλλὰ μετὰ τὸν περὶ τῆς Ἰσπανικῆς διαδοχῆς πόλεμον ἐγένοντο τὸ 1714 Αὐστριακαί. Εἰς τοὺς πολέμους τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασις καὶ τοῦ Ναπολέοντος τὸ Βέλγιον ἐγένετο λεία τῶν

Γάλλων, ἡ δὲ Αὐστρία τὸ 1814 δὲν τὸ ἐζήτησεν ἐκ νέου καὶ τότε ὄλαι αἱ ἐπαρχίαι τῶν Κάτω Χωρῶν συνηνώθησαν εἰς ἐν βασιλείου ὑπὸ τὸν οἶκον τῆς Νασσαυίας Ὁράνζης (Αὐραυσίων). Ἡ διαφορὰ ὅμως τοῦ θρησκευήματος καὶ ἡ διὰ πολλῶν αἰώνων ἀναπτυχθεῖσα συνείδησις τῆς αὐθυπαρξίας ἐκίνησαν τὸ Βέλγιον εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τὸ 1830 καὶ μετὰ μακρὸν ἀγῶνα ἐσχηματίσθη ἀνεξάρτητον βασιλείου τοῦ Βελγίου, ἀναγνωρισθὲν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τῶν Κάτω Χωρῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1831 βασιλεὺς τοῦ Βελγίου ἐγένετο ὁ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου Λεοπόλδος, ὅστις, φημισθεὶς ὡς συνετώτατος βασιλεὺς, ἀπέθανε τὸ ἔτος 1865 καὶ τὸν διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λεοπόλδος ὁ Β'. Αἱ νεώτεραι Εὐρωπαϊκαὶ παραχαὶ δὲν ἐπέξετάθησαν καὶ εἰς τὸ Βέλγιον, ὅπερ ἔχον συνταγματικὴν βασιλείαν μετὰ δύο βουλῶν εὐρίσκειται εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν.

Α) Βέλγιον. Τὸ βασιλείου τοῦ Βελγίου ἔχει ἐπὶ 536 □ μ. ὅ ε. κ. περίπου Καθολικῶν. Ὁ πληθυσμὸς τοσοῦτον εἶνε αὐτόθι πυκνός, ὅσον οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης· εἰς τὴν Λυττίχιν λ. χ. ἀναλογουσι 17000 εἰς ἐν □ γ μ, εἰς τὴν ἀνατολικὴν Φλανδρίαν 14000, εἰς τὴν Βραβαντίαν 13000, εἰς τὴν Ἐννεγαυίαν 12000, κτλ. Φυλετικὴ καὶ γλωσσικὴ διαφορὰ ἀπαντᾶται εἰς τὸ Βέλγιον οὐσιώδης· οἱ Φλανδρῶν εἶνε Γερμανικῆς φυλῆς καὶ ὁμιλοῦσι περισσότερον μὲ τοὺς Ὁλλανδοὺς κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη· οἱ δὲ Βαλλόνροι ὁμιλοῦσι περισσότερον μὲ τοὺς Γάλλους καὶ λαλοῦσι τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Κατὰ ταύτας τὰς διαφορὰς ἀνήκουσιν εἰς τὸ Βέλγιον

1) Αἱ Φλανδρικαὶ ἐπαρχίαι, ἔχουσι 260 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 3 ε. κ. καὶ συγκείμεναι, ἀ) ἐκ τῆς Βραβαντίας, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ βασιλείου εἶνε αἱ Βρυξέλλαι (αὐτόθι πρότερον ἤδρευον οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰσπανίας), πόλις ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Εὐρώπης καὶ μάλιστα τὸ ὑψηλότερον κείμενον Γαλλικὸν αὐτῆς τμήμα, ἐνῶ εἰς τὸ ταπεινότερον ὁμιλεῖται ἡ Φλανδρικὴ γλῶσσα. Περιφανῆ αὐτόθι ἀπαντῶνται ἡ βασιλικὴ ὁδὸς καὶ πλατεῖα, ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Γουδούλης, τὸ δημαρχεῖον καὶ τὸ βουλευτήριον ἔ-

χει πρὸς τούτοις μεγάλην βιομηχανίαν (τρίχαπτα) πανεπιστήμιον καὶ μετὰ τῶν περίξ 320000 κ. Παρὰ τὴν πόλιν κείται τὸ ἐξοχικὸν παλάτιον Λάκιεν. Πέντε ὄρας πρὸς Μ. τῶν Βρυξελλῶν κείται τὸ δάος τῆς Σοίνης καὶ ἐκ Β. πρὸς Μ. ἀλλεπάλληλα τὰ χωρία Βατερλόου, Ἄγιος Ἰωάννης καὶ ἡ ἑπαυλις τῆς Βελλαλλιάνσης, γνωστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ Οὐελικτῶνος καὶ Βλοχέρου κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, τὴν 6^η 48^η Ἰουνίου 1845. Λουβάνη (Lovanium), ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰ ἐργαστᾶσια ὑφασμάτων καὶ 33000 κ. ἐνῶ ἄλλοτε εἶχε τριπλασίους. β) Ἐκ τῆς Ἀντβέρπης ἢ Ἀντουερπίας, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, οὕσα συγχρόως καὶ μεσόγειος καὶ παραθαλασσία ὡς κειμένη παρὰ τὸν εὐρὺν Σκάλδιν, εἶνε τὸ κεντρικὸν τοῦ βασιλείου φρούριον, λιμὴν, νεώριον καὶ ὄπλοστάσιον καὶ ἔχει νῦν 425000 κ. τὸν δὲ μεσαῖον 200000, ὅτε καὶ ἦτο ἡ ἕδρα τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Τὰ πάντα αὐτόθι, ἐνθα Ναπολεὼν ὁ Α' ἔδαπάνησεν ἀπείρους ποσότητας εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν δεξομενῶν, εἶνε κλοσσαία πρὸς Μ. τῆς πόλεως κείται ἡ ἰσχυρὰ ἀκρόπολις καὶ ἐντὸς αὐτῆς ὁξιοσημείωτος μεγαλοπρεπὴς μητρόπολις, ἔχουσα ἐξωγραφισμένους ὕλους καὶ θαυμασίας τῆς σχολῆς τῶν Κάτω Χωρῶν εἰκόνας. Ὁ Ρουβήσιος, ἀποθανὼν τὸ 1640 ἐτάφη αὐτοῦ. Μαλίνα, μετὰ τῶν Ἀντβέρπης καὶ Βρυξελλῶν, ἕδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ Βελγίου, ἔχουσα 36000 κ. Ἐκ τοῦ Βελγικοῦ Λιμβούργου, εἰς ὃ οὐδεμίαν σπουδαίαν πόλιν ὑπάρχει. δ) Ἐκ τῆς δυτικῆς Φλανδρίας, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα Βρύγαι, κείται ἐπὶ πλωτῶν διωρύχων ἀπέχουσα δὲ 4 $\frac{1}{2}$ γ. μ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ οὕσα προσιτὴ εἰς θαλάσσια πλοῖα, εἶνε πόλις ἐμπορικὴ, βιομηχανία καὶ πατρίς τοῦ ζωγράφου Ἰωάννου Ἐύκκίου καὶ ἔχει ἀκρόπολιν, 52000 κ. καὶ ἐργαστᾶσια· τὸν δὲ 17^{ον} καὶ 18^{ον} αἰῶνα ἤκμαζε πολὺ καὶ τὸ 4429 ἰδρύθη ἐν αὐτῇ τὸ τάγμα τοῦ Χρυσοῦ δέρατος. Εἰς τὴν ἐν αὐτῇ μητρόπολιν κείται Κάρολος ὁ Τολμηρὸς καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρία. Ὁ στένδης, λιμὴν, φρούριον, λουτρὸν καὶ σταθμὸς διὰ τοὺς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν μεταβαίνοντα, ἔχουσα 17000 κ. Κοурτράϋ (Κορτράακον), εἰς παρακώταμιν τοῦ Σκάλδιου, πόλις βιομηχανία, ἔχουσα 24000 κ. καὶ οὕσα ἐξιόλογος διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου καὶ τὴν λεύκανσιν αὐτοῦ, πρὸς δὲ καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν λεπτοτέρων λινῶν ὑφασμάτων καὶ τρίχαπταν. ε) Ἐκ τῆς ἀνατολικῆς Φλανδρίας, τῆς ὁποίας ἡ παρὰ τὸν Σκάλδιν πρωτεύουσα Γάνδη ἔχουσα 4 ὄρ. περίμετρον καὶ

εἶνε ἐπομένως ἢ εὐρυτέρα τοῦ Βελγίου πόλις ὑπεράνω τῶν πολλῶν τοῦ ποταμοῦ βραχιόνων, αἵτινες σχηματίζουσι 25 νήσους, φέρουσι 300 γέφυραι· τανῶν τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς πόλεως κατέχουσι κῆποι καὶ πεδιά, ἀλλὰ πάντοτε ἡ πόλις εἶνε σπουδαία, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος, ἔχουσα 420000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. Εἰς τὸ παλαιὸν αὐτοῦ παλάτιον ἐγεννήθη Κάρολος ὁ Ε΄. Κατὰ τὸν μεσαίωνα τοσοῦτον ἦτο ἰσχυρὰ, ὥστε καὶ μόνη ἐτόλμησε νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῆς Γαλλίας· τὸ δὲ 4100 ἔστειλεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης 80000 ἀνδρ.

2) Αἱ Βαλλονικαὶ ἐπαρχίαι, ἔχουσαι 276 $\square$ μ. καὶ περὶ τὰ 2 ἑ. κ. καὶ συγκείμεναι, στ) Ἐκ τῆς Ἐννεγαυίας τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα Βέργη ἢ Μόνση ἔχει 28000 κ. Μεγαλειτέρα ταύτης εἶνε τὸ Τουρνάϋ (Γούρνακον), παρὰ τὸν Σκάλδιν, ἔδρα τῶν ἀρχαισταίων Μερουγιδῶν, ἔχουσα νῦν 32000 κ. καὶ ἐργαστᾶσια ταπήτων. Βουβίνας (Βοβινίαν), ἔνθα ὁ Φίλιππος Αὐγουττος τῆς Γαλλίας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Ὁθων Δ' ἐπολέμησαν τὸ 4244. Φλερϋ, ἐπίσημος διὰ πολλὰς μάχας. Λίγνυον, ἐπίσημον διὰ τὴν μάχην τοῦ 1815 μεταξὺ Βλυχέρου καὶ Ναπολέοντος. ζ) Ἐκ τοῦ Ναμούρκου, τοῦ ὁποίου ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, κειμένη εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Μόσα καὶ Σάμβρον, ἔχει 27000 κ. η) Ἐκ τοῦ Βελγικοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ ὁποίου σπουδαιότερα πόλις εἶνε ἡ Βουτλλῶν, κειμένη ἐπὶ τοῦ Σιμόν. θ) Ἐκ τῆς Λυττίχης ἢ Λεγίας, ἣτις πρὸ τοῦ 1804 ἦτο ἐπίσκοπη, ἀνήκουσα εἰς τὸν Βεστφαλικὸν κύκλον τῆς Γερμανίας· ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, κειμένη παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μόσα, εἶνε μεγάλη μὲν, ἀλλ' ἀκανόνιστος καὶ σκυθρωπὴ, ἔχουσα ἀνωμάλους ὁδοὺς. μητρόπολιν, πανεπιστήμιον, 403000 κ., ἐργαστᾶσια ἀκμαῖα καὶ ἐντὸς καὶ εἰς τὰ περίε, καθὼς καὶ μεταλλεῖα ἀνθράκων 2000 π. βαβεία. Σεραίγγη, 4 μ. πρὸς Ν τῆς ἀνωτέρω καὶ παρὰ τὸν Μόσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τῶν ἀνθράκων, τὰ σιδηρορυτήρια καὶ τὰ ἐργαστᾶσια τῶν μηχανῶν καὶ ἡ μεγαλοπρεπεστέρη εἰκὼν τῆς ἐπὶ τῆς ἡπείρου βιομηχανίας. Ἐριστάλιον, παρὰ τὴν Λυττίχην, προκταίον αὐτῆς καὶ πατρὶς Πιπίνου τοῦ Μεγάλου. Βερβιέρση (Verneuil), ἐπὶ τοῦ ὄρους Βήνου, ἔχουσα 34000 κ. καὶ σπουδαία ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων. Σπάα, εἰς δασώδη ὄρεινὴν χώραν, ἔχουσα περιφήμους καὶ πολυστίτους σιδηρούχους πηγάς.

Τὸ Βέλγιον, ὄν χώρα πλουσία, εὐφρορς, βιομηχανος, καὶ ἐργαστασιοῦ-

χος, ἔχει σχετικῶς ὑπὲρ πᾶν Εὐρωπαϊκὸν κράτος τοὺς πλείστους εἰ-
δηροδρόμους· ἄλλοτε ἦτο ἐπίσημον καὶ διὰ τὰ πολλὰ φρούριά του, τὰ
ἑποῖα ταινῶν, ἐκτός τινων ἀκροπόλεων, κατεστράφησαν καὶ ἀντ' αὐτῶν
ἡ Ἀνтверπη μετεβλήθη εἰς τὸ κύριον καὶ κεντρικὸν τοῦ Βελγίου φρούριον.

B) *Αἱ Κάτω Χῶραι*. Περί τοῦ βασιλείου τῶν Κάτω Χω-
ρῶν ἢ τῆς *Ολλανδίας* μετὰ τὰ εἰρημένα προσθέτομεν ὅτι εἰς
τὴν κατὰ τῆς Ἰσπανίας ἐπανάστασιν πέντε μόνον ἐπαρχίαι ἀ-
πετέλεσαν κατὰ πρῶτον τὸ 1597 τὴν ἔνωσιν, ἡ *Γελδρία*,
ἡ *Ολλανδία*, ἡ *Σηλανδία*, ἡ *Οὐτρέχτη* καὶ ἡ *Φρεισία*· κα-
τόπιν δὲ προσετέθησαν ἡ *Γροινίγγη* καὶ ἡ *Ἄνω Γουάσελον*· τότε
ὁ λέων, τὸ ἔμβλημα τῆς δημοκρατίας, ἔφερεν ἑπτὰ μόνον τόξα
ἐνούμενα διὰ δεσμοῦ. Ἐκάστη τῶν ἑπτὰ ἐπαρχιῶν εἶχεν
ἰδίαν διοίκησιν, ἀλλ' ὑπὲρ πάσας ἵστατο γενικὴ σύνοδος τῶν ἀν-
τιπροσώπων ὄλων τῶν ἐπαρχιῶν, αἱ *γενικαὶ τάξεις*. Ὁ οἶκος τῆς
Νασσαυίας Ὁράντης (Ἀραυσίων) ἔμεινε πιστὸς εἰς τοὺς ὑπὲρ
ἐλευθερίας πολέμους τῶν Ὀλλανδῶν (Γουλιέλμος καὶ Μαυρίκιος)
διὸ ἐκ τοῦ οἴκου τούτου ἐξελέχθησαν κληρονομικοὶ τοποτηρη-
ταὶ τῆς δημοκρατίας, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη ἰδίως ἡ διεύ-
θυνσις τοῦ στρατοῦ· ἀλλὰ καὶ ἕτερα παρεχωρήθησαν προ-
νόμια, καὶ οὕτω ἐσχηματίσθησαν δύο διαρκῆ κόμματα, τὸ *Ὀ-
ραγικὸν* καὶ τὸ *δημοκρατικὸν*, ἐξ οὗ συχνάκις προήλθον ἐσω-
τερικαὶ ταραχαί. Καὶ ὅμως αἱ Κάτω Χῶραι ἀπὸ τῆς πα-
ρακμῆς τῆς Πορτογαλίας μέχρι τέλους τοῦ 13. αἰῶνος ἦσαν ἡ
πρώτη ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ τῆς *Εὐρώπης πολιτεία*. Ἐπὶ
τῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμων κατέλαβον οἱ Ὀλλανδοὶ λαμ-
πρὰς ἀποικίας, Ἰσπανικὰς ἢ Πορτογαλικὰς πρότερον, καὶ κατέκτη-
σαν καὶ ταινίαν τῶν Ἰσπανικῶν Κάτω Χωρῶν. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν
14. αἰῶνα, ἀπελείφθη τὸ κράτος τῆς Ἀγγλίας, τὸ Ὀλλανδικὸν
ἐμπόριον εἶχε πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν τὸ μὲν 1650 ὡς 5:1, τὸ δὲ
1750 ὡς 6:7, τὸ δὲ 1794 ὡς 6:15· κατόπιν δὲ ἐπῆλθον αἱ
θυελλαὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασεως. Ἀλληλοδιαδόχως ἔκτο-
τε ἰδρύθησαν ἡ *Βαταβικὴ δημοκρατία*, τὸ *Βασιλεῖον* τῆς
Ολλανδίας καὶ ἡ *Γαλλικὴ κυριαρχία*. Εἶπομεν ἤδη πῶς ἡ
ἐν Βιέννῃ σύνοδος ἵδρυσεν νέον μέγα βασίλειον τῶν Κάτω Χω-
ρῶν καὶ πῶς μετὰ ταῦτα ἀπεσπάρθη τὸ Βέλγιον.

Τανῦν τὸ βασιλείον τῆς Ὀλλανδίας περιλαμβάνει 595 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 3 $\frac{1}{2}$ ἑ. κ. καὶ μετὰ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ ὁποῦ μὲγας δούξ εἶνε ὁ βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας, 641 □ μ. καὶ 3700000 κ. Τούτων οἱ πλεῖστοι εἶνε Διαμαρτυρόμενοι, 1300000 Καθολικῶ καὶ 64000 Ἰσραηλιταί. ἔχει πρὸς τούτοις καὶ διαφόρους ἐξωτερικὰς κτήσεις (ὑπὲρ τὰς 32000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 18000000 κ.) τὰς πλείστας καὶ σπουδαιότερας ἐν τοῖς νήσοις τῶν Ἰνδιῶν. Περί τὸν βασιλέα (Γουλιέλμος Γ') ἴστανται δύο βουλαί, καλούμεναι ἐτι καὶ νῦν γενικαὶ τάξεις.

α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Ὀλλανδίας διαιρεῖται εἰς θορείαν καὶ μεσημβρινήν. 1) Ἡ βόρειος Ὀλλανδία ἔχει πρωτεύουσαν Ἄμστελδάμον, κειμένην, ἐνθα ὁ ποταμὸς Ἄμστελος χύνεται εἰς τὸν κόλπον Ζουδέρην· ἡ πόλις σύμπασα ἴστανται ἐπὶ πασσάλων στηριζομένων ἐπὶ στερεωτέρου ἀμμώδους ἐδάφους, τὸ ὁποῖον καλυπτόμενον ὑπὸ στρώματος 40—50 π. τύρφης, σχηματίζει ἡμικύκλιον διασχιζόμενον ὑπὸ πολλῶν διωρύχων. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ ὅλως ὀριζοντίῳ ἐδάφους δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ τῶν ὑδάτων κίνησις, ὑπάρχουσι διάφοροι μηχαναί, αἵτινες, μετακινουῦσαι τὰ ὕδατα, ἐμποδίζουσι τὴν σῆψιν αὐτῶν. Αἱ παρὰ τὰς διώρυχας ταύτας ὁδοί, ἔχουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑκατέρωθεν δανδρυστοχίας, εἶνε αἱ καλλίτεραι τῆς πόλεως. Ἐπὶ 44000 πασσάλων στηρίζονται τὰ ἀνάκτορα, μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν λαμπρὰν τῆς δημοκρατίας ἐποχὴν ἦτο δημαρχεῖον. Πολλὰ κωδωνοστάσια κρούμενα ἀποτελοῦσιν ἁρμονίαν, τὴν ὁποῖαν πολὺ ἀγαπῶσιν οἱ Ὀλλανδοί. Εἰς τὴν νέαν ναὸν κεῖται ὁ Ὀλλανδὸς θαλάσσιος ἥρωας Ροῦτερος. Τὸ Ἄμστελδάμον ὡς ἐμπιρική καὶ βιομηχανοῦ πόλις εἶνε καὶ σήμερον λίαν σπουδαία καὶ ἔχει 270000 κ. ὦν τὸ $\frac{1}{3}$ Καθολικῶ καὶ τὸ $\frac{2}{3}$ Ἰσραηλιταί. Δύο μίλ. πρὸς Δ. κεῖται ἡ Ἀρλέμη, πόλις εὐδμητο., ἔχουσα 30000 κ. Εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτῆς, ἧτις εἶνε ὁ μέγιστος ἐν Ὀλλανδίᾳ ναὸς, ὑπάρχει ἡ περίφημος ὄργα, ἔχουσα 60 φωνὰς καὶ 8000 αἰλούς. Ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὑπάρχει τὸ ἀγαλμα τοῦ Λαυρεντίου Κοστέρου, εἰς ὃν ἀποδίδουσιν οἱ Ὀλλανδοὶ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς τυπογραφίας. Τὰ περιφημότερα Ὀλλανδικὰ λινὰ λυκαίνονται πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἀρλεμην. Ἡ τῶν ἀνθέων καλλιέργεια καὶ ἰδίως τῶν ὑακίνθων καὶ λειριῶν ἐν Ἀρλέμῃ εἶνε ὀνομαστὴ, οὐχ ὅμως

μέχρι μανίας, ὅπως κατὰ τὸν 15. αἰῶνα, ὅτε ἐπλήρουν διὰ τινὰ κρόμ-
 μα 4—5000 φράγκων. Ἡ πρὸς Μ. τῆς πόλεως ὀμώνυμος λίμνη
 ᾗδ' ἀπεξηράνθη. Ἄ λ κ μ ἄ ρ η καὶ Ἐ δ ἄ μ η, πόλεις τυροφόροι
 (ἡ ἀνωτέρω ἐπαρχία κατεργάζεται ἐτησίως 48 ἑ. τυρούς). Ἐ λ δ ἔ ρ η,
 εἰς τὴν ἐσχάτην βορείαν ἄκρην, πόλις λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ καὶ ὁ
 καύσταθμος τῆς Ὀλλανδίας, ἔχουσα 40000 κ. Σ α α ρ δ ἄ μ η, χωρίον
 κείμενον εἰς δάτος 4000 ἀνεμομύλων, ὃν ὠραῖον καὶ ζωηρὸν ὡς μεγάλη
 πόλις καὶ ἔχον ἐργαστᾶσια χάρτου. Αὐτοῖσι εἰργάσθη καὶ Πέ ρ ρ ο ὁ
 Μέγας ὡς κοινὸς ξυλουργὸς πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ναυπηγίας· ὁ δὲ ξύλι-
 νος αὐτοῦ οἰκίσκος διατηρεῖται ἔτι ἐπιμελῶς. Β ρ ο ἰ κ η, χωρίον κατοι-
 κούμενον ὑπὸ πλουσίων κεφαλαιούχων καὶ ὃν μυθῶδες διὰ τὴν καθαριό-
 τητά αὐτοῦ καὶ ἔχον ὁδοὺς ἐστρωμένας δι' ἐστιλθωμένων ὀπτῶν πλίνθων.
 Τ ε ξ ἔ λ η, νῆσος κειμένη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου Ζουιδέρη.

2) α) Ἡ μεσημβρινὴ Ὀλλανδία ἔχει πρωτεύουσαν καὶ καθέ-
 δραν τοῦ βασιλείου τὴν Χάγην, ἣτις, οὔσα ὠραία καὶ ἀνοκτὴ πόλις
 ἄνευ τείχους καὶ πυλῶν, εἶνε μίγμα χάρτιν ἐξοχῆς καὶ πόλεως, εἰς
 τὴν πολᾶτια ἀμείβονται μετὰ κήπων, δενδροστοιχιῶν καὶ περιπάτων
 ἔχουσα δὲ 88000 κ. περιβάλλεται ἐκ τῶν τριῶν μερῶν ὑπὸ μι-
 κρῶν δασῶν καὶ χαριέντων χλοερῶν πεδίων, πρὸς δὲ τὸ τέταρτον
 ὑπὸ προχωμάτων. Πέραν δὲ τούτων εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν κεί-
 ται τὰ μᾶλλον πολύστιθα λουτρά τῆς Εὐρώπης τῆς Σ ε β ε ν ἰ γ κ η ς
 καλούμενα. Λ ε ὁ δ η (Λούδδουον Βαταυῶν), παρὰ τὸν παλαιὸν
 Ῥ ἦ ν ο ν, ἔχουσα 38000 κ. καὶ πανεπιστήμιον καὶ οὔσα πατρὶς τοῦ
 ζωγράφου Ῥεμβράνδου καὶ Ἰωάννου Βοκχόλδου, ἀρχηγῶ τῶν Ἀναβα-
 πιστιῶν. Δέ λ φ τ η, πατρὶς τοῦ Οὔγου Γροτίου. Ῥ ο τ τ ε ρ δ ἄ μ η,
 παρὰ τὸν Μόσαν, δευτέρα τοῦ βασιλείου πόλις διὰ τὸν πληθυσμὸν
 (145000 κ) καὶ τὸ ἐμπόριον. Δ ο ρ τ ρ ἔ χ τ η, ἐπίσημος διὰ τὴν γε-
 νομένην τὸ 1648 σύνοδον τῶν Διαμαρτυρομένων. Ἐ λ θ ο ἰ τ λ ο ἰ σ η,
 πολεμικὸς λιμὴν (24000 κ). β) Ἡ Σ η λ α ν δ ἰ α συνίσταται ἐκ νῆ-
 σων τοῦ Ῥηϊκῶ Δέλτα καὶ τμήματός τινος τῆς Φλανδίας. Ἐπὶ τῆς
 μέγαλειτέρας νήσου Β α λ χ ἔ ρ η ς κείται ἡ ὄχυρά πρωτεύουσα Μ ε δ-
 δ ε λ θ ο ὁ ὄ ρ γ ο ν, ἔχουσα 48000 κ, καὶ ἡ Β λ ε ἰ σ ἰ γ γ η, ὄχυρὸν φρούριον
 καὶ ὁ καλλίτερος λιμὴν τοῦ βασιλείου. γ) Ἡ Ὀ λ λ α ν δ ἰ κ ἡ Β ρ α-
 β α ν τ ἰ α εἶνε πλήρης ὄχυρῶν φρουρίων, ὅσον τῆς Ἐ ρ τ σ ο γ ε μ θ ο ὁ ὁ ὁ
 σ χ η ς (24000 κ), τῆς Β ρ ἔ δ η ς καὶ τῆς Β ρ ο γ ο ἰ ὁ ἁ ς. δ) Ἡ

Ὁ ὑτρέχτη, ἔχουσα παρὰ τὸν Ῥῆνον ὁμώνυμον πρωτεύουσαν, ἣτις εἶνε ἀρχιεπισκοπὴ αἰρέσεώς τινος Καθολικῶν, Ἰανσενιστῶν λεγομένων τανῶν ὅμως οὕσα ἔδρα καὶ τοῦ Καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ βρασιλείου ἔχει 5500 κ. καὶ πανεπιστήμιον. ε) Ἡ Γελδρία, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ Νυμβέργη (Νουλιόμαγον), παρὰ τὸν Βιάλ, ἔχουσα 23000 κ. καὶ ἡ Ἀργχείμη, παρὰ τὸν Ῥῆνον, ἔχουσα 27000 κ. ς) Ἡ ἄνω Ὑσσέλου, τῆς ὁποίας ἐπισημότερα φρούρια εἶνε ἡ Σβόλλη καὶ τὸ Δεβέντερον. ζ) Ἡ Δρενθία, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἀσση. Κοιφόρδη, φρούριον ἰσχυρὸν μεταξύ ἐδῶν. η) Ἡ Γρονίγγη, τῆς ὁποίας ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα ἐκῶται μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ πλωτῶν δωμάτων καὶ εἰς τὴν λιάν ἐμπορικὴ ἔχει 26000 κ. καὶ πανεπιστήμιον. θ) Ἡ (δυτικὴ) Φρεισία, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα Λεουθάρδη, εἶνε εὐδαίμων καὶ ἐμπορικὴ καὶ ἔχει 26000 κ. Δοκκούμη, ἐν ἣ ἀπέθανεν τὸ 755 ὁ Βενιφάτιος μαρτυρικὸν θάνατον. Ἀρλίγγη, πόλις ἐμπορικὴ. ι) Λιμβούργον, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτεύουσα Μαστρέχτη εἶνε ἰσχυρὸν φρούριον καὶ πόλις λιάν βιομήχανος, ἔχουσα 30000 κ. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Πέτρου, καίτοι ἡ ἀρόπολις καὶ ἐντὸς αὐτῆς λατομεῖον, ἄγον τοιαῦτον θαθέως εἰς τὸ πᾶν σπηλαίων καὶ ἀπολιθώσεων ἐσωτερικόν του, ὥστε ὁ λιθὸς δυσχερίζεται ὅτι αὐτόθι διασπαυρῶνται 20000 ὁδοί. Βένλον, φρούριον. Ἡ καλλιτέρα πόλις τοῦ Λιμβούργου εἶνε ἡ Ροιρμόνδη. ια) Ὁ βρασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας εἶνε καὶ μίγας ἐοῦς τοῦ μεγάλου δούκα τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ ὁποίου, κειμένου μετὰ τὴν Γαλλίας, Βελγίου καὶ Πρωσσίας καὶ ἔχοντος 47 □ μ. καὶ 200000 κ. ἡ χώρα καλύπτεται ὑπὸ τοῦ Δουμοῦ τῆς Ἀρδιέννης. Ἐχει δὲ ἴδιον πολίτευμα καὶ ὁμώνυμον πρωτεύουσαν (13000 κ.).

Δανία.

§. 44. Οἱ κάτοικοι τῆς Δανικῆς Χερσονήσου Ἰουτλανδίας καὶ τῶν πέριξ νήτων, καθὼς καὶ οἱ Νορμανδοί, ἦσαν ἄλλοτε εἰς τοὺς μεσημβρινοὺς αὐτῶν γείτονας λίαν ὄκληροὶ ἕνεκα τῶν ληστρικῶν καὶ πειρατικῶν αὐτῶν ἐπιδρομῶν. Ὁ κατὰ τὸν θ' αἰῶνα διδασθεὶς αὐτόθι Χριστιανισμὸς ἐρόφηε ρίζας μόνον περὶ τὸ 1000 ἔτος. Μικρὰ τινὰ βασιλεία εἶχον ἤδη συγγωνεῖν πρό-

τερον εἰς μίαν πολιτείαν, τὴν Δανίαν· Κανούτος δ' ὁ μέγας προσέθηκεν ὕστερον καὶ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Νορβηγίαν, αἵτινες ὁμῶς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πάλιν ἀπεσπάσθησαν. Περί τῆς Καλμαρικῆς ἐνώσεως καὶ διαλύσεως εἶπομεν ἤδη ἐν § 34. Ὅτε δὲ τὸ 1448 ὁ παλαιὸς ἡγεμονικὸς οἶκος ἐξέλιπε, τὸ στέμμα προσνήχθη εἰς τὸν κῆρυγα τοῦ Ὀλστεῖνου (Ὀλσατία) καὶ Σλεσουῦτου Ἀδόλφου ἡγεμόνα τοῦ Γερμανικοῦ κράτους, ἀλλ' οὗτος ἐπρότεινε τὸν ἐξάδελφόν του Χριστιανὸν τοῦ Ὀλδεμβούργου. Ὅτε δὲ τὸ 1459 ὁ μεγάλθυμος Ἀδόλφος ἀπέθανε ἄνευ κληρονόμων, περιῆλθε τὸ Ὀλστεῖνον ὡς Γερμανικὴν φέουδον εἰς τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ, βασιλέα τότε τῆς Δανίας. Κατὰ τὸν 15. αἰῶνα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἐσχημάτισεν ἕτερον κράτος Ὀλστεῖνον Γοττόρπον ἐκ τοῦ ἡμίσεως τοῦ Ὀλστεῖνου καὶ Σλεσουῦτου ὑπὸ πλάγιον κλάδον τῆς ἰδίας οἰκογενείας. Τὸ δουκικὸν ὁμῶς τοῦτο τμήμα προσεπάθει κατόπιν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια νὰ ἐνώσῃ ἀδιαίρετως μετὰ τῆς Δανίας, ὅπερ προεκάλεσε πολλοὺς πολέμους μετὰ ξένων δυνάμεων. Τέλος ὁ οἶκος τοῦ Ὀλστεῖνου Γοττόρπου ἀπέβαλε τὸ εἰς τὸ Σλεσουῦτον μέρος αὐτοῦ τὸ 1714 καὶ κατὰ τὸ 1773 ἀντήλλαξε τὸ ἐπὶ τοῦ Ὀλστεῖνου μέρος αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ Ὀλδεμβούργου. Οὕτως τὰ δύο δουκάτα περιῆλθον μὲν ὑπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Δανίας, εἶχον ὁμῶς ἰδίαν διοίκησιν. Ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τοῦ 1864 ἡ Δανία ἐζήτησε νὰ ἐνώσῃ ἐντελῶς μετὰ τοῦ κράτους αὐτῆς τὸ Σλεσουῦτον, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο αἰτία, ἵνα καὶ τὰ δύο δουκάτα, Ὀλστεῖνον καὶ Σλεσουῦτον, καθὼς καὶ τὸ εἰς τὴν Δανίαν ἀποκλειστικῶς ἀνήκον Λουεμβούργον μετὰ αἰματηρὸν πόλεμον ἀρροσπασθῶσιν ἀπ' αὐτῆς. Ταῦτα διὰ τοῦ τελευταίου Γερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1866 ἠνώθησαν μετὰ τῆς Πρωσσίας· λέγεται ὁμῶς ὅτι τὸ βόρειον Σλεσουῦτον κατοικούμενον ὑπὸ Δανῶν, θὰ ἐπιστραφῇ εἰς τὴν Δανίαν. Ὅπως νῦν τὰ πράγματα ἔχουσιν ἔτι, ἡ Δανία ἔχει μεθ' ὅλων τῶν κτήσεων αὐτῆς 3621 □ μ. καὶ 1730000 κ., ὧν 1867 □ μ. καὶ 67000 κ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, 981 □ μ. καὶ 10000 κ. εἰς τὴν Γροιλανδίαν, 24 □ μ. καὶ 9000 κ. εἰς τὰς νήσους Φαρῶας, 56 □ μ. καὶ 38000 κ. εἰς τὰς ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἰνδίαῖς κτήσεις, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὴν

ιδίως Δανίαν. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ Λουθηρανικὴ καὶ τὸ πολίτευμα συνταγματικὴ μοναρχία. Ὁ νῦν βασιλεὺς Χριστιανὸς ὁ Α΄ ἐκ τοῦ οἴκου Ὀλστείνου Γλυκσβούργου εἶνε πατὴρ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως.

Ἡ Δανία εἶνε χώρα πεδινή καὶ αἱ νῆσοι αὐτῆς πρὸ πάντων εὐφοροὶ καὶ καλῶς καλλιεργημένοι. Κατὰ τὸ μέσον ἡ Ἰουτλανδία διασχίζεται ὑπὸ ἐρήμου καὶ ἀμμόδους γηλοφίας (550 πύψ.) καὶ ἔχει πολλὰ ἔλη καὶ τέλματα, κατὰ δὲ τὰ ἀνατολικά εἶνε λοφώδης καὶ εὐφορὸς παραλία ταινία, ἔχουσα λαμπρὰ δάση φηγῶν, μικροὺς λιμένεας καὶ βλθέως εἰς τὴν ξηρὰν εἰσχωροῦντας κόλπους, τὰ δὲ δυτικὰ, ταπεινότερα τῆς θιλιάσσης πολλαχού ὄντα, προφυλάσσονται κατὰ τῆς Βορείου θαλάσσης διὰ θινῶν ἄμμου καὶ προχωμάτων καὶ, ὄντα κατὰ τὰ μεσημβρινὰ αὐτῶν μέρη εὐφορὰ, διατέμνονται ὑπὸ πολλῶν διωρύχων. Ἐρημότερον μέρος τῆς Ἰουτλανδίας εἶνε τὸ βόρειον, Σκαγεργχόρνη καλούμενον, τὸ ὁποῖον χωρίζεται ἀπὸ τοῦ λοιποῦ μέρους διὰ τοῦ Λυμίου κόλπου.

Τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες, κυριώτερα δὲ προϊόντα δημητριακοὶ καρποί, ἵπποι καὶ βόες· ἡ γεωργία, ἡ ἀλιεία, ἡ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἐπιμεμελημένα, ἀλλ' ἡ χώρα στερεῖται ξυλείας καὶ ἁλατος· οἱ Δανοὶ εἶνε ῥωμαλέοι, εἰρηνικοὶ, φιλόπονοι, φλεγματικοὶ καὶ ὑπομενητικοί.

Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας σύγκειται τανῶν ἐκ τοῦ πρὸς Β. τῆς Χερσονήσου Ἰουτλανδίας (Κιμβρικῆς) μέρους, τῶν νήσων Σηλανδίας, Φονίας, Λαγγελάρδης, Λαλάρδης, Φαλστέρης, Μοίρης, Βοργχόλμης, Φαροῶν καὶ Ἰσλανδίας, ὧν αἱ μὲν πρῶται κεῖνται ἐν τῇ Βορείῳ καὶ τῇ Βαλτικῇ θαλάσσει, αἱ δὲ δύο τελευταῖαι ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ Ἰουτλανδία (437 □ μ. καὶ 700000 κ) διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομοὺς, Ἀαλβόργον, Ἀαρχούσην, Βιβόργον καὶ Ρίβην, ὧν αἱ τρεῖς πρῶτοι ἔχουσιν ὁμωνύμους πρωτεύουσας καὶ ἀπὸ 12000 κ. Φριδεरिकεία, ἀντικρὺ τῆς νήσου Φονίας, ποῦριον. Σκάγη, εἰς τὴν ἐξωτάτην Β. ἄκρην τῆς χερσονήσου, ἀπειλομένην ἀκαλυπτῆ ἀπὸ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα κωδωνοστάσιον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς ἀφετηρία εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

2) Αἱ νῆσοι διακίρουνται εἰς τρεῖς νομούς, τῆς Αλαλάνδης, Φυνίας καὶ Σηλανδίας. Τῆς Φυνίας ἡ πρωτεύουσα Ὁδένησκη ἔχει 45000 κ. Εἰς τὸν νομὸν τῆς Σηλανδίας ἀνήκει καὶ ἡ 20 μ. μακρὰν τῶν Σουηδικῶν παραλίων Βοργχόλμη καὶ ἡ κατὰ τὴν Μ. τῆς Σηλανδίας ἄκρον Μοίνη. Ἐπὶ τῆς νήσου Σηλανδίας ($\frac{1}{2}$ ἑ. κ), ἔνθα πρόκειται ἡ νηὶς Ἀμάκη, κεῖται ἡ πρωτεύουσα τῆς Δανίας Κοπενάγη, ἣτις, οὔσα κατ' ἀρχὰς χωρίον ἀλιέων καὶ κατόπιν ἐμπορικὸς λιμὴν, ἀπὸ τοῦ 1443 κατέστη πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Δύο τῆς πόλεως τμήματα, ἡ παλαιὰ πόλις καὶ ἡ νέα, ἡ ἡ Φριδερικία, κεῖνται ἐπὶ τῆς Σηλανδίας, τὸ δὲ τρίτον, λιμὴν τοῦ Χριστιανοῦ καλούμενον, ἐπὶ τῆς Ἀμάκης. Ὁ μεταξὺ τῶν δύο νήσων βραχίον τῆς θαλάσσης σχηματίζει ἐξαισίον πολεμικὴν λιμένα, χωροῦντα 500 πολεμικὰ πλοία, καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, χωριζόμενον τοῦ πρώτου διὰ πασσάλων. Ἡ πόλις, οὔσα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς λίαν ὄχυρὰ, εἶνε ὠραία καὶ κανονικὴ, δὲν ἔχει ὅμως τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ὠραιότητα, οὐδὲ τὴν πολυανθρωπίαν ἄλλων μεγαλοπόλεων, τὰς ὁποίας παραβάλλουσι πρὸς πολυτελῶς κτισομημένας κυρίας, τὴν δὲ Κοπενάγην πρὸς ἀπλήν καὶ ἔντιμον οἰκοδόσπειναν. Τὸ δὲ ὠραιότατον αὐτῆι εἶνε ὅτι ἐκτὸς τῆς πόλεως εἰς πᾶν θῆμα ἀπαντᾷ τις θαλαρὰν βλάστησιν, ἣτις ἰδιάζει εἰς τὰς Δανικὰς νήσους. Ἡ πόλις ἔχει 450000 κ, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ περίξ πολλά, παλάτια καὶ ἄλλα, τῆς Φριδερικίας, τοῦ Φριδεμθούργου, τὸ χάριν Παισιλυπον καὶ τὸ ὠραιότατον πάντων Φριδερικοθέργον, 5 μ. μακρὰν τῆς πόλεως, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ὁποίου στέφονται οἱ βασιλεῖς. Πέντε μ. πρὸς Β. τῆς Κοπενάγης κεῖται ἡ Ἐλσιγγόρη καὶ τὸ φρούριον Κρονεμβούγου, εἰς τὸν πορθμὸν Σουῶν. Εἰς τὰ ἐνδόμια τῆς Σηλανδίας κεῖται ἡ Ροισχίλδη, ἣτις μέχρι τῶν μέσων τοῦ αἰῶνος ἦτο καθέδρα καὶ ἔδρα ἐπισκόπου μέχρι τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὅτε εἶχε καὶ 40000 κ, ἀλλὰ σήμερον μόλις 5000. Εἰς τὴν ἐν αὐτῇ μητρόπολιν, τὸ μέγιστον καὶ κέλλιστον τῶν ναῶν τῆς Δανίας, ὑπάρχουσιν οἱ τῆροι 20 βασιλέων καὶ βασίλισσων.

3) Περὶ τὰ 120 μ. πρὸς τὰ Βλ. τῆς Δανικῆς Χερσονήσου καὶ εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τὸ μεταξὺ Ἰσλανδίας καὶ Σχετλανδικῶν νήσων κεῖνται αἱ νῆσοι Φαρῶαι, 25 τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν ὁποίων ὅμως αἱ 17 κατοικοῦνται ὑπὸ 9000 κ. Αὗται ἔχου-

σιν ἀποτόμους ὄχθας, ὄρη ὑψηλότερα τῶν 3000 π. καὶ ἀξιολόγους λιμένας. Οἱ κάτοικοι ζῶσιν ἀπὸ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας τῶν πτηνῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου *Στρομόης* ὑπάρχει ἡ πρωτεύουσα αὐτῶν *Θορσβαύνη*.

4) Ἡ *Ἰσλανδία*, ἔχουσα 1800 □ μ. καὶ 67000 κ. καὶ ἀφισταμένη τῆς Γροιλανδίας μόνον 27 μ., εἶνε πιθανῶς ἡ Ἐσχάτη Θούλη τῶν ἀρχαίων. Κατωκίθη δὲ τὸν 9. αἰῶνα, καθὼς καὶ αἱ *Φαρόου* ὑπὸ Νορβηγῶν, καὶ τὸν 11 οἱ κάτοικοι αὐτῆς προσῆλθον εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Τὸ κλίμα αὐτῆς τότε ἦτο ἠπιώτερον καὶ κῦζανον ἐν αὐτῇ καὶ σίτος καὶ δένδρα. Μέχρι τέλους τοῦ 17. αἰῶνος, καὶ τότε ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τῆς, ἡ Ἰσλανδία ἦτο ἀνεξάρτητος καὶ ἐξ αὐτῆς ἐπεχειροῦντο μεγάλα ἐμπορικὰ ταξίδια πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ παράλια ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἐνῶ συγχρόνως δὲν ἔλειπον ἀπὸ τῆς νήσου πολιτισμὸς καὶ ἐπιστήμαι. Ἀπὸ δὲ τοῦ 17. αἰῶνος ἀνήκεν ἡ Ἰσλανδία εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τοῦ 18. εἰς τὴν Δανίαν. Τὸν 15. αἰῶνα, ὅτε καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐγένοντο Διαμαρτυρόμενοι, τὸ κλίμα ἐχειροτέρευεν, αἱ ἐπιδημίαι ἤλαττον τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων καὶ οἱ πειραταὶ κατέστρεφον τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν (καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς Ἀλγερίας πειραταὶ ἐφθασαν μέχρις αὐτῆς). Οὕτως ἐξηφανίσθη ἡ πρώτη τῆς Ἰσλανδίας λαμπρότης, ἥτις μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἤρχισε ν' ἀνοκύπτῃ. Ἡ φύσις μόλις δύναται νὰ θρέψῃ περισσοτέρους τῶν κατοίκων, ὅς νῦν ἔχει. Ἡ Ἰσλανδία εἶνε σχεδὸν μόνον ὄρεινὴ χώρα, διασχιζομένη ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων, ἥτις φερομένη ἀπὸ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ διὰ τοῦ μέσου ἐκπέμπει καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις κλάδους ὀλίγα κορυφαὶ αὐτῆς ὑψοῦνται μέχρις 6000 π., αἱ δὲ πολλαὶ εἶνε μόνον 3000 π. ὑψηλαί. Ἐκτὸς τούτου ἡ νῆσος εἶνε πανταχοῦ ἠφαίστειος καὶ ἔχει ἐπὶ κρατῆρας τανὺν ἐνεργούς, εἰς οὓς ἀνήκει ἡ *Ἐκλα*, ἡ *Κράβλα*, ἡ *Σκαπταριοφόλη*, ἐπίσημος διὰ τὴν τὸ 1783 φρικώδη ἐκκρηξίν, καθ' ἣν πυκνὸς θειώδης καπνὸς ἀπέκρυπτε τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ θάλασσοπόρους καὶ φόβος ἦτο μήπως ἡ νῆσος καταποντισθῇ ὑπὸ τῶν ἀδιαλείπτων δονήσεων. Ἐπὶ μακρότερον καὶ φοβερώτερον ἐμάκρυτο ἡ Ἐκλα τὸ 1845-6, καὶ ὁμοίως ὁ Ἰσλανδὸς θεωρεῖ ἐαυ-

τὸν εὐτυχῆ καὶ λέγει ὅτι ἡ Ἰσλανδία εἶνε ἡ εὐδαιμονεστέρα χώρα τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου φωτιζομένων. Ὁ λαὸς εἶνε ἠθικώτατος καὶ τὰ μάλιστα μορφωμένος καὶ αἱ κατοικίαι αὐτοῦ λίαν διεσπαρμέναι. Κυριωτέρα πόλις εἶνε ἡ *Ρεικιαβίκη*, ἣτις, οὕσα ἔδρα τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ κειμένη πρὸς τὰ ΝΔ, ἔχει ἐκτός τινων ἐξαιρέσεων ξυλίνους οἴκους καὶ 4400 κ, ἀλλὰ καὶ βιβλιοθήκην, τὴν βορειοτάτην τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀπομιμοῦνται τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἤθη καὶ τοὺς συρμούς μέχρι τοῦ *κρινολίνου*. Πρὸς Α. ταύτης καὶ μεσογειῶς κεῖται ἡ *Σκαλχολίτη*, ἣτις ἦτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐπίσκοπὴ. Ἀπὸ ταύτης πρὸς τὰ ΒΑ καὶ μεσογειῶς φθάνει τις εἰς τὸν *Γεῦσερον*, τὴν περιφημωτέραν τῶν θερμῶν τῆς Ἰσλανδίας ἀναπηδητικῶν πηγῶν, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἀναπηδᾷ μετὰ ὑπογείων ψόφων καὶ ἀκανοίστων διαλλειμμάτων μέχρι 100 π. ὑψ. Οὕτως ἡ Ἰσλανδία, ἡ παράδειξος χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν πῦρ ὑπόγειον διατρυσθῆ τὴν αἰωνίαν χιόνα, ἴσταται εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν, ὡς ἡ ἐσχάτη σκοπιὰ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ πληθυσμοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Β) ΑΣΙΑ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§. 45. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ ὄνομα Ἀσία, τὸ ὁποῖον εἶνε ἄγνωστον πόθεν ἐλήφθη, ἐσήμαινε πεδιάδα τινα κατὰ τὴν Ἀσσίαν, μετὰ ταῦτα δὲ Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐπεξετάθη παρ' ἡμῖν ἐπὶ ὅλην τὴν χώραν, ἣτις σήμερον καλεῖται Ἀσία. Αὕτη (900000 □ μ. περίπου), οὕσα ἡ μεγίστη τῶν ἡπείρων, χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ *Σουέζ*, ἔχοντος 13 μ. πλ. καὶ συνισταμένου ἐξ ἐρήμου καὶ χθαμαλοῦ βραχώδους ἐδάφους, τὰ δὲ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἣτις

δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς βορειοδυτικὴ πολυσχιδῆς χερσονήσος αὐτῆς, δυτικὰ ὅρια εἶνε δυσκολώτερον νὰ προσδιορισθῶσιν· ἐπειδὴ ὅμως αἱ τε παραδόσεις καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης παριστῶσιν αὐτὴν ὡς χωριστὴν ἥπειρον, διὰ τοῦτο ὡς ὅρια τῶν δύο τούτων ἡπείρων δεχόμεθα τὰ Οὐράλια ὄρη, τὸν Οὐράλιον ποταμὸν καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ἡ δὲ Ῥωσσία εἶνε τανῦν χώρα τῆς Εὐρώπης καὶ ὄχι τῆς Ἀσίας, μεθ' ἧς τὸν μεσαίωνα καὶ συνετάσσετο· τὰ δὲ μεταξύ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς ἰδίως Ἀσίας ὅρια εἶνε τανῦν πρὸς Ν. μὲν ὁ Καύκασος, μεγάλη σειρὰ ὄρέων, κειμένη μεταξύ ἐσωτερικῶν θαλασσῶν, μετὰ πολλῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν, κρυσταλλῶνων, θηλερῶν λειμώνων καὶ ὀρητικῶν ποταμῶν (*Γερέκος καὶ Κουβάν*). Παρὰ τὸ ὄρος *Κασβέρον* (15000 π.) ἐνώνει τὰς δύο ἡπείρους τὸ στενὸν τοῦ *Β.λαδικανκάσου*· ἐστὶ ὑψηλότερον ὄρος εἶνε ὁ *Ἐ.Ι.βρος* (17000 π. περίπου). Οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν τὸν Καύκασον ὡς τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Γῆς, διότι δὲν ἐγνώριζον ἄλλο ὑψηλότερον. Οἱ ΒΑ. κλάδοι αὐτοῦ συνεχονται μετὰ τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἧτις, οὔσα ἡ συνέχεια τῶν πρὸς Β. ὀρίων, δὲν παρουσιάζει οὐδεμίαν φανεράν ἐκροτῆν, καίτοι δεχομένη μεγάλους ποταμούς. Εἰς τὴν βορείαν τῆς Κασπίας θαλάσσης ἀκτὴν ἐκβάλλει ὁ Οὐράλιος ποταμὸς, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν πρὸς τὰ ἄνω συνέχειαν τῶν ὀρίων μέχρι τῶν μεγάλων καὶ μακρῶν Οὐραλιῶν ὄρέων. Τὴν λοιπὴν δὲ συνέχειαν τῶν ὀρίων μέχρι τοῦ Καρικοῦ κόλπου ἀποτελοῦσι τὰ Οὐράλια, τὰ ὅποια, ὄντα ἀπόκρημα καὶ γυμνά κατὰ τὴν Α. πλευρὰν, ἠπίως κατωφερῆ κατὰ τὴν δυτικὴν, πρὸς Ν. καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν καὶ, οὐδαμοῦ ὑφούμενα πλέον τῶν 7000 π., ἔχουσιν πλούσια μεταλλεῖα καὶ ἰδίως πλατίνης καὶ ἀργύρου. Ταῦτα εἶνε τὰ πρὸς Δ. ὅρια τῆς Ἀσίας, τὰ ὅποια ἄλλοι κατὰ τι τροποποιοῦσι· κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς πλευρὰς περικλύζεται αὐτὴ ὑπὸ τριῶν ὠκεανῶν καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. συντείνει εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Τὸ πρὸς Ν. σύμπλεγμα τῶν νήσων δυσκόλως χωρίζεται μετὰξὺ Αὐστραλίας καὶ Ἀσίας· διὸ ἐπόμενοι τοῖς παραδεδεγμένοις, δὲν θέλομεν κάμει οὐδεμίαν κενοτομίαν. Ἡ Ἀσία εἶνε τέλος ἡ μόνη ἥπειρος, ἧτις ἐκτὸς τῆς μετὰ

τῆς Εὐρώπης ἐκτενοῦς ἐνώσεώς της ἐνοῦται καὶ μεθ' ὄλων τῶν λοιπῶν ἡπείρων ἢ διὰ πορθμῶν, ἢ δι' ἰσθμῶν καὶ συμπλεγμάτων γήσων.

Ἡ Ἀσία, σχηματίζουσα ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ τὴν περιφέρειαν τόσον μεγάλην ξηρᾶς συνεχῆ ἔκτασιν, ὅσην οὐδαμοῦ γῆς ἀπαντῶμεν, ἔχει μετὰ τὴν Ἀφρικὴν σχετικῶς τὴν ἐλαχίστην παραλίαν ἀνάπτυξιν (ἐπὶ 400 περίπου □ μ. ξηρᾶς 1 μ. παραλίαν), ἀλλ' ὑπερέχει κατὰ τὴν διάρθρωσιν τὴν ἡπειρον ταύτην κατὰ παλύ. Τὰ μέλη αὐτῆς, ἔχοντα πρὸς τὸν κορμὸν ὡς 1 : 5, εἶνε πρὸς Δ ἢ Μικρὰ Ἀσία, πρὸς Ν. ἢ Ἀραβία, καὶ αἱ δύο χερσόνησοι τῆς Ἐντεῦθεν καὶ Πέραν Ἰνδίας, αἱ δὲ πρὸς Α (Κορέα καὶ Καρταϊάτικα) καὶ Β εἶνε ἤ τον τῶν ἀνωτέρω σπουδαῖαι. Ἡ Ἀραβικὴ χερσόνησος βρέχεται ἀπὸ δύο θαλάσσας, τὴν Ἐρυθρὰν καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον· ἡ πρώτη εἰσδύει πρὸς τὰ ἄνω μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ἔνθα κατὰ τοὺς κόλπους Σουέζ καὶ Ἀκάθιον τόσον καταμερίζεται καὶ τόσον ἀδαθῆς εἶνε, ὥστε τριχυμῖαι ἐκ Β ἐγκαταλείπουσι πηλλάκις γυμνὸν τὸν πυθμένα· ὁ πρὸς Ν. πορθμὸς Βαβελμανδῆβ, ἡγουν πύλη δακρύων, ὁ ἐνόων τὸν κόλπον μετὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, μαρτυρεῖ καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τὸν κίνδυνον τῶν ναυτιλλομένων (ὑφαλοὶ, σκόπελοι καὶ χοιράδες ἐκ κοραλλίων)· ἡ δευτέρα θάλασσα κινωνεῖ μετὰ τοῦ Ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Ὀρμούζης. Ἀνατολικώτερον τῆς Ἀραβίας κεινται αἱ δύο χερσόνησοι τῆς Ἐντεῦθεν καὶ Πέραν Ἰνδίας, σχηματιζόμεναι ἐκ προβαλλούσης εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν μεγάλης καὶ ἐπιμήκουσ τετραγώνου γλώσσης, διαιρουμένης διὰ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου εἰς δύο. Ἀμφότεροι οἱ κόλποι, ὁ τε Περσικὸς καὶ ὁ Βεγγαλικὸς, ἔχουσι ἐκτεταμένα στρώματα μαργαριτοφόρων ὀστρέων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ἡ Ἀσία δύο ὑψίπεδα, ἐνούμενα διὰ τινος σειρᾶς ὄρέων, τὸ μικρότερον καὶ δυτικώτερον καλεῖται τοῦ Ἰράν, καὶ τὸ μεγαλειότερον καὶ ἀνατολικὸν τῆς Ἀργῆ ἢ μέσης Ἀσίας, τὸ ὁποῖον εἶνε πατρίς τῶν βαρβάρων λαῶν τῶν πηλλάκις τὸν μεσαῖονα κατατρομαζάντων τὴν Εὐρώπην δ' ἀ τῶν κατακτητικῶν αὐτῶν ἐπιδρομῶν.

Συνέχεια.

§. 46. Τὸ ὑψίπεδον τῆς Ἄνω ἢ Μέσης Ἀσίας εἶνε ἀπέραν-
 τός τις πεδιάς, ὑπερβάλλουσα πολὺ τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν ἔκ-
 τασιν καὶ ὀριζομένη ὡς ἐξῆς. 1) Τὰ περιορίζοντα αὐτὴν πρὸς
 Β. ὄρη κατὰ μὲν τὸ ἀνατολικὸν αὐτῶν ἤμισυ καλοῦνται *Δαι-*
ρικὰ, κατὰ δὲ τὸ δυτικὸν *Αλταΐα*, δηλ. χρυσοφόρα, ὄντα περὶ
 τὰς 11000 π. ὑψηλὰ· ἀμφότερα δὲ, καταβαίνοντα βαθμηδὸν
 πρὸς τὸ βόρειον βαθύπεδον, σχηματίζουσι τὰς ὄρεινὰς χώρας τῆς
 ΝΑ. Σιβηρίας. 2) Πρὸς Ν. δὲ ἐξέχουσι τὰ Ἰμαλαΐα (ἔδρα τῶν
 χιόνων), τῶν ὁποίων, κατεργομένων ἀποτομῶς πρὸς τὸ βαθύπε-
 δον τοῦ Ἰνδισταν, ἐξακολουθησις εἶνε τὰ πρὸς Α *Σιντσιάρ*,
 γιγαντιώδης σειρὰ ὀρέων, ἔχουσα 1200 μ. μῆκ. καὶ 50 πλ. καὶ
 ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Τὸ ὕψος τῆς δευτέρας
 τῶν Ἰμαλαΐων εἶνε ὅσον καὶ τὸ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν
 Ἄλπεων, ἀλλὰ πολλαὶ κορυφαὶ αὐτῆς ὑψοῦνται ὑπὲρ τὸ 1 γ. μ.
 (24000π), οἷον ἡ *Σαβαλαγερὶ* (λευκὸν ὄρος) καὶ ἡ ἐτι ὑψηλότερα
Κιγχιγγιούγγα, ὑψόμενα ὑπὲρ τὰς 26000 π, νεωστὶ ὅμως ἀ-
 νεκαλύφθη ὡς ὑψηλότερα κορυφή (27000 π) ἡ *Ἐβέρεστος*. 3)
 Πρὸς Α. καταπίπτει τὸ ὑψίπεδον εἰς τὰ χεῖλικα ὄρη τὰ
 σχηματίζοντα τὰς *Σινικὰς Ἄλπεας* καὶ τὰς τῆς *Μαρδοσχο-*
ρίας καὶ κατέρχεται ἢ πρὸς τὸ Σινικὸν βαθύπεδον ἢ διὰ παρα-
 λίων ἀποκρήμνων ἀμέσως πρὸς τὴν θάλασσαν. 4) Πρὸς Δ.
 ἀποκλείεται διὰ τοῦ ὄρους *Βελοόρου*· εἰς δὲ τὰ ἐνδότερα τοῦ
 ὑψιπέδου ἐκτείνονται ἐτι μεταξὺ Ἄλταίων καὶ Ἰμαλαίων δύο
 ἄλλαι σειραὶ ὀρέων, τὰ Οὐράνια ὄρη *Θιαρσιάρ*, ἧτοι *Οὐρα-*
νοφόρα κατὰ τοὺς Κινέζους, ἢ *Μούσια*, ἧτοι χιονώδη κατὰ
 τοὺς Ταρτάρους, καὶ περαιτέρω πρὸς Ν. τὰ *Κυελλόνια*, τὰ
 ὁποῖα εἰς τὴν σειρὰν τοῦ Κορακορούμ φέρουσι τὸ κατὰ δεύτε-
 ρον λόγον ὑψηλότερον ὄρος τῆς Γῆς, ὑψόμενον 100 π. πλεόν
 τῆς κορυφῆς *Κιγχιγγιούγγης*. Διὰ τῶν ὀρέων τούτων σχημα-
 τίζονται εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν τρία πάλιν μέρη ὑπερκείμενα πρὸς
 ἀλληλα, ὡς τὰ πατώματα οἰκίας τινος, τὸ κατώτατον τὸ
 μεταξὺ Ἀλταίων καὶ Μουσιῶν εἶνε ἡ κυρίως ἢ ἐξωτερικὴ κα-
 λουμένη *Μογγολία*, τὸ δεύτερον τὸ μεταξὺ Μουσιῶν καὶ Κυ-
 ελλυνίων τὸ περιλαμβάνον τὴν ἔρημον *Γόβιν* εἶνε ἡ ἐσωτερι-

κὴ *Μογγολία*, ἥτις πρὸς Δ. καλεῖται καὶ μικρὰ *Βουχαρία*, τὸ τρίτον καὶ ὑψηλότερον τὸ μεταξὺ Κουελλυνίων καὶ Ἰμαλαίων εἶνε τὸ *Τιβέτ*. Περὶ τὸ ὑπίπεδον τῆς Ἄνω Ἀσίας κεῖνται τὰ βαθύπεδα τῆς Σιβηρίας, τῆς Κίνας καὶ τῶν Ἐντὸς καὶ Πέραν τοῦ Γάγγου Ἰνδιῶν. Πρὸς Ν. τῶν Ἐντὸς τοῦ Γάγγου Ἰνδιῶν κεῖται τὸ ὑπίπεδον τοῦ *Δεκάν*, τὸ πρῶτον μεμονωμένον ὑπίπεδον τῆς Ἀσίας. Ἐκ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων κατέρχονται πρὸς τὰ βαθύπεδα ποταμοί, οὓς μόνοι οἱ τῆς Ἀμερικῆς ὑπερέχουσι. Συχνάκις ἀπαντῶνται ἐν Ἀσίᾳ καὶ διπλοῖ, ἢ διδυμοὶ ποταμοί, δηλ. γειτονεύοντες κατὰ τὰς πηγὰς των καὶ λαμβάνοντες ἔπειτα διαφόρους διευθύνσεις, εἶτα πάλιν πλησιάζοντες ἀλλήλους, ἵνα χυθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ παραλλήλως ῥέοντες, ἢ ἐνούμενοι καὶ σχηματίζοντες Δέλτα.

Ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν τῆς *Δυτικῆς Ἀσίας* ἄξια προσοχῆς εἶνε τὰ ἐξῆς· ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ Βελούρου φέρεται πρὸς Δ. ἡ μακρὰ σειρά τῶν *Ἰνδουκουσχιῶν* ὀρέων, 2000 π. ὑψηλῶν, τὰ ὅποια ἐνοῦσι τὸ μέγα ἀνατολικὴν ὑπίπεδον μετὰ τοῦ μικροῦ δυτικοῦ· πρὸς μὲν τὴν βορείαν αὐτῶν κλιτὺν κεῖται τὸ βαθύπεδον *Τουράν*, πρὸς δὲ τὴν νοτίαν τὸ *Ἰράν*, πρὸς ὃ δύναται νὰ ἀναβῇ τις ἐξ ὄλων τῶν μερῶν διὰ δυσβάτων στενωπῶν φερουσῶν εἰς μικρὰ ὑπίπεδα· πρὸς τὰ ΝΔ καταπίπτει εἰς τὴν *βαθειᾶν κοιλάδα* τοῦ *Εὐφράτου* καὶ *Τίγριδος*. Πρὸς τὰ ΒΑ. ἐπεκτάσεις τῶν Ἰνδουκουσχιῶν ὀρέων σχηματίζουσι τὸν μεσημβρινὸν τοῖχον τοῦ μεγάλου Ἀραλοκασπιακοῦ κοίλου (Σελ. 375) καὶ ἀκολούθως ἐνοῦνται μετὰ τοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἀρμενίας (*Δεμαβένδιον*, ἡφαίστειον 19000 π.). Μετὰ τοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἀρμενίας συνέχεται ὁ *Ταῦρος*, ὅστις μετὰ τῶν κλάδων του σχηματίζει τὴν ὑψηλὴν γῶραν τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*· ἡ δὲ *Ἀραβικὴ χερσονήσος* μετὰ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης σχηματίζει τὸ δεύτερον μεμονωμένον ὑπίπεδον τῆς Ἀσίας.

Τὸ μέγιστον τῆς Ἀσίας μέρος ($\frac{3}{4}$) κεῖται ἐπὶ τῆς εὐκράτου ζώνης, μέρος μόνον τῆς Σιβηρίας εἰς τὴν κατεψυγμένην καὶ μέρος τῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων καὶ τοῦ συμπλέγματος τῶν νήσων εἰς τὴν διακεκυμένην· μέρος δὲ μάλιστα ἐκτείνεται

πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ· εἰς οὐδεμίαν ὁμῶς ἤπειρον ἐκτὸς αὐ-
 τῆς, ἣτις καὶ ἡπειρος τῶν ἀντιθέσεων δύναται νὰ κληθῆ, δια-
 φέρει τοσοῦτον τὸ πραγματικὸν ἀπὸ τὸ μαθηματικὸν κλίμα.
 Τὸ πλῆθος τῶν ὑπὲρ τὴν γραμμὴν τῆς χιόνος κειμένων ὀρέων,
 τὸ ὕψος τῶν πεδιάδων καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐπιρροίας τῶν τὸ
 κλίμα μετριαζόντων θηλασίων ἀνέμων, πάντα ταῦτα συντεί-
 νουσιν, ἵνα ἔχη ἡ βορεία καὶ μέση Ἀσία ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλά-
 τος πολὺ ψυχρότερον κλίμα, ἢ αἱ λοιπαὶ ἡπειροί· οὐδαμοῦ
 ἐπίσης εἶνε αἱ κλιματικαὶ ἀντιθέσεις διαφόρων μερῶν τόσον ὑ-
 περβολικαί, διότι, ἐνῶ εἰς τὴν βορείαν Σιθηρίαν ἤδη κατὰ τὸν
 Σεπτέμβριον ὁ ὑδράργυρος εἰς τοσοῦτον βαθμὸν πήγνυται, ὥστε
 δύναται καὶ νὰ σφυρηλατηθῆ, εἰς τὴν Ἀραβίαν ὑπάρχει πνιγηρὰ
 θερμότης καὶ τοιαύτη ξηρασία, ὥστε ἐστιλβωμένος χάλυξ δὲν
 ὀξυδοῦται ἐκτιθέμενος εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν. Αἱ αὐταὶ ἀντιθέ-
 σεῖς ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τῆς Ἀσίας, ἐπει-
 δὴ, ἐνῶ τὰς βορείους παραλίας καλύπτουσι μόνον λειχῆνες καὶ
 φύκη, ἡ δὲ καλουμένη Σιθηρικὴ κέδρος εἶνε ἐντελὲς δειδρύριον
 καὶ τὰ μῆλα κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν Δαυρικῶν ὀρέων ἔχουσι
 τὸ μέγεθος τοῦ ἐρεθίνθου, εἰς τὰ μεσημβρινὰ ἀναπτύσσονται
 φοίνικες 200 π. ὑψηλαί. Τὸ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην κείμενον
 μέρος τῆς Ἀσίας εἶνε ἡ πατρὶς πολλῶν φυτῶν, ἅτινα ἐξηπλώ-
 θησαν μετὰ ταῦτα εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη καὶ τὰ πλεῖστα τῶν
 σιτηρῶν τὸ μέρος τοῦτο ἔχουσι πατρίδα, διότι κατὰ τὴν Ἑλληνι-
 κὴν μυθολογίαν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν ὁ Βάκχος ἔφερε τὸ κλῆμα. Ἡ Ἀσία
 εἶνε ἐπίσης ἡ πατρὶς τῶν πλείστων κατοικιδίων ζῶων· ἵπποι,
 ὄνοι καὶ αἶγες ἀπαντῶνται αὐτόθι εἰς ἀγρίαν ἐτι κατάστασιν·
 ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ζῶων ἀπαντῶνται μέγιστα ἀντιθέσεις,
 ἐπειδὴ πρὸς Β. ζῆ τὸ μικρότατον τῶν θηλαστικῶν, ὁ μῦς τῆς
 Σιθηρίας ὁ ἀρουρκίος, ἐνῶ πρὸς Ν. τὸ μέγιστον, ὁ ἐλέφας. Ἀλλὰ
 τὰ εἰς τὰ παράλια τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ εὑρεθέν-
 τα λείψανα προκατακλυσμιαίων ζῶων, οἷον ὁ γιγαντώδης ἐλέ-
 φας ἡ Μαρμουθ (εἰς τούτων εὑρέθη ὀλόκληρος μετὰ τοῦ δέρμα-
 τος καὶ τῶν τριχῶν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λένα ἐγκλεισμένος
 ἐντὸς πάγου) ἀποδεικνύουσι μετὰ βεβαιότητος σχεδὸν ὅτι κατὰ
 τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ κλιματικαὶ καὶ ἐπομένως αἱ φυτικαὶ

καὶ ζωῆ καὶ σχέσεις τῆς ἡπείρου ὑπῆρχον πάντη διάφοροι τῶν σημερινῶν. Εἰς τὴν Ἀσίαν τέλος, ἥτις κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν λοιπῶν ἡπείρων καὶ ἔρχεται εἰς προσέγγισιν μεθ' ἑκάστης τῶν ἄλλων, εὐρίσκομεν τὴν ἀρχαιοτάτην κοιτίδα τοῦ ἀνθρώπου· διότι εἰς ταύτην, ἥτις συνενώνει ἐν ἑαυτῇ τὰς ιδιότητας καὶ ἀντιθέσεις ὅλων τῶν ζωνῶν, ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος κάλλιον νὰ προετοιμασθῇ πρὸς τὰς διαφόρους φύσεις τῶν παρακειμένων ἡπείρων. Οἱ μῦθοι τῶν ἀρχαιοτάτων Ἀσιατικῶν ἔθνων συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὴν Ἀγ. Γραφήν, παραδεχόμενοι ὁμοφώνως ὡς πατρίδα τῶν πρώτων ἀνθρώπων τὴν περὶ τὰ Ἰμαλαΐα χώραν. Τὰ ἀρχαιότατα τῶν γνωστῶν βασιλείων ἐκτὸς τῆς Αἰγύπτου εἶνε Ἀσιατικὰ καὶ ἰδρῦθήσαν παρὰ τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τοὺς ρέοντας πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ τοῦ κολοσσικοῦ ὑψιπέδου τῆς μέσης Ἀσίας· ἐν γένει δὲ ἡ ἡπειρος αὕτη παρουσιάζεται πάντοτε εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς τοιαύτη, ἐν ἣ πολλὰ γεννῶνται, καὶ ἐξ ἧς πάλιν πολλὰ πρὸς Δ. ἐξαπλοῦνται. Ὅποσοι λαοὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα δὲν ἐπέδραμον ἐκεῖθεν (Οὐννοι, Μαγγόλοι); Αἱ τρεῖς μεγάλαι θρησκεῖαι αἱ ἕνα θεὸν λατρεύουσαι ἐκεῖ ἐγεννήθησαν. Ἰπὸ ἱστορικὴν ἐποψίν ἡ Ἀσία σήμερον ἀπολείπεται καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ἥτις καὶ πάλιν τῶν σπουδαιότερων χωρῶν τῆς κατέχει. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπολογίζεται σήμερον εἰς 750 ἐ, διαιρούμενος εἰς τρεῖς φυλάς (§. 33 Φυσικῆς Γεωγραφίας): κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε ἔθνη, βουδδισταὶ καὶ βραχμανισταὶ, ἔπονται δὲ οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ τέλος οἱ Χριστιανοί.

Σιβηρία.

§. 47. Ἡ χώρα αὕτη, ἥτις ὑπερβαίνει μὲν κατὰ πολὺ τὴν Εὐρώπην ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν, δὲν ἔχει δὲ πλείονας κατοίκους τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης βασιλείου τῆς Πορτογαλίας, ἐγνώθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 15' αἰῶνος ὑπὸ τῶν Ρώσων καὶ ἐγένετο συγχρόνως ἐπαρχία αὐτῶν. Τὰ ΝΑ καὶ ΒΑ αὐτῆς εἶνε πλήρη διακλαδώσεων τῶν ὄρεων, ἅτινα ἐκπέμπονται ἐκ τοῦ βορείου χειλὸς τῆς μέσης Ἀσίας, τὸ δ' ὑπόλοιπον μέχρι τῆς θαλάσσης εἶνε βαθύπεδον. Διαρρέουσι δὲ τὴν χώραν μέγιστοι πο-

ταμοί, οἷον ὁ Ὄβρις μετὰ τοῦ Ἰρτίσχον, ὁ Ἰενισεῖς μετὰ τοῦ Ἀγγάρα, πηγάζοντος ἐκ τῆς Βαϊκάλης λίμνης, καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον ὁ Λένας. Πρὸς τὰ ΝΑ. δὲν εἶνε ἡ Σιβηρία τόσον φθερά, ὅπως τὴν φαντάζονται αὐτόθι: ὑπάρχουσι σιτοφόροι πεδιάδες, δάση ἐκ Σιβηρικῆς κέδρου, μεγάλα χωρία καὶ κάλλιστοι ὁδοί· πέραν ὅμως τῆς 55° εἶνε ἀθλία ἐλώδης πεδιάς, ἐν ἧ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος, τὸ βραχὺ μὲν, ἀλλὰ θερμότατον, ὁ πάγος μόλις τήκεται μέχρι βάθους $\frac{1}{2}$ πόδος· αὐτόθι ὑπάρχουσι χῶραι, ἐν οἷς ὁ πάγος τῶν ποταμῶν μόλις κατὰ τὰ μέσα Ἰουλίου διαρρήγνυται, πάλιν ὅμως μετὰ ἓνα μῆνα δύναται τις νὰ βαδίσῃ ἐκ νέου ἐπ' αὐτοῦ· αὐτόθι περιπλανῶνται ἀθλιοὶ μόνον λαοὶ θηρευτικοί, οἱ Σαμοῖεδαί, Ὀστιάκοι, Τογγουσοί, Ἰαχουτοί, κτλ., οἵτινες πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν δέρματα ὡς φόρον ἀποφέρουσιν, ἐπειδὴ ἡ χώρα πλουτεῖ καλλίστων γουναροφόρων ζώων (μῦς ὁ Πόντιος, λευκοῖκτις, μελαναὶ καὶ φαιαὶ ἀλώπεκες, σκίουροι, κτλ.)· περαιτέρω πρὸς Ν. τῆς χώρας κατοικοῦσι Ῥῶσοι ἄποικοι καὶ κατάδικοι, ἐπειδὴ ἡ Ῥωσσία, καταργήσασα τὴν θανατικὴν ποινὴν, μεταφέρει αὐτόθι ὄχι μόνον τοὺς κακούργους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπόπτους, οἵτινες ὀφείλουσι ἢ νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὅπερ τὸ χεῖριστον, ἢ νὰ λαμβάνωσιν ὡς ἄποικοι νομίμως οἴκημα καὶ ἀγροῦς.

Ἡ Σιβηρία μετὰ τῆς χώρας τοῦ Ἄμουρ καὶ τῆς πέραν τῆς Βαϊκάλης λίμνης ἔχει 263000 □ μ. καὶ 4230000 κ.

Ὅσον πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας βαίνει τις, τόσον ἐρημοτέραν καὶ σκυθρωποτέραν εὐρίσκει αὐτήν. Ἐπισημότεροι τόποι, ὧν οἱ πλείστοι ἔχουσι ξυλίλους οἴκους, γενομένης ἀρχῆς ἀπὸ Δ. πρὸς Α. εἶνε οἱ ἐξῆς, Λίκατερινόπολις, εἰς τὰ Οὐράλια μεταλλεῦχα ἔρη, οὕσα ἡ πρώτη μεταλλουργικὴ πόλις ὅλου τοῦ Ῥωσσικοῦ κράτους. Τοβόλσκη, πρωτεύουσα τῆς δυτικῆς Σιβηρίας, ἔχουσα μεγάλας ἀποθήκας γουναρικῶν καὶ 17000 κ. ἐνεργούντων ἀξιόλογον ἐμπόριον. Ἴρξκούτσκη, πρωτεύουσα τῆς ἀνατολικῆς Σιβηρίας κολῶς ὑποδομημένη, ἀπέχουσα τῆς μὲν Πετρούπολεως 800 μ. τοῦ δὲ Πεκίνου 300 καὶ κατοικουμένη ὑπὸ 46000 κ. Κιάχτα, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, κειμένη εἰς τὴν κάτωθεν τῆς Βαϊκάλης ἐπαρχίαν καὶ ἀντικρὺ τῆς Σινικῆς πόλεως Μαί-

ματοχίνης καὶ ἐνεργοῦσα μετὰ τῶν Σινῶν μέγα ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον. Μερτσχίνσκη, εἰς τὰ Δαυρικὰ ὄρη, ἔχουσα μεταλλεῖα καὶ τὸ ἡμισυ τῶν κατοίκων καταδίκους. Ὁχότσκη, παρὰ τὴν ὀμίον· μιν θαλάσσαν· ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐργάζονται οἱ χειρίστοι τῶν καταδίκων μετ' ἀλύσεων, ἧ ἐστιγματισμένοι πολλάκις διὰ σιδήρου καὶ ἔχοντες κεχαραγμένην τὴν ρίνα.

Ἡ ΒΔ. γωνία κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἡμιανεξαρτήτων Τσουζων, οἵτινες εἶνε Μογγόλοι νομάδες, ἐνεργοῦντες μετὰ τῶν Ῥώσων ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον. Ἡ χερσόνησος Καμτσιάτικα διασχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, ἐν οἷς ὑπάρχει σειρὰ ἡφαιστειῶν (ἐν τούτων ἔχει ὕψος πλέον τῶν 46000 π.), καὶ ἔχει κλίμα πολὺ ἡπιώτερον τῆς Σιθηρίας, ἀλλὰ κατοίκους ὀλίγους, πτωχοὺς καὶ ἀκαθάρτους, ἀποζῶντας ἐκ τῆς θήρας καὶ ἀλείας καὶ ἔχοντας ζῶα κατοικίδια κύνας· ἀντικαθίστανται δὲ ἀπαύστως ὑπὸ Ῥώσων, τῶν ὁποίων κυρία ἀποικία εἶνε ὁ λιμὴν τῆς Πετροπαυλόβσκης, ὅστις κείμενος εἰς τὸν Ἀβάτσαν κόλπον ἀπέχει τῆς Πιτροπόλεως 1600 μ. Ἀπὸ τῆς Καμτσιάτικας ἀρχόμεναι δύο σειραὶ νήτων φέρουσι αἱ μὲν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, αἱ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν· καλούμεναι δὲ αἱ μὲν πρῶται Ἀλεοῦται, αἱ δὲ δευτέραι Κοουρίλαι καὶ οὔσαι ὄρειναι· καὶ ἡφαιστεῖοι, κατοικεῖνται ὑπὸ Καμτσιάδων (οὔτω καλοῦνται οἱ κάτοικοι τῆς Καμτσιάτικας) ἢ Ἐσκίμων καὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ῥώσσους, οἵτινες αὐτόθι διατηροῦσι θηρευτὰς διὰ τὰ γουναρικά. Πρὸς Β. τῆς Σιθηρίας, εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, κεῖται ἡ Νέα Σιθηρία, ἧτις δὲν δύναται νὰ κατοικηθῇ.

Ἡ Κίνα παρεχώρησεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὸ πρὸς Β. τοῦ Ἀμοῦρ μέρος τῆς Μανσχυρίας καὶ τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ χώραν. Πρωτεύουσα τῆς παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν χώρας εἶνε ἡ Νικολατέβσκη.

Τουράν ἢ Τουρκεστάν.

§. 48. Ὀριζόμενον πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἰνδουκουστίων ὄρεων καὶ τῶν μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης προεκβολῶν αὐτῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς δυτικῆς τῶν ὄρεων τῆς Ἑσῶ Ἀσίας κλιτύος, ἀπὸ τῆς Σιθηρίας πρὸς Β. δὲν χωρίζεται διὰ φυσικῶν ὀρίων, ἀλλὰ ταπεινὴ τις γηλοφία, διακοπτομένη ὑπὸ στεππαίων λι-

μῶν φέρεται ἀπὸ τῆς Ἀράλης λίμνης πρὸς τὸν μέσον Ὄριον. Πρὸς Δ. δὲ συνέχεται μετὰ τῶν στεπεπῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ οὕτω τὸ μεταξὺ Οὐραλίων καὶ Καυκάσου τοῦτο ἄνοιγμα σχηματίζει τὴν μεγάλην πύλην, δι' ἧς ἐγένοντο ὅλαί αἱ μεταναστάσεις τῶν λαῶν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκτὸς τῶν πρὸς Α. ὑψιπέδων, ἅτινα εἶνε ἐκ τῶν θελκτικωτέρων τῆς Γῆς, τὸ Τουρκεστάν εἶνε εὐρεῖα καὶ ὀμαλὴ λεκάνη, ἣτις ἤτο ποτε πιθανὸν πυθμὴν θαλάσσης· ἐντεῦθεν τὸ πληῶδες καὶ ἀμμῶδες ἔδαφος, τὸ ὁποῖον, μὴ ἔχον κατάλληλον πρὸς γεωργίαν χῶμα, καλύπτεται ὑπὸ πολλοῦ ἄλατος (πολλαὶ ἀλμυραὶ λίμναι) καὶ ἐνιαχοῦ ὑπὸ πολλῶν θαλασσίων ὀστρέων. Ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλη, οὐσαι λείψανα τῆς Θηλάσσης ταύτης (ὄθεν καὶ ὀλίγον ἀλμυραὶ), εὐρίσκονται εἰς διηνεκῆ ἐλάττωσιν, ἐνῶ πιθανῶς εἰς παναρχαίους χρόνους συνέχοντο. Περὶ τὰς λίμνας ταύτας ὑπάρχει ἕκτασις 10000 □ μ. ταπεινωτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καλουμένη Ἀραλοκασπιακὸν κοῖλον. Εἰς μὲν τὴν Ἀράλην χύνεται ὁ Ἄμου ἢ Γιῶν (Ἰξός), ὅστις κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν αὐτοῦ σχηματίζει δέλτα· ἀριστερὰ δὲ τις ἐκστόμωσις αὐτοῦ πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐπεχώσθη σήμερον ὑπὸ ἄμμου· ἐν γένει δὲ ἡ χώρα ἔχει πολλοὺς στεπεπαίους ποταμούς· εἰς τὴν αὐτὴν λίμνην χύνεται καὶ ὁ Σῆρ (Ιαξάρτης). Οἱ παλαιοὶ ἐκάλουσαν τὴν χώραν Τουράν, Βακτριανὴν καὶ Σογδιανὴν. Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν τούτων, ὄντες πυρολάτραι, ἐλάτρευον ὡς εἰκόνας τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ τὸν Ἥλιον, τὸ φῶς καὶ τὸ πῦρ, καὶ ἐσχημάτιζον ἱερακρατικὴν τινα πολιτείαν, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐγένοντο βαθμηδὸν αἱ χῶραι αὐτῶν ἐπαρχίαι τοῦ παλαιοῦ Περσικοῦ βασιλείου, κατόπιν τοῦ Παρθικοῦ καὶ ὕστερον τοῦ Νεοπερσικοῦ· κατὰ τὸν 6. καὶ 7. αἰῶνα ἀνεφάνησαν ἐκεῖ οἱ Τούρκοι, λαὸς ληστρικός, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι οἱ κάτοικοι εἶνε Τουρκικῆς καταγωγῆς.

Τὸ Τουρκεστάν σύγκειται ἐκ πολλῶν Μωχμεθανικῶν κρατῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἐπισημότερα εἶνε τὰ ἑξῆς, 1) τῆς Χοκάνδης, κείμενον κατὰ τὸν ἄνω Ἰαξάρτην καὶ ἔχον τὴν ἐμπορικὴν πόλιν Τασκένδην. 2) τῆς Χίβης μετὰ τῆς ὀλιωμένου πόλεως, ἐνθα ἐδρεύει ὁ Χάνης, ὅστις ἀνεγνώριεν ἤδη τὴν κυριαρχίαν τῆς Ρωσσίας. 3) ἡ χώρα τῶν

Οὐσθέκων Τούρκων (οἵτινες κατοικοῦσι καὶ τὰ ἀνωτέρω δύο κράτη) ἢ Μεγάλη Βουχαρία, κειμένη κατὰ τὸν Ὠξὸν καὶ τὸν Σόγδην, στεππαῖον ποταμὸν, καὶ οὕτω ἀλιθῆς παράδεισος. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις Σαμαρκάνδη, πρωτεύουσα πάλαι τοῦ Ταμερλάνου, Βάλκη καὶ Βουχάρα, ἔδρα τοῦ μεγάλου Χάνου καὶ κέντρον τοῦ διὰ κερβανίων ἐμπορίου μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Εὐρώπης· οἱ Βουχάριοι, ἤθουν πεπαιδευμένοι, μὴ καταγόμενοι ἐκ Τούρκων, εἶνε ἐπιτήδευοι ἔμποροι. 4) Ἡ χώρα τῶν Τουρκομάνων, κειμένη εἰς ὑψωμά τι ἐν μέσῳ τῶν μεταξὺ Κοσπίας καὶ Ἀράλης στεππῶν, κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ νομαδικῆ καὶ πολεμικῆ, καυχωμένου ὅτι οὔτε ὑπὸ σκιὰν δένδρου, οὔτε ὑπὸ σκέπην βασιλείας ἀναπαύεται. 5) αἱ στέππαι τῶν Κιργίσιων Καϊσάκων, ἤθουν ληστῶν, τῶν ὁποίων οἱ Χάναι εἶνε ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν κυριαρχίαν. Ἡ Ῥωσσία κατέχουσα τὴν κυριωτέραν τῆς Ἀράλης νῆσον, τὸ στόμιον τοῦ Ἰαξόρτου καὶ ἄλλα μέρη ἐπίκαιρα, ἐξασκεῖ ἀπόλυτον κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Ἀράλης, ἐν ἣ διατηρεῖ καὶ στολίσκον καὶ ἐξασκεῖ οὕτω ἐφ' ὅλου τοῦ Τουρκιστάν ἀληθῆ ἐπιβρόχην.

Ἰράν.

§ 49. Ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα (§ 39) συνέχεται πρὸς τὰ ΒΔ. διὰ τοῦ Βελούρου ὄρους μετὰ τοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἔσω Ἀσίας καὶ πρὸς Β. χωρίζεται ἀπὸ τοῦ Τουρκιστάν διὰ τῶν Ἰνδουκουσχιῶν ὄρέων καὶ τοῦ Παροπαμίσου, πρὸς Α. ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν διὰ τῶν Σολεϊμαρείων ὄρέων καὶ μόνος ὁ ποταμὸς Καβούλ, ἐνούμενος μετὰ τοῦ Ἰνδοῦ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω ὄρέων καὶ τῶν Ἰνδουκουσχιῶν σχηματίζει διάβασιν τινα μεταξὺ τοῦ Ἰράν καὶ τῶν Ἰνδιῶν (στενὸν τοῦ Χεϊζερ). Πρὸς Ν. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ πολλῶν παραλλήλων σειρῶν ὄρέων κατερχομένων κατὰ βαθμίδας πρὸς τὴν Ἰνδικὴν καὶ Περσικὴν θάλασσαν, αἵτινες παρὰ τὴν θάλασσαν μόνον ἀφίνουσι στενόν τι καὶ ἀμμῶδες ἐπίπεδον. Οὐδεμίαν ἐγκαρσίαν κλιτὰς διασχιζομένη παρέχει διόδον τινα πρὸς τὰ ἔσω, καὶ οὕτω μόνον δυσδιαβατὰ στενὰ, κλίμακες καλούμενα, φέρουσιν αὐτόσε· ἐνιαχοῦ ἀπαντῶνται μεγάλαι καὶ εὐρεῖαι ἐπιμήκεις κοιλάδες, φέρουσαι ἀνθηρότατα καὶ χυλωδέστατα φυτὰ (πατρὶς τῶν ῥοδακίνων). Πρὸς τὰ ΒΔ συνέχεται ἡ χώρα

διὰ τῶν ὑψηλῶν ἠφαιστῶδων ὄρεων Ἀλβόρδσχιών μετὰ τῆς ὄρεινης χώρας τῆς Ἀρμενίας. Ἡ χώρα λοιπὸν περικυκλοῦται ὑπὸ ὄρεων, ἅτινα, ὄντα μὲν πρὸς Β. καὶ Α. φθιβρῶς ἀπότομα, καταπίπτοντα δὲ πρὸς Μ καὶ Δ. ἠπίως, καθιστῶσι τὸ πλεῖστον τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Ἰράν (50000 □ μ) ὑπὲρ τοῦ, 4000 π. ὑψηλὸν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, περιέχον ὁμῶς καὶ μεγάλα λεκανοειδῆ κοίλα. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ σύγκειται κυρίως ἐξ ἀργίλλου καὶ πυριτίου (χάλυκος) καὶ περιέχει ἅλατα, ἀλλ' εἶνε τόσον ἀνυδρον, ὥστε μόνον τεχνητὸν πότισμα καθιστᾷ τὴν καλλιέργειαν δυνατὴν. Ἡ φύσις δὲν παρέχει, εἰμὴ μόνον ἀλμυρὰς πηγὰς, λίμνας καὶ ποταμοὺς στεππαίους· εἰς τινὰς μάλιστα ἐκτάσεις τὸ ἅλας σχηματίζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας λευκὴν φλοιὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου γεννῶνται ἀλατοῦχοι ἔρημοι μετὰ μεμονωμένων αὐάσεων. Ὁ οὐρανὸς ὁμῶς ἐκτὸς ἐβδομάδων τινῶν εἶνε καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀνέφελος καὶ ἕνεκα τούτου ὁ ἀήρ εἶνε τόσον ξηρὸς, ὥστε αἱ χορδαὶ τῶν ὀργάνων δὲν ἀλλοιοῦνται, ὁ σίδηρος δὲν δξυδοῦται καὶ τὸ κρέας ξηραίνεται ἄνευ σήψεως. Ὅλα τὰ ὑδροβία ζῶα φεύγουσι τὸ ὑψίπεδον τοῦτο, ἐφ' οὗ οὔτε βάτραχοι, οὔτε κοχλίας ἀπαντῶνται· ἀλλὰ καὶ τὰ φυτὰ εἶνε ἄθλια καὶ σπάνια καὶ ἰδίως τὰ δένδρα. Μόνον δὲ κατὰ τὴν βροχερὰν ὥραν τοῦ ἔαρος καλύπτεται τὸ ἔδαφος ὑπὸ χλοερᾶς πόας καὶ εὐοσμῶτων ἀνθῆων, τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον εἶε γυμνὸν καὶ πολίον. Ὁ χειμὼν ὁμοιᾷζει πρὸς τὴν τῆς μέσης περίπου Γερμανίας, τὸ δὲ θέρος ἡ χώρα ἀποξηραινόμενη καθίσταται ἀληθῆς κάμινος καὶ ὡς ἐξαιρέσεις πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὰ μικρὰ ὑψίπεδα τῶν χειλικῶν ὄρεων καὶ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα λεκανοειδῆ κοίλα.

Τὸ Ἰράν ὑπῆρξεν ἀλλεπαλλήλως τὸ κέντρον μεγάλων δεσποτικῶν βασιλείων, ἅτινα πολλάκις περιελάμβανον καὶ τὸ Τουρὰν καὶ ὀλόκληρον τὴν πρόσω Ἀσίαν καὶ ἰδρύθησαν ὑπὸ ἰσχυρῶν ὄρεινῶν λαῶν, κατοικούντων τὰ χειλικὰ ὄρη. Οἱ πυρολάτραι, οὓς ἀνεφέρομεν ἤδη εἰς τὸ Τουρκεστάν, φαίνεται ὅτι ἐξουσίασαν καὶ τὸ Ἰράν, ἀλλ' ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Μήδων, οἵτινες ὁμῶς παρέλαβον τὴν θρησκείαν αὐτῶν. Οἱ Μῆδοι ἐκράτησαν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὰς παραδόσεις μέχρι τοῦ Ἀστυ-

ἄγρους, οὐτινος ἢ θυγάτηρ Μανδάνη συνεζεύχθη ὑποτελῆτινα
 ἡγεμόνα ὀρεινοῦ λαοῦ τῶν Περσῶν, κατοικοῦντος τὰ πρὸς Ν.
 ὄρη. Ὁ υἱὸς τῆς Μανδάνης Κύρος (κυρίως Κορ, ἤγουν ἥλιος),
 ἡγούμενος τῶν ἀνδρείων συμπατριωτῶν του, ἤρπασε τὴν κυ-
 ριάρχίαν ἀπὸ τοῦς Μήδους. Ἀπὸ τοῦ 555 περίπου π. Χ. ὑπῆρ-
 χε τὸ παλαιὸν *Περσικὸν βασίλειον*, περιλαβὸν ἅπασαν
 σχεδὸν τὴν πρόσω Ἀσίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον· καὶ αὐτοὺς τοὺς
 ἡμετέρους προγόνους ἐπιχείρησαν οἱ Πέρσαι νὰ ὑποτάξωσι (Δα-
 ρεῖος Ἰστάσπου καὶ Ξέρξης) καὶ ὄχι μόνον ἀπέτυχον, ἀλλ' ἔνεκα
 τούτων προῆλθεν ἡ πτώσις των καὶ ἐπομένως ἡ καταστροφή
 των. Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας κατέλυσε τὸ πρὸ πολλοῦ τεῖνον πρὸς
 διάλυσιν βασιλεῖον κατὰ τὸ 330 π. Χ. (Δαρεῖος ὁ Κοδομανὸς)
 καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐσκόπει τὴν
 ἴδρυσιν νέου παμμεγίστου βασιλείου περιλαμβάνοντος καὶ συν-
 δέοντος τὴν ἀνατολὴν μετὰ τῆς δύσεως, ἀλλ' ἀπέθανε προώ-
 ρως τὸ 323. Οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ μετὰ πολλὰς περὶ τῆς ἐ-
 ξουσίας ἔριδας διένειμαν πρὸς ἀλλήλους τὸ βασίλειον καὶ τὸ
 Ἰρὰν τότε ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Συριακοῦ κράτους τῶν Σελευ-
 κιδῶν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη αὐτόθι τὸ Παρθικὸν βασι-
 λειον, τὸ ὁποῖον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ μέχρι τοῦ Εὐφρά-
 του κατέστη ἐπίφοβον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ῥωμαίους. Ὁ Πέρσης
 Ἀρταξέρξης ὁ Σασσανίδης ἴδρυσεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ὑπ'
 αὐτοῦ καταστραφέντος Παρθικοῦ βασιλείου τὸ μέσον *Περ-
 σικὸν βασίλειον* καὶ τὴν δυναστείαν τῶν Σασσανιδῶν, ἣτις
 ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 226 μ. Χ. καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ 650. Μετὰ
 ταῦτα ὑπετάγη ἡ Περσία εἰς τὸ μέγα βασίλειον τῶν καλιφῶν
 καὶ ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως λεία τοῦ Μογγόλου Ταμερλάνου
 (1400) καὶ τῶν Τουρκομάνων. Τέλος ὁ Ἰσμαὴλ Σόφης ἴδρυσεν
 κατὰ τὸ 1700 τὸ εἰσέτι ὑφιστάμενον *Νεοπερσικὸν βασίλειον*,
 ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐξησθένησε ἔνεκα ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ ἐ-
 ξωτερικῶν πολέμων, διότι ἅπαν τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ ἤμισυ πε-
 ριῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀφγάνων καὶ Βελούτχων· ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τὰ Δ. καὶ ΒΔ. ἔχει ἡ Περσία ἐπικινδύνους γείτονας, τοὺς
 Τούρκους καὶ μάλιστα τοὺς Ῥώσους.

1) Ἀφγανιστάν ἢ Καβούλ (BA Ἰρᾶν)

§. 50. Οἱ Ἀφγάνοι, Μωαμεθανοὶ Σουννῖται. ὧν οἱ σοφοὶ λέγουσιν ὅτι κατάγονται ἀπὸ τῶν Ἰνδῶν, κατέβησαν πιθανῶς ἀπὸ τῶν Ἰνδουκουσχίων ὀρέων, ἔνθα ἔζων ἐπὶ μακρὸν ὡς νομάδες. Κατὰ τὰ 1700 ἐγένοντο ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοῦ Νεοπερσικοῦ βασιλείου καὶ ἐξέτειχν κατόπιν τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ Βάλκκα ἐν τῷ Τουράν καὶ ἡ Κασμίρη καὶ τὸ Μουλτάν ἐν ταῖς Ἰνδίαῖς ἀνήκον εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' ἔνεκα ἐμπυλίων πολέμων καὶ ἐρίδων περὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου τοσοῦτον ἐξέπεσαν, ὥστε οὐ μόνον ἀπέβαλον τὰς χώρας ταύτας, ἀλλὰ καὶ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς χώρας τῶν περιήλθιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀνεξαρτήτων Πελοῦτχων. Συχνάκις ἡ Ἀγγλία ἀναμιγνύεται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἀφγάνων, ὧν τὴν χώραν θεωρεῖ λίαν σπουδαίαν διὰ τὴν γειτονίαν αὐτῆς μετὰ τῶν Ἰνδιῶν. Οὕτως εὐρίσκεται ὁ τόπος οὗτος εἰς ἀέναντον ἐρεθισμὸν καὶ σύγχυσιν. Διαιρεῖται δὲ ἤδη εἰς 4 ἀπ' ἀλλήλων κειχωρισμένα χανάτα, ἅτινα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι χώραν 20000 □ μ.

Ἡ εὐρεῖα κοιλίᾳ τοῦ ποταμοῦ Καβούλ ἢ πρὸς τὸν Ἰνδὸν φέρουσα εἶνε ἡ φυσικὴ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν κατακτήσεων ὁδὸς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ Ἰρᾶν πρὸς τὰς Ἰνδίας. Αὐτόθι κεῖται ἡ ὁμώνυμος τοῦ ποταμοῦ πόλις Καβούλ, ἔχουσα θαυμάσιον κλίμα καὶ παριστώσα ἀληθῆ παράδεισον· οἱ ἐν αὐτῇ ἀφθόνως ποτιζόμενοι κῆποι παράγουσι καρποὺς, οἷτινες, ξηραίνόμενοι, ἐξάγονται καὶ εἰς ἄλλοδαπὰς χώρας, ἀλλὰ καὶ ἀμπέλους κίεττηται ἐξαιρέτους· ἡ πόλις, ἔχουσα περὶ τὰς 60000 κ, εἶνε πλήρης ζωῆς διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς. Ἐκ τοῦ Καβούλ διευθυνόμενοι πρὸς μὲν τὰ κάτω τοῦ ποταμοῦ ἀπαντῶμεν τὴν πόλιν Τσελλαλαβάνην καὶ εἶτα τὴν χώραν Πεσχαβέρην τὴν ἐκτετατωμένην μέχρι τῆς συμβολῆς τοῦ Καβούλ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ, πρὸς δὲ τὰ ἄνω τὸ Γάσνιον, φρούριον ἄλλοτε ἰσχυρὸν καὶ νῦν μικρὸν τόπον, εἰς ὃν συνέρχονται Μωαμεθανοὶ προσκυνηταί· ὑπῆρξε δὲ ποτε τὸ κέντρον τοῦ ἄλλοτε ἀρχαίου βασιλείου τῶν Γασνεβιδῶν. Ἐντεῦθεν φέρεται πρὸς Δ. ἡ μεγάλη ὁδὸς τῶν κερθανίων εἰς τὴν χώραν τοῦ στεππαίου ποταμοῦ Χιλμένδου καὶ τὴν πόλιν Κανδαχάρ, ἔχουσαν 100000 κ.

ἕτεροι δὲ βραχίων τῆς ὁδοῦ φέρει ἐκ τῆς Καβούλ εἰς τὸ Ἐράτ, τόπον ἐκ τῶν μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Περσίας ἐμπορικωτέρων, τοῦ ὁποῦ οὗ Χάνης εἶνε ὑποτελής τῆ Περσία.

2) Ἡ γῶρα τῶν Βελούτχων.

§. 51. Τὸ Βελουτσιστὰν ἢ νοτιοανατολικὸν Ἰράν κατοικεῖται ὑπὸ Μωαμεθανῶν Σουνιτῶν, οἵτινες εἶνε λαὸς ἀγνώστου καταγωγῆς, ζῶν ὑπὸ πολλοῦς ἀρχηγοῦς ὑποκειμένους εἰς τὸν Χάνην τῆς Κελάτ, ὅσον ἀρέσκονται. Ὅχι μικρὸν μέρος τῆς χώρας αὐτῶν κατέχει φρικωδεστάτη ἔρημος, ἣτις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκαλεῖτο Γεδρωσία. Ἐπισημοτέρα πόλις Κελάτ, ἔδρα τοῦ Χάνου καὶ πόλις ἐμπορικὴ, ὑψηλὴ 8000 π. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

3) Περσικὸν βασίλειον (δυτικὸν Ἰράν).

§. 52. Τὸ βασίλειον τοῦτο, εἰς ὃ ἀνήκει καὶ μέρος τῆς κατόπιν περιγραφησομένης ὀρεινῆς χώρας τῆς Ἀρμενίας, ἔχει ἐπὶ 26000 $\square$ μ 10 ἑ. κ. (κατ' ἄλλους 6 μόνον) καὶ διαιρεῖται εἰς 41 ἐπαρχίας. Οἱ κυρίως Πέρσαι εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ἔνεκα πολλῶν μεταναστάσεων καὶ ξένης κυριαρχίας ἀνemiχθήσαν μετ' ἄλλων λαῶν. Καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν, ἐξηλωμένη εἰς τὴν ἀνατολήν, ὡς ἡ Γαλλικὴ εἰς τὴν δύσιν, εἶνε ἡ ἀρχαία Περσικὴ, συμπεφυρμένη μετὰ Τουρκικῶν καὶ Ἀραβικῶν λέξεων τὰς δύο ταύτας γλώσσας ἐννοεῖ ἐπίσης πᾶς πεπαιδευμένος Πέρσης. Τουρκικῆς καταγωγῆς εἶνε ἐτι καὶ νῦν ἡ οἰκογένεια τοῦ ὅλως δεσποτικῶς κυβερνῶντος Σάγου. Οἱ κάτοικοι, ὄντες Μωαμεθανοὶ, καὶ ἰδίως Σίται ($7\frac{1}{2}$ ἑ.) εἶνε ἀσπονδοὶ ἐχθροὶ τῶν Σουνιτῶν Τούρκων, τῶν Ἀφγάνων, κτλ. ἀριθμουμένων περὶ τὸ $1\frac{1}{2}$ ἑ. ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχαία πυρολατρεία ἔχει εἰσέτι ὀπαδοὺς τινάς, καλουμένους Παρσοὺς, Γουέβρους (ἀπίστους) ἢ πυρολάτρας, ἀριθμουμένους μετὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ὀπαδῶν ἄλλων θρησκευμάτων εἰς $1\frac{1}{2}$ ἑ. περίπου ὑπάρχουσι προσέτι καὶ Ἀρμένιοι Χριστιανοὶ (200000) καὶ Νεστωριανοὶ (100000). Τρία περίπου δέκατα τοῦ ἀνωτέρω πληθυσμοῦ εἶνε νομάδες, Τουρκικῆς καταγωγῆς, ἐξασκούντες μεγάλην ἐπιρροὴν

ἕνεκα τῆς βασιλευσύσης οἰκογενείας, περὶ τὰ τέσσαρα χωρικά καὶ περὶ τὰ τρία οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις. Οἱ Πέρσαι εἶνε λαὸς ῥωμαλέος, νοήμων καὶ εὐπαιδευτος, ἀγαπῶν τὴν λάμπιν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῶν κοσμημάτων. ἔχει δὲ καὶ ἀξιόλογον ἰδίαν φιλολογίαν, εἰς ἣν διακρίνονται πολλοὶ καὶ καλοὶ ποιηταὶ (Σαδὶς καὶ Ἀφίς) ζήσαντες τὸν ἰγ' καὶ ιδ' αἰῶνα. Μεγαλῶς εὐχαριστοῦνται οἱ Πέρσαι ἀναμνησκόμενοι τῶν λαμπρῶν χρόνων τῆς ἀρχαιότητος· ὅθεν ἡ διήγησις ἱστοριῶν καὶ μύθων εἶνε ἴδιον ἐπάγγελμα παρὰ Πέρσαις, οἵτινες εἶνε μάλλον ἢ οἱ Τούρκοι ἐπιδεικτικώτεροι ὑψηλοτέρας παιδείσεως.

Ἡ νῦν πρωτεύουσα Τεχεράν κεῖται οὐ μακρὰν τῶν κατὰ τὰ βόρεια ὄρια χειλικῶν ὄρεων ἐπὶ πεδιάδος καλῶς καλλιεργημένης· τὰ τετραγώνια ἀνάκτορα τοῦ Σάχου κατέχουσι τὸ ἴσπερ τοῦ ἐπίσης τετραγώνου καὶ περιτειχισμένης πόλεως, ἧτις τὸν μὲν χειμῶνα κατοικεῖται ὑπὸ 150000 κ, τὸ δὲ θέρος διὰ τὸν πνιγρὸν κύτον καὶ τοὺς φαρμακεροὺς κόρεις ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τῶν πλείστων κατοίκων καὶ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐδρεύει τότε εἰς τὴν Σουλταναβάνην. Ἀρχαιότερα πρωτεύουσα ἦτο ἡ Ἴσπαχάν, ἧτις κεῖται πρὸς Ν. τῆς ἀνωτέρω ἐπιτερπνῆς καὶ πολυῖδρου λεκάνης καὶ ἔχει περιφέρειαν 5 μ, μαρτυροῦσάν τὴν προτέραν αὐτῆς λαμπρότητα, καθ' ἣν εἶχε 437 ἀνάκτορα καὶ 600 000 κ, νῦν δὲ μόνον 60000. Κατὰ Πέρσας ποιητὰς τὸ ἔαρ τοῦ Ἴσπαχίν μεθύσκει τὰς αἰσθήσεις. Εἰς τὴν παλαιὰν κοιτίδα τῶν Περσῶν εἰς κοιλάδα πλήρη ῥωδῶνων καὶ ἀμπελώνων κεῖται ἡ Σχιράς, ἔχουσα τοὺς τάφους τῶν ποιητῶν Σαδὶς καὶ Ἀφίς καὶ 50000 κ, μετερχομένων ἐμπόριον ῥοδιλαίου καὶ πλησίον πηγάζοντος ὀρυκτοῦ βαλσώμου, εἰδους πετρελαίου ἢ νάφθης, ἧτις καλεῖται αὐτόθι μούμια. Τὸ 1853 ἔπαθεν ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ καταστρεπτικωτάτου σεισμοῦ. Πρὸς τὰ ΒΑ αὐτῆς κεῖνται τὰ μεγαλοπρεπέστατα εἰρήπια τῆς Περσεπόλεως, καλούμενα νῦν Τσιχίλ Μινάρ ἦγγουν 40 κίονες, ἧτις, οὕσα τὸ θησαυροφυλάκιον καὶ τὸ ταφεῖον τῶν παλαιῶν τῆς Περσίας βασιλέων, ἐκῆ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου περιέχει δὲ εἰσέτι πληθὺν ἐπὶ λίθων λελαξευμένων παραστάσεων καὶ ἐπιγραφὰς εἰς τὴν ἀκατάληπτον παλαιὰν σφηνοειδῆ τῶν Περσῶν γραφήν. Ἡ Βαλφρούσχη, παρὰ τὴν Κασπίαν, πόλις ἐμπορικὴ, ἀνθήτασα ὄλιγα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 400000 κ.

Ἐνῶς τὰ πρὸς Δ. πολιτικά τῆς Περσίας καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας ὄρια ἐγγίζουσιν ἐναχρῶ τὸ χεῖλος τῶν ὀρέων καὶ τὰ δυτικά ὑψίπεδα κατὰ μέρος ἀνήκουσι νῦν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἡ Περσία ἐκτείνεται εἰς δύο μέρη πέραν τῶν χειλικῶν ὀρέων, τὰ ὅποια μεταβαίνουν ἡπίως εἰς τὴν ὑψηλὴν χώραν τῆς Ἀρμενίας, ἐφ' ἧς ἡ Περσία, κατέχουσα καὶ τὴν μεσημβρινὴν ὄχθην τῆς Κασπίας, ἔχει δύο τῶν καλλιτέρων αὐτῆς ἐπαρχιῶν. Μεγαλειτέρα αὐτοῖσι πόλις αὐτῆς εἶνε ἡ Ταυρίς, μεγάλη καὶ βιωμήχνης πόλις, ἔχουσα περὶ τοὺς 40000 κ. Τὴν ΝΔ. τοιμίαν τῆς παραλίας, ἣτις ἔχει θερμώτατον κλίμα, ἐγκατέλιπον οἱ Πέρσαι διὰ τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἀποστροφήν των καὶ κατέλαβον αὐτὴν Ἀραβες ἡγεμόνες (Ἰμάρα), τελειῶντες μικρὸν φόρον. Αὐτοῖσι κεῖται ἡ νοσώδης μὲν, ἀλλὰ σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις Ἀβουσχαιρή ἢ Βουσχίρη, πρὸς ἣν κατέρχεται τις ἀπὸ τῆς Σχιράς δι' ἑστανωπῶν, ἀνήκουσα μετὰ νησιδίων τινῶν σπουδαίων διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν μαργαριτῶν εἰς τὸν Ἰμάμην τῆς Μασκίτης. Ἐκ τῶν νήσων τούτων ἡ Ὀρμούση, βράχος ἄνευ βλαστήσεως, ἀνήκουσά ποτε εἰς τοὺς Πορτογάλους, περιεῖχε φρούριον καὶ ἦτο ἐμπορεῖον τῶν θησαυρῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἵψηλὴ χώρα τῆς Ἀρμενίας.

§. 53. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑψιπέδου τούτου προέχει τὸ ὄρος Ἀραράτ, φέρον δύο κορυφάς, ὧν ἡ μὲν ὀνομάζεται Μέγα, ἡ δὲ Μικρὸν Ἀραράτ (τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀπαντᾷ τις εἰς πολλὰ τῶν μεμονωμένων κολλοσσιαίων ὀρέων). Ἐπειδὴ δὲ τὸ Μέγα Ἀραράτ ὑψοῖ τὴν πάντοτε χιονοσκεπῆ αὐτοῦ κορυφὴν (16000 π), ἔκ τινος ὑψιπέδου, 3000 π. ὑψηλοῦ, παρέχει ὄψιν γιγαντώδη καὶ μεγαλοπρεπῆ. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν διήγησιν τῆς Γραφῆς, ὅτι ὁ Νῶε ἐπ' αὐτῆς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Κιβωτοῦ καὶ ὠκοδόμησε ναὸν τῷ Κυρίῳ; Ἡ ὅλη φύσις τοῦ Ἀραράτ εἶνε ἡφαιστειαίας νεοὶ δὲ φοβεροὶ κλονισμοὶ ἀπέδειξαν ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ καίει ἡφαιστῶδης ἐστία, μὴ κατασβεσθεῖσα ἔτι. Λαμβάνοντες ὡς ἀφετηρίαν τὸ Ἀραράτ, διακρίνομεν περίξ αὐτοῦ τὰ ἐξῆς ὑψίπεδα. 1) Πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ Ἀραράτ κεῖται τὸ ὑψίπεδον τοῦ Κάρς καὶ τὸ Ἐριβάνιον, διαρρέεόμενον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀράξου, ὅστις κατόπιν ἐνοῦται μετὰ τοῦ Κύρου. Πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Κύρου κατέρχεται ἀποτόμως τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὑψιπέδου,

καὶ πρὸς τὰ ΒΑ αὐτῆς περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Κύρου φέρεται πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου χώρα βουνώδης, ἐνούσα τὴν Ἀρμενίαν μετὰ τοῦ Καυκάσου. 2) Πρὸς τὰ ΒΑ τοῦ Ἀραράτ κείναι τὸ ὑψίπεδον τοῦ Ἐρζερούμ (6000 π.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου πηγάζουσιν ὁ Ἀράξης καὶ ὁ Εὐφράτης. 3) Πρὸς Ν. τοῦ Ἀραράτ κείναι τὰ ὑψίπεδα τοῦ Βαγιαζήτου μετὰ τῆς ὀρεινῆς λίμνης Βάνης καὶ τοῦ Διαρβεκίρ, ὅθεν πηγάζει ὁ Τίγρις ποταμὸς, πρὸς δὲ τὰ ΝΑ ἡ λεκάνη τῆς λίμνης Οὐρμίας, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ περιέχει περισσότερον ἅλας ἢ τὸ θαλάσσιον. Οὕτως ἡ τραχεῖα ὑψηλὴ χώρα τῆς Ἀρμενίας εἶνε κόμβος ἐνούμενος ἀφ' ἐνὸς μετὰ τῶν ὀρέων τῆς πέραν Ἀσίας καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν ὀρέων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἅτινα εἶνε διακλαδώσεις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Ἀρμενικοῦ ὑψιπέδου.

Ἦδη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐκάλουν τοὺς περιγραφέντας τόπους *Ἀρμενίαν*, ἣτις διηρεῖτο εἰς *Μεγάλην* καὶ *Μικράν*. Τινὲς τῶν βασιλέων αὐτῆς ὑπέκυψαν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ νέα τις ἐγχώριος βασιλικὴ δυναστεία κατὰ τὸν μεταίωνα ὑπετάγη εἰς τοὺς Μωαμεθανούς· ἀλλὰ τὸ φιλόπονον καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπιτήδειον ἔθνος τῶν Ἀρμενίων, διατηρηθὲν ἀμιγῆς, ἀποτελεῖ ὄχι μόνον τὸν κύριον πληθυσμὸν τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ πατρίδος, ἀλλ' ἐσκορπισμένον καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, κτλ. σχηματίζει ἰδίαν αἵρεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔχει τὸν κύριον αὐτοῦ Ἅγιον τόπον εἰς τὸ μοναστήριον Ἐτσιμιατῶνον, τὸ ὁποῖον, κείμενον πρὸς τὰ ΒΑ τοῦ Ἀραράτ, 3000 π. σχεδὸν ὑψηλὰ, σύγκειται ἐκ πολλῶν καὶ ἰσχυρῶν τετειγισμένων ἐκκλησιῶν καὶ οἰκοδομῶν ἐχρυσῶν περιοχὴν $\frac{1}{2}$ μ. Αὐτόθι ἐδρεύει ἡ πνευματικὴ κεφαλὴ, ὁ πατριάρχης τῶν *Ἀρμενίων*. Ἐκτὸς δὲ τῶν Ἀρμενίων ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις αἵρεσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, οἱ *Νεστοριανοί*, αἵτινες κατοικοῦσι τὴν Ἀρμενίαν καὶ Μεσοποταμίαν· ὡς νομάδες δὲ περιπλανῶνται αὐτόθι *Τουρκομάροι*. Πρὸς Α. τοῦ Τίγριδος κατὰ τὸ Ἰράν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν (τὴν Ἀσσυρίαν τῶν ἀρχαίων καὶ νῦν Κουρδιστάν) κατοικεῖ ὁ λαὸς τῶν Κούρδων, καταγωγῆς ἀγνώστου, ὅστις ζῆ ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ληστείας, ὅ-

περ καὶ αἰρετώτερον αὐτοῖς, οἵτινες θεωροῦσι τὸν ξένον ὡς δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ἡ θρησκεία αὐτῶν εἶνε ἐπίσης ἀμφίβολος, ταλαντευομένη μεταξύ Χριστοῦ καὶ Μωάμεθ. Καὶ περὶ τοῦ κυριάρχου αὐτῶν ὀλίγον φροντίζουσι, διότι εἶνε αὐτοῖς ἀδιάφορον, ἂν ἄρχουσιν αὐτῶν Πέρσαι ἢ Τούρκοι. Ἢδῃ ὁ Ξενοφῶν, οὔτινος ἡ περιφημὸς ἐπάνοδος ἐγένετο διὰ τῶν Ἀρμενικῶν ὑψιπέδων, μνημονεύει τοῦ ληστρικοῦ λαοῦ τῶν Καρδούχων.

Ἡ ὑψηλὴ χώρα τῆς Ἀρμενίας, πολιτικῶς ἐξεταζομένη, ἀνήκει εἰς τρεῖς κυρίους 1) τοὺς Πέρσας, εἰς οὓς ἀνήκει ἡ περὶ τὴν Οὐρμιάν λίμνην λεκάνη, 2) τοὺς Ῥώσους, οἵτινες ἐξουσιάζουσι τὸ Ἐριθάνιον ὑψίπεδον καὶ κατὰ μέγα μέρος τὸ πρὸς τὸν Καύκασον, ἐφ' ᾧ κείνται τὸ Ἐριθάν καὶ τὸ μοναστήριον Ἐτσιμιασίον, καὶ 3) τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἀνήκει μετὰ τοῦ ὄρους Ἀραράτ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Ἀρμενίας. Τὰ ὑψίπεδα τοῦ Βυγιαζήτου καὶ Διαρβεκίρ καὶ ἡ λίμνη Βάνη ἔχουσι ὁμωνύμους πρωτεύουσας· ἀλλὰ σπουδαιότερα τῶν πόλεων εἶνε ἡ Ἐρζερούμ, ἥτις, κειμένη κατὰ τὰς βορείους πηγὰς τοῦ Εὐφράτου, ἔχει 50 000 κ. ἐνεργούντων ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν· τὸ φρούριον αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον πρόχωμα τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ῥώσων καὶ Περσῶν, ἀλλὰ τὸ 1859 κατεστράφη ὑπὸ σεισμοῦ.

Ἡ χερσόνησος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

§. 54. Ἀπὸ τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Ἐρζερούμ ἐκτείνεται πρὸς Δ. σειρὰ τις ὄρων 3800 π. ὑψηλῆ, παρακολουθοῦσα τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τελευτῶσα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ὑμνηθὲν ὄρος τῆς Ἰθῆς καὶ τὸ ἀκρωτήριον Μπαμπᾶ· διακόπτεται δὲ εἰς διάφορα μέρη ὑπὸ ποταμῶν ἐρχομένων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ· ἐκ δὲ τοῦ ὑψιπέδου τοῦ Διαρβεκίρ φέρεται πρὸς τὰ ΝΔ. πρὸς τὸν κόλπον τῆς Ἀλεξάνδρετας ὁ Ταύρος, ὑψύμενος εἰς τινὰς κορυφὰς μέχρι 12000 π. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κόλπον, ἢ τὴν χώραν τῆς παλαιᾶς πόλεως Ἰσσοῦ, ἐνθα ὁ Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ὑπάρχουσι περίφημα στενὰ, πύλαι καλούμενα, φέροντα πρὸς τὴν Συρίαν· πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω χώρας συνοδεύει τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου χαμηλότερα τις ἐπέκτασις τοῦ Ταύρου, ἥτις στρεφομένη περὶ τὴν δυτικὴν πικρῆν, ἐνοῦται κατὰ τὸ ἀκρωτήριον Μπαμπᾶ μετὰ

τῆς βορείου σειρᾶς ἅπαντα τὰ ὄρη ταῦτα κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν θάλασσαν δι' ἀποτόμων βαθμίδων, διακρινομένων διὰ τὴν ἄσθνον καὶ ἀνηθρὰν αὐτῶν βλάστησιν καὶ τὰ πυκνὰ δάση, πρὸς δὲ τὰ ἔσω ὀμαλώτερον, καὶ οὕτω γεννᾶται ἐν τῷ μέσῳ τὸ ὑψίπεδον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον κατὰ μέσον ὄρον εἶνε 3—5000 π. ὑψηλόν. Ἀλλὰ καὶ μεμονωμένοι τινὲς σειραὶ ὀρέων ἀπαντῶνται ἐντὸς τοῦ ὑψιπέδου τούτου, οἷον ὁ παράλληλος τοῦ Ταύρου Ἀντίταυρος, καὶ μεμονωμένα κωνικὰ ὄρη προφανῶς ἠφαιστείου καταγωγῆς, οἷον τὸ Ἀργαῖον ὄρος, κείμενον ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ κέντρου τοῦ ὑψιπέδου καὶ ὄν τὸ ὑψηλότερον ὄρος αὐτοῦ (13000 π). Τὸ ὑψίπεδον τοῦτο ἐκτὸς εὐφορωτάτων τινῶν κοιλάδων, φερουσῶν κάλλιστον καπνὴν, βαμβάκιον καὶ ὄπιον, εἶνε στεππαῖον καὶ πτωχὸν εἰς θλάστησιν καὶ ἔχει ἔδαφος ἀλατῶδες, στεππαίους ποταμοὺς καὶ ἄλμυράς λιμένας. Ἐν τούτοις ἀναπτύσσονται αὐτόθι καὶ τινες ὀπωσοῦν σημαντικοὶ ποταμοί, οἵτινες ἀκολουθοῦσι τὴν πρὸς Β. ἀποτομωτέραν κλίσιν. Μεγαλείτερος μὲν τούτων εἶνε ὁ Ἄλις (Κισσίλ Ἰρμάκ) καὶ ἄλλοι, μικρότεροι μὲν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπίσης σπουδαῖοι διὰ τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἱστορικῶς σπουδαιωτάτη αὕτη χερσονήσος ἢ ἀποτελοῦσα τὴν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας γέφυραν, ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ παλαιίστρα τῶν ἐπ' αὐτῆς συναντωμένων πρὸς πόλεμον ἢ ἐμπόριον λαῶν. Πρὶν ἔτι ὁ Κῦρος ἰδρύσῃ αὐτόθι τὸ βασίλειόν του, ἦνθει τὸ βασίλειον τῶν Λυδῶν καὶ οἱ Ἕλληνες εἶχον ἰδρύσει εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν αὐτῆς σειρὰν πλουσιωτάτων ἐμπορικῶν πόλεων, ἐπειδὴ ὅλη ἡ χερσονήσος περιέχει πολυαριθμούς καὶ καλλίστους λιμένας. Αὐτόθι ἦνθησεν ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, ἔζησε πιθανῶς ὁ Ὅμηρος καὶ ἐνίκηθη ὁ τελευταῖος τῶν Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὑπὸ τοῦ Κύρου. Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἤρισαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρώπης, μεχρισοῦ ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῶν κατακτήσεών του ἐγένετο κύριος καὶ τῆς χερσονήσου ταύτης. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ μέρος μὲν τῆς χερσονήσου ἐγένετο ἐπαρχία τοῦ Συριακοῦ βασιλείου, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπετέλει μικρὰ τινα βασίλεια, τὰ ὁποῖα μετὰ ταῦτα ἀλλεπάλληλα μετὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπαρχίας

περιήλθον εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων· μετὰ δὲ τὴν εἰς δύο διαίρεσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους τὸ 395 μ. Χ ἡ Μικρὰ Ἀσία προσετέθη εἰς τὸ Ἀνατολικὸν κράτος καὶ περὶ τὸ 1400 ὑπετάγη ὀλοσχερῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, εἰς οὓς ἀνήκει καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Κατοικεῖται δὲ νῦν ὑπὸ Τούρκων, Τουρκομάνων, Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, ἀλλ' ἡ ἄλλοτε ὑπὸ λαμπρῶν πόλεων καλυπτομένη αὕτη χερσόνησος, οὔσα μία τῶν ὠραιότερων τῆς Γῆς χωρῶν, εὐρίσκειται τανῦν εἰς κατάστασιν ἐλεεινὴν. Πανταχοῦ ἀπαντῶνται ἐρείπια παλαιῶν πόλεων, τῶν ὁποίων τὰ εὐγενῆ θρύμματα σχηματίζουνσι τὰς ἀθλίας καὶ ῥυπαρὰς καλύβας τῶν σημερινῶν κατοίκων, καὶ τὰ πάντα ἀναφωνοῦσιν αὐτόθι τὸ ἄλλοτε. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποταμοὶ ἤλλαξαν ἐνιαχοῦ τὸν ῥοῦν των καὶ οὕτω χώρας ὀλοκλήρους μετέβαλον εἰς ἔλη, ἐνῶ ἐξάισιοι λιμένες εἰνὲ ἔρημοι· τὸ δὲ ὄνομα Μικρὰ Ἀσία μόνον εἰς τοὺς γεωγράφους τῆς δυστυχῆς ταύτης χώρας ἔμεινεν ἐν χρήσει. Παραλείποντες δὲ τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐπαρχιακῆς διοικήσεως τῶν Τούρκων, θέλομεν περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν φυσικὴν τῆς χώρας διαίρεσιν.

1) Ἐπὶ τοῦ ἰδίως ὑψιπέδου τοῦ περιλαμβάνοντος τὰς παλαιὰς χώρας τῆς Φρυγίας, Καππαδοκίας καὶ Λυκαονίας κείνται αἱ ἐξῆς τρεῖς πόλεις, πρὸς Δ. τὸ Κοτυάειον καὶ τανῦν Κιουτάχια, πρὸς Α. ἡ Σεβαστεία καὶ πρὸς Ν. τὸ Ἰκόνιον, πρωτεύουσα Τουρκικοῦ βασιλείου κατὰ τὰς Σταυροφορίας καὶ τανῦν τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τῆς χερσονήσου διασταυρουμένων ὁδῶν. Ἐκάστη τῶν τριῶν τούτων πόλεων ἔχει ἀνά 30000 κ. περίπου. Πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Σεβαστείας Τοκάτη, καὶ πρὸς Δ. Ἄγκυρα, εἰς τὴν χώραν τῶν παλαιῶν Γαλατῶν, πρὸς οὓς ἔγραψεν ὁ Παῦλος. Εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως ταύτης τετράποδά τινα ἀντὶ τοῦ συνήθους τριχώματος φέρουσι μαλλόν, ὥσπερ μέταξαν μαλακόν, οἶον αἱ γαλαὶ, οἱ κύνες, οἱ λαγίδεις καὶ πρὸ πάντων αἱ αἴγες, ἐκ τῶν ὁποίων τῶν τριχῶν κατασκευάζονται περιφημοὶ κλωσταί.

2) Εἰς τὸ πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον βόρειον ὑψίπεδον ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον τὸν ἀρχαῖον Πόντον, οὗ ὁ βασιλεὺς Μιθριδάτης κατετρόμαξεν ἄλλοτε τοὺς Ῥωμαίους. Ὁ πολεμήσας αὐτὸν Λούκουλλος μετέφερον εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς σωζομένης ἐτι πόλεως Κερασσῶντος

τὰς κερασίας. Σπουδαιοτέρα ὁμως αὐτόθι πόλις καὶ λιάν ἐμπορικὴ εἶνε ἡ Τραπεζοῦς, ἔχουσα 60000 κ. περίπου καὶ χρηματίσασα κατὰ τὸν μεσαίωνα πρωτεύουσα τῆς ἐπί τινα καιρὸν δευτέρας Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Περαιτέρω πρὸς Δ. ἔπεται ἡ παλαιὰ Παφλαγονία, τῆς ὁποίας ἐπισημοτέρα πόλις εἶνε ἡ Σινώπη, πατρὶς τοῦ κωνικῦ φιλοσόφου Διογένους· εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς τὸ 1853 εἰς Ῥώσσοι ἔκαυσαν τὸν Τουρκικὸν στόλον. Νίκαια καὶ Προῦσα ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Βιθυνίας, ἐπίσημοι ἡ μὲν πρώτη, ἥτις τόρα εἶνε σωρὸς ἐρείπλων, διὰ τὴν τὸ 325 μ. Χ. πρώτην ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ τὸ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἰσχυρὸν φρούριόν της, ἡ δὲ δευτέρα ὡς πρωτεύουσα τῶν βασιλείων τῆς Βιθυνίας καὶ ἐπί τινα χρόνον τῷ Τουρκικῷ βασιλείῳ, ἔχουσα δὲ νῦν 60000 κ. καὶ παρ' αὐτὴν περίφημα ἐρύγματα σηπίου, ἐξ οὗ κατασκευάζονται αἱ περίφημοι κεφαλαὶ τῶν καπνοσυρίγγων (τὸ 1855 σχεδὸν ἅπασα κατεστράφη ὑπὸ σεισμῷ). Τὸ Σκούταρι καὶ πάλαι Χρυσόπολις θεωρεῖται ὡς προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

3) Εἰς τὸ δυτικὸν ὑψίπεδον ἀνῆκεν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ Μυσία πρὸς Β, ἡ Λυδία εἰς τὸ μέσον, ἡ Καρία πρὸς Ν. καὶ κατὰ τὰ παράλια αὐτῶν αἱ θάλλουσαι Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Σπουδαιοτέρα νῦν ἐπ' αὐτοῦ πόλις εἶνε ἡ Σμύρνη, ἥτις, οὔσα ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων, ἔχει 150000 κ. περίπου, ὧν πολλοὶ Εὐρωπαῖοι, κατοικοῦντες ἴδιαν συνοικίαν. Πολλὰ ἄλλα μέρη σπουδαία εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπαντῶνται αὐτόθι, οἷον ὁ ποταμὸς Γρανικὸς, ἐνθα ὁ Ἀλέξανδρος ἐνίκησε κατὰ πρῶτον τοὺς Πέρσας, ἡ Τροία, ἐνθα σήμερον κεῖται εὐτελεὲς χωρίον, τὸ Πέργαμον, ἡ Μαγνησία, ἐνθα κατὰ πρῶτον παρατηρήθη ὁ μαγνήτης, αἱ μεγαλοπρεπεῖς Σάρδεις, ἡ πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, οὔσα σήμερον σωρὸς ἐρείπλων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων κατοικοῦσι ῥυπαροὶ τινες Τεῦρκε· ἀλλὰ καὶ τῆς παραθαλάσσιας Ἐφέσου, ἥς μόνον ἐρείπιά τινα σώζονται, καθὼς καὶ τῆς κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Καρίας Μιλήτου, σήμερον μάλιστα τὴν θέσιν καλῶς γνωρίζομεν, ἐπειδὴ ὁ παρ' αὐτὴν ῥέων Μαϊάνδρος ποταμὸς ὁ παροιμιώδης εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ σήμερον ἐκβάλλει ἄλλοθι.

4) Εἰς τὸ μεσημβρινὸν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ἦτο διαθόητον ὡς ἔδρα πειρατῶν καὶ χώρα βραχῶδης, ἀνῆκεν ἡ Λυκία, ἡ Παμφυλία

καὶ ἡ **Κιλικία**. Ἀξιοσημεῖωτοι πόλεις αὐτοῦ εἶνε ἡ **Σελεύχεια**, κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ **Καλυκάδνου**, ἐκ πλημμύρας τοῦ ὁπείου ἐπίγηγ τὸ **4490** Φρεδερίκος ὁ Βαρβαρόσας (Πυρρόγενεϊος), καὶ ἡ **Ταρσος**, ἡ πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κειμένη ἐπὶ τοῦ Κῦδου ποταμοῦ, εἰς ὃν λουσθεὶς ὁ Μῆγας Ἀλέξανδρος ἠσθένησε.

5) Ἐν τῇ Προποντίδι καὶ κατὰ μῆκος τῆς δυτικῆς καὶ νοτιοδυτικῆς παραλίας κείνται αἱ ἐξῆς νῆσοι.

α) Αἱ **Δημόνησοι** ἢ νῆσοι τῶν **Πρίγκιπων** (Πρίγκιπος, Ἀντιγόνη, Χάλκη καὶ Πρώτη), εἰς ἃς συρρέουσι τὸ θέρος οἱ πλείστοι τῶν εὐπόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν τερπνὴν θέσιν καὶ τὸ εὐκραεὲς κλίμα, καὶ ἡ τοῦ **Μαρμαρά** (Προκόννητος), ἐπίσημος διὰ τὰ λατομεῖα τῶν μαρμάρων.

β) Ἡ **Τένεδος** (7—8000 κ), οὐσα ἐπίσημος διὰ τὴν εἰς τὸ ρόμιον τοῦ Ἑλλησπόντου θέσιν τῆς καὶ τερπνῆ καὶ εὐφορος, ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ κλειθρον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ὁ κυριώτερος σταθμὸς τῶν εἰς τὸ Βυζάντιον καταγομένων πλοίων.

Ἡ **Λέσβος** ἢ **Μιτυλήνη** (12 □ μ καὶ 55—60000 κ, ὧν οἱ πλείστοι Ἕλληνες), νῆσος εὐφορος, φέρουσα ἄφθονον ἔλαιον, οἶνον, σῦκα, μέταξαν, τυρὸν καὶ ξυλείαν πρὸς ναυπηγίαν καὶ ἔχουσα ἐπίσημοτέρας πόλεις νῦν μὲν τὸ **Κάστρον**, τὸ **Μόλυβον** καὶ τὴν **Καλλωνήν**, εἰς τοὺς ἀρχαίους δὲ χρόνους τὴν **Μυτηλήνην**, τὴν **Μέθυμναν**, τὴν **Ἀρίσβην**, τὴν **Ἐρεσον**, τὴν **Ἀντισσαν**, τὴν **Πύρρον**, κτλ. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι διεκρίνοντο διὰ τοὺς καλοὺς τρόπους καὶ τὴν παιδείαν (Ἀρίων, Τέρπανδρος, Ἀλκαῖος-Σαπφῶ, Πιστακὸς, Θεόφραστος, Θεοφάνης, Ἑλλάνικος, Μυρσίλος), ἀλλ' ἐδυσφημοῦντο διὰ τὰ ἐκλελυμένα ἦθη των. Ὁ ἐνακῆψας τὸ ἐνεστῶς ἔτος **1867** καταστρεπτικώτατος σεισμὸς ἀριθμεῖ καὶ πλείστα θύματα. Ἐντὸς τοῦ Ἀθραυττηνοῦ κόλπου κείνται τὰ **Μοσχονήσια** (Ἑκατόνησοι), κατοικουμένα ὑπὸ Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, καὶ πρὸς τὰ **Νααί Ἀργινοῦσαι**, περὶ ἃς κατεναυμαχῆθη ὁ στόλος τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐρονεύθη (406) ὁ Καλλικρατίδας.

Ἡ **Χίος** (50—60000), κειμένη πρὸς **N**. τῆς ἀνωτέρω καὶ οὐσα ὄρεα καὶ πετρώδης, φέρει σίτον, οἶνον, μέταξαν, μεσημβρινοὺς καρπούς, ἀμύγδαλα, βαμβάκιον, καὶ πρὸ πάντων μαστίχαν (50—60000 σατήρ) καὶ εἶνε ἐπίσημοι διὰ τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐλευθέρους θεσμούς καὶ τὰ

καλῶς ὠργανισμένα ἐκπαιδευτήρια, τὴν γενομένην τὸ 1822 ὑπὸ τῶν Τούρκων τραγικὴν σφαγὴν καὶ νῦν διὰ τὰ πλοῦτη τῶν φιλεμπορίων κατοικίων της. Ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα αὐτῆς, κειμένη ἐπὶ τῆς Ἀπαρλιας, ἔχει εὐρύχωρον, ἀλλὰ δυσπρόσιτον λιμένα καὶ πεπαλαιωμένον φρούριον. Ἐς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο πλουσία ἀποικία τῶν Ἰώνων καὶ πατρίς τοῦ ἱστορικοῦ Θεοπόμπου, τοῦ τραγικοῦ Ἰωνοῦ καὶ τοῦ σοφιστοῦ Θεοκρίτου. Ἐπὶ τῶν Περσικῶν πολέμων ἀντέταξεν 400 πλοῖα καὶ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ἦτο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων.

Ψαρά (Ψύρα), εἰς τὰ ΒΑ. τῆς ἀνωτέρω, οὐσα ἄγονοι καὶ πετρώδης, ὑπέστη τὸ 1823 δεινὴν καταστροφὴν, ἀλλ' ἔδραψε κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἀμαρύντων στεφάνων, συναγωνισθέντων τῶν κατοικίων αὐτῆς, ἧτις εἶχε σπουδαῖον ναυτικόν, μετὰ τῶν Ἰδραιωτῶν καὶ Σπειραιωτῶν ἥρωϊκώτατα· πολλοὶ δὲ τούτων μετὰ τὸ πέραξ τοῦ ἀγῶνος μετηνάστευσαν εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

Ἡ Σάμος (8 $\frac{1}{2}$ μ. καὶ 60 — 70000 κ), κειμένη πρὸς Β. τῶν ἑκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου, εἶνε νῆσος ὄρεινὴ, ἀλλ' εὐφορὸς, φέρουσα μεσημβρινούς καρπούς, ἀξιόλογον οἶνον, ἔλαιον καὶ δημητριακοὺς καρπούς καὶ ἔχουσα ἐπισημοτέρας πόλεις τὴν Μεγάλην Χώραν παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ὁμώνυμου πόλεως Σάμου καὶ τοῦ Ἠραίου, μεγαλοπρεποῦς καὶ πολυτελεῦς ναοῦ, τὸ εὐλίμενον Βαθὺ, τὸ Καρλόθρασι καὶ τοὺς Φούρνοους. Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους οὐσα ἢ ἰσχυροτέρα νῆσος τῶν Ἰώνων, ἦτο ὀνομαστή διὰ τὴν εὐφορίαν, τὴν λατρείαν τῆς Ἥρας καὶ τοὺς ἐμπείρους ναύτας της. Ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Πυθαγόρας, ὁ ἀγαλματοποιὸς Ροϊκος μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Θεοδώρου καὶ Τελεκλαῦς. Ἐπὶ τοῦ τυράννου Πολυκράτους, εἰς τὴν ἀλλήν τοῦ ὁποίου διέτριβεν ὁ ὄμνυδὸς Ἀνακρέων, ἡ νῆσος ἐφθασεν εἰς τὸν κολορῶνα τῆς ἀκμῆς της. Περιελθούσα δὲ ἔκτοτε ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀρξάντων ἔθνων, ἔλαθεν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὰ ὄπλα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐκδιώξασα αὐτοὺς ἐδιοικήθη ἐπὶ τινὰ χρόνον ὡς Ἑλληνικὴ χώρα, ἀτυχῶς ὅμως τὸ 1830 ἀπέβαλε τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ ἀποτελεῖ τανῦν αὐτοδιοίκητον ἡγεμονίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ Ἰκαρία, κειμένη πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω καὶ ἐν τῷ ὁμώνυμῳ πελάγει καὶ οὐσα μικρὰ καὶ δασύδης, ἔχει μίαν μόνον κώμην καὶ κατοίκους ἀσχολουμένους πρὸ πάντων εἰς κατασκευὴν ἀνθράκων.

Ἡ Πάτμος (2000 περίπου κ.), πρὸς Α. τῆς ἀνωτέρω, οὕτω βρεινὴ, πετρώδης καὶ ὀλίγον εὐφρορὸς καὶ ἔχουσα κατοίκους ἀσχολουμένους κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο διάσημος διὰ τὸ σχολεῖόν της. Ἡ ὁμώνυμος πόλις αὐτῆς κεῖται εἰς τοὺς Α. πρόποδας ὄρους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τῆς κορυφῆς ὑπάρχει ἀρχαῖον μοναστήριον, ἐν ᾧ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐξόριστος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν.

Ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνα, μικρὰ, τραχεῖα καὶ ἀπότομοι νῆσοι, ὧν ἡ μὲν πρώτη κατοικεῖται μόλις ὑπὸ 4000 Ἑλλήνων ζώντων ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῆς ἀλιείας, ἡ δὲ δευτέρα, φέρουσα ἀφθονὸν μέλι καὶ κηρίον, εἶνε ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἀλιεύοντας τοὺς σπόγγους καὶ τοίκους της.

Ἡ Κῶς (5 □ μ καὶ 9—10000 κ), κειμένη ἀντικρὺ τῶν περαλίων τῆς Καρίας, εἶνε γόνιμος καὶ τερπνὴ, πατρίς τοῦ ζωγράφου Ἀπελλοῦ καὶ τοῦ διασήμου ἱατροῦ Ἰπποκράτους καὶ ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ἡ Ἐπισκοπὴ (Τῆλος), ἡ Ἀστυπάλεια καὶ ἡ Σύμη, μικρὰ καὶ ἄγονοι νῆσοι, κείμεναι ὡσαύτως ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ἡ Ῥόδος (30 □ μ καὶ 40000 κ), ὑπὸ τὸ ΝΑ. ἀκριωτέρου τῆς χερσονήσου, οὕτω εὐκρατής, δρυμώδης, εὐδρος καὶ εὐφρορωτάτη νῆσος, περιλαμβάνει νῦν μὲν 2 πόλεις, 5 κώμας καὶ 25 χωρία, εἰς δὲ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, συνοικισθεῖσα ὑπὸ Φοινίκων καὶ Δωριέων, ἀξιολογωτέρας πόλεις εἶχε τὴν Ἰάλυσσον, τὴν Κάμειρον καὶ τὴν Λίνδον, ἐξ ὧν συνωκίσθη ὑστερον ἡ ὁμώνυμος, διαπρίψασα ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μάστιγα διὰ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος αὐτῆς ὑψοῦτα ὁ ἐβδόμηκροντάπηχος κολοσσὸς τῆς Ῥόδου, ἀνδριάς τοῦ Ἥλιου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τοὺς διεστῶτας πόδας διέπλεον τὰ πλοῖα μετ' ἀνακεπταμένων ἰστιῶν, ἀλλ' ἀτυχῶς μετὰ 76 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐγέρσεως (150 π. Χ) ἀνετρίπη ὑπὸ σφοδροῦ σεισμοῦ. Ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ Ῥόδος ἐφημίζετο ὡς θαλασσιὰ δύναμις καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς ἀπετέλουσαν τὸ ἀρχαιότατον θαλάσσιον δίκαιον, ἐπὶ Οὐεσπανιανοῦ ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, τὸν μεσαῖωνα (1310) ἔρξαν αὐτῆς οἱ ἰππῶται Ἰωαννῖται καὶ τὴν μετέπλασαν εἰς φρούριον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν (1522) κατεστράφησαν τὰ πάντα. Εἶνε ὁμως τάνῦν ἐκ τῶν κυριωτέρων σταθμῶν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου καὶ ναυπηγεῖον.

Ἡ Κάρπαθος (4 □ μ καὶ 3000 κ περίπου), κειμένη εἰς τὰ ΝΑ

τῆς ἀνωτέρω, εἶνε ὄρεινὴ καὶ πετρώδης. Ἡ Κάσος, ἴση σχεδὸν καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πληθυσμὸν μὲ τὴν ἀνωτέρω, κατοικεῖται ὑπὸ ἐμπείρου περὶ τὰ ναυτικὰ λαοῦ, ὅστις ἔλαβεν ἰκανὸν μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Ἡ Κύπρος (449 □ μ καὶ 450000 κ. περίπου), κειμένη ἀπέναντι τῶν παραλίων τῆς Συρίας καὶ διαιρουμένη ὑπὸ τοῦ ὄρους Ὀλύμπου εἰς βρειάν καὶ νοτίαν, ὧν ἡ μὲν πρώτη εἶνε τραχεῖα, δρυμώδης καὶ ψυχρὰ, ἡ δὲ δευτέρα θερμὴ καὶ νοσηρὰ, ἔχει ἐπισημοτέρους ποταμοὺς τὸν Λάπαθον, τὸν Πεδιᾶτον καὶ τὸν Τέτιον, γῆν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γόνιμον, φέρουσιν ἄριστον οἶνον, ἐπισημοτέρας πόλεις τὴν Λευκωσίαν, τὴν Λάρνακα (Κίτιον), τὴν Βάφφαν (Πάφος) καὶ τὴν Λιμασόλαν (Σόλοι). Παρὰ τὴν τελευταίαν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία Ἀμαθούς, περίφημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ λατρείαν τῆς ἀναδυσάσης ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης Ἀφροδίτης, ἣτις ἐκ τῆς πόλεως ὀνομάζεται καὶ Ἀμαθουσία. Κατὰ πρῶτον κατοικήθη ἡ νῆσος ὑπὸ Φοινίκων, εἰς οὓς ὕστερον προσετέθησαν Ἕλληνες καὶ Αἰγύπτιοι. Ἐκ τῶν ἐννεα κυριωτέρων πόλεων αὐτῆς ἐμορφώθησαν, προϊόντος τοῦ χρόνου, τσσαῦται αὐτόνομοι πολιτεῖαι, αἵτινες τὸ 550 π. Χ. ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ μετὰ ἡμιστον αἰῶνα εἰς τοὺς Πέρσας, ἀλλ' εἶχον πάντοτε ἰδίους βασιλεῖς. Μὴ ἀποτελέσασα δὲ ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου ἐν καὶ ἀδιαίρετον βασιλείον, μετὰ τὴν ἐν Ἰσοῦ μάχην ὑπετάγη ἐκοῦσα εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἀκολούθως περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Πτολεμαίων καὶ ἐπὶ Αὐγούστου ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, μετέβη ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βυζαντίου, ὑπ' οὗ ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων παρεχωρήθη εἰς τὸν οἶκον τῶν Λουσινιάνων, παρὰ τῶν ὀπίσθων τὴν παρέλαβον οἱ Ἐνετοὶ (1473) καὶ ἐκ τούτων τὸ 1574 ἐπὶ Σελίμου τοῦ Β'. μετὰ ἐννεάμηνον πολιορκίαν οἱ Τούρκοι. Τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατοίκων τῆς εἶνε Ἕλληνες, ἔχοντες ἀνεξάρτητον ἐκκλησίαν, οἱ δὲ λοιποὶ Ὀθωμανοὶ καὶ Μαρωνῖται.

Χώρα τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος.

§. 47. Ὁ Εὐφράτης, ὃν ἡ Γραφὴ συναριθμεῖ μετὰ τῶν τεσσάρων ποταμῶν τοῦ Παραδείσου, σχηματιζόμενος ἐν Ἀρμενίᾳ ἐκ δύο πηγῶν, τῆς Φράτης καὶ τῆς Μουράδης, κατ' ἀρχὰς διευθύνεται πρὸς τὰ ΝΔ, ἔπειτα, ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ Ταύρου

νά ἀλλάξῃ ροὴν, διασχίζει τὰς πρὸ τούτου χαμηλοτέρας σειρὰς τῶν ὀρέων καὶ κατόπιν ῥέει ὡς εὐρὺ· καὶ ἤσυχος ποταμὸς πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον, ὦν πλωτός. Ἐπίσης ἐκ τῆς Ἀρμενίας πηγάζει καὶ ὁ Τίγρις, ὅστις, ὦν μικρότερος, ἔχει μεγαλειότεραν κλίσιν. Τὴν μεταξὺ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος χώραν, ὡς ἐν μέσῳ δύο ποταμῶν κειμένην, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι Μεσοποταμίαν, οἱ δὲ Τοῦρκοι, εἰς τοὺς ὁποίους σήμερον ἀνήκει, Ἄλδσειράν, ἤγουν νῆσον. Τὰ πρὸς Β. ὄρια τῆς Μεσοποταμίας ἀποτελοῦσι λόφοι καὶ ὑψίπεδα, ἐπὶ τινος τῶν ὁποίων κεῖται ἡ *Οὐρρα* (πιθανῶς τὸ Οὐρ, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀβραάμ, καὶ μετὰ ταῦτα Ἔδεσσα). Εἰς τὰ ὄρια τοῦ ὑψιπέδου καὶ βαθυπέδου κεῖται ἡ *Μοσσοῦλη*, μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις· τὸ ἐκεῖ πλησίον χωρίον *Νιμροῦδον* ἀναμνησθεὶς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀσσυρίας *Νινευὶ* καὶ τὸ ὀλίγον περαιτέρω πρὸς Α. Ἔρβηλον τὰ Ἄρβηλα, ἐνθα ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τρίτον ἐνίκησε τοὺς Πέρτας. Ἀνασκαφαί, γινόμεναι παρὰ τὴν Μοσσοῦλην, ἔδειξαν μεγαλοπρεπῆ λείψανα ἀνακτόρων καὶ πόλεων τῆς Ἀσσυρίας. Τὸ μεσαῖον τῆς Μεσοποταμίας εἶνε στεππαία καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔαρ γλοάζουσα πεδιάς, καλλιεργουμένη μόνον κατὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν. Κατὰ τὸν κάτω ροὴν οἱ δίδυμοι αὗτοι καὶ παραλλήλως βαίνοντες ποταμοὶ μετασχηματίζουσι τὰ πέριξ εἰς λιπαρὰν ἰλυώδη χώραν καὶ ἐπὶ τέλος ἐνούμενοι ὑπὸ τὸ ὄνομα *Σχρατελαράβης*, σχηματίζουσιν ἐλώδες τι δέλτα. Τὸ βαθύπεδον τοῦτο τῆς Μεσοποταμίας εἶνε ἐκ τῶν περιεργωτέρων τῆς Γῆς μερῶν, διότι αὐτόθι κατώκουν οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι, ἱερατικὴ τάξις, οἵτινες διὰ μεγάλων προχωμάτων κατεχαλίνωσαν τοὺς γιγαντώδεις τούτους ποταμοὺς, ἤνωσαν ἀμφοτέρους διὰ πολλῶν διωρύχων καὶ κατέστησαν τὴν χώραν τοσοῦτον καρποφόρον, ὥστε ὁ σίτος ἔδιδε 200—300 πλέον τοῦ σπειρομένου καὶ ἔφερε φύλλα πλατέα ὡς τὴν καλάμην. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον αὐτόθι λίθοι, μετεχειρίζοντο εἰς τὰς οἰκοδομὰς κεράμους ἐκ πηλοῦ καὶ ἀντὶ κονίας τὴν αὐτόθι ἀφθόνως ἀναβλύζουσαν νάφθαν. Οὕτως ὠκοδομήθη ἡ μεγίστη πόλις *Βαβυλῶν*, ἥτις, οὔσα τετράγωνος καὶ ἔχουσα 12 μ. περίμετρον, διεσχίζετο ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου καὶ ὑπῆρξε πρωτεύουσα

κατ' ἀρχάς μὲν ἐγγωρίων βασιλείων, μετὰ ταῦτα δὲ τῶν Περσῶν καὶ ἐπὶ τέλος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐκ τοῦ πύργου τῆς Βαβυλῶνος, ὅστις ἦν ναὸς τοῦ Θεοῦ Βήλου, ἴσταται εἰσέτι τμήμα τριώροφον, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα εἶνε ἐρείπια, κατοικούμενα μόνον ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς ἐρήμου. Αἱ πρωτεύουσαι τῶν Σελευκιδῶν καὶ Πάρθων βασιλείων, *Σελεύκεια* καὶ *Κτισιφῶν*, ἔκειντο παρὰ τὸν Τίγριν, ἀλλὰ δὲν σώζονται σήμερον. Κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἔκτισαν οἱ Ἄραβες καλίφαι τὸ ἰσχυρὸν *Βαγδάτιον* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Τίγριδος, ὡς κέντρον τοῦ βασιλείου των. Καταστραφέντος δὲ τοῦ βασιλείου, ἔξεπεσε καὶ τὸ *Βαγδάτιον*, τὸ ὁποῖον εἶνε τανῦν ἔδρα πασσᾶ καὶ ἔχει περὶ τὰς 90000 κ. *Βασσόρα*, ἐπὶ τοῦ *Σχατελαράβου* καὶ 7 μ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν μετὰξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως καὶ πόλις νοσῶδης, ἔχουσα 80000 κ. εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς προσορμίζονται καὶ πλοῖα ἐκ τῆς θαλάσσης. Ἡ μετὰξὺ τῶν ποταμῶν ἐπίπεδος γῆρα εἶνε τὸ πλεῖστον ἀκαρπός, τοῦτο μὲν ἔνεκα τῶν ἄμμων τῆς παρακειμένης ἐρήμου, τοῦτο δὲ ἔνεκα τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν, αἵτινες προβαίνουσιν ἐνίοτε καὶ μέχρι τοῦ *Βαγδατίου*. Ἐπὶ τοῦ *Εὐφράτου* πλέουσιν Ἀγγλικὰ ἀτμόπλοια, δι' ὧν ὑπάρχει τακτικὴ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν συγκοινωνία.

Συρία καὶ Παλαιστίνη.

§. 48. Α) Πρὸς Δ. τοῦ μέσου ῥοῦ τοῦ *Εὐφράτου* ὑψοῦται τιτανῶδες καὶ κιμωλιῶδες ὑψίπεδον, ἀνερχόμενον βαθιηδὸν μέχρι 2000 π., εἰτα κατερχόμενον ἀποτόμως πρὸς μεγάλην τινα ἐπιμήκη κοιλάδα *Γὰρ* καλουμένην, ἣτις διαβρέσεται ὑπὸ δύο ποταμῶν, τοῦ *Ὀρόντου* πρὸς Β. καὶ τοῦ *Ιορδάνου* πρὸς Ν. Πέραν τῶν ποταμῶν τούτων ἀνυψούμενον ἐκ νέου τὸ ὑψίπεδον κατέρχεται ἔπειτα πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν· τὸ δὲ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος αὐτοῦ διασχίζεται πολλαχθὺ ὑπὸ ποταμῶν, ρεόντων τοῦτο μὲν πρὸς τὴν Μεσόγειον, τοῦτο δὲ πρὸς τὴν κοιλάδα *Γὰρ*, καὶ, ὡς συμβαίνει συνήθως ἐπὶ τιτανῶδων ὄρεων, ὑπάρχουσιν ἐπ' αὐτοῦ πολυάριθμα σπήλαια. Τὸ πρὸς Δ. τῆς Ἀραβικῆς ἐρήμου μέρος ὑποδιαί-

ρεΐται εἰς τὸ βόρειον, τὴν *Συρίαν*, καὶ εἰς τὸ νότιον, τὴν *Παλαιστίνην*. Εἰς τὴν Συρίαν ἡ Γόρ εἶνε εὐρεΐα καὶ εὐφορος, ἀλλὰ τὰ γεῖλη αὐτῆς δὲν εἶνε μόνον ὑψίπεδα κατερχόμενα, ἀλλὰ μεγάλαι σειραὶ ὀρέων πρὸς Δ. ὑψοῦται ὁ *Albaros*, ἡγουν λευκὸν ὄρος, ἐκτεινόμενον μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Ἰσσοῦ ὅμως οἱ κάτοικοι καλοῦσιν οὕτω τὸ μεσημβρινὸν καὶ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους (9000 π), ὅπερ, ἔχον 4 μ. περίπου πλάτος καὶ ἀποκλίνον πρὸς τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν κοιλάδα ἀποτόμως, εἶνε πολυάνθρωπον καὶ καλῶς καλλιεργημένον· ἐκ δὲ τῶν μνημονευομένων ὑπὸ τῆς Γραφῆς κέδρων δὲν σώζεται σήμερον, εἰ μὴ μικρὸν ἄλλος. Πρὸς Α. δ' ὑψοῦται ὁ ταπεινότερος *Artalibanos*. Πρὸς Α. συγγέεται τὸ ὑψίπεδον μετὰ τοῦ κυρίως ὑψιπέδου τῆς Συρίας, ὅπερ πρὸς τὰ ΝΑ μεταβαίνει ἀνεπαισθήτως εἰς τὴν μεγάλην Ἀραβικὴν ἔρημον. Καὶ ἡ Συρία εἶνε ἐπίσης τόπος μεγάλων μὲν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων, ταπεινοῦ δὲ καὶ ἀθλίου παρόντος, εἰς ὃν κατὰ τὴν Γραφὴν πανάρχαιαι καὶ μεγάλαί πολιτεταὶ ὑπῆρξαν· ἡ σπουδαία αὕτη χώρα ἐγένετο τὸ μῆλον τῆς Ἐριδος πλησιοχώρων βασιλείων καὶ ἰδίως τῆς Αἰγύπτου, ἣτις ἀνέκαθεν ἐπεδίωξε τὴν κατάκτησιν αὐτῆς· μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῆς μοναρχίας τῶν Σελευκιδῶν, εἶτα ἀλληλοδιαδόχως λεία τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν, ἀφ' ὧν ἡ Εὐρώπη ματαίως προσεπάθησε διὰ τῶν Σταυροφοριῶν νὰ τὴν ἀποσπάσῃ. Ἡ Συρία εἶνε τανῦν ἐτι ἐπαρχία τοῦ Τουρκικοῦ βασιλείου, ἔχει ὅμως πολλοὺς κατοίκους Χριστιανοὺς, τῶν ὁποίων πολλοὺς ἐσχάτως κατέστρεψεν ἡ φανατικὴ τῶν Μωαμεθανῶν λύσσα. Πρὸς λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τῆς χώρας, διακροῦμεν αὐτὴν εἰς τὰ φυσικὰ αὐτῆς μέρη, ἀρχόμενοι ἐκ Δ. πρὸς Α.

1) Ἡ στενὴ καὶ ἀμμόδης τῆς παραλίας ταινία, ἡ πρὸς Δ. τοῦ Λιβάνου, ἀπετελεῖ τὸ πάλαι τὴν μικρὰν κτῆσιν τῶν Φοινίκων, οἵτινες καὶ διὰ τοῦτο ἐγένοντο θαλασσοπόροι, καὶ ἦσαν οἱ Ἄγγλοι τῆς ἀρχαιότητος κατὰ τε τὴν ναυτιλίαν καὶ τὰς ἐφευρέσεις. Αἱ τότε ἀκμάζουσαι αὐτῶν πόλεις, Σιδῶν καὶ Τύρος, εἶνε τανῦν μηδαμινὰ πολίχνια. Ἡ Βηρυττός (40000 κ) καὶ ἡ Τρίπολις εἶνε τανῦν οἱ καλλίτεροι λιμένες καὶ πόλεις τῆς χώρας ταύτης. Εἰς τὰ ὄρια τῆς Παλαιστίνης

κεῖται τὸ ἰσχυρὸν φρούριον Π τ ο λ ε μ α ῖ ς, τὸ ὅποτον ἐπολιορκήθη ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν καὶ νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος.

2) Ὁ Λίβανος κατοικεῖται ἰδίως ὑπὸ δύο ἀνδρείων ὀρεινῶν λαῶν, οἵτινες μένουσιν ἀνεξάρτητοι σχεδὸν ἀπὸ πάσης κυριαρχίας· εἶνε δὲ οἱ Δροῦτοι, οἵτινες ἔχουσιν ἰδίαν τινα μυς κῆν θρησκείαν, τροποποίησιν τῆς τοῦ Ἰσλαμισμού, καὶ οἱ Μαρωνῖται, οἵτινες, ἀποτελοῦντες αἵρεσιν τινα τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, εἶνε τανῶν ἠνωμένοι μετὰ τῆς Καθολικῆς. Τὰ χωρία αὐτῶν καὶ αἱ πολυάριθμοι μοναὶ κεῖνται ὡς φωλαὶ ἀετῶν εἰς ἀκραιφείας καὶ μικρὰ ὑψίπεδα. Κατὰ τὰς Σταυροφορίας κατέκειν τὸν Λίβανον ἡ ἀποτρόπαιος Μωαμεθανικὴ αἵρεσις τῶν ἐξἄλλων φονεῶν Ἀσασσιῶν.

3) Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κοίλη Συρία εἶνε ὠραία κοιλάς, εἰς ἣν ῥέει ὁ Ὀρόντης πρὸς Β, μεχριστοῦ δι' ἐγκαρσίας τινος κοιλάδος ἐκβάλλη εἰς τὴν θάλασσαν. Πρὸς μὲν τὰ κάτω μέρη τοῦ Ὀρόντου κεῖται ἡ Ἀντιόχεια, ἣτις κατοικουμένη ἄλλοτε ὑπὸ 700000 κ. καὶ οὖσα μία τῶν μεγίστων πόλεων καὶ σπουδαία διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, εἶνε τανῶν ἔρημος μικρὰ πόλις, μόλις ἔχουσα 1000 κ., πρὸς δὲ τὰ ἄνω ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις Ἀμάθη, καὶ πρὸς Ν. τῶν πηγῶν αὐτοῦ ἡ Βααλθέκη, φέρουσα μεγλοπρεπῆ ἐρείπια ναοῦ τινος 18ῷ Ἡλίου.

4) Πρὸς Β. μὲν τοῦ κυρίως τιτανώδους ὑψιπέδου κεῖται τὸ Χαλέπι, νέα πρωτεύουσα τῆς Συρίας καὶ μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα καὶ μετὰ καταστρεπτικὸν τινα σεισμὸν περὶ τὰς 100000 κ., πρὸς Ν. δὲ ἡ Δαμασκός, παλαιὰ πρωτεύουσα καὶ καθέδρα ποτὲ τοῦ Σαλαδίνου, ἣτις κειμένη εἰς τόπον περιβρεχόμενον ὑπὸ στεππαίων ποταμῶν καὶ οὖσα ἀληθῆς παράδεισος, πλήρης φοινίκων, πλατάνων, κυπαρίσσων, ἀμπέλων καὶ ἄλλων ὑπωροφόρων δένδρων, ὠνομάσθη ὀφθαλμοδὸς τῆς Ἀνατολῆς· φημιζομένη δὲ πρότερον διὰ τὰ ξίφη αὐτῆς, ἔχει νῦν ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 430000 κ.

5) Ἐπὶ τινος ἀλάσεως τῆς Συριακῆς ἐρήμου κεῖται τὸ εὐτελὲς τανῶν χωρίον Ταδμόρ, παλαιὰ δὲ Πάλαμυρα, ἣτις ἰβρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σιλωμῶντος, ὑπῆρξεν ἰδίως περίεργος, ὅταν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ Ῥωμαϊκοῦ βασιλείου γυνῆ τις τολμηρὰ, Ζηνοβία καλουμένη, ἐγένετο αὐτοκράτειρα τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλ' ἐπὶ τέλος κατενικήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

Β) Τὸ μεσημβρινὸν ἥμισυ τῆς τιτανώδους ὑψηλῆς χώρας

τὸ μεταξὺ Συρίας καὶ Ἀραβίας τόσῃ μικρὰν ἔχει περιοχὴν, ὥστε οἱ δεσπόται τῆς πρὸς ἄσας οὐδέποτε ἐσχημάτισαν ἐξ αὐτοῦ ἰδιαιτέραν ἐπαρχίαν, ἀλλ' ἐβιωρήθη πάντοτε ὡς παράρτημα τῆς Συρίας. Ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης, καὶ τοὶ περικυκλουμένης ὑπὸ τῶν πρωτευουσῶν τῶν πλέον κολοσσιαίων βασιλείων τῆς ἀρχαιότητος, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ πρωτευούσης αὐτῆς, ὀλίγον ἐπέδρασαν τὰ περίξ διαδραματισθέντα, διότι ἦτο δυσπρόσιτος ἕνεκα τῶν περίξ ἄμμων καὶ θαλασσῶν καὶ τῶν διατεμνόντων τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς βράχων, φαράγγων καὶ ὄρέων. Ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὴν ἔλλειψιν πλωτῶν ποταμῶν ἠδυνήθη αὐτόθι ν' ἀνατραφῆ ἀνενόχλητος διὰ τῶν θείων ἀποκαλύψεων. Ὅτε ὁμως ἐγεννήθη ἡ μεγίστη τῶν ἀποκαλύψεων, ὁ Χριστιανισμὸς, ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης, τότε διὰ τῆς μεταξὺ τῶν τριῶν ἡπείρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου καταλλήλου θέσεως αὐτῆς παρέσχεν εἰς τοὺς ἀποστόλους τοῦ Εὐαγγελίου εὐβάτους καὶ καταλλήλους ὁδοὺς πρὸς τὸ κήρυγμα αὐτῶν. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς θρησκείας εἶνε ἡ ἀφανὴς αὕτη χώρα ἡ σπουδαιότερα τῆς Γῆς, τιμωμένη ὑφ' ὄλων τῶν μονοθεϊστῶν καὶ Ἀγία Γῆ καλουμένη.

Ἡ Χαναὰν, ἐπειδὴ τοιοῦτον εἶνε τὸ ἀρχαιότατον αὐτῆς ὄνομα, ἐπηγγέλθη (ὅθεν καὶ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας) εἰς τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν, ὅστις ἐκράτησεν αὐτὴν μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ (70 μ. Χ). Ἡζίζε δὲ τότε (ἐπειδὴ σήμερον δὲν ἀξίζει ἕνεκα τῆς ἐρημώσεως) τῆς φήμης θελκτικῆς χώρας πλήρους ἀξιολόγων βοσκῶν καὶ πλουσίας φυτείας, ἐνῶ αἱ οὕτω καλούμεναι ἔρημοι αὐτῆς ἦσαν ἀπλῶς ἐκτάσεις κεκαλυμμέναι ὑπὸ πάσας, ἀλλ' ἀκαλλιέργητοι. Ἐντεῦθεν ἡ παροιμιώδης χώρα, ἐν ἧ ἔρρεε μέλι καὶ γάλα. Αἱ ἐξωτερικαὶ αὐταὶ εὐλογίαι ἦσαν εἰκὼν τῆς πνευματικῆς εὐλογίας, τὴν ὁποίαν ἀπῆλθεν ἡ χώρα αὕτη ὑπὲρ τὰς ἄλλας· ὅλαι αἱ τῆς Γραφῆς διηγήσεις αὐτόθι συμβαίνουσιν· ἐκ τούτου οὐδὲν θαῦμα, εἰ ἀνέκαθεν πόθοι εὐσεβεῖς ἐκίνουν τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα ἴδωσι τὴν χώραν ταύτην, καὶ εἰ ἀνὰ τὸν μεσαιῶνα σύμπασα ἡ δυτικὴ Χριστιανωσύνη προσεπάθησε διὰ τῶν Σταυροφοριῶν (1095—1270) γὰρ τὴν ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τοὺς Μωαμεθανούς;

ἐὰν ἀπαύστως πεπαιδευμένοι ἄνδρες ζητῶσι νὰ ἐξετάσωσι καλλίτερον τὴν φύσιν τῆς Παλαιστίνης, ὅπως ὕστερον ὠνομάσθη ἡ χώρα. Καθὼς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ βορείου τιτανώδους ὑψιπέδου ῥέει ὁ Ὀρόντης, οὕτως εἰς τὸ μεσημβρινὸν ἡμισυ τῆς αὐτῆς κοιλάδος ὁ Ἰορδάνης, τοῦ ὁποίου αἱ πηγαὶ κεῖνται ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἐρμών (9500 π.) τοῦ συνεχομένου μετὰ τοῦ Ἀντιλιβάνου· οἱ ἐκ τῶν πηγῶν σχηματιζόμενοι δύο ῥύακες χύνονται εἰς τὴν ἰλυώδη καὶ πολυδύνακον λίμνην Ἰδωρ Μαριῶν, ἐξ ἧς ἀρχόμενος ὁ Ἰορδάνης σχηματίζει κατόπιν τὴν μείζονα καὶ θελκτικωτέραν λίμνην Γερισαρὲτ ἢ Τιβεριάδα ἢ θάλασσαν τῆς *Galilaeas*, ἣτις, οὔσα περίφημος διὰ τὰ θερμά της λουτρά, κεῖται 700 π. ταπεινότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου καὶ περιλαμβάνει θελκτικὰς ὄρεινὰς ὄχθας καὶ ὕδατα διαφανῆ καὶ πλήρη ἰχθύων. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀποστόλων ἐρρίπτον ὡς ἀλιεῖς τὰ δίκτυα αὐτῶν εἰς ταύτην καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἀνεδείχθη εἰς τὰς ὄχθας τῆς μέγας ἐν λόγοις καὶ ἔργοις. Ἡ κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτῆς ὄχθην πόλις *Καπερναοὺμ* εἶνε ἤδη ἐρειπωμένη. Ἐκ τῆς λίμνης Γενησαρὲτ ἢ Τιβεριάδος θαλάσσης ἐκρέει ὁ Ἰορδάνης εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ θερμὴν ἀμμώδη κοιλάδα Γὸρ· παρὰ τὴν Ἰεριχώ, τανῶν μικρὸν χωρίον, εὐρύνεται ἡ κοιλάς καὶ ὁ ποταμὸς διὰ πεδιάδος τινος ἐξ ἀλατώδους κερκαμίτιδος γῆς χύνεται εἰς τὴν *Νεκρὰν θάλασσαν* (30 □), τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ τοσοῦτον περιέχει ἅλας, ὥστε οὔτε ἰχθὺς δύναται ἐν αὐτῇ νὰ ζήσωσιν, οὔτε φυτὰ εἰς τὰ πέριξ νὰ ἀναπτυχθῶσιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀρμενίᾳ Οὐρμιάν λίμνην. Τὴν θάλασσαν ταύτην περιβάλλουσι καθ' ὅλα τὰ μέρη φοβεροὶ κατάσχιστοι βράχοι. Ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ὄχθης, ἀφ' ἧς δὲν ἐξέρχεται πλέον ὁ Ἰορδάνης, ἀρχεται ἡ Γὸρ νὰ καθίσταται ἐρημος βραχώδης φάραξ, ἐκτεινομένη μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ Νεκρὰ θάλασσα προήλθεν ἐκ τῆς καταβυθίσεως τῆς κοιλάδος *Σιδοίμ* (Σόδομα καὶ Γόμορρα) καὶ νεώτεραι καταμετρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι αὕτη κεῖται 1200 π. ταπεινότερα τῆς Μεσογείου καὶ ὅτι ἡ Νεκρὰ θάλασσα καὶ ἡ Γὸρ εἶνε τὰ ταπεινότατα τῶν μερῶν τῆς Γῆς· διὸ καὶ εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἰορ-

δάνου υπάρχει βλάστησις σχεδὸν τροπικὴ, μὴ συνάδουσα πρὸς τὸ γεωγραφικὸν αὐτῆς πλάτος.

Ἡ πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου χώρα, τὸ ἀποτομώτερον καὶ ὑπὸ παραποτάμων αὐτοῦ διασχιζόμενον ἀνατολικὸν ἡμῖσι τοῦ τιτανώδους ὕψιπέδου, κατακεῖτο ὑπὸ τῶν φυλῶν Ρουβὴμ, Γὰδ καὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς τοῦ Μανασσῆ, καὶ ἐκαλεῖτο ὕστερον Περαιά, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὸ δυτικὸν ἡμῖσι ἔχει ὀλιγωτέραν σποδασιότητα εἰς τὴν ἱεράν ἱστορίαν.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἀρχίζει πρὸς Β. διὰ τῆς λοφώδους χώρας Γαλιλαίας (Ἀσσήρ, Νεφθαλεὶ, Ζαβουλών, Δάν), ἧτις, κατερχομένη ἀποτόμως πρὸς τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ καὶ πρὸς μεσημβριαν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰσραήλ, ἀπετέλει τὴν χώραν, ἐν ἣ εὐχαρίστως διέτριβεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Εἰς τὸ πρὸς τὴν λίμνην βόρειον χεῖλος τοῦ ὕψιπέδου δεῖκνυται εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν χώραν τὸ ὄρος τῆς Μακκαριότητος, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλία· εἰς δὲ τὸ μεσημβρινὸν χεῖλος ὑψοῦται τὸ 3000 π. ὕψηλόν ὄρος Θαβώρ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἐντὸς τοῦ ὕψιπέδου κεῖται ἡ Ναζαρέτ καὶ τανῶν Νάσαρ μετὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Κανᾶ, καὶ ἡ Ναῖν, αἵτινες τανῶν εἶσι χωρία. Πρὸς Ν. τῆς Γαλιλαίας καὶ κατὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰσραήλ ἡ Ἐσδρὼμ τὴν ὑπὸ τοῦ Κισῶνος διαρρέομένην καὶ κειμένην ἐν τῇ ἀρχαίᾳ χώρᾳ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσαάχαρ ἐγένοντο πολλαὶ μάχαι· ὀλίγον μεσημβρινωτέρον τῆς ἐκβολῆς τοῦ Κισῶνος ὑψοῦται τὸ 4500 π. ὕψηλόν Κόρμηλον ὄρος, ὡς σκοπιὰ τῆς Μεσογείου, ἔχον π. ἄλλὰς χαράδρας καὶ χρησιμεῦον ἀνέκαθεν ὡς κατοικία καὶ καταφύγιον τῶν προφητῶν, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἐρημιτῶν· καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ μοναστήριον τῶν Καρμηλιτῶν μοναχῶν. Πρὸς Ν. τῆς πεδιάδος τοῦ Ἰσραήλ ὑψοῦται πάλιν τὸ εἰς σειρὰς τινὰς ὀρέων διασχιζόμενον ὕψιπεδον, τοῦ ὁποίου τὰ πρὸς Β. καλοῦνται ὄρη τοῦ Ἐφραΐμ καὶ περιλαμβάνουσι τὴν χώραν τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ καὶ τὸ ἔτερον ἡμῖσι τῆς τοῦ Μανασσῆ ὕστερον δὲ ἡ χώρα αὕτη ἐκλήθη Σαμάρεια ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων Σαμαριτῶν, μετὰ τῶν ὁποίων, ὄντων μίγμα Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν, οἱ Ἰουδαῖοι οὐδεμίαν διετήρουν σχέσιν. Ἀξιολογωτέρα πόλις αὐτόθι σήμερον εἶνε ἡ Νεάπολις καὶ πάλαι Σουχέμ, κειμένη μετὰ τῶν ὀρέων Γαϊβὰλ καὶ Γαριζεῖν καὶ κατοι-

κουμένη υπό 15000 κ. περίπου· ὑπάρχει ἔτι καὶ σήμερον αὐτόθι μικρά τις κοινότης Σαμαριτῶν. Τὰ δὲ πρὸς Ν. καλοῦνται ὄρη τοῦ Ἰουδα, ἄτινα, μὴ ὄντα οὔτε τόσον εὐφρα, οὔτε τόσον κατάρρυτα, περιλαμβάνον τὰς φυλάς τοῦ Ἰουδα, Βενιαμὴν καὶ Συμεὼν καὶ ἀπετέλουν τὴν ἰδίως Ἰουδαίαν. Αὐτόθι κεῖται ἡ Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τόπου ἀβένδρου καὶ ἀνύδρου, κειμένου ἐπὶ τιτανῶδους ὑψιπέδου, 2500 π. ὑψηλοῦ, τὸ ὅποιον πρὸς Β. καταβαίνειν ἠπίως, ὑποδαιρείται πάλιν διὰ κοιλωμάτων εἰς ἄλλα μέρη. Διακρίνομεν δ' ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὑψηλότερον λόφον Σιών, ἐφ' οὗ ὁ Δαβὶδ ἠκοδόμησε τὰ ἀνάκτορά του, τὸν λόφον Ἀμωρία, ἐνθα ἦν ἠκοδομημένος ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος καὶ ταῦν μεγαλαυρεπὲς τσαμίον, τὸν λόφον Ἀκραν καὶ τὸ πεδῖον Βεζεθά· ἡ σημερινὴ ὁμῶς Ἱερουσαλήμ, ἔχουσα σχῆμα τετράγωνον καὶ περιτειχιωμένη δι' ἰσχυρῶν τειχῶν, περιλαμβάνει μόνον τοὺς λόφους Ἀμωρίαν, Ἀκραν καὶ μέρος τῆς Σιών, ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ μέρη, τὰ ὅποια ἔκειντο ἐκτὸς τῆς παλαιᾶς πόλεως. Μόνον πρὸς Β. τὸ τιτανῶδες ὑψιπέδον, ἐφ' οὗ κεῖται ἡ Ἱερουσαλήμ, καταβαίνει ἠπίως, ἐνῶ πρὸς Α Δ καὶ Ν. ὑπάρχουσιν ἀπότομοι καὶ βαθεῖαι κοιλάδες καὶ χραδῆραι. Ἡ πρὸς Α. κοιλὰς Ἰωσαφάτ εἶνε κοιλίς τοῦ μόνου ἐν καιρῷ βροχῆς ῥέοντος ποταμοῦ τῶν Κέδρων καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. Τὴν πόλιν περιβάλλουσι κύκλῳ κορυφαί, ὧν τὸ πρὸς Α. ὄρος τῶν Ἐλαιῶν εἶνε 3000 π. ὑψηλόν. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι λογίζονται 23000 περίπου, ὧν 3600 εἶνε Ἰσραηλίται, οἱ πτωχότεροι καὶ οἱ ἀθλιώτεροι, 7500 Χριστιανοὶ ὄλων τῶν δογμάτων, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι. Οἱ Ὀρθόδοξοι, οἱ Καθολικοὶ, οἱ Ἀρμένιοι, καὶ ἄλλων δογμάτων ὁπαδοὶ διατηροῦσιν αὐτόθι μεγάλα μοναστήρια, εἰς τὰ ὅποια ξενίζονται οἱ πανταχόθεν καὶ ἰδίως κατὰ τὸ Πάσχα συρρέοντες προσκυνηταί. Εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς ἀπαντᾷ τις καθ' ἕκαστον θῆμα ἕδαφος ἁγίου· δὲν ὑπάρχει οἶκος, περὶ οὗ νὰ μὴ ἀναφέρεται καὶ εὐσεβὴς τις παράδοσις, οὐδὲ λίθος, μεθ' οὗ νὰ μὴ συνδέεται ἀγία τις ἀνάμνησις, οὐδὲ σπήλαιον ἢ πηγή, ἐφ' ἃ νὰ μὴ ἐχορηγήσαν ὡς σκηνὴ ἀγίας τινος παραδόσεως. Τὸ ἀγιώτερον μέρος τῆς πόλεως εἶνε ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Τάφου, ὅστις ἔχων μορφήν ὅλως ἀκανόνιστον, περιλαμβάνει ὅλους τοὺς τόπους τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως· ὁ κυρίως τάφος καλύπτεται ὑπὸ μαρμάρου καὶ περιλείεται εἰς ἰδίαν Ἐκκλησίαν. Ὅλαι αἱ αἱρέσεις τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Καθολικῆς

ἐκκλησίας ἔχουσι μέρη ἴδια ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ οὐδέποτε παύουσιν οἱ ὕμνοι αὐτῶν, ἀλλὰ δυστοχῶς γεννῶνται καὶ αὐτόθι μεταξὺ αὐτῶν ἀξιοθρήνητοι ἔριδες, ἵτινες μετὰ τῆς Τουρκικῆς πίεσεως διαταράττουσι τὰς προκαλούμενας αὐτόθι εἰς πάντα συγκινητικὰς ἐντυπώσεις.

Πρὸς Ν. τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς μιλίου κεῖται ἡ ὑπὸ Χριστιανῶν κατοικουμένη Βηθλεὲμ, ἐνθα ὑπὸ μεγαλοπρεπῆ ναὸν ὑπάρχει τὸ σπήλαιον τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἰς τὸ ὁποῖον κίει μέγα πλῆθος ἀργυρῶν λυχνιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ ὑπάρχει ἀστὴρ, ἔχων περιγεγραμμένα λατινιστὶ τὰ ἑξῆς, «ἐνταῦθα ἐγεννήθη, ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ὁ Ἰησοῦς Χριστός». Ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ πρὸς Δ. ἔρχεται τις πρὸς τὴν Ῥάμλαν, ὅθεν κατέρχεται τὸ ὕψιπενον πρὸς τὴν παραθαλασσίαν πεδιάδα Σάρων, περίφημον διὰ τὸν ἐξ ἀνθῶν στολισμὸν τῆς, ἐν ἧ κεῖται ἡ Ἰόππη, ὁ κυριώτερος τῆς Παλαιστίνης λιμῆν. Ἡ πεδιάς Σάρων, ἐκτεινομένη πρὸς Ν. ἀποτελεῖ τὴν χώραν τῶν Φιλισταίων, καθ' ὧν οἱ Ἰουδαῖοι πολλὰκις ἐπολέμησαν· μεταξύ δὲ τῶν πέντε αὐτῶν πόλεων διετηρήθη καλλίτερον ἡ Γάζα.

Πᾶσαι αἱ ἐν Ἀσίᾳ κτήσεις τῆς Τουρκίας ἔχουσι 34470 □ καὶ ὑπὲρ τὰ 46 ἑ. κ.

Ἡ Ἀραβικὴ Χερσόνησος.

§. 49. Ἡ Γὸρ ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ὅχι πλέον ὡς παλαιὰ κοιτὶς τοῦ Ἰορδάνου καὶ σχηματίζει εἰς τὸ μέσον τὸ χάρισμα τῶν ὑδάτων τῶν βεόντων πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν καὶ Νεκρὰν θάλασσαν. Ἀπὸ τῆς κυρίας Ἀραβίας χωρίζει ἡ Γὸρ τὴν τριγωνικὴν χερσόνησον Σινά, ἣτις περιβάλλεται ὑπὸ τῶν κόλπων Σουὲξ καὶ Ἀκάβα, τῶν δύο βορείων τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἄκρων. Ἡ χερσόνησος αὕτη φέρει μεμονωμένον καὶ μέγα ἐκ πυρρόποικίλου ὄρος, τὸ Σινά, τὸ ὁποῖον συνέχεται μετὰ τοῦ πρὸς Δ. τοῦ Ἰορδάνου τιτανώδους ὕψιπενου καὶ τοῦ Λιβάνου. Διὰ βαθειῶν κοιλάδων τὸ ὄρος τοῦτο διαίρεται εἰς τὸ τοῦ Μωϋσέως, ἐφ' οὗ τὸ Χωρήθ, καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀγ. Αἰκατερίνης, τὰ ὁποῖα ἑκάτερα ἔχουσιν ὕψος 7000—9000 π. ἀλλὰ τὸ πρῶτον θεωρεῖται ὡς τὸ παλαιὸν ὄρος Σινά. Καὶ ἡ χώρα αὐτοῦ εἶνε σύμπασα πλήρης εὐτεβῶν ἀναμνήσεων

τοῦ Μωϋσέως καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐξόδου· εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Χωρήθ διατηρεῖται ἔτι εἰς ὕψος 5300 π. τὸ οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Ὀρθόδοξον μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως, ἐν ᾧ δεικνύουσι τὸ σῶμα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἐτέρας τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους. Τὸ μοναστήριον τοῦτο, προφυλαττόμενον ὡς φρούριον ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Ἀράβων, περιλαμβάνει ναοὺς, παρεκκλήσια ἱερὰ, ὠραίους καὶ ὀπωροφόρους κήπους καὶ 30—40 μοναχοὺς, οἵτινες περιηγητὰς καὶ ξένοισι εὐμενῶς ἀνέλκουσιν εἰς τὴν Ἁγίαν αὐτῶν ἀκροπολιν.

Ἡ φύσις τῆς μεγάλης χερσονήσου Ἀραβίας, ἣτις ἔχει 50000 □ μ., εἶνε ἀπλή· εἰς τὸ μέσον αὐτῆς κεῖται ὑψίπεδον, ὃν ἐν γένει καθαρὰ ἔρημος καὶ περιέχον ἐνιαχοῦ αὐάσεις τινὰς, ἐξ οὗ ὁ Ἡρόδοτος ἤδη παρωμοίασε τὴν Ἀραβίαν πρὸς κατάστικτον δέρμα πάνθηρος· περίξ τούτου ὑπάρχουσι χειλικὰ ὄρη, ἅτινα ποῦ μὲν διὰ βαθμίδων κατέρχονται ἀμέσως πρὸς τὴν θάλασσαν, ποῦ δὲ καταλείπουσιν ἐπ' αὐτοῦ ταινίαν παραλίαν· τὸ δὲ δυτικὸν χεῖλος συνέχεται μετὰ τοῦ πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου τιτανώδους ὑψιπέδου καὶ τοῦ Ἀντιλιβάνου. Πιθανῶς ἐφ' ὅλης τῆς χερσονήσου, ἣτις ἄλλως ὀλίγον εἶνε γνωστὴ, διαρκῶς οὐδεὶς ποταμὸς ῥέει, ἀλλὰ μόνον χεῖμαρροι, ῥέοντες σπανίως, διότι καὶ σπανίως βρέχει. Ἡ Ἀραβία ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις παρουσιάζει, ὅλως Ἀφρικανικὸν χαρακτῆρα εἰς τε τὸ φυτικὸν καὶ τὸ ζωικὸν αὐτῆς βασιλεῖον· αἱ ἔρημοι καὶ ἡ ἀνυδρία αὐτῆς προεφύλαξαν ἀνέκαθεν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσραὴλ Ἀραβας ἀπὸ πάσης ξένης κατακτήσεως· μάλιστα δὲ ὑπῆρξάν ποτε οὗτοι καὶ κύριοι μεγάλου τῆς Γῆς μέρους, ἐπειδὴ, ἀφοῦ ὁ ἀποθανὼν τὸ 632 Μωάμεθ ἀνεφάνη εἰς τὴν Μέκκαν ὡς ἀπόστολος νέας διδασκαλίας καὶ κατώρθωσε μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας νὰ ὑποτάξῃ ὀλόκληρον τὴν χερσόνησον, ἡ ἐντολὴ τοῦ νέου τούτου προφήτου παραγγέλλοντος νὰ ἐπεκτείνωσι διὰ τῆς σπάθης τὴν νέαν αὐτῶν θρησκείαν, τὸν Ἰσλαμισμόν, ἐξῆψε τὴν ἀνδριάν τῶν ὀρητικῶν Ἀράβων. Ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ, οὗς ὠνόμασαν καλίφας, περιῆλθεν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους μέγα τῆς Ἀσίας μέρος (§§. 50, 56, 57) τὸ Ἰράν, ἡ Συρία, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Ἀραβία,

καὶ ἡ βόρειος τῆς Ἀφρικῆς παραλία· καὶ αὐτὴ ἡ Ἰσπανία, ἡ μεσημβρινὴ Ἰταλία καὶ αἱ νῆσοι τῆς Μεσογείου ἠσθάνθησαν τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων καὶ μόλις εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Λεῖγῆρος ἠδυνήθη ἡ ἀνδρία τοῦ Καρόλου Μαρτέλου νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὰς προσόδους αὐτῶν· ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προήλθε νὰ κατοικῶσιν Ἀραβες καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Μετὰ δὲ τὴν εἰς πολλὰς χώρας διαίρεσιν τῆς κυριαρχίας τῶν καλιφῶν ἐσυστήθησαν Τουρκικὰ βασιλεία καὶ ἡ Ἀραβία ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς κατάστασιν, νὰ ᾔνε δηλ. ἀνεξάρτητος καὶ διηρημένη εἰς πολλὰ κράτη, τὰ ὅποια ὑπάρχουσι καὶ σήμερον. Ἐν μέρος τῶν Ἀράβων, ἔχον μονίμους κατοικίας καὶ κατοικοῦν εἰς χωρία καὶ πόλεις, ἡ ἐξουσία ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἡ σχηματίζεται ὑπὸ Ἰμάμας μικρὰς πολιτείας, τὸ δὲ μεγαλειότερον ἀποτελοῦσιν οἱ Βεδουῖνοι (τέκνα τῆς ἐρήμου), λαὸς νομαδικός, περιπλανώμενος κατὰ φυλάς καὶ στίφη ὑπὸ ἀρχηγούς Ἐμίρας καὶ Σέικους.

Οἱ Ἀραβες ἐπὶ τῶν εὐαγῶν καὶ ταχυτάτων αὐτῶν ἵππων, χάριν τῶν ὁποίων κρατοῦνται τακτικὰ γενεαλογικὰ βιβλία πρὸς βεβαίωσιν τῆς καθαρότητος τοῦ αἵματος αὐτῶν, διατρέχουσι τὴν ἐρημον ὡς λησταί, ἀλλὰ συγχρόνως ἀποτελοῦσι φυλὴν μετροπολίτη καὶ ἔχουσάν τινα πλεονεκτήματα, πρὸ πάντων δὲ τὴν φιλοξενίαν. Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διηρεῖτο ἡ Ἀραβία εἰς τρία μέρη, 1) τὴν *Πετραίαν*, τὴν παλαιὰν χώραν τῶν Ἐδωμιτῶν, ἐφ' ἧς ἔκειτο ἡ μεγαλοπρεπὴς πόλις *Πέτρα*, ἧς ἀνευρεθῆσαν ἐρείπια, 2) τὴν *Εὐδαίμονα*, καὶ 3) τὴν *Ἐρημον Ἀραβίαν*· ἡμεῖς ὅμως θέλομεν ἐξετάσει κατὰ πρῶτον τὰ παρὰ αὐτῆς καὶ ἔπειτα τὸ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑψίπεδον.

1) Εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἣτις κολουμένη *Χεδοσχά* ἐξαρτᾶται ταυτὴν ἀπὸ τοῦ ἀντιβασιλείως τῆς Αἰγύπτου, κείνται αἱ δύο ἅγαι τῶν Μωαμεθανῶν πόλεις, πρὸς ἃς ἕκαστος εὐσεβῆς Μουσουλμάνος ἀπαξ τοὐλάχιστον ὀφείλει νὰ μεταβαίη καὶ νὰ λαμβάνη τὸν τιμιτικὸν τίτλον τοῦ *Χατσοῦ*, ἡ *Μεδίνα*, ἡγουρ πόλις τοῦ προφήτου, κειμένη εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ὑψιπέδου τῆς ἐρήμου καὶ περιλαμβάνουσα εἰς τσαμίον πλήρες ποιοτήτων λίθων καὶ ἠλέκτριου τοὺς τάφοις τοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν πρώτων καλιφῶν καὶ 20000 κ. εἰς ἣν κατέφυγεν ὁ Μωάμεθ

τὴν 16 Ἰουλίου τοῦ 622 ἔτους μ. Χ, καθ' ὃ οἱ μὲν συμπατριῶται αὐτοῦ κάτοικοι τῆς Μέκκας ἔστησαν αὐτῷ ἐνέδραν, οἱ δὲ Μωαμεθανοὶ ἀπὸ τῆς φυγῆς ταύτης, Ἐγίρας ὀνομαζομένης, χρονολογοῦσι. Μέκκα, κειμένη εἰς στενὴν τινα καὶ ἀμμώδη κολιβάδα περικυκλουμένην ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων καὶ ἔχουσα 45000 κ, εἶνε ὁ κυριώτερος τῶν ἐν Ἀραβίᾳ ἀγίων τόπων καὶ περιέχει τὴν κυβοειδῆ Κάαθιν, ἐν ἣ φυλάσσεται ὁ περίφημος μίλας λίθος (πιθανῶς μετεωρίτης) ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ὑπὸ Γαβριὴλ εἰς τὸν Ἀβραάμ μετενεχθεὶς. Τὸ ἁγιαστήριον ταύτης καὶ ἐσωτερικῶς εἶνε ἐστολισμένον μὲ τάπητας καὶ ἐξωτερικῶς περιβάλλεται δι' ἑτέρου μεγίστου, ἐφ' οὗ εἶνε χρυσοῖς γράμμασι κεντημέ.οι τὸ κυριώτερον δόγμα τοῦ θρησκευματος τῶν Ἀράβων «δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Μωάμεθ εἶνε ὁ προφήτης αὐτοῦ». Ἡ Κάαθα ἀνοίγεται ἀπκξ μόνον τοῦ ἔτους. Ἐπίνειον τῆς Μέκκας εἶνε ἡ Τ σ ἐ δ δ α, ἰσχυρὸν φρούριον, τοῦ ὁποίου οἱ οἶκοι εἶνε φθοροδημέ.οι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ κοραλλίων τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης.

2) Τὴν ΝΔ. γωνίαν σχηματίζει ἡ Ἰεμένη, ἥτις, ἀποτελοῦσα τὴν πυλαὴν Εὐδαίμο.α Ἀραβίαν, εἶνε πατρ'ς θαυμασοῦ βαλσάμου καὶ λιθωνωτοῦ καὶ φύει τὸν καλλίτερον καφὲν, ἐξαγόμενον ἰδίως ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μόκκας· πρὸς τὰ ΝΔ αὐτῆς κεῖται εἰς τὸ βάθος ἐσθεςμένου κρητῆρος τὸ Ἄδενον, τὸ Γιβραλτάρ τῆς Ἀνατολῆς, βραχῶδες Ἀγγλικὸν φρούριον καὶ λιμὴν ἐλεύθερος. Οἱ Ἄγγλοι κατέλαβον τὰ νησίδια Περύμην καὶ Καμακάμην, ὧν τὸ μὲν πρῶτον κεῖται εἰς τὸν πορθμὸν Βαθελμανδέθ, τὸ δὲ ἄλλο παρά τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν.

3) Ἡ πρὸς μεσημβρίαν θερμοτάτη ἀμμώδης παραλία ταινία δὲν περιέχει τι ἄξιον λόγου.

4) Εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον πολλοὶ ἄρχουσι Ἰμάμαι· ἰσχυρότερος δὲ πάντων εἶνε ὁ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Μασκάτης (66000 κ), ὅστις ἐξουσιάζει τόπους καὶ πέραν τῆς Περσικῆς θαλάσσης, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν παραλίαν (εἰς τὴν Ζανζιβάρην, μίαν τῶν Ἀφρικανικῶν αὐτοῦ πόλεων, ὑπάρχει ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ καθέδρα αὐτοῦ). Παρὰ τὴν παραλίαν κεῖνται καὶ αἱ νῆσοι Βαχρεΐναι, πηρέχουσαι μεγάλην ἀλιεῖαν ἰχθύων καὶ διοικούμεναι μὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἰμάμου, κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πρὸς περιορισμὸν τῶν πειρατῶν τῶν θαλασσῶν ἐκείνων.

5) Ἐπὶ τοῦ ὑψιπέδου τῆς ἐρήμου Νεδσχεδ τοῦ κατοικουμένου ὑπὸ ἀρπακτικῶν ζώων, στρουβοκαμήλων καὶ δορκάδων, καὶ ὄντος ἐπικινδύνου ἔνεκεν τοῦ θερμοῦ ἀνέμου Σαμουμ τοῦ πνέοντος ἐκ διαλειμμάτων ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ὑπάρχει ἡ πόλις Δεββείχη, πρωτεύουσα τῶν Βαχαθίων. Ἡ αἵρεσις τούτων, ἰδρυθεῖσα τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἀβδουλ—Βαχάθ, ἐπιδίωκε ἀναμίρρυσιν τοῦ Ἰσλαμισμού καὶ βάζιν εἶχε «δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς παρὰ τὸν Θεόν, οὔτος εἶνε μόνος καὶ οὐδένα ἔχει συνεταῖρον». Ἡ αἵρεσις αὕτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐξηπλώθη ἐφ' ὅλης τῆς χερσονήσου, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα περιωρίσθη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων.

Ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδικὴ Χερσόνησος.

§. 58. Αὕτη, ἔχουσα ἐπιφάνειαν 70000 □ μ. καὶ χωριζομένη διὰ τῶν Ἰμαλαίων ἀπὸ τῆς Ἄνω Ἀσίας, προβαίνει ἐν σχήματι περίπου τριγώνου πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουσα εἰς τὴν μεσημβρινὴν γωνίαν τὸ ἀκρωτήριον Κομορῖνον, καλεῖται κατὰ μὲν τὴν δυτικὴν παραλίαν Μαλαβάρη, κατὰ δὲ τὴν ἀνατολικὴν, ἧτις κάμπτεται σημαντικῶς πρὸς τὰ ΒΑ, Κομομαρδέλη. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους παρίσταται ἐν γένει ὡς ἐξῆς, πρὸς Β. εὐρίσκομεν τὰς ὑψηλὰς ὄρεινὰς χώρας τῶν Ἰμαλαίων, εἰς τὸ μέσον βαθύπεδον καὶ πρὸς Ν. ὑψίπεδον μετὰ χειλικῶν ὄρέων. Τὸ βαθύπεδον σχηματίζεται διὰ δύο γιγαντωδῶν ποταμῶν, αἱτινές εἰσι, 1) ὁ Ἰνδός, ὅστις, ἀποτελῶν ἀμμῶδες, ἄδενδρον καὶ νοσῶδες δέλτα, ἔχει πολλοὺς παραποτάμους, ὧν ὁ εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην αὐτοῦ εἶνε ἡ μόνη ἐκ Δ. πρὸς τὰς Ἰνδίας ὁδὸς (§ 53), οἱ δὲ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τέσσαρες, ὧν ὁ μεσημβρινώτερος καλεῖται Σουτλέδσχης, σχηματίζουσι μετὰ τοῦ Ἰνδοῦ τὴν εὐφορον χώραν Πεντασάβηρ, ἧτοι πενταπόταμον. 2) ὁ Γάγγης (εἰς τὰς πηγὰς αὐτοῦ θεωρουμένης ὡς ἱεράς ἔρχονται προσκυνηταί), ὅστις, ὦν ὀρμητικὸς κατὰ τὸν ἄνω ῥοὺν αὐτοῦ, διασχίζει πολλὰς σειρὰς τῶν προποδῶν τῶν Ἰμαλαίων ὄρέων, ἔπειτα δὲ καταβάς εἰς τὸ βαθύπεδον ἐνοῦται μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων παραποτάμων, ὧν ὁ ἐπισημότερος καλεῖται Διούμας, καὶ κατόπιν διαιρεῖται εἰς δύο μεγάλους βραχίονας (ὁ δυτικὸς καλεῖται Οὐγγί), ὑποδιαιρουμένους πολ-

λαχοῦ καὶ σχηματίζοντας παμμέγεθες δέλτα. Πρὸς Α. ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὁ *Βραμαπούτρας*, οὔτινος ὁ ἄνω ροῦς δὲν εἶνε εἰσέτι ἀρκούντως γνωστός. Ἀπειράριθμα δασώδη μέρη σχηματίζουσιν αὐτόθι τὴν ἀληθῆ πατρίδα τῶν τίγρεων, τῶν ἐλεφάντων, τῶν ῥινοκέρων καὶ τῶν ὄφρων καὶ ἀποπνεύουσιν μεμισμένον ἀέρα (πατρὶς τῆς *χολέρας*). Πρὸς Ν. τοῦ εὐφόρου καὶ θερμοῦ βαθυπέδου τῆς *Βεγγάλης* τοῦ ὑπὸ τοῦ Γάγγου διαρρέομένου ὑψοῦται τὸ υγιεινότερον καὶ ὁροσερότερον *ἠψίπεδον Δεκαν*, ἡ ἰδίως *χερσόνησος*, κατερχόμενον πρὸς Δ. μὲν διὰ τῶν 9000 π. *Γαταίων* ὀρέων ἀποτόμως, πρὸς Α. δὲ ἠπίως· αἱ παραλῖαι αὐτοῦ ἔχουσι πάλιν κλίμα θερμότερον, ἀλλὰ συγκερνᾶται τοῦτο διὰ τῶν κανονικῶν θαλασσίων ἀνέμων *Μουσσῶνων*· τὸ *Δεκαν* ὅμως διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτοῦ χεῖλους τῶν *Νιλαγυρίων* ὀρέων δὲν φθάνει μέχρι τοῦ Κομορίνου ἀκρωτηρίου, διότι βαθύ τι δασώδες διάστημα, ὀνομαζόμενον *Γάπον*, χωρίζει αὐτὸ ἀπὸ τῶν πρὸς Ν. *Τραβαγγυρίων* ὀρέων. Ἰδίως πρὸς Α. ἀπὸ τοῦ *Δεκαν* πηγάζοντες, βέουσιν ὄχι ἀσήμαντοι ποταμοί. Ἐν γένει αἱ Ἰνδῖαι ἔχουσι πολλοὺς ποταμούς· ὧν χίλιοι περίπου καὶ παραπόταμοι αὐτῶν εἰσι πλωτοί· ἐντεῦθεν καὶ ἡ θαλερωτάτη βλάστησις (εἰς τὰς ἐλώδεις χώρας ἡ ὄρυζα παρέχει ἐτησίως δύο ἕως τέσσαρας θερισμούς). Ἐκ τῶν δένδρων ὁ *κοκκοφοίνικ* ὑψοῦται 60—80 π., ἡ *θανανάα*, ἐκπέμπουσα κλάδους πρὸς τὴν γῆν, οἷτινες ρίπτουσι νέας ῥίζας, δύναται συχνάκις νὰ παρέξῃ σκιὰν καὶ σκέπην εἰς χιλιάδας ἀνθρώπων. Ἦδη οἱ ἀρχαῖοι ἐπήνουν τὰς Ἰνδῖας ὡς μόνας φερούσας τὴν ἔσθον· τὰ δὲ κάρυα τοῦ φοίνικος ἀρέκα, περιτυλιγμένα εἰς φύλλα τοῦ βετέλου (εἶδος πεπέρεως), μασσῶνται ὑπὸ τῶν κατοίκων· τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ ἀφλόμως παραγόμενον αὐτόθι ὄπιον, ἐπέχουσι παρ' αὐτοῖς τὸν τόπον τοῦ καπνοῦ. Ἐκ τοῦ εἶδους τῶν καλάμων τὸ *ἱαχαροκάλαμον* ἔχει αὐτόθι τὴν πατρίδα του, ὁ δὲ κάλαμος *βάμβος*, ὅστις συχνάκις ὑψοῦται ἕως 50 π. χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν οἰκῶν. Τὸ Ἰνδικὸν (*λευλάχι*), ὅπως καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, τὴν χώραν ταύτην ἔχει πατρίδα. Ἐκ τῶν ἀνθέων τὰ ῥόδα ἀναπτύσσονται καὶ εὐωδιάζουσιν ἐκεῖ πολὺ μᾶλλον ἢ παρ' ἡμῖν· τὸ δὲ ἄνθος *λωτός*, συγγενεῦον πρὸς τοὺς

ἡμετέρους λευκοὺς κρίους καὶ ἐπιπλέον ἐπὶ τῶν ὑδάτων, τιμᾶται καὶ θεωρεῖται ὡς ἅγιον παρὰ τῶν κατοίκων. Ἐπίσης λαμπρὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον, εἶνε καὶ τὸ βασίλειον τῶν ζῶων· ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ρηθέντων μεγάλων καὶ ἀγρίων ζῶων ὑπάρχουσι καὶ κροκόδειλοι, οἵτινες ἐνεδρεύουσιν εἰς τοὺς ποταμούς· ὁ δὲ δηλητήριος διοπτρικός ὄφης (*serpent a lunette*) ὁ τοσοῦτον πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπικίνδυνος, δαμαζόμενος ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν γοήτων κατὰ τινα θαυμασίον τρόπον, ἀναγκάζεται νὰ χορεύῃ. Τὰ δάση κατοικοῦνται ὑπὸ θαυμασίως χρωματισμένων πτηνῶν, ἅτινα ὅμως δὲν εἶνε καὶ λίαν μελωδικά· ὁ ταῶς ἔχει πατρίδα τὰς Ἰνδίας. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κόλποι τῆς γῆς κρύπτουσιν αὐτόθι πολυτίμους θησαυροὺς, οἱ ἀδάμαρτες καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι ὑπερβάλλουσιν ὡς πρὸς τὴν καθαρότητα, τὴν λάμψιν καὶ τὴν σκληρότητα τοὺς τῶν ἄλλων χωρῶν· ἐντεῦθεν κατέστη παρομιώδης ὁ πλοῦτος Ἰνδοῦ ἡγεμόνος ἡ *ραβύβου*. Ἡ τόσον ὠρισμένως ἀπὸ τῆς λοιπῆς Ἀσίας ἀποκεχωρισμένη αὕτη γερσόνησος, οὔσα πλουσίως προικισμένη μὲ παντοδαπὰ προϊόντα, ὑπῆρξεν ἀνάκαθεν ὁ μαγνίτης ὁ ἔλκων τοὺς κατακτητὰς καὶ ἀποικιστὰς, τὸ κέντρον ὄλων τῶν κερθανίων καὶ ὁ τόπος, εἰς ὃν συρρέουσι τὰ πλοῖα πανταχόθεν τῆς Γῆς, καὶ ἐν γένει ἡ ἀφετηρία τοῦ μεγίστου τοῦ κόσμου ἐμπορίου.

Ἐκ τῶν 140 ἔ. τῶν κατοικούντων τὴν ὠραίαν ταύτην γερσόνησον τὰ 120 εἶνε Ἰνδοί. Τὰ ἅγια αὐτῶν βιβλία, ἀναγόμενα εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν, ἐγράφθησαν εἰς τὴν ἀγίαν γλῶσσαν, τὴν *σανσκριτικὴν*, ἣτις δὲν εἶνε πλέον ζῶσα σήμερον. Λατρεύουσιν δὲ ἐκτὸς πολλῶν κατωτέρων τρεῖς κυρίους θεοὺς, ὧν ὁ πρῶτος καλεῖται *Βράμας* (δημιουργός)· ἐκ τοῦ στόματος τούτου προῆλθε κατὰ τὴν πᾶσιν ἡ πρώτη κλάσις τῶν Ἰνδῶν, οἱ *Βραχμᾶνες*, ἧγουν ἱερεῖς, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ οἱ πολεμισταί, ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἔμποροι, καὶ ἐκ τῶν ποδῶν τοῦ οἱ βιομήχανοι· αἱ τέσσαρες αὗται κλάσεις διακρίνονται αὐττηρῶς ἀπ' ἀλλήλων, ὅλαι δὲ ἀπὸ κοινοῦ ἀποστρέφονται τὰς οὕτω ἀκαθάρτους καλουμένας κλάσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσὶ γνωστοὶ οἱ τοὺς Νέγρους ὁμοιάζοντες *Παρίαι*. Ὁ δεῦτερος θεὸς *Βισνού* (σωτήρ) ἐνέφανισθη πολλάκις ἐπὶ τῆς

Γῆς, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ μορφὴν ζώου· ἐντεῦθεν ὁ μέγας σεβασμὸς τῆς ζωῆς τῶν ζώων καὶ ἰδίως τῶν βοῶν, τῶν ἀναιδῶν σιφῶν τῶν πιθήκων καὶ αὐτῶν μάλιστα τῶν ἀπεχθῶν ἐντόμων. Ὁ τρίτος θεὸς *Σχίβας* (καταστροφεὺς) εἶνε ὁ κακὸς δαίμων. Ἄπαντες δ' οὗτοι καὶ μετ' αὐτῶν πληθὺς κατωτέρων θεῶν λατρεύονται ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν μετὰ τῆς θερμότερας δεισιδαιμονίας, ἔχοντες ναοὺς ἢ ἐντὸς σπηλαίων καὶ ὑπογείων, ἢ λελαξευμένους εἰς ὀλοκλήρους σειρὰς βράχων· οἱ ἐκ τετραγώνων λίθων κατασκευασθέντες ναοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων καλοῦνται *παρόοι*. Ὑποβάλλονται δὲ οἱ Ἰνδοὶ πρὸς τιμὴν τῶν εἰδώλων τῶν εἰς τὰς φοβερωτέρας καθαρτηρίους ποιὰς, πολλοὶ μάλιστα, ἵνα ἀρέσωσιν εἰς αὐτὰ, ἀφιεροῦνται εἰς τὸν θάνατον (ἢ εἰσέτι μὴ παντελῶς ἐξαλειφθεῖσα συνήθεια τῆς κατακαύσεως τῶν χειρῶν δὲν εἶνε θρησκευτικὴ διάταξις). Ὁ ἥπιος καὶ πραῦς οὗτος λαὸς, ὅστις ἐνησχολήθη μετὰ ζήλου πρὸς κατάκτησιν τοῦ οὐρανοῦ, οὐδέποτε ἐσκέφθη περὶ ἐξωτερικῶν κατακτήσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀπηλλάχθη ποτὲ καὶ ἀπὸ ξένων κατακτητῶν. Ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω τὸν μέγαν *Ἀλέξανδρον* μετ' αὐτὸν ἐπεχείρησαν αὐτόθι κατακτήσεις οἱ *Σελευκίται*, ἀλλὰ καλλίτερον κατωρθώθησαν τοιαῦται ὑπὸ λαῶν Μωαμελιανικῶν, Τουρκικῆς ἢ Μογγολικῆς φυλῆς, ἀπὸ τοῦ 1000 μ. Χ. Οἱ Μογγόλοι Μωαμελιανοὶ ἴδρυσαν κατὰ τὸ 1400 μέγα βασίλειον, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτο τὸ *Δελί*. Αὐτόθι ἠδρευεν ὁ μέγας *Μογγόλος*, τοῦ ὁποίου τὸ βασίλειον ἐξησθένησεν ἕνεκα παντοίων ἐθνῶν· κυριώτεροι ὅμως αὐτοῦ ἐχθροὶ ὑπῆρξαν οἱ Εὐρωπαῖοι. Ἀφ' οὗτου ὁ Βάσκος *Δεγάμας* ἀνεκάλυψε τὸ 1498 τὴν διὰ θαλάσσης πρὸς τὰς Ἰνδίας ὁδόν, ἀπέκτησαν εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλας κτήσεις κατὰ πρῶτον οἱ *Πορτογάλοι* καὶ εἶτα οἱ *Ὀλλανδοὶ*· τέλος ὑπετάγη τὸ μέγιστον τῆς χώρας εἰς τοὺς Ἄγγλους, ὅχι ὅμως ἀμέσως εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, ἀλλ' εἰς ἰδιαιτέραν τινα ἐμπορικὴν ἐταιρίαν, τὴν τῶν *ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν* καλουμένην. Ἡ ἐταιρία αὕτη, ἰδρυθεῖσα τὸ 1600 ἐπὶ τῆς βασιλείσης *Ἐλισάβετ*, δὲν κατεῖχεν εἰσέτι κατὰ τὸ 1640 οὐδὲ σπιθαμὴν γῆς πρὸ ὀλίγου ὅμως ἤρχεν αὕτη διὰ τοῦ γενικοῦ αὐτῆς διοικητοῦ ἐπὶ 60000

□ μ. σχεδόν πολλῶν, τῶν μὲν ἀμέσως ὑποτεταγμένων, τῶν δὲ ὑποκειμένων εἰς ὑποτελεῖς ἡγεμόνας. Κατὰ τὸ 1857 ἐξεβράγη εἰς τὰ ἐξ ἑγχωρίων συγκείμενα τὰ γήματα ἐπανάστασις κατὰ τῆς κυριαρχίας τῆς ἑταιρίας, ἣτις ἔσχε σπουδαίας συνεπειάς. Διὰ τὰ ἵκανοποιηθῶσι δικαιολογημένα παράπανα αφηρέθη ἡ κυριαρχία ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν καὶ ἡ χώρα ἔτεθη ἀμέσως ὑπὸ τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, ὅπερ διορίζει ἐκεῖ ἀντιβασιλέα.

Αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις διαίρονται εἰς τέσσαρας προεδρίας, τῆς Καλκούτης ἢ Βεγγάλης, τῆς Μαδράς, τῆς Βομβάης καὶ τῆς Πενταάβης μετὰ τῶν ΒΑ. χωρῶν. Συνυπολογιζομένων καὶ τῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας κρατῶν, ἀριθμοῖσιν αἱ Βρετανικαὶ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαὶ 186 ἔ. κ. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Πορτογάλοι κατέχουσιν αὐτόθι πόλεις τινάς. Οὕτω παρὰ τὸν Βραμισμὸν ὑπάρχουσι πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκ τοῦ δόγματος τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ Καθολικῶν. Καὶ ἐνταῦθα θέλομεν περιγράψει τὰ καθ' ἕκαστα κατὰ τὰ φυσικὰ τῆς χώρας τμήματα.

1) Ἡ κλιμακωτὴ ἡ χώρα τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων. Πρὸς τὰ ΒΑ. κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἰνδοῦ κεῖται ἡ Κασιμίρη, ἣτις ὑπόκειται μὲν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐπιβρῶσιν, δὲν ἀνήκει ὁμοῦς ἔτι εἰς τὰ κυρίως προστατευόμενα κράτη καὶ εἶνε χώρα ὀρεινὴ, θελκτικὴ καὶ καλῶς κατοικημένη, ἔχουσα κλίμα ἥπιον καὶ εὐδίων. Αὐτόθι ἀναπτύσσονται θαυμασίως ὅλοι τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης οἱ καρποὶ καὶ ὁ τόπος εἶνε ἀληθῆς παράδεισος· αἱ παραδύσεις πολλῶν ἐθνῶν αὐτόθι θέτουσι τὴν πρώτην τοῦ ἀνθρώπου κοιτίδα καὶ τὸν κῆπον τῆς Ἑδέμ. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Κασιμίρην ἢ Σιρίναγούρην, δηλ. κατοικίαν τῆς εὐδαμονίας, κατασκευάζονται θαυμάσιον ῥοδέλαιον καὶ τὰ περίφημα ὀμώνυμα σάλια (ἐκ τοῦ μολοῦ ἰδιαίτερου τινος εἶδους αἰγός). Κατὰ τὰ Ἰμολία καὶ τὸν ἀνώτατον τοῦ Ἰνδοῦ ῥοῦν κεῖται ἡ Λαδάχη, ἣτις ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν Κασιμίρην· εἰς δὲ τὴν ἄνω τοῦ Γάγγου χώραν κεῖται τὸ Σικκίμ καὶ τὰ ἀνεξάρτητα κράτη Νεπάλ καὶ Βουτάν.

2) Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοῦ. Ἡ Πενταάβη εἶνε ἡ εἰς τοὺς Ἀγγλους ὑποταχθεῖσα χώρα τῶν Σεϊκῶν, ἧς πρωτεύουσα ἡ Λαχόρη· ἔτι μεγαλειτέρα ταύτης πόλις εἶνε ἡ Ἀμριτσάρτ.

ἣτις θεωρεῖται ὡς ἱερὰ. Ἄλλη πόλις ἀξία λόγου εἶνε ἡ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ Καβούλ Ἄ τ τ ό κ η. Εἰς τὸ δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ κεῖται ἡ ἀμμώδης καὶ παράλιος χώρα Σ ι ν δ ί α, ἣς πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἰ δ ε ρ α β ά δ η.

3) Τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου, τὸ ὁποῖον εἶνε ἄμεσος Ἀγγλικὴ κτῆσις. Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτοῦ Δελί, πρωτεύουσα πρότερον τοῦ μεγάλου Μογγόλου, οὗτινος οἱ ἀπόγοι ἐζῶν αὐτόθι ὡς συνταξιοῦχοι τῆς Ἀγγλίας, πλήρης μεγαλοπρεπῶν ἐρειπίων καὶ θαυμασιῶν κήπων. Ἐκ τῶν 2 ἑ. τῶν τότε κατοίκων αὐτῆς ὑπάρχουσι σήμερον μόνον 300000. Τὸ 1857 ὑπῆρξε τὸ κέντρον τῆς αἱματηρᾶς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ἐκυριεύθη πόλιν ἐκ νέου κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὅτε καὶ ὁ τιτλοφόρος Μογγόλος ὁ ἀναμιχθεὶς μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἀγγλίας συνωμοσίαν συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ἄ γ ρ α, δευτέρα πόλις τοῦ Μογγόλου, ἣτις ὡς πρὸς τὴν πρώτην αὐτῆς κατάστασιν εἶνε τανῦν σικὰ μόνον. Ἄ λ λ α χ α β ά δ η, ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς σταθμὸς τῶν Ἀγγλων. Ὀλίγον μακρὰν τοῦ ποταμοῦ τούτου κεῖται ἡ ἱερὰ πόλις Βεναρέζ η, ἣτις, ἔχουσα 200000 κ. καὶ ἀναριθμήτους πάργους, εἶνε ἐκ τῶν κυριωτέρων τόπων, εἰς οὓς συρρέουσι προσκυνηταί, καὶ ἔχει πανοραχίαν σχολὴν βραχμάνων. Αὐτόθι μετὰ τῶν ἀνθρώπων περιφέρονται κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀναρίθμητα ἱερὰ ζῶα, ὁ δὲ Γάγγης, πρὸς ὃν κατέρχεται τις διὰ πολυτελῶν κλιμάκων καὶ πολλοὶ πνίγονται εἰς αὐτόν, ἵνα γείνωσι μακάριοι, τιμᾶται ἰδιαιτέρως. Εἰς τινα παραπόταμον τοῦ Γάγγου ρέοντα εἰς τὸ ποτὲ ὑποτελὲς κράτος τῆς Οὐδης κεῖται ἡ Λ ο ὕ κ ν ο β ο ς, ἔχουσα 300000 κ. Παρὰ τὸ Οὐ γ λ ί, ὅστις αὐτόθι εἶνε πλωτὸς καὶ εἰς μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα, κεῖται εἰς νοσηρὰν θέσιν ἡ πρωτεύουσα τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν Κ α λ κ ο ῦ τ τ α, ἣτις, οὐσα πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἀσήμαντος, ἀπὸ τοῦ 1773 ἐγένετο ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ καὶ νῦν τοῦ ἀντιβασιλέως· ἔχουσα δὲ σήμερον μετὰ τῶν προαστείων ἐν ἑκατομμύριον κατοίκων εἶνε ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Καντῶνα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἀσίας. Ὅπως δὲ συνήθως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς Ἰνδικὰς πόλεις, σύγκειται καὶ ἡ Καλκούττα ἐκ τῆς κανονικῆς καὶ ὠραίας Εὐρωπαϊκῆς πόλεως καὶ ἐκ τῆς βυραρᾶς καὶ στενῆς τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἐκ τῶν προαστείων, μεθ' ὧν ἔχει ἐπὶ τὰ ὠρῶν περίμετρον καὶ εἶνε πάντῃ ἀτείχιστος· ἔχει ὁμως πρὸς μεσημέριαν τὸ ἰσχυρότατον τῶν Ἰνδιῶν φρούριον Γ ο ὕ λ ι ἑ λ μ ε ι ο ν. Ἐκ-

τὸς τούτου ὑπάρχουσιν εἰς τὴν χώραν τοῦ Γάγγου πολλὰ μικρὰ ὑποτελῆ κράτη, ἐν οἷς καὶ ἡ ἡγεμονία τῶν Μαρατῶν. Ὁ μεγαλύτερος μεταξύ τῶν κρατῶν τούτων ἡγεμὼν ἀποκαλεῖται μέγας βασιλεὺς τῆς Σινδιάρχης. Εἰς τὰ κράτη ταῦτα ἀνήκει καὶ ἡ πόλις Γουαλιόρα, ἔχουσα βραχῶδες φρούριον, εἰς ὃ ἀνέρχεται τις μόνον διὰ βαθμίδων.

4) Εἰς τὸ ὑψίπεδον τοῦ Δεκαν ὑπάρχουσι πολλὰ ὑποτελῆ κράτη, ὧν τὸ τοῦ Νιζάμου τῆς Ὑδραβάδης καὶ πρότερον βασιλείου τῆς Γολκόνδης εἶνε παροιμιῶδες διὰ τοὺς ἀφθότους ἀδάμαντας. Παρὰ τὸ χωρίον Ἐλλόρη ὑψοῦται ἐπίμηκός τι ὄρος, τὸ ὁποῖον, ἔχον μῆκος δύο μιλίων, περιέχει πολλοὺς ναοὺς λελιξευμένους ἐπὶ τῶν βράχων. Εἰς τὸ βασιλείου τῆς Μυσόρης, τοῦ ὁποῦ ἡ πρωτεύουσα ὠνομάζετο Σεριγγαπατνάμη, ἐβασίλευεν ἄλλοτε ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν Ἀγγλων, Τιπποσαίβης, δαμασθεὶς ὑπὸ τοῦ Βελιγκτῶνος· εἰς αὐτό, ὃ ταῦν ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, κεῖται καὶ ἡ Βαγγαλόρη, ἥτις, οὕσα κέντρον τῶν Ἱεραποστόλων, κεῖται ἐπὶ τῶν Κρανῶν ὀρέων εἰς τὸν ὑγεινότερον τόπον τῶν Ἰνδιῶν.

5) Ἐπὶ τῆς παραλίας Μαλαβάρης κεῖται ἡ Σουράτη, μεγάλη ἐτι πόλις καὶ ἀκμαία διὰ τὸ μετὰ τῆς Περσίας ἐμπόριον αὐτῆς, ἐν ἧ ὑπῆρχε πρότερον Βραχμανικὸν νοσοκομεῖον διὰ τὰ γεγηρακότεα καὶ νοσοῦντα ζῶα· νῦν δὲ ὑπάρχουσιν αὐτόθι καὶ πολλοὶ Πάρσοι (§. 52). Βομβάη, πόλις ἐνεργῶσα ἀξιόλογον μετὰ τῆς Περσίας καὶ Ἀρχέλις ἐμπόριον καὶ κειμένη ἐπὶ παρακειμένης εἰς τὴν παραλίαν νήσου, ἐχύσης τὸν ὠριότερον τῶν Ἰνδιῶν λιμένα. Παρ' αὐτὴν κεῖνται καὶ αἱ νῆσοι Σαλοέτη καὶ Ἐλεφάντη, ἔχουσαι ἑκάτεραι ὑπογείους σπηλαιώδεις ναοὺς. Παρὰ τὴν πόλιν Καλικούτην ἐπάτησε κατὰ πρῶτον ὁ Βάσκος Δεγάμας τὸ ἔδαφος τῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Γόα, πόλις ὄχυρά, ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἡ πρωτεύουσα τῶν ἐν Ἰνδίας Πορτογαλικῶν κτήσεων, ἀλλ' ἐκπεσοῦσα νῦν πολὺ, ἔχει σχεδὸν τόσον πολλοὺς ναοὺς ὅσας καὶ οἰκίας· ἡ δὲ νέα Γόα, ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων, ἔχουσῶν 364000 κ, κεῖται ἐπὶ ὑγεινότερης θέσεως παραλίας νήσου. Ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης ἀπαντῶμεν χριστιανικὰς κοινότητας προσαγορευομένας τοῦ Θωμᾶ, ἐπειδὴ ὁ ἀπόστολος οὗτος λέγεται ὅτι ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς Ἰνδίας· ἀνή-

κουσι δ' αὐται τὸ μὲν εἰς τὴν Καθολικὴν ἐκκλησίαν, τὸ δὲ εἰς τὴν τῶν Νεστοριανῶν (§. 53).

6) Ἐπὶ τῆς παραλίας Κορομανδέλης κεῖται ἡ Μαδραῆς, ἔχουσα 600—800000 κ. καὶ ὄρμον (καλοὶ λιμένες δὲν ἀπαντῶνται ἐφ' ὅλης τῆς παραλίας ταύτης) καὶ αἱ πόλεις Παλαμκόττα, Τρισχινόπολις καὶ Τανιόρη, αἰτινὲς εἰσι σπουδαῖαι διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Διαμαρτυρομένων ἱεραποστόλων. Ὡσαύτως κεῖται αὐτόθι καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰνδοστᾶν Γαλλικῶν κτήσεων Πονδίχερυσ καὶ ἡ Τριγκεβάρη, πρότερον μὲν Δανικὴ, νῦν δ' Ἀγγλικὴ κτήσις. Αἱ αὐτόθι Γαλλικαὶ κτήσεις ἀριθμοῦν 220000 κ.

7) Ἡ μεσημβρινὴ ἄκρα ἀνήκει τὸ μὲν εἰς τοὺς ὑποτελεῖς ἡγεμόνας τῆς Τραβαγκόρης, τὸ δὲ ἀμεσῶς εἰς τοὺς Ἀγγλους, καθὼς καὶ τὸ φρούρον Τιενέβελλι. Καὶ αὐτόθι ὑπάρχουσι πολλοὶ σταθμοὶ ἱεραποστόλων.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἀριθμοῦνται νῆσοι καὶ συστήματα νήσων ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐντεῦθεν Ἰνδιάν. Παρὰ τὴν παραλίαν Μαλαβάρην κεῖνται αἱ νῆσοι Λακεδίβαι, πληθὺς νησίδων, ὧν οὐδεμία μείζων $\frac{1}{2}$ μ., πτωχῶν καὶ μόνον ἐν μέρει κατοικουμένων ὑπὸ Μωαμεθανῶν, διατελούντων ὑπὸ ἰδίους ἀρχηγούς. Μεσημβριώτερον τούτων κεῖνται αἱ Μαλεδίβαι, συνιστάμεναι ἐκ πλείον τῶν 42000 νησίδων καὶ σκοπέλων, ὧν μόνον ἕως πεντήκοντα εἶνε μεγάλαι. Εἶνε δὲ ἡ πατρίς τῶν Ἰνδικῶν καρῶν καὶ κατοικοῦνται ἐπίσης ὑπὸ Μωαμεθανῶν, ὧν βασιλεῦσι Σουλτάνος. Ἔδρεύων ἐπὶ τῆς χερσονήτου Μάλης. Ἀμφότερα τῶν νήσων τὰ συμπλέγματα ἐκασφαλίζονται ὑπὸ χωρῶν ἐκ κοραλλίων, καὶ εἰς ἀμφοτέρω ἀνευρίσκονται καυρίδες, μικρὰ δηλ. ὄστρεα, ἀτινά εἰσιν ἐν χρήσει εἰς τὰς Ἰνδίας ἀντὶ μικρῶν νομισμάτων.

Πολὺ δὲ σπουδαιότερα νήσος εἶνε ἡ Κεϋλάνη, ἡ Ταπροβάνη τῶν ἀρχαίων, ἥτις, ἔχουσα 4200 μ. καὶ 2 ἑ. κ. σχεδόν, συνείχετό ποτε μετὰ τῆς Κορομανδέλης. Χωρίζεται δὲ ταυτῶν ἀπὸ τῆς στερεᾶς πρὸς Δ. μὲν διὰ τοῦ κόλπου τῆς Μανναάρης (ἐνθα ἐνεργεῖται σπουδαία ἀλιεῖα μαργαριτῶν), πρὸς τὰ ΒΔ. δὲ διὰ τοῦ Πάγκου πορθμοῦ· ἡ παλαιὰ ὁμῶς σχέσις δεῖκνυται εἰς ἐνωτικὴν τινα ἀμμόδη σῦρτιν, τὴν καλυμμένην γέφυραν τοῦ Ἀδάμ. Μὲ τὸ ὄνομα Ἀδάμ καλεῖται καὶ ἡ 7000 π. ὑψίστη κορυφὴ τῆς ὄρεινῆς ταύτης νήσου. Ἐπὶ

τῆς ὑψίστης ἄκρας τῆς κορυφῆς ταύτης, εἰς ἣν ἀνέρχονται μόνον διὰ κλιμάκων καὶ ἐπὶ τέλους διὰ μακρῶν ἐκ τῆς κορυφῆς κρεμαμένων ἀλύσεων, δείκνυται τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς τοῦ Βουδδα, ὅστις αὐτῷ πρῶτον ἐπάτησε καταβάς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ εἰς τὴν Γῆν· ἐκ τῆς Κευλάνης δὲ ἐξῆλθεν ὁ Βουδδισμὸς (§. 34 Φυσ. Γεωγ.). Ἡ νῆτος ἐξουσίαθη κατ'ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Πορτογάλων καὶ εἶτα ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, οἵτινες ἐξήπλωσαν αὐτόθι τὴν κολλιέργειαν τοῦ θαυμασίως ἐπιδίδοντος κινναμώμου· ἀπὸ δὲ τοῦ 1795 ἄρχουσιν οἱ Ἄγγλοι, οἵτινες εἰσήγαγον ἐπίσης ἐπιτυχῶς καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καφέ. Ἡ Κευλίνη εἶνε ἄμεσος κτῆσις τοῦ Ἀγγλικῷ στέμματος. Πρὸς τὰ ἐξώτερα εἰς νοσώδη τόπον κεῖται ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῶν Σουλτάνων Κάνδουα, πρὸς τὰ δυτικά ἢ νῦν πρωτεύουσα Κολόμβος καὶ πρὸς τὰ ΒΑ ἡ εὐλίμενος Τριγκονομάλη, καὶ πρὸς Ν. ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ἀκρα τῆς Οὐαλαίας.

Αἰ πέραν Ἰνδία.

§. 59. Ἡ χερσονήσος αὕτη ἔχει 50000 □ μ., ἀλλ' εἶνε ἔτι λίαν ἄγνωστος καὶ ἡ φύσις αὐτῆς διαφέρει τῆς τοῦ Ἰνδοστάν. Τὰ ἀνατολικά Ἰμαλάια ἐκπέμπουσιν εἰς τὴν χερσονήσον ταύτην πρὸς Μ. πέντε πλαγίας σειράς, ὡς πέντε δακτύλους ἐκ μιᾶς χειρός. Μεταξὺ τῶν κλίθων τούτων ῥέουσι γιγαντώδεις ποταμοί, οἷον ὁ Ἰραβάδης πρὸς Δ, ὁ Μενάμι εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ Μεκόνγη πρὸς Α, σχηματίζοντες δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν μᾶλλον ὁμῶς διασχίζεται ἡ γῶρα ὑπὸ τῆς θαλάσσης, διότι οἱ κόλποι τῆς Βεγγάλης, τοῦ Μαριτάν, τοῦ Σιάμ καὶ τοῦ Τογκίνου σχηματίζουσι τὴν ἐξωτερικὴν τῆς χερσονήσου μορφήν μεταξὺ δὲ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου τῶν ἀνωτέρω κόλπων προβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν ἡ ἐπιμήκης χερσονήσος Μαλιάνκα. Ἡ φύσις τῆς χερσονήσου εἶνε γόνιμος, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς ᾄδου πιεζόμενοι ὑπὸ δεσποτῶν. Πρὸς Δ. οἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον Μαλαϊκῆς καταγωγῆς καὶ πρὸς Α. μᾶλλον Σινικῆς· πλεόν δὲ ἐξήπλωμένη θρησκεία εἶνε αὐτόθι ἡ τοῦ Βουδδα.

1) Τὸ Ἀσσάμ, κείμενον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βραμαπούτρα καὶ κατατασοόμενον ἔτι εἰς τὰς ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδίας, ἀπὸ τοῦ 1826 ἀνήκον εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, προσηρτήθη εἰς τὴν προεδρείαν τῆς

Βεγγάλης, καὶ ἔχει μεγίστας δασῶν ἐκτάσεις καὶ πολλές καὶ εὐφοροτάτας μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιεργήτους ἔτι πεδιάδας.

2) Τὸ βασίλειον Βιρμάν (450 □ μ καὶ περὶ τὰ 2 ἑ. κ) κεῖται εἰς τὴν χώραν τοῦ κάτω Ἰραβιάδου καὶ ἐπισημότεραι πόλεις αὐτοῦ εἶνε Αὐα, νῦν πρωτεύουσα τοῦ αὐτοκράτορος. Οὐμμεραπούρα, ἡ πρώην πρωτεύουσα. Ἡ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ἐταιρία ἀφῆρσεν ἀπὸ τοὺς Βιρμάνας τὰς ἐπαρχίας Ἀρακάν, Μαρταβάν, Ταναοσερὶμ καὶ Πεγγου, αἵτινες ἀνήκουσι νῦν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς τὸ δέλτα τοῦ Ἰραβιάδου κεῖται ἡ ἐμπορικὴ πόλις Παγγούνη.

3) Τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ (42000 □ μ καὶ 5—6 ἑ. κ) περιλαμβάνει τὴν χώραν τοῦ ποταμοῦ Μενάμ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ, ὁ ὑπερῆφανος κύριος τοῦ ἑπταπλοῦ ἀλεξηλίου (σύμβολον τῆς βασιλείας) καὶ τοῦ λευκοῦ ἐλέφαντος ἔχει καὶ δεύτερον παρ' ἑαυτῶ βασιλέα. Ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα Σιάμ καὶ ἡ νέα Βαγγόκη, ἣτις ἔχει 500000 κ, κεῖνται ἐπὶ τοῦ Μενάμ. Τὸ Σιάμ, προθέμενον τὰ εἰτέλθη εἰς Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ Χριστιανισμὸν περιῆλθεν εἰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων.

4) Τὸ βασίλειον τοῦ Ἀνάμ (97000 □ μ καὶ 10—15 ἑ. κ) περιλαμβάνει τὴν χώραν τοῦ ποταμοῦ Μεκόγγου, τὰς χώρας Τογκκίνην, Κοχιγκίαν καὶ ἄλλας τινὰς καὶ εἶνε καλλίτερον τῶν ἀνωτέρω καλλιεργημένον, κυβερνῶμενον ὑπὸ αὐτοκράτορος ἐπικουρουμένου ὑπὸ τοῦ τῆς Κίνας καὶ ἐδρεύοντος εἰς τὴν Χούην. Καθολικοὶ ἱεραπόστολοι ἴδρυσαν αὐτόθι κοινότητα ἀριθμούσας ἡμισὺ ἑκατομμύριον κατοίκων, αἵτινες ὁμῶς συχνάκις αἱματηρῶς κατεδιώχθησαν. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰσπανία ἐτιμώρησαν διὰ τοῦτο τοῦ Ἀναμίτας καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔλαβον τὸν λιμένα τῆς Σαίγῶνος καὶ ὅλην τὴν κάτω Κοχιγκίαν διὰ παραχωρήσεως. Αἱ αὐτόθι ἀμμοσι κτήσεις αὐτῶν ἀριθμοῦσι 4 ½ ἑ. κ.

5) Ἡ χερσόνησος Μαλάκκα, ἣτις διασχίζεται ὑπὸ τοῦ κλάδου τῶν Ἀ. Ἰμαλαίων τοῦ χωρίζοντος τὸ Σιάμ ἀπὸ τὸ Βιρμάν, ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ μικρὰ βασίλεια, ἐπὶ τῶν ὁποίων τῶν ὀρέων κατοικοῦσι πάντῃ ἀγριοί λαοί. Ἡ μεσημβρινὴ ἄκρα εἶνε Ἀγγλικὴ καὶ ἔχει πλούσια μεταλλεῖα κασσιτέρου. Αὐτόθι ἐκτὸς τῆς παλαιᾶς ἐμπορικῆς πόλεως Μαλάκκας ὑπάρχει ἐπὶ τινος νησιδίου κατὰ τὴν Μ. γωνίαν ἀπὸ τοῦ 1849 ἄλλη νέα Σιγκαπόρη καλουμένη, ἣτις, ἀκμάζουσα

ἤδη ἔχει 82000 κ, ὧν πολλοὶ Κινεζοὶ, καὶ πολὺστιθον ἐλεύθερον λιμένα. Πρὸς Δ. τῆς Μαλάκκας κεῖται ἡ Πουλοπινάγγη, ἡ νῆσοσ τοῦ Πρίγκιπος τῆς Οὐαλίας μὲ τὴν ἀκμίζουσαν ἤδη Γεωργιούπολιν. Αὐτὸθι εὐρίσκεται κυρίως τὸ κμβύσιον (Gutta Percha).

6) Περαιτέρω πρὸς Δ. τῆς χερσονήσου κείνται αἱ νῆσοι Ἄνδανάναι καὶ πρὸς Ν. αὐτῶν αἱ Νικοβάριοι, ὧν οἱ κάτοικοι εἶνε ἄγριοι Μαλάιοι, ἢ δυσσεδεῖς βλακώδεῖς Νέγροι.

Ἰνδικῶν νήσων σύμπλεγμα.

§. 60. Ἐὰν καθίσταται πιθανόν ἐκ πολλῶν λόγων ὅτι ἡ Ἀσιατικὴ καὶ Αὐστραλικὴ Ἠπειρος ἦσάν ποτε ἠνωμένα (§ 4), αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς λείψανα τῆς ξηρᾶς ἐκείνης, ἣτις ἐπεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν μὀρφωσιν αὐτῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ, τινὲς εἶνε μετρίως ὑψηλαὶ καὶ ἡ χώρα αὐτῶν ἀποκλίνει βαθμηδὸν πρὸς τὴν παραλίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ βάθος τῆς πέριξ θαλάσσης βαθμηδὸν ἀυξάνει. Πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ ὑψηλότερα μέρη μεγάλου ὑποβρυχίου ὑψιπέδου, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς ΝΑ ἄκρας τῆς Ἀσίας ἐκτείνεται εἰς τὴν Αὐστραλικὴν Ἠπειρον· ἀλλὰ τῶν νήσων ὑψοῦνται ἐκ πυθμένης ἀμετρήτου βάθους καὶ φέρουσιν ὑψηλὰ ὄρη, ἐν οἷς ὑπάρχουσι καὶ ἠγαίστεια ἐνεργά· αὗται πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν, ὅπως καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῶν μὀρφωσις μαρτυρεῖ, ὡς συνέχεια τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τῆς ΝΑ. Ἀσίας· τρίτη κλάσις τῶν νήσων, εἰς ἧς καταπτάττονται καὶ αἱ μεγαλειότεραι, ὅσων ἡ Σουμάτρα καὶ ἡ Βόρνεος, παρουσιάζει συγχρόνως καὶ τὰς δύο μωρφώσεις. Τῶν Ἰνδικῶν νήσων τὸ φυσικὸν καὶ ζωικὸν βασίλειον εἶνε ἐν γένει πλούσιον καὶ μεγαλοπροπέε· ἡ ἀνθήλη τῆς ἐπὶ τῆς Σουμάτρας φουμένης *Rafflesia Arnolli* ἔχει περιφέρειαν δέκα ποδῶν καὶ βάρος 6 ὀκάδων. Περιέργον καὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ ἰδιάζον πρῶτον εἶνε αἱ φωλεαὶ τῶν Σαλαγκανῶν (*Hirundo esculenta*), αἱ ἐκ πηκτώδους τινος ἐδωδίου ὕλης κατασκευαζόμεναι, αἵτινες χρησιμεύουσι καὶ ὡς ἀντικείμενον ἐμπορίου. Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι κατοικοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Μαλαϊκῶν φυλῶν, πθανῶς μεταστευσαῶν ἐπὶ τῶν Μολουκῶν καὶ Φιλιππινῶν κα-

τοιχοῦσι Παπούαι ἢ Νέγροι τῆς Αὐστραλίας καὶ μετανάσται Κινεζοὶ. Ἐκτὸς ὀλίγων Πορτογαλικῶν καὶ Ἀγγλικῶν κτήσεις ἀνήκουσιν ἅπασαι αἱ ἀποικίαι τοῦ συμπλέγματος τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ἔχουσι 29000 □ μ. καὶ 18 ἑ. κ.

4) Αἱ τέσσαρες μεγάλαι νῆσοι, Σου ν δ α ἰ α ἰ καλούμεναι, εἰσὶ, α) ἡ Σουμάτρα, ἣτις ἔχουσα 7000 □ μ. χωρίζεται ἀπὸ τῆς χερσονήσου Μαλάκκας δι' ἐπωνόμου πορθμοῦ καὶ διασχίζεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὑπὸ σειρᾶς ὄρεων, ἅτινα φέρουσιν ἡφαίστεια 17000 π. ὕψηλ'· περιέχει δὲ πολλὰ ἀνεξάρτητα βασίλεια, ἐν οἷς καὶ τὸ τῶν Βαττῶν. Ὁ λαὸς ἐπὶ μὲν τῆς ἐτέρας κλιτύος τῶν ὄρειων εἶνε ἱκανῶς πολιτισμένος, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ἀνθρωποφάγος· ἡ δ' ἀνθρωποφαγία εἶνε ἐπισήμως καθιερωμένη εἰς τοὺς κώδικας αὐτῶν δι' ὠρισμένα ἐγκλήματα καὶ ἐκτελεῖται ὡς δικαστικὴ πράξις. Εἰς τὰς Κάτω Χώρας ἀνήκουσιν ἡ Παδάγγη, ἡ Βεγκούλη καὶ ἡ Παλεμβάγγη. Πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ μικρᾶς τινος νήσου εἶνε ὁ ἐλευθερος λιμὴν Πρίον, καὶ πρὸς τὰ ΝΑ ἡ ἔχουσα ἄφθονον κασιτέρον Βάγκα. β) Ἡ Ίαυα, ἔχουσα 2500 □ μ. καὶ 12 ἑ. κ. χωρίζεται ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς Σουμάτρας διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σούνδης καὶ εἶνε ἡ ὠραιότερα τῶν Σουνδαίων νήσων, ὁ μαργαρίτης τοῦ στέμματος τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τετράκις μεγαλειτέρα τῆς μητροπόλεως. Ἡ Ίαυα, τῆς ὑποίας· τὸ ὕψηλότερον ὄρος Γέδ η ἔχει 12000 π. ὕψος, οὕσα μεγάλη ἐστὶ ἡφαιστείου πυρὸς καὶ ἔχουσα θαλαρωτάτην βλάστησιν, ὅποια ἐφ' ὅλου τοῦ ἀνατολικῆς ἡμισφαιρίου δὲν ἀπαντᾶται, ἢ ὑπέκειται ἀμέσως εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ἢ εἶνε ὑποτελής. Πρὸς τὰ ΒΔ κεῖται ἡ πόλις Βαταυία, ἣτις, ἔχουσα εὐδυτάτας ὁδοὺς, ἠτόποτε ἀληθὴς τάφος τῶν Εὐρωπαϊῶν, καὶ ὅμως ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Ἰνδικῶν θαλασσῶν. Ταυτὴν ἡ πόλις καὶ μάλιστα τὴν νύκτα εἶνε σχεδὸν πάντῃ ἔρημος, διότι ὁ γενικὸς διοικητὴς καὶ πολλοὶ πλούσιοι κατοικοῦσιν εἰς ἓν τῶν τριῶν προκταίων τῶν κειμένων ἐπὶ τῶν περὶ τὴν Βαταϊαν ὕψωμάτων. Σουραβαΐα, ἣτις, κειμένη μᾶλλον πρὸς τὰ ΒΑ, εἶνε ταυτὴν ἡ σπουδαιότερα ἐμπορικὴ τῆς Ίαυας πόλις καὶ ἔχει 160000 κ. γ) Ἡ Βόρνεος ἔχει 40000 □ μ., ὕψηλ' ἡφαιστεια ὄρη εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτῆς, ἅτινα ἤδη πρώτην φορὴν γίνονται ἐπὶ μᾶλλον γνωστὰ, καμμεγέθη δάση, διαρρέόμενα ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν,

καὶ παραλίας ταπεινὰς καὶ νοσιώδεις. Οἱ κάτοικοι ἀνήκουσιν ἢ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν τὴν ἄρχουσαν μὲν αὐτόθι, ἀλλ' οὖσαν τὸ πλεῖστον ὑποτελεῖ εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, ἢ εἰς τὸν ἄγριον λαὸν τῶν Δαυάκων, οἵτινες ἔχουσι σκεύη μὲν κρανία ἐχθρῶν, κοσμήματα δὲ ὀδόντας αὐτῶν, τελαμῶνα δὲ τρίχας αὐτῶν· οἱ δὲ κατοικοῦντες τούτων τὴν παραλίαν εἶνε μικρὸν τι ἐξημερωμένοι καὶ δέχονται ἱεραποστόλους. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω δύο φυλῶν κατοικοῦσι τὴν νῆσον καὶ τινες Νιγηρτικαί. Κατὰ τὰς Δ. Α. καὶ Μ. παραλίας ὑπάρχουσι Ὀλλανδικαὶ ἀποικίαι· ἡ δὲ κατὰ τὴν ΒΔ. παραλίαν μικρὰ νῆσος Λαβουάνη ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. δ) Ἡ Κελέθη, ἔχουσα 3700 μ. καὶ οὐσα μᾶλλον τῶν ἀνωτέρω πολυσχιδῆς, ὑποδιαιρεῖται εἰς τέσσαρας χερσονήσους, αἵτινες ὅμως ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν. Ὁ κυριώτερος Ὀλλανδικὸς σταθμὸς εἶνε ἡ Μακασσάρη. Πρὸς τὰ ΝΔ. 80 μ. μακρὰν τοῦ Σουνδαίου πορθμοῦ ὑπάρχει σύμπλεγμα κοραλιοφόρων νήσων, καλουμένων Καλιγκῶν ἢ Καρσοφόρων, τὰς ὁποίας κατέλαβεν ἡ Ἀγγλία ὡς μεσάζουσας σταθμοὺς μεταξὺ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Αὐστραλίας.

2) Αἱ μικραὶ Σουνδαῖαι νῆσοι εἶνε συνέχεια τοῦ Α. ἄκρου τῆς Ἰαύας. Ἡ Τιμόρη, κειμένη ἐγγύτερον τῆς Αὐστραλίας, ἔχει τὸν ἐλεύθερον Ὀλλανδικὸν λιμένα Κουπάγκην, εἰς δὲ τὸ ΒΑ ἄκρον αὐτῆς ὑπάρχουσι ἀποικίαι τῶν Πορτογάλων, τῶν ὁποίων αἱ εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἰνδικῶν νήσων ἀποικίαι ἀριθμοῦσι 850000 κ.

3) Αἱ Μαλοῦκκαι ἢ Ἀρωματοφόροι νῆσοι, κείμεναι μεταξὺ τῆς Κελέθης καὶ τῆς νέας Γουϊνέας, ἢ ὑπικεῖνται ἀμέσως εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, ἢ εἶνε ὑποτελεῖς· ἡ μεγίστη δ' αὐτῶν, Διχίλοος καλουμένη, εἶνε κατὰ τὴν μορφήν μικρογραφία τῆς Κελέθης· ἐπὶ τῆς ἡραιστείου νήσου Τερνάτης ἐδρεύει ὁ ἰσχυρότερος τῶν ὑποτελῶν Σουλτάνων. Μικραὶ ἄλλαι, ἀλλὰ μεγίστης σπουδαιότητος εἶνε ἡ Ἀμβοῖνη καὶ ἡ Βάνδα, ἐκ τῆς πρώτης λαμβάνονται τὰ κάλλιστα τῶν καρυοφύλλων, καὶ ἐκ τῆς δευτέρας τὰ κάλλιστα τῶν μωσχοκαρῶν· πολλὰ μίλια μακρὰν ἀναγγέλλονται, ὡς λέγουσιν, αἱ νῆσοι αὗται εἰς τοὺς θαλασσοπόρους διὰ καλλίστης εὐωδίας.

4) Αἱ Φιλπίναι νῆσοι, φέρουσαι τὸ ὄνομα Φιλίππου τοῦ Β' τῆς Ἰσπανίας καὶ ἀνήκουσαι ἐτι εἰς τὸ στέμμα αὐτῆς, κεῖνται μεταξὺ τῶν Μαλοουκῶν καὶ τῆς Κινεζικῆς παραλίας καὶ οὗσαι ὅλως ἡφαί-

στειοί, φέρουσι βλάστησιν μεγαλοπρεπή και θαλεράν. Οί κάτοικοι αὐτῶν εἶνε τὸ μὲν Παπυῖαι, τὸ δὲ Μαλαῖοι. Ἐπὶ τῆς μεγίστης αὐτῶν Μανίλλης καίται ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, κατοικουμένη ὑπὸ 44000 κ και οὔσα ὀνομαστὴ διὰ τὰ ὠραία σιγάρα.

Κινεζικὸν βασιλεῖον.

§. 61. Τοῦτο, ἔχον ἔκτασιν 200000 □ μ και 430000000 ἔ. κ. και περιλαμβάνον ὁλόκληρον τὸ ὑψίπεδον τῆς πέραν Ἀσίας και τὸ μετ' αὐτῆς πρὸς Α. συνεχόμενον βαθύπεδον, εἶνε τὸ πολυπληθέστερον βασίλειον τῆς Γῆς· διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ χάρτου τῶν λίαν ἐγκαυχωμένων Κινέζων κατέχει ὁλόκληρον σχεδὸν τῆς Γῆς τὴν ἔκτασιν, οἱ δὲ λοιποὶ λαοί, ἢ βάρβαροι κατ' αὐτοὺς, κατοικοῦσι κατὰ τοὺς χάρτας των μικρὰς μόνον ταινίας γῆς κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ γήινου δίσκου. Ἐγκαυχῶνται πρὸς τοῦτοις ὄχι μόνον ἐν γένει διὰ τὴν μάθησιν και τὸν πολιτισμὸν των, ἀλλὰ και διὰ πολλὰς σπουδαίας ἀνακαλύψεις (τὴν πορσελάνην, τὴν πυρίτιδα, τὴν τυπογραφίαν και τὴν πυξίδα), ἃς εἶχον κάμει πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν. Κατὰ χρονικὰ αὐτῶν ἢ ἀρχαιότης τοῦ βασιλείου των φθάνει ὑπὲρ πάσας τὰς γνωστὰς πολιτείας και δέκα δυναστεῖαι περιῆλθον ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν θρόνον αὐτῶν. Ὁ νῦν βασιλεύων κλάδος ἀνίκει εἰς τοὺς Μανδσχοῦρους, οἵτινες ἐκυρίευσαν κατὰ τὸν 17. αἰῶνα τὴν Κίναν και εἶνε ἐπομένως Ταρταρομογγολικῆς καταγωγῆς. Ὁ Αὐτοκράτωρ, ἢ, ὅπως οἱ Κινέζοι καλοῦσιν αὐτὸν, υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ, βασιλεύει κατὰ προσταγὴν τοῦ πατρός του Οὐρανοῦ ἀκωλύτως. Οἱ κάτοικοι ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο κλάσεις, τοὺς προεστῶτας (οὗς οἱ Πορτογάλοι ἐκάλεσαν *Mandarines*) και τὸν λαόν· ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν συνίσταται ἐκ 500 περίπου μονοσυλλάβων ῥιζικῶν λέξεων, αἵτινες ὁμως διὰ διαφόρου τονισμοῦ και ποικίλης συνθέσεως διαφόρους λαμβάνουσι σημασίας. Ἰδίαν γραπτὴν γλῶσσαν δὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ πᾶσα λέξις ἔχει τὸ ἴδιον αὐτῆς γραπτὸν σημεῖον· ἀριθμοὶ δὲ τοιαῦτα σημεῖα 25000 περίπου. Ἡ Κινεζικὴ φιλολογία εἶνε πλουσιωτάτη και οἱ πεπαιδευμένοι αὐτῶν σχηματίζουσι κλάσιν λίαν τιμωμένην και δι' αὐτηπροσάτων ἐξετίσεων καταρτιζομένην. Οἱ Κινε-

ζοι ἐλάτρευον τὸν Οὐρανὸν (Tien) καὶ πολλοὺς δευτερεύοντας θεοὺς. Ὁ Κομφύκιος κατὰ τὸ 500 π. Χ. προσεπάθητε νὰ καθαρῖση τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐξευγενίσῃ αὐτὴν μετὰ δὲ ταῦτα ἐξηπλώθη μετὰξὺ αὐτῶν καὶ ἡ λατρεία τοῦ Βουδδά, ὅστις παρ' αὐτῶν καλεῖται Φῶ. Ὁ Χριστιανισμὸς εὔρε καὶ παρ' αὐτοῖς κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὀπαδοὺς, ἀλλ' ἰδίως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἰργάσθησαν ἐκεῖ Καθολικοὶ ἱεραπόστολοι, κατὰ δὲ τοὺς νεωτάτους καὶ Διαμαρτυρόμενοι. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πολιτικὴ τοῦ Κινεζικοῦ βασιλείου εἶνε ὁ ὅσον οἷόν τε μέγιστος τῶν ξένων ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ διακώλυσις πάσης προόδου καὶ ἀναπτύξεως, διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν αὐτοκρατόρων κατεδίωξαν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐζήτησαν, εἰ καὶ ματαίως, νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτό. Πρόλεμοι ὅμως τινὲς τροπαιοῦχοι τῶν Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων κατ' αὐτῶν ἐθήκαν τέρμα εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην, καὶ ἠνέωξαν δέκα τρεῖς λιμένας εἰς τὸ ξένον ἐμπόριον, ἐν οἷς εἶνε ἡ Καρτῶν, ἡ Φουσχουῶν, ἡ Ἀμῶν, ἡ Νίγγιπος καὶ τὸ Σαγγαῖ. Εἰς τὸ Πεκίνον ἔχουσι πρεσβείας ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ρωσσία καὶ αἱ ἠνωμένα πολιτεῖαι. Γάλλοι δὲ καὶ Ἀγγλοὶ ὑποστηρίζουσι τὴν Κυβέρνησιν ταύτην κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ταϊπίγγων, οἵτινες κατέχουσι μέγα τοῦ κράτους μέρος· καὶ ὅμως ὑπάρχει ἔτι μερὶς ἰσχυρὰ παρὰ Κινεζοῖς πολεμῖα τοῖς ξένοις.

Οἱ Κινεζοὶ διαιροῦσι τὸ βασίλειόν των εἰς τρία κύρια μέρη, 1) τὴν ἰδίως Κίνα, ἢ «τὸ βασίλειον τοῦ μέσου» περιλαμβανόν 18 ἐπαρχίας καὶ 400 ἐ. κ., 2) τὴν Μαρδοσχοῦριαν, 3) τὰ ἀποικιακὰ κράτη, Μογγολίαν, Δυτικὴν χώραν, καὶ Τιβέτ, εἰς ἃ προστίθενται ἔτι καὶ τινὰ ὑποτελῆ.

4) Ἡ ἰδίως Κίνα ἐρείδεται πρὸς Δ εἰς τὸ ὑπίπεδον τῆς πέραν Ἀσίας, τὸ ὁποῖον πρὸς τὸ μέρος τοῦτο κατέρχεται μετὰ τῶν ὀρέων αὐτῶ ἠπίως πρὸς τὸ Κινεζικὸν βαθύπεδον. Τὰ Ἰμαλάια ὄρη ὑποδιαίρουσιναι πρὸς τὰ ΝΑ. εἰς τὰς ὄλως σχεδὸν ἀγνώστους ἡμῖν Κινεζικὰς Ἀλπεῖς καὶ τὰς ἐπίσης ἀγνώστους ἡμῖν παραλλήλους σειρὰς τούτων. Δύο μεγάλοι ποταμοὶ διαρρέουσι τὴν χώραν, πρὸς Β. μὲν ὁ Ὁάγγος, ἤρουν κίτρινος ποταμὸς, ὅστις ὀρμητικὸς ἐκ τῶν ὀρέων κατερχόμενος συνεπάγει κίτρινον ἵλόν, ἐξ ἧς καὶ ἡ κατὰ τὰς ἐκβ. λὰς αὐτοῦ θάλασσα κίτρινη καλεῖται, πρὸς Ν. δὲ ὁ μείζων καὶ

ἀδρανέστερος Ἴαν τσοκι άγκος, ἤγουν κυανοῦς, εἰς τὸν ὁποῖον μέ-
 χρις 400 μ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν δύνανται νὰ πλεύωσι πολεμικοὶ στό-
 λοι· ἀμφοτέρωι δὲ οἱ ποταμοὶ οὔτε ἔχουσι πολλοὺς πλωτοὺς παραπα-
 τήμους. Πρὸς τοὺς πολυαριθμοὺς τῆς χώρας ποταμοὺς προστίθενται
 καὶ πολλὰ διώρυχεσ, ὧν γέμει ἡ Κίνα, ἐξισουμένη οὕτω πρὸς τὴν
 Ὀλλανδίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν· ἡ μείζων τούτων, ἡ αὐτοκρατορικὴ,
 φέρεται ἐκ Β. πρὸς Ν. δι' ὅλης τῆς χώρας καὶ ἔχει 300 μ. Ἐνῶ τὸ
 γιγάντιον τοῦτο ἔργον συντελεῖ πρὸς τὴν συγκαινωνίαν τῶν κατοίκων,
 ἕτερον τοιοῦτο πρὸς Β χρησιμεύει, ἵνα ἐξασφαλίζῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν
 βερβάρων λεῶν τῆς βορείου καὶ μέσης Ἀσίας, ἀλλὰ τὸ εἰς τὰ Β καὶ ΒΔ.
 Μέγα τοῦτο τεῖχος, ἀπὸ 2000 ἤδη ἐτῶν ὑπάρχον, δὲν ἐξεπλήρωσε
 τὸν σκοπὸν τοῦ τῶν καὶ ἤρχισε νὰ καταρρέῃ· τὸ τεῖχος τοῦτο περιέχει
 πλείονας ὁπτάς πλίνθους ἢ ὅλαι ὁμοῦ αἰ οἰκίαι τῆς Ἀγγλίας καὶ
 Σκωτίας· μόνον εἰς κράτος, ἔνθα ἑκατομμύρια πολλὰ ὡς ὑπηρεταὶ δε-
 σποτικῶς ἠδύναντο νὰ ἐργασθῶσιν, ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ ἡ
 αὐτοκρατορικὴ διώρυξ καὶ τὸ Μέγα τεῖχος. Ἡ Κίνα εἶνε τὰ μέγιστα κα-
 τωχημένη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν δύο ἀνωτέρω ποταμῶν· αὐτόθι ἡ χώρα
 εἰς ἔκτασιν πλεόν τῶν 400 μ. εἶνε κεκαλυμμένη ὡς ὑπὸ μιᾶς πόλεως·
 πᾶσα γωνία αὐτῆς εἶνε χρησιμοποιομένη καὶ ἡ γεωργία ἐν γένει εἶνε
 εἰς μεγίστην τιμὴν· πρὸς οἰκονομίαν τόπου πολλοὶ καταικουσιν ἐπὶ
 τοῦ ὕδατος. Δέκα πόλεις αὐτῆς ἔχουσι κατοίκους ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον
 καὶ πεντήκοντα ὑπὲρ τὸ ἥμισυ. Ἐνεκα δὲ τοῦ πολλοῦ τούτου πληθυ-
 σμοῦ ἡ παχυτάτη καὶ ἐπιμελέστατα καλλιεργημένη γῆ αὐτῆς δὲν πα-
 ρέχει τὴν ἀρκοῦσαν αὐτοῖς ὄρουσαν. Ἐντεῦθεν ἀποικουσιν οἱ Κινέζοι ἐπὶ
 τῶν Σουδαίων νήσων, τῆς Σιγγαπύρης, τῆς Καλ φρινίας καὶ ἀλλα-
 χῶ, σχηματίζοντες πανταχοῦ τὸ φιλεργότερον καὶ εὐδαιμονέστερον μέ-
 ρος τοῦ πληθυσμοῦ· καὶ ὁμοῦ τὰ διὰ θαλάσσης ταξείδια εἰς ξένη χώρας
 εἶνε ἀπηγορευμένα καὶ μόνον εἰς παραλόους τινὰς λιμένας δύνανται νὰ
 ἐμπορεύωνται οἱ ἐγχώριοι μετὰ τῶν Εὐρωπαίων. Τὸ κυριώτερον εἶδος
 τοῦ ἐμπορίου εἶνε τὸ τίσιον, ὑπεραγαπώμενον ἀπὸ τοῦ ἡαῖωσος ἐν Εὐ-
 ρώπῃ, ἧτις καταναλίσκει ἐτησίως περὶ τὰ 46 ἑ. ὀκάδας. Ὁ θάμνος τοῦ
 τούτου, ὅστις οὐ μόνον καλλιεργεῖται, ἀλλὰ καὶ ἄγριος φύεται, φέρει λευκὰ
 ἄνθη, ὅμοια πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ἄγρια ρόδα καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἀγριο-
 κοκκομύλων· τὰ στενὰ αὐτοῦ φύλλα, ξηραίνοντες κατὰ διαφόρους μῆνας
 (ἀλλὰ τὰ κάλλιστα εἰσὶ τὰ κατὰ τὸν Μάρτιον συναγόμενα) διατηροῦσιν αἱ

πανοῦργοι Κινέζοι σχεδὸν μόνον δι' ἐαυτοῦς· μεταξύ δὲ τῶν ἐξαγομένων ἀξιολογώτερα εἶνε τὰ δ' ἀ κερδῶνίων μεταφερόμενα εἰς τὴν Β. καὶ Δ. Ἀσίαν.

Ἐπισημότεραι πόλεις Πεκίνον, πρὸς Β καὶ ὄχι μακρὰν τοῦ Τείχους καὶ τῆς κίτρινης θαλάσσης, μητρόπολις τοῦ κράτους, συνδεομένη μετὰ τῶν μεσημβρινῶν ἐπαρχιῶν διὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς διώρυχος καὶ συνισταμένη ἐκ δύο πόλεων, τῆς τῶν Μανδσχοριῶν καὶ τῆς τῶν Κινέζων, καὶ ἔχουσα ἕξ μιλίων περίμετρον, 2 ἑ. περίπου κατοίκους, ἐπιμήκεις, εὐρείας καὶ μὴ λιωστρώτους ὁδοὺς (ἡ μεγίστη τούτων, κλυομένη ὁδὸς τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως, ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα), οἰκίας ξυλίνας, μακρῶρους σχεδὸν καὶ καλυπτομένας ὑπὸ κίτρινουσιφῶν κεράμων (τὸ κίτρινον χρῶμα, ἅγιον παρὰ Κινέζοις θεωρούμενον, μετὰ τοῦ συμβόλου τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ δράκοντος· εἶνε ἀνυψωμένον ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παλατιοῦ) καὶ ἀναρίθμητα καὶ μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένα ἐμπορικὰ καταστήματα· ἡ πληθὺς τῶν ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἀνθρώπων εἶνε ἀπερίγραπτος· ὑπάρχουσι προσέτι αὐτόθι τέσσαρες Καθολικαὶ καὶ δύο τῶν Ὀρθοδόξων ἐκκλησίαι, καθὼς καὶ ἐν μοναστήριον, οὗτινος οἱ μοναχοὶ ἀντικαθίστωνται ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἀνά πᾶν δωδέκατον ἔτος. Δισχιόλη, πέραν τοῦ Τείχους καὶ ἐπὶ τοῦ ψυχροτέρου ὑψιπέδου, θερὴν κηθεδρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ναγκίγγη, ἐπὶ τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ, πόλις ἔχουσα ἐν ἑκατομμύριον περίπου κατοίκους καὶ περίφημον ὀκτάγωνον καὶ 200 π. ὑψηλὸν ἐκ πορσελάνης πύργον μὲ κωδωνίσκους, κατεστραμμένον ἤδη. Σαγγάϊ, εἰς παραπόταμον τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ, πόλις μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα περὶ τὰς 300000 κ. Καϊτών, ἐπὶ νησοβριβοῦς ὄχρῳ κόλπου, ὃν οἱ Εὐρωπαῖοι, δυνάμενοι νὰ ἐμπορεύωνται αὐτόθι μετὰ τινος πρὸς τοῦτο ὀρισμένης ἐμπορικῆς ἐταιρίας, ὀνομάζουσι Στόμα Τίγρειος· ἐκ τῶν 4 ἑ. κ. 80000 κατοικοῦσιν ἐπὶ σχεδίων καὶ λιμῶν. Μακρόν, φρούριον καὶ λιμὴν, κείμενον κατὰ τὸ Στόμα τῆς Τίγρειος ἐπὶ τινος εἰς τοὺς Πορτογάλους ἀνήκοντος καὶ διὰ ποταμῶν ἐν εἶδει νήσου ἀποχωρισμένου τμήματος γῆς καὶ ἔχον 30000 κ. Χογκόγκη, νῆσος ἀνήκουσα ἀπὸ τοῦ 1843 εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα 20000 κ., ἐπ' αὐτῆς κεῖται ἡ πόλις Βικτωρία, ἔχουσα 76000 κ. Ἄϊνάνη, ἑτέρα νῆσος, κείμενη πρὸς τὰ ΝΔ. τοῦ Στόματος τῆς Τίγρειος, καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ταύτης Φορμόζα, καὶ οὐχὶ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ Τιχουσανη.

2) Τουγγουσία ἢ Μανδσχοурία, πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Κίνας καὶ περὶ τὸν Ἀμουρ ποταμὸν, χώρα ὄλιγος ὄρεινή, τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴ ἢ παραλία, ὑψομένη ἐνίοτε ἐν εἴδει τοῖχου 4—6000 π, δὲν παρουσιάζει οὔτε ἐκβολὴν ποταμοῦ, οὔτε λῆμα, οὔτε καν ὄρμον. Τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας, ὅπερ καὶ μέγιστον, κατοικοῦσιν οἱ Τουγγουῦσοι, τὸ δὲ νότιον οἱ Μανδσχοούριοι. Ἡ κατὰ τὰς ἐκβάλας τοῦ Ἀμουρ χώρα καὶ ἡ μέχρι τῆς Κορέας παραλία πρὸς Ν ἀνήκει νῦν εἰς τοὺς Ῥώσους, οἵτινες συγκαταλέγουσιν ἤδη εἰς τὰς κτήσεις αὐτῶν καὶ τὴν μεγάλην νῆσον Σαγαλίνην ἢ Καράφταν.

3) Τὰ ἀποικιακὰ κράτη περιλαμβάνουσι τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τοῦ ὑψιπέδου τῆς πέραν Ἀσίας, ἧς οἱ κάτοικοι δὲν ὑπερβαίνουν τὴν βαθμίδα τοῦ νομαδικοῦ βίου· τὴν δὲ φυσικὴν τῆς χώρας ποιότητα περιεγράψαμεν εἰς τὸν § 46. α) Μογγολία καὶ Ζουγγαρία, πρὸς τὰ Β. καὶ ΒΑ. τοῦ ὑψιπέδου. Μέγα μέρος τοῦ ἀξένου καὶ ἐρήμου ἐσωτερικοῦ αὐτῆς· κατέχει ἡ ἀπέραντος ἐρημος Γόβις ἢ Σχάμω, τὴν ὁποίαν, οὕταν κεικαλυμμένην ἀπὸ ἀδρομετῆ περὶτιν λίθων, διέρχονται μόνον ἐμπορικὰ κερβάνια μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Κίνας. Μόνον κατὰ τὸ βόρειον καὶ μεσημβρινὸν τῆς Μογγολίας χεῖλος εὕρισκόμεν μονίμως κατοικίας. Εἰς τὸ βόρειον χεῖλος, ὅθεν πηγάζουσι πολλοὶ τῆς Σιβηρίας ποταμοὶ, καίται ἡ Οὐργα, ἄγιος τόπος τοῦ Μογγολικοῦ Βουδδισμού, καὶ ἡ Μαϊματσίνη, κειμένη ἀντὶ κρὺ τῆς Κιάχτας καὶ ἔχουσα ζωηρὸν ἐμπόριον μετὰ τῆς Σιβηρίας· τὸ δὲ μεσημβρινὸν μέρος εἶνε ἄγνωστον εἰσέτι. Ἡ περὶ τὴν ὄρεινὴν λίμνη Κοκονώρην χώρα, Καλμουκία ὀνομαζομένη, ὅθεν πηγάζουσι οἱ ποταμοὶ Ὁάγγος καὶ Ἰαντσοκιάγγος, εἶνε ἡ πατρίς τοῦ ῥῆου καὶ κατοικεῖται ὑπὸ τῶν εἰς πολλὰς φυλὰς ὑποδιηρημένων Μογγόλων, οἵτινες ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικῶς ὑπὸ σκηνὰς ἐκ πιλῆματος (ιοῦρτα) καὶ τρέφονται ἐκ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. Διάφοροι ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς ἀρχουσιν αὐτῶν, ὑποστηριζόμενοι παντὶ σθένει ὑπὸ τῆς Κίνας. Οὗτοι δὲν ἐλησμόνησαν ὅτι οἱ Μογγόλοι ἐκυρίευσάν ποτε ὀλόκληρον τὴν Κίναν. Οἱ λαοὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν Τζιγκισχάνην καὶ τοὺς διαδόχους του ἐγένοντο κατὰ τὸν ἰγ' αἰῶνα ἐπικίνδυνοι καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἢ δὲ Ῥωσία ὑπὲρ τὰ 200 ἔτη ὑπῆρξεν εἰς αὐτοὺς φόρου ὑποτελής. Ἡ λαμπρὰ πρωτεύουσα τοῦ Τζιγκισχάνου Καρακουρούμ, κειμένη κατὰ τὸ Β. χεῖλος, ἐξηλείφθη πάλιν ἀπὸ τῆς γῆς, ὅπως καὶ τὸ μέγα

κράτος βασιλείον. β) Τὸ Τουρφάν ἢ Μικρὰ Βουχαρίσ, κείμενον πρὸς Δ. τοῦ ὑψιπέδου, περιέχει ἐρήμους ἐκτάσεις καὶ στέππας (ἔθεν ὄρχεται ἡ Γύβις), ἀλλὰ καὶ ταινίας ἐδάφους καλοῦ καὶ ἰδίως κατὰ τὸν ποταμὸν Ταρίμην, σχηματιζόμενον ἐκ τῆς συμβόλης τοῦ Ἰαρκένδου καὶ Κασγάρου, ὅστις φέρεται πρὸς τὴν στεππαίαν λίμνην Λόπην. Καὶ αὐτόθι ἄρχουσι πολλοὶ Μωαμεθανοὶ ἡγεμόνες· αἱ δὲ ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν πόλεις Κασγάρη καὶ Ἰαρκένδη, ὡς κείμεναι κατὰ τὴν μεταξὺ δυτικῆς καὶ ἀνατολικῆς Ἀσίας μεγάλην τῶν κερδανίων ὁδὸν, ἔχουσι σπουδαῖον ἐμπόριον. γ) Τὸ Τιβέτ, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν τρίτην καὶ ὑψηλοτέραν τοῦ ὑψιπέδου βαθμίδα, τὴν Ἀσιατικὴν οὕτως εἰπεῖν Ἑλβετίαν. Τὸ ἀνατολικὸν ἢ μέγα Τιβέτ εἶνε ἡ χώρα τῶν πηγῶν τῶν ποταμῶν Βραμαπούτρα καὶ Ἰραθάου, τὸ δὲ δυτικὸν ἢ μικρὸν Τιβέτ περιλαμβάνει τὴν ἄνω καίτην τοῦ Ἰνδοῦ· ὅλη δὲ ὁμοῦ ἡ χώρα εἶνε ὁ κύριος τῆς λατρείας τοῦ Βουδδισμού ἢ Λαμαϊσμοῦ τόπος, διότι οἱ εἰς τέσσαρας διαιρούμενοι κλίσεις πάμπολλοι τῆς χώρας ἱερεῖς, οἵτινες μετέρχονται αὐτόθι καὶ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, καλεῖται Λάμμαι. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν Λάσσαν, βρῖθουσιν μονῶν, ἐδρεῖει ὁ Δαλαϊλάμας, ὅστις, διότι ὁ ἴδιος Βουδδὰς εἰς αὐτὸν πάντοτε ἀναγεννᾶται, τιμᾶται ὡς θεός. Ἔτεραι δὲ χῶραι τοῦ Τιβέτ ἔχουσιν ἰδίους ἀρχιλάμας, ἀλλ' ἀπασῶν τούτων τῶν ἡπίως κυβερνωμένων ὑπὸ ἱερέων χωρῶν ἡ Κίνα εἶνε ἡ ἐξουσιάζουσα προστατὶς δύναμις. Πρὸς Ν. τῆς Μανδσχορίας ἐκτείνεται μέχρι τόπου τινὸς κειμένου παραλλήλως πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ κινεζικοῦ ποταμοῦ ἱερατικὸν ὑποτελὲς κράτος, ἡ χερσόνησος Κορέα, ἣτις ἀποτελεῖ ὑψίπεδον, ἔχον πρὸς Α. παραλίαν ἀποτόμους καὶ ὑψηλὰς ὡς πύργους. Αὐτόθι τὸ σύστημα τῆς αὐστηρῆς ἀπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀποχωρήσεως εἶνε εὐκολώτερον, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἤδη ἕως 40000 Χριστιανοί· οἱ κάτοικοι, μίγμα Μανδσχοριῶν καὶ Κινέζων, ἴστανται ὑπὸ δεσπότην ὑποτελῆ προσέτι φόρου καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Παρὰ τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους κεῖνται αἱ Λιούκιαι.

Τὸ βασιλείον τῆς Ἰαπωνίας.

§. 62. Ἀπὸ τῆς Κορέας μέχρι τῆς Καράγτας νήσου ἐκτείνεται τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων τὸ ἐκ τεσσάρων μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν συγκείμενον καὶ μετὰ τῆς Καμ-

τσιάτικας διὰ τῆς σειρᾶς τῶν Κουριλῶν νήσων ἐνούμενον. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, περιβαλλόμενον πρὸς τὸ μέρος τῆς στερεᾶς ὑπὸ ὑφάλων, σκοπέλων καὶ χοιράδων, ἔχει 7000 □ μ. καὶ 35—40 ἐ. κ. Ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα θεωρεῖται ἐκ τῶν πλέον ἐπικινδύνων εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν νήσων ἐκτείνονται ὑψηλαὶ σειραὶ ὁρέων ἠφαιστείου καταγωγῆς· πληθὺς δὲ ἐνεργῶν ἠφαιστείων καὶ συχνοὶ σεισμοὶ μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε ὁ κύριος πυρῆν τῆς μεγάλης τῶν ἠφαιστείων σειρᾶς, ἣτις ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Σουδαίων νήσων μέχρι τῆς Κημισιάτικας. Ἡ χώρα εἶνε εὐφορος καὶ καλῶς καλλιεργημένη, φέρουσα τὴν καλλίστην ὄρυζαν καὶ λαμπρότατα ἄνθη. Οἱ πολυάριθμοι κάτοικοι, Βουδδισταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶνε λαὸς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις πεπαιδευμένος, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολὴν ὑπερήφανος, προτιμῶν τῆς ἀτιμίας τὸν διὰ τῆς διασχίσεως τῆς κοιτίας θάνατον. Ἄλλοτε ἤρχεν αὐτῶν ὁ Δαίρης-Σομῆς ἢ Μικάδος, ὅστις ἦτο καὶ πνευματικὸς αὐτοκράτωρ· σήμερον ὅμως ἔχει παρ' ἑαυτὸν καὶ κοσμικὸν αὐτοκράτορα τὸν Κοῦβο-Σομῆν, ἢ Ταϊκοῦν. Ὁ πρῶτος ἀπολαμβάνει θείων τιμῶν, ἐνῶ ὁ δεύτερος μετέρχεται τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, περιοριζόμενος ὅμως ὑπὸ τῶν κληρονομικῶν ὑποτελῶν ἡγεμόνων (Δαίριων). Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους φαίνεται ὅτι παρασκευάζεται σπουδαιοτάτη πολιτικὴ ἀναμόρφωσις εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, καὶ ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Κούβου ὑποχωρεῖ εἰς τὴν τοῦ Δαίρη. Ἀμφότεροι κατοικοῦσι τὴν μερίστην τῶν νήσων *Νιφῶνα*, καὶ ὁ μὲν Δαίρης εἰς τὴν πόλιν *Μίακο*, ὁ δὲ Κούβος εἰς τὴν *Ιεδδώ*, ἔχουσαν 7 ὥρων περίμετρον καὶ 2 ἐ. κ. Ἐν γένει ἡ Ἰαπωνία, ἣτις πρότερον ἦτο πολὺ αὐστηρότερον κλεισμένη εἰς τοὺς ξένους ἢ ἡ Κίνα, εἶνε καταπλημμυρισμένη ὑπὸ πόλεων καὶ χωρίων. Κατὰ τὸν 13. αἰῶνα ὁ Ἰησουίτης Φραγκίσκος Ξαβέριος ἐδίδαξεν αὐτόθι λίαν ἐπιτυχῶς τὸν Χριστιανισμόν, ὥστε κατὰ τὸ 1600 ἐν ἑκατομμύριον ἦσαν Χριστιανοί· ἀλλ', ἐπελθουσῶν ἔπειτα αἱματηρῶν καταδιώξεων, τὸ μὲν διὰ τὴν μανίαν τῶν Βόρτζωρ, ἤγουν ἱερέων τῶν εἰδώλων, πῆ δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν ξένων κατακτήσεων, τὸ εὐαγγέλιον ἐξηφανίσθη καὶ ἡ χώρα αὐστηρῶς ἀπεκλείσθη. Μόνον σὶ Ὀλ-

λανδοὶ κατεῖχον πρὸ τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς πόλεως Ναγκα-
σάκης, κειμένης ἐπὶ τῆς μεσημβρινωτάτης τῶν μεγάλων νήσων,
χερσόνησόν τινα, *Δεσίμαρ* ὀνομαζομένην, ἔνθα μετῆρχοντο τὸ
ἐμπόριόν των, αὐστηρότατα ἐπιτηρούμενοι τὴν εὐνοίαν δὲ ταύ-
την πολλάκις ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξαγοράσωσι διὰ ταπεινώσεως
ἐπονειδίστου· ἀλλὰ καὶ Κινέζοι καὶ Κορεανοὶ ἐγένοντο δεκτοὶ
μόνον εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1854 ἐγκατέλιπον
οἱ Ἰάπωνες τὴν παλαιὰν τοῦ ἀποκλεισμοῦ πολιτικὴν των καὶ
συνέδεσαν ἐμπορικὰς συνθήκας μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ῥωσσίας,
τῆς Πορτογαλίας, τῆς Πρωσσίας, τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῶν Ἠ-
νωμένων Πολιτειῶν, καὶ τὸ 1861 ἀπέστειλαν εἰς τὰς αὐλὰς
τῶν ἀνωτέρω πολιτειῶν πρεσβείας καὶ ἤνοιξαν πέντε λιμένας
διὰ νὰ ἐμπορεύωνται οἱ ξένοι, ἐν οἷς ἡ *Ναγκασάκη* καὶ ἡ *Κα-
ναγάβα*, κείμεναι εἰς τὴν κόλπον τῆς Ἰεθδούς· ἀλλ' ὁ λαὸς καὶ
οἱ Δαῖμιοι δὲν ἐγκατέλιπον ἔτι τὸ παλαιὸν πρὸς τοὺς ξένους
μῖσος αὐτῶν. Πρὸς τὰ ΝΔ, κεῖνται αἱ νῆσοι *Αιούκιοι*, ὧν ὁ
βασιλεὺς εἶνε φόρου ὑποτελής τῇ Ἰαπωνίᾳ καὶ Κίνα, πρὸς δὲ
τὰ ΝΑ. τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων *Boriror*, ὧν ἡ *Πήλ* κατέ-
χεται ὑπὸ πάντῃ ἀνεξαρτήτου Εὐρωπαϊκῆς ἀποικίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

Γ) ΑΦΡΙΚΗ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§. 63. Αὕτη, ἔχουσα περὶ τὰ 600000 □ μ. καὶ συνδεομένη
μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ στενῆς μόνον ταινίας γῆς, ὑπὸ πολλὰς ἐπό-
ψεις εἶνε ἢ μᾶλλον ἀποκεκλεισμένη τῶν ἡπείρων, καὶ ἵνα κατὰ
παλαιόν τινα ἡμέτερον πρόγονον εἴπωμεν, ἡ γῆ τῶν θαυμασίων.
Τὸ μεγαλείτερον μέρος αὐτῆς, τὰ ($\frac{3}{4}$) κεῖται ἐπὶ τῆς διακεκαυ-
μένης ζώνης, τὸ ὅποιον εἰς οὐδεμίαν τῶν λοιπῶν ἡπείρων συμ-
βαίνει. Αἱ θάλασσαι αἱ περιβάλλουσαι τὴν ἡπειρον ταύτην οὐ-
δαμοῦ σχεδὸν εἰσδύουσιν εἰς αὐτήν διὸ μόνος σπουδαῖος αὐ-
τῆς κόλπος εἶνε ὁ τῆς *Γουϊνέας*. Ἡ Ἀφρικὴ λοιπὸν, οὐδεμίαν
ἔχουσα προβολήν, εἶνε ἡ ἀτμητοτέρα τῶν ἡπείρων, εἰς τὴν
ὁποίαν ἐπὶ 150 □ μ. ξηρᾶς ἀντιστοιχεῖ ἓν μίλιον παραλίας.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον τῆς Ἀφρικῆς ἢ Λιβύης, ὅπως αὐτὴν ἐκάλουν, τὸ βόρειον κυρίως μέρος, τὸ ὑπὸ τῆς Μεσογείου βρεχόμενον· λέγεται ὁμως ὅτι οἱ Φοίνικες κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Νεκῶ περιέπλευσαν ταύτην περὶ τὰ 600 π. Χ. Οἱ Ἰουρῶπαῖοι, καὶ ἰδίως οἱ Πορτογάλοι, ἤρχισαν πρῶτον τὸν 16. αἰῶνα νὰ ἐπιχειρῶσι τοξείδια πρὸς ἀνακάλυψιν, ἀλλὰ μῦθοι παράδοξοι περὶ τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀνέστειλαν ἐπὶ μακρὸν τὴν περαιτέρω πρόοδον αὐτῶν. Τέλος ὁ Βαρθολομαῖος Διάκος τὸ 1486 ἔφθασεν εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην αὐτῆς, ἣν ὁ βασιλεὺς του ἐκάλεισεν *Εὐέλπι ἀκρωτήριον*. Ὁ Βάσκος Δεγάμας κατὰ πρῶτον περιέπλευσεν αὐτὴν καὶ ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν καὶ ἐντεῦθεν κατὰ τὸ 1498 εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Ὑστερον ἄνδρες τολμηροὶ, κινούμενοι ἀπὸ ζήλου πρὸς ἀνακαλύψεις, ἐξέθησαν πολλάκις τὴν υγείαν καὶ ζωὴν αὐτῶν πρὸς ἀνεξεύρησιν τῶν ἐνδοτέρω τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πρὸς τοῦτο, ἐσχάτως ἰδίως, μέγιστος ἀνεπτόχη ζήλος. Ἀλλεπάλληλοι κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐγένοντο αἱ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς ἀνακαλύψεις, καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων ἐπὶ τῆς Ἀφρικῆς κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἐγένοντο εὐτυχεῖς πρὸς ἀνακαλύψεις ἀπάπειραι· οὐδαμῶ δὲ τῶν ἄλλων ἡπείρων συνεβάδισαν τοσοῦτον αἱ ἀνακαλύψεις μετὰ τῶν ἱεραποστόλων.

1) Ὀλόκληρον τὸ μεσημβρινὸν τῆς Ἀφρικῆς ἡμῖς ἐθεωρεῖτο μέχρι ἐσχάτων ὡς ἀπέραντον ὑψίπεδον, τὸ ὅποιον πρὸς τὰ Ν. Δ. καὶ Α. διὰ βλαμίδων κατέρχεται εἰς στενὰς παραλίας· ὁμως ὑπάρχει ὅπωςδῆποτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύτης μεγάλη τις ταπεινωσις· διὰ δὲ τῶν νεωτάτων ἀνακαλύψεων ἢ περὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμίσεως τῆς Ἀφρικῆς ἰδέα πολλαχῶς ἐτροποποιήθη. Τὸ βόρειον χεῖλος τῆς Ἀφρικῆς ἔχει εἰς τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα δύο προεξεχούσας ὄρεινὰς χώρας,

2) πρὸς ἀνατολὰς τὴν ὄρεινὴν χώραν ἢ τὰς *Ἄλπεις τῆς Ἀβυσσιρίας* (ἐνθα κεῖται ἡ ἑτέρα τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου) τὴν σχηματίζουσαν τὴν κλιμακωτὴν χώραν *Νουβίαν* καὶ τὸ βαθύπεδον τῆς *Αἰγύπτου*, 3) πρὸς τὰ ΒΔ. τὴν ὄρεινὴν χώραν τοῦ ἄνω *Σουδᾶν* ἢ τὰ ὄρη τοῦ *Κόγγου*, τὰ ὅποια διαχω-

ζονται ἀπὸ τοῦ Μ. ὑψιπέδου διὰ τοῦ Δέλτα τοῦ Νίγρου ἢ Ζιολι-
 εᾶ, 4) μεταξύ τῶν δύο πρὸς Β. προεξοχῶν τῆς ὑψηλῆς Ἀφρι-
 κῆς, τῆς Ἄβυσσινίας καὶ τοῦ ὑψιπέδου Σουδάν, καίται τὸ θα-
 θύπεδον Σουδάν, ὅπερ εἰς τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος εἶνε ἡ
 χαμηλοτάτη ταινία τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, 5) πρὸς Β. τοῦ
 ὑψηλοῦ καὶ ταπεινοῦ Σουδάν ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ
 μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου ἐκτείνεται ἡ ἔρημος Σαχάρα,
 6) πέραν ταύτης πρὸς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Μεσογείου ὑψοῦται
 πρὸς Δ. εἰς τὴν *Βαρβαρία* τὸ μεμινωμένον σύστημα τῶν
 ὄρεων τοῦ Ἄτλαντος, ἀπόσπασμά τι τῆς ἐρήμου τῆς προεκ-
 τεινομένης αὐτόθι μέχρι τῆς Μεσογείου καὶ χωριζούσης ἀπὸ
 ταύτης τὸ ἀνατολικὸν στενότερον ὑψιπέδον τῆς Βάρκας.

Αἱ ὄρειναι χῶραι τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσι διπλασίαν τῶν πεδι-
 νῶν ἔκτασιν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς διακρίνεται τοῦ τῶν λοιπῶν
 ἠπειρῶν διὰ τὴν μονοτονίαν τῆς μορφώσεώς του καὶ τὴν λει-
 ψυδρίαν. Τὰ ὑψιπέδα καὶ βαθύπεδα αὐτῆς σχηματίζουσιν
 ὁμοιομόρφους μεγάλας ἐκτάσεις· ὁμοιομόρφον πρὸς τούτοις
 εἶνε καὶ τὸ κλίμα, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ θερμότερον τῆς Γῆς.
 Ἐκτὸς τῆς πρὸς Β. παραλίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας αἱ
 λοιπαὶ παραλῖαι εἶνε νοσῶδεις.

Εἰς τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχουσι τινα ἰδιάζοντα αὐτῇ, οἷον
 ἡ πλατύκορμος βασιβάδ, ἔχουσα πολλακίς 27 μέτρων περίμετρον,
 ἡ ἀλοή, τὰ κομμιοφόρα δένδρα, κτλ. Μεταξὺ τῶν ζώων αὐτῆς
 ἀξιοσημεῖωτα εἶνε ὁ ἄκομφος ἵπποπόταμος, ὁ ῥινόκερως, τὰ
 διάφορα εἶδη τῶν αἰγάγων, ἡ ῥαδινὴ χαμηλοπάρδαλις, ὁ ὄνα-
 γρος καὶ ἡ στρουθιόκηλος. Ἀφ' ἐτέρου πάλιν δὲν ἐλλεῖπει
 εἰδός τι μονοτονίας οὔτε ἀπὸ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, οὔτε
 ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἀνθρώπων, διότι ὁ φοῖνιξ καὶ ἡ κάμη-
 λος εὐρίσκονται ἐπίσης εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ἠπειροῦ καὶ αἰ-
 θίοπες εἶνε οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων, ἤγουν τὰ $\frac{3}{4}$, οἵτινες
 ὑποδιαίρουσιν ὡς ἐκ τῆς γλώσσης, τῆς βαθυτέρας ἢ μὴ αὐτῶν
 χροιάς, κτλ, εἰς πλείστας ὄσας φυλάς, ἃς περιεγράψαμεν ἐν
 τῷ §. 33. τῆς Φυσ. Γεωγρ.

Τὸ ἀπερχθὲς τῶν δούλων ἐμπόριον τὸ ἀπὸ τοῦ 1814
 κατὰ παρακίνησιν τῆς Ἀγγλίας διὰ συνθήκης καταργηθὲν ὑπὸ

τῶν Εὐρωπαϊῶν, οἵτινες ὁμῶς δυστυχῶς δὲν τηροῦσι πάντες αὐτήν, δὲν ὑπάρχει μόνον ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, διότι οἱ γειτονικοὶ τῶν Αἰθιοπῶν τῆς Ἀφρικῆς λαοὶ ἀνέκαθεν ἐπρομηθεύοντο δι' αὐτῶν δούλους. Ὑπὲρ τὰ 50 ε. ἐξήχθησαν βεβαίως εἰς τὸ διάταγμα τῶν αἰῶνων ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ὡς δούλοι, καὶ ὁμῶς βρῖθουσιν ἔτι τὰ ἐνδότερα αὐτῆς ἀνθρώπων. Ἡ χώρα τοῦ Νείλου καὶ ἡ βόρειος παραλία κατοικοῦνται ὑπὸ ἐγγχωρίων λευκῶν φυλῶν διαφόρου καταγωγῆς, αἵτινες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποικήσασαι αὐτόθι εἰς διαφόρους ἐποχάς. Τὸ μέγιστον τῆς Ἀφρικῆς μέρος, μὴ παρυσιάζον τακτοποιημένας πολιτείας, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἱστορικὴν σημασίαν· μόναι δὲ αἱ τῆς Μεσογείου χῶραι ἐξαιροῦνται, ὡς κείμεναι ἀπέναντι πολιτισμένων χωρῶν. Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ μεσαιῶνος διήλθον τὰς χώρας ταύτας, οἱ Ἰσραηλῖται ἐγένοντο δούλοι τῶν Αἰγυπτίων, οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπέβαλον εἰς πολλὰ τῆς βορείου παραλίας μέρη τὴν γλῶσσαν, τὴν μάθησιν καὶ τὴν κυριαρχίαν των, καὶ κατόπιν τὰ πάντα ἐγένοντο Ῥωμαϊκά. Εἰς τὸν στρόβιλον τῶν μεταναστάσεων ἦλθεν εἰς τὰς χώρας ταύτας καὶ Γερμανικὸς τις λαὸς, ὁ τῶν Βανδῆλων, ἀλλ' ὁμῶς διαρκεστέρα ὑπῆρξεν ἀκολούθως ἢ τῶν Ἀράβων κυριαρχία· ἐντεῦθεν προῆλθεν ἢ παρὰ τὴν ἐπὶ τῶν πλείστων Μαύρων ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν, τὸν φετιχισμὸν (§. 34), ὅλον ἐξάπλωσις τοῦ Ἰσλαμισμού, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας πρὸς τὰ ἔνδον· οὐδὲν δὲ τῆς Γῆς μέρος ἀριθμεῖ τόσον ὀλίγους Χριστιανούς, ὅσον ἡ Ἀφρική.

Μεσημβρινὴ Ἀφρική καὶ Σουδάν.

§. 64. 4) Ἡ Μεσημβρινὴ ἐνδοτέρω Ἀφρικῆ εἶνε ὑψίπεδον κατὰ μέσον ὄρον 3000—5000 π. ὑψηλόν, περιβαλλόμενον πρὸς Δ. καὶ Α. ὑπὸ εὐρέων ὑψιπέδων, φερομένων ἐκ Β πρὸς Ν. Ἡ μέγιστη κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀνύψωσις, κειμένη πρὸς Α, φθάνει τὰς 15—20000 π. καὶ καταλήγει πρὸς Β. εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν τῆς Ἀβυσσηνίας· ἡ δὲ δυτικὴ εἶνε τοῦλάχιστον κατὰ 8000 π. ταπεινότερα. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑψιπέδων ταπεινώσις φέρει μεμονωμένα τινα ὄρη καὶ σειρὰς ὀρέων καὶ

περιέχει άφθονα ύδατα. Πολλά τεκμήρια πιθανολογοῦσι τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἤτό ποτε αὐτόθι μεγάλη ἐσωτερικὴ θάλασσα, τῆς ὁποίας λειψάνα εἶνε αἱ ὑπάρχουσαι ἔτι μεγάλαι λιμναί.

A) Τοῦ βορείου χείλους τοῦ νοτίου Ἀφρικανικοῦ τριγώνου εἶνε γνωστά μόνον ἡ ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ πλευρά. Πρὸς τὰ ΒΑ. ἀπὸ τῆς Ἀβουσσινίας μέχρι τῆς 5^ο Ν. πλάτους ἐκτείνεται ὄρεινὴ τις χώρα, διαβρεομένη ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Νεῖλου. Τὴν πρὸς Ν. συνέχειαν τῆς ὄρεινῆς ταύτης χώρας σχηματίζουναι γιγαντώδη καὶ χιονοσκεπῆ ὄρη, ἅτινα μακρόθεν μόνον βλέποντες οἱ ἱεραπόστολοι περιγράφουσι κατὰ τὸς πληρωφροῦς τῶν ἐγχωρίων. Ταῦτα δ' εἰσὶ τὸ ὄρος Κελιμιάντσαρον, τὸ ὁποῖον ἀνέθησαν τὸ 1864 μέχρις ὕψους 8000 π. δύο περιηγηταί, αἵτινες ὑπελόγησαν τὸ ὄλον τοῦ ὄρους ὕψους 20000 π., τὸ δὲ ὄρος Κενία κεῖται κατὰ τὴν 4^ο ἢ κατ' ἄλλους 2^ο, 40. Πρὸς Δ. κατὰ τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας συνέχεται τὸ βόρειον χεῖλος μετὰ τῶν 13000 π. ὕψηλῶν ὄρεων τοῦ Καμερῶνος. Τὸ μεσαῖον χεῖλος τὸ συνδέον τὸ μεσημβρινὸν τρίγωνον τῆς Ἀφρικῆς μετὰ τοῦ πρὸς Β. κορμοῦ καὶ ἡ κλίσις αὐτοῦ πρὸς τὸ Σουδάν εἰσιν ἄγνωστα.

B) Τὸ ἀνατολικὸν χεῖλος ἀρχεται πρὸς Β. ἀπὸ τοῦ παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβελμανδὲ βδυσπλόου ἀκρωτηρίου Γουαδαρφουίου, ἧτοι φυλάχθητι, ἕνεκα τῆς ἐκεῖ ἐπικινδύου θαλάσσης. Ἡ τρίγωνος προεξοχὴ ἢ μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ πορθμοῦ καλεῖται χώρα τῶν Σομαλῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἔπεται ἡ παραλία Ἀϊάνη· κατόπιν δὲ πρὸς Ν. ἡ παραλία Ζαγγουεβάρη, ἀνήκουσα εἰς τὸν Ἰμμόνην τῆς Μασκάτης, ὅστις ἐδρεύει ἐπὶ τῆς νήσου Ζαντσεϊθάρης ὁ λιμὴν τῆς ὁμωνύμου αὐτῆς πρωτευούσης, ἧτις ἔχει περὶ τὰς 60000 κ., εἶνε ὁ εὐθετώτερος καὶ ἀσφυλέστερος ἕλης τῆς ἀνατολικῆς πορορίας. Μετὰ ταῦτα πρὸς Ν. ἔπεται ἡ παραλία Μοζαμβίκη καὶ ἡ πλούσια εἰς χρυσὴν ἄμμον Σοφάλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκβάλλει ὁ μέγας Ζαμβέσης ποταμὸς, ὀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἐνδοτέρῳ τῆς χώρας ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχουσι Πορτογαλικαὶ ἀποικίαι, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ νῆσος καὶ ἡ πόλις Μζαμβίκη. Μεσημβρινώτερον κεῖται ἡ παραλία τῶν Κάφρων, λακῶ νομηδικοῦ, εὐστρόφου κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ ἔχοντος παρ' ἑαυτῷ πολλοὺς ἱεροποσιτέλους. Εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ὑπάρχει ἡ Ἀγγλικὴ ἀποικία Νατάλη, ἧς κυριώτερος τόπος εἶνε ὁ ἀκμαῖος λιμὴν τῆς Οὐρβάνης· εἶνε δὲ αὐτόθι συστη-

μῆνη ἀπὸ τοῦ 1860 ἰδία ἀποικία, Βρετανικὴ ἢ Καφρερία καλουμένη. Ἐνδοτέρω δὲ τῆς χώρας ταύτης ὑπάρχουσι δύο ἀνεξάρτητοι δημοκραταί, ἡ ἐλευθέρη πολιτεία τοῦ Ὁράνζου ποταμοῦ καὶ ἡ Γρανσβαλικὴ δημοκρατία, σχηματισθεῖσαι ἐκ γεωργῶν Ὀλλανδικῆς καταγωγῆς, μεταναστευτάντων ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου.

Γ.) Τὸ μεσημβρινὸν χεῖλος, ἢ τὸ Εὐέλπι ἀκρωτήριο, σχηματίζεται ἐκ τριῶν βαθμίδων, διὰ τῶν ὁποίων τὸ μεσημβρινὸν ὑψίπεδον κατέρχεται εἰ τὴν αὐτόθι πολύκολπον παραλίαν. Ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν βαθμίδων τούτων ῥεεὶ ὁ ποταμὸς Ὁράνζης, τὴν μεσαίαν σχηματίζει ἡ ρέπη Καρρόυ, ἧτις ἔχουσα ἕδαφος ἐρυβρὸν ἐξ ἀργίλου καὶ ἄμμου, ὡπερ πάντα τὰ στεπνώδη ἐδάφη, ἀπαξ τοῦ ἔτους καλύπτεται ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς βλαστήσεως, εἶτα δὲ γίνεται ξηρὰ, ὡς ἐφημένη κέραμος· τὰ δύο τούτα ὑψίπεδα χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων δι' ὀρέων ἐχόντων βαθεῖας φάραγγας. Οἱ πλείστοι ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι φέρουσιν ὕδωρ μόνον κατα τὴν ὥραν τῶν βροχῶν, εἶτα δὲ πρὸς τὸ τέλος τοῦ θέρους τὰ πάντα εἶνε ξηρὰ καὶ γυμνά· ἅμα δ' ὀρχίσωσιν αἱ βροχαὶ ἀναπτύσσονται αὐτόθι τὰ ὠραιοτέρα καὶ μεγαλοπρεπέστερα ἄνθη· ἀπαντῶνται δὲ καὶ ὕλα τὰ ζῶα τῆς Ἀρρικῆς, ὅν ὁ λέων, ἡ κυνηλοπόρδης, ἡ ὕαινα, ἀγελαὶ στρουθοκιμήλων κατὰ ἑκατοστύας, κτλ. Ἡ τρίτη καὶ τελευταία βαθμὶς σχηματίζει τὴν παραλίαν, ἔνθα οἱ Ὀλλανδοὶ, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1852 ἐσύστησαν αὐτόθι ἀποικίαν, εὖρον κατοίκους, τοὺς Ὀττεντότους, λαὸν ποιμενικόν, ἀρνη καὶ ἡπιον, ἔχοντα τὴν χροίαν φαιάν, τὰς σιαγῶνας εὐρείας καὶ τὰς τρίχας οὐλας καὶ μεταχειριζόμενον τὰ ἀσσαγάῦα του πρὸς θήραν μᾶλλον ἢ πρὸς πόλεμον· αἱ καλύβαι αὐτῶν ὁμοιάζουσι πρὸς κυψέλας μελισσῶν καὶ πολλὰ ὁμοῦ σχηματίζουσι ἐν χωρίον (κράλα). Πολλοὶ χεῖρονες πρὸς τοὺς ἀποίκους γείτονες εἶνε οἱ ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος πλανώμενοι δασόβιοι, δυσειδῆς καὶ ἰσχνὴ φυλὴ, οὐδ' ἔχνος πολιτισμοῦ ἔχουσα, καὶ καθάπερ περιηγητῆς τις λέγει, μὴ γνωρίζουσα ἄλλα κατοικίδια ζῶα, εἰμὴ τοὺς κύνας καὶ τοὺς φθεῖρας· διὰ τοῦτο εἶνε πάντοτε πειναλέοι, καὶ φέροντες φορμακερὰ θέλη, ἐνεδρεύουσι πρὸς λείαν, κατακολεμιῦντες πάντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων καταπολεμούμενοι. Ἡ χώρα τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ἐγένετο πάραυτα λίαν σπουδαῖος τῶν Κάτω Χωρῶν σταθμὸς εἰς τοὺς ναυτιλομένους πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι ἀφήρσαν ἀπὸ

τὴν Ὀλλανδίαν πάσας τὰς αὐτόθι ἀποικίας· οἱ πλεῖστοι τῶν αὐτόθι κατοίκων εἶνε Ὀλλανδικῆς καταγωγῆς, μόνον δὲ τὸ $\frac{1}{10}$ εἶνε Ἀγγλοὶ καὶ τὸ $\frac{2}{3}$ αὐτόχθονες. Ἐπισημότεραι πόλεις, Εὐέλπι ἀκρωτήριον, παρὰ τὸν Τάφελον κόλπον καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Ταφέλου ὄρους (3200 π), περιβαλλομένη ὑπὸ ὄρεων καὶ ἔχουσα εὐθείας καὶ καθέτως τετραμημένας ὁδοὺς, οἴκους λευκοὺς μὲ στέγας ὀριζοντίας καὶ 25 000 κ, ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶνε δούλοι Αἰθίοπες· ὁ ὄρμος αὐτῆς δὲν εἶνε ἐξησφαλισμένος ἐναντίον πάντων τῶν ἀνέμων. Κωνσταντία πρὸς Ν, ἔπαυλις, διάσημος διὰ τὸν οἶνον τῆς· τὸ δὲ ἰδίως ἀκρωτήριον κεῖται μεταξὺ τῶν κόλπων Ταφέλου καὶ ψευδοκόλπου· εἶνε δὲ διεσπασμένα κατὰ τὴν χώραν καὶ μικρότεραι ἀποικίαι καὶ πολλοὶ ἱεραποστόλων σταθμοί.

Δ.) Τὸ δυτικὸν χεῖλος. Ἀμέως μετὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ἐνοῦται κατὰ πρῶτον ἢ περὶ τὸν κάτω ῥοῦν τοῦ Ὀράνζου χώρα, κατοικουμένη ὑπὸ φυλῶν Ὀττεντότων καὶ Βετσχουάνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τανῶν ἱεραπόστολοι· ἔπειτα ἀκολουθεῖ ἡ χώρα τῶν Ναμακῶν, φυλῆς Ὀττεντότων· κατὰ δὲ τὴν παραλίαν κεῖται ἡ νῆσος Ἰσχάθόη, πλουτοῦσα γουάνου, ἡγρῶν σσηποιῶς θαλασσίων πετρῶν κόπρου μετακομιζομένης μακρὰν πρὸς λίπανσιν γαιῶν, καὶ ἀνήκουσα νῦν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Βριεύτερον κεῖται ἡ Κάτω Γουϊνέα, εἰς ἣν ἐκβάλλει ὁ μέγας Ζαίρας ποταμὸς καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ Αἰθιοπικὰ κράτη, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ Κόγγον· πολλὰ δὲ τῶν κρατῶν τούτων εἶνε ὑποτελῆ εἰς τοὺς Πορτογάλους, οἵτινες ἔχουσιν αὐτόθι πολλὰς πόλεις, ἧδη σχεδὸν ἡρημασμένας, οἷον τὴν Λοάνδαν εἰς τὸ βασιλείον τῆς Ἀγγόλας, τὴν Βεγγουέλαν, κτλ. Αὐτόθι, ἐνθα ἐνεργεῖται ἔτι σπουδαῖον ἐμπόριον δούλων, πιθανὸν νὰ ὑπάρχη μετὰ τῆς ἀνατολικῆς παρκαλίας ἐγκαρσίως διὰ ὑβριπέδου μυστικῆς τις ἐμπορικῆς σύνδεσμος. Ἡ παρκαλία Βιαφάρα, κειμένη πρὸς Ν. τοῦ Δέλτα τοῦ Νίγρου, καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Δέλτα Βενίνη, δὲν συγκαταριθμοῦνται πλέον μετὰ τῆς Κάτω Γουϊνέας.

Ε.) Τὸ πρὸς τὰ ἐνδοτέρω κεντρικὸν βαθύπεδον ἐγένετο γνωστὸν κατὰ τὰς τελευταίας ἰδίως δεκαετηρίδας δι' Ἀγγλων κυρίως καὶ Γερμανῶν. Οὕτως εἰς τὸν Ἀγγλον ἱεραπόστολον Λιβιγγρόνην χρεωστεῖται ἡ κατὰ τὸ 1819 ἀνακάλυψις τῆς λίμνης Γκάμι, ἧτις κεῖται εἰς τὴν 20^η Ν. πλάτους καὶ ἔχει 44 □ μ. Εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς· χεῖλος εἶσι·

βάλλει ποταμός τις καὶ ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ ἐκβάλλει ὁ Ζοῦγας, ὅστις κατόπιν ἐξαφανίζεται εἰς τὴν ἄμμον ὡς στεππαῖος ποταμός. Εἰς ἀκολουθοῦς περιηγήσεις του ἀνεκάλυψεν εἰς τὴν Λιαμβέϋν ἢ Σεσχέκην τὸν ἀνω ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ Ζαμβέσου, ὅστις σχηματίζει αὐτόθι μεγαλοπρεπῆ καταρράκτην· διῆλθε δὲ ἐγκαρσίως τὴν Ἡπειρον ἀπὸ τῆς Λοάνθης μέχρι τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Ἀνατολικῆς παραλίας· εἰς νεωτέραν δὲ τινα περιήγησιν ἀνεκάλυψε μέγαν τινα ἀριστερόν παραπόταμον τοῦ Ζαμβέσου, τὸν Σχίρην.

Ἀπὸ τῆς χώρας τοῦ Ζαμβέσου μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ὑπεράνω τούτου ὑπάρχει σειρά μεγάλων λιμνῶν, παράλληλος πρὸς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς· ὁ Σχίρης ἐξέσχεται ἀπὸ τῆς Νυάσσης, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς 10^ο μέχρι τῆς 44^ο, 25 N. πλάτους. Ἡ λίμνη Οὐγιγία ἢ Σαγγενυϊκά κεῖται μεταξύ τῆς 4^ο—8^ο N. πλάτους· ἡ δὲ λίμνη Οὐκερέβη ἢ Βικτωρία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς 2^ο $\frac{1}{2}$ N. πλάτους μέχρι τῆς 3^ο $\frac{1}{2}$ B. πλάτους· κατέστησαν δὲ γνωστὴν κατὰ πρῶτον τὴν μεγάλην ταύτην λίμνην οἱ Γερμανοὶ ἱεραπόστολοι Ἐρχάρδος καὶ Ῥέθμαννος διὰ τοῦ κατὰ τὸ 1855 ἐκδθέντος χάρτου αὐτῶν, καὶ ταῦτα κατὰ πληροφροῦς τῶν ἐγχωρῶν, διότι τὰς ὄχθας τῆς λίμνης δὲν εἶχε πατήσει ποὺς Εὐρωπαίου· ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι Βούρτων καὶ Σπήκκης εἰς τὰς δύο κατὰ τὸ 1857 καὶ 58 περιηγήσεις των προέβησαν μέχρι τῶν λιμνῶν. Κατὰ δὲ τὰς γενομένας τὸ 1862 ἀνακαλύψεις τοῦ Σπήκκου καὶ Γράντου ὀλευκὸς Νεῖλος ῥέει εὐθὺς ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ἐκ τῆς λίμνης Νυάντσης ἢ Βικτωρίας 350 π. ὑψηλῆς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν· καὶ ἕτεροι μικρότεροι ποταμοὶ, ἀπὸ τῆς λίμνης Νυάντσης ἐξερχόμενοι, ἐνοῦνται κατωτέρω μετὰ τοῦ Νεῖλου πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς Νυάντσης κεῖται καὶ ἕτερα μεγάλη λίμνη Τζιγέκαλουμένη, ἣν πιθανὸν νὰ διαβρέη ὁ Νεῖλος.

Σύμπασα ἡ μεσημβρινὴ Ἀφρικὴ κατοκεῖται ὑπὸ λαῶν, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς γλώσσης αὐτῶν φαίνονται ἀνήκοντες εἰς μία ν καὶ τὴν αὐτὴν μεγάλην φυλὴν· οἱ Βετσοχουάνοι εἶνε οἱ μᾶλλον ἐξηπλωμένοι αὐτόθι.

2) Πέραν τοῦ Δέλτα τοῦ Νίγρου κατὰ τὴν μεγάλην δυτικὴν τῆς Ἡπέρου προεκβολὴν ὑψοῦται ὡς βορειοδυτικῆς κίον τῆς ὑψηλῆς Ἀφρικῆς ἡ κλιμακωτὴ χώρα τοῦ ἄνω Σουδάν, ἐθικεῖνται τὰ μεγάλα τοῦ Κόγγου ὄρη. Πρὸς τὰ

Δ. καὶ Μ. ἀποκλίνει ἡ χώρα αὕτη δι' ἀποτόμων βαθμιδῶν πρὸς τὴν θάλασσαν. παρα τὴν ὁποίαν στενά μόνον παράλια πεδία ὑπάρχουσι.

α) Τὸ μεσημβρινὸν χεῖλος καλοῦμεν Ἄνω Γουϊνέαν καὶ διακρίνομεν ἐπ' αὐτῆς ἀπ' Α. πρὸς Δ. τὰς παραλίας τῶν Ἄνδραπόδων, τοῦ Χρυσοῦ, τῶν Ὀδόντων, τοῦ Ἐλέφαντος, τοῦ Πεπέρεως καὶ τῆς Σιεραλεόνης. Τὰ τέσσαρα πρῶτα ὀνόματα δεικνύουσι τὰ ἐκεῖθεν εξαγόμενα κύρια προϊόντα. Μεταξὺ δὲ τῶν καθ' ἕκαστα Λίθιοπικῶν βασιλείων σπουδαιότερον εἶνε τὸ τῶν Ἄσχαντίων, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε πρότερον ἐπιφοβὸν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους· πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ εἶνε ἡ Κομμασσία· εἰς τὸ βασίλειον δὲ τοῦτο καὶ εἰς τὸ τοῦ Δαχομέϋ, τὸ κατὰ τὴν παραλίαν τῶν ἀνδραπόδων, συμβαίνει ἡ ἀπεχθετάτη ἀνθρωποθυτία (ἐνίοτε κατὰ χιλιάδας) εἰς πᾶσαν αὐλικὴν τελετὴν μετὰ πληρεστάτης ἀπαθείας. Κατὰ ταύτην εἶνε ἐνεργητικὴ κυρίως ἡ σωματορολακὴ τοῦ Βασιλέως, συνισταμένη ἐκ πέντε χιλιάδων πολεμικῶν γυναικῶν. Κατὰ τὸ 1860 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως ἐγένοντο πεντάκις θυτία ἐκ δύο χιλιάδων ἀνθρώπων. Ὀλλανδὶ καὶ Ἄγγλοι ἔχουσι αὐτοῖσι ἐμπορικὰ πρακτορεῖα, συνιστάμενα ἐνίοτε ἐκ τετραγώνων μόνον πυργοειδῶν φρουρίων, κεκονιαμένων μετὰ τιτανούχου κονίας, περὶ δὲ ταῦτα κείνται κατοικίαι τινὲς ὑποτελῶν Νέγρων. Κυριωτέρα Ἀγγλικὴ ἀποθήκη εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Χρυσοῦ Καπηκώστη. Ἡ ἐπὶ τῆς παραλίας τῶν ἀνδραπόδων κατὰ τὸ 1861 καταληφθεῖσα νῆσος Λάγος εἶνε σπουδαία διὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ φοινικελαίου. Ἐπὶ τῆς Σιεραλεόνης κεῖται ἡ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἰδρυθεῖσα, ἀλλὰ συχνάκις ἔνεκα ἐπιδημιῶν μαστιζομένη Φρητόβνη, ἣρουν ἐλευθέρη πόλις, εἰς ἣν ἀποικίζονται οἱ ἀπελευθερούμενοι ἀπὸ δουλεμπορικῶν πλοῖα Νέγροι. Τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχει καὶ ἡ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Πεπέρεως ὑπὸ τῶν βορείων Ἀμερικανῶν ἰδρυθεῖσα ἀποικία Λιβερία μετὰ τῆς πρωτεύουσῃ αὐτῆς Μοβρόβίας, ἣτις κατὰ τὸ 1847 ἐκνήρχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Ὅλαι τῶν Εὐρωπαϊῶν αἱ ἀποικίαι (διὰ τὰς ὁποίας αὐτοῖσι δαπανῶνται πλείονα τῶν ἐσόδων) ὑφίστανται πολλὰ δεινὰ ἔνεκα τοῦ θανατηφόρου διὰ τοὺς ξένους κλίματος, ὅπερ ἐπικρατεῖ ἰδίως εἰς τὰς παραλίας τοῦ Κόγγου χώρας· διὸ ἐξ ὅλων τῶν ἀποικούντων μετὰ τρία ἔτη ἀφθνήσκει τὸ τρίτον ὁ ὕψρὸς ἀῖρ (τοσεῦτον εἶνε ὕψρὸς, ὥστε ὁ σίδηρος δὲν

δύναται νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ τῆς ἀμέσου δευδῶσεως) γεννᾷ κακοηθεστάτους πυρετούς. Ἰδιαίτερον δὲ πληγαί τοῦ τόπου εἶνε ὁ νηματοειδὴς σκώληξ καὶ ὁ κατὰ τὰ Χριστοῦγεννα πνέων ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἀνατολικῆς ἄνεμος, Ἄρματτάν, ὅτε ὁ μὲν ἥλιος γίνεται ὠχρὸς, ὡς ἡ Σελήνη, ὁ δὲ ἀήρ πληροῦται θερμοῦ καὶ πνιγροῦ κονιορτοῦ.

6) Πρὸς Β τῆς Γουϊνέας κεῖται ἡ Σενεγάμβία, ἡγοῦν χώρα τῶν ποταμῶν Σενεγάλου καὶ Γαμβία, ἣτις εἶνε ἐπίπεδος ἐλώδης παραλία, ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδοτέρω ἀνατολικά ὄρεινὰς χώρας καὶ πρὸς Δ τὸ δυτικώτατον τῆς Ἀφρικῆς Πράσεινον ἀκρωτήριον, κείμενον μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν. Ἐκ τῶν 38—50 καὶ κατὰ γλῶσσαν διακρινομένων Αἰθιοπικῶν φυλῶν μνημονεύομεν τῶν Ἰολόφων, τῶν Φουλαίων καὶ τῶν Μανδίγγων. Ὑπάρχουσι καὶ αὐτόθι Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι, Πορτογαλικά, Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά, σπουδαῖαι διὰ τὰ πρὸς Β τοῦ Σενεγάλου ἀπέραντα κομμιοφόρα δάση τὰ φέροντα ἑτησίως 40000 σατ. κόμμιοι, ἐξιδρουμένοι τὸ μὲν φυσικῶς ἐκ τῆς Σενεγαλικῆς ἀκακίας, τὸ δὲ διὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς γινομένων τομῶν. Ἡ πρωτεύουσα τῶν Γαλλικῶν ἀποικῶν, Ἄγιος Λουδοβίκος, κεῖται ἐπὶ τινος νήσου, κειμένης ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σενεγάλου.

3) Τὸ μὲν ἀνατολικὸν χεῖλος τῆς χώρας τοῦ Κόγγου ἐκτείνεται πρὸς τὸ πεδινὸν τοῦ Σουδάν, τὴν Νιγηρίαν, τὸ δὲ δυτικὸν τούτου μέρος περιλαμβάνει τὴν περιοχὴν τοῦ Νίγρου ἢ Ζιολιβά ἢ Κοβάρα ποταμοῦ. Ὁ ἄνω ῥοῦς τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅστις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Β χείλους τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου κειμένου 50 μ. μακρὰν τῆς παραλίας, ἐγένετο ἡμῖν γνωστός, πρὶν ἢ γνωρίσωμεν τὰς ἐκβολὰς του, συνέβη δηλ. ἀκριβῶς τὸ ἀντίστροφον, ἀφ' ὅτι συνέβη εἰς τὸν Νεῖλον ἡ δ' ἀνακάλυψις τοῦ ῥοῦ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις εἶνε ἤδη γνωστός, προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ πολλῶν περιηγητῶν, οἷον τοῦ Μουγγουπάγκου, τοῦ Λάρδρου καὶ ἄλλων. Ἐκ τῶν πηγῶν μέχρι τοῦ Τιμβουκτοῦ ῥεῖ ὁ Νίγρος πρὸς τὰ ΒΑ, εἶτα κάμπτων πρὸς τὰ ΝΑ δέχεται ἀριστερῶθεν τὸν μέγαν ποταμὸν Τσαάδαρ ἢ Βιρουήν καὶ ἀκολούθως ἐκβάλλει διὰ τινος δέλτα εἰς τὸν Βενίγιον κόλπον. Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Νίγρου, καθισταμένην εὐφωρωτάτην ἕνεκα τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν, κεῖνται πολλὰ, πολυάνθρωπα καὶ ἐνιαχοῦ ἰκανῶς πολιτισμένα Αἰθιοπικὰ βασίλεια

καὶ πόλεις, οἷον ἡ *Τιμβουκτοῦ* ἢ βασίλισσα τῆς ἐρήμου ἢ σπουδαιότερα ἐμπορικὴ πόλις τῆς ἐνδοτέρω Ἀφρικῆς, εἰς ἣν διασταυροῦνται πέντε μεγάλαι ἐμπορικαὶ ὁδοί. Οἱ Φουλαῖοι, οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὸ Σουδάν ὡς κατακτηταί, ἔδρυσαν αὐτόθι δύο μεγάλα βασίλεια, τὸ *Σακκοτοῦ* καὶ τὸ *Γάνδορ*. Εἰς τὸ Αἰθιοπικὸν βασίλειον *Γοροῦβα* τὸ πρὸς Δ. τοῦ κάτω Νίγρου κεῖται ἡ πόλις *Ἀβεοκοῦτα*, ἔχουσα 150000 κ. Πρὸς Α. τῆς χώρας τοῦ Νίγρου κεῖται τὸ *βαθύπεδον τοῦ κεντρικοῦ Σουδάν*, οὐδαμοῦ ὑπὲρ τοῦς 1000 π. ὑψοῦμενον, εἰς τὸ ὅποιον ὑπάρχει ἡ εὐρεῖα λεκάνη τῆς λίμνης *Τσαάδης* τῆς δεχομένης τὸν ἐκ Ν. ἐρχόμενον μέγαν ποταμὸν *Σχάριον* πρὸς Β. μεταξὺ τῆς 9° καὶ 10° Β. πλ. ἀνεκαλύφθη ἡ ἔτι εὐρυτέρα λίμνη *Γουβορία*, ἣτις πιθανῶς ἐκτὸς τῆς ἐποχῆς τῶν θροχῶν εἶνε ἐλώδης τις μόνον ἑκτασις. Ἀμφότεραι δὲ αἱ λίμναι αὗται, περιέχουσι καὶ πολλὰς νήσους καὶ κατὰ τόπους τινὰς περικυλλοῦνται ὑπὸ μεγάλων τελεμάτων· ἡ δὲ περιουχὴ αὐτῶν κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ ἔτους ὥρας λίαν μεταβάλλεται· ἐν γένει δὲ κατὰ τὴν ὥραν τῶν θροχῶν φαίνεται ὅτι αἱ κοίται τοῦ ποταμοῦ Νίγρου καὶ τῆς λίμνης *Τσαάδης* εὐρίσκονται εἰς πρόσκαιρόν τινα σύνδεσμον. Σπουδαιότερον βασίλειον εἰς τὴν λεκάνην τῆς *Τσαάδης* εἶνε τὸ *Βορτοῦ*, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Κοῦκα*. Πρὸς Δ. κεῖνται τὰ ὀλίγον ἔτι γνωστὰ βασίλεια *Βάδαϊ* καὶ *Δαρφοῦρ*. Ἡ διὰ κερθανίων μετὰ τῶν βορείων μερῶν τῆς Ἀφρικῆς συγκοινωνία εἶνε ζωηρὰ καθ' ὅλον τὸ Σουδάν δι' αὐτῶν δέχονται εἰς τὰς χώρας ταύτας τὰ τῶν πολιτισμένων λαῶν προϊόντα καὶ ἀποστέλλουσι ψήγματα χρυσοῦ, ἐλεφάντων ὀδόντας, κόμμι, πτερά στρουθοκαμήλων, κάρυα τοῦ Γκουροῦ καὶ ἀνδράποδα.

Ἡ ἐρημος *Σαχάρα*.

§ 65. Ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Σουδάν ἀναβαίνει τις πρὸς τὸ ἀπὸ 1000—2000 π. ὑψηλὸν ὑψίπεδον τῆς μεγαλειτέρας τοῦ κόσμου ἐρήμου *Σαχάρας*, ἣτις ἔχει μέγεθος ἴσον μὲ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης. Εὐφυῶς καλοῦσιν αὐτὴν οἱ Ἄραβες *θαλασσαν ἄνευ ὕδατος*, διότι εἶνε πραγματικῶς ὠκεανὸς ἄμμου,

ἔχων ἐπίσης τὴν ἀμμώδη ἀτμοσφαιρὰν του, τὰ ἀμμώδη κύμα-
 τα, τὰς ἀμμώδεις τρικυμίας, τὰς σκοπέλους καὶ τὰς νήσους
 του (αὐάσεις). Ὁ περιηγητὴς ὑπὲρ αὐτὸν καὶ περὶ αὐτὸν οὐ-
 δὲν ἄλλο ἔλεπε, εἰμὴ οὐρανὸν καὶ ἄμμον. Σειρὰ τις σκοπε-
 λωδῶν ὑψώσεων, βράχων καὶ αὐάσεων, ἥτις κατὰ τὴν 30°
 περίτου Α μῆκ. φέρεται ἀπὸ τῆς Τριπόλεως πρὸς τὸ Βορνοῦ,
 διαιρεῖ ἕλιαν καταφανῶς τὴν ἔρημον εἰς δύο. Τὸ πρὸς Δ Σα-
 χήλ, ἥγουν ἐπίπεδον, εἶνε τὸ μεγαλειότερον, ὑψηλότερον καὶ
 ἀνυδρότερον, ἢ ἰδίως θάλασσα τῆς ἀνηρνημένης ἄμμου· προσέρ-
 χεται δι' τοῦτο ἐκ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, οἵτινες φερόμενοι ἐξ
 Α πρὸς Δ. κενύουσι τὰ ανατολικά μέρη τῆς ἐρήμου ἀπὸ τῆς λε-
 πτοτάτης ἄμμου καὶ συσσωρεύουσιν αὐτὴν εἰς τὰ δυτικά· οἱ
 στρόβιλοι τῆς ἄμμου φερόμενοι μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεα-
 νοῦ, ἐξ οὗ προέρχεται τὸ ἀβαθὲς τῆς παραλίας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
 Λευκοῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Νότου, γίνονται πρόξενoi πολλῶν
 ναυαγίων. Οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι κατὰ τὴν παραλίαν ταύτην πλη-
 σίων τῶν παρὰ τὸν Σενεγάλην κομμιοφόρων δασῶν τὴν ἐμπο-
 ρικὴν θέσιν *Πορτένδικον*. Τὸ Σαχήλ διασχίζουσι δύο σειραὶ
 μικροτέρων αὐάσεων καὶ φορέων, μία δυτικὴ, κατοικουμένη
 ὑπὸ ἐλευθέρων Ἀραβῶν (Βεδουίνων) καὶ Μαυρουσίων, καὶ μία
 ἀνατολική, κατοικουμένη ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς, ἀγρίας καὶ ληστρι-
 κῆς φυλῆς τῶν *Τουαρίκων*, τῶν ὁποίων κυριώτερος τόπος εἶνε
 αἱ Ἀγάδαι, μία τῶν μεγαλειότερων αὐάσεων. Βίς τὴν μεταξὺ
 τοῦ Σαχήλ καὶ τῆς κυρίως Σαχάρας γέφυραν εὐρίσκεται ἡ με-
 γίστη τῶν αὐάσεων *Φεΐλιν*, ἐξαρτωμένη, ὡς καὶ ἡ ἕτέρα *Αὐ-
 γίλα*, ἀπὸ τοῦ πασσαῦ τῆς Τριπόλεως. Τὸ ἀνατολικὸν τῆς ἐ-
 ρήμου μέρος ἔχει ἕδαφος τιτανῶδες, ἀργιλῶδες καὶ ἀλατῶδες,
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς στερεᾶς αὐτῆς ἐπιφανείας σχηματίζεται
 λεπτή τις ἄμμος, ἥτις ὅμως δὲν καλύπτει σύμπασαν τὴν ἐ-
 πιφανείαν, ἀλλὰ συναθροίζεται εἰς κλιώματα, ἢ περὶ προ-
 εξεχούσας ἐπιφανείας. Διὰ δύο ταινιῶν μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ
 Βάρκας καὶ μεταξὺ τούτης καὶ τῆς Τριπόλεως ἐκτείνεται ἡ
 κυρίως Σαχαρα μέχρι τῆς Μεσογείου. Τὰς μικροτέρας αὐάσεις
 κατοικεῖ ὁ εἰρηνικὸς λαὸς τῶν *Τίβων*, συγγενὲς τῶν Αἰθίο-
 πων· αἱ μείζονες, κείμεναι παραλλήλως τῷ Νίλου, βροῦσι

φοινίκων, οἵτινες εἶνε ἡ κυρία τῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου τροφή καὶ τῶν ταύτην διερχομένων· αἱ αὐάσεις αὗται ὑπόκεινται εἰς τὴν Αἴγυπτον. Εἰς τὴν μεγαλειτέραν καὶ βορειοτάτην τούτων, τὴν καλουμένην *Σιδάχην* καὶ ἀνήκουσαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ ναὸς τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, ἔνθα ὑπῆρχε μαντεῖον, τὸ ὁποῖον ἐσυμβουλευθή καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Περιηγηταὶ τινες εὔρον εἰς τι φοινίκων ἄλλοσς ἐρείπια ναοῦ καὶ τὴν κερασφόρον κεφαλὴν τοῦ θεοῦ. Ἡ μεσημβρινωτάτη τῶν αὐάσεων, τὸ Αἰθιοπικὸν βασιλεῖον *Δαρφούρ*, συναριθμεῖται ἤδη ὑπὸ πολλῶν εἰς τὸ Σουδάν. Παρὰ τοῦτο κεῖται τὸ πρὸς *Α. Κορδοφάν*, ὅπερ, ὑποκείμενον ταυτὺν εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἶνε, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ παρὰ τὸν Νεῖλον αὐάσεις, θελκτικὸν, θάλλον καὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ ζωηρᾶς ἐλαστήσεως. Τὴν ἔρημον ταύτην διατρέχουσι μόνον αἱ στρουθοκάμηλοι, οἱ ὠκύποδες αἰγαῖροι καὶ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ πλοίου τῶν ἐρήμων, τὴν κάμηλον. Κερβάνια διασχίζουσι τὴν ἔρημον, εἴτε χάριν ἐμπορίου, εἴτε χάριν τῶν εἰς Μέκκαν μεταβαίνόντων προσκυνητῶν. Ἀλλοίμονον ἐὰν τοῖς ἐλλείψῃ τὸ ὕδωρ! Ἐνίστε ὁ ἰδιάζων τῇ ἐρήμῳ κατοπτρισμὸς παριστᾶ ἀπατηλῶς εἰς τοὺς διψῶντας ἐπιφάνειαν ὕδατος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, ἐνῶ οὐδὲ σταγὼν ὑπάρχει, ἵνα σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ θανάτου. Οἱ πολλαχοῦ ἀνευρισκόμενοι σκελετοὶ, ἀνθρώπων καὶ ζῶων, μαρτυροῦσι τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα, οἱ δὲ κόρακες καὶ οἱ γύπες, ἰπτάμενοι διηνεκῶς ὑπὲρ τὰ κερβάνια, φαίνονται ὡς περιμένοντες τὴν λείαν αὐτῶν. Τὰς φλογεράς ἡμέρας, καθ' ἃς ἀδύνατον νὰ βαδίσῃ τις ἀνωδύνως ἐπὶ τοῦ καίοντος ἐδάφους, διαδέχονται ἐπαισθητῶς ψυχραὶ νύκτες. Περὶ δὲ τὴν χώραν, ὅπου κατασκηνοῦσιν οἱ κεκμηκότες ὁδοιπόροι, ἐπικρατεῖ μυστηριώδης νεκρικὴ σιγὴ, οἷαν οὐδαμοῦ γῆς ἀπαντῶμεν. Ἀλλὰ τὸ φρικωδέστατον πάντων εἶνε οἱ ἀνεμοστρόβιλοι, ὁ πνιγηρὸς *Σαμοῖμ*, οἵτινες ἐνίστε καταθάπτουσιν ὑπὸ ἄμμον ὀλόκληρα κερβάνια. Καὶ οὕτως ὡς ἐκ τῶν ἀνέμων καὶ τῆς ἄμμου ἐκτείνεται ὁλονὲν ἡ ἔκτασις τῆς ἐρήμου· σχεδὸν προσήγγισεν ἤδη τὰς ὄχθας τοῦ Νεῖλου, τοῦ Σενεγάλου καὶ τοῦ Νίγρου ποταμοῦ, αἱ δὲ μεσημβριναὶ κλιτύες τοῦ Ἄτλαντος ἀρχονται μεταβαλλό-

μειναι ὄλονεν εἰς ἀμμώδη ἐπιφάνειαν καὶ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐκτείνεται ἤδη εἰς 100 μ. πρὸς τὰ ἔνδον ἀμμώδης σύρτις. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀβάσεων φαίνεται ὅτι ἠλαττώθη, ὡς ἐξάγεται τοῦτο ἀπὸ τὰς περὶ αὐτῶν γνώσεις τῶν ἀρχαίων κατὰ νεωτέρας ὁμῶς Γαλλικῆς πληροφορίας φαίνεται ὅτι αἱ φοβερὰ τῆς Σαχάρας περιγραφὰί εἶνε κατὰ τι ὑπερβολικαί. Ἰπάρχουσιν ἐπίσης αὐτῷ καὶ εὐχρηστοὶ πρὸς νομὴν πεδιάδες· φρέατα δὲ Ἀρτεσιανὰ ἐπολλαπλασίασαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀβάσεων.

Αἱ πρὸς τὸν Νεῖλον χῶραι.

§. 66. Τὰ ΒΑ. τῆς Ἀφρικῆς, ἤγουν ἡ μεγάλη πρὸς Β. κοιλὸς τοῦ Νεῖλου, ὅχι μόνον κατοικοῦνται ὑπὸ τῆς Καυκασίας φυλῆς, ἥτις εὐρίσκεται ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν Εὐρώπην ἰδίως καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν θλάσθησιν ἔχουσι πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἠπείρους ταύτας. Ἡ κάτω τοῦ Νεῖλου κοιλάς, ἡ Αἴγυπτος, συγκατελέγετο μάλιστα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπῆρξε πάντοτε μετὰ τῶν γειτνιαζουσῶν ἠπειρῶν εἰς μεγαλειτέραν σχέσιν, ἢ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ μεγάλου Ἀφρικανικοῦ σώματος· ἡ μεγάλη ὑδροφόρος φλέψ τῶν χωρῶν τούτων, ὁ Νεῖλος, ἀνήκει εἰς τοὺς περιεργότερους ποταμοὺς τοῦ κόσμου. Οὐδαμῶς τῆς Γῆς ἀπαντῶμεν τὸ φαινόμενον, ὅτι ποταμὸς μέγας τόσο ὀλίγους ἔχει παραποτάμους, ἢ μᾶλλον οὐδένα, καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν ὑπερτὰ 300 μ. μακρὸν κάτω ῥοδὸν αὐτοῦ. Ὁ Νεῖλος εἶνε ἐκτὸς τούτου ἡ μόνη ἀφορμὴ τῆς εὐφορίας τῶν παρ' αὐτὸν χωρῶν, ἐνθα σχεδὸν οὐδὲλας βρέχει· προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν πλημμυρῶν αὐτοῦ τῶν προκαλουμένων κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐκ τῶν περιοδικῶν κατὰ τοὺς τροπικοὺς βροχῶν. Τὸ εὐάρεστον αὐτοῦ ὕδωρ, ἐλαφρῶς μεθύσκον, προκαλεῖ ἐξάτμωσιν εὐεργετικὴν καὶ εἶνε τὸ μόνον ποτὸν πολλῶν χωρῶν. Ὅτι εἶνε διὰ τοὺς Ἰνδοὺς ὁ Γάγγης, εἶνε ὁ Νεῖλος διὰ τοὺς παρ' αὐτὸν κατοικοὺς, ἤγουν ποταμὸς θείων τιμῶν. Πανάρχαια κράτη ἰδρύθησαν παρὰ τὰς χώρας αὐτοῦ καὶ μνημεῖα ὑψηλά, ἀπὸ τῶν ὁποίων 40 αἰῶνες ἐπιβλέπουσι τὸ παρὸν» κατο-

πτρίζονται εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ. Πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν πηγῶν τοῦ μεγάλου τούτου ποταμοῦ ἐνησχολήθησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι σήμερον γνωρίζομεν ὅτι οὗτος γεννᾶται ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο μεγάλων ποταμῶν, τοῦ πρὸς Α. Κουκου Νείλου καὶ τοῦ πρὸς Δ. Λευκοῦ. Ἡ πηγὴ τοῦ πρώτου ἀνευρέθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Βρούκου, ἡ δὲ τοῦ δευτέρου ἐσχάτως τὸ 1862 ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν Σπήκου καὶ Γράντου, οἵτινες ἀνεκάλυψαν ὅτι οὗτος πηγάζει ἀπὸ τῆς ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν Νυάρσης λίμνης (§ 56, ἐδ. 1).

1) Ἡ πηγὴ τοῦ Κουκου Νείλου κεῖται εἰς τὴν ἄνω χώραν τοῦ Νείλου, τὴν Ἀβυσσηνίαν, ἣτις εἶνε πλήρης ὑψηλῶν ὀρέων συνδεομένων μετὰ τῶν ὀρέων τῆς ἐνδοτέρου Ἀφρικῆς καὶ δεικνύοντων φανερά ἴχνη ἠφαιστειοῦ καταγωγῆς· αἱ χιονοσκεπεῖς αὐτῶν κορυφαὶ ὑψοῦνται 4000 π. Ὁ ποταμὸς διέρχεται κατὰ τὸν πολύκαμπτον αὐτοῦ ἄνω ῥοῦν, τὴν ὀρεινὴν λίμνην Δεμβέαν ἢ Τσανάν καὶ κάμπτει ἔπειτα διὰ καταρράκτων καὶ δινῶν πρὸς τὰ ΒΔ. Καὶ ὁ μόνος μέγας παραπόταμος τοῦ ἐνωθέντος Νείλου, Ἀτβάρας, ὁ κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην μετὰ τοῦ ἀνατολικῦ παραποτάμου αὐτοῦ Τακάζου πηγάζει ἀπὸ τῶν Ἀβυσσηνικῶν Ἀλπεων.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας, ὃν ἤπιον καὶ εὐκραεῖς, μόνον κατὰ τὴν παραλίαν εἶνε λίαν θερμὸν καὶ πνιγρὸν. Οἱ κάτοικοι εἶνε ἤδη ἀπὸ 4500 ἐτῶν Χριστιανοὶ καὶ ἀνήκουσιν ἕκτοτε σχεδὸν εἰς αἵρεσί τινα τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας οἱ ὁπαδοὶ ἀπαντῶνται ἰδίως εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκ ταύτης λαμβάνουσι καὶ νῦν ἐτι τὴν πνευματικὴν αὐτῶν κεφαλὴν, ἣγουν τὸν Ἀβούαν αὐτῶν. Πρῶτον ἐβασίλευεν αὐτόθι αὐτοκρατορικὴ δυναστεία, ἣτις ἀνήγε τὴν καταγωγὴν της εἰς υἱὸν τινα τοῦ Σολομῶντος καὶ τῆς βασιλίσσης τοῦ Σοβα· ἠδρῆς δὲ εἰς τὴν πρωτεύουσαν Γονδάρην· μετὰ ταῦτα δὲ ἐσχηματίσθησαν τρία βασίλεια, τῆς Ἀμάρας, τῆς Τίγρης καὶ τῆς Σχόας, ἅτινα πάλιν ἐσχάτως συνηνώθησαν ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Θεόδωρον. Πρὸς Ν. τῆς Σχόας καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα κεῖνται τὰ βασίλεια Ἐνάρια καὶ Κάφα, ἡ ἀληθὴς τοῦ κατὰ πατρίδας.

2) Εἰς τὴν μεσαίαν τοῦ Νείλου χώραν, Νουβίαν, κεῖται ἐπὶ τῆς πρώτης βαθμίδος, 4000 π. σχεδὸν ὑψηλὰ παρὰ τὸν Κουκου Νεῖλον, ἡ πόλις Σεναάρ. Μετὰ ταύτην παρὰ τὴν ἀκ-

μάζουσαν ἐμπορικὴν πόλιν Χα ρ τ ο ύ μ η ν (40000 κ) δέχεται ὁ ποταμὸς τὸν πολὺ μεγαλειότερον Λευκὸν Νεῖλον. Αἱ ὄρειναι χῶραι αἰ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν, ὅσων τὸ χρυσοφόρον ὑψίπεδον Φ ρ τ σ ο ὕ γ λ ο ν, εἶνε σχεδὸν ἐντελῶς ἄγνωστοι εἰς ἡμᾶς. Ὁ συνεινωθεὶς Νεῖλος στρέφεται πρὸς τὰ ΒΑ, ἵνα δεχθῆ τὸν Τ α κ ἄ ζ η ν. Τὴν μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν χῶραν ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι νῆτον Μ ε ρ ῶ η ν καὶ ἐγνώριζον αὐτόθι τὴν ὑπαρξίν ἱεροκρατικοῦ βασιλείου. Πρὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Τυκάζου κάμνει ὁ Νεῖλος μεγάλην τινα πρὸς Δ. κάμψιν καὶ μεταθίκει εἰς τὴν δευτέραν βαθμίδα, τὴν Δόγγολαν, ἣτις ἔχουσα 1000 π. ὑψ. εἶνε περίφημος διὰ τοὺς ἵππους της. Ἡ τρίτη βαθμὶς, ἡ κυρίως Νουβία, ἔχει εἰσέτι ὕψος 500 π. Διερχόμενος δι' ὄλων τῶν βαθμίδων τούτων ὁ Νεῖλος, παρὰ τὸν ὅποιον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑπάρχουσι ἔρημοι, ἔχει καταρράχτας, δίνας καὶ κλίσεις διὰ μέσου καὶ ὑπεράνω στρωμάτων ἐκ πυρροποικίλου. Ὁ ἄρχων τῆς Αἰγύπτου ἄσχει καὶ τῆς Νουβίας καὶ ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ ἐκτείνεται πολὺ ὑπὲρ τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου.

3) Ἡ κάτω τοῦ Νείλου χώρα, εἴτε Αἴγυπτος, ἔχει 8000 μ. καὶ εἶνε ἐπιμήκης ῥέμβος, διαιρούμενος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἤδη εἰς Ἄνω, Μέσην καὶ Κάτω Αἴγυπτον, ἢ Δέλτα· καλλιεργήσιμος δὲ εἶνε μόνον ἡ ὄρας τινὰς τῆς ἔτους κενῆ ὑδάτων εὐρεία κοιλάς τοῦ Νείλου. Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν συνοδεύουσι τὸν ποταμὸν ὄρη τιτανώδη καὶ ἐξ ἀμμολίθου, διασχιζόμενα ὑπὸ χαραδρῶν, αἵτινες φέρουσι ἢ πρὸς τὴν ἔρημον, ἢ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ ἀήρ αὐτόθι εἶνε ξηρὸς καὶ θερμὸς καὶ αἱ βροχαὶ σπάνιαι, ἰδίως δ' ὀχληρὸς εἶνε ὁ ἐκ τῆς ἐρήμου πνέων ξηρότατος καὶ θερμότατος ἀνεμος Σ α μ ο ὐ μ ἢ Χ α μ σ ῖ ν. Ἀρχομένου τοῦ Δέλτα, τὰ συνοδεύοντα τὸν ποταμὸν ὄρη ἀπομακρύνονται καὶ οὗτος ἄσχεται διαιρούμενος. Οἱ παλαιοὶ ἐγίνωσκον ἑπτὰ στόμια, τὸ ἀνατολικώτερον ἦτο εἰς τὸ παρὰ τὰ ὄρια φρούριον Π η λ ο ὕ σ ι ο ν, τὸ δὲ δυτικώτερον παρὰ τὴν Κ ά ν ω β ο ν· σήμερον δὲ ὑπάρχουσι μόνον δύο κύρια στόματα, ἐνούμενα διὰ πολλῶν διωρῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐφορία τῆς ἐπιμήκους ταύτης κοιλάδος ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὰ κατακλιζόντα αὐτὴν ὕδατα τοῦ Νείλου τῶ ἐγκατολείποντος εἰς αὐτὴν τὴν λιπαρὰν αὐτοῦ ἰλὸν, τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πρέπει νὰ διοχετευθῆται ὄχι μόνον εἰς ὅλην τὴν κοιλάδα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ὁ ποταμὸς μόνον ἴσως εἰς ὑπερμεγεθεὶς πλημμύρας ἤθελεν ὑψωθῆ, ἐὰν ἤθελεν ἀφελθῆ

μόνος. Ἴδου ὁ λόγος τῶν διωρύχων, τῶν μεγάλων δεξαμενῶν, κτλ. Δικαίως λοιπὸν εἶπεν ὁ κατὰ τὸ 1798 ἐπιδραμὼν τὴν Αἴγυπτον ὡς κατακτητῆς Ναπολέων, ὅτι, καλῆς μὲν ὑπαρχούσης κυβερνήσεως, ὁ Νεῖλος δύναται νὰ ἐκταθῆ μέχρι τῆς ἐρήμου, τάνάπαλιν δὲ κακῆς, ἡ ἔρημος μέχρι τοῦ Νεῖλου. Ἡ ἀνύψωσις τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου ἀρχεται τὸν Ἰούνιον τὸ δὲ μέγιστον ὕψος αὐτοῦ (24 π. ὑπὲρ τὸ ἐλάχιστον) εἶνε κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, ὅτε ἡ κοιλὰς ὀλόκληρος ὁμοιάζει λίμνην, τῆς ὁποίας ὑπερέχουσι μόνον τὰ χωρῖα τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τεχνητῶν ὑψωμάτων ἐκτισμένα καὶ τὰ συνδέοντα ταῦτα προχώματα. Ἄμα δὲ ἀποσυρθῶσι τὰ ὕδατα, ἐπέρχεται ταχεῖα καὶ μεγαλοπρεπῆς ἡ τῶν φυτῶν ἀνάπτυξις. Ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ Αἴγυπτος ἡ σιταποθήκη τῶν γειτονικῶν χωρῶν· δὲν ὑπάρχει δὲ βραχυτέρα τῆς Αἰγύπτου περιγραφή ἐκείνης, ἣν ἔκαμεν ὁ Ἄραψ κατακτητῆς Ἄμρου «πεδίον ὀμμῶδες τὸ πρῶτον, εἶτα θάλασσα γλυκεῖα, καὶ μετὰ ταῦτα τάπης ἀνθέων».

Τὴν Αἴγυπτον κατέκει εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους λαὸς ἀποφεύγων τοὺς ξένους καὶ ὡς οἱ Ἴνδοι εἰς τάξεις διαιρούμενος· ὁ λαὸς οὗτος ἀπεστρέφετο τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀδενδρος χώρα δὲν παρείχε ζυλείαν. Θεοὶ αὐτοῦ ἦσαν ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, οἱ Πλανῆται, τὰ δώδεκα ζῳδία καὶ ὁ πάντας τρέφων Νεῖλος. Ὁ Ὁσιρις ἢ Ἰσιρις καὶ ὁ Σέραπις ἦσαν ὀνόματα κυρίων θεοτήτων· ἀλλὰ καὶ ζῶα, ἐλατρεύοντο, ὑπὸ τῶν ὁποίων τὴν μορφήν ἄλλοτε εἶχον ἐμφανισθῆ οἱ θεοί. Ὁ ἐνεδρεύων εἰς τὸν Νεῖλον κροκόδειλος, καθὼς καὶ ὁ ἰχνεύμων ὁ κατατρώγων τὰ ὠὰ τοῦ φονικοῦ τούτου ζώου, ἡ ὀφέλιμος ὄβις, ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ, ὁ ταῦρος, καὶ ἰδίως ὁ ταῦρος Ἄπις, εἰς τὸν ὁποῖον κατέκει ἡ ψυχὴ τοῦ Ὁσιρίδος, ἀπελύμβανον θείων τιμῶν. Ἀλλὰ συγχρόνως ὁ σοβαρὸς καὶ σκυθρωπὸς τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων νοῦς, ἀπέβλεπε μᾶλλον εἰς εὐδαιμον μέλλον, ἢ εἰς τὸ παρὸν, τὸ ὁποῖον διὰ τοὺς πλείστους ἦτο χρόνος βαρείας δουλείας καὶ πίεσεως. Καὶ ὅμως ἡ μακαριότης ἐξήρητο ἰδίως ἀπὸ τὴν καλὴν διατήρησιν τῶν νεκρῶν σωμάτων, ἄλλως ἡ ψυχὴ ἦτο ἠναγκασμένη νὰ περιπλανᾶται ἐντὸς ἄλλων σωμάτων· ὅθεν καὶ ἡ τέχνη τοῦ ταριχεύειν νεκροὺς ἀνεπτύχθη αὐτόθι εἰς μεγίστην τελειότητα. Ἡ ἀπόφασις δικαστηρίου τῶν νεκρῶν, ὅπερ οὐδὲ τῶν βασιλείων ἐφεύδετο, ἀπεφάσιζε μετ' αὐστηρᾶν ἐξέτασιν, ἐὰν ὁ νεκρὸς ἔπρεπε νὰ ταριχευθῆ ἢ

οὐχί. Τὸ ταρίχευμα ἐγένετο μετὰ τσαυτῆς ἐπιτηδειότητος, ὥστε ἡμεῖς καὶ σήμερον ἐτι ἐκπληττόμεθα βλέποντες τὴν καλὴν διατήρησιν τῶν νεκρῶν πτωμάτων ἢ *μουμιῶν*. Ἴνα δὲ ὁ λαὸς οὗτος τοῦ θανάτου καὶ τῶν τεθνεώτων, τοῦ ὁποῖου ἡ χώρα «ἔχει τὴν θέαν νεκρικοῦ φρεῖου», κρύψη τοὺς πολυτίμους αὐτοῦ τούτους θησαυροὺς ὄχι μόνον τὰς ἄνω μνημονευθείσας σειρὰς τῶν ὀρέων εἰς μεγάλας ἐκτάσεις ἀνέσκαψε πρὸς κατασκευὴν θαλάμων καὶ διαδρόμων διὰ μούμιας ἀνθρώπων καὶ ζώων, ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, ἅμα ἀναλαμβάνοντων τὴν ἐξουσίαν, κυρία φροντίς ἦτο νὰ οἰκοδομήσωσιν ἑαυτοῖς κολοσσαίων τάφον. Κατεσκευάζον λοιπὸν *πυραμίδα*, φέρουσαν ἐσωτερικῶς στενὸν δωμάτιον ἢ *πυραμῖς* αὕτη περιεβαλλετο καθ' ἕκαστον τῶν ἐπερχομένων τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐτῶν διὰ νέου λιθίνου περικαλύμματος. Κολοσσαῖα ἦσαν ὡσαύτως πάντα τὰ οἰκοδομήματα τῶν Αἰγυπτίων, διὰ τὰ ὅποια τὰ γειτνιάζοντα ὄρη παρεῖχον ἄφθονον ὕλικόν. Οἱ μονόλιθοι *πυραμοειδεῖς* κίονες, ἢ *ὀβελίσκοι*, αἱ *σειραῖ* τῶν *κίονων* καὶ οἱ *ναοί*, τὰ πάντα ἦσαν κεκαλυμμένα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς *ιερογλυφικῆς* αὐτῶν γραφῆς. Εὐρωπαῖοι πεπαιδευμένοι κατάρθωσαν ἐν μέρει νὰ ἀναγινώσκωσι ταῦτα καὶ ἐντεῦθεν ἐφωτίσθησαν πρὸς γνῶσιν τῆς λίαν συγκεχυμένης ἀρχαιοτάτης τῆς χώρας ἱστορίας.

Πιθανῶς ἡ χώρα ἦτο διηρημένη κατ' ἀρχὰς εἰς πολλὰ μικρότερα βασίλεια, ἅτινα φαίνεται κατὰ τὸν μῦθον ὅτι συνήνωσεν ὁ κατακτητὴς *Σέσωστρις*. Οἱ Ἑβραῖοι ἐπιέσθησαν δουλεύοντες εἰς Αἴγυπτον. Ἀπὸ δὲ τοῦ *Ψαμμιτίχου* κατὰ τὸ 700 π. Χ. παρουσιάζεται ἡ Αἴγυπτος ὡς ἐν βασιλείῳ καὶ ἡ σειρὰ τῶν βασιλέων αὐτῆς, εἴτε *Φαραῶ*, καθίσταται μᾶλλον γνωστὴ. Ὁ Πέρσης κατακτητὴς *Καμβύσης* ὑπεδούλωσε τὴν χώραν τὸ 525, ἀλλ' ἡ Αἴγυπτος μετ' ἀγανακτήσεως ἔφερε τὸν Περσικὸν ζυγόν, τὸν ὁποῖον πολλὰκις ἀπειραθῆν ν' ἀποτινάξῃ, μέχρι οὗ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἀπηλευθέρωσεν αὐτήν. Εἰς τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ, *Πτολεμαῖος* ὁ υἱὸς τοῦ Λάγου, ἴδρυσεν αὐτόθι βασίλειον· οἱ δὲ διάδοχοι αὐτοῦ, οἱ *Πτολεμαῖοι*, ἐπροστάτευσαν τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας καὶ ἡ χώρα λίαν ἤκμασεν ὑπ' αὐτούς. Ἡ τετθείσῃς καὶ ἀποθανούσῃς τῆς *Κλεοπάτρας* τὸ 30 π. Χ, ἔληξε καὶ ἡ ἀνιξαστησία τῆς Αἰγύπτου, ἣτις ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία καὶ ἀκολούθως ἠνώθη τὸ 395 μετὰ τοῦ ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ βασιλείου. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκράτησε λίαν ταχέως

εἰς τὴν χώραν (ὁ ἀπόστολος Μάρκος ὑπῆξεν ὁ πρῶτος ἰδρυτής τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κοινότητος) καὶ εἰς τὰς ἀνατολὰς αὐτῆς ἐρήμους ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ἐρημίται καὶ μοναχοί· ἀλλὰ ὁ σιχῶς ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐτυραννήθη καὶ κατεπέσθη, ὅτι περὶ τὰ μέσα τῆς 5' ἑκατονταετηρίδος ἡ Αἴγυπτος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀραβῶν καὶ ἀπέτελεσε μέρος τοῦ βασιλείου τῶν καλιφῶν (§. 57). Μετὰ τὴν βαθμιαίαν τούτου ἀποσύνθεσιν ἐπῆλθε καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς κυριαρχίας. Διὰ φοροδυναστεία Ἰσλαμικῶν κατακτητῶν ἀνεφάνησαν καὶ εἰς μίαν τούτων ἀνῆκε καὶ ὁ Σαλαδῖνος. Κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας τοῦ μεσαίωνα ἤρξαν τῆς Αἰγύπτου οἱ Μαμελοῦκοι, οἵτινες ἦσαν μὲν θυλοὶ, ἐκ Καυκάσου ἐλθόντες αὐτότε, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνδρίας αὐτῶν κατώρθωσαν νὰ λάβωσι τὴν κυριαρχίαν τῆς χώρας. Περὶ τὰ 4500 ἠναγκάσθησαν μὲν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν κυριαρχίαν τῶν Σουλτάνων τῆς Τουρκίας, ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν εἴτε Βεΐδες ἔμενον σχεδὸν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοῦ Τούρκου τοποτηρητοῦ. Τούτους ἐπολέμησεν ὁ Ναπολέων καὶ ἐξήλειψεν ὁ Μεχμεταλῆς, ὅστις μετὰ ταῦτα ἔλαβεν ἀπέναντι τοῦ Σουλτάνου θέσιν ἀνεξάρτητον. Ἡ ἀντιβασιλεία τῆς Αἰγύπτου ἀνῆκε ταῦν κληρονομικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ἧτις μόνον ἐτήσιον φόρον πληρώνει εἰς τὸν Σουλτάνον. Ἐνθ' ἡ Αἴγυπτος εἶχε ποτε 27 ἑ. κ. καὶ ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους 7, σήμερον ἔχει μόνον 5. Μεταξὺ αὐτῶν οἱ Κόπται εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν αἵρσιν τῆς Ὀρθόδοξου ἐκκλησίας, εἰς ἣν καὶ οἱ Ἀβυσσινοί. Οἱ Ἀραβεὶς διαφερόνται εἰς Φελάχους, ἧτοι γεωργοὺς (τοὺς ὀπίους ὅμως ἄλλοι θεωροῦν ὡς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων) καὶ εἰς Βεδουίτους. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπάρχουσι Μαμελοῦκοι, Τοῦσκοι καὶ Εὐρωπαῖοι. Ὁ αἶτος, ἡ ὄρυζα καὶ ἰδίως τὸ θαμβάκιον ἀποφέρουσι πλεῖστα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες εἶνε ἐπίσης γνωστοὶ διὰ τὴν ὄρνιθοτροφίαν καὶ τὰς ἐπωαστικὰς αὐτῶν καμίνους. Εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἰδίως τὸ Κάιρον μεταβαίνουσι σήμερον πολλοὶ φηισικαί.

α) Ἡ ἄνω Αἴγυπτος ἀρχεται ἀπὸ τοῦ τελευταίου καταφράκτου τοῦ Νείλου παρὰ τὴν Ἀσσοῦάνην (Συήνη). Αἱ νῆσοι Φιλαί καὶ Ἐλεφαντίνη φέρουσι μεγαλοπρεπῆ νκῶν ἐρείπια· παρὰ τὰ χωρία Λουξὸρ καὶ Καρνάκ κείνται τὰ ἐρείπια τῶν ἑκατομύλων θεῶν, τῆς ἀρχαιοτάτης μητροπόλεως τῆς Αἰγύπτου. Τὰ γιγαν-

τιοῖα καὶ μεγαλοπρεπῆ λείψανα τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς κινου-
σιν αὐτόθι τὴν ἐκπληξὴν τῶν περιηγητῶν ἐκεῖ ἀπαντᾷ τις κίονας ἔχοντας
εἰκοσι πῆχ. πρῶτον καὶ τεσσαράκοντα ὕψος, περαιτέρω ἀνδοιόντας,
ὧν ὁ ἐλάχιστος ἔχει 40 πῆχ. ὕψος, ἐνῶ εἰς καθήμενος ἔχει ὕψ. 30 πῆχ.
ὁ τελευταῖος οὗτος εἶνε τὸ παρά τοις ἀρχαίοις περίφημον ἀγαλμα τοῦ
Μέμνωνος, ὅπερ, ἀνατέλλοντος τοῦ Ἡλίου, ἐλέγετο ὅτι ἐξέπεμπε μου-
σικούς τόνους. «Μοὶ ἐφάνη, λέγει περιηγητῆς τις, ὅτι εἰσῆλθον εἰς πόλιν
κατοικοιμένην ἄλλοτε ὑπὸ γιγάντων, οἵτινες μετὰ μακρῶς αἰῶνος κα-
τεστράφησαν καὶ μόνον τὰ ἱεῖπια τῶν διαφόρων αὐτῶν ναῶν ἔμειναν
δείγματα τῆς πάλαι ποτὲ ὑπάρξεως αὐτῶν». Σήμερον ἡ μεγαλειτέρα
πόλις κατὰ τὴν ἄνω Αἴγυπτον εἶνε ἡ Ἀσσιοῦ τη ἢ Σιοῦ τη (Λύ-
κων πόλις), κειμένη ἐγγυτάτω τῶν ὀρίων τῆς ἐπομένης χώρας.

6) Ἡ μέση Αἴγυπτος, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα μέρη κείν-
ται ἐγγυτάτω τῶν πρὸς τὸ Δέλτα ὀρίων. Δεξιόθεν τοῦ Νεῖλου (ἡ ὥρ.)
καὶ ἀντικῶ τοῦ λιμένος Βουλάρχου καὶ τῆς Γκιζέχ καίται τὸ
Κάϊρον, ὅπερ, ἰδρυθὲν τὸν 1 αἰῶνα, εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῆς Ἀφρι-
κῆς πόλις, συγκατεμένη ἐκ τῆς μείζονος νέας πόλεως (ἣτις ἔχει ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον στενάς ὁδούς, διώρυχας τοῦ Νεῖλου, μεγάλας δεξαμενάς καὶ
ἐπὶ τινος προεξοχῆς τοῦ ὄρους ἀκρόπολιν καὶ ἀνάκτορον τοῦ πασαῖ,
πρὸς τούτοις δὲ ἰδίαν συνοικίαν Εὐρωπαϊῶν κατὰ τὴν διώρυγα καὶ δύο
καθολικά μοναστήρια) καὶ τῆς πολὺ μικροτέρας καὶ παρημελημένης
πολιτῆς πόλεως, ἀρισταμένης τῆς πρώτης διάστημα τι μικρὸν καὶ
περιεχοῦσας τὸ Νεϊλόμετρον. Τὸ Κάϊρον, ἔχον 300000 κ. ἐκ παντοίων
φυλῶν, εἶνε λίαν ζωηρὸν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν αὐταῦ.
μέγιστον δ' ἔχθρον ἔχει τὸν συχνάκις αὐτόθι καὶ ἅπασαν τὴν Αἴγυ-
πτον λυμαινόμενον λοιμὸν καὶ τὴν ὀφθαλμίαν, τὴν προσερχομένην ἐκ
τῆς ἐκ ξηρᾶς καὶ λεπτῆς ἄμμου πεπληρωμένης ἀτμοσφαιρας. Ἀπὸ
τῆς μεγαλοπρεπειᾶς καὶ τῆς ζωῆς τῆς παρουσίας ἐποχῆς στρέφει τις
ἐκ τῆς Γκιζέχ τὴν φαντασίαν του εἰς τὸ παρελθόν· ἐγγύς δηλ. εἶνε
ὁ τόπος, ἐνθα ἐκεῖτο ἡ πολυαῖ Μέμφις, ἡ χώρα τῶν μουμιῶν. Αὐ-
τόθι ἐπὶ τινος προεξοχῆς τῆς πεδιάδος τῆς ἐρήμου ἵστανται αἱ τρεῖς
μέγισται τῶν σωζομένων πυραμίδων, αἵτινες ἀποδίδονται συνή-
θως εἰς τοὺς παλαιούς βασιλεῖς Χέοπα, Χεφρῆνα καὶ Μυκερίνον·
ἡ τοῦ Χέοπος εἶνε 470 π. ὕψηλή. Τὰς πυραμίδας ταύτας, ἐπειδὴ ἔ-
νεκα τοῦ χρόνου τὸ τελευταῖον περιβάλλομα ἐβλάφθη ἐνιαχοῦ, δύναται

ταίεις ν' αναβῆ δια βαθμίδων· ἡ τελευταία μάλιστα δὲν ἀπολήγει πλέον εἰς κορυφήν, ἀλλ' εἰς ἐπίπεδον. Ὀλίγον ὑπὲρ τὸ ἔδαφος ἠνεύχθησαν ἤδη πρότερον αἱ πυραμίδες ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἀνεζήτησαν εἰς αὐτάς θησαυρούς, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο εὕρισκεται ἢ στενοὶ διάδρομοι καὶ εἰς τὸ μέσον δωμάτιον πρὸς ἐνταφιασμόν. Ὅχι μακρὰν τῶν πυραμίδων κεῖται Σφίγξ γιγαντιαία καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην κληρίαν κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου, αἰνιγματῶδες τῶν ἀρχαίων Αἴγυπτίων σύμβολον. Μόνον τὸ πρόσθιον μέρος αὐτῆς τανῦν ἐξέχει· ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πάγωνος μέχρι τοῦ βρέγματος ἔχει μῆκος 43 πῆχ. Ἀριστερόθεν τοῦ Νείλου σχηματίζει ἡ κοιλάς αὐτοῦ πλαγίαν τινὰ προβολήν, ἔνθα κεῖται ἡ αὔασις Φαῦσούμη. Οἱ ἀρχαῖοι διὰ μεγάλης τινὸς δεξιαμενῆς, τῆς λίμνης Μοίριδος καὶ διὰ τινος μεγάλης διώρυχος τοῦ Νείλου κατέστησαν τὴν χώραν ταύτην εὐφρον· ἡ διώρυξ, σωζομένη ἔτι, καλεῖται διώρυξ τοῦ Ἰώσηφ· ὡς τὴν ἀνωτέρω δεξιαμενὴν ἐνόμισαν τινες τὴν λίμνην Βιρκετελκερούν. Ἡ παλαιὰ Μοίρις εἶνε τανῦν ξηρὰ, ὅμως κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς αὐάσεως ἀνεκαλύφθησαν ἴχνη προφανῆ τοῦ παλαιοῦ Λαβυρίνθου. Τὸ γιγάντιον τοῦτο οἰκοδόμημα, εἰκὼν τοῦ Ζωδιοκοῦ κύκλου, εἶχε δώδεκα αὐλάς, 1500 δωμάτια ὑπὲρ τὸ ἔδαφος καὶ ἄλλα τόσα ὑπ' αὐτό.

γ) Ἡ κάτω Αἴγυπτος ἢ τὸ Δέλτα, τὸ ὁποῖον προφανῶς ἐσχηματίσθη ἐκ καταβίσεων τοῦ Νείλου καὶ ἐξακολουθεῖ πάντοτε αὐξάνον, εἶνε τὸ εὐφορώτερον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ μᾶλλον καλλεργημένον μέρος. Αὐτόθι ἔκειτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ψαμμιτίχου Σάις, ἡ λιπαρὰ χώρα Γεσέν, κτλ. Σήμερον διακρίνονται παρὰ τὸν ἀνατολικὸν βραχίονα τοῦ Νείλου ἡ Δαμιάτη (Τομίαθς), ἔχουσα 40000 κ. καὶ ἀνατολικώτερον ταύτης τὸ φρούριον Ἐλαρίσχον. Παρὰ δὲ τὸν δυτικὸν βραχίονα ἡ Ροσέττη, ἔχουσα 70000 κ. καὶ δυτικώτερον τὸ χωρίον Ἀβουκίρη, ἔνθα ὁ Ἀγγλος ναύαρχος Νέλσον κατέστρεψε τὸ 1798 τὸν Γαλλικὸν στόλον. Ἐπιδυτικώτερον ἔδρυσεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐπὶ στενῆς τινος καὶ ἀμμάδους πορυχίας μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς νῦν σχεδὸν ἀπέξηραμένης λίμνης Μαρεώτιδος τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Δικρανώδης τις πρὸς Β. φερομένη προεξοχὴ ἐσχημάτισε δύο θαυμασίους λιμένας διὰ τὴν νέαν πόλιν, ἧτις ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους ὑπῆρξεν ἔδρα τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν

καὶ εἶχε βιβλιοθήκας εἰς τὸ μουσεῖον καὶ τὸ Σιράπειον. Ἐπὶ νήσου τινος συνδεομένης μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ τινος προχώματος ἔκειτο ὁ περίφημος Φάρος. Ἡ σημερινὴ πόλις καταλαμβάνει μόνον τὸ τρίτον τῆς ἀρχαίας, ἀλλ' εἶνε καὶ νῦν σπουδαῖος ἐμπορικὸς τόπος, ἐνούμενος μετὰ τοῦ Νείλου διὰ τῆς διώρυχας Μαχμουδιᾶ καὶ διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει σενὰς, σχολιὰς καὶ ἀστρώτους ὁδοὺς καὶ ἔλλειψιν καλοῦ ποτίμου ὕδατος, ἐξ οὗ αἱ πολλὰ δεξιζμεναί. Λεῖψανα ἀρχαῖα εἶνε ἡ στήλη τοῦ Πομπηίου (ἐκ τινος Πομπηίου, ὅστις τὸ 300 μ. Χ. ὑπῆρξεν αὐτόθι ἑπαρχος) καὶ οἱ ὀβελίσκοι τῆς Κλεοπάτρας, οἵτινες ἔχουσιν 70 π. ὕψ. καὶ εἶνε ἐκ πυρροποικίλου ῥοδοχρόου, ἀλλ' ὁ εἰς ἐκρημνίσθη. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔχει φρούρια καὶ 480000 κ., πάλαι δὲ ἐν περίπῳ ἑκατομμύριον. Μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς λίμνης Βερκετελκερὸν ὑπάρχουσιν αἱ λίμναι τοῦ νατρίου.

Κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔχει ἡ Αἴγυπτος λιμένας τινὰς καὶ ἐμπορικὰς πόλεις· σπουδαιότερα δὲ τούτων εἶνε τὸ εὐτελὲς Σουέζ, κείμενον εἰς χώραν γυμνὴν καὶ ἔοχμον. Εἶνε δὲ λίαν σπουδαῖον, διότι δι' αὐτοῦ γίνεται συνήθως ἡ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰνδιῶν συγκοινωνία· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ Καίρου φέρει πρὸς τὸ Σουέζ σιδηρόδρομος διὰ τῆς ἐρήμου. Τῆς πόλεως ταύτης ἡ σπουδαιότης θὰ ἦνε ἐτι μεγαλύτερα, ὅταν ἐνωθῆ ἡ μεσόγειος μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ διώρυχας· μεσημβρινώτερον τοῦ Σουέζ κείται ἡ Κοσσεῖρη, ἐν ἣ ἐνεργεῖται ἐμπόριον μετὰ τῆς Μέκκας καὶ Τσέδδας.

Ἡ Βάρκα καὶ αἱ περὶ τὸν Ἀτλαντα χῶραι.

§. 67. 1) Ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, κατὰ τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς χεῖλος κεῖνται δύο μεμονωμένα ὑψίπεδα διαφέροντα ἀλλήλων κατὰ τὸ μέγεθος. Τὸ ἀνατολικόν, χωριζόμενον διὰ ταινιαίων τῆς ἐρήμου ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ δυτικοῦ ὑψιπέδου, εἶνε τὸ προεξέχον ὑψίπεδον τῆς Βάρκας (ἐνθα ἄλλοτε ἦτο ἡ ἀκμάζουσα Ἑλληνικὴ ἀποικία Κυρήνη, ἡ Κυρηναϊκὴ πεντάπολις), ἣτις διατρέχεται μόνον ὑπὸ Βεδουίνων καὶ εἶνε ὑποτελὴς εἰς τὴν Τρίπολιν.

2) Τὸ μέγα δετικόν ὑψίπεδον, ἡ Βαρβαρία, ἀρχεται ἀπὸ ἐντομῆς τινος τῆς παραλίας, κειμένης ἀντικρὺ τῶν Εὐρωπαϊ-

κῶν κόλπων, τῆς Ἀδριατικῆς καὶ Τυρρηνικῆς θαλάσσης· τὸ ΝΑ μέρος τῆς ἐντομῆς ταύτης καλεῖται *κόλπος τῆς Σύρτης* (μεγάλη Σύρτις), τὸ δὲ ΒΔ κόλπος τῆς Γαβῆς (μικρὰ Σύρτις). Ἀπὸ τοῦ κόλπου τούτου ἐκτείνεται ἡ χώρα περὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου *Ναΐνας*, ὅπερ κεῖται κατὰ τὰ ὄρια τῆς Σαχάρας. Διασχίζεται δὲ τὸ ὑψιπέδον τὸ ὑπο ὑπο μεγάλου τινος συστήματος ὄρεων, ὅπερ ἐπονομαζοῦντο τοῖς ἀρχαίοις καλοῦμεν Ἄτλαντα. Ὁ μῦθος τῶν ἀρχαίων ὅτι ὁ Ἄτλας ἔφερε τὸν Οὐρανὸν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ δεξινοῦ τοῦ ὕψους αὐτοῦ· ὅμως δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὸ ὄλον τοῦ ὄρους τούτου, τὸ ὅποιον τὸρα μόνον ἤρχισαν νὰ ἐξικριβώσωσι. Παρατηροῦμεν δὲ περὶ αὐτοῦ μόνον τὰ ἐξῆς, πρὸς Β. τοῦ Νούνου ὑψοῦται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποτόμως ὁ Ἄτλας καὶ φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα *Δαβὸν* ὄρος ἢ ὑψηλὸς Ἄτλας πρὸς τὰ ΒΑ μὲ κορυφὰς ὑπὲρ τὰς 13000 π. ὑψηλὰς· αἱ σειραὶ, αἵτινες μετὰ ταῦτα ὡς προχώματα κατὰ τῆς ἐρήμου πρὸς Α φέρονται, εἶνε ταπεινότεραι καὶ ἐνοῦνται ἀκαλύθως μετὰ τῆς ἐκ βασανίτου γηλοφίας, ἣτις χωρίζει τὴν Τρίπολιν ἀπὸ τὸ Φεζάν. Ὁ βόρειος κλάδος τῆς κυρίας τοῦ ὄρους σειρᾶς, ὅστις φέρεται παρὰ τὴν παραλίαν μέχρι τῆς μικρᾶς Σύρτης καλεῖται σ. νῆθος *μικρὸς Ἄτλας*. Ἰνα ἐννοήσῃ τις τὴν μορφωσιν τούτων, ἅς φαντασθῇ τὴν ἔνωσιν πολλῶν καὶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις φερομένων σειρῶν ὄρεων καὶ ὑψιπέδων καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν κατερομομένων βαθμίδων. Λέοντες, πάνθηρες καὶ Θῶς ἀπαντῶνται πολλοὶ ἐπ' αὐτῶν. Ἡ βορεία τῶν ὄρεων κλιτὺς καὶ αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτῶν πεδιάδες εἶνε καὶ σήμερον ἔτι μεθ' ὅλην τὴν παρημελημένην αὐτῶν περιποίησιν λίαν εὐφοροί. Τὸ κλίμα καὶ ἡ θλάσθησις ὁμοιάζουσι μὲ τὸ τῆς μεσημβρινῆς κεντρικῆς. Εἰς τοὺς μεσημβρινοὺς πρόποδας τοῦ Ἄτλαντος ἐκτείνεται στεγπαία χώρα ὡς μεταβάσις πρὸς τὴν ἐρημον, ὑπὸ αὐάσεων διακοπτομένη καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς αὐτῆς φαινίκας *Βαλεθουίγεριδ*, ἧγουν χώρα τῶν φαινίκων, καλουμένη. Ἐπὶ τῆς σημερινῆς *Τόνιδος* ὑπῆρχεν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους περιφνηστατον κράτος, ὅπερ ἵδρυσεν ἢ ἀπὸ *Τύρου Αἰδώ* καὶ ἐκαλεῖτο *Καρτηνῶν*. Τούτο ἤρξε πρὸς

Α, μετὰ τῆς Κυρήνης περί ὁρίων καὶ πρὸς Δ. καὶ Ν. εἶχε πολέμους μετὰ τῶν βασιλέων τῆς *Ασμαδικῆς*. Κατὰ τὴν ἀκμὴν δὲ τῆς μεγάλης ταύτης ἐμπορικῆς δημοκρατίας ὑπῆκουεν εἰς αὐτὴν ἡ ἡμείσια Σικελία, ἡ Σαρδῶν, ἡ Κύρνος καὶ ἡ μεσημβρινὴ Ἰσπανία. Ἡ Ῥώμη διὰ τῶν τριῶν *Καρθηθονικῶν πολέμων* (263—241, 219—201, 149—146) κατέστρεψε τὴν ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον ταύτην καὶ ἡ χώρα αὐτῆς ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία ὑπὸ τὸ ὄνομα ἰδίως *Αγρική*, εἰς ἣν ὕστερον προσέτιθη καὶ ἡ *Διωματικὴ* καὶ ἡ ἀπωτάτη *Μαυρονσία*. Οἱ *Βασιῶται* τὸ 479 μ. χ. ἔδρυσαν αὐτοῖσι βασιλείων κατὰ τὴν μεγάλην τῶν ἐθνῶν μετανάστασιν, τὸ ὅποιον ὁ ἦρωσ *Βελισάριος*, ἀσπότης τοῦ Βιζαντινοῦ αὐτοκράτορος *Ιουστινιανοῦ*, κατέστρεψε κατὰ τὸ 530. Ἄλλ' ἤδη περὶ τὰ μέσα τῆς 5. ἐκαιοσηταετηΐδος εἰσεβόλεεν αὐτόσε ὁ κατακτητικὸς τῶν *Αράβων* χειμαρρὸς. Οὗτοι εἰς τὸ ἔσχατον δυτικὸν ἄκρον τοῦ καλιφάτου αὐτῶν *Μοαβιτουλαῖα*, ὅπως τὸν τόπον ταύτην ἐκόλου, κατέστρεψαν πᾶν ἕνεκα τοῦ ἄλλοτε θάλλοντος αὐτοῖσι Χριστιανισμοῦ. Οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἢ αὐτόθι ὁ Ἰσλαμισμὸς ὑπῆρξεν ἀγριώτερος καὶ καταδιωκτικώτερος. Καὶ σήμερον ἐτι οἱ Ἰσραηλίται, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀπαίων εὐρίσκονται ἅλαι οἱ χρηματικαὶ ὑποθήσεις, δὲν δύνανται νὰ μείνωσιν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τοῦ *Μαρόκκου*, οὐδὲ Χριστιανοὶ νὰ φανερωθῶσιν ἐπὶ τῶν ὁδῶν, χωρὶς νὰ ὀνομασθῶσι σκύλοι καὶ νὰ ἐμπυθῶσι. Τὰ κράτη, ἅτινα μετὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ καλιφάτου ἐαχρηματίσθησαν αὐτόθι, ἤρξον ἀληθῶς μέχρι τοῦ παρόντος αἰῶνος νὰ ἀπικαλῶνται *Αἰσθητικὴν πολιτείαν*. Ἐπὶ μακρὸν ὑπέβαιεν αὐτοὺς ἡ ἐξέστη νὰ παρεμποδίζωσι διὰ τῆς πειρατείας τὴν ναυτικὴν καὶ νὰ αἰχμαλωτίζωσι πλείστους Χριστιανούς, οὓς ἐβασάνίζον, καταλείοντες εἰς φρικώδεις φυλακάς. Οὐδαμοῦ ὑπάρχουσι τισὶ ἀνησθητικοί, ἀσπασθέντες τὸν Ἰσλαμισμὸν, ὅσον αὐτοῖσι. Οἱ στρεφντοὶ τῆς χώρας κάτοικοι εἶνε ἡ Ἀραβες, ἡ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων αὐτῆς· καλλύμενοι δὲ *Βάρβαροι* ἢ *Καυδοί*, εἶνε ὑψηλοί, ἰσχυροί, εὐστροφεῖ, ὡς οἱ κούφοι αὐτῶν ἵπποι, καὶ ζῶσιν ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ληστείας. Τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνε-

Ξαρτησίαν αὐτῶν ὑπερασπίζονται ἀνδρείως κατὰ πάντων. Τοὺς ἠττηθέντας ἐχθροὺς δὲν αἰχμαλωτίζουνσιν, ἀλλ' ἀγρίως ἀποκεφαλίζουνσιν Ἀποφεύγουσι δὲ τὴν κατ' αὐτῶν ἐκδίκησιν διὰ τῆς ταχυτάτης αὐτῶν φυγῆς. Τοῦτων συγγενεῖς εἶνε οἱ *Τουαρίκαι* (§ 57). Οἱ Μαυρούσιοι εἶνε μίγμα τῶν παναρχαίων τῆς χώρας κατοίκων καὶ ὄλων τῶν ξένων, ὅσοι εἰς διαφόρους ἐποχὰς ἢ ὡς κατακτηταὶ ἢ ὡς δούλοι εἰσήλθον εἰς τὴν χώραν· εἶνε, δὲ, ὅπως πολλὰ μικτὰ ἔθνη, λαὸς ἀχρεῖος, ἀξενος, πλεονέκτης καὶ φανατικός. Καὶ *Τοῦρκοι* ἐπίσης ὑπάρχουσι, ἰδίως πρὸς Α, καὶ Αἰθίοπες, καταφεύγοντες αὐτόσε ἐκ τῶν ἐνδοτέρω, ἵνα ἀποφύγωσι τὴν ὡς δούλων πώλησιν των. Τὰ καθ' ἕκαστα κράτη περιγράφομεν, ἀρχόμενοι ἐξ Α. πρὸς Δ.

α) Ἡ *Τρίπολις* (5950 □ μ. ἢ μετὰ τῆς Βάρκας καὶ τοῦ Φεζάν 44000 καὶ 4 ½ ἐ. κ), ἔχουσα πρωτεύουσαν ὁμώνυμον μὲ 25000 κ. καὶ ἐκτεινομένη παρὰ τὰς δύο Σύρτεις, εἶνε σήμερον Τουρκικὴ τοπαρχία.

β) Ἡ *Τύνις* (3700 □ μ. καὶ 4 ½ ἐ. κ), ρενή ταινία, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἀντικρῦ τῆς Σικελίας Βόνου ἀκρωτηρίου καὶ φερομένη πρὸς Ν. παρὰ τὴν μικρὰν Σύρτιδα, εἶνε εὐφορος καὶ καλῶς καλλιεργημένη καὶ ὑπόκειται ἐπίσης εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀλλ' ἀσθενῶς. Ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἔχουσα 400000 κ, κεῖται πλησίον ἐσωτερικῆς τινοῦ θαλάσσης ἢ λίμνης, χωριζομένης διὰ στενῆς ταινίας ἀπὸ τῆς Μεσογείου καὶ συνδεομένης μετ' αὐτῆς διὰ διώρυχος. Ἐπὶ ταύτης κεῖται ἡ *Γολέττα*, ὁ κύριος τῆς πόλεως λιμὴν. Ἐν μ. περίπου μακρὰν πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ τινοῦ μεταξὺ θαλάσσης καὶ λίμνης γλώσσης ἔκειτο ἡ *Καρχηδῶν* μετὰ τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς Βύρσης. Ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ νεωτέρου Σκηπῖωνος, ὅστις αὐτόθι εἶδε ἐναργὲς παράδειγμα τῆς ματαιότητος τῶν γηίνων πραγμάτων, ἡ πόλις μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν κατεκίχη καὶ ἡ θέσις αὐτῆς κατηράσθη. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μείνασα σωρὸς ἐρείπιων ἔγεινε κατόπιν ἀθηρὰ ἀποικία. Ἐκ τοῦ λιμένος αὐτῆς ἀπέπλευσεν ὁ Βανδῆλος *Γεισέρικος*, μεταβαίνων πρὸς λεηλασίαν τῆς Ῥώμης. Κατστραφεῖσα δὲ πάλιν ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἢ Καρχηδῶν, δὲν ἀνέλαβε πλέον καὶ σήμερον ἐπὶ τῆς παλαιᾶς θέσεως αὐτῆς κείνται χωρία τινα, ἡ δὲ θάλασσα πολλαχῶς παρήλλαξε τὴν ἀκτὴν, καὶ ὀλίγοι τινὲς σώζονται τοῖχοι. Ἔτι δυσκολώτερον δύναται νὰ ὀρισθῇ ἡ πρὸς Δ, θέσις τῆς παλαιᾶς *Ιτύκης*, εἰς ἣν ἀπέθανε Κάτων ὁ νεώτερος.

γ) Ἡ Ἀλγερία (7250 □ μ. καὶ σχεδὸν 3 ἑ. κ., ὧν 206000 Εὐρωπαϊοὶ ἀποικοί), ἀποτελοῦσα πρότερον τὸ κραταιότερον τῶν ληστρικῶν κρατῶν τῆς Β' Ἀφρικῆς, ἐνθα ἐμαρτύρησαν οἱ πλείστοι τῶν Χριστιανῶν αἰχμαλώτων, πολλάκις ἐπολιορκήθη καὶ ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν βασιλείων καὶ ἐπὶ τέλους κατεκτήθη τὸ 1830 ὑπὸ τῶν Γάλλων. Μετὰ μακροῦς κατὰ τῶν Καθύλων πολέμους ἐστερέωσαν οἱ Γάλλοι τὴν κλονιζομένην πάντοτε κυριαρχίαν των καὶ ἐσύστησαν ἀποικίας ἐν Ἀλγερίᾳ, ἧτις ταυῶν διαιρεῖται εἰς τρεῖς νομοὺς, τῆς ἰδίας Ἀλγερίας, τῆς Κωνσταντίνης καὶ τῆς Ὁράνης. Ἡ ὄχυρά πρωτεύουσα Ἀλγέριον κεῖται ἐπὶ τινος ὑψώματος καὶ ἔχει ὁδοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στενάς καὶ σκοτεινάς, ἀλλ' οἶκους ἀστράπτοντας ἐκ τῆς λευκότητος· ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἡ θεὰ αὐτῆς, ἧτις ἔχει θελκτικὰ περίχωρα, εἶνε ὠραιοτάτη. Τὸ Ἀλγέριον ἔχει ἤδη Εὐρωπαϊκὴν χροιάν, Καθολικὸν ἐπίσκοπον καὶ Εὐαγγελικὴν ἐκκλησίαν· τῶν κατοίκων αὐτοῦ, ὄντων ὑπὲρ τὰς 400000, αἱ 70000 εἶνε Εὐρωπαῖοι. Βόνα (Ἰππῶν ὁ βασιλικός), πρὸς Α, ἡ ἐπίσκοπὴ τοῦ Ἀγίου Αὐγουστίνου, Κωνσταντῖνα (Κίρτα), Βουγία καὶ πρὸς Δ. Ὁράνη. Οἱ Γάλλοι προσπαθοῦσι νῦν νὰ διανοίξωσιν ἐμπορικὰς ὁδοὺς διὰ τῶν ἀύσεων τῆς Σαχάρας μετὰ τοῦ κεντρικοῦ Σουδάν.

δ) Ἡ Φέση καὶ τὸ Μαρόκκον (43000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 8 ἑ. κ.) ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν συνήθως αὐτοκρατορία, ἐνῶ τὸ κύριον ὄνομα τῆς χώρας εἶνε Μογριβουλαξά, ἧγουν ἀπωτάτη δύσις. Ὁ βασιλεὺς καλεῖ ἑαυτὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ θεοῦ καὶ ἡγεμόνα τῶν πιστῶν, ἡ σουλτάνον ἀπλῶς. Τὸ βασιλεῖον τοῦτο, τοῦ ὁποῦ αἰμοχαρεῖς καὶ ἀποτρόπαιοι τύραννοι ἤρξαν πολλάκις, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη· τὸ βόρειον, κείμενον κατὰ τὸν πορθμὸν, περιλαμβάνει τὸ βασιλεῖον τῆς Φέσης, εἰς τὰ ἔνδον τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα, κειμένη ὄχι μακρὰν τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἔχουσα 400000 κ. καὶ πολλὰ ἐργοστάσια, ἐν οἷς καὶ τὰ τῶν φεσίων. Μεκινέζη, 4 μ. πρὸς Β. τῆς ἀνωτέρω εἰς θελκτικὴν θέσιν, ἐνθα ἐνίστε διατρίβει ὁ σουλτάνος. Ἀλκασάρη, οὐ μακρὰν τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, ἐπίσημος διὰ τὴν τὸ 1578 ὑπὸ τῶν Μαυρουσίων ἦταν τοῦ Σεβαστιανῦ τῆς Πορτογαλίας. Ταγγέρη (Τίγγις), κατὰ τὸν πορθμὸν, εὐλίγον σπουδαία διὰ τὸ μικρὸν ἐμπόριόν της, καὶ Τετουάνη.

Οἱ Ἰσπανοὶ κατέχουσιν ἐπὶ τῆς βορείας παραλίας τῆς Φέσης τίς-

συχράς ὀχυρὰς θέσεις, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ ἀντικρὺ τοῦ Γιβραλτῶρ Κέουτα. Κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἡ Ἰσπανία ἦτο κυρία ὀλικλήρου σχεδὸν τῆς βορείας παραλίας. Τὸ μεσημβρινὸν μέρος κατέχει τὸ βασιλεῖον Μαρόκων, τοῦ ὁποῦ ἡ εἰς τὰ ἔνδον εἰς ὠραίαν τιὰ πεδιάδα κειμένη ὀμιώνομος πρωτεύουσα εἶνε ἡ συνήθης καθέδρα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἔχει 400000 κ. καὶ στενάς καὶ μὴ λ. θοστρώτους ὁδούς. Μογάδωρ ἢ Σουΐρα, πόλις ἐμπορικὴ, κειμένη παρὰ τὸν ὠκεανόν.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατέχουσιν αἱ χῶραι Τάφιλέτη καὶ Σεγελμέση, κείμεναι μεταξύ τῶν ΝΑ προπιδῶν τοῦ Ἀτλαντος καὶ τῆς ἐρήμου (§. 64) καὶ ἐνεργοῦνται ἐμπόριον μετὰ τοῦ Σουδῶν.

Τὸ 1850 οἱ Ἰσπανοὶ διεξήγαγον ἐνδοξὸν καὶ εὐτυχῆ κατὰ τοῦ Μαρόκκου πόλεμον, δι' οὗ τὸ μὲν ἐπεξέτειναν τὴν περιφέρειαν τῶν ἐπὶ τῆς βορείου παραλίας ἰσχυρῶν αὐτῶν θέσεων, τὸ δὲ ἐξητράλισαν αὐτὰς ἐκ νέου.

Αἱ Ἀφρικανικαὶ νῆσοι.

§. 68. Πᾶσαι σχεδὸν οὗσαι ὄρειναι καὶ ἠψυγίστιοι, διαιροῦνται εἰς δύο φυσικὰ τμήματα.

1) Αἱ δυτικαὶ Ἀφρικανικαὶ νῆσοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Β μὲν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀποτελοῦσαι μείζονα συμπλέγματα καὶ οὗσαι ἐγγύτεραι πρὸς τὴν ἠπειρον, πρὸς Ν. δὲ μεμονωμέναι, μικρότεραι καὶ τῆς χώρας ἀπώτεραι, χρησιμεύουσιν ὡς σταθμοὶ τῶν πρὸς τὴς Α. Ἰνδίας ναυτιλλομένων.

α) Αἱ Ἀζόραι, κείμεναι εἰς ἴσην σχεδὸν ἀπὸ τῶν δύο ἠπειρῶν ἀπόστασιν, συγκαταριθμοῦνται ὑπὸ τῶν κατόχων αὐτῶν Πορτογάλων εἰς τὴν Εὐρώπην· μεγαλείτεραι τούτων εἶνε ἡ Τερκέρα καὶ ὁ Ἄγιος Μιχαήλ.

β) Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς ἠπέρου καίται εἰς τὸ μέσον ἡ Μαδέρα, ἥς πρωτεύουσα εἶνε ἡ Φουγγάλη· εἶνε δὲ ἡ νῆτος ἐσθεσμιένον ἠψυγίστιον, ὅστινος αἱ κλιτύες καταυλακιοῦνται ὑπὸ χειμάρρων. Ὁ περίφημος αὐτῆς αἶνος, ἀρῶ πολλὰ ἔτη δυστυχῆς ἐπῆλθον, δὲν καλλιεργείται πλέον. Θεωρεῖται δὲ ἡ νῆτος πρόσφορος εἰς τοὺς φθισιῶντας. Παρ' αὐτὴν καίται ἡ μικρὰ νῆτος Πορτοσάντων. Ἀρφέτεραι δὲ εἶνε Πορτογαλ καί.

γ) Ἐτι μεσημβρινώτερον καὶ ὑπὲρ πάσας ἐγγυτέρω τῆς ἠπέρου καίται

ται αἱ Κανάριαι, ἄς, ἀνηκούσας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν νήσους τῶν Μακάρων, καὶ δικαίως, ἐπειδὴ ἕνεκα τοῦ καλοῦ αὐτῶν κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἀποτελοῦσι ἐν τῶν ὠραιότερων τῆς Γῆς μερῶν, καθὼς καὶ αἱ προηγουμέναι. Ὅλοι οἱ μεσημβρινοὶ καρποὶ, σάκχρον καὶ κάλλιστοι οἶνοι παράγονται εἰς ταύτας, αἰτινές εἰσι καὶ ἡ πατρὶς τῶν ὀδικωτάτων καναρίων πτηνῶν. Ἡ μείζων τῶν νήσων τούτων, Τενερίφρα, φέρει τὴν περίφημον κυρτὴν Πίχ καλουμένην, οὕσαν ἠφαιστειὸν ἐνεργὸν ὑπὲρ τοὺς 44000 π. ὕψηλόν, καὶ ἔχει λιμένα τὴν Σαντακρούζην. Διὰ δὲ τῆς μικρᾶς νήτου Φέρρου διέρχεται ὁ παρά Γερμανοῖς ἐν χρήσει πρῶτος Μεσημβρινός.

δ) Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶνε Πορτογαλικαὶ καὶ καὶ πάσχουσι διαλέπυσαν πολυετῆ ἀνυδρίαν. Μεγίστη δὲ τούτων εἶνε ὁ Ἄγιος Ἰάκωβος.

ε) Αἱ νῆσοι τῆς Γουϊνέας κείναι εἰς τὸν κόλπον τῆς Βιαφάρας καὶ παρά τὴν παραλίαν εἰς εὐθείαν σχεδὸν γραμμὴν ἐκ τῶν ΒΔ. πρὸς τὰ ΝΑ κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν ἢ τοῦ Φερνάνδου Πῶ, οὕτα Ἰσπανική, νοσώδη· καὶ σταθμὸς τῶν Ἀγγλῶν κατὰ τῆς δουλεμπορίας, ἢ τοῦ Πρίγκιπος, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ οὕτα Πορτογαλική, ἢ τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ, ἢ μεγαλειτέρα καὶ καλλιτέρα, ἔχουσα ὕψηλὰ ὄρη καὶ οὕτα ὡσαύτως Πορτογαλική, ἢ Ἀννοβῶν, Ἰσπανική καὶ ἀσήμαντος.

ς) Ἐκ τῆς Ἀννοβῶνος 300 μ. πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὑπάρχουσι δύο Ἀγγλικαὶ νῆσοι, ὧν ἡ πρὸς τὰ ΒΔ. καλεῖται τῆς Ἀναλήψεως καὶ εἶνε ἐσβετμένους ἠφαιστειὸς κῶνος, εὐδρὸς καὶ εὐλίμενος, ἢ δὲ πρὸς τὰ ΝΑ Ἄγια Ἐλένη, οὕτα ὑψίπεδον μὲ ἀποτόμους καὶ ἀπροσίτους παραλίας, τοῦ ὁποῦτος ἡ κορυφὴ τῆς Ἀρτέμιδος ὑψοῦται 2700 π. Ἐπὶ τῶν φαράγγων τῶν βράχιων αὐτῆς ὑπάρχει ὀλίγη πόσις, τὸ κλίμα εἶνε μετρίως ὑγρὸν καὶ μόνον εἰς δύο μέρη δύναται τις νὰ προσομισηθῇ. Αὐτόθι ἔμεινεν ἐξόριστος ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν παντελῆ αὐτοῦ πτώσιν καὶ ἐξῆ εἰς χωρικὸν τινα οἶκον πρὸς Ν. τῆς νήσου ἐπὶ τῆς μόνης ὀπισσοῦν ἀποδαΐας αὐτῆς πεδιάδος Λογκβούδου ἀπέθανε δὲ τὴν 5 Μαΐου τοῦ 1821 καὶ ὁ παρά τινα προσφιλῆ αὐτῷ πηγὴν τάφος αὐτοῦ ἐφείλκε πολλοὺς εἰς τὴν νῆσον ξένους· τὰ λείψανα αὐτοῦ μετεκομισθῆσαν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ 1840 καὶ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἠγόρασε τὸν

ἐν Λογκδούδω οἶκον καὶ τὸν τάφον. Μόνη ἐπ' αὐτῆς πόλις εἶνε ἡ τοῦ Ἰακώβου.

ζ) Μακρὰν τοῦ Εὐλίπιδος ἀκρωτηρίου 250 περίπου μ. πρὸς τὰ ΝΔΝ κεῖται ἡ νῆσος τοῦ Ἀκρούνα, ἔχουσα ὀλίγον πληθυσμὸν καὶ οὖσα ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν.

2) Παρὰ τὴν Α παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ κεῖνται αἱ ἑξῆς νῆσοι.

α) Ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς Γῆς Μαδαγασκάρ (41000 □ μ καὶ ὑπὲρ τὰ $4\frac{1}{2}$ έ. κ) φέρεται παραλλήλως τῆς παραλίας Σοφάλας καὶ Μοζαμβίκης, ἐξ ἧς ἡ μεταξύ θαλάσση καλεῖται πορθμὸς τῆς Μοζαμβίκης. Ἰψηλὸν τι ὄρος, 40000 π. ὑψιλόν, διασχίζει τὴν εὐδρον νῆσον ἐκ Β. πρὸς Μ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, μίγμα Ἀράβων, Αἰθιοπίων, Κάφρων καὶ Μαλαίων, ἐμπορεύονται ἰδίως μετὰ τῶν Γάλλων, οἵτινες ἔχουσιν ἀποικίας τινὰς αὐτόθι, ὡς καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν νῆσον τῆς Ἀγ. Μαρίας. Πρωτεύουσα ὅλης τῆς νήσου εἶνε ἡ Ταμαρίθα, ἔχουσα 50000 κ.

β) Πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρ 400 μ. κεῖται ἡ νῆσος Βουρβῶν ἢ τῆς Ἐνώσεως (40 □ μ καὶ 48000 κ), ἔχουσα μέγιστόν τι ἡφαιστειον, ἐνεργὸν ἔτι, καὶ παραλίας ἀποτόμους καὶ παράγουσα ἀφθόνως σάκχαρον, καφὲν, κτλ. Ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς πολλοὶ εἶνε ἐπίσκακοι Ἰνδοὶ ἢ Κουλίσοι, ἀντικαταστήσαντες τοὺς πρότερον ὑπάρχοντας δούλους· ἀνήκει δὲ εἰς τοὺς Γάλλους.

γ) Ἐτι μᾶλλον πρὸς τὰ ΒΑ κεῖται ἡ νῆσος Μαυρίκιος καὶ πρότερον νῆσος τῆς Φράντσας (35 □ καὶ 343000 κ), ἐπίσης ἡραιστειος. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶνε κοῖλον, ἦτοι μέγας ἐσβεσμένος κρατήρ. Ἡ ἐκχέρσωσις τῶν ἐν αὐτῇ δασῶν ἐπήνεγκεν, ὅπως συμβαίνει πάντοτε, ἀνυδρίαν· σήμερον δ' ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχει δύο καλοὺς λιμένας. Αἱ νῆσοι Βουρβῶν καὶ Μαυρίτιος, εἰς ἃς ἀνήκει καὶ τὸ ἔτι ἀνατολικώτερον κείμενον νησίδιον Ροδριγουέζη, ὅπερ χρησιμεύει ὡς ναυτικὸς σταθμὸς τῶν Ἀγγλων, καλοῦνται Μασκαρήναι.

δ) Μεταξὺ τῆς βορείου ἄκρας τῆς Μαδαγασκάρ καὶ τῆς ἡπείρου κεῖνται αἱ Κομόραϊ νῆσοι, ὑποκείμεναι εἰς Ἀραβὰ σουλτάνον. Ἡ νῆσος Μαϋόττα καὶ ἄλλαι τινὲς μικρότεραι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Γάλλους.

ε) Πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Μαυόττης κείνται αἱ νῆσοι Ἀμιράνται, αἰτινές εἰσι ἀκατοίκητοι καὶ ἀνήκουσι ὀνόματι μόνον εἰς τοὺς Ἀγγλους.

ς) Ἀποτέρω κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν κείνται αἱ εἰς τοὺς Ἀγγλους ἀνήκουσαι Σεχέλλαί, ὧν μείζων εἶνε ἡ Μαχῆ, οὕσα πατρὶς τῶν Μαλδιβικῶν κερύων. Αὗται, ὡς καὶ αἱ Ἀμιράνται, εἶνε ταπειναὶ καὶ ὑποδεικνύουσι τὴν ὑπερξίν θαλασσίου τινὸς ὑψιπέδου συνεχομένου μετὰ τῆς Μαδαγασκάρ.

ζ) Πρὸς τὰ ΒΑ τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφούτου 30 μ. κείται ἡ Σοκότρα, ἢ Σοκότρα, ἣτις, περικυκλουμένη ὑπὸ ὑφάλων ἐκ κοραλλίων καὶ οὕσα ὄρεινὴ καὶ πατρὶς τῆς καλλίστης ἀλόης, ἀνήκει εἰς Ἀραβία τινὰ σουλτάνον.

BIBAIION Δ΄.

Δ) ΑΜΕΡΙΚΗ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 69. Αὕτη σύγκεται ἐκ δύο τριγώνων, ὧν αἱ κορυφαὶ φέρονται πρὸς Ν, καὶ εἶνε μετὰ τὴν Ἀσίαν ἡ μεγαλειτέρα ἥπειρος, ἔχουσα 670000 □ μ. Ἡ μεγάλη ἀνατολικὴ ἥπειρος, ἔχει τὴν μεγίστην αὐτῆς ἔκτασιν ἐκ Δ. πρὸς Α. κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν παραλλήλων κύκλων, αὕτη δὲ τούναντίον ἐκ Β. πρὸς Ν. κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μεσημβρινῶν. Ὅθεν οὐδεμία ἥπειρος, συναριθμουμένων καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, προσεγγίζει τοσοῦτον τὸν βύρειον πόλον, οὐδὲ προχωρεῖ τοσοῦτον πρὸς τὸν Ν. παγωμένον ὠκεανόν, ὅσον ἡ Ἀμερικὴ. Αὕτη μετ' οὐδεμιᾶς τῶν λοιπῶν ἡπείρων συνδεομένη διὰ στερεῶς, περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ὠκεανῶν, οἵτινες ἐπιδρωσιν ἐπ' αὐτῆς μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἥπειρου. Τὸ πλεῖστον προσεγγίζει τὴν Ἀσίαν κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, ἀλλ' αἱ παραλαὶ ἀμφοτέρων τῶν ἡπείρων ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων ἀπὸ τοῦ χωρίζοντος αὐτὰς πορθμῶ καὶ ἀκολουθοῦσαι ἀποκλινούσας ἀπ' ἀλλήλων διευθύνσεις χωρίζονται διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, ἐνῶ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ χωρίζεται ἡ Ἀμερικὴ ἀπὸ τῆς

Ευρώπης (ἥ; τὸ πλησιέστερον σημεῖον ἀπέχει 500 μ.) καὶ τῆς Ἀφρικῆς (ἥ; τὸ πλησιέστερον σημεῖον ἀπέχει 400 μ.)

Ἡ Ἀμερικὴ περιβρέχεται καὶ ὑφ' ἑκατέρων τῶν παγωμένων ὠκεανῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν ὄρη αὐτῆς κεῖνται μᾶλλον πρὸς Δ, αἱ δὲ γιγαντώδεις πεδιάδες πρὸς Λ, διὰ τοῦτο καὶ πάντες σχεδὸν οἱ ποταμοὶ κεῖνται πρὸς Λ. Αἱ κλημακωταὶ χῶραι εἶνε αὐτόθι σπανιώτεροι ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡπείροις, ἀλλὰ καὶ αἱ ἔρημοι ἐλλείπουσιν. Ἐνῶ ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἡ ἀνυδροτέρα ἡπείρος, ἡ Ἀμερικὴ εἶνε ἡ πολυυδροτέρα· διὸ εὐφορον ἔδαφος, ὡς τὸ τῆς Ἀμερικῆς, οὐδαμοῦ σχεδὸν ἀπαντῶμεν. Περὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων αὐτῆς ἰδὲ ἐν τοῖς § 30 καὶ 31· περίεργος δὲ ἐν αὐτῇ εἶνε ἰδίως ἡ ἀφθονία τῶν πτηνῶν, διότι τίς δὲν ἤκουσε περὶ τῆς ἀπειρίας τῶν ἀποδημητικῶν περιστερῶν, αἵτινες σκοτίζουσι τὸν Ἥλιον; ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἀφθονία εὐγενῶν μετᾶλλων. Ἀπέναντι τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως ὁ ἄνθρωπος εἶνε μικρὸς, καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν ἄρ. Θρόν. Πόθεν ἦλθον οἱ πρῶτοι κάτοικοι ἀγνοεῖται, εἰ καὶ ὑπάρχει τι ἀναμιμνήσκον τοὺς Μογγόλους. Ἐκτὸς τῶν κατοίκων τῆς πολιτικῆς χώρας πάντας τοὺς λοιποὺς περιλαμβάνουσιν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν φυλὴν, περὶ ἧς ἰδὲ ἐν τῷ § 33. Ἀλλ' ὅσον περισσότερον προβαίνουσι αἱ ἔρευναι, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνακαλύπτονται σπουδαιότεραι διακρίσεις εἰς τὴν φυλὴν ταύτην καὶ ἰδίως εἰς τοὺς κατοίκους τῶν δύο μεγάλων μερῶν τῆς ἡπείρου. Αἱ γλῶσσαι οὐδεμίαν ἔχουσι ὁμοιότητα πρὸς τοὺς γνωστοὺς μεγάλους γλωσσικοὺς κορμούς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλας εἶνε πάντα ἀνόμοια καὶ αὐθύπαρκτοι. Ἐκ τῶν 860 γλωσσῶν, ἃς γλωσσομαθῆς τις ἀριθμεῖ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀποδίδει τὰς 438 μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἀλλ' ὅ,τι καθιστᾷ τὸ περὶ τῆς φυλῆς ταύτης ζήτημα ἔτι δυσκολώτερον, εἶνε τὰ εὑρισκόμενα εἰς τε τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν κολοσσαῖα μνημεῖα, μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξίν παρελθόντος τινὸς πολιτισμοῦ, καὶ τὰ ὅποια ἤδη οἱ τοῦ 19 αἰῶνος Μεξικανοὶ καὶ Περουβιανοὶ ἐθεώρουσαν ὡς ἀνήκοντα εἰς λαὸν ἄρξαντα αὐτόθι χιλιετηρίδας πρότερον, καὶ μεθ' οὗ οὐδεμίαν εἶχον συγγένειαν.

Ταῦτα ἄγουσιν ἡμᾶς πρὸς τὸ ζήτημα, εἰ ἡ ἀρχαιότης καὶ ὁ μεσαίων ἐγνώρισόν τι περὶ Ἀμερικῆς. Ὁ παρὰ Πλάτωνι μῦθος

τῆς Ἀτλαντίδος πολλάκις ἐπανελήθη. Πέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι κατὰ τὸν ἰαῖωνα εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ Ἰσλανδίαν ὑπῆρξαν γνωσταὶ ἡ Γροιλανδία, ἡ Μαρκλανδία καὶ ἡ Βιλλανδία, δηλαδὴ ἡ τῆς Β. Ἀμερικῆς παραλία μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ. Εἰς τὰς χώρας ταύτας ὑπῆρχεν ἐπισκοπὴ πληρόνουςα διὰ φλαινῶν φόρον εἰς τὴν Ῥώμην. Φαίνεται μάλιστα ἐκ νειωστῶ ἀνευρεθέντων μνημείων μετ' ἐπιγραφῶν κατὰ τὰς παραλίας τῆς Βρασιλίας, ὅτι βόρειοι Γερμανοὶ ἔφθασαν εἰς ἐκεῖ. Ἀπὸ τοῦ ἰγ' αἰῶνος ἀπώλεσθη πᾶσα περὶ τῶν μερῶν ἐκείνων γνώσις, καὶ κατὰ τὸν αἰῶνα τῶν ἀνακαλύψεων καὶ θαλασσοποριῶν ἐσκέπτοντο μόνον πῶς νὰ εὕρωσι διὰ τῆς μεγάλῃς δυτικῆς θαλάσσης ὁδὸν πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέπευσε καὶ ὁ Γενοάτης Χριστόφορος Κολόμβος τὴν 3 Αὐγούστου 1492 ἐκ τοῦ Ἰσπανικοῦ λιμένος τῆς Πύλου. Μετὰ μακρὰν θαλασσοπορίαν, ἐπικίνδυνον ὡς ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας τῶν ναυτῶν, ἀνεκάλυψεν οὗτος τὴν 12 Ὀκτωβρίου ξηρὰν, τὴν νῆσον *Γουαναχάνην*, μίαν τῶν Βαχαμικῶν, ἣν ὠνόμασε *Santa Iθάωρα*· προσωρμίσθη δὲ τότε καὶ εἰς *Κουβαν* καὶ *Αἴτι*. Εἰς τρεῖς ἄλλας θαλασσοπορίας ἀνεκάλυψε πολλὰς τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν νήσους καὶ μέρος τῆς ἠπείρου κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρινόκου· ἀπέθανεν ὅμως κατὰ τὸ 1506, ἀνταρμειφθεὶς δι' ἀχαριστίας. Μετὰ δὲ τοῦτον Ἴσπανοὶ καὶ ἄλλοι ἐξηκολούθησαν ἀνακαλύπτοντες ἕτερα μέρη τοῦ νέου κόσμου· οὕτως ὁ Βαλθῶας εἶδε πρῶτος τὸ 1513 τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ὑστερον ἔλαθεν ὀλόκληρος ἡ ἠπειρος τὸ ὄνομα Ἀμερικὴ ἐκ τινος Φλωρεντινοῦ Ἀμερικού Βεσπουκίου, ὅστις, πολλάκις ἐπίσκεψθεὶς τὴν Ἀμερικὴν, ἐξέδωκε τὴν πρώτην ἐκτενῆ τῆς ἠπείρου περιγραφὴν. Οἱ ἀνακαλυπταὶ κατελάμβανον παντᾶχοῦ τὴν χώραν ἐν ὀνόματι τῶν ἐν Εὐρώπῃ κυρίων τῶν ἀλλ' ὅμως Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι ἦλθον εἰς ἔριδας τοιαύτας, ὥστε ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος ΣΤ' ἔσυρε γραμμὴν τινα ἐπὶ τῆς σφαίρας, δι' ἧς ὥρισε τὰ ὅρια ἐκατέρων. Εἰς τοὺς ἐγγυρῖους ἡ ἀνακάλυψις ἐπήνεγκεν ἀντὶ ἀτυχῆς ἐλευθερίας τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως πολὺ ὀλίγον ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ, ὁποίας πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἦσαν οἱ

νέοι μαθηταὶ τοῦ πράου καὶ ὑπομενετικοῦ Ἰησοῦ. Ἡ κυρία ὁμως πίεσις δὲν ἐπῆρχετο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποτόμου τῶν ἀποικιστῶν τραχύτητος, οἷτινες ἐδίψων χρυσοῦ καὶ λείας. Δομενικανός τις μάλιστα, ὀνόματι *Λασκάρις*, θέλων νὰ ἀνακουφίσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐγγχωρίους, προσεῖλκυσε τὸ ἀνέκαθεν ὑπάρχον ἐμπόριον τῶν δούλων *Αἰθιοπῶν* εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ οὕτως οἱ ὄντες ἰσχυρότεροι Αἰθίοπες εἰργάζοντο ἀντ' ἐκείνων. Ἐκτὸς τῆς νοτιωτάτης καὶ βορειοτάτης ταινίας καὶ ἀνατολικῶν τινῶν μερῶν ἦτο εἰς τὸ μέσον τοῦ ἰή αἰῶνος ὅλη ἡ Ἀμερικὴ μία *Εὐρωπαϊκὴ ἀποικία*. Κατὰ τοὺς λαοὺς, οἷτινες κατέλαβον τὴν Ἀμερικὴν, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν αὐτήν, 1) εἰς τὴν *Ἰσπανικὴν Ἀμερικὴν*, ἣτις περιελάμβανε σχεδὸν ὀλόκληρον τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ἐκτὸς τῆς Πορτογαλικῆς Βρασιλίας, τὴν κεντρικὴν Ἀμερικὴν, τὰ μεσεμβρινὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τὰς μεγάλας νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, ἐπομένως τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἡπείρου. Ἐκ τοῦ ἀποκτηθέντος χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου καὶ τῶν πολυτίμων λίθων λάμπουσι καὶ νῦν ἔτι οἱ ναοὶ τῆς Ἀμερικῆς· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἐτησίως πρότερον ἀπέπλεε δι' Ἰσπανίαν ἀργυροφόρος στόλος. Σήμερον ὅλοι σχεδὸν ἐκεῖναι αἱ χῶραι ἐγένοντο ἀνεξάρτητοι, ἀπέμεινεν ὁμως ἡ *Ἰσπανικὴ γλῶσσα* καὶ ἡ *Καθολικὴ θρησκεία*. 2) εἰς τὴν *Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν Ἀμερικὴν*, περιλαμβανούσας τὸ λοιπὸν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς μέρος καὶ τινὰς νήσους. Οἱ Γάλλοι ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλος νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐπὶ τῆς ἡπείρου καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, κατέλιπον ὁμως εἰς τινὰ μέρη τὴν *Γαλλικὴν γλῶσσαν* καὶ τὴν *Καθολικὴν θρησκείαν*. Καὶ ἀπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυριαρχίας ἐπίσης ἀπεσπάσθη τὸ καλλίτερον μέρος, ἐτήρησεν ὁμως τὴν *Ἀγγλικὴν γλῶσσαν* καὶ τὴν *θρησκείαν* μετὰ τῶν πολυαριθμῶν αὐτῆς αἰρέσεων. 3) ὡς πρὸς τὰς δύο ταύτας μεγάλας ἐκτάσεις εἶνε μηδαμινὰ τὰ ὑπὸ τῶν *Ὀλλανδῶν καὶ Δανῶν* ἐν τῇ Ἀμερικῇ καταληφθέντα. Καθ' ὅλην τὴν Ἀμερικὴν διακρίνουσι *λευκοὺς καὶ χρωματισμένους*· μετὰ τῶν πρώτων εἶνε οἱ ἄποικοι *Εὐρωπαϊοὶ* καὶ οἱ *Κρεόλοι*, οἷτινες εἶνε γνήσιοι τῶν ἀποικῶν ἀπόγονοι, γεννηθέντες ἐκεῖ, ἰδίως εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας καὶ

τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἰς τοὺς δευτέρους ἀνήκουσιν οἱ Με-
στίζοι, τέκνα Εὐρωπαϊῶν καὶ αὐτοχθόνων τῆς Ἀμερικῆς, καὶ
οἱ Μουλάτται, τέκνα Εὐρωπαϊῶν καὶ Αἰθίοπων. Ὁ πληθυ-
σμός ἅπας τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 70 ἐ, ὧν τὰ 0,40 λευκοί, τὰ
0,23 ἐγχώριοι, τὰ 0,19 Νέγροι καὶ τὰ 0,18 μιγάδες.

Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐγένοντο πάλιν πολ-
λαὶ μεταναστάσεις εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ
ιδίως ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰρλανδίας. Τῶν μεταναστατῶν πολ-
λοὶ, οἵτινες μετέβησαν ἢ ἐκ πλεονεξίας, ἢ πρὸς ἐπιδίωξιν ἐλα-
φροτέρας ἐργασίας, διαψευθέντες τῶν ἐλπίδων, ἐπανῆλθον πά-
λιν. Ἐν γένει δὲ οἱ ἔπαινοι καὶ αἱ ἐξυμνήσεις τῆς Ἀμερικῆς,
παραβαλλομένης πρὸς τὴν ἡμετέραν ἡπειρον, εἶνε καθαρά ὑπερ-
βολὴ, προδίδουσα ἀγνοίαν τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς Ἠ-
πείρου ἐκείνης. Τὸ λόγιον τοῦ ποιητοῦ μᾶς ἐμφανίζεται ἐν-
ταῦθα εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, «ὁ κόσμος εἶνε μέγας,
ἀλλὰ πανταχοῦ πλήρης μόχθων». Ὅπωςδήποτε ἡ Εὐρώπη
ὑπὸ θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν ἔποψιν καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐπι-
στήμας καὶ τὰς τέχνας, τὴν δύναμιν, τὰ ἔθνη καὶ τὴν τάξιν μένει
καὶ θὰ μένη πάντοτε ἢ πρώτη τοῦ κόσμου ἡπειρος.

Δ) ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§. 70. Τὸ μεσημβρινὸν τοῦτο ἡμισυ τοῦ νέου κόσμου σχη-
ματίζει τρίγωνόν τι ὀλίγον διηρθρωμένον καὶ πρὸς Ν. εἰς
ὄξυ ἀπολήγον, ὅπως καὶ ἡ Ἀφρική. Ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς
αὐτοῦ ἀκρας ἀρχονται αἱ Κορδιλλέρας (Ἰσπανιστὶ ἄλυσις) ἢ
Ἄνδεις, ἀποτελοῦσαι τὴν ἐκτενεστέραν τῶν ὀρέων τῆς Γῆς
σειρὰν καὶ σχηματίζουσαι ὑψηλὴν ζώνην, παρακειμένην εἰς τὴν
δυτικὴν τῆς Ἠπείρου παραλίαν. Συνίστάνται δὲ ἐκ δύο καὶ
ἐνίοτε ἐκ τριῶν παραλλήλων σειρῶν, αἵτινες ἐνιαχοῦ συνδέον-
ται διὰ κόμβων ὀρεινῶν, ἢ κλάδων ἐγκαρσίων. Διακρίνομεν
δὲ ἐκ Ν. πρὸς Β. τὰς Κορδιλλέρας τῆς Παταγονίας, τῆς
Χιλῆς, τοῦ Περού, τοῦ Κουίτου καὶ τῆς Νέας Γρανάδας.
Τὸ Κιμβόρασον, ἔχον ὕψος ὑπὲρ τοὺς 20000 π., ἐθεωρεῖτο

ἐπὶ πολλὸν χρόνον ὡς τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Γῆς· ὁ διάσημος σφῆς Γερμανὸς *Αλέξανδρος Οὐμβόλδος*, εἰς ὃν ὀφείλομεν τοσοῦτον ἐπιτυχεῖς καὶ δοκίμους περὶ τῆς Μ. Ἀμερικῆς γνώσεις, ἀνήλθεν εἰς τὸ Κιμβόρασον τὸ 1802 μέχρι 18000 π. Νεώτεροι καταμετρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι τέσσαρες κορυφαὶ τῆς παρὰ τὴν παραλίαν Κορδιλλέρας μεταξὺ 18°, 7' καὶ 18°, 27' N. πλ. καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ ἠφαιστειὸν τῆς Χιλῆς *Ακογκάγουα*, κείμενον εἰς τὴν 32° N. πλ. ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τοῦ Κιμβοράσου, καὶ ἰδίως τὸ τελευταῖον, τὸ ὁποῖον εἶνε ὑψηλότερον 1600 π. Ἐπι δὲ νεώτερα καταμέτρησις ἀπέδειξε πάλιν τὸ *Ακογκάγουα* ὀλίγον χαμηλότερον τοῦ *Σαχάμα* (20971 π) μιᾶς τῶν τεσσάρων παραλίων κορυφῶν. Οὕτω τὸ *Σαχάμα* φαίνεται μὲν ὅτι εἶνε ἡ ὑψίστη κορυφή τῶν Ἄνδεων, ὅμως τὰ περὶ τοῦ ὕψους τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν αὐτῶν δὲν εἶνε εἰσέτι ἐντελῶς ἐξηκριβωμένα καὶ ἐπομένως δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς, τίς ἡ ὑψίστη κορυφή αὐτῶν. Ἔτεροι ὑψηλαὶ κορυφαὶ εἶνε τὸ *Ιλλίμανι*, τὸ *Σοράτα*, κτλ. Ἀξιοσημείωτα περὶ τῶν Ἄνδεων εἶνε τὰ ἑξῆς τρία· πρῶτον τὸ μέγιστον αὐτῶν μῆκος σχετικῶς πρὸς τὸ πλάτος, ὅπερ ὅμως ἀξάνει ἐκ N. πρὸς B (διότι τὸ μὲν μῆκος τῶν Ἄνδεων τῆς Μ. Ἀμερικῆς εἶνε 900 μ. τὸ δὲ πλάτος καὶ εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουσιν αἱ μέγιστα διακλαδώσεις, μόλις ἀναβαίνει εἰς 100 γ. μ.)· δεύτερον ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν καὶ οἱ συχνοὶ καὶ φοβεροὶ σεισμοὶ, οἵτινες δεικνύουσιν ὅτι ἡ N. Ἀμερικὴ εἶνε πυρὴν κύριος ὑπογείου πυρός· τρίτον αἱ ὑψηλαὶ τῶν Κορδιλλερῶν σειραὶ δὲν χωρίζονται πάντοτε ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν καὶ χαραδρῶν κοιλάδων, ἀλλὰ πολλαχού, ἀπ' μακρυνόμενα ἀπ' ἀλλήλων πλὴν, ἀποτελοῦσιν οὕτως ὑψηλὰ ὑψίπεδα, περικλειόμενα ὑπὸ γιγαντωδῶν τειχῶν. Τοιαῦτα εἶνε 1) τὸ ὑψίπεδον τὸ περὶ τὴν λίμνην *Τιτικάκαρ*, ἧτις ἔχει 200 μ. καὶ ὕψος ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 12000 π. 2) τὸ 150 μ. περαιτέρω πρὸς B ὑψίπεδον τοῦ *Κουίτου* (8000 π.), κείμενον κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Κιμβοράσου καὶ τοῦ ἐνεργητικωτάτου ἠφαιστείου *Κοτοπαξίου* (οὗτινος τοὺς μηκυθμοὺς καὶ τὸν θόρυβον 25 μ. μακρὰν ἤκουσεν ὁ Οὐμβόλδος) καὶ ἄλλων γι-

γαντωδῶν ὀρέων, πάντων ὑψηλοτέρων τοῦ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης Λευκοῦ ὄρους· 3) βορειότερον καὶ ἰσαυψές σχεδὸν τούτου εἶνε τὸ ὑψίπεδον τῆς Βογοτάς. Ὁ ἀήρ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ὑψιπέδων εἶνε εὐκρατος καὶ καθυρός. Ὀλόκληρος τῶν Κορδιλλερῶν ἡ σειρὰ κρύπτει τὸν πλεῖστον χουσὸν (αὐτόθι εὐρέθη κατὰ πρῶτον ἢ πλατίνα). Ἰδιάζοντα τῶν Ἄνδεων ζῶα εἶνε ἡ *λάμα*, τὸ ἠπιώτερον τῶν φορτηγῶν ζώων, ἡ *βικοῦνα*, γνωστὴ διὰ τὸ λεπτὸν αὐτῆς μαλλίον, καὶ ὁ ὑπὲρ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν Ἄνδεων ὑψύμενος κόνδωρ, ὅστις ἔχων, ἀνακτῶν οὐσῶν τῶν πτερύγων, πλάτος ἐξ πήχεων, ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ἐλάφων καὶ τῶν ρόσχων.

Ἐκτός τῶν Ἄνδεων ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν τέσσαρα μεμονωμένα συστήματα ὀρέων, 1) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς χεῖλος πρὸς Α τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαγδαληνῆς ἢ σειρὰ Νειάδα τῆς Ἀγίας Μάρθης, ἣτις κατέχει μὲν μικρὰν ἔκτασιν, ἀλλ' εἶνε ὑψηλότατον (18000 π.) καὶ ὀγκῶδες ὄρος, οὗ τινος αἱ κατάσχιστοι πλευραὶ ὑψοῦνται ὡς προμαχῶνες ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου· 2) περαιτέρω πρὸς Α. εἶνε τὰ παράλια ὄρη τῆς Βερεζουέλης (8000 π.). 3) πρὸς τὰ ΝΑ τοῦ ἀνωτέρω ὑψοῦται τὰ ὄρη τῆς Γουαϊάνης ἢ Παρίμης, ὑψοῦμενα ἀπὸ 8—10000 π. 4) εἰς τὴν ἀνατολικὴν προσοχὴν τῆς ἠπείρου, εἰς τὴν Βρασιλία, ὑψοῦνται τὰ Βρασιλιανὰ ὄρη, τὰ ὅποια ἔχοντα ὕψος 7000 π. σχηματίζουσιν ὑψηλὴν ὀρεινὴν χώραν, ἐπὶ τῆς ὁποίας διάφοροι σειραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον παράλληλοι φέρονται ἐκ τῶν ΝΔ πρὸς τὰ ΒΑ. Ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῶν συστημάτων τούτων καὶ τῶν Ἄνδεων δύναται τις εὐκόλως νὰ συμπεράνη τὴν διεύθυνσιν τῶν μεγίστων ποταμῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς, ῥεόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς Α ἢ τὰ ΝΑ καὶ θριθύντων καίμινωρ, ἧγουν χροκοδείλων καὶ γελωτῶρ, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὁποίων ἐξάγεται ἔλαιον· ἐκ δύο μόνον κατὰ τὸν Ὀρινόκον νησιδίων ἐξάγονται ἐτησίως 125000 φιάλαι ἔλαιου.

Ἐπισημότεροι ποταμοὶ 1) ὁ πολύστροφος Ὀρινόκος, μεταξὺ τῶν ὀρέων τῆς Νέας Γρανάδας, τῆς Βερεζουέλης καὶ τῆς Παρίμης. Εἰς τὰ ὄρη τῆς Παρίμης ὑπάρχουσιν αἱ ἀνεξερεῦ-

νητοι ἔτι πηγαὶ καὶ ὁ ἄνω ῥοὺς τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἔχει μεγαλοπρεπεῖς κατορράχτας καὶ κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν αὐτοῦ σχηματίζων δέλτα ἐκβάλλει διὰ πεντήκοντα στομιῶν. 2) Ὁ *Μαράων* ἢ *Ἀμαζόνιος*, ὦν ὁ μεγαλύτερος τῆς Γῆς (§ 29 Φυσ. Γεωγ.) σχηματίζεται ἐκ δύο ποταμῶν τῶν Ἄνδεων, οἵτινες ῥέοντες ἀμφότεροι ἐκ Ν. πρὸς Β. διὰ μέσου κοιλάδων φερόμενων κατὰ μῆκος τῶν ὀρέων, ἐνοῦνται πρὸς Α καὶ κάμπτοντες εἰσέρχονται εἰς τὸ εὐρὺ βαθύπεδον τὸ ἐκτεινόμενον μεταξὺ τῶν Κορδιλλερῶν, τῶν ὀρέων τῆς Γουαῦάνης καὶ τῶν τῆς Βρασιλίας. Δέχεται δὲ ὁ ποταμὸς ὑπὲρ τοὺς 20 ἰσημεγέθεις περιπότου τοῦ Ῥήνου παραποτόμους, ὧν οἱ ἐπισιμότεροι (Μαδέρας) κείνται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην, καὶ ἐκβάλλει διὰ στομίου πολυνήσου καὶ εὐρέος 20 μ. Βραγίων τις τοῦ ποταμοῦ συνδέει αὐτὸν μετὰ τοῦ ἐκ τῆς Βρασιλιανῆς βουνώδους χώρας ἐρχομένου *Τοχαρτίνου*, ὅστις κατὰ τὴν 5 μ. πλατεῖαν ἐκβολὴν αὐτοῦ καλεῖται *Παράς*· μεταξὺ δὲ τῶν ἐκβολῶν τῶν δύο ποταμῶν κεῖται ἡ νῆσος *Μαράϊος* ἢ *Ἰωάννης*. Ὑπὲρ τὰ 100 μ. πρὸς τὰ ἄνω τοῦ Ἀμαζονίου προχωρεῖ ἡ πλημμυρὶς καὶ 60 μ. ἐκτὸς αὐτῆς αἰσθάνεται τις τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ. 3) Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Βρασιλίας ῥέουσι πρὸς Ν. τρεῖς ποταμοί, πρὸς Δ. ὁ *Παραγουάης*, καὶ πρὸς Α ὁ *Παράνας* καὶ ὁ *Οὐρουγουάης*, οἵτινες ἐνούμενοι σχηματίζουσι παμμεγίστην τινὰ γλυκέων ὑδάτων ἐκβολὴν, καλουμένην *Λαπλάτα*.

Παρὰ τοὺς ἀνωτέρω ποταμοὺς ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ῥηθέντων ὀρέων ἀπέραντοι πεδιάδες· εἰς τὴν θάλασσαν ὑψοῦτο 1000 π. ἔτι, αἱ Ἄνδεις, ἡ Βρασιλία καὶ ἡ Γουαῦάνη θὰ ἐξεῖχον ὡς νῆσοι. Καὶ αὐτὰ τὰ μεταξὺ τῶν ποταμῶν χωρίσματα τόσον εἶνε ἀσήμαντα, ὥστε τὸ περίεργον φαινόμενον τῶν δικράνων (§ 29 Φυσ. Γεωγ.) παρουσιάζεται δις αὐτόθι, ὁ *Κασσικιάρης*, δηλ. παραπόταμος τοῦ Ὀρινόκου, καὶ ὁ *Νέγρος*, παραπόταμος τοῦ *Μαράωνος*, συνέχονται ἐπίσης μεταξὺ *Μαράωνος* καὶ τοῦ συστήματος τοῦ *Λαπλάτα* ὑπάρχει τιοῦτος σύνδεσμος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν μάλιστα οἱ ποταμοὶ τῆς Ν. Ἀμερικῆς, συνενούμενοι, σχηματίζουσι μέγα τι λαθυρινῶδες δίκτυον ὑδάτων μετὰ πολλῶν προσκαίρων δικράνων. Αἱ πεδιά-

δες ὅσαι δὲν ἐξεχερσώθησαν, καλύπτονται ὑπὸ πρωτογόνων δασῶν καὶ στεππῶν. Πρωτογόνα δὲ δάση καλοῦσιν ἐκεῖνα, τὰ ὅπ' ἴα μένουσιν ἔτι εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἀγριότητα καὶ εἶνε ἀδιάβατα· οὐδέποτε δ' ἀντήχησεν ὁ πέλεκυς ἐντὸς αὐτῶν καὶ οὐδέποτε ἀνθρωπίνη χεὶρ ἐσκόρπισεν αὐτῶν σπέρματα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν τούτων. Ἐπὶ τῶν λευψάνων τῶν σαπέντων καὶ καταπεσόντων γιγαντωδῶν κορυμῶν ἀνυψοῦνται πολλαχοῦθα λεραὶ νέαι γενεαὶ φυτῶν· θερμότης δὲ ὑγρὰ ἐπιβοηθεῖ τὴν καταπληκτικὴν ἐλάσθησιν. Τὰ εἶδη τῶν παρασίτων φυτῶν καὶ αἱ διαφοροὶ περιπλοκάδες, περιελισσόμεναι περὶ τοὺς κορυμῶν, ἀνυψοῦνται μέχοι τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῶν δένδρων καὶ συνδέουσιν ὡς μετέωροι στέφανοι μεμκρυσμένους κλάδους. Λάμπει καὶ τὸ πᾶν ἀστράπτει ἐκ πολλῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν καλλιχρῶν ἀνθέων. Μεθ' ὧν τούτων συνδέεται καὶ ζωϊκὸς κόσμος ὅχι ὀλιγώτερον τοῦ φυτικοῦ ποικίλος, πολύχρους καὶ λάλος. Εἰς τοὺς κλάδους κράζουσιν οἱ ποικιλόχρους ψιττακοί, πολυάριθμα δὲ γένη πιθήκων ἀναλιχνίζονται ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, ἐνῶ ὁ βραχύπους κρέμαται καρφωμένος περὶ τὸν κορμὸν. Περὶ τὰ ἄνθη χρυσαλίδες μαγικαὶ συνερίζονται πρὸς τὰ ρεκταρίνια, ἅτινα ἐμβυθίζουσιν εἰς τοὺς κάλυκας τῶν ἀνθέων τὸ βελονοειδὲς αὐτῶν ῥάμφος. Αἱ χρυσαλίδες εἶνε ὡς ἡ παλάμη μεγάλαι καὶ ὑπερβάλλουσι πολὺ τὰς ἡμετέρας κατὰ τὴν λάμψιν τῶν χρωμάτων. Ἐντὸς τῆς χλόης ἔρπουσιν ὠραῖα στίλβοντα ἔρπετὰ καὶ βομβύζουσι κἀνθροὶ, λάμποντες ὡς λίθοι πολύτιμοι. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου τὰ πάντα ἤσυχάζουσι καὶ τὸ ἀρπακτικὸν τῆς γαλῆς γένος ἄρχεται τοῦ φονικοῦ αὐτοῦ ἔργου. Οἱ ποταμοί, τῶν ὁποίων τὰ ἤσυχα ὕδατα διέρχονται ὑπὸ τοὺς πρασίνοὺς θόλους τῶν ἀπεράντων τούτων δασῶν, σχηματίζουσι τὰς μόνας τῆς συγκοινωνίας ὁδοῦ διὰ τοὺς ἀραιῶς κατοικοῦντας αὐτῶν λαοὺς, τὰς κοινότητας καὶ τοὺς ἱεραποστόλους. Τοιαῦτα πρωτογόνα δάση ὑπαρχουσιν ἰδίως κατὰ τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων καὶ τὸν μέσον Μαράνωνα. Ὁ Οὐμβόλδος ὑπολογίζει τὰ συνεχόμενα πρωτογόνα δάση τῶν μερῶν τούτων ὡς ἔχοντα ἐξάκις μεγαλειτέραν ἔκτασιν τῆς Γαλλίας. Ἐκτὸς τούτων καὶ αἱ σ τ έ π π α ι τῆς Ν' Ἀμερικῆς μεγίστην ἐπί-

σης κατέχουσιν ἑκτασιν· οὕτω λ. γ. αἱ λάνοι, (εὐρεῖται πε-
 διάδες ἐκ πῶας ἀνευ λόφων καὶ δένδρων) ἔχουσι κατὰ τὴν ἀ-
 ριστεράν ὄχθην τοῦ Ὀρινόκου 14000 □ μ. καὶ παρουσιάζου-
 σιν ἐτησίως τρεῖς εἰκόνας, κατὰ πρῶτον πεδιάδα κατακεκουμέ-
 νην καὶ ἀπινθρακωμένην ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος
 χαίνει πολλαχοῦ κατερρηγμένον, ἐνῶ νέφη κονιοροτοῦ ὑψοῦνται ἐν
 τῇ αὐγμῆρᾷ ἀτμοσφαίρα· μόνον δὲ μικρὰ τινα τέλματα δὲν ἀπο-
 ξηραίνονται ἐντελῶς καὶ εἰς αὐτὰ ἐνεδρεύουσιν αἱ ἠλεκτρικαὶ
 ἐγχέλειαι· ὅταν ὁμως ἔλθῃ ἡ ὥρα τῶν θρογῶν, ἀναπτύσσεται
 αἰφνιδίως θαλερωτάτη πῶα καὶ τέλος, ὅταν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ
 ἐκχειλίσωσιν, αἱ στέππαι μεταβάλλονται εἰς θάλασαν, ἐν ᾗ μόνον
 τὰ ὑψηλότερα μέρη ἐξέχουσι τῶν ὑδάτων πρὸς καταφυγὴν τῶν
 ἵππων, ἡμιόνων καὶ βοῶν, οἵτινες ἐπιτηρούμενοι ὑπὸ τῶν τολ-
 μηρῶν ποιμένων (λα νέρω ν) περιπλανῶνται αὐτόθι ἐλεύθεροι.
 Ἐπίσης ἀπέραντος εἶνε ἡ ἑκτασις τῶν παμπῶν, (πεδιάδων, ἐκ-
 ταινομένων πρὸς Δ. τοῦ Παραγουάου καὶ τὰ ΝΔ. τοῦ Λαπλά-
 τα), ἐν αἷς ἄγριαι θόες περιπλανῶνται καὶ συλλαμβάνονται ὑπὸ
 νομάδων (γ ο υ α ο ὐ χ ο ι).

Μικρὸν μόνον μέρος τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τὸ μεσημβρινὸν τῆς
 χερσονήσου ἄκρον μετὰ τινος παρακειμένης νήσου, ἔμεινεν ἀδια-
 φιλονεικῆτον εἰς τοὺς αὐτόχθονας λαοὺς, τὸ δὲ λοιπὸν κατέ-
 χεται καὶ νῦν ὑπὸ λαοῦ Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς. Πανταχοῦ
 ὁμως κατοικοῦσι μεταξύ αὐτῶν ἰθαγενεῖς, οἵτινες διὰ τῶν ἱερα-
 ποστολῶν ἐγένοντο Χριστιανοί. Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαε-
 τηρίδας παρατηρεῖται ἐλάττωσις τῶν λευκῶν καὶ αὐξήσις τῶν
 χρωματισμένων κατοίκων, τὸ ὅποιον δύναται ποτε νὰ προ-
 καλέσῃ σπουδαῖα καὶ ἀναπλαστικὰ γεγονότα· καὶ λιθίους ὑ-
 πέρχουσιν αὐτόθι πολλοί. Ἐν ὅλοις ἡ Ν. Ἀμερικὴ ὑποτίθεται
 ὅτι ἔχει 20 ἑ. κ, ἐξ ὧν τὰ 6 ½ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀμε-
 ρικανικὴν φυλὴν.

Λί πολιτεῖαι τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Α) Ἐβρέθη ἤδη ὅτι τὸ μέγιστον τῆς Ν. Ἀμερικῆς μέρος
 μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν·
 ἀλλ' ὅτε ὁ Ναπολεὼν τὸ 1808 ἐκρήμισε τὴν παλαιὰν Ἰσπα-

νικήν δυναστείαν ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ ἔκαμε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ βασιλέα τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἐκηρύχθησαν ἐλευθεραὶ αἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἰσπανικαὶ γῶραι ἀλλεπάλληλοι. Ἀπολαύσασαι δὲ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀνεξαρτησίας, δὲν ἠβέλγησαν νὰ ὑποταθῶσι μετὰ ταῦτα οὐδὲ εἰς τὸν νέμνον βασιλέα τὸν ἐπανακόμψαντα τὸ 1814. Εἰς τὸν ἐκ τούτου προσελθόντα μετὰ τῆς μητροπόλεως πόλεμον διεκρίθη ἐκ τῶν Ἀμερικανῶν ἰδίως ὁ στρατηγὸς Σίμων Βολιβάρ, ὁ ἐπικληθεὶς μετὰ ταῦτα ἐλευθερωτής. Κατὰ τὸ ἔτος 1825, ἐκδιωχθέντων ἀπὸ τῆς Ν. Ἀμερικῆς τῶν Ἰσπανικῶν στρατῶν, τὰ Ἰσρωποικία γράτη ἀνεγνώρισαν ἀλλήλ διαδόχως τὰ νέα κράτη τῆς Ἀμερικῆς, τέλος δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Ἰσπανία. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐπῆλθον ἐσωτερικαὶ ταραχαί, καὶ σύγχυσις καὶ ἀλληλομαχίαι τῶν κομμάτων λίαν θλιβέρας καὶ σήμερον ἐτι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων τόσον ὀλίγον εἶνε αἰσία καὶ εὐτυχής, ὥστε ἤρχισαν πάλιν εἰς τινα μέρη νὰ ἐπιθυμῶσι τὴν Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν ὑπόχουσι δὲ αὐτῶν τανῦν αἱ ἑξῆς ἐν νέᾳ δημοκρατίαι, 1) Ἡ Βενεζουάλα, 2) ἡ ὀμόσπονδος δημοκρατία τῆς Νέας Γρανάθης, 3) ἡ τοῦ Ἰσημερινοῦ, 4) τὸ Περού, 5) ἡ Βολιβία, 6) ἡ Χιλῆ, 7) ἡ Απλατία ἢ Ἀργεντινῆ ὀμοσπονδία, 8) ἡ Οὐρουγουάη καὶ 9) ἡ Παραγουάη, αἵτινες ὀμοῦ ἔχουσιν 60000 □ μ. καὶ κατοίκους ὀλίγον πλείους τῆς Ἰσπανίας. Ἡ φύσις τῆς χώρας εἶνε τροπικὴ, ὀμως ὁ πληθυσμὸς ἀραιότατος.

4) Ἡ Βενεζουέλα (20000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ½ ἑ. κ) καὶ πρότερον Τερραφίρμα, κειμένη κατὰ τὴν Β. περιλίαν, καλεῖται οὕτως ἐκ τῆς πόλεως Κόρος ἢ Βενεζουέλης, ἤγουν μικρᾶς Ἐνετίας, ὡς θεμελιωμένης, ὅπως καὶ ἐκείνη, ἐπὶ πασσάλων. Ἡ Κόρος κεῖται κατὰ τὴν Α. εἰσοδὸν τοῦ Μαρακαίβου κόλπου. Περαιτέρω πρὸς Α. κεῖται τὸ Πορτοκαβέλλον, καὶ ἀνατολικώτερον ἡ εὐλίμενος καὶ ζωηροτάτη ἐμπορικὴ πῆλις Γουαύρα. Εἰς τὰ ἐξοχότερα τῆς χώρας καὶ κατὰ τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων τῆς παραλίας κεῖται ἡ Καρακάα, ἥτις, οὕσα μητροπῆλις τῆς δημοκρατίας καὶ κειμένη 3800 π. ὑπὲρ τῆς θαλάσσης, εἶνε καλῶς ὀκωδομημένη καὶ ἔχει 40000 κ. Φρικώδης σεισμὸς, γενόμενος τὸ 1812, τὴν κατέστρεψε σχεδὸν ἐξ

ἐλακλήρου, ἀλλὰ ἔτι καὶ νῦν φαίνονται ἀπειράριθμα καὶ ἐνιαχ. ὤζωγρα·
φικά ἐρείπια. Κούμανα, πρὸς Α, πόλις ἐμπορική. Βαρίναι,
πόλις μεσόγειος, ἐπίσημος διὰ τὸν περὶ αὐτὴν φούμενον καπνόν. Ἡ
βορεία αὕτη παραλία τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἶνε ἡ πατρίς τοῦ ναρκωτικοῦ
φυτοῦ τοῦ καπνοῦ (Νικωτιανή), τὸ ὅποιον ἀρχικῶς μὲν οἱ ἐγχώριoi ἐκά·
πνιζον διὰ τὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς μύιας, νῦν δέ, ἐκταθείσης τῆς
χρήσεως αὐτοῦ, χρησιμεύει εἴτε ὡς καπνός εἴτε ὡς ταμθάκος πρὸς
διασκέδασιν. Παρὰ μὲν τὸν ἄνω Ὀρινόκον κατοικοῦσι πολλαὶ φυλαὶ
Ἰνδῶν, παρὰ δὲ τὸν κάτω κεῖται ἡ ἐπίσημος ἐμπορική πόλις Ἀγγο·
στούρα, ἢ Βυλιβάρη.

2) Ἡ Νέα Γρανάδα (11000 □ μ. καὶ περὶ τὰ 280.000 κ),
κειμένη εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν καὶ ἐπὶ τῶν Ἄνδεων, σχηματίζει
ἤδη τὴν ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν Κολομβίαν, συνισταμένην ἐξ
ὀκτώ κρατῶν, τὰ ὅποια συνενεῦνται μόνον ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς καὶ γρα·
τιωτικὰς αὐτῶν σχέσεις. Ἐπισημότεραι πόλεις Βογότα, πρωτεύουσα,
ἔχουσα 50000 κ. καὶ πρὸς Β. 530 π. ὑψηλὸν καταβράκτιν, σχηματιζό·
μενον ὑπὸ ὀμωνύμου ποταμοῦ. Καρχηδών, πρὸς Β. παρὰ τὴν θάλασ·
σαν. Ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ κεῖται τὸ σπουδαῖον διὰ τὴν θέσιν του ὀμωνύμου
κράτος τοῦ Ἰσθμοῦ ἢ τῆς Πανάμας, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτεύουσα
Πανάμα, κειμένη εἰς τὸν πρὸς Δ. ὠκεανόν, εἶνε ἡ κλειὴ πρὸς τὴν
Ν. Ἀμερικὴν καὶ ἔχει σιδηρόδρομον διασχίζοντα τὸν ἰσθμόν καὶ ἐνεῦν·
τα τοὺς δύο ὠκεανούς.

3) Ἡ Ἰσημερινός (13500 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὸ 4 ἑκ) ἐκλήθη
οὕτω διὰ τὴν ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν θέσιν αὐτῆς. Ἐπισημότεραι πόλεις
Κοϋτόν, ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου ὑψιπέδου (σελ. 148). καὶ κατὰ τοὺς πρό·
ποδας τοῦ ἡφαιστείου ὄρους Πισίκα καὶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, ἔχου·
σα ὠραῖα παλάτια, ναοὺς καὶ 80000 κ. Γουαῦακουίλη, οὐ μα·
κρὰν τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου πλωτοῦ ποταμοῦ,
ἡ σπουδαιότερα αὐτόθι ἐμπορική πόλις. Εἰς τὴν δημοκρατίαν ταύτην
ἀνήκοσι καὶ αἱ νῆσοι Γαλάπαγοι ἢ τῶν Χελωνῶν.

4) Τὸ Περού (24000 □ μ. καὶ 2 ½ ἑκ) εἶνε τὸ μὲν στενήται·
νία παρὰ τὰς δυτικὰς κλιτύας τῶν Ἄνδεων, τὸ δὲ ὑψίπεδον καὶ πα·
τρὶς τοῦ Περουβιανοῦ φλοιῦ, ὅστις κοινῶς καλεῖται κίνα (Περουβιστὶ
φλοιός). Ὅτε κατὰ τὸ 1525 εἰσῆλασαν αὐτόθι οἱ Ἰσπανοὶ ὑπὸ τὸν
σκληρὸν Φραγκίσκον Πιζάρρον, εὔρον λαὸν ἥπιον καὶ ἱκανῶς πολιτισμέ·

νον, ἔχοντα ὀργανισμένον βασίλειον. Οὐράνιος προπάτωρ, Μαγκνο-
καπάκος καλούμενος, ἐμφανισθεὶς ἐπὶ τινος νήσου τῆς λίμνης Τι-
τικάκης εἶχε διδάξει τὸν λαὸν τοῦτον τὴν λατρείαν τοῦ Ἥλιου, ὅστις
εὐχριστεῖτο μὲ θυσίας ζώων, καρπῶν καὶ προϊόντων τέχνης, καὶ ὄχι
ἀνθρώπων. Οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἀπέτελουν τὸ βασιλικὸν γένος τῶν Ἴγ-
κῶν, ἤτοι υἱῶν τοῦ Ἥλιου, καὶ τὸ βασίλειον αὐτῶν, εἰς ὃ
ἀνήκε καὶ τὸ σημερινὸν Κούιτον καὶ ἡ Βολιβία, ἐγένετο λεία τῶν
Ἰσπανῶν, οἵτινες ἰδίως αὐτοῖσι ὑπῆξεν σκληροὶ καὶ ἄπιστοι. Ἐπι-
σημότεραι πόλεις Κοῦσκον, εἰς θελικτικὸν ὑψίπεδον, πρωτεύουσα
ἄλλοτε τῶν Ἴγκῶν, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ πρῶτος ὑπὸ χρυσοῦ κεκαλυμμένος
ναὸς, ἔχουσα καὶ νῦν ἐτι 48000 κ. Λίμα, πόλις ἐμπορικὴ, ἰδρυθεῖσα
ὑπὸ τοῦ Πιζάρρου 4 $\frac{1}{2}$ μ. μακρὰν τοῦ λιμένος Καλλάου καὶ ἐν τῷ
μέσῳ θαλερῶν κήπων ἔχει δὲ 70000 κ, ὧν τὸ τρίτον λευκῆ, πολλοὺς
μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ μοιωρόφους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἴκους ἕνεκα
τῶν σεισμῶν, ὑφ' ὧν τὸ 1747 τὰ $\frac{3}{4}$ σχεδὸν τῆς πόλεως κατεστράφησαν.
Ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν Περού ἀνὴν παραλίαν τριῶν μικρῶν νήσων τῆς
Χίγχας ὑπάρχει τὸ πλεῖστον καὶ καλλίστον γουάνον (§ 56).

5) Τὸ ἄνω Περού ἢ ἡ Βολιβία (24000 □ μ καὶ σχεδὸν 2 ἑ. κ), κα-
λουμένη οὕτως ἐκ τοῦ Β. λιθάρου καὶ ἐγγίζουσα διὰ στενῆς τινος ται-
νίως γῆς τὸν Κίβηρικὸν Ὠκεανὸν, οὐίσταται ἐκ κοιλάδων τῶν Ἀν-
δεων καὶ τοῦ ὑψίπεδου τῆς Τιτικάκας (σελ. 558) καὶ εἶνε ἐκ
τῶν ὑψίστων χωρῶν τῆς Γῆς. Ἐπισημότεραι πόλεις Ποτόσιον,
ἡ μεγίστη ἀπασῶν πρίτερον καὶ διάσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυ-
σοῦ καὶ ἀργύρου. Χουκουισάκα, ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα. Λα-
πάζη, ἡ πολυπληθεστέρη τανῦν. ἔχουσα 76000 κ.

6) Ἡ Χιλῆ (2260 □ μ καὶ σχεδὸν 2 ἑ. κ.), οὕσα στενὴ παράλιος
χώρα, ἐν ἣ νεωστὶ ἀνεκαλύφθησαν μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κατοι-
κεῖται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου λαοῦ τῶν Ἀραύκων, ὅσις ὁμοῦς ὀλονὲν
ἐλαττοῦται. Ἐπισημότεραι πόλεις Σαντιάγο, ἤτοι Ἀγ. Γάκωβος,
κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀνδ. ὠν καὶ 20 μ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχου-
σα 80000 κ. Ἐπὶ τῆς παραλίας κεῖνται δύο ἐμπορικαὶ πόλεις, πρὸς Β
ἢ Βαλπάραισος, ἔχουσα 60000 κ, καὶ πρὸς Ν. ἡ Βαλδιβία
εἰς ἐκαστὴν τὰς πόλεις τὸ $\frac{1}{3}$ τῶν κατοίκων εἶνε Γερμανοί. Ἡ Χι-
λῆ, ὡς καὶ ἅπαντα ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἀνδεων, πάσχει ὑπὸ μεγί-
στης ἀνυδρίας καὶ ξηρασίας. Πρὸς Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ νῆτος Χιλόη,

ἤτις, ἀνήκουσα εἰς αὐτήν, περικυκλοῦται ὑπὸ νησιδίων, ἅτινα καλοῦνται σύμπλεγμα τῆς Χιλόης. Ἐπι περαιτέρω τῆς ξηρᾶς κεῖται τὸ βραχῶδες νησιδίον τοῦ Ἰωάννου Φερδινάνδου, ἔθθα Ἄγγλος τις ναύτης, ὁ Ἀλέξανδρος Σελκίρκος, ἐγκατελειφθεὶς ὑπὸ τῶν συντρόφων του ἐπὶ μακρὸν ἔζησε μόνος. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Δανιὴλ Φωὴν νὰ συγγράψῃ τὸν Ῥομβινσῶνα.

7) Ἡ Ἀργεντινὴ ὁμοσπονδία (25500 □ μ. καὶ 120000 κ.) συνίσταται ἐκ 13 ἐπαρχιῶν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εὐκτιστος καὶ λίαν ἐμπορικὴ εἶνε Βουενοσάϊρα, εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ 8 μ. αὐτόθι εὐρέος ποταμοῦ Λαπλάτα, ἔχουσα 120000 κ. καὶ οὖσα ἡ τρίτη πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς κατὰ τὸν πληθυσμὸν.

8) Ἡ Οὐρουγουάη (3400 □ μ. καὶ 250000 κ.), κειμένη κατὰ τὴν ὀριστερὰν ὄχθην τοῦ Λαπλάτα, ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ. Μοντεβίδεον, κατὰ τὴν βορείαν ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, πρωτεύουσα καὶ πόλις λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα 45000 κ.

9) Ἡ Παραγουάη (16600 □ μ. καὶ σχεδὸν 4 ½ ἐ. κ.), μεσόγειος δημοκρατία, κειμένη ἀκριβῶς εἰς τὸ δίκρανον τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Παράνα. Τὸν 15 αἰῶνα Ἰησοῦίται ἐδίδαξαν αὐτόθι τοὺς ἐγχωρίους τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἴδρυσαν συγχρόνως ἱεροκρατικὸν τι βασιλεῖον, οὗτινος ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἡ ὑπαρξὶς ἐκρύπτετο ἀπὸ τὰ σέματα τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὑπεχώρησαν οἱ ἱερεῖς εἰς τὴν βίαν· τὸ δὲ γεγονός τοῦτο, ὅχι ὀλίγον συντεῖναν πρὸς δυσπιστίαν τῶν Καθολικῶν βασιλείων κατὰ τοῦ τάγματός τῶν Ἰηουϊτῶν, προεκάλεσε τὴν κατάργησιν αὐτοῦ. Ἀνάληψις, ἐπὶ τοῦ Παραγουάου ποταμοῦ, ἔχουσα 20000 κ. καὶ κύριον προῖόν τὸ τέϊον τῆς Παραγουάης, δηλ. ξηρὰ φύλλα εἶδους τινὸς πρίου, ἅτινα εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ν. Ἀμερικὴν ἀντικαθιστῶσι τὸ Κινεζικὸν τέϊον.

Β) Ἡ μεσημβρινὴ ἄκρα τῆς χερσονήσου καλεῖται Παταγονία καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ ἐγχωρίων, οἵτινες, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀποτελοῦσι τὴν ἔχουσαν τὸ ὑψηλότερον (6—7 π.) ἀνάστημα φυλῆν. Ἡ χώρα αὐτῆς εἶνε γυμνὴ καὶ τραχεῖα, καὶ ἰδίως τῶν πρὸς Μ αὐτῆς κειμένων νήσων, αἵτινες ὁμοῦ καλοῦνται Γῆ τοῦ Πυρός· ἡ μία τούτων ὁμοῦ εἶνε πολὺ μείζων τῶν ἄλλων. Μεταξὺ τῆς ἡπείρου καὶ τῶν ἀνωτέρω νήσων κεῖται

ὁ 80 μ. μακρὸς καὶ πολύστροφος *Μαγελαρικός πορθμὸς*, ὁ ὧς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ βραχυδῶν ἀκτῶν φερόμενος ἐκλήθη δὲ οὕτως ὑπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος αὐτὸν Πορτογάλου Φερδινάνδου Μαγελάνου τοῦ πρώτου περιπλεύσαντος τὴν Γῆν οἱ θαλασσοπόροι προτιμῶσιν ἀντὶ τοῦ πορθμοῦ νὰ περιπλέωσι τὸ πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς μικρᾶς *Ἑρμίτης* νήσου ἀκρωτήριον *Χόργου*, ἔνθα ἀπαντῶσι τριχυμίας ἤττον ἐπικινδύνους. Ἐπισκέπτονται δὲ πρὸ πάντων τὴν χώραν ταύτην οἱ συλλέγοντες θεραπευτικὰ κατὰ τῆς στομακάκης (scorbut) φυτὰ, ἔνθα ἔρχονται καὶ εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ἐγγωρίων, *Πεσχεραίων* καλουμένων, οἵτινες εἶνε οἱ Ἐσκιμοὶ τῆς μεσημβρίας, λαὸς δηλ. νομαδικὸς καὶ ἀμβλύνοιος, διάγων βίον ἐλεεινὸν καὶ κτηνώδη. Πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς κεῖνται ἐνδοτέρω τῆς θαλάσσης αἱ *Μαλουτίναι* ἢ *Φα.κλάρνδαι* νῆσοι, γυμναὶ καὶ τραχεῖαι, ἐπειδὴ φρικώδεις λαίλαπες δὲν ἀφίνουσιν αὐτόθι νὰ ἀναπτυχθῶσιν οὔτε δένδρα, οὔτε θάμνοι· ὑπάρχουσιν ὅμως ἐπ' αὐτῶν καλοὶ λειμῶνες, λάχανα καὶ ἄλλα φυτὰ καὶ πρὸ πάντων ἀπειραριθμοὶ λιπαρόχηνες, οἱ ὁποῖοι εἶνε νεθροὶ καὶ παχεῖς. Οἱ Ἄγγλοι, οἵτινες κατέλαβον ταύτας ἀπὸ τοῦ 1842, ἐφοδιάζουσιν αὐτόθι ἐκ τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων τὰ τε πολεμικὰ αὐτῶν πλοῖα καὶ τὰ πρὸς ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν. Ἐτι πρὸς Ν. εἰς τὸν νότιον παγωμένον ὠκεανὸν κεῖνται αἱ ἐξῆς νῆσοι, ἡ *Νοτία Γεωργία*, ἡ *Νέα Σχετ.λάρνδια*, τὸ *Σαρδβιχικὸν σύμπλεγμα*, κτλ, τὰς ὁποίας κειμένας πλησίον τοῦ νοτίου πόλου καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνακαλύψαντες αὐτὰς θαλασσοπόροι μόλις ἀπαξ εἶδον.

Γ) Ἡ Ἀνατολικὴ προσολὴ τῆς Ν Ἀμερικῆς κατέχεται ὑπὸ τῆς *Βρασιλίας*, ἣτις, ἔχουσα μορφήν καρδίας, εἶνε ἐπανάληψις, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ σχήματος τῆς Ν Ἀμερικῆς· εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ὑπάρχει κλιμακωτὴ χώρα κατερχομένη διὰ θαλμίδων πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμούς. Πορτογάλος τις, *Καβράλ* τὸ ὄνομα, ἀποπλανηθεὶς τὸ 1500 ὑπὸ τριχυμίας, ἀνεκάλυψε τὴν χώραν ταύτην καὶ, καταλαθὼν αὐτὴν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως του, τὴν ἀπεκάλεσε *Βρασιλία* ἐκ τοῦ *βράσα* (σημαίνοντος Πορτογαλιστὶ διάπυρον ἄνθρακα), διότι τὸ μᾶλλον ἐλκύσαν αὐ-

τίθι κατὰ πρῶτον τὴν προσοχὴν τῶν Πορτογάλων ἦτο τὸ ἐρυθρὸν χρωματιστικὸν ξύλον. Οἱ Πορτογάλοι, οἵτινες αὐτόθι εὗρον λίαν θαλερὰν φύσιν (τὰ πρωτογόνα δάσκη, σελ. 560) καὶ ὕστερον χρυσὸν καὶ καλλίστους ἀδάμαντας εἰς τὰς κοίτας τῶν ποταμῶν, ἐπὶ μακρὸν χρόνον κατόικον μόνον τὴν παραλίαν. Καὶ νῦν ἐτι ὑπάρχουσιν αὐτόθι: πολλαὶ φυλαὶ ἐγγχωρίων (Βοτοκοῦδοι), οἵτινες διατριπῶντες τὰ γεῖλη καὶ τὰ ὄτα διαπερῶσι ῥαβδισκοῦς. Ἐπὶ Ναπολέοντος ἀπέβαλον οἱ Πορτογάλοι τὴν εὐρεΐαν ταύτην χώραν, ἀλλὰ διὰ τρόπου ἄλλου, ἢ οἱ Ἴσπανοὶ τὴν λοιπὴν, ἢ Ἀμερικὴν ἢ Πορτογαλικὴν δηλ. βασιλικὴν οἰκογένειαν, καταφυγοῦσα αὐτόσε κατὰ τὸ 1808 μετὰ τὴν εἰς Πορτογαλίαν εἰσβολὴν τῶν Γάλλων, διέμεινε μέχρι τοῦ 1821, ὅτε ἐπανάστασις τις εἰς τὴν μητρόπολιν ἀνεκάλεσε πάλιν αὐτὴν ἀλλὰ καὶ ἐν Βρασιλίᾳ ὑπῆρχεν ἐπὶ πολλὸν χρόνον μεγάλη δυσανεξικία, ἕνεκα τῆς ὁποίας τὸ 1822 ἐκηρύχθη μὲν ἡ χώρα ἐλευθέρα, δὲν ἐσχημάτισεν ὅμως δημοκρατίαν, ἀλλ' αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὸν διάδοχον τοῦ Πορτογαλικοῦ θρόνου Δοῦρ Πέτρον. Μετὰ μακρὰς δὲ ταραχὰς εἰς μὲν τὴν Πορτογαλίαν βασιλεύει ἕγγονός τις τοῦ Πέτρον, εἰς δὲ τὴν Βρασιλίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πέτρος ὁ Β', ἀλλ' ἑκάτεροι αἱ χώραι μένουσιν ὅπως ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων.

Ἡ Βρασιλία (147000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὰ 9 ἑ. κ.) ἐκτείνεται διὰ τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ὁρίων πέραν τῶν φυσικῶν τοῦ Βρασιλιανοῦ ὑψιπέδου, περιλαμβάνουσα εἰς τὰ Βλ. ὅλοκληρον τὴν μεσαίαν χώραν τοῦ Μαράνωνος, πρὸς Β. τεμάχιον τι τῆς Γουαϊάνης, καὶ πρὸς τὰ ΝΔ μέρη τῆς Παραγουάης. Καλῶς κατοικημένα καὶ μέχρι τοῦ νῦν γνωστὰ χωρὰ αὐτῆς εἶνε μόνον αἱ παράλιοι ἐπαρχίαι· γίνονται ὅμως πολλαὶ προσπάθειαι νὰ ἐφελκύνωσιν εἰς τὴν χώραν πολλὰς ἀποικίας καὶ πρὸ πάντων Γερμανικὰς, ὧν ἤδη εἶνε πολλαὶ τιοαυταί.

Ἐπισημότεραι πόλεις Ῥιο ντε Ἰρόν ἢ ἀπλῶς Ῥίον, πρὸς τὰ ΝΔ κόλπου καὶ ἐπὶ προβαλλούσης τινας γλώσσης, τὸ ὅποιον, διαιρούμενον εἰς παλαιὰν καὶ νέαν πόλιν, στερεΐται μὲν μεγάλων καὶ κομφῶν οἰκισμῶν, ἔχει δὲ μετὰ τῶν πρῶτων 400000, ὧν πολλοὶ εἶνε Αἰθίοπες χαλκόχρους καὶ ξέοι. Μεταξὺ δύο γυμνῶν βράχων ἐκ πύρρο-

ποικίλου, κάλλιστα ὠχυρωμένων, ὑπάρχει ἡ εἰσὸς εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ὄρμον τοῦ Ῥίου, τὸν εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον τῶν λιμένων τῆς Γῆς, εἰς ὃν, ἔχοντα βραχώδεις καὶ γραφικωτάτας ἀκτὰς, δύνανται νὰ ἐλλιμενισθῶσιν ὅλων τῶν ἐθνῶν τὰ πολεμικὰ πλοῖα. Βαχί α ἢ Σανσ α λ θ ἄ δ ω ρ, κειμένη 470 μ. πρὸς τὰ ΒΑ τοῦ Ῥίου, εἰς τὸν κόλπον τῶν Ἀ γ ί ω ν Π ἄ ν τ ω ν, εἶνε ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα, τῆς ὁποίας ἡ κάτω πόλις κεῖται παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ ἡ ἄνω ἐπὶ τινος ὑψώματος· οὗτα δὲ καταδεστέρα μόνον τοῦ Ῥίου κατὰ τὸν λιμένα καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔχει 490000 κ καὶ ὠραιότερος οἰκοδομὰς καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὰς μεγαλειτέρας πόλεις τῆς Ν Ἀμερικῆς. Περνα μ β ο ὕ κ ο ν, ἀπέχουσα 90 μ. πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Βαχίας, ἐξάγει τὸ πλείστον χρωματιστικὸν ξύλον. Π ἄ ρ α, παρὰ τὸν μεσημβρινὸν βραχίονα τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαράνωνος τὸν ὀμώνυμον αὐτῆς. Καὶ αἱ δύο τελευταῖαι πόλεις εἶνε λίαν ἐμπορικαί. Μισόγειοι πόλεις, ἔχουσαι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἀδαμάντων, εἶνε ἡ Βιλλαρίκα ἢ Αὐτοκρατορικὴ, εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Παράνα, καὶ ἡ Βιλλαθέλλα, ἤγουν ὠραία πόλις, κειμένη παρὰ τὰ μετὰ τῆς Βολιβίας ὄρια (ἐν ἀμφοτέραις ἀδάμαντες).

Δ) Τοῦ ὑψιπέδου τῆς Γουαϊάνης (σελ. 558) τὸ μὲν βόρειον ἀνήκει εἰς τὴν Βενεζουέλαν, τὸ δὲ μεσημβρινὸν εἰς τὴν Βρασιλίαν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τοὺς Γάλλους, Ὀλλανδοὺς καὶ Ἄγγλους. Κυρίως ὅμως καλλιεργημέναι καὶ γνωσταὶ χῶραι αὐτοῦ εἶνε αἱ παραλῖαι καὶ αἱ λεκάναι τῶν πολλῶν παραλίων ποταμῶν. Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε νοσσοδεις, ὑγρὸν καὶ θερμὸν· πλημμύραι δὲ καὶ ἐκτεταμένα ἔλη καὶ κατάπυκνα πρωτογόνα δάση γίνονται πρόσκομμα νὰ προχωρῶσιν οἱ ἀνθρώποι εἰς τὰ ἐνδότερα. Καὶ δὲν κρύπτει μὲν ἡ χῶρα, ὡς πρότερον ἐλέγετο, τὴν Ἐλδοράδα, μυθώδη χῶραν τοῦ χρυσοῦ, ἐν ἣ ἐφαντάζοντο τὸν χρυσὸν ὡς ἄχυρον κεχυμένον, περιέχει ὅμως περίεργα τῆς φύσεως πρσιόντα. Ἐκ τῶν ἀπεχθεστέρων δὲ εἶνε ἡ ἀηδὴς χελώνη πίπα καὶ ἐκ τῶν θαυμασιωτέρων τὸ ἄνθος βικτωρία ἢ βασιλικὴ (τὸ φυτὸν τοῦτο, ἐπιπλέον ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἔχει φύλλα τριῶν πήχεων, ὁ δὲ κάλυξ τοῦ ἄλους 13 δακτύλων διάμετρον). Εἰς τὰ ἐνδότερα κατοικοῦσι φυλαὶ Ἰνδικαί, οἷον οἱ ἀνθρωποφάγοι Καρίβοι καὶ ὄχι Καραίβοι, οἵτινες κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κολόμβου.

κατοικοῦντες καὶ πάσας τὰς πρὸς Ν. τῆς νήσου Αἴτι κειμένας νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, ἀποτελοῦσι φυλὴν βρωμαλέαν καὶ ὠραίαν, ἣτις ὅμως ὀλονὲν ἐξαφανίζεται. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ Αἰθίοπες ἐλεύθεροι, οἵτινες, φυγόντες τοὺς κυρίους αὐτῶν, καλοῦνται δραπεταὶ Νέγροι.

Ἡ Γαλλικὴ Γουαϊάνη (3200 □ μ. καὶ 26000 κ. περίπου) ἔχει ἐπισημοτέραν πόλιν τὴν Καϊέννην, κειμένην ἐπὶ νήσου κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ καὶ χρησιμεύουσαν ὡς τόπος ἐξορίας.

Ἡ Ὄλλανδικὴ Γουαϊάνη ἢ Παραμάριβος (28000 □ μ. καὶ 52000 κ.) κεῖται κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Σούριναμ, ἐξ οὗ καλεῖται καὶ ὀλόκληρος ἡ ἀποικία. Ἡ μεγίστη πόλις αὐτῆς Γουαϊάνη, ἔχουσα τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων αὐτῆς λευκοὺς καὶ τὰ $\frac{9}{10}$ μαύρους καὶ διασχιζομένη ὑπὸ διωρύχων καὶ δενδρστοιχιῶν ὁμοιάζει μὲ μέγαν κήπον.

Ἡ Ἀγγλικὴ Γουαϊάνη (37000 □ μ. καὶ 150000 κ.), οὔσα μέχρι τοῦ 1814 Ὄλλανδική, συνίσταται ἀπὸ τῶν ἀποικιῶν Βερβίκης, Δεμεράρος (μετὰ τῆς πόλεως Σταυροίκης ἢ Γεωργιουπόλεως) καὶ Ἐσσεκουέβου, ἐκάστη τῶν ὁποίων κεῖται ἐπὶ ὁμωνύμων ποταμῶν.

Ὅλαι αἱ ἀποικίαι αὗται παράγουσιν ἀφθονον καφέν, ὄρουζαν, σάκχαρον, κακάον, ἰνδικὸν (λουλάκι), θαμβάκιον, κτλ, καθὼς καὶ πολὺ ἐλαστικὸν κόμμι.

Μεσαία Ἀμερικὴ καὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

§. 71. Α) Ἡ Βόρειος καὶ ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δὲν συνέχονται ὡς ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, διότι μακρὰ τις γέφυρα ἐκ χωρῶν, 300 μ. μακρὰ, εὐρυνομένη πρὸς τὰ ΒΑ καὶ σχηματίζουσα δύο χερσονήσους (Ὀρθούρα καὶ Ῥουκατάρη) χωρίζει αὐτάς. Τὴν γέφυραν ταύτην (12000 □ μ.) καλοῦσι μεσαίαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν. Εἶνε ἐσφαλμένη ἡ ἰδέα ὅτι αἱ Ἀνδεῖς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς δὲν διακόπτονται, ἀλλὰ διερχόμεναι διὰ τοῦ ἰσθμοῦ εἰσχωροῦσιν εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν διότι αὗται πρὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας κατερχόμεναι παύουσι καὶ μόνον σειρὰ τις βράχων, 600 π. περίπου ὑψηλῆ, φέρεται ἐπ' αὐ-

τοῦ ἀκολουθῶν δὲ πάλιν ὑψοῦνται πολλὰ ἠφαιστεία ὄρη (τὰ ὅποια μόνον οἱ γεωγράφοι ὀνομάζουσιν ἐφ' ὅλης τῆς Ἀμερικῆς Κορδιλλέρας), φθάνοντα μέχρις 8—9000 π. καὶ εἰς κορυφάς τινας καὶ μέχρι 12000. Ἐπὶ τῆς γεφύρας ὁμοίως, τρεῖς διακοπτόμενα ταῦτα, χωρίζονται καταφανῶς ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Β. Ἀμερικῆς. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν τρία τούτων τμήματα καὶ ἐπὶ τῆ βάσει αὐτῶν νὰ ἐξετάσωμεν συγχρόνως καὶ τὴν θέσιν τῶν χωρῶν.

1) Τὰ μεσημβρινὰ ὄρη καὶ ὑψίπεδα τῆς Κοσταρικής ἀπολήγουσι πρὸς Β. εἰς τὴν μεγάλην λίμνην *Νικαραγοῦαν*, ἔχουσαν 160 □ μ. καὶ ἀκτὰς ὄρεινὰς καὶ γραφικωτάτας. Ἐνεκα τῆς λίμνης ταύτης θέλει ἐπέλθει ἡ ἐπιθυμητὴ ἔνωσις τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον. Ἐκ ταύτης βέει ὁ ποταμὸς Ἄγ. Ἰωάννης, ὅστις, φερόμενος πρὸς τὴν Α. Θάλασσαν, ἐγένετο ἤδη πλωτός. Ἀπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ χωρίζει τὴν λίμνην ἔκτασις 6 μ. πλατεῖα, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ὑψωμά τι 600 π., ὅπερ πρέπει νὰ διατμηθῆ (κατ' ἄλλους ἡ ἔκτασις εἶε μόνον 4 μ. εὐρεῖα καὶ ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 120 π.). Αἱ μὲν Ἠνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀνέλαβον τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος, ἡ δ' Ἀγγλία τούναντίον ἀπὸ τινῶν ἐτῶν κατέλαβε τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου (παλαιὰ *Μοσκίτων*). 2) Τὰ ὄρη καὶ τὰ ὑψίπεδα τῆς Ὀνδοῦρας πρὸς τὰ Β. τῆς ἀνωτέρω λίμνης. Πέραν ἐγκαρσίῳ τινὸς κοιλάδος, διασχιζούσης τὴν συνδέουσαν γέφυραν, ὑψοῦνται 3) τὰ ὄρη καὶ τὰ ὑψίπεδα τῆς Γουατεμάλης, ἅτινα εἶνε πολὺ μᾶλλον τῶν προηγουμένων ἐκτεταμένα καὶ καταπίπτουσι πρὸς τὰ ΒΔ. εἰς τὸν ἰσθμὸν *Τεχουατεπέκον*, ὅθεν ἄρχεται ἡ Β. Ἀμερικὴ. Τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων τούτων περιβάλλει ἰδίως κατὰ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕδαφος εὐφορον καὶ πολυῦδρον. Ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, ἅτινα ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἔχει κοινὰ μετ' ἄλλων χωρῶν, φέρει ἰδιαιτέρως ἐξαισίον ἰνδικὸν καὶ ἀνήθροκκον ἢ κοινῶς κερμέζον (*Cochénille*), τὸ ὅποιον εἶνε εἶδος τι ὄστρακοφόρου φθειρὸς (ἧς τὰ θήλα εἰσὶν ἐπιμέγεθος μικρᾶς φακῆς), ἀνατρεφομένου ἐπὶ τινος εἶδους κάκτου· τὸ ἔντομον

τούτο, ξηραίνόμενον, παρέγει λαμπρότατον έρυθρόν χρώμα τών έντόμων δέ τούτων 70000 ζυγίζουσι μίαν Γερμανικήν λίτραν (160 περίπου δαμίαι), και όμως έξάγονται εκείθεν έτησίως περί τας 800000 λιτ. (320000 όκάδες περίπου)

Η κεντρική Αμερική έσχημάτιζε πρότερον τήν Ισπανικήν τοπαρχίαν *Γουατεμάλα*· κατοπιν όμως έσχηματίσθη αύτη όμοσπονδία έκ πέντε δημοκρατιών αίτινές είσιν αί έξής α) ή *Κοσταρίκα*, β) ή *Νικαραγούα* και γ) ή *Όνδούρα*· μετά δέ ταύτα ύπάρχει έντομή τις τής θαλάσσης μεταξύ τών δύο πρός Α. χερσονήσων, σχηματίζουσα τόν κόλπον τής Όνδούρας. Τήν κατά τήν Α. θάλασσαν παραλίαν όνομάζουσιν ώς έκ του κοινοῦ αὐτήν *Ινδικού λαοῦ παραλία τών Μοσκίτων*. Ἐπί τής Β. παραλίας του κόλπου τής Όνδούρας ἔουσιν οἱ Ἄγγλοι πρό πολλοῦ τήν καλουμένην *περιφέρεια τής ζυδείας τής Όνδούρας*, ἔχουσαν πρωτεύουσαν τήν *Βαλλήην*. Κατέλαβον δ' επίσης και τας νήσους του κόλπου τούτου, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ή *Ρουατάνη*. Εἰς τὰ ὅρια τὰ μεταξύ τής χώρας τών Μοσκίτων και τής Νικαραγούας ἀκμάζει ή ἐμπορικὴ πόλις *Γρεϋτόβρη*. Ἄλλα και αί ἠνωμέναί πολιτεῖαι ἔλαβον παρά τής δημοκρατίας τής Όνδούρας τὸ κατά τήν παραλίαν του Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ νησίδιον *Τίγγρη*. δ) Η *Σαρσαλβάδορ*, και ε) ή *Γουατεμάλα* κατά τόν Εἰρηνικόν ὠκεανόν, ἔχουσα δύο μεγάλας πόλεις, τήν παλαιάν και τήν νέαν *Γουατεμάλα*, ὧν ή τελευταία ἔχει περί τας 40000 κ. Ἐπίδες ἐσωτερικῆ και ἐμφύλιαι πόλεμοι διέλυσαν τόν δεσμόν τής κεντρικῆς Αμερικῆς και αί πέντε δημοκρατεῖαι εἰσιν ἤδη ἀνεξάρτητα κράτη, ἔχοντα ὁμοῦ 2 $\frac{1}{4}$ ε. κ.

Β) Ἐπειδὴ ή περιγραφείσα τής χώρας γέφυρα δὲν ἐξέρχεται ἐκ του μέσου τών δύο ἡμίσεων τής ὅλης ἡπείρου, ἀλλὰ στηρίζεται εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῶν ἄκρα, ἔπεται ἀναγκαίως ὅτι πρός Α. πρέπει νὰ ὑπάρχη κόλπος τις. Ἐπειδὴ δὲ ή Β. Αμερικὴ και κατά τὸ Α. αὐτῆς ἄκρον φέρει χερσονήσόν τινα προβάλλουσαν εἰς τήν θάλασσαν, τήν *Φλωρίδα*, και ἐπειδὴ ἀπὸ ταύτης μέχρι του δέλτα του Ὀρινόκου φέρεται σειρά τις νήσων παράλληλος πρός τήν γέφυραν τήν σχηματίζουσαν τήν κεντρικὴν

Ἀμερικὴν, διὰ τοῦτο σχηματίζεται αὐτόθι ἐντελῶς ἀποχωρισμένον τι τῆς θαλάσσης μέρος, συνεχόμενον μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ πολλῶν μεταξὺ τῶν νήσων προθμῶν. Ἡ μεσόγειος αὕτη θάλασσα διαιρεῖται φυσικώτατα εἰς δύο μέρη, τὸ μικρότερον, βορειοδυτικόν, καὶ τὸ μεγαλύτερον, νοτιοανατολικόν· αἱ δύο δὲ ἄλ. χερσονήσοι, Ἰουκατάνη καὶ Φλωρίδα, προσεγγίζουσιν μέχρις 100 μ. πρὸς ἀλλήλας καὶ τὸ ἥμισυ ἐτι τοῦ διαστήματος τούτου κατέχει ἡ βορειοδυτικὴ παραλία τῆς νήσου Κούβης. Πρὸς τὰ ΒΔ. τῶν οὕτω σχηματιζομένων δύο προθμῶν κεῖται ὁ κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, πρὸς τὰ ΝΑ ἡ Καραϊβικὴ θάλασσα (πᾶθιν ἐκλήθη οὕτως ἰδὲ § 63, 4). Περὶ τῆς κατὰ τὸ μέρος τοῦτο διαφανείας τῆς θαλάσσης εἰπομεν ἐν σελ. 23 τῆς Φυσ. Γεωγ. Αἱ διεσκηρισμένοι αὐτόθι 300—400 Ἀντίλλαι νῆσοι, αἱ καὶ Ἀντικαὶ Ἰνδίαι καλούμεναι, εἶνε τὰ μέγιστα τῶν ὑψωμάτων ἐκτεταμένου τινὸς θαλάσσιου ὑψιπέδου (§. 32) καὶ κατ' ἄλλους τὰ ὑψηλότερα σημεῖα στερεᾶς τινος παλαιᾶς, βυθισθείσης. Αἱ Ἀντίλλαι δύνανται ὡς ἐκ τῆς ποιότητός των νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο σειρὰς εὐδιακρίτους, εἰς μίαν ἐσωτερικὴν, δυτικὴν, καὶ εἰς ἄλλην ἐξωτερικὴν, ἀνατολικὴν· ἡ πρώτη ἄρχεται ἀπὸ τῆς Κούβης τῆς ἀπέναντι τῆς χερσονήσου Ἰουκατάνης καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν Γρανάδα. Ἡ σειρὰ αὕτη ἔχει τὰς πλίστας καὶ μείζονας νήσους, αἵτινες εἶνε λίαν ὄρειναι καὶ πρὸ πάντων αἱ πρὸς Δ. κείμεναι τέσσαρες μεγάλαι Ἀντίλλαι (ἡ Κούβα ἔχει ὄρη μέχρις 7000 π)· αἱ μικρότεραι εἶνε ἐπίσης ὄλαι ἠφαιστειοὶ καὶ ὑψοῦνται μέχρις 6000 π. Εἰς τὴν ἄλλην σειρὰν, τὴν ἀνατολικὴν, ἀνήκουσιν αἱ Βαχαμικαὶ νῆσοι καὶ αἱ ἀνατολικαὶ μικραὶ Ἀντίλλαι, Ἀντίγοα, Βαρβάδος καὶ Ἀγ. Μαρτίνος. Τῆς σειρᾶς ταύτης αἱ νῆσοι πᾶσαι εἶνε ταπειναί, τιτανώδεις καὶ ἐν μέρει ἔργα κοραλλίων. Ἐδύνατό τις νὰ παραδεχθῆ καὶ τρίτην σειρὰν νήσων, διατρέχουσαν παραλλήλως τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν ὀπὸ τοῦ δέλτα τοῦ Ὀρινόκου κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Βενεζουέλης· ἡ σειρὰ αὕτη εἶνε ὄρεινῆ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἠφαιστειοῦ. Ὅλαι αἱ νῆσοι αὗται ὑπῆρξαν ἐκ τῶν πρώτων ἀνακακαλύψεων τῶν Εὐρωπαϊῶν. Οἱ Ἴσπανοὶ εὔρον ἐπὶ μὲν τῶν μεγάλων

λων Ἀντιλλῶν ἠπίαν καὶ ἐκτεθηλυμένην φυλὴν, ἣν ὁμῶς, βαρ-
 θάρως μεταχειρισθέντες, ταχέως ἐξηφάνισαν, ἐπὶ δὲ τῶν μι-
 κρῶν Ἀντιλλῶν τοὺς ἀγρίους *Καρίβας*, τοὺς ὁποίους κατεδίω-
 ζαν σκληρότερον, ὥστε σήμερον μόνον ἑκατοστούς τινὲς αὐ-
 τῶν σώζονται ἐπὶ τῆς νήσου τῆς *Τριάδος* καὶ ἐπὶ τῆς *Γουαϊ-
 ἀνης*. Ἐπειδὴ δὲ αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ δὲν φέρουσι τόσον ἀφθονον
 χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὅπως ἡ ἤπειρος, οἱ Ἴσπανοὶ ὀλίγον ἐξε-
 τίμησαν αὐτάς· διὸ ἄλλα Εὐρωπαῖοι, καταλαβόντες πολλὰς
 τούτων, ὠφελήθησαν. Θαυμασίως παράγονται εἰς τὰς φυτείας
 αὐτῶν τὰ λεγόμενα ἀποικιακὰ ἤδη, καὶ ἰδίως σίχχαρον καὶ
 καφές· προσέτι δὲ βαμβάκιον, κακάον καὶ καπνός· ἐγγώρια
 δὲ εἶνε τὸ μαώνιον ξύλον, τὰ γαρούφαλλα, κτλ. διὰ τοῦτο ὑπάρ-
 χουσιν αὐτοῖσι καὶ ἄπειροι δοῦλοι Αἰθίοπες· ἐκ τῶν 3 $\frac{1}{2}$ ἑ. κ.
 τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν τὰ $\frac{4}{5}$ εἶνε Αἰθίοπες. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς
 διαρκoῦς καλλιεργείας πάντοτε τῶν αὐτῶν φυτῶν ἐξαντλεῖται
 τὸ ἔδαφος καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐκχέρσωσις τῶν δασῶν φέρει ἀνυδρίαν,
 διὰ τοῦτο καὶ ἡ εὐφρορία, καὶ ἰδίως τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν,
 ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς. Ἐκ τῶν κινῶν εἰς πάσας τὰς νήσους
 ταύτας πληγῶν εἶνε τὸ διὰ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς ἰδίως νοσῶδες
 κλίμα (ὁ κίτρινος πυρετός αὐτοῖσι κυρίως ἐπικρατεῖ), αἱ σφο-
 δραὶ θύελλα (τορνάδοι), αἱ σφοδραὶ βροχαὶ καὶ οἱ συχνοὶ
 σεισμοί.

4) Αἱ Βαχαμί καὶ ἡ Λουκαϊκαὶ νῆσοι, 500 περίπου τὸν
 ἀριθμὸν καὶ αἱ πλείστοι ἀκατοίκητοι, ἔχουσαι ὁμοῦ 240 □ μ., εἶνε
 εὐφροί, ἀλλ' ὀλιγούδροι, καὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Ἐπὶ τῆς
 νήσου νέας Προνοίας, κειμένης κατὰ τὸ βόρειον μέρος τοῦ
 συμπλέγματος, κατοικεῖ ὁ τοποτηρητής, καὶ εἶνε ἡ πόλις καὶ τὸ φρού-
 ριον τῆς Νασσαυίας (ἐρρέθη διατὶ ἡ Γουαναχάνη εἶνε ἀξιοση-
 μείωτος.)

2) Αἱ τέσσαρες μεγάλαι Ἀντίλλαί, α) ἡ Κοῦβα,
 πρὸς τὰ ΒΔ, οὐσα Ἰσπανικὴ καὶ ἡ μερίστη πασῶν καὶ ἔχουσα 2000
 □ μ. καὶ 1 $\frac{1}{2}$ ἑ. κ., εἶνε μακρὰ καὶ ἀπολήγει κατὰ τὰ δύο αὐτῆς
 ἄκρα εἰς πλατείας γωνίας. Εἰς τὴν ΝΑ τὴν βλέπουσαν πρὸς τὴν Ἰα-
 μάικαν καὶ τὸ Ἄτι προέχει ὁ κυριώτερος κορμὸς τῶν διασχιζόντων
 αὐτὴν ὄρέων. Εἰς τὴν ΒΔ. γωνίαν τὴν μεταξὺ Γουατάνης καὶ Φλω-

ρίδος κείται κατὰ τὰ ΒΑ ἡ πρωτεύουσα Ἀθάννα, κατὰ τὴν στε-
νὴν εἰσοδὸν κόλπου τινός, ὅστις σχηματίζει τὸσον εὐρὴν λιμένα, ὥς οὗτος
δύναται νὰ περιλάβῃ 1000 τῶν μεγίστων πλοίων. Τὴν ἀπέναντι τῆς
εἰσοδοῦ πλευρὰν κατέχουσιν ὄχυράτατα φρούρια· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς
στερεᾶς εἶνε ὠχυρωμένη ἡ σπουδαία πόλις Ἀθάννα, ἣτις ἔχει 480000 κ.
καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτῆς τὰ λείψανα τοῦ Κολόμβου. Τὴν σπου-
δαιότητα τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ εὐφύρου ταύτης νήσου, τῆς τὸσον κα-
ταλλήλως τοποθετημένης πρὸς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον, νῦν ἐξετίμησε
τὸ πρῶτον ἡ Ἰσπανία, ἀρ' ὅτου ἀπέβαλε τὰς λοιπὰς αὐτῆς ἐν Ἀμε-
ρικῇ κτήσεις. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς νήσου ηὔξησαν
ἐπομένως καθ' ὑπερβολὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου. Τὰ μνημονευθέντα
ἀποικιακὰ προϊόντα παράγονται κάλλιστα αὐτόθι, καθὼς καὶ περίφημος
καπνὸς (σιγῶρα τῆς Ἀθάννας).

β) Ἰαμάικα. Ἀνήκουσα αὕτη εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔχουσα 300
□ μ. καὶ 450000 κ. διασχίζεται ὑπὸ ἀβάτων καὶ ἀποτόμων ὄρειων,
καὶ φέρουσα τὴν ὑψηλότεραν τῶν Ἀντιλλῶν κρυφὴν (8000 π), εἶνε μὲν
καλῶς κατὰ τὴν παραλίαν καλλιεργημένη, (σάκχαρον, ρῶμι), ἀλλὰ λίαν
νοσώδης. Ἐδρα μὲν τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν εἶνε ἡ Ἰσπανόπολις,
μεγίστη δὲ πόλις ἡ Κιγγιστών, ἔχουσα 36000 κ. (ἀμφότεραι
κεῖνται πρὸς τὰ ΝΑ).

γ) Ἡ μεγαλειτέρα πρὸς Α. τῆς Κούβης νῆσος, ὀνομαζομένη Ἀγ.
Δομίγγος καὶ πρότερον ὑπὸ τοῦ Κολόμβου Ἰσπανιόλα, ἔχου-
σα 14000 □ μ. καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑ. κ. εἶνε μᾶλλον τῶν προηγουμέ-
νων διαφρόδξ ἔνεκα τῆς θαλάσσης καὶ εὐφορος, ὅσον ἡ Κούβα. Πρότερον
κατεῖχον τὸ δυτικὸν αὐτῆς τρίτον οἱ Γάλλοι, καὶ τὰ δύο τρίτα ἀνα-
τολικὰ οἱ Ἰσπανοὶ, ἀλλὰ τὸ 1794 ἐπανεστάτησαν οἱ Αἰθίοπες
κατὰ τῶν Εὐρωπαίων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ γενναίου Τουσσαιν-
του Λουθερτύρου, ὅστις ἀπετόλμησε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Να-
πολέοντα ὡς «ὁ πρῶτος τῶν Μαύρων πρὸς τὸν πρῶτον τῶν Λευκῶν».
Ἡ νῆσος ἐκηρύχθη ἐλευθέρη, ἀναλαβοῦσα τὸ πρῶτον τῶν παιαρχαίων
αὐτῆς κατοίκων ὄνομα Ἀίτι. Οἱ Γάλλοι μετήνεγκον μὲν τὸν Τουσ-
σαίντον ὡς αἰχμάλωτον εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ νέοι ἀρχηγοί, ἀποστα-
τήσαντες ἐκήρυξαν αὐτὴν ἀνεξάρτητον καὶ ἔλαβον μάλιστα καὶ τί-
τλον αὐτοκράτορος· ἡ δὲ νῆσος διηρέθη τότε μὲν εἰς πολλὰ βασίλεια Αἰ-
θίοπων, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπετέλεσε μίαν δημοκρατίαν, καὶ πάλιν ἔπειτα

διηρέθη εἰς δύο κράτη, μίαν δηλ. πρὸς Δ αὐτοκρατορίαν καὶ μίαν πρὸς Α δεσποκρατίαν. Τανῦν ἡ αὐτοκρατορία ἐγένετο ἐκ νέου δ η μ ο κ ρ α τ ί α τ ο Ὡ Ἀ ἴ τ ι. Ἐκ τῶν 800000 καθολικῶν κατοίκων μόλις 40000 εἶνε λευκοί. Εἰς μὲν τὴν γωνίαν τοῦ πρὸς Δ. κόλπου κεῖται ἡ (πρότερον Γαλλικὴ) πρωτεύουσα Α ἱ μ ἦ ν Π ρ ῖ γ κ ι π ο ς, ἣτις, καταστραφεῖσα τὸ 1842 ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ, ἔχει νῦν 20000 κ, εἰς δὲ τὰ ΒΔ ἡ πόλις τοῦ Ἀ κ ρ ω τ η ῤ ῖ ο υ τοῦ Ἀ ἴ τ ι καὶ πρότερον τῆς Γαλλίας. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου ἀποτελεῖ τὴν δ η μ ο κ ρ α τ ί α ν τοῦ Δ ο μ ῖ γ γ ο υ, ἔχουσα 200000 κ, καὶ τὴν πόλιν Ἀ γ ῖ ο ν Δ ο μ ῖ γ γ ο ν, πρωτεύουσαν τοῦ πρώην Ἰσπανικῶ μέρους, ἣτις εἶνε ἡ ἀρχαιότερα τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἰδρυθεισῶν πόλεων. Μεταξὺ δὲ τῶν μικρῶν περὶ τὸ Ἀἴτι νησιδίων ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ πρὸς Β. Ἦ ρ τ ο Ὡ γ α, ἐν ἣ τὸν 15' αἰῶνα εἶχε τὴν φωλεάν τῆς ἡ φρικωδέστερα καὶ τολμηροτέρα τῶν πειρατικῶν συμμοριῶν (τῶν Φλιβουστῶν).

δ) Ἡ Π ο ρ τ ῶ ρ ι κ ο ς (188 □ μ καὶ 380000 κ), οὐσα ἐπίμηχες ὀρθογώνιον καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἶνε νῆσος εὐφορωτάτη (εἰς καπνὸν) καὶ ὑγεινότερα τῶν Ἀντιλλῶν· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶνε ὁ Ἀ γ. Ἰ ω ἄ ν ν η ς τ ο Ὡ Π ο ρ τ ο ρ ῖ κ ο υ.

Πρὸς Α. τοῦ Πορτορικῶ κεῖται τὸ σύμπλεγμα τῶν Παρβενίων νήσων, συγκαίμενον ἐκ 40—60 νήσων, ὧν αἱ μὲν εἶνε Ἰσπανικαί, αἱ δὲ Ἀγγλικαί, αἱ δὲ Δανικαί. Αἱ τρεῖς μεγαλειότεραι καὶ σπουδαιότεραι (Ἀγ. Σταυρὸς, Ἀγ. Θωμᾶς καὶ Ἀγ. Ἰωάννης) ἀνήκουσιν εἰς τὴν Δανίαν.

3) Αἱ μ ι κ ρ α ἱ Ἀ ν τ ῖ λ λ α ι, ἔχουσαι ὁμοῦ 300 □ μ περίπου, διαίρουσνται ὡς ἐκ τῶν τακτικῶς πνεόντων αὐτόθι ἀνατολικῶν ἀνέμων εἰς τὰς ἐπ η ν ἔ μ ο υ ς, ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ Πορτορικῶ μέρους τῆς Γρανάζης καὶ εἰς τὰς ὑ π η ν ἔ μ ο υ ς, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Τριάδος κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τῆς Βενεζουέλης. Ἀνωτέρω ἐμνεῖσθημεν περὶ αὐτῶν πλείονα (σελ. 573).

α) Τῶν ἐπηνέμων εἶνε Ἀγγλικά, ἡ Β α ρ β ἄ δ ο ς, ἡ μεγίστη καὶ πολυπληθεστέρα, ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν Β ρ ι δ γ ε τ ὸ θ ἡ ν, ὁ Ἀ γ. Χ ρ ι σ τ ὸ φ ο ρ ο ς, ἡ Ν ἑ β ι ς, ἡ Μ ο ν τ σ ε ρ ῤ ῥ ἄ τ η, ἡ Δ ο μ ῖ ν ι κ α, ἡ Ἀ γ. Λ ο υ κ ῖ α, ὁ Ἀ γ. Β ι κ ἔ ν τ ι ο ς, ἔχουσα τὸ ἐνεργητικώτερον ἡράϊστειον, ἡ Γ ρ α ν ἄ δ α καὶ ἡ Ἀ ν τ ῖ γ ο υ α. Γολλικά δὲ ἡ Γ ο υ α δ ε λ ο ὕ π η (μὴξ τῶν μεγίστων, διαίρουμένη διὰ

θαλασσίον βραχίονος εἰς δύο, τὴν μεγίστην ἔξοχον πρὸς τὰ ΒΑ. ἔνθα ἡ εὐλίμενος πόλις Πισανταπίτρη (Pisante a Pitte) καὶ τὴν ταπεινὴν ἔξοχον πρὸς τὰ ΝΔ, ἔχουσιν τὴν πόλιν Βασσετέβρην) καὶ ἡ Μαρτινίκη, ἣτις μετὰ τὴν ἀνωτέρω εἶνε ἡ πολυπληθεστέρα τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Βασσιλικὸν Φρούριον καὶ τὴν ἔτι πολυανθρωποτέραν Ἀγ. Πέτρον. Ὀλλανδικαὶ δὲ Ἀγ. Εὐστάθιος Ἀγ. Μαρτίνος, Συηδικὴ δὲ ὁ Ἀγ. Βερθολομαῖος.

β) Ἐκ τῶν ὑψηλέμων, ὧν τινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βενεζουέλαν, ἀξιοσημειώσεως εἶνε ἡ Γαβάχος καὶ ἡ Ἀγ. Τριάς, ἡ μεγίστη τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν (Ἀγγλική), ἡ Κουράσας, κειμένη μακρὰν ταύτης πρὸς Δ, ἀλλ' εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἔτι τοῦ κόλπου Μικρακαίθου (σελ. 563), εἶνε βράχος ἐπιμελῶς καλλιεργηθείς (Ὀλλανδική).

Ε) ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 72. Αὕτη, ὁμοιάζουσα ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ ποιότητα τοῦ ἐδάφους τῆς κατὰ πολλὰ μὲ τὴν Ν Ἀμερικῆν, ἀποτελεῖ ὀρθογώνιον τρίγωνον, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν κορυφή κεῖται πρὸς τὰ ΝΔ ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Τεχουαντεπέκκης, ἡ δὲ ὑποτείνουσα βλέπει πρὸς τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν, καὶ ἐκ τῶν δύο καθέτων ἡ μὲν μία πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, ἡ δὲ ἕτέρα πρὸς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν. Καὶ ἐπὶ ταύτης, καθως καὶ ἐπὶ τῆς Ν Ἀμερικῆς, τὰ κύρια ὄρη κεῖνται πρὸς Δ, ἐν ᾧ τὰ πρὸς Α εἶνε μεμονωμένα συστήματα· μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τῶν πρώτων ὑπάρχουσι μεγάλα βαθύπεδα. Καὶ αὐτοῖσι οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων ποταμῶν διευθύνονται πρὸς τὰ ΒΑ ἢ ΝΑ. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ κλίμα ὁμοιάζουσι τὰ δύο τμήματα τῆς Ἀμερικῆς· ὅτι δὲ ἡ θερμοκρασία ἐκατέρων τῶν τμημάτων εἶνε πολὺ μικροτέρα καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς τοῦ ἔτους ὥρας παρουσιάζει ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους πολὺ μείζονας ἀντιθέσεις, ἡ ὁ παλαιὸς κόσμος, γίνεται ἰδίως καταφανές, ἐὰν παραβάλη τις τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς βορείου Ἀμερικῆς πρὸς τὴν δυτικὴν τῆς Εὐρώπης· ἡ θλάστησις μέχρι τέλους Ἀπριλίου αὐτοῖσι κάτω τῆς 40° δὲν ὑπερβαίνει πολὺ τὴν ἐπὶ τῆς 50° τῆς Εὐρώπης

κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν· μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ὁ ἥλιος τόσον ἰσχυρῶς ἐνεργεῖ, ὥστε οἱ καρποὶ προωριμώτερον ἐκεῖ ἢ παρ' ἡμῖν ὠριμάζουσι· τὸ θέρος εἶνε ξηρὸν καὶ θερμὸν, τὸ φθινόπωρον, ἔχον εὐάρεστον θερμοκρασίαν, ἐξακολουθεῖ μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου καὶ εἶνε ἢ καταλληλοτέρα τοῦ ἔτους ὦρα· ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τόσον πολλὴ καταπίπτει βροχὴ, ὥστε ποταμοὶ τινες ὑψοῦνται 50 π. ὑπὲρ τὴν συνήθη αὐτῶν ἐπιφάνειαν. Καὶ αὐταὶ μὲν εἶνε αἱ ὁμοιότητες τῶν δύο τμημάτων, αἱ δὲ ἀνομοιότητες εἶνε ἢ διάρθρωσις πρὸ πάντων (αἱ προβολαὶ τῆς Β' Ἀμερικῆς εἶνε τὸ ἐνδέκατον τοῦ ὅλου), ἧτις ὅλως σχεδὸν ἐλλείπει ἀπὸ τῆς Ν' Ἀμερικῆς. Εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ἐκτείνεται πρὸς Ν ἢ χερσόνησος *Καλιφορνία*, χωριζομένη ἀπὸ τοῦ κορμοῦ διὰ τοῦ ὁμοῦ κόλπου. Πρὸς τὰ ΒΔ. ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος *Ἀλάσκα* πρὸς τὸν στέφανον τῶν Ἀλεουτῶν νήσων, αἵτινες συνδέουσι τὴν Ἀμερικὴν μετὰ τῆς Ἀσίας. Ἐκ τῶν πρὸς Α χερσονήσων πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν τὴν Φλωρίδα τὴν ἀποκλείουσαν πρὸς Α. τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Μεγίστη δὲ πασῶν τούτων εἶνε ἡ *Ααβραδὸρη*, χωριζομένη διὰ τοῦ Οὐδσονίου κόλπου (εἰς τὴν μεσημβρινωτάτην αὐτοῦ γωνίαν καλεῖται κόλπος τοῦ Ἰακώβου) ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὰ πρότερον παραδεδεγμένα ἐθεωρεῖτο καὶ ἡ Γροιλανδία μεγάλη τις βορειοανατολικὴ χερσόνησος, χωριζομένη διὰ τοῦ Βαφρινίου κόλπου, ἀλλὰ νεώτεροι ἀνακαλύψεις κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀπέδειξαν ὅτι ἡ Β' Ἀμερικὴ ἀπολήγει πρὸς τὰ ΒΔ. τοῦ Οὐδσονίου κόλπου εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, ἡ δὲ Γροιλανδία ὅτι εἶνε νήσος. Ἐν γένει δὲ πρὸ τῶν βορείων καὶ βορειοανατολικῶν παραλίων τῆς Β' Ἀμερικῆς κείνται πλείσται νῆσοι, αἵτινες φαίνονται οὐκ ὀλίγον πρὸς τὸν πόλον προβαίνουσαι.

Εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι τὰ ὄρη τῆς Β καὶ Ν' Ἀμερικῆς οὐδ' ὅλως πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συνεχόμενα, καὶ ὅτι τὸ ὄνομα *Κορδιλλέρας* εἰς τὴν Β' Ἀμερικὴν μόνον παρὰ τοῖς γεωγράφοις εἶνε ἐν χρήσει. Μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῶν ὀρέων παρὰ τὸν ἰσθμὸν *Τεχουαρτεπέκορ* ὑψοῦνται εἰς τὸ Μεξικὸν αἱ οὕτω δὴ καλούμεναι *Κορδιλλέρας* τῆς Β' Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουσι τὸ θαυμάσιον καὶ ἐκτεταμένον ὑψίπεδον *Αναγονάκοι*, ὑψύ-

μενον 7000 π. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, πρὸς τῆς ὁποίας τὰς θερμὰς παραλίαις κατέρχεται διὰ βαθμίδων. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑψιπέδου τούτου εἶνε ἡ λεκάνη τῶν λιμνῶν τῆς *Τενοχτιτλίτης*, ἣτις περικυκλοῦται ὑπὸ ἡφαιστείων φερομένων ἐγκαρσίως ἐκ Δ πρὸς Α διὰ τοῦ ὑψιπέδου. Τὸ ὑψηλότερον τούτων εἶνε τὸ *Ποποκατέπετλον*, 17000 π. περίπου. Κατὰ τὴν 21^ο περίπου εἰς τὴν ἀργυροφόρον χώραν τοῦ *Γουαταξουάτου* φέρονται ἀπὸ τοῦ Ἀναχουάκου ὑψιπέδου τρεῖς ὄρειναι ἀκτῖνες: 1) ὁ ΒΔ. κλάδος, ὅστις συνοδεύει τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου τῆς Καλιφορνίας μέχρι τῆς Β αὐτοῦ ἄκρας, 2) ὁ μεσαῖος ἢ αἰ κεντρικαὶ Κορδιλλέραι, αἵτινες φέρονται ἐτι μᾶλλον πρὸς Β, 3) Αἱ Α Κορδιλλέραι, αἵτινες εἶνε ταπεινὰ μέχρι τοῦ μέρους, ἔνθα διασχίζονται ὑπὸ τοῦ Βορείου ποταμοῦ, ὅθεν φέρται πρὸς τὰ ΒΑ ἢ *Τεξικὴ* σειρά, ἢ διὰ τῶν ταπεινωτέρων ὄρεων τοῦ *Οὐζάρκου* ἀπολήγουσα εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Μισούρη καὶ Μισσισίππη. Κατὰ τὴν πρὸς Β ἐπέκτασιν αἱ ἀνατολικαὶ Κορδιλλέραι γίνονται ὁλοκρῆν ὑψηλότεραι, μεχρισσοῦ κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ Βορείου ποταμοῦ ἐκ νέου συμπέσωσι μετὰ τῶν κεντρικῶν Κορδιλλερῶν καὶ μετ' αὐτῶν σχηματίσωσι ἀγρίαν ὄρεινὴν χώραν, ἔχουσαν κορυφὰς 11000 π. Ὑπὸ τῶν μεσαίων καὶ ἀνατολικῶν Κορδιλλερῶν περιβάλλεται τὸ κατὰ μῆκος τῆς ἡπείρου φερόμενον ὑψιπέδον τοῦ νέου Μεξικῶ, τὸ ὁποῖον μετὰ τοῦ Ἀναχουάκου σχηματίζει τὴν μεγάλην κλιμακωτὴν χώραν τῆς Νέας Ἰσπανίας. Πρὸς Δ. μεταξὺ τῆς 34^ο καὶ 35^ο Β. πλ. κεῖται τὸ κωνικὸν ὄρος *Ταῦλορον*, ὅπερ, νεωστὶ ἀνακαλυφθὲν, εἶνε ἐσβεσμένον ἡφαιστειον, 11500 π. ὑψηλόν.

Ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Βορείου ποταμοῦ φέρονται αἱ ἠνωμέναι Κορδιλλέραι εἰς δύο παραλλήλους σειρὰς πρὸς Β, καλούμεναι νῦν *Πετραῖα* ἢ *Ὁρειῶνεια ὄρη* καὶ ἔχουσαι κατὰ τὴν 52^ο κορυφὰς 14—15000 π. συνοδεύουσι πιθανῶς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μακενζία ποταμοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὴν παγωμένην θάλασσαν. Τὰ Πετραῖα ὄρη ἀπέχουσιν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ὠκεανοῦ πάντοτε 100—200 μ. πλησίον ὁμῶς τῆς παραλίης ταύτης ὑπάρχει ἰδίᾳ ὑψηλὴ σειρά ὄρεων, αἱ *θαλάσσιαι Ἄλπεις* τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἀρχόμεναι πρὸς Ν. ἀπὸ τῆς Καλιφορνίας

καὶ ἐκτεινόμεναι μέχρι τῆς ἄκρας τῆς χερσονήσου Ἀλάσκας καὶ ἔχουσαι κατὰ τὰς νεωτέρας ἀνκαλύψεις τὰς ὑψηλότερας κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς Β Ἀμερικῆς, οἷον τὸ ὄρος τῆς *Αγ. Ἐλένης* (46° 12' Β. πλ. 15000 π.) καὶ τὸ ὄρος *Χουδον* (45°, 10' Β πλ. 18000 π), τὰ ὕψη ὅμως τῶν ὀρέων τούτων δὲν εἶνε εἰσέτι ἀκριβῶς ὠρισμένα. Μεταξὺ τῶν Κορδιλλερῶν καὶ τῶν θαλασσιῶν Ἄλπεων ἀναπτύσσονται ὄχι ἀσημαντοὶ ποταμοί, οἷον ὁ *Κολοράδος* ὅστις χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, καὶ ὁ εἰσέτι μὴ ἀκριβῶς γνωστὸς *Κολομβίας* ἢ *Ορεγὼν*, ὅστις χύνεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τούτου ἡ παραλία ἐστὶ μᾶλλον καθίσταται διαρρώξι. Ἐκ τ, ἐνθα ἡ παραλία αὕτη στρέφεται καταφανῶς πρὸς Δ, ὑψύεται τὸ ἠφαιστειὸν ὄρος *Αγ. Ηλίας*, 170 0 περίπου καὶ κατὰ νεωτέρας καταμετρήσεις μόνον 14 44 π ὑψηλόν, τὸ ὑψηλότερον ὄρος εἰς τὸσον Β. πλάτος. Ἐν γένει δὲ ὅσον θαίνομεν πρὸς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ τὰς Ἀλεούτας νήσους, ἐπὶ τοσοῦτον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἠφαιστειῶν ἡ δὲ Ἀμερικὴ συνδέεται αὐτόθι δι' ὑπογείου τινος ἠφαιστῶδους ὑπονόμου μὲ τὴν βορειανατολικὴν σειρὰν τῶν κατὰ τὴν Ἀσιαν ἠφαιστειῶν.

Ἀπωτέρω τῶν θαλασσιῶν Ἄλπεων ἀπὸ τῶν Κορδιλλερῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κεῖται πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανῶ μεμονωμένητις σειρὰ ὀρέων, φερομένη ἐκ τῶν ΝΔ πρὸς τὰ ΒΑ παραλλήλως τῇ παραλίᾳ, ἣτις, καλουμένη Ἄλλεγκάνεια ἤγουν ἀτελεύτητα, ἢ Ἀπαλάτσια ὄρη, εἶνε συνήθως 2 -- 3000 π. ὑψηλὴ καὶ εἰς τὰς ὑψηλοτάτας αὐτῆς κορυφὰς 6000 σύγκεινται δὲ ταῦτα ἐκ πολλῶν παραλλήλων σειρῶν, αἵτινες, ἔχουσαι διάφορα ὀνόματα κατὰ τὰ διάφορα μέρη, φέρουσιν ἄφθονον σίδηρον καὶ λιθάνθρακας. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καταβαίνουνσι δι' ἠπίως κατερχομένων βαθμίδων εἰς παραλίαν τινα πεδιάδα 30 — 40 μ. εὐρείαν, ἣτις πολλαχού εἶνε ἐλώδης. Εἰς τοὺς κολπίσκους τῆς παραλίας ταύτης ἐκβάλλουσι βραχεῖς μὲν, ἀλλὰ πολὺδροι ποταμοί, οἷον ὁ *Κορρεκτικουῖτος*, ὁ *Οὐδσόγιος*, ὅστις διασχίζει ὀλόκληρον τὴν σειρὰν, ὁ *Δελαβάρης*, ὁ *Σουσκοεχάνας*, ὁ *Ποτομάκος*, κτλ. Πρὸς Δ. μεταξὺ τῶν ὀρέων τούτων καὶ τῶν Πε-

τραίων κείται ἡ εὐρεία λεκάνη τοῦ *Μισσισίππη* (Ἰνδιστὶ πατὴρ τῶν ὑδάτων). Κατὰ τὸν ἄνω ρόον οὗτος βέει πρὸς τὰ ΝΑ, ἔχων αὐτόθι καταρράκτας, δίνας καὶ παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ μέγιστα πρωτογόνα δάση, ἅτινα ὁμως ὀλονέν ἀραιοῦνται· παρὰ τὸν μέσον ρόον καὶ εἰς τὰ δεξιὰ ἐκτείνονται αἱ ἐκτεταμέναι *σαβάνας* ἤγουν *λειμῶνες* τῆς Β' Ἀμερικῆς, ἔχουσαι ἔκτασιν 50000 □ μ. περίπου καὶ διαιρούμεναι διὰ τῶν Ὀζάρκων ὄρεων εἰς δύο. Ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὄρεων ἀρχεται ὁ κάτω ρόος τοῦ *Μισσισίππη*, ἐνθα ὁ πολλάκις ὑπερεκχειλίζων οὗτος ποταμὸς διέρχεται εἰς κοίτην εὐρείαν καὶ πολύνησον ἐλώδες θαθύπεδον, ὅπερ εἰς ἀπόστασιν 30 μ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν ἀποβαίνει ἰλυῶδες δέλτα, κεκαλυμμένον ὑπὸ γιγαντωδῶν δένδρων καὶ δονάκων. Ἐκ τῶν δεξιῶν παραποτάμων αὐτοῦ μέγιστος εἶνε ὁ ὀρμητικὸς καὶ θολὸς *Μισσοῦρης*, ὅστις ὡς πρὸς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων ὑπερβαίνει τὸν *Μισσισίππη*· μεσημβρινώτερον τούτου συμβάλλει ὁ *Ἀρκάνσας* καὶ ὁ *Ἐρυθρὸς*· τῶν δὲ ἀριστερῶν παραποτάμων σπουδαιότερος εἶνε ὁ *Ἰλλινόις* καὶ ὁ *Ὀχίος*, ἤγουν ὠραῖος, μετὰ τοῦ *Τερεσοῦ*.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται μὲν ὅτι ἀφθονία ὑδάτων χαρακτηρίζει καὶ τὴν Β' Ἀμερικὴν, ἀλλ' ἔτι καταφανέστερα εἶνε αὐτόθι ἡ ἀοριστία τῶν διαχωρισμάτων τῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν, τὰ ὅποια πολλαχοῦ διαχωρίζουσι διάφορα συστήματα· αἱ πηγαὶ τοιούτων ποταμῶν πολλάκις τόσον γαιτνιαζοῦσιν ἀλλήλαις, ὥστε τὰ πλοῖα καὶ τὰς λέμβους δύναται τις νὰ μεταφέρῃ ὑπεράνω τοῦ χωρίσματος, ἐξ οὗ ὑπάρχουσι καὶ τόποι μεταφορᾶς τῶν πλοίων· Ἐκτὸς τούτου εἴτε διαρκῶς εἴτε εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους συνδέονται πολλαχοῦ οἱ ποταμοὶ οὗτοι διὰ τοῦ λεγομένου συστήματος τῶν φυσικῶν διωρύχων, αἵτινες πολλάκις πολλοὺς συνδέουσιν ἅμα ποταμούς· οὕτω λ. χ. ἐν καιρῷ τῶν βροχῶν οἱ ποταμοὶ Ἰλλινόις καὶ Ὀχίος συνδέονται μετὰ τῶν πρὸς Β. μεγάλων λιμνῶν. Αἱ μεγάλαι αὗται βόρειαι λίμναι, πέντε τὸν ἀριθμὸν, εἶνε ἡ *Ἄνω Λίμνη*, οὔσα ἡ πολὺ μεγαλειτέρα καὶ θαυτέρα τῶν μεγίστων γλυκειῶν τῆς Γῆς λιμνῶν καὶ ἔχουσα κατὰ τὰς ὄχθας αὐτῆς ἀφθονα στρώματα χαλκοῦ καὶ ἀργύρου, ἡ *Ὀυρόνη*, ἡ *Μι-*

χιγάρη, ἡ *Ἐρίη* καὶ ἡ *Ὀντάριος*, ἔχουσαι ὅλαι ὁμοῦ ἔκτασιν 4—5000 □ περίπου καὶ ὑπερκείμεναι κλιμακῆδόν ὑπὲρ ἀλλήλας, ἀλλ' οὕτως, ὥστε αἱ λίμναι *Οὐρόνη* καὶ *Μιχιγάνη* σχηματίζουσι μόνον μίαν βαθμίδα. Τὰ ὕδατα τῶν μὲν χύνονται εἰς τὰ τῶν ἐτέρων διὰ καταρράκτων καὶ δινῶν. Περιφρμότερος δὲ τῶν καταρράκτων εἶνε ὁ τοῦ *Νιαγάρα* ποταμοῦ, ὅστις συνδέει τὰς λίμνας *Ἡρίην* καὶ *Ὀντάριον*. Μέγας ὄγκος ὑδάτων, 4000 π. σχεδὸν εὐρύς, ἀλλὰ διὰ νησιδίου εἰς δύο διαιρούμενος, κατακρημνίζεται ἀπὸ βραχέδους τινὸς τραπέζης εἰς 160 π. βάθος. Σιδηρόδρομος, ἀποπερατωμένος ἤδη, διέρχεται ὑπεράνω τοῦ καταρράκτου εἰς ὕψος 200 π. Ἀπὸ τῆς *Ὀνταρίου* τέλος ἐξέρχεται ὁ διαφανὴς ποταμὸς *Ἁγ. Λαυρέντιος*, ὅστις εἶνε τὸ γιγαντῶδες τέκνον ὄλων τῶν λιμνῶν καὶ ἔχει ἤδη 70 μ. ὑπεράνω τῶν ἐκβολῶν του δύο μιλίων πλάτος· αἱ δὲ ἐκβολαὶ του εὐρύνονται κολποειδῶς εἰς ἔκτασιν 20 μ. καὶ διαπλέονται ἀπὸ τὰ μέγιστα θαλάσσια πλοῖα.

Ἀσήμαντος ὑψωμάτων σειρά λήγουσα εἰς τὴν παραλίαν τῆς *Λαβραδόρης* χωρίζει πάλιν τὴν περιοχὴν τῶν μεγάλων λιμνῶν ἀπὸ τοῦ ἀρκτικού βραχέδους καὶ λιμνῶδους πεδίου, τὴν εὐρείαν δηλ. πεδιάδα τῶν ἀναριθμητῶν Ἀμερικανικῶν πολιτικῶν λιμνῶν καὶ ποταμῶν, ἧτις μόνον ὑπὸ ἀσημάντων βραχέδων σειρῶν διασχίζεται. Αἱ μεγάλαι τῶν ὑδάτων δεξαμεναὶ, ἧγρον αἱ λίμναι *Ἀθαπεσκόβη*, τῶν *Ἀνδραπόδων* καὶ τῶν *Ἀρκτων*, πέμπουσι τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς τὸν ἤδη ῥηθὲντα ποταμὸν *Μακενζίαρ*. Ἄλλη τις λίμνη, ἡ *Βορνιπέρη*, ἐκβάλλει διὰ ποταμῶν εἰς τὸν Οὐδσόιον κόλπον. Εἶνε δὲ περιέργον ὅτι πᾶσαι αὐταὶ αἱ μεγάλαι λίμναι ἀπὸ τῆς τῶν Ἀρκτων μέχρι τῆς *Ὀνταρίου* ἔπονται ἀλλήλαις εἰς εὐθείαν σχεδὸν γραμμὴν ἐκ τῶν ΒΑ. πρὸς τὰ ΝΑ. Πρὸς Α. τοῦ δέλτα τοῦ *Μακενζία* ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς τῶν *Μεγαλειῶν* τοῦ *Χαλκοῦ*, ὅστις συχνάκις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν κατὰ τὸν βόρειον πόλον θαλασσοποριῶν. Σύνεπασα αὕτη ἡ πολιτικὴ παιδιά εἶνε ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ ἀκανόνιστον τῆς μορφώσεως τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ἧτις ἐμπόδισε τὴν γέννησιν κανονικῶν ποταμίων συστημάτων.

Μετὰ τὴν καθ' ὅλου ταύτην εἰκόνα, μεταβαίνοντες εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων πολιτειῶν, θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ διατηρήσωμεν ἐκάστης καὶ τὴν φυσικὴν θέσιν.

Μεξικανικὴ Δημοκρατία.

§ 73. Ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ κατέλαβον τὰς μεγάλας Ἀντίλλας, ἅμα ἀκούσαντες περὶ μεγάλης τινὸς χρυσοφόρου πολιτείας κειμένης ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ἠπείρου, ἀμέσως κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς πλεονεξίας. Ἐκ τούτου ὁ Φερδινάνδος Κορτέσιος ἐξεστράτευσε τὸ 1519 μετὰ 600 ἀνδρῶν, 18 ἵππων καὶ 16 πυροβόλων πρὸς κατάκτησιν τοῦ βασιλείου τῶν *Μεξικανῶν* ἢ *Ἀζτέκων*, αἵτινες νεωστὶ καὶ αὐτοὶ ἐκ Β αὐτότε μεταναστεύσαντες εἶχον ἰδρύσει διάφορα κράτη ὑπὸ κασίκοις, ἡγρουν ἡγεμόνας, τῶν ὁποίων πάντων ἦρχε δεσποτικῶς ἀνώτερός τις βασιλεὺς, ὅστις τότε ὠνομάζετο *Μοντεζούμας*. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ καὶ ἰσχυρὰ πρωτεύουσα ἦτο τὸ ἐν μέσῳ λιμνῶν κείμενον *Τενοχτιτλάν* ἢ *Μεξικόν*. Βδελυρὰ εἶδωλα ἦσαν οἱ τοῦ λαοῦ θεοί· ὁ δὲ θεὸς τοῦ πολέμου *Οὐίλιποχτιλιος* εὐφραίνετο ἐκ τῆς κνίσσης σπαιρουσῶν ἐτι καρδιῶν σφαγέντων αἰχμαλώτων. Ὁ σκοπὸς τοῦ Κορτεσίου ἦτο νὰ στήσῃ αὐτόθι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σημαίαν τῆς Ἰσπανίας. Ἴνα δὲ οἱ μαχηταὶ αὐτοῦ ὦσιν ἀποφασισμένοι μέχρι θανάτου, ἔκλυτε τὰ πλοῖα, δι' ὧν ἦλθον. Εὐνοϊκὰ πρὸς αὐτοὺς ὑπῆρξαν ἡ δυσἀρέσκεια πολλῶν ὑπηκόων καὶ πόλεων καὶ ἡ παλαιὰ παρὰ τοῖς Μεξικανοῖς προφητεία, ὅτι ἐξ Α θα ἔλθωσιν ἄνδρες πωγωνοφόροι, ἵνα καταλύσωσι τὸ βασίλειον αὐτῶν. Καίτοι τοῦ *Μοντεζούμα* πολλαχῶς ἀποτρέποντος, εἰσῆλθεν ὁ Κορτέσιος κατὰ πρῶτον ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλέως τῶν Ἰσπανῶν εἰς τὸ Μεξικόν καὶ ἠχμαλώτισε τὸν βασιλέα εἰς αὐτὸ τὸ παλάτιον, ὅπερ ὠρίσθη δι' αὐτόν. Ὁ Κορτέσιος δὲν ἀπεθάρρυνθη, ὅτε φθονερός τις δικηκτῆς τῆς Κούβας ἔπεμψε κατόπιν στρατὸν, οὐ μόνον ἵνα ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν δοξαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τῶν στασιασάντων κατοίκων τοῦ Μεξικου ὁ Κορτέσιος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντισταθῇ πλέον, ἀπεσύρθη ἐν μεσῶ μεγίστων κινδύνων ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς φιλικὴν τινα χώραν, ὅπου ἐν τῷ 1521 ἐπανέλαβε τὴν ἐκστρατείαν,

καθ' ἣν ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσαν, ἐβασάνισεν τὸν νέον βασιλέα *Γουατιμοζίνου*, ἵνα ὁμολογήσῃ αὐτῷ τοὺς θησαυροὺς του, καὶ ἔπειτα τὸν ἐκρέμασε. Μετὰ θάρρους ἀπεριγράπτου καὶ θαυμαστῆς ἐπιμονῆς, ἀλλὰ καὶ ὤμων πράξεων, ἐκυριεύθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως αὐτῶν νέον βασιλείου, ἡ Νέα Ἰσπανία, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων θησαυρῶν μεγίστην εἶχε σπουδαιότητα διὰ τὰ πολυάριθμα καὶ νῦν ἔτι ἀνεξάντλητα μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου.

Ἡ Νέα Ἰσπανία κατέστη ἀνεξάρτητος τὸ 1809 δι' ἐπαναστάσεως καὶ ἀπετέλεσε τὴν *Μεξικανικὴν ὁμοσπονδίαν* ἐξ 22 κρατῶν, πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ περιουχῆστινος ὁμοσπονδιακῆς κοινῆς εἰς ὅλα τὰ κράτη. Ἡ πλουσία αὕτη χώρα, ἔχουσα 40000 □ μ. καὶ 8 ε. κ καὶ τοὶ ἐγκρύπτουσα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἀπείρους θησαυροὺς, διὰ τὰς διχοστασίας τῶν πολιτευομένων καὶ τὴν ἀπαθειαν τοῦ λαοῦ περιῆλθεν εἰς τὴν μᾶλλον ἀξιοθρήνητον κατάστασιν. Ἡ ἀπόπειρα τῶν Γάλλων (1864 — 7) νὰ ἰδρῦσωσιν αὐτόθι αὐτοκρατορίαν ἀπέτυχε καὶ οὕτως ἐπανῆλθε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Τὸ Μεξικανικὸν κράτος, περιλαμβάνον καὶ μέρος τῆς μεταξὺ Β καὶ Ν Ἀμερικῆς γεφύρας, διαιρεῖται φυσικῶς εἰς τρία, τὸ *Ἀναχόβακον ὑψίπεδον* ἢ τὴν *ψυχρὰν γῆν* ὡς ἐκ τοῦ κλίματος αὐτοῦ, τὰς *κλιμακωτὰς χώρας* ἢ τὴν *εὐκρατον γῆν* καὶ τὰς *ἀμμόδεις παραλίαις* ἢ τὰς *θερμαῖς γαίαις* τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Οὕτω παρουσιάζεται εἰς τὸν ὁδοιπόρον τὸν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὰ ὑψώματα ἀναβαίνοντα βαθμιαία τις μεταβολὴ κλιμάτων μετὰ τῶν ποικιλωτάτων φυσικῶν προϊόντων. Ἀπὸ τῆς πνιγερᾶς θερμότητος τῆς *Δενεγάλης* μέχρι τῆς *ζωογόνου* τοῦ ἕαρος θερμοκρασίας τῆς μέσης *Εὐρώπης*, ἀπὸ τῶν τροπικῶν προϊόντων, τοῦ καφέ, τοῦ σακχαροκαλάμου, τοῦ ἀρωματικοῦ θανιλλίου καὶ τοῦ κακάου (ἐξ ὧν ἤδη οἱ Ἀζτέκοι παρεσκεύαζον τὴν σοκολάταν), ἀπὸ τῆς βανανίας, τοῦ μαωνίου δένδρου καὶ τοῦ πολυτίμου χρωματιστικοῦ ξύλου μέχρι τῶν σιτηρῶν τῆς *Εὐρώπης*, τῶν ελαιῶν τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐλάτης τῶν Ἄλπεων πάντα ἀπαντῶνται αὐτόθι.

Τὸ *Μεξικόν*, ἡ μητρόπολις τῆς χώρας, κεῖται εἰς τὴν ὑπὸ γι-

γαντωδῶν ἠφικιστείων ὄρεων περιβάλλομένην λιμνώδη λεκάνην τοῦ Ἀναχούκου, τὴν κοιλάδα Τενοχτιτλάν, ἔνθα ἔκειτο καὶ ἡ τῶν Ἀζτέκων πρωτεύουσα, ἣτις ὅμως εἶχε πρότερον πολὺ μεγαλειτέραν ἔκτασιν καὶ ἔκειτο διὰ προχωμάτων μετὰ τῆς ξηρᾶς ἠνωμένη ἐπὶ νήσων τῆς λίμνης Τεξούκου, τὴν ὁποῖαν τὸ μὲν ἡ φύσις, τὸ δὲ ἡ τέχνη πολὺ ἀπὸ τῆς πόλεως κατόπιν ἀπεμάκρυναν· Ἡ σημερινὴ πόλις, οὗσα ἡ ὠραιότερα καὶ ἡ μεγαλοπρεπέστερα τῆς Ἀμερικῆς, καὶ σχηματίζουσα κανονικὸν τετράγωνον, διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν διωρύχων καὶ ἔχει εὐρείας καὶ καλῶς ἐστρωμένας ὁδοὺς μετὰ πιζοδρομίων, διατεμινομένας πρὸς ὀρθὰς. Ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς μεγαλειτέρα καὶ ὠραιότερα εἶνε ἡ λεγομένη Μεγάλη, ἐφ' ἣς κείται ἡ μητρόπολις, ὁ λαμπρότερος ναὸς τῆς ἠπείρου, ὅστις ἀπαστράπτει ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου καὶ τῶν ἀδαμάντων. Κειμένη δὲ ἡ πόλις εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας (50 μ. ἀπὸ τῆς Βερακρούζης καὶ 40 ἀπὸ τοῦ Ἀκαπούλκου), ἔχει μέγα ἐμπόριον καὶ 205000 κ. Ἑτεροι 15 πόλεις, ἔχουσαι πλέον τῶν 20000 κ, κείνται ἐπὶ τοῦ ὕψιπέδου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς νοσώδους παραλίας· εἶνε δὲ αἱ κυριώτεραι αὗται, ἡ Γουαδαλαξάρα (90000 κ) πρὸς τὰ ΒΔ τοῦ Μεξικικοῦ, αἱ ἐκ Ν πρὸς Β κείμεναι Γουαναξούατον (50000), Ἀγλουδοβίκος τοῦ Ποτσίσου (40000) καὶ Ζακατέκας (25000), οὗσαι ἅπασαι περίφημοι διὰ τὰ μεταλλείων, ἡ Πουέβλα (85000 κ), εἰς τὰς ΝΑ, καὶ ἡ Οὐαξάκα (25000), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς σοκολάτας καὶ τοῦ ἀνθηροκόκκου. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω πόλεις εἶνε πρωτεύουσαι κρατῶν τῆς ὀμοσπονδίας. Παρὰ τὰ μεσημβρινὰ ὄρια καὶ οὐ μακρὰν τοῦ Ἰνδικοῦ χωρίου Παλέγκης ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1787 ἐρείπια σπουδαίως τινος πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας, ἐχούτης ὡς φαίνεται περίμετρον 3 μ. περίπου, ἴστανται ἔτι ἐρείπια ναῶν καὶ παλατιῶν καὶ τοῖχοι, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσιν ἀνθρώπιναι εἰκόνες φυλῆς πολὺ διαφόρου τῆς κατὰ τὰ 1500 ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων αὐτόθι εὐρεθείσης, καὶ ἱερογλυφικά (τοιαῦτα περίεργα λείψανα ἀνευρέθησαν καὶ εἰς τὴν Γουατεμάλαν καὶ εἰς τὴν Ἰσουκατάνην). Βερακρούζη (9000), ὁ μόνος, ἀλλὰ κάκιστος καὶ οὗτος λιμὴν εἰς τὴν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νοσώδη παραλίαν, εἰς ἣν ἀπεβιβάσθη ὁ Κορτέσιος ἀμέσως πρὸ αὐτῆς ἐπὶ τινος νησιδίου κείται τὸ ἰσχυρὸν φρούριον Ἅγιος Ἰωάννης τοῦ Οὐλλόα. Τάμπικον, βορειότερον, ἀκμαία ἐμπορικὴ πόλις μεθ' ὄρμου τινός. Ἀκάπουλκον, εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ἔχουσα εὐρύχωρον καὶ ἀσφα-

λή λιμένα, ἐκ φύσεως ἀποτμηθέντα ὡς ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολὴν θερμὸν καὶ νοσώδη ἕνεκα τῶν ἀντακλωμένων ἀκτίνων. Ἐπὶ τῆς χερσονήσου Καλιφορνίας, ἧτις εἶνε ἀμμώδης καὶ ἄρορος καὶ κατοικεῖται ὑπὸ βρυπαρῶν καὶ ὀκνηρῶν Ἰνδῶν, οὐδεμία ὑπάρχει πόλις, ἀλλὰ μόνον ἕδραι ἱεραποστόλων καὶ σταθμοὶ στρατιωτικοί.

Εἰς τὴν Μεξικανικὴν ὁμοσπονδίαν ἀνήκει προσέτι καὶ ἡ χερσονήσος Γουατατάνη, ἐφ' ἧς ὁ λιμὴν Καμπέχη καὶ ἡ μεσόγειος πόλις Μέρικα (20000).

Αἱ Ἰνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

§ 74. Αὗται, ὧν ἡ πολιτικὴ ὑπαρξίς δὲν ἀριθμεῖ ἔτι 100 ἔτη, ἐκτείνονται ἐγκαρσίως δι' ὅλης τῆς Β' Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Κατὰ τὰς φυσικὰς τῆς γῶρας σχέσεις ἀνήκουσιν εἰς ταύτας 1) ἡ παραλία γῶρα τῶν Ἀλληγανίων ὀρέων ἀπὸ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, 2) ὁλόκληρος τοῦ Μισσισίππη καὶ Μισσοῦρη ἡ γῶρα, καὶ κατὰ μέρος ἡ τοῦ Βορείου ποταμοῦ, καὶ 3) ἡ γῶρα τοῦ Ὀρεγῶνος καὶ Κολοράδου μεταξὺ τῶν Πετραίων ὀρέων καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς Β. ἡ συμπολιτεία συνορεύει καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ πλάτος μετὰ τῆς ἔτι Βρετανικῆς Β' Ἀμερικῆς· τὰ ὄρια δὲ ταῦτα σχηματίζονται πρὸς Α' μὲν ὑπὸ τῆς λεκάνης τῶν μεγάλων λιμνῶν, ἧτις διαιρεῖται μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, πρὸς Δ. δὲ ὑπὸ εὐθείας γραμμῆς ἀποληγούσης εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ἀντικρὸ τῆς νήσου Κοιιάδρας (Ἀγγλική). Ἡ ὅλη ἔκτασις δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ἕως 150000 □ μ. Πῶς δὲ ἐνταῦθα ἀνεπτύχθη ἡ ἰσχυροτέρα ὄλων τῶν πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, δυνάμεθι νὰ ἐννοήσωμεν, εἰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς φυσικὰς τῆς γῶρας σχέσεις· διὰ κολπίσκων, λιμῶν καὶ νήσων, τελειότατα οὗσα ἀνεπτυγμένη, ἔχει ἐκχωστάτην συγκοινωνίαν· δι' εὐνοϊκῶν δὲ θαλασσίων ρευμάτων καὶ ἀναλόγου πρὸς τὴν Εὐρώπην θερμοκρασίας κατέστη εὐκολος ἡ εἰς αὐτὴν εἰσαγωγὴ καὶ ἀνάπτυξις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐνετός τις, Καβότος τὸ ὄνομα, εἰς Ἀγγλικὴν ὧν ὑπηρεσίαν, ἐνεκάλυψε τὸ 1497 τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Β' Ἀμε-

ρικῆς. Ἐπειδὴ ὁμως χρυσοῦς καὶ ἄργυρος δὲν προσεῖλκυσε τοὺς Εὐρωπαϊοὺς αὐτότε, ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἐδόθη εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν προσοχὴν. Ἐκατὸν σχεδὸν ἔτη ὕστερον, ὅτε ἡ Ἐλισάβετ ἀνέβη τὸν-θρόνον τῆς Ἀγγλίας, ἰδρῦθη αὐτόθι πρὸς τιμὴν τῆς παρθένου βασιλισσῆς ἡ ἀποικία *Βιργινία*, ἐκ τῆς ὁποίας ὕστερον ἐσχηματίσθησαν καὶ ἡ *Μαρυλάνδη* καὶ ἡ *Καρολίνα* (Βόρειος καὶ Νότιος). Μέχρι τοῦ 1640 ἰδρῦθησαν ἀλλεπάλληλοι αἱ ἀποικίαι *Μασσαχουσέττη*, *Νέα Ἀμσχέρη*, *Κοννεκτικουῆ*, καὶ *Ροδιολάνδη*. Αἱ σχέσεις τῶν ἀποικιωῶν τούτων ἦσαν πάντῃ διάφοροι ἢ τῶν ἐν τῇ Νοτία καὶ Μεσαία Ἀμερικῇ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας· διότι οἱ Ἄγγλοι ἀποικοὶ εὗρον αὐτόθι ἀκαλλιεργήτους καὶ δασώδεις παραλίαις χώρας κατοικουμένας ὑπὸ πολεμικοῦ καὶ ἀγρίου λαοῦ. Οἱ χαλκόχροες οὔτοι Ἴνδοι τῆς Β Ἀμερικῆς διηροῦντο εἰς πολυαριθμους φυλάς, οἱ ἄνδρες ἠγχολοῦντο εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιεῖαν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς βαρύτατα ἔργα. Μεταξὺ τῶν φυλῶν ἦτο διαρκὴς σχεδὸν ὁ πόλεμος, ἀγόμενος μετὰ δόλου καὶ σκληρότητος· ἄγριοι πόλεμικοὶ χοροὶ ἀνήγγελλοντὸν πόλεμον καὶ τὸ δέρμα τότε ἐθάφετο διὰ χρωμάτων ζωηροτέρων καὶ φοβερωτέρων, οἱ δὲ πολεμισαὶ μετὰ φρικωδῶν ὠρυγμῶν ἐζώρμων κατ' ἀλλήλων. Μόλις ὁ ἄγριος ἐφόρευεν ἐχθρὸν τίνα διὰ τοῦ λιθίνου αὐτοῦ πελέκεως (*τομαχῶκ*) καὶ ἀπέδερε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διατριῶν μόνον ἐπιτηδείων τομῶν φερομένων διὰ τῆς ὀξείας αὐτοῦ μαχαίρας, τὸ δὲ δέρμα μετὰ τῶν κατὰ κρυφὴν τριχῶν ἀνήρτα εἰς τὸν ζωστήρα αὐτοῦ· φρικαλέα ἦτο ἡ τύχη τῶν αἰχμαλώτων ἐκείνων, οὓς ἐβασάνιζον μέχρι θανάτου ἐπὶ τοῦ μαρτυρικοῦ σκόλοπος, καὶ ὁμως οὔτοι, ἀπὸ παιδῶν εἰθισμένοι νὰ ὑπομένωσι τοὺς πόνους, ἄνευ κραυγῶν καὶ μετὰ ὑπερφηφείας ἐψαλλον ἐν μέσῳ τῶν ποικιλοτέρων βασάνων τὴν ἐπιθανάτιον αὐτῶν ὕμνον, ἀνδρικῶς ἐμπαίζοντες τοὺς ἐχθρούς. Ὡς σημεῖον συνομολογηθείσης εἰρήνης ἐθάπτετο τὸ *τομαχῶκ* καὶ οἱ πρότερον ἐρίζοντες ἐκάπνιζον τὴν καπνοσύριγγα τῆς εἰρήνης. Ἡ καπνοσύριγγξ μετέβαινε εἰς τὰ συμβούλια τῶν περὶ τὸ πῦρ καθημένων ἀρχηγῶν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ λόγοι πλήρεις ὑψηλῶν εἰκόνων καὶ δυνάμεως ἦσαν εὐχερεῖς εἰς τὰ τέχνα ἐκεῖνα τῆς φύσεως. Καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς προσέ-

τι αὐτῶν δοξασίας ὑπάρχει μεγαλεῖον καὶ ἀπλότης, λατρεύουσι δηλ. ἐν πνεῦμα μέγα, προστατεύον τοὺς ἀνδρείους καὶ ἀγαθοὺς· πιστεύουσι δὲ καὶ μέλλουσιν εὐδαίμονα ζῶν, ὅπου δοξάζουσιν ὅτι πτηνὰ πληροῦσι τοὺς θάμνους καὶ θηρία τὰ δάση καὶ ἰχθῦς τὰς λίμνας». Τὸ γένος τοῦτο τῶν ἐρυθροδέρμων τὸ περιπλανώμενον εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτοῦ δάση εἶδε μετ' ἐκπλήξεως τὰ ὄχρὰ πρόσωπα τὰ ἐλθόντα ἀπὸ τῆς μεγάλης ἁλμυρᾶς λίμνης (ὠκεανός). Ἀντὶ δὲ δώρων, κόσμου ξένου εἰς αὐτοὺς, καὶ ἰδίως ἀντὶ μεθυστικῶν πνευμάτων, ἐπόλουν τμήματά τινα τῆς παραλίας, ἅτινα ὅμως οἱ ἄποικοι ἔπρεπε νὰ ὑπερασπίζονται κατὰ τῶν εὐμεταβόλων ἀποφάσεων τῶν ἀγρίων καὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν δίψης πρὸς *λείαν* καὶ *οκάλλας* (δέρματα τῆς κεφαλῆς τῶν φρνευομένων). Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐνησχολοῦντο κόπτοντες τὰ δάση, ἀλιεύοντες καὶ ἐμπορευόμενοι δέρματα μετὰ τῶν Ἰνδῶν.

Οὕτως ἀνεπτύχθη εἰς τὰς ἀποικίας ταύτας ἰσχυρὸς καὶ ἐσκληρυμένος λαός, ὅστις κατὰ τὸ μέσον τῆς ἑξ' ἑκατονταετηρίδος κῆξῆσε τὰ μάλιστα ἔνεκα τῶν θρησκευτικῶν ἐριδῶν τῆς Εὐρώπης. Καταδιωχόμενοι Καθολικοὶ, ἰδίως Ἰρλανδοὶ καὶ Γερμανοὶ, Διαματυρόμενοι ἐκ τοῦ Παλατινάτου, ὀπαδοὶ τῶν πολυαρίθμων τῆς Ἀγγλίας αἰρέσεων, πάντες ἐζήτουν εἰς Ἀμερικὴν ἀνοχὴν καὶ εἰρήνην. Οὕτως ὁ Κουάκερς Γουλιέλμος Πέννος ἴδρυσεν τὸ 1681 τὴν *Hersowbariar*. Καὶ διὰ κατακτήσεων προσέτι ἐπέξέτειναν οἱ Ἄγγλοι τὴν χώραν αὐτῶν, διότι ἀπὸ μὲν τῶν Ὀλλανδῶν ἀφῆρθη ἡ μετέπειτα κληθεῖσα *Νέα Ὑόρκη*, ἀπὸ δὲ τῶν Σουηδῶν αἱ ἀποικίαι αὐτῶν *Δελαβάρη* καὶ *Νέα Γερσέη*. Περὶ τὰ 1700 κατεῖχον ὅλην τὴν 900 μ. μακρὰν παραλίαν τῶν Ἀλλεγανίων καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς *Γεωργίας* ἐλήξεν ἡ σειρά τῶν 13 *παλαιῶν ἀποικιῶν καὶ κρατῶν*. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης μεταναστάσεις ἐξηκολούθουν πολλαπλασιαζόμεναι καὶ κατὰ τὸν ἰὴ αἰῶνα, ἀπεδιώχθησαν οἱ Ἰνδοὶ πέραν τῶν Ἀλλεγανίων ὁρέων καὶ ἰδρύθησαν ἀποικίαι τινὲς καὶ ἐπὶ τῶν παραποτάμων τοῦ Μισσισίπη.

Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη ἴδρυσαν ἀποικίας ἐν τῇ Β' Ἀμερικῇ, αἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον περιέβαλλον τὰς

Ἀγγλικάς. Τοῦτο ὀλιγώτερον ἀρμόζει εἰς τὴν Ἰσπανικὴν κτήσιν Φλωρίδα ἢ εἰς τὰς Γαλλικάς. Κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μισοισίππη ἴδρυσαν οἱ Γάλλοι πρὸς τιμὴν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' τὴν *Louisiana*, ἐνῶ ὁ κατὰ τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον Καναδὰς ἦτο ἀκμαία αὐτῶν ἐπαρχία· ἡ δεξιὰ τῶν ἐκβολῶν τούτου χερσόνησος Ἀκαδία καὶ ἡ νῦν νήσος Νέα Φουδλανδία ἀνήκον ἐπίσης εἰς τὰς κτήσεις τοῦ φιλοδοξοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Ἄλλ' ἅμα κατὰ τὸν ἰὴ αἰῶνα ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία περιῆλθον ἐν Εὐρώπῃ εἰς ἀδιάλειπτον σχεδὸν πρὸς ἀλλήλας πόλεμον, ἤρχισεν ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἀγὼν καὶ εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ ἀποικίας αὐτῶν ὄθεν καὶ ἡ περίοδος αὕτη ὀρθῶς καλεῖται ἐποχὴ τῶν ἀποικιακῶν πολέμων. Οὕτως ὁ διὰ τὴν Ἰσπανικὴν διαδοχὴν πόλεμος (1700—13) καὶ ὁ ἑπταετής (1756—63) ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Ἀλληγανίων καὶ τὰς λίμνας τοῦ Καναδᾶ· ἐπρόκειτο κυρίως περὶ τῆς κατοχῆς μικρῶν τινῶν φουρτίων καὶ πύργων κτισθέντων ἐπὶ διαφιλονεικουμένων ἔτι χωρῶν μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων. Οἱ Ἰνδοὶ ἔλαβον μέρος καὶ εἰς τὰ δύο διαμαχόμενα μέρη, ὅπερ μετέδωκεν εἰς τὸν πόλεμον χαρακτηριστῆρα αἱματηρὸν καὶ ἄγριον (Κούπερ, ὁ τελευταῖος τῶν Μοχικανῶν). Τέλος οἱ Ἄγγλοι ἀφῆρσαν ὅλας τὰς περὶ τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον Γαλλικάς ἀποικίας, τὴν μὲν Ἀκαδίαν καὶ τὴν νέαν Φουδλανδίαν τὸ 1713, τὸν δὲ Καναδᾶν τὸ 1763. Ἄλλ' ὅμως τὰς νέας κτήσεις ἐπλήρωσαν οἱ νικηταὶ διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἀποικίων ἐπὶ τῆς κλιμακωτῆς χώρας τῶν Ἀλληγανίων ὀρέων.

Προσβολαὶ κατὰ τῆς πάλαι παραχωρηθείσης ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας, πηγάζουσαι ὅμως ἐκ χρηματικῆς ἀνάγκης αὐτῆς, προεκάλεσαν ἰδίως τὸ 1773 κατὰ πρῶτον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μασσαχουσέττης Βοστώνη ἐπανάστασιν, ἧτις τὸ 1775 μετεβλήθη εἰς καθολικὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας πόλεμον τῶν Βορείων Ἀμερικανῶν, καθ' ὃν διεκρίθησαν ἐξ αὐτῶν ὁ Βασιλεὺς ὡς συνετὸς στρατηγὸς καὶ ὁ Βενιαμὴν Φραγκλίνος, ὅστις, κερδήσας ἐν Εὐρώπῃ φίλους ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλος· νὰ συμπολεμήσῃ μετ' αὐτῶν κατὰ τῆς μητροπόλεως ἢ Γαλλία, ἢ Ἰσπανία καὶ ἢ

Όλλανδία. Μετά μακρόν δὲ καὶ ἀμφιβόρητον ἀγῶνα ἀνεγνώρισε τέλος ἡ Ἀγγλία διὰ τῆς εἰρήνης τοῦ 1783 τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς, αἵτινες τότε ἤριθμον ἔ. κ. περίπου.

Μετά τινος δὲ τότε διὰ τὸ νέον πολίτευμα ἔρδας ὠρίσθη ἕκαστον κράτος ἔχον, ἴδιον πολίτευμα καὶ ἰδίας ἀρχάς, νὰ ἀποτελῇ ὅλον τι καθ' ἑαυτὸ ὑφιστάμενον· ὑποδιαίρεται δὲ ἰδία ἕκαστη πολιτεία εἰς κομητίας καὶ αὗται εἰς δήμους· αἱ δὲ πρωτεύουσαι τῶν πολιτειῶν, ἔνθα αἱ ἀρχαί, δὲν εἶνε πάντοτε καὶ αἱ μεγαλείτεραι πόλεις αὐτῶν. Πάντα δὲ τὰ κοινὰ συμφέροντα ἐφορᾷ σύνοδος, συγκεκλιμένη ἐκ τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων, αἵτινες συνέρχονται ἐτησίως εἰς τὴν ὁμοσπονδιακὴν πόλιν Βασινγκτῶνα. Καὶ εἰς τὰς δύο βουλὰς ἐρίζουσι πολλάκις σφοδρότατα, ἐνίοτε δὲ φθίνουσι καὶ μέχρι χειρῶν. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀντιτίθεται εἰς χεῖρας τοῦ προέδρου, ὅστις ἐκλέγεται ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος ἐκ νέου. Τὰ καθ' ἕκαστα κράτη εἶνε νῦν 33· ἅμα δηλ. χώρα τις ἔχει ἐπὶ 2^ῶ ἔτη 60000 ἐλευθέρους πολίτας, δύναται νὰ προστεθῇ ὡς ἴδιον κράτος καὶ νὰ χωρισθῇ ἀπ' ἐκείνου, μεθ' οὗ πρότερον συνεδέετο. Ὅσακις δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐπὶ τῆς σημαίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν προστίθεται νέος ἀστὴρ. Τὰς χώρας, ὅσαι δὲν φθάνουσι τὸν ῥηθέντα ἀριθμὸν τῶν κατοίκων, καλοῦσι τοπαρχίας· ἐπὶ τούτων ἐξασκοῦσιν ἡ σύνοδος καὶ ὁ πρόεδρος ἄμεσον καὶ μεζονα ἐπιβρόχην. Τὸ πολίτευμα τοῦτο, ὅπερ μετὰ τὸν ἀπὸ τῆς μητροπόλεως χωρισμὸν ὑπῆρχεν μόνον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὰς νεωτέρας Ἀμερικανικὰς δημοκρατίας. Καταπληκτικὴ καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις μοναδικὴ εἶνε ἡ κολοσσιαία ἀνάπτυξις, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτῆς ἡ νέα πολιτεία· ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων, ὅστις ἐξακλουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον ν' αὐτῶν διὰ τῶν ἀδιαλείπτων ἀπὸ τῆς Εὐρώπης μεταναστᾶσεων (μόνον ἐκ Γερμανίας 20000 ἐτησίως), εἶνε σήμερον δεκαπλάσιος τοῦ κατὰ τὸ 1783, δηλ. 32 ἔ. περίπου. Ἐκ τούτων ἔ. κ. εἶνε Αἰθίοπες, κατοικοῦντες ἰδίως πρὸς Ν, 3 ½ Ἴνδοι (πρὸς Α. τοῦ Μισσισίππη μόνον ἔτι 30000) καὶ τὰ λοιπὰ 2 ἔ. εἶνε λευκοί. Ἐκ τούτων κατὰ τὰς γενομένας νεωτέρας ἀπαριθμητ

σεις τὸ $\frac{1}{2}$ εἶνε Γερμανοὶ (πλέον τῶν 70 ἡμερηίδων ἐκδίδονται Γερμανιστί). Ἰπάρχουσι δ' ἔτι κάτοικοι καὶ Γαλλικῆς καὶ Ὀλλανδικῆς, κτλ. καταγωγῆς· οἱ πλείστοι ὁμως Ἀγγλαμερικανοὶ, καλούμενοι ἐμπαικτικῶς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν *Γιάγκοι*, λαλοῦσι τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ εἶνε ἀμιγεῖς σχεδὸν εἰς τὰς ἐξ βρεισιτέρας πολιτείας, αἵτινες ἐσχημάτιζον πρότερον τὴν *Νέαν Ἀγγλίαν*. Μετὰ τῆς ποικιλίας τῶν φυλῶν συνυπάρχει καὶ ἡ τῶν θρησκευμάτων καὶ αἰρέσεων (70 περίπου, ἐν αἷς πολλοὶ ἐνθουσιασταὶ), διὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχει ἀπόλυτος ἐλευθερία. Ἰπάρχουσι λοιπὸν $\frac{1}{2}$ ἑ. Καθολικοί, $\frac{1}{2}$ ἑ. Λουθηρανοί, 8 ἑ. τῶν διαφόρων ὑποδιαίρέσεων τῶν Μετερρύθμισμένων, κτλ. καὶ ὀλίγοι Ἰσραηλιταί. Εἰς τὰς μὴ ἐντελῶς κατοικηθείσας ἔτι χώρας ὑπάρχουσι μόνον περιπλανώμενοι ἱερεῖς καὶ ἱεροκλήρικες, οἵτινες σχηματίζουσι θρησκευτικὰς συναθροίσεις ἐν ὑπαίθρῳ· ἀλλ' ἐτησίως ἐξακολουθεῖ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ καλλιέργεια νὰ θαινῶσιν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Ἐπομένως ἐκχεροῦνται δάση καὶ ἰδρύνονται πόλεις, φέρουσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀνόματα ἀναμνησκοντα τὴν φιλιτάτην ἐν Εὐρώπῃ τῶν κατοικούντων πατρίδα. Διὰ τὴν ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀπέριων ἐκτάσεων μέγιστα ἔργα ἐξετελέσθησαν ἤδη, διότι 90 διώρυχες καὶ 180 σιδηροδρόμοι, ἔχοντες ὅλου μῆκος 1700 μ., λίαν διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν. Ἢδη σκέπτονται περὶ σιδηροδρόμου ἀπὸ τοῦ Μισσισιππῆ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ἐπὶ τοῦ Μισσισιππῆ καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ ὑπάρχει ζωηροτάτη δι' ἀτμοπλοίων συγκοινωνία, ἥτις λίαν εὐκολύνεται ὡς ἐκ τῆς ἀθονίας τῶν αὐτόθι λιθοθράκων. Ἡ βιομηχανία ἀκμάζει ὀλονέν, τὸ ἐμπόριον ἐκτείνεται πρὸς ὅλα τὰ μέρη τῆς Γῆς, καὶ ἰδίως μετὰ τῶν παραλίῳν κρατῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ (Κίνα)· διὸ σήμερον αἱ συμπολιτεῖαι ἔχουσι μετὰ τὴν Ἀγγλίαν τὸ μεγαλειότερον τοῦ κόσμου ἐμπόριον.

Παρὰ τὰ μεγάλα ταῦτα τῶν ἰνωμένων Πολιτειῶν πλεονεκτήματα παρουσιάζονται εἰς τὸν ἀμύροληπτον ἐξεταστὴν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα. Τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα τῶν σοβαρῶν, ψυχρῶν καὶ περισκευμένων Ἀγγλαμερικανῶν μεταβάλλεται ἐνίστε εἰς τόσον ἀπροκάλυπτον λατρείαν τοῦ Μαμμωνᾶ, ὥστε ὑπερβολικοὶ σκῶπται λέγουσιν ὅτι οὗτοι εἰσὶ μὲν ἀσθηρῶς θρησκαί,

ἄπερ καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς αὐστηροτάτης ἐορτάσεως τῆς Κυριακῆς) ὅμως κύριος θεὸς αὐτῶν εἶνε τὸ δολλάριον (νόμισμα αὐτῶν ἀξίας 6 δραχμῶν). Ἡ ἐπιστήμη καὶ αἱ τέχναι μετροῦνται ἀκριβῶς μόνον πρὸς τὸ ἐξ αὐτῶν προκύπτον ὄφελος· ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἔρωσ φαίνεται εἰς τοὺς εἰθισμένους τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἦθη ὡς ἀγροικία εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. (οἷον τὸ γενικῶς σχεδὸν ἐξηπλωμένον μᾶσημα τοῦ καπνοῦ καὶ τὸ ἀηδὲς ἐκ τούτου πτύσιμον, αἱ ἀγροικόταται στάσεις καὶ ἐπὶ τῶν σοβαρωτέρων περιστάσεων, κτλ.), ἀλλ' εἴθε νὰ παρέμενον ταῦτα καὶ νὰ ἔλλειπον ἄλλα· τὸ χεῖριστον εἶνε ὅτι ἡ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ περιορίζῃ τὰς ἀγρίας ἐνίοτε τῆς τοῦ λαοῦ μα- νίας ἐκρήξεις, αἵτινες ἐπέρχονται πολλάκις εἰς τὰς μεγαλειτέρας τῶν πόλεων· ἐπίσης εἶνε δεῖγμα τῆς ὠμῆς ἐτι καὶ ἀμόρφου καταστάσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις συχνάκις ἐπὶ ἀληθῶν ἢ κατιένιο- τε νομιζομένων κακουργημάτων μετέρχεται αἱματηρὰν αὐτοδι- κίαν. Δυσεξήγητον ἐπίσης ἦτο πρότερον, πῶς εἰς τὴν γῆν ταύτην τῆς ἐλευθερίας εἰς ὀλίγα μόνον κράτη εἶχεν ἐντελῶς καταρ- γηθῆ ἡ δουλεία; ἥτις ἐξετελεῖτο μὲν ἠπίως εἰς τὰ βορειότερα κράτη, ὠμῶς ὅμως καὶ ἐπιμόνως εἰς τὰ μεσημβρινὰ, ἐνθ' οἱ εἰς τὰς φυτείας ἐργαζόμενοι Λιθίοιπεσ σκληρότατα ἐτιμωροῦντο, καὶ ἄνποτε ἤθελον ἀποδράσει, ἐθηρεύοντο καὶ ἐτυροβολοῦντο ὡς θηρία, διωκόμενοι καὶ ὑπὸ κυνῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ μεταξὺ βο- ρείων καὶ νοτίων κρατῶν διαφορὰ κατὰ τε τὸν χαρακτήρα, τὸν βίον καὶ τὰ πολιτικὰ φρονήματα τοσοῦτον ἦτο σπουδαία, ὥστε δὲν ἐφαίνετο ὅλως ἀδύνατος ἡ εἰς τὸ μέλλον εἰς δύο διαίρεσις τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἢδη τὰ μεσημβρινὰ κράτη ἐν τῇ Συνόδῳ ἠπέιλουν τὸν χωρισμὸν, ἐάν ποτε ἡ δουλεία διὰ γενι- κοῦ νόμου ἤθελε καταργηθῆ. Εἶχον ἔκτοτε διαιρεθῆ εἰς δύο μεγάλας κλάσεις, εἰς τὰ βόρεια τὰ ἄνευ δουλείας, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ τὰ μετὰ δουλείας· ταχύτερον δὲ ἢ ὅσον ἐπιστεύετο κοινῶς ἐπῆλθεν ὁ χωρισμός. Ἐπτὰ μεσημβρινὰ κράτη, ἡ με- σημβρινὴ Καρολίνα, ἡ Γεωργία, ἡ Φλωρίς, ἡ Ἀλαβάμα, ἡ Μισ- σισσιππία, ἡ Λουϊσιάννα καὶ ἡ Τεξικὴ ἐσχημάτισαν κατὰ τὸ 1860, ἀπὸ τοῦ ὅλου χωρισθεῖσαι, ἴδιον μεσημβρινὸν δεσμὸν, εἰς ὃν προσετέθησαν ὕστερον καὶ ἡ βόρειος Καρολίνα, ἡ Βιργινία, ἡ Τε-

νεσσή, ἡ Ἀρκάνσα καὶ ἡ Κεντούκη. Ἐνεκα δὲ τούτου ἐξεβ-
 ράγη μεταξύ θρησίων καὶ νοτίων κρατῶν πειρατωδέστατος
 καὶ φονιώτατος ἐμφύλιος πόλεμος, ὅστις ἀπολήξας ὑπὲρ τῶν
 πρώτων, ἐπήνεγκε μὲν τὴν χειραφέτησιν τῶν Μαύρων, ἀλλ' εἰς
 τὸ τέλος αὐτοῦ δολοφόνος χεῖρ ἀφείλετο ἐκ τοῦ μέσου τὸν πρόε-
 δρον αὐτῶν Λίγκολν, τὸν ὁποῖον, δειχθέντα ὑπὲρμαχον τῶν
 ὑπὸ δουλείας κατατρυχομένων, πάντες ἐθρήνησαν. Τὰ 33 νῦν
 τοῦ δεσμοῦ κράτη μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων εἰσι
 τὰ ἑξῆς.

Α) Ἐπὶ τῆς παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν παραλίας βαθμίδος τῆς
 κλιμακωτῆς χώρας τῶν Ἀλλεγανίων, γενομένης ἀρχῆς ἐκ Β πρὸς Ν,
 εἰσὶν ὡς ἐπόμεναι πολιτεῖαι. (Σημειωτέον δὲ ὅτι δύο τούτων ἐκτείνον-
 ται περαιτέρω πρὸς Δ καὶ ὅτι ἡ παραλία γέμει καλῶν καὶ ἀσφαλῶν
 λιμένων καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐμπορικαὶ πόλεις κατέχουσι τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ὅλου
 διὰ θαλάσσης ἐμπορίου τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, ἔχουσαι μόναι
 7000 πλῆα).

1) ἡ Μαίνη, ἣτις πρότερον ἀπετέλει μέρος τῆς Μασσαχουσέττης.

2) ἡ νέα Ἀμσχίρη.

3) ἡ Βερμόντη, ἣτις, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἐκ τῶν πρασίνων ὄρεων
 τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ Ἀλλεγάνια καὶ ἀποτελέσασα πρότερον μέρος τῆς
 Νέας Ἰόρκης, εἶνε ἡ μόνη πολιτεία τῆς παραλίας βαθμίδος, ἣτις δὲν
 κεῖται παρὰ τὴν θάλασσαν.

4) ἡ Μασσαχουσέττη, ἣτις εἶνε ἡ καλλιτέρα τῶν πολι-
 τειῶν κατὰ τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ
 ἐπιστημονικὰ καθιδρύματα· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶνε ἡ Βοστόνη,
 ἣτις, ἔχουσα μετὰ τινων μετ' αὐτῆς συνηγομένων πόλεων 178000 κ,
 εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ Φραγκλίνου καὶ ἡ κοιτὶς τῆς ἐπανα-
 στάσεως.

5) ἡ Ροδισλάνδη, ὀνομαζομένη ἐκ τῆς νήσου Ῥόδης, εἶνε ἡ μι-
 κροτέρα τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν καὶ ἔχει ἀξιολογωτέραν πόλιν τὴν
 Πρόνοιαν (54000 κ).

6) ἡ Κοννεκτικούττη. (Αἱ 6 αὗται πολιτεῖαι καλοῦνται καὶ
 Νέα Ἀγγλία).

7) ἡ Νέα Ἰόρκη, ἣτις, οὔσα ἡ πρώτη πολιτεία κατὰ τὸν πλη-
 θυσμὸν (3 ε. κ.), τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πλοῦτον, μικρὸν μόνον ἄπτεται τῆς

θαλάσσης· ἐκτείνεται ὁμως μέχρι τῶν λιμνῶν Ὀνταρίου καὶ Ἐρίης· εἰς τὰ δυτικώτατα ταύτης κατοικοῦσιν ἔτι χιλιάδες τινες Ἴροκῆ-
σων, ἀσπασθέντων τὸν Χριστιανισμόν. Ἡ ὁμώνυμος αὐτῆς πόλις
κειμένη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ, τὸ 4860 ἠριθμοῖ
806000 κ. ἐνῶ πρὸ 400 ἐτῶν μόλις εἶχεν 9000 κ. Τανῦν εἶνε αὕτη
ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ μεγίστη ἐμπο-
ρικὴ τῆς ἡπείρου, ἐν ἣ κατὰ πᾶσαν ὥραν 30 ἀποπλέουσιν ἀτμόπλοια
καὶ ἄλλα τοσαῦτα προταρμίζονται. Βροκλίνη, ἀμέσως παρὰ τὴν
ἀνωτέρω, ἔχουσα 267000 κ. Ἀλβάνη, μικροτέρα μὲν τῆς ἀνωτέρω,
ἀλλὰ πρωτεύουσα, κειμένη ἐπὶ τῶν ὠραίων ὄχθων τοῦ Οὐδσονίου καὶ
ἔχουσα 63000 κ. Βούφφαλος, κατὰ τὴν λίμνην Ἐρίην καὶ ὄχι μα-
κρὰν τοῦ καταρράκτου Νιαγάρα, πύλις λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα 82000.
Αὐτόθι εἶνε ἡ λίμνη Σαμπλαίνη.

8) ἡ Πενσυλβανία, οὗσα μεσόγειος καὶ ἔχουσα σχῆμα τε-
τραγώνου, κεῖται μεταξὺ τοῦ κάτω ῥυτιῦ ποταμοῦ Δελαβάρου καὶ τῆς
λίμνης Ἐρίης καὶ ὡς ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῆς Γερμανῶν κατοίκων δύ-
ναται, αὐτως εἰπεῖν, νὰ ὀνομασθῇ Ἀμερικανικὴ Γερμανία. Φιλαδελ-
φεια, ἡ δευτέρα τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν πόλις, κανονικῶς ἑφοδο-
μημένη καὶ ἔχουσα πολλὰς δημοσίας πλατείας, 568000 κ, ὧν οἱ
70000 Γερμανοί, περίφημον σωφρονηστήριον, ἐνθα ἐφαρμόζεται τὸ
τῆς Ἀμερικῆς τιμωρικὸν σύστημα καὶ ἀπογορευεταὶ πᾶσα συνανα-
στροφή, πανεπιστήμιον καὶ ἐθνικὴν τράπεζαν. Πιτσβούργη, εἰς
τὴν συμβολὴν τῶν δύο περαποτάμων τῶν ἀποτελούντων τὸν Ὀχίον,
σπουδαία ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς πόλις, ἔχουσα 50000 κ.

9) ἡ Νέα Ἰερσέης, πρὸς Α. τοῦ Δελαβάρου καὶ τοῦ κατὰ τὰς ἐκ-
βολὰς αὐτοῦ κόλπου.

10) ἡ Δελαβάρη, τὸ ἥμισυ τῆς χερσονήσου τῆς μετοξὺ τῶν
κόλπων Δελαβάρου καὶ Χεσαπεάκου, εἰς ὃν ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Σου-
σκούεχάνας.

11) ἡ Μαρυλάνδη, κληθεῖσα οὕτω πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου Ἰα-
κώβου τοῦ Α', κατέχει καὶ τὰς δύο πλευράς τοῦ Χεσαπεάκου κόλπου.
Ἐπισημοτέρα πόλις αὐτῆς Βαλτιμόρη, ἔχουσα 214000 κ.
ἐνεργούντων σπουδαίων ἐμπορίων. Ἡ πολιτεία αὕτη μετὰ τῆς Βιργι-
νίας ἐδάρητε τὸ 4790 εἰς τὴν συμπολιτείαν τεμάχιόν τι γῆς κατὰ
τὸν ποταμὸν Ποτομάκον, τὸ ὅποιον, ὀνομασθὲν Κολομβία,

ἐχρησίμευσε διὰ νὰ κτισθῇ ἐπὶ κολοσσιαίου σχεδίου, δυσκόλως δυνα-
μένου νὰ πραγματοποιηθῇ ἐντελῶς, ἡ καθολικὴ τῆς συμπολιτείας πό-
λις Β α σ ι γ κ τ ὶ ὂ ν, ἣτις ἤδη ἔχει 62000 κ. Ἡ Σύνοδος συνέρχεται
εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς καπιτώλιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀπὸ κέντρου,
ἐκπορεύονται ἅπασαι αἱ κύριαι τῆς πόλεως ὁδοί, πεφυτευμέναι μὲ δεν-
δροστοχίας.

Β') Πολιτεία πρὸς τὰ ΒΔ μεταξὺ τῶν Καναδικῶν λιμνῶν, τοῦ
Ὀχίου, τοῦ Μισσισίππη καὶ τοῦ Μισσοῦρη.

42) Ἡ Βιργινία, κειμένη μεταξὺ τοῦ Χεσαπέκου κόλπου καὶ προ-
χωροῦσα τοῦ Ὀχίου καὶ πέραν τῶν Ἀλλεγανίων ὄρειων, εἶνε διάσημος
διὰ τὴν μεγάλην τοῦ καπνοῦ καλλιέργειαν. Πιχμύνδη πρωτεύουσα,
ἔχουσα 40.000 κ. καὶ τὸ Βέρνον ὄρος, ἐνθα ὁ Βασιγκτῶν ἀπέθανεν
ἐν τῇ αὐτῇ ἐξοχῇ τοῦτο τὸ 1793. Ἰσχυατίζαντες ἀλύφθησαν εἰς τὴν
Βιργινίαν καθὼς καὶ εἰς τὴν Πενσυλθανίαν καὶ Ὀχιον ἀφθονοὶ πηγαὶ
πετρελαίου. Ἡ πολιτεία αὕτη διηρίθη τελευταίον εἰς δύο, τὴν Ἀνατο-
λικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Βιργινίαν.

43) Ἡ βόρειος Καρολίνα, εἰς τὴν ὀνομαθεύσαν αὕτως ὑπὸ τοῦ
Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου τοῦ Β', καλλιεργεῖται, καθὼς καὶ εἰς
ἄλλας τὰς μεσημβρινὰς πολιτείας, ἡ ὄριζα καὶ τὸ β. μβάκιον.

44) Ἡ Ὀχίος, τῆς ὁποίας, κειμένης μεταξὺ τῆς λίμνης Ἐρίης καὶ
τοῦ ὀμωνύμου ποταμοῦ, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Κ ο λ ὀ μ β ο ς, πρω-
τεύουσα· ἀλλὰ σπουδαιότερα ταύτης καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἶνε οἱ ἐπὶ τοῦ
Ὀχίου Κιγκιννάτοι, ἔχουσα 46.000 κ.

45) Ἡ Ἰνδιάννα, κατεχομένη ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑπὸ Ἰνδῶν,
κεῖται μεταξὺ τῆς λίμνης Μιχιγάνης καὶ Ὀχίου ποταμοῦ.

46) Ἡ Μιχιγάνη εἶνε χερσόνησος, κειμένη μεταξὺ τῆς ὀμωνύ-
μου λίμνης, τῆς Οὐρόνης καὶ τῆς Ἐρίης.

47) Ἡ Ἰλλινοῖς, τῆς ὁποίας, κειμένης εἰς τὸ δίκρανον τοῦ
Μισσισίππη, Οὐαβάσκου καὶ Ὀχίου, πρωτεύουσα εἶνε τὸ κατὰ τὴν Μι-
χιγάνην Χίκαγον, ἔχουσα 440000 κ.

48) Ἡ Ἰόθα, ἀντικρὺ τῆς ἀνωτέρω καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ
ἄνω ροῦ τοῦ Μισσισίππη.

49) Ἡ Βισκονσίνη, τῆς ὁποίας, κειμένης μεταξὺ τῆς Μιχιγάν-
νης καὶ τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ Μισσισίππη, πρωτεύουσα εἶνε ἡ Μιλβασού-

κ η. Ἡ πόλις αὕτη, ἐφ' ἧς τὸ 1853 ἔκειντο ἄγρια δάση, νῦν ἔχει 45000 κ.

20) Ἡ Μιννεσότα, πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω.

Γ) Πολιτεία: κείμενα: κατὰ τὴν δεξιάν καὶ ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μισσισίππη.

21) Ἡ Κεντούκη, κληθεῖσα οὕτως ἐκ παραποτάμου τοῦ Ὀχίου, κεῖται πρὸς Ν. τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Ὀχίου καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς, ἐμπορικὴ εἶνε ἡ Λουδοθικία, ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, ἔχουσα 68000 κ.

22) Ἡ Μισσουρία, τῆς ὁποίας κειμένης κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μισσοῦρη καὶ Μισσισίππη, πρωτεύουσα εἶνε Ἄγ. Λουδοθικός, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα 460000 κ. καὶ κοινωνοῦσα διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Καλιφορνίας.

23) Ἡ Κανσᾶς, κειμένη μετὰξὺ τῆς 37°—40' καὶ μετὰξὺ Νεβράσκης καὶ Ἰνδιάνης τοπαρχίας.

24) Ἡ Ἀρκάνσα φέρει τὸ ὄνομα δεξιῶ τινὸς παραποτάμου τοῦ Μισσισίππη.

25) Ἡ Μισσισιππία, ἐκτεινομένη πρὸς Δ. τῆς Ἀλαβάμας μέχρι τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἀπετέλει πρότερον, καθὼς καὶ ἡ νῦν Λουϊσιάννα, ἡ Ἀρκάνσα, καὶ ἡ Μισσουρία μέρος τῆς ὅλης Λουϊσιάννης, ἣτις τὸ 1803 ἐπωλήθη ὑπὸ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν σπουδαιότητὴ δὲ πόλις νῦν αὐτῆς εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ Μισσισίππη Νάτσεζ η.

26) Ἡ Τενεσσή, κληθεῖσα οὕτω ἀπὸ παραποτάμου τινὸς τοῦ Ὀχίου σχηματίζοντος αὐτόθι ἐπιμήκη κοιλιάδα ἐπὶ τῶν Ἀλλεγχανίων, κεῖται πρὸς Ν. τῆς Κεντούκης μετὰξὺ Μισσισιππίας καὶ τῶν δύο Καρολινῶν εἰς σχῆμα ἐπιμήκους τετραγώνου,

Δ) Παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν κείνται:

27) Ἡ Ὀρεγὼν, τῆς ὁποίας, κειμένης μετὰξὺ τῶν Πετραίων ὀρέων, τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Κολουμβία ποταμοῦ, πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἀστορία, ἣτις, κειμένη οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κολουμβία, ἰδρῦθη ὑπὸ τοῦ περιφήμου ἐμπόρου τῶν γουναρικῶν Ἀστοῦρ Γερμανοῦ.

28) Ἡ Καλιφορνία, ὀλίγον συχναζομένη, ἀνῆκε πρότερον εἰς τὸ Μεξικόν· ἀφ' οὗτο ὅμως ἀνεκαλύφθησαν αὐτόθι ἀφθονώτατα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἐγένετο ἡ χώρα τῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ Κίνας μεταναστῶσεων. Ὁ χρυσοὸς ἀνευρίσκεται τὸ μὲν διὰ ἐκκαθαρίσεως τῆς ἄμμου τῶν

ποταμῶν, καὶ ἰδίως τοῦ Σακραμέντου, τὸ δὲ διὰ μεταλλείων ἐπὶ τοῦ βραχέδους ἐδάφους εἰς τὸ ὅποιον πολλάκις εὐρίσκονται σπουδαῖα στρώματα. Μοντερέϋ, πρωτεύουσα σπουδαιότεραι ὁμως πόλεις εἶνε αἱ κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου, ὧν ἡ ὁμώνυμος τοῦ κόλπου πόλις ἔχει 50000 κ. καὶ τὸν κάλλιστον ἐν Ἀμερικῇ ἐπὶ τοῦ Εἰρητικοῦ ὠκεανοῦ λιμένα, κείμενον κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σακραμέντου.

27.) Μεσημβριναὶ παράλιοι πολιτεῖαι.

29) Ἡ Νοτία Καρολίνα εἶνε ἡ μείνη, ἐνθα οἱ Μαῦροι ὑπερβαίνουσι τοὺς λευκοὺς· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς Καρλεστών, ἧτις, ἔχουσα 40000 κ, εἶνε ἡ κυριώτερα ἀγορὰ τοῦ βαμβακίου.

30) Ἡ Γεωργία, τῆς ὁποίας, κληθείσης οὕτως ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου τοῦ Β', πρωτεύουσα καὶ πόλις ἐμπορικὴ εἶνε ἡ Σαβόαννα. Εἰς τὰ ἔνδον τῆς πολιτείας ταύτης ὑπάρχει τὸ μεγαλύτερον καὶ γνωστότερον τῶν προΐνδικῶν χωρίων ἐκ χώματος φρούριον· ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν ὑπάρχουσι μνημεῖα παναρχαίας ἐποχῆς, ὄχρωράματα, βράχοι μετ' ἐπιγραφῶν καὶ εἰκόνων εἰδώλων, τάφοι, κτλ, ἅτινα κατὰ τὰς ἐρεῦνας προέρχονται πιθανῶς ἀπὸ λαοῦ τινοῦ κατοικήσαντος τὴν χώραν πρὸ τῶν σημερινῶν Ἰνδῶν. Ἦσαν ἀράγε οἱ Ἀζτέκοι; (ἰδὲ σελ. 483).

31) Ἡ Φλωρίδα, ἦν τὸ 1824 ἔλαβον ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦς, εἶνε εὐφορωτάτη καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὅλως ἀκαλλιέργητος. Εἰς τὰ δάση αὐτῆς συνευθύνονται θαυμασίως βλάστησις βορεία καὶ τροπικὴ, μετὰ τῶν δένδρων δηλ. τῶν βορείων δασῶν συνυπάρχουσι φοίνικες, κτλ. Αἱματηροὶ πόλεμοι ἐγένοντο μετὰ τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιφυλῆς τῶν Σεμινόλων, οἵτινες τὸ 1842 μετηγάστεισαν πρὸς Δ. Διαιρεῖται δὲ ἡ χώρα εἰς ἀνατολικὴν Φλωρίδα (λιμὴν Ἀγ. Ἀύγουστινος) καὶ εἰς δυτικὴν (λιμὴν καὶ πόλις Πενσακόλα).

32) Ἡ Τεξικὴ, οὕσα ἡ παραλία χώρα ἡ μεταξὺ Λουϊσιάνης, ἀνατολῶν Κερδιλλερῶν καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρότερον ἀπετελεῖ μέρος τοῦ Μεξικῶ· συγκατεμένη δὲ ἐκ λιμῶνων καὶ σαβανῶν, ἱκανῶς ἀκαλλιέργητων ἐτι, εἶνε εὐφρορ (σάκχαρον, βαμβάκιον καὶ ὄρυζα). Κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε Ἀουστιν, πρωτεύουσα, Γαλβεστών, τόπος ἐμπορικὸς καὶ λιμὴν, Νέα Βραουμφέλση καὶ Φρεδεरिकοβούργη, ἀποικίαι Γερμανικαί.

33) Ἡ Ἀλαβάμα, φέρουσα τὸ ὄνομα ποταμοῦ τινὸς τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, ἀπετέλει πρότερον μέρος τῆς Γεωργίας· λιμὴν δὲ καὶ πόλιν αὐτῆς ἐμπορικὴ εἰς βαμβάκιον εἶνε ἡ Μοβίλ η.

34) Ἡ κυρίως Λουϊσιάννα, κειμένη ἐπὶ τοῦ Δέλτα τοῦ Μισσισίππη, ἔχει ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἐν αὐτῇ ἐλαῶν κλίμα νοσῶδες καὶ προσυλάσσειται ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ διὰ προχωμάτων ἐκτεινομένων 24 μ. ὑπεράνω τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· ἡ σπουδαία ἐμπορικὴ αὐτῆς πόλις, Νέα Ἀύρηλιανή, ἔχει 468000 κ. καὶ ὑπόκειται εἰς συχρὸς ἐπιδημίας κίτριου πυρετοῦ.

ΣΤ') Περὶ τῶν τοπαρχιῶν καὶ πῶς αὗται σχηματίζουσι πολιτείας εἴπομεν ἀνωτέρω. Ἐπειδὴ δὲ αὗται κατέχουσι μεγίστας ἐκτάσεις, ἀποτελούσας τὸ πλεῖστον τῆς ἐπιφανείας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, θέλομεν ὀμιλήσει ἐφεξῆς περὶ αὐτῶν ἐκτενέστερον· ἐν δὲ τῇ περιγραφῇ αὐτῶν θέλομεν περιλάβει καὶ τὰς νέας δυτικὰς πολιτείας τῆς ὀμοσπονδίας.

Μέγα μέρος τῶν Δ καὶ ΒΔ χωρῶν καλύπτουσι ἐτι πρωτογόνα δάση, τὰ ὅποια διακρίνονται ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους ἡμετέρων κατὰ τοῦτο ἰδίως, ὅτι ἐν αὐταῖς δὲν ὑπερέχει ἐν εἶδος δένδρων, ἀλλ' ὑπάρχει ποικιλία μεγάλη 20—30 εἰδῶν· διὰ τοῦτο τὸ φθινόπωρον ὁ χρωματισμὸς τοῦ φυλλώματος αὐτῶν εἶνε λίαν ποικίλος. Εἰς τὰ δάση ταῦτα ὑπάρχουσι 26 εἶδη δρυῶν, ἐνῶ ἐν Γερμανίᾳ δύο μόνον. Ἐκτὸς τούτων καὶ πολλὰ ἄλλα δένδρα ὑπάρχουσιν, οἷον τὸ περίεργον λειριοφόρον, πολλὰ εἶδη πλατάνων, ἀκακιδῶν, κτλ. Τὸ μεγαλοπρεπέστερον τῶν ἐν τοῖς δάσεσιν ἐκεῖνοις δένδρων εἶνε ἡ γροβιλοφόρος πίτυς (*pinus strobus*), ἣτις, ὑψομένη 450—200 π, ἐνίοτε παρυσιάζει 4000 ἐτῶν ὀμοκέντρους κύκλους καὶ παρέχει ἀξιόλογον πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ναυπηγίαν ξυλείαν. Τὰ δάση ταῦτα δὲν περιέχουσι πολλὰ ἀρπακτικὰ καὶ ἐπικίνδυνα θηρία, τῶν κροταλιῶν ἐξαιρουμένων· τὰ δὲ συνηθέστερα τῶν ἐν αὐτοῖς ζῶων εἶνε ἡ ἀλκή, οἱ σκίουροι, τὸ ὀπόσσον ἢ ὁ Βιργινικὸς φίλανδρος (ὅστις εἶνε βρώσιμος) ἢ ὄξαινα, κτλ. Τὰ δάση ταῦτα, ἐφ' ὅσον προοδεύει ἡ καλλιέργεια, ὀλονὲν ἐκχεροῦνται, ἐπισκεπτόμενα κατὰ πρῶτον ὑπὸ ἐρευνητῶν ὁδῶν καὶ σενωπῶν, οἵτινες εἶνε τολμηροὶ κυνηγοί, ὑπομένοντες κακοπαθείας καὶ πείναν· οὗτοι εἰσδίδοντες εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν δασῶν σχηματίζουσι καλύβας ἐκ κλάδων καὶ ζῶτι χρόνον τινὰ μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν. Ἀμα δὲ ἀνακολύφωσι κατάλληλόν τινα πρὸς καλλιέργειαν τόπον, ἔρχονται ἄποικοι κατόπιν αὐτῶν καὶ οἰκοδομοῦσι κατὰ πρῶτον ἐν ξύλινον οἰκίσκον (ἐν ᾧ οὐδεὶς

ἦλος ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ κλειθρον ἢ κἄν αἱ στρόφιγγες εἶνε σιδηρᾶ) καὶ πλησίον αὐτοῦ περιφραγμά τι διὰ τὰ κτήνη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκρίζωσις τῶν δένδρων θὰ ἦτο πολὺ δύσκολος, διὰ τοῦτο φέρουσιν ἐντομὰς εἰς τὰς βάσεις αὐτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ταῦτα βλαστηθὲν ἀποξηραίνονται· κατόπιν τῶν ἀνωτέρω τὸ ἄροτρον διασχίζει τὴν περὶ τοὺς κορμούς γῆν. Τὸ ἔδαφος παράγει ἐπὶ 30 ἔτη ἄνευ κοπρίσμητος καθ' ὑπερβολὴν ἀφθόνους καρποὺς (8—10 στρέμματα ἀρκοῦσι πρὸς διατροφήν μιᾶς οἰκογενείας). Ἐπειδὴ δὲ εἰς τοιαύτας περιοχὰς οὐδὲ ἴχνος ὑπάρχει ἐκρυσίας καὶ συχνακίς ἐρῖζουσιν οἱ ἀποικιοὶ πρὸς ἀλλήλους, οἱ Ἴνδοι, πολλάκις καταστρέφοντες τὰ ξύλινα αὐτῶν ὄχυράματα, συναποφέρουσι καὶ τὰ κτήνη. Ἄμα χώρα τις καταληφθῆ ὑπὸ πολλῶν τοιούτων ἀποικίων, μεταβάλλεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς τοπαρχίαν, μεθ' ἧς, ἐλθόντες γεωμέτραι καὶ χωρίσαντες τὴν γῆν εἰς μεγάλα τετραγώνια (δήμοι), διανέμονται καὶ ὀνομάζουσι ταῦτα, ἀλλὰ τὸ 16ον τῶν τετραγώνων τούτων προσδιορίζεται μετὰ τῶν προϊόντων δ' αὐτῶν τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν. Κατόπιν ἔρχονται ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, οἵτινες ἐπίσης κατ' ἀρχὰς ἐδρεύουσιν εἰς ξυλίνοὺς οἰκίσκους. Αἱ τοποθεσίαι τῶν πόλεων ὀρίζονται ἀκριβῶς καὶ τὰ σχέδια αὐτῶν μεταφέρονται καὶ ἐπὶ χάρτου, ἐρ' οὐ διαγράφονται αἱ ὁδοί, αἱ πλατεῖαι καὶ οἱ ναοὶ τῆς πόλεως, ἧτις πράγματι μάλιστα φαίνεται. Τινὲς τῶν τοιούτων νέων πόλεων αὐξάνουσι τότε ταχύτατα· διότι διάφοροι τεχνῖται συρρέουσιν εἰς αὐτάς, εἰς ἃς συνιστᾶται τυπογραφεῖον καὶ ἐφημερίς, καὶ οὕτως ἡ νέα πόλις ἰδρύεται.

Ἄλλως συμβαίνει ἐπὶ τῶν λειμῶνων ἢ σαβανῶν τῶν παρὰ τὸν κάτιο Μισισσιπίπην καὶ Μισσοῦρην. Διακρίνονται αὐτάθι τὰ πεινοῖ καὶ ὑψηλοὶ λειμῶνες, ὧν οἱ πρῶτοι, κείμενοι ἀμέσως παρὰ τοὺς ποταμούς, εἰσιν εὐφορώτατοι, ἀλλὰ νοσώδεις ἕνεκα τῶν πολλῶν τελημάτων καὶ τῶν βορβόρων. Μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν ὑπάρχουσι μὲν καὶ κολῶς ποτιζόμενα καὶ εὐφρα τμήματα, ἀλλ' αἱ μέγισται αὐτῶν ἐκτάσεις εἶνε ἀνυδροὶ καὶ ἀδενδροὶ, ἔχουσαι πᾶσαν μόνον ἀντὶ πάσης ἄλλης βλάστησεως· ὁ ὁδοιπόρῳ ἐπ' αὐτῶν, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βλέπων τὸν ἐρίζοντα ἀρνηζόμενον πέριξ εἰς ἀπέραντον θαλάσσαν πῶς σαὶ ἄμμου, σπανίως ἀπαντᾷ μεμονωμένα τινὰ συμπλέγματα δένδρων. Ἀπειρα πλήρη θονάτων περιπλανῶνται ἐπ' αὐτῶν· διὸ πολλάκις οἱ ὁδοιπόροι βλέπουσι μελανὴν τὴν πεδιάδα, ἧτις καλύπτεται ἐκ 10000 ἐνίστε τοιούτων. Τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσι διὰ τῶν λειμῶνων ὠρισμένους ὁδοὺς καὶ στενωποὺς, οὗτοι

κόλλας ἐκ τῶν πατημάτων καὶ ἀγούσας διὰ τῶν ἀσφαλτοστέρων στενῶν τῶν ὁρίων καὶ τῶν μάλλων βατῶν πόρων τῶν ποταμῶν. Τῶν βουάσων τὸ πᾶν εἶνε χρήσιμον, τὸ δέρμα, αἱ τρῖχες, τὸ λίπος, τὸ εὐχυμον κρέας καὶ ἐξίως ὁ ἡδύτατος ὕβρις αὐτῶν. Ἡ θήρα λοιπὸν τῶν βουάσων εἶνε ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν περιπλανωμένων αὐτόθι Ἰνδικῶν φυλῶν, Σιούξων, Πασούνων, κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀνατολικῶν πολιτειῶν ἔρχονται θηρευταὶ εἰς τοὺς λευμῶνας τούτους· τοὺς δὲ τοιούτους θηρευτας, οἵτινες προχωροῦσι πολλὰς χάριν τῶν καστῶρων καὶ μέχρι τῶν ποροχθίων χωρῶν τοῦ Ὀρεγῶνος, καλοῦσι τραπεέρους.

Διακρίνονται τανῶν ἐκτός τῆς περιοχῆς τῆς Ἰνδιάνης ἐπὶ τοπαρχίαι,

4) Ἡ Νεβράσκα, μεταξὺ τῆς Μινнесότης, τῶν Πετραίων ὁρίων καὶ τῆς 40^ο Β πλ.

2) Τὸ Νέον Μεξικό, κείμενον μετὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ρορείου ποταμοῦ, εἶνε ὀρεινὴ χώρα, κατεχομένη σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων ἔτι ἀγρίων αὐτοχθόνων· πρωτεύουσα δ' αὐτοῦ εἶνε ἡ Σανταφέ, παρὰ τὸν Βόρειον ποταμόν.

3) Ἡ Οὐτα κατοικεῖται ὑπὸ τῆς ἐνθουσιώδους ἀφρέσεως τῶν Μορμόνων, οἵτινες παραδέχονται τὴν πολυγαμίαν. Ἐπὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀλμυρᾶς θαλάσσης, εἰς ἣν χύνεται ὁ Ἰορδάνης, κεῖται ἡ πρωτεύουσα αὐτῶν νέα Ἱερουσαλήμ.

4) Ἡ Βασίγκτων, μεταξὺ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, τῶν Πετραίων ὁρίων, τοῦ Κολουμβία καὶ τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων.

5) Ἡ Κολοράδος, μεταξὺ 37^ο—44^ο Β. πλ. καὶ ἐπὶ τῶν δύο κλιτύων τῶν Πετραίων ὁρίων.

6) Ἡ Νεβάδα, σχηματισθεῖσα ἐκ τμημάτων τῆς Οὔτης καὶ τῆς Καλιφρνιας.

7) Ἡ Δακότα, κειμένη πρὸς Δ. τῶν πολιτειῶν Μινнесότης καὶ Ἰβας.

8) Εἰς τῆς Ἠνωμένης Πολιτείας ἀνήκει ἀπὸ τινος χρόνου καὶ ἡ πρότερον εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἀνήκουσα ΒΔ χώρα τῆς Ἀμερικῆς, ἥτις κειμένη ἀντικρὶ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ, ἔχει ἐπιφανείαν 540.000 μ. καὶ 24000 κ. περίπου, ἀτχολουμένων περὶ τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε Νέος Ἀρχάγγελος ἢ Σίτκα. Τὴν χώραν ταύτην, τῆς ὁποίας τὸ κλίμα εἶνε ἐκ τῶν ψυχροτέρων τῆς Γῆς, ἀπικτησαν αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἐσχάτως δι' ἀγορᾶς.

B) Βρετανική Ἀμερική.

§ 75. Ἐνῶ τὰς ἀρχαιοτάτας καὶ ἀρχικῶς Ἀγγλικὸς κτήσεις τῆς Β' Ἀμερικῆς ἀπέβαλε τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, διετήρησεν ὅμως τὴν ἀρχαίαν Γαλλικὴν Β' Ἀμερικὴν, ἣν ἀπέκτησε κατὰ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διὰ συνθηκῶν. Ἡ διάφορος καταγωγῆ, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τοῦ νὰ μὴ συναγωνισθῶσιν οἱ κάτοικοι αὐτῶν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τοῦ 1773 πόλεμον. Ἐκτὸς τῶν Γαλλικῶν τούτων πρότερον χωρῶν θεωρεῖ ἡ Ἀγγλία ὡς ἰδιοκτησίαν αὐτῆς πάσας τὰς πρὸς Β καὶ Α τῶν ἠνωμένων πολιτειῶν μέχρι τοῦ πολυῦ χώρας. Μόνον δ' εἰς τὰ ἔσχατα ΒΛ ἔχουσιν οἱ Δανοὶ τὴν Γροιλανδίαν. Δι' ἀκριβῶς ὀρισμένων γραμμῶν (ἐπειδὴ καὶ μέχρι τῆς παγωμένης ζώνης ἦρσαν περὶ τῶν ὀρίων) ἐχωρίζοντο αἱ πρῶται Ῥωσικαὶ καὶ αἱ Ἀγγλικαὶ χώραι. Εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Β' Ἀμερικὴν, ἔχρυσαν 29500 □ μ κατοικοῦσι $3 \frac{1}{2}$ ἑ. κ. σχεδόν, Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς, οἵτινες κυρίως εἶνε ἐξηπλωμένοι εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῶν κτήσεων· διότι ὅσῳ μᾶλλον πρὸς Β χωρεῖ τις, τόσῳ σπανιώτερον ἀπαντᾷ ἀνθρώπους εἰς μεμονωμένα τινὰ φρούρια καὶ πρακτορεία.

4) Σπουδαιότερα τῶν χωρῶν τούτων εἶνε ὁ Καναδάς, ὅστις, ἔχων ἕκτασιν, ὅσην καὶ ἡ Γερμανία, διαιρεῖται εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Καναδάς, οἵτινες, διαφέροντες ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀλλήλων, σχηματίζουσιν ἴδια κυβερνεῖα καὶ ἔχουσι $2 \frac{1}{2}$ ἑ. κ.

α) Ὁ Κάτω Καναδάς, ἡ ἢ παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀρ. Λαυρέντιου χώρα (1110000 κ) εἶνε πολυάνθρωπος καὶ οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς Γάλλοι, τηροῦντες τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν των (τὸ τέταρτον μόνον αὐτῶν εἶνε Ἀγγλοί). Μεταξὺ δὲ αὐτῶν, καθὼς καὶ τῶν κατοικούντων τὸν Ἄνω Καναδᾶν, ὑπάρχουσιν ἔτι Ἰνδικαὶ τινες φυλαὶ, αἵτινες ὀλονὲν ἐγκαίεστανται. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται ἔτι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Λαυρεντίου καὶ τινὰς ποταπιτάμους αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ κάτοικοι προτιμῶσι τῆς γεωργίας τὴν θήραν καὶ ἀλιείαν. Ἐπισημότεραι πόλεις εἰσὶ Κουεβέκ κη, συγκατεμένη ἐκ τῆς παρὰ τὸν ποταμὸν κάτω πόλεως καὶ τῆς ἄνω τῆς ἐπὶ τινος λόφου (εἰς τοῦ ὀπίου τὴν ὑψίστην κορυφὴν ὁπάρχει ἀπόθροτος ἀκρόπολις) καὶ θεωρουμένη ὡς ἡ κελεῖς τοῦ Καναδᾶ, ἔχει

52000 κ. καὶ γραφικωτάτην τοποθεσίαν. Μοντρεάλη, κειμένη ἐπ' ὠραίας τινὸς νήσου σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Λαυρεντίου καὶ τοῦ ἀριστεροῦ παρπποτάμου αὐτοῦ Ὅττάβα, εἶνε ἀκμαιοτέρα τῆς ἀνωτέρω καὶ ὄχυρά καὶ ἔχει 90000 κ.

β) Ὁ ἄνω Καναδάς (4400000 κ.), κείμενος πρὸς τὰ ΝΔ τοῦ Ὅττάβα, εἶνε ἢ Β ὄχθη τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ ἰδίως ἢ χερσονήσος ἢ μεταξὺ τῶν λιμνῶν Οὐρόνης, Ἐρίης καὶ Ὀνταρίου. Καὶ αὐτῆτι περιορίζεται ἢ καλλιέργεια εἰς τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν· τὸ δὲ κλίμα εἶνε ἥττον δριμύ καὶ τὸ ἔδαφος γονιμώτερον τοῦ κάτω Καναδά. Ὁ Ἀγγλικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει ἐνταῦθα τὸν Γαλλικόν· ἐπισημότεραι δὲ πόλεις εἶνε Τορόντος, παρὰ τὴν Ὀνταίρον λίμνην, ἔχουσα 45000 κ. καὶ ἀκμαῖον ἐμπόριον. Κιγγιστὼν (44000 κ.), πρὸς τὰ ΒΑ τῆς ἀνωτέρω καὶ παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμόν. Φραύριον Γουλιέλμου, παρὰ τὴν Ἄνω λίμνην, ἐν ᾧ ἐνεργεῖται τὸ κύριον ἐμπόριον τῶν γουναρικῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Αὐγούστου. Ὅττάβα (45000), πόλις ἀκμαία, κειμένη εἰς τὰ μεταξὺ ἄνω καὶ κάτω Καναδά ὄρια καὶ χρησιμεύουσα ὡς πρωτεύουσα τῆς ὅλης χώρας. Ἀμιλτῶν (19000) καὶ Λονδίνον (42000)

2) Ἡ Νέα Βρουσβίγη (4250 □ μ. καὶ 250000 κ.), πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαυρεντίου καὶ μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς πολιτείας Μαΐνης, κυβερνεῖται ἔχον πολυαριθμούς ποταμούς καὶ λιμένας καὶ πυκνὰ δάση Πρωτεύουσα καὶ ἔδρα εἶνε ἢ Φρεδερικούπολις, ἀλλὰ μεγαλειτέρα ὁ Ἄγ. Ἰωάννης.

3) Ἡ Νέα Σκωτία (850 □ μ. καὶ 330000 κ.), χερσονήσος πολλαχῶς διατεμημένη καὶ δι' ἰσθμοῦ συνεχομένη μετὰ τῆς νέας Βρουσβίγης, μεθ' ἧς ἀπετέλει τὴν παλαιὰν Γαλλικὴν κτῆσιν Ἀκαδίαν (σελ. 489) Ἀλιφάξη πρωτεύουσα, ἔχουσα 40000 κ. καὶ ὄχυρόν ἐλευθερον λιμένα καὶ οὐσα μετὰ τὰς Καναδικὰς πόλεις ἢ μεγίστη τῆς Βρετανικῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὸ αὐτὸ κυβερνεῖται ἀνήκει ἐπίσης καὶ ἢ πρὸς τὰ ΒΑ τῆς χερσονήσου νήσος Καθρετῶν, ἔχουσα πολυσχιδεῖς παραλίας καὶ καλοὺς λιμένας.

4) Ἡ εὐφορος νήσος τοῦ Πρίγκιπος Ἐδουάρδου καὶ πρότερον τοῦ Ἄγ. Ἰωάννου (400 □ μ. καὶ 81000 κ.), κειμένη πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω, σχηματίζει ἴδιον κυβερνεῖται καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Καρλότταν.

5) Ἡ Νέα Φουνδλανδία (1850 □ μ. καὶ 425000 κ.) εἶνε νῆσος πολὺ μεγαλειτέρα τῶν ῥηθεισῶν καὶ κεῖται μεταξύ τῆς Καπρετωῆνος καὶ τῆς ΝΑ ἄκρας τῆς Λαβραδόρης. Οὕτως ὁ Ἄγ. Λαυρέντιος ῥέει εἰς θαλάσσιόν τινα κόλπον, περιλειόμενον ὑπὸ τῆς νέας Σκωτίας, τῆς Καπρετωῆνος καὶ τῆς νέας Φουνδλανδίας. Ἡ νῆσος αὕτη, διακοπτομένη ὑπὸ βαθέων κόλπων καὶ ἔχουσα πολλοὺς λιμένας, ἀλλ' ὄχι καὶ λίαν καλλιεργήσιμον χώραν, εἶνε πλήρης δασῶν, λιμνῶν καὶ ἐλῶν καὶ μόνον κατὰ τὰς παραλίας καλλιεργεῖται ὀλίγον ἔχει ὁμῶς πολλήν θήραν γουναρικῶν. Εἶνε δὲ ἔτι πολὺ σπουδαιότερα διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἰχθύων καὶ τῶν θαλασσίων κυνῶν, καὶ ἰδίως τῶν ὀνίσκων, οἵτινες ἀλιεῦνται κυρίως ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπὶ τῆς μεγάλης σύρτιδος τῆς Νέας Φουνδλανδίας· τόσον δὲ ἡ ἀλιεία εἶνε σπουδαία, ὥστε πολλάκις αὕτη ἐγένετο ἀφορμὴ πολέμου μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Ὅτε δὲ ἐγκατέλιπον τὴν νῆσον ταύτην οἱ Γάλλοι, διετήρησαν τὰ μικρὰ πρὸς Νησιῖδα Ἄγ. Πέτρον καὶ Μικελόνην, τὰ ὁποῖα, κατοικούμενα διαρκῶς ὑπὸ τρισχιλίων κατοίκων, ἐπισκέπτονται ἐτησίως ὑπὸ 360 περίπου Γαλλικῶν πλοίων· ἀλλὰ καὶ οἱ βόρειοι Ἀμερικανοὶ μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀπέλαυσαν τὸ 1783 τὸ δικαίωμα νὰ ἀλιεύωσιν αὐτόθι· ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω εἰς αὐδὲνα ἄλλον ἐπιτρέπεται τὸ ἀλιεῦν αὐτόθι. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶνε ὁ ἐλεύθερος λιμὴν Ἄγ. Γωάννης, πρὸς Α, ἐξ οὗ τὰ ἀτμόπλοια φθάνουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐντὸς 8—10 ἡμερῶν. Σπουδαῖον καὶ κατὰ ἄλλῳ σταθμὸν μεταξύ τῶν βορείων τούτων κτήσεων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας ἀποικιῶν αὐτῆς σχηματίζει τὸ σύμπλεγμα τῶν Βερμουδῶν νήσων, αἵτινες, ἀπέχουσι ἀπὸ μὲν τῶν Βαχμικῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς Νέας Σκωτίας, ἀπὸ δὲ τῆς παραλίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν 450 γ. μ. περίπου, εἶνε 400 περίπου, μικραὶ, γομναὶ καὶ τραχεαί, ἀλλὰ σπουδαῖαι ὡς σταθμοὶ τῶν ναυτιλλομένων· ὁ διοικητὴς οὗτων κατοικεῖ εἰς τὴν ἄχαρὰν Γεωργίουπολιν.

6) Ὅλα τὰ ἀπὸ 2—5 κυβερνεῖα μόλις ἔχουσι ὁμοῦ κατοίκους πλὴν τοῦ $\frac{1}{2}$ τοῦ ἄνω Καναδά· εἰς τοὺς δύο Καναδάς μεταβαίνουν καὶ οἱ πλείστοι τῶν μεταναστῶν. Αἱ βορειότεραι χῶραι ὑπόκεινται ὑπὸ τὸν διοικητὴν τῆς Κοινοβέικης, ἀλλ' ἡ κυβέρνησις οὔτε στρατιωτικῶς κατέχει ταύτας, οὔτε ἱδρυσε μέχρι τοῦδε ἀποικίας. Ἐμπορικὴ τις ἐταιρεία, καλουμένη τοῦ Ὀύδοονίου κόλπου, μετέρχεται σπουδαιότατον

μετὰ τῶν ἐγχωρίων ἐμπορίων καὶ ἰδίως γουερνικῶν. Οἱ ἐγχώριοι εἶνε ἡ χαλκόχορος Ἰνδὶ, ἡ πολιτικὴ τις ἰδία φυλὴ, Ἑσκιμοί. Αἱ δύο αὐταὶ φυλαὶ δικάζονται πρὸς ἀλλήλας ἐχθρικῶς· ἡ δὲ ἑταιρεία ἔρρως φρούρια καὶ πρακτορεία εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὰ βορειότατα μέρη ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Μαΐου τὸ ψῦχος εἶνε σχεδὸν ἀφόρητον· εἰς τὰ θερμαινόμενα δωμάτια τῶν πρακτορείων πῆγνυται τὸ ρῶμι καὶ οἱ τοῖχοι καλύπτονται ἀπὸ παχὺ πάγου στρώμα· ἀλλὰ τί δὲν ὑποφέρει τις χίρην τοῦ ἐμπορίου; Ἐκτὸς τῶν ἐμπυρικών πρακτορείων ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς Λαβραδόρης ἰδίως καὶ ἱεραποστόλων σταθμοί, τῆς ἀρέσεως τῶν Ἐρβρεγχούτων. Ἡ μεγάλη τῆς ἑταιρείας ταύτης χώρα, κλυμένη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων Πρίγκιπος Ρουπέρτου, διαιρεῖται εἰς τέσσαρας μεγάλους νομούς, τῶν ὀπίλων ὁ ΒΔ. (ὅστις νῦν ἀμέσως ὑπόκειται εἰς τὸ στέμμα) μεταξὺ τῶν Πετραίων ὀρέων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὠκεανοῦ καλεῖται Ἐρετανικὴ Κολομβία καὶ ἀπέκτησε νίαν σπουδαιότητα ἐκ τῶν ἀνεκαλυφθέντων στρωμμάτων τοῦ χρυσοῦ παρὰ τὴν ποταμὸν Φράσερον, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ καίται καὶ ἡ πρωτεύουσα Νέα Οὐεστιμινστέρη. Ἡ νῆτος Βαγκουβέρη (700 μ. περίπου) εἶνε συνεχές τι σχεδὸν δάσος πτύων καὶ ἔχει κατὰ τὴν παραλίαν ἀποικίας καὶ 23000 κ. Τὰ πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὀρικὸν σχηματίζει σήμερον ἡ 49^ο Β. πλ.

Γροιλανδία καὶ Πολιτικὰ χῶραι.

§ 76. 1) Εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω (σελ. 454) ὅτι κατὰ τὸν ἰαῖωνα Νορμανδοί, πλέοντες ἀπὸ τῆς Ἰσλανδίας πρὸς Δ, ἀνεκάλυψαν χῶραν τινὰ, ἣν ὠνόμασαν Γροιλανδίαν (πρασίνη χώρα) ἕνεκα τῶν ἐκ πρασίνης πύας πεδιάδων αὐτῆς, καὶ ἔδρυσαν αὐτοῖσι σπουδαίαν ἀποικίαν, ἔχουσαν ἴδιον ἐπίσκοπον καὶ 200 συνοικισμούς. Ἐκείντο δὲ οὗτοι κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐπὶ ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, ὅχι μακρὰν τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τοῦ ἀκρωτηρίου *Faertheland*· ἀλλὰ μετὰ τὸ 1400 ἔτος οὐδὲν πλέον ἠκούετο περὶ τῆς ἀποικίας ταύτης. Ἐπιδημία ἀρά γε τοὺς ἐξηφάνισεν ἡ πειρατεία; Ἐπίσης δὲ εἶνε περίεργον ὅτι σήμερον ἡ Α παραλία ὑπὸ τόσων φρικωδῶν σωρῶν πάγου καλύπτεται, ὥστε μόνον μέρη τινὰ ταύτης δύνανται οἱ ἐρευνῶντες

θαλασσοπόροι νὰ πατήσωσι. Ἡ παράδοσις περὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἀποικίας καὶ συμπάθεα ἐγκάρδιος πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ ρυπαροὺς ἐθνικοὺς τῶν μερῶν ἐκείνων παρεκίνησαν τὸ 1721 τὸν Νορβηγὸν ἱεροκέρυκα Ἄνστον Ἐγκεδον (Hans Egede) νὰ μεταβῇ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην ὡς ἱεραπόστολος. Τοῦτον παρεκολούθησαν Δανοὶ τινες καὶ Νορβηγοὶ χάριν ἐμπορίου καὶ οὕτως ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὸν 17 αἰῶνα νέαι Δανικαὶ ἀποικίαι ἐπὶ τῆς Δ παραλίας παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ *Labid* καὶ τὸν *Βαρφίνιον* κόλπον. Ἡ μεσημερινωτάτη καὶ καλλίστη τούτων εἶνε ἡ *Γουλιανεσγράβη*: ὅλαι δὲ ὁμοῦ ἔχουσιν 7000 περίπου Εὐρωπαϊοὺς καὶ νεοφωτιστοὺς Ἑσκιμούς.

2) Δι' Ἀγγλων καὶ ὀλλανδῶν θαλασσοπόρων ἀνευρέθησαν κατὰ τὸν 15^{ον} καὶ 16^{ον} αἰῶνα καὶ χῶραι ἀπέναντι τῆς Γροιλανδίας πρὸς Δ τοῦ Βαρφίνιου καὶ πρὸς Β. τοῦ Οὐδσονίου κόλπου, τὰς ὁποίας, καθὼς καὶ τὴν Γροιλανδίαν, ὑπέλαβον ὡς μέρη τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου. Πανταχοῦ τῶν χωρῶν τούτων ἐπικρατεῖ φεβερὰ ἐρημία, ἥτις ὁμοῦ κατὰ τὸ ἡμισυ ἐκάστου ἔτους μεταβάλλεται εἰς ζωηρὰν ἐπιμιξίαν· καθότι τότε ἔρχονται ἐκτροστύες Εὐρωπαϊῶν θηρευτῶν, ἵνα θηράσωσι τὰς πολυαριθμούς καὶ μεγάλας τῶν μερῶν τούτων φαλαίνας. Καὶ διὰ τὴν ἐπιστήμην ἐπίσης εἶνε οὐσιώδεις αἱ πολιτικαὶ αὐταὶ χῶραι· διότι ὑπάρχει ΒΔ τις διάβασις, δι' ἧς δύναται τις, πλέων τὴν βορείαν παραλίαν τῆς Ἀμερικῆς νὰ μεταβῇ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ εἰς τὸν Ἰρηνικὸν ὠκεανόν. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπησχόλησε πρὸ πάντων τὸς Ἀγγλοὺς· διὸ τὸ κοιν βούλιον τούτων ὥρισε πρὸ 10^{ῶν} ἤδη ἐτῶν βραβεῖον 630000 δραχμ. διὰ τὸν ἀνακαλύψοντα τὴν ΒΔ ταύτην ὁδόν. Ἡ ἐλπίς κῆξησεν, ὅτε Ἀλέξανδρος ὁ Μακενζίας κατήλθε κατὰ τὸ 1789 ἀπὸ τῆς στερεᾶς μέχρι τῶν ἐκβολῶν τὸν ὀρώνημον ποταμὸν καὶ ἐκ τούτου ἐγένετο φανερόν, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν σχηματίζει συνεχῆ τινα μέχρι τῶν πόλων χῶραν, ὡς ὑπετίθετο πρότερον, ἀλλ' ὅτι κάτωθεν τῆς 70^{ῶν} περιορίζεται ὑπὸ παραλίᾳ πρὸς τὴν Β παγωμένην θάλασσαν καὶ ὅτι ἡ Γροιλανδία δὲν συνέχεται μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1818 ἐπανειλημμένως ἐδοκίμασαν νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ ποθουμένου καὶ ἰδίως οἱ πλοίαρχοι Ρόξ,

Φραγκλίνος και Πάρρς μετά μίγιστης ἐπιμονῆς και ζήλου· ὁ τελευταῖος μάλιστα ἀπεφάσισε νὰ φθάσῃ ἐπὶ ἐλκύνθρων και μέχρι τοῦ Β πόλου. Ἀφοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκδρομή τις ἀπέληξε διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ τολμηροῦ θαλασσοπόρου Φραγκλίνου, κατόρθωσε κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1850 ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Μὰκ Κλύρ (M. Clure) νὰ ἀνακαλύψῃ πραγματικῶς τὴν ΒΛ ταύτην ὁδόν. Ἡ παραλία τῆς Β Ἀμερικῆς περιβάλλεται ὑπὸ πλήθους πολικῶν νήσων, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιελίσσεται και ἡ ὁδός, ἣτις ὅμως δὲν ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα πρὸς τὸ ἐμπόριον διὰ τὸ ἀπρόσιτον τῆς ἀρκτώας θαλάσσης· θὰ ἦτο ἐπομένως μεγαλειτέρας σπουδαιότητος ἀξία, ἐὰν ἐβεβαιούτο ἡ ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Κάννυ (Kane) γενομένη αὐτόθι ἀνκάλυψις, ὅτι πρὸς Β τῆς 81^ο ὑπάρχει ἀνοικτὴ και ἄνευ πάγων πολικὴ θάλασσα και συγκοινωνία ἀκόλυτος μεταξὺ τῆς Γροιλανδικῆς θαλάσσης και τοῦ Βεριγγείου προθμοῦ· ὅμως μέχρι τῆς σήμερον ὑπάρχουσιν ἀμβιβολίαι περὶ τῆς ὑπάρξεως ταύτης.

Πᾶσαι αἱ πολικαὶ αὐταὶ χῶραι και νῆσοι εἶνε ἐπίσης ἔρημοι και φοβεραί· διότι ἐννεα μῆνας διαρκῶς τὸ ἔδαφος εἶνε αὐτόθι στερεὸν ὡς λίθος ἔνεκα τοῦ πάγου και κεκαλυμμένον ὑπὸ χιόνος, πολλῶν ποδῶν ὑψηλῆς· τὸ δὲ βραχὺ θέρος εἶνε λίαν ἀσθενὲς και ἀδύνατον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν βλάστησιν. Βοσκαὶ μηδαμινά, θάμνοι ἐξημβλωμένοι και φύκη και λειχῆνες εἶνε ὁ μόνος αὐτῶν πλοῦτος· διὸ ἡ ὑπὸ τῶν θαλασσίων ρευσμάτων φερομένη αὐτόθι ξυλεία εἶνε σπουδαιοτάτη διὰ τὰς χῶρας ταύτας. Τὰ ζῶα ὅμως τῆς ξηρᾶς δὲν εἶνε τόσον σπάνια, τὸ δὲ ὕδωρ εἶνε πλήρες ἰχθύων και ζώων, πρὸς τῶν ὁποίων παρέχουσιν ἔλαιον και λίπος (φάλακται, θαλάσσιοι ἵπποι, φῶκαι, ὀνίσκοι, κτλ.). Ἄπειρος εἶνε ὁ ἀριθμὸς θαλασσίων πτηνῶν και ἰδίως τῶν ἀρπακτικῶν λάρων και ἀλτων κῶν. Ἐπὶ τῆς στερεᾶς ζῆ ὁ τάρανδος, ὅστις ὅμως μὴ θαμνοθεὶς ἐτι αὐτόθι εἶνε ἀχρηστὸς ὡς ὑποζύγιον, και ὁ μύσχος, ὅστις διὰ τὸ καθ' ὑπερβολὴν πυκνὸν τρίχωμα προφυλάσσεται ἀπὸ τοῦ ψύχους. Φοβερὸς ἐχθρὸς τῶν λοιπῶν τούτων ὄντων εἶνε ἡ μεγαλειτέρα και ἰσχυροτέρα τῆς φαιᾶς λευκὴ ἄρκτος, μετὰ τῆς ὁποίας οἱ θαλασσοπόροι ἔρχονται πολλάκις και εἰς φοβερὰν πάλιν· ἐπὶ τεμαχίων πάγου φερομένη αὕτη πολλάκις μέχρι 40

μ. ἐντὸς τῆς θαλάσσης, καταδιώκει τὰς αὐτόθι φώκας καὶ ἀψηφᾷ σχεδὸν τοὺς ὄξεις τοῦ θαλασσίου ἵππου χαυλιόδοντας. Μεταξὺ τῶν ζώων τούτων καὶ κατὰ μέγα μέρος ἐξ αὐτῶν μόνον ζῆ ὁ νομαδικὸς λαὸς τῶν Ἑσκήμων. Οὗτοι εἶνε βραχύσωμοι, 4-5 $\frac{1}{2}$ π., ρυπαροὶ καὶ ἀδιδάγοι, ἀλλὰ καλοκάγαθοι καὶ ἱκανῶς ἐπιτήδειοι εἰς κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων τῶν ἐλκύθρων, τῶν λέμβων, κτλ. Κατὰ μὲν τὸ θέρος κατοικοῦσιν εἰς σπηλιὰς ἐκ δερμάτων ζώων, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα (εἰς τὰ βορειότερα τοῦλάχιστον μέρη) εἰς ἡμισφαιροειδεῖς καλύβας, αἵτινες σχηματίζονται ἐκ πετυκνωμένων τεμαχίων χιόνος. Τὸ παράθυρον αὐτόθι σχηματίζει τεμάχιον διαφανοῦς πάγου καὶ ἀπὸ τοῦ σεγάσματος κρέμαται λύχνος λίπους, χρησιμεύων καὶ πρὸς θέρμανσιν καὶ πρὸς μαγείρευμα. Ἡ θήρα καὶ ἡ ἀλίσια εἶνε ὁ βίος τῶν κατοίκων, καὶ ἐὰν ταῦτα δὲν ᾔνε ἀφθονα, ἀποθήσκουσι τῆς πείνης· ὅταν ὅμως ἡ θήρα ᾔνε καλὴ, καταβρογχθίζουσι μᾶλλον ἀντὶ νὰ τρώωσι· καὶ ὅμως ὁ δυστυχὴς οὗτος λαὸς θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχῆ εἰς τοὺς πάγους τοῦ καὶ μόνον εἰς αὐτούς. Τινὲς Ἑσκήμοι, μετενεχθέντες εἰς Κοπενάγην καὶ ἀπολαύσαντες ὅλα τοῦ πολιτισμοῦ τὰ καλὰ, ἐγένοντο κατηφεῖς καὶ ἠσθένησαν· ἀφοῦ ὅμως τοὺς ἐπανέφερον εἰς τὴν Γροιλανδίαν, φαγόντες εἰς τὰς ρυπαρὰς αὐτῶν καλύβας ἀπεξηραμένους καὶ σσηπότας ἰχθύς καὶ τὸ ἔλαιον τῶν φωκῶν καὶ ἐπανακτῆσαντες τὴν υἰγιάν των, ἔλαβον ἐπὶ τούτοις τὰ τόξα, τὰ βέλη καὶ τοὺς κάμακας αὐτῶν καὶ ἐποχηθέντες διὰ τῶν ὑπὸ κυνῶν συρομένων ἐλκύθρων αὐτῶν ἐπὶ τῶν πάγων τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ἐτόλμησαν, καθὼς καὶ πρότερον, νὰ πλεύσωσι διὰ τῶν μικρῶν αὐτῶν ἀκατίων τῶν δι' ὄστων φαλαίνης συνδεδεμένων καὶ ὑπὸ δερμάτων φωκῶν κεκαλυμμένων τὴν πολυτάραχον θάλασσαν.

BIBLION Ε΄.

ΣΤ') ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ Η ΩΚΕΑΝΙΑ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 77. Τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα ἔμειναν ἐπὶ τέλους τὰ μᾶλλον ἐν χρήσει διὰ τὴν τελευταίον ἀνακαλυφθεῖσαν πέμπτην ἡπειρον,

τὸν νεώτατον τοῦτον νέον κόσμον, καὶ ἀντικατέστησαν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ λοιπὰ τούτων, οἷον *Μεσημβριναὶ Ἰνδοὶ*, *Πολνησία* καὶ *Νέα Ὀλλανδία*. Καθὼς ἡ ὀνομασία, οὕτω καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς ἀμφισβητοῦνται· διὸ τινὲς συγκαταλέγουσι μετὰ τῆς Ἀσίας ἕλας τὰς μεγάλας νήσους· ἕθελον δὲ μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα *Ωκεανία*, συγκαταριθμοῦσι μετὰ τῆς νησιώτιδος ταύτης ἡπειροῦ πάσας τὰς τοῦ *Εἰρηρικοῦ Ὠκεανοῦ* νήσους καὶ τὰς *Ἰνδικὰς*. Εἴπομεν δὲ ἤδη ἀνωτέρω ὅτι ὁ μεταξὺ *Ἰνδικῶν* καὶ *Αὐστραλικῶν* νήσων χωρισμὸς εἶνε ἀθάλαστος, ἡμεῖς ὁμῶς θὰ ἀκολουθήσωμεν τὰ συνήθως παραδεδεγμένα (§ 38)· ὅπως δὴ ποτε ὁμῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τούτου, ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνακαλύψεως διέκρινε διαφορὰν τινα μεταξὺ τῶν *Ἰνδικῶν* νήσων καὶ τῆς *Αὐστραλίας*. Αἱ *Ἰνδικαὶ* νῆσοι ἦσαν γνωσταὶ ἤδη σχεδὸν ἀκριβῶς, ὅτε τὸ 1521 ἀνεκάλυψεν ὁ *Μαγγελάνος* τὸ πρῶτον *Αὐστραλικὸν* σύμπλεγμα, τὰς *Μαριάνας* νήσους. Καθ' ὅλον τὸν 15^{ον} καὶ 16^{ον} αἰῶνα ἀνεκαλύφθησαν ὀλίγα μόνον τῆς *Αὐστραλίας* μέρη· ὁ ὑπὸ τοῦ 1760 μέχρι τοῦ 1820 χρόνος ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν τῆς ἀνακαλύψεως ἐποχὴν (*Κοῦκος*, *Λαπεϋρούσης*, *Κρουσενστέρνος*, *Κοτσεδούνης* καὶ ἄλλοι)· μικραὶ ὁμῶς τινὲς νῆσοι καὶ συμπλέγματα πιθανὸν νὰ διέφυγον μέχρι τῆς σήμερον τοὺς ἐρευνῶντας.

Καθὼς ἡ *Εὐρώπη* κεῖται εἰς τὸ μέσον τοῦ τῆς *Ξηρᾶς* ἡμισφαιρίου, οὕτω καὶ ἡ *Αὐστραλία* εἰς τὸ μέσον τοῦ τῶν ὑδάτων· διαίρουμεν δὲ ταύτην εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν *Αὐστραλίαν* (*Νέαν Ὀλλανδίαν*) καὶ τὴν νησιώτικα. Ἡ *τελευτή*, κειμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ τῶν δύο *Τροπικῶν*, παριστᾷ δύο σχεδὸν παραλλήλους ζώνας· καὶ ἡ μὲν ἐσωτερικὴ τῶν νήσων ζώνη (*δυτικὴ Αὐστραλία*), ἀρχομένη ἀπὸ τῆς *Νέας Γουινέας* τῆς παρακειμένης εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν *Ἰνδικῶν* νήσων καὶ κίμπτουσα περὶ τὴν βόρειον καὶ ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς *Νέας Ὀλλανδίας*, ἀπολήγει εἰς τὴν *Νέα Σηλανδία*. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νῆσοι μεγάλαί καὶ ὄρειναί, οὗσαι ἐπιμήκεις τὸ σχῆμα καὶ φέρουσαι ἡφαιστειοὺς κώνους. Ἐν γένει δὲ ἡ φύσις αὐτῶν τόσον ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς *Νέας Ὀλλανδίας*, ὥστε πολλοὶ πιστεύουσιν, ὅτι συνεχόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτῆς

πρότερον, ἀπετέλουν μεγάλην τινὰ ἤπειρον, ἥτις ὅμως ὕστερον διεσπάρθη τοῦτο ἐπιθεβαιοῖ καὶ ἡ μεγάλη σύρτις ἢ περιβάλλουσα τὴν Β καὶ ΒΔ παραλίαν τῆς Νέας Ὀλλανδίας καὶ συνδέουσα ταύτην μετὰ τῆς Νέας Γουινέας. Ἡ δὲ ἐξωτερικὴ τῶν νήσων ζώνη (Ἀνατολικὴ Αὐστραλία), ἀρχομένη πρὸς Α τῶν Φιλιππινῶν νήσων ἀπὸ τῶν Μαριανῶν καὶ κάμπτουσα κατ' ἀρχὰς παραλλήλως πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ζώνην, στρέφεται ἔπειτα καταφανῶς πρὸς Α πρὸς τὴν Ἰότιον Ἀμερικὴν. Αἱ νῆσοι τῆς ζώνης ταύτης εἶνε πᾶσαι ὡς πρὸς τὰς πρώτας λίαν μικραὶ, ὑδερμῖα μεγαλυτέρα τῶν 30 □ μ, καὶ αἱ πλεῖστοι στρογγύλαι. Ὡς πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν εἶνε ἡ ὑψηλαὶ καὶ ἠφαιστεῖοι θασανιτικά, ἢ ταπειναὶ καὶ κατασκευάσματα κοραλλίων, ἅτινα ἔτι ἐξακολουθοῦσι ἐργαζόμενα ἐπὶ τῶν ἐκτεταμένων ὑπόβρυχιων ὑψηπέδων τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Οὕτως ἡ Αὐστραλία εἶνε, ὡς εἶλες, ἤπειρος, ἥτις, ἐξακολουθούσης ἔτι τῆς μορφώσεως, ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δὲν ἐτελέσθη ἔτι. Τῶν κοραλλιογῶν τούτων διακρίνομεν τὰς τελείας, αἵτινες, οὔσαι πεπληρωμέναι χρώματος καὶ ἀπεξηραμέναι, ἔχουσι εἰς τὸ κέντρον λεκάνην τινὰ τελματώδη πλήρη ἔτι ὕδατος, καὶ τὰς ἀτελεῖς, αἵτινες ἔχουσι εἰς τὸ μέσον δακτυλίουτινὸς στενοῦ ἢ ὀλίγον πλατέος καὶ ὑπὸ χρώματος κεκαλυμμένου λεκάνην ὕδατος, συνδεομένην τὸ πλεῖστον μετὰ τῆς θαλάσσης. Ἐτι δὲ σκόπελοι κοραλλίων καὶ βραχίαι περιβάλλουσι τὰς πλείστας Αὐστραλικὰς νήσους. Ἐκτὸς τῶν δύο ἐκείνων ζωνῶν τῶν νήσων ὑπάρχουσι ἔτι καὶ μεμονωμέναι νῆσοι καὶ συμπλέγματα.

Ἡ ὅλη Αὐστραλία ἔχει κατὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν παραδεχθεῖσαν ἔκτασιν περίπου 160000 □ μ, τῶν ὁποίων ἡ μὲν Νέα Ὀλλανδία ἔχει σχεδὸν τὰ $\frac{2}{3}$, αἱ δὲ νῆσοι ὀλίγον ὑπὲρ τὸ $\frac{1}{3}$. Ἐκτὸς τῆς νέας Σηλανδίας καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμίσεως τῆς ἠπείρου τὰ λοιπὰ μέρη κεῖνται ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ· τὸ κλίμα ὅμως αὐτόθι εἶνε πολὺ ἠπιώτερον ἢ ἐν Ἀφρικῇ καὶ ταῖς Λυτικαῖς νδῖαις, ὑγειέστατον καὶ τερπνότατον· πρὸς τοῦτο ἐκτὸς τῆς νησιώτιδος θέσεως αὐτῶν συντείνουσι καὶ οἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος πνέοντες κανονικοὶ ἄνεμοι. Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα παρουσιάζουσι τὸ ἐξῆς περίεργον, ὅτι δηλ. τὰ τῶν νήσων εἶνε πάντῃ διάφορα

τῶν τῆς ἠπείρου. Ἐπὶ τῶν νήσων ὑπάρχουσι τὰ εἰς τοὺς ἐγγω-
 ρίους τροφήν παρέχοντα δένδρα, οἷον ὁ κοκκοφοῦτιξ, τὸ σάγου-
 τον, τὸ ἀρτόδεῖνδρον, ἡ θαναπέα, κτλ. προσέτι δὲ ρίζαι θρεπτι-
 καί, οἷον τὰ δισκούρεια (igname). Θαλαρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ
 δάση κατακοσμοῦσι τὰς νήσους τούτας, ἅτινα ὁμως δὲν κρύ-
 πτουσιν ἀρποκτικὰ ζῶα καὶ φαρμακεροὺς ὄφεις· παράδοξος δὲ
 εἶνε ἡ μεγάλη σπάεις ἐγγωρίων θηλαστικῶν ζῶων. Ἐπίσης καὶ
 τὰ ἔντομα δ' ἐνε τόσον πολλὰ, ὥστε νὰ θασανίζωσι τὸν
 ἄνθρωπον· πολυαριθμότερα δὲ πάντων εἶνε τὰ εἶδη τῶν πτη-
 νῶν. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς ἠπείρου εἶνε ὅλως ἰδιοφυῆ καὶ
 παράδοξα.

Οἱ ἐγγῶριοι, τῶν ὀπίσθων τῆν πληθὺν ἀκριβῶς δὲν γινώσκωμεν,
 διαιροῦνται εἰς δύο διακρεκρίμενας φυλάς: 1) οἱ Παποῦται ἢ Αἰθίο-
 πες τῆς Αὐστραλίας (Νηγηῖται) εἶνε μελανόφαιοι, ἔχουσιν οὐλας,
 τραχείας καὶ μελανὰς τρίχας, πρ σῶπα πλατέα καὶ ῥίνας πέ-
 πιεσμένας. Οὗτοι ἐξ ὅλων τῶν φυλῶν ἔχουσι τὸν μικρότερον
 ἐγκέφαλον καὶ εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς κατωτάτης βαθμίδος τῆς
 πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, ἀριθροῦντες μόλις μέ-
 χρι τοῦ 5 καὶ ἔχοντες γλῶσσαν, ἣν οἱ εἰδότες παραβάλλουσι
 πρὸς τὸν στρουθισμὸν τῶν πτηνῶν· ζωωδέστεροι τῶν λοιπῶν
 εἶνε οἱ Παποῦται τῆς ἠπείρου, κάπως δὲ πολιτισμένοι εἶνε
 οἱ κατοικοῦντες τὴν ἐσωτερικὴν ζώτην τῶν δυτικῶν Αὐστραλι-
 κῶν νήσων (ἐρρέθη ἐν § 60 καὶ ποῦ ἀλλαγῶς κατοικοῦσι Πα-
 ποῦται). 2) Ἐπὶ τῶν πλείστων νήσων τῆς ἀνατολικῆς Αὐστρα-
 λικῆς ζώνης καὶ ἐπὶ τῆς νέας Σηλανδίας κατοικεῖ ἡ ὅλως
 διάφορος φυλὴ τῶν κυρίως Ὠκεανίων, οἵτινες, ὄντες λευκό-
 φαιοι καὶ ἔχοντες ὠραῖον σῶμα, ἀποτελοῦσι νηπιάζοντα λαόν,
 ὅστις ἔχει τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας τῆς ἡλικίας ταύτης· ἡ μορφή,
 ἡ γλῶσσα, τὰ ἔθνη καὶ αἱ τέχναι αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ κατοι-
 κίδια ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, δεικνύουσιν ὅτι κατάγονται ἀπὸ τῆς
 μεσημβρινῆς Ἀσίας καὶ εἶνε συγγενεῖς τῶν Μαλαίων καὶ τῶν
 Ἰνδῶν (Μαλαῖοι πολυνήσιοι).

Ἰπὸ τῶν θαλασσίων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἐπὶ μακρὸν χρό-
 νον λίαν περιεφρονήθη ἡ Αὐστραλία· διὸ μέχρι τοῦ 1820 ἐκ-
 τὸς τῶν Ἰσπανικῶν Μαριανῶν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ὑπῆρχεν αὐτόθι

Ευρωπαϊκὴ ἀποικία, εἰμὴ ἡ τῶν Ἄγγλων σωφρονιστικὴ ἐπὶ τῆς νέας Ὀλλανδίας· ἔκτοτε ὅμως τὰ πράγματα ἤλλαξαν φάσιν, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι φιλοτιμοῦνται τίς πλείονα τῆς Ὠκεανίας νὰ καταλάβῃ μέρη· ἡ δὲ πολιτικὴ αὐτῶν προσπάθεια συνδέεται καὶ μετὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ Καθολικῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες εὖρον αὐτόθι καρδίας ἀποδεχομένας τὸ Εὐαγγέλιον εὐκολώτερον ἢ ἄλλοθι που. Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐξακολουθεῖ ἐξαλείφουσα καὶ αὐτόθι ὄλονεν τὰς ἐγχωρίους φυλάς.

Μεταβαίνομεν ἐπὶ τούτοις εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν κυριωτέρων μερῶν τῆς Αὐστραλίας.

4) Ἡ Αὐστραλικὴ ἡπειρος, ἔχουσα 440000 □ μ, καλεῖται συνήθως Νέα Ὀλλανδία διότι Ὀλλανδοὶ ἦσαν οἱ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τῆς ἐξ ἑκατονταετηρίδος πολλάς καταλαμβάνοντες παραλίαν χώρας αὐτῆς. Ἐπὶ πολὺ δὲ μετὰ ταῦτα οὐδεὶς πλέον ἐφρόντιζε περὶ τῆς χώρας· ἀλλ' ἔπειτα τὸ 1770 ἑλλῶν πρῶτον ὁ Κοῦκος εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν κατέλαβε διὰ τὴν Ἀγγλίαν αὐτήν, ἣν ὠνόμασε Νέα νότιον Οὐαλίαν καὶ ἐπρότεινε εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ κληθέντα Βοτάνυον κόλπον τὴν ἴδρυσιν σωφρονιστικῆς ἀποικίας, ἣτις ἐπραγματοποιήθη τὸ 1788 βορειότερον εἰς τὸν λιμὲνα τοῦ Ἰάξωνος. Ἡ ἀποικία ἤκμασε καὶ ἐξ αὐτῆς ἐγένοντο καὶ ἐκδρομαὶ εἰς τὰ ἔνδον· τὸ δὲ 1814 ἐγένετο ἡ διάβασις τοῦ πλησιεστέρου ὑψιπέδου τῶν Κουανῶν ὀρέων. Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐγένοντο τολμηραὶ διὰ τοῦ μέσου τῆς χώρας ἐκδρομαί· τρεῖς δὲ ἤδη διήλθον ἐπιτυχῶς τὴν ὅλην ἡπείρον ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς Αὐστραλίας μέχρι τοῦ Καρπεταρία κόλπου.

Μέχρι τοῦ νῦν γνωρίζομεν περὶ τῆς Αὐστραλίας περίπου τὰ ἐξῆς· ὅτι ὁ χαρακτήρ αὐτῆς εἶνε μονότονος· ἔχει μὲν ἱκανὰς ἐντομὰς, ἀλλὰ κόλπους καὶ ὄρμους ὀλίγους. Εἰς τὰ ἔνδον ἐπικρατοῦσιν αἱ πεδιάδες· τὰ δὲ πολλαχού ἐξ ὄσρέων σρώματα προκαλοῦσι τὴν ὑποθεσιν ὅτι ὑπῆρχέποτε ἐκεῖ θάλασσα. Ἰπάρχουσιν ὅμως καὶ ὄρη, τὰ ὅποια φερόμενα σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως ὁμοιομόρφως ἐκ τῶν ΒΑ πρὸς τὰ ΝΑ, ἀμοιροῦσι κανονικῶν κοιλάδων καὶ βαθμίδων· ἐτι δὲ πεδιάδες ἔρημοι καὶ χλοεραὶ διαδέχονται ἀλλήλας. Ἡ χώρα εἶνε μᾶλλον πρὸς κτηνοτροφίαν κατὰλληλος ἢ πρὸς μόνιμον

ἀποικιακὸν βίον. Οἱ ἄδρανεῖς αὐτῆς ποταμοὶ, πηγάζοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ λιμνῶν καὶ τελημάτων καὶ εὐκόλως πάλιν μετα-
 τρεπόμενοι εἰς λίμνας καὶ ἔλη, ἔχουσι κοίτην ἀσταθῆ καὶ ἐκβο-
 λὴς συχνάκις ὑπὸ ἀμμωδῶν ἀποφραττομένης σύρτεων μεγαλεί-
 τερος ποταμὸς εἶνε ὁ *Μυρβόαιος*, ῥέων εἰς τὴν ΝΑ παραλίαν,
 ὁ τῆς *Βικτωρίας* κατὰ τὴν βόρειον, κτλ. Νεωστὶ ἀνεκαλύφθη-
 σαν εἰς τὰ ἔνδον τῆς χώρας καὶ εὐφρα καὶ μέρη· τὰ φυτὰ καὶ τὰ
 ζῶα, ἂν καὶ ἡ ἔκτασις τῆς χώρας περιλαμβάνει τόσον πολλὰς
 μοίρας πλάτους, εἶνε ὁμοιόμορφα μὲν εἰς ὅλας τὰς παραλίας,
 ἀλλὰ λίαν ἰδιοφυῆ· ὑπάρχουσι χῶραι, ἐν αἷς ἓν μόνον εἶδος
 δένδρου, φυτοῦ καὶ ζώου ὑπάρχει. Εἰς τὴν Αὐστραλίαν ὑπάρ-
 χουσι πτηνὰ φέροντα τρίχας ἀντὶ πτερῶν καὶ στεριόμενα πε-
 ρύγων (*Κασουὰρ* τῆς Νέας Ὀλλανδίας)· εὐρίσκειται προσέτι, τε-
 τράπουν μὲ *ρίγγος* χηνὸς, λευκοὶ ἀστοὶ καὶ μέλανες κύκνοι. Τὰ
 δένδρα εἶνε ταπεινὰ (τὸ γένος τῶν εὐκαλύπτων σχηματίζει τὰ
 $\frac{3}{4}$ τῶν δασῶν καὶ ἐξιδροῖ μάννα), ἡ πύα εἶνε ὑψηλὴ καὶ μετὰ
 τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους ἀλλάσσει μὲν ὁ φλοιὸς τῶν δένδρων, ὅχι
 ὁμως καὶ τὰ σκληρὰ καὶ δερματώδη φύλλα αὐτῶν· τὸ μεγα-
 λείτερον τῶν τετραπόδων εἶνε ἡ παράδοξος τὴν μορφήν, με-
 γάλῃ καὶ πηδῶσα διδελφίς (*Καγκουροῦ*). Ὁ ἀριθμὸς τῶν θλα-
 κῶδων ἐγχωρίων εἶνε λίαν μικρὸς.

α) Ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτάτη Ἀγγλικὴ ἀποικία *Νέα νοτία*
Ουαλία ἔχει 372000 κ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν *Συδνέιν*, ἧτις,
 οὕτω ἔδρα τοῦ κυβερνήτου, ἔχει 94000 κ.

β) Πρὸς Β τῆς ἀνωτέρω κεῖται ἡ χώρα τῆς *Βασιλίσσης*,
 ἧτις, ἔχουσα 45000 κ. μετεσχηματίσθη εἰς ἰδίαν ἀποικίαν καὶ
 ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Βρισβάνην*.

γ) Ἡ *Βικτωρία*, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα *Μελβούρνη* ἔχει
 125000 κ. (τὸ 1851 μόνον 23000). Οἱ κάτοικοι τῆς ἀποι-
 κίας ταύτης ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ἢ τὴν
 γεωργίαν· σπουδαῖον δὲ ἐξαγωγῆς εἶδος εἶνε ἡ δὴ τὸ λεπτὸν μαλ-
 λιον (τρέφουσιν ὑπὲρ τὰ 9 ε. πρόβατα). Ἐν γένει δὲ ἡ ἀποικία
 αὕτη ἀκμάζει ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καὶ ἔχει ἤδη ὑπὲρ τὸ εἰ-
 ἑκατομμύριον κ. Εἰς τὰ παρακείμενα ὄρεινά μέρη ἀνεκαλύφθησαν
 πλοῦσια χρυσοῦ στρώματα.

δ) Η *νοτιά Αυστραλία* (136000) φέρει άφθίμως σίτον και μαλλίων· έπισημοτέρα δέ πόλις αútης είνε ή *Άδελαις*, έχουσα και 30000 κ.

ε) Η *Δυτική Αυστραλία* (18000), κειμένη παρά τόν Κυκνοπόταμον, είνε τανυν ή μόνη τών έξορίστων άποικία.

στ) Η νήσος *Γασμαρία* ή *Γη του Διεμέου*, χωρίζομένη από τής ΝΑ άκρας τής νέας Ολλανδίας διά τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βάσσου, έχει ύψηλά και χιονοσκεπή ὄρη και 90000 κ. Αὐτόθι γίνεται πολύ μεγαλειτέρα παραγωγή μαλλίου. Πρὸς τὰ ΝΑ κείται ή ταχέως ἀκμάσασα *Όθαρόβνη*, έχουσα 2000 κ.

2) Η έσωτερική δυτική Αυστραλική τών νήσων ζώνη ἀρχειται πρὸς τὰ ΒΑ από τής μεγάλης νήσου *Νέας Γουίνεας* και ἀπολήγει πρὸς τὰ ΝΑ εἰς τὰς μεγάλας νήσους τής νέας *Σηλανδίας*. Μεταξὺ δέ αὐτῶν κείνται αἱ νήσοι *νέα Βρετανία* και αἱ τοῦ *Ναυαρχείου*, τὸ *σύμπλεγμα τοῦ Σαλομῶντος*, αἱ *νέα Έβρίδες* και ή *Νέα Καληδορία*, ἣν σήμερον κατέχουσιν οἱ Γάλλοι.

Η *νέα Γουινέα* ή μεγαλειτέρα πασῶν τούτων, έχουσα 12000 □ μ, κείται ἀκριβῶς ἀντικρὺ ἐντομῆς τινὸς τής ἠπέιρου (τοῦ κόλπου *Καρπεντερία*) και χωρίζεται διά τοῦ *Τόρροου* πορθμοῦ ἀπὸ τής Αὐστραλίας, οὔσα εἰς τὸ μέσον εὐρεῖα και έχουσα κατὰ τὰ δύο ἄκρα της ἐπιμήκεις προεκβολὰς ὡς μίσχους. Ὁ ΒΑ τούτων (ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν τής Αὐστραλίας πρῶτος ἀνακαλυφθεῖς) βλέπει πρὸς τὴν νήσον *Διχίλολορ*, και ὁ ΝΑ πρὸς τὴν νέαν *Καληδονίαν*. Περὶ τοῦ έσωτερικοῦ τής νήσου, ἣτις είνε ή πατρὶς τῶν παραδεισειῶν πτηνῶν, πολλὰ ὀλίγα γνωρίζομεν. Οἱ Ὀλλανδοὶ έχουσιν ἐπ' αὐτῆς κτήσεις.

Η *νέα Σηλανδία* σύγκειται ἐκ δύο νήσων, χωριζομένων διά τοῦ πορθμοῦ *Κούκου* και έχουσῶν ὅμοῦ 3000 □ μ, ὄρη χιονοσκεπή, ύψούμενα μέχρι 10000 π, και κλίμα εὐκρατον και ὑγιεινόν. Οἱ αὐτόχθονες αὐτῆς, καλούμενοι *Μαορίσοι*, είνε φυλῆς ὠκεανικῆς, ῥωμαλέοι, φιλοπόλεμοι και σκληροὶ πρὸς τοὺς ξένους· κύριος δέ στολισμὸς τῶν καλυβῶν αὐτῶν ἦσαν τότε αἱ *βεθαμμένας* και ἐψήμμεναι κεφαλαὶ τῶν ἐχθρῶν των. Εἰς τούτους ἤλθον ἀπὸ τοῦ 1814 Ἄγγλοι ἐραπόστολοι και ὁ σκοπὸς αὐτῶν προώδευσεν·

ἀλλὰ τὸ 1841 ἐκηρύχθη πανηγυρικῶς τῇ συγκαταθέσει δῆθεν τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν ἡ Ἀγγλικὴ κυριαρχία. Ἐπὶ τῆς βορείου νήσου κεῖται ἡ πρωτεύουσα τοῦ Β νομοῦ Ἰουκλά, δη, ἐν ᾗ ἐδρεύει καὶ καθολικὸς καὶ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος, ἔχουσα 24000 κ. Ὁ Νομὸς τῆς Β νήσου ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Βελιγκτώρα καὶ ἐμπορεῖον τὴν Νιχολσῶ. α. Οἱ ἐγγῶροι εἶνε σήμερον μόνον 56000 καὶ ὁλονὲν ἐλαττοῦνται. Καὶ εἰς τὰ Β τῆς νήσου ταύτης ἀνευρέθησαν πλοῦσια στρώματα χρυσοῦ.

3) Ἡ ἐξωτερικὴ ἀνατολικὴ Αὐστραλικὴ ζώνη σύγκειται ἐκ τῶν ἐξῆς νήσων. Παραλλήλως τῶν Φιλιππινῶν κεῖνται πρὸς Β αἱ Μαριάναι ἢ Λαδρόναι νῆσοι, ὧν δύο κατέχονται ὑπὸ Ἰσπανῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶνε ἀκατοίκητοι. Πρὸς Ν κεῖνται αἱ Πελέθαι, γνωσταὶ διὰ τοὺς προσηνεῖς καὶ ἡπίους κατοίκους τῶν, καὶ πρὸς Α τούτων αἱ Καρολίαι. Εἰς τὴν γωνίαν ἀπ' ἧς ἡ ζώνη τῶν νήσων λαμβάνει καταφανῶς τὴν πρὸς Α διεύθυνσιν, κεῖνται αἱ Βίτιαι ἢ Βίδσχαι, αἱ τῶν Θαλασσοπόρων καὶ τὸ συμπλεγμα τοῦ Τόγκα ἢ τῶν Φιλικῶν νήσων, καλουμένων οὕτως ἐκ τῆς ἀγαθότητος τῶν κατοίκων αὐτῶν, ὧν ὁ βασιλεὺς ἐδρεύει ἐπὶ τῆς νήσου. Ἀμφότερα τὰ συμπλέγματα εἶνε ἐκ τῶν πολυαριθμοτέρων καὶ ὁ χριστιανισμὸς κάμνει αὐτοῖσι μεγάλας προόδους.

Κατὰ τὸ Α ἄκρον τῆς ζώνης ἔλαβον οἱ Γάλλοι πολλὰς νήσους καὶ συμπλέγματα ὑπὸ τὴν προστασίαν των. Ἀξιοπαράτητος εἶνε ἡ ἐν εἶδει τριγώνου μορφή τῶν συμπλεγμάτων, οὗτινος ἡ μὲν κορυφή βλέπει πρὸς τὴν Αὐστραλίαν, ἡ δὲ εὐρεία βάσις πρὸς τὴν Ἀμερικὴν. Εἰς τὴν ΒΑ γωνίαν κεῖνται αἱ Μαρκεσίαι νῆσοι, αἵτινες ἔχουσαι κατοίκους Καθολικοὺς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν ΝΑ ἄκρον κεῖται τὸ πολύνησον συμπλεγμα τοῦ Παμότου ἢ τῶν Χθαμαλῶν νήσων, ὧν τινες εἶνε ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν προστασίαν. Κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ τριγώνου κεῖνται αἱ μεγάλαι νῆσοι τῶν Ἐταίρων, οὗσαι 14. Ἡ μεγαλειτέρα τούτων (20 □ μ) καλεῖται Ταῖτα καὶ σύγκειται ἐκ δύο χερσονήσων ἐνουμένων δι' ἰσθμῶν· ἔχει δὲ ἐκάστη ὑψηλὸν ὄρος, ἐξ οὗ χαρίζεται ρύακες φέρονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κλίμα ἀπαύστως ἑαρινὸν καὶ παράγει ἀφθῶως πάντα τὰ προμνημονευθέντα τῆς ὠκεανίης προϊόντα· τὸ ζαχαροκάλαμον

τῆς Α Αυστραλίας ὑπερέχει τοῦ τῶν Δ Ἰνδιῶν. Τὸ χαριέν τοῦτο σύμπλεγμα, ὁ παράδεισος τῆς Αυστραλίας, ἐγένετο γνωστὸν ἰδίως διὰ τοῦ Κούκου, ὅστις δις διέμεινεν αὐτόθι· μετ' αὐτὸν δὲ ἀπεβιβάσθησαν πολλοὶ θαλασσοπόροι καὶ ἐξήπλωσαν ἐπ' αὐτοῦ πολλὰ φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸ Ταίτι ἐξηπλώθη ὁ Χριστιανισμὸς ὑπὸ Ἀγγλῶν ἱεραποστόλων, καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1816, τόσον ταχέως, ὥστε ἡ παλαιὰ εἰδωλολατρεία μετὰ τῶν φρικωδῶν ἀνθρωποθυσιῶν παντελῶς ἐξηλείφθη· ἀλλὰ καὶ καθολικοὶ ἱεραποστολοὶ ἐδοκίμασαν ἀπὸ τοῦ 1835 νὰ ἐργασθῶσιν αὐτόθι· ἵνα δὲ μάλιστα ὑποστηρηθῶσιν οὗτοι, ἐβέβησεν ἡ Γαλλία τὴν βασιλίσειαν *Πομάρη* νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν Γαλλικὴν προστασίαν.

4) Μεταξὺ τῶν μεμονωμένων νήσων καὶ συμπλεγμάτων παρατηροῦμεν πρὸς Β ὀλίγον κατωτέρω τοῦ Τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου τὰς *Σαρδιχικὰς* νήσους, ἐχούσας 283 □ μ. καὶ 70000 κ. Μεγάλη τις τούτων, ἡ *Ὀβατχη*, ἔχει 187 □ μ. καὶ ὑψηλὰ ἠφαιστεία (13000 π, *Μαουνακέα* καὶ *Μαουναρόα*, τῆς ὁποίας ὁ κρατὴρ ἔχει ἡμίσεως μιλίου περίμετρον). Πρὸς Β. κεῖνται μικρότεραι τούτων, ὧν πολυανθρωποτέρα εἶνε ἡ *Ὀαχοῦ*, ἀνακαλυφθεῖσα ὑπὸ τοῦ φονευθέντος αὐτόθι τὸ 1779 ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Κούκου. Διὰ τῆς μετὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν συγκοινωνίας ἐπολιτίσθησαν ἐπὶ μᾶλλον οἱ ἐγχώριοι καὶ ἀνεπτύχθη ἡ φυσικὴ αὐτῶν κλίσις πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν· ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐγχωρίων ἠλαττώθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούκου μέχρι τοῦ $\frac{1}{5}$ τοῦ προτέρου πληθυσμοῦ· καὶ αὐτόθι ἐξηπλώθη ὁ Χριστιανισμὸς ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς Β Ἀμερικῆς· ὁ βασιλεὺς Καμεχαμέχας ὁ Ε' ἐδρεύει εἰς τὴν ἐπὶ τῆς *Ὀαχοῦ* πόλιν Ὀνολουλοῦν. ἥτις, οὔσα μὲν κατὰ μέρος ἀτελής ἐτι, λάμβάνουσα δὲ Εὐρωπαϊκὴν ὄψιν, ἔχει ἤδη 10000 κ. καὶ λίαν πολύστινον λιμένα.

Ὅλος εἰς ἄλλην θέσιν ὀλίγον πρὸς Α τῶν Χθαμαλῶν νήσων κεῖται ἡ μικρὰ ἠφαιστείου φύσεως νῆσος τῆς *Ἀναστάσεως*, ἐνθα ἀναπαύονται οἱ Εὐρωπαῖοι θαλασσοπόροι, καὶ ἀνατολικώτερον 50 μ. ὁ γυμνὸς βράχος *Σαλασυγομέζης*.

Τ Β Λ Ο Σ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 42 στίχ. 47 και 24 ούρτων. Σ. 49 στ. 22 ἑτίνοιαν. Σ. 35 στ. 40 τῶν ποταμῶν ἀντὶ αὐτῶν. Σ. 44 στ. 5 23000 και 40 τὸ $\frac{1}{2}$ Σ. 47 στ. 6 γλωνῶν και 24 ἀριστερά. Σ. 50 στ. 5 κίονες και 34 μεσημβρινῶς. Σ. 51 στ. 25 πιννακ θήκης. Σ. 52 στ. 25 διαγράφεται τὸ ἀκρωτήριον. Σ. 55 στ. 20 99886 και 27 Πέλλν. Σ. 58 στ. 25 4 3144 και 26 ἀποτελόν. Σ. 59 στ. 3 31029 και 14 πρὸς τὰ ΝΔ. Σ. 61 στ. 1 πρὸς Α και πρὸς τὰ ΝΑ. Σ. 62 ς. 29 444940 Σ. 64 στ. 15 49537. Σ. 66 στ. 40 διαγράφεται Κορυβαίου. Σ. 73 στ. 47 Γουρκοκρατίας. Σ. 75 στ. 28 ὕψιστη και τελειοτάτη και 32 και 33 διαγράφεται διαίρουμένος εἰς 5 ἐπαρχίας. Σ. 77 στ. 4 τῶν ὄχυρῶν τῶν Βασουνοχωρίων. Σ. 78 στ. 15 Ἀριόπολις. Σ. 79 στ. 48 Φοινίκος ἀντὶ Δελφίνιος. Σ. 80 στ. 30 Εἶρα και 33 Νέδας. Σ. 84 στ. 43 μεσαιωνος, 27 κυπορίσιον και 35 δεξιόν. Σ. 82 στ. 2 θέσιν ἀντὶ χωρίων, 9 20000, 14 και κατόπιν Αἰγαλίον και 45 Ἐλαίου ἀντὶ Νέδας. Σ. 84 στ. 8 28600, 6 24650 και 35 9300. Σ. 87 στ. 45 Δρίου ἀντὶ Φαναρίου. Σ. 89 στ. 34 ὁ Γεώργιος και ἡ Ἀφρῆσσα και 32 μετὰ τὸ λίθου τροποποιουνται οὕτως ἐσχάτως ἡ νέα Καυμένη, ὁ Γεώργιος και ἡ Ἀφρῆσσα ἀπέτελεσαν μίαν νῆσον. Ἡ ἀλίμενος Θῆρα, καλυπτομένη ἀπὸ κίσηριν και πορσελάνην και συγκειμένη. . . Σ. 94 στ. 42 κειμένη πρὸς Α τῆς ἀνωτέρω και οὐσα και 46 ἀνέδν. Σ. 99 στ. 28 ὦν 700000. Σ. 105 στ. 46 μῆος, δύο . . . Σ. 414 στ. 44 τὸ μὴ ὑπάρχον τῶν Ἐσκι-Σερὰτ ἐν ᾧ κατόκουν πρότερον. Σ. 442 στ. 4 και Πέσα πύργος, 3 παραδεισείου, 7 δεικνυομένη και 28 Φουντουκλί. Σ. 424 στ. 6 ἰδὲ ἐν προλόγῳ σελ. ἰε. και 31 43. Σ. 422 στ. 4 Δικαίον, 5 1000, 8 τὸ μὴ πολὺ γόνιμον, 13 45000 Σ. 125 28 διαγράφ. τῶν Ἰωαννίνων Σ. 127 στ. 9 ἀπὸ πολλοῦ χρόνου 40 διαγράφ. και κυβερνωμένη ἀπὸ τοῦ 1850 και 20 ἰδὲ ἐν προλ. σελ. ἰε. Σ. 435 ς. 7 430000. Σ. 436 ς. 24 453. Σ. 437 ς. 34 Ἠλέκτρα. Σ. 443 ς. 3 Στυρίας. Σ. 444 ς. 5 ὄξυγωνίους. Σ. 460 στ. 4 καθὼς και 464 στ. 3 Λέκκης. Σ. 476 στ. 3 Σαίνα. Σ. 484 30 Αἰγυσοσαι. Σ. 492 στ. 4 ἀνθρακῆκου. Σ. 237 στ. 47 κειμένη και 24 Γαρούναν ἀντὶ Ῥοδανόν. Σ. 244 στ. 30 89. Σ. 266 στ. 23 Ἀγδση. Σ. 267 στ. 42 Γράμπια ἀντὶ Γραμβιανά. Σ. 270 στ. 6 Ἄβερδῆνη. Σ. 272 ς. 48—21 Λεινωτέρη, Μυστέρη, Κοννακία. Σ. 274 στ. 44 Κιολιών, 42 Δοβρεφιελδίων και 46 ἐπὶ τῶν Ἀρδογγεφιελδίων. Σ. 282 στ. 48 Φρεδερικοχάλη. Σ. 298 στ. 4 Βολυνία. Σ. 302 στ. 21 κατακόμβας. Σ. 304 στ. 44 Τσερκέσσων και 35 διαγράφεται τὸ δε. Σ. 307 στ. 6 Σπείρη. Σ. 343 στ. 41 Οὐδουργιδικά. Σ. 323 στ. 40 Βυρτιβύργον. Σ. 324 στ. 44 Ἀϊδελβέργη. Σ. 327 στ. 47 Στρελίτσον. Σ. 338 στ. 4 ἔχων, 3 ἔχων, 9 Ἐσκερνφύρδη, 49 Ῥατσεβούργον και 25 Φρεδερικοστάδη Σ. 340 στ. 40 43000 και 27 ἀπέβυλε. Σ. 334 στ. 7 και κατόπιν Μάργου. Σ. 343 στ. 2 Γοττάρδου. Σ. 352 στ. 28 4480. Σ. 363 στ. 40 μικρὰς λίμνας. Σ. 364 ς. 26 Ῥοισκίλη. Σ. 519—564 νὰ ἀριθμηθῆ σελ. 449—464. Σ. 369 στ. 8 και πανταχοῦ Ἰμαλάου. Σ. 387 στ. 23 Γράνικος. Σ. 397 στ. 40 Γεννησαρέτ.

Π Ι Ν Α Κ

ΤΩΝ ΚΥΡΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

A.

"Ααρ 349	"Αγιος Βλάσης 50	"Αγκυρα 386
"Ααρων 350	— Βενισάτιος 166	"Αγκών 474
"Ααρστράγγος 314	— Γαληνός 350	"Αγνανος 478
"Αββα 413	— Γερμανός 247	"Αγρίανη 56
"Αβάννα 475	— Γεώργιος 24, 67, 95	"Αγουλινίτσα 84
"Αββ. βίβλη 248	— Γουττάδος 150	"Αγρα 409
"Αβδηρα	— Διονύσιος 247	"Αγράμη 231
"Αβεσκούττα 434	— Δομίγγος 475	"Αγρυφα 59
"Αβούκίρη 444	— Ώστάθιος 477	"Αγρία 230
"Αβροῦζαι 486	— Ήλιος 50, 95, 480	"Αγορίνιον 59
"Αβυδος 409	— Θωμάς 45, 476	"Αδᾶ 212
"Αβυσσινία 438	— Ἰάκωβος 499, 350,	"Αδακαλέ 225
"Αγάθαι 435	454, 465.	"Αδάμ 411
"Αγάρα 373	— Ἰωάννης 75, 77,	"Αδάμας 88
"Αγγελόκαστρον 67	356, 471, 476,	"Αδελαΐς 513
"Αγγίτης 19	485, 502, 503	"Αδενον 403
"Αγγλεσέη 258	— Κλοδόαλδος 247	"Αδερσβάγη 346
"Αγγλία 258	— Κόϊντος 247	"Αδούας 454
"Αγγόλα 430	— Λαυρέντιος 482	"Αδούρος 235
"Αγροστούσα 464	— Λουδοβίκος 433,	"Αδραμυττηνός 388
"Αγιά 124	485, 396.	"Αδρία 153, 156.
"Αγία Αικατερίνη 400	— Μάλος 249.	"Αδριανούπολις 418
— "Αννα 84	— Μάρκος	"Αδριατική θάλ. 5
— "Ελένη 451, 480	— Μαρτίνος 477	"Αζιγκούρτον 248
— Λουκία 476	— Μιχαήλ 450	"Αζόραι 450
— Μαρία 451	— Νικόλαος 79	"Αζοφική θάλ. 3
— Μόνη 79	— Όρους κολ. 22	"Αθαπεσκόδη 482
— Τριάς 477	— Όρους χερσ. 22	"Αθεοίς 455
"Αγιος Αίμ. λιανός 20	— Πάντων κολ. 469	"Αθῆναι 46
— "Ανδρέας 198, 269	— Πασχάλη άκρ. 18	"Αθως 420
— Αύγουστίνος 497,	— Πέτρος 75, 95,	Αίάκιον 488
255	477, 503.	Αίάνη 428
— Βαρθολομαίος 477	— Ρίχκος 94	Αιγαίον πελ. 5, 20.
— Βασίλειος 67	— Σεβαστιανός 499	Αιγαλέον 84
— Βερνάρδος 448, 449	— Σταυρός 476	Αιγάλεων 47
— Βικέντιος 490, 476	— Στέφανος 254	Αιγιάλεια 70
	— Φραγκίσκος 497	Αίγ. αλός 97
	— Χριστοφόρος 476	Αίγινα 51.
	"Αγγίστριον 50	Αιγίνης έπαρ. 51

- Ἄγιον 70
 Ἄγιος ποταμοί 409
 Ἄιγυπτοι 484
 Ἄιγυπτος 437, 439
 Ἄιδελοβέργη 324
 Ἄιδηψός 84
 Ἄιδος 449
 Ἀικατερίνη 267
 Ἀικατερινόπολις 373
 Ἄιλιβρόνη 323
 Ἄιλεμβούργον 335
 Ἀίμιλια 473.
 Ἀίμόνιον 22.
 Αἴμος 26.
 Αἴμου σύστημα 24.
 Ἄινάνη 420
 Αἴνος 95, 447
 Αἴνου κόλπ. 22
 Ἄϊνσειδέλη 354
 Ἄϊτοκλον 343
 Ἄϊσενάχη 326
 Ἄϊολ 6η 335
 Ἄϊτι 475
 Ἄϊτη 481
 Ἀίτωλία καὶ Ἀκαρναν.
     νομός 58
 Αἰτωλικόν 60
 Ἄκάβη 400
 Ἀκαθία 502
 Ἀκάπουλον 485
 Ἀκοῦαι 167
 Ἀκογκήγουρα 458
 Ἀκόντιον 53
 Ἀκούλα 480
 Ἀκοῦνα 452
 Ἄκρα 412
 Ἀκράτεια 63
 Ἀκράτια 70
 Ἀκρότας 49
 Ἀκροκεραύνιον 48
 Ἀκροκόρινθος 68
 Ἀκρόπολις 47
 Ἄκτιον 61
 Ἀκουόγρανον 333
 Ἀκχισσάρ 130
 Ἀκώβος 74
 Ἀλάβα 499
 Ἀλαβάμα 498
 Ἀλαγονία 83
 Ἀλάρας 308
 Ἀλβόρδοχια 377
 Ἀλβόνη 493
 Ἀλβανία 128
 Ἀλβανόν 485
 Ἄλβας 238
 Ἀλβεροτάδη 335
 Ἀλβιγγη 250
 Ἄλβις 303
 Ἀλδουφέρα 202
 Ἀλγασικαὶ ὀλπεις 344
 Ἀλγερία 449
 Ἀλδευρά 392
 Ἀλξάνδρεια 467, 444
 Ἄλ οὔται 374
 Ἀλέσιον 429
 Ἀλήριο 73
 Ἀλιάκμων 420
 Ἀλιάρτος 54
 Ἀλιβέριον 84
 Ἀλικάντη 202
 Ἀλιωσίχη 502
 Ἀλικάλα 498
 Ἀλκασάρη 449
 Ἀλκμάρη 360
 Ἀλκυονίς θαλ. 48
 Ἀλλαχθάδη 409
 Ἀλλεγκάνεια 480
 Ἀλμάδη 498
 Ἀλμυρόν 78, 125, 137
 Ἀλούτας 207
 Ἄλπει 142
 Ἀλπουσίβρα 94
 Ἄλατία 253
 Ἄλση 338
 Ἄλτάτια 369
 Ἀτερβούργον 325
 Ἄλτόνα 337
 Ἄλος 385
 Ἀλφάτερον 311
 Ἀλφειός 74
 Ἀλώνησος 85
 Ἀμαζόνιος 460
 Ἀμάκη 364
 Ἀμάλιον 479
 Ἀμάρι 438
 Ἀμασίας 307
 Ἀμβανόν 248
 Ἀμβόνη 416
 Ἀμβούργον 327
 Ἀμερική 451, 457,
     470, 477
 Ἀμιλτών 502
 Ἀμιράνται 452
 Ἀμμέρρεστο 283
 Ἀμοργός 90
 Ἀμόσιος 418
 Ἀμοῦ 575
 Ἀμούρ 373
 Ἀμπιλόα 424
 Ἀμπλιανη 59
 Ἀμπιτσάρη 408
 Ἀμστελόδαμον 359
 Ἀμστελος 359
 Ἀρσσίχη 493
 Ἀρφιλοχικόν Ἄργος 60
 Ἀρπίπαγος 93
 Ἀρπίπολις 422
 Ἀρτισσα 56
 Ἄν. βουτή 77
 Ἀνόλιφς 451, 466
 Ἀνάτον 321
 Ἄνάμ 413
 Ἄναον 339
 Ἀνατάσεως νήσος 515
 Ἀνάφη 90
 Ἀναγράκειν 478

Ἀνδαλουσία 200	Ἀπουλία 480	Ἄρλον 343
Ἀνδαμάναι 414	Ἀππενζέλη 350	Ἄρμενία 304, 382
Ἀνδεγαυία 252	Ἀπτέρου νύκτες ναός 47	Ἄρνος 158
Ἀνδέρβα 190	Ἀραγονία 201	Ἄρνοβέγη 332
Ἀνδραβίδα 72	Ἀράδη 231	Ἄροβνια 62
Ἀνδραπόδων λίμνη 482	Ἀρακάν 443	Ἄροβση 325
Ἀνδραπόδων παρ. 432	Ἀράλη 3, 376	Ἄρονα 167
Ἀνδρόιτσιαινα 81	Ἀράξης 383	Ἄρουερνίς 254
Ἀνδρομάχης ἀκρ. 48	Ἀραξος 49	Ἄρουίχη 264
Ἄνδρος 55	Ἀράπκιοι 213	Ἄρρῆας 248
Ἀνεμόμυλος 94	Ἀραράτ 382	Ἄρρῆα 239
Ἀνίων 187	Ἀραχναῖον 63	Ἄρρήτιον 176
Ἄννεσῦ 252	Ἀράχωβα	Ἄρτα 128
Ἀννόβερον 338	Ἀρβῆρος 342	Ἄρτεμίσιον 63, 73
Ἀννοβίων 451	Ἀρβῆς 236	Ἄστεριών 89
Ἀσβάγη 323	Ἀρβοῦργον 339	Ἄστεσία 248
Ἀντβέρπη 356	Ἀργαῖον 385	Ἄρτισκος 117
Ἀντίβαρι 129	Ἀργεντίνη 466	Ἄρτλεπούλη 265
Ἀντίγουα 476	Ἀργεντάριον 458	Ἄρτοβίνα 57
Ἀντίκιρβα 57	Ἀργεντόρακτον 26	Ἄρτσος 313
Ἀντικύθηρα 79	Ἀργινούσαι 388	Ἄσφαρά 83
Ἀντιλίβανος 394	Ἀργολικὴ χερσ. 26	Ἀρχάγγελος 304
Ἀντίλλαι 473	Ἀργολικὸς κόλπ. 26	Ἀσία 1, 366
Ἀντιόχεια 395	Ἀργολ. καὶ Κορ. νο- μός 62	Ἀσίσιον 487
Ἀντίφριον ἀκρ. 48	Ἀργόν πεδ. 73	Ἀσκουοῖς 124
Ἀντίταυρος 385	Ἀργόνιος δρ. 237	Ἀσλάναγα 83
Ἄνω λίμνη 481	Ἄργος 63	Ἀσπεριον 345
Ἄνωγῆ 97	Ἀργοστόλιον 95	Ἀσπριγκία 253
Ἄξις 120	Ἀργυρόκαστρον 429	Ἀσπρονόσιον 89
Ἄρνος 177	Ἀυδαγερφιέλια 274	Ἀσπρων σπητίων κόλπος 48
Ἄρστα 167	Ἀρδίσσης 208, 220	Ἀσσάμ 412
Ἄουεραταῖδη 335	Ἄρδον 310	Ἄσση 361
Ἄουκλάνδη 514	Ἀρδουέννα 314, 353	Ἀσσιούτη 443
Ἄουστερλίτση 346	Ἀρέθουσα 97	Ἄσσοι 97
Ἄουστίνη 497	Ἀρελάτη 251	Ἀσσουάνη 442
Ἀπαίρανθος 87	Ἀρκάδι 137	Ἀστακὸς 64
Ἀπέλαυρον 63	Ἀρκαδ. νομός 72	Ἀστερία 95
Ἀπαλάχεια 480	Ἀρκάνσας 481, 496	Ἀστιγῆ 266
Ἀπέννινα 156	Ἀρεόπολις 78	Ἀστουρά 199, 496
Ἀπέσας 67	Ἀρκτων λίμνη 482	Ἀστραχάν 302
Ἀπολλωνία 88	Ἀρλέμη 359	Ἄστρος 75
Ἀποσελέμι 137	Ἀρλίγγη 364	Ἄστυπάλαια 444

Ἀστοπάλεια 390	Βαβυλῶν 392	Βαλερούσγη 384
Ἀσχαντίων βασιλ. 432	Βαγγαλόρη 410	Βαλγέρη 360
Ἀσχερλέβη 335	Βαγγόκη 413	Βαμβέργη 323
Ἀσώπος 67	Βαγνουέλα 430	Βαμβακοῦ 78
Ἀταλάντη 55	Βαγδάτιον 393	Βάνδα 416
Ἀταλάντης πορθ. 21	Βάγχα 415	Βανδία 249
Ἀτθάρας 438	Βαγκουδέση 504	Βάνη 383
Ἀτλαντικός ὠκε. 5	Βαγνέρι 250	Βανοαλοῦχα 227
Ἄτλας 445	Βάγος 306	Βαούτση 325
Ἀττόκη 408	Βαγαμή 345	Βαραδείνον 230
Αὐγίλα 434	Βάδαϊ 434	Βαρβάδος 476
Αὐγόν 65	Βαδαϊόζη 200	Βαρβαρία 445
Αὐγουστα 322	Βάδη 324	Βάρδα 131
Αὐγουσπεμβούργον 338	Βάθη 264	Βαρδοιχούση 283
Αὐενίων 251	Βαθῆ 264	Βαζδουνοχώρια 77
Αὐλὴς 55	Βαθῆ 20, 97	Βαρέγαι 250
Αὐλωνάρι 84	Βαϊγάτη 301	Βάρθις 309
Αὐλών 129	Βαϊμάρη 326	Βαρθολομιόν 72
Αὐρηλιανή 254	Βαϊνσβέργη 323	Βαρίναι 464
Αὐστραλία 1, 507, 513	Βαϊσσεμφέλη 335	Βάρκα 445
Αὐστρία 340, 344	Βακόνιος δρ. 206	Βαρκελώνη 201
Ἀστριζκαί 152, 344	Βακοῦ 304	Βάρμη 332
Ἀφγανιστάν 379	Βάλας 307	Βάρνα 213, 214
Ἄφελος 308	Βαλατῶν 206	Βαρνόθης 308
Ἀφρική 1, 424	Βαλδαίον 284	Βαρσοβία 267
Ἀφροδίσιον 74	Βαλδέκη 324	Βαρτβούργη 326
Ἀφρόεσσα 89	Βαλδιβία 465	Βαυτεμβούργον 335
Ἀχαΐα 69, 71	Βαλεντία 159	Βάρτσος 336
Ἀχελῷος 27	Βαλεαρίδες 203	Βασιγκτών 465, 500
Ἀχερούσια 127	Βαλεντιανῆ 248	Βασιλάδι 60
Ἀχέρων 125	Βάλης 376	Βασιλεία 350
Ἀγλαδόκαμπος 63	Βαλίξη 472	Βασιλικά 67
Ἄγτων 314	Βαλλαδέλιδος 199	Βασιλικὸν 98, 477
Ἄψος 129	Βαλλισακαί ἀλπ. 149	Βασιλίσσης χώρα 512
Ἄψος 27, 129	Βαλλονικαί 337	Βασσαραβία 219, 303
Β.	Βαλλῶν 236	Βασσαρᾶς 77
Βαάγη 283	Βαλπάραισος 465	Βασστετέρρη 476
Βααδλάνδη 351	Βαλσταδη 335	Βασσόρα 393
Βάαλ 353	Βαλτεσσίνος 74	Βάσσου πορθ. 513
Βααλθέκη 355	Βαλτζικ 213, 214	Βαστία 188
Βαβαδάγ 213	Βαλτική θαλ. 5	Βάσχα 259
Βαβελμανόσβ 403	Βαλτιμόρη 494	Βαταυία 415
	Βάλτος 60	Βατερλόν 356

Βατερφόδη 272	Βέντουζον 148	Βιέλιος 342
Βάτικα 78	Βεσακρούζη 485	Βιέννα 252
Βάτμανος 152	Βράτι 139	Βιενναίος δου. 344
Βαυαρία 322	Βέρβαινα 75	Βιέννη 345
Βαυαρικά ἄλπ. 150	Βέρβας 225	Βιωνής 238
343	Βερδιέρση 357	Βισοβαλδισαίταια ἄλπ. 150
Βαυόννη 280	Βερβίλη 470	Βίζον 147
Βαυρσουθή 323	Βερβίτσα 74	Βιζύη 119
Βαυφίνιος 505	Βέργαμος 170	Βικεντία 172
Βαχαμικά νῆσ. 474	Βέργη 282, 357	Βικτωρία 199, 420, 512
Βαχία 469	Βεργωζώμη 360	Βίλβασον 199
Βαχρῆναι 403	Βερδίτσεβον 302	Βιλεδουλγερίδ 446
Βεάρνη 250	Βερεζίνας 288	Βιλλαβέλλα 469
Βεβιά 351	Βερλάτι 218	Βιλλαρίκα 469
Βεγκούλη 415	Βερμυθούργον 328	Βίλνα 297
Βεγορβίτις 120	Βέρμιον 119	Βινιπέγη 482
Βεβέργον 312	Βερμόντη 493	Βιργινία 495
Βεένη 314	Βέρνα 349	Βιρκετελκερούν 446
Βέη 353	Βερνικαὶ ἄλπ. 149	Βιρμάν 413
Βειλεφέδη 332	Βερνίνα 150	Βιρμιγγάμη 265
Βεισβάδη 379	Βέρον 495	Βισβύς 281
Βελανιδιά 18	Βερόδουον 253	Βισκατα 199
Βέλγιον 352, 355	Βέροια 123	Βισκαϊκός κολπ. 6
Βελεστίνον 125	Βερολίον 334	Βισκονσίνη 495
Βελιγράδιον 224	Βέρβας 307	Βισμάρη 327
Βελίσκα 233	Βεσσαλία 247	Βιστανίς 117
Βελλαλιάνσα 356	Βερτσόβα 73	Βίταια 514
Βελλιγκτών 514	Βεργτεσγάδη 322	Βιτουριγία 254
Βέλλινος 188	Βερῶνα 172	Βιττεμβέργη 335
Βελλιντζόνα 352	Βεσανσών 253	Βιτώλια 123
Βέλουρον 369	Βεσέλη 332	Βιζάξη 227
Βελουτσισταν 380	Βεσίτσα 67	Βλαδικαύκασος 367
Βέλτης 6	Βεσχίδια 204	Βλαχία 219
Βελφάστη 272	Βεσφαλία 331	Βλαχοκερασιά 73
Βεναισιάνη 251	Βέττερ 275	Βλασιγγη 360
Βεναρέζη 409	Βεττέρκον 313	Βλελιγγη 284
Βενεζουέλα 463	Βηθλεέμ 400	Βλότος 136
Βένερ 275	Βήνος 357	Βλογός 59
Βενέτικον 59	Βηρυττός 334	Βόβερως 309
Βενίγη 430	Βιαφάρα 430	Βογότα 364
Βενίνιος 433	Βιδασσώας 190	Βοδινά 123
Βένλον 361	Βίδδινον 212	Βοημία 346
Βένναβις 267	Βίδον 94	

- Βοημικός δρ. 342
 Βοηθικός κόλ. 273
 Βοιαι 79
 Βοιθής 124
 Βοϊος 95
 Βουχέττα 157
 Βολθεραμπτών 265
 Βόλθη 120
 Βόλγας 288
 Βολγάρδη 249
 Βολίβια 465
 Βολλίνη 233
 Βολχόνσκιος δρ. 284
 Βολυνία 298
 Βόνα 449, 459
 Βονίται 424
 Βένιτσα 67
 Βόννα 332
 Βόνον 448
 Βονωνία 174, 248
 Βοός κεφαλή 312
 Βοργχόλμη 364
 Βορδω 250
 Βόρειον 73
 Βόρειος θάλ. 5
 Βορ. παγ. ὠκεανός 6
 Βορ. Σποράδες 85
 Βορκέστρη 206
 Βορματία 324
 Βόρμιον 69
 Βόρνεος 443
 Βορνοῦ 434
 Βορροδίνον 287
 Βορρομέαι 167
 Βόσνας 225
 Βοσνασεράτον 227
 Βοσνία 225
 Βοσσούρθη 266
 Βοστινίτσα 57
 Βοστόνη 493
 Βοτάνος 511
 Βοτουσχάνη 217
 Βότση 346
- Βουθίται 357
 Βουγία 449
 Βούγος 285
 Βούδα 230
 Βουδόβιχον 346
 Βούδορον 83
 Βουενσοάυραι 466
 Βουθρωτόν 127
 Βουϊλλών 357
 Βουκοβίνα 234
 Βουκουρέστιον 220
 Βούλακος 443
 Βουλδίχιον 263
 Βουλγαρία 211
 Βουνδοῦκλα 71
 Βούπερος 307
 Βουραϊκός 69
 Βου,βών 452
 Βουρβωνία 254
 Βουργās, 22, 119
 Βούργον 254
 Βούργος 198, 334
 Βου,γουνδία 253
 Βουρλιās 78
 Βούσειον 221
 Βούσκιον 69
 Βουτάν 408
 Βούφφαλος 494
 Βουχαρία 376
 Βόνα 67
 Βραβαντία 355, 360
 Βραδωφόρδη 266
 Βραμαπούτρας 405
 Βρανδεμβούργον 333
 Βραουνοσβέργη 337
 Βρασιλία 467
 Βραττία 142
 Βραχίων 98
 Βράγος 336
 Βρίδη 360
 Βρείγη 336
 Βρέμη 327
 Βρέννου στενόν 346
- Βρέντας 155
 Βιεντέσιον 180
 Βρέσθαινα 77
 Βοεσκία 169
 Βιεσλαβία 336
 Βόεστη 249
 Βρετανία 238
 Βρετανικαί νῆσ. 16, 255
 Βρίγατον 246
 Βριδγετόδνη 476
 Βρισθάνη 512
 Βριστόλη 264
 Βρόδου 227, 233
 Βροίκη 360
 Βρόκκενον 313
 Βρομβέργη 336
 Βρουκλόνη 494
 Βροουνοβίγη 327, 502
 Βροουστογώρια 73
 Βρύγαι 256
 Βρύγλη 351
 Βρόννη 346
 Βρυξέλλαι 355
 Βυκευθούργη 325
 Βυστεμβέργη 323
 Βυστεσβούργον 323
 Βυτίνα 74
 Βυτρονίτσα 57
 Βωκαίρη 254
 Βωνλούση 252
 Βώλος 125

Γ.

- Γαβή 446
 Γάγγης 404
 Γάδαιρα 201
 Γάδη 445
 Γάζα 400
 Γαιβάλ 398
 Γαιτερσβέργον 313
 Γάτιος 94
 Γαίσερον 366

- Γαίση 324
 Γάϊσον 350
 Γαλάζιον 218
 Γαλαξείδιον 57
 Γαλάπαγοι 464
 Γαλθεστών 497
 Γαλικία 199, 233
 Γαλιλαία 398
 Γαλλία 234
 Γαμβίας 433
 Γάνδη 356
 Γάνδον 434
 Γάπον 405
 Γαράντσα 83
 Γαργαλιάνοι 82
 Γάργανον 157
 Γάρδα 154, 309
 Γαυδίκι 58
 Γαριζέιν 398
 Γαριλιάνης 159
 Γαρίτσα 94
 Γαρούνας 235
 Γάσιος 137
 Γάσνιον 379
 Γαστούνη 72
 Γαστούρι 94
 Γαταία ὄρη 405
 Γαύριον 86
 Γαύροβον 10
 Γελδρία 361
 Γενέδρης ὄρ. 147
 Γενεύη 347, 352
 Γενησαρέτ 397
 Γενικλοῖ 116
 Γενιτσεγίρ 22
 Γενούα 167
 Γενούης κολ. 5
 Γέμμιον 351
 Γέρα 326
 Γεραιστός 83
 Γεράκι 77
 Γερλασδόρη 204
 Γερμανία 15, 304
- Γερμανική θαλ. 5
 Γερόνθοι 77
 Γεροντία 85
 Γέφυλη 281
 Γεωργία 304, 497
 Γεώργιος 89
 Γεωργιούπολις 413
 503
 Γεωργίτσι 78
 Γῆ Πυρός 466
 Γιγάντιον 117, 319
 Γιργέντι 183
 Γιούρι 214
 Γιούργεβον 224
 Γκεκαριά 129
 Γκιών 55
 Γκούρα 67
 Γλαδδάχη 332
 Γλαϊδίτση 336
 Γλαέντσα 19, 72
 Γλαρική *Αλπ. 150
 Γλάρος 351
 Γλασκόβιον 269
 Γλάτση 336
 Γλαυκος 74
 Γλογαυία 336
 Γλόκνερν 152, 344
 Γλόμμη 282
 Γλοκστάδη 337
 Γόα 410
 Γόθις 369, 421
 Γόθα 326
 Γοθμεβουργον 284
 Γόθης 275
 Γοθλανδία 280
 Γόλδασον 351
 Γολέττα 448
 Γολκόνδα 410
 Γομοβόιν 83
 Γονδάρη 438
 Γονζάγα 173
 Γόρ 393, 400
 Γοράνοι 77
- Γορλίτση 336
 Γόρτυνα 138
 Γορτυνία 74
 Γορτύνιος 74
 Γοσλάρη 339
 Γόσποστον 264
 Γοττίγγη 339
 Γότσον 189
 Γουαδαλαξάρα 485
 Γουαδελούπη 476
 Γουαδιάνας 192
 Γουαλιόρα 410
 Γουαδάλιδιρος 200
 Γουαδαράμα 192
 Γουαδαρφούτον 428
 Γουαναξούατον 485
 Γουαναγάνη 474
 Γουατεμάλα 471
 Γουαυακουίλη 464
 Γουαυάνη 469
 Γουάρα 463
 Γούβαι 74
 Γούβη 334
 Γουερνεσέη 264
 Γουζούρμισα 71
 Γουιέννη 250
 Γουιένια 430, 432
 Γουίπουσκία 199
 Γουλιέιμου φρ. 502
 Γουμβίννη 337
 Γου γλον 343
 Γραβιά 56
 Γραϊμφεμβέργη 347
 Γραϊτση 326
 Γραϊφσβάλδη 333
 Γράμπια 267
 Γράνη 230
 Γράνικος 387
 Γρανίτσα 57, 59
 Γρανών 352
 Γραουδέντση 337
 Γραουμβόνδη 350
 Γράτση 345

Γράγοβον 134
Γρενάδα 204, 464, 467
Γρενάβλη 252
Γρευτόβηνη 472
Γρηγόβιχον 263
Γρηγόσκη 2 9
Γροιλανδία 504
Γρονίγγη 354
Γροσβήρη 334
Γρόσσον 19, 79
Γρουμβέργη 336
Γύαρος 91
Γύθειον 78
Γυϊσκάρδον 95

Δ.

Δαβαλαγιρί 369
Δαυίδ πορθ. 506
Δακότα 500
Δαλάρνη 280
Δάλης 275
Δαλματία 141
Δαλματικά ἄλπ. 25
Δαλματικά νῆσ. 25
Δαλματική παραλ. 17
Δαμαλᾶς 66
Δαμσκός 395
Δαμιάτη 444
Δάναπρις 288
Δάναστρις 288
Δανία 361
Δαννεμόρα 280
Δανούβιος 205, 305
Δάντισκον 337
Δάρα 74
Δαρδανέλλια 3
Δάρδιζα 65
Δαρμιστάτη 324
Δαρὸν 446
Δαρφοῦρ 434, 436
Δαύλια 55
Δαυρικά 369

Δαγομέυ 432
Δεβέντερον 361
Δεβομπέρτη 254
Δεβοστρίνη 230
Δειλινάτα 77
Δεικόν 405
Δεκέλεια 50
Δελαθάρης 480, 494
Δέλβινον 127
Δελφινάτον 252
Δελφοί 56
Δέλφτη 360
Δεμαθένδιον 370
Δεμδέα 438
Δεμεράρις 470
Δεμίρ-καπού 207
Δέρβις-τσελεπιή 72
Δερβείεγη 404
Δεσαυία 327
Δεσίμα 424
Δετμόλδη 325
Δήλος 91
Δημητσάνα 74
Δημόνησοι 388
Διαβολίτσι 83
Διακοπή 79
Δισκοπτόν 70
Διαρβεικίρ 384
Δίβιον 253
Δίβρη 72
Δίδυμα 65, 136
Διδυμότειχον 117
Διέπη 249
Δίκαια 117
Δίμαστοι 91
Διναριναί ἄλπ. 25
Δίον 137
Διὸς σκόπελος 95
Διούμνας 404
Δισχαυία 337
Δίρη 83
Δισγεχόλη 420
Δυχίλλος 416

Δοβέσιος πορ. 5
Δοβθερόνη 327
Δοβρεφιέδη 274
Δοβτούτσα 208
Δόγγολα 439
Δοίδιον 150
Δοκκούμη 361
Δολιανὰ 75
Δολμα-μπαζέ 112
Δολλάρτης 339, 352
Δομβραίνα 55
Δομίνικα 476
Δομοδόσσολα 167
Δομοκόν 124
Δομρεμῦ 253
Δοννεσβέργον 310
Δορβαλτίας 154
Δορβέιπέρας 154
Δορδώνης 235
Δορμίτορ 130
Δορογόνη 217
Δορπάτη 300
Δορτμούνη 332
Δορτρέχτη 350
Δούακον 248
Δουδης 236
Δουβλίνον 272
Δούβρη 264
Δουγκέρη 248
Δουϊσθούργον 332
Δούλτσα 213
Δούλτσιγον 129
Δουμβροβίτζα 208
Δούνδη 259
Δούριος 192
Δράβος 306
Δραγαμέστον 61
Δραγκονόρα 77
Δρέπανον 22, 137
Δρενθία 361
Δρέσδη 325
Δρίλων 129
Δρίος 85

Αρονθείμη 282
 Αρουντίας 236
 Αυναβούργον 297
 Αύνας 286
 Αυρέαχιον 129
 Αυρέαχίου χερσ. 17
 Αύσορον 119
 Αυσσελδόρρη 332
 Αυτικάϊ' Ινδίαι 473
 Αυτικός δρ. 314
 Αώλη 236
 Αωρίς 57

E.

Εδέρεστος 369
 Εδώρακον 265
 Εδριδες 270
 Εδρος 28
 Εδύσος 203
 Εγγαδίνον 343
 Εγερος 308, 316
 Εγρισός 26
 Εγυλάλα 205
 Εδάμη 360
 Εδιμβούργον 268
 Είρα 80
 Είφελον 314
 Είχσφέλδη 313
 Εκερνφύρδη 338
 Είλα 305
 Ελαθρος 237
 Ελάτινον 82
 Ελαιών δρ. 399
 Ελαρίσχον 444
 Ελατος 56, 98
 Ελαφόνησος 78
 Ελέα 176
 Ελβασσάν 129
 Ελθερφέλδη 332
 Ελθετία 347
 Ελδίγγη 337
 Ελδοιτλούιτη 360

Ελδρος 367
 Ελγολάνδη 339
 Ελδέρη 360
 Ελευτέρα κομητία 25
 Ελευσί: 52
 Ελεφάντη 410
 Ελεφαντίνη 442
 Ελεφάντων πραλ. 43
 Ελική 71
 Ελικών 27
 Ελισσών 73, 74
 Ελλας 33
 Ελλη 316
 Ελληνικαί ελπ. 448
 Ελληνική χερσ. 15, 40
 Ελλήσποντος 22
 Ελλόρη 410
 Ελος 76, 78
 Ελσιγγόβουργον 281
 Ελσιγγόρη 334
 Ελσιγγφόρρη 300
 Ελστεος 308
 Εμβαχος 300
 Εμβλάκικα 82
 Εμδη 339
 Εμπορειον 90
 Εμση 339
 Ενάρεα 438
 Ενετία 174
 Ενετική 170
 Ενεπεδ 124
 Εννεγατία 248 357
 Ενης 306
 Εντεθεν Ρίζα 77
 Εξωγή 97
 Εούπη 333
 Επανωμερία 90
 Επίδαμνος 129
 Επίδαυρος Αιμηρά 78
 Επιδώρας 308
 Επισκοπή 390
 Επτά όρη 314
 Ερασίγος 63

Εράτ 380
 Ερδηλον 392
 Εεζ-γοθινα 332
 Ερζερούμ 384
 Ερίβαν 384
 Ερίη 482
 Ερικούσα 93
 Ερίσικον 350
 Ερλάγγη 323
 Ερλάμη 218
 Ερμανούπολις 332
 Ερμόνη 66
 Ερμιονίς 65
 Ερμίτη 467
 Ερμούπολις 90
 Ερμών 397
 Ερπτογεμδούσχη 360
 Ερπτες 312
 Ερυθρός 481
 Ερυθρός Πόργος 207
 Ερυθρόστρωμα 314
 Ερύμανθος 62, 69
 Ερύφρη 335
 Ερχούτη 325
 Ερόρω 398
 Εσθο ία 300
 Εσκιπεράϊ 119
 Εσσέκη 231
 Εσσεκούεβος 470
 Εσση 332
 Εστη 173
 Εστρεμαδόυρα 200
 Εταίων νήσοι 514
 Εθιοπία 83
 Εθιοπίας νομός 83
 Εθιοπική θαλ. 21
 Εθγάνιοι λόφοι 173
 Εθγερσ 95
 Εθνημία 85
 Εθελπι 429
 Εθλαον 337
 Εθξεινος Πόντος 3, 22
 Εύριπος 21

Ευρόπου στεινόν 24
 Ευρυτανία 59
 Ευρώπη 1, 4
 Ευρώσθενα 67
 Ευρώτας 75
 Ευφράτης 383, 391
 Ήφεςος 387
 Ήραϊμ 398
 Ήγέδωρο 419
 Ήχίγγη 337
 Ήχινάδες 64
 Ήχίγγη 323

Z.

Ζαβέρδα 61
 Ζάβιτσα 62, 74
 Ζαγγοουθάρη 428
 Ζαγορά 425
 Ζαγόρι 425
 Ζαΐτας 430
 Ζακατέκας 485
 Ζάκυνθος 97
 Ζαμβέης 428
 Ζαμότικη 297
 Ζαντσιθάρη 428
 Ζάρα 442
 Ζαρνάτα 78
 Ζάτουνα 74
 Ζάχα 81
 Ζέθας 440
 Ζέρβστη 328
 Ζεφύριον 437
 Ζιλλερθάλη 343
 Ζίτταον 325
 Ζόπτενον 31
 Ζουγγαρία 342
 Ζοβγος 434
 Ζοζζουρον 137
 Ζουϊδέρη 352
 Ζουρτσα 81
 Ζόγη 352
 Ζυγός 60, 78

Ζυρίχη 350

Η.

Ήλεια 71
 Ήλις 69
 Ήμεροβίγλι 96
 Ήνωμέναι Πολιτεία 486
 Ήπειρος 425
 Ήραϊον 49
 Ήράκλεια 440
 Ήράκλειον 478
 Ήράκλειοι στῆλαι 2

Θ.

Θαβώρ 398
 Θαλάσσιαι ἄλπ. 147
 Θαλασσοπόρων νῆσοι 544
 Θάσος 140
 Θαυμασίον 74
 Θέλπουσα 74
 Θεοδοσία 353
 Θεραπειά 446
 Θερμοπόλαι 21, 55
 Θεσπιαί 54
 Θεσσαλία 423
 Θεσσαλονίκη 120
 Θεσσαλονίκης κολπ. 22
 Θῆβαι 55
 Θῆρα 89
 Θηρατία 90
 Θιανσιάν 359
 Θόνοι 337
 Θορσαγώνη 355
 Θράκη 109
 Θάσμος 60
 Θουροβία 350
 Θουρίγγειος δρ 312

Ι.

Ίαδη 337
 Ίαλομίτσα 208
 Ίαμάκα 475
 Ίάμπολις 449
 Ίαντικοιάγγος 449
 Ίάξωνος λιμήν 511
 Ίαπωνία 422
 Ίάρθανος 437
 Ίάτσιον 218
 Ίαυά 445
 Ίβηρικὸν ὄρη 191
 Ίβραΐλα 221
 Ίγγερμανία 298
 Ίγγολστάδη 322
 Ίγλοβία 347
 Ίδη 384
 Ίδία 345
 Ίεδδὼ 423
 Ίεμένη 303
 Ίένα 325
 Ίενισέις 373
 Ίέραξ 20, 98
 Ίερισγὼ 397
 Ίερουσαλήμ 399, 500
 Ίερωσῆ 264
 Ίοάκη 97
 Ίοάμη 80
 Ίκαρία 389
 Ίκάσιον 51
 Ίκόνιον 383
 Ίκτις 254
 Ίλισσός 47
 Ίλλίμαν 458
 Ίλλινόσι 481, 495
 Ίλλερο 305
 Ίλλο 235
 Ίλλουσία 345
 Ίμαλάα 359
 Ίμβέταρος 270
 Ίμβερνέστη 270
 Ίμβερνέστια ὄρη 257

Ἰμβρος 140
 Ἰμριετία 304
 Ἰνας 309
 Ἰναχος 58
 Ἰνδιάνα 495
 Ἰνδικαὶ νῆσοι 415
 Ἰνδικὴ χερσ. 404
 Ἰνδός 404
 Ἰνδουκούτσια 370
 Ἰννος 300
 Ἰνσβρούκη 346
 Ἰνσελέγγρον 312
 Ἰνστερβούργον 337
 Ἰόβα 495
 Ἴονιοι νῆσ. 92
 Ἴόνιον πελ. 5
 Ἰόππη 400
 Ἰόρας 236, 310
 Ἰορδάνης 393, 500
 Ἰορούβα 434
 Ἰος 90
 Ἰουλιακαὶ ἄλπ. 344
 Ἰουλιανεσχάδη 505
 Ἰουλίχη 333
 Ἰουτλανδία 5, 363
 Ἰραβάδδη 412
 Ἰράν 376
 Ἰρκούτσκη 373
 Ἰρλανδία 271
 Ἰσλανδικὴ θαλ. 255
 Ἰρουνον 199
 Ἰρτίσχη 373
 Ἰσάζα 213
 Ἰσάρας 305
 Ἰσαρι 74, 238
 Ἰσειος 154
 Ἰσέρανον 448
 Ἰσερλόνη 332
 Ἰσημερινος 464
 Ἰσθμός 454
 Ἰσθμός Κορίνθ. 19
 Ἰσθερ 207
 Ἰσλα 270

Ἰσλανδία 365
 Ἰσμαήλ 219
 Ἰσόντος 456
 Ἰσπανόπολις 475
 Ἰσπαχάν 384
 Ἰσσό: 394
 Ἰστιό 12
 Ἰστώνη 93
 Ἰγθαβόη 430
 Ἰσχία 177
 Ἰταλικὴ χερσ. 15, 153
 Ἰωάννινα 125
 Ἰωάννου Φερδινάνδου
 νῆσ. 466
 Ἰωλκος 125

Κ.

Καβάρδα 364
 Καβούλ 379
 Καβρέρα 82
 Καένη 249
 Καζάν 301
 Κάβλον 312
 Καινισθέργη 336
 Κάϊρον 443
 Καϊτζανίχ 123
 Κακὴ Σχάλα 51
 Καλαβρία 180
 Καλάβρυτα 69
 Καλαί 248
 Καλαίσιος πορθ. 5
 Καλάμαι 83
 Καλαμάκι 67
 Καλαμπάκα 125
 Καλαρούται 127
 Καλαυρόν ὄρ. 88
 Καλαφάτι 224
 Καλὴ Ἀκρὰ 209
 Καλὴ Ἀκτὴ 84
 Καλίγκαι 416
 Καλίγι 137
 Καλικούτη 410

Καλίσχη 297
 Καλίτσα 72
 Καλιφορνία 485, 496
 Καλικούτα 409
 Κάλλας 83
 Κάλλαον 465
 Καλλιδρόμον 55
 Καλλιπόλεως χερσ. 22
 Καλλιπόλις 140
 Καλλονή 388
 Καλμάρη 281
 Καλμουκία 421
 Καλόγρηνα 71
 Κατταγίρνη 183
 Καττανισέττα 183
 Καλυδών 60
 Καλύκαδνος 388
 Κάλυμνα 390
 Καμακάμη 403
 Κάμαξ 281
 Καμβέση 252
 Καμεράκιον 248
 Καμερώνος ὄρη 428
 Καμπανίτ 177
 Καμπέχη 486
 Κάμπος 78, 82
 Καμποφόριον 173
 Καμπύλος 59
 Καμποτάιχ 374
 Καμπούιχης 210
 Καναγάβα 424
 Καναδάς 501
 Κανάρτσι 451
 Κανδύλα 73
 Κάνδος 412
 Κανσας 495
 Κανταβριγία 251
 Κανταβρικά ὄρη 193
 Καντερβούση 254
 Κάντη 258
 Καντών 420
 Καπρωστών 502
 Κάπελη 71

Καπερναούμ 397	Καρυστία 84	Καρυοβία 429
Καπηλώστη 432	Κάριυτος 84	Κάρων παρ. 428
Καπράρια 176	Καρούτινα 74	Καρυῶς 288
Καπρέαι 179	Καρυγῶν 201, 464	Καυῶλιον 79
Καπύη 180	Κασβίγον 367	Κέα 91
Καρά-άγασι 113	Κασγῶρη 422	Κεδρύλλα 209
Καραβική θαλ. 473	Κασινί 69	Κέδρος 78
Καρακάλη 221	Κασιμύση 408	Κέδρων 399
Καρακουούλι 424	Κασπία θαλ. 3	Κελάτ 388
Κάραλις 166	Κασσιάνδρα 22	Κελέθη 316
Καραμπαμπᾶς 84	Κατσέλη 339	Κέλλη 389
Καράτοβα 123	Κασσιμάρης 460	Κέμμενον 237
Καρδαμύλη 78	Κασσίμ-πασσά 113	Κένισον 147
Καρινθία 346	Κασσιτερδες νῆσ. 246	Κενία 428
Καρλεστών 496	Κασσοβία 230	Κεντούκη 496
Καρλίστη 266	Κασταλία πηγὴ 57	Κέουτα 450
Καρλοισιεύη 324	Καστανιά 67	Κεράσοβον 59
Καρλοτεμβούργον 334	Κασιλλία 197	Κέοκτα 51
Καρλόττα 502	Καστολία 124	Κεράτιος κβλ. 110
Καρλοβάδη 346	Καστρί 56, 66, 75	Κερκυνίτις 120
Καρλοκρόνα 281	Καστοίτσα 125	Κέρκυρα 93
Κάρμηλον 398	Κάστρον 88, 388	Κερπινή 70
Καρναβάδη 119	Κατάκολον 49	Κέοτεζι 70
Καρνάκ 442	Καταλονία 201	Κερτόσα 170
Καρνεάτης 63	Κατάνη 182	Κέρτσι 304
Καρνικαί ἀλπ. 152	Κατίφορος 310	Κερυνίτις 69
344	Κατούνα 61	Κεσκεμέτι 230
Καρνιδλή 345	Κατοχή 64	Κέσχου κορυφ. 150
Καρνίων 74	Κατσάνας 69	Κέττη 250
Καρολίνα 495, 497	Κατσάγης 309	Κεττίγη 135
Καρολίνας 514	Κα-σεμβύκελον 310	Κευλάνη 414
Καρούμβυλον 63	Κατσικί 69	Κεφάλια 18
Καρπάθια ἔρη 7, 204	Κάττασον 142	Κεφαλληνία 95
284	Καττεγάτης 5	Κέφαλον 18
Κάρπαθος 390	Κατώλειος 97	Κηναίον 21, 83
Καρπενήσιον 59	Κάτω Ναχαγές 65	Κηρεὺς 83
Καρπενταρία 511	Κάτω χῶρι 352, 358	Κηρίον 98
Καρέβρα 173	Καυέννη 470	Κηριεὺς 47, 53
Καρέου 429	Καυκασία 304	Κιάτον 67
Κάρστον 152	Καύκασος 304, 367	Κιάχτα 372
Καρτεράδος 90	Καυμένη 89	Κιγγιστών 475, 502
Καρτέρως 137	Κάφα 438	Κιγινάτοι 495
Καρούα 63, 67	Καφηρεὺς 83	Κιχχιγισόγη 369

Κίβλων 338	Κογγισδέρη 282	Κορινθία 67
Κιθαιρών 27, 51	Κόγγον 430	Κόρινθος 67
Κικονία 117	Κοζάνη 123	Κόροχη 272
Κιλία 209, 219	Κόθη 323	Κορναλλία 258
Κιλιδ-Βάο 109	Κοίμωρη 196	Κορομανδέλη 404
Κιλιμάνταρον 428	Κοισλίνη 333	Κορούνια 99
Κιλλάρνευς 271	Κοιφώδη 361	Κορφέγιοι 173
Κιμδόρασον 457	Κόκλα 54	Κορυτσά 123
Κιμπολούγγη 220	Κοκωνώρη 421	Κορώνεια 54
Κίμωνος 89	Κολάκι 66	Κορώνη 82
Κίνα 447	Κολδέρη 333	Κοσέλη 336
Κίντρα 495	Κολλίνα 73	Κοσσετήρη 445
Κισθία 302	Κολλίνη 346	Κοσταρικά 472
Κισθία 274	Κολμαρία 253	Κότθος 337
Κισόνιον 97	Κολοκωνθία 78	Κοτίγη 71
Κισουπρόλι 123	Κολομβία 494	Κοτοπάξιον 458
Κισούτσια 386	Κολόμβος 412, 495	Κότταιι άλπ. 147
Κίρκαϊον 159	504	Κοτυάσιον 386
Κίρκασία 304	Κολοράδος 480, 500	Κοτύλιον 62, 74
Κίρ-Κλισιέ 119	Κολουμβίας 480	Κουαλώη 283
Κίρβια 57	Κολωνία 332	Κούθα 474
Κίσιγγη 323	Κόμινον 189	Κουβάν 367
Κίσσις 119	Κομόραι 452	Κουεβέκκη 503
Κίσιγνέση 303	Κομορίνον 404	Κουεδλιμβούρη 335
Κισών 398	Κόμορνον 229	Κουέτον 404
Κλαγεμφώστη 346	Κομπιένη 247	Κούχα 4 4
Κλάδοβον 225	Κομφλουεντία 333	Κούκου παρ. 513
Κνάβας 73	Κόνισκα 60	Κουλλάδη 270
Κλαουσεμβούργον 232	Κόνιτσα 127	Κούλμη 346
Κλαουσάλη 539	Κοννεκτικού.τη 493	Κουλογέρα 78
Κλαρμόντιον 254	Κοννεκτικούττος 480	Κούμανα 463
Κλειμέντι 67	Κοντέσσης κολ. 22	Κουμασια 432
Κλεισοθα 60	Κοντοβάζαινα 74	Κουερσδόρη 334
Κλειστός 59	Κοντοβούνα 82	Κουπίγης 416
Κλέκη 430	Κοντογῶρι 90	Κουράσσιος 477
Κλεπᾶ 60	Κοπενάγη 364	Κουρζόλα 142
Κλεωνάι 68	Κοπρίνη 46	Κουρλζαι 374
Κλιτοδρμος	Κορακιάνα 94	Κουρλανδία 300
Κλουκίνας 69	Κόραξ 27	Κουρπράυ 356
Κλύδης 267	Κορδιλλέραι 457	Κουρτσαουσι 83
Κνημίς 55	Κορδουάν 436	Κούσκον 465
Κνωσσις 138	Κόρδουα 200	Κουστόζα 169
Κοβούργον 326	Κορέα 142	Κουτσοπόδι 63

Κουτσουκ-Καϊναρτζίκ	Κυνουρία 78	Λάκκα 95
214	Κυπαρισσία 82	Λακωνία 75
Κοχιγκίνα 413	Κυπαρισσιος κόλπ. 19	Κακωνικός κόλπ. 19
Κράβαρα 59	Κύπρος 370	Λαλάδη 364
Καρθασαράς 60	Κύρνος 488	Λάμαρα 86
Κράβλα 365	Κύτα 78	Λαμία 58
Κραγιουγεβάτση 225	Κυτίνιον 56	Λάμπεια 71
Κραῖθις 67	Κυφαίσερον 343	Λάνδαον 223
Κραϊώδα 221	Κωκυτός 125	Λανδσβέργη 334
Κρακοβία 233	Κωμιακή 87	Λανδσένδον 258
Κρανίδιον 65	Κωμον 170	Λάνος 307
Κρασάδες 94	Κωμος 154	Λαον 248
Κρεμαστή 79	Κωνσταντία 309, 324	Λαουεμβουργον 338
Κρεμνίτση 229	430	Λαπαζή 465
Κροεμόνη 170	Κωνσταντίνα 449	Λαπλάτας 460
Κρούσουον 190	Κωτεντίνη 249	Λαπωνικαί ἀλπ. 274
Κρεστῦ 248	Κων πολις 109	Λάρισσα 124
Κρέσταίνα 81	Κωνστάντσα 214	Λάσσα 422
Κρεφέλδη 332	Κωνωποχώρια 75	Λαύρεντον 174
Κρήτη 135	Κωπαίς 53	Λαύριον 50
Κρικέλλον 59	Κῶς 390	Λαυσάνη 351
Κριμεία 288, 303		Λαφύστιον 53
Κρηνίδες 122	Λ	Λαχόρη 408
Κρίσσα 56	Λαβεῆτις 129	Λάφιστα 123
Κρότια 130	Λαβουάνη 416	Λεβαδεία 55
Κρονεμβουργον 364	Λαβραδόρη 504	Λεβαδείας ἐπ. 53
Κρονστάτη 232, 299	Λαγκάδια 74	Λεβέτσοβα 77
Κρουσεβάτση 225	Λάγγεια 67	Λεβήν 146
Κτένια 63	Λαγγουάρδος 450	Λεβίδι 73
Κυανᾶ ὄρη 440, 511	Λαγγουεδόκη 250	Λεβίς 270
Κύδνος 388	Λάγγραι 238	Λεγεών 199
Κυδωνία 138	Λάγι 18	Λειβάδιον 79
Κυελλόνια 369	Λάγια 78	Λειβανάται 55
Κύθηρα 78	Λάγος 432	Λειβάρτσι 70
Κύθνος 92	Λαδάχη 408	Λείγηρ 237
Κυκλάδες 22	Λαδόγα 286	Λειγίτση 335
Κυκλάδων νομός 85	Λάδων 73, 74	Λεϊθη 269
Κυκνοπόταμος 513	Λαϊβάχη 345	Λειστάλη 350
Κυλλήνη 62	Λάνος 307	Λειψία 325
Κυλλήνιος κόλπ. 19	Λαϊτμερίτση 342	Λέκκας 307
Κύμη 84	Λακεδαίμων 77	Λέκχη 160
Κύνον 283	Λακεβίδαί 411	Λεμβέργη 233
Κυνόσουρα 21		Λένας 373

Λιοντάριον 74	Λιζάρδον 258	Λουσιάννα 498
Λέοντος 136, 200	Λιθουανία 297	Λουκα 176
Λεουβάρδη 361	Λίλλη 248	Λουκεμαβάδη 334
Λεούκη 351	Λίμα 465	Λουκέρνη 351
Λεπενού 60	Λιμβούργον 356, 361	Λούκνοβος 411
Λερινικά νῆσ. 251	Λιμεναριά 20	Λουκοινίς 177
Λέσος 390	Λιμέρικον 272	Λούνδη 281
Λέσβος 388	Λίμναι 63	Λουνεβίλλη 253
Λεύδη 360	Λίμνος 84	Λουξεμβούργον 367
Λεύθη 336	Λιμωσίνη 254	361
Λεύκαι 87	Λινάρδου κορ. 15	Λουξόρ 442
Λευκαί Ήκκλησιαί 207	Λίντση 345	Λουπίας 307
Λευκάς 95	Λιξούριον 97	Λουσίας 74
Λευκή θάλ. 6	Λιούκιοι νῆσ. 422	Λουτράκι 67
» πεδιάς 78	Λιπάριοι 184	Λουτρακίου κόλ. 19
» Πέτρα 349	Λισβώνα 195	Λορφόδαι 274
Λευκοβάτση 214	Λίσσα 336	Λόγγος 267
Λευκόν ὄρος 148, 446	Λίφρος 272	Λύβδη 334
434	Λοάνδα 430	Λυβέκη 327
Λευκοπέτρα 160	Λοβάτση 214	Λύγκον 119
Λεῦκτρα 54	Λογγός 95	Λυδίας 120
Λεχαινά 72	Λόγγος 22	Λύδση 266
Λέχος 306, 353	Λογκανίκος 78	Λύκαιον 62, 74
Λεωνίδιον 75	Λογοθετιάνικα 79	Λυκαθηττός 49
Ληδωρίκιον 57	Λόδξη 297	Λυκούρια 70
Λήλαντον 84	Λόδι 170	Λυνεβούργον 339
Λήμνος 140	Λοθαριγγία 252	Λύτση 335
Ληπόντιοι ἄλπ. 149	Λόκαρνον 352	Λυτήγη 357
Λητώ 95	Λοκρίς 55	Λυχνιδία 129
Λήχιον 227	Λομβαρδία 168	Λυχνιδός 129
Λιαμβεύς 431	Λόμης 208	Λυών κόλ. 5, 254
Λιαπουριά 129	Λομώνδη 267	Λῶτες 235
Λιβαθώ 96	Λομποτινή 60	
Λίβανος 394	Λονδίνον 261, 502	
Λιβερρία 432	Λόπη 422	
Λιβερπούλη 265	Λοριέντη 249	
Λιβονία 300	Λουβάνη 356	
Λιβόρος 176	Λουβλίνον 297	
Λιβόροδον 127	Λούγανον 352	
Λιβύη 1	Λουγδουνησία 254	
Λίγυρον 387	Λουδοβικία 496	
Λιγούδιστα 82	Λουδοβικοσβούργον	
Λιγουριόν 65	323	
		M
		Μαγδεβούργον 334
		Μαγελανικός 467
		Μαγέντα 170
		Μαγνησία 387
		Μαγχέστη 366
		Μάγχη 234
		Μαδαγασκάρ 451
		Μαδέρα 450

- Μαδύρας 460
 Μαδοῦς 411
 Μαδρίτον 197
 Μαϊανδρός 387
 Μαιλάρη 275
 Μαιλάνδη 271
 Μαῖματσίνη 421
 Μαίναλον 73
 Μαΐνη 493
 Μαινα 254
 Μαινίγη 326
 Μαϊόρκα 203
 Μαΐτση 325
 Μακαλοῦθα 183
 Μακάον 420
 Μακαρία 80
 Μακασάρη 416
 Μακεδονία 149
 Μακενζίας 482
 Μακρόνησος 92
 Μακροπλάγι 83
 Μαλαβάρη 404
 Μαλαδέττα 190
 Μαλάκα 201
 Μαλίκα 413
 Μαλεά 19
 Μαλεβός 75, 83
 Μαλέβοιον 78
 Μαλεδίβαι 411
 Μαλέκα 137
 Μάλη 411
 Μαλιακός κόλπ. 21
 Μαλλίνοι 355
 Μαλμώη 281
 Μαλογνίτης 137
 Μαλοίτας 275
 Μαλουίται 467
 Μαναάση 411
 Μανδούκιον 94
 Μανείμων 324
 Μάνη 258
 Μανθουρακόν πεδ. 73
 Μαγίλλη 417
 Μανσανάσης 178
 Μανσφέλδη 335
 Μαντίνεια 73
 Μάντουα 173
 Μαουέρη 285
 Μαουνακία 515
 Μουσναρόα 515
 Μαραθών 50
 Μαρτίος 460
 Μαρακάζβορ 463
 Μασάνων 460
 Μαρβάχη 323
 Μαρβούργη 339
 Μάργος 306
 Μαρέγγον 167
 Μαρθουτυδβίλη 265
 Μαριάται 514
 Μαριατσέλλη 345
 Μαρριεμβάδη 345
 Μαρριεμβερδέος 337
 Μαρριεμβούργον 337
 Μαρρινάον 169
 Μάρισος 206
 Μάρκα 254
 Μάρκαι 174
 Μαρκίσται 514
 Μαρμαρά Θ. 3, 338
 Μαρόκκον 449
 Μαρστομμούρη 266
 Μαρταβάν 413
 Μαρτιλίχη 477
 Μαρτίνον 55
 Μαρυλάνδη 494
 Μαρώνεια 117
 Μασκαρῆναι 452
 Μασκάτη 403
 Μάσσα 173
 Μασσαλία 251
 Μασσαχουτσέττη 493
 Μαστρέιχη 361
 Μάταλα 140
 Ματαράγκα 60
 Μάταρον 202
 Ματρόνας 238
 Ματσίνη 213
 Μαυόττα 452
 Μαύρη θάλ. 3
 Μαυνίκιος 452
 Μαυροβούνιον 130
 Μαυρολιθάσι 56
 Μαγαλάς 61
 Μαγή 452
 Μεγάλη Βοστανία 5
 Μεγάλη Πέτσα 157
 Μεγαλοβούνιον 63
 Μεγάλον Κάστρον 139
 Μεγαλόπολις 74
 Μεγαλοπόταμον 137
 Μεγαλοχωίον 66
 Μέγαρο 51
 Μεγαρίς 51
 Μεδίνα 402
 Μεδιόλανον 168
 Μεθανά 66
 Μεθώνη 88
 Μεκινέζη 449
 Μέκκα 403
 Μεκλεμβούργον 329
 Μεκόνγη 412
 Μέλας δρυμ. 310
 Μεμβούρη 512
 Μελέδα 142
 Μελιγαλά 83
 Μελιτή 189
 Μέμελος 336
 Μενάι 412
 Μεξικόν 483, 484
 Μεξικού κόλ. 473
 Μέριδα 200, 486
 Μέριπακα 65
 Μερσή 439
 Μερτεβούργον
 Μεσούς 259
 Μερτσίσχη 374
 Μεσαρία 85, 90
 Μέσσα Μάνη 78

Μεσημβρία 117	Μοδλίνον 297	Μούλλη 270
Μεσόγειος θάλ. 3, 4	Μοζαμβίκη 428	Μουνουχία 50
Μεσολόγγιον 20	Μοίνη 354	Μουράνον 172
Μεσσαπίον 53	Μοίνος 307	Μουργοί 307
Μεσσήνη 81, 182	Μοίρακα 72	Μουσκία 201
Μεσσήνης έπαρχ. 82	Μόκκα 403	Μουρς 306
Μεσσηνίας νομός 80	Μολάσι 79	Μουράζι 257
Μεσση ιακός κόλ. 19	Μολδάβας 298	Μουρτη 349
Μέται 253	Μολδαύτα 217	Μουσουνίτσα 85
Μεταλλείων χαλ. π 382	Μολδαύος 308	Μουσταφά - Παλάγκα 214
Μετέωρα 125	Μολδοκκαί 416	Μπαμπά 384
Μέτσοβον 127	Μόλυβον 388	Μπαξεσαράι 303
Μήλος 88	Μοναστηράκι 61	Μπεσίκτασι 112
Μίακος 423	Μόναγον 322	Μπίμπασι 113
Μιγγρελ'α 354	Μονεμβασία 78	Μποζβουνού 110
Μίγλις 154	Μόνζα 169	Μπουγιάτι 63
Μικελόνη 503	Μόνοικος 252	Μπουγιούκ-Αερέ 416
Μικρά Ασία 384	Μοντεβιάτον 202	Μυδαλεβουργον 360
Μικροάση 83	Μοντεβίδεον 456	Μύηνος 59
Μιλάτσον	Μοντερεύ 497	Μύκνος 91
Μιλθαούκη 495	Μοντεφιασκόνον 187	Μυλδέργη 335
Μίλητος 387	Μοντεπιαλλέρον 250	Μυλοπόταμος 79
Μιλισγαούερος 342	Μοντεαλή 502	Μυλχαίμη 332
Μίση 332	Μοντρεύξη 352	Μυλχασούση 335
Μίνιος 192	Μοντερεβάνη 476	Μυστήρη 331, 351
Μινωεσότα 495	Μοντερεβάντον 167	Μυρίτση 309
Μινόρκα 203	Μοράττας 130	Μυρβάνος 510
Μιρίς 213	Μοραύτα 346	Μυρτιών πέλ. 23
Μισηνόν 177	Μοραύος 205, 221	Μυσόνη 410
Μισσισιπίπης 481	Μοργάτη 351	Μώλος 55
495	Μορλακικός πορθ. 17	Μωυσείω όρος 400
Μισσούρης 481, 496	Μορφοβία 432	
Μιστρέα 77	Μοσάιτικον 287	Ν
Μίτσαον 300	Μόσας 237, 307, 353	Ναβάρρα 199, 250
Μιχαηλένι 217	Μοσέλλας 307	Νάβος 306
Μιχιγάνη 481, 495	Μοσκόδας 287	Ναγκασάκη 424
Μοβίλη 498	Μοσσούλη 392	Ναγκίγγη 420
Μογάζωρ 450	Μοστάρη 136	Ναζαρέτ 398
Μογγολία 424	Μόσχα 300	Ναίν 398
Μογοντιακόν 324	Μοσγονήσια 388	Ναίτση 236
Μογόνιβουλαζά 449	Μοτάλας 281	Νάμουρκον 357
Μάδνα 173	Μουλαχακίνη 191	
	Μούλδης 308	

Νάνσειον 233	Νεάπολις 476, 179	Νικολαΐτσον 303
Νάνταις 249	398	Νικολαΐτέσκη 474
Νάξος 86	Νέσις 476	Νικόπολις 128, 212
Ναουμβοῦργον 335	Νεβράσκα 500	Νιλαγίαια 405
Νάουσα 87	Νεγούιον 275	Νιμρούδον 392
Νάρ 159	Νέγρος 460	Νίσαια 52
Νάρσα 299	Νέδα 81	Νίστα 214
Νάρεθων 250	Νεδσχεδ 404	Νιφών 423
Ναρέντας 136	Νέδων 83	Νιγολσών 514
Ναρεύας 285	Νεζερὰ 71	Νοβάρα 167
Ναρνία 188	Νεϊλος 437	Νόβι 227
Νάρνος 188	Νέκερ 307	Νοβιπαζάρ 225
Ναρόδας 286	Νεκρά ὁλ. 397	Νοβογόροδον 299, 301
Νασέβη 266	Νέμαυσοι 241	Νογάτος 285
Νασσαῖα 339, 474	Νεμέα 68	Νόμια 62, 74
Νατάλη 428	Νεοκάγγελον 265, 352	Νορβηγία 281
Νατσέζη 496	Νέον Μεξικόν 500	Νορδερινή 339
Ναυαρχείου νῆσ. 517	Νεοσάτση 231	Νορδλίγγη 323
Ναυπακτία 59	Νεοσιδέρη 206	Νορδχαούση 335
Ναύπακτος 59	Νεοχωρι 60	Νοριμβέργη 323
Ναυπάκτου στενόν 18	Νεπάλ 408	Νορκοίπιγγον 281
Ναυπλία 64	Νέπετος 188	Νορλανδία
Ναυστάδη 64	Νερούγγη 285	Νορμανδικαί 264
Νάγης 307	Νέσση 266	Νορούιχη 265
Νέα Αὐρηλιανή 498	Νεσσωνίς 124	Νορφόλκη 259
» Βραουμφέλση 497	Νέστος 117, 120	Νοτία Γεωργία 467
» Βρετανία 513	Νέτσης "309	Νουβία 438
» Γουινέα 513	Νευάδα 191, 453	Νουβιον 434
» Ἐπίδαυρος 65	500	Νουάντσα 431
» Ἱερσέη 494	Νεύας 286	Νουάσσα 431
» Καληδονία 513	Νήτιον 97	Νομβέργη 36
» Μινζέλα 58	Νήριτον 97	Νωρικαί ἄλ.π. 152
» Νότιος Οὐαλλία	Νηοί 82	343
511	Νιαγάρας 482	
» Ὀλλανδία 1, 511	Νηδερνία 254	☒
» Οὐεσμινσέρη 504	Νίγγιππος 418	Ἐσθλλος 191
» Πέλλα 55	Νιγηρία 433	Ἐέραι Φροντέραι 200
» Σηλανδία 513	Νίγρος 433	Ἐηροκάμπι 77
» Σχετλανδία 467	Νιεγότση 135	Ἐηρόμερον 61
» Ὑόρκη 493	Νιέμος 286	Ἐηροχωρι 84
» Φουδλανδία 503	Νικαραγούα 471	Ἐηνάρα 86
Νεαί Ἐδοίδες 513	Νίκαια 252, 387	Ἐηναράδες 94
Νεάγη 271	Νικοβάριον 414	

Ἰώμβουργον 86

Ο.

Ἰάγγος 418
 Ἰαξάκα 485
 Ἰαγοῦ 515
 Ἰθαίχη 515
 Ἰθαυρόβνη 513
 Ἰθρις 373
 Ἰθρας 336
 Ἰθένιος δρ. 310
 Ἰδησός 203
 Ἰδόντων παρ. 432
 Ἰζάρκης 479
 Ἰζόλαι 56
 Ἰζολίς 56
 Ἰθρωνός 93
 Ἰδεμβούργον 229
 Ἰλανδία 281
 Ἰνιάδες 61
 Ἰνιούς 76
 Ἰισέλη 300
 Ἰιθαλαίαι 343
 Ἰίτυλος 78
 Ἰοκας 287
 Ἰοκνα 218
 Ἰοδεμβούργον 327
 Ἰλλανδία 353, 358
 359
 Ἰλλιος 154
 Ἰλυύτση 347
 Ἰοστεινόν 337
 Ἰοτενίτσα 221
 Ἰολυμπος 27, 74, 83
 Ἰολυμπιοχώρια 75
 Ἰολυνθος 122
 Ἰομβούργη 339
 Ἰομβρας 309
 Ἰομβρική 174
 Ἰονδούρα 171
 Ἰονέγα 286
 Ἰονειον 68

Ἰονολουσοῦ 515
 Ἰοντάριος 482
 Ἰοξίης 95
 Ἰοξφόρδη 264
 Ἰοπόρτον 195
 Ἰοπούντιος κολ. 21
 Ἰοπέλλη 336
 Ἰοράνζη 252
 Ἰοράνζης 429
 Ἰοράνη 449, 519
 Ἰορβηλος 26
 Ἰορεγών 496
 Ἰορεμβούργον 302
 Ἰορινόκος 459
 Ἰορκάδες 270
 Ἰορμούση 382
 Ἰορόντης 393
 Ἰορσοβα 225, 232
 Ἰορτάκιοι 412
 Ἰορτέγαλον 190
 Ἰορλέσιαι 151
 Ἰορτλετον 151
 Ἰορχομενός 54, 73
 Ἰοσναβρούχη 339
 Ἰοσσα 27
 Ἰοστένδη 356
 Ἰοστρακίνα 73
 Ἰοτραντον 180
 Ἰοτράντου πορθ. 18
 Ἰοττάβας 502
 Ἰοθαβάσσης 495
 Ἰοθαλεντία 202
 Ἰοθαλίς 259, 265
 Ἰοθαρος 251
 Ἰογγασία 227
 Ἰογγιγία 431
 Ἰογγί 404
 Ἰοδδερσφειλδή 266
 Ἰοδδίνη 173
 Ἰοδδόνιος 480
 Ἰοδερβανός 154
 Ἰοδερσούτον 159
 Ἰοδέχτης 307, 353

Ἰοτάδος 308
 Ἰοτάνδουρον 263
 Ἰοτίστουλας 285, 309
 Ἰοτίσουργιδικαόρη 313
 Ἰοτίσουργις 307
 Ἰοτικερδέη 431
 Ἰοτικερος 334
 Ἰοτυκράινη 298
 Ἰουλλη 265
 Ἰουλλη 323
 Ἰουμβερος 259
 Ἰουμβρος 450
 Ἰουμμεραπούρα 413
 Ἰουννας 225
 Ἰουνσρούκιος 314
 Ἰουνστρουτος 308
 Ἰουντερβάλδη 351
 Ἰουντης
 Ἰουόγστος 236
 Ἰουπλανδία 280
 Ἰουράλης 4, 287
 Ἰουράλις 4
 Ἰουρβίνον 175
 Ἰουργα 421
 Ἰουρμία 383
 Ἰουρόνη 481
 Ἰουρουγουάης 460, 466
 Ἰουρρα 392
 Ἰουρσεδόμη 333
 Ἰουσης 259
 Ἰουτίτσα 225
 Ἰουσούμη 338
 Ἰουσχα 218
 Ἰουτα 500
 Ἰουτρέχτη 361
 Ἰοψάλα 280
 Ἰοφιοῦσα 209, 219
 Ἰοφρις 73
 Ἰοφφεμβάχη 324
 Ἰοχενζολλέανον 337
 Ἰοχενφφειδδέρηγη 336
 Ἰοχη 83
 Ἰοχιος 495

Ογώσκη 374

Π

Παγασητικός κόλ. 24
 Παδάγη 445
 Παδερβόρη 382
 Πάδος 153
 Πάσλεϋς 269
 Παλαιόμυλος 306
 Παλαιστίνη 393
 Παλαιωξάριον 57
 Παλαμχόττα 411
 Παλατινάτον 322
 Παλέγγη 485
 Πολυερβάγη 445
 Παλέρμον 182
 Πάλη 97
 Παλική γερσονήσος 96
 Πάλικος 441
 Πάλος 200
 Παλούμπα 74
 Πάμισος 75, 82
 Παμπελών 199
 Πανατωλικόν 59
 Πανάμα 404
 Πάναρος 153
 Παναχαϊκόν 70
 Πάνιστα 78
 Παξοί 94
 Πάξον 22
 Πάπα άκρ. 49
 Παπαδάται 60
 Παπική επικράτεια 184
 Πάρα 469
 Παραγουάη 460, 466
 Παραμυβία 127
 Παράνας 460
 Παροπάμισος 376
 Παραρτήνια 332
 Παράς 400
 Παρατωπία 54

Παραχελωίς 58
 Πάργα 427
 Παρθένιον 63, 73, 149
 476
 Παρίσιοι 245
 Πάρμα 174
 Παρνασί 56
 Παρνασός 27
 Πάρνης 47
 Πάρνων 74, 75
 Παροιμία 87
 Πάρος 88
 Πασσαροβίτιον 225
 Πατάβιον 172
 Παταύτα 322
 Πάτρος 390
 Πάτραι 70
 Πατρών κόλ 48
 Παυία 170
 Παύλοσσκον 299
 Πανσίλυπον 178
 Περγού 413
 Περμόντιον 166
 Πέπος 300
 Πειραιεύς 50
 Περήνη 8
 Πείρος 71
 Πικίνον 420
 Πέμβουσον 147
 Πελέβιαι 514
 Πελλεργίνον 182
 Πελλήνη 71
 Πελοπόννησος 61
 Πεντακόλα 497
 Πενσυλβανία 494
 Πεντάγιοι 57
 Πεντέλειον 67
 Πεντελικόν 47
 Πεντάβη 404, 408
 Πεππέρεως παρ. 432
 Περαιά 368
 Περαν Ίνδία 412
 Πέρα Ρίξα 77

Περαιώρα 67
 Πεαχώριον 97
 Πέργομον 387
 Πεσοδύ 190
 Περεικόπη 303
 Πέρφη 270
 Περύμη 403
 Πέρνθος 110
 Πελεβέργη 334
 Πεομέτι 129
 Πέρμη 301
 Περναρβουδχον 469
 Πεσοδύ 404
 Περουγία 158
 Περσάντης 309
 Πεοσία 380
 Πεοκάρας 157
 Πέστα 250
 Πεογαβέρη 379
 Πεταλία 84
 Πεταλίδι 82
 Πεπίταρος 60
 Πέτρα 402
 Πετρατα 479
 Πετροβαρδαινόν 231
 232
 Πετροπαυλόβσκη 374
 Πέτρου όρος 301
 Πετρούπολις 298
 Πεγγάδια 78
 Πήλ 424
 Πήλον 27
 Πηγείδος 27, 123
 Πιάκος 155
 Πιάνα 73
 Πίερος 149
 Πικ 451
 Πικαδία 248
 Πίκια 260
 Πικαυία 49
 Πιλάτον 351
 Πίλαον 336
 Πίνδος 26, 56

Πιπέρι 92
 Πίσα 175
 Πισίγκας ὄρ. 464
 Πισσοῦργη 494
 Πιτυοῦσαι 203
 Πλάκα 88
 Πλακεντία 174
 Πλανίνα 26
 Πλαταιαὶ 54
 Πλατανιστοῦς 79
 Πλάτανος 60, 85
 Πλατεῖα 65
 Πλάτσα 79
 Πλειστός 56
 Πλογέστι 220
 Πλυμούθη 264
 Πλύρσον 170
 Ποανταπίτρη 477
 Ποδογορίτσα 130
 Ποδολία 298
 Πολύαιγος 85
 Πολυάραβος 78
 Πολωνία 284, 295
 Πομερανία 333
 Πομόνα 271
 Πομπήττα 178
 Πομώτου νῆσ. 514
 Πονδίχευς 411
 Ποποκατέπετλον 479
 Πορθ. Καφῶα 3
 Πόρος 66
 Πορταρία 125
 Πορτένδικον 435
 Πορτίγιον 209
 Πόρτικοι 178
 Πορτοκαβέλλον 463
 Πορτόρικος 476
 Πορτοσάντον 450
 Πορτομούθη 264
 Ποσνία 336
 Ποταμὸς 79, 94
 Ποτέλοιοι 177
 Ποτίδαια 122

Ποτομάκος 480
 Ποτόσιον 465
 Ποτοδάμη 334
 Πουέβλα
 Πουλοπινάγγη 414
 Πουλταύα 302
 Πουύδωμον 237
 Πράγα 346
 Πρασιάς 120
 Πράσινον 433
 Πρασίνου ἀκρ. νῆσοι
 451
 Πραστονῆσι 79
 Πραστός 75
 Πρέβεζα 128
 Πρεβέζης πορθ. 18
 Πρέγελος 286
 Πενσλαυία 334
 Πρεσσοῦργον 229
 Πρεστώνη 266
 Πρίγκηπος 451, 476
 502, 504
 Προάσειον 78
 Προβατία 55
 Προβιγκία 251
 Προκοπάνιστος 60
 Πρόνοια 64, 474, 493
 Προποντίς 22
 Πρόσνας 297
 Προσταβίτσα 71
 Προῦσα 387
 Προυσός 59
 Προῦτος 208, 306
 Προχύτη 177
 Πρωσσία 284, 328
 336
 Πτελεός 46
 Πτολεμαῖς 395
 Πτώων 53
 Πυκνός 137
 Πυλία 82
 Πύλος 82
 Πυρὰ 56

Πύργος 67, 72, 78
 86, 90
 Πυρηναία 190
 Πυρηναϊκὴ Χερσ. 15
 190
 Πυρμδντή 325

P

Ραάθης 206 229
 Ράβεννα 174
 Ραγάτση 350
 Ραγγούνη 413
 Ραγούσα 142
 Ραδπίνος 346
 Ραιδεστός 110
 Ραιτικάι ἀλπ. 150
 Ραίχχεμβέργη 346
 Ραλλοπαγιανείικα 70
 Ράμλα 400
 Ρασγράδη 214
 Ρασκία 225
 Ράσσοβα 213
 Ραστάτη 324
 Ρατσεβοῦργον 338
 Ραφτόπουλον 59
 Ράχωθα 55
 Ρεβάλη 300
 Ρέγγιον 173
 Ρέγενος 306
 Ρεγενσβοῦργον 322
 Ρεγνίτσης 307
 Ρέθυμνος 139
 Ραικιαβίχη 366
 Ρενσβοῦργον 338
 Ρένη 219
 Ρένναι 249
 Ρέουσον 202
 Ρεσίνα 178
 Ρέϋσον 326
 Ρήγας 309
 Ρήγιον 180
 Ρῆμοι 253

ῥήγεια 91
 ῥήγος 153, 306, 353
 ῥίγα 300
 ῥιγαϊκός 6, 286
 ῥίγιον 351
 ῥιέσκα 130
 ῥίμνικον 220
 ῥιοϊανέϊρον 468
 ῥιγμόνδη 495
 ῥιον 18, 415
 ῥοδανός 235
 ῥόδη 493
 ῥοδισλάνδη 493
 ῥόδον 350
 ῥοδόνη ἀκρ. 17
 ῥοδόπη 26
 ῥόδος 390
 ῥοδριγουέζη 452
 ῥόζα 149
 ῥοῖνος 313
 ῥοιράση 283
 ῥοιρμόνδη 361
 ῥοισχίλη 364
 ῥοσδάχη 335
 ῥοσέττη 444
 ῥοστόκη 327
 ῥουάνη 248
 ῥουατάνη 472
 ῥουβαίξη 246
 ῥουβίκων 174
 ῥουδολστάτη 326
 ῥουμουσία 215
 ῥούρας 307
 ῥουσιλλών 250
 ῥούστη 229
 ῥουτσούκι 212
 ῥοχέλλη 249
 ῥοχεφόρτη 249
 ῥύγη 333
 ῥωμανία 174
 ῥώμανον 218
 ῥώμη 184
 ῥωσσία 284

Σ

Σαάνης 349
 Σαρβρούκη 333
 Σαρδάμη 360
 Σαδάτση 225
 Σαθαυδία 252
 Σαθβάννα 497
 Σαβιτουσέλλος 17
 Σαγαλίνη 421
 Σαγγαί 420
 Σαϊγών 413
 Σαίτα 67
 Σαίνα 176
 Σακκατοῦ 434
 Σακραμέντος 497
 Σάλα 280
 Σάλας 308
 Σαλασυγομάζης 515
 Σαλαμάγκα 199
 Σαλαμίσ 52
 Σάλερνον 179
 Σάλας 306
 Σαλσίτη 410
 Σάλσος 183
 Σαλτσουβουργικαὶ ἀλπ. 152, 344
 Σαλτσουβούργον 345
 Σαλτσουκαρμεργούται ἀλ. 344
 Σαλφόρδη 266
 Σαμάδη 351.
 Σαμάρας 248
 Σαμάρεια 398
 Σάμβρος 357
 Σάμη 97
 Σαμοθράκη 140
 Σάμος 389
 Σαμπλαίνη 494
 Σανδδιχικαὶ νῆσ. 467
 515
 Σανδομίρα 285

Σανδσαλθάδωρ 472
 Σαντακρούζη 451
 Σανταφε 500
 Σαξονία 325
 Σάος 306
 Σαουερλάνδη 314
 Σατιέντσα 82
 Σαραγῶσσα 201
 Σαρανταπόταμον 73
 Σάρας 307
 Σαρατόδη 302
 Σάρδεις 387
 Σαρδώ 166
 Σάρνη 352
 Σάρος 22
 Σαρπηδονία ἀκ. 22
 Σάρτραι 254
 Σάρων 400
 Σαρωνικός κόλ. 21
 Σαχάμα 458
 Σαχάρα 434
 Σαχλή 435
 Σαώνης 236
 Σθάρτσα 341
 Σθαρτσουβούργον 326
 Σθεαβόργη 300
 Σθερίνη 309
 Σθικαβία 325
 Σθινεμύνδη 333
 Σθόλλη 361
 Σθόρνικον 227
 Σεδάστεια 386
 Σεβαστούπολις 303
 Σεβανίγη 360
 Σεβέρνης 258
 Σεβίλλα 200
 Σεγεδίνον 230
 Σεγελμέση 450
 Σεγουβία 199
 Σεκίας 154
 Σελβρετταίαι ἀλπ. 150
 Σελεύκεια 388
 Σέλιμνος 119

Σελινοῦς 69
 Σέλιτσα 184
 Σελλασία 76
 Σεμένδρια 225
 Σεμλία 304
 Σεμλινόν 232
 Σεμπάχη 351
 Σενεγάλης 433
 Σενεγαμβία 433
 Σενναάρ 438
 Σέξτια ὕδατα 251
 Σέπτιμος 343
 Σεραίγγη 357
 Σερβία 221
 Σερέθης 208, 306
 Σεριγγαπατάμη 410
 Σέριφος 92
 Σερμίλων 154
 Σέρραι 123
 Σεγέλλαι 453
 Σηδερλάνδη 265
 Σηλανδία 360, 334
 Σηλυμβρία 110
 Σηνογάλλια 174
 Σηστός 169
 Σιάμ 413
 Σιάτισσα 123
 Σιδάχη 436
 Σιθηρία 372, 374
 Σιθιταβένκια 188
 Σιγκαπόρη 413
 Σιγμαρίγγη 357
 Σιδδίμ 395
 Σιδέρον 437
 Σιδλισσέ 113
 Σιέγης 307
 Σιδών 394
 Σιεραλεόνη 432
 Σικελία 180
 Σίκινος 89
 Σικλίμ 408
 Σικυωνία 67
 Σιλεσία 335

Σιλιστρία 212
 Σίλου κοιλάς 150
 Σιμνίτσα 221
 Σιμόης 357
 Σιμπλών
 Σινά 400
 Σινάνον 74
 Σινδία 409
 Σινικαί ἄλπ. 369
 Σινσιχάν 369
 Σινώπη 387
 Σιρ 375
 Σίστοβον 212
 Σιτεία 137
 Σίτσοβα 83
 Σίττη 351
 Σίφνος 88
 Σκαγεράκης 5, 282
 Σκαγεστοιλτινδη 274
 Σκάγη 363
 Σκάλα 77, 96,
 Σκάλδης 352
 Σκαλχόλη 396
 Σκανδίλα 85
 Σκανδιναυϊκαί ἄλ. 273
 Σκανδιν. χερσ. 16, 273
 Σκαπταριοπούλη 365
 Σκάρδος 25
 Σκαφουσία 350
 Σκίαθος 85
 Σκίλλους νῆσ. 264
 Σκιπιέζα 63
 Σκόδρα 129
 Σκόλλης 71
 Σκόμιον 26
 Σκόνη 270
 Σκόπελος 84
 Σκόπια 123
 Σκούταρι 389
 Σκριπερόν 94
 Σκριπού 54
 Σκύη 270
 Σκύλλιον 20

Σκύρος 84
 Σκωτία 267, 502
 Σλάβιον 338
 Σλεσουϊόν 338
 Σμαλκάλη 339
 Σμολένσκη 301
 Σμύρνη 387
 Σνεεγαϊττάνη 274
 Σνόβδον 260
 Σοέστη 332
 Σοηβία 322
 Σοκόλη 225
 Σοκότορα 453
 Σολείμάνεια 376
 Σολίγγη 332
 Σολόθουρον 349
 Σολφατάρα 178
 Σολφερίνον 169
 Σομαύλων χώρ. 428
 Σόμμα 178
 Σονδερβοῦργον 338
 Σονδερσχαούτη 326
 Σοποτόν 70
 Σοράτα 458
 Σοριάνον 158
 Σουβάλα 56
 Σοῦδα 137
 Σουδαινά 70
 Σουδάν 427, 431
 Σουδητα 311
 Σουέζ 400 445
 Σουεσσίωνων Αἰγοῦ-
 στα 247
 Σουζάβας 208
 Σουηδία 279
 Σουθαμπτών 264
 Σουλιμα 82
 Σουλινας 208
 Σούλιον 126
 Σουλιτέλμη 274
 Σουλταναβάδη 381
 Σουλφόρτη 335
 Σουμάτρα 415

Σοῦμλα 213	Στάψα 270	Σφακιά 137, 140
Σουναῖαι νῆσ. 413	Στέτινον 333	Σφακιῶται 98
Σοῦδος 6, 364	Στεμνίτσα 74	Σφακτηρία 82
Σούνιον 46	Στενή 84, 86	Σχαινεβέκκη 334
Σουραβαῖα 415	Στενὸν Κωνσταντ. 3	Σχάννων 271
Σουράτη 410	Στίρλιγγον 269	Σχαιμεβούργη 325
Σούριναμ 470	Στοχόλμη 280	Σχάριος 434
Σούρπη 58	Στραλσούνδη 333	Σχατελαράβης 392
Σουσκουεχάννας 480, 494	Στράντζα 26	Σχεμνίτση 229
Σουτλέδσχος 404	Στρασβούργον 253	Σχερία 93
Σουττορίνα 136	Στρατφόρδη 267	Σχετλανδικαὶ νῆσ. 271
Σουφφόλκη 259	Στρέλιτσον 327	Σχεφφίλδη 265
Σοφάλα 428	Στρομῶν 119	Σχιρᾶς 381
Σόφια 213	Στόλπη 333	Σχίσης 431
Σοφικόν 67	Στόλπης 309	Σχλαίτση 326
Σπάα 357	Στόμα Τίγρεως 420	Σχόα 438
Σπάδα 137	Στουββεγκάμιμερος 317	Σχόνη 281
Σπάλατρον 142	Στουτγάρτη 323	Σχουέρινον 327
Σπάνδαον 334	Στρομόνη 365	Σχουερικαὶ ἄλπ. 150
Σπάρτη 77	Στυλῆς 58	Σχύλης 207
Σπαρτιθέντον 160	Στυμφαλῆς 67	Σχύττη 229
Σπείρη 323	Στύξ 69	
Σπερχεῖδς 58	Στύρα 82	T.
Σπέσσαρτον 313	Στυρία 345	Τὰ 267
Σπέτζια 168	Στυριακαὶ 152, 344	Ταβάν 208
Σπέτσαι 65	Συδερμαλλανδία 280	Τάβος 269
Σπιθέαδος 264	Συδνέυς 512	Ταγγέρι 449
Σπιρδίγγη 286, 309	Σύδρα 446	Τάγος 192
Σπολήτιον 187	Σύθας 67	Ταδμόρ 395
Σποσάδες 85	Σύλη 335	Ταῖας 344
Σποράδες δυτικάι 67	Σύλλακα 92	Ταῖγάνι 303
Σταβία 178	Σύλτη 338	Ταίναρον 19
Σταγοὶ 125	Σύμη 390	Ταῖτι 514
Σταίγιερος δρυμ. 310	Συμπληγάδες 117	Τακάζης 438, 439
Σταμνά 60	Συμφερόπολις 303	Ταλλιαμέντος 155
Στάνζη 351	Σύντεκνον 60	Ταμαρίθα 452
Στανισλάοβον 233	Συράκον 127	Τάμεσις 258
Σταργάρδη 333	Συρακοῦσαι 183	Ταμίνα 350
Σταυρική 470	Συρία 393, 395	Τάμπικος 485
Σταυροπήγι 78	Σύρος 90	Τάναγρα 65
Σταυρόπολις 304	Σύρφεντον 179	Τάναϊς 287
Σταυρός 21	Σῶς 70	Τάναρος 153

- Ταναασερίμ 413
 Τανιόρη 411
 Τάνος 74
 Ταραντίνος κόλπ. 460
 Τάρας 180
 Ταρίμη 422
 Τάρνις 235
 Ταρνοβιτικὰ 346
 Ταρνόπολις 233
 Ταρράγονη 202
 Ταρσός 388
 Τασμανία 513
 Τασκένδη 375
 Τατάρ-Παζαζίκ 118
 Τάτρας 204
 Ταύγετος 62, 75
 Ταυέρναι 152, 344
 Ταύλορον 499
 Ταῦνος 314
 Ταυρίς 382
 Ταῦρος 370
 Τάφελος 430
 Ταφλάσσος 59
 Ταφιλέτη 450
 Τάφος 95
 Τζέρη 299
 Τεγεαίτις 73
 Τεκίρ 26
 Τελέθριον 83
 Τολλεμπλάττη 351
 Τέλος Κόσμου 151
 Τεμισθάρ 231
 Τέμπη 124
 Τένεδος 388
 Τενερίφα 451
 Τενεσσή 496
 Τεν χιτιλάν 479, 483
 Τεξική 495
 Τέξουκος 485
 Τεπελένι 129
 Τεπλίτη 346
 Τεργέστη 345
 Τέργλον 152, 344
 Τερέκος 367
 Τερκέρα 450
 Τερνάτη 416
 Τερράκινα 488
 Τετουάνη 449
 Τευτοβουργικός δρ. 313
 Τεχεράν 381
 Τεχουαντεπέκος 471
 Τξενστόχασον 297
 Τξερνέτζη 221
 Τήνος 86
 Τίβερις 159
 Τιβέτ 370, 422
 Τίγρις 383, 391, 438, 472
 Τίκινος 454, 352
 Τιλσίτη 337
 Τίμακος 207
 Τίμαυος 452
 Τιμβουκτοῦ 434
 Τιμόρη 416
 Τιννέβελλι 411
 Τιράνα 130
 Τιργοβέτση 220
 Τίρυνς 65
 Τισίαις 206, 306
 Τιταρήσιος 124
 Τιτικάκα 458
 Τίφλις 304
 Τιγουσάνη 420
 Τοβόλσκη 373
 Τόγκα νῆσ. 514
 Τογινή 413
 Τοκάϊ 230
 Τοκαντίνος 460
 Τοκάτη 386
 Τόλητον 198
 Τολώσσα 250
 Τονδέρνη 338
 Τόνζος 117
 Τοπαλτί 78
 Τοπόλια 57
 Τοργαυία 335
 Τορνέα 300
 Τορόντος 502
 Τόρρος πορ. 513
 Τορτοῦγα 476
 Τορωναίος 22
 Τοσκάνη 175
 Τοσκαριά 129
 Τουβορία 434
 Τουγγουσία 421
 Τουηδός 260
 Τοῦλα 301
 Τουλών 254
 Τουραίνη 254
 Τουράν 374
 Τουρβίνον 466
 Τουρκοβίγλια 20
 Τουρκοβούνι 79
 Τουρφάν 422
 Τουρμβέργος 316
 Τουρνάυ 357
 Τουρνοσεβερίνον 221
 Τοῦρσαι 254
 Τούτσκονον 219
 Τραβαγγόρια 403, 411
 Τρακόνη 337
 Τρανοβαλική 429
 Τρανσυλβανία 232
 Τράπανι 181
 Τραπεζοῦς 387
 Τραπεζώνη 63
 Τράπηνη 249
 Τραῦνικος 227
 Τραῦνος 306
 Τραῦδος 308
 Τραφάλγαρον 201
 Τραχηαίαι ἀλπ. 323
 Τραχῆλι 20
 Τράχηλος 79
 Τρεβία 153
 Τρεβίγκη 136
 Τρεῖς Κύριαι 151, 343
 Τρέντας 259
 Τρητὸν 63

Τριγχεβάρα 411
 Τριγχοναμάλη 412
 Τρίγωνα 78
 Τριδεντικάι 451, 346
 Τριδέντον 346
 Τριζηνία 66
 Τριζόνια 57
 Τρίκαλα 67, 124
 Τρικάρανον 67
 Τρίκερι 24
 Τρίκορφα 57
 Τροϊούροι 333
 Τρίπολις 73, 394, 448
 Τριπόταμος 86
 Τρισχινόπολις 411
 Τρίτων 137
 Τριφυλία 81
 Τριχωνία 59
 Τριχωνίς 59
 Τροία 387
 Τρολλαίτη 276
 Τροπαυία 347
 Τρούαι 253
 Τροχός 342
 Τρουπητή 88
 Τσάδδας 433
 Τσάδη 434
 Τσακωνιά 75
 Τσαρσχοϊσέλον 299
 Τσέδδα 403
 Τσελλαλαβάδη 379
 Τσερκάστη 303
 Τσερναβόδα 213
 Τσερνίτσα 131
 Τσερνοβίτση 234
 Τσετσεβά 74
 Τσιαμουριά 127
 Τσιγέθη 230
 Τσικνιάς 86
 Τσίμοβον 127
 Τσίντσινα 77
 Τσιπιανά 73
 Τσίιλ-Μινάρ 337

Τυβίγγη 323
 Τυμφρηστός 27
 Τύνης 265
 Τύνις 448
 Τύρναβος 124, 214
 Τυρόλον 346
 Τύρος 394
 Τυρρηνικόν πέλ. 5

Υ.

Υβέρδουον 352
 Υδεραβάδη 410
 Ύδρα 66
 Ύδωρ Μαρών 399
 Ύεροι 251
 Ύλαιθος 57
 Ύμηττός 47
 Ύουκατάνη 486
 Ύπατον 53
 Ύρία 59, 351
 Ύσσελος 307, 353
 Ύσταδή 284
 Ύψηλή 65

Φ.

Φαλακρόν 344
 Φαλασία 83
 Φάληρον 50
 Φαλμούθη 264
 Φαλούνη 280
 Φάλτσι 218
 Φανάριον 87
 Φανός 93
 Φαρέβελλον 504
 Φαρβái 364
 Φάρος 180
 Φάρσαλος 124
 Φατσοῦγλον 439
 Φαϊούμη 444
 Φεζάν 435
 Φελδβίγγον 314

Φεμάρνη 338
 Φένδον 343
 Φενεός 67
 Φερβελλίνον 334
 Φερνάνδου Πω 451
 Φεράρα 174
 Φερόλον 199
 Φέρρος 451
 Φέση 449
 Φηρά 90
 Φθιώτιδος και Φωκί-
 δος νομός 55
 Φθιώτις 57
 Φιγαλία 81
 Φιλαδέλφεια 494
 Φιλαί 442
 Φιλιάται 127
 Φιλιατραά 82
 Φιλότιον 87
 Φιλιππίνας 416
 Φιλιπούπολις 118
 Φινιστέρον 190
 Φιννία 300
 Φιννικαί Μάρκαι 283
 Φίννιος κόλπ. 16
 Φινστεράγορον 149
 Φιούμη 231
 Φιουμίου κόλπ. 17
 Φίχτελον 312
 Φλαιμίγγειος 315
 Φλανατικός κόλ. 25
 Φλανδρία 248, 355
 Φλενοβούργη 338
 Φλερῶ 357
 Φλιούς 68
 Φλωρεντία 175
 Φλωριάδα 60
 Φλωρίς 497
 Φογγία 180
 Φόγγελον 313
 Φοϊνίς 71
 Φοίρη 338
 Φολέγανδρος 89

Φολόη 71
 Φολτισγένι 217
 Φοντενεβλώ 247
 Φοξάνι 218
 Φοραλβέργη 346
 Φόρδης 267
 Φορέζια 238
 Φορμόζα 420
 Φορσχαίμη 324
 Φουγγάλη 450
 Φουλδα 307,339
 Φουντουκλί 112
 Φουζόν 250
 Φουρνᾶ 59
 Φουρχεουφος 418
 Φραγκονία 323
 Φραγκόνειος δρ. 312
 Φραγκοφύρτη 334,340
 Φραιβέργη 325
 Φραιβούργον 324
 Φράντσα 245
 Φραουεμφέλδη 350
 Φράσερος 504
 Φρειβούργη 349
 Φρειδλάνδη 337,346
 Φρεισία 361
 Φρεδερικεία 363
 Φρεδερικοβούργη 499
 Φρεδερικόπολις 502
 Φρεδερικοςάδη 338
 Φρεδερικοσχάλδη 282
 Φρίκιον 55
 Φρίσσιον 285
 Φριτόβνη 432
 Φυλή 50
 Φυνία 364
 Φύρθη 323
 Φωκίλλα 237

X

Χάγη 360
 Χαιρώνεια 54
 Χαλανδρίτσα 71
 Χαλέπι 395
 Χαλκιδική χερσ. 22
 Χαλκίς 84
 Χαλλαίνη 345
 Χαμηλόν άκρ. 20
 Χαμουλι 252
 Χαναάν 396
 Χανιά 139
 Χάραδρος 75
 Χαρθάτι 63
 Χάρκοβον 302
 Χαρτούμη 439
 Χάσκιοι 113
 Χασσέραλον 236
 Χεβιότια 260
 Χεδσαᾶ 402
 Χειμάρα 127
 Χέλι 65
 Χελωνάτας άκρ. 19
 Χελωνάτας κόλπ. 19
 Χεμνίτση 325
 Χερβούργον 249
 Χέρης 238
 Χερσόνησος 83, 304
 Χερσών 303
 Χεσαπεάκης 494
 Χιαθέννα 169
 Χίβα 375
 Χίγλα 465
 Χιελμάρη 275
 Χίκαγον 495
 Χιλδεσχαίμη 339
 Χιλή 465

Χιλμένδης 379
 Χιλδη 465
 Χιονώδες 311
 Χίος 388
 Χιούσιον 176
 Χιρσόβα 213
 Χογκόγκη 420
 Χοκάνδη 375
 Χόρνον 466
 Χουδον 480
 Χούη 413
 Χουκουϊσάκα 465
 Χούρη 351
 Χοχφόμελος 343
 Χριστιανία 282
 Χριστιανσάνδη 282
 Χρύσαφα 77
 Χρυσόν 56
 Χρυσόπολις 113
 Χρυσούν Όρος 237
 Χρυσού παρ. 432
 Χρυσού Πλευρά 238
 Χρυσούς λειμών 313
 Χύτρα 79
 Χώνικας 63
 Χῳραι 82
 Χωρήβ 400

Ψ

Ψαρά 388
 Ψηλορείτης 137
 Ψυτάλεια 52

Ω

Όλενία πέτρα 70
 Όλιαρος 87
 Όρωπός 53

